PROTOS. NICODIM MĂNDIȚĂ

DUMNEZEIASCA LITURGHIE
CU ÎNSEMNĂTATEA EI

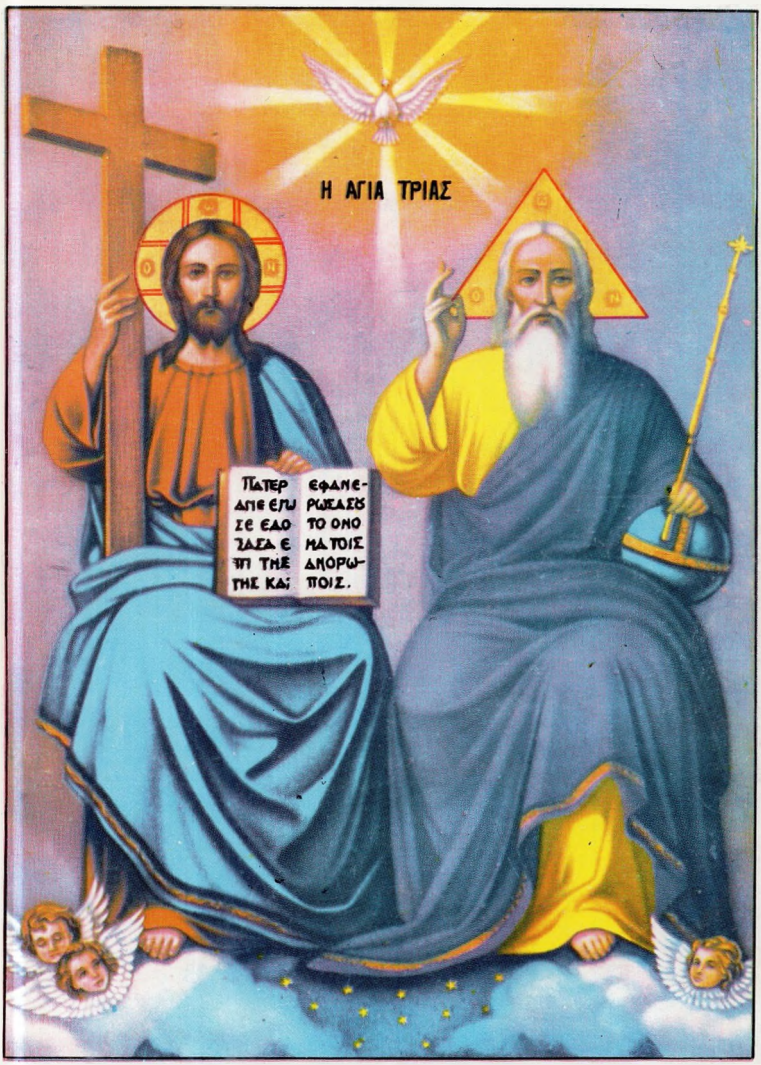

PROTOS. NICODIM MANDIŢĂ

DUMNEZEEASCA LITURGHIE

CU ÎNSEMNĂTATEA EI

EDITURA „BUNA VESTIRE“
BACĂU 1994

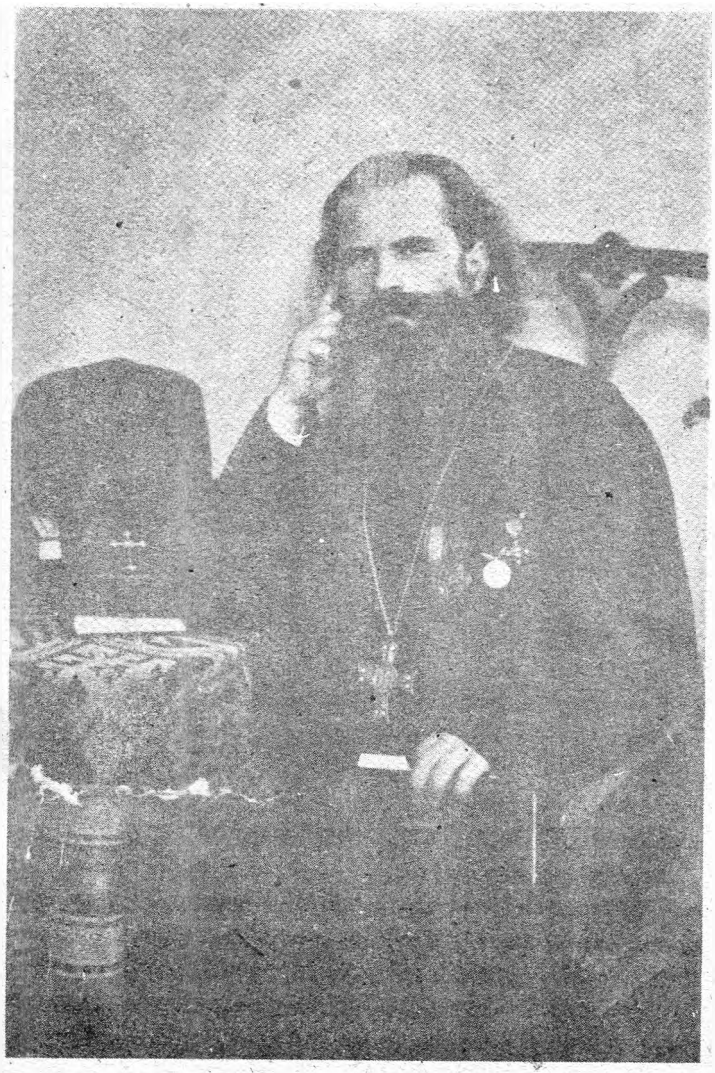

Adevărurile Dumnezeeștilor învățături și însemnătatea tainică și adâncă a Dumnezeeștei Liturghii, sunt o bogăție nemărginită.

Noi Preoții cu multe jertfe și greutăți le adunăm și le semănăm în ogorul creștinesc pentru a rodi cu îmbelșugare, spre luminarea poporului, binele obștesc, mântuirea sufletelor și Slava lui Dumnezeu.

Autorul

PRECUVÂNTARE

Cu ajutorul Prea Sfântului și Milostivului Dumnezeu, am arătat pe cât s-a putut în Partea Întâi a acestei lucrări: Curtea Domnului, Sf. Biserică cu obiectele ei și veșmintele preoțești dimpreună cu însemnătatea lor. În Partea a II-a am arătat cele 3 principale virtuți creștinești: Credința, Nădejdia și Dragostea; Călăuză pentru pregătirea, mergerea, și starea creștinilor în Sf. Biserică, și cele 7 Laude; Miezonoptica, Utrenia cu ora a I-a, ora a III-a, ora a VI-a cu prânzânda, ora a IX-a, Vecernia, Dupăcinarea și Privegherea de noapte cu însemnătatea lor, în Lumina Dumnezeeștilor Scripturi și a Sf. Tradiții. În Partea a III-a a acestei lucrări, vom vorbi despre Dumnezeeasca Liturghie.

Dumnezeeasca Liturghie e partea cea mai de căpetenie a cultului creștin. Ceea ce este capul pentru întreg corpul omenesc; altarul pentru întregul edificiu al Bisericii; rădăcina pentru corpul copacilor și plantelor; Capitala față de toate orașele, comunele, satele și ținuturile țării; uzina electrică pentru toate mașinăriile orașelor pe care le pune în mișcare și pentru toate becurile electrice prin care luminează orașul; soarele față de lună, stele și pământ; aceea este Dumnezeeasca Liturghie unită cu Sf. Euharistie, pentru divinele servicii bisericești. În timpul acestei Dumnezeești Slujbe se aduce lui Dumnezeu, sub chipul Pâinii și Vinului, același sacrificiu de împăcare adus la Cina de Taină și pe Crucea de pe Golgota, adică însuși Prea Sf. Trup pironit pe Cruce și Sângele vărsat de Domnul nostru Iisus Hristos drept jertfă pentru iertarea păcatelor însă în mod nesângeros. Pentru aceasta, ea se mai numește și **„Jertfa cea fără de sânge".** Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului Hristos se dă întotdeauna credincioșilor creștini, spre împărtășire, sub chipul Pâinii și Vinului, pentru a se întări cu puterea Dumnezeească existentă într-însele spre viața și fericirea veșnică.

Creștinii apostolici și patristici, au iubit slujba Dumnezeeștii Liturghii mai mult decât însuși viața lor, Astfel prin multe catacombe au fost înmormântați de vii mulțime de clerici și creștini în timpul când slujeau și ascultau Dumnezeeasca Liturghie, prin astuparea intrărilor și ieșirilor

secrete, de către păgâni. Unii din sfinții liturghisitori au slujit Dumnezeeasca Liturghie în întunericul și umezeala temnițelor, încărcați de lanțuri, formând Sf. Masă pe propriul lor piept; iar drept pereți ai Bisericii, pe creștinii întemnițați care îi înconjurau. Așa de exemplu a slujit Sf. Sfințitul M. Luchian (a). Slujba Dumnezeeștii Liturghii era foarte cunoscută pe atunci, aproape în întregime, nu numai de oamenii mari, ci chiar și de copii, care în înflăcărarea lor curată imitau citirile, cântările și Dumnezeeștile slujbe. Astfel Sf. Tradiție ne istorisește că unii copii ai creștinilor fiind cu vitele, au închipuit o Bisericuță cu Altar din crengi rupte din copaci și înfipte în pământ, unde au slujit Sf. Liturghie ca Preoții în Biserică (b). Numai așa se explică minunile, cum sufletele creștinilor de atunci erau așa de curajoase, bărbate, viteze, încât alergau să moară pentru dragostea și mărturisirea Domnului Hristos, așa cum se duce lumea de azi, care zace în întuneric, la petreceri, ospețe păgânești, beții și alte blestemății, unde își ucid sufletele.

În dorința vie de a rechema în mijlocul creștinismului nostru iarăși viața creștinească a primilor creștini, cu minunatele și strălucitele ei progrese duhovnicești, dăm la lumină și această a treia parte a lucrării de față.

Milostivul Dumnezeu, Carele voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină (c), să completeze și să înmulțească cu Darul Său aceste cunoștinți și învățături duhovnicești, spre ridicarea celor căzuți, spre luminarea celor din întuneric, și spre edificarea, folosul, mântuirea și fericirea tuturor creștinilor.

„Darul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu noi cu toți, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin".

Cel mai mic între Iereii-Monahi
Nicodim Mândiță
Preot-Călugăr

(a) V. Sf. 15 a X-a pag. 420-1. (b) Prolog 4 Ianuarie (c) 1 Tim. 2_4; comp. Ez. 18_{23}; Ioan 3_{16-17}; Tit 2_{11}; 2 Petru 3_9; Ioan 17_3; 2 Tim. 2_{25}; Apc. 2; 7; 18_{4-5}; 21; 22;

CAPITOLUL 1

Despre Dumnezeeasca Liturghie

1. **Ce este Sfânta Liturghie?** Sfânta Liturghie este Dumnezeeasca Slujbă și lucrarea desăvârșitoare a Sfintei Jertfe celei fără de sânge.

2. **Cine a așezat această lucrare Dumnezeească?** Această lucrare Dumnezeească a făcut-o și a așezat-o în Sf. Biserică creștină, însuși Dumnezeescul nostru Mântuitor Iisus Hristos.

3. **Când a așezat Dumnezeescul nostru Mântuitor Iisus Hristos, lucrarea desăvârșitoare a Sfintei Liturghii?** Această lucrare Dumnezeească a așezat-o Mântuitorul în Dreptcredincioasa și Sfânta Sa Biserică în ajunul patimilor Sale cele de bună-voie, adică la Cina cea de Taină. Aceasta ne-o adeveresc Sf. Evangheliști zicând: „Deci mâncând ei, luând Iisus pâinea și binecuvântând-o a frânt, a dat-o Sfinților Săi Ucenici și Apostoli, zicând: „Luați mâncați, acesta este Trupul Meu, Carele se dă pentru voi. Aceasta să o faceți întru pomenirea Mea". Apoi luând paharul după ce a cinat, mulțumind — Tatălui Ceresc — a dat lor, zicând: „Beți dintru acesta toți, că acesta este Sângele Meu al legei noi, care pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor" (a).

4. **Cui a predat Mântuitorul această Dumnezeească lucrare a Sfintei Liturghii?** Mântuitorul a predat această Dumnezeească lucrare a Sfintei Liturghii, Sfinților Săi Ucenici și Apostoli la Cina cea de Taină poruncindu-le: *„Aceasta să o faceți întru pomenirea Mea"*(b). Apoi prin Apostoli Mântuitorul a împuternicit și a predat această lucrare spre a o săvârși Episcopii și Preoții, dându-le ca ajutor a treia treaptă preoțească mai mică, adică Diaconi. Împuternicirea și testamentul acesta, al dreptului de a săvârși slujbele Preoției N.T. dimpreună cu Dumnezeeasca Liturghie, a trecut dintr-unii în alții prin sfințirea sau hirotonisirea corespunzătoare

(a) Mt. 26_{26-28}; Mc. 14_{22-24}; Lc. 22_{14-20}. (b) Lc. 22^{19}; 1 Cor. 11_{24-29}; 10_{16-22}.

treptei; episcopiei, preoției și diaconiei, până în ziua de azi, și va trece până la sfârșitul veacurilor. „Eu am luat de la Domnul care am și dat vouă. Că Domnul Iisus în noaptea întru care S-a vândut, a luat pâine și mulțumind a frânt și a zis: „Luați mâncați; acesta este Trupul Meu care se frânge pentru voi, aceasta să o faceți întru pomenirea Mea. Așișderea și paharul după cină, zicând: „Acest pahar, legea cea nouă este întru Sângele Meu. Aceasta să o faceți de câte ori veți bea întru pomenirea Mea. Că de câte ori veți

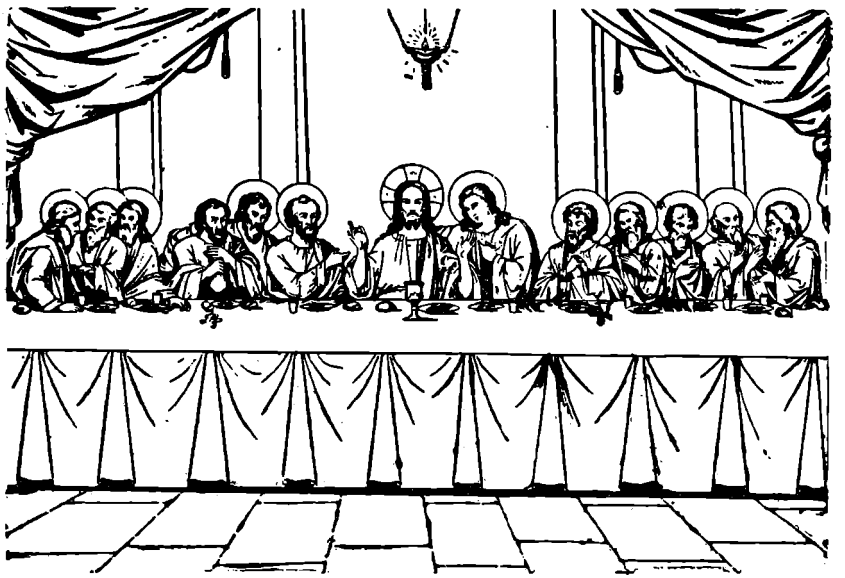

Iisus a dat Sfinților Săi Ucenici și Apostoli zicând: „Luați mancați Acesta este Trupul Meu care se frânge pentru voi spre iertarea păcatelor. Beți dintru acesta toți, Acesta este Sângele Meu al legii cei nouă, Carele pentru voi și pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor. Aceasta să o faceți întru pomenirea mea... Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu, întru Mine petrece și Eu întru El, acela are viața veșnică și eu îl voiu învia pe el în ziua cea de apoi". (Mt. $26_{26\text{-}28}$; Mc. $14_{22\text{-}24}$; Lc. $22_{19\text{-}20}$; Ioan $6_{27\text{-}58}$; 1 Cor $10_{16\text{-}21}$; $11_{23\text{-}32}$; $12_{27\text{-}28}$; Apc. $2_{7,\ 17\text{-}11;\ 26\text{-}28}$; $3_{5;\ 12;\ 21}$; 21).

mânca Pâinea aceasta și veți bea paharul acesta, moartea Domnului vestiți, până când va veni..." (c). „Și erau (cei convertiți la creștinism și botezați) așteptând întru învățătura Apostolilor, întru împărtășirea, întru frângerea Pâinii și întru rugăciuni" (d).

Despre trecerea acestei împuterniciri preoțești al dreptului de a săvârși cele sfinte în Biserica lui Dumnezeu ne istorisesc pe scurt Dumnezeeștile Scripturi ale N.T. și mai pe larg Istoriile Bisericești.

(c) 1 Cor. $11_{23\text{-}26}$; $10_{16\text{-}17}$. (d) F.Ap. 2_{42}.

Treapta Diaconiei. În cartea: „Faptele Apostolilor" găsim că Sf. Apostoli după învățătura Domnului Hristos și inspirația Duhului Sfânt, au propus adunării credincioșilor, să aleagă din mijlocul lor șapte bărbați plini de înțelepciune și de Duh Sfânt, pentru a-i sfinți în treapta diaconiei. Aceștia fiind aleși și prezentați de adunare înaintea soborului apostolesc, Sf. Apostoli i-au sfințit adică i-au hirotonit diaconi prin punerea mâinilor și rostirea rugăciunilor pentru împuternicirea lor în slujba diaconiei (e).

Treapta Preoției. Tot în cartea: „Faptele Apostolilor", aflăm mai departe că Sf. Apostoli cu rugăciuni și post au hirotonisit și orânduit Preoți în Biserica primară. Sf. Ap. Pavel și Barnaba trecând prin orașele: Listra, Iconia și Antiohia din Asia mică, unde se înmulțea numărul ucenicilor, ... *„rugându-se cu post, au rânduit Preoți pe la Biserici și i-au încredințat pe dânșii Domnului, în Care au crezut"* (f). Pe acești investiți cu drepturile speciale ale Preoției, Sf. Ap. Pavel îi făcea atenți de marea răspundere ce o au pentru păstorirea credincioșilor, învățându-i astfel: *„Luați aminte de voi și de toată turma, în care v-au pus Sfântul Duh* (iar nu oamenii) *ca să păstoriți Biserica lui Dumnezeu, pe care o a câștigat cu Sângele Său..."* (g).

„Diaconii să fie cucernici, nu îndoiți la cuvânt, nebăutori de vin mult, neagonistori de dobândă urâtă. Să aibă taina credinței întru știință curată. Aceștia mai întâi să se ispitească, și după ce se vor găsi că sunt fără prihană, apoi să se diaconească. Diaconul (de mir) să fie bărbat numai al unei femei, feciorii și casa, să și le chivernisească bine. Soțiile Diaconilor, ca și ale Preoților să fie cucernice, treze și credincioase întru toate". (1 Tim. 3_{8-12}).

(e) F.Ap. 6^{2-6}; comp. F.Ap. 6^{8-10}; 8^{5}; Filip 1^{1}; 1 Tim. 3^{8-10}. (f) 1 Tim. 3^{8-10}. (g) F.Ap. 14_{23}.

„Credincios este cuvântul și de toată primirea vrednic, că spre aceasta ne și ostenim și suntem ocărâți, căci am nădăjduit întru Dumnezeul cel viu, Carele este Mântuitor tuturor oamenilor, și mai vârtos celor credincioși. Poruncește acestea și învață. Nimeni tinerețile tale să nu le defaime; ci te fă pildă credincioșilor, cu cuvântul, cu petrecerea, cu dragostea, cu duhul, cu credința, cu curăția. Până ce voiu veni, ia aminte la cetire, la mângâiere, la învățătură. Nu fii nebăgător de seamă de Darul ce este întru tine, care ți s-a dat prin proorocie, cu punerea mâinilor preoției. De acestea să gândești, întru acestea fii: ca procopseala ta să fie arătată întru toți. Păzește-te pe tine însuți și învățătura, și rămâi întru acestea; că acestea făcând și pe tine te vei mântui; și pe cei ce te vor asculta" (1 Tim 4_{9-16}).

Treapta Episcopiei. O arătare scurt lămurită privitor la hirotonisirea Episcopilor, o găsim în N.T. la epistola întâi a Sf. Ap. Pavel către Episcopul Timotei pe care îl hirotonisise pentru Biserica din Efes. *„Nu fii nebăgător de seamă de Darul ce este în tine, care ți s-a dat prin proorocie, prin punerea mâinilor Preoției...".* Iar altă dată îi reamintește despre acest înalt Dar Dumnezeesc al celei mai înalte dregătorii Preoțești, a Episcopatului, sfătuindu-l astfel: *„Îți aduc aminte ție, ca să aprinzi Darul lui Dumnezeu, care este întru tine prin punerea mâinilor mele..."* (h).

Uceniculuí său Tit, celui întâi hirotonisit Episcop al Bisericii Critenilor, îi scrie din Nicopolea Macedoniei să-și îndeplinească conștiincios datoria de Episcop, zicându-i: *„Pentru aceasta te-am lăsat pe tine în Crit, ca cele ce lipsesc să le îndreptezi, și să așezi prin cetăți Preoți, precum eu ți-am poruncit"* (i).

Din cele arătate aici pe scurt, reiese că după Mântuitorul Iisus Hristos, Sf. Apostoli la rândul lor comunicau prin slujba hirotonisirei, Darul lui

(h) 1 Tim. 4_{14}; 3_{1-7}; 5_{17-19}; și întreg 2 Tim. 1_6; Tit 1_{5-7}; Filip 1_1; 1 Cor. 12_{28}; Efs. 4_{11-16}. (i) Tit. 1_5

Dumnezeu, persoanelor alese pentru fiecare din cele trei trepte ale Preoției prin punerea mâinilor și rugăciunea făcută cu post în Duh și adevăr (j).

Astfel, lucrarea Dumnezeeștei Liturghii se săvârșește și astăzi de sfinții liturghisitori, tot cu aceeași putere și desăvârșire ca și de Sfinții Apostoli și de însuși Mântuitorul; pentru că aici ca și acolo lucrează însuși Dumnezeu, înputernicind pe oamenii sfințiți în slujbele Preoției. Mai înainte de a sluji Sf. Liturghie, sfinții liturghisitori și slujitori, se pregătesc în ajunul și în dimineața zilei în care slujesc, făcându-și pravila după rânduială.

5. **Pregătirea sfinților liturghisitorilor pentru slujba Dumnezeeștei Liturghii.**

a) Pregătirea sufletească. Iertarea ofenselor.

b) Participarea în Sf. Biserică la slujba Ceasului IX-lea, a Vecerniei și a Dupăcinărei.

c) Cetirea pravilei respective a zilei în care slujește.

d) Ferirea de îmbuibarea pântecului, de beție, ospețe lumești și de pornire la felurite patimi.

e) Participarea la slujbă în Sf. Biserică la Miezo-noptică, Mânecânda și ora I-a.

f) Somn mai puțin (în limitele puterii sau a slăbiciunii sfințitului liturghisitor și slujitor) când era a sluji.

g) Dimineața păstrarea păcii lăuntrice, completarea pravilei cu credincioșie, introducerea dincolo de coaja cuvintelor ei, în miezul Duhului Dumnezeeștei rugăciuni și pătrunderea după putință a însemnătății lor. Iertarea cu toți ofensatorii. Păstrarea păcii pe cât e cu putință cu toți. Acasă, pe drumul Bisericii și în Casa lui Dumnezeu stăpânirea gândurilor, gurii, ochilor, urechilor, inimii și al tuturor simțirilor în interiorul Împărăției lui Dumnezeu și ferirea lor de a trece peste hotarele duhovnicești în împărăția întunericului adică la felurite patimi și păcate care-s uriciune înaintea lui Dumnezeu.

În drum spre Sfânta Biserică, sfințitul liturghisitor (ca și oricare credincios) recitează cu credincioșie și pătrundere Dumnezeești rugăciuni citite ori pericope evanghelice și apostolice din Noul Testament. Acestea sunt datori a le urma și păzi fiecare cleric și fiecare dreptcredincios creștin care vine la Dumnezeeasca împărtășire cu Prea Sfântul Trup și Sângele

(j) Vezi preoția în lumina Dumnezeeștilor Scripturi, Bibl. Ort. Nr. 18 pg. 448-453; și „Înapoi la Ortodoxie". Nr. 4 pg. 125-131: Teol. Dogm. Ortodoxa de Macarie o.c. pg. 629-646; Ep. de Canev. Vol. IV, pg. 305-333.

Domnului Iisus Hristos. Astfel urmând cu credincioșie vie, sfințitul liturghisitor se îmbracă cu puterea de sus.

8) Participarea la slujba de dimineață, a acatistului și ceasurilor III și VI.

Sfinții liturghisitori, care erau mai înflăcărați în credință, nădejdie și dragoste, pentru a săvârși Sfânta Liturghiei așteptau mai întâi arătări Dumnezeești

Epifanie niciodată nu săvârșea Sf. Jertfă până nu vedea vedenie Dumnezeească. Fericitul Epifanie păzea și acestea: În ceasul aducerii de Jertfă, niciodată nu săvârșea Sfânta jertfă, până ce nu vedea vedenie, adică pogorârea Sf. Duh peste Sfintele Daruri. Deci, odată, zicând de trei ori cuvântul, nu s-a făcut vedenia. Plângând el și rugându-se, ca să i se vestească pricina, întâi a căutat la Diaconul cel din stânga care ținea ripida, și cum s-a uitat la el, a văzut pe fruntea lui lepră; aceasta era arătată tuturor, că acel Diacon era vinovat cu ceva. Deci, Epifanie a întins mâna și a luat ripida din mâna Diaconului, zicând către dânsul cu blândețe: „Du-te fiule la casa ta și să nu te împărtășești acum cu Dumnezeeștile Taine". El îndată a ieșit și s-a dus la casa lui; iar Epifanie a dat ripida altui Diacon; după aceea începând a zice Dumnezeeștile cuvinte cu frică și cu lacrimi a văzut vedenia. Apoi după terminarea serviciului bisericesc, Epifanie a chemat și l-a întrebat pe Diacon, voind să știe pricina. El a spus că în noaptea aceea s-a culcat cu femeea sa. Atunci Epifanie a chemat toată preoțimea, și a zis către dânșii cu blândețe: „Fiilor, câți v-ați învrednicit de hirotonisire, deslegați pașii voștri, ca să nu umble în aceste lucruri, și să urmați unui cuvios bărbat, care propoveduește în Biserici și zice: Cei ce au femei să fie ca cei ce nu au". Și de atunci Epifanie n-a mai hirotonisit pe cei ce aveau femei, ci numai pe acei bărbați cuvioși și văduvi, care viețuiau viața singuratică. Aceasta este slava Dumnezeului tuturor Care ne-a dat viața, și Care slăvește pe cei ce îl slăvesc, după cum zice Dumnezeescul cuvânt: „Numai pe cei care Mă slăvesc îi voi slăvi, iar cel ce Mă defaimă se va necinsti" (†).

Sf. Preot apostolic Carp nu slujea până nu se arăta vedenie. Marele Dionisie Ariopagitul scriind monahului Demofil, care a isgonit un Preot din Biserică, pentru că îl învăța pe el blândețea și neràutatea, îi aducea aminte de un lucru ca acesta: „Fiind eu — zice — în Crit m-a primit în casa

(†) V. Sf. 12 a o.c. pag. 644-6.

sa fericitul Carp — Preotul — ucenicul Sf. Ap. Pavel, om mare întru bunătăți, carele pentru multa curățenie a minții sale, era foarte lesnicios spre Dumnezeesca vedenie și nu începea a săvârși Prea Curatele și de viață făcătoarele Taine, mai înainte până ce nu vedea din cer arătându-se Dumnezeească vedenie. Pe acest sfânt bărbat (precum singur mi-a spus) l-a necăjit unul din cei necredincioși; iar pricina necazului a fost aceasta: necredinciosul acela a întors de la Sf. Biserică pe un om credincios și l-a dus la păgânătatea sa; pentru care fericitul Carp s-a scârbit foarte. Deci, avea trebuință ca să fie răbdător ca și pe cei căzuți din credință să-i învețe neîncetat cu cuvinte folositoare; iar pe cei necredincioși, să-i biruiască cu bunătatea sa. Și pentru amândoi se ruga cu deadinsul lui Dumnezeu; ca pe cel ce se

abătuse la păgânătate, iarăși să-l întoarcă la Sfânta Sa Biserică; iar pe cel orbit cu necredința, să-l lumineze cu lumina credinței; însă nu știu cum atunci (de vreme ce mai înainte de aceasta niciodată nu s-a arătat nerăbdător) foarte s-a amărât în sufletul său. Căci târziu după ce a înserat, miezul nopții apropiindu-se, s-a sculat la rugăciune; pentru că avea obicei ca totdeauna în miezul nopții să se scoale și să se roage. Deci, stând la rugăciune, foarte se mâhnea pentru cei doi oameni, ce s-au pomenit, și zicea în sine; că nu este cu dreptate, că să viețuiască pe pământ oamenii cei fără de lege, care răsvrătesc căile Domnului cele drepte, și se ruga lui Dumnezeu, ca să cază peste dânșii foc din cer și viața amândorura să o sfârșească cu ardere fără milostivire. Așa el cu deadinsul rugându-se, îndată s-a cutremurat casa în care sta, și s-a desfăcut din vârf în două, încât i se părea lui că stă afară; și o văpae de foc luminoasă s-a pogorât din cer

înaintea lui și căutând în sus a văzut cerul deschis și pe Iisus șezând, înaintea Căruia stăteau în chip omenesc, mulțime nenumărată de Îngeri. Deci, fericitul Carp, văzându-le acestea sus se mira. Apoi plecându-și ochii în jos, a văzut desfăcându-se pământul și o prăpastie adâncă și întunecoasă într-însul; iar la gura prăpastiei aceleia, stăteau cei doi oameni, asupra cărora se mâniase, și le cerea de la Dumnezeu pierzare; și stăteau aceia cu umilință, cu mare frică și cutremur, căci acum erau gata să cadă în prăpastia aceia; iar în adâncul prăpastiei era un balaur târându-se și scrâșnind cu dinții. Și acolo erau niște bărbați care pe acei doi îi băteau, îi împingeau și îi trăgeau spre acel înfricoșat balaur. Iar Carp, văzând pe cei ce l-au mâhnit pe el, că erau gata să cadă în prăpastie, și să fie mâncați de balaur, se mângâia și nu dorea atât să privească la cerul deschis și la Iisus Care ședea într-însul și se mâhnea că încă nu căzuseră; și din nou se ruga lui Dumnezeu, ca să cadă și să piară.

Apoi abia și-a ridicat ochii spre cer, ca și mai-nainte, și a văzut pe Iisus sculându-Se de pe Cerescul Scaun, și venind la oamenii aceia, cari stăteau lângă gura prăpastiei, le-a întins mâna spre ajutor. Atunci Îngerii luând pe oamenii aceia, îi sprijineau pe ei de amândouă părțile și-i întăreau, apoi îi scoase din prăpastia aceia. Și a grăit Iisus către Carp: „Bate-mă pe Mine de acum, căci gata sunt ca pentru mântuirea oamenilor iarăși să fiu răstignit, căci îmi este iubit acest lucru, numai oamenii de și-ar urî păcatele lor; însă vezi, oare mai plăcut este a vieții cu balaurul în prăpastie decât cu Dumnezeu și cu Îngerii Lui cei iubitori de oameni?" Această povestire punând-o Sf. Dionisie în scrisoarea sa către Monahul Demofil cel mai înainte pomenit, nu numai pe el, dar și pe noi ne învață, ca să nu ne arătăm aspri asupra celor ce ne greșesc; ci mai ales să le dorim întoarcere iar nu pedeapsă; apoi să-i învățăm pe ei cu dragoste, și cu răbdare să așteptăm pocăința lor; și că trebuie a ne ruga cu deadinsul pentru unii ca aceștia lui Dumnezeu, Care nu voiește moartea păcătoșilor; că singur cu a Sa bunătate să-i întoarcă și să-i miluiască, căci Domnul iubește pe cei drepți, dar și pe cei păcătoși îi miluiește; Căruia i se cuvine slava în veci, amin" (†).

Sfântul Andrei Episcopul Comitului sfătuia pe clerici cum să slujească Sf. Liturghie înaintea lui Dumnezeu. Sf. Andrei ducându-se în eparhia sa, a început a face lucrul său a purta grijă fără de pregetare de povățuirea eparhiei sale, dându-se cu totul spre creșterea și mântuirea turmei cele cuvântătoare. Mai întâi a pus înțelepțește pe acei sfinți la rânduială foarte încuviințată, vorbindu-le cuvânt foarte dulce despre

(†) Vezi V. Sf. 3 a X-a.

rânduiala Liturghiei. Cu aceasta voia să arate cum se cuvine a fi Preotul care s-a învrednicit nu numai însuși a se apropia de întâia și neapropiata lumină, adică la Dumnezeu, ci să lumineze și pe alții, și să-i împrietenească cu Dumnezeu; deci se cade ca el să fie luminat și curat precum este oglinda ca să poată primi într-însul razele Dumnezeeștei lumini, și printr-însul să dea lumină și celorlalți. El a pus în bună rânduială pe fecioare; iar Mănăstirilor, monahilor și monahiilor le-a dat legi, cum să se conducă. Mai în urmă purta de grijă de lumini, învățându-i să aibă împătimire și lipire către Dumnezeu, iar nu către trup și lume.

El defăima desmierdările, cele lumești și păzea poruncile lui Dumnezeu, ca astfel să se nevoească pentru mântuirea sa. Ca pe niște copii învăța pe cei tineri, iar pe cei bătrâni îi înțelepțea.

Pe cei păcătoși îi întorcea la pocăință și da nădejde de mila lui Dumnezeu celor ce se pocăiau; îndemna pe cei silitori a face cât mai multe fapte bune. Pe cei ce erau luptați îi ajuta; pe cei ce se primejduiau să cadă în păcate îi sprijinea; pe cei căzuți îi ridica; celor neputincioși le dădea putere; celor întristați le da mângâiere celor leșinați, răsuflare; văduvelor părtinitor; sărmanilor, tată; scăpătaților, vistierie; flămânzilor, hrană; celor goi, îmbrăcăminte; și ce spun mai mult? Tuturor s-a făcut toate, ca să mântuiască pe toți, precum Domnul vrea a se face în veacul ce va să vie, lumină sfinților, viață, slavă, hrană, îmbrăcăminte, bucurie, și orice alt bine al fericirei. Într-acest fel era eparhioților săi acest mare Andrei, carele făacea tot binele, nu numai sufletesc ci și trupesc, și cu care poate cineva să treacă fără întristare viața aceasta de față (†).

Dumnezeu lucrează cele Sfinte și prin Preoții păcătoși. Ni se istorisește pentru Avva Marcu Egipteanul, că a petrecut treizeci de ani neieșind din chilia sa. Însă avea obicei un Preot de venea la dânsul, și săvârșind Sfânta Liturghie, îl împărtășea pe el cu Sfintele Taine. Diavolul însă zavistuind bunătățile și răbdarea lui, a voit să-l ispitească pe el și să-l prăpăstuiască în păcatul osândirii. În acest scop diavolesc a adus la dânsul pe un om care avea duh viclean, cu pricină ca să primească rugăciune de la el. Deci învățat fiind de diavol, omul îndrăcit mai înainte de toate a zis starețului: „Preotul tău este plin de toată putoarea păcatului, și de acuma să nu-l mai lași pe el să intre la tine pentru a sluji Sfânta Liturghie, ați da învățături și a te împărtăși de la el". Iar insuflatul de Dumnezeu bătrân a zis către el: „Fiule, toți oamenii leapădă necurățenia afară; iar tu au adus-o la mine? Dar scris este: „Nu judecați ca să nu fiți judecați" (1). Însă deși

(†) V. Sf. 4 a VII-a, pg. 125-7 (1) Mt. 7[1].

este păcătos, Dumnezeu îl va mântui pe el. Că scris este: „Rugați-vă unul pentru altul ca să vă vindecați". Acestea zicând a făcut rugăciune și a gonit pe dracul din om, și l-a slobozit pe el sănătos. După vindecarea îndrăcitului și plecarea lui, a venit Preotul, și îndată după obicei l-a primit pe el starețul cu bucurie. Bunul Dumnezeu văzând neràutatea starețului, i-a arătat lui un semn. În timpul când se pregătea Preotul să stea înaintea Sfintei Mese — după cum bătrânul a povestit: — „Am văzut — zice el — pe Îngerul Domnului din cer pogorându-se și puindu-și mâna sa la capul Preotului. În timpul acela s-a făcut Preotul cu totul ca un stâlp de foc. Atuncea eu minunându-mă de vedenia aceea, îndată am auzit glas zicându-mi: „Omule, ce te minunezi de lucrul acesta? Dacă un împărat pământesc nu lasă pe boierii săi ca să stea spurcați înaintea sa, decât numai cu slavă multă; cu cât mai mult puterea cea Dumnezeească nu va curăți pe slujitorii Sfintelor Taine, când stau înaintea slavei cele cerești?" Iar viteazul și mult ostenitorul lui Hristos, Marcu Egipteanul, mare făcându-se, s-a învrednicit darului acestuia, pentru că n-a osândit pe clerici. Acestea le-au propoveduit bătrânul tuturor, ca să nu osândească pe Preoți, de orice păcat, de vreme ce înainte stătători sunt ai lui Dumnezeu, și cu Îngerii împreună petrecători (†).

Poruncă Dumnezeeiască pentru a sluji Sf. Liturghie

O ceată îngerească vine din cer și poruncește Cuviosului Daniil a sluji Sf. Liturghie. Mai înainte cu trei zile de sfânta lui mutare, în miezul nopții (precum s-a învrednicit a vedea oarecare din ucenicii lui), au venit să-l cerceteze toți Sfinții cei din veac: Proorocii, Apostolii, Mucenicii și toate cetele Sfinților, întru lumină și slavă cerească, care sărutându-l pe el cu dragoste, îi porunceau ca să săvârșească Dumnezeeasca Taină. Și sosind ziua deslegării din trup, a venit Patriarhul Ectimie, care a fost după Acachie, cu tot clerul său. Iar temătoare de Dumnezeu femeia Raida, a cărei sterpeciune, s-a deslegat prin rugăciunile Sfântului, pregătea toate cele pentru cinstita înmormântare a cuviosului. Într-acea vreme s-a întâmplat acolo un om îndrăcit, care stând lângă turn, adeverea că vede mulți Îngeri și Sfinți venind din Cer către cuviosul, ba chiar îi numea pe Sfinții pe care îi vedea. Iar cuviosul și de Dumnezeu purtătorul, părintele nostru Daniil, bucurându-se pentru ieșirea sa din viața aceasta, și-a dat cinstitul și sfântul său suflet în mâinile lui Dumnezeu, fiind plin de zile și viețuind optzeci de ani și trei luni; părul capului său era des și despărțit în două de 4 palme de

(†) Prolog 10 a III-af. 27; Pateric edit. 1913, pg. 159-160.

lung, asemenea și barba lui, era lungă și despărțită în două. Iar după ieșirea lui din viață, omul cel îndrăcit s-a slobozit de muncirea diavolească. Săvârșindu-se cuviosul, s-a arătat din Cer peste turn trei cruci de stele, care luminau cu nespusă podoabă, strălucind ca soarele. Acestea s-au văzut până ce a fost îngropat sfântul trup al cuviosului părinte, acolo lângă turnul lui (†).

Preot trecut pe spatele crocodilului peste o apă pentru a sluji Sf. Liturghie. Cuviosul Elie monahul a mers într-o Duminică dimineața la o Mănăstire pustnicească, și văzând că nu se săvârșește Sf. Liturghie, întrebă: pentru ce ziua Domnului a rămas fără slujbă? Frații i-au răspuns: „Preot fiind în partea cealaltă de râu, n-a venit la noi de frica unui crocodil care este în râu, și care a mâncat mulți oameni". Sfântul le-a zis: „De veți voi, eu voi merge și voi aduce pe Preotul vostru". Frații i-au zis: „Nu este cine să te treacă pe tine în partea cealaltă, pentru că toți se tem de frica crocodilului, de a se apropia de acea trecere". Iar Sfântul Elie a mers nădăjduind spre Dumnezeu. Când a ajuns pe malul râului, a chemat numele Domnului și îndată a venit la dânsul acel crocodil, care se obișnuise a mânca oamenii pe care îi găsea. Acela cu poruncă Dumnezeiască s-a făcut trecătorul cuviosului, pentru că luând pe Sfântul pe spatele său, cu frică și cu blândețe, l-a trecut peste râu la celălalt mal. Cuviosul ajungând la locuința Preotului, îl rugă să vie la frați. Preotul necunoscându-l pe el, îl întrebă cine este și de unde vine? Iar el i-a răspuns că vine de la Mănăstire. Preotul văzând pe fericitul, că avea o haină veche și cu multe cusături, și cunoscându-l din cuvinte și din obiceiul cel bun, că este om al lui Dumnezeu, a zis către dânsul: „O! frate, ai proastă haină trupească, dar ai bună și negrăită haină sufletească". Deci sculându-se, mergea cu dânsul spre Mănăstire. Când au sosit la râu, ei neavând cu ce să treacă, cuviosul a zis către Preot: „Nu te îndoi părinte, Dumnezeu ne va găti îndată o luntre". Și strigând cu glas mare, a chemat la sine pe crocodil. Crocodilul auzind glasul sfântului, îndată a venit la dânșii, și cu blândețe își da spatele său, ca să se suie pe el. Cuviosul Elie suindu-se cel dintâi pe crocodil, chemă pe Preot zicând: „Suie-te Părinte și nu te teme". Dat Preotul văzând crocodilul s-a înfricoșat și a fugit înapoi. Frații stând pe celălalt mal, priveau la această minune, adică cum omul lui Dumnezeu trecea râul, fiind purtat de crocodil, și toți se minunau de acela cu spaimă. Cuviosul trecând râul și ieșind la mal, a scos împreună cu el și pe acel crocodil, către care a zis: „Mai bine este să mori tu singur, decât să dai pe oameni morții și să mănânci trupurile lor". Și crocodilul căzând îndată, a murit (††).

(†) V. Sf. 11 a XII-a pp. 557-9. (††) V. Sf. 14 a VII-a pg. 774-6.

Sf. Arhanghel Mihail porunceşte Episcopului a sluji Sf. Liturghie. „... Credincioşii au hotărât ca să zidească într-acel loc o Biserică în numele Sf. Mihail. Şi când se găteau spre lucrul acela, iarăşi s-a arătat Sfântul Arhanghel Episcopului, zicându-i: „Nu se cade vouă să vă îngrijiţi pentru zidirea Bisericii, pentru că eu fără de a voastră osteneală mi-am gătit mie acolo Biserică, numai să intraţi în ea; iar tu mâine să faci într-însa Sfânta Liturghie, şi să împărtăşeşti pe credincioşi cu Dumnezeeştile Taine. După vedenia aceasta, Episcopul a poruncit ca: toţi credincioşii să fie gata spre împărtăşirea Sfintelor Taine, şi a mers cu dânşii recitând cântări de rugăciuni. Iar când au sosit la Sfântul acela loc, unde sfintele urme pe marmură erau închipuite, au aflat în piatră cioplită o Biserică mică, nu după obiceiul lucrului de mâini omeneşti făcută, ci ca o peşteră, neavând pereţi netezi; iar vârful era împodobit cu diferite înălţimi, căci pe câte o parte puteai cu capul să ajungi, iar pe alta nici cu mâna nu puteai; cu care se făcea încredinţare oamenilor că Dumnezeu nu voieşte pietrele cele împodobite în Biserică, ci inimile cele curate. Iar Sf. Masă era acoperită cu acoperământul roşu, şi a săvârşit pe dânsa Episcopul Sf. Liturghie şi a împărtăşit pe credincioşi cu Prea Curatele Taine; iar în Altar despre partea de miazănoapte, s-a arătat de la vârf picând apă curată şi dulce şi foarte luminoasă şi făcătoare de minuni, din care bând bolnavii, sănătate câştigau. Şi beau credincioşii din apa aceea după împărtăşirea cu Sf. Taine, şi minuni fără de număr se făceau în Biserica aceea, şi toate neputinţele se tămăduiau cu rugăciunile Sfântului Arhanghel Mihail. Deci, a zidit Episcopul chilii lângă Biserică, şi a rânduit să fie acolo Preoţi şi Diaconi şi cântăreţi şi citeţi, ca în toate zilele să se săvârşească pravila bisericească, întru Slava lui Dumnezeu, şi întru cinstea Sfântului Arhanghel Mihail"(†).

6. **Ce ni se înfăţişează nouă în lucrările Dumnezeeştei Liturghii?** În lucrările Dumnezeeştei Liturghii se înfăţişează tainic toate proorociile grăite de Duhul Sfânt prin Prooroci despre Mântuitorul. Astfel ni se înfăţişează: Întruparea, naşterea, viaţa pământească cu activitatea Mesianică, cu propovăduirea Sf. Evanghelii adică a Împărăţiei lui Dumnezeu însoţită de mulţimea minunilor Dumnezeeşti. Cina cea de taină, rugăciunea Arhierească, patima de bună-voie, răstignirea, moartea pe Cruce, înmormântarea, pogorârea în iad şi scoaterea sufletelor tuturor drepţilor de la Adam şi Eva şi până în acel timp, învierea şi înălţarea la ceruri, şi şederea de-a dreapta Tatălui a Domnului Iisus Hristos, de unde iarăşi va

(†) V. Sf. 6 a IX-a pg. 205-7.

veni cu slavă multă să judece viii și morții, a Cărui Împărăție nu va avea sfârșit (1). În lucrările Dumnezeeștei Liturghii ni se înfățișează: Jertfa cea fără de sânge, Domnul nostru Iisus Hristos Euharistic.

De n-ar fi fost Domnul întru noi, cine ar fi fost în stare a se păzi întreg de vrăjmașul, împreună și de ucigașul de om? Dinților lor nu-da Mântuitorule pe robul Tău, că în chipul leului se pornesc asupra mea vrăjmașii mei (Antif. 2 al gl. 2)

7. **Ce este Jertfa?** Jertfa este un dar sau prinos suprem care se aduce în repetate rânduri lui Dumnezeu de către popor prin Preotul legiuit, hirotonisit de Episcop sfințit și împuternicit de Dumnezeu, cu Darul Sfântului Său Duh.

8. **De câte feluri este Jertfa?** Jertfa este de două feluri: Una după legea veche și alta după legea nouă.

9. **De câte feluri era Jertfa legii vechi?** Jertfele legii vechi erau de trei feluri și anume:

(1) Vezi despre acestea mai pe larg în cele 7 laude.

a) jertfa sângeroasă, care se aducea prin vărsarea sângelui, adică prin înjunghierea de dobitoace d.p.: berbeci, oi, mei, capre, boi, păsări și altele (m).

b) Jertfele nesângeroase, d.p.: untdelemn, tămâie, făină, sare, pâine, vin, apă și altele (n).

c) Jertfă de laudă, adică aducere de rugăciuni și slavoslovii lui Dumnezeu în Duh și adevăr, cu umilință și cu sdrobire de inimă. Despre acest fel de jertfe grăește Duhul Sfânt prin Proorocul David, zicând: *„Jertfele lui Dumnezeu jertfă de laudă și dă Celui Prea Înalt rugile tale..." Jertfa* (bine plăcută) *lui Dumnezeu, duhul umilit..."*(o).

10. **De câte feluri este Jertfa legii noi?** Jertfa legii noi (în N.T.) este de trei feluri.

a) Jertfa cea fără de sânge, Dumnezeeasca Euharistie.

b) Jertfa duhovnicească, care constă în rugăciuni, sau cele șapte laude de credință, nădejde și dragoste, împodobite cu roadele faptelor bune.

c) Jertfa sau prinosul adus din prinosul veniturilor noastre, ori din pârga roadelor pământului, uneori și din a viețuitoarelor.

11. **Ce este tainica Jertfă nesângeroasă a Noului Așezământ?** Tainica Jertfă fără de sânge, este Prea Sfântul Trup și Sânge al Mântuitorului nostru Iisus Hristos, care sub chipul Pâinii și al Vinului, transfigurate, ni se dau nouă spre iertarea păcatelor și viața veșnică. Pâinea (prescura) cu vinul curat, aduse la Sf. Altar și sfințite în timpul Dumnezeeștei Liturghii a credincioșilor, cu puterea Tatălui Ceresc și conlucrarea Duhului Sfânt, se transformă cu adevărat în însuși Prea Curatul și Sfânt Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos care S-a adus, se aduce și se va aduce totdeauna Jertfă vie Tatălui, pentru iertarea păcatelor și viața lumii (p).

12. **Ce este duhovnicească jertfă a N.T.?** Duhovnicească jertfă a dreptcredincioșilor creștini, sunt rugăciunile, laudele și psalmodierile însoțite de viețuire duhovnicească și împodobite de fapte bune. Despre această jertfire avem multe mărturii în Dumnezeeștile Scripturi.

„Jertfește lui Dumnezeu jertfă de laudă..."(r)*."Ridicarea mâinilor mele jertfă de seara..."*(s). *„Jertfiți jertfa dreptății și nădăjduiți spre*

(m) Fac. 4_4; 8_{20-21}; 15; Es. 27; 30; 40; Lev. 1-9; Vezi Arheologia Bibl. Dr. V. Tarnavschi o.c. cu subînsemnările și citatele scripturistice respective pg. 517-568. (n) Levit. 24_{1-9}; Num. 4_7; 1 Paral. 9_{32}; 2 Paral 2_4; 1 Împ. 21_6; Mt. 12_4; Mc. 2_{26}; Lc. 6_4; Es. 29_{33}; Lev. 8_{31}; 21_{22}; (o) Ps. 49_{15}; 50_{18}; 117_{14}; 106_{22}. (p) Ioan 6_{22-58} (r) Ps. 49_{15}. (s) Ps. 140_2;

După ce Noe a ieșit din corabie, luând din toate animalele curate, a adus jertfă lui Dumnezeu. Primind Dumnezeu jertfa lui, a zis: „Nu voi mai blestema pământul pentru faptele omului, căci cugetele lui sunt plecate spre rău din tinerețile sale..." (Fac. 8_{15-22}).

Domnul..."(t). Rugăciunile (†), laudele, psalmodierile, postul și celelalte, numai atunci sunt bineprimite, plăcute lui Dumnezeu și răsplătite cu bine și fericire, când sunt însoțite de milostenie îmbelșugată. „Împarte-ți pâinea

(†) **În necazuri și strâmtorări privegheați și rugați-vă neîncetat ca să nu fiți înghițiți de ispite; ci să le biruiți.** Un american căruia îi plăcea să aibă multe slugi pe lângă locuința sa, și-a cumpărat odată un rob negru. Înainte de a plăti suma cuvenită, el puse vânzătorului următoarea întrebare: „Spune-mi te rog, pe cinstea dumitale, care sunt scăderile acestui rob?"

Vânzătorul rămase o clipă mirat de întrebarea aceasta neașteptată, și apoi îi răspunse: „Nu cunosc să aibă nici o greșeală, afară de una, pe care cred că o vei socoti și dumneata foarte neînsemnată, și anume: îi place să se închine și să se roage". „Nu", răspunde

(t) Ps. 4_5;

ta cu cel flămând, adă în casa ta pe nenorociții fără de adăpost. Când vezi pe un om gol acopere-l și nu întoarce spatele semenului tău. Atunci lumina ta va răsări ca zorile și vindecarea ta va încolți repede; neprihănirea ta îți va

---

supărat cumpărătorul, „lucrul acesta mă nemulțumește! Cunosc eu un mijloc potrivit, prin care-l voiu desvăța pe fostul dumitale rob, de rugăciune". Chiar în noaptea cea dintâiu, stăpânul cel nou, îl găsi pe robul său rugându-se cu vrednicie pentru domnul său, pentru soția lui și pentru întreaga lui familie. Stăpânul se opri și ascultă, fără de a rosti un singur cuvânt. Apoi, pe nebăgate în seamă se retrase și trecu în odaia sa de culcare. A doua zi el a chemat pe robul cel negru la sine, și i-a zis:

„Nu-mi place să mă cert cu tine. Trebuie să-ți spun pe față, că orișice rugăciune îmi este nesuferită. De aceea te rog, ca de azi înainte, să părăsești obiceiul acesta". Robul atunci și-a ridicat ochii de la pământ și a răspuns: „Stăpâne, îmi este cu neputință să nu mă rog. Trebuie să mă rog lui Dumnezeu și lui Iisus". Stăpânul l-a întrerupt, strigând:

„Bagă bine de seamă, dragul meu, că îmi stau destule mijloace la îndemână ca să te desvăț de obiceiul acesta". „Stăpâne, trebuie să mă rog!" a adăugat robul. „Am să pun deci să te bată în toată ziua cu biciul — a strigat stăpânul înfuriat, — până te vei lepăda de Dumnezeul tău și de Iisus. Câte douăzeci și cinci de lovituri vei căpăta în toată ziua nemernice!...". „Stăpâne, va trebui să mă rog chiar și atunci când vei îndoi numărul loviturilor ce mi le-ai făgăduit". „Pentru că nu știi să te porți cinstit cu stăpânul tău, îți vei și primi îndată pedeapsa".

Americanul l-a desbrăcat de haine, l-a legat de un stâlp cu curele, și îi dădu cu toată puterea brațului său douăzeci și cinci de lovituri cu biciul. Trupul bietului om se roși și se învineți, iar sângele începu să-i țâșnească din rane. După ce fu sfârșită pedeapsa, stăpânul îl întrebă, dacă mai are poftă să se închine". „Da, stăpâne", răspunse robul cu glasul stins, „trebuie, trebuie să mă rog totdeauna. Lucrul acesta nu-l voi întrelăsa niciodată".

Stăpânul a rămas uimit. El nu putea pricepe, cum e în stare un biet nenorocit să stăruiască mereu în rugăciune, cât timp nu numai că nu acea nici un folos de închinarea lui, ci suferea chiar și prigonire din pricina aceasta. Stăpânul a povestit și soției sale întâmplarea cu robul. Ea l-a întrebat: „pentru ce nu-l poți lăsa pe sărmanul om să se închine? El își mătuiește lucrul său cinstit, de dimineața și până seara. Ce-ți pasă ție de rugăciunea lui? Noi nu avem nici o pagubă, și lucrul nostru nu are din pricina aceasta nici o scădere".

„Dar tocmai asta nu-mi place", răspunse stăpânul. „Robul acesta mi-a vârât în suflet o frică îngrozitoare. O! dacă ai ști tu cum s-a uitat la mine, când îl băteam cu biciul". „Cum? A fost poate înfuriat?" Nu. „Dimpotrivă! Mânia lui n-ar fi fost în stare să mă miște. După pedeapsă însă, el s-a uitat la mine cu ochii plini de lacrimi, astfel, încât îmi venea a crede că mă compătimește mai mult pe mine, decât a se compătimi pe sine însuși..."

În noaptea aceea stăpânul n-a fost în stare să doarmă, ci s-a zvârcolit în pat de pe-o latură pe cealaltă. Greșeala ce-o făcuse începu să-l neliniștească. Îl cuprinse teama. O

merge înainte și Slava Domnului te va înconjura. Atunci tu vei striga și Dumnezeu te va auzi, și încă grăind tu, va zice: „Aici sunt" (†). Dacă vei îndepărta jugul din mijlocul tău, amenințările cu degetul și vorbele de ocară. Dacă vei da flămândului din mâncarea ta, și de vei săruta necăjiții,

---

răcială de gheață făcu să-i tremure dinții în gură. Inima îi zvâcnea înfrigurată, bubuind ca un ciocan de plumb. Cu o neîntreruptă putere i se învălmășa în mintea sa faptul, că prigonise pe un sfânt nevinovat. El se așează într-o rână, și zise către soția sa șoptind: „Nevastă, ai vrea tu să te rogi pentru mine? Simt că voi muri, dacă nu se va ruga cineva pentru mine în clipa aceasta. Eu nu știu să mă rog. Roagă-te tu pentru mine!"

Nevastă-sa rămase pe gânduri și apoi îi răspunse: „Eu nu cunosc pe nimeni altul în toată curtea, care ar ști să se roage, decât pe sărmanul nostru rob". Repede fu sunat clopoțelul și robul intră în odaie. Stăpânul făcu semn cu mâna și după ce robul se apropie sfielnic de pat, îl prinse de braț și i-a zis cu glasul înecat de durere, în chipul acesta:

„Poți să te rogi pentru stăpânul tău?"

„Stăpâne", răspunse servitorul, „din clipa în care m-ai bătut cu biciul, eu neîncetat m-am tot rugat pentru dumneata. Și mă gândesc să mă rog totdeauna".

Robul a căzut atunci în genunchi, și-a împreunat mâinile, și a început să se roage. În încăperea întreagă s-a făcut o liniște de mormânt. Nu se auzea nimic altceva, decât suspinul întrerupt de lacrimi al stăpânului, și nu se puteau vedea decât doară pârâele lor de lacrimi ce se sfărâmau ca niște firicele de diamante, pe obrajii robului ce se ruga fierbinte. În noaptea aceea, atât stăpânul cât și soția lui, s-au făcut adevărați creștini".

Robul n-ar fi putut face lucrul acesta fără de tăria credinței. În lipsa ei ar fi căzut repede în genunchi, de la început, de la durerea celei dintâi lovituri, și-ar fi zis: „Stăpâne! nu mă voi mai ruga, deoarece nu-mi place biciul omului alb". Dar deoarece a stăruit neînfrânt în credință, Dumnezeu l-a înălțat, dăruindu-i în noaptea aceea două suflete: al stăpânului și al stăpânei sale!" (††).

(†) **Cine pe săraci ajută pe Dumnezeu împrumută. Aceștia își agonisesc loru-și comoară în ceruri și moștenirea veșnică.** Dumnezeu cu foarte puțin preț vinde dreptățile la cei ce se sârguiesc să le cumpere, pe o bucățică mică de pâine, pe o haină proastă, pe un pahar de apă rece, pe un bănișor.

Omul împrumutându-se de la om pentru sărăcie, sau pentru trebuința înmulțirii și dând înapoi, mulțumește cu adevărat, dar dă înapoi întru ascuns, fiindcă se rușinează. Iar Stăpânul Dumnezeu, dimpotrivă, întru ascuns împrumutându-Se, răsplătește înaintea Îngerilor și a Arhanghelilor și a drepților.

Bine este și pentru oameni a face milostenie; că deși este pentru plăcerea oamenilor, dar vine iarăși spre plăcerea lui Dumnezeu.

Un monah oarecare Antiohian, de neam cucernic, de la Mănăstirea lui Casian, a mers la Sfintele Locuri pentru rugăciuni, și zăbovindu-se el acolo a sfârșit cele ce avea de

---

(††) „Casa din Ierihon" o.c. pg. 100-103

atunci va străluci în întuneric luminta ta, și întunericul tău ca amiază zi. Dumnezeu va fi cu tine pururea și te va sătura în ce chip poftește sufletul tău. Oasele tale se vor îngrășa și vei fi o grădină adăpată și ca un izvor

---

trebuință, și nu știa ce să facă. Și șezând în Biserică se scârbia de aceasta și plecându-se, a dormit puțin și a văzut pe Domnul nostru Iisus Hristos grăindu-i lui: „Du-te la iconomul Sfintei Învieri și să-i zici lui: „M-a trimis Iisus la tine, să-mi dai pentru dânsul un galben, și-ți voi da zapis la mână, și când va veni Iisus ți-l va da". Și deșteptându-se monahul și rugându-se a crezut cuvântului. Și mergând a aflat pe iconomul și i-a zis precum i s-a poruncit lui. Și a zis iconomul: Dar când are să vie Iisus și să mi-l dea? Iar monahul a răspuns: Eu precum am auzit, ți-am spus, iar tu cum știi așa să faci. Și atunci a zis iconomul: Fă-ți zapisul tău. Și a șezut monahul de a scris așa: Eu Ion călugărul, de la Antiohia Siriei mărturisesc că am luat un galben de la tine, Ștefan Preotul iubitorul de Dumnezeu, iconomul Sfintei Învieri, trebuindu-mi. Și pentru încredințare am făcut acest zapis al meu și când va veni Iisus Hristos, ți-l va da. Și luând galbenul, a plecat. Iar în noaptea cea după a doua zi, a văzut iconomul în vis pe oarecare grăindu-i lui: „Ia-ți galbenul și să-Mi întorci zapisul monahului". Iar el nu vrea, grăind: Acela a zis că Iisus va veni și-mi va plăti. Iarăși a zis: „Eu sunt Iisus, ia-ți galbenul și-Mi dă zapisul călugărului; au doară vrei să iei mai mult ceva? Iată, ai al tău". Și deșteptându-se, a trimis pe niște oameni după monah, zicându-le: Ori unde îl veți afla pe acel monah, să-l aduceți la mine. Și aflându-l, i-au zis: Mergi, că te cheamă iconomul. Iar el temându-se, zicea întru sine, că s-a căit și vrea să ia galbenul de la dânsul. Și mergea cu sfială, iar acela văzându-l, i-a zis: Kir părinte, mai ia și alți galbeni, câți vei voi, și-mi fă zapis. Iar el i-a răspuns: Iartă-mă, că mai mulți nu-mi trebuiesc, destul îmi este acesta, că nici mi-a zis Domnul să iau mai mult de un galben. Iar cei ce au auzit, s-au mirat și au proslăvit făgăduințele Domnului cele nemincinoase.

Povestesc unii pentru un bătrân, că viețuia în Siria lângă calea pustiului și aceasta îi era fapta lui, că în ce ceas venea vre-un călugăr din pustie, cu bună nădejdie îi făcea odihnă. Deci a venit oarecând un sihastru oarecare la dânsul și i-a făcut lui odihnă, iar el nu vrea, zicând că postește astăzi. Și scârbindu-se, i-a zis lui: Nu trece cu vederea pe robul tău, rogu-mă ție, și să pleci așa, ci vino să ne rugăm, și iată stă aicea un copac, și la care se va pleca, plecându-ne noi genunchile, la asta să urmăm. Plecându-și dar sihastrul genunchile la rugăciune, nimic nu s-a făcut; deci și-a plecat și primitorul de streini genunchile și îndată și-a plecat și copacul cu dânsul și încredințându-se, au mulțumit lui Dumnezeu.

Un monah oarecare Tiveu, avea darul slujbei de la Dumnezeu, ca pe fiștecare să-l socotească cu cele ce-i trebuiesc. Deci, i s-a întâmplat odinioară într-un sat a da milostenie, și iată a venit o muiere oarecare la dânsul, să i-a milostenie, purtând haine vechi și văzând-o cu vechituri îmbrăcată, a băgat mâna să-i dea mult, și s-a sgârcit mâna de a scos puțin. Și iată a venit alta către el, îmbrăcată în haine bune și văzându-i hainele ei, a băgat mâna vrând a-i scoate puțin și a întins mâna de a scos mult. Și a întrebat pentru amândouă și i-a răspuns, că ceea ce poartă haine bune, este de neam mare și a sărăcit și numai pentru curăție a câștigat hainele. Iar cealaltă, pentru ca să i-a milostenie

căruia nu-i scade apa. Oasele tale ca iarba vor răsări, se vor îngrăşa şi vor moşteni neamurile neamurilor... că gura Domnului a grăit acestea"(u).

s-a îmbrăcat în vechituri.

Era oarecare din sfinţi vieţuind în Egipt, în loc pustiu; deci era şi altul mai departe de dânsul şi acela era preot Maniheu. Şi odată mergând să vază pe oarecine din neamul lui, a înserat unde era sihaştrul cel pravoslavnic şi era în necaz, că se temea de bătrânul să intre şi să mâie la dânsul, căci vedea, că îl va cunoaşte pe el că este Maniheu. Însă primejduindu-se şi neavând unde merge, a bătut la uşă, iar bătrânul deschizând l-a şi cunoscut. Deci l-a primit cu voie bună şi l-a silit să facă rugăciune şi odihnindu-l, au adormit. Iar Maniheul viindu-şi întru sine noaptea, gândea mirându-se, cum n-a luat nici o îndoire asupra lui şi a zis că cu adevărat robul lui Dumnezeu este şi a căzut la picioarele lui, grăind: Avvo, şi eu sunt pravoslavnic. Şi aşa a petrecut cu dânsul, după aceea, cealaltă vreme a vieţii sale.

Povestit-a oarecare din părinţi că un oarecare filosof însemnat de la cetatea lui Dumnezeu cucernic venea la oarecare sihastru, şi-l ruga să-l primească şi să-l facă pe el călugăr. Şi i-a zis batrânul: De poftesti să te primesc, mergi şi vinde averea ta cea după poruncă, şi o dă lipsiţilor şi te voi primi. Şi mergând, a făcut după cuvântul bătrânului. După aceea i-a dat şi altă poruncă: Să te păzeşti a nu vorbi cu nimeni. Iar el s-a făgăduit să nu grăiască, şi doi ani n-a grăit. Au început după aceea oamenii a-l proslăvi pe el şi i-a zis bătrânul: Nu-ţi este de folos să stai aicea, ci te trimit la o Mănăstire de obşte. Şi l-a trimis. Iar trimiţându-l, nu i-a zis să grăiască sau să nu grăiască. Deci, acela păzind porunca ce i s-a dat, a petrecut negrăind. Deci, vrând a-l ispiti egumenul cu fapta când l-a primit, de este chiar mut, sau se preface, l-a trimis spre răspuns, în vremea revărsării apei râului, ca nevoind să grăiască, să poată zice că n-a putut trece apa. Şi a trimis după dânsul în taină, să vază ce va face. Şi dacă a ajuns la râu şi a văzut că nu poate să treacă, a plecat genunchii spre rugăciune şi venind un crocodil l-a luat în spinare şi l-a trecut în cealaltă parte de apă. Şi dacă a făcut răspunsul a venit iarăşi la apă şi iarăşi l-a luat în spate crocodilul şi l-a trecut dincoace. Deci, viind fratele cel trimis după dânsul, a spus bătrânului şi fraţilor şi s-au mirat. Şi nu după multă vreme s-a pristăvit. Şi a trimis egumenul la bătrânul lui, grăind: De ai şi trimis mut, însă îngerul Domnului a fost. Atunci a vestit sihastrului că n-a fost mut, ci mai vârtos mult vorbitor, dar păzind porunca ce i-a dat dintru început, a petrecut negrăind. Şi s-au mirat toţi şi au proslăvit pe Dumnezeu.

Povestit-a oarecare din părinţi, că era un maghistrian trimis cu o solie împărătească şi pe cale a găsit un mort sărac, zăcând gol, şi făcându-i-se milă a zis slugei sale: I-a calul şi mergi puţin mai-nainte. Iar acela pogorându-se, s-a desbrăcat de una din hainele sale şi a pus-o peste acel mort şi s-a dus. Apoi după puţin, trimis fiind tot cu o solie şi ieşind afară din cetate, a căzut de pe cal şi şi-a frânt piciorul. Şi ducându-l la casa sa, se lupta cu mari chinuri şi doftorii îl căutau pre el. Iar după ce au trecut cinci zile, i s-a înegrit piciorul lui. Şi aceasta văzând doftorii, au hotărât să-i taie a doua zi piciorul, ca să nu-i

(u) Is. 58;

Aceasta aflăm scris și în N.T.: „Printr-însul (Iisus Hristos) dar să aducem jertfă de laudă pururea lui Dumnezeu, adică roada buzelor ce se mărturisesc Numelui Lui. Și facerea de bine și împărtășirea să nu le uitați; că, cu jertfe de acestea se îmblânzește Dumnezeu..." (v).

---

putrezească și trupul. De aceasta înștiințându-se maghistrianul, foarte se mânia și plângea de acea primejdie și de mâhnire nici nu putea să doarmă, ci în noaptea aceea era deștept. Deci luminând candela, a văzut la miezul nopții că se pogoară un om pe fereasta cea de sus și vine la dânsul, care și stând lângă dânsul, a zis: De ce plângi, de ce te scârbești? Iar el a răspuns: Doamne, cum să nu plâng, căci mi s-a frânt piciorul și mâine vin doftorii să-l taie? Iar el a zis: Arată-mi piciorul tău. Și arătându-l, l-a uns cel ce s-a arătat și a zis: Scoală și umblă. Iar maghistrianul a zis: Doamne, nu pot că este frânt. Iar el a zis către dânsul: Sprijinește-te de mine; și sprijinindu-se s-a sculat și a mers sănătos. Apoi a zis iarăși cel ce s-a arătat: Iată te-ai făcut sănătos! Deci culcându-te, odihnește-te și nu te scârbi. Apoi și pentru milostenie i-a pus înainte oarecare cuvinte, zicând, că a zis Domnul: „Fericiți cei milostivi că aceia se vor milui". Și „fără de milă este judecata la cel ce nu a făcut milă". Și altele ca acestea. Apoi a zis lui: Mântuiește-te. Și maghistrianul a zis: Te duci? Zis-a lui acela: Ce mai voiești dacă te-ai vindecat? Și iarăși maghistrianul: Pentru Dumnezeu Care te-a trimis, spune cine ești? Răspuns-a cel ce s-a arătat: Caută la mine. Și după ce a căutat, acela a zis: Cunoști haina aceasta, pe care o port? Și iarăși maghistrianul a zis: Da, Doamne, a mea este. Și iarăși a zis acela: Eu sunt acela, pe care m-ai văzut mort, aruncat în drum, și mi-ai aruncat haina ta, și m-a trimis Dumnezeu ca să te vindec. Deci mulțumește totdeauna lui Dumnezeu. Și acestea zicând, s-a suit iarăși prin fereastra aceea, prin care a intrat. Și maghistrianul nu a încetat mulțumind lui Dumnezeu, dând din destul săracilor din cele ce avea.

Povestit-au părinții pentru un grădinar, că el lucra, și toată osteneala lui o da milostenie, ținând numai pentru cheltuiala sa. Iar mai pe urmă i-a pus în minte Satana, zicând: Strânge-ți ție puțintei bani, nu cumva vei îmbătrâni și te vei îmbolnăvi și vei avea trebuință de cheltuială. Și a adunat și a umplut un borcan cu bani și după aceea s-a întâmplat de s-a îmbolnăvit el și a putrezit piciorul lui și a cheltuit banii la doftori și nimic nu s-a folosit. Mai pe urmă a venit un doftor iscusit și i-a zis lui: De nu se va tăia piciorul tău, tot trupul tău o să putrezească. Și s-a hotărât ca să se taie cu ferăstrăul piciorul lui a doua zi. Iar în noaptea aceea viindu-și grădinarul întru sine, și căindu-se pentru ceea ce a făcut, de a adunt bani și a nădăjduit mai mult spre dânșii, decât spre Dumnezeu, Care ocârmuiește toate și le hrănește, și suspinând a zis: Adu-Ți aminte Doamne, de lucrurile mele cele proaste de mai înainte, pe care le făceam lucrând și dând fraților mei, iar mai vârtos mai-înainte de acestea, adu-Ți aminte de bunătatea Ta și de îndurările Tale cele nenumărate și mă miluiește după mare și bogata mila Ta. Și acestea zicând el, a stătut înaintea lui Îngerul Domnului și i-a zis lui: Unde sunt banii pe care i-ai strâns? Și unde este sfatul pe care l-ai primit. Iar el foarte umilindu-se și lăcrămând, a zis: Greșit-am, Doamne, iartă-mă și de acum nu voiu mai face aceasta. Atunci s-a atins

---

(v) Evr. 13^{15-16}; Vezi și tâlc. Teofilact cu subînsemnările lui la acest loc.

13. **Care este deosebirea între jertfa tainică și jertfa de laudă?** Deosebirea între aceste două feluri de jertfe este aceasta: Prin jertfa tainică luăm de la Dumnezeu, Dătătorul tuturor bunătăților, sub văzutele chipuri

---

Îngerul de piciorul lui și îndată s-a vindecat; și sculându-se dimineața s-a dus să lucreze. Iar după puțin a venit doftorul, ca să-i taie piciorul, după hotărâre, și neaflându-l pre el, întreba de dânșul. Și i-au spus lui: De azi dimineața, s-a dus să lucreze la țarină. Iar doftorul s-a dus la țarina aceea întru care lucra, vrând să-l vază pre el. Și văzându-l săpând pământul, a proslăvit pe Dumnezeu, Cel ce l-a vindecat pre el cu proslăvire.

Un pustnic luptându-se de iubirea de argint, lucra mult ostenindu-se foarte și din lucrul mâinilor sale a adunat un galben, apoi al doilea, apoi al treilea, apoi s-a silit de a făcut cinci. Și după ce i-a adunat pre acei cinci, îndată a căzut în boală trupească și umflându-i-se piciorul lui, s-a umplut de rane. Iar el chemând pe doftori, a cheltuit acei cinci galbeni. Și nevindecându-se patima, ci încă și mai rea făcându-se și piciorul lui desăvârșit putrezind, a venit mai pe urmă doftorul și i-a zis lui, că trebuie să se taie piciorul deoarece tot trupul său o să putrezească. Iar el de nevoie s-a plecat la tăiere și s-a hotărât a doua zi să i se taie piciorul lui. Iar noaptea plângând el și rugându-se lui Dumnezeu, a venit Îngerul la el și i-a zis lui: Mai faci cinci galbeni? Și ca într-o uimire făcându-se el, l-a apucat Îngerul de piciorul lui și cu mâna ștergând rana, îndată l-a vindecat și s-a făcut nevăzut. Iar el viindu-și întru sine și cunoscând că s-a vindecat, mulțumia lui Dumnezeu. Deci, dimineața viind doftorul după hotărâre, a bătut la ușă. Iar el sculându-se, l-a întâmpinat. Și văzându-l doftorul că umblă, s-a minunat și înștiințându-se de ceea ce s-a petrecut, s-a făcut creștin, că era Elin.

Un iubitor de Hristos mergând pentru o trebuință, a întâlnit pe cale un sărac gol și făcându-i-se milă de dânsul, i-a dăruit lui haina sa. Iar săracul ducându-se, a vândut-o. Iar acela, înștiințându-se de ceea ce făcuse săracul, s-a scârbit. Și Hristos în noaptea aceea a stătut înaintea lui, în vis, purtând acea haină, și arătând-o lui, a zis: „Nu te scârbi, că iată Eu port aceea ce Mi-ai dat".

Povestit-a unul din bătrâni, că era un bătrân bețiv și lucra o rogojină în fiecare zi și o vindea în sat și îi bea prețul ei. Iar mai pe urmă a venit un frate la dânsul și a rămas petrecând cu el și lucra și el în fiecare zi o rogojină, iar bătrânul o lua și pre aceea și văzând-o, bea prețul amândorura, iar fratelui îi aducea puțintică pâine seara. Și trei făcând aceasta, nimic nu-i zicea lui fratele. Iar după aceea a zis fratele întru sine: Iată, gol sunt și pâinea mea cu lipsă o mănânc. Deci, mă voi scula și mă voiu duce de aicea. Dar iarăși a socotit întru sine, zicând: Unde am a mă duce, să șed iarăși, că eu pentru Dumnezeu șed împreună. Și îndată i s-a arătat lui Îngerul, zicând: „Nicăieri să nu te duci, că vin mâine la tine". Deci, a doua zi a rugat fratele pre bătrânul, zicând: Părinte, astăzi să nu mergi nicăieri, că vin acum ai mei să mă ia. Iar după ce-a venit ceasul întru care se ducea bătrânul, a zis lui: Nu vin astăzi fiule, că au zăbovit. Iar el a zis: Cu adevărat, părinte, negreșit vin. Și vorbind cu bătrânul, a adormit. Iar bătrânul văzând, a început a plânge, zicând: Vai mie, fiule, că mulți ani am petrecut întru lenevire, iar tu în puțină vreme ți-ai mântuit sufletul tău cu răbdare! Și de atunci s-a înțelepțit și s-a făcut și el iscusit.

ale pâinii și vinului, nevăzutele Prea Sfintele Daruri Cerești, adică Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos, spre iertarea

---

Un bătrân locuia la chiliile ce se ziceau pustnicești, afară de Alexandria, și era bătrânul foarte iute, puțin la suflet și nerăbdător. Deci, auzind pentru dânsul un frate mai tânăr, a făcut așezământ cu Dumnezeu, zicând: Doamne, pentru toate păcatele pe care le-am făcut eu în lume, voi merge și voi petrece cu bătrânul și voi sluji lui și îl voi odihni. Deci, îl ocăra pre el bătrânul ca pre un câine în toate zilele. Iar Dumnezeu văzând smerenia și răbdarea fratelui, după șase ani de supunere către bătrânul, i-a arătat lui în somn pre oarecine, care ținea o hârtie mare, care era jumătate ștearsă, iar jumătate era scrisă. Și îi arăta fratelui hârtia și zicea: Iată, jumătate din datoriile tale le-a curățit Stăpânul Dumnezeu, silește-te și pentru celelalte. Și era alt bătrân duhovnicesc locuind aproape de el, care știa cele pentru fratele și auzea totdeauna cum îl ocăra bătrânul și necăjia pre fratele cu nedreptate și cum fratele îi punea lui metanie și bătrânul nu făcea pace cu el. Și când întâlnea pre fratele acest duhovnicesc bătrân, îl întreba pre el: Ce este, fiule, cum a trecut ziua de astăzi? Oare am dobândit ceva, oare am șters după hârtie? Și dacă cândva trecea vre-o zi, în care nu s-ar fi scuipat, sau s-ar fi izgonit de bătrâni, se ducea seara la bătrânul; cel de aproape și zicea, plângând: Vai mie, părinte, că rea mi s-a făcut mie ziua de astăzi, căci nu am dobândit nimic, ci întru odihnă o am petrecut. Deci, după alți șase ani, a adormit fratele și încredința bătrânul cel duhovnicesc, că l-a văzut pre el stând împreună cu Mucenicii și rugându-se lui Dumnezeu pentru bătrânul lui, cu multă îndrăsneală și zicând: Doamne, precum m-ai miluit pre mine prin acela, miluiește și pre acela pentru îndurările Tale cele multe și pentru mine robul Tău. Și după patruzeci de zile a luat la sine și pre bătrânul în locul cel de odihnă. Iată ce fel de îndrăsneală dobândesc cei ce pentru Dumnezeu sufăr necazurile.

Un iubitor de Hristos, fiind dat la mucenicie de slujnica sa, când era dus ca să se săvârșească, a văzut pre slujnica lui, care îl dăduse și îl vânduse. Și luând inelul cel de aur, pre care îl purta, i l-a dat ei, zicând: Mulțumescu-ți ție, că de acest fel de bunătăți pricinuitoare mie te-ai făcut.

Zis-a un bătrân: De-ți vei aduce aminte de cel ce te-a necăjit, sau te-a necinstit, sau te-a păgubit, dator ești să-ți aduci aminte de el, ca de un doftor trimis de Hristos și să-l aibi pre el ca un făcător de bine, că însuși necazul acesta al tău însemnează că bolește sufletul tău, că de nu boleai, nu pătimeai. Deci, dator ești să mulțumești fratelui și să te rogi pentru dânsul, că prin el cunoști boala ta și să primești cele de la el ca pe niște doftorii trimise de la Iisus. Iar de te scârbești asupra fratelui, zici ca și lui Iisus: Nu voiesc să primesc doctoriile tale, ci voiesc să putrezesc întru ranele tale. Deci, cel ce voește să se vindece de ranele sale cele sufletești, dator este să sufere cele ce se aduc de doftor, ori în ce chip ar fi; că nici celui ce bolește trupește nu-i pare bine a se tăia, sau a se arde. sau a avea curățenie, ci și cu greață își aduce aminte de acestea. Însă încredințat fiind, că este cu neputință în alt chip a se isbăvi el de boală, fără numai prin acestea, le sufere cu vitejie, mulțumind doftorului, știind că prin puțină greață se va izbăvi din îndelungata boală. Fier arzător de bolnavi al lui Iisus este cel ce te necinstește, sau te ocărăște, dar te izbăvește de slava deșartă. Curățenie a lui Iisus este cel ce îți aduce ție pagubă sau ocară,

păcatelor, îndreptarea, îmbunătățirea, mântuirea și fericirea noastră vremelnică și veșnică.

---

dar te isbăvește de lăcomie; iar de fugi de ispită folositoare, fugi de viața veșnică. Căci cine a dăruit Sfântului Ștefan atâta slavă, pre care i-au pricinuit-o lui cei ce l-au împroșcat cu pietre, dacă nu răbdarea?

Zis-a un bătrân: Crucea lui Hristos o vedem și patimile Lui le cinstim, și pentru ce nu suferim măcar ocară.

Erau un sihastru cu mare socoteală și vrea să petreacă la chilii și nu afla atunci chilie. Iar alt bătrân înștiințându-se pentru sihastrul și având acolo o chilie deșartă deosebi, a rugat pre acela să șază întru acea chilie, până ce se va afla alta. Și acela mergând, a șezut într-însa. Iar unii din cei ce locuiau în locul acela veneau la dânsul, ca la un strein, aducându-i ceea ce putea fiește care, și el luându-le, îi primea pre dânșii. Iar bătrânul cel ce îi dăduse chilia, a început a-l zavistui, a-l grăi de rău și a zice: Eu câți ani am aicea întru multă nevoință și nimenea nu vine la mine, iar acesta puține zile are și câți vin la dânsul! Și a zis ucenicului său: Mergi și îi zi lui: Du-te de aicea, că îmi trebuește chilia. Iar ucenicul viind la el, a zis: Întreabă părintele meu, cum te afli? Iar el a zis: Să se roage pentru mine, că mi s-a îngreuiat stomacul. Și întorcându-se cel ce era trimis, a zis: Bătrânul a zis, că iată caută altă chilie și se duce. Și după două zile a zis iarăși ucenicului: Du-te și îi zi lui, că de nu se va duce, viu ei și-l scot cu toiagul. Iar fratele mergând iar, a zis către sihastru: A auzit părintele meu că ești bolnav și iarăși se mâhnește și m-a trimis să te cercetez. Răspuns-a acela: Spune-i că cu rugăciunile lui sunt sănătos. Deci a venit bătrânul său și i-a zis: A spus că până Duminică iese cu voia lui Dumnezeu. Iar după ce a venit Duminica și nu a ieșit sihastrul din chilie, luând bătrânul un toiag s-a dus să-l bată pre el și să-l isgonească. Iar mergând el, i-a zis ucenicul: Să merg eu mai-naite, nu cumva se vor afla acolo vre-unii și se vor sminti. Iar acela i-a dat voie. Și apucând fratele mai înainte, a zis către sihastru: Părintele meu vine să te mângâie și să te ia la chilie. Iar acela cum a auzit dragostea bătrânului, a ieșit spre întâmpinarea lui și i-a pus lui metanie de departe, zicând: Eu viu la sfinția ta și nu te supăra, părinte. Iar Dumnezeu văzând lucrarea tânărului, a umilit pre bătrânul lui și aruncând toiagul, alerga spre închinarea lui și s-a închinat lui și l-a adus la chilia sa, ca pre unul ce nu ar fi auzit nimic din cele ce i-a zis el, și a zis către ucenic: Nimic nu i-ai spus lui din cele ce ți-am zis ție? Iar el a răspuns: Da, nimic. Și aceasta auzind bătrânul, foarte s-a bucurat și a cunoscut că era zavistia vrăjmașului. Și atunci a odihnit pre bătrânul, iar după aceea a căzut la ucenicul lui, zicând: Tu să-mi fii mie părinte și eu ție ucenic, că prin lucrarea ta s-au mântuit sufletele amândorura.

A intrat odată Avva Agathon în cetate să-și vândă puținele vase și a găsit pe un lepros lepădat în cale. I-a zis lui leprosul: Unde te duci? I-a răspuns Avva Aghaton: În cetate, să vând niște vase. Zis-a lui leprosul: Fă dragoste, de mă ia acolo. Și luându-l pre spatele sale, l-a dus la cetate. I-a zis lui acesta: Unde vei vinde vasele tale, acolo să mă pui. Și a făcut bătrânul așa. Și după ce vindea un vas, zicea bubosul: În cât l-ai vândut? Și-i răspundea: Într-atâta. Și-i zicea iarăși: Cumpără-mi o plăcintă. Și-i cumpăra. Și iar vindea alt vas. Și îi zicea leprosul iarăși: Dar acesta în cât? Și-i răspundea bătrânul:

În jertfa de laudă în loc de a lua, adică dăruim lui Dumnezeu această mulțumire a noastră în cinstea Prea Înaltei Stăpâniri a lui Dumnezeu; nădăjduind că vom câștiga darul și mila Sa. Jertfa tainică este folositoare numai celui ce o primește căci numai pe el îl sfințește; iar jertfa laudelor și a binefacerilor duhovnicești, folosește pe toți, și pe cei ce sunt de față și pe cei cari nu sunt de fața; pe cei vii și pe cei repauzați.

14. **Dumnezeeasca Împărtășire, poate să fie și Taină și Jertfă? Și cum?** Da, poate. Lucrarea din timpul sfințirei și al transformării pâinii și vinului în Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos, este o taină mare ca și taina întrupării și a învierii Lui, ca și taina facerei lumii din nimic de către Atotputernicul Dumnezeu.

Aducerea acestora prin Dumnezeeștile lucrări pentru iertarea păcatelor noastre și îmblânzirea lui Dumnezeu printr-însele, este jertfă.

15. **După ce se oficiază Dumnezeeștile Liturghii?** Dumnezeeștile Liturghii se oficiează de sfinții liturghisitori după Liturghier. În această carte se cuprind Dumnezeeștile Liturghii ale Sfinților Ierarhi: Ioan Gură de Aur, Vasilie cel Mare și Grigorie Dialogul...

16. **Cine a scris prima și celelalte cărți ale Dumnezeeștilor Liturghii?**

a) Prima carte a Dumnezeeștilor Liturghii s-a scris de primul Episcop al Ierusalimului (†). Acesta a fost fiul lui Iosif — logodnicul Maicii Domnului — făcut cu soția cea dintâi, anume Salomia, cu care a avut 7 copii; 4 feciori și trei fete. Această Sf. Liturghie a fost înflorită treptat de urmașii

---

Într-atâta. Și-i zicea: Cumpără-mi acest lucru. Și-i cumpăra. Deci după ce a vândut toate vasele și vrea să se ducă, i-a zis bubosul: Te duci? Și-i ia răspuns: Așa! Și i-a zis din nou: Fă iarăși dragoste, de mă du unde m-ai găsit. Și luându-l pre spatele sale, l-a dus la locul lui. Și i-a zis lui: Binecuvântat ești Agathone, de Domnul, în cer și pe pământ. Și ridicând ochii, pre nimenea n-a văzut. Că a fost Îngerul Domnului carele a venit să-Ĩispitească(††).

(†) Iacob — zice istoricul Hegesip — fratele Domnului (1) supranumit dreptul, fu însărcinat de ceilalți Apostoli cu guvernământul Bisericii. El fu Sfânt chiar din pântecele maicei sale; n-a băut niciodată nici vin, nici ori altă băutură amețitoare, n-a mâncat niciodată carne, nu și-a tăiat părul niciodată, n-a întrebuințat niciodată nici băi, nici parfumuri. El intra singur în Sanctuar, și nu era îmbrăcat cu haine de lână, ci cu haine de

(††) Pateric o.c. pg. 68; [16,17]; 228[7]; 382; 383[2,3,5,8]; 391[15]; 392[17]; 393[18,21]; 400[16,17,18,22,26,28]; 30[30].

(1) Fiul lui Iosif, logodnicul P.S. Fecioarei Maria, născut din soția lui legitimă Salomia, fiica lui Agheu, fratele Preotului Zaharia, tatăl Sfântului Ioan Botezătorul.

săi, după rânduiala stabilită de el, de care s-a servit în timpurile apostolice Biserica Ierusalimului și alte Biserici răsăritene.

in. Intrând astfel în Templu, (ca primul Episcop creștin al Ierusalimului), el se ruga în genunchi pentru păcatele poporului, și era atât de sârguitor la rugăciune, încât genunchii săi se învârtoșară ca pielea unei cămile. Mărimea virtuței sale făcu a-l supranumi dreptul și Oblias, adică apărătorul poporului și dreptatea, după cum profeții o prezisese de el.

Unii din cele șapte secte de care am vorbi mai înainte, întrebându-l care era poarta lui Iisus, el le răspunse că Iisus era Mântuitorul, ceea ce fu cauza că unii din ei crezuseră într-Însul. Acei din cele șapte secte nu credea Învierea, nici că fiecare trebuie să primească după această viață pedepse sau recompense după faptele sale. Acei dintre ei care crezuseră, crezuseră prin ministerul lui Iacob. Mai mulți din principali crezând, doctorii legii și Fariseii se turburară zicând că era primejdie ca tot poporul să creadă pre Iisus ca pe Hristos. Adunându-se deci ei ziseră lui Iacob: „Te rugăm de a opri poporul care este prevenit de o falsă opiniune că Iisus este Hristosul. Convinge deci pe toți cei ce vin în această cetate la ziua sărbătorii Paștelor de a avea pentru Iisus simțăminte conforme adevărului.

Noi avem toți încrederea în tine, și-ți dăm această mărturisire cu tot poporul că ești drept, și că nu cauți în față oamenilor. Fă astfel ca poporul să nu cază în rătăcire pentru Iisus. Căci el urmează ca și noi simțămintele tale cu bucurie. Suie-te sus pe Tempul, pentru ca să poți fi văzut și auzit de tot poporul care a venit aicea din toate triburile, și chiar din țările barbarilor, pentru celebrarea sărbătorii". Doctorii legii și Fariseii punându-l deci pe înălțimea tempului îi strigară: „Dreptule, căruia noi toți trebuie a crede, fiindcă poporul este în eroare pentru Iisus Care a fost răstignit, declară-ne, care este poarta acestui Iisus?"

Atunci el le răspunse cu voce tare: „Pentru ce mă întrebați despre Iisus Fiul Omului? El șade în cer deadreapta Suveranei Puteri, și va veni pe norii cerului". Mai mulți fiind

b) A doua este Liturghia Constituțiunilor Apostolice.

c) A treia este Liturghia Sf. Ap. și Evanghelist Marcu, scrisă pentru Bisericile din părțile Grecilor și ale Egiptenilor.

d) A patra Liturghie este scrisă de Sf. Climent Episcopul Romei, pentru Bisericile apusului.

e) Liturghia Sf. Vasilie cel Mare este o prescurtare a Liturghiei Sf. Ap. Iacob. Liturghia Sf. Vasilie cel Mare se face de 10 ori pe an.

f) Liturghia Sf. Ioan Gură de Aur, este ceva mai mult prescurtată decât a Sf. Vasilie cel Mare.

g) Liturghia Sf. Grigorie cel Mare, se slujește în săptămânile postului mare (z), afară de Sâmbătă și Duminica, când, după rânduială se slujește Sf. Liturghie a Sf. Ioan Gură de Aur și a Sf. Vasilie cel Mare. Sfântul Agneț cu care se slujește această Sf. Liturghie, se scoate și se sfințește mai-nainte, în zilele în care se slujește Sf. Liturghie a Sf. Ioan Gură de Aur sau a Sf. Vasilie cel Mare.

17. **Ce numiri mai are Sf. Liturghie?** Sfânta Liturghie din vremile apostolice și patristice, până astăzi, a purtat mai multe numiri, dintre care

---

întăriți în credința prin această mărturisire a lui Iacob, au și început a glorifica pe Iisus, zicând: *„Mărire și glorie Fiului lui David"*. Doctorii legeii și Feriseii ziseră între ei: „rău am făcut noi de am dat ocazie lui Iacob de a mărturisi atât de favorabil pentru Iisus. Să ne suim sus și să-l aruncăm jos, pentru ca poporul să se sperie, și să nu mai crează cuvintelor sale". Și îndată începură a striga: „O! O! Și dreptul este în rătăcire?" Și se împlini această profeție a lui Isaia:

„Să legăm pe cel drept, că nu ne este nouă de nici o treabă; drept aceia, rodurile mânilor sale vor mânca". Suindu-se deci, ei îl aruncară din înălțimea Templului, și ziseră unii către alții: „Să ucidem pe Iacob dreptul". Și fiindcă el nu murise de căderea sa, ei începură a-l ucide cu pietre. El era totuși în genunchi, și se ruga, zicând: „Doamne, Dumnezeule, Părinte, iartă-le lor, că nu știu ce fac". Pe când îl ucideau cu pietre astfel, un sacrificator din fiii lui Rechab, fiul lui Rechabin, care au fost onorați prin mărturisirea avantajoasă ce face Ieremia, de virtutea lor, le strigă cu voce tare: „Opriți-vă! ce faceți? Dreptul se roagă lui Dumnezeu pentru voi!" Un văpsitor luând bastonul, cu care el avea obiceiul de a bate stofele pentru a le scoate apa, îl lovi în cap, și ucise pe Martirul. El fu îngropat în același loc, și se vede încă un stâlp înălțat pe mormântul său aproape de Templu. Acest Iacob mărturisi jidovilor și grecilor, că Iisus era într-adevăr Hristosul. Vespasian puse curând asediul înaintea Ierusalimului și reduse pe locuitori în captivitate (†).

(z) Vezi Can. 49 și 51 Sin. Laodichia (†) Eusebiu ep. Cesareii Ist. Bis. o.c. pg. 54-56.

unele sunt cunoscute multora din creștinii de azi. Unele din aceste numiri sunt următoarele:

a) *Mulțămita* (x).

b) *Binecuvântarea* sau paharul binecuvântării (a). Noi în această Dumnezeească Slujbă aducem jertfă: pâine și vin, care cu binecuvântarea Arhiereului sau a Preotului, se transformă prin Dumnezeească lucrare, în Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului. În timpul acestei Slujbe totodată, pe lângă această mare lucrare Dumnezeească, noi lăudăm și binecuvântăm pe Dumnezeu pentru binefacerile primite de la El.

c) *Împărtășire sau Cumenicătură*, pentru că toți binecredincioșii creștini ne împărtășim cu Unicul Dumnezeescul Trup și Sânge al Domnului în timpul Slujbei (b), formând noi toți cu Domnul un mic corp (c).

d) *Cină sau Cina Domnului*, pentru că slujba Sfintei Liturghii înfățișează Cina cea de Taină făcută de Mântuitorul apostolilor Săi în ajunul zilei în care El a pătimit de bunăvoie (d).

e) *Masă Mistică*, pentru că în timpul acestei Dumnezeești Slujbe ni se pune înainte însuși Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului Nostru Iisus Hristos, sub chipul pâinii și vinului aduse, sfințite și transformate prin Dumnezeeasca lucrare (e).

f) *Mister*, mister minunat, Dumnezeesc, sfânt, înfricoșat (f).

g) *Frângerea pâinii* (g).

h) *Înălțare și aducere*. Luând Preotul cu mâinile cruciș, ținând cu dreapta Sf. Disc și cu stânga Sf. Potir, le înalță, arătându-le Dumnezeirii, Căreia le aduce prinos de laudă, binecuvântare și mulțumire pentru toate Darurile revărsate asupra noastră, zicând cu glas înalt: *„Alte Tale dintru ale Tale, Ție aducem de toate și pentru toate....* Și mai pe urmă cădind semnul Sf. Cruci, zice: *„Înalță-Te peste ceruri Dumnezeule și peste tot pământul Slava Ta"* (h).

i) *Plinire, sfințire*: (Lit. 115). „Plinirea Potirului Sf. Duh" Amin; Plinirea Legei și a Proorocilor...

j) *Adunare și Adunare Sfântă*. Aceasta o închipuiește vinul și prescura din care se face Sf. Împărtășanie. Precum vinul din Sf. Potir este adunat din mai multe broboane de struguri, și Sf. Agneț (Trupul Domnului scos din prescura sfințită) din mai multe grăunțe de grâu, care toate la un loc se transformă în trupul și Sângele Domnului; tot astfel și întreaga adunare a

---

(x) Mt. 26_{27}; Mc. 14_{23}; Lc. 22_{17}; 1 Cor 11_{24}. (a) Mt. 26_{27-29}; Mc. 14_{23-25}; Lc. $22_{17-18-20}$; 24_{30}; Ioan $6_{53-54,56}$; 1 Cor 10_{16}; 11_{25} (b) Mt. 26_{26-29}; Mc. 14_{23-25}; Lc. 22_{14-20}; Ioan 6_{22-58}; F.Ap. 2_{42-46}; 11_{23-52}. (c) Ioan 17_{21}; 1 Cor. $10_{14-17,21}$; (d) Mt. 26_{20-29}; Mc. 14_{17-25}; Lc. 22_{7-20}; Is. 13; 1 Cor. 11_{23-25}. (e) Mt. 26_{20-29}; Mc. 14_{18-25}; Lc. 22_{14-20}; 24_{30}; 1 Cor. 10_{21}; (f) Sf. Ioan Hrisostom. (g) Mt. 26_{26}; Mc. 14_{22}; Lc. 22_{19}; F.Ap. 2_{42-46}; 1 Cor. 10_{16}; 11_{24}. (h) Vezi Litughier o.c. pg. 106-123.

creștinilor dreptcredincioși formează Trupul Domnului Hristos. Aceasta o adevereşte și Sf. Ap. Pavel, zicând: „Voi sunteți Biserica lui Dumnezeu și Duhul lui Dumnezeu locuiește în voi... Voi (toată adunarea dreptcredincioșilor) sunteți Trupul lui Hristos și mădulări în parte..." (i).

l) *Lucrarea Sfântă* (j).

18. **Care Jertfă a V.T. preînchipuia Jertfa adusă de Domnul nostru Iisus Hristos Tatălui Ceresc?** În vechiul Testament găsim mai multe jertfe care mai dinainte au preînchipuit Jertfa vie adusă de Mântuitorul nostru Iisus Hristos Tatălui Ceresc, sus pe Altarul Crucii de pe Golgota: Jertfa lui Abel, Jertfa lui Avraam, Mielul pascal, Țapul ispășitor, Cenușa vacii roșii ș.a.m.d. Acum să cercetăm pe fiecare în parte spre a ne edifica.

a) **Jertfa lui Abel.** Cu credința vie și cu inima curată Abel a adus lui Dumnezeu mai multe jertfe bune decât Cain. Abel a adus din turma oilor, Jertfă lui Dumnezeu Care le-a dat, oile cele mai bune și întâi născute. Cain a adus jertfă lui Dumnezeu din roadele pământului pe care i le-a dat, fructele cele mai slabe, unii zic că chiar și din cele putrede. Dumnezeu, Care cercă inimile și rărunchii, a căutat din cer, și în semn că a primit jertfa lui Abel, a pogorât foc din cer care a mistuit jertfa; iar asupra jertfei lui Cain n-a căutat fiindcă n-a pogorât foc și asupra jertfei lui (m). Tot astfel și Jertfa adusă de Mântuitorul pe Altarul Crucii de pe Golgota, s-a înmulțit minunat, aducându-se zilnic la Sf. Jertfelnice ale Bisericilor creștine, care toate sunt una precum și Domnul Hristos este Unul. Jertfa nesângeroasă, care s-au adus, se aduce și se va aduce Tatălui Ceresc la Jertfelnicele Bisericilor creștine, începând de la Cina cea de Taină și până la sfârșitul lumii, vestește moartea Domnului. Aceasta este însuși Jertfa adusă Tatălui Ceresc de pe Jertfelnicul Crucei de pe Golgota, pentru mântuirea lumii dreptcredincioase de al doilea Abel, adică de Omul cel Nou Iisus Hristos. Precum jertfa lui Abel a fost bineprimită de Dumnezeu, Care în acest semn a pogorât foc din cer și a mistuit-o, ceea ce n-a făcut la jertfa lui Cain, tot astfel Jertfa Mântuitorului a fost auzită din ceruri cu pogorârea Duhului Sfânt asupra Apostolilor, și de atunci în toate zilele asupra celor ce se hirotonisesc, asupra pâinii și vinului produse și sfințite, pe care le preface în însuși Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului Iisus Hristos, cu puterea Tatălui Ceresc. Aceasta la adunările lumești și păcătoase nu se face.

(i) 1 Cor. $3_{16\text{-}17,\ 19\text{-}20}$; 2 Cor. 6_{16}; Efs. $2_{21\text{-}22}$; Comp. 1 Cor. $12_{12\text{-}27}$; Rom. 12_5; Efs. 1_{23}; 4_{12}; $5_{23\text{-}30}$; (j) Teol. Dogm. de Macarie. (m) Ciril al Alexandriei foaia 108 Pentat; Fac. 4_4; Evr. 11_4.

b) **Jertfa lui Avraam**. La porunca lui Dumnezeu spre cercarea credinței lui, Avraam și-a luat pe unicul său fiu Isaac cu sarcina de lemne în spate, suind sus pe munte spre a-l jertfi (n). Aceasta a fost o preînchipuire a Jertfirei Mântuitorului pe Jertfelnicul Crucii de pe Golgota. Avraam părintele poporului Israelit preînchipuia pe Tatăl Ceresc, Isaac ducându-și sarcina cu lemne sus pe munte, pentru a fi jertfit pe ea, preînchipuia pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos, ducându-și Crucea sus pe Golgota, pentru a fi răstignit pe Dânsa. Fiorul durerilor simțite de Isaac când a văzut că tatăl său l-a legat și punându-l pe lemnele de deasupra jertfelnicului a scos cuțitul repezindu-l spre pieptul său fraged pentru a-l înjunghia, este preînchipuirea suferințelor Mântuitorului, pe care le-a îndurat pe Cruce, supunându-se voii Tatălui Ceresc până la moartea Sa. Ridicarea lui Isaac de pe jertfelnic cu bucurie după voia lui Dumnezeu, și minunata sa înmulțire, care dealungul veacurilor a format poporul ales al lui Dumnezeu; a preînchipuit Învierea Mântuitorului din mormânt, Înălțarea la ceruri și ședereа de-dreapta Tatălui, însoțită de întemeierea Împărăției Mesianice și înmulțirea poporului creștinesc, care veacuri dearândul și până la sfârșitul veacului, au umplut și vor umple pământul. În viața viitoare poporul acesta creștinesc, este moștenitor al Împărăției lui Dumnezeu, dimpreună cu oștirile îngerești.

c) **Mielul Pascal.** Mielul acesta se alegea din turmă de fiecare părinte sau cap de familie pentru casa sa, în ziua de zece al lunii Nisan. În ziua 14-a a lunei Nisan către seară îl înjunghia. Cu sângele mielului se ungeau pragurile și ușiorii caselor lor în care avea să mănânce Paștile pentru a scăpa de pierzare pe tot întâiul născut al lor, de la om până la dobitoc. Mielul pascal îl frigeau întreg cu măruntaiele curate, fără a-i frânge oasele. Mielul acesta se mânca fript cu ierburi amare și azime, în noaptea dintre 14 și 15 Nisan, stând în picioare, încinși, încălțați și cu toege în mână, ca cei grăbiți a pleca la drum. Părțile care rămâneau nemâncate le ardeau a doua zi. La masa aceea luau parte numai cei circumscriși și curați sau curățiți. Cei necurățiți se amânau a mânca mielul pascal până în a doua lună în noaptea dintre 14 și 15; iar cei ce mâncau în stare de necurăție, se ucideau cu pietre.

Mielul pascal închipuia pe însuși Mântuitorul Hristos, Care S-a jertfit pentru mântuirea noastră, dându-și Prea Sfântul Său Trup și Sânge nouă spre mâncare, pentru a ne da viața veșnică. Astfel, Mântuitorul ca și mielul pascal, a fost ales de Tatăl Ceresc pentru a se întrupa, naște, crește și jertfi, pentru a ne hrăni pe noi dându-ne viață. *„Sângele Lui ne curăța de tot păcatul pierzător de suflet, care e întâiul născut din ființa noastră*

(n) Vezi pe larg Fac. 22.

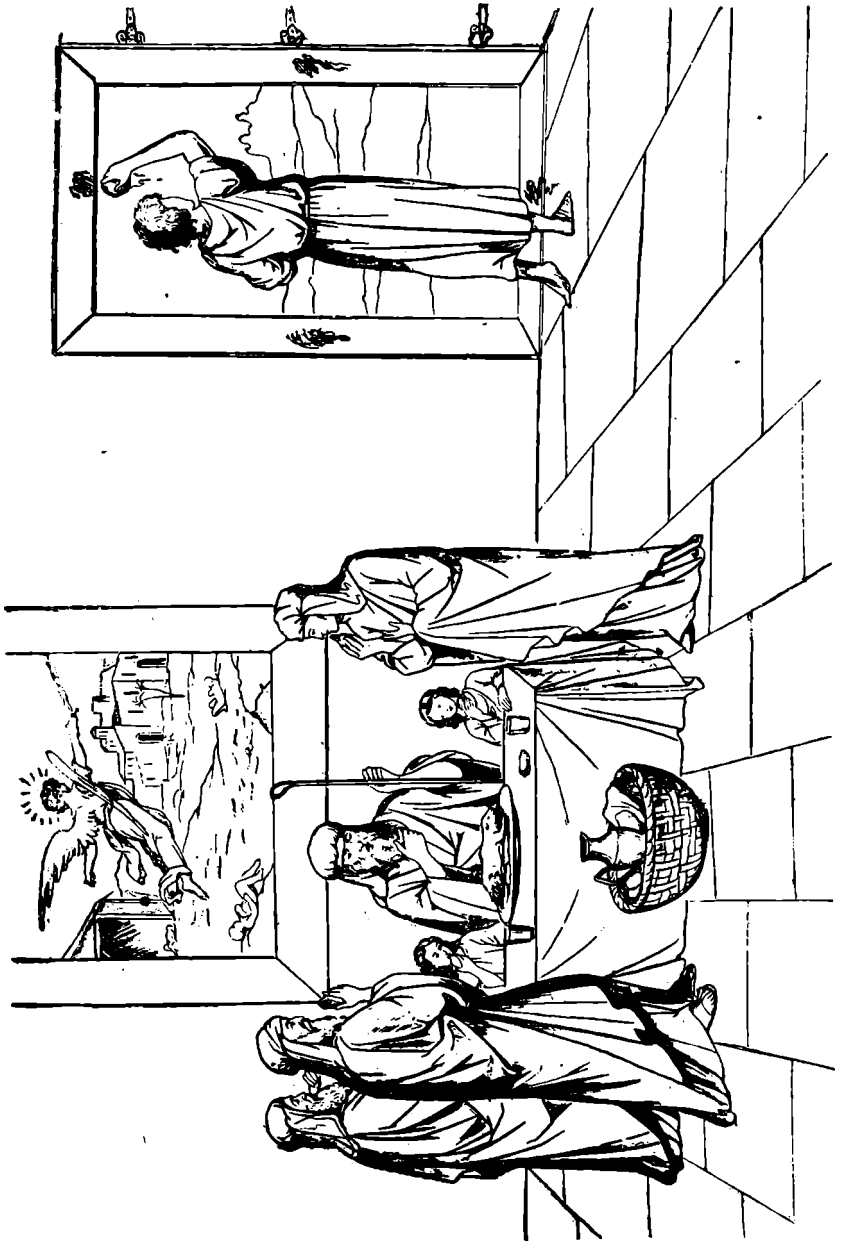

Mielul Pascal „... Să ia din sânge și să ungă amândoi stâlpii ușii și pragurile (formând astfel Cruce) în casele unde-l vor mânca pe el..."(Eș. 12,).

omenească". Ospățul acesta — ca și acela — se face stând împrejurul Mesei Euharistice în picioare, îmbrăcați și încinși, gata a pleca pe lungul drum al veșniciei, către Patria noastră Cerească, după care zilnic suspinăm. Rămășițele mielului pascal se consuma de foc a doua zi; iar restul Mielului Euharistic, după înălțarea la Ceruri, se consumă de sfințitul slujitor al Altarului, la Jertfelnicul Proscomodiei. La Masa Euharistică pot lua parte numai cei botezați, curați sau curățiți. Cei necurățiți se amână; iar cei ce se împărtășesc cu nevrednicie nesocotind Trupul și Sângele Domnului, osândă lorușî mănâncă și beau, adică greșesc de moarte. Așadar fiecare din noi întâi să se pregătească cât poate mai bine și apoi să se împărtășească (o).

d) **Țapul Ispășitor,** a preînchipuit pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Această preînchipuire minunată o găsim în scrierile Părinților Apostolici. „Cugetați fii al înțelepciunii — zice Sf. Ap. Barnaba — că toate ni le-a descoperit de mai înainte Bunul Stăpân, pentru ca să știm cui trebuie să mulțumim pentru toate și pe cine să lăudăm. Dacă deci Fiul lui Dumnezeu, de și e Domn și va judeca pe vii și pe morți a pătimi, totuși, pentru ca Rana Lui să ne dea viața, să credem că Fiul lui Dumnezeu n-a putut pătimi decât pentru noi. Și pe Cruce fiind, a fost adăpat cu oțet și cu fiere. Ascultați cum au închipuit aceasta Preoții Templului. Cu poruncă scrisă a poruncit Domnul, ca oricine nu va ține postul, să fie pedepsit cu moartea, pentru că avea de gând ca El însuși să aducă jertfă pentru păcatele noastre Vasul Duhului Său (p), ca să se împlinească preînchipuirea din persoana lui Isaac, care a fost pus pe Altarul de Jertfă. Ce zice El dar prin Prooroc: Să mănânce din țapul jertfit în (zi de) post pentru păcatele tuturor. Luați bine seama: *Și singuri*

(o) 1 Cor. 11_{23-32}; 10_{16-17}; (p) Adică Trupul Său.

Preoții să-i mănânce toți cu oțet intestinul nespălat: Pentru ce? Pentru că Mă veți adăpa cu fiere și oțet pe Mine, Care îmi voi jertfi Trupul pentru păcatele poporului celui nou. Mâncați dar voi singuri; iar poporul să postească și să jelească în sac și cenușă; ca să arate că trebuie să îndure multe din partea lor. Ascultați ce a poruncit: Luați doi țapi frumoși și asemănători și jertfiți-i și să i-a Preotul unul din ei spre ardere de tot pentru păcate; iar cu celălalt ce să facă? Blestemat — zice — să fie celălalt. Luați seama că vedeți cum se arată închipuirea lui Iisus. Și scuipați-l toți, înțepați-l și puneți lână cârmezină pe capul lui și așa să fie alungat în pustiu. Și după ce s-a făcut astfel, cel care ține țapul îl duce în pustie și îi ia lâna de pe cap și o pune pe un rug, care se cheamă rahia, al căruia mugur avem obiceiul să-l mâncăm când ne găsim pe câmp.

Numai acest fel de rug face roade dulci. Ce însemnează aceasta? Ascultați: Unul pe altar, celălalt blestemat, și cel blestemat încununat, pentru că într-o zi îl vor vedea (pe Iisus) îmbrăcat în haină mohorâtă și vor zice: Nu e Acesta Acela pe care L-am răstignit noi după ce L-am batjocorit și L-am înțepat și L-am scuipat? Cu adevărat, Acesta era Acela care se numea atunci pe Sine Fiul lui Dumnezeu. Pentru ce dar să fie asemenea unul altuia? Pentru aceasta se cerea ca țapii să fie amândoi frumoși și asemănători, pentru ca atunci când îl vor vedea (pe Iisus) venind, să se înspăimânte de asemănarea țapului (†).

Privește dar țapul ca pe închipuirea lui Iisus Care avea să pătimească. Ce însemna punerea lânei în spini? Aceasta e o preînchipuire a Domnului Hristos dată Bisericii, că adică cine va ridica lâna cărmezină, trebuie să sufere multe, pentru că rugul este de temut și înțeapă pe cel care vrea să se facă stăpân pe el. Tot astfel — zice (Domnul) — cei care vor să Mă vadă și să ajungă în Împărăția Mea, trebuie să Mă dobândească cu amărăciuni și suferințe"(††).

e) **Junica roșie.** Aceasta de asemenea era o preînchipuire a Mântuitorului Care a curățit de păcate omenirea păcătoasă ce s-a apropiat de El cu credința, nădejde și dragoste. Aceasta ne-o adeverește între alții și Sf. Ap. Barnaba, zicând: „Ce preînchipuire socotiți că este în aceea că s-a poruncit lui Israil, ca bărbații cu foarte multe păcate să aducă jertfă o junică pe care înjunghiind-o să o ardă; după aceea copiii să ridice cenușa și să o pună în

(†) Țapul ispășitor, de și blestemat, era totuși încoronat, ceea ce făcea din el ceva împărătesc. Mântuitorul asemenea a fost însemnat ca un Împărat, deși spre batjocură, cu o coroană de spini. Aici stă asemănarea dintre El și țapul ispășitor.

(††) Scrierile părinților Apostolici o.c. pg. 60-62.

vase și să înfășure pe un lemn lână cărmezină (iată iarăși preînchipuirea Crucii și lână cărmezină) și isop și să stropească astfel copiii pe fiecare din popor, pentru ca să se curețe de păcate? Luați seama cât de simplu vă vorbește (Domnul): Junica este (Preînchipuiește pe) Iisus, bărbații păcătoși care aduc jertfa, sunt cei care L-au dus la moarte. După aceea nu mai sunt păcătoși (care s-au căit și au crezut în El) nu mai poartă porecla de păcătoși. Copiii care stropesc sunt cei care ne propovăduiesc iertarea păcatelor și curățirea inimii, cărora le-a dat putere de a propovedui Evanghelia și care sunt 12 spre mărturia semințiilor, căci 12 erau semințiile lui Israil. Pentru ce erau trei copii care stropeau? Spre mărturia lui Avraam, Isaac și Iacob, că au fost mari înaintea lui Dumnezeu. Pentru ce se punea lâna pe lemn? Pentru că Împărăția lui Iisus pe lemn (pe Cruce) se întemeiază, și cei care nădăjduiesc în El vor trăi în veci. Pentru ce se pune lână cu isopul? Pentru că Împărăția Lui vor fi zile rele și triste în care vom fi mântuiți. Pentru că cel care e bolnav trupește se vindecă cu praf de isop (†). Și de aceea că ele astfel s-au întâmplat nouă ne sunt înțelese; iar lor întunecate, pentru că n-au ascultat glasul Domnului" (††).

19. **Prin ce a fost preînchipuit în V.T. venirea Duhului Sfânt în N.T. asupra Apostolilor, asupra Sf. daruri pentru transfigurare în timpul Sf. Liturghii și în timpul altor slujbe sfinte?** Preînchipuirea venirii Duhului Sfânt, în chip de limbi de foc asupra Apostolilor în ziua cinci-zecimei (r); asupra Sf. Daruri pentru transfigurarea pâinii și vinului în P.S. Trup și Sânge al Domnului Iisus Hristos în timpul Sf. Liturghii; asupra celor ce se botează; asupra celor ce să hirotonisesc în Diacon, Preot, Arhiereul la sfințirea apei mari și mici, la Sf. maslu ș.a.m.d.; a fost focul pogorât din cer care a mistuit jertfele aduse lui Dumnezeu în V.T. de aleșii plăcuți ai Săi. Sf. Scriptură a V.T. în mai multe locuri ne istorisește despre acest foc Dumnezeesc.

a) Foc a trimis Dumnezeu din cer care a mistuit jertfa lui Abel care adusese oile cele mai bune și întâi născute. Asupra jertfei lui Cain nu s-a pogorât foc pentru că nu adusese ceea ce avusese mai bun dat de Dumnezeu în roadele pământului.

(†) În original acest vers are mai mult înțeles și asemănarea e mai limpede. Traducerea adliteram a originalului e aceasta: „... Vor fi zile rele și murdare în care vom fi mântuiți, pentru că cel care suferă trupește se vindecă cu murdărie de isop". Asemănarea stă în repetarea cuvântului: murdar. Prin murdărie de isop se înțelege, probabil, cenușă de isop amestecată cu apă sau cu un alt lichid oarecare.

(††) „Scrierile Părinților Apostolici" o.c. pg. 62-63. (r) F.Ap. 2;.

b) Foc misterios a arătat că jertfa lui Avraam este plăcută și bine primită înaintea lui Dumnezeu. „... Avraam — după porunca Domnului — a luat o junica de trei ani, o capră de trei ani, un berbec de trei ani, o turturea și un porumb. Acestea toate le-a despicat în două și le-a pus pe ele cu fața una către cealaltă. Păsările nu le-a despicat. Păsările s-au pogorât pe trupurile cele despicate; iar Avraam a șezut lângă ele... După ce a apus soarele s-a făcut flacără, și iată cuptor fumegând și pară de foc care a trecut prin mijlocul despicăturilor acelora..." (s).

„... Abel a fost păstor de oi; iar Cain a fost lucrător de pământ. Și a fost după câteva zile a adus Cain din rodurile pământului jertfă lui Dumnezeu, și a adus și Abel din cele întâi născute ale oilor sale și din grăsimea lor; și au căutat Dumnezeu spre Abel și spre darurile lui; iar spre Cain și spre jertfele lui nu s-a uitat, și s-a întristat Cain foarte, și s-a mâhnit fața lui. Și au zis Domnul Dumnezeu lui Cain: de ce te-ai întristat și pentru ce s-a mâhnit fața ta? De ai fi adus drept și ai fi împărțit drept, n-ai fi păcătuit. Taci, la tine se va întoarce și tu îl vei stăpâni pe acela. Și a zis Cain către Abel fratele său: să ieșim la câmp; și a fost când erau ei în câmp, s-a sculat Cain asupra fratelui său Abel și l-a omorât pe el. Și au zis Domnul Dumnezeu către Cain: unde este Abel fratele tău? Iar el a zis: nu știu; au doară păzitor sunt eu fratelui meu? Și au zis Domnul: De ce ai făcut aceasta? Glasul sângelui fratelui tău strigă către Mine din pământ. Și acum blestemat să fii tu pe pământul care a deschis gura sa să primească sângele fratelui tău din mâna ta. Când vei lucra pământul, nu va adaoge a da ție puterea sa; gemând și tremurând vei fi pe pământ..." (Fac. 4_{2-12}).

(s) Fac. 15;

c) Foc din cer s-a pogorât asupra jertfei adusă de Moisi și Aaron. „Aaron și-a ridicat mâinile spre popor și l-a binecuvântat. Apoi după ce a adus jertfa de ispășire, arderea de tot și jertfa de mulțumire, s-a pogorât. Moisi și Aaron au intrat în Cortul întâlnirii. Când au ieșit din el, au binecuvântat poporul. Atunci Slava Domnului s-a arătat întregului popor. Un foc a ieșit dinaintea Domnului, și a mistuit pe Altar arderea de tot și grăsimile. Tot poporul a văzut lucrul acesta; au scos strigăte de bucurie, și s-au aruncat cu fața la pământ" (t). Focul acesta sfânt s-a păstrat în Cortul Sfânt până la sfințirea Templului Sfânt edificat de Solomon după planul tatălui său David.

d) Focul misterios care a ieșit din stâncă și a mistuit jertfa lui Ghedeon. „Îngerul Domnului s-a arătat lui Ghedeon, la aria sa, în timpul când își treera grâul ca să-l ascundă de prădăciunile Madiamiților. Îngerul i-a zis: Domnul este cu tine viteazule... Domnul l-a trimis pe Ghedeon ca să scape pe Israeliți de Madiamiți, care îi asupreau și-i prădau, zicându-i: Du-te cu puterea care o ai... Eu voi fi cu tine și tu vei bate pe Madiam ca pe un singur om. Ghedeon îndoindu-se a cerut semn. „Dacă am căpătat trecere înaintea Ta, dă-mi un semn ca să-mi arăți că Tu vorbești. Nu Te depărta de aici până mă voi întoarce la Tine să-mi aduc darul și să-l pun înaintea Ta". Domnul a zis: „Voi rămânea până te vei întoarce". Ghedeon a intrat în casă, a pregătit un ied și a făcut azimi dintr-o efă de făină. A pus carnea într-un coș și zeama a turnat-o într-o oală, le-a adus sub stejar și le-a pus înainte. Îngerul lui Dumnezeu i-a zis: „I-a carnea și azimile pune-le pe stânca aceasta și varsă zeama". El a făcut așa. Îngerul Domnului a întins vârful toiagului pe care-l avea în mână și a atins carnea și azimile. Atunci s-a ridicat din stâncă un foc care a mistuit carnea și azimile. Și Îngerul Domnului s-a făcut nevăzut dinaintea lui; Ghedeon văzând că fusese Îngerul Domnului, a zis: „Vai de mine, Stăpâne Doamne! Am văzut Îngerul Domnului față în față". Domnul i-a zis: „Fii pe pace, nu te teme ca nu vei muri". Ghedeon a zidit acolo un Altar Domnului și i-a pus numele: „Domnul păcii".

e) Focul misterios care a mistuit jertfa părinților lui Samson pe a cărui flacără s-a suit la cer Îngerul Domnului. Israeliții păcătuind înaintea lui Dumnezeu El i-a părăsit iarăși lăsându-i în robia Filistenilor. În acea vreme era un om Manoe din seminția lui Dan, și soția sa. Ei n-aveau copii. Îngerul Domnului s-a arătat femeei lui Manoe și i-a zis: „Iată tu vei naște fiu și brici pe capul lui nu se va sui, că închinat Domnului va fi pruncul și el va mântui pe Israil". Femeea a alergat și i-a spus bărbatului său cele ce

(t) Lev. 9^{22-24};

văzuse și auzise. Manoe auzind s-a rugat Domnului să i se arate și să vorbească și cu el trimisul lui Dumnezeu. Îngerul Domnului i s-a arătat și lui Manoe sfătuindu-l ca și pe femeea lui. Manoe drept recunoștință a zis Îngerului Domnului: „Îngăduiește-mi să te opresc și să-ți pregătesc un ied". Îngerul Domnului i-a răspuns lui Manoe: „Chiar dacă M-ai opri n-aș mânca din bucatele tale; dar dacă vrei să aduci o ardere de tot, s-o aduci Domnului". Manoe nu știa că este Îngerul Domnului și i-a zis: „Care-Ți este numele, ca să-Ți aducem slava, când se va împlini cuvântul Tău". Îngerul Domnului i-a răspuns: „Pentru ce îmi ceri numele? El este minunat". Manoe a luat iedul și darul de mâncare și a adus jertfă Domnului pe stâncă. În timp ce Manoe și soția sa priveau s-a făcut o minune. Pe când flacăra se suia de pe altar spre cer, Îngerul Domnului s-a suit pe flacăra altarului. Manoe și soția sa văzând aceasta au căzut cu fețele la pământ..." (u).

f) **Focul pogorât din cer care a mistuit jertfa lui David.** După ce David a fost pedepsit de Dumnezeu cu pierderea a 70.000 de oameni din Israil, pentru păcatul numărării poporului Israelit, a zidit un Altar Domnului în aria lui Orna Ievuseul. „Acolo a adus arderi de tot și jertfe de mulțumire. A chemat pe Domnul și El i-a răspuns din cer prin foc, care s-a pogorât din cer pe altarul arderei de tot și a mistuit arderea de tot" (v).

g) **Focul pogorât din cer asupra jertfei lui Solomon.** După o lucrare încordată în timp de șapte ani cu 163.000 de oameni mărețul Templu a fost edificat. Solomon însoțit de toți boierii poporului, și cu mulțime mare de credincioși au adus Chivotul Sfânt, și l-au băgat în Sfânta Sfintelor din Templu, sub aripile celor doi uriași Heruvimi făcuți din lemn de chiparos îmbrăcați cu aur. O sută două zeci preoți sunau din trâmbițe; iar mulțimea leviților ziceau din instrumente muzicale și cântau psalmi. S-au junghiat o mare mulțime de oi și boi care s-au adus jertfă Domnului. Atunci Solomon a îngenunchiat înaintea altarului jertfelor din Curtea Sfântă a Templului și s-a rugat zicând: „Doamne Dumnezeul lui Israil, cerurile nu Te încap. Deci cum Te va încăpea Casa aceasta pe care Ți-am zidit-o eu? Rogu-Te Doamne Dumnezeul meu, i-a aminte la rugăciunea robului Tău și la cererea lui. Ascultă strigătul și rugăciunea pe care Ți-o face azi robul Tău. Ochii Tăi să fie deschiși zi și noapte asupra Casei acesteia, asupra locului despre care ai zis: „Acolo va fi Numele Meu". Ascultă rugăciunea pe care ți-o face robul Tău în locul acesta. Binevoiește și ascultă cererea robului Tău și a poporului Tău Israil, când se vor ruga în locul acesta! Ascultă-i din locul Locuinței tale din ceruri, ascultă-i și iartă-i..." Atunci îndată s-a

(u) Jud. 13. (v) Vezi pe larg la 1 Paral. 21;

pogorât foc din cer și a mistuit jertfele. Îndată ce și-a isprăvit Solomon rugăciunea s-a pogorât foc din cer și a mistuit arderea de tot și jertfele și Slava Domnului a umplut casa. „Toții fiii lui Israil au văzut pogorându-se

Preoții au băgat Chivotul Sfânt cu cele două table de piatră în Sfânta Sfintelor din templul lui Solomon. După ce Preoții au ieșit din Locul Sfânt nor luminos a umplut Casa Domnului. Preoții n-au mai putut să rămână în Templu să facă slujba, din pricina norului; căci slava Domnului umpluse Casa lui Dumnezeu... Atunci Solomon a binecuvântat poporul și așezându-se (în genunchi) înaintea Altarului Domnului în fața întregei adunări a lui Israil, și-a întins mâinile (în chipul Crucii) și s-a rugat lui Dumnezeu ca, orice fel de rugăciune făcută în Sf. Locaș să fie auzită și bine primită... Când și-a isprăvit Solomon rugăciunea, s-a pogorât foc din cer și a mistuit arderea de tot și jertfele și slava Domnului a umplut Templul. Preoții nu puteau să intre în Casa Domnului, căci slava Domnului umplea Casa Domnului. Toți copiii lui Israil au văzut pogorându-se focul și slava Domnului peste Casă; ei și-au plecat fața la pământ pe pardoseală, s-au închinat și au lăudat pe Domnul, zicând: Căci este bun, căci îndurarea Lui ține în veac... Domnul s-a arătat lui Solomon și i-a zis: Îți ascult rugăciunea și aleg locul acesta drept casă unde va trebui să Mi se aducă jertfe. Când voi închide cerul și nu va fi ploaie, când voiu porunci lăcustelor să mănânce țara, când voiu trimite ciuma în poporul Meu, dacă poporul Meu peste care este chemat Numele Meu se va smeri, se va ruga și va căuta fața mea, și se va abate de la căile lui rele, îl voi asculta din ceruri, îi voi ierta păcatul și-i voi tămădui țara. Ochii Mei vor fi deschiși de acum, și urechile Mele vor fi cu luare aminte la rugăciunea făcută în locul acesta. Acum aleg și sfințesc casa (Biserica) aceasta, pentru ca Numele Meu să locuiască în ea pe vecie și voi avea totdeauna ochii și inima Mea acolo" (3 Împ. 8; 9^{1-5}; 2 Paral. 5; 6; 7^{1-16}; comp. Eș. 13^{21-22}; 33^{7-11}; 40^{33-38}; Num. 9^{15-23}; 10^{11}; Agheu 2^{7-9}; Apc. 15^{8}).

focul și Slava Domnului peste casă. Ei și-au plecat fața la pământ pe pardoseală si s-au închinat și au lăudat pe Domnul, zicând: Că este bun, că în veac este mila Lui". După aceea Dumnezeu s-a arătat lui Solomon și i-a zis: „Auzit-am glasul rugăciunii tale și al cererii tale cu care te-ai rugat înaintea Mea și am făcut ție după toată rugăciunea ta. Sfințit-am Casa aceasta pe care ai zidit-o, ca să fie Numele Meu într-însa în veac. Ochii Mei și inima Mea vor fi pururea în Casa aceasta..." (z). Focul acesta sfânt a fost păstrat cu mare îngrijire până la ducerea în robia din Babilon, atunci când l-au ascuns și îngropat într-o cisternă.

h) **Focul misterios care a mistuit jertfa poporului Israelit după întoarcerea din robia Babilonului.** Arhiereul Isus cu prințul Zerubabel, Proorocii și poporul, după multe piedici și greutăți reușind a-și reedifica Altarul jertfelor și tempul, au adus jertfă lui Dumnezeu. „Nepoții celor ce ascunseseră focul sfânt în cisternă, s-au dus să-l desgroape dar n-au aflat foc; ci numai niște apă iute. Ei au luat din apa aceea și au stropit cu ea jertfa de pe Altar dimineața în zorii zilei. Când a răsărit soarele, s-a aprins foc din apa cea iute turnată, mistuind jertfele. Focul acesta s-a păstrat și întrebuințat în Templul Sfânt până la distrugerea Ierusalimului (x).

i) **Focul pogorât din cer care a mistuit jertfa lui Ilie Tesviteanul.** „Avdie (Obadia) a mers înaintea lui Ahaav, și i-a spus lui și a alergat Ahaav și a mers întru întâmpinarea lui Ilie. Și-a fost dacă a văzut Ahaav pe Ilie, zise Ahaav către Ilie: au tu ești cel ce răzvrătești pe Israil? Și-a zis Ilie; nu răzvrătesc eu pe Israil, ci tu și casa tatălui tău, lăsând pe Domnul Dumnezeul vostru și mergând în urma lui Vaal. Și acum trimite și adună la mine pe tot Israilul în muntele Karmilului și pe cei patru sute cincizeci de prooroci fără rușine al lui Vaal și pe cei patru sute de prooroci ai desișurilor, care mănâncă din masa Iezavelii. Și a trimis Ahaav la tot Israilul și a adunat pe toți proorocii în muntele Karmilului. Și s-a apropiat Ilie către toți, și le-a zis lor Ilie; până când veți șchiopăta într-amândouă gleznele voastre De este Domnul Dumnezeu mergeți după Dânsul; iar de este Vaal mergeți după dânsul și n-a răspuns poporul nimic.

Și a zis Ilie către popor; eu am rămas singur Prooroc Domnului; iar proorocii lui Vaal sunt patru sute și cincizeci de oameni și proorocii desișurilor patru sute. Dați-ne nouă doi boi, și să-și aleagă ei loruși unul și să-l taie bucăți și să-l puie pe lemne și să nu puie foc, și eu voi jertfi pe celălalt bou și foc nu voi pune. Strigați apoi întru numele dumnezeeilor voștri, și eu voi chema întru numele Domnului Dumnezeului meu, Dumnezeul care va auzi cu foc, Acela este Dumnezeu și au zis: bun este

(z) Vezi pe larg 3 Împ. 5-9[1-9]; 2 Par. 2-7; (x) 2 Mac. 1[20-32]; Dr. V. Tarnavschi, Arh. Bibl. p. 539;

cuvântul care ai grăit. Și a zis Ilie proorocilor celor de rușine; alegeți-vă voua un bou și jertfiți întâi voi, că voi sunteți mai mulți, și chemați întru numele dumnezeului vostru, iar foc să nu puneți. Ei au luat un bou și au făcut așa, și au chemat întru numele lui Vaal de dimineața până la amiazăzi, și au zis: auzi-ne, pe noi Vaale! Auzi-ne pe noi; și nu era glas, și nu era ascultare și alergau împrejurul jertfelnicului, care au făcut. Și se făcuse amiazăzi și îi batjocorea pe dânșii Ilie Tesviteanul și a zis: strigați cu glas mare că Dumnezeu este, că gândește sau poate lucrează ceva, sau va fi dormind, ca să se deștepte. Și strigau cu glas mare și se tăiau după obiceiul lor cu cuțite, și se băteau cu bice până la vărsarea sângelui lor. Și se trecuse de amiazăzi și era îndeseară, și au proorocit până ce venise vremea să se aducă jertfa și nu era glas, nu era ascultare; și a grăit Ilie Tesviteanul către proorocii urâciunilor, zicând: dați-vă în lături acum, ca să aduc și eu arderea cea de tot a mea, și s-au dat în lături și s-au dus. Și a zis Ilie către popor: apropiați-vă către mine, și s-a apropiat tot poporul către el, și așeză Jertfelnicul Domnului cel săpat. Luând Ilie douăsprezece pietre după numărul semințiilor lui Israil, precum au grăit către dânsul Domnul, zicând: Israil va fi numele tău. Și a clădit pietrele în numele Domnului, și a întocmit Jertfelnicul Domnului cel săpat, și a făcut groapă împrejurul jertfelnicului, întru care încăpeau două măsuri de sămânță. Au grămădit lemnele pe Jertfelnicul ce făcuse și a tăiat bucăți cele de jertfă și le-a pus pe lemne și le-a pus pe jertfelnic. Atunci a zis Ilie: aduceți-mi patru vedre de apă, și le vărsați peste jertfă și peste lemne, și au făcut așa și a zis: turnați a doua oară și au turnat a doua oară, și a zis: turnați a treia oară, și au turnat a treia oară. Și umbla apa împrejurul Jertfelnicului și groapa se umpluse de apă. Și când era vremea a se aduce jertfa, a venit Ilie Proorocul, și a zis: „Doamne Dumnezeul Lui Avraam! și al lui Isaac, și al lui Israil! auzi-mă Doamne! auzi-mă astăzi cu foc! Ca să cunoască tot poporul acesta, că Tu ești Domnul Dumnezeul lui Israil! și eu sunt rolul tău, și pentru Tine am făcut lucrurile acestea!

Auzi-mă Doamne! auzi-mă! ca să cunoască poporul acesta, că Tu ești Domnul Dumnezeu, și Tu ai inima poporului acestuia înapoi". Și a căzut foc de la Domnul din cer și a mistuit jertfa și lemnele și apa cea din groapă și pietrele și lutul l-a lins focul.

Și a văzut tot poporul și a căzut pe fața sa și a zis: adevărat, Domnul este Dumnezeu, Domnul Acesta este Dumnezeu. Și a zis Ilie către popor: prindeți pe proorocii lui Vaal, ca nici unul dintr-înșii să nu scape, și i-au prins pe dânșii și i-a dus Ilie la râul Kison, și i-a junghiat acolo.

După aceasta a zis Ilie lui Ahaav: mergi și mănâncă și bea, că iată glas de pogorâre de ploaie. Și s-a dus Ahaav să mănâce și să bea; iar Ilie s-a suit

în muntele Karmilului și plecându-se la pământ și-a pus fața sa între genunchile sale, și a zis slugii sale: du-te și te uită spre mare și s-a dus și s-a uitat sluga și a zis: nu este nimica și i-a zis Ilie: întoarce-te și te du de șapte ori și s-a întors de șapte ori. Și a fost în a șaptea oară iată nor mic, ca o urmă de om scoțând apă de mare și a zis: du-te și zi lui Ahaav, înhamă căruța ta și te pogoară, ca să nu te ajungă ploaia.

Și iată de îndată cerul s-a întunecat cu nori și cu vânt, și s-a făcut ploaie mare; și Ahaav înhămând s-a dus până la Izrail. Și mâna Domnului a fost peste Ilie, și încingând mijlocul său a alergat înaintea lui Ahaav în Izrail" (a).

20. **Care este deosebirea existentă dintre Jertfa umbroasă a V.T., Jertfa Tainică a N.T. și Jertfa văzută de noi aevea luminat în Împărăția lui Dumnezeu, după trecerea din viața aceasta?** Deosebirea existentă care este între un om văzut în negură, același om văzut în plină lumină și umbra lui, aceeași este și între Jertfa desăvârșită a N.T. și Jertfa umbroasă a V.T. Aceasta ne-o arată clar Dumnezeeștile Scripturi și Sf. Părinți insuflați de Duhul Sfânt. O astfel de explicare ne-o dă Sf. Ioan Hrisostom, Feric. Teofilact, Maxim Mărturisitorul, Dionisie Ariopagitul, Ioan Cavasila ș.a. (b). Aceasta pe cât putem o arătăm și noi aici spre edificarea fiilor Sf. Biserici a Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Eu sunt Alfa și Omega, începutul și sfârșitul, Eu celui însetat voiu da în dar din izvorul apei vieții. Cel ce va birui va moșteni toate; Eu voiu fi lui Dumnezeu, și el va fi Mie fiu" (Apc. 21_{6-7}).

„Că umbră având legea bunătăților celor ce vreau să fie". Adică legea — zice — avea însemnarea închipuirilor și a bunătăților ce avea să se dea de Domnul Hristos în Testamentul cel Nou? Acelora adică ce ar primi Testamentul acesta. *„Nu prea însuși chipul lucurilor"*. Adică legea — zice — că nu avea pe însuși adevărul

(a) 3 Împ. 18^{16-47}. (b) Vezi Tâlc. Teofilact cu subînsemnările lui la epistola c. Evrei 10.

lucrurilor. Cărora lucruri? A Jertfei Domnului Hristos, adică și a preoției și a iertării sufletești păcate. Că cele ale Legii Vechi, umbroase fiind și nearătare, se aseamănă cu însemnarea de umbriri, ce fac zugravii, mai înainte de a zugrăvi vre-un chip; iar cele ale Darului acestui nou, ale Evangheliei, se aseamănă cu chipul cel desăvârșit, fiindcă acestea s-au îndeplinit și s-au făcut cu strălucire. Așa tâlcuiește zicerea aceasta Sf. Ioan Hrisostom. „... Să ne împărtășim de Pasti — zice Teologul Grigore cuv. p. Pasti — acum încă cu închipuire deși decât cele vechi mai descoperit; că Pastile legii cutez a zice, era închipuirea a chipului umbros". Drept aceea cu aceste cuvinte ne dă teologul să înțelegem, cum că umbră zice Apostolul pe Legea cea veche, iar chip pe cele ce se săvârșesc acum în Biserica Domnului Hristos, fiindcă acestea sunt arătări și închipuiri ale altor taine mai desăvârșite; adică acelora, care în veacul viitor au să le dobândească cei vrednici, pe care Apostolul le numește lucruri. Deci precum icoana este lipsită oarece de chipul cel dintâi, așa și tainele Darului, cele ce sunt în veacul acesta sunt trebuință despre lucrurile cele mai desăvârșite care au să urmeze în viitorul veac. Și iarăși, precum umbroasa închipuire cea dintâi făcută, este nu întocmai cu chipul cel desăvârșit, așa și Legea Veche, a fost de lipsă și nu întocmai cu Noul Testament (†); în fiește care an aceleași Jertfe, care le aduc pururea, nici odinioară pot a deplini pe cei ce vin.

Înțelesul zicerii aceștia este așa: De ar fi avut putere — zice — jertfele legii a face desăvârșit pe evrei, nu s-ar fi proadus întotdeauna; ci după ce s-ar fi proadus odată și s-ar fi folosit, se cuvenea să înceteze. Însă de vreme ce întotdeauna și în fiștecare an se producea, arătat este cum că nu avea putere să arate depliniți pe aceia, pentru care se proaducea. Și pentru

---

(†) Purtătorul de Dumnezeu Maxim, însuși aceasta o zice, că ierarhia cea veche a fost umbră, iar aceasta nouă e chip și ceea ce va să fie în ceruri este lucru. De aceasta și Ariopagitul Dionisie a zis, că ierarhia Darului acestuia nou mijloc este între cea cerească și între cea a legii, împărtășindu-se de amândouă. De cea cerească se împărtășește după teoriile cele de gând; iar de cea veche se împărtășește după semnele simțite. Mai desăvârșită învățătură însă este teologia ierarhiei noastre — zice — deplinire pe aceasta a aceleiea numind-o și sfințită încheiere. Este însă și cerească și a legii cu împărtășire, apucându-se cu mijlocul de marginile amândorura. De una se împărtășește cu teoriile cele gândite; iar de cealaltă se împodobește cu semnele cele simțite, prin acestea simțitorește se înalță către Dumnezeire (c). Și iarăși: De aceasta potrivit în lume după predania veche, se propovăduiește Noul Testament, însemnând socotesc pe rânduiala cea întru Dumnezeu și Ierarhicească, că în T.V. s-a spus de Dumnezeirea Domnului Hristos iar în N.T. a îndeplinit Legea veche cu închipuiri a scris despre adevărul; iar N.T. de față L-au arătat(d).

---

c) Cap. IV Despre bisericeasca ierarhie d) Cap. III bis. ierarhie...

aceasta, după întâia jertfă se producea și a doua, și a treia și a patra și după urmare și altele, precum aceasta urmează și la doctori. Doctoriile care sunt puternice, după ce le pun odată asupra ranei, o vindecă pe ea. Doctoriile care se pun de multe ori pe rană, din singur lucrul acesta arată că sunt neputincioase. O nedumerire însă ca aceasta se naște aicea. Dar ce? Și Preoții noștri nu produc totdeauna și în fiștecare zi Jertfa cea fără de sânge a Dumnezeeștei Liturghii? Răspundem, cum că așa produce aducerea aminte, adică, fac pomenirea morții Domnului și a Jertfei celei ce s-a făcut odată asupra Crucii și una este Jertfa aceasta; și nu multe. Fiindcă odată s-a produs pe Cruce; căci pe Domnul Hristos Carele S-a produs atuncea odată, pe însuși pe Acesta îl producem și acum și întotdeauna. Sau mai bine a zice, că noi liturghisim acum, facem pomenirea și aducerea aminte de producerea și Jertfa aceea a Domnului Hristos ca și cum s-ar face acum. Drept aceea una este Jertfa. Dar s-ar nedumeri cineva că devreme ce la multe părți și Jertfelnice se produce Jertfa cea fără de sânge, apoi și Hristoși ar fi mulți; răspundem că nu; ci unul este Domnul Hristos pe toate Jertfelnicile. Unul întreg este și pe un Jertfelnic și unul întreg este și pe celălalt. Unul și același Trup este și unul și același Sânge se află pe fiește care Jertfelnic, și pe toate Jertfelnicele împreună. Deci, precum Domnul Hristos la multe părți și Jertfelnice producându-Se, un Trup este și nu multe Trupuri, așa și o jertfă; căci pe însăși Jertfa aceea o producem, care s-a produs pe Cruce (†). Nu tot așa era în Legea veche. Atunci altă oae era care se producea eri, altă oae aceea care s-a produs azi. Oaea care se proaducea astăzi nu se producea spre pomenirea celei de eri, ci însuși de sine plinea o deosebită jertfă. Dar cum zice Apostolul că același jertfe le proaduceau Preoții? Răspundem că jertfele acelea erau cu adevărat, fiindcă

(†) Dumnezeescul Hrisostom privitor la aceasta zice: Precum Domnul Hristos pe la multe locuri producându-se un Trup este și nu multe trupuri; așa și o Jertfă. Arhiereul nostru același este Carele a produs Jertfa ceea ce ne curățește pe noi, pe ceea ce o producem și acum pe aceea ce s-a produs atunci, pe cea neschimbată; aceasta se face spre pomenirea a ceea ce atunci s-a făcut. Că: „Aceasta — a zis — să o faceți întru pomenirea mea"(e). Aceasta ce o producem, nu este o altă jertfă precum producea Arhiereul Legii vechi; ci aceasta noi o facem deapururi; iar mai ales facem pomenire de Jertfă(f). Nicolae Cavasila cercetând mai amănunțit despre jertfa aceasta, a aflat și chip, cu carele se păzesc toate cuvintele, ce credem despre jertfa aceasta și nici unul dintr-însele cade. 1) Jertfa aceasta a tainelor nu este închipuire, și semn al jertfei; ci jertfă adevărată. 2) Aceasta nu este pâinea care se servește; ci însuși Trupul Domnului Hristos. 3) Una este Jertfa Mielului lui Dumnezeu și odată se face. Care însă este chipul cu care se păzesc cuvintele acestea? Ascult pe el zicând: Mai întâi să vedem, de nu se

(e) Lc. 22^{19}; 1 Cor. 11^{23-26}; (f) Vor. 27 la aceasta;

aceleași feluri de dobitoace se produceau, d.p.; azi se proaducea o oae și mâine asemenea iarăși se proaducea o altă oae; așișderea și celelalte; și altele erau jertfele acestea despre număr, fiindcă altă oae era care s-a proadus eri și altă oae s-a proadus astăzi. Oarecari însă au înțeles că aceleași jertfe adică erau, fiindcă se proaduceau cu aceleași și asemenea chip toate, adică sau prin junghiere sau prin ardere de tot, precum se poruncea de lege a se face fiștecare jertfă; iar după fel erau altele, adică: oi, boi, turturele, porumbei. Astfel deosebirea existentă între aceste trei jertfe, a V.T. a N.T. și aceea pe care o vom vedea aevea în Împărăția lui Dumnezeu, este aceea care există între umbra omului, icoana omului și omul viu și frumos.

21. **Oare toți clericii și creștinii care oficiază sau iau parte la Sf. Liturghie se folosesc, se sfințesc și devin fericiți?** Nu toți cei ce oficiază sau iau parte la Dumnezeeasca Liturghie; ci numai aceia care prin cercetări amănunțite urmăresc Sfânta Slujbă, cunosc după putere ceea ce se lucrează și se umilesc înaintea Dumnezeeștei puteri, care lucrează mari și minunate minuni. Fiecare se va folosi după felul ostenelei cu care urmărește slujba; ori se va păgubi după felul nepăsării ori lenevirii lui. Fericit este clericul și creștinul care cercetează, cunoaște, urmărește și folosește tot timpul Dumnezeeștilor Liturghii, luminându-se pe sine și pe alții. Aceștia vor pleca din Biserica Domnului, după ascultarea cu atenție și umilință a Sfintei Liturghii, cu binecuvântarea Domnului, care îi va folosi mult în viața aceasta vremelnică și în cea veșnică.

---

face închipuire a jertfei, ci lucru; căci care era jertfa oaiei? Schimbarea dintru neînjunghiată întru înjunghiată. Aceasta și aici se face, că pâinea nejertfită fiind, se preface atunci întru junghiată, că se preface din pâine neînjunghiată în Trupul Domnului cel cu adevărat junghiat. Deci precum la oaie prefacerea se face cu adevărat jertfă așa și aceea pentru prefacerea aceasta, ceea ce se săvârșește este Jertfa cea adevărată; că se preface nu în chip ci în lucru de junghiere însuși Trupul Domnului cel jertfit; ci de ar rămânea pâinea ceea ce s-a făcut Jertfă, pâinea ar fi fost care ar fi primit junghierea și junghierea ar fi fost atunci jertfă de pâine. De vreme ce, însă amândouă s-au prefăcut și cea junghiată și s-a făcut în loc de nejunghiată junghiată și în loc de pâine, Trupul lui Hristos, pentru aceasta junghierea aceea nu în pâine; ci ca și cum teorisindu-se Trupul Domnului Hristos, Cel ce stă înainte, nu al pâinei; ci al Mielului lui Dumnezeu și este Jertfă și se zice. Arătat este cum că aceasta aflându-se, nimica silește a se face multe produceri ale Stăpânescului Trup, că de vreme ce se face Jertfa aceasta și junghiindu-se atunci Mielul și pâinea prefăcându-se în Mielul cel junghiat, adevărat este că prefacerea se face cu adevărat; iar nu se face junghierea atunci. Astfel ceea ce se preface sunt multe și prefacerea de multe ori; iar lucrul pentru care se preface nimic oprește a fi Unul și Același, precum un Trup așa și junghierea Trupului una(g).

(g) Cap. 32 ce este lucrul ce primește jertfa în tâlcuirea Liturghiei.

CAPITOLUL 2

Pregătirea sfinților liturghisitori pentru slujba Sf. Proscomidii

1. **Din câte părți se compune Sfânta Liturghie?** Sfânta Liturghie se compune din trei părți și anume:

I. Sfânta Proscomidie, cu lucrarea ei preparativă, ritul și însemnătatea ei.

II. Sfânta Liturghie a catehumenilor sau penitenților, cu lucrarea, origina, ritul și însemnătatea ei. La aceasta au drept a sta toți oamenii.

III. Sfânta Liturghie a credincioșii cu lucrările ei Dumenzeești și însemnătățile ei. La aceasta au drept a sta numai creștinii drept credincioși.

2. **Ce înseamnă Sf. Proscomidie?** Numirea „Proscomidie" este cuvânt grecesc. Ea însemnează sau se numește în limba noastră românească: „Aducere aminte", „Jertfă" sau „Prosforă", pentru că prin lucrarea acestei Dumnezeești slujbe, noi aducem înaintea lui Dumnezeu Tatăl: Pâine și vin, întru pomenirea iubitului Său Fiu Hristos. Aceasta o facem după Testamentul lăsat nouă de Mântuitorul care S-a adus pe Sine Jertfă neîntinată, fără de prihană, Părintelui Său Ceresc, prin Prosfora adică Pâinea și Vinul transformate în Prea Sfântul Său Trup și Sânge la Cina cea de Taină. Aceasta ne-o adeveresc Sf. Evangheliști, zicând: „Iisus luând Pâinea, binecuvântând-o, a frânt și a dat Ucenicilor Săi, zicând: „Luați mâncați, acesta este Trupul Meu, Carele se dă pentru voi. Aceasta să o faceți întru pomenirea Mea". Apoi luând Paharul... mulțumind a dat lor, zicând: „Beți dintru Acesta toți, că Acesta este Sângele Meu, al Legii celei nouă, Care pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor. Zic vouă, că de acum nu voi mai bea dintru această roadă a viței, până în ziua aceea când voi bea pe aceasta cu voi întru Împărăția Tatălui Meu" (a). Mântuitorul adeverește atât prin gura Proorocilor cât și prin însăși Prea Curata Gura Sa, că Trupul Său este Pâine Cerească care se dă credincioșilor drept hrană pentru a fi vii în veac. Astfel

(a) Mt. 26^{26-28}; Mc. 14^{22-24}; Lc. 22^{17-20};

Sf. Prooroc Ieremia a arătat vrăşmăşia jidovilor asupra Mântuitorului, zicând: „Veniţi să băgăm lemn în pâinea Lui" (b), adică lemnul Crucei în Trupul Domnului Iisus Hristos. Apoi El însuşi grăind tainic Ucenicilor şi Apostolilor Săi, a zis: „Eu sunt Pâinea cea vie care s-a pogorât din cer. De va mânca cineva Pâinea Aceasta, va fi viu în veci. Pâinea pe care Eu o voi da, Trupul Meu, este pe Care îl voi da pentru viaţa lumii", şi iarăşi la Cina de Taină: „Luând Pâinea şi binecuvântând-o, a frânt-o şi a dat-o Ucenicilor Săi, zicând: „Luaţi, mâncaţi, Aceasta este Trupul Meu Carele se dă pentru voi. Aceasta să o faceţi întru pomenirea Mea" (c).

Aşadar, la Sf. Proscomidie, Trupul Domnului nostru Iisus Hristos se jertfeşte ca un Miel şi Fiu Omenesc, trupeşte; iar ca un Arhiereu Universal şi veşnic, Jertfeşte şi săvârşeşte toate prin aleşii Săi, împuterniciţi şi îmbrăcaţi cu Darul Preoţiei.

3. **Când începe lucrarea Sfintei Proscomidii?** Lucrarea Sfintei Proscomidii se începe în timpul sujbei utreniei, în unele locuri imediat după: „Dumnezeu este Domnul"...; iar în alte părţi în timpul laudelor. În Sf. Mănăstiri şi schituri, în care slujba Miezo-nopticei cu Utrenia şi ora I-a se fac după miezul nopţii, lucrarea Sf. Proscomidii se începe dimineaţa, odată cu slujba acatistului.

4. **În care timp se pregăteşte Preotul pentru începerea lucrării Sf. Proscomidii?** Preotul se pregăteşte pentru a începe lucrarea Sfintei Proscomidii, în timpul cetirii psaltirii, sedelnelor, canoanelor, la cântarea luminândei şi laudelor, sau înainte de citirea acatistului, după cum e rânduiala locului.

Arătări Dumnezeeşti. Împăratul Amurat împărăţind în Vavilon, iar Amfilog, în Arabia, creştinii ce locuiau la Ierusalim aveau totdeauna pricine cu necredincioşii jidovi pentru Învierea şi Înălţarea Domnului nostru Iisus Hristos la ceruri. De aceea şi pismă aveau necredincioşii jidovi asupra creştinilor, încât luând multe daruri au mers la Vavilon şi le-au dat lui Amurat împăratul, spunându-i multe pâri asupra creştinilor, zicând: că sunt răsvrătitori şi vor să se scoale asupra lui cu război, ca să-şi facă ei împărăţie în Ierusalim. Atunci împăratul umplându-se de mânie, a poruncit să se gătească oştile sale, trimiţând ştire şi lui Amfilog cel ce împărăţia în Arabia, ca fără zăbavă ridicându-şi oştile sale, să pornească la Ierusalim, ca uniţi amândoi să strice Ierusalimul şi Biserica, pierzând pe toţi creştinii

(b) Ier. 11^{19}; (c) Ioan 6^{32-58}; Mt. 26^{26}; Lc. 22^{19}.

încât să nu se mai pomenească numele lui Hristos. Deci, Amfilog fără de zăbavă luându-și oștile sale, a pornit asupra Ierusalimului, ca să sfărâme din temelie cetatea și Biserica, însă Atotputernicul Dumnezeu, cu minuni prea slăvite a apărat locul cel sfânt al Său din mâinile vrăjmașilor. În acea vreme era în Ierusalim patriarh Sf. Metodie, carele auzind că vine asupra Ierusalimului împăratul Amfilog cu atâtea limbi păgâne, de frică a fugit la Antiohia, lăsând pe un Preot anume Ioanichie, să păzească și să slujească în toate zilele la Biserica Sf. Mormânt, care o și făcea cuviosul Preot, slujind și rugăciuni înălțând către Dumnezeu cu lacrimi fierbinți, ca să apere Biserica Sa de năvălirea păgânilor. Nu după multe zile a venit păgânul împărat cu toate oștile sale și a sfărâmat toată cetatea; iar trimițând să dărâme și Biserica ce este deasupra Mormântului Domnului Hristos, Atotputernicul Dumnezeu a acoperit-o pe aceasta cu un nor, încât niciunul din păgânii ostași nu puteau să o vadă. Deci mergând mai marele oștilor la împăratul Amfilog i-a spus cum că sfărâmând cetatea, Biserica creștinilor nu au.putut-o găsi. Împărartul umplându-se de mânie, a chemat de grabă pe cel mai credincios din miniștrii săi, și l-a trimis să vadă despre ceea ce i s-a spus. Acela viind din voia lui Dumnezeu n-a fost oprit a intra în Biserică, unde mergând n-a aflat pe nimenea decât pe Preot cu un ajutor al său, care se pregătea a sluji Sfânta Liturghie. Atunci păgânul acela a sărit ca un leu sălbatic asupra Preotului, ca să-l ducă la împăratul.

Dumnezeu în acel timp, vrând să arate acelor necredincioși puterea Sa, pentru mântuirea lor, a făcut cu putere nevăzută de au înțepenit mâinile aceluia carele voia s' ia pe Preot, încât rămăsese ca de fier, neputând a le întoarce. Atunci, acel păgân, plin de spaimă, cunoscând puterea credinței creștinești, a căzut la picioarele Preotului, cerându-și iertăciune. Preotul iertându-l și blagoslovindu-l s-au făcut mâinile lui sănătoase ca și mai înainte. După aceea Preotul a zis acelui ministru păgân: „Mergi de spune împăratului toate cele ce ai văzut" (†)

5. **Cum se pregătește Preotul în acest timp?** În timpul arătat, Preotul iese din Sfântul Altar pe ușa de miazănoapte și merge până în mijlocul naosului Bisericii. Acolo se întoarce cu fața către Sf. Altar (răsărit) și face trei închinăciuni însemnându-se cu semnul Sfintei Cruci. Apoi îndată zice în șoaptă rugăciunile după rânduială: „Binecuvântat este Dumnezeul nostru, totdeauna acum și pururea și în vecii vecilor, Amin. Slavă Ție Dumnezeul nostru, Slavă Ție, Împărate Ceresc... Sfinte Dumnezeule... Prea Sfântă Treime... Tatăl nostru cu vosglasul, și troparele deșteptătoarei umilințe:

(†) Descoperirea Dumnezeeștei Liturghii o.c. pg. 20-22.

„Miluiește-ne pe noi Doamne... Doamne miluiește-ne pe noi..." și „Ușa Milostivirii".

După aceasta merge umilit la Icoana Mântuitorului de la Catapeteasmă, zicând rugăciunea: „Preacuratului Tău Chip ne închinăm, Bunule, cerând iertare greșelilor noastre, Hristoase Dumnezeule, că de voe bine ai voit a Te sui cu Trupul pe Cruce, ca să scapi din robia vrăjmașului pe cei ce i-ai zidit. Pentru aceasta cu mulțămire strigăm Ție: Toate le-ai umplut de bucurie, Mântuitorul nostru Care ai venit să mântuiești lumea". Face două închinăciuni până la pământ, sărută Chipul Prea Sfântului Stapân, după care mai face o închinăciune până la pământ.

Merge apoi la Icoana Maicii Domnului din Catapeteasmă, zicând: „Ceea ce ești isvorul milei, învrednicește-ne pe noi milostivitorii, Născătoare de Dumnezeu, caută spre poporul cel păcătos; arată precum deapururea puterea Ta, că întru Tine, nădăjduim strigăm Ție: Bucură-Te, ca și oarecând Gavriil, mai marele Voevod al celor fără de trupuri". În timpul acesta face 2 închinăciuni, sărută Chipul P.S. Născătoarei de Dumnezeu și face iarăși o închinăciune.

După acestea merge la Icoana hramului Bisericii, și la celelalte Icoane din Catapeteasmă, la iconostasul mic, la Icoana Maicii Domnului din dreapta iconostasului mic, zicând troparele respective chipurilor de pe Sf. Icoane, făcând cuvenitele închinăciuni și sărutând Sf. Icoane.

După aceasta, Preotul vine iarăși în mijlocul naosului Sf. Biserici își descopere capul, plecându-și-l înaintea lui Dumnezeu și întinzându-și mâinile în semnul Sfintei Cruci (după pilda lui Moisi ș.a), sau plecându-și mâinile în jos, se roagă, zicând: „Doamne, trimite Mâna Ta, din Lăcașul Tău cel înalt și mă întărește spre slujba Ta ce îmi este pusă înainte, ca neosândit să stau înaintea înfricoșatei Tale Mese, să săvârșesc Jertfa cea fără de sânge. Că a Ta este puterea și slava în vecii vecilor, Amin".

După această rugăciune împuternicitoare, zice: „Slavă Ție Hristoase Dumnezeul nostru Slavă Ție, Slavă și acum, Doamne miluiește de 3 ori și otpustul mare. După otpust Preotul face metanie la strana arhierească, apoi revenind iarăși în mijlocul naosului se închină de trei ori către Sf. Altar, și face plecăciune către strana dreaptă, către strana stângă și către apus, cerându-și iertare de la cei de față.

6. **Ce folosesc sfinții liturghisitori din această rugăciune?** Prin această tainică rugăciune: „Doamne trimite mâna Ta..." sfinții folosesc foarte mult, fiindcă din acel moment se îmbracă cu putere de sus. În acea vreme în care se face această Sf. rugăciune cu stăruință și credință fierbinte, sfinții liturghisitori se îmbracă cu putere Dumnezeească de sus, cu care

împuternicindu-se pot săvârși Sfânta și Dumnezeeasca Liturghie. Precum lumina însoțită de căldură se coaboară de sus de la soare și luminează pământul acoperit mai înainte cu pătura neagră a întunericului nopții și precum ploaia căzând din norii încărcați cu apă udă pământul; secetos, și unindu-se cu căldura și lumina soarelui, îl face productiv în folosul oamenilor și al tuturor viețuitoarelor; tot așa puterea Dumnezerii pogorându-se de sus, îmbracă pe sfinții liturghisitori cu săvârșitorul Dar Dumnezeesc, și-i împuternicește spre a putea săvârși slujba Jertfei celei fără de sânge. Precum uzina electrică alimentează toate becurile din camerele și străzile orașului ei, cu lumină, punând tot în același timp într-o mișcare uimitoare mulțimile mașinăriilor din oraș și dimprejur care sunt în legătură cu dânsa prin firele ei; tot astfel și puterea Dumnezeirii, chemată în Duh și adevăr prin rugăciune cu credință vie de sfinții liturghisitori, se pogoară asupra lor, împuternicindu-i a săvârși slujba Sf. Liturghii și alte slujbe, a lumina poporul și a-l face să se miște după voia lui Dumnezeu.

Arătări Dumnezeești. Ministrul acela, văzându-se tămăduit s-a înapoiat — bucuros că scăpase teafăr și tămăduit — la împăratul Amfilog și i-a povestit cele văzute, pățite și lucrarea minunilor Dumnezeești cu el în Biserica Sf. Mormânt. Păgânul împărat nu numai că nu a vrut să creadă cele istorisite de ministrul său credincios; ci umplându-se de mânie s-a jurat că va preface acea Biserică în grajd, și îndată o va strica din temelie. Acestea zicându-le a poruncit a se pregăti ostași mulți cu mulțime de cai și de cămile acolo. Împăratul Amfilog cu toți miniștrii și boierii săi încălecând au mers cu toții la Ierusalim și au băgat toate vitele acelea în Sfânta Biserică a Mormântului Domnului, în batjocură. După ce au băgat caii și cămilele, au intrat înăuntru cu miniștrii și boierii săi, făcând mare haz de batjocura făcută Sfântului Locaș și de scârba adusă preotului liturghisitor.

Preotul punându-și nădejdea în Cel de Sus, și făcându-și pace cu darul lui Dumnezeu, a urmat înainte cu slujba utreniei. În timpul slujbei, luându-și vreme, a ieșit în mijlocul Sfintei Biserici, după rânduiala cărții Dumnezeeștilor Liturghii. Acolo s-a închinat lui Dumnezeu înaintea Sf. icoane și a chipului Sf. Cruci. Apoi, stând în mijlocul Sfintei Biserici, închinându-se cu credință fierbinte și cu frica lui Dumnezeu, a zis rugăciunea: „Doamne, trimite Mâna Ta din înălțimea Lăcașului Tău și mă întărește spre slujba ta, ce-mi este pusă înainte, ca neosândit să stau înaintea înfricoșatului Tău Jertfelnic și să săvârșesc Jertfa cea fără de sânge. Că a Ta este puterea și slava în vecii vecilor, Amin". Atunci îndată cu glasul rugăciunii aceștia, eșită din gura Preotului lui Dumnezeu, au căzut toate vitele care se băgaseră în Sf. Biserică, ca și cum ar fi fost lovite

de trăsnet, și au murit. Această minune văzând-o împăratul păgân și toți care erau cu el, s-au înspăimântat foarte mult. Astfel îngrozit, a poruncit să scoată toate vitele acelea moarte din Sfânta Biserică. După ce au curățit Sfânta Biserică de mortăciunile acelea, de balegi și de gunoiul lor, cerând scaun, a șezut împăratul și cei ce erau împreună cu el, zicând: „Să ședem ca să vedem cum săvârșesc creștinii slujba lor, pentru a putea povesti despre această minune marelui împărat Amurat. Prea bunul Dumnezeu, Care nu voiește moartea păcătoșilor, și a necredincioșilor; ci ca să se întoarcă și să fie vii, a trimis lumina strălucirii Sale și a luminat ochii sufletești ai împăratului necredincios. Astfel, luminat cu Darul lui Dumnezeu a început a asculta Sfânta Liturghie cu luare aminte, la care a văzut o mulțime de lucruri Dumnezeești, despre care vom vorbi în cursul minunatei lucrări și a minunilor Sfintei Liturghii, de aici înainte (†)

7. **După împuternicirea de sus ce face Preotul?** După terminarea rugăciunii împuternicitoare cu Dumnezeescul Dar de sus, Preotul face

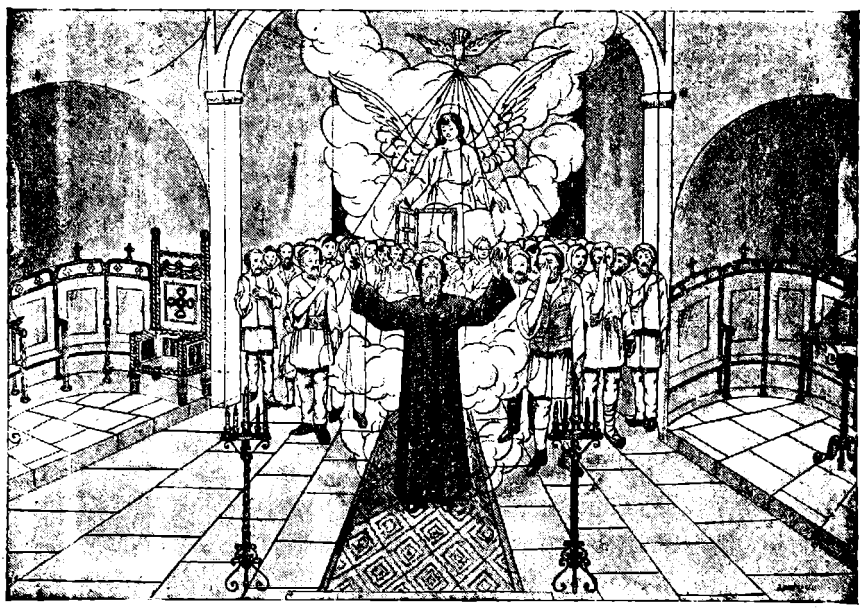

După rugăciunea din mijlocul Bisericii, închinarea la Sf. Icoane și sărutarea lor, Preotul stă în mijlocul naosului și cere împuternicire de sus, zicând: „Doamne, trimite mâna Ta din înălțimea Locașului Tău și mă întărește spre slujba Ta, ce-mi este pusă înainte, ca neosândit să stau înaintea înfricoșatului Tău Jertfelnic și să săvârșesc Jertfa cea fără de sânge. Că a Ta este puterea și slava în vecii vecilor. Amin". În acest timp Duhul lui Dumnezeu se pogoară asupra credinciosului

(†) Descop. D. Liturghii o.c. pg. 22-23.

metanie la strana arhierească și închinăciuni la strana dreaptă, la strana stângă și către apus, la poporul de față cerându-și iertăciune. Apoi intrând în Sfântul Altar ca în Sfânta Sfintelor, zice: „Intra-voi în Casa Ta, închina-mă-voi întru Biserica cea Sfântă a Ta, întru frica Ta. Doamne, povățuește-mă întru dreptatea Ta; pentru vrăjmașii mei îndreptează înaintea Ta calea mea" (d). Astfel suindu-se în Sfântul Altar, cu adâncă evlavie merge înaintea Sfintei Mese. Acolo face două metanii, iar Dumineca închinăciuni, zicând: „Dumnezeule, curățește-mă pe mine păcătosul", sărută Sfânta Evanghelie, Sfânta Masă și Sfânta Cruce de pe Sf. Masă, apoi face iarăși o metanie (sau închinăciune de la Sf. Paști până la Rusalii și în Duminicele de peste an) (e) și zice iarăși: „Dumnezeule curățește-mă pe mine păcătosul și mă miluiește".

8. **Ce însemnătate au acestea?**

a) Prin rugăciunile făcute, Preotul cere și dobândește după credința sa de la Dumnezeu iertarea păcatelor și putere de sus, pentru a-și săvârși slujba sa spre folosul obștesc și spre slava lui Dumnezeu.

b) Prin metania făcută la strana arhierească, arată respectul cuvenit către acela prin carele a luat de la Dumnezeu Darul preoției.

c) Prin închinarea către strane și popor, cere iertare de la toți credincioșii cei de față.

d) Închinarea înaintea Sfintei Mese, însemnează închinarea dată lui Dumnezeu Celui preaslăvit în Sfânta Treime: **Tatălui și Fiului și Sfântului Duh.**

e) Prin zicerea întreitei rugăciuni: **„Dumnezeule curățește-mă pe mine pacătosul... și mă miluiește"**, Preotul se umilește înaintea lui Dumnezeu ca vameșul (f) și ca David (g).

---

liturghisitor, îl umple de dar Dumnezeesc, împuternicindu-l cu putere de sus, Precum fierul negru, ruginit și rece, stând în foc viu se îmbracă tot în foc, transformându-se într-un corp luminat și înfocat; tot astfel și adevărații sfinți liturghisitori, din acest timp se îmbracă ființa lor cu focul Dumnezeescului Duh Sfânt (Vezi Duhul Sfânt asupra celor 70 bătrâni aleși de Moisi, Num. 11_{24-29}); asupra Mântuitorului (Mt. 3_{16}; Mc. 1_{10}; Ioan 1_{33}; Lc. 4_{18}); asupra Apostolilor și urmașilor lor (Ioan 20_{22-23}; F. Ap. 1_{4-5}; 2_{1-5}; 4_{31}; 8; 9); și asupra credincioșilor la Sf. Botez și la Sf. Spovedanie (F. Ap. 10_{44-48}; 19_6; Ioan 6_{63}; 2 Cor. 3_6; Rom 8_2).

Numai astfel întăriți cu putere de sus, ei pot intra întru cele mai dinlăuntru ale Catapetesmei (în Dumnezeesul Altar) pentru a liturghisi, dimpreună cu Sfinții Îngeri, Prea Sfântului Dumnezeu.

(d) I . 5^{7-8}; (e) Vezi can, 20 Sin. I Icum. cu subînsemnările lui, Pidalion, fila 95-6, can. 9 sin. 6 Icum; can. 15 Petru; 12 zile, de la Crăciun la Bobotează, Prav. Mică gl. 14. (f) Lc. 18^{13}; (g) 2 Împ. 12^{13}; 24^{17}; Ps. 50.

f) Sărutarea Sfintei Evanghelii, în care se cuprind Dumnezeeștile învățături, însemnează cinstea ce se cuvine Slăvitului nostru Mântuitor Iisus Hristos, Care ne grăește dintr-însa.

g) Sărută Sfânta Masă, fiindcă aceasta închipuiește: 1) Sf. Masă a Cinei de Taină; 2) Jertfelnicul Sfintei Cruci de pe Golgota, de pe care Mântuitorul Și-a adus Jertfă vie Trupul Său Tatălui Ceresc pentru mântuirea lumii; 3) Sfântul Mormânt în care s-a pus Trupul Domnului Care a Înviat dintr-însul a treia zi, după proorocia Scripturilor; 4) Tronul sau Locașul Dumnezeului Celui viu sau locul Prea Sfânt de pe care se curăța păcatele dreptcredincioșilor și se hrănesc sufletele.

h) Sărută Sfânta Cruce de pe Sfânta Masă, care închipuiește Sfânta Jertfă, dând astfel cinste patimilor, răstignirei și morții Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

9. **Cum îmbracă Preotul sfintele veșminte pentru a liturghisi?** Preotul pregătindu-se pentru îmbrăcarea veșmintelor liturgice, merge acolo unde ele sunt așezate, îndreptându-și fața către răsărit face trei închinăciuni înaintea lui Dumnezeu, zicând: **„Dumnezeule, cărățește-mă pe mine păcătosul... și mă miluiește"**. După metanii sau închinăciuni, Preotul înălțându-și ochii sufletului, la Dumnezeu, binecuvântează pe Dumnezeu, binecuvântând în același timp cu mâna dreaptă veșmintele liturgice, zicând: **„Binecuvântat este Dumnezeul nostru, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin"**.

După aceasta, îndată luând stiharul sărută semnul Sfintei Cruci aplicat pe spatele lui și îl îmbracă, zicând: **„Bucura-se-va sufletul meu întru Domnul, că m-a îmbrăcat în veșmântul mântuirei, și cu haina veseliei m-a împodobit. Ca unui mire mi-a pus mie coroană, și ca pe o mireasă m-a împodobit cu podoabă"** .

După îmbrăcarea stiharului, Preotul ia epitrahilul și ținându-l în mâna stângă, îl binecuvântează cu mâna dreaptă cu semnul Sf. Cruci deasupra semnului Sf. Cruci aplicat deasupra lângă guler, și sărutându-l îl pune pe grumaz, zicând: **„Binecuvântat este Dumnezeu, Cela ce varsă Darul Său peste Preoții Săi, ca mirul pe cap, ce se pogoară pe barbă, pe barba lui Aaron, care se pogoară pe marginea veșmintelor lui"** (i).

Ia apoi brâul și binecuvântându-l cu semnul Sfintei Cruci deasupra semnului Sf. Cruci aplicat la mijlocul lui se încinge cu el, zicând: **„Binecuvântat este Dumnezeu, Cela ce mă încinge cu putere și a făcut fără de prihană calea mea, Cela ce săvârșește picioarele mele ca ale cerbului și peste cele înalte mă pune"**. (j).

(i) Ps. 143[1]; 132[2]; (j) Ps. 143[1];

Luând mânicuțele, sărutând și punând prima la mâna dreaptă, zice: **„Mâna Ta cea dreaptă Doamne s-a preaslăvit tărie. Dreapta Ta Doamne a sfărâmat pe vrăjmași, și cu mulțimea slavei Tale ai sdrobit pe cei protivnici"** (†). Apoi luând, sărutând și punând și cealaltă mânicuță stângă, zice: **„Mâinile Tale m-au făcut și m-au zidit, înțelepțește-mă și mă voi învăța poruncile Tale"**. (l).

După aceasta preotul luând felonul îl binecuvântează cu semnul Sfintei Cruci deasupra semnului Sf. Cruci sau a iconiței aplicate pe spatele lui, pe care sărutând-o și îmbrăcându-l, zice: **„Preoții Tăi Doamne se vor îmbrăca întru dreptate și cuvioșii Tăi cu bucurie se vor bucura, totdeauna acum și pururea și în vecii vecilor, Amin"** (m).

Preoții care au vre-un rang de la Ierarhul eparhiot, pun epigonatia, Sf. Cruce... și sărutându-le zic rugăciunea corespunzătoare după Liturghier (n).

10. **Ce însemnează înveșmântarea sfinților liturghisitori?** Înveșmântarea sfinților liturghisitori: Diaconi, Preoți și Arhierei, după însemnătatea deosebită a veșmintelor cu care se îmbracă când liturghisesc, arată datoriile ce la au fiecare de îndeplinit în Biserică, după dregătoria treptei sale Preoțești, Sf. Vasilie cel Mare sfătuind pe Preoți într-una din epistolele sale, zice așa: *„Sârguiește-te o presvitere! a te arăta lucrător nerușinat, îndreptând* (turma creștinilor cu) *cuvântul adevărului. Nicidecum să stai în Biserică având asupra cuiva dușmănie, ca să nu mâhnești pe Mântuitorul. În ziua servirii nu fă certe și nu te mânia; ci rămânând în Biserică să te rogi și să citești cărți sfinte, până la ora în care se cade ție a isprăvi Dumnezeeasca Liturghie. Așa pregătit să stai înaintea Sf. Mese, să nu te uiți încoace și încolo; ci cu frică și cu cutremur să stai înaintea Cerescului Împărat, ca nu pentru plăcerea omenească să te grăbești a scurta rugăciunile, nici să privești la fața omului; ci să privești la Unul Împărat Care-ți stă înainte și la puterile ce stau în jurul Lui... I-a seama cu stai înainte și cum servești"*(o).

Marele preot Isus schimbă veșmintele murdare în bune. Fă-găduința răscumpărării. Și mi-a arătat Domnul pe Isus Preotul cel Mare stând înaintea feței Îngerului Domnului, și diavolul sta deadreapta lui, ca să se împotrivească (adică să-l pârască pe el). Și a zis Îngerul Domnului către diavol: „Ceartă-te Domnul pe tine diavole, și să te certe pe tine Domnul cel

---

(†) Eș. 15[6]; (l) Ps. 118[73]l 99/100[3]; 137/138[8]; 138/139[14]; Iov. 10[8]; (m) Ps. 131[4,16]; (n) Liturghier o.c. pg. 61-2. (o) După Dr. V. Mitrofanovici o.c. pg. 463.

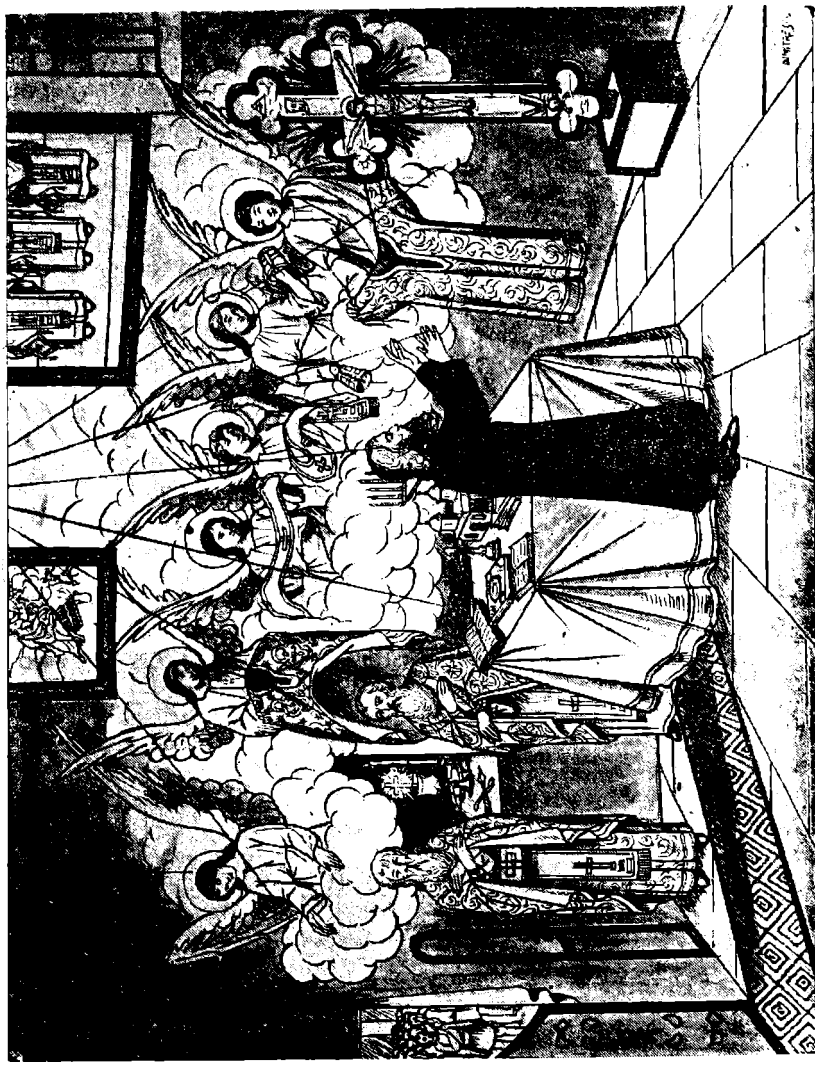

După ce Preotul intră în Sf. Altar și se închină lui Dumnezeu înaintea Sf. Mese, sărutând Sf. Evanghelie, Sf. Cruce și Sf. Masă, după rânduială, se pregătește pentru a se îmbrăca în sfințitele veșminte preoțești. În acest timp Preotul se înconjoară de Sfinții Îngeri. Astfel în mijlocul acestor Sfinte Duhuri cerești slujitoare, preotul îmbracă pe rând, fiecare veșmânt sfințit, cugetând la însemnătatea lui(a), și zicând în taină rugăciunea respectivă(a).

a) Vezi la pg. 57-58.

ce au ales Ierusalimul, au nu iată acesta este ca un tăciune scos din foc?" Și Isus era îmbrăcat în haine proaste (murdare) și sta înaintea feții Îngerului Domnului. Și a grăit către cei ce stau înaintea feții sale, zicând: Luați hainele cele proaste (murdare) de la el. Apoi iarăși a zis către Isus: „Iată am șters fărădelegile tale, și păcatele tale le voiu curăți. Îmbrăcați-l pe el cu haină lungă și puneți mitră curată pe capul lui". Și au pus mitră curată pe capul lui, și l-au îmbrăcat cu haine.

Îngerul Domnului sta de față. Și a mărturisit Îngerul Domnului către Isus, zicând: Acestea zice Domnul Atotțiitorul: „De vei umbla pe căile Mele, și vei păzi poruncile Mele și de vei judeca casa Mea, și de vei păzi Curtea Mea, voiu da ție pe cei ce petrec în mijlocul acestora ce stau. Auzi dar Isuse Preotule cel Mare, tu și cei mai aproape de tine, și cei ce șed înaintea feței tale, că bărbați privitori de minuni sunt, că iată Eu aduc pe rolul Meu Răsăritul. Că piatra care o am dat înaintea feței lui Isus, pe o piatră șapte ochi sunt, iată Eu sap groapă zice Domnul Atotțiitorul, și voiu șterge toată strâmbătetea pământului într-o zi. În ziua aceea zice Domnul Atotțiitorul: Chemați fiecare pe aproapele său supt viță și supt smochin... Și vei lua argint și aur, și vei face cununi și le vei pune pe capul lui Isus Preotul cel mare fiul lui Iosedec. Și vei zice către el: acestea zice Domnul Atotțiitorul: Iată bărbat căruia îi este numele Răsăritul, și supt el va răsări și se va zidi Casa Domnului.

Acesta va lua putere și va ședea și va împărăți pe scaunul său, și va fi Preotul deadreapta lui, sfat de pace va fi între amândoi. Iar cununa va fi celor ce așteaptă, și celor folositori ei și celor ce o au cunoscut pe ea și spre har fiul lui Sofonie și spre cântare în Casa Domnului ([1]).

Sf. Sfințitul Mucenic Pangratie îmbrăcând sf. veșminte strălucea ca soarele

„... O mulțime ca de două sute mii de bărbați s-au adunat într-o zi dimineața la câmp. Licaonid s-a dus la Pangratie și i-a spus lui despre multa evlavie a ighemonului cum că dorește să-l vadă și să vorbească împreună; deci să meargă acolo. Pangratie n-a voit să meargă, din pricină ca să nu se turbure poporul; dar a zis lui Licaonid să aducă pre ighemon la el, după ce va sfârși praznicu. Așa a și făcut. Deci, când ighemonul a mers la Pangratie, l-a găsit îmbrăcat cu sfințitele veșminte, șezând pe scaun și având înaintea lui Icoana Domnului Hristos și Sfânta Cruce. Ighemonul văzându-l pe el cu atâta slavă, i s-a închinat lui, pentru că a văzut lumină

([1]) Zah 3; 6^{11-14}.

Dumnezeiască, care îi înconjura fața lui; iar Sfântul l-a ridicat și l-a sărutat. Apoi sculându-se tremurând a strigat: *„Mare este Dumnezeul creștinilor. Cred în Tine Isuse Hristoase, Dumnezeul cel adevărat!"* Atunci Sfântul l-a binecuvântat cruciș și i-a poruncit să șadă aproape de dânsul. El însă i-a zis: „Cum să mă apropii de tine, că văd văpae împrejurul tău". Atunci Sfântul cunoscând că Darul Sfântului Duh era în veșmintele lui cele preoțești, cu care era îmbrăcat, a poruncit să iasă toți puțin afară, și apoi iarăși să vie. După aceea s-a desbrăcat de sfințitele veșminte, și atunci Bonifatie n-a mai văzut focul; și astfel a stat lângă dânsul, și îi asculta cuvintele lui cele mântuitoare.

După ce au cinat cu măsură, din cele ce Dumnezeu le-a trimis, Sfântul le-a zis lor: „Fiii mei, ne-am ospătat trupește, acum să ne ospătăm și duhovnicește". Deci, mergând în mijlocul casei, a luat sfințitele veșminte, și cânta slujba utreniei. Dar când a ajuns la cântarea *„Sfinte Dumnezeule..."*, o minune s-a întâmplat; acoperământul casei s-a deschis și a venit un fulger la noi, iar noi de frică am căzut cu fețele la pământ; însă Sfântul ne-a ridicat, zicând: „Nu vă temeți, că Iisus Hristos a venit să lumineze inimile voastre și să-L cunoașteți pe El. Atunci a luat o Sf. Evanghelie scrisă evreește, în care erau scrise patimile și tainele Mântuitorului Iisus Hristos, adică nașterea, răstignirea, învierea și celelalte; și citind Evanghelia Sfințitului Matei, a învățat îndeajuns pe dregător până la miezul nopții. Mulțumind el Sfântului, a mărturisit că, crede din toată inima în Domnul Hristos. Deci, închinându-se Sfântului și luând ertăciune, s-a dus... Marele Pangratie îmbrăcându-se cu sfințitele veșminte, s-a făcut tot ca o văpae de foc, și ajungând cu Cinstita Cruce la locul unde era legat Bonifatie, îndată s-au deslegat legăturile singure; iar cei ce erau împrejur toți au căzut la pământ, nesuferind strălucirea sfințetelor lui veșminte. Atunci el i-a binecuvântat și toți s-au culcat..." (†).

11. **Ce fac sfinții liturghisitori după înveșmântare?** Sfinții liturghisitori după ce au îmbrăcat sf. veșminte, merg la spălător, unde fiecare își spală mâinile, zicând: „Spăla-voi întru cele nevinovate mâinile mele și voi înconjura Jertfelnicul Tău Doamne, ca să aud Glasul laudei Tale și să spun toate minunile Tale. Doamne, iubit-am buna cuviința Casei Tale și locul locașului slavei Tale. Să nu pierzi cu cei necredincioși sufletul meu, și cu bărbații sângiuirilor viața mea, întru ale cărora mâini sunt fărădelegile, dreapta lor s-a umplut de daruri; iar eu întru nerăutatea mea am umblat. Isbăvește-mă Doamne și mă miluește. Piciorul meu a

(†) Vezi pe larg în V. Sfinților 9 Iulie pg. 353-6 și 366.

stătut întru dreptate, în Biserici bine Te voi cuvânta Doamne"(p). Apoi își șterge mâinile cu ștergarul, zicând în taină: „Dumnezeule, întoarce-Ți fața Ta de către păcatele mele și toate fărădelegile mele șterge-le".

12. **Ce însemnătate are spălarea pe mâini a sfinților liturghisitori?** Spălarea sfinților liturghisitori pe mâini, însemnează nu numai curățirea corporală; ci mai vârtos curățirea spirituală, care este absolut trebuincioasă la lucrarea Sf. Proscomidii și a Dumnezeeștei Liturghii. Spălarea este datină apostolică. Sf. Ciril al Ierusalimului privitor la această spălare, zice așa: „Voi ați văzut pe Diacon cum el aduce apă Preotului pentru spălare și totodată și celorlalți Preoți care sunt împrejurul Altarului lui Dumnezeu... Aceasta nu se dă pentru necurățenie corporală; nu este aceasta, căci nu intrăm în Biserică având necurăția corpului; ci spălarea este că trebuie a se curăți de toate păcatele și fărădelegile... Au nu auziți și pe fericitul David zicând cu înțeles mistic: „Spăla-voi întru cele nevinovate mâinile mele și voi înconjura Altarul Tău Doamne..."(r). Sf. Simeon Tesaloniceanul zice că spălarea mâinilor arată curățenia și nevinovăția pe care o are Preotul la Sf. Liturghie, pentru că se cuvine omului pe cât va fi cu putință să se apropie cu toată curățenia de Cel curat... Spălarea Preoților pe mâini — zice Feric. Ghermano — arată pe curățenia minții, a conștiinței și a voinței lui, și având mintea sufletului neprihănită, cu frică să se apropie de Sfânta Masă.

13. **Ce face Preotul după spălarea mâinilor?** Preotul liturghisitor, după spălarea mâinilor merge la Sfânta Proscomidie și închinându-se de trei ori înaintea lui Dumnezeu cu fața îndreptată către răsărit, zice: *„Dumnezeule, curățește-mă pe mine păcătosul și mă miluiește"*. Troparul Vinerei Mari: *„Răscumpăratu-ne-ai pe noi din blestemul legii cu Scump Sângele Tău. Pe Cruce fiind răstignit și cu sulița împuns, nemurire ai isvorât oamenilor Mântuitorul nostru, Slavă Ție"*. Apoi dă binecuvântarea. zicând: *„Binecuvântat este Dumnezeul nostru, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin"*.

14. **Ce însemnătate au aceste rugăciuni?** Prin aceste rugăciuni noi Preoții liturghisitori, mărturisim pe de o parte neputința noastră; iar pe de altă parte patimile Mântuitorului nostru Iisus Hristos și fructele câștigate printr-însele în folosul mântuirei neamului omenesc. Apoi aducându-ne aminte că: **„Fără de Dumnezeu nu putem face nimic"**, binecuvântăm

(p) Ps. 25^{6-12}; (r) Cyril, Cateh, mystag V n. 1 după Dr. badea Cireșeanu tez. Lit. Tom. 3 pg. 170.

pe Dumnezeu, cu a Căruia putere și Dar ne apucăm de această lucrare Dumnezeească. Acestea sunt rugăciunile pregătitoare pentru începerea lucrării Sf. Proscomidii.

15. **De ce are Preotul trebuință la lucrarea Sf. Proscomidii?** Pentru lucrarea Sf. Proscomidii Preotul liturghisitor are trebuință de aceste obiecte care se află la Sf. Jertfelnic al Proscomidiei și anume: 1) Potirul, 2) Discul, 3) Steluța, 4) Copia, 5) Linguriță, 6) Buretele, 7) Procovățul mic pentru acoperit Sf. Disc, 9) Procovățul mare sau Sf. Aer pentru acoperit Sf. Potir și Sf. Disc.

16. **Ce se aduc la Sf. Jertfelnic al Proscomidiarului pentru Dumnezeeasca lucrare a Sf. Proscomidii?** Pentru lucrarea Sf. Proscomidii, se cere iarăși: 1) o prescură cu cinci pâinișoare (prosfore sau bobițe) făcută din făină de grâu curat, care să fie bine dospită și proaspătă. Să nu fie uscată, nici mucegăită. 2) O sticluță cu vin curat și bun de băut. Vinul acesta să nu fie oțetit nici amestecat cu must de mere, pere, vișine, porumbe, smeură, cu zahăr, miere, etc; ci să fie vinul curat așa cum este ieșit din struguri bine copți și aleși. Aceasta trebuie a se avea în vedere mai dinainte. 3) O sticlă sau alt vas cu apă curată, proaspătă, limpede și bună de băut (s).

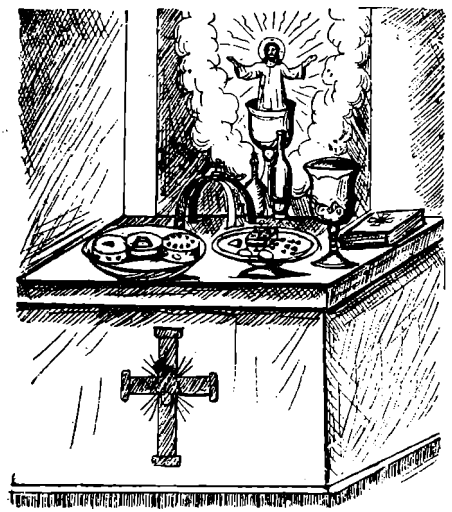

Sfânta Proscomidie

17. **Ce însemnătate au: pâinea, vinul și apa care se aduc la Sf. Proscomidie pentru Dumnezeeasca lucrare a Sf. Euharistii?** Pâinea, vinul și apa au avut și au o mare însemnătate simbolică în Biserica V. și N. Testament. Aceste trei sunt materia văzută a Sf. Euharistii. Întrebuințarea

(s) Vezi tipicul Liturghierului.

pâinei, vinului și apei la slujba Sfintei Euharistii, este întemeiată pe anumite rânduieli Dumnezeești.

Pâinea și vinul, după rânduielile bisericești, pe lângă înalta întrebuințare la Sf. Euharistie, se întrebuințează și la alte multe servicii bisericești, d.p.: la litie, la parastas, la cununii, ca jertfă în praznice împărătești și la serbările Sfinților plăcuți lui Dumnezeu pentru care Sf. Biserică are rugăciuni deosebite pentru binecuvântarea lor, la sfințirea Bisericii ș.a.m.d. Astfel pâinea și vinul mai mult decât oricare fel de produse sunt alese ca daruri pentru jertfă.

Să vedem acum mai de aproape, însemnătatea pâinii:

Pâinea, ocupă locul cel mai de frunte dintre toate alimentele cu care se hrănește omul. Pâinea întărește inima omului (a). Pentru aceasta ea este aleasă ca mijloc principal pentru întreținerea vieții omenești. Pâinea este un element simplu, care se găsește pretutindeni. Ea se poate procura foarte lesne și nu ni se urăște niciodată cu ea.

Pâinea își are rolul ei important în istoria descoperirilor Dumnezeești, arătate în mai multe locuri ale V. și N. Testament.

a) Melhisedec împăratul Salimului și Preot al lui Dumnezeu Cel Prea Înalt, a adus pâine și vin și a binecuvântat pe Avraam. După ce s-a înapoiat Avraam de la înfrângerea lui Hodologomor și a împăraților care erau împreună cu el, împăratul Sodomei i-a ieșit în întâmpinare în valea lui Savir, sau valea împăratului. Melhisedec împăratul Salimului, a adus pâine și vin; el era Preot al lui Dumnezeu Celui Prea Înalt. Melhisedec a binecuvântat pe Patriarhul Avraam și i-a zis: „Binecuvântat să fie Avraam de Dumnezeu cel Prea Înalt, Ziditorul cerului și al pământului. Binecuvântat să fie Dumnezeul cel Prea Înalt, Care a dat pe vrăjmașii tăi sub mâna ta. Și a dat lui Avraam zeciuială din toate"(b).

b) Pâine se aducea jertfă după porunca Domnului și în Biserica V.T. „Domnul a grăit către Moisi, zicând: „... Vei pune pe masă pâinile punerei înainte, pururea înaintea Mea... Veți lua făină curată și veți face dintr-însa douăsprezece pâini, din două zecimi să fie o pâine. Pâinile acestea le veți pune pe două rânduri, fiecare rând de șase pâini pe masa cea curată înaintea Domnului. La fiecare rând veți pune tămâie curată și sare și vor fi pâinile spre pomenire puse înaintea Domnului. În toată Sâmbăta se vor pune înaintea Domnului pentru fiii lui Israil, lege veșnică. Pâinile vor fi ale lui Aaron și ale fiilor lui și ei le vor mânca în loc sfânt, că sunt prea sfinte. Acestea vor fie ale lor din cele ce se jertfesc Domnului, lege veșnică"(c).

(a) Ps. 103^{17}. (b) Fac. 14^{17-20}; comp. Evr. 7^{1-21}; 5^{6-10}; Vezi și tâlc. Teofilact cu subînsemnările lui la Evr. 7^{1-21}; 5^{6-10}; Prolog. 22 V-a; Pateric lit. D. a. 9: E. a. 5. (c) Eș. 25_{1-30}; Levit. 24_{5-9}; Comp. 3 Împ. 7_{48-49}; 1 Par. 9_{32}; 2 Par. 2_2; 4_{19}; 13_{11}; Mt. 12_{3-4}; Evr. 9_2;

Pâinile punerei înainte care proaduceau erau 12 care arătau circul celor 12 zodii și cele 12 luni ale anului, după Iosif; iar Coresie zice că pâinile punerei înainte evreește se numesc Halme-Panim adică pâini puse înainte(d). Nouă ne vine a crede mai degrabă că cele 12 pâini au fost puse înaintea Domnului după numărul celor 12 Patriarhi sau al celor 12 triburi, câte o pâine drept jertfă înaintea Domnului pentru fiecare trib al lui Israil(e). Pâinile rămâneau pe masă până în Sâmbăta viitoare, care se schimbau cu altele proaspete. Între ele se punea tămâie și sare după porunca Domnului (f).

Acum se naște întrebarea: cu ce drept David, când fugea de Saul, a îndrăznit a cere și a lua de la Arhiereul Avimeleh, pâinile punerei înainte? (g). De bună seamă acele pâini n-aveau dreptul să le mănânce decât numai Preoții, însă din cauza pericolului ca să nu moară de foame, oamenii nepreoțiți ba chiar și profanii le puteau mânca, ceea ce și Domnul nostru Iisus Hristos învață lămurit (h).

Pâine a întrebuințat Mântuitorul de două ori pentru săturarea noroadelor în pustie. Odată cu cinci pâini și doi pești binecuvântate, a săturat 5000 de bărbați afară de femei și copii, luând după săturarea mulțimei încă 12 coșuri cu sfărâmituri(i). Altădată cu 7 pâini și puțini peștișori a săturat 4000 de bărbați afară de femei și copii, și au mai luat șapte coșnițe cu sfărâmituri(j). Înmulțirea pâinilor binecuvântate și săturarea noroadelor, după care rămânea mai multă pâine, simboliza pâinea sfințită transformată în Prea Sfântul Trup al Domnului Hristos, din care se hrănesc mulțimile noroadelor creștine din cele patru laturi ale pământului, după care rămâne încă foarte mult pentru toată lumea credincioasă. Această închipuire a așezării Sf. Taine a împărtășirei drept credincioșilor creștini, cu Prea Sfântul său Trup, adică cu Pâinea Vieții, a arătat-o Mântuitorul după această minune zicând jidovilor care veneau la Dânsul, astfel: „Mă căutați pe Mine nu pentru că ați văzut semne: ci pentru că ați mâncat din pâine și v-ați săturat. Lucrați nu pentru mâncarea cea pieritoare; ci pentru mâncarea cea care rămâne spre viața veșnică, pe care Fiul Omului o va da vouă; că pe Acesta L-a pecetluit Tatăl... Eu sunt Pâinea Vieții; cel ce vine către Mine, nu va flămânzi și cel ce crede întru Mine, nu va înseta niciodată... Eu sunt Pâinea Vieții Părinții voștri au mâncat mană în pustie și au murit. Aceasta este Pâinea care se pogoară din cer, ca să mănânce cineva dintr-însa și să nu moară. Eu sunt Pâinea cea vie, care s-a pogorât din cer; de va mânca cineva din Pâinea aceasta, va fi viu în veci; și Pâinea pe care Eu o voi da,

---

(d) Vezi subîsemnarea tâlc. Teofilact la Evr. 9_2; (e) lev. 24_8. (f) Es. 24_{31-39}; 37_{17-24}; (g) 1 Împ. 21_{1-8}; (h) Mt. 22_{2-3}; Dr. V. Tarnavschi o.c. pg. 405-8. (i) Mt. 14_{13-21}; Mc. 6_{30-44}; Lc. 9_{10-17}; Ioan 6_{1-14}; (j) Mt. 15_{29-39}; Mc. 8_{1-3}.

Trupul Meu este, pe care îl voi da pentru viața lumii. Auzind acestea Iudeii se priciau între dânșii zicând: „Cum poate Acesta să-Și dea nouă Trupul să-l mâncăm?" Iisus le-a zis lor: „Amin, amin grăesc vouă: De nu veți mânca Trupul Fiului Omului, și de nu veți bea Sângele Lui, nu veți avea viață întru voi. Acela ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu, are viața veșnică, și Eu îl voi învia pe El în ziua cea de apoi. Că Trupul Meu adevărat este mâncare și Sângele Meu adevărat este băutură. Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu, întru Mine petrece și Eu întru el. Precum M-a trimis pe Mine Tatăl Cel viu și Eu viez prin Tatăl; și cel ce Mă mănâncă pe Mine și acela va fi viu prin Mine. Aceasta este Pâinea care din cer S-a pogorât, nu precum au mâncat mană părinții voștri și au murit; cele ce va mânca Pâinea aceasta va fi viu în veac..."(1).

Pâine dospită a întrebuințat Mântuitorul când a instituit Sf. Euharistie la Cina cea de Taină. Tot de pâine dospită s-au servit Sf. Apostoli cu toți urmașii lor: Episcopii și Preoții (dreptcredincioșii, care țin de Sf. Biserică a Ierusalimului, mama tuturor Bisericilor Ortodoxe) până astăzi și cât va fi lumea.

Pâinea cerească dată pruncului Onufrie († 400 d. Hr.). „...După ce pruncul Onufrie a ajuns la vârsta de șapte ani, adesea se ducea la trapeză, și cerând câte o bucată de pâine, se ducea în tinda Bisericii, unde era zugrăvită o Icoană a Prea Curatei Fecioare Născătoarea de Dumnezeu, care ținea pe mâinile Ei P.S. Prunc, pe Domnul nostru Iisus Hristos. Atunci el s-a apropiat de icoană, fiind fără de răutate și cu neștiință. Acolo vorbea cu pruncul cel zugrăvit pe Icoană, Care se ținea de mâinele cele feciorești. El grăia astfel către Iisus: „Și Tu ești mic precum sunt și eu, însă eu mă duc la trapeză și mănânc; iar Tu nu mănânci niciodată. Pentru ce Te chinuiești așa, nemâncând nimic? Iată, primește partea mea și mănâncă". Atunci Pruncul Hristos Cel închipuit pe Icoană, ca și cum ar fi fost viu, întindea mânușița Sa și lua pâinea din mâinile copilului Onufrie! Minunea aceasta s-a făcut nu numai o dată ori numai de două trei ori; ci de mai multe ori. Trapezarul văzând pe prunc luând pâinea adeseori și plecând cu ea, l-a pândit să vadă ce face el cu pâinea și unde o duce. Deci, văzându-l ducându-se cu pâinea la Biserică, a mers după dânsul mai departe, și ajungând la ușa tindei, a văzut făcându-se minunea cea mai sus arătată și s-a înspăimântat. Imediat s-a dus și a vestit părintelui stareț, și tuturor celorlalți monahi, mai sporiți în fapte bune. Aceia auzind o astfel de minune s-au înspăimântat cu totul. Atunci starețul a învățat pe trapezar astfel: „Când Onufrie va mai cere pâine de la cuvioșia ta, să nu-i mai dai,

(1) Ioan 6_{21-58}.

ci să-i zici: „Du-te și cere pâine de la Acela Căruia i-ai dat de multe ori". Trapezarul ascultând pe starețul Mănăstirii, a făcut așa precum i-a poruncit. Dimineața venind Onufrie a cerut pâine după obicei. Trapezarul nu i-a dat; ci i-a zis: **„Du-te și tu și cere pâine de la Acela Căruia tu i-ai dat de multe ori".** Pruncul fiind flămând s-a dus plângând către Sf. Icoană a Preacuratei Fecioare Născătoare de Dumnezeu, și a zis plângând către Pruncul Hristos Cel închipuit pe Icoană: **„Trapezarul nu voiește să-mi dea pâine de la el, și-mi este foame. Dă-mi Tu de la Tine că și eu Ți-am dat Ție de multe ori!"** Atunci Pruncul Hristos, îndată i-a dat o pâine mare, frumoasă, curată, albă ca zăpada și caldă! Pâinea era atât de mare, încât era cu neputință unui copil de șapte ani să o ducă cu ușurință. Deci Onufrie luând pâinea din mâinile Domnului Hristos, o ducea cu greu. El a venit cu ea la părintele stareț lăudându-se și zicând: **„Iată Pruncul Hristos mi-a dat o pâine!"** Părintele stareț minunându-se foarte mult de o minune ca aceea, a chemat pe toți monahii și frații Mănăstirii și le-a arătat acea pâine minunată și a poruncit trapezarului să povestească înaintea tuturor ceea ce a văzut. Apoi Onufrie fiind întrebat de ei, a spus că a luat acea pâine din mâinile Domnului Hristos. Toți au început a preamări cu glas mare pe Dumnezeu, care a făcut niște minuni ca acestea, prin pruncul Onufrie. După aceea ei au împărțit pâinea în mai multe părți pentru binecuvântarea și sfințirea tuturor monahilor..."(m).

Vinul. Pe lângă *Pâinea* care inima omului o întărește, s-a ales pentru Sf. Euharistie, *Vinul*, care veselește inima omului (n). Melhisedec împăratul Salimului, pe lângă pâine a adus și vin ca jertfă, fiind el Preot Celui Prea Înalt (o).

Vin a adus la masă Iacob tatălui său Isaac și a primit binecuvântare: „Adu-mi din vânatul tău fiule, a zis bătrânul Isaac, ca să te binecuvânteze sufletul meu"... Iacob grăbindu-se, după sfatul mamei sale, i-a adus tatălui său cele cerute mai-nainte de Isav fratele său cel mai mare, Isaac a mâncat și i-a adus lui și vin și a băut. Și i-a zis Isaac tatăl său: „Apropie-te de mine fiule și mă sărută". Apropiindu-se l-a sărutat și a mirosit mirosul hainelor lui și l-a binecuvântat pe Dânsul, și i-a zis: „Iată mirosul fiului meu ca mirosul unei țarine pline, care a binecuvântat-o Domnul. Să-ți dea ție Domnul din roua cerului și din grăsimea pământului **grâu** și **vin** din belșug. Să-ți slujească ție neamuri și să se închine ție domni și să fii domn fratelui tău și se vor închina ție feciorii fratelui tău. Cel ce te va blestema, blestemat să fie, și cel ce te va binecuvânta, binecuvântat să fie"(p).

(m) V. Sf. 12 Iunie o.c. pg. 519-522. (n) Ps. $103^{16-17}/104^{15}$; Comp. Jud. 9^{13}; Ps. $22^{7-8}/23^{5}$; Prov. S. 31^{6-7}; (o) Fac. 14^{18}; (p) Fac. $27^{25-29,37}$;

Patriarhul Iacob fiind pe patul morții, binecuvântând pe fiii săi, proorocește despre Mesia, că va ieși din Iuda și își va spăla în vin haina Sa, și în Sângele de struguri veșmântul Său. „Pui de leu este Iuda, din vlăstare fiul meu te-ai înălțat, culcându-te, ai adormit ca un leu și ca un pui de leu, cine-l va deștepta pe El. Nu va lipsi Domn din Iuda și povățuitor din coapsele lui până vor veni cele gătite lui. Acela va fi așteptarea neamurilor. Acela va lega de viță mânzul Său, și la mlădiță mânzul asinei Sale. Spăla-va în vin haina Sa, și în Sânge de struguri veșmântul Său. Mai frumoși sunt ochii Lui decât vinul și dinții Lui mai albi și decât laptele"(r).

Dumnezeu a poruncit a se duce la Altarul V.T. a patra parte dintr-un hin cu vin(s), și pe care să-l toarne peste mielul adus ca jertfă necurmată. „Șapte zile vei curăți altarul și-l vei sfinți. Altarul va fi Sfânta Sfintelor, tot cel ce se va atinge de altar se va sfinți. Acestea sunt cele ce vei face pe altar: doi miei curați de câte un an în toate zilele pe altar necurmat, jertfă necurmată. Un miel vei face dimineața, și al doilea vei face seara. Împreună cu cel dintâi miel să aduci a zecea parte dintr-o efă de făină curată (prima calitate adică floarea făinei), frământată într-un sfert de hin de untdelemn de măsline fără drojdii și turnare de **vin** a patra dintr-un hin la un miel"(t).

Aici altarul V.T. închipuiește Altarul și Sf. Jertfelnic al Sf. Proscomidii și Sf. Masă. Mielul și vinul închipuiesc: pâinea (prescura) și vinul adus jertfă lui Dumnezeu pentru Sf. Euharistie, cu care să se împărtășească creștinii dreptcredincioși pentru a deveni rodnici în fapte bune ca și vița viei îngrijită bine de vier(u).

Ana femeia lui Elcana, a dăruit pe fiul său Samuil lui Dumnezeu dimpreună cu un junc de 3 ani, pâini, făină curată și un burduf cu vin. „Atunci s-a suit cu el (cu fiul lor Samuil) în Silom fiind prunc de trei ani, și cu pâini și cu o efă de făină curată și cu **un burduf de vin**. Ei au intrat în Casa Domnului în Silom și pruncul împreună cu ei. Ei au adus înaintea Domnului acestea, a junghiat tatăl său jertfa, care în tot anul o făcea Domnului și a adus pruncul și-a înjunghiat vițelul și Ana mama pruncului l-a adus la Preotul Eli. Ana a zis: „O Doamne, viu este sufletul tău, eu sunt femeea care a stătut înaintea ta, când m-am rugat către Domnul. Pentru pruncul acesta m-am rugat și mi-a dat mie Domnul cererea care am cerut de la Dânsul. Pentru aceasta eu îl aduc pe el Domnului pentru a sluji Domnului în toate zilele vieții lui". Acestea zicând s-a închinat acolo înaintea Domnului"(v).

(r) 49^{9-12}; (s) Cam 3 litre sau 750 gr. (t) Eș. 29^{37-46}; Comp. Lev. 23^{13}; Num. 15^{4-10}; 18^{12}; 28^{7-14}; II Lege 12^{17-18}; 14^{23-26}; 18^{4-5}; (u) 1 Cor. 11^{23-31}; 10^{16-17}; Ioan 15^{1-8}; Jud. 9^{12-13}; (v) 1 Împ. 1^{24-28};

Pâine și vin trimiteau supușii, împăraților lor(z).

Mântuitorul nostru Iisus Hristos, la nunta din Cana Galileei, a prefăcut apa în vin roșu, mult mai bun decât cel natural. Această transformare a apei în vin ne dă o dovadă și mai vie de transformarea Pâinei și Vinului aduse pentru Jertfa Euharistică, în Prea Sfântul Trup și Sânge al Mântuitorului(x). Apoi însuși Mântuitorul adevereşte tainic această Dumnezeească lucrare, când zice: *„Eu sunt vița cea adevărată"*(y).

Astfel în multe locuri ale Sf. Scripturi, vinul își are însemnătățile sale simbolice, care tainic ne transportă cu mintea la Dumnezeeasca transformare a vinului în Prea Sfântul și Scump Sânge al Domnului, însoțit de prea minunatele sale lucrări.

Apa. La lucrarea Sf. Proscomidii, cât și după transformarea Pâinei și Vinului în Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului Hristos, se aduce apă, care în primul timp se toarnă rece și în al doilea timp se toarnă caldă.

Apa, ca și Pâinea și Vinul, este de o foarte mare importanță în cultul nostru Creștin Ortodox, fiindcă se întrebuințează în mai multe acte ale lui. În V.T. apa o întrebuința Dumnezeu drept mijloc de curăție; iar alte ori de împăcare. Astfel Dumnezeu cu apa potopolui universal, a curățit pământul de lumea păcătoasă în timpul lui Noe. Din apa acelui potop universal au scăpat numai 8 suflete: Noe și cu familia sa(a).

Dumnezeu scoțând pe poporul Israelit din robia Egiptenilor, i-a trecut cu minune Dumnezeească, prin mijlocul apelor Mării Roșii, i-au hrănit cu mană, și i-au adăpat cu apă din piatră. Oștile Egiptenilor însă, care urmăreau pe Israeliți pentru a-i întoarce și robi iarăși, au fost înnecate în apele mării(b). Această binefacere Dumnezeească o adevereşte și Sf.Ap. Pavel, zicând: „Fraților, nu vreau să nu știți voi că părinții noștri toți au fost sub nor, și toți prin mare au trecut. Toți prin Moisi s-au botezat în nor și în mare. Toți aceiași mâncare duhovnicească(c) au mâncat, și din aceeași băutură duhovnicească au băut, pentru că beau din Piatra Duhovnicească care urma; iar Piatra era Hristos"(d).

Dumnezeu a trecut prin apele Iordanului pe Isareliți conduși de Iisus Navi în pământul făgăduinței), pe Ilie Proorocul și pe Elisei ucenicul său(f).

Apa a fost întrebuințată în Biserica V. și N. Testament, la felurite slujbe, la spălarea Preoților înainte săvârșirea actelor sfinte(g), a mânilor înainte de masă(h), a picioarelor oaspeților(i), la botez(j), pentru spălarea morților(l) ș.a.m.d.

(z) 1 Împ. 16^{20}; 2 Împ. 16^{1-2}. (x) Mt. 26^{27-28}. (y) Ioan 15^{1}. (a) Fac. 6; 7; 8; 1 Petru 3^{20}; 2 Petru 2^{5}; Evr. 11^{7}. (b) Eș. 14; 15; (c) Mană dată de Dumnezeu din cer. (d) 1 Cor. 10^{1-4}; Comp. Eș. 17^{5-6}; Num. 20^{11}; (e) Is. N. 3; 4_{1-24}; (f) 4 Împ. 2_{3-14}; (g) Eș. 30_{17-21}; 38_{8}; 3 Împ. 7_{23-39}; (h) Mt. 15_{2}l 14_{19}; (i) Fac. 18^{4}; 19^{2}; (j) Ioan 3_{3-6}; (l) F.Ap. 9_{37}; comp. 1 Cor. 15_{29};

Dumnezeu se numește pe sine și în Sf. Scriptură Isvorul apei vieții. „Două rele a făcut poporul acesta: M-a părăsit pe Mine **Isvorul Vieții** și și-au săpat luișI fântâni surpate care nu vor putea ține **apă**"(m).

Domnul nostru Iisus Hristos S-a botezat în apa Iordanului. În timpul botezului în apă, Duhul Sfânt S-a pogorât și a rămas asupra Lui(n). Atunci Tatăl Ceresc L-a mărturisit Fiu iubit al Lui, zicând: **„Acesta este Fiul Meu Cel iubit, întru Care bine am voit"**(o).

Mântuitorul se numește pe Sine Apă Vie: „De ai fi știut tu — a zis Domnul Hristos Samarinencei — Cine este Cel ce îți zice ție: „Dă-mi să beau, tu ai fi cerut de la Dânsul, și El ți-ar fi dat ție *apă vie*... Cel ce va bea din apa aceasta (vie) care Eu o voi da lui, nu va inseta în veac; ci *apa aceasta* (vie) care Eu voi da lui, se va face întru dânsul isvor de *apă săltătoare*, întru viață veșnică"(p).

Mântuitorul nostru Iisus Hristos, a sfințit apele prin Botezul Său în apele Iordanului, prin prefacerea apei în vin la nunta din Cana Galileei și prin umblarea pe deasupra apelor mării Tiberiadei. Fiindcă apa este elementul cel mai curat, limpede, străveziu, curățitor, răcoritor, întăritor, curgător, ea simbolizează ființa și activitatea Darului Dumnezeesc. Apa se întrebuințează la slujba Sf. Liturghii, pentru spălarea sfinților liturghisitori și slujitori ai Altarului și în special când se amestecă cu vin la facerea Sfintei Proscomidii. După transformarea Pâinei și Vinului cu Apa în Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului Hristos, se toarnă iarăși apă încălzită și binecuvântată în Sf. Potir, simbolizând căldura Sfinților din Biserica Domnului Hristos, care-s mădulare vii ale Lui.

Apa, cum am mai arătat, se întrebuințează la taina Sfântului Botez, fiindcă ea este materia văzută, rânduită de Mântuitorul la această taină. *„De nu se va naște cineva din apă și din Duh, nu poate intra întru Împărăția lui Dumnezeu"*...(r). Apa se întrebuințează la sfințirea mare și mică (facerea aghesmei mare și mică) la femeea lehuză și la felurite spălări și curățiri(s).

† † †

Sfinții Părinți ai Sf. Biserici creștine au hotărât și hotărăsc ca să se aducă la Sf. Proscomidie: pâine, vin și apă pentru Sf. Euharistie. „Să știți — zic ei — că așa a rânduit Stăpânul Hristos și au făcut la Cina cea de Taină, și așa au poruncit să facem și noi întru pomenirea Lui, de vreme ce

---

(m) Ier. 2_{13}l; comp. Ier. $17_{13\text{-}14}$; Ps. 35_{9}. (n) Lc. $3_{21\text{-}22}$; Ioan $1_{30\text{-}43}$; (o) Mt. 3_{17}; Mc. 1_{11}l (p) Ioan $4_{10\text{-}14}$; Comp. Ioan $6_{53\text{-}56}$; 7_{38}; Is. 12_{3}; $44_{2\text{-}3}$; 53_{1}; Zah. 13_{1}; 14_{8}; Apc. 21_{6}; 22_{17}; (r) Ioan $3_{5\text{-}6}$; Comp. Mc. 16_{16}; F.Ap. 2_{38}; (s) Vezi și Dr. T. Tarnavschi Li. Bis. răs. pg. 221.

înțelepciunea lui Dumnezeu, Tatălui Hristos, precum și alte taine după a lor firească le-au așezat (precum zice, la Sf. Botez), că-n apă l-au așezat, care are din fire a spăla întinăciunile și spurcăciunile, ca să spele întinăciunea păcatului strămoșilor (așa și de alte taine). Așa și aicea taina Sf. Cuminecături, în pâine și în vin au așezat, pentru că firesc lucru este omului a mânca pâine și a bea vin și apă. Și măcar că ființa pâinei și a vinului (s-au prefăcut) în însuși Prea Sfântul trup și sânge al Domnului Hristos, cu venirea Duhului Sfânt, și astfel însuși Trupul și însuși Sângele Domnului Hristos mâncăm și bem, dar sub chipul pâinei mâncăm Trupul Domnului Hristos și sub chipul vinului bem Sângele Lui...

Pentru aceasta dar se tâlcuiește însuși Trupul și însuși Sângele Domnului Hristos sub aceste chipuri, ca să nu arate Domnul Hristos lucru strein firii omenești, că s-ar scandaliza mulți, văzând trup și carne și sânge și s-ar îngrozi a mânca și a bea lucruri neobișnuite firii omenești.

Deci pentru aceasta în cele obișnuite, au voit Hristos de au așezat Taina Sfintei Cumenicături, precum și vedem.

Și de vreme ce pâinea și vinul dau viața omului trupește, așa și însuși Trupul Domnului Hristos sub chipul pâinei și însuși Sângele Domnului Hristos sub chipul vinului, dau în taină credincioșilor viața veșnică.

Al acestei taine ce este peste fire, chipul era și jertfa lui Melhisedec, carele a fost Preot al lui Dumnezeu Celui Prea Înalt, carele în Jertfele sale aduse pâine și vin, precum scrie la cartea facerei(t).

Încă iar trebuiește să știi, cum că prosfora trebuiește să se facă din făină de grâu curată, fără nici o amestecătură, și cu apă firească curată neamestecată cu altfel de umezeală, și să se dospească și să se însemneze cu pistornicul, în care este chipul Crucii și scrisoarea numelui Domnului Iisus Hristos și așa să se coacă.

Vinul să fie curat din struguri de viță, neamestecat cu vre-o altă băutură, sau cu alte dresuri, nici cu pelin să nu fie; ci numai vin firesc, amestecat cu puțină apă, să se aducă la Taina Sfintei Cuminicături; de vreme ce Sânge și Apă au curs din Prea Curata Coastă a Domnului Hristos. Pentru aceasta și Sfinții Apostoli și toți Sfinții Părinți după dânșii așa au făcut, și noi cei urmăritori lor, așa facem. Precum Sfinții Părinți de la Cartagena și alte soboare, și precum se vede în Liturghiile cele mai vechi, a Sfântului Iacob, și a lui Marcu Evanghelistul, și a lui Climent Papa de la Roma, și în Liturghia marelui Vasilie și a lui Ioan Zlataust.

Să știi că prin pâine și prin vin și prin apă, ce se amestecă, închipuiește amestecarea Bisericii cu Hristos. Aceasta o adeverește Sf. Chiprian în

(t) Fac. 15_{18};

cartea sa: „Că din multe grăunțe ale grâului se face o pâine, și din multe broboane ale strugurului se face vinul; așa din mulți credincioși se face un trup al Sfintei Sobornicești Biserici, al cărui Cap însuși Hristos este"; și un trup toți suntem în Hristos. Aceasta o însemnează Feric. Augustin, urmând Sfântului Apostol Pavel unde zice către Corinteni: „Pâinea care o frângem au nu este împreunarea Trupului lui Hristos, că o pâine, un trup suntem cei mulți, pentru că toți dintr-o pâine ne cuminecăm"(u)(††).

Sf. Epifanie arată aceasta curat urmând Sfinților: Vasilie, Ioan, Grigore, Ciril, Atanasie ș.a. cu care se unește și vrednicul de laudă Bona care apasă mult pe Makedosu. Evionitii, zice: „Aduce nu vin; ci numai apă și azimă la Biserică".

18. **Ce îi trebuie Preotului în timpul acesta când este înveșmântat pentru Sf. Liturghie?** În timpul Dumnezeeștei slujiri, mai întâi de toate, Preotului îi trebuiește multă liniște și pace. Astfel cei care în timpul Dumnezeeștei Slujbe întrerup pe Preot, cu povestiri lumești, cu vești turburătoare, cu vorbe care l-ar jigni, cu felurite neorânduieli ori cu neascultarea, săvârșesc un greu păcat. Fiecare om e dator a păstra cât se poate mai mult pacea Preotului liturghisitor, aducându-și aminte că vine mânia lui Dumnezeu peste cei ce l-ar împiedica pe slujitorul lui Dumnezeu a-și împlini conștiincios slujba sa. *„Și înfricoșat lucru este a cădea în mâinile Dumnezeului Celui viu"*(v)(†)

(†) Pentru a nu cădea în această înfricoșată pedeapsă sfinții liturghisitori să mediteze adânc la felul cum trebuie să lucreze în vremea Sf. Liturghii. Să ia seama la însemnătatea veșmintelor preoțești cu care este îmbrăcat, pentru că fiecare veșmânt îi aduce aminte și îi vorbește câte ceva la urechea sufletului său, pentru a-l înălța și apropia către Acela Căruia îi slujește. În tot timpul acestei Dumnezeești serviri trebuie deci să fie cu deplină pregătire, cu deplină luare aminte la citire, la mișcări, la grija de a înlătura tot ce l-ar putea împinge la distracții lumești, să-și aibă mintea — în timpul Dumnezeeștei Liturghii — încordată numai la Dumnezeu și la îndeplinirea conștiincioasă a datoriilor sale preoțești. Asemenea închinătorii clerici și mireni care vor fi de față la Dumnezeeștile Liturghii să stea cu luare aminte, cu evlavie și cu frică de Dumnezeu, ca înaintea lui Dumnezeu Care este de față. Altfel stând și producând neorânduieli în Sf. Biserică prin neluare aminte la slujbă, prin mișcări satanicești, vorbe, râs, sfadă ș.a., rugăciunile lor se prefac în păcate și cad sub grea afurisanie.

(u) 1 Cor. $10_{16\text{-}17}$;(††) Ep. Damaschin, catismuș pg. 25-6; Arh. 1 Evantias o.c. pg. 271; (v) Gal. 5_{10}; Evrei 10_{31};

19. **Ce face Preotul după această pregătire?** Preotul liturghisitor, pregătește înaintea sa pe Jertfelnicul Sf. Proscomidii: vin, apă și cinci prescuri (prosfore, pâinișoare) de pâine dospită (z). Patru pâinișoare având deasupra sigiliul cu semnul Sfintei Cruci așa: iar a cincea pâinișoară are deasupra ei sigiliul cu semnul și cu inițialele Prea Sfintele Născătoare de Dumnezeu.

20. **Ce însemnătate are sigiliul Sf. Cruci cu monograma IC.XC.NI.KA, de deasupra prescurei?** Sigiliul Sfintei Cruci de deasupra prescurei însemnează semnul biruinței noastre asupra vrășmașilor nevăzuți și văzuți, care ne turbură pacea și ne periclitează mântuirea. Monograma cu literele: IC.XC.NI.KA. însemnează: **„Iisus Hristos învinge!"** Chipul sigiliului prescurei Iisus Hristos Nica, după mărturia lui Nicolae Vulgaris, le-a întrebuințat prima oară, Marele Constantin, ca inscripție pe trei cruci așezate de dânsul în Constantinopole. Pe prima a scris: **„Iisus"**; pe a doua: **„Hristos"** și pe a treia: **„Nica"**(x), adică: **„Iisus Hristos Biruitorul"**.

21. **Ce însemnătate are prescura cu cinci pâinișoare?** Prescura cu cele cinci pâinișoare, adusă pentru lucrarea Sf. Proscomidii, ne amintește de cele cinci pâini de orz, pe care binecuvântându-le Mântuitorul în pustie, a săturat din ele 5000 de bărbați afară de femei și copii, de pe urma cărora a mai luat încă 12 coșuri cu sfărâmituri.

22. **Ce însemnătate are prescura cu șapte pâinișoare?** Prescura cu cele șapte pâinișoare ne aduce aminte de cele șapte pâini binecuvântate cu care Mântuitorul a săturat 4000 de bărbați afară de femei și copii, de pe urma cărora a mai luat șapte coșuri cu sfărămituri(a). Cele 7 pâinișoare ne mai reamintesc de cele 7 Daruri ale Sfântului Duh, și de cele 7 feluri de doctorii sufletești: smerenia, milostenia, curăția sau întreaga înțelepciune, blândețea, îndelunga răbdare, cumpătarea, dragostea, rugăciunea și lucrarea faptelor bune, care războiesc pe cele 7 păcate de moarte, ce rănesc sufletul, adică mândria, zgârcenia, curvia, mânia, lăcomia, zavistia și lenea.

23. **Pentru ce se face în patru cornuri prescura care se aduce la Sf. Liturghie?** „Pâinea la Liturghie — zice Sf. Simeon Tesaloniceanul — se aduce în patru cornuri; iar nu rotundă și fără aluat — după cum latinii —

(z) Vezi pg. 65-67 și 71. (x) Vezi Daniil Codex T. VI pg. 385 n. 2 după Dr. Badea Cireșeanu o.c. T. 3 pg. 171; Dr. V. Mitrofanovici pg. 473. (a) Mt. 15_{29-29}; Mc. 8_{1-9};

pentru ca să fie desăvârșită. Pentru că și Dumnezeu S-a făcut om cu totul desăvârșit, alcătuit din suflet și din cele patru stihii, pentru că și lumea este din patru părți. Cuvântul acesta al lui Dumnezeu este Trupul care L-a luat Domnul Hristos și că toate marginile lumii le-a sfințit Cuvântul. Și pentru că acest fel de făptură a prescurei însemnează și Crucea Domnului Hristos"(c).

24. **Ce însemnătate au: făina, aluatul, sarea și apa din care se fac prescurile?** Fiecare din acestea au o mare însemnătate simbolică. Sf. Ioan Gură de Aur zice: „Făina pentru prescuri este Trupul Domnului, aluatul Sufletul, sarea Mintea, apa Duhul Sfânt. În legea veche era Chivotul; iar aici în cea nouă Fecioara. Acolo toiagul lui Aaron, aici Domnul Hristos. Acolo azime, iar aici pâine...(d).

25. **Pentru ce se aduce la Sf. Proscomidie pâine dospită?** Prescura cu 5 sau cu 7 colțuri trebuie să fie pâine dospită; iar nu nedospită — azimă — cum obișnuiesc papistașii de pe la sec. VII încoa. Canonul 44 al sinodului din Cartagena hotărăște că prescura care se aduce la Sf. Proscomidie pentru lucrarea Sf. Taine, să fie pâine dospită. Mântuitorul la Cina cea de Taină a adus pâine dospită, nu azimă ca papistașii(†), tot pâine dospită au adus și Sf. Apostoli dimpreună cu urmașii lor Părinții apostolici și patristici(*). După pilda dată de Mântuitorul, Sf. Apostoli și Sf. Părinți, Biserica Ortodoxă a întrebuințat întotdeauna pâine dospită la Sf. Liturghie, până astăzi.

26. **Creștinii papistași nu fac bine când aduc azime la jertfă și le fac rotunde că Domnul Hristos s-a întrupat și Trupul este din stihii.** „Latinii (catolicii papistași) zic că forma rotundă, însemnează că Dumnezeu

---

(†) Până în sec. VII se întrebuința și în apus pâine dospită în Euharistie, însă sinodul din *Toledo* ținut în a. 693 fu cel dintâi care hotărî în apus, prin can. 6 întrebuințarea azimei în Euharistie, în loc de pâine dospită. În Anglia s-a introdus azima în sec. VIII. În Germania în sec. IX; iar în sec. XI a fost întrebuințată în toată biserica latină (papistașă)(e).

Noi catolicii ortodocși aducând pâine dospită pentru Sf. Euharistie, urmăm pilda Mântuitorului la Cina cea de Taină și a Sf. Apostoli, care în slujba Sf. Euharistii au adus pâine dospită. catolicii papistași care aduc azimă pentru Sf. Euharistie, greșesc. Spre adeverire aduce aici argumentele pe care se întemeiau Sf. Părinți apostolici, patristici și strămoșii noștri care liturghiseau.

(c) S. Tes. o.c. cap. 87; (d) Vezi Liturghierul cu lit. cirilică, tipărit în Sf. M-re Neamț; (*) F.Ap. 2^{42-46}; 20^{7}; 1 Cor. 10^{16}; 11^{20}; (e) Vezi pe larg Dr. Badea Cireșeanu o.c. T. III, pg. 170;

n-are nici început nici sfârșit. Noi dreptcredincioșii răspundem cum că atunci nu avem să facem vre-o însemnare pentru Dumnezeire; ci numai pentru întrupare și pentru patimă. Dar și chipul acestei rotunjiri este făcut în colțul prescurei cu prescornicul în bună regulă, căci ale întrupării se văd toate desăvârșit întru pâinea prescurei care este făcută în patru cornuri; iar ale Dumnezeirii se închipuiesc întru corpul prescurei, care este făcut cu pistornicul rotund și în mijlocul pistornicului Crucea, sau și însuși Mântuitorul închipuindu-se. Toate acestea arată pe Cuvântul cel fără de început și fără de sfârșit, care S-a întrupat, și care fiind Dumnezeu S-a făcut Om ca noi și a pătimit. Deci trebuie a închipui nu numai ale Dumnezeirii; ci și ale omenirii, ca să nu se pară la oarecare eretici că a pierdut cu prefacerea cele ce sunt ale omenirii și s-au făcut cu totul Dumnezeu, precum zic cei ce îl mărturisesc a fi într-o fire, fără să fie astfel, și fără să ne fi învățat cineva astfel. Adevărul e că este desăvârșit într-amândouă firile, unindu-se desăvârșit Dumnezeirea Lui cu omenirea. Căci cu totul a îndumnezeit omenirea și întocmai Dumnezeu a făcut-o cu unirea cea desăvârșită, păzind însă și cele ce sunt ale omenirii, și este om desăvârșit, cuprinzându-se în loc și nefiind pretutindenea, precum este și Dumnezeu desăvârșit, fiind pretutindenea și peste toate. Și se arată cum că a avut Trup, căci pentru aceasta și după Înviere și nestricăciune s-a văzut, s-a pipăit și a intrat prin ușile încuete. Iată, că și fără stricăciune era, și cele ce erau ale Sale le păzea. Și însuși este nezidit și zidit, din amândouă firile, cu toate că unul este după ipostas. Deci țineți dreapta slăvitoare credință și nu aduceți cele moarte și neînsufletite, nu isvodiți cele jidovești, nici urmați după legea cea veche, și nu prăznuiți în cele fără de aluat"(f).

Cuvânt asupra latinilor care aduc cele nedospite.

„Pavel astfel grăește — zice latinul — ca să aducem fără de aluat. Deci să prăsnuim — zice — nu în aluatul cel vechi; ci în azimile curăției și ale adevărului". O! ce neînțelegere! (zicem noi dreptcredincioșii). Așa înțelegeți cuvintele Dumnezeescului propoveduitor? Aceasta o zice Apostolul Pavel (omule), pentru stricarea rădăcinii păcatului. Drept aceea — zice — nu aluatul cel vechi al răutății și al vicleniei; și bine zice cu adevărat. Ci și tu leapădă acest aluat, adică: curvia celui ce a curvit în Corint, și toată altă necurăție. Pentru aceasta a fost dată socotința și pentru aceasta i-a fost cuvântul. Scoateți zice pe unul ca acesta dintre voi. Au nu știți că puțintel aluat toate frământătura dospește. Astfel este răutatea, ca o

(f) S. Tes. c. 88;

boală, de care apropiindu-se cineva, se umple. Drept aceia și zice: lepădați aluatul cel vechi, ca să fiți frământătură nouă, frământați întru Domnul Hristos ca niște înoiți, și fără păcat. Pentru că Hristos este Adam Nou, și printr-Însul voi sunteți fără aluat adică nepărtași păcatului cu Botezul și cu Mirul. Pentru că Paștile noastre s-a jertfit Hristos pentru noi, trecându-se pe noi din Egiptul păcatului. Acesta este înțelesul cuvântului lui Pavel, și pentru aceasta gonește aluatul păcatului"(g).

27. **Ce va să zică: „Asemănatu-s-au Împărăția Cerului aluatului..."?** „Nu lepăda aluatul nestricăciunei, cu care s-a asemănat Împărăția Cerului, fiindcă Împărăția Cerului adună, unește cu dânsa și preface întru ea, pe cei ce primesc Dumnezeeasca propoveduire. Pre care aluat (precum zice Evanghelia) l-a ascuns femeea în trei măsuri de făină, care însemnează cum că Biserica Dumnezeescului Mire, are trei cete de oameni ce se mântuiesc. Ceata robilor și a nevoiților, a fiilor și a celor ce își păzesc în căsătorie curăția și a celor ce petrec în feciorie, până când s-a dospit toată, învrednicindu-se la înviere Împărăției lui Dumnezeu. Mai însemnează asemenea și pe drepții cei mai-nainte de lege, și pe cei după lege și pe cei ce cu Darul i-au adunat, care și Darul Evangheliei a săvârșit. Căci însuși Mântuitorul cel Dumnezeesc cu adevărat aluat cel prea curat este și Pâinea vieții și Împăratul cel veșnic. El întrupându-se și venind în lume a mântuit pe cei mai înainte de lege și pe cei din lege scoțându-i din legături și împreunându-i cu cei ce cred într-Însul. Cu această explicație putem zice că Mântuitorul nostru ca niște aluat curat și viu se acopere în zidirea Sa cea cuvântătoare, care se împarte în trei: Îngeri, Sfinții cei mutați de aici, și noi cei ce credem într-Însul și suntem în viață până ce s-a dospit toată, înviind toată printr-Însul și făcându-se toată firea Îngerilor și a noastră una și împărtășindu-se slavei Lui"(h).

28. **Pentru ce în legea veche se obișnuiau azime: iar acum în legea Darului se obișnuiește Pâine dospită?** „Fii dar și tu dospit în Domnul și silește-te a fi din aluatul Împărăției Cerurilor și a nu te împărtăși pâinilor legii celor nedospite. Pentru că legea este umbră și icoană neînsuflețită și pentru aceea aveau mai-nainte pâinile cele nedospite ca niște lucruri moarte și ca niște umbre, care nu se chemau pâini, ci azime, căci pâini erau numai cu numele pentru că se făceau tot din făină ca și cele dospite. Fii dar părtaș jertfei cele mari a lui Melhisedec, a cărui jertfă era pâine dospită, și vinul închipuind Jertfa cea nouă a Prea veșnicului și adevăratului Melhisedec, și Singurului Arhiereu Iisus Hristos, pentru care scrie: **„Tu**

(g) S.Tes. c. 89; (h) S. Tes. c. 90;

ești Preot în veci după rânduiala lui Melhisedec". Iar de nu vei vrea să faci după cum îți zic, poate că făcând jertfă cu azimă vei jertfi și miel necuvântător, și te vei asemăna jidovilor, sau vei și prăznui împreună cu dânșii, sau te vei și tăia împrejur și vei ținea Sâmbăta, căci acestea urmează una alteia. Și de vreme ce nu-ți este ție nici una dintr-acestea, căci te împreuni de multe ori și mesei jidovești și puțină despărțire este între tine și ucigătorii de Dumnezeu păgânii evrei. Iar noi nu avem nici o împărtășire cu dânșii și cele vechi au trecut și toate s-au făcut noi, cum strigă Pavel: „În locul tăerii împrejur este nouă Botezul, în locul jertfirii dobitoacelor Mielul lui Dumnezeu, în locul pâinilor celor nedospite, avem pâinea cea dospită a Împărăției Domnului Hristos, care e Pâinea cea vie care s-a pogorât din Cer, în locul manei aceia, și cel ce va mânca Pâinea aceasta nu va muri", precum a zis Hristos. De vei mai sta împotrivă precum ai obiceiul, și vei zice cum că Hristos la cină când ne-a învățat pe noi cum să facem taina jertifirei a doua, spre jertfire azime, îți voi spune cu multe și adevărate cuvinte ale Dumnezeeștilor bărbați împotrivitoare nebuniei tale; că nu se ridicase aluatul când a dat Mântuitorul Tainele, ceea ce și Evanghelia mărturisește că n-a fost ziua azimelor când s-a jertfit pe Sine Hristos, ci era mai înainte de azime și mai înainte de praznicul Paștilor, — zice — știind Iisus. Și jertfă a dat când a făcut cină, și atunci a săvârșit și ale spălării. Și acestea le-a făcut Hristos mai-nainte de Paștile jidovești. Iată ce zice în ziua Patimii: Și ei n-au intrat în divan ca să nu se spurce; ci ca să mănânce Paștile. Și la răstignire iarăși zice: „Pentru că Vineri era și ziua aceea a Sâmbetei mare era. Și din cele ce zice Evanghelia iarăși îți pot sta împotrivă, căci zice: **„A luat pâine"**; iar nu azime, și iarăși ceea ce zice Domnul: „Cu poftă am poftit a mânca aceste Pasti împreună cu voi mai-nainte de Patima Mea". Nu arată dar că a poftit cele jidovești, carele de multe ori le săvârșise și venise ca să contenească umbra. Deci măcar că a făcut Paștile legii, dar le-a făcut mai-nainte, și mai apoi a dat Paștile Sale. Acestea poftise El ca să le dea mai-nainte de a pătimi, pentru ca să rămână cu noi, ca să fie adevărat precum a zis: *„Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu, petrece întru Mine și Eu întru El"*. Drept aceea nu toate ale legii a făcut la cina aceia; ci a făcut spălare și a șezut, și erau nu numai fripturi, ci și blid întru care a întins Iuda. Deci nici nu era vremea Paștilor jidovești și nici a săvârșit atunci Paștile jidovești, ci mai vârtos ale Sale, pentru care și zicea: *„Acestea faceți întru pomenirea mea"*. Și *„Trupul Meu este adevărat mâncare și Sângele Meu adevărat băutură"*. Și cum că cele vechi au contenit, însuși iarăși mărturisește, zicând: *„Legea și Proorocii până la Ioan"*. Adevărat dar că atunci n-a iubit și ne-a dat Paștile jidovilor cele de miel necuvântător și de sânge dobitocesc; ci poftea a da ucenicilor Săi Paștile Sale și le-a dat, pe care atunci însuși odată le-a făcut

și în veci a poruncit să se facă. Dar și azimă să fi fost cea adusă de Hristos, după vremea de atunci, trebuie ca tu să lucrezi mai desăvârșit, precum și celelalte ale legii Hristos ne-a învățat a le face mai presus de lege; si a prisosi dreptatea noastră mai mult decât a cărturarilor și a fariseilor. Încă și cu Sângele lui Hristos noi suntem slobozi din lege. Aceasta o adevereste Pavel, zicând: *„Hristos ne-a slobozit pe noi din blestemul legii"*. Deci noi

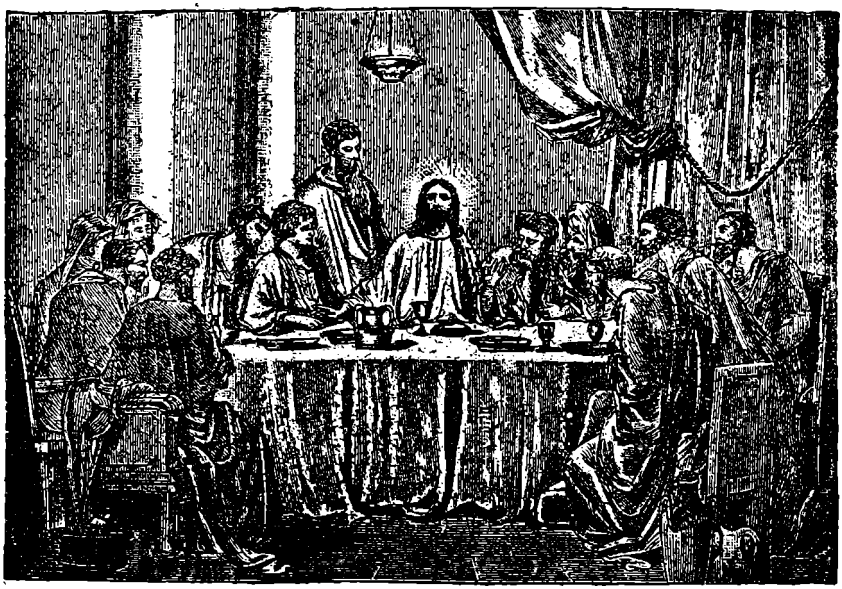

Noi Apostolii v-am învățat ceia ce am luat de la Domnul și anume; „Domnul Iisus în noaptea în care S-a vândut a luat pâine și mulțumind a frânt și a zis: luați, mâncați, acesta este Trupul meu care se frânge pentru voi; aceasta să o faceți întru pomenirea Mea. Așișderea și paharul după Cină, zicând: acest pahar legea cea nouă este întru Sângele Meu; aceasta să faceți de câte ori veți bea, întru pomenirea Mea. Că de câte ori veți mânca pâinea aceasta, și veți bea paharul acesta, moartea Domnului vestiți până când va veni. Drept aceia, oricare va mânca pâinea aceasta, sau va bea paharul Domnului cu nevrednicie, vinovat va fi Trupului și Sângelui Domnului. Ci să se ispitească omul pe sine, și așa din pâine să mănânce și din pahar să bea. Că cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, judecată luișI mănâncă și bea, nesocotind Trupul Domnului. Pentru aceasta între voi mulți sunt neputincioși și bolnavi, și dorm mulți. Că de ne-am fi judecat pe noi singuri, nu ne-am fi osândit; iar judecându-ne de la Domnul ne certăm, ca nu cu lumea să ne osândim" (1 Cor. 11_{23-32}). „Paharul binecuvântării care binecuvântăm, au nu este împărtășirea Sângelui lui Hristos? Pâinea care frângem, au nu este împărtășirea Trupului lui Hristos? Căci o pâine, un trup, cei mulți suntem. că toți dintr-o pâine ne împărtășim... Nu puteți bea Paharul Domnului și paharul dracilor; nu puteți fi Mesei Domnului părtași și mesei dracilor. Au întărâta-vom pe Domnul spre mâine? Au mai tari decât El suntem?" (1 Cor. $10_{16-17; 21-22}$).

n-avem nimic cu slujirea legii, că zice iarăși Pavel: *„Că de vom face iarăși cele ce sunt ale legii, Hristos nimic nu ne va folosi. Hristos toate plinindu-le pentru noi, pe noi ne-a slobozit"*. Și de vreme ce El s-a tăiat împrejur, noi nu ne tăiem; ci ne botezăm în Duhul Sfânt, și nu mâncăm cărnuri și sânge jertfite; ci Trupul și Sângele Lui. Deci, este arătat mai cu seamă că ceea ce Hristos ne-a dat la cină era jertfa acestei înfricoșate Pâine și a Paharului; iar nu pastele legii. Căci zice: *„Aceasta este legea cea nouă întru Sângele Meu"*. Și iarăși. *„Acesta este Sângele Meu al legii cele noi"*. Precum și mai-nainte de aceasta dând nouă Trupul Său întru mâncare, zice: *„Luați mâncați, Acesta este Trupul Meu"*. Acestuia Tu nu poți urma? Întru atâta te-ai biruit de obiceiul celor ce jertfesc cu nedospită? Tu nu poți să tai și să dai Trupul precum și Sângele măcar că zice Hristos: „Beți dintru acesta toți, acesta este Sângele Meu?" Aceasta tu nu o faci, căci nu dai paharul celor ce vin către tine să se cuminece; Până într-atâta toate le-ai prefăcut! Noi însă facem Liturghie întru Hristos ca și Dânsul. Pâinea o frângem ca și El, mâncăm precum a zis, și dăm și celor credincioși. Pâine desăvârșită aducem de vreme ce și El Om desăvârșit este. Facem aceasta încă pentru că s-a stricat și jertfa legii vechi, arătându-ne adevărul. Credem cum că și Mântuitorul la Paștile care a poftit, a sfințit Pâine dospită desăvârșit, măcar că și paștile legii le-a făcut mai-nainte de vreme ce șezând și având blid întru care a întins Iuda, nu se arată a fi făcuț atunci Paștile legii. Căci acolo, zice, legea, trebuie să fie toate fripte pe foc; iar nu fierte cu apă. Deci într-altă vreme a făcut paștile legii, și atunci a făcut Paștile Lui, pentru care a și poftit. Aceasta o zic eu de mai multe ori, dorind și eu a gusta cu mila Lui aceste pasti vii, acum și în veacul ce va să vie. Aceasta mă rog ca să-mi fie mie și tuturor fraților. Și sfințind Sfântul Potir întru Iisus Hristos Dumnezeul nostru, Care S-a dat pe Sine nouă, tuturor fraților le dăm a bea dintr-însul, precum ne-a poruncit, făcându-ne una precum ne-a făgăduit și împreună cu Dânsul; cu Părintele și cu Duhul, una fiind precum am zis..."(i).

Prigonirea existentă între Biserica răsăritului și a apusului, pentru pâinea dospită și azimă (j).

„... Pentru că noi cei ce ținem de Biserica răsăritului, cu pâine dospită facem Sfânta Liturghie; iar cei ce țin de biserica apusului fac liturghie cu azimă. Însă la aceste prigoniri multe răspunsuri aduc papistașii, vrând să

(i) S. Tes. c. 91; (j) De Espiscopul Damaschin (1703-17725 d. Hs) Catismuș o.c. pg. 27-30. Vezi despre aceasta și P.S. Ioanichie Evantias o.c. pg. 271;

dovedească că și pita dospită și azima nu se deosebesc de firea pâinei; pentru că aceea ori aceasta, firească pâine este. Și cum că Domnul Hristos la cina cea de taină cu azimă ar fi săvârșit Sfintele Taine și altele multe zic ei. Dar noi cele multe lăsându-le, la aceste răspunsuri ale noastre dăm din Scriptura Sfântă, de la Sfinții părinți și mai ales din tâlcuielile lui Teofilact, cele de la Evanghelie.

Întâi, răspundem noi, cum că adevărat pâinea cea dospită și cea nedospită tot o fire au și o asemănare și un chip, dar se deosebesc între sine, ca și necuvântătorul și cuvântătorul, și cum se osebește chipul de al cui este chip; că de nu va osebi chipul de al cui este chipul, nici chipul nu este chip, nici acela al cui este chipul nu este adevărat.

Însă zicem că azima legii vechi a fost chipul pâinei celei adevărate(l), care s-au pogorât din Cer, care și Trupul Său Hristos o au numit. Precum și junghierea mielului Paștelor legii vechi a fost chipul junghierei Mielului celui adevărat, adică a lui Hristos Fiul lui Dumnezeu Tatăl, precum și altele ale legii vechi au fost chipuri ale acestor nouă de care nu este nici o îndoială, de vreme ce au trecut umbrele și chipurile legii, și darul a venit prin Iisus Hristos. Deci trebuie să osebească adevărul de chipuri, ca să nu fie chipul și adevărul tot una.

Așadar trebuie să osebească și azima ca o umbră și închipuire de pâinea cea dospită, de vreme ce și însuși Domnul Hristos acestea le-au osebit la Cina cea de Taină; pentru că nici cu azimă au săvârșit Tainele Sale; ci pâinea (zice) luând-o au numit-o Trupul Său.

Însă nici cele vechi nu le-au trecut, ca să nu se hulească ca un călcător de lege. Ci întâi au mâncat paștele legei(m), stând în picioare după obiceiul legei, precum scrie la Eșire(n). Apoi au spălat picioarele ucenicilor; după aceea au așezat tainele legei nouă șezând(o), precum tâlcuiește Teofilact. Și iarăși acesta mai luminat Evanghelistul Ioan scriind de cina cea mai-naite de spălare, și vânzătorul Iuda; după aceea de cina cea de taină zice: „Și cină făcându-se diavolul a intrat în Iuda". Și iarăși zice: „Și au început a spăla picioarele ucenicilor". Și iarăși: „Dacă a spălat picioarele ucenicilor, luându-și hainele Sale a șezut". Și iarăși: „Întrebând Ioan după aceea pe Iisus: Doamne cine este acela ce va să Te vândă? Răspuns-a Iisus: „Acela este, care Eu întingând pâine voi da lui". Și întingând pâine au dat Iudei(p).

De unde se vede, că adevărat după spălare a așezat tainele Sale, adică paștele adevărate, precum și Luca aceasta o adeverează, pomenind de două

(l) Ioan 6_{31}; (m) Hristos a mâncat paștile legii vechi; (n) Eș. 12_{21}; (o) Mt. 25_{20}; Mc. $14_{,}$; Lc. 22_{14}; (p) Ioan $13_{2\text{-}17}$;

pahare, unde zice: „Și luând paharul dând mulțumită a zis: Luați acesta și-l împărțiți vouă: care a fost chipul legei vechi. Iar alt pahar după spălare și după ce s-a frânt pâinea și s-au împărțit ucenicilor, însuși l-a luat și l-a împărțit lor după ce au cinat, carele și al legei nouă l-a numit, precum este la Teofilact în tâlcuială tot în acest cap, și stih.•

Însă ca să te încredințezi mai bine, cum că întâi a mâncat Domnul paștele legei vechi, cum se cădea după lege, vezi iar la Luca, care era cea după lege ziua azimelor, că zice: „Și au venit ziua azimelor, întru care era să se jertfească paștile". Însă ziua azimelor o zice cea de a cincea, întru a căreia seară era să se jertfească paștile legei, pentru că Domnul în cea de a cincea, adică Joi dimineața a trimis pe ucenicii Săi, zicând: „Mergeți de gătiți nouă paștele să mâncăm; și ei nimenea îndoindu-se, știind că într-acea zi era să se mănânce paștele și neștiind vicleșugul Jidovilor, că era să mute ziua azimelor, să fie Vineri seara, au zis: *„Unde vrei să gătim?"* Și au trimis pe Petru și pe Ioan, pe ucenicii cei de taină la un om neștiut, nevăzându-l, care este pentru Iuda, ca să nu spue fariseilor casa, ca să vină să-L prindă pe El mai-nainte de isprăvirea cinei. Sf. Ap. Matei și Marcu zic: „În ziua întâi a azimelor, venit-au ucenicii la Iisus zicându-i Lui: „Unde vrei să-Ți gătim Ție să mănânci Paștile?" Care loc al Evangheliei așa tâcuiește Teofilact: Că ziua aceea a azimelor, este a cincea, adică Joi, care este ziua cea mai înainte de azimă, adică Vineri seara, vrând Jidovii să mănânce Paștile; și aceea era ziua a șasea, în care au mâncat Jidovii azimele seara, măcar că li se cădea să le mănânce Joi seara după lege, fiind Paștele legei Vineri. Iar ei pentru uciderea lui Hristos, au mutat Paștele Sâmbătă. Iar Domnul în cea de a cincea, adică Joi au trimis pe ucenici, care o numește cea dintâi a azimelor, care era mai-nainte de Vineri, și atunci Domnul a mâncat paștile legei mai-nainte și după spălare a așezat și Tainele Sale.

Și de vreme ce Vineri a fost atuncea paștile legii, și ei le-au mutat Sâmbătă, iată dar că Hristos după lege a mâncat Paștile Joi. Iarăși după lege s-a junghiat Vineri ca un Miel nevinovat pentru păcatele noastre. Acestea se adeverează din Sinaxarul cel din Joia mare, unde aduc Sfinții părinți ce au așezat Triodul, pe Ioan Zlataust, carele zice iar întru acest chip: Cum că Hristos după adevăr, a mâncat paștile cu ucenicii Lui, întâi în picioare stând și încinși și încălțați în călțuni, și rezemându-se în toege, și altele toate câte poruncea legea făcându-le, ca să nu se pară a fi călcător de lege. Și acestea Zevedei le-a gătit precum iar Ioan Zlataust aduce mărturii pe marele Atanasie.

Iar după aceea cele mai desăvârșite au așezat, adică și taina paștilor noastre în foișor, făcându-le noapte.

Că a zis: Seară făcându-se au șezut cu cei 12 ucenici, și vezi că n-a fost aceea pască jidovească, pentru că cină și ședere și pâine a fost și apă; iar acolo toate fripte pe foc și fără aluat. Și mai nainte de începerea cinei, au spălat picioarele ucenicilor, apoi luând pâine a zis: *„Luați mâncați"*; și paharul zicând: *„Beți dintru acesta toți"*. Iar zice Zlataust: vezi că pâine luând-o au numit-o Trupul Său; iar nu azimă. Și măcar că au mâncat Domnul Hristos paștele legei vechi, dar nu aflăm nicăieri ca să fi zis vre-unul din Sfinții Părinți, cum că le-au mâncat cu azimă, pentru că încă nu era vremea azimelor. Precum am zis, toți zic că le-au mâncat cu pâine, care s-au întâmplat atuncea la masă mai înainte de Cina cea de Taină. Că de le-ar fi mâncat atuncea osebit cu azimă, și pentru aceea ar fi zavistuit Jidovii asupra Lui, ca și de altele. Însă destul te poți adeveri din cele ce am zis mai sus, că adevărat a mâncat Domnul Hristos întâi paștile legei vechi, apoi au așezat și tainele Sale în pâine cu aluat. Noi așa am aflat de la cei ce au tâlcuit acestea și așa vom ține, iar cine va vrea să se mai prigonească, slobod este".

29. **Cine aduce pâinea, vinul ș.c.l. la proscomidier pentru lucrarea Sfintei Proscomidii?** După vechile datini apostolicești și patristice, toate cele trebuincioase pentru Sfânta Jertfă, se aduc de dreptcredincioșii creștini. Aceasta este o datorie a fiecăruia din fiii Bisericii. Dumnezeu însuși a dat poruncă pentru aceasta, zicând: *„Să nu te arăți înaintea Domnului Dumnezeului tău deșert; ci fiecare după puterea mânilor voastre* (să aduceți) *după binecuvântarea Domnului Dumnezeu* (câștigul cinstit, drept, curat) *care ți-au dat ție"*(r). Această poruncă Dumnezeească a dat-o însuși Mântuitorul, zicând: „Vindeți averile voastre și da-ți milostenie. Făceți-vă vouă pungi care nu se învechesc, comoară neîmputinată în ceruri, unde furul nu se apropie, nici molia nu o strică..."(s). Tot astfel au învățat și Sf. Apostoli: „Cât privește strângerea de milostenie pentru sfinți, faceți și voi cum am rânduit Bisericilor Galatiei. În ziua întâi a săptămânii fiecare din voi să pună deoparte acasă ce va putea, după câștigul lui, ca nu când voi veni eu să se strângă ajutoarele. Și când voi veni, voi trimite cu epistole pe cei ce îi veți socoti vrednici, ca să ducă darurile voastre la Ierusalim..."(t).

Israeliții și mai mult creștinii apostolici și patristici, cu împărații și boierii lor, au împlinit cu sfințenie această poruncă Dumnezeească. Mântuitorul — ne istorisește Sf. Evanghelie — sta odată dimpreună cu

---

(r) II Lege 16^{17-10}; 17^{1}; (s) Lc. 12^{33}; 16^{9}; Mt. 19^{21}; 6^{20}; F.Ap. 2^{45}; 4^{34}; (t) 1 Cor 16^{1-4}; comp. F.Ap. 11^{29}; 24^{17}; Rom. 15^{26}; 2 Cor. 8^{4}; 9^{1-12}; Gal. 2^{10};

ucenicii Săi în Templul din Ierusalim. Privind el mulțimea închinătorilor, a văzut pe cei bogați aruncând daruri în gazofilachie (corvanaua, sau vistieria Bisericii pentru întreținerea ei și a săracilor). Atunci a văzut și pe o văduvă săracă aruncând acolo doi fileri. Mântuitorul a lăudat atunci pe milostiva văduvă săracă, zicând: *„Adevăr grăesc vouă, că această văduvă săracă a aruncat mai mult decât toți ceilalți. Că toți aceștia din prisosința lor au aruncat la darurile lui Dumnezeu; iar aceasta din lipsa sa, toată avuția care o avut, a aruncat-o..."*(u). Ajutarea Bisericii de către credincioși a fost dezvoltată uimitor în timpul Sf. Apostoli. Atunci „nimeni din creștini nu era lipsit între ei, pentru că toți aveau țarini sau case, vânzându-le, aduceau prețurile celor vândute și le puneau la picioarele Apostolilor, și se da la fiecare, după cum cineva avea trebuință"(v).

Această poruncă a milosteniei s-a păstrat în toate timpurile creștinismului, până azi. Sf. Ciprian mustrând pe cei avuți, le zicea: „Ești bogat și plin de avutii... și vezi pretutindenea „Corbona" iar în ziua Duminecii fără sacrificiu vii" (în Biserică)?(z).

Ni se povestește că în timpul domniei Voevodului Ștefan cel Mare un dreptcredincios creștin, când nu ducea la Biserică într-o Sfântă Duminecă prescură și lumânare... toată săptămâna simțea o întristare așa de mare în ființa sa, ca și când ar fi avut un mort în casă.

„Mila se laudă în ziua Judecății; iar milostenia luminează sufletul celui ce o face"(x).

Jertfele creștinești bineplăcute lui Dumnezeu

„... Aceste cuvinte auzindu-le vă rog a sluji sfinților. Căci fiecare credincios este sfânt, prin faptul că este credincios, și chiar mirean de ar fi cineva este sfânt. *„Că se sfințește bărbatul necredincios prin femeia (credincioasă), și femeia necredincioasă prin bărbatul (credincios)* (l). Privește cum credința face sfințenia. Chiar lumean, deci, de am vedea în împrejurări grele, să-i întindem mână de ajutor, și nu numai către cei ce stau prin munți să fim grabnici, fiindcă dacă aceștia sunt sfinți și cu credința și cu viața, dar și aceia sunt sfinți cu credința, și mulți chiar și cu viața. Nu numai când vedem vre-un monah în închisoare să intrăm, iar când vedem vre-un lumean să nu intrăm, căci și acesta este sfânt, și acesta este frate. „Dar ce zici tu dacă este poate necurat și spurcat?" Ascultă ce spune Hristos: *„Nu judecați, ca să nu fiți judecați"*(m). Tu, fă aceasta

---

(u) Lc. 21^{1-4}; (v) F.Ap. 4_{34-35}; (z) Vezi Dr. Badea Cireșeanu o.c. T. 3, pg. 159; (x) Iac. 2_{13}; Is. 58_{6-14}; (l) 1 Cor 7_{14}; (m) Mt. 7_1;

pentru Dumnezeu. Și ce spun eu? Chiar Elin de am vedea într-o împrejurare grea, trebuie a-i face bine; și în fine oricărui om aflat în împrejurări grele, trebuie a-i face bine, dar încă cu atât mai mult când e credincios lumean. Căci ascultă ce spune Pavel, că: *„Să facem bine către toți, și mai vârtos către ai noștri de o credință"*(n).

Însă nu știu cum s-a introdus, și cum stăpânesc încă obiceiul acesta. Căci cel ce caută numai pe monahi și numai acelora voiește a le face bine, și numai de dânșii se îngrijește, și spune: „dacă nu este sfânt, dacă nu este drept, dacă nu face semne și minuni, nu-i dă mână de ajutor"; prin aceasta a vătămat cea mai mare parte a milosteniei, și chiar ce a mai rămas, în trecerea timpului o va nimici cu desăvârșire. Pentru că milă aceea este, care se face celor săraci, celor vinovați și respingători de rele. Milostenia se chiamă a milui nu pe cei buni, nu pe cei cu succese, ci pe cei păcătoși. Și ca să afli că așa este, ascultă parabola ce spune: „Un om oarecare se pogora din Ierusalim în Ierihon, și a căzut în tâlhari, care desbrăcându-l pe el și rănindu-l, s-au dus lăsându-l abia viu. Și după întâmplare un preot se pogora pe calea aceea, și văzându-l pe dânsul a trecut pe alăturea. Așișderea și un Levit fiind la acel loc, viind și văzându-l pe el, a trecut pe alăturea. Iar un Samaritean mergând pe cale, a venit la el, și văzându-l i s-a făcut milă. Și apropiindu-se a legat ranele lui, turnând untdelemn și vin și punându-l pe dobitocul său l-a dus la o casă de oaspeți, și a purtat grijă de el". Și privește ambițiunea lui cea mare, căci a doua zi la plecare scoțând doi dinari a dat gazdei, zicând: „Poartă grijă de el și orice vei mai cheltui, eu când mă voi întoarcem voi da ție" (o). Dar tu privește ce parabolă a spus. El n-a zis că un Iudeu a făcut acest bine unui Samaritean, ci că un Samaritean a făcut aceasta.

Acestea deci auzindu-le, să nu ne îngrijim numai de cei de aceași credință cu noi, iar pe alții să neglijăm. Tot așa și tu, dacă vezi pe cineva pătimind rele, de nimic să nu te mai interesezi la urmă, căci cel ce pătimește rele are dreptul de ajutorință. Că dacă tu când vezi poate vre-un asin muncit, te miști, și nu te întrebi al cui este, cu atât mai mult nu trebuie a întreba sau a cerceta pe un om al cui este. Al lui Dumnezeu este, fie el Elin sau Iudeu, și chiar de ar fi necredincios, totuși are nevoie de ajutor. Dacă ți s-ar fi îngăduit ție de a-l cerceta și a-l judeca poate că a-i face bine, dar acum nenorocirile lui, nu te lasă de a-l cerceta. Că dacă noi nu trebuie a discoase nici pe cei sănătoși, sau a ne interesa cu amănunțime de afacerile altora, apoi cu atât mai mult de cei ce pătimesc rele. De altminterea ce este? L-ai văzut poate progresând sau mergându-i bine ca să zici că este

(n) Gal. 6_{10}; (o) Lc. 10_{30};

rău și netrebnic? Dacă îl vezi pătimind rele, nu spune că el este rău. Când poate îl vei vedea că el progresează vei grăi bine ceea ce spui, iar dacă el este într-o nenorocire, și are nevoie de ajutor, nu trebuie să spui că el este rău. O astfel de purtare este cruzime, neomenie și trufie. Ce a putut fi mai nelegitim ca Iudeu? Spune-mi. Și totuși Dumnezeu i-a pedepsit și după dreptate i-a pedepsit, și pe cei ce pătimeau împreună cu dânșii, i-a lăudat, iar pe cei ce îi cruțau i-a pedepsit. „Vai celor ce nu pătimeau nimic, zice, pentru sfărâmarea lui Iosif"(p), și iarăși: „A scoate de la moarte pe cei pedepsiți... nu te scumpi"(r). N-a zis: „Cercetează ca să vezi cine este" — deși cei mai mulți dintre cei duși la moarte sunt răi, — căci aceasta mai cu seamă este milostenie. Cel ce face bine prietenului său, nu face aceasta numai decât pentru Dumnezeu; pe când cel ce face bine unui necunoscut, acesta cu adevărat că face binele pentru Dumnezeu. Nu cruța banii, și chiar de s-ar cere ca să dai totul, tu dă. Noi, însă, văzând oameni munciți, plângând și pătimind mai grozav decât mii de morți, și poate pe nedreptul de multe ori, totuși cruțăm banii, iar pe frați nu-i cruțăm. Cruțăm cele fără suflet, și nu cruțăm, sau neglijăm pe cele cu suflet, deși Pavel zice: „Cu blândețe certând pe cei ce stau împotrivă, poate cândva le va da lor Dumnezeu pocăință, spre cunoștința adevărului, și vor scăpa din cursa diavolului, prinși fiind de dânsul spre a lui voie"(s). „Poate", zice. Ai văzut cum acest cuvânt e plin de bunătate și îndelungă răbdare? Acest cuvânt și noi imitându-l, pe nimeni nu vom desnădăjdui. Că și pescarii de multe ori aruncând mreaja, nu au reușit, iar mai apoi aruncând-o din nou, au prins. Tot așa și noi nu ne desnădăjduim, ci sperăm că voi ne veți arăta fără de veste rod copt și bun. Că și cultivatorul de pământ după ce a semănat, așteaptă o zi sau două, și mult timp chiar, și deodată vede răsărind din toate părțile sămânța. Aceasta o așteptăm să se petreacă și cu voi, prin harul și filantropia Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia împreună cu Tatăl și cu Sf. Duh, se cade slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin"(†).

† † †

Creștinii trebuie să fie buni și luminați. Precum este mare deosebire între Aaron și Hristos, pe atâta este între Iudei și Creștini. Căci tu privește: sus avem jertfa, sus avem preotul, sus victima. Noi produceam astfel de jertfe, care pot fi produse pe acel jertfelnic. Acolo nu se jertfesc oi și boi,

(p) Amos 6^6; (r) Prov. S. 24_{11}; (s) 2 Tim. $2_{25\text{-}26}$; (†) Sf. Ioan Hrisostom Omilia a X-a ep.c. Evrei pg. 162-5;

nu sânge și fum, căci toate acestea sunt desființate, iar în locul lor s-a produs cultul rațional. Și ce este oare cultul rațional? Cele produse lui Dumnezeu prin suflet, prin duh. *„Duh, zice, este Dumnezeu, și cei ce se închină Lui, cu Duhul și cu adevărul se cade să se închine"*(t), acelea în fine, care nu au nevoie de trup, nu au nevoie de organe, nu au nevoie de loc anumit, cărora el este Preot, ca de pildă: blândețea, înțelepciunea, milostenia, nerăutatea, îndelunga răbdare, smerenia. Jertfele acestea le-ar putea vedea cineva și în Vechiul Testament, preînchipuie de la început. *„Jertfiți lui Dumnezeu, zice, jertfa dreptății, jertfiți jertfă de laudă* (u), și: *„Jertfa laudei Mă slăvește"*(v), și: *„Jertfa lui Dumnezeu duhul umilit"*(z), și: *„Ce cere Domnul de la tine, fără numai să faci judecată și să iubești mila"*(x), și iarăși: *„Arderile de tot și pentru păcat n-ai căutat; atunci am zis: iată viu... ca să fac voia Ta Dumnezeule"*(a), și iarăși: *„pentru ce-Mi aduci Mie tămâie de la Sava?"* și iarăși: *„Mută de la Mine glasul cântărilor tale, și cântarea organelor tale nu voi auzi"*:(b), iar în locul acestora: *„Milă voiesc, iar nu jertfă"*(c).

Ai văzut cu ce fel de jertfe este mulțumit Dumnezeu? Ai văzut din început chiar cum unele au fost retrase, iar altele înlocuite? Pe acestea deci să le aducem. Că acelea sunt ale bogaților și celor ce au dare de mână, iar acestea sunt ale virtuței. Acelea sunt dinafarnice, pe când acestea sunt lăuntrice: Pe acelea le poate îndeplini oricine s-ar întâmpla, iar pe acestea puțini. Pe cât este omul mai bun decât oaia, pe atâta este mai bună jertfa aceasta decât aceea, căci aici produci ca jertfă sufletul său. Sunt și alte jertfe, și cu adevărat arderi de tot, adică trupurile mucenicilor. Acolo și sufletul și trupul sunt jertfe și acolo este miros de bună mireasmă. Dacă vrei, poți ca și tu singur să produci o astfel de jertfă. Căci ce este dacă nu-ți vei arde trupul în foc? De vreme ce-l poți arde și cu altfel de foc, ca de pildă focul sărăciei de bună voie, cu acela al necazurilor. Căci îți este îngăduit de a duce o viață dezmierdată și molatică; dar a-ți alege o viață muncitoare și amărâtă de necazuri, cum și a-ți mortifica trupul, oare nu sunt arderi de tot? Omoară-ți dar și tu trupul, și răstignește-l, și atunci vei lua și tu cununa acestei mucenicii. Că ceea ce acolo face sabia, aici o face bunăvoința. Să nu fie aprinsă, și nici să fie cucerită de dragostea banilor, ci să fie arsă și să se stingă pentru totdeauna pofta aceasta nebună, cu focul duhului, să fie tăiată cu sabia aceluiași duh. Jertfa aceasta este bună, și nu are nevoie de preot, ci numai de cel ce o produce. Această jertfă este bună, că deși este săvârșită jos pe pământ, totuși imediat se ridică sus. Oare nu ne

---

(t) Ioan 4_{24}; (u) Ps. 4_{6}; (v) Ps. 49_{24}; (z) Ps. 50_{19}; (x) Mih. 6_{8}; (a) Ps. 39_{7-8}; (b) Ier. 6_{20}; Amos. 5_{23}; (c) Osia 6_{6};

minunăm noi că focul acela din vechime pogorându-se jos pe toate le consuma? Este cu putință ca și acum pogorându-se foc din cer, cu mult mai minunat decât acela, să consume toate cele ce sunt de față, sau mai bine zis, nu să le consume, ci să le ridice la cer, căci acestea nu fac cenușă, ci daruri produc lui Dumnezeu. Astfel au fost dărurile produse de Cornelie sutașul, după cum zice: *„Rugăciunile tale și milosteniile tale s-au suit întru pomenire înaintea lui Dumnezeu"*(d). Ai văzut congelare eminentă? Ai văzut cum rugăciunile sunt unite cu milosteniile? Atunci suntem auziți, când și noi auzim pe săracii ce se apropie. *„Cel ce își astupă urechile sale*, zice, *ca să nu audă pe sărac, nici Dumnezeu nu va asculta rugăciunile sale"*; și: *„Fericit este cel ce se uită spre săracul și mișelul, în ziua cea rea va izbăvi pe el Domnul"*(e). Și care este ziua cea rea, dacă nu ziua aceea, care va fi rea pentru păcătoși? Dar oare ce va să zică *„cel ce se uită"?* Adică cel ce judecă ce este un sărac, cel ce află nenorocirea lui, căci cel ce cunoaște necazurile aceluia, numaidecât îl va milui.

Când tu vezi un sărac, nu fugi de el, ci îndată de te gândește cine ai fi tu, dacă ai fi acela? Ce nu ai voi atunci ca să faci bine tuturor? *„Cel ce se uită"*, zice. Gândește-te că și el este liber ca și tine, că și el se împărtășește de aceeași noblețe, și că toate le are comune ca și tine, și că poate de multe ori este deopotrivă cu câinii tăi. Că aceștia sunt totdeauna sătui, pe când acela de multe ori se culcă flămând, și în fine că acest om liber a devenit mai necinstit decât slugile tale. Dar slugile îți îndeplinesc nevoile tale, poate. Care nevoi? Că-ți slujesc bine? Dar dacă eu ți-aș arăta că acest sărac îți îndeplinește o mai mare nevoie decât acela? Căci el va sta înaintea ta în ziua judecății, și te va izbăvi de focul cel veșnic. Ce pot face de felul acesta toate slugile tale la un loc? Când Tavita a murit, cine a înviat-o pe ea! Slugile ce erau de față, sau săracii? Tu însă nu voiești să faci deopotrivă pe cel liber nici măcar cu slugile tale. Iată că de pildă frigul este mare, și săracul are niște zdrențe aruncate pe el, mai mort, scrâșnind din dinți, și atât cu privirea cât și cu felul mersului — vrednic de a se ruga, — iar tu încălzit bine și beat treci pe lângă dânsul. Și atunci cum pretinzi ca în nenorocirile tale să ai pe Dumnezeu în ajutor? De multe ori apoi poate zici și aceasta: „Dacă aș fi eu și l-aș fi văzut încărcat de atâtea păcate, l-aș fi iertat și Dumnezeu nu-l iartă?" Să nu zici acestea. Tu, treci cu vederea pe cel ce cu nimic nu ți-a greșit, și pe care ai putea să-l scapi, dar încă pe cel ce ți-a greșit cum îl vei putea ierta? Deci, nu sunt acestea vrednice de Gheenă?

Și dacă tu faci așa, ce poate fi de mirare dacă și Dumnezeu nu îți va ierta ție? De multe ori tu îți înfășori trupul cel fără simțire cu mii de

(d) F.Ap. 10_4; (e) Pild.S. 21_{13}; Ps. 40_1;

haine aurite și variate, deși nu simte nimic din această cinste, iar pe al aceluia care poate este bolnav, necăjit și muncit de frig și de foame îl treci cu vederea, și mai mult faci plăcere slavei celei deșarte decât fricii de Dumnezeu. Și fie ca cel puțin să rămâi aici, dar imediat începi cu acuzațiuni contra acelui nenorocit: „De ce nu muncește? zici, și de ce mănâncă fără să facă treabă?" Dar spune-mi: tu, muncind ai, ceea ce ai; nu oare pentru că ai primit moștenire părintească? Și chiar dacă muncești, de aceea batjocorești pe altul? Nu auzi ce spune Pavel? Căci după ce a zis: *„De nu voiește cineva să lucreze, nici să mănânce"*, imediat spune: *„Iar voi fraților, nu slăbiți a face bine"*(f).

„Dară, zici tu, este un șarlatan". Ce spui, omule? Din pricina unei pâini și a unei haine, îl numești șarlatan? „Apoi, imediat o vinde" zici. Și oare tu chivernisești bine toate ale tale? Dar ce? Nu cumva toți sunt săraci din pricina trândăviei? Nici unul nu este sărac din pricina naufragiului? Nimeni din pricina judecătilor? Nimeni din cauză că a fost prădat? Nimeni din cauza boalelor? Nimeni din pricina altor împrejurări? De îndată însă ce auzim pe cineva căindu-se și văitându-se cu glas mare, și uitându-se la cer, dezbrăcat și înfășurat cu petice, îl numim șarlatan, viclean și prefăcut. Nu te rușinezi oare? Pe cine numești tu șarlatan? Nu ai dat nimic, nici nu batjocori pe om. „Dar oare, zici, însă se preface că nu are". Această acuzațiune trebuie a ți se aduce ție, și nu aceluia. Știe el că are de a face cu oameni cruzi, cu fiare sălbatice mai ales, decât cu oameni, și că chiar de ar grăi cuvinte jalnice, pe nimeni nu va mișca, și de aceea se vede silit de a-și lua forma mai jalnică, ca astfel să-ți moaie sufletul tău. De vedem pe cineva apropiindu-se de noi în îmbrăcăminte potrivită, îl numin șarlatan, și ca să se pară că este dintre cei de bun neam, s-a apropiat așa, — iar dacă îl vedem în îmbrăcăminte contrară, și atunci îl batjocorim. Și ce mai fac încă? O! cruzime! și barbarie omenească! „De ce, zici, își desgolesc părțile cele betejite?" Pentru tine fac aceasta. Dacă am fi milostivi, nu ar avea nevoie dânșii de astfel de uneltiri; dacă de la cea dintâi apreciere ar îndupleca, nu ar unelti atâtea prefăcătorii. Cine poate fi atât de ticălos, încât să se învoiască de a se jăli în gura mare, de a se preface și a se sluți, de a se boci în public împreună cu femeia lui desbrăcată și cu copiii?

Dar oare de câtă pedeapsă nu sunt vrednice asemenea apucături? Și pe lângă toate acestea nu numai că nu sunt miluiți, ba încă mai sunt și acuzați de noi. Și încă ne mai scârbim că după ce ne rugăm lui Dumnezeu nu ne ascultă? Și încă ne mai neliniștim, că rugându-ne nu suntem ascultați? Și nu ne este frică pentru toate acestea? „Dar, zici tu, am dat de multe ori".

(f) 2 Tes. $3_{10\text{-}13}$;

Ei! și? Tu oare nu mănânci pururea? Pe copiii tăi, care-ți cer de multe ori, oare tu îi respingi? O! Nerușinare! Numești nerușinat pe sărac? Tu care răpești nu ești nerușinat, iar acela pentru că-ți cere o bucată de pâine este nerușinat? Nu te gândești câtă nevoie are stomacul de mâncare? Oare tu faci totul pentru aceasta? Nu pentru aceasta neglijezi tu cele duhovnicești? Oare nu e vorba de cer și de Împărăția Cerurilor? Tu deci temându-te de acela, oare nu suferi orice, pe când Împărăția Cerului o disprețuiești? Iată că aceasta este nerușinare. Nu vezi poate atâția bătrâni betejiți? Dar, o! ce bârfire! „Cutare, zici tu, împrumută pe atâția cu bani, și iată că cerșetorește". Acestea însă sunt bârfituri și povești ce se spun copiilor mici, căci și aceia aud pururea astfel de povești de la maicile lor. Eu nu cred deloc, să nu fie una ca aceasta. Împrumută cineva pe alții cu bani, și deci fiind în îmbelșugare cere de pomană? Și de ce ar face așa? Spune-mi. Căci, în adevăr, ce poate fi mai uricios ca a cere de pomană? E mai bine de a muri, decât de a cere! Dar până când oare vom fi cruzi și fără milă? Toți oare împrumută bani? Toți sunt șarlatani? Nici unul nu este sărac cu adevărat? „Da! zici tu, și încă mulți". Dar ce? Pe unii nu-i ajuți, fiindcă te-ai făcut un cercetător exact al vieții lor? Pretexte și mofturi sunt acestea, căci ascultă ce spune Mântuitorul: *„Celui ce cere de la tine, dă-i, și pe cel ce voiește să se împrumuteze de la tine, nu-l înapoia deșert"*(Mt.5_{42}) adică: „Întinde mâna ta, și să nu fie strânsă".

Noi n-am fost puși examinatori ai vieții altora, fiindcă atunci n-am mai milui pe nimeni. De ce, când tu rogi pe Dumnezeu, zici totdeauna: „Nu pomeni, Doamne, păcatele mele?" Așa că oricât ar fi acela de păcătos, aceasta să o judeci și pentru tine, și nu mai pomeni păcatele lui. Timpul de față este timp de milostivire, iar nu de cercetare exactă a păcatelor lui; e timp de milă iar nu de judecată. El voiește numai de a fi hrănit, iar tu, dacă vrei, dă-i ceva, și nu mai sta la gânduri. De ce este el mișel și netrebnic? De ce nici tu nu-l miluiești, ba încă și pe cei ce vor a-l milui îi îndepărtezi? Căci când altul va auzi de la tine că acesta este un înșelător, că este un fățarnic, că împrumută bani altora, desigur că nu va mai da nici acestuia, și nici altora, căci el pe toți îi va bănui că sunt de acest fel. Voi știți bine, că cele rele mai cu ușurință le bănuim, pe când pe cele bune, niciodată.

Să fim, deci, iubiților, milostivi, nu cum s-ar întâmpla, ci precum este Tatăl nostru Cel Ceresc. El hrănește și pe curvari, și pe preacurvari, și pe fermecători, și ce spun eu? pe toți, orice fel de păcate ar avea. În lumea aceasta desigur că vor fi mulți și de aceștia, și cu toate acestea pe toți El îi hrănește, pe toți îi îmbracă, și nimeni nu moare de foame vreodată; afară numai poate de bună voie. Astfel să fim și noi milostivi. Dacă el se roagă, și dacă are nevoie, ajută-l.

Acum însă, am ajuns într-atâta lipsă de judecată, încât, că nu numai cu cerșetorii facem așa, cu cei ce merg pe căile cele strâmte, ci chiar și cu monahii. „Cutare, zici tu, este șarlatan". Oare nu aceasta spuneam mai înainte, că dacă dăm tuturor fără excepțiune, noi suntem cu adevărat milostivi, iar dacă vom începe a cenzura viața oamenilor, niciodată nu vom fi milostivi? Dar ce spui, omule? Pentru că primește o pâine, este șarlatan? Dacă poate ar cere talanți de aur, sau de argint, sau haine prețioase, sau slugi, sau altceva de acest fel, cu dreptul ar putea numi cineva pe unul ca acesta înșelător; dar dacă nimic din acestea nu cere, ci numai hrană și îmbrăcăminte, care sunt ale filosofiei, apoi acesta este înșelător? Spune-mi.

Să contenim deci cu acest obicei de a bârfi, cu această apucătură satanicească, și mult vătămătoare. Dar dacă cel ce-ți cere poate că face parte din cler, sau că este Preot, atunci cercetează cu amănuntime, căci atunci nu este fără primejdie necercetarea lui; iar dacă el cere hrană, nu cerceta de loc, ci dă-i; deoarece tu primești atunci, iar nu dai. Cercetează de voiești, cum Avraam arată dragoste către toți străinii, căci dacă ar fi cercetat cu amănuntime pe cei ce se refugiau la dânsul, desigur că n-ar fi ospătat pe Îngeri, ci pe lângă ceilalți i-ar fi îndepărtat și pe aceștia; dar fiindcă pe toți primea, apoi a primit și pe Îngeri. Nu cumva poate că Dumnezeu răsplătește pentru viața celor ce primesc milostenia? Nu! Ci pentru buna ta intenție, pentru dragostea ta cea mare, pentru milostivirea ta, pentru bunătatea ta. Aceasta să fie dar, și atunci te vei învrednici de toate bunurile. Cărora fie a ne bucura, prin harul și milostivirea Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia împreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, se cuvine slava, stăpânirea și cinstea, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin"(Sf. Ioan Hrisostom, Omilia XI, pg. 170-6. Vezi și despre Petru Vameșul la pp. 629-634 cât și pg. 23-30 din această carte).

CAPITOLUL 3

Lucrarea și pregătirea Sf. Daruri pentru Slujba Dumnezeeștilor Liturghii

Preotul după ce a îmbrăcat sfințitele veșminte și-a spălat mâinile cu obișnuitele rugăciuni, după facerea celor trei metanii, și binecuvântare, scoate Sf. Agneț din prima și cea mai bună prescură, apoi părticica Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu, cele 9 cete, și părticele pentru Ierarhul eparhiot, pentru Preoție, Diaconie și pentru toți slujitorii Altarului, pentru Rege și ctitori, apoi pentru dreptcredincioșii creștini, vii și repausați, și pentru sine. Toate acestea: Sf. Agneț, părticica P.S. Născătoarei de Dumnezeu, cele 9 cete și celelalte părticele le așează după rânduiala prevăzută în Liturghier, precum vom arată mai jos (*). Acum să începem a vorbi despre fiecare în parte, pentru a ne lumina, cunoaște și folosi.

1. **Ce înseamnă Sfântul Agneț?** Sfântul Agneț însemnează: „Miel"(†). El simbolizează pe Mielul lui Dumnezeu, Iisus Hristos, în al Cărui Trup se și transformă în timpul Liturghiei credincioșilor la cântarea: *„Pre Tine Te lăudăm..."*.

2. **Din ce se scoate Sfântul Agneț?** Sfântul Agneț sau Trupul Domnului Iisus Hristos, se scoate dintr-una din cele cinci pâinișoare, care are pecetia mai deplină, care este cea mai bună dintre toate celelalte prosfore.

3. **Cum se scoate Sfântul Agneț? Ce însemnătate are scoaterea lui?** Preotul luând prescura aleasă în mâna stângă, iar copia în mâna dreaptă, însemnează cu copia crucis de trei ori deasupra precurei, zicând: **„Întru pomenirea Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos".** Prin aceste cuvinte noi sfinții liturghisitori exprimăm menirea prescurei în legătură cu cuvintele Mântuitorului zise Apostolilor Săi la

(*) Vezi paginile următoare din această carte. (†) Vezi expl. la pg. 35-37 din această carte;

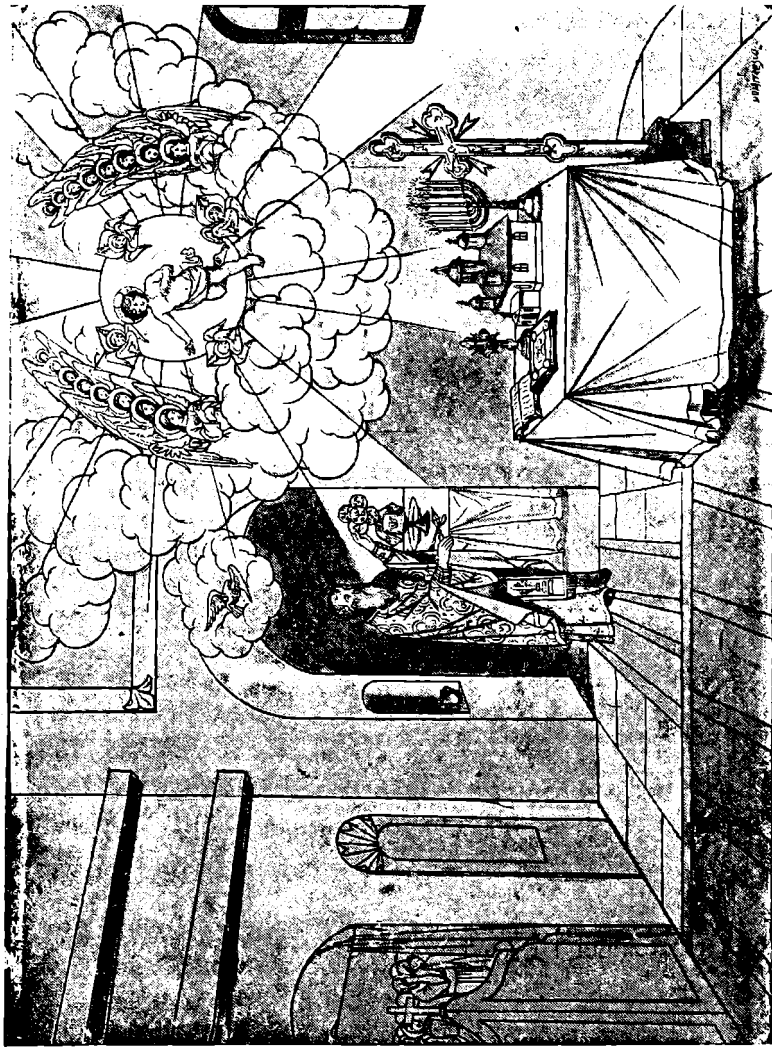

Preotul îmbrăcat în sfintele veșminte stând înaintea Sf. Jertfelnic (Proscomidie) se pregătește a face slujba Sf. Proscomidii, adică a pregătirii producerii darurilor, care în timpul Sf. Liturghii se prefac în însuși P.S. Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos. În acest timp sfințitul liturghisitor, vede cu ochii sufletești, pe Pruncul Iisus venind înconjurat de mulțimea oștilor îngerești pentru a se jertfi tainic sub chipul Pâinii și al Vinului, în amintirea Jertfei Sale de pe Golgota. „Aceasta să o faceți spre pomenirea Mea". (Lc. 22_{19}; 1 Cor. 11_{24}).

Cina cea de Taină: **„Aceasta să o faceți întru pomenirea Mea"**(a). Apoi înfingând copia în partea dreaptă a peceții prescurei tăind, zicem în taină **„Ca o oaie la junghiere S-a adus"**. Înfingând și tăind în partea stângă a peceții, zicem: **„Și ca un miel nevinovat fără glas, împotriva Celui ce-l tunde pe dânsul, așa nu și-a deschis gura Sa"**. Cuvintele acestea proorocite de Isaia cu vreo 730 de ani înaintea Mântuitorului, arată tainic, blândețile, umilința și îndelunga răbdare a Lui. Tăind partea de sus a peceții, zicem: **„Întru smerenia Lui judecata Lui s-a ridicat"**. Adică Judecătorul cel drept a fost judecat și osândit la moarte de judecătorii cei nedrepți; Binefăcătorul de nerecunoscători, Fiul lui Dumnezeu de fiii fărădelegii, Mântuitorul lumii de lumea ucigașă. Tăind și partea de jos, sub pecete, zicem: **„Iar neamul Lui cine-l va spune"**?(b). Cu aceste cuvinte, se pune întrebarea: Cine dintre muritori ar fi în stare ca să pătrundă și să istorisească Nașterea Mântuitorului Nostru Iisus Hristos fără de mamă din Tatăl Ceresc mai înainte de toți vecii; și apoi la plinirea vremilor proorocite, întruparea și nașterea fără de tată din pururea Fecioara Maria? Mare, înaltă și adâncă este taina aceasta și nepătrunsă de mintea mărginită și îngustă și de vederile scurte ale oamenilor. Aceasta e greu de pătruns chiar și minților îngerești și cu mult mai greu minților omenești.

Apoi înfingând copia în parte de jos a cubului tăiat, sub pecete, taie și scoate Sfântul Agneț, zicând: **„Că s-a luat de pe pământ viața Lui"**. Aceste cuvinte cu scoaterea Sf. Agneț, ne mai grăiesc tainic, că viața trupească a Domnului nostru Iisus Hristos, a fost curmată prin uciderea pe Cruce, cu multe torturări violente, și prin Jertfa Lui noi ne-am unit cu Dumnezeu(c).

După acestea, ridicând Sfântul Agneț(†), îl pune pe Sf. Disc, cu fața (pecetea) în jos, și înjunghiind Sf. Agneț, taie miezul lui crucis, drept în dreptul liniilor despărțitoare literelor inițiale: zicând: **„Junghie-se Mielul lui Dumnezeu, Cela ce ridică, păcatul lumii, pentru viața și pentru**

(†) Scoaterea Sfântului Agneț din sfințita prescură, însemnează mai întâi întruparea și nașterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos Dumnezeu. Preotul închipuiește pe Sfântul Duh cu al Cărui dar este îmbrăcat, Care a umbrit pe Sfânta Fecioara Maria; Diaconul închipuiește pe Arhanghelul Gavriil mijlocitorul și binevestitorul acestui mister... Prescurea închipuiește Trupul cel pururea fecioresc al P.S. Născătoarei de Dumnezeu iar Sfântul Agneț închipuiește pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos Dumnezeu, născut din pântecele Ei cel pururea fecioresc. Lucrarea aceasta ne reamintește că Mântuitorul S-a întrupat din firea noastră omenească; iar nu din altă fire(d).

(a) Lc. 22^{19-20}; 1 Cor. 11^{24-25}; (b) F.Ap. 8^{32-33}; Is. 53; Vezi și pg. 18-19 din această carte; (c) Is. 53; F.Ap. 8^{32-33}; (d) Arhiereul Ioanichie Evantias o.c. pg. 277; Ierem 11^{19};

mântuirea lumii". Prin tăierea aceasta, nu de tot, Sfântul Agenț se prepară pentru a se putea sfărâma (rupe în patru), după transformarea lui în P.S. Trup al Domnului, înainte de împărtășirea sfinților liturghisitori, clericilor și credincioșilor. Tăierea cruciș a Sfântului Agneț însemnează suferințele în timpul răstignirei, în timpul cât a stat spânzurat pe Cruce între cer și pământ, și moartea Mântuitorului sus pe Crucea de pe Golgota.

„Prin această Cruce arată că se jertfește Mielul lui Dumnezeu, Cel care a ridicat păcatele lumii, Carele după pătimă înviind și la Cer înălțându-se, viu fiind în veci, de acolo pe noi ne sfințește. Taie pâinea cruciș prin mijloc, însă nu de tot; ci precum am zis: întâi întru aducerea aminte a sacrificării Fiului lui Dumnezeu cu Trupul pe Cruce, al doilea pentru sfințirea și binecuvântarea Pâinii, al treilea pentru ca în timpul Sfintei Împărtășiri lesne să se împartă în patru părți Dumnezeescul Mărgăritar. Această Cruce închipuiește chiar pe acea de viață făcătoare Cruce pe care s-a Crucificat Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Această Cruce este aceea pe care cu Duh profetic Ieremia a proorocit mai înainte despre răutatea

„... Și dacă au venit la locul ce se cheamă al Căpățâneii, acolo L-au răstignit pe El și pe făcătorii de rele, unul deadreapta și altul deastânga"(Lc. 23_{33}).

Jidovilor, care cu vrăjmășie s-au pornit asupra Blândului nostru Mântuitor, zicând: **„Veniți să băgăm lemn în pâinea Lui..."**(e).

Preotul cu adâncă evlavie cugetând acestea, întoarce Sf. Agneț cu fața (pecetea) în sus, și împungând cu copia în partea dreaptă a lui, este scris: IC, adică Iisus, zice: **„Și unul din ostași Coasta Lui a împuns, și îndată a ieșit Sânge și Apă: și cel ce a văzut a mărturisit, și adevărată este mărturisirea lui"**(f). În timpul pronunțării acestor cuvinte, îndată după împungerea cu copia în dreapta Sfântului Agneț, Preotul toarnă în Sf. Potir vin și puțină apă. Lucrul acesta însemnează că în timpul după ce a murit Mântuitorul pe Cruce, Coasta Lui a fost împunsă de către un ostaș cu sulița, și spre adeverirea morții Lui a curs dintr-Însa Sânge și Apă, din care a ieșit, hrănit, înmulțit, crescut și împodobit Biserica(†).

Când sunt geruri iuți, pentru a evita înghețarea vinului și apei, în timpul Heruvicului înainte de ieșirea cu Sf. Daruri, se toarnă acestea în Sf. Potir însoțindu-se de împungerea și cuvintele de mai sus. Tot astfel se procedează și când Sf. Potir nu este aurit sau de sticlă pentru a evita coclirea și otrăvirea.

(†) Adam și Eva, Hristos și Biserica. Dumnezeu a pus în Adam somn adânc, care împreună și răpire era lui. În acel somn el vedea prin Duhul, ceea ce se făcea, și înțelegea taina însoțirii ceea ce avea să i se facă lui; iar mai ales însoțirea Domnului Hristos cu Biserica. Atunci i s-au descoperit lui de la Dumnezeu, (după a Bogoslovilor înțelegere). Taina Întrupării lui Hristos. În acel somn s-a dat lui cunoștință de Sfânta Treime, a înțeles căderea ce s-a făcut îngerilor, de înmulțirea neamului omenesc, ce avea să fie dintr-însul, și multe Taine prin Dumnezeeasca descoperire atunci a știut, afară de a sa cădere, care cu Dumnezeeștile Judecăți, s-a tăinuit înaintea lui. Într-un minunat vis ca acesta, iar mai ales în uimire, a luat Domnul una din coastele lui Adam și a făcut femeie. Dacă s-a deșteptat din somn, văzând-o a zis: „Iată, aceasta este os din oasele mele și carne din carnea mea! Ea se va numi femeie, pentru că a fost luată din corpul meu". Zidirea lui Adam din pământ și zidirea Evei din coasta lui Adam, era înainte închipuire a Întrupării lui hristos din prea Curata Fecioară. Sfântul Ioan Gură de Aur aceasta frumos o limpezește, grăind așa: „Precum Adam fără de femeie, femeie au adus; așa și Fecioara fără de bărbat, Bărbat a născut, pentru Eva plătind bărbaților datoria. Întreg a rămas Adam, după scoaterea coastei trupești; Nestricată a rămas și fecioara, după ieșirea Pruncului Iisus dintr-însa". Zidirea Evei din coasta lui Adam, a fost înainte închipuire a Bisericii lui Hristos, care din împungerea cea de pe Cruce a Coastei Lui avea să se alcătuiască. Despre aceasta Augustin tainic semuiește: „Doarme Adam, ca să fie Eva. Moare Hristos ca să fie Biserica. Dormind Adam se făcu Eva din coasta lui. Murind Hristos cu sulița i s-au împuns Coasta, ca să curgă Tainele, cu care se împodobește Biserica"(†).

(e) Arh. I Evantias o.c. pg. 277 și S. Ts. c. 92; (f) Ioan 19^{34-35}; Ioan 5^{5-8}; (†) Hronograf o.c. pg. 28-29;

4. **Ce face Preotul după aceste lucrări?** Preotul după turnarea vinului și apei în Sfântul Potir, le binecuvântează pe amândouă, zicând: **„Binecuvântată este amestecarea Sfintelor tale totdeauna acum și pururea și în vecii vecilor, Amin".**

5. **Ce însemnează Sf. Proscomidie, Sf. Disc, Sf. Potir și celelalte?** Discosul închipuiește Cerul și pentru aceea este rotund și cuprinde pe Stăpânul Cerului; iar ceea ce se cheamă zveazdă, închipuiește stelile și steaua care s-a arătat la Nașterea Domnului Hristos. Procovețele însemnează tăria Cerului, Scutecele și Giulgiul Mormântului și cele de îngropare. Aici sunt împreună închipuite și ale întrupării și ale îngropării. pentru că Domnul Hristos, s-a întrupat ca să se înjunghie pentru noi. Proscomidia este închipuirea peșterei și a ieslei; iar Potirul închipuiește acela întru care Mântuitorul și-a jertfit Sângele Său. Drept aceea, după ce zice la pâine cuvintele cele proorocești, carele înainte vestesc înjunghierea lui Iisus, pentru că Acesta este Mielul lui Dumnezeu, Cel ce a luat păcatele lumii și S-a ridicat viața Lui de pe pământ după patimă, înviind și înălțându-se la Cer viu fiind și de acolo ne sfințește pe noi. Preotul taie iarăși pâinea crucis prin mijloc, arătând întru tot răstignirea Domnului Hristos și Jertfa aceasta zice că este răstignire a Domnului Hristos. El zice: Jertfească-se Mielul lui Dumnezeu, pentru viața și mântuirea lumii, după cum zice Proorocul. Apoi împunge Agnețul cu copia însemnând toate câte s-au făcut la Patima Mântuitorului. Îndată binecuvântând vinul și apa le toarnă în Potir și când împunge zice: „Unul din ostași cu sulița Coasta Lui a împuns"; iar când toarnă vinul și apa zice: „Și îndată a ieșit Sânge și Apă"(g).

(g) S. Tes. c. 85; Vezi mai pe larg despre fiecare în parte, la pg. 63-72 din această carte;

Arătări Dumnezeești. „Apropiindu-se Preotul de Sf. Jertfelnic (Proscomidiar) împăratul și toți ai lui au văzut fața lui (a Preotului) luminată mai mult decât soarele și o mulțime de Îngeri îmbrăcați în haine albe și fețele lor luminate. Oastea îngerească avea în mijlocul ei un Prunc minunat și împodobit mai mult decât toată podoaba Cerului. Pruncul era luminat foarte și înfrumusețat. Îngerii au însoțit Pruncul până au stătut pe Sfânta Masă a Proscomidiarului. Atunci Preotul luând — după rânduiala Dumnezeeștei Liturghii, — prescura în mâna stângă și Copia în mâna dreaptă, însemnând-o cruciș, a zis: **„Întru pomenirea Domnului nostru Iisus Hristos"**. Atunci împăratul n-a văzut prescura (pâinea ce se slujea); ci pe acel Prunc minunat. Când Preotul a împuns Sf. Agneț zicând: **„Junghie-se Mielul lui Dumnezeu... și îndată au ieșit Sânge și Apă"**, împăratul a văzut că a junghiat pe acel Prunc minunat și a ieșit Sânge și Apă(h). Acestea văzându-le împăratul s-a umplut de mânie zicând: „Acesta este ucigaș, căci a înjunghiat un Prunc așa de frumos, a Cărui frumusețe covârșește lumea. Acestea zicând, îndată a poruncit ostașilor să înconjoare Biserica, ca să nu scape Preotul pe undeva, având scopul, ca după ce va isprăvi slujba să-l omoare"(†).

Nepotul lui Amira împăratul Saracinilor a văzut la Sf. Liturghie pe Preot junghiind un Prunc foarte frumos.

Amira împăratul Saracinilor a trimis într-o vreme pe nepotul său în cetatea Diopoli, pe care saracinii o numeau Rempli, pentru ca să cerceteze oarecare pricini ce avea acolo. În cetatea aceea era o Biserică minunată a Sfântului Gheorghe, pe care văzând-o de departe saracinul acela, a poruncit slugilor lui să-i ducă lucrurile sale în catehumena (vesmântăria) Bisericii, că acolo vrea să poposească; apoi a poruncit să ducă cele 12 cămile ale lui în Biserică, să se odihnească. Preoții Bisericii îl rugau să nu facă acest lucru necuviincios și neplăcut lui Dumnezeu; iar el înfricoșându-i, a poruncit să le ducă. Dar cum au intrat cămilele în Biserică, o minune! au căzut toate jos și au murit. Văzând nepotul lui Amira semnul acesta, s-a mirat de puterea cea mare a Sfântului Gheorghe, și a poruncit să scoată cămilele afară din Biserică. A doua zi s-a dus Preotul să slujească Sf. Liturghie, și saracinul privea din catehumenă, ca să vadă ce are să facă. Iar iubitorul de oameni, Dumnezeul nostru i-a deschis ochii minții lui și i-a arătat înfricoșata minune ce urmează: În vremea când Preotul săvârșea Dumnezeeștile Taine, saracinul a văzut cum că Preotul a înjunghiat un

(h) Vezi clișeele de la pg. 91-96 din această carte; (†) Descop. D. Liturghii o.c.;

Copil mic și foarte frumos, apoi sângele lui l-a turnat într-un pahar sfințit, iar trupul l-a tăiat și l-a pus într-un discos sfințit; și când s-a isprăvit Kinonicul (cântarea de la sfârșitul Liturghiei) a văzut saracinul pe Preot, că a tăiat trupul pruncului în bucățele și împărtășea pe norod cu cărnurile și cu sângele pruncului și se minuna foarte. După ce a săvârșit Preotul Dumnezeeiasca Liturghie, a luat prescurile cele mai bune și le-a dus daruri saracinului, care l-a întrebat: „Ce sunt acestea?" Iar Preotul a răspuns: „Acestea, domnul meu, sunt prescurile care le slujim noi în Biserica noastră". Atunci saracinul a zis cu mânie: „Dintru acestea ai slujit tu Liturghia astăzi? Au nu te-am văzut eu că ai înjunghiat fără milă un prunc mic și prea frumos și sângele lui l-ai turnat în pahar, iar trupul lui l-ai tăiat bucățele și l-ai pus pe discos și l-ai împărțit norodului? Toate acestea pe care le-ai făcut tu necuratule și ucigașule, au nu le-am văzut eu?" Acestea auzindu-le Preotul s-a cutremurat și căzând la picioarele saracinului, a zis: „Slăvit să fie Domnul nostru că te-a învrednicit pe tine stăpânul meu a vedea o înfricoșată minune ca aceasta. Din asta cred eu, că tu ești mare om înaintea lui Dumnezeu, și cum că El vrea să te aibă numărat între cei mântuiți". Saracinul rămânând uimit de cuvintele Preotului, a zis: „Oare prescurile acestea sunt chipul celor ce am văzut eu?" Preotul a răspuns: „Așa domnul meu, așa sunt și așa le credem; cum că pâinea și vinul pe care le aducem la Liturghia noastră, sunt Trupul și Sângele Domnului Nostru Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu. Dar vederea aceasta, până acum eu încă nu m-am învrednicit niciodată s-o văd, căci sunt păcătos și văd înaintea mea numai pâine și vin. Însă de vreme ce Domnul și Dumnezeul meu te-a învrednicit pe tine stăpânul meu, să vezi o Taină ca aceasta, cred că ești mare om; căci Părinții cei mari ai Bisericii noastre, ca oameni prea vrednici, vedeau această minunată Taină".

Saracinul auzind acestea și minunându-se foarte, s-a plecat jos și s-a gândit mult timp. După aceea, ca și cum s-ar fi deșteptat dintr-un somn și-a venit în sine, și poruncind slugilor lui să iasă afară, a zis Preotului: „Precum văd și precum deplin mă încredințez, credința creștinilor este cea adevărată; și vai mie! că mi-am petrecut viața cu minciună și deșertăciuni în credința saracinilor cea cu adevărat păgână. Dar de vreme ce voia lui Dumnezeu este ca să mă mântuiesc, botează-mă, ca să slujesc măcar de-acum înainte lui Dumnezeu, cu conștiința curată". Preotul i-a răspuns: „Nu îndrăsnesc domnul meu, ca să te botez, căci unchiul tău este împărat și aflând de aceasta mă va ucide și pe mine, și va strica și Bisericile noastre. Dar dacă voiești, pleacă în taină de aici și du-te la Patriarhul Ierusalimului, fără să te cunoască, și el te va boteza". Saracinul auzind acestea, a găsit o haină de păr și îmbrăcându-se cu dânsa, într-o noapte a fugit pe ascuns și

s-a dus în Ierusalim la Patriarh, fără să fie cunoscut; și căzând la picioarele lui l-a rugat să-l boteze. Dacă s-a botezat, după a opta zi a zis către Patriarh: „Cu darul lui Dumnezeu m-am făcut creștin; deci, ce se cade să fac, ca să mă mântuiesc?" Patriarhul i-a răspuns: „Dacă voiești să te mântuiești, du-te la muntele Sinai, unde se află monahi cucernici și îmbunătățiți, acolo fă-te monah și păzește poruncile lui Dumnezeu, ca să te mântuiești". El s-a dus la muntele Sinai și făcându-se monah a petrecut acolo trei ani; și desprinzându-se cu toate faptele creștinești de monahii aceia, a ajuns în mari sporiri ale faptelor bune. După aceea a rugat pe egumenul, să-i dea voie să se ducă la Rempli, și luând binecuvântare s-a dus. Acolo intrând în Biserica Sfântului Gheorghe, a întâmpinat pe Preotul cel de Dumnezeu cinstitor, acela de care am spus mai înainte, și arătându-i-se lui cine este, i-a zis: „Iată, că, cu Dumnezeescul Dar, și prin rugăciunile tale cele bine primite m-am făcut creștin și monah însă am mare dorință să văd pe Domnul Iisus Hristos. Pentru aceea te rog cu căldură, să mă înveți ce se cade să fac, ca să-mi îndeplinesc dorul meu". Atunci Preotul slăvind pe Dumnezeu, i-a zis: „Du-te la Amira, unchiul tău, apoi înaintea lui și înaintea tuturor saracinilor mărturisește pe Domnul nostru Iisus Hristos, cum că este Fiul lui Dumnezeu, Făcător a toată zidirea; cum că s-a făcut Om și a făcut prea slăvite minuni în lume, și S-a răstignit și S-a îngropat și a treia zi a înviat și cu slavă S-a înălțat la Ceruri. Deci făcând așa cu îndrăsneală, vei vedea pe Domnul.

Atunci de-a pururea pomenitul monahul acela, plecându-se Dumnezeeștilor cuvinte ale cucernicului Preot, a plecat îndată și s-a dus la locul unde era unchiul său iar noaptea suindu-se în minareaua (turnul) geamiilor, a început a striga: „Alergați aici o saracini, că am să vă spui vouă cuvânt". Aceia auzind aceasta au alergat cu făclii și aflând pe monahul acela, l-au întrebat ce are să le spuie? Monahul a zis: „Ce-mi dați mie să vă spui unde este nepotul lui Amira, care a fugit pe ascuns?" Aceia au răspuns: „Dacă ne vei spune nouă aceasta, îți vom da bani câți vei voi". Monahul a zis: „Duceți-mă la Amira ca să-i spui". Atunci numaidecât l-au dus la Amira, zicând: „Monahul acesta știe unde este nepotul tău". Amira l-a întrebat pe dânsul, de-l știe cu adevărat. Monahul a răspuns: „Da, cu adevărat îl știu, că eu însu-mi sunt; însă acum sunt creștin, și cred în Tatăl și în Fiul și în Sf. Duh, într-o Dumnezeire. Și mărturisesc că Fiul lui Dumnezeu S-a întrupat din pururea Fecioara Maria, și a făcut mari minuni în lume, apoi S-a răstignit și S-a îngropat, și a treia zi a înviat și la Cer s-a înălțat; apoi S-a așezat la dreapta lui Dumnezeu Tatăl, și va să vie iarăși să judece viii și morții".

Acestea auzindu-le Amira, unchiul său, înspăimântându-se, a zis: „Ce ai pătimit ticălosule, de ți-ai lăsat casa ta, bogățiile și slavele tale, și umbli așa

defăimat ca un cerșetător? Nu te întorci la credința ta, să mărturisești prooroc pe Mahomed și să vii iarăși întru starea ta cea dintâi?" Iar monahul a răspuns: „Eu câte bunătăți aveam atunci când eram saracin, erau toate partea diavolului; iar aceste haine de păr pe care le port acum sunt lauda mea, bogăția mea și arvună a slavei ce am să dobândesc pentru credința cea adevărată a Hristosului meu; dar pe Mahomed, care v-a amăgit pe voi, îl defăimez și credința lui o urăsc și despre dânsa mă întorc și o anatematisesc". Cu toate acestea lui Amira fiindu-i milă de dânsul, a zis saracinilor care se aflau acolo: „El și-a pierdut mintea și nu știe ce zice: scoateți-l afară și goniți-l pe dânsul". Iar aceia i-au zis lui: „Pe acela care a anatematisit pe proorocul nostru și credința noastră și care este vrednic de cumplită moarte îl slobozești? Apoi și noi lepădăm credința noastră și ne facem creștini".

Atunci Amira temându-se de dânșii, să nu facă vre-o răscoală asupra lui, le-a dat libertate să facă cu dânsul orice vor voi. Iar ei scrâșnind din dinți, au răpit pe fericitul monah, și scoțndu-l afară din cetate l-au împroșcat cu pietre, dar el chema numele Domnului nostru Iisus Hristos. Și așa s-a săvârșit de-a pururea pomenitul, într-o bună mărturisire; și mergând cu îndrăsneală către Domnul, pe Care l-a dorit, luând cununa mărturisirii. Pentru aceea în fiecare noapte s-a arătat o stea strălucitoare deasupra grămezii de pietre, și lumina toată partea aceea; care lucru văzându-l saracinii, se minunau. Și trecând vreme multă, Amira a dat voie creștinilor, care scoțând Sfintele Moaște ale mărturisitorului din grămada de pietre, o minune! le-au aflat întregi și nestricate, având multă bună mireasmă, pe care moaște cu evalvie sărutându-le, le-au îngropat cu laude și cu cântări de psalmi, slăvind pe Domnul nostru Iisus Hristos, Căruia se cuvine slava și stăpânirea în veci, Amin(†).

6. **Ce scoate Preotul din a doua prescură?** Preotul luând a doua prescură (prosforă) cu sigiliul (monograma) Maicii Domnului, taie o părticică în formă triunghiulară — din partea scrisă — în amintirea Maicii Domnului(††), zicând: *„Întru cinstea și pomenirea preabinecuvântatei, slăvitei, Stăpânei noastre de Dumnezeu Născătoare și pururea Fecioarei Maria, pentru ale căreia rugăciuni, primește Doamne jertfa aceasta întru Jertfelnicul tău cel mai presus de Ceruri"*. Scoțând apoi părticica, o pune pe Sf. Disc de-a dreapta Sfântului Agneț, zicând: *„De fața a stătut Împărăteasa de-a dreapta Ta, în haină aurită îmbrăcată și prea înfrumusețată"*(*). Această părticică, așezată de-a dreapta Sfântului Agneț,

(†) V.Sf. 3 a XI-a, pg. 30-38; (††) De nu are monograma Maicii Domnului, scoate părticia de sub pecetea prescurei a doua; (*) Ps. 44_{11};

ne reamintește că, Maica Domnului a stat lângă Crucea de pe Golgota, de-a dreapta iubitului Său Fiu Iisus Hristos când era răstignit, plângând cu amar; iar acum în slava cerească, stă lângă Scaunul Dumnezeirii, de-a dreapta Mântuitorului. Acolo în Ceruri Ea mijlocește și se roagă fierbinte pentru mântuirea creștinilor.

Sf. Simeon Tesaloniceanul, ca și alți Părinți, privitor la această legătură cu cuvintele psalmistului, zic că, precum în Cer Prea Sfânta Fecioară Maria întrece pe toți Sfinții și Îngerii în mărime și strălucire, fiind mai în apropierea Scaunului Dumnezeirii; tot astfel și la săvârșirea Sf. Liturghii, părticica care o închipuiește pe Prea Sfinția Sa, se așează și stă de-a dreapta Sfântului Agneț, fiindcă întrece în cinste și în Dar pe celelalte părticele ale cetelor Sfinților din cereasca Biserică triumfătoare, și pe ale celor din Biserica luptătoare de pe pământ. „Preotul luând alt colț de prescură, scoate cu copia o părticică din mijlocul peceții și o aduce întru cinstea și pomenirea Maicii lui Dumnezeu, și aceasta o pune de-a dreapta Sfântului Agneț celui din Discos, căci această pâine mai închipuiește și Trupul Domnului Hristos; iar părticica aceea în locul celei ce L-a născut pe El cu feciorie. Deci păzindu-se și întru închipuire adevărul, stă Împărăteasa — cum scriu psalmii — de-a dreapta Fiului și Împăratului Hristos, luând ca o Maică cinstea cea mai mare, pentru că partea cea din dreapta este cea mai de cinste și întâia"(i).

7. **Ce scoate Preotul din prescura a III-a?** Preotul luând a treia pâinișoară, scoate dintr-însa nouă părticele, tot în formă de prismă triunghiulară (mai mică, cam de trei ori decât a Maicii Domnului). Aceste 9 părticele se scot în amintirea celor 9 trepte îngerești, și cele 9 cete ale Sfinților, astfel:

a) Tăind cu copia prima părticică în amintirea Sfântului Ioan Botezătorul, zice: *„A cinstitului, slăvitului Prooroc, înainte mergătorului și botezătorului Ioan"*. Luând această primă părticică o pune sus de partea stângă a Sfântului Agneț, făcând începutul celei dintâi.

b) Scoate și pune a doua părticică mai jos de cea dintâi bine la rând, zicând: „A sfinților, slăviților Prooroci, Moisi și Aaron, Ilie și Elisei, David și Esei; a Sfinților trei tineri, a lui Daniil Proorocul și s tuturor Sfinților Prooroci.

c) Scoate și așează a treia părticică sub cea de a doua zicând: „A sfinților și întru tot lăudaților Apostoli Petru și Pavel, a celor doisprezece, a celor șaptezeci și a tuturor Sfinților Apostoli".

(i) 1 Tes. c. 93;

d) Scoțând și așezând apoi a patra părticică, lângă părticica cea dintâi, începând al doilea rând, zice: „A celor între sfinți, părinților noștri și ai lumii mari dascăli și ierarhi: Vasilie cel Mare, Grigore Teologul și Ioan Gură de Aur, Atanasie și Chiril, Nicolae cel din Mira și Spiridon al Trimitundei; și ale tuturor sfinților sfințiților ierarhi".

e) Scoate și așează a cincea părticică, sub cea dintâi pe rândul al doilea, zicând: A Sfântului întâiului Mucenic și Arhidiacn Ștefan, a Sfinților marilor Mucenici: Dimitrie, Gheorghe, teodor Tiron, teodor Stratilat și

„Iar întâmplându-se o zi cu bun prilej, când Irod făcea ospățul nașterii sale, boierilor săi, căpitanilor și celor mai mari Galileei, a intrat fata Irodiadei. Și jucând și plăcând lui Irod și celor ce ședeau cu dânsul, a zis împăratul fetei: „Cere de la mine orice vei vrea și voi da ție". Și s-a jurat ei, zicând: „Orice vei cere de la mine voi da ție până la jumătate din împărăția mea". Iar ea ieșind, a zis mamei sale: „Ce voi cere?" Iar aceiea a zis: „Capul lui Ioan Botezătorul". Și împăratul foarte s-a întristat. Dar pentru jurământ și pentru cei ce ședeau împreună cu dânsul, n-a vrut să-i lepede cererea. Și îndată, trimițând împăratul un speculator, a poruncit să aducă capul lui. Iar acela mergând, i-a tăiat capul în temniță. Și l-a adus în tipsie și L-a dat pe el fetei, și fata l-a dat mamei sale. Și auzind ucenicii lui, au venit și au ridicat trupul lui cel căzut și l-au pus pe el în mormânt, și venind au vestit lui Iisus.

În vremea aceia, Irod, cel a patra parte stăpânitor, a auzit vestea despre Iisus și despre toate cele ce făcea El, căci numele Lui se răspândise, și nu se pricepea, pentru că unii ziceau că Ioan s-a sculat din morți, iar alții că Ilie s-a arătat, iar alții că un proroc din cei de demult a înviat. Și a zis Irod: „Pe Ioan eu l-am tăiat. Dar acesta cine este de care aud unele ca acestea?" Acesta este tot Ioan Botezătorul. El a înviat din morți și pentru aceasta se fac puteri întru el. Și căuta să-l vadă pe el. Dar Iisus, auzind, s-a dus de acolo" (Mt. 14_{1-12}; Mc. 6_{14-29}; Lc. 9_{7-9}).

Ioan cel nou; și a tuturor Sfinților Mucenici și Mucenițe: Tecla, Varvara, Paraschiva, Ecaterina, Filoftia și a tuturor Sfintelor Mucenițe".

f) Scoate și așează a șasea părticică lângă a treia din rândul prim, formând al doilea rând, zicând în același timp: „A cuvioșilor și purtătorilor de Dumnezeu, părinților noștri: Antonie, Eftimie, Sava, Onufrie, Atanasie cel din Aton, Dimitrie cel nou, și a tuturor preacuvioșilor părinți, și a preacuvioaselor maici: Pelaghia, Teodosia, Anastasia, Epraxia, Fevronia, Teodula, Eufrosina, Maria Egipteanca, Paraschiva și a tuturor sfintelor preacuvioaselor maici".

g) Scoate și așează părticica a șaptea deasupra, începând rândul al treilea, zicând în același timp: „A sfinților făcătorilor de minuni fără de arginți, Cosma și Damian Chir și Ioan, Panteleimon și Ermolae; și ale tuturor Sfinților cei fără de arginți".

h) Scoțând a opta părticică și așezând-o sub cea dintâi în rândul al treilea, zice: „A Sfinților și drepților Dumnezeești Părinți Ioachim și Ana, și a Sfântului (cutare a căruia este ziua) și ale tuturor sfinților, pentru ale cărora rugăciuni, cercetează-ne pe noi Dumnezeule cu milă și cu îndurări".

i) Apoi scoțând și așezând și a noua părticică sub cele două, complectând și rândul al treilea, zice în același timp: „Acelui între Sfinți părintelui nostru Ioan Gură de Aur, Arhiepiscopul Constantinopolului, (ori a Sfântului Vasilie Arhiepiscopul Chesariei Capadochiei), a căruia Liturghie se face.

8. **Ce scoate Preotul din prescura a IV-a?** Preotul luând a patra prescură (pâinișoară) taie și scoate o părticică în formă triunghiulară, ceva mai mărișoară ca a cetelor, zicând: „Pomenește, Stăpâne, iubitorule de oameni, toată episcopia dreptcredincioșilor și pe prea sfințitul Arhiepiscopul și Mitropolitul, (sau Episcopul nostru N. pomenind și pe Arhiereul, care l-a hirotonisit), pe cinstita Preoție și întru Hristos Diaconie, și toată ceata Preoțească (și pe egumenul N.) pe frații și împreună liturghisitorii noștri, Preoți și Diaconi, și pe toți frații noștri, pe care i-ai chemat la împărtășirea Ta, prin milostivirea Ta întru tot Bunule Stăpâne". Și luând părticica o pune din jos de Sfântul Agneț în partea dreaptă către părticica Maicii Domnului, care corespunde cu stânga Preotului.

După aceea taie și scoate părticică pentru stăpânitorul țării(j) și pomenește, zicând: „Pomenește Doamne și pe iubitorul de Hristos, regele nostru (se pomenește împreună și familia regală) și pe toți binecredincioșii domni". Părticica o așează în stânga celei dintâi sub Sfântul Agneț.

(j) De este creștin ortodox; iar de nu în amintirea stăpânitorilor creștini ortodocși;

Tot din această pâinișoară scoate părticele mici, pentru sănătatea, ajutorul, iertarea păcatelor și mântuirea creștinilor vii. Părticelele acestea le pune dedesubtul Sfântului Agneț și a părticelelor triunghiulare a Ierarhului eparhiot și a Regelui țării. În timpul scoaterii părticelelor pentru crestinii vii, Preotul zice: „Primește Doamne Jertfa aceasta — pentru iertarea păcatelor, a tuturor fraților celor întru Hristos, și pentru tot sufletul creștinilor cel necăjit și întristat, căruia îi trebuiește mila și ajutorul lui Dumnezeu, pentru apărarea țării acesteia, și a celor ce viețuiesc într-însa, pentru pacea și întemeierea a toată lumea, — pentru bunăstarea Sfintelor lui Dumnezeu Biserici, — pentru mântuirea și ajutorul celor ce cu osârdie și cu frica lui Dumnezeu se ostenesc și slujesc: părinți și frați ai noștri, pentru cei trimiși, — pentru cei cu sunt în călătorie, — pentru tămăduirea celor ce zac în boale, — pentru izbăvirea celor robiți, pentru cei ce sunt în judecăți, în ocne, în exiluri, în necazuri și apărare, pentru cei ce ne urăsc și pentru cei ce ne iubesc pe noi, pentru acei ce ne miluiesc și ne slujesc nouă, și pentru cei ce ne-au poruncit nouă nevrednicilor să ne rugăm pentru dânșii — pentru frații noștri care sunt în dregătorii, și pentru toți cei ce slujesc și au slujit în Sfântul Locașul acesta".

După aceasta tot din acest corn de prescură (pâinișoară) scoate părticele și punându-le lângă celelalte pentru vii pomenește numele parohienilor și ale altor binefăcători dreptcredincioși creștini care vor cere a fi pomeniți prin plătirea Sf. Liturghii, sărindare și alte binefaceri.

Arătări Dumnezeești. „În vremea lucrării Sfintei proscomidii a văzut împăratul oameni mulți, pentru care aducea preotul jertfă. Fețele unora erau luminate; iar ale altora întunecate. Îngerul lui Dumnezeu lua jertfele — prescuri, vin, lumânări, untdelemn, tămâie, smirnă, pomelnicele cu bani cu tot — aduse de creștinii păcătoși și răi și le ardea în foc"(†).

(†) **Biserica primește darurile credincioșilor; iar darurile necredincioșilor și ale păcătoșilor nepărăsiți sunt respeinse, se pierd.** În acest scop Biserica apostolică și patristică obliga pe Episcopi să ia daruri numai de la creștinii cei buni; iar de la cei ce trăiau în felurite fărădelegi să nu ia.

„Episcopul este dator să știe, ale cui daruri trebuie primite și ale cui nu, căci la aducerea darurilor el trebuie să se păzească de cârciumari, pentru că: „Nu se va îndrepta cârciumarul de păcatul său(j), deoarece și Isaia (l), mustrând pe Israil, a zis undeva despre ei: „Cârciumarii tăi amestecă vinul cu apă". Dar și de desfrânați trebuie să se ferească, căci: „Nu vei aduce Domnului plata desfrânatei"(m), asemenea și de răpitori și de lacomi de bunurile altora și de cei ce fac adulter, pentru că jertfele acestora sunt urâte

(j) Sirah. 26^{25}; (l) Is. 1^{22}; (m) Deut. 23^{19};

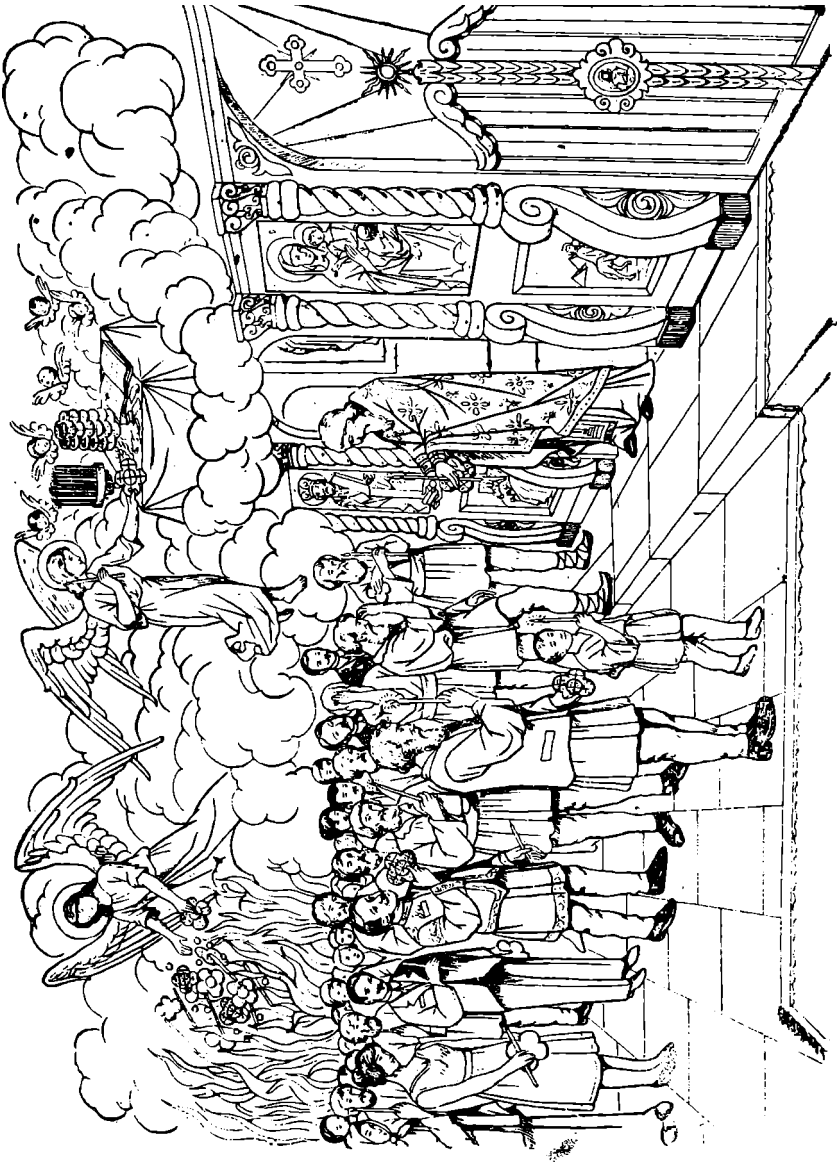

Jertfele credincioșilor: prescuri, vin, lumânări, tămâie și bani cu pomelnice, sunt primite și duse de Sf. Îngeri în ceruri. Jertfele creștinilor întunecați de păcate sunt azvârlite de Îngeri în foc, unde se nimicesc. Acestea având-le în vedere Sf. părinți, au hotărât sfinților liturghisitori să nu primească jertfe de la păcătoșii orbraznici și nepocăiți.

9. Pentru cei necredincioși, cei de altă credință și pentru cei ce fac păcate la arătare fără a se pocăi poate Preotul a scoate părticele?

„...Cei necredincioși și cei care nu sunt drept-slăvitori nu trebuiesc

---

înaintea lui Dumnezeu. Dar și de cei ce apasă pe văduvă și chinuiesc pe orfan, și umplu închisorile cu nevinovați sau și de cei ce tratează rău pe servitorii lor, cu bătăi, zic, și cu foamete și cu muncă grea, sau și de cei ce pustiesc orașe întregi, trebuie să fugi, Episcope, căci jertfele acestora sunt pângărite. De asemenea vei îndepărta pe plastografi, peritori, care contribuiesc la nedreptate, pe cei care fac idoli, pe hoți și vameșii nedrepți, pe cei care au cântar și măsuri mincinoase, pe soldatul pârâș, care „nu se mulțumește cu solda sa, ci năpăstuiește pe săraci"(n), pe ucigaș și călău, pe judecătorul călcător de legi, pe cei ce răstoarnă ordinea lucrurilor, pe cel ce unelteste rele împotriva oamenilor, pe săvârșitorul de fapte netrebnice, pe bețiv, pe hulitorul împotriva lui Dumnezeu, pe cel peste măsură desfrânat, pe cămătarul cumplit și pe orice alt făcător de rele și care se luptă împotriva voinței lui Dumnezeu, căci zice Scriptura: „Toți aceștia sunt urâți înaintea lui Dumnezeu"(o). Cei care prin urmare, primesc daruri de la astfel de oameni și hrănesc cu ele pe văduve și pe orfani, vor fi supuși judecății lui Dumnezeu, ca și Adonias(p). Proorocul despre care se vorbește în cărțile împăraților și care, pentru că n-a ascultat de Dumnezeu și-a mâncat pâine și a băut apă în locul unde Dumnezeu nu i-a dat voie din pricina idolatriei lui Ieroboam, a fost ucis de un leu, căci pâinea care se servește văduvelor din agoniseală cinstită, este mai dreaptă, chiar de este rea și puțină, decât cea provenită din nedreptate și pâră mincinoasă, chiar de este multă și bine pregătită, pentru că zice Scriptura: „Mai bun este puținul agonisit cu dreptate decât bogăția multă a celor păcătoși(r). Iar văduva, care se hrănește și se îndestulează din darurile nelegiuiților, chiar dacă se va ruga pentru ei, nu va fi ascultată, căci cunoscătorul de inimi(s) Dumnezeu s-a pronunțat cu hotărâre față de nelegiuiți, zicând: **„Chiar Moisi și Samuil de ar sta înaintea Mea pentru ei, nu-i voi asculta. Și tu nu te ruga pentru poporul acesta și nu stărui ca să fie miluiți și nu mijloci la Mine pentru ei, că nu te voiu asculta"**(t).

Ba încă acei ce păcătuiesc și nu se pocăiesc nu numai că nu vor fi ascultați în rugăciunile lor, dar și pe Dumnezeu îl mânie, aducându-i aminte de nelegiuirea lor(u).

Feriți-vă, prin urmare, de astfel de daruri ca de „prețul câinelui"(v) și de „plata desfrânatei", căci amândouă sunt oprite prin legi. De aceea nici Elisei(z), n-a primit cele dăruite de Azail, nici Ahia(x) cele dăruite de Ieroboam. Iar dacă Proorocii lui Dumnezeu n-au primit darurile nelegiuiților(a), drept este că nici voi, Episcopilor, să nu primiți, căci și „Simion magul(b) aducându-ne bani", mie Petru și lui Ioan, a încercat să cumpere Darul lui Dumnezeu, care nu se poate vinde. Și noi, neprimind banii, ne-am rugat să fie în veci blestemat, „că a crezut să dobândească darul lui Dumnezeu" nu prin bunăvoință către Dumnezeu, ci „prin cumpărare cu bani". Fugiți dar de darurile aduse la Jertfelnicul lui Dumnezeu cu rea cunoștință, căci zice: „Stai departe de cel nedrept, și nu te vei teme, și frica nu se va apropia de tine"(c).

Iar dacă ziceți, că aceștia sunt cei care dau milostenii și dacă nu vom lua de la ei, de unde vom ajuta văduvele și săracii poporului? Veți auzi de la noi, că pentru aceea vi se dau daruri ca Leviților, prinoasele poporului vostru, ca să vă îndestulați și pe voi și pe cei

---

(n) Lc. 3^{14}; (o) Is. 1; Lc. 16^{15}; 18^{9-14}; Mt. 7^{21-23}; (p) 3 Împ. 13; Prov. 17^{15}; (r) Prov. S. 11; Eccl. 6; (s) Lc. 12^{16-31}; 18^{24}; Ps. 36^{16}; (t) Ierem. 7^{16}; 4^{24}; 11^{11}; 14^{16-12}; 15^{1-9}; (u) Mt. 15^{8}; 23; (v) Ier. 15^{1}; 7^{19-21}; Is. 66^{2-3}; (z) Deut. 23^{19}; (x) 4 Împ. 8; (a) 3 Împ. 14; (b) F.Ap. 8^{13-24}; (c) Iez. 54_{14};

pomeniți, căci ce împărtășire are lumina cu întunericul? De vreme ce vor alege — zice — Îngerii pe cei răi din cei drepți. Drept aceea Preotul nu trebuie a aduce miride (părticele) sau a pomeni pe vreunul care este de altă credință, și nici pe cei ce fac păcate la arătare și nu se pocăiesc, căci pomenirea pentru ei este o osândire, ca și celor care nepocăiți se împărtășesc cu Înfricoșatele Taine, precum zice Pavel"(i).

Liturghiile și darurile aduse la Sf. Biserică de creștini care nu se părăsesc de păcatelor lor, sunt respinse, iar ei merg spre pierzare.

Un tâlhar ucigaș a mers de s-a culcat la umbra unui zid vechi. Dormind el, i s-a arătat în somn oarecine și i-a zis: „Scoală de aici și te dă în lături,

---

săraci și că nu siliți de sărăcie, să primiți de la cei răi. Iar dacă Bisericile sunt atât de sărace, mai de folos este a muri, decât a primi ceva de la dușmanii lui Dumnezeu spre necinstea și batjocura prietenilor Lui, căci despre unii ca aceștia zice și Proorocul: „Untdelemnul păcătosului să nu ungă capul meu"(d). De aceea, cercetați pe astfel de aducători de daruri, și primiți de la cei ce umblă cu dreptate și îngrijiți de cei strâmtorați, iar de la cei scoși afară din Biserică nu primiți până ce nu sunt găsiți vrednici a fi membri ai Bisericii. Dacă e lipsă de daruri, dă de veste fraților și, făcând colectă de la ei, ajută cu dreptate pe orfani și pe văduve.

Spune însă poporului de sub tine cele ce zice și Solomon înțeleptul: **„Cinstește pe Domnul din agoniselile tale drepte, și adu-i pârgă din roadele tale drepte, ca să se umple grânarele tale cu belșug și teascurile tale să reverse vinul"**(e). Așadar, din munca cinstită a credincioșilor să hrăniți și să îmbrăcați pe cei săraci, iar banii strânși de la ei, precum am spus mai sus, rânduiți să fie întrebuințați la răscumpărarea sfinților, liberând pe sclavi, pe prizonieri, pe cei închiși, pe cei supuși la grele încercări, pe cei trimiși la luptă(f), și moarte prin osândă din partea tiranilor pentru numele lui Hristos, căci zice Scriptura: **„Scapă pe cei ce sunt duși la moarte și nu te feri de cei ce sunt aproape de a fi uciși"**.

De vine cumva însă nevoia să primiți bani fără voia voastră, de la vreun nelegiuit, cheltuiții pe lemne și cărbuni, ca văduva și orfanul primind ceva din ei, să nu fie nevoiți să-și cumpere hrană sau băutură, cum nu se cuvine, căci drept este ca aceste daruri din partea nelegiuiților, să fie hrană pentru foc, nu hrană pentru pioși. Acestea hotărăște și legea, poruncind să nu se mănânce jertfă întârziată; ci să se ardă în foc(g). Asemenea daruri nu sunt rele prin firea lor; ci prin intențiunea (gândul) celor ce le aduc; iar noi vă poruncim aceasta, nu ca să urâți pe cei ce se apropie de voi, deoarece știți că păcătoșilor adesea ori le-a folosit întâlnirea cu cei pioși, și că numai întovărășirea cu ei la cele religioase este vătămătoare. Acestea deci iubiților să fie zise numai spre siguranța voastră"(†).

(i) S. Tes. c. 94, vezi și Ier. 7_{1-20}; 11_{14}; Is. 1; (d) Ps. 140_5; (e) Prov. 3_{9-10}; (f) Lupta gladiatorilor; (g) Levit. 19_6; (†) Scrierile Apostolice. Vol. II trad. de Pr. I Mihălcescu...pg. 106-110; Const. Apost. lib. IV c. VI. Vezi Dr. Badea Cireșeanu Tez. Lit. Tom. III, pg. 159-160;

căci cade zidul pe tine, te împresoară, strivește și ucide". El auzind, s-a sculat și a fugit de acolo. Îndată după plecarea lui, zidul a căzut, iar el băutorul de sânge a scăpat. Văzând această minune, el a socotit în mintea lui că face bine, de vreme ce-l scosese Dumnezeu din primejdia asta. Socotind astfel, că nu-l urăște Dumnezeu pentru faptele lui, și pentru uciderile lui, a luat tămâie, și aducându-le la Sf. Biserică, a zis: „Mulțumescu-Ți Doamne că mă scoseși din nevoie!" Dar vai, el nu știa întunecatul că alta este voia lui Dumnezeu. Ieșind din Sf. Biserică, s-a dus la casa lui. Acolo mâncând și bând bine, s-a culcat să doarmă. Pe când dormea, i s-a arătat iarăși Cela ce-l izbăvise de la zid, și i-a zis lui: „Pentru ce Mi-ai adus tămâia și lumânările? Au socotești cu mintea ta că-Mi plac faptele tale fărădelege? Nu. Ci să știi că pentru aceasta te-am izbăvit din primejdia aceia ca să nu mori în odihnă, neștiut de nimeni. Eu voi face să te puie autoritățile judecătorești în țapă, ca să te vază oamenii care se vor afla acolo!"... El dacă a văzut vedenia s-a sculat înfricoșat. Privind pe fereastră, a văzut afară mulți oameni ai stăpânirii veniți ca să-l prindă.

Aceia prinzându-l în acel ceas, l-au dus la judecătorul cetății. Judecătorul a dat poruncă să-l puie în țapă în mijlocul târgului, ca să-l vază oamenii mari și mici. Așa a plătit Dumnezeu ucigașului aceluia. Aceasta o face Dumnezeu de multe ori, ca să pedepsească pe cei cu fire rea, și să aibă și aceia ce se pedepsesc mai puțină muncă. Că cei ce nu se pedepsesc aici în lume unde au păcătuit, e vai de dânșii că mai mult se vor munci în veci(†).

„Faceți roade vrednice de pocăință, că iată securea stă la rădăcina pomilor. Tot pomul care nu face roade se taie și în foc se aruncă"(h).

10. **Ce folos aduc Sfintele Liturghii care se fac pentru cei vii?** Sfintele Liturghii, aduc creștinilor multe și felurite foloase. Pin Sfintele Liturghii se aduce în casele credincioșilor: belșug, pace, sănătate, iertare de păcate, isbăvire de feluriți vrăjmași și de primejdii.

Naufragiați salvați de moarte prin slujba Sfintei Liturghii

Un Preot și-a salvat fratele din înec prin slujba Sf. Liturghii. Sf. Grigorie cel Mare scrie în dialogurile sale, că s-a sfărâmat o corabie mare, pe care au văzut-o oamenii cetății de unde erau corăbierii, și socotind că s-au înecat toți, a făcut un Preot Sfânta Liturghie, pentru un frate ce era în corabie, și l-a pomenit pe el ca pe un mort. Nu trecu două zile și iată fratele a venit sănătos la casa sa; și întrebându-l cum a scăpat

(†) Din „Mărgăritarele Sf. Ioan Hrisostom"; (h) Mt. 3_3;

de primejdie a răspuns: de îndată ce s-a sfărâmat corabia am răpit o scândură și am înotat cu aceia cât am putut; iar după câteva ceasuri am ostenit și nu mai puteam să înot, și iată văz un tânăr foarte frumos, care dându-mi o pâine prea frumoasă și minunată, am luat atâta putere încât nu mai aveam nicicum osteneală, până ce cu Dumnezeescul ajutor am ajuns la uscat norocit(†).

O soție credincioasă și-a scăpat soțul de la moarte de sub dărâmăturile unei mine de aur, prin Sf. Liturghie. Un muncitor săpa cu alți mulți tovarăși, care scoteau din pământ aur pentru stăpâniri; și săpând adânc, a căzut muntele pe ei, și i-a cotropit pe toți și au murit afară de unul care era căzut sub niște pietre mari, dar nu l-au vătămat căci pietrele stăteau drepte, iar el dedesubtul lor, însă era îngropat de viu, și nimenea nu socotea, că nu va fi murit, ci toți credeau că s-au omorât până la unul. Deci muierea acelui viu, ca o creștină evlavioasă, a plătit la un Preot să facă 40 de Liturghii pentru sufletul bărbatului său, și-i aducea în toate zilele câte o prescură, un vas cu vin și o lumânare, ca o săracă ce era. Văzând dară diavolul atâta evlavie a muierii, i-au pismuit și schimbându-și chipul, au (întâmpinat-o) întâlnind-o dimineața când mergea cu aducerea la Sf. Biserică, și-i zise: preotul are slujbă grabnică, și a slujit mai devreme; nu te mai osteni să mergi, poimâine-i vei da datoria. Asemenea a făcut întru tot vicleanul încă alte două zile. Când dar se făceau Liturghiile, au pus iarăși alți oameni de săpară locul acela, și au auzit un glas de sub pietre zicând: săpați mă rog ușor, că asupra mea sunt două pietre, și să nu cază să mă omoare; iar ei s-au minunat. Și săpând în lături l-au aflat pe el sănătos, și au înștiințat pe muierea lui, și alergând toți cei care au auzit aceasta, ca să vază o așa minunată și străină vedere, și întrebându-l cum a trăit atâtea zile fără hrană, a răspuns zicând: în toate zilele îmi aducea cineva nevăzut, o pâine, o cană cu vin și o făclie aprindea înaintea mea și mâncam; afară de trei zile în care nici pâine n-am gustat, nici lumină n-am văzut, pentru care mult m-am amărât, tânguindu-mi păcatele mele, că socoteam că voi muri. După aceasta am văzut iarăși a patra zi, făclia, pâinea și vinul ca mai înainte și m-am bucurat, slăvind pe Dumnezeu, că nu m-a părăsit până la sfârșit. Acestea auzind muierea lui, a înțeles pricina și a povestit tuturor că adică acele daruri care le da Preotului și slujea, le aducea Îngerul celui îngropat de viu și se ducea nevăzut. Vedeți fraților puterea Sfintei Liturghii! Dacă la cei vii lucrează asemenea minuni, cât socotiți să folosească pe cei repauzați!(††)

(†) Mântuirea Păcătoșilor o.c. pg. 217;

(††) Mânt. Păcăt., pg. 217-9;

Naufragiat scăpat de înec prin Slujba Sf. Liturghii

Sfântul Grigore istorisește în scrierile sale această întâmplare și minune: Cel întru fericita pomenire ce a fost mai înainte de mine Papă, a dat poruncă ca să vie la Roma, Aragon Episcopul cetății Panormului. Acesta pe mare călătorind, o primejdie foarte cumplită a suferit, încât se desnădăjduise el acum că se va mai izbăvi din primejdia acelor valuri mari. Iar un corăbier oarecare din cei ce înota cu dânsul, anume Varac, care acum la aceiași Biserică slujitor este, în urma corăbiei într-o luntre se ocârmuia, de la care rupându-se funia, împreună cu luntrea s-au luat de valuri și nu s-a mai văzut. Iar corabia întru care era Episcopul, cu multă nevoie la ostrovul ce se chemea Ustic au sosit, sfarâmată de sila valurilor.

Însă după ce au trecut trei zile, și nici dintr-o parte a mării nevăzând luntrea cea ruptă cu corăbierul, foarte s-a scârbit Episcopul, socotind că este acela înecat. Apoi pentru slujba lui cea iubită, datoria care este să se facă la mort, au poruncit să aducă mântuitoarea Jertfă Atot Puternicului Dumnezeu, pentru odihna sufletului aceluia. Iar după ce s-au făcut aceasta, dregându-și corabia au mers la Italia, și la cetatea ce se chema Tuport ajungând, acolo au aflat pe corăbierul cel ce li se părea că a murit. Deci de această neașteptată vedere bucurându-se Episcopul, a început a-l întreba pe el; cum întru atâtea zile, într-o primejdie ca aceia a mării a putut să fie viu? Iar acela răspunzând le-a spus lor, că în viforul acela se umpluse corăbioara de valuri, însă el o ocârmuia și o ținea spre a înota. Și de câte ori se răsturna ea cu susul în jos, cârma în sus îi era, apoi în câteva zile și nopți neîncetat pătimind-o aceasta, acum puterea lui îi slăbise din lăuntru de osteneală și de foame. Iar în ce chip l-au păzit pe el iubirea de oameni a lui Dumnezeu, ne-au arătat, care lucru încă și până acum îl mărturisește, zicând: cum că între valuri ostenindu-se și nevoindu-se, deodată i s-au îngreuiat mintea, nici în somn afundată fiind, nici iarăși putea ca să fie trează desăvârșit. Și în mijlocul mării fiind el, i s-au arătat lui oarecine, aducându-i pâine spre mâncare. Apoi mâncând și săturându-se, s-a întărit. Iar netrecând mult, corăbioara din primejdia aceia și din sila valurilor, o au scăpt pe ea și la pământ o au povățuit. Deci aceasta auzind-o Episcopul au cercat ziua, și au aflat, cum că aceea era, întru care Preotul de la ostrovul ce se chema Ustric, pentru dânsul au adus Atot Puternicului Dumnezeu aducerea Jertfei cele Sfinte(†).

Copil scos din robie de Sf. Gheorghe și adus tatălui său în timpul Sf. Liturghii, în Sf. Altar. În zilele împăratului grecesc Vasile, eu fiind

(†) Prolog 10 a VII-a;

tânăr, stăpânul meu voevodul, la care slujam, a fost trimis de împăratul la ostrovul Ciprului, unde după ce am ajuns, am auzit o minune a Marelui Sfânt Mucenic Gheorghe, care nu de mult o făcuse în Biserica lui la ziua praznicului; — pentru că spuneau locuitorii de acolo, că fiul Preotului care slujea în Biserica Sf. Gheorghe, a fost robit de saracini; și la praznicul Sfântului Gheorghe, s-a aflat lângă tatăl său în Biserică, la vremea Liturghiei. Deci Voevodul chemând la sine pe Preot și pe fiul lui, îl întrebă, cum ai venit de la Saracini? Iar tânărul a început a-i spune astfel: „Precum Dumnezeu a voit, așa Sfântul Mucenic Gheorghe m-a eliberat; însă eu nu știu cum am venit decât nu mai știu că am fost robit de Saracini acum trei ani, pentru că mă trimisese tatăl meu într-o corabie cu alți oameni pentru negustătorie, și năvălind asupra noastră Saracinii, pe toți ne-au robit și am fost dus la dânșii în Palestina, — (căci atunci Ierusalimul și toată Palestina era stăpânită de Saracini); unde am slujit (zicea tânărul) stăpânului meu, trei ani; și iată în a optusprezecea zi este de când stăpânul meu mi-a poruncit să-i duc așternutul la baia cea de obste vrând să se spele acolo, și spălându-se mi-a zis: Nu mi-ai adus dulceață și apă să beau? Și am răspuns lui: Nu ți-am adus stăpâne. Iar acela vroia să mă prindă, ca să mă bată; dar eu scăpând, am alergat acasă la stăpâna mea, și luând degrab de la ea șerbet, mă întorceam spre baie la stăpân. Și îmi era calea prea lungă, o curte creștinească în care era o Biserică, și se săvârșea într-acel ceas Dumnezeeiasca Liturghie. Când am auzit după întâia intrare, cântându-se candacul Sfântului Gheorghe: „Lucrat fiind de Dumnezeu te-ai arătat" și celelalte, pentru că era praznicul Sfântului Gheorghe, și auzind acea cântare, am plâns și am zis: Sfinte Mare Mucenic Gheorghe, au n-a fost primită lui Dumnezeu și ție nici o suspinare a robului tău, adică a tatălui meu? Pentru ce ai trecut cu vederea lacrimile și rugăciunile lui, cele făcute de el pentru mine, în a ta Biserică, ca să mă fi izbăvit din această robie și pradă? Acestea zicând, alergam către baie, și văzându-mă stăpânul meu plin de lacrimi, a început cu mânie a mă ocărî, și mi-a zis: Toarnă, și am turnat în pahar șerbetul, apoi mi-a zis stăpânul: toarnă. Și dacă am luat vasul, să torn în pahar, am început a nu vedea pe stăpânul meu, și strigăm: stăpâne, nu văd. Și m-a răpit o putere de pe pământ, și mai mult n-am mai auzit pe stăpânul meu, zicând ceva, și am auzit cântarea ce se cântă: *„Unul Sfânt, Unul Domn, Iisus Hristos, întru Slava lui Dumnezeu Tatăl, Amin"*. Și m-am văzut în Altar, iar pe tatăl meu ținând Sfântul Potir, și zicând către eclesiarh: „Dați-mi apă". Iar eu stând înaintea lui cu vasul, vream să torn în Sfântul Potir, pentru că, precum stam în baie înaintea saracinului, cu o mână ținând paharul cu șerbetul, iar cu alta vasul din care turnam, deodată m-am aflat în Sf. Altar stând înaintea tatălui meu, pe când el slujea. Iar

tatăl meu căutând spre mine, a zis către eclesiarhul: Cine este acest tânăr? Și a zise cu mirare: Nu știm cine este acesta și de unde-i. Și eram cu părul ras, și cu hainele saracinești; apoi am zis către tatăl meu: Au nu mă cunoști pe mine tată? Eu sunt fiul tău. Și a zis către mine tatăl: Dar acest vas și paharul pe care le ai în mânile tale, și ce este într-însele? Și am zis: Acesta este șerbet; pentru că fiind în baie eu cu stăpânul, aproape de Ierusalim, când vream să-i dau lui băutura aceasta, îndată m-am aflat în Sf. Biserică. Iar tatăl meu s-a cutremurat de spaimă; și puțin a fost, că n-a scăpat Sfântul Potir din mâini, pe care îl ținea, iar eu am lăsat jos paharul și vasul; și am zis: Nu te turbura părinte, ci sfârșește-ți slujba. Apoi punând tatăl meu Potirul pe Sfântul Prestol, și ridicându-și mâinile, a dat laudă lui Dumnezeu, și a prea mărit pe Sf. Gheorghe. Iar paharul pe care l-am lăsat pe marmură nu s-a stricat nici s-a vărsat, așișderea și vasul celălalt.

Și sfârșind slujba, m-a cuprins și m-a sărutat cu lacrimi și am mers acasă. Apoi auzind de mine toate rudele și prietenii noștri s-au adunat la noi; și văzându-mă s-au bucurat și au prea mărit pe Dumnezeu, cum și pe Sf. Gheorghe robul Lui, care m-a izbăvit de la saracini întru clipeala ochilor.

O povestire ca aceea a fiului Preotului, auzind-o Voevodul și toți cei împreună cu dânsul, foarte mult au preamărit pe Dumnezeu și pe Sfântul Gheorghe. Și dându-i și tatălui său daruri mari, i-au eliberat(†).

Astfel de minuni s-au mai făcut cu Gheorghe fiul Teofanei și Leontie, desrobit de Sf. Gheorghe, cu puterea lui Dumnezeu, din robia Bulgarilor. Asemenea acestor minuni mai sus zise ale Sfântului Marelui Mucenic Gheorghe, se află și această minune; În părțile Paflagoniei, în cetatea Amastrida, era un bărbat anume Leontie și soția sa Teofana, care amândoi aveau mare credință și osârdie către Sfântul Marele Mucenic Gheorghe, și năzuiau totdeauna la Biserica lui, care era nu departe de acolo, lângă râul ce se numea Partenos, și din numirea râului aceluia, Biserica aceia a Mucenicului se numea Partenia. Pe acea Biserică, cei doi soți au împodobit-o cu averile lor cu toată buna cuviință, din dragostea lor către Sf. Gheorghe, pe care îl aveau peste toate averile lor purtător de grije, păzitor și apărător; și în toți anii săvârșeau pomenirea Mucenicului cu cinste și cu cucernicie, făcând milostenii multe, și masă îndestulă săracilor, scăpătaților și străinilor, cum și rudeniilor și prietenilor. Aceia aveau un fiu căruia-i dăduse numele Gheorghe, pentru ca să aibă pomenirea Mucenicului totdeauna în minte și pe limbă cu dragoste. Iar în zilele acelea

(†) V.SF. 23 a IV-a pg. 710-714;

împărăteа la Greci Constantin al VIII-lea, care a fost fiul împăratului Leon cel înțelept, și au ridicat război Bulgarii cu Grecii; pentru că Bulgarii, Ungurii și cu Tătarii năvălind asupra părților grecești, le pustia, prădându-le, și a fost nevoie ca oastea cea grecească să se adune în cetate. Iar de vreme ce Leontie era locuitor al cetății Amastridei în Paflagoni, din rânduiala ostășească; deci îi poruncia și lui ca să iasă la război. Însă Leontie acum era bătrân, iar Gheorghe fiul era în vârstă de bărbat; deci, a socotit ca în locul său să-și trimită pe fiul său la ceată; și luându-l pe el Leontie și Teofana l-au dus mai întâi în sus zisa Biserică, și rugându-se înaintea Icoanei Mucenicului, au zis: Ție, o! Sfinte Mare Mucenice Gheorghe îți încredințăm pe fiul nostru cel unul născut și iubit, pe care cu numele tău l-am numit, pe tine iubindu-te; deci, tu să-i fii povățuitor în cale, și păzitor în război, și să-l întorci la noi întreg și sănătos, ca rodul credinței celei către tine, prin a ta facere de bine luându-l, cu multe faceri de bine să preamărim totdeauna a ta purtare de grije și apărare pentru noi. Așa rugându-se au liberat pe fiul la ceata oștirei grecești. Iar când s-a făcut război cu vrăjmașii, mai întâi Grecii au biruit pe Bulgari, iar după aceea îndreptându-se Bulgarii, au început a birui pe Greci, căci așa a lăsat Dumnezeu pentru păcat. S-a făcut măcel mare și a căzut puterea grecească în ascuțișul săbiei vrăjmașului, încât de abia a scăpat cineva de la acel război.

În acea vreme Gheorghe, fiul lui Leontie, prinzându-se de un bulgar oarecare, s-a păzit cu rugăciunile Sfântului de moarte. Văzându-l bulgarul tânăr și frumos la față, l-a cruțat și l-a dus la pământul lui unde Gheorghe slujea aceluia ca un rob predat, iar Leontie și Teofana auzind de biruința taberilor grecești și văzând că nu s-a întors fiul lor, plângeau și se tânguiau cu nemângâiere, socotind că este ucis la război; și căzând la Icoana Sfântului și Marelui Mucenic Gheorghe, în Biserica aceluia, strigau: Oare într-o nădejde ca aceasta, Mucenice a lui Hristos ți-am încredințat pe fiul nostru cel iubit, ca să fie mâncare păsărilor cerului și a hiarelor pământului? Oare așa ai auzit rugăciunile și suspinurile noastre? Dacă pentru noi cei ce am îmbătrânit nu ți-a fost milă apoi cel puțin pentru tinerețile cele înflorite ale aceluia să te fi milostivit. Pentru ce ai trecut cu vederea pe a noastră ticăloșie, plăcutule al lui Dumnezeu? Acestea și cele de asemenea cu acestea grăindu-le cu negrăită tânguire și strigare câtăva vreme, pe toți cei ce erau acolo, i-a pornit spre lacrimi. Iar mai cu seamă maica plângea neîncetat cu amară tânguire. Și a fost acea biruință asupra grecilor în luna lui August; dar trecând toamna și iarna, a sosit luna Aprilie și praznicul Sfântului Marelui Mucenic Gheorghe; atunci Leontie cu soția sa, deși desnădăjduiseră de fiul lor, părându-li-se că a căzut de sabie la război; ei, însă, n-au încetat osârdia către Sfântul Mucenic, ci după obicei au pregătit,

precum se cădea, masă îndestulată; iar după săvârșirea slujbelor bisericești, au luat la sine mulți oaspeți și săraci, care toți fiind așezați la masă ospătându-se, de nimic nu le era vorba decât numai de Gheorghe, fiul lor, care nu se mai întorsese de la război. Deci părinții s-au pornit spre plângere, iar oaspeții îi mângâiau, dar mai ales pe maica care se tânguia. Iar fiul lor Gheorghe fiind în robie, avea la stăpânul său slujba bucătăriei și în aceiași zi fierbând bucate își aduse aminte de casa părinților săi, și de prăznuirea lor, apoi de rudenii, de prieteni și de vecini și zicea în mintea sa: „Acum în casa părinților mei, ce fel de mese sunt? Cine sunt acei ce se ostenesc? Ce fel de pomenire au pentru mine? Oare viu mă vor fi socotind că sunt, sau mort?" Zicând acestea, se tânguia amar. Apoi a sosit vremea ca să prânzească stăpânul lui, și trebuia ca singur Gheorghe să ducă mâncarea cu ulcica, înaintea stăpânului său. Deci ștergându-se de lacrimi a luat de la foc ulcica fierbând și o ducea. Și îndată s-a aflat în casa părinților săi, înaintea feții tuturor celor ce ospătau. O! Ce minune! S-au înspăimântat toți, văzând deodată pe Gheorghe fiul lui Leontie, stându-le înainte și fierbându-i ulcica în mână; iar părinților lui li se părea că văd o nălucire. Dar dacă au cunoscut că este adevărul, iar nu nălucire, s-au repezit la dânsul cu bucurie, și căzând peste grumazii lui, îl cuprindeau și sărutau, plângând de nemăsurată și nenădăjduită bucurie. Așijderea și toți cei ce eraun acolo, plângeau de bucurie. Și fiind întrebat Gheorghe, cum a rămas viu de la război, unde a fost, și cum a venit la dânșii? El le-a spus toate cu deamănuntul. Iar pentru a sa răpire din robie, le-a spus astfel: În acest ceas slujeam în bucătăria stăpânului meu și aveam poruncă, ca să-i duc ulcica cu mâncarea aceasta, pe care luând-o o duceam: dar pășind eu pe câteva trepte spre foișorul în care stăpânul meu ospăta, deodată am văzut un ostaș călare pe cal, strălucind cu negrăită lumină, care m-a luat cu ulcica aceasta, și nu știu cum m-a adus aici înaintea voastră. Auzind toți aceasta, iar mai ales părinții lui, au dat mulțumire lui Dumnezeu și Sfântului Marelui Mucenic Gheorghe. Și au gustat apoi toți din mâncarea aceia și s-a făcut altă minune; căci cu cât gustau din ulcica aceia, cu atât într-însa se înmulțea mâncarea; însă era ulcica mică, cât să mănânce un om, iar cei ce mâncau erau foarte mulți, și toți au mâncat din destul, lăudând pe Dumnezeu și zicând: „Iată că Sf. Marele Mucenic Gheorghe, ne-a trimis la praznicul său hrană aleasă de la Bulgari".

După aceasta au dat ulcica în Biserica Sfântului Marelui Mucenic, cu multe mulțumiri și jertfe; și se păstra ulcica aceea între sfințitele vase ale Bisericii întru pomenirea acelei prea sfințite minuni a Sfântului și Marelui Mucenic Gheorghe(†).

(†) V.Sf. 23 a IV-a o.c. 715-722;

Cuviosul Pavel cu Părinții Mănăstirii prin Slujba Sf. Liturghii au scăpat de moarte pe proto-spătarul Mihail. Un boier al împăratului Constantin, cu dregătoria protospătar, cu numele Mihail, era prieten foarte iubit al cuviosului. Pe acesta împăratul l-a osândit la moarte, căci a făcut război cu Maurii și a ucis pe mulți fără voia lui, și ei l-au părât la împăratul că i-a nedreptățit. Pentru aceia împăratul ca să-i împace, a poruncit să taie capul spătarului. El văzându-se într-o primejdie ca aicea, a scris cuviosului, să-i ajute la o primejdie atât de mare. Iar cuviosul a poruncit părinților să slujească Sf. Liturghie pentru prietenul său Mihail. El asemenea se ruga sus în turn; iar în al treilea ceas din zi, după ce s-a săvârșit Sf. Liturghie, s-a suit unul din ucenici, și a zis către el cuviosul: În ceasul acesta împăratul a scos pe Mihail din temniță și l-a iertat, pentru Sfânta Liturghie și pentru rugăciunea ce ați făcut-o pentru dânsul; iar acum vine către noi să ne mulțumească, ca un prieten recunoscător. Și așa s-a făcut, precum a proorocit...(†).

Sf. Nicon scăpat din închisoarea robiei Polovților și adus în Biserică în timpul Sfintei Liturghii. Sf. Nicon refuzând a fi răscumpărat de rudele sale, trei ani a fost muncit de Polovți. În toate zilele fiind legat, având mâinile și picioarele ferecate, prin foc aruncat, cu cuțitele tăiat, de foame și de sete sfârșindu-se, uneori o zi, iar alte ori două și chiar trei, negustând nimic; vara la soare se ardea, iar iarna pe zăpadă și în ger se arunca; acestea toate i le făceau neîndumnezeiții polovți, ca să se răscumpere, dar fericitul Nicon mulțumea lui Dumnezeu pentru toate și se ruga Lui neîncetat. Iar către muncitorii săi grăia: Hristos mă va izbăvi în dar din mânile voastre; — căci acum și înștiințare am luat, fiindcă mi s-a arătat fratele meu Evstratie — pe Care voi l-ați vândut jidovilor, spre răstignire, pentru care aceia se vor osândi ca și părinții lor, care au zis: Sângele Lui asupra noastră și asupra fiilor noștri. Iar voi ticăloșii munciți veți fi ca și Iuda cel ce a vândut pe Domnul; iar mie celui ce mi s-a arătat, astfel mi-a zis: că a treia zi am să fiu în Mănăstire, cu rugăciunile Sfinților Părinți Antonie și Teodosie, și ale celorlalți cuvioși ai Pecerskii".

Auzind acestea polovțul care îl lovise, socotea că o să fugă; pentru aceia i-a tăiat pulpele ca să nu scape, și pe lângă aceasta îl străjuia cu tărie. Și iată a treia zi, în ceasul a șaselea șezând toți împrejur cu arme, fără de veste fericitul legat, s-a făcurt nevăzut, numai strejarii au auzit un glas, zicând:

(†) V.Sf. 15 a XII-a pg. 801-2, vezi și 805, 812;

„Lăudați pe Domnul din Ceruri", și astfel a fost dus sfântul în chip nevăzut, în Sf. Biserică a Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu din Pecerska, într-acea vreme, când se începuse la Dumnezeiasca Liturghie, și se cântau fericirile. Și îndată toți frații adunându-se, îl întrebau, cum a venit aici? Iar el voia mai întâi să tăinuiască acea mare minune, — dar văzându-l toți că era legat, cu fiare grele pe dânsul, cu ranele netămăduite pe tot corpul, și încă picând sângele din tăietura pulpelor, în tot chipul l-au silit, ca să le spuie adevărul. Drept aceia, chiar nevrând, mai pe urmă le-a arătat ceea ce se făcuse, și nu-i lăsa să scoată fiarele de pe mâini și din picioarele lui. Iar egumenul i-a zis: „Frate, de ar fi voit Domnul, ca în nevoia aceasta să te aibă, nu te-ar fi scos din robie; deci acum să te supui voiei noastre". Și astfel scoțându-i fiarele, le-a lăsat pentru trebuința Atarului. Iar după câteva zile, făcându-se pace cu polovții, a venit în Kiev acel polovcian care avusese în robie pe fericitul Nicon, și a intrat în Mănăstirea Pecerska; unde văzând pe fericitul său robit, Nicon, l-a recunoscut și a spus despre dânsul toate cu deamănuntul egumenului și fraților, și nu s-a mai întors înapoi, ci umilindu-se, s-a botezat și s-a călugărit, cu ceilalți polovți de neamul său, care veniseră în Kiev, și care și-a sfârșit viața întru pocăință în Mănăstirea Pecerska, slujind robitului său, adică fericitului Nicon(†).

Lanțurile unui prizonier cădeau de pe trupul lui, când slujea Sf. Liturghie pentru el. Aceasta iarăși o am auzit, (zice Sfântul Grigorie) pentru unul ce a fost robit de ostași, și legat cu lanțuri fusese: cum că soția aceluia la zilele însemnate se obișnuise de aducea Jertfă pentru dânsul. Carele după câțiva ani din robia aceea s-a întors la a sa soție, și întru care zile nevăzut însă se deslegau lanțurile lui, i-a arătat ei spunându-i. Iar ea i-a spus cum că chiar acelea sunt zilele, întru care se aducea Jertfa pentru dânsul(††).

Sf. Ierarh Nicolae cu puterea lui Dumnezeu, a desrobit pe Vasile fiul lui Agric de la Saracini. Era un om oarecare anume Agric, cu bunătăți și cu cucernicie viețuind, și un fiu unul născut, anume Vasile având, petrecea în țara Antiohiei, aproape fiind de Saracini. Deci cu Darul lui Dumnezeu fiind împodobit, era îmbelșugat de bogăție multă. Și avea credința mare spre Sfântul Părinte Nicolae. Pentru aceasta în toți anii la pomenirea Sfântului Părinte Nicolae, ziua aceea cu prăznuire o petrecea, și două mese punea, una adică pentru săraci, iar alta pentru megieși, prieteni

(†) V.Sf. 2 a XII-a pg. 562-4; (††) Prolog 10 a VII-a;

și alții. Însă era o Biserică zidită în numele Sfântului Părinte Nicolae, ca la cinci stadii departe fiind de cetate, și acolo în tot anul se adunau noroadele la pomenirea Sfântului Părinte Nicolae. Iar într-un an, la slăvita lui pomenire, foarte mult norod a venit la praznic în Sfânta Biserica lui. Atunci și bine credinciosul acela om, își trimise pe fiul său Vasile cu slugile sale, și-i zise lui; mergi fiule la Biserica Sfântului Părinte Nicolae, și să faci după obicei, precum de la noi în trecuții ani te-ai învățat, ca adică la cântarea de seară cu frică stând să asculți, așișderea și utrenia toată, și Dumnezeiasca Liturghie, apoi după aceea să te întorci în casa noastră la masă, iar eu și maica ta vom rândui cele cu sunt spre trebuința săracilor.

Deci acestea auzindu-le Vasile, de la tatăl său, s-a dus cu bucurie. Iar când a fost în vremea cântării Utreniei, iată fără de veste au și năpădit turcii, și înconjurând Biserica, au robit pe tot norodul, așișderea și pe Vasile fiul lui Agric, și în ostrovul Critului i-au dus, și l-au dat pe el lui Amira Voevodului, căci era foarte frumos. Și a poruncit lui domnul Saracinilor ca să se afle pururea înaintea feții lui, iar pe alții i-au vândut, și pe unii în temniță i-au închis. După aceea părinții lui Vasile auzind acestea, spre plângere și tânguire s-au întors, și în loc de prăznuirea cea cu bucurie, i-au ajuns pe dânșii mâhnicioasă tânguire. Și așa ca doi ani petrecând, pomenirea Sfântului nu o mai făceau, ci se topeau de necaz, și cu lacrimi se tânguiau, zicând așa: „Fiule al nostru prea iubite, cum de nu te vedem pe tine acum împreună cu cei de a ta vârstă, și cu mâinile nu te cuprindem și cu buzele nu te sărutăm. Mai bine ne-ar fi fost nouă de te-am fi văzut pe tine pe pat zăcând în boală, și de te-am fi ridicat cu mâinile noastre, și de te-am fi întors, decât să auzim că acum ai căzut în mâinile păgânilor. Și de ți s-ar fi întâmplat ție și moarte, apoi cu bucurie am fi dat pământului trupul tău, însă inima și măruntaiele noastre nu s-ar fi rupt. Deci unele ca acestea grăind ei, și altele asemenea ca acestea, au auzit megieșii lor și toate rudeniile, și s-au adunat toți spre mângâierea necazului și tânguirii lor. Și așa le ziceau lor: „Pentru ce ca niște nerăbdători întru scârbe vă arătați, au nu știți pe minunatul Nicolae

cât de multe minuni pe uscat și pe mare face? Încă de sabie și de robie, și de toate morțile cele nedrepte pe mulți isbăvește", și altele multe le grăiau lor spre risipirea mâhniciunii.

Deci auzind acestea Agric de la megieșii săi, mângâindu-se puțin de scârbă, și sculându-se a mers la femeia sa, și a zis ei: „Oare ne este nouă vre-un folos din plânsul cel mult-al nostru? Că iată, al treilea an avem întru această mâhniciune, și am uitat de pomenirea Sfântului Nicolae, și n-am ieșit la praznicul lui. Acum dar ascultă-mă pe mine, să luăm lumânări și untdelemn și tămâie, și să mergem la Sfântul, și să ne rugăm lui cu credință ca să luăm de la dânsul mângâiere pentru Vasile fiul nostru, și cu mare nădejde ne vom întoarce, căci el poate să ne dea nouă în mâini pe fiul nostru, sau cu totul ne va adeveri pe noi, de este el viu sau mort". Deci acestea auzindu-le femeia lui, i-a zis: „Bine zici stăpâne, să facem precum voiești, de vreme ce și ziua praznicului Sfântului Părinte Nicolae a sosit". Și așa sfătuindu-se, s-au sculat și cu bucurie au mers la Biserica Sfântului Nicolae. Și au făcut după obiceiul cel cuviincios prăznuitorilor, apoi s-au întors la casa lor, și chemând la cină pe rudele sale, și pe toți megieșii cei de aproape, au pus masa, și au început a mânca și a bea, slăvind pe Dumnezeu, și pomenind minunile Sfântului Părinte Nicolae. Iar când era în vremea cinei lor și ședeau la masă, au început câinii a lătra cu mare pornire. Și a zis Agric slugilor sale: „Mergeți de vedeți la ce năvălesc câinii, poate o fiară este, sau altceva"; iar slugile ieșind afară n-au văzut nimic, însă câinii mai mult se repezeau lătrând. Deci Agric a luat lumânare și a mers ca să vadă cu ceilalți. Și au văzut un om în mijlocul curții stând în haine turcești și s-au speriat, că nu se pricepeau ce era acela. Iar după ce Agric s-a apropiat de dânsul mai mult, și a văzut pe acel tânăr voinic, stând, și un pahar plin de vin în mâini având, și căuta la dânsul nimic zicându-i, și cu frică și cu bucurie era cuprins, apoi abia a grăit în spaimă mare: „O! fiul meu Vasile, iată acum te văz cu adevărat, oare tu ești fiul meu, sau o nălucire mi s-a arătat mie prin tine?" Iar tânărul Vasile degrabă a răspuns: „Eu sunt tată, fiul tău cel unul născut, pe carele turcii cei fără de Dumnezeu m-au răpit și în Crit m-au dus din ale voastre brațe, ale părinților mei". Acestea auzind Agric tatăl lui, întinzându-și mâinile și apucându-l, a început a-l săruta pe el, și zicea: „Spune-mi mie prea dulcele meu fiu, cum ai scăpat din mâinile saracinilor celor fără de Dumnezeu, sau cu care fiul meu, te-ai sfătuit? Spune-mi toate mie tatălui tău". Iar tânărul a zis către el: „Nimic tată nu știu de acestea, de care mă întrebi pe mine, ci numai aceasta știu, că eu acum stam la cină înaintea boerului saracinilor. De vreme ce după ce m-au robit pe mine și m-au dus în Crit, și m-au dat lui Amira, mai

marele lor, din acea vreme Amira Voevodul m-a pus pe mine ca să dreg vin, și să-i țin paharul înaintea feții lui stându-i, precum pe mine tată acum mă vezi. Și iată, nu știu cine, un puternic de năpraznă m-au răpit pe mine, și împreună cu paharul acesta, (pe care încă îl țin) și ca niște vânt m-au adus și m-au pus aicea și am văzut pe marele Părinte Nicolae carele m-au pus pe mine la locul acesta". Deci auzind acestea Agric tatăl lui, de bucurie s-a umplut pentru acea mare minune, și luându-l de mână l-a dat maicei lui. Iar ea văzându-și pe fiul său, de bucurie plângând și multe cuvinte umilicioase grăind, și cu mâinile cuprinzându-l, neîncetat îl săruta, zicându-i așa: „Acum te văz pe tine Vasile mult iubitul meu fiu. Acum spre cela ce nu mă nădăjduiam a te vedea, în mâinile mele te țin. Acum dulcele meu fiu te am pe tine mângâiere sufletului meu. Acum toate mâhnirile firii mele s-au deslegat, că iată toate bunătățile mele cu mâinile mele le țin". Acestea și alte mai multe de umilință cuvinte grăia de dânsul. Deci auzind toți oamenii cei ce locuiau împrejurul locului aceluia, degrabă s-au adunat la una ca acea auzire, și la veselia minunii cei negrăite. Încă și cinstit praznic au făcut Sfântului și Marelui Părinte Nicolae, slăvind pe Sfânta Treime, pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, acum și pururea și în vecii vecilor, amin(†).

11. **Este iertat Preotului a pomeni pe vrăjmașii vii la morți?** Nu este iertat în nici un caz a pomeni pe vrăjmașii vii la morți adică ca să moară, oricine ar fi ei. Clericii și creștinii care fac aceasta păcătuiesc de moarte, mânie pe Dumnezeu, Care a zis să iubim pe vrăjmașii noștri și să ne rugăm pentru dânșii...; și cad sub greu blestem și vai.

Pentru cei ce pomenesc pe cei vii la morți
(Hotărâre Sobornicească)

În soborul cel de la Toledo, s-a lepădat acest rău obicei, că de avea cineva vrajbă asupra cuiva și îi dorea moarte, apoi îl punea (scoțându-i părticică) cu morți și îi făcea pomenire ca la morți, slujindu-i și Liturghie (ca doar ar muri). Deci a hotărât acest sobor, că, de va îndrăsni aceasta a o face vre-un Preot, sau va sili cineva pe Preot, apoi amândoi aceia să se surgunească, și până la moarte să nu se împărtășească cu Sfintele Taine(j).

12. **Pentru ce așează Preotul părticelele viilor dedesubtul Sfântului Agneț?** Părticelele care se scot pentru drept credincioșii creștini, vii, adică

(†) Prolog 6 a XII-a; (j) Prolog 31 a 7-a;

pentru Biserica luptătoare, se așează în partea de jos a Sfântului Agneț, arătând prin aceasta umilința noastră față de Mântuitorul nostru Iisus Hristos, de P.S. Maica Sa și de toți Sfinții Săi, care locuiesc în ceruri și se veselesc împreună cu El(l).

13. **Ce părticele scoate Preotul din pâinișoara a V-a?** Preotul scoate din pâinișoara a V-a părticele pentru drept credincioșii care au adormit în buna credință, zicând: „Pentru pomenirea și iertarea păcatelor, tuturor celor din veac adormiți întru buna credință: a strămoșilor, a moșilor, a părinților, a maicilor, a fraților, a surorilor, a fiilor și a fiicelor, a celor dintr-o rudenie și a celor dintru o semințe cu noi, și a tuturor celor care au adormit întru nădejdia învierii și a vieții veșnice a ctitorilor Sfânt Locașului acestuia (aici pomenește pe ctitorii repausați), a miluitorilor, făcătorilor de bine; a tuturor celor ce s-au ostenit și au slujit Sfântului Locașului acestuia: Arhiereilor, Arhimandriților, Ieromonahilor, Preoților(†), Diaconilor, Ierodiaconilor, Monarhilor, servitorilor și robilor; a prea binecinstitorilor Împărați, Domnitori și Dregători; a fericiților Patriarhi, a ortodocșilor Arhierei și Preoți; a ortodocșilor creștini pe care i-a acoperit apa, marea, râurile, isvoarele, bălțile și puțurile; războiul i-a secerat și cutremurul i-a cuprins, tâlharii i-au ucis și focul i-au ars; fiarelor, jigăniilor și la toată

(†) **Aparițiа sufletelor rapauzaților în lume după moarte**
Sufletul unul iscusit Duhovnic se arată unui fiu al său duhovnicesc și îi dă sfaturi îndrumătoare pentru dobândirea vieții veșnice.

„Douăzeci și patru de ceasuri n-am făcut altceva, decât să mă rog o singură clipă. Gândurile, în sfârșit, mi s-au liniștit și am adormit. Am visat că mă greșeam în chilia duhovnicului meu și-mi tălcuia „Iubirea Virtuții". Este o carte plină de înțelepciune, un rezervor minunat, care cuprinde lămurirea Tainelor lui Dumnezeu. Nu toată lumea o poate înțelege, însă are pentru fiecare îndreptări care-i sunt trebuitoare, pentru înțelepți sfaturi înțelepte și pentru cei simpli cu duhul, sfaturi simple.

Iată de ce noi cei simpli, nu trebuie să citim capitolele după asezarea lor din carte. Acolo este o rânduială pentru cei deprinși cu Dumnezeu. Pentru cei proști, care vor să învețe din această carte rugăciune lăuntrică, este de trebuință o altă rânduială".

Mi-a arătat paginile ce trebuiau mai ales să le citesc; căci ele cuprindeau lămuririle cele mai depline și mai folositoare și care pe lângă acestea erau pe înțelesul tuturor. Mi-a numit apoi cartea a cincea a Sf. Calixt, Patriarhul Constantinopolului și am visat că țineam cartea în mână și că îmi dam silința să găsesc în ea acel capitol, dar nu isbuteam. Bătrânul întoarse atunci singur câteva pagini și zice: „Iată! Vino să-ți arăt!"

A luat de jos un cărbune și a tras o linie pe marginea filei. Ascultam la bătrân cu

---

(l) Eccl. $5_{2,3}$; Mt. 5; 6; 7; 18;

firea celor din mare s-au făcut mâncare, — a celor răpiți fără de veste, a celor arși de trăsnete și a celor înghețați în munți, în cale și în sihăstrie, sfârșiți de întristare și de bucurie; a celor ce au pătimit în zile bune și în nenorocire; a celor ce i-a răpit calul sau grindina, zăpada, ploaia înmulțită, cărămida și țărâna i-au împresurat și de năpraznă au căzut; — a celor ce i-au omorât băuturile otrăvitoare, înecările cu oase; — a celor loviți de tot felul de aruncare, a fierului, a lemnului și a tot felul de piatră; a celor sfârșiți din chiotul cel tare, de alergarea grabnică, de palmă, de pumn, de lovitură cu piciorul, de ciumă, de foame, de sete, de mușcările cele înveninate, de înghițirea șerpilor, de călcarea cailor, de sugrumare de cel de aproape sau pământul deschizându-se sau marea i-a înghițit; — și pe toată vârsta: bătrâni, tineri, voinici, copilandri, copii, pruncii cei fără de vreme, parte bărbătească și femeească; — și pe care nu i-am pomenit, pentru neștiință, uitarea mulțimea numelor, sau pentru lene, însuți îi pomenște Dumnezeule, Cela ce știi vârsta fiecărui și numirea".

---

multă băgare de seamă și-mi dam silința să înrădăcinez în minte, cuvânt cu cuvânt tot ce spunea.

Când m-am deșteptat era întuneric încă. Am stat puțin culcat și tot repetam în minte tot ce-mi spusese bătrânul. Apoi mi-am zis: „Dumnezeu știe dacă sufletul răposatului meu duhovnic este cel ce mi se arată în vis, sau e o vedenie chemată de simțurile mele, fiindcă prea adesea mă gândesc la „Iubirea Virtuții" și la venerabilul bătrân?" Cu gândul ăsta m-am sculat când se făcuse ziuă și ce să vezi? Pe piatra care-mi ținea loc de masă în bordei, stătea cartea deschisă drept la pagina pe care mi-o arătase bătrânul, și pe margine, o trăsătură de cărbune tocmai ca în vis; cărbunele era lângă carte; mă uitam și mă minunam, fiindcă știam sigur că seara în ajun, cartea nu era acolo, ci era închisă și pusă sub căpătâi și că iarăși, nu era mai înainte nici un semn acolo unde vedeam acum urmă de cărbune. Semnul acesta m-a asigurat pe deplin de adevărul visului meu și de starea de fericire a veneratului meu duhovnic, a bătrânului Călugăr.

M-am apucat să citesc „Iubirea Virtuții" în ordinea arătată de bătrân. Am citit odată, de două ori și sufletul mi s-a aprins de dorul să împlinesc în viața de toate zilele ceea ce citisem...

Prinzând o ocazie mai târziu, am scos cartea și am arătat unui dascăl (învățător) urma de cărbune, spunându-i: „Mult mă mir, cum poate un duh fără de trup să ia cărbunele și să scrie?"

— Eu pot să te lămuresc, — răspunse dascălul — când duhurile se arată în trup, ele i-au acest trup pipăibil din aer și din eter, pe care din nou îl înapoiază elemnentelor de la care l-au împrumutat. Și cum aerul are putere de a se dilata și a se contracta, sufletul, îmbrăcat cu această putere, poate să înfăptuiască multe lucruri"(†).

(†) „O Spovedanie Sinceră" trad. de G. Alioșa edit. „Biruința păcii" București 1933, pg. 33-4 și 38;

Apoi pomenește și pe alți repausați, pe care va vrea, pe nume, scoțând de fiecare câte o părticică mică, zicând: „Pomenește Doamne pe adormiții robii Tăi(N). După pomenirea sufletelor repauzaților, terminând, încheie așa: „Și pe toți care întru nădejdea învierii și a vieții de veci, pe cei ce cu împărtășirea Ta au adormit, ortodocși părinți și frații noștri, Iubitorule de oameni Doamne".

Cei ce au adormit în Domnul nu sunt morți; ei sunt vii. Israeliții nepregătiți și slăbănogi erau înconjurați de vrăjmașii lor puternici. Iuda Macabeul neîncetat cu toată nădejdea credea că va avea ajutor de la Domnul. El încuraja pe toți aducându-le aminte de ajutorul lui Dumnezeu, Care adeseori a ajutat pe poporul Israelit în strâmtorile cele mai grele. „Într-o noapte — le spunea el între alte îmbărbătări — o vedere mi s-a arătat în vis. Onia cel ce fusese Arhiereu, om bun, cuvios, cucernic, se ruga cu mâinile întinse pentru adunarea Evreilor. După aceasta s-a arătat un bărbat cărunt, cu mărire minunată și o prea cuvioasă mărire era împrejurul lui. Atunci a răspuns Onia, zicând: „Acesta este iubitorul de frați Proorocul Ieremia, care mult se roagă pentru popor și pentru Sf. Cetate". Ieremia a întins dreapta și a dat lui Iuda o sabie de aur, zicându-i: „Ia această sfântă sabie, care este dar de la Dumnezeu, prin care vei surpa pe vrăjmași"(2 Macab. 15).

14. **Ce folos aduc Sfintele Liturghii sufletelor repausaților?** Slujbele Dumnezeeștilor Liturghii aduc un foarte mare folos sufletelor repauzaților noștri. Le curățesc de păcate, le ușurează suferințele în iad și îi eliberează, înălțându-i treptat, și îi face moșteni Împărăției lui Dumnezeu.

Cuv. Părinte Ștefan a rânduit să slujească Sf. Liturghie în Sf. Mănăstire în fiecare zi pentru cei repauzați. Cuviosul părintele nostru Ștefan stareț al Mănăstirii Pecerski și apoi Episcop al Vladimirului, pe lângă alte rânduieli duhovnicești, așezate în Mănăstirea sa a mai rânduit și aceasta. A hotărât soborului, ca în Mănăstirea lui, în totdeauna să se săvârșească Dumnezeeasca Liturghie, pentru frații cei răposați și pentru fericiții ctitori. Dumnezeu îi da toate cu nelipsire spre trebuința lui; și așa se înmulțea lucrul acela cu Darul lui Dumnezeu"(†).

Cuviosul Arsenie cere să se facă Sfinte Liturghii și pomeni pentru sufletul lui. Apropiindu-se vremea mutării sale la Dumnezeu, Cuviosul Părintele nostru Arsenie a zis ucenicilor săi: „Să nu faceți pentru mine acea pomenire, adică să puneți masă și să chemați frații la mâncare și la băutură. Numai de aceasta să vă îngrijiți, ca să se săvârșească aducerea Dumnezeeștilor Jertfe, pentru păcătosul meu suflet"(††).

Sfântul Vasian Preotul slujește Sf. Liturghie pentru sluga sa, ajutându-l a scăpa de osândă și a se odihni cu drepții. Acest bărbat sfânt plăcut a lui Dumnezeu a fost hirotonisit Preot fără voia lui. El a petrecut mulți ani într-acea rânduială. După aceasta, credincioasa lui slugă, cel ce ieșise cu dânsul din Roma, s-a sfârșit întru Domnul. Iar Sf. Vasian a început a aduce lui Dumnezeu Jertfa cea fără de sânge pentru el. În ziua a șaptea, după mutarea slugei sale, slujind Sfântul și rugându-se pentru odihna sufletului lui, a auzit un glas din cer, cum că sufletul celui odihnit a câștigat mila lui Dumnezeu, și este rânduit cu sufletul în ceata drepților. Această încredințare a spus-o Vasian și lui Vitimie, pentru că și acela era la Liturghie împreună cu el; deci, amândoi s-au bucurat pentru mântuirea sufletului celui repauzat.

Sfântul Arhiereu Vasian slujește Sfânta Liturghie pentru sufletul Sfântului Ambrosie Episcopul Mediolanului. După câțiva ani, Ambrosie Episcopul Mediolanului și Arhiereul lui Hristos, s-a îmbolnăvit de moarte, de a căruia boală auzind Vasian Arhiereul lui Dumnezeu, s-a dus degrab la Mediolan, să cerceteze pe prietenul și iubitul său părinte întru Sf. Duh. Deci, văzându-l zăcând pe patul durerii, a șezut aproape de el, mângâindu-l și întărindu-l cu nădejdia lui Hristos, slujindu-i și rugându-se pentru el. În acea vreme i s-a făcut Sfântului Ambrosie o vedenie: I se părea că vede pe Domnul nostru Iisus Hristos venind la el, zâmbind cu dragoste și arătându-i Fața Sa cea luminată.

(†) V.Sf. 27 a IV-a pg. 833; (††) V.Sf. 8 a V-a, pg. 424;

Această vedenie, Sfântul Ambrosie a spus-o Sfântului Vasian, care ședea lângă el; iar Vasian cunoscând că i se apropie Sfântului Ambrosie ceasul sfârșitului, a plâns și s-a bucurat. Se bucura, că sf. bărbat se duce la Hristos, Care-l chema la odihnă, și plângea, pentru că în această viața vremelnică, se lipsește de iubitul său prieten, însă avea nădejde că va fi iarăși împreună cu el în ceata Ierarhilor lui Hristos. Murind Sf. Ambrosie, plâns de Sf. Vasian și de toată cetatea, sf. lui trup a fost îngropat cu cinste. După îngropare, Sf. Vasian întorcându-se la cetatea sa, făcea pomenire, și aducea Jertfe fără de sânge pentru Sf. Ambrosie, deși știa bine, că sufletul lui este rânduit în ceata Sfinților. Căci și pentru Sfinți a aduce rugăciuni nu este fără de folos, de vreme ce rugăciunea de nu are să-i mijlocească ceva Sfântului, apoi se întoarce în sânul celui ce se roagă, precum zice David: *„Rugăciunea mea se întoarce în sânul meu"*(†).

Sf. Apostol Varnava a slujit Sf. Liturghie înainte de moartea sa. Întorcându-se Sf. Apostol Varnava de prin multele cetăți și ținuturi unde propoveduise Sf. Evanghelie, a venit iarăși la Cipru în cetatea Salima, propoveduind pe Domnul Nostru Iisus Hristos și dreapta credință creștinească. Atunci au venit oarecare Iudei din Siria, care se împotriveau lui Varnava și turburau poporul, spunând, că cele grăite de Varnava sunt protivnice lui Dumnezeu și legii lui Moisi, hulind cu multe ocări cinstitul nume al lui Varnava, pregătindu-i moartea și ridicând contra lui poporul. Dar Sf. Apostol văzându-și mai dinainte sfârșitul său mucenicesc, a chemat la dânsul pe toți credincioșii din cetate, și învățându-i pe dânșii din destul, ca să fie tari în credință și în fapte bune, a săvârșit Dumnezeeasca Liturghie, și toți s-au împărtășit cu Prea Curatele Taine ale lui Hristos. Apoi luând la o parte pe Marcu, însoțitorul său, i-a zis: „Astăzi mă voi sfârși de mâinile necredincioșilor Iudei, precum mi-a spus mie Domnul, iar tu vei găsi trupul meu afară din cetate, în partea despre Apus; deci, să-l îngropi pe el, apoi să mergi la prietenul meu, Apostolul Pavel, și să-i spui lui toate cele despre mine". După aceasta rânduind cele de îngropare, s-a dus în mijlocul cetății, unde propoveduind Sf. Evanghelie a fost ucis cu pietre de Iudei, luând astfel strălucita cunună a muceniciei(††).

Sf. Prooroci, Apostoli, Mucenici și toate cetele Sfinților s-au arătat în slavă Sfântului Daniil Stâlpnicul, poruncindu-i, ca înainte de ieșirea sa din viață să săvârșească Dumnezeeasca Taină. Despre aceasta vezi pe larg în Viețile Sfinților 11 a 12-a pg. 556-9, precum și la pg. 16-17 în această carte.

(†) V.Sf. 10 a VI-a, pg. 446-7 și 455; (††) V.Sf. 11 a VI-a pg. 501-3;

Sf. Evstratie cere înaintea morții sale a se împărtăși cu Sf. Taine

„...Sf. Evstratie a zis către Episcop: „De vreme ce, vrând Dumnezeu, dimineață într-al treilea ceas din zi, am să stau înaintea Stăpânului meu Hristos, pentru că El mi s-a descoperit mie, primește hârtia testamentului meu, și o citește". Deci, citind-o Episcopul, l-a rugat pe el și pe clericii cei ce erau împreună cu dânsul, ca să iscălească acea diată a lui; și a spus Episcopului, ca singur să ia trupului lui și al Sfântului Orest și să le puie la locul ce este scris în diată; apoi și celelalte toate, câte sunt scrise, să se sârguiească a le împlini, făgăduindu-i, pentru acea osteneală și sârguință, răsplătire de la Domnul nostru Iisus Hristos, în viața ce va să fie. Episcopul a făgăduit că va împlini toate cele poruncite. Apoi Sfântul Evstratie a rugat pe Episcop ca să-l învrednicească pe El de Sfânta Împărtășire a Dumnezeeștilor Taine, pentru că de când se dedase la munci, nu se împărtășise. Deci fiind aduse cele de trebuință Slujbei, și săvârșindu-se Sfânta Jertfă, Sfântul Evstratie s-a apropiat și a primit acel Mărgăritar Ceresc și îndată a strălucit în temniță lumină ca un fulger, și a venit glas, zicând: *„Evstratie, bine te-ai nevoit, vino, și te suie în ceruri ca să primești cununa ta"*. Acel glas l-au auzit toți cei ce erau acolo, și au căzut de frică cu fețele la pământ. Și toată noaptea aceea a petrecut-o Episcopul împreună cu Sf. Evstratie, îndulcindu-se de cuvintele lui. Apoi răsărind luceafărul, s-a dus, făgăduind a împlini cu fapta toate cele scrise în diată...(†)

„Părinte, când vei înălța Înfricoșata Jertfă, să-ți aduci aminte și de a mea nevrednicie". Păscând Sfântul Nifon Biserica lui Hristos câtă-va vreme, s-a apropiat către sfârșitul său, pe care l-a știut cu trei zile mai-nainte. Și a venit la dânsul și Marele Atanasie, care fusese Arhidiacon, iar după mutarea lui Alexandru primise scaunul Bisericei Alexandriei. Aceluia mai-nainte de vreme, i s-a vestit de la Dumnezeu, despre apropierea sfârșitului lui Nifon. Deci, a venit împreună cu tot clerul său, ca să dea plăcutului lui Dumnezeu sărutarea cea mai de pe urmă. Nifon văzând pe Atanasie a zis: „Pentru ce te-ai ostenit fericite părinte a veni la mine, omul cel mai păcătos?" Răspuns-a Atanasie: *„M-am înștiințat că mâine ai să mergi către Ierusalimul cel de sus, și am venit ca să vorbesc împreună cu tine, și te rog, când vei sta înaintea Scaunului lui Dumnezeu, să mă pomenești și pe mine aciolo, ca și eu să aflu de la Domnul milă"*. Răspuns-a Sfântul. *„Dar și tu părinte, când vei înălța Înfricoșata Jertfă, să-ți aduci aminte și de a mea nevrednicie"*.

Într-acea noapte Sfântul Nifon a făcut rugăciune îndestulată, pentru sine, și pentru turma sa, și i s-a arătat Îngerul Domnului, mângâindu-l și

(†) V.Sf. 13 a XII-a pg. 663-4;

încredințându-l pe dânsul, despre odihna care i s-a pregătit lui. Iar în vremea cântării Utreniei, a început focul durerii trupești să-l ardă foarte mult; pentru aceea a zis ucenicului său: „Fiule, să-mi așterni o rogojină pe pământ". Ucenicul făcând așa, s-a culcat pe aceea, fiind foarte bolnav. După ce s-a făcut ziuă, a venit la dânsul Marele Atanasie, și șezând lângă dânsul, a zis: *„Părinte, are omul oarecare folos din boală, sau nu?"* Sfântul a răspuns: *„Precum se curăță aurul de rugină arzându-se în foc, așa și omul bolnav se curățește de păcatele sale"*. Apoi tăcând puțin, a plâns. După aceasta a zâmbit și s-a luminat fața lui, apoi a zis: *„Bine ați venit Sfinților Îngeri"*. Și după puțin a zis: *„Bucurați-vă Sfinților Mucenici"*. Și s-a luminat fața lui mai mult. Și după puțin iarăși a zis: *„Mulțumită vouă fericiților Prooroci"*. Atunci s-au deschis ochii Sfântului Atanasie, și a văzut că sărutau pe fericitul toate cetele Sfinților, unul câte unul.

Apoi Sf. Nifon a zis, zâmbind: *„Bucurați-vă preacuvioșilor sfințiți și toți sfinții"*. Și a tăcut; apoi după puțin a strigat: *„Bucură-te Cea cu Dar dăruită, lumina mea cea prea frumoasă, ajutătoarea mea și tăria, bine Te voi cuvânta pe Tine, Ceea ce ești bună, că-mi aduc aminte de Mila Darului Tău"*.

După aceasta a tăcut și s-a luminat fața lui ca soarele, încât s-au spăimântat toți cei ce erau de față. Atunci s-a simțit și un miros de bună mireasmă. Și astfel și-a dat cinstitul și sfântul său suflet în mâinile lui Dumnezeu, în douăzeci și trei de zile ale lunii Decembrie. Și s-au făcut prin toată cetatea multă plângere și tânguire; și l-au îngropat pe el cu cinste în Biserica cea mare a Sfinților Apostoli, slăvind pe Cel Prea Milostiv asupra păcătoșilor, pe Dumnezeul cel minunat întru Sfinții Săi, pe Tatăl și pe Fiul și pe Sfântul Duh în veci, Amin(†).

Sf. Cuv. Anastasia starița, la sfârșitul vieții sale cere soborului Mănăstirii a sluji Sf. Liturghie și a face cele cuvenite îngropării... Apoi se arată spre încredințarea vieții viitoare. Sf. Cuv. Anastasia cunoscând că era aproape de ieșirea din trup, a petrecut douăsprezece zile în neîncetată gândire de Dumnezeu și în rugăciune. Hrană și băutură într-acele zile n-a gustat deloc; iar surorilor celor ce ședeau lângă dânsa, nu le zicea nimic mai mult, decât numai aceasta: *„Cântați surorile mele, cântați și lăudați pe Dumnezeu totdeauna ca să fie milostiv sufletelor noastre"*. Sosind ziua a douăsprezecea, cuvioasa a zis către dânsele: „Ajutați-mi, căci am slăbit, și mergeți în Sf. Biserică de sfârșiți psaltirea, căci acum eu nu pot s-o sfârșesc, că mi-au slăbit puterile foarte". Ele plângând, au zis: „Până la

(†) V.Sf. 23 a XII-a pg. 1203;

care psalm ai citit? De unde să începem ca s-o sfârșim?" Ea le-a răspuns încetișor: „Al nouăzecilea psalm îl am în gură, și acum nu pot mai mult". Mergând surorile în Sf. Biserică, au sfârșit pe ceilalți psalmi. Apoi ieșind, au căzut pe fețe înaintea patului ei, și plângere mare au făcut, cerând de la dânsa rugăciunile cele mai de pe urmă. Ea rugându-se pentru toate, pe Marina și Evpraxia, le-a cuprins cu cinstitele sale mâini, zicându-le: „Iubitele mele surori, iată într-această zi ne despărțim, dar în veacul ce o să fie, iarăși ne va uni Dumnezeu. Domnul Iisus să vă dea pace, dragoste și înțelepciune, și să vă umple de toate bunătățile Sale".

Acestea și altele zicând, fața ei s-a luminat și toți cei ce veniseră la dânsa, s-au umplut de lumină. Se apropia ziua în care se prăznuiește Adormirea Prea Curatei Fecioarei Născătoarea de Dumnezeu, și zicea fericita către surori: „Vedeți, să nu rămâie ceva din cele cuviincioase praznicului, ci și cântarea bisericească cu bună rânduială să fie. Săracilor, scăpătaților și văduvelor să le faceți ospăț după putere. Iar după Dumnezeeasca Liturghie, să dați pământului trupul meu cel sărac!" Acestea zicând, și cuprinzând pe cele două surori mai sus zise, s-a odihnit în Domnul, adormind cu somn de obște, căci ca o vie și-a închis ochii și gura; dar nu era trebuință ei de obicinuita slujbă, care se face la moarte. Surorile căzând la sf. ei trup, plângeau de sărăcia lor, zicând: „Unde te-ai dus acum, o! sfântă maica noastră, cea numită cu nemurire, astfel ne-ai lăsat sărmane, ducându-te din ochii noștri; unde vom mai vedea după aceasta fața ta cea cu chip de înger? Unde vom mai auzi glasul tău care înveselea inimile noastre și la lucruri bune ne învăța? S-a stins lumina nădejdii noastre cele bune; tu acum dormi, iar noi de întristare pentru tine murim, nu te vom mai avea de acum împreună cu noi, cântând, cetind, rugându-te, vorbind și lucrând: căci Domnul te-a ales și te-a luat în veșnicele locașuri, cele fără de moarte". Așa zicând și mult plângând, au grijit trupul ei cel sfânt.

Cuvioasa Anastasia s-a sfârșit în patrusprezece zile ale lunii August, la vecernia praznicului Adormirei Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, iar la praznic, după Dumnezeeasca Slujbă, cu cinste a fost îngropată, cu nemângâiată tânguire a surorilor; iar aceea care se pusese după dânsa egumenă, ziua și noaptea nu ieșea de la mormânt plângând; și i s-a arătat în vis Sfânta Anastasia, zicând către dânsa: „Cu dinadinsul să știi, că după săvârșirea celor patruzeci de zile de la adormirea mea, voi lua cele pregătite mie de la Dumnezeu. Deșteptându-se egumena, nu se pricepea ce însemnează vedenia aceea, și cuvântul zis de cuvioasa. Dar sosind ziua cea de patruzeci de zile, au uitat surorile (precum adeseori se întâmplă), ca să-i facă obicinuita pomenire, părându-le că după două zile se împlinesc cele patruzeci

de zile. Și în acea seară iarăși s-a arătat sfânta, zicând egumenei. „Pentru ce n-ați ținut seama de cele patruzeci de zile, și n-ați pregătit cele spre pomenire, nici spre darea la săraci, nici spre pomenirea de ospeți?" Deșteptându-se din somn egumena a numărat zilele cu dinadinsul, și a cunoscut, că aceea era seara zilei de patruzeci, în care se cădea să cânte panihida; iar a doua zi făcându-se pomenirea, și săvârșindu-se Dumnezeeasca Slujbă, două monahii începătoare a cetelor bisericești, cărora Dumnezeu le-a deschis ochii sufletește, au văzut o minunată vedenie în Sf. Biserică: Doi bărbați oarecare, foarte cinstiți cu chipul, îmbrăcați în haine luminoase, au intrat în Sf. Biserică, ducând între dânșii pe cuvioasa Anastasia, pe care punând-o înaintea Sf. Altar, au îmbrăcat-o în porfiră împărătească, împodobită cu pietre scumpe și mărgăritare de mult preț și i-a pus pe cap coroană împărătească, care avea Cruce dinainte și dinapoi; i-au dat apoi și un toiag de aur, așișderea împodobit cu pietre scumpe; apoi luând-o de mâini, au dus-o în Sf. Altar prin ușile împărătești. Se mai scrie despre dânsa și aceasta în prolog:

Cum că ducându-se către Domnul, a poruncit surorilor, că până la patruzeci de zile să pună masă săracilor, dar ele numai până la a noua zi au făcut aceasta, iar după acele nouă zile au încetat, și li s-a arătat Sfânta împreună cu doi Îngeri, zicându-le: „Pentru ce ați călcat porunca mea? În știre să vă fie vouă, cum că milosteniile cele ce se fac pentru suflet, până la patruzeci de zile, cum și săturarea flămânzilor, și rugăciunile Preoților, milostivesc pe Dumnezeu; și chiar mult păcătoase de ar fi sufletelor celor adormiți, primesc iertarea păcatelor de la Domnul, iar de vor fi drepte apoi aceia care fac pomenirea se îmbogățesc cu împlinirea a tot binele". Acestea zicând Sfânta și-a înfipt în pământ toiagul ei înflorit și a preamărit pe Dumnezeu a toate Făcătorul(†).

Rugăciunile Cuv. Macarie Egipteanul biruia pe draci și ușura suferințele sufletelor păgânilor care se munceau în iad. Odată cuviosul Macarie a ieșit din Schit la locul Terinut, și înserând, a intrat într-un mormânt elinesc, să se culce. Deci erau acolo oase elinești vechi, și luând unul, l-a pus la căpătâiul lui-și. Iar diavolii văzând îndrăzneala lui, s-au mâniat asupră-i, și au vrut să-l îngrozească, strigând cu glas femeesc: „O! cutare, mergi în baie să te speli?" Și a răspuns alt demon din oasele cele moarte, care zăcea sub capul bătrânului, zicând: „Un străin am deasupra mea și nu pot să viu". Iar bătrânul neînfricoșându-se, cu îndrăzneală bătea osul acela, zicându-i: „Scoală-te și te du, dacă poți". Auzind

(†) V.Sf. 12 a IV-a pg. 320-323;

acestea diavolii, au strigat cu mare glas, zicând: „Ne-ai biruit cu totul", și au fugit rușinați. Apoi umblând prin pustie părintele Macarie, a aflat o căpățână de om uscată, zăcând pe pământ, pe care, când a întors-o cu toiagul său, se părea că dă oarecare glas căpățâna aceea. Deci, a întrebat-o bătrânul, cine este? Și căpățâna a zis: „Eu am fost începător al popilor idolești, care au locuit în acest loc, iar tu ești părintele Macarie, cel plin de Duhul lui Dumnezeu; pentru că, tu când te rogi, milostivindu-te spre cei ce sunt în muncă, ei simțesc oarecare ușurare". Și a zis bătrânul: „Care este ușurarea sau munca voastră, spune-mi mie?" Răspuns-a cu suspinare, zicând: „Pe cât este de departe cerul de pământ, atât este de mare focul, întru al cărui mijloc suntem noi, de la picioare până la cap, cu totul arzându-ne; și nu este cu putință cuiva din noi, ca să vadă fața altuia, iar când te rogi tu pentru noi, ne vedem puțin unul pe altul, și aceasta este pentru noi ușurare". Acestea auzindu-le bătrânul, a lăcrimat, și a zis: *„Vai de ziua în care va fi călcat omul poruncile lui Dumnezeu"*. Și iarăși a întrebat pe căpățâna aceea: „Au este altă muncă oarecare mai mare?" Răspuns-a căpățâna: „Sunt altele cu mult mai adânci, sub noi". Și întrebând bătrânul a zis: „Cine se află întru acele adânci munci?" Osul a răspuns: „Noi suntem cei ce n-am cunoscut pe Dumnezeu, și acum simțim milostivirea Lui, măcar cât de puțin; iar aceia, care cunoscând pe Dumnezeu, s-au lepădat de El, și n-au păzit poruncile Lui, cu mai grele și cu mai grozave munci sunt munciți sub noi". Iar Sfântul Macarie luând căpățâna aceea, a îngropat-o în pământ și s-a dus"(†).

Sufletele scoase din iad prin rugăciuni și binefaceri. În jurnalul *„Pelerinul"* (Decembrie 1864), găsim istorisirea unui vis, care mărturisește de ameliorarea soartei repaosatului. Un bătrân paracliser din țară muri grabnic. El avea un fiu ce servea ca funcționar al statului. Moartea neașteptată a părintelui său făcu asupra-i o vie impresie. Soarta repausatului dincolo de mormânt nu înceta de a neliniști pe acest bun fiu în timpul unui an întreg. Într-o zi el află că timpul cel mai favorabil de a se ruga pentru morți era momentul de la Sf. Liturghie când se cântă: *„Pre Tine Te lăudăm, pre Tine bine Te cuvântăm..."*(††).

El merse deci la Biserică în ziua Sfântului Duh (Lunea Pentecostei), se rugă lui Dumnezeu pentru părintele său în timpul acestei cântări cu o căldură cu totul excepțională și ce se întâmplă? Noaptea viitoare văzu în vis pe părintele său, carele apropiindu-se de el i se închină de trei ori până la pământ și-i zise: *„Îți mulțumesc, fiule!"*

(†) V.Sf. 19 a I-a pg. 912-914. (††) În acest timp se curăță, se ard cu foc păcatele celor ce se pomenesc: vii și repausați.

Biserica Vechiului Testament, precum, și cea a Noului Testament păstrează și va păstra totdeauna dogma posibilității mântuirii pentru oarecare păcătoși ce cred în Iisus Hristos, care s-au pocăit în momentul de a muri, dar care n-au avut timp de a dovedi pocăință, și învață că ei pot fi scăpați de veșnicile munci ale iadului prin mijlocirea Bisericii și rugăciunile viilor, amici ai repausatului. Convinsă de adevărul fundamentalelor arătări de care am vorbit, Biserica crede în acest adevăr cu tărie și învață pe membrii săi a mijloci pe lângă Dumnezeu pentru părinții lor, mame, frați, surori, soți și soții, copii, amici și rude, și după legea caritătii(milostivirii) pentru toți creștinii trecuți la veșnicile locașuri, care au murit într-o credință și nădejdie, cărora au promis Domnul iertarea păcatelor(†).

„Noi plângeam mult", scrie o călugăriță din Mănăstirea Mântuitorului la Simbriski, maica Dorotheia „pentru moartea fratelui nostru principele M.N. Tehegodaeff, decedat în 1861 la Samara, și eram cu atâta mai întristate că murise grabnic și fără ajutorul Sfintei Împărtășiri. Însă iată că visez într-o noapte că mă preumblam cu fratele meu într-un loc foarte frumos", zice maica Dorotheia. „Ne apropiam de un sat de curând înființat, la a căruia intrare era plantată o Cruce mare de lemn, cu totul nouă, pe când la celălalt capăt al satului vedem o casă splendidă, de asemenea nouă.

Fratele meu îmi zise cu bucurie: „Privește, sora mea, ce frumos sat am câștigat, mulțumită femeii mele; trebuie să-i scriu ca să-i mulțumesc de binele ce mi-a făcut". Atunci îl întrebai: „Dar eu, frate, pot intra în această frumoasă casă spre a o admira în ticna mea?" „Desigur răspunse el, să intrăm în ea ca să vedem cât de frumos e înlăuntru".

Și deodată femeia sa Tatiana Nikiforowna se găsi în mijlocul nostru, și bărbatul său începu a-i mulțumi, salutând-o până la pământ, de tot ce făcuse pentru el. Curând avui explicarea acestui vis. Primii o scrisoare de la Tatiana Nikiforowna prin care mă informa că a intervenit a face să se roage veșnic pentru bărbatul său, fratele meu, la Sfântul Munte Athos cu trecerea la Samara a Sfintelor Moaște din Athos din Mănăstirea Rusească a Sfântului Pantelimon. Nu vedem oare în aceste două exemple îndeplinirea exactă a cuvintelor Domnului nostru Iisus Hristos: *„Toate câte cereți rugându-vă să credeți că veți lua și va fi vouă?"* (*).

15. **Din care pâinișoară își scoate Preotul părticică pentru sineși?** Preotul după ce a terminat de pomenit viii și sufletele celor adormiți, își scoate părticică pentru sineși din pâinișoara a IV-a. Luând în mâna stângă această pâinișoară taie cu Sf. Copie o părticiă mică triunghiulară, zicând:

(†) Din „Viața repausaților Noștri" edit. 1899 pg. 123; (*) Mc. 11_{24};

„Pomenește, Doamne, după mulțimea îndurărilor Tale și a mea nevrednicie, iartă-mi toată greșeala cea de voie și fără de voie și să nu oprești pentru păcatele mele Darul Sfântului Tău Duh, despre darurile ce sunt puse înainte."

Scoțând această părticică din pâinișoară unii o pun sub Sfântul Agneț în rând cu părticica Ierarhului eparhiot și a stăpânitorilor țării, pomenind aici și pe ctitorii vii; cei mai mulți însă, această părticică o pun drept în mijlocul părticelelor celor vii".

16. **Ce ne înfățișează așezarea Sfântului Agneț și a celorlalte părticele după rânduiala arătată pe Sfântul Disc?** Toate părticele așezate în acest fel pe Sf. Disc, pe lângă Sfântul Agneț, ne înfățișează înaintea ochilor sufletești Sfânta Biserică triumfătoare din ceruri și Sfânta Biserică luptătoare de pe pământ, având amândouă unul și același Cap Universal pe Iisus Hristos, întemeietorul și salvatorul ei.

Sf. Simeon Tesaloniceanul privitor la înțelesul acestei rânduieli, zice așa: „...Preotul scoțând cu copia miride din pecete în chipul Crucii, face pomenire tuturor Sfinților și le spune: Una adică o aduce întru cinstea și pomenirea cinstitelor și cerești Puteri a celor fără de trup. Și trebuie a aduce pentru dânșii, pentru că și ei au slujit taina întrupării(m); s-au unit cu noi, și suntem o Biserică, pentru că poftesc să se plece la tainele Bisericii să vază, luând și ei dintr-aceasta mai multă înălțare, și pentru că ne sunt nouă paznici și împăciuitori către Dumnezeu. A doua miridă o scoate în cinstea și pomenirea cinstitului Botezător ș.a.m.d. De vreme ce întru Hristos toți se unesc, trebuie ca dimpreună cu pomenirea Domnului a face pomenire și robilor Lui. Întâi trebuie a face pomenire Aceleia care L-a născut pe Dânsul nenuntit, prin Care tainele mântuirii noastre s-au săvârșit. După aceea a Sfinților Îngeri ca celor ce au slujit Tainei și printr-însa s-au unit și ne păzesc pe noi; Proorocilor și a drepților, care au propoveduit cele ce sunt ale Tainei, a cărora pecete și mai

(m) După Născătoarea de Dumnezeu S. Tes. c. 93 vezi și pg. 91-126 din această carte.

ales este Botezătorul; a învățătorilor de Dumnezeu propoveduitorii Apostoli care au luminat lumea, împreună cu a Diadohilor lor, Arhiereilor lor, Mucenicilor și Prea Cuvioșilor, și mai apoi a tuturor împreună. De vreme ce cu această Prea Sfântă Jertfă toți împreună, Îngerii și oamenii cei sfinți s-au unit cu Hristos, întru Dânsul s-au sfințit și cu Dânsul ne unesc pe noi, cu ale cărora rugăciuni — zice — cercetează-ne pe noi Dumnezeule, și ne dăruiește nouă toate cererile cele de mântuire și viață veșnică... Părticelele Sfinților sunt puse în locul Sfinților înșiși, aducându-se în memoria și în onoarea lor și spre mântuirea noastră. Căci Sfinții împreună iau parte la înfricoșata Taină ca împreună ostenitori cu Domnul Hristos... Părticelele acestea nu se prefac în Trupul Domnului sau în trupurile Sfinților; ci ele sunt numai daruri și jertfe... aduse Lui pe numele lor, care se sfințesc prin lucrarea misteriilor, prin împreunare și împărtășire, dând sfințenie și acelora pentru care se aduc... Deci de primesc ei a le aduce altele mai mici întru cinstea și pomenirea lor, cu mult mai vârtos vor primi a aduce pentru dânșii la Prea Sfânta Jertfă. Căci de vreme ce netrupește și cu gândul se împărtășesc împreunării Domnului Hristos și cu sufletele, dar și prin Sfânta Liturghie care a dat să se facă pentru lume, se împărtășesc marei Slave, ca cei ce au pătimit împreună. Și Dumnezeeștii Îngeri ca unii ce s-au unit cu noi și au slujit Tainei se împărtășesc Darului. Iar mai ales Maica Cuvântului lui Dumnezeu mai întâi de cât toți ia Slava și strălucirea de la Cel ce S-a întrupat dintr-Însa, pentru că stă de-a dreapta, precum și părticica care este pentru Dânsa este așezată de-a dreapta Sfântului Agneț. Cu aceasta se arată că Dânsa este mai presus decât toți și mai aproape de Dumnezeu. Iar de-a stânga — Sfântului Agneț, sunt părticelele — ale Îngerilor și ale tuturor Sfinților(n), pentru că toți aceștia de o rânduială sunt, și mai cu seamă pentru că aceștia nu au nici o asemănare cu covârșirea Aceleia, căci printr-însa se luminează și dintr-aceasta întâi noi prin Sfinți ne mântuim, fiindcă printr-însa ne-am unit cu Dumnezeu. Preotul aduce și celelalte părticele pentru Arhireu și Preoție, pentru stăpânitorul dreptcredincios?... pentru vii și pentru sufletele repauzaților... Aceste părticele le așează din jos de Sfântul Agneț, ca niște aduse pentru noi smeriții, cărora ne trebuie curățire și solire și așteptăm mila lui Dumnezeu cea mare...

Am înțeles cum prin acest chip și lucru al Sfintei Proscomidii vedem pe Iisus și pe toată una Biserica Lui, având-L pe Dânsul în mijloc Lumina cea adevărată și viața cea veșnică, luminată și păzită de Dânsul. El este în

(n) Părticele care se scot și se așează în partea stângă a Sfântului Agneț sunt 9 după numărul celor 9 cete îngerești (n.aut.).

mijloc prin Agneț; iar Maica Lui de-a dreapta prin părticică, Sfinții și Îngerii de-a stânga și dedesubt toată adunarea celor bine credincioși care au crezut într-Însul. Aceasta este Taina cea mare. Dumnezeu între oameni,

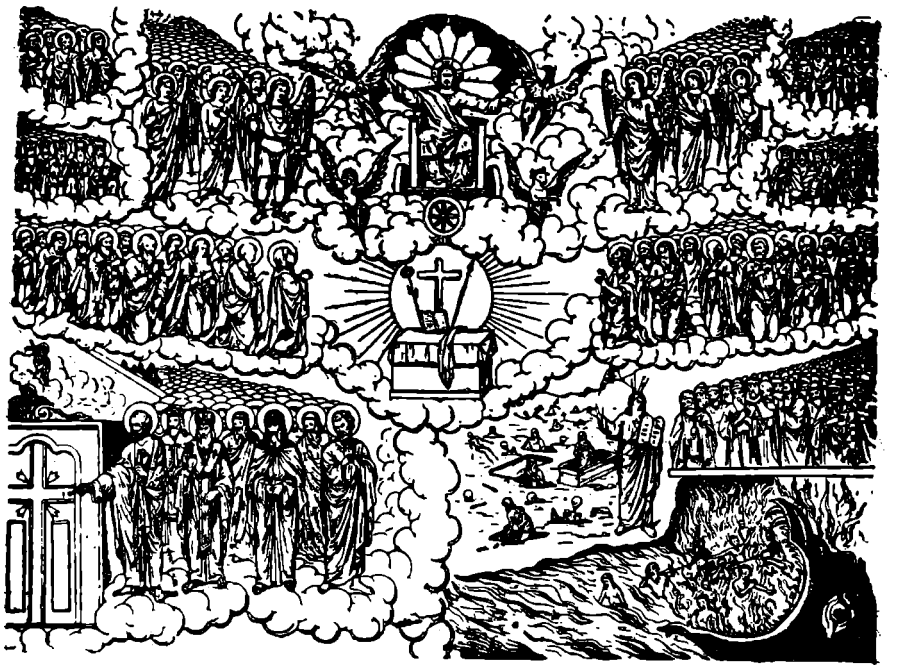

Biserica triumfătoare din ceruri. Mântuitorul însoțit de oștile îngerești, Maica Domnului, Sf. Ioan Botezătorul, Proorocii, Apostolii, Ierarhii, Mucenicii, Cuvioșii, Drepții etc.

Sf. Agenț cu părticica Maicii Domnului și cele nouă cete, simbolizează Biserica triumfătoare din ceruri. Părticele puse dedesubtul Sfântului Agneț, simbolizează Biserica luptătoare de pe pământ.

Dumnezeu în mijlocul dumnezeilor care se îndumnezeesc de la Cel cu adevărat din fire Dumnezeu, Care S-a întrupat pentru dânșii. Aceasta este Împărăția ce va să fie și petrecerea vieții cei veșnice, Dumnezeu cu noi văzut și împărtășit..."(o).

17. **Care este pedeapsa Preoților care nu pomenesc și nu scot părticele pentru cei ce le plătesc?** Pedeapsa acestor Preoți este grea și înfricoșată. Să ne rugăm Prea Sfântului Dumnezeu să ne împuternicească a ne face datoria și să ne izbăvească de acest păcat greu și consecințele lui.

(o) Vezi mai pe larg S.Tes. c. 94;

Spre edificarea Sf. Biserici și spre spulberarea feluritelor îndoieli, dăm înfricoșata istorisire de mai jos.

Un Preot pedepsit după moarte pentru nepomenirea pomelnicilor, a fost salvat după ce acelea au fost pomenite de un alt Preot. Într-o parohie, murind Preotul locul lui a fost ocupat de un altul. Noul venit în locul celui mort, peste câteva zile încetă și el din viață; în locul acestuia, veni un altul; însă și acesta muri peste câteva zile. Astfel, parohia în cel mai scurt timp, a pierdut trei Preoți de-a rândul. Aceste două evenimente au speriat pe candidații la preoție (cei pregătiți pentru preoție) din care cauză parohia a rămas multă vreme văduvă. Sfânta Episcopie a trimis totuși fără alegerea lui, un candidat la acest post. Noul Preot, intrând pentru prima oară în Sf. Biserică și de acolo în Altar, vede într-o parte a Prestolului (a Sf. Mese) un Preot necunoscut, îmbrăcat în veșminte preoțești și având mâinile și picioarele încătușate cu lanțuri grele de fier. Noul slujitor nu și-a pierdut liniștea, el a început obișnuita Slujbă și Proscomidia; iar după citirea ceasului al 3-lea și al 6-lea, a săvârșit toată Dumnezeiasca Liturghie, fără a se îngriji deloc de acel Preot necunoscut, care, după isprăvirea Slujbei Dumnezeești, s-a făcut nevăzut. Acum a văzut nou păstor, că Preotul pe care-l văzuse încătușat în lanțuri, e locuitor din cealaltă lume. Nu înțelegea însă pricina arătării lui, dar curând i s-a lămurit și aceasta. Preotul ferecat în tot timpul slujbei n-a vorbit nici un cuvânt, ci din când în când ridica numai mâinile încătușate și le îndrepta într-o parte arătând spre dușumele. Același lucru s-a petrecut și la slujba următoare, în timpul căreia Preotul la intrarea în Altar, și-a aruncat ochii spre locul încotro ca și mai înainte se arăta vedenia. Uitându-se cu atențiune în acea parte, el a băgat de seamă că jos lângă perete era un săculeț vechi, pe care ridicându-l, l-a deslegat la gură și a găsit în el o mulțime de pomelnice, de care se obișnuiesc a se da Preotului la Proscomidie spre a se ruga pentru odihna sufletelor celor trecuți în veșnicie și pentru sănătatea și mântuirea celor vii. Acum înțelese Preotul că aceste pomelnice trebuie să fi fost date în timpul vieții încătușatului confrate, care fusese slujitorul acelei Biserici și se vede că nu le citise la nici o Liturghie. De-aceea în timpul slujbei a început a pomeni, la Proscomidie, numele tuturor viilor și morților scriși în pomelnicele ce le găsise în sac; și când le-a isprăvit de citit, deodată căzură cu sunet la pământ, grelele fiare, de pe mâinile încătușatului din cealaltă lume, care rămânând liber, se apropie de Preotul liturghisitor și fără a zice vre-un cuvânt îi făcu metanie până la pământ. După aceea îndată s-a făcut nevăzut, atât el cât și fiarele. De aici înainte acest suflet de dincolo nu s-a mai arătat în timpul Slujbei Dumnezeești(†).

(†) „Voiajorul" pe Martie 1867 pg. 125, după „Misterele vieții viitoare", pg. 29-31; vezi și Ogl. Duh. de autor pg. 382-3.

18. **Care este fața și care este spatele Sfântului Agneț și în care parte stă Sfântul Potir?** „Partea dreaptă a Sfintei Pâini se zice unde nu se pune Sf. Pahar, fiindcă la Sf. Proscomidie jertfind Preotul Sfânta Pâine, face semnul Crucii Domnului nostru Iisus Hristos, Carele pentru nemărginita Sa îndelungă răbdare și smerenie, nu în față; ci în spatele Prea Sfințitului Său Trup avea Crucea, pe care Preotul o face cu Sf. Copie, zicând la pregătire: *„Pe Cruce fiind răstignit ș.c.l."*, și când taie crucis: *„Jertfește-Se Mielul lui Dumnezeu ș.c.l"*. Aceasta este Crucea Domnului Hristos cea adevărată; iar cealaltă care numai pe deasupra se vede, nu este pusă spre arătarea răstignirii Domnului; ci numai în cinstea și hotărârea acelei pâini ce este să se sfințească. De aceea sau de către prescorniță sau de către cei ce fac pâine, se tipărește cu sigiliul nu contribuiesc spre ale sale, care au

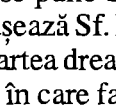

prescura mai înainte de a se coace, care nimic împlinirea tainei. Prin urmare părțile de sus semnul Crucii făcut de prescurari, sunt cele din fața P.S. Trup al lui Hristos; iar partea cealaltă care are Crucea făcută de Preot este partea din spatele sigiliului. Astfel fiind rânduite acestea, este arătat că partea în care nu se pune Sf. Pahar, este partea din dreapta a Sf. Pâinii; iar partea în care se așează Sf. Pahar la Sf. Proscomidie și la Sf. Masă, este partea din stânga. De partea dreaptă stă așezată părticica Născătoarei de Dumnezeu, în aceiași parte în care facem și junghierea, în amintirea primei jertfe pe care o adverește Dumnezeeasca Scriptură a V. și N.T.(p).

19. **Pentru ce se pune în Sf. Potir vin și apă?** Rânduiala aceasta se păstrează din vremile apostolice. Ea este așezată pe baza proorociilor scripturistice, ale hotărârilor sinodale și ale predaniilor Sfinților Părinți.

Cu vin și cu apă trebuie să săvârșim Jertfa Sfântă pentru că aceasta ne-o adeverește Dumnezeeasca Scriptură, zicând: **„Unul din ostași cu sulița Coasta Sa o a împuns din Care a ieșit Sânge și Apă"**(r).

Sfântul Potir cu vinul și apă puse într-însul, închipuiește coasta Mântuitorului, iar după transformare este însuși Sângele și Apa ce a curs din Coasta Aceluia Care a zis: **„Acesta este Sângele Meu cel vărsat pentru voi"**(s).

Vin și apă se toarnă în Sf. Potir, pentru că după Sf. Ioan Gură de Aur, Sf. Vasile cel Mare, Sf. Ap. Iacob întâiul Episcop al Ierusalimului, acestea (vinul și apa din Potir) se transformă și este adevărat Sângele isvorât din Coasta Mântuitorului cea însulițată pe Cruce. Acesta este adevărul, fiindcă prin pâinea dospită și prin Paharul acesta Euharistic moartea Mântuitorului

---

(p) Ioan 19_{34-37}; 1 Ioan 5_{6-8}; Comp. Es. 12_{46}; Num. 9_{12}; Ps. 21_{14-18}; Zah. 12_{10}; Apc. 1_{7}; Arh. I. Evantias o.c. pg. 280; (r) Ioan 19_{34-35}; 1 Ioan 5_{6-8}; (s) S. Tes. c. 92;

nostru Iisus Hristos o vestim până când va veni(t). Vinul acesta Euharistic este bucuria lui Dumnezeu și a oamenilor, precum adevereşte și Dumnezeeasca Scriptură: *„Nu-Mi voi lăsa Eu Vinul Meu* — a zis viţa Hristos — *veselia lui Dumnezeu și a oamenilor și să Mă duc să împărăţesc peste lemne"*(u).

Vinul se toarnă împreună cu apa în Potir, pentru că precum am mai zis: *„Sânge și apă s-au vărsat din Coasta Mântuitorului"*. Astfel, în Sf. Potir se pune vinul dres cu apă precum adevereşte, și în altă parte Dumnezeeasca Scriptură, zicând: *„Înţelepciunea* (Iisus Hristos) *și-a zidit Ei-și casă* (Biserică) *și a întărit șapte stâlpi* (șapte taine sfinte), *junghiat-a jertfele Sale* (Jertfa de pe Cruce) *și a dres în paharul Său vin* (vinul dres cu apă, adică Sângele cu apă, care s-au vărsat și se varsă întotdeauna din Coasta Domnului nostru Iisus Hristos tainic în timpul Sf. Liturghii) *și a strigat: veniţi de beţi din vinul care am dres vouă" (Cu frica lui Dumnezeu cu credinţă și cu dragoste să vă apropiaţi pentru a vă împărtăși cu Prea Sfântul trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos)* (v).

20. **Ce zice Sf. Simeon Tesaloniceanul contra celor ce pun numai vin, ori numai apă în Sf. Potir?** Sfântul Simeon Tesaloniceanul arătând marea greșeală a unora din creștinii căzuți în erezii, care pun în potir numai apă; iar alții (Armenii...) numai vin, zice așa: „Sângele (Domnului Hristos pe Cruce) s-a vărsat împreună cu apa, zice Evanghelia și din Coasta aceasta bem, și Gură de Aur de multe ori zice pentru aceasta (pe care Armenii îl clevetesc) și ceilalți sobornicești Părinți tot astfel zic. Tot acel Sânge care a curs din Coasta Mântuitorului este Cuminecătura, de vreme ce a curs din Trupul Domnului și dintr-aceasta este, iar nu dintr-altul, și adevărat precum s-a mărturisit Sânge și Apă sunt. Căci trebuie a se arăta acele două izvoare prin care ne naștem a doua oară, și viețuim în Duhul. Acestea ne-au isvorât nouă de la însuși Viața. Pentru aceea pururea trebuie a se pune în Înfricoșatul Potir vin și apă; iar nu numai apă, precum zice eresul cel păgânesc al celor ce puneau numai apă, schimbând rânduiala Tainelor; precum și nedumnezeirea și credința cea rea a păgânilor, care leapădă vinul ca un rău; iar nu beția, cu învățătura vicleanului drac care-i îndeamnă pe dânșii și-i pornește asupra noastră a creștinilor, ca să lepede prea Sfânta Jertfă. Dar nici vinul singur să nu se pue, precum fac ereticii Armeni, care vrând să strice un eres, au căzut în alt eres mai rău. Căci aceștia vrând să stea împotriva lui Nestorie, care zicea că în Hristos e despărțire, adică, că, Cuvântul sau Dumnezeirea e deosebită de omenirea

(t) 1 Cor. 11_{23-26}; comp. 14_3; 21_{22}; F.Ap. 1_{21}; 1 Cor. 4_5; 15_{22}; 1 Tes. 4_{16-17}; 2 Tes. 1_{10}; Iuda 1_{14}; Apc. 1_7; (u) Jud. 9_{12}; comp. Ioan 15_{1-5}; 6_{14-15}; Mt. 26_{26-29}; Lc. 22_{17-20}; 15; (v) Prov. S. $9_{1-2,5}$; Is. 55_1; Ioan 6_{27-58}; 1 Cor. $10_{16-17,21}$;

Lui. Au zis că întru Hristos este o fire, lepădând ticăloșii întruparea Lui. Dar cum, Dumnezeu Cuvântul întrupându-se a avut numai o fire? Care este acea fire? Cea Dumnezeească sau cea omenească? Căci după cum zic ei o fire se leapădă. Sf. Gură de Aur stă împotriva eresului celor ce pun numai apă, cu cuvântul care a zis a zis Domnul: „Nu voi mai bea din rodul viei, căci via face vin; iar nu apă. Deci cu aceasta Gură de Aur strică eresul celor ce pun numai apă; iar nu ne zice să nu punem apă în Sfântul Potir, căci nici a zis vinul fără apă; ci via vin naște, iar nu apă. Deci trebuie să fie și vin și apă, de vreme ce amândouă au curs din Dumnezeeasca Coastă. Dar viclesugul dracului celui înșelător a rătăcit pe mulți de la calea cea dreaptă. Iar noi umblând pe dreapta cale precum ne-am învățat, știm că din Coasta cea făcătoare de viață a curs Sânge și Apă, și astfel turnăm în Potir vin și apă împreună cu pâine dospită aducem Sfintei Treimi, precum am și luat de la Hristos Dumnezeul nostru, de la Apostolii Lui și de la Părinții noștri. Și pâine dospită s-a dat nouă din început a se aducea, aceasta o mărturisesc Sfintele Rugăciuni, rânduielile cele vechi și obiceiul. Pentru apa și vinul din Potir ne arată Sfânta Liturghie a lui Gură de Aur și mai cu seamă Sfânta Liturghie a Marelui Vasilie. Că după ce zice: „Și luând pâine în mâinile Sale cele Sfinte, preacurate și fără prihană, și arătând Ție Dumnezeului și Părintelui, mulțumind, binecuvântând, sfințind și frângând, a dat Ucenicilor". Atuncea și zice: „Așișderea și Paharul din roada viei luând, amestecându-l mulțumind, binecuvântând și sfințind a dat..." Iată dar că zice, din roada viei luând și amestecând, adică cu apă,

„Deci mâncând ei, luând Iisus pâinea și binecuvântând a frânt și a dat ucenicilor și a zis: luați și mâncați, aceasta este Trupul Meu; și luând paharul și mulțumind a dat lor, zicând: beți dintru acesta toți, că aceasta este Sângele Meu al legii celei noi, care pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor"(Mt. 26_{26-28}).

căci aceasta însemnează cuvântul amestecând. Dar încă și Dumnezeiescul Iacob în Sfânta Liturghie, zice astfel, precum asemenea se află la mulți: „Și luând Paharul și amestecând din vin și din apă". Toți Părinții noștri au adus astfel la Bisericile cele sobornicești, și la scaunele cele apostolicești și dintâi de la dânșii avem această învățătură pentru Sfânta Jertfă, căci rânduielile nu le-am, luat pe ascuns, sau numai de la puțini, ci dintâi de la toți cei următori ai Sfinților Apostoli, și de la Părinți cei mărturisitori care au strălucit cu minuni și care s-au adunat de multe ori...

— Astfel de la Sf. Apostoli și Sf. Părinți în decursul acestor 19 secole — Sfântul Discos poartă Sfânta Pâine și Dumnezeescul Potir are Vin și Apă puse înaintea lui Dumnezeu"(z).

21. **Ce însemnează „Mărgăritar"?** Mărgăritar se numește Sfânta Pâine și celelalte părți cu care se unește. „Preotul spală — zice Sf. Hrisostom — Sfântul Potir de trei ori, și ia aminte ca să nu rămâie vre-o părticică din zisul Mărgăritar". De asemenea Grigore Nisis în epistola către Litoion, zice: „Dacă cel ce aruncă Mărgăritarul înaintea porcilor se osândește; asemenea și cel ce din lenevire nu îngrijește de Sf. Mărgăritar". Și nu numai Sfânta Pâine care este Trupul Domnului, ci și Sfântul Lui Sânge Mărgăritar se numește în explicația care face Valsamon. „Cuvântul ce zice să nu aruncați Mărgăritarii voștri înaintea porcilor", aceasta se înțelege Sfântul Trup și Sânge al Domnului; iar porci însemnează pe oamenii ce trăiesc viața întinată și spurcată". Asemenea și Climent al Alecsandriei, Isidor Pilusiotul și Efrem Sirul, Mărgăritar numesc pe Stăpânul Hristos(x).

22. **Cum se atrage atenția credincioșilor din Sf. Biserică pentru a-și pomeni vii și repauzații lor?** Aceasta se face astfel: După ce va proscomidui și pomeni numele creștinilor vii și repauzați, pentru care este dator, Preotul bate sau sună clopoțelul din Sf. Altar. La auzirea semnalului cunoscut, toți credincioșii ies din strane și stând drepți în Sf. Biserică, fiecare din ei pomenesc în taină numele născătorilor lor trupești și duhovnicești, al rudeniilor, al prietenilor și cunoscuților lor. În acest timp Preotul stând la Sf. Proscomidie, scoate cu copia părticelele, zicând: „Pomenește Doamne, Pomenește Doamne, Pomenește Doamne...", până ce vor sfârși toți de pomenit numele viilor și răposaților lor(a).

Terminând lucrarea Sf. Proscomidii, Preotul strânge părticelele mici de pe marginile Sf. Disc, ca să nu cadă jos. Apoi acopere Sfintele Daruri.

(z) S.Tes. c. 93; (x) Arh. Ioanichie Evantias o.c. pg. 289; (a) Vezi Pidalion o.c. fila 291;

23. **Ce se face cu celelalte prescuri din care Preotul scoate părticelę?** După ce Preotul a lucrat Sf. Proscomidie din prescura cu cele cinci pâinișoare, cum am arătat, dacă mai are sau îi mai vin și alte prescuri, scoate părticelele din fiecare, pomenind numele viilor sau al morților pentru care s-au adus. În unele părți unde sunt Preoți mai mulți, un Preot cu epitrahilul primește prescurile și scoțând părticele dintr-însele le pune pe discul de pe măsuța care ține loc de proscomidiar, pe care apoi le aduce și le varsă în discul de pe Sf. Jertfelnic, în Sf. Altar. Obiceiul de a duce multe prescuri la Sf. Biserică, adeveresc cărțile bătrâne, că este foarte vechi. Din prescura din care se scoate Sfântul Agneț și celelalte părticele, se face anaforă. Când se întâmplă lume multă, încât nu le-ar ajunge anafora din prescura proscomidită, atunci se scoate și din celelalte anforă, pe care o sfințește Preotul după transformarea Pâinei și Vinului în Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului, adică în timpul cântării Axionului.

24. **Cum se face acoperirea Sfintelor Daruri?** Acoperirea Sfintelor Daruri se face astfel: După terminarea lucrării Sf. Proscomidii, aducându-se cădelniță cu foc și tămâie, de către Diacon sau eclesiarh, Preotul binecuvântează tămâia, cu semnul Sf. Cruci, zicând: „Tămâie îți aducem Ție, Hristoase Dumnezeul nostru, întru miros de bună mireasmă duhovnicească, pe care primind-o într-o Jertfelnicul cel mai presus de ceruri, trimite-ne nouă Darul Prea Sfântului Tău Duh. Apoi tămâiază pe rând: steluța, acoperemintele mici cu care acopere Sf. Disc și Sf. Potir, apoi Sf. Aer (acoperemântul mare), acoperind Sfântul Disc, și Sfântul Potir. .

25. **Ce însemnate are tămâierea steluței și punerea ei pe Sf. Disc, deasupra Sfântului Agneț și a celorlalte părticele?** După sfințirea tămâiei, Preotul tămâiază steaua și punând-o pe Sf. Disc deasupra Sfântului Agneț și a celorlalte părticele, zice: *„Și venind steaua a stătut deasupra unde era Pruncul"*. Tămâierea închipuiește Darul Duhului Sfânt, Care a conlucrat cu Dumnezeu Tatăl, la întruparea Cuvântului lui Dumnezeu, prin buna vestire a Sf. Arhanghel Gavriil, în pântecele cel pururea fecioresc al Prea Sfintei Născătorei de Dumnezeu. *„Duhul Sfânt se va pogorî peste Tine și puterea Celui de sus Te va umbri; pentru a asta și Sfântul ce se va naște din Tine Fiul lui Dumnezeu se va chema....'*. Iată vei zămisli în

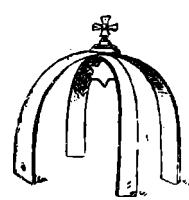

Fecioara astăzi, pre Cel mai presus de ființă naște și pământul, peștera, celui neapropiat aduce. Îngerii cu păstorii slavoslovesc și magii cu steaua călătoresc, că pentru noi S-a născut Prunc tânăr, — Dumnezeu cel mai înainte de veci.

pântece, și vei naște Fiu, și vei chema numele Lui Iisus. Acesta va fi mare, și Fiul Celui de sus se va chema; și-l va da Lui Domnul Dumnezeu, scaunul lui David, tatăl Lui. El va împărăți peste casa lui Iacob în veci, și Împărăției Lui nu va fi sfârșit(b). Aceasta o adeverește și Sf. Ev. Matei istorisind că, pe când Iosif la observarea îngrecărei P.S. Fecioare Maria din Duhul Sfânt, neștiind taina aceasta s-a îndoit și a vrut s-o lase pe ascuns. Însă atunci tot Sf. Arhanghel Gavriil a fost trimis să-l oprească de a face aceasta, arătându-i în vis că Pruncul din pântecele P.S. Fecioare Maria, este zămislit prin Dumnezeeasca lucrare a Duhului Sfânt. „Iosife, fiul lui David, nu te teme a lua pe Maria, femeea ta, că ce s-a zămislit într-însa, din Duhul Sfânt este. Și va naște Fiu și vei chema numele Lui Iisus, că Acesta va mântui pe norodul Său de păcatele lor. Acestea toate s-au făcut ca să se împlinească ceea ce s-a zis de la Domnul prin Proorocul ce zice: „Iată, Fecioara în pântece va lua și va naște Fiu și vor chema numele Lui Emanoil, ce se tâlcuiește: Cu noi Dumnezeu"(c).

Steluța închipuiește pe îngerul Darului adică Sf. Arhanghel Gavriil, care în forma luminei unei stele noi ivite, după proorocia lui Valaam(d), a călăuzit pe Magii din țările răsăritului timp de 2 ani, până la peștera din Vitleem în care s-a născut Mântuitorul. Magii ajungând, și intrând în peștera în care s-a născut Iisus, i-au adus Lui aur, tămâie și smirnă. Aur i-au adus, recunoscând într-Însul pe Împăratul Universal, a Cărui Împărăție nu va avea sfârșit; tămâie ca unui Dumnezeu, fiindcă prin inspirația Divină ei au recunoscut în Pruncul Iisus pe adevăratul Fiu al lui Dumnezeu; iar smirnă ca unui muritor, cunoscând că Acesta prin aducerea Trupului Său Jertfă vie Tatălui Ceresc, va mântui neamul omenesc din robia iadului(e).

26. **Ce face Preotul cu primul acoperământ?** Preotul tămâind primul acoperământ, acopere cu el Sfântul Agneț dimpreună cu celelalte părticele și Sf. Disc, zicând: „Domnul a împărățit, întru podoabă s-a îmbrăcat, îmbrăcatu-s-a Domnul întru putere și s-a încins, pentru că a întărit lumea care nu se va clăti. Gata este Scaunul Tău de atuncea, din veac Tu ești. Ridicat-au râurile, Doamne, ridicat-au râurile glasurile lor, ridica-vor râurile valurile lor de glasuri de ape multe. Minunate sunt înălțările mării, minunat este întru cele înalte Domnul. Mărturiile Tale s-au încredințat foarte. Casei Tale se cuvine sfințenie Doamne, întru lungime de zile"(f).

27. **Ce face Preotul cu al doilea acoperământ?** Preotul luând al doilea acoperământ și tămâind, acopere cu el Sf. Potir cu amestecarea Sfintelor

(b) Lc. $1^{35, 31-32}$; (c) Mt. 1^{18-22}; (d) Num. 24^{17}; Is. 60^{3}; (e) Mt. 2^{1-11}, (f) Ps. 92/93;

(vinul amestecat cu apă) zicând: *„Acoperit-a cerurile bunătatea Ta, Hristoase, și de slava Ta este plin tot pământul"*(g).

Spre Domnul nădejdea cine și-au agonisit, mai înalt este decât toți cei ce îl întristează (Octoih).

28. **Ce face Preotul cu al treilea acoperământ?** Cu al treilea acoperământ (Sf. Aer, văzduhul) Preotul tămâindu-l, acopere Sf. Disc și Sf. Potir, zicând: *„Acopere-ne pe noi cu acoperământul aripilor Tale, depărtează de la noi pe tot vrăjmașul și pismașul, împacă viața noastră; Doamne miluiește-ne pe noi și lumea Ta și mântuiește sufletele noastre, ca un bun și de oameni iubitor"*(h).

29. **Ce însemnătate au sfintele și acoperirea lor?** Pâinea Sfințită depe Sf. Disc și vinul amestecat cu apă din Sf. Potir închipuiesc Prea Sfântul Trup cu Sângele Mântuitorului: 1) când era Prunc mic în ieslea din peștera Vitleemului, în care S-a născut(i), 2) când a fost pogorât de pe Crucea Golgotei și pus în mormânt(j).

Acoperirea Sfintelor, închipuiește înfășarea Mântuitorului, când s-a născut în ieslea din peștera Vitleemului; iar Sf. acoperăminte închipuiesc scutecele cu care L-au înfășat. Aceasta ne-o istorisește Sf. Evanghelie. „După ce s-a suit Iosif cu Maria din Nazaret în Vitleem... s-a împlinit vremea când avea să nască. Și a născut pe Fiul Său, cel întâi născut și L-a înfășat pe Dânsul cu scutece și L-a culcat în iesle, pe ntru că nu aveau ei loc la gazdă... Iată semnul după care-L veți cunoaște — a zis Îngerul păstorilor — veți afla un Prunc *înfășat în scutece* și culcat într-o iesle"(l).

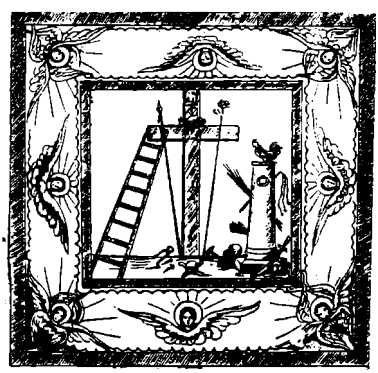

Acoperământul cel mare adică Sfântul Aer

Acoperirea Sfintelor mai închipuiește înfășurarea Prea Sfântului Trup al Mântuitorului Hristos cu giulgiu și

(g) Avac. 3^{3}; (h) 16^{8-15}; (i) Mt. 1^{18-24}; 2^{1-11}; Lc. 2^{1-21}; (j) Mt. 27^{57-61}; Mc. 15^{42-47}; Lc. 23^{50-56}; Ioan 19^{31-42}; (l) Lc. $2^{4-7,12}$;

mahrama, atunci când a fost pogorât de pe Cruce, pentru a fi pus în mormânt. Astfel, sfintele acoperăminte închipuiesc: giulgiurile cu care a fost înfășurat Prea Sfântul Lui Trup; iar văzduhul închipuiește mahrama cu care a fost acoperit Capul Lui. „După ce Iosif a obținut autorizația de la Pilat pentru înmormântarea Domnului nostru Iisus Hristos, a cumpărat o pânză subțire de in și înfășurându-L au luat Trupul Lui de pe Cruce. L-au învăluit pe El în giulgiuri de miresme, precum este obiceiul Iudeilor a se îngropa"(m). 3) Acoperirea Sfintelor cu sf. acoperăminte — după explicarea scriitorului Nicolae Cavasila — închipuiește puterea Dumnezeiască a Domnului nostru Iisus Hristos, Care din începuturile vieții Sale se află sub acoperământul Corpului Său omenesc:" „Putere ieșea din el și vindeca pe toți"(n).

30. **Ce închipuiește tămâierea sfintelor acoperăminte?** Tămîerea sf. acoperăminte închipuiește: 1) Tămâia adusă de Magi Mântuitorului când era Prunc înfășat și culcat în iesle(o). 2) Miresmele cu care Iosif și Nicodim au uns Trupul Mântuitorului la înmormântarea Lui. când L-au înfășurat în giulgiu și L-au pus în mormânt. „Nicodim — care mai înainte venise la Iisus noaptea — (p), a venit și el aducând o amestecătură de smirnă și de aloi, cam o sută de litre. Și au luat Trupul lui Iisus și L-au înfășurat pe El în giulgiuri cu miresme..."(r).

31. **Ce face Preotul cu cădelnița după acoperirea Sfintelor?** Preotul după acoperirea Sfintelor, cădește Sfânta Proscomidie de trei ori, zicând la fiecare tămâiere: **„Binecuvântat ești Dumnezeul nostru, Carele bine ai voit așa, Slavă Ție, totdeauna acum și pururea și în vecii vecilor, Amin".**

32. **Ce însemnează această tămâiere?** Prin tămâierea aceasta a Sfintelor Daruri, care sunt puse înainte și prin cuvintele binecuvântării, se aduce preamărire și mulțumire lui Dumnezeu, Care în nemărginita Sa dragoste, a binevoit a trimite pe unicul Său Fiu Iisus Hristos, a se întrupa și Jertfi pe Cruce pentru răscumpărarea și mântuirea neamului omenesc. *„Așa de mult a iubit Dumnezeu lumea, cât și pe Fiul Său, Cel unul născacut, L-a dat* (să se Jertfească) *ca tot cel ce crede întru El să nu piară; ci să aibă viață veșnică"*(s).

(m) Ioan 19^{38-40}; (n) Lc. 6^{19}; 8^{46}; Mc. 5^{30} Comp. Mt. 8^{27}; 10^{1}; Mc. 3^{13-14}; 6^{7}; Lc. 6^{13}; 9^{1}; 10^{19}; F.Ap. 28^{5-6}; (o) Mt. 2^{11}; Comp. Ps. $71/72^{10-11}$l; Is. 60^{6}; (p) Ioan 3^{1-21}; 7^{50-53}; (r) Ioan 19^{39-40}; (s) Ioan 3^{16}; 8^{22}; 15^{13}; Rom. 5^{8}; 1 Ioan 3^{16}; 4^{9};

33. **Ce face Preotul după tămâierea Sf. Daruri la Sf. Proscomidie?** Preotul după tămâierea Sfintelor Daruri se închină cu evlavie (împreună cu Diaconul de este) de trei ori înaintea Sf. Proscomidii. Diaconul (de este) luând cădelnița zice: „Pentru Sfânta și Sfințita punere înainte a cinstitelor Daruri Domnului să ne rugăm: „Doamne miluiește". Preotul urmează apoi zicând rugăciunea pentru punerea înainte: „Dumnezeule, Dumnezeul nostru, Cela ce pâinea cea cerească, hrană a dat-o la toată lumea, pre Domnul și Dumnezeul nostru Iisus Hristos, L-ai trimis Mântuitor și răscumpărător și de binefăcător, Carele ne binecuvântează și ne sfințește pe noi: Însuți binecuvântează această punere înainte și o primește pe dânsa întru Jertfelnicul Tău cel mai presus de Ceruri; adu-Ți aminte ca un bun și iubitor de oameni, de cei ce au adus și de cei pentru care s-a adus; și pe noi ne păzește neosândiți întru sfințita lucrare a Dumnezeeștilor Tale Taine. Că s-a sfințit și s-a prea mărit prea cinstitul și de mare cuviință numele Tău al Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin"(t).

34. **Ce cere Preotul de la Dumnezeu prin această rugăciune?** Preotul prin rugăciunea aceasta liturgică, cere de la Dumnezeu să binecuvânteze și să primească în Jertfelnicul Său cel mai presus de ceruri Sfintele Daruri cele puse înainte la Sf. Proscomidie. Cere a fi pomeniți (scrisi) în Cer cei ce au adus Sf Daruri și acei pentru care s-au adus. Totodată se roagă lui Dumnezeu ca să păzească pe toți sfinții liturghisitori, neosândiți (pentru feluritele păcate și slăbiciuni) în lucrarea Dumnezeeștilor Sale Taine.

Cu această rugăciune Preotul nu aduce Sfintele Daruri ca sacrificiu desăvârșit. Aici el numai le binecuvântează, pregătindu-le astfel pentru transformarea lor în Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos în timpul Liturghiei credincioșilor.

35. **Otpusul, Apolisul, încheerea sau finitul Sf. Proscomidii.** După terminarea rugăciunii acesteia, Preotul face sfârșitul (otpusul) așa: „Slavă Ție Hristoase nădejdea noastră slavă Ție". Diaconul sau eclesiarhul: „Slavă și acum, Doamne miluiește de 3 ori; Binecuvântează Părinte". Preotul: „Cel ce a înviat din morți (iar în celelalte zile zice numai) Hristos adevăratul Dumnezeul nostru, pentru rugăciunile Preacuratei Maii Sale, ale celui întru Sfinți părintelui nostru Ioan Gură de Aur, Arhiepiscopul Constantinopolului (sau Vasilie cel Mare, Arhiepiscopul Chesariei Capadochiei, când se face Liturghia lui) și ale tuturor Sfinților, să ne miluiască și să ne mântuiască pe noi ca un bun și de oameni iubitor, Amin".

(t) Sfinții liturghisitori să nu blagoslovească cu mâna, nici proscomidia la rugăciunea aceasta, nici Scaunul cel de sus, la bine ești cuvântat pe Scaunul Slavei... ci numai să le arate. Vezi can. 12 Sf. Nichifor, Pidalion o.c. fil. 291 și 476.

36. **Ce se mai face după aceasta?** După acest final mic, Diaconul (de este); iar în lipsa acestuia Preotul cădește Sfânta Proscomidie, apoi cădește Sfânta Masă împrejur cruciș la fiecare latură, zicând în taină: „În mormânt cu Trupul, în iad cu Sufletul, ca un Dumnezeu, în rai cu tâlharul, și pe Scaun ai fost, Hristoase, împreună cu Tatăl și cu Duhul, toate umplându-le Cela ce ești necuprins". Apoi rostind psalmul 50 cădește după rânduială întreg Sf. Altar și toată Biserica.

37. **Pentru ce se zice troparul acesta în timpul tămâierii Sf.Mese?** Troparul acesta se zice în timpul tămâierei împrejurul Sfintei Mese, pentru că după învățătura Sfinților Părinți, Sfânta Masă însemnează Mormântul Mântuitorului; Scaunul cel prea înalt al Dumnezeirei, pe care Mântuitorul stă veșnic, dimpreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt.

38. **Ce însemnează tămâierea aceasta?** Tămâierea aceasta făcută împrejurul Sfintei Mese în timpul citirii orei a VI-a ori a slavosloviei, însemnează bogăția Darurilor Dumnezeești care s-au vărsat din ceruri lumii prin întruparea, activitatea și în special prin Jertfa Domnului nostru Iisus Hristos. Totodată mai însemnează și bogățiile Darului Sfântului Duh care se revarsă asupra tuturor binecredincioșilor creștini de la Sfânta Masă.

39. **Ce însemnează tămâierea întregii Biserici?** Prin tămâierea aceasta însoțită de umilitoarele cuvinte ale psalmului 50, sfinții slujitori aduc Prea Sfântului Dumnezeu, după puterea lor, cinstea cuvenită, arătând că ei liturghisesc dimpreună cu Duhul Sfânt. Totodată arată tainic că prin această liturghisire se revarsă Darul Dumnezeescului Duh asupra întregii lumi dreptcredincioase.

40. **Când slujește Preotul singur, zice și cuvintele Diaconului?** Preotul dacă slujește singur nu zice cuvintele Diaconului la Proscomidie și la Liturghie înaintea Evangheliei, și răspunsurile lui, adică: „Binecuvintează Stăpâne". „Împunge Stapâne", Vremea este a face și altele să nu le zică, fără numai ecteniile și cele orânduite ale preoției. Când slujesc Preoții în sobor, unul face Proscomidia; iar ceilalți nimic de ale Proscomidiei deosebi să nu zică(v).

41. **Ce închipuiește pregătirea Sf. Daruri pentru Sf. Euharistie?** Pregătirea Sfintelor Daruri prin lucrarea arătată la Sf. Proscomidie, pentru

(v) Vezi Liturghierul o.c. pg. 77.

Sf. Euharistie, preînchipuiește profețiile care se referă la: întruparea, nașterea, viața, activitatea mesianică, și în special patima de bună voie, jertfirea și moartea pe Cruce a Mântuitorului Care s-a jertfit pentru mântuirea neamului omenesc(†). Totodată, prin lucrarea aceasta, Preotul preînchipuiește aici toată Biserica Cerească (triumfătoare) și pământească (luptătoare), dimpreună cu unicul ei Cap universal și veșnic; Iisus Hristos.

Acestea cunoscându-le sfinții liturghisitori, el se roagă nu numai pentru credincioșii cei vii ai Bisericii; ci și pentru cei răposați.

(†) **Profeții despre întruparea, nașterea, viața, patima, moartea pe Cruce, înmormântarea, învierea și înălțarea la Cer a Mântuitorului.**

Profeții V.T. insuflați de Duhul Sfânt, au prezis despre întruparea, viața, activitatea și Jertfirea Mântuitorului pentru mântuirea omenirii. Așa d.p. ei au profețit că:

1) Iisus Hristos se va naște chiar în timpul când poporul Israelit va fi stăpânit de domni străini (Fac. 49_{10}; comp. Num. 24_{17-24}; Ierem. 30_{20-24}; Zah. 10_{11-12});

Această proorocie s-a împlinit, fiindcă Mântuitorul s-a născut în timpul când pe tronul lui Israil era împărat Irod cel mare idumeul. Acesta a fost isgonitorul lui Antigon, ultimul rege Israelit tributar. În acel timp pe tronul Romei — căreia Palestina era tributară — era Cezarul August: (Lc. 2_{1-2}| Mt. 2_{1-19}; Eus. Popovici o.c. cart. 1, pg. 65).

2) Domnul Iisus Hristos se va naște după reedificarea și împodobirea Templului Sfânt: (Agheu 2_{9-10}; comp. Ps. $84/85_{7-14}$; $85/86_{8-10}$; Ioan 1_{14}; 2_{14}; Efs. 2_{14});

3) Domnul Iisus Hristos se va întrupa într-o Fecioară: (Is. 7_{13}; comp. Lc. 1_{26-38}; Mt. 1_{18-24});

4) Domnul Iisus Hristos se va naște în Vitleem: (Miheea 5_2; comp. Mt. 2_6; Ioan 7_{42}).

5) Domnul Iisus Hristos se va naște dintr-o Fecioară din rădăcina lui Iesei: (Is. 11_{1-10}), din familia lui David (Ierem. 23_{5-6}; Is. 9_{6-7}; 52_{13}; 53_{10}).

6) Înainte de nașterea Domnului Iisus Hristos, s-a proorocit despre ivirea unei stele extraordinare, care va călăuzi pe regii răsăritului ca să I se închine cu daruri la locul nașterii Lui: (Num. 24_{17}; Is. 61_3; 60_6| Ps. $71/72_{8-10}$; Mt. 2_{1-11});

7) Domnul Iisus va învăța lumea deschis: (Is. 61; 61_2; Lc. 4_{18}; Ioan 1_{32}; 3_{34}; și în pilde: Ps. 77_{1-2}; Mt. 13; Lc. 10_{30-37}; $12_{16-20;\ 37-48}$; 13_{6-9}; 14_{16-24}; 15_{8-12}; 16_{7-8}; $18_{2-8;\ 10-14}$; Mt. $21_{1-16;\ 28-31;\ 33}$; 25_{1-30} ș.a.)

8) Domnul Iisus Hristos va face minuni: (Is. 35_{4-10}; 26_{19}) vezi și mulțimea minunilor săvârșite de Mântuitorul istorisite în N.T.

Înaintea Domnului Iisus Hristos va merge și-I va pregăti calea un mare Prooroc: (Mal. 3_{1-2}; Is. 40_3; comp. Lc. $1_{5-25;\ 57-80}$; 7_{27}; Mc. 1_{2-3}; Mt. 11_{10}).

Domnul Iisus Hristos înainte de jertfirea Sa, va intra în Ierusalim, ca Împărat: (Zah. 9_9| comp. Is. 32_{1-4}; 62_{11-12}; Mt. 21_5).

Domnul nostru Iisus Hristos va fi unsul Domnului: (Ps. $44_9/45_7$; Is. 61_1; Lc. 4_{18}).

Domnul Iisus Hristos va fi vândut cu 30 de arginți: (Ps. 40_9; Zah. 11_{12-13}), va fi batjocorit și umilit de vrăjmașii Săi: (Ps. 21_{7-8}; Is. 52_{14}; 53_3), și acuzat prin mărturii

Prea Sfânta Împărăteasă a Cerului și a pământului.

42. **Ce trebuie să facă credincioșii în timpul acestei lucrări Dumnezeești?** Toți dreptcredincioșii — cler și popor — în tot timpul acestei lucrări Dumnezeești suntem datori a cugeta cu adâncă evlavie la cauza morții Domnului nostru Iisus Hristos. În acest timp, fiecare dreptcredincios creștin trebuie să-și unească rugăciunile sale cu ale sfinților liturghisitori și să ceară de la Dumnezeu, ca după mila Sa cea mare, pentru rugăciunile Sfinților Săi, să ne ajute tuturor a săvârși călătoria pământească, în dreapta credință, pocăință adevărată și înnoirea vieții, și așa cu Darul Lui, și noi — ca și Sfinții — să devenim moștenitorii bunătăților și fericirii veșnice.

43. **Cum era lucrarea Sf. Proscomidii în vremile apostolice?** Lucrarea Sf. Proscomidii în vremile primare ale creștinismului era mai simplă în rugăciuni și în bogăția formelor și simbolismelor de acum(z). Treptat lucrarea aceasta liturgică s-a îmbogățit așa cum se vede în zilele noastre.

44. **Cum se pregătește Preotul și Diaconul pentru Sfânta Liturghie?** Preotul de slujește cu Diacon, se pregătesc de Sf. Liturghie a chemaților astfel:

1) Deschid ușile împărătești, când s-a făcut priveghere sau utrenia noaptea, iar când utrenia se face dimineața, ușile împărătești se deschid odată cu cuvintele zise de Diacon ori Preot: „Slavă Ție Celui ce ne-ai arătat nouă lumină".

---

mincinoase: (Ps. 34_{10-11}; 37_{10-20}).

Domnul Iisus Hristos a fost scuipat, pălmuit, bătut: (Is. 50_{6-7}; Pl. Ier. 3_{30}), răstignit, hainele Lui vor fi împărțite; iar El pe Cruce va fi adăpat cu oțet și cu fiere: (Ps. 21_{7-20}; 68_{25}). În acel timp soarele se va întuneca: (Amos 8_9; Iov. 5_{14}; Is. 13_{10}; 59_{9-10}; Ier. 15_9; Mih. 3_6).

Domnul Iisus Hristos se va ruga pentru vrăjmașii Săi; (Ps. $108/109_{1-4}$), se va pogorî în iad: (Ps. 15_{10}), va învia: (Eș. 18_{18}; Num. 10_{25}; 14_2; II Lege 32_{40}; Iov 38_{17}; Ps. 23_7; 67_1; 70_{23}; Is. 25_8; 33_{10}; Sof. 3_8; Comp. Mt. 28; Mc. 16; Lc. 24; Ioan. 20; 21: F.Ap. 2_{24-32}; 3_{15}; 4_{10}, 33; 5_{30}; 10_{40}; $13_{30-33;\ 37}$; 17_{18}; Rom. 6_{5-9}; Cor. 15; Apc. 2_8). Se va înălța la ceruri și va ședea deadreapta Tatălui: (Ps. 67_{19}; 109_{14}). De acolo va trimite peste urmașii Săi pe Duhul Sfânt, care-i va împuternici: (Ioil 2_{28-29}). După sfârșitul lumii va veni cu mărire să judece viii și morții: (Mt. 13_{30}; 12_{36}; 16_{27}; 25_{31-46}; Apc. 7_9; 20_{12-13}; 22_{12}).

Împărăția Mântuitorului nu va avea sfârșit: (Dan. 2_{44}; 3_{33}; 6_{26}; 7_{14}; Lc. 1_{33}; II Petru 1_{11}; Apc. 11_{15}; 11_{10}; 19_{16}).

(z) Dr. Badea Cireșeanu o.c. T. III, 177;

2) Preotul face otpusul, apoi întorcându-se cu fața căatre răsăarit merge înaintea Sfintei Mese. Diaconul vine lângă Preot deadreapta lui, îndreptându-și și el fața către răsărit. Astfel stând amândoi cu evlavie adâncă înaintea Sfintei Mese, se închină de trei ori lui Dumnezeu, rugându-se în taină și zicând: „Împărate Ceresc, Mângâietorule, Duhul adevărului, Carele pretutindenea ești și toate le plinești, vistierul bunătăților și dătătorule de viață; vino și te sălășluiește întru noi și ne curățește pe noi de toată spurcăciunea și mântuiește, Bunule, sufletele noastre" (de trei ori).

„Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bună voire" (de 2 ori).

„Slujiți Domnului cu frică și vă bucurați Lui cu cutremur" (Ps. 2).

„Doamne buzele mele vei deschide și gura mea va vesti Lauda Ta" (o dată).

Apoi Preotul sărută Sfânta Evanghelie, Sfânta Cruce și Sfânta Masă. Diaconul sărută Sf. Masă și apoi ținând orarul cu trei degete ale mâinii drepte, zice: „Vreme este a face Domnului, binecuvintează Stăpâne Sfinte".

Preotul îl binecuvintează cu semnul Sf. Cruci pe cap, zicând: **„Binecuvântat este Dumnezeul nostru, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor".**

Diaconul continuă: „Roagă-te pentru mine Stăpâne Sfinte".

Preotul: **„Să îndrepteze Domnul pașii tăi spre tot lucrul bun".**

Diaconul: „Pomenește-mă Stăpâne Sfinte".

Preotul: **„Să te pomenească Domnul Dumnezeu întru Împărăția Sa, totdeauna acum și pururea și în vecii vecilor".** Diaconul: „Amin". Apoi ieșind în mijlocul Bisericii, zice cu glas înalt: „Binecuvintează Stăpâne", după care Preotul dă binecuvântarea de Sfânta Liturghie.

Când slujește Preotul singur, zice: „Împărate Ceresc... Slavă întru cei de sus... Doamne buzele mele vei deschide..." și apoi dă binecuvântarea de Sfânta Liturghie".

45. **Ce însemnează deschiderea ușilor împărătești?** Deschiderea ușilor împărătești pentru Sfânta Liturghie, însemnează vestea cea bună, că Cerul ni s-a deschis prin Jertfa Domnului Iisus Hristos, și cei ce se ostenesc după puterea lor, a plăcea lui Dumnezeu, vor intra în Cer, adică în Împărăția lui Dumnezeu.

46. **Pentru ce se închină Preotul și Diaconul de 3 ori înaintea Sfintei Mese?** Sfinții slujitori ai Sf. Altar se închină de 3 ori înaintea Sf. Mese, cerând putere și ajutorul lui Dumnezeu cel preaslăvit în 3 Fețe: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, pentru a putea săvârși Dumnezeeasca Liturghie.

47. **Pentru ce rostesc de 3 ori „Împărate Ceresc..."?** Sfinții liturghisitori se roagă zicând de 3 ori în taină această rugăciune în numele Sf. Treimi pentru a se pogorî peste dânșii Duhul Sfânt, ca prin puterea ce le-o dă El să devină apți în săvârșirea acestei Dumnezeești lucrări.

48. **Pentru ce rostesc de două ori: „Slavă întru cei de sus...?"** Această slavoslovie anghelicească, o rostesc, amintindu-și prin ea întruparea binevoitoare a Dumnezeescului Mântuitor Iisus Hristos — Cel în două ipostasuri — pe pământ, pentru răscumpărarea neamului omenesc.

49. **Ce cer sfinții liturghisitori prin cuvintele: „Doamne buzele mele vei deschide...“** Prin cuvintele: *„Doamne buzele mele vei deschide și gura mea va vesti lauda Ta...“*, sfinții slujitori cer, c : Dumnezeu să le îmbogățească mintea pentru a-și deschide gura spre lauda lui Dumnezeu. Aceasta o fac știind că numai atunci când bagă cineva grăunțe bune în coșul morii, roata se învârtește în folosul existenței noastre; astfel se învârtește în zadar și cu pagubă. Tot așa este și aici. Dacă Dumnezeu varsă Dar Dumnezeesc în ființă și mintea liturghisitorilor, sufletele ascultătorilor se alimentează, cresc și se întăresc; altfel pier.

50. **Pentru ce sărută Preotul Sfânta Evanghelie, Sfânta Cruce și Sfânta Masă?** Preotul Sărută cu adâncă evlavie Sfânta Evanghelie, pentru că închipuiește pe Mântuitorul care ne-a dat Dumnezeeștile cuvinte dintr-însa; Sfânta Cruce pentru că închipuiește jertfa de pe Crucea Golgotei; iar Sfânta Masă pentru că închipuiește Scaunul Dumnezeirei, Sf. Mormânt ș.c.l.

51. **Pentru ce Diaconul sărută numai Sfânta Masă?** Diaconul sărută numai Sfânta Masă fiindcă el n-are Darul săvârșitor al Sf. Taine ca Preotul; ci el este ajutător subordonat Preotului, precum și acesta Episcopului.

52. **Ce face Diaconul după rugăciune și sărutarea Sf. Mese?** După acestea, Diaconul plecându-și capul cere Preotului să se roage pentru dânsul și să-l binecuvinteze(a). Preotul se roagă și-l binecuvintează precum s-a arătat, după care Diaconul iese din Sf. Altar pe ușa laterală de miază-noapte, merge până în mijlocul Bisericii (pe amvonul din mijlocul naosului de este ori pe piatră) și închinându-se de trei ori lui Dumnezeu cu fața îndreptată către Sf. Altar, zice: „Doamne, buzele mele vei deschide și gura mea va vesti lauda Ta“. Apoi zice cu glasul înalt: „Binecuvintează Stăpâne“(†)

(†) Cu cuvântul acesta: „Stăpâne“ se înseamnă în general toată persoana investită cu putere și stăpânire, în urma căreia această persoană conduce și dirige pe alții(b). Cu această expresiune se înseamnă însuși Dumnezeu, Carele stăpânește toate făpturile(c), și Domnul Hristos, Carele are toată puterea în Cer și pe pământ. Și fiindcă Presviterii și Episcopii sunt în Biserică investiți de însuși Iisus Hristos cu puterea, de a lucra cele

(a) Vezi pg. 148-150 din această carte; (b) 1 Petru 2^{18}; 1 Tim. 6^{1}; (c) F.Ap. 4^{24};

Sfinte și a conduce Biserica Lui, apoi ei acuma din timpurile cele vechi se numesc și Stăpâni, însă nu în înțelesul politic ca asupritori ai omenirii și ca unii care ar mărgini libertatea omenească; ci ca cei ce urmând legea Domnului Hristos și așezămintelor Lui, mai vârtos apără pe credincioși de adevărata sclavie a neamului omenesc, făcându-i din fii ai mâniei(d), fii ai lui Dumnezeu(e), neam ales, preoție împărătească, națiune sfântă, popor al înoirei(f). În acest înțeles și Diaconul numește pe Presviter la lucrarea cea Sfântă, Stăpân. Cu acest înțeles se numește la această lucrare, cu acest nume și Episcopul"(g).

(d) Efs. 2^{3}; 5^{8}; (e) Ioan 1^{13}; 1 Cor. 7^{22}; (f) 1 Petru 2^{9}; (g) Dr. T. Tarnavschi Liturgica o.c. pg. 480-1;

- CAPITOLUL 4

Dumnezeeasca Liturghie a chemaților cu însemnătatea ei

(De la binecuvântare până la ectenia stăruitoare, inclusiv)

1. **Ce este această Sfântă Liturghie?** Această Dumnezeească Liturghie, este șirul rugăciunilor care se încep după săvârșirea mânecândei și a orelor 1, 3 și 6, și urmează până la: *„Câți sunteți chemați ieșiți... ca, nimenea din cei chemați..."*

2. **De unde își are această numire „Sf. Liturghie a chemaților sau a catehumenilor"?** Sf. Liturghie a chemaților poartă această numire din vremile apostolice și patristice, pentru că în timpul slujirii ei, puteau să stea în Sf. Biserică și să asculte această Dumnezeească Slujbă toți cei chemați pentru luminare, care se osteneau a învăța regulile credinței ortodoxe și se pregăteau pentru primirea Sf. Botez

3. **Cum se numeau acești chemați?** Acești chemați la luminarea în Domnul Hristos prin catehizare și primirea Sf. Botez, se numeau catehumeni. Astfel, această parte a II-a a Sf. Liturghii, la care ei puteau lua parte, a purtat și poartă numirea de: Liturghia catehumenilor.

4. **Cum se începe Dumnezeeasca Slujbă a acestei Sf. Liturghii?** Dumnezeeasca Slujbă a acestei Sfinte Liturghii se începe astfel: Preotul după ce s-a închinat precum am arătat (a), cu adâncă evlavie ridică Sfânta Evanghelie cu amândouă mâinile de pe Sfânta Masă în sus, precum se vede în chipul de față(1). În același timp adunându-și și concentrându-și toată mintea și ființa la Prea Sfântul Dumnezeu: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, își aprinde focul dragostei sfinte pe altarul inimii sale și înălțându-și glasul, zice: *„Binecuvântată este Împărăția, a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor"*. În acest timp Preotul

(a) Vezi pg. 148-150 din această carte; (1) Vezi pg. următoare;

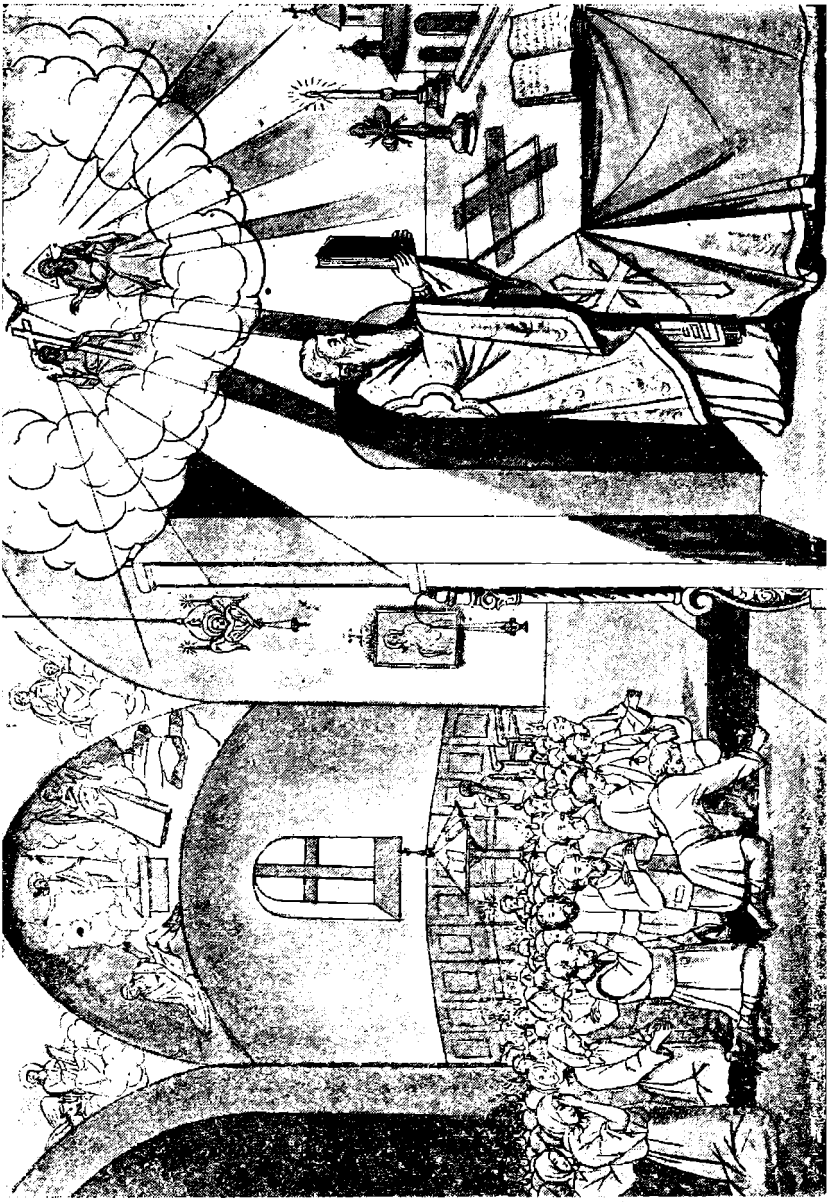

Vezi explicația acestui clișeu în pagina din față și cea următoare.

face semnul Sfintei Cruci cu Sfânta Evanghelie deasupra Sf. Antimis, astfel: La cuvintele: *„Binecuvântată este Împărăția"*, ține Sf. Evanghelie înălțată deasupra Sf. Antimis. La cuvintele: *„a Tatălui"*; o duce și atinge partea de sus a Sfântului Antimis, *„și a Fiului"* partea de jos, *„și a Sfântului Duh"* partea din dreapta și la *„Acum și pururea și în vecii vecilor"*, partea stângă a Sfântului Antimis.

5. **Ce însemnătate au cuvintele acestei binecuvântări?** Cuvintele binecuvântării Sf. Liturghii, au o mare însemnătate edificatoare. Prin ele noi ne reamintim că întotdeauna suntem datori să binecuvântăm și să lăudăm pe Prea Sfântul Dumnezeu cel preaslăvit în Sfânta Treime. Mai întâi binecuvântăm pe Tatăl Ceresc, Părintele Luminilor, Care ne-a trimis nouă pe Unicul Său Fiu Iisus Hristos ca să ne mântuiască de păcat. Noi avem o mare datorie ca în orice rugăciuni să pomenim întâi numele Tatălui Ceresc.

Binecuvântăm apoi pe Fiul, Care S-a întrupat și S-a jertfit pentru luminarea și mântuirea noastră. Binecuvântăm pe Duhul Sfânt, Care ne luminează și ne sfințește pe noi prin Dumnezeeștile Sale Daruri.

Domnească începătorie peste Heruvimi, și Dumnezeească Stăpânire fără de asemănare peste Serafimi, Treimea cea nedespărțită întru unire. Ceea ce ești după adevăr Dumnezeeească Stăpânire, pre Tine Te slăvim (Treimică).

6. **Ce ne reamintește această binecuvântare?** Această binecuvântare ne reamintește de arătarea Sfintei Treimi la apa Iordanului(b) și în muntele Taborului(c), unde aevea s-a arătat o părticică din Slava Împărăției Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh. Preă Sfântul Dumnezeu, Care este nemărginit în putere, slavă, purtare de grijă și stăpânire, ne îndreptează pe noi prin bogăția Darurilor Sale, revărsate din belșug, asupra noastră, ca mai înainte de a-L ruga și slavoslovi, să-I binecuvântăm Împărăția Sa, și Dumnezeeasca Sa Stăpânire.

7. **Pentru ce Preotul nu dă aici binecuvântarea simplă ca la celelalte slujbe; ci laudă și binecuvintează pe fiecare Față Dumnezeească în parte?** Binecuvântarea celorlalte slujbe este simplă așa cum se da în V.T.

(b) Mt. 3^{13-17}; Mc. 1^{9-11}; (c) Mt. 17^{1-9}; Mc. 9^{2-10}; Lc. 9^{28-36};

când omenirea nu cunoștea limpede cele trei Fețe Dumnezeești, așa de pildă cum nu cunosc nici azi Jidovii. Noi creștinii drept credincioși ai N.T., prin arătarea Mântuitorului, cunoașterea și credința în El, cunoaștem, credem și mărturisim pe Prea Sfântul Dumnezeu preaslăvit în Sfânta Treime: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Aceasta o mărturisim adeseori în slavoslovia mică, mai pe larg în slavoslovia mare și mai lămurit în *„Simbolul Credinței"* și explicarea lui(d).

8. **Ce însemnătate are semnul Sfintei Cruci care se face cu Sf. Evanghelie deasupra Sfântului Antimis?** Semnul Sf. Cruci, care se face de către Preot cu Sf. Evanghelie deasupra Sf. Antimis, însemnează că această lucrare a Dumnezeeștei Liturghii, sfinții liturghisitori o vor săvârși după porunca Mântuitorului, în amintirea mulțumitoare a vieții, activității Mesianice, a Jertfirii și a morții Lui pe Cruce, pe care le cuprinde și le vestește Sf. Evanghelie. Prin facerea semnului Sf. Cruci cu Sf. Evanghelie, Sf. Biserică Ortodoxă învață pe fiii săi dreptcredincioși, să se deprindă ca și creștinii apostolici, ca orice lucru însemnat să-l înceapă cu semnul Sfintei Cruci.

9. **Ce fac ceilalți clerici și credincioși în acest timp?** Toți ceilalți clerici și dreptcredincioși creștini, în acest timp al binecuvântării Sf. Liturghii, stând în genunchi, se însemnează cu semnul Sfintei Cruci pe fețele lor.

10. **Ce trebuie să cugetăm noi, când ne însemnăm cu semnul Sf. Cruci?** În tot timpul când ne însemnăm cu semnul Sf. Cruci, fiecare din noi trebuie să cugetăm la suferințele Mântuitorului, la ascultarea Lui, făcută Tatălui Ceresc până la moartea pe Cruce între cei doi tâlhari; la învierea, înălțarea la cer și la ședera de-a dreapta Tatălui, Căruia I S-a dat toată puterea în cer și pe pământ: „Aceasta să o aveți voi în minte, care era și întru Iisus Hristos; carele în chipul lui Dumnezeu fiind, nu răpire a socotit a fi El întocmai cu Dumnezeu; ci S-a deșertat pe Sine, chip de rob luând, întru asemănarea oamenilor făcându-Se. Și cu închipuirea aflându-Se ca omul, S-a smerit pe Sine, ascultător făcându-se până la moarte, iar

(d) Vezi „Mărturisirea Ortodoxă" o.c. partea I-a;

moarte de Cruce. Pentru aceasta și Dumnezeu pe Dânsul L-a prea înălțat și I-a dăruit Lui nume, care este peste tot numele. Ca întru numele lui Iisus tot genunchiul să se plece. Al celor cerești și al celor pământești și al celor dedesubt. Și toată limba să mărturisească că Domn este Iisus Hristos, întru Slava lui Dumnezeu Tatăl"(e).

În chipul Crucii, Moisi, în munte, mâinile întinzându-și spre înălțime pe Amalic l-a biruit; iar Tu Mântuitorule, palmele întinzându-Ți pe Cinstita Cruce, m-ai îmbrățișat, mântuindu-mă din robia vrăjmașului, și mi-ai dat semnul vieții, a fugi de arcul protivnicilor mei. Pentru aceasta Cuvântule, mă închin Cinstitei Crucii Tale (Octoih).

11. **Ce ne înfățișează semnul Sfintei Cruci?** Semnul Sfintei Cruci ne înfățișează înaintea ochilor minții, patima, rastignirea și moartea pe Cruce a Domnului nostru Iisus Hristos. Acestea ne înflăcărează dragostea noastră, a fiecărui drept-credincios creștin, îndemnându-ne întotdeauna a ne închina cu umilință înaintea ei și a ne însemna trupurile noastre cu semnul Sfintei și făcătoarei de viață Cruci, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, Amin.

12. **Care este Crucea cea făcătoare de viață?** Prin Crucea cea de viață făcătoare înțelegem nu lemnul Crucii; ci însuși Prea Sfântul Trup al Domnului nostru Iisus Hristos în timpul cât a fost răstignit pe Crucea de lemn. Înțelegem, că Mântuitorul, Care întinzându-și mâinile pe Cruce, a murit așa (în chipul Crucii) pentru răscumpărarea neamului omenesc. Pentru aceasta se și zugrăvește pe semnul Sf. Cruci, Chipul Mântuitorului răstignit. Creștinii dreptcredincioși, chiar dacă nu este zugrăvit Chipul Mântuitorului răstignit pe unele Cruci, totuși, ei văd aevea cu ochii sufletești pe Mântuitorul viu, cu mâinile întinse, chemând toată omenirea la mântuire. Semnul Sfintei

(e) Filip. 2^{5-11}; comp. Ps. $21/22^{6-23}$; Is. 42^{1-7}; 49; 50; 52^{13-15}; 53; Iez. 34^{23-24}; Zah. 3; Efs. 1^{20-23}; 2; Cols. 1^{12-22}; Evr. 5^{6-10}; 2^{9-12}; 12^{2}; Mt. 28^{18-20}; Apc. 5; 3^{21};

Cruci este o armă puternică împotriva diavolului, în fața căreia se scutură și se îngrozește, nesuferind a căuta spre puterea ei.

Sfânta Muceniță Iustina, cu semnul Sfintei Cruci a ars și a fugărit pe draci. Vezi despre aceasta în Viețile Sfinților la 2 Octombrie pg. 31-61.

13. **Cum suntem datori noi creștinii a face semnul Sf. Cruci pe fețele noastre?** Noi toți dreptcredincioșii creștini suntem datori a face semnul Sfintei Cruci, drept, pe fețele noastre, drept așa cum vedem pe Mântuitorul cu mâinile întinse pe Sfânta Cruce. Semnul Sfintei Cruci se face așa: Împreunăm cele trei degete ale mâinii drepte: degetul mare, arătătorul și mijlociul; iar celelalte două degete se lipesc de podul palmei, și așa se ridică mâna, punând cele trei degete împreunate în frunte, zicând: *„În numele Tatălui"*. După aceasta pogorâm mâna dreaptă la piept punând cele trei degete pe mijlocul pântecelui, zicând în același timp: *„Și al Fiului"*. De acolo o ridicăm, ducând-o la umărul drept, zicând: *„Și al Sfântului Duh"*. Ducând-o apoi și la umărul stâng, sfârșim cu cuvântul: *„Amin"*(f).

14. **Oare nu păcătuiesc cei ce fac semnul Sfintei Cruci strâmb sau schimonosit?** Ba da, păcătuiesc, arătând prin aceasta că nu știu a prețui suferințele și jertfirea Mântuitorului pe Cruce, pentru mântuirea noastră. Cei ce vin în Sf. Biserică și schimonosesc semnul Sf. Cruci, făcându-l strâmb pe fețele lor, bucură pe diavoli, care le scriu numele în negrele lor catastife(g).

15. **Ce vedem noi creștinii în Semnul Sfintei Cruci?** Noi creștinii care ne mântuim vedem în semnul Sfintei Cruci puterea lui Dumnezeu. Aceasta ne-o arată Sf. Ap. Pavel, zicând: *„Cuvântul Crucii, celor pieritori, nebunie este; iar nouă celor ce ne mântuim, puterea lui Dumnezeu este"*(h). Vedeți iubiților! Dacă numai cuvântul Crucii are o astfel de putere mare; cu cât mai multă și mare putere are însuși semnul Sf. Cruci. Aceasta ne-o adeverește iarăși tot acest Sf. Apostol, zicând: „Noi predicăm pe Hristos cel răstignit: Iudeilor sminteală; iar Elinilor nebunie. Însă celor chemați, Iudeilor și Elinilor, pe Hristos puterea lui Dumnezeu și înțelepciunea lui Dumnezeu"(i). „Iar mie să nu-mi fie a mă lăuda fără numai în Crucea Domnului nostru Iisus Hristos, prin care mie lumea s-a răstignit, și eu

(f) Vezi Mărt. Ort. p. 1. într. 51; vezi mai pe larg Prav. mare Sf. Atanasie c.M., cao. 24; „Lupta împotriva lui Satan" de autor; (g) Sf. Ioan Gură de Aur. Cezi „Mânt. păct", o.c., pg. 532; (h) 1 Cor 1^{18}; (i) 1 Cor 1^{23-24};

lumii"(j). Prin vărsarea Sângelui Domnului Hristos pe Sf. Cruce de pe Golgota, semnul ei a dobândit putere să alunge duhurile rele. Pentru aceasta Sf. Chiril al Ierusalimului, zice așa: „Când ne însemnăm pe noi înșine cu semnul Cinstitei Cruci, atunci diavolul, știind că Hristos Domnul S-a pironit pe Dânsa pentru mântuirea noastră și pentru pierderea puterii diavolești; nu poate să stea de față nici să sufere puterea Crucii; ci fuge de la noi și nu ne mai bântuie, și mai ales pentru că avem atunci deprinde, să chemăm numele lui Hristos". Așadar, suntem datori a face semnul Crucii foarte des, căci adesea simțim și ispitele diavolului, pe care altfel nu le putem înlătura, decât prin Crucea cea dătătoare de viață și cu chemarea numelui lui Iisus Hristos. Și îl izgonim nu numai de la noi; ci și de la orice alte lucruri ale noastre, ca: mâncări, băuturi, vase și altele. De aceea același Chiril în același loc învață, zicând: „Fă semnul Cinstitei Cruci, mâncând, bând, șezând, sculându-te, vorbind sau umblând, și să nu începi nici o lucrare fără a-ți face semnul Cinstitei Cruci, în casă, la drum, ziua și noaptea și în fiecare loc"(m). Apologetul Tetulian (160-240 d.Hr.), ne istorisește că în timpurile apostolice, semnul Sf. Cruci era repetat de creștini în orice timp, și în orice loc. „La orice păsire și mișcare, — istorisește el — la fiecare intrare și ieșire din casă, când ne îmbrăcăm, ne încălțăm, ne spălăm, la masă, la aprinderea luminei, la culcare, la șederea pe scaun și la toată vorba, ne însemnăm fruntea cu semnul Crucii..."(n). De asemenea și Sf. Ioan Hrisostom zice: „În toate zilele, ca pe un stâlp însemnăm fruntea noastră cu Crucea"; iar pe mame le sfătuia așa: „Voi maicelor învățați pe copiii voștri să-și însemneze fruntea cu mâna; însă mai înainte de ce sunt ei în stare să facă aceasta, întipăriți-le voi semnul Crucii".

16. **Ce ne învață Maica noastră Biserica despre puterea Sf. Cruci?** Între multele și minunatele învățături folositoare de suflet pe care ni le dă Sf. Biserică despre Sfânta Cruce și puterea ei, ne învață că acest semn Dumnezeesc este o armă puternică, pe care ne-a dăruit-o Dumnezeu, ca să alungăm duhurile cele rele de la noi. Ea ne învață a cânta așa: „Doamne, armă asupra diavolului, Crucea Ta o ai dat nouă, că se scutură și se cutremură, nesuferind a căuta spre puterea ei, că (prin Jertfa făcută pe dânsa) moartea (cu moartea Ta) o ai surpat și morții (prin învierea Ta) i-ai sculat, pentru aceasta ne închinăm (însemnându-ne fețele cu semnul ei) Sfintei îngropării Tale și învierii".

(j) Gal 6^{14}; (m) Sf. Chiril al Ierusalimului Catih, XIII, după Mărt.Ort. p. I, într. și R. 50; (n Tertuil. De corona militis c. III;

În altă parte de asemenea ni se arată puterea și binefacerile dreptcredincioșilor creștini, zicând așa: „Crucea este păzitoarea a toată lumea, Crucea este podoaba Bisericii, Crucea este stăpânirea împăraților, Crucea este întărirea credincioșilor, Crucea este slava Îngerilor și rană a dracilor"(o).

17. **De unde este rânduiala aceasta a ne însemna cu semnul Sfintei Cruci, când ne rugăm lui Dumnezeu?** Rânduiala aceasta este foarte veche, chiar din timpurile apostolice. Sf. Apostoli, dimpreună cu primii creștini(p), după Învierea și Înălțarea la cer a Mântuitorului nostru Iisus Hristos, se suiau sus pe muntele Golgota. Acolo ei se închinau înaintea Lemnului Sf. Cruci a Mântuitorului, Care Jertfindu-se pe Dânsa ne-a împăcat cu Dumnezeu(r). În timpul când se închinau ei acolo, cu mâinile întinse în forma semnului Sf. Cruci, precum obișnuiseră din strămoșii lor(s); chipul semnului Sf. Cruci, dimpreună cu Mântuitorul avându-Și mâinile întinse pe Dânsa, se închipuia tot mai adânc și mai viu în ființa lor. Astfel, oriunde mergeau ei de lângă piciorul Sf. Cruci, aveau în întreaga minte și ființa lor Icoana vie a Iubitului Iisus Hristos răstignit, pe Care îl propoveduiau cu îndrăsneală(t). Cercetând ei foarte des locul sfânt și mult iubit amintirilor lor, treptat, pe când se rugau, s-au obișnuit a se însemna și cu semnul Sf. Cruci. Ei închipuiau acest semn Dumnezeesc prin înălțarea mâinilor(u). Acest semn se păstrează până azi în unele Sf. Biserici, de majoritatea sfinților liturghisitori, în anumite timpuri ale serviciului divin(v). Alteori închipuiau semnul Sf. Cruci, așezându-și amândouă mâinile încrucișate pe piept(z). Alteori își închipuiau cu semnul Sf. Cruci, fruntea, ochii, gura (acest obicei se vede și astăzi la unii bătrâni și bătrâne la noi) și fața, după închipuirea semnului Sf. Cruci, înaintea căreia stând, se rugau lui Dumnezeu.

Sf. Apostoli binecuvântau pe credincioși tot cu semnul Sf. Cruci, în închipuirea căreia ei vedeau pe Iubitul lor Dascăl universal și veșnic, cu mâinile întinse pentru chemarea și mântuirea noastră.

18. **Au făcut Sf. Apostoli minuni cu semnul Sf. Cruci?** Da. Sf. Apostoli au făcut multe minuni cu Dumnezeescul semn al Sfintei Cruci. Spre încredințarea iubiților noștri fii duhovnicești, dăm aici vre-o câteva istorisiri.

(o) Vezi Luminânda la Înălțarea Sf. Cruci. (p) 1 Cor. 15_{3-8}; F.Ap. 2_{41}; 4_4; (r) Efs. 2_{12-22}; Filip. 2_{5-11}; Cols. 1_{12-22}; (s) Ps. 133/134$_2$; 140/141$_2$; 1 Tim 2_8; (t) 1 Cor. $1_{18-22-23}$; (u) Ps. 40$_2$; Comp. Apc. 5_8; (v) Es. 17_{8-16}; (z) Fac. 48_{9-20}; Evr. 11_{21};

Sf. Ioan Evanghelistul cu semnul Sf. Cruci a salvat pe un creștin de sinucidere. În vremea aceea era un creștin care ajunsese într-o mare sărăcie, încât neavând cu ce să plătească datoria împrumutătorilor săi, din marea lui turburare, s-a hotărât ca să se sinucidă. În acest scop el a rugat pe un fermecător jidov ca să-i dea lui să bea ceva de moarte. Jidovul, ca un vrăjmaș al creștinilor și prieten diavolilor, a făcut și i-a dat acea băutură aducătoare de moarte. Creștinul luând de la dânsul otrava purtătoare de moarte a mers la casa lui, dar sta la îndoială, și se temea, neștiind ce să facă! Mai pe urmă hotărându-se a se sinucide, însemnând cu semnul Crucii paharul, l-a băut, dar nimic nu s-a vătămat de dânsul, pentru că semnul Sf. Cruci a luat din pahar toată puterea otrăvei. Atunci mult se miră în sine, că e sănătos și nu simte nici o durere. Însă neputând suferi supărările de la datornici, iarăși a mers la Jidov ca să-i de-a o otravă mai puternică, pe care luând-o omul, a mers la casa lui. Gândindu-se mult, când a vrut s-o ia, iarăși a făcut semnul Sf. Cruci asupra paharului celui cu otravă, pe care l-a băut, dar nimic n-a pătimit. Apoi iarăși a alergat la jidov, arătându-i-se lui sănătos, ocărându-l că este neiscusit în meșteșugul său. Jidovul văzându-l și auzind ocările aruncate de creștinul necăjit,

„Fiilor, ceasul cel de apoi sosește; și precum ați auzit că Antihrist vine și acum antihriștii mulți s-au făcut; dintru aceasta cunoaștem că ceasul cel de apoi este. Dintru noi au ieșit, ci nu erau dintru noil că de ar fi fost dintru noi, ar fi rămas cu noi, ci au ieșit ca să se arate că nu sunt toți dintru noi" (1 Ioan 2^{18-19}).

cutremurându-se, l-a întrebat, ce făcea când o bea? Creștinul i-a răspuns: *„Nimic altceva decât numai cu Sfânta Cruce am însemnat paharul"*. Din cele auzite, Jidovul, a cunoscut că puterea Sfintei Cruci gonește moartea, însă voind să afle adevărul a dat din aceiași otravă unui câine, care bând din ea, îndată a murit dinaintea lui. Apoi văzând aceasta jidovul, a alergat la Sf. Apostol Ioan cu acel creștin, spuindu-i cele ce li s-au întâmplat lor. Sf. Apostol Ioan l-a învățat pe jidov să creadă în Domnul Hristos, și l-a botezat. Creștinului sărac i-a poruncit să aducă o sarcină de fân, pe care Apostolul cu semnul Crucii și cu rugăciunea, a prefăcut fânul în aur. Apoi a poruncit creștinului ca din acel aur să-și plătească datoriile la cămătari; iar cu restul să-și hrănească pe cei ai casei lui"(x).

„Cuvântul Crucii celor pieritori, nebunie este; iar nouă celor ce ne mântuim, puterea lui Dumnezeu este. Mie să nu-mi fie a mă lăuda, fără numai în Crucea Domnului nostru Iisus Hristos, prin care mie lumea s-a răsitgnit și eu lumii" (1 Cor. 1_{18}; Gal. 6_{14}).

Sf. Ap. Pavel făcând semnul Sf. Cruci în numele Mântuitorului peste ochii unui orb, l-a făcut să vadă. Pe când Pavel ieșea din cetatea Athenei, un orb, pe care îl știau toți că de la nașterea sa nu vedea, a rugat pe Apostol, ca să-i dăruiască vedere. Pavel făcând semnul Crucii pe ochii lui, i-a zis: „Domnul și Învățătorul meu Iisus Hristos, Care din scuipat a făcut tină și a uns ochii orbului cu dânsa și i-a dat vedere, Acela să te lumineze și pe tine cu puterea Sa!" Minune Dumnezeească, că îndată orbul a văzut; și i-a poruncit Pavel, ca mergând la Dionisie, să-i spună: „Pavel, sluga lui Iisus Hristos, m-a trimis la tine, ca, după făgăduința ta, să vii la dânsul; și botezându-te vei primi iertare de păcate". Deci, mergând orbul, a spus lui Dionisie cele poruncite; și propovăduia facerea de bine cea Dumnezeească, care prin Pavel i s-a făcut. Iar Dionisie văzând că orbul acum vede, foarte mult s-a mirat; și nezăbovind, a mers cu Damar, femeea sa, cu fiii și cu toată casa sa, la Pavel, și s-au botezat de către dânsul. După aceasta și-a lăsat casa, femeea și copiii, și s-a lipit de Pavel. Apoi, trei ani i-a urmat lui, oriunde mergea;

(x) V.Sf. 26 a IX o.c. pg. 828-830;

și de la el a învățat Tainele lui Dumnezeu, ceea ce dovedește din scrierile sale. După aceasta, s-a așezat Episcop de Sfântul Pavel; și de la Solun a fost trimis la Athena, ca acolo să poarte grijă de mântuirea omenească. Acest Dionisie, a ascultat nu numai propoveduirea lui Pavel, ci și a celorlalți Apostoli, cu care a fost împreună la îngroparea Prea Curatei Stăpânei noastre Născătoare de Dumnezeu; și singur pentru sine scrie în cărțile sale, cum că a fost cu Ierotei și cu Timotei, și cu alții mulți frați în cetatea Ierusalimului la Mormântul Mântuitorului, unde a văzut și a auzit pe Iacob fratele Domnului, pe Petru Verhovnicul și pe Ioan cuvântătorul de Dumnezeu, de la care au învățat ei tainele credinței, așa cum mărturisesc acum toți cuvântătorii de Dumnezeu, pentru Dumnezeirea și omenirea Domnului nostru Iisus Hristos(†).

Sf. Sfințitul Mucenic Antipa s-a însemnat cu semnul Sfintei Cruci. Mulțimea păgânilor auzind pe sfințitul Antipa Episcopul Pergamului propoveduind pe Mântuitorul, l-au răpit și ducându-l la capiștea Artemidei, l-au aruncat într-un bou mare de aramă, ars, și înfierbântat foarte cu foc. Sfântul însemnându-se cu semnul Sf. Cruci, s-a rugat din mijlocul focului către Dumnezeu multă vreme în acel cuptor înroșit fără a se arde. Mai pe urmă și-a dat sufletul în mâna lui Dumnezeu(a).

Sf. Mucenic Conon în vremile apostolice, cu semnul Sf. Cruci în numele Domnului a închis pe draci în vase de lut. O mulțime de diavoli, care nu erau legați, începuse în țara aceea a vătăma pe oameni prin diferite boli, dar mai ales cu vărsatul. Sfântul, înțelegând vrășmășia acelora, s-a rugat lui Dumnezeu, și îndată i s-a dat putere asupra lor. Deci, prinzându-i pe toți, i-a certat pe ei, și pe unii i-a izgonit din hotare la locuri pustii, pe alții întru adânc i-a trimis; iar pe alții legați, astupându-i cu plumb în 30 de vase de lut și pecetluindu-i cu puterea Crucii, i-a îngropat în pământ, sub temelia casei sale...

După pristăvirea și îngroparea Sfântului Conon, au voit Isaurenii, ca să prefacă părintească casă cea mucenicească într-o Biserică. Deci, lărgind-o pe aceea, au început a-i săpa temelia și au aflat în pământ acele mai sus pomenite, 30 de vase de lut, întru care Sfântul Conon închisese pe diavoli. Deci, neștiind ce este într-acele vase; ci părându-li-se că este ascuns într-însele aur și argint, s-au bucurat, și degrabă au spart un vas, și îndată au ieșit dintr-însul diavoli în chip de fum întunecat și foarte necurat, care întunecând văzduhul, au făcut vifor înfricoșat, încât toți oamenii

(†) V.Sf. 3 a X-a o.c. pg. 109-111; (a) Vezi pe larg în V. Sf. o.c. 11 a IV-a pg. 290-1; Apc. 2_{13};

înspăimântându-se, unii au căzut de frică; iar alții au fugit din locul acela. Diavolii sburând în văduh, făceau zgomot mare, și unii pe alții se strigau pe nume. Atunci s-a produs o mare frică în satul acela, încât nimeni după apusul soarelui, nu îndrăznea a ieși afară din casa lui, de vreme ce, multe

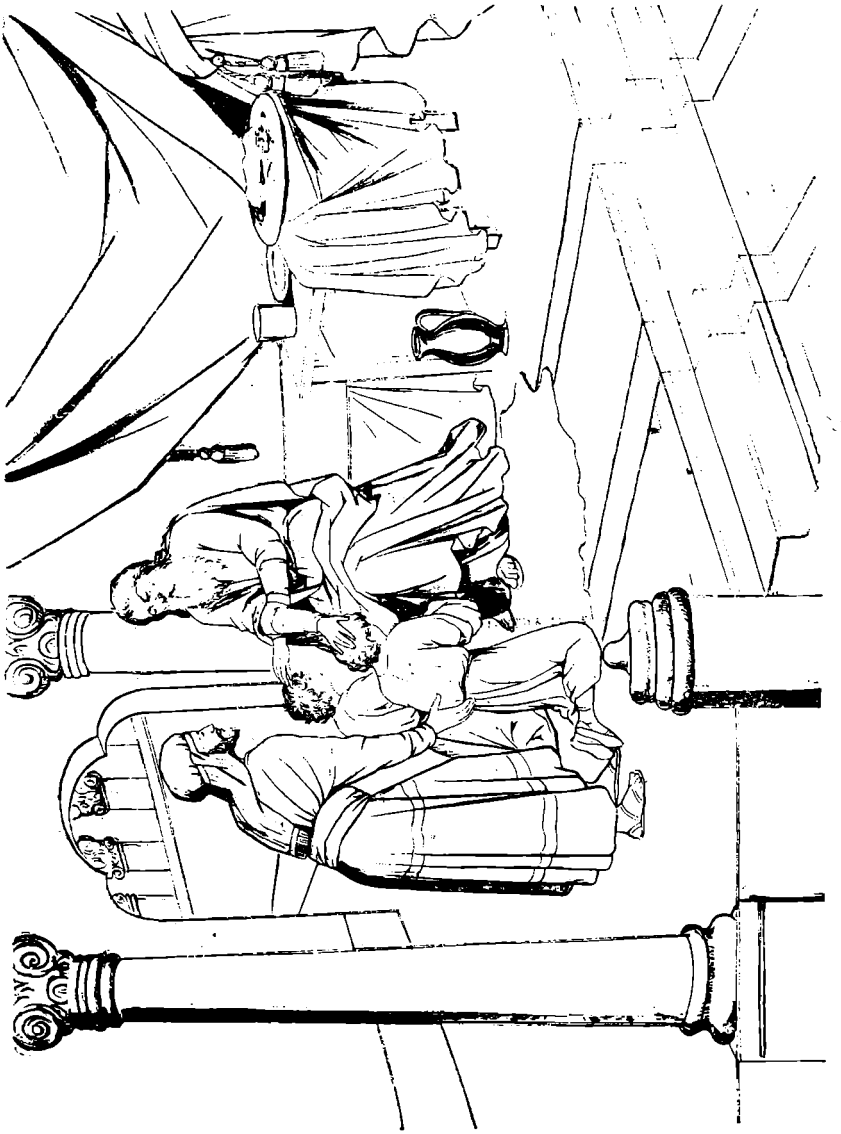

Vezi explicația acestui clișeu pe pagina următoare.

îngroziri diavolești se arătau noaptea, și speriau pe oameni și pe dobitoace. Aceasta o slobozea Dumnezeu, pentru pedepsirea oamenilor celor lacomi; pentru că aceia socotind că este în vasele acelea comoară, au început a sparge vasul. După aceea s-au gonit acele diavolești năluciri și îngroziri, cu rugăciunile Sfântului Conon; iar celelalte 29 de vase, care țineau închiși pe diavoli într-însele, au rămas în pământ îngropate sub temelia Bisericii sfântului Mucenic Conon..."(b).

Marele Apologet creștin, Tertulian († 240) ne mărturisește că, creștinii din vremile apostolice, își făceau semnul Sfintei Cruci pe fețele lor în toate împrejurările vieții, chiar și la cele mai neînsemnate lucrări. „La orice pășire și mișcare, la fiecare intrare și ieșire din casă, când se îmbrăcau, încălțau, spălau, când stăteau și se sculau de la masă... se însemnau cu semnul Sf. Cruci". De asemenea Grigore Turoneanul, ne istorisește că, creștinii făceau Cruce și pe alimentele pe care le mâncau. Acest obicei creștinesc îl vedem chiar și în zilele noastre, însă mai rar.

De semnul Sf. Cruci s-au folosit și Israeliții în V.T. Prin acest semn Dumnezeesc s-a manifestat puterea lui Dumnezeu și în Biserica V.T. Prin facerea semnului Sf. Cruci, de bărbații aleși ai lui Dumnezeu în felurite forme, s-a arătat puterea lui Dumnezeu lucrând chiar și la credincioșii V.T., cu mult timp înainte de venirea și răstignirea Mântuitorului pe acest semn. Astfel în mai multe locuri ale Dumnezeeștei Scripturi a V.T. se vede că prin semnul Sfintei Cruci lucra degetul lui Dumnezeu.

† † †

Patriarhul Iacob, binecuvântează cu semnul Sf. Cruci pe nepoții săi Manasi și Efraim — fiii lui Iosif — punându-și mâinile cruciș + pe capetele lor: „Și tinzând Israil mâna cea dreaptă a pus-o pe capul lui Efraim — care era de-a stânga lui — și acesta era cel mai tânăr, și mâna stângă pe capul lui Manasi care era pus de Iosif de-a dreapta lui Israil, schimbându-și (încrucișându-și) mâinile. Și așa au rămas binecuvântați de Dumnezeu.

† † †

Dumnezeu, pentru a scăpa de pierzare pe Israeliții robiți de Egipteni, le poruncește prin Moisi și Aaron, ca, cu sângele mielului pascal să însemneze ușile caselor lor cu semnul Sf. Cruci, zicând. „Fiecare să-și ea câte un miel... să-l junghie. Să ia din sângele lui și să ungă cu el amândouă pragurile și amândoi ușorii ușelor caselor lor iar carnea să o mănânce friptă... Israiliții făcând așa au scăpat prin acest semn

(b) V.Sf. o.c. 5 a III-a, pg. 237-240;

Dumnezeesc de pierzare, iar pe Egipteni, care n-au avut făcut semnul Sf. Cruci la ușile caselor lor i-a bătut Dumnezeu cu bătaie mare, pierzând pe toți întâii născuți de la întâiul născut al lui Faraon ce ședea pe tron, până la întâiul născut al roabei din temniță și tot întâiul născut a tot dobitocul lor.

Cunoscând puterea semnului Sfintei Cruci insuflatul de Duhul Sfânt Moisi, întinzându-și mâinile în chipul Sf. Cruci, a stat în poziția aceasta +

Israeliții în drumul spre pământul făgăduinței și-au pierdut răbdarea. Ei au grăit împotriva lui Dumnezeu și a lui Moisi. Atunci Dumnezeu a pedepsit pe Israeliți trimițând lor niște șerpi înfocați de veninoși. Șerpii aceia au mușcat pe Israeliți, înveninându-i așa de cumplit încât mulți din ei au murit. Israeliții au alergat la Moisi tânguindu-se și au zis: „Noi am păcătuit căci am grăit împotriva lui Dumnezeu și împotriva ta. Roagă-te Domnului ca să depărteze acești șerpi. Moisi s0a rugat pentru popor. Domnul a zis lui Moisi: „Fă un șarpe înfocat de aramă și-l spânzură pe un semn (un stâlp, prăjină în semnul crucii +). Oricine va fi mușcat de șerpii înfocați și va privi spre șarpele de pe semn, va trăi". Moisi a făcut așa și a spus poporului cuvântul Domnului. Astfel, oricine era mușcat de vre-un șarpe înfocat și alerga de privea la șarpele de aramă, scăpa de moarte și trăia. Tot astfel pățim și noi creștinii. În drumul vieții noastre spre Ierusalimul Ceresc, adeseori noi uităm pe Dumnezeu. Șerpii înfocați ai întunericului ne mușcă, introducând în noi veninul păcatelor ucigător de suflete. Dumnezeu în milostivirea Sa a ales un loc, un spital, unde să se tămăduiască toți creștinii otrăviți de înfocații șerpi ai iadului: „Biserica" cu semnul Dumnezeesc al Răstignirei. Oricine este mușcat de șerpii iadului și aleargă privind cu evlavie, credință și nădejde serioasă, scapă de moarte. Șerpii aceștia înfocați ai iadului sunt așa de îndrăzneți, încât intră și în Sf. Biserică, mușcă și ucid cu otrava păcatelor pe creștinii care nu urmăresc cu atenție și evlavie Dumnezeeștile Slujbe și propovăduirea Sfintei Scripturi, Evangheliii și a Sfintei Tradiții. Să luăm aminte (Num. 21_{4-9}; Apc. 12).

„Precum Moisi a înălțat șarpele în pustie, așa trebuie să fie înălțat și Fiul Omului, pentru ca oricine crede în El să nu piară; ci să aibă viață veșnică. Așa de mult a iubit Dumnezeu lumea, încât a dat și pe Unicul Său Fiu să Se jertfească; pentru ca oricine crede în El să nu piară; ci să aibă viață veșnică" (Ioan 3_{14-17}).

până când Israeliții au bătut pe Amaleciții care se năpusteau asupră-le ca să-i piardă.

„A venit Amalic și bătea pe Israil în Rafidin. Și a zis Moisi lui Isus: Alege ție bărbați tari, și ieșind, stăi împotriva lui Amalic mâine, și iată eu voi sta pe vârful muntelui și toiagul lui Dumnezeu în mâna mea. Și a făcut Isus după cum i-a zis Moisi lui, și ieșind a stătut împotriva lui Amalic, iar Moisi și Aaron și Or s-au suit pe vârful muntelui. Și a fost când ridica Moisi mâinile sale, biruia Israil; iar când lăsa mâinile biruia Amalic. Și mâinile lui Moisi s-au îngreuiat, și luând o piatră a pus-o supt el și ședea pe ea, și Aaron și Or rezemau mâinile lui, unul de o parte, altul de altă parte, și au fost mâinile lui Moisi rezemate până la apusul soarelui. Și au sfărâmat Isus pe Amalic și pe tot poporul lui cu ucidere de sabie. Și au zis Domnul către Moisi; scrie aceasta în carte spre pomenire, și spune lui Isus, că, cu stingere voi stinge pomenirea lui Amalic din cele de supt cer. Și a zidit Moisi Jertfelnic Domnului, și a chemat numelui lui: *„Domnul este scăparea mea". Că, cu mână ascunsă bate Domnul pe Amalic din neam în neam"*. Din porunca lui Dumnezeu tot de semnul Sf. Cruci se folosește Moisi pentru a scăpa pe Israeliții cârtitori de pierzarea ce le-o provoca mușcăturile șerpilor înveninați, trimiși de Dumnezeu, ca pedeapsă pentru păcatelor lor. Și a făcut Moisi un șarpe de aramă și l-a pus pe el pe un semn. Când mușcau șerpii înfocați pe om, se uita la sarpele de aramă pus pe lemnul făcut în semnul Sfintei Cruci, + și trăia. „Și a auzit Hananeul împăratul Aradului cel ce locuia către pustie că a venit Israil pe calea Atarim și s-a războit asupra lui Israil, și a robit din ei robime. Și a făcut Israil făgăduință Domnului, și a zis: de-mi vei da pe poporul acesta supt mâna mea, voi aduce pe el dar și cetățile lui. Și au ascultat Domnul glasul lui Israil și a dat pe Hananeu supt mâna lui, și l-a adus dar pe el și cetățile lui, și a chemat numele locului aceluia: „Dar adus". Purcezând apoi ei din muntele Or, pe calea cea despre Marea Roșie, au înconjurat pământul lui Edom, și s-a împuținat cu sufletul poporul pe cale. Și cârtea poporul asupra lui Dumnezeu și asupra lui Moisi, zicând: căci ne-ai scos pe noi din Eghipet, ca să ne omori în pustie? Că nu este nici pâine nici apă, și sufletul nostru s-a urât cu această pâine deșartă". Atunci a trimis Domnul în popor șerpi omorâtori, și mușca pe popor, și a murit popor mult din fiii lui Israil. Poporul îngrozit de acea bătaie Dumnezeească a mers la Moisi și a zis. „Am păcătuit că am grăit rău asupra Domnului și asupra ta. Roagă-te dar către Domnul, ca să ia de la noi șarpele!" Moisi s-a rugat către Domnul pentru popor. Atunci a zis Domnul către Moisi: „Fă ție șarpe de aramă și-l pune pe un semn, și va fi de va mușca șarpele pe om, tot cel mușcat văzându-l pe el, va trăi". Moisi a făcut un șarpe de

aramă, l-a pus pe un semn, și când mușcau șerpii înveninați pe om, se uita la șarpele cel de aramă și trăia(c).

19. **Cum se poate — zic unii — ca puterea lui Dumnezeu să se manifesteze prin semnul Sfintei Cruci?** Dumnezeu unde voiește se biruiește rânduiala firii. Tot astfel și aici, Dumnezeu poate face minuni mari, prin care să se deschidă și ochii celor mai mari păcătoși. Dumnezeu, în dragostea Sa nemărginită, pentru ajutorarea și mântuirea oamenilor, adeseori a întrebuințat lucruri obișnuite, ba uneori, chiar și din cele disprețuite de ei.

Astfel în V.T. vedem că Dumnezeu pentru a scoate pe Israeliți de sub robia Egiptenilor, a arătat fălurite semne prin toiagul lui Moisi. Și ce era toiagul lui Moisi? Credeți că era de aur, argint, pietre scumpe, etc? Nu! Toiagul lui Moisi era o bucată de lemn, așa cum sunt toiegile înconvoiate la căpătul de sus în forma unui semicerc. Cu toiagul lui Moisi Dumnezeu a făcut multe minuni, întâi pentru a încredința pe Moisi, că El care toate le poate, îl ajută, și al doilea pentru a deschide ochii lui Faraon, Egiptenilor și Israeliților, că Dumnezeu este care lucrează minuni în mijlocul pământului.

Dumnezeu a prefăcut toiagul lui Moisi în șarpe, și apoi iarăși în toiag. „Șovăind Moisi... i-a zis lui Domnul: Ce ai în mâna ta? Moisi a răspuns: un toiag. Domnul i-a zis: Aruncă-l pe pământ. Moisi și-a aruncat toiagul său pe pământ și s-a prefăcut într-un șarpe. Moisi văzându-l, fugea de el. Domnul i-a zis: Apucă-l de coadă. El și-a întins mâna și apucându-l de coadă, șarpele s-a prefăcut iarăși în toiag în mâna lui".(d). Acest toiag înzestrat cu puteri Dumnezeești, măcar că era numai o bucată de lemn, totuși, s-a numit toiagul lui Dumnezeu(e). Cu acest toiag, Moisi și Aaron au făcut semne și minuni mari înaintea lui faraon și a înțelepților lui în pământul Egiptului(f). Dumnezeu a făcut minuni mari cu toiagul lui Moisi la Marea Roșie. Adunarea israeliților ajungând la Marea Roșie, Moisi a lovit cu toiagul în apele ei. Atunci puterea lui Dumnezeu a despărțit în două apele mării, care au stat deoparte și de altă parte ca niște pereți de munți uriași, până ce a trecut tot poporul Israelit cu Moisi și Aaron de cea parte. După trecerea tuturor Israeliților, Moisi a lovit iarăși cu toiagul apele mării, care împreunându-se au înecat în adâncul lor pe Egipteni, care îi urmăreau ca să-i readucă cu sila iarăși la robie în pământul Egiptului(g). Altă dată în pustie, cu același toiag, din porunca lui Dumnezeu, lovind într-o stâncă, puterea Dumnezeiască s-a arătat în momentul loviriі, că îndată a ieșit apă din piatră(h).

(c) Num. 21_{1-9}; (d) Eș. 4^{2-4}; (e) Eș. 4^{17-20}; (f) Eș. $7^{8-13,15-20}$, $8^{5,16-17}$; 9^{23}; 10^{13}; (g) Eș. 14^{15-31}; (h) Eș. 17^{1-7};.

După câtva vreme, Dumnezeu și-a descoperit voința Sa, lui Moisi și Aaron, precum și altor conducători după vremi ai poporului Israelit, grăind cu ei dintre doi Heruvimi de aur făcuți de mâini omenești(i). Dumnezeu prin închipuirile acestea sfinte, a despărțit apele Iordanului(j), a prăbușit zidurile Ierihonului(l), a răsturnat idolii și a pedepsit cu răni torturătoare pe păgâni(m). A pedepsit cu moarte 50.070 de bărbați ai Vetsamisului pentru că au privit cu ochi iscoditori și fără evalvie Sfintele închipuiri ale Heruvimilor Slavei(n). A pedepsit cu moarte pe Ozia pentru că s-a atins cu îndrăzneală, fără evlavie de ele, și a binecuvântat casa lui Avedar care cu credincioșie și cu evlavie a găzduit sfintele închipuiri în casa sa, socotindu-le drept sfințenie(o).

Astfel de minuni Dumnezeești prin felurite semne, le vedem lucrându-se și în N. Testament. Așa d.p. Dumnezeu arată milă oamenilor credincioși, prin punerea Mâinilor Mântuitorului peste dânșii(p) și ale urmașilor Lui(r). A făcut minuni prin ungerea cu untdelemn(s), prin atingerea cu credință de hainele Mântuitorului și ale urmașilor Săi(t), prin umbra lui Petru(u),prin atingerea de ștergarele cu care se ștergea Pavel(v), ba chiar și prin tină făcurtă cu scuipat...(z).

Ei bine, dacă prin acestea și alte multe lucruri făcute de mâini omenești Dumnezeu a făcut o mulțime de minuni; apoi cu atât mai multe s-au lucrat și se lucrează prin semnul Sf. Cruci, care a fost stropit și îndumnezeit prin stropirea cu însuși Sângele Dumnezeului celui Viu Iisus Hristos(x).

Arătări Dumnezeești. În timpul când Preotul a dat binecuvântarea de Sfânta Liturghie, s-a umplut Sf. Altar cu foc Dumnezeesc; iar Sf. Biserică cu lumini minunate. Acestea văzându-le împăratul a zis către boierii săi: „Minunată vedere vedem noi astăzi!" Ceva ca o negură, treptat, treptat, se da la o parte de pe ochii lor. Pe fiecare clipă a slujbei Dumnezeeștei Liturghii, împăratul cu ai săi auzeau și vedeau tot altceva mai nou. Astfel ei, din ce în ce tot mai mult înțelegând și pătrunzând în tainele Dumnezeeștei Slujbe săvârșite de Preot cu conlucrarea lui Dumnezeu, pentru ajutorul, iertarea păcatelor și mântuirea omenirii, s-au hotărât și mai mult a asculta și privi slujba, cu toată atenția până la sfârșit...(†).

Fericiți sunt credincioșii, care au ochii sufletului sănătoși și deschiși, că văzând Dumnezeeștile lucrări și slava lui Dumnezeu, treptat se silesc a se

---

(i) Eș. $25^{8.\ 18-22}$; 29^{42-43}; 30^{6-36}; Lev. 16^{2}; Num. 7^{89}; 17^{4}; 1 Împ. 4^{4-5}; 2 Împ. 6^{2}; 4 Împ. 19^{15}; Ps. 17^{2-13}; $79/80^{1-2}$; $89/90^{1}$; (j) Is. N. 3^{14-27}; (l) Is. N. 6; (m) 1 Împ. 5; (n) 1 Împ. 6^{19}; Comp. Evr. 9^{1-5}; (o) II Împ. 6_{1-12}; (p) Lc. 13_{12}; (r) F.Ap. 5_{12}; 9_{17-19}; 19_{11}; 28_{8}; (s) Mc. 6_{12-17}; Iac. 5_{13-15}; (t) Mt. 14_{36}; 9_{21-22}; Lc. 8_{43-46}; F. Ap. 19_{11-12}; (u) F.Ap. 5_{15}; (v) F.Ap. 19_{12}; (z) Ioan 9_{6}; (x) Vezi pg. 160-168 din această carte; (†) Desc. Sf. Lit. o.c.;

transforma fiecare, din omul cel vechi muritor, în omul cel nou nemuritor, în fiu și moștean Împărăției lui Dumnezeu. Acestea toate s-au lucrat și se lucrează de puterea și Slava lui Dumnezeu în Biserica Domnului Hristos, pentru creșterea noastră duhovnicește, până la desăvârșire. Dacă Biserica V.T. sau a legii umbrei, în anumite momente, se umplea de Slava lui Dumnezeu(a), cu cât mai mult Biserica N.T., adică a Darului? Cu atât mai mult, cu cât aceasta e mai mare și mai desăvârșită în toate, decât aceea.

Acum să continuăm iarăși cu explicarea Dumnezeeștei Liturghii(b).

20. **Ce ne arată Preotul prin închiderea ușilor împărătești?** Preotul prin închiderea ușilor împărătești ne arată că Împărăția lui Dumnezeu se

„Asemănatu-s-a Împărăția Cerurilor cu zece fecioare, care luându-și candelele lor, au ieșit întru întâmpinarea mirelui. Cinci dintre ele erau înțelepte, iar cinci nebune. Cele nebune luându-și candelele lor, n-au luat cu sine untdelemn; iar cele înțelepte au luat untdelemn în vasele lor, cu candelele lor. Și zăbovindu-se mirele au dormitat toate și au adormit; iar la miezul nopții s-a făacut strigare: iată mirele vine, ieșiți întru întâmpinarea lui. Atunci s-au sculat toate fecioarele acelea și și-au împodobit candelele lor. Iar cele nebune au zis celor înțelepte:

Dați-ne și nouă din untul de lemn al vostru, că se sting candelele noastre. Și au răspuns cele înțelepte, zicând: nu cumva nu ne va ajunge nouă și vouă, ci mai bine mergeți la cei ce vând și vă

(a) Eș. 40_{34-38}; Lev. 16^{2}; Num. 9_{15}; 3 Împ. 8_{10-11}; 2 Paral. 5_{13-14}; 7_{2}; Is. 6_{4}; Agheu 2_{7-9}; Apc. 15_{8}; (b) De la pg. 153 din această carte;

silește și numai silitorii o dobândesc(c); iar cei ce se lenevesc sau se încurcă în grijile și desmierdările lumești, rămân afară. Exemple: Cele 10 fecioare: cinci au intrat în Împărăția Cerului; iar cinci au rămas afară(d). Slugile cu talanții: cei ce au lucrat, negustorit și înmulțit, au intrat întru bucuria Domnului; iar sluga leneșă, care n-a lucrat, a fost pedepsită(e).

21. **Ce însemnează ectenia mare?** Ectenia (grecește Ekftezis) însemnează cerere sau rugăciune neîntreruptă și continuă.

22. **Ce însemnătate au feluritele cereri ale ecteniei mari?** Fiecare cerere din ectenia mare își are însemnătatea ei instructivă și foarte folositoare, atât pentru suflet cât și pentru trup. Să urmărim fiecare cerere în parte.

a) **Cu pace Domnului să ne rugăm.** Prin aceste cuvinte sfințitul liturghisitor, atrage atenția credincioșilor, că precum avem datoria a înălța mâinile către cele sfinte și a proslăvi pe Dumnezeu cu pace, tot astfel trebuie ca și feluritele noastre cereri să le aducem către Dânsul cu pace și în deplină liniște sufletească, pentru a fi bine primite. În Scrierile Apostolice găsim scrise aceste cuvinte privitor la pacea celor ce se adună în Sf. Biserică(†).

Arătări Dumnezeești. „Când a zis Preotul: „cu pace Domnului să ne rugăm", a văzut împăratul mulțime de Îngeri stând înaintea lui Dumnezeu și rugându-se pentru pacea lumii"(f).

Rugăciunea fără pace nu este primită de Dumnezeu? Da, nu este primită. Rugăciunea fără pacea conștiinței, fără pacea cu Dumnezeu, cu sineși și cu aproapele, este ca o pasăre în agonia morții, nu poate sbura către cer. Fără pace, nici rugăciune, nici mărturisire, nici mulțumire, nici cerere, nu se poate face și nici săvârși cum trebuie(g). Creștinul cu sufletul îndoielnic, turburat, neliniștit sau în felurite prigoniri cu alții, după cum este nestatornic în activitățile sale, tot astfel e și în rugăciunea sa. Astfel de creștini cu rugăciunile lor nu sunt primiți la Dumnezeu. „Pacea să urmați cu toții și sfințenia fără de care nimeni nu va vedea pe Dumnezeu"(h).

---

cumpărați vouă. Mergând ele să cumpere, venit-a mirele, și cele ce erau gata, au intrat cu el la nuntă, și s-a închis ușa. Iar mai pe urmă au venit și celelalte fecioare, zicând: Doamne, Doamne, deschide nouă. Iar el răspunzând a zis: Amin zic vouă: nu vă știu pe voi. Drept aceia, privegheați, că nu știți ziua, nici ceasul, întru care Fiul Omului va veni" (Mt. 25_{1-12}).

(c) Mt. 11_{12}; Lc. 16_{16}; (d) Mt. 25_{1-13}; (e) Mt. 25_{14-30}, comp. Mt. 20_{1-16}; 22_{1-11}; 24_{37-51}; Mc. 13_{34-37}; Lc. 14_{12-47}; 19_{12-47}; Apc. 2, 3; (†) Scrierile Părinților Apostolici o.c. Vol. II pg. 72-73. (f) Desc. Sf. Lit. o.c. (g) 1 Cor. 14^{33}; 2 Cor. 13^{11}; Mt. 5^{23-26}; Rom. 12^{18-21}; Iac. 4^{4}; (h) Evr. 12^{14-15};

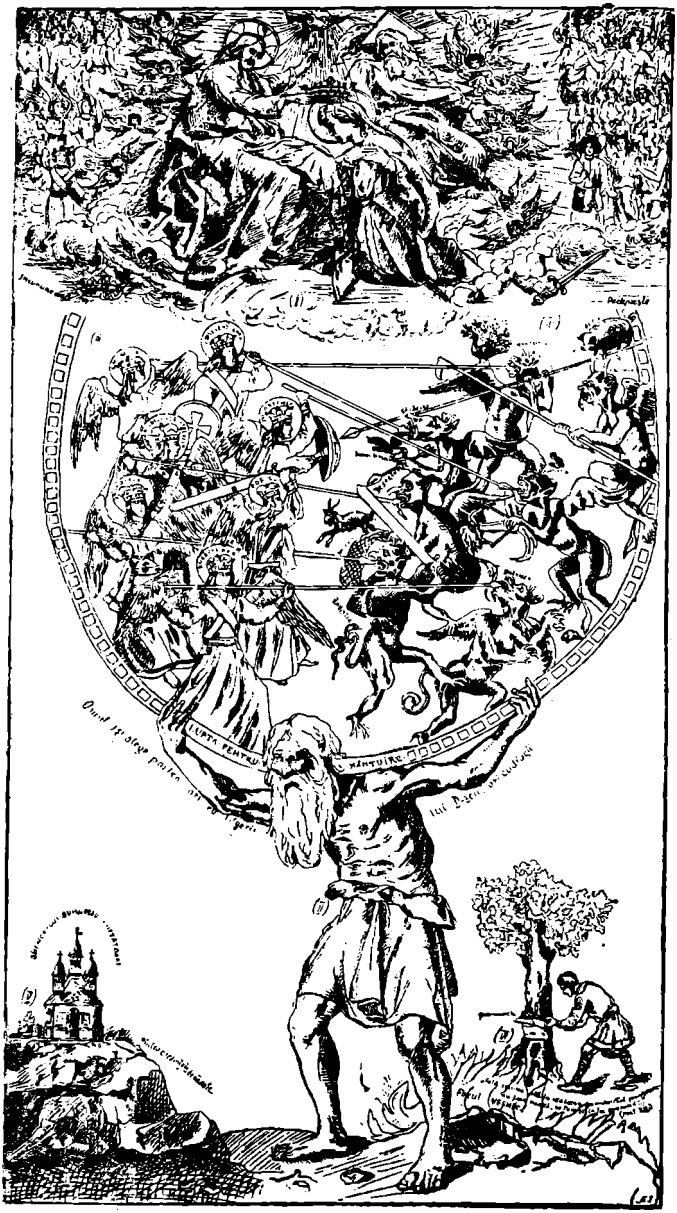

„Omule al lui Dumnezeu, fugi de acestea (lucrurile, slugile și slujbele diavolești), și urmează dreptatea, evlavia, credința, dragostea, răbdarea, blândețile. Luptă-te lupta cea bună a credinței, apucă-te de viața cea veșnică, la care și chemat ești, și ai mărturisit mărturisirea cea bună înaintea multor martori. Poruncesc-ți înaintea lui Dumnezeu, Carele învie toate, și înaintea lui Hristos Iisus, Carele a mărturisit înaintea lui Pilat din Pont mărturisirea cea bună. Să păzești tu porunca nespurcată și nevinovată, până la arătarea Domnului nostru Iisus Hristos" (1 Tim, 6_{12-14}).

Toate popoarele lumii, în legea lor, se roagă lui Dumnezeu sau zeilor lor, pentru dobândirea păcii. Pacea e dorită de toată lumea. Religia Budiștilor, promite credincioșilor ei de prin India o liniște veșnică în Nirvana, care după credința lor e raiul popoarelor păgâne: Indiene, Japoneze, Chineze etc.

b) **Pentru pacea de sus și pentru mântuirea sufletelor noastre, Domnului să ne rugăm.** Pacea de sus însemnează dreptatea bogată a milostivirei lui Dumnezeu, în care își găsește liniștea și odihna sufletească tot omul necăjit. Pacea aceasta Dumnezeească covârșește toată întristarea minții omenești, trasformând-o în pace dătătoare de viață. Pacea aceasta — zice Sf.Ap.Pavel— care covârșește toată mintea, va păzi și cugetele voastre întru Hristos Iisus"(i). Pacea de sus însemnează și „Pacea" pe care Mântuitorul a dat-o Sfinților Săi Ucenici și Apostoli, zicând: *„Pace las vouă, pacea Mea o dau vouă, nu precum lumea dă, dau Eu vouă"*(j). Aceasta este pacea pe care Mântuitorul a dat-o Apostolilor Săi după Învierea Sa din morți, alungând din ființa lor frica și neliniștea care îi copleșea: „Pace vouă"(l). „Pace vouă! Precum M-a trimis pe Mine Tatăl și Eu vă trimit pe voi"(m). Pacea este o bogăție a Darurilor Dumnezeești, care mângâie, îndulcește și întărește sufletele turburate. Pacea aprinde focul dragostei, care este maica tuturor bunătăților. Pacea adevărată este darea cea mai bună și darul cel mai desăvârșit, care pogorându-se de sus, de la Părintele Luminilor, aduce mântuire îmbucurătoare sufletelor noastre(n).

c) **Pentru pacea a toată lumea, pentru bună starea Sfintelor lui Dumnezeu Biserici și pentru unirea tuturor, Domnului să ne rugăm.** În această cerere sfințitul slujitor al Altarului cere de la Dumnezeu Ziditorul, Purtătorul de grijă și Atotțiitorul ca să dăruiască pace în toată lumea, bună stare Sfintelor Sale Biserici și unirea tuturor creștinilor. Cererea aceasta din urmă, este dorința Mântuitorului, Care în rugăciunea Sa Arhierească a cerut-o de la Tatăl Ceresc, zicând: *„Părinte Sfinte, păzește-i... sfințește-i... și fă ca toți aceștia să fie una, precum Tu Părinte în Mine și Eu întru Tine, ca și aceștia întru Noi una să fie... precum Noi una suntem"*(o).

d) **Pentru Sfânta Biserică aceasta și pentru cei ce cu credință, cu bună cucernicie și cu frica lui Dumnezeu intră într-însa, Domnului să ne rugăm.** Istoria Bisericească ne arată că, cu foarte multă greutate, o comunitate bisericească din primele trei secole, putea să-și aibă Biserica

---

(i) Filip 4^{7}; (j) Ioan 14^{27}; (l) Lc. 24^{36}; Mt. 28^{9-10}; Ioan $20^{19-20,26}$; (m) Ioan 20^{21}; 17^{18-19}; Mt. 28^{18}; 2 Tim. 2^{2}; Evr. 3^{1}; (n) Iac. 1_{17}; Ioan 3_{16-17}; 12_{17}; Mt. 18_{11}; Lc. 9_{56}; 19_{10}; (o) Ioan $17_{11,17,31}$; comp. Gal. 2_{98}; 1 Cor. 12_{12-28}; Rom. 12_{1-5};

sa, unde să se poată ruga în liniște lui Dumnezeu. Creștinii de pe atunci își făceau locașuri sfinte în locuri ascunse, în catacombe sub pământ, în peșteri, prin crăpăturile pământului, în păduri seculare pustii, ca să nu fie prinși de gonacii păgâni. Alteori se suiau în corăbii și mergeau cu ele în largul mării și acolo slujeau Sfânta Liturghie... Însă adeseori și prin aceste ascuzători, creștinii erau urmăriți de oamenii stăpânirii păgâne, prinși legați trași cu multe bătăi și torturări crude la scaunele de judecată. Acolo erau siliți cu felurite făgăduințe și munci, a se lepăda de Domnul Iisus Hristos și a se închina idolilor. Cei ce nu se supuneau, erau supuși feluritelor torturări cumplite și ucideri. Multe adunări bisericești au fost surprinse prin locașurile de sub pământ și măcelărite de păgâni. Alte comunități creștine au fost urmărite de agenții stăpânirii păgâne, și după ce s-au coborât în Sf. Locașuri sub pământ, păgânii le-au astupat intrările secrete cu pământ, înmormântându-i astfel acolo pentru totdeauna, până la învierea obștească. Pentru a fi scăpați de atâtea greutăți și primejdii, Sf. Părinți au rânduit această parte a ecteniei, ca, la orice slujbă și în orice timp, adunarea credincioșilor creștini să se roage lui Dumnezeu, ca să le păzească Locașul Sfânt în care se adunau, și în același timp și pe credincioșii care intrau într-însul cu credință, evlavie și cu frica lui Dumnezeu.

Mai pe urmă încetând prigoanele păgânismului, Biserica a fost atacată de curentele feluritelor erezii: Arieni, macedoneni... care scoteau cu puterea și cu vărsări de sânge și cu ucideri pe drept credincioșii creștini din Sfintele lor Biserici Ortodoxe, peste care apoi se făceau stăpâni.

Așa au făcut și uniații papilor (ziși gr. cat.). Prin scandale, bătăi, vărsări de sânge, s-au făcut stăpâni cu puterea pe Sfintele Locașuri Ortodoxe din Transilvania și din alte părți. Astfel Sf. Mănăstire a Vadului edificată de Voevodul Ștefan cel Mare, unde multă vreme a fost episcopie ortodoxă, uniții s-au făcut și sunt și astăzi stăpâni pe dânsa. Lăcașul Sfânt din Făgăraș, făcut de milostivul, evlaviosul domn și martir creștin, Constantin Brâncoveanu, de asemenea îl țin uniații cu puterea ș.a.m.d.

În vremile noastre privim cu durere că materialismul egoismul, destrămarea credinței, indiferentismul religios, precum și alte greutăți, însoțite de vijeliile curentelor schismatice, eretice, sectare, francmasone și atee, ne împiedică a ne putea zidi Lăcașuri Sfinte mai încăpătoare, în care să facem adunări cu Slujbe Sfinte, demne de măreția Slavei lui Dumnezeu. Astăzi, când vedem că multe Lăcașuri Divine: Sf. Mănăstiri, Schituri și Biserici, moștenite de la voevozii, boierii și strămoșii noștri, sunt lăsate în părăginire, ca niște vii părăginite, trebuie să ne rugăm fierbinte lui Dumnezeu cu aceste cuvinte ale ecteniei, ca și creștinii apostolici, patristici și ca

strămunii noștri în timpurile feluritelor prigoane și năvăliri ale vrăjmașilor lor, pentru a fi păziți de El(†).

e) **Pentru prea Sfințitul Arhiepiscopul (Patriarhul, Mitropolitul ori Episcopul nostru N) pentru cinstita Preoție, cea întru Hristos Diaconie, pentru tot clerul și poporul, Domnului să ne rugăm.** Mai înainte de orice persoană din țară, se pomenește la ectenie, Ierarhul eparhiot, adică conducătorul întregii Biserici eparhiale sau Părintele sufletesc al tuturor credincioșilor din eparhie. Apoi se pomenește, treapta Preoției, Diaconiei, clerul inferior (Monahi, Monahii, cântăreți, citeți, eclesiarhi etc.) și pentru întreg poporul drept credincios. A ne ruga fierbinte lui Dumnezeu pentru păstorii noștri duhovnicești și unii pentru alții, este o faptă bună, o virtute creștinească, bine-plăcută lui Dumnezeu.

Astfel Sf.Ap. Pavel a fost izbăvit din temniță prin rugăciunea fierbinte a credincioșilor, care se rugau în Biserica din casa Mariei mama lui Ioan, care se chema Marco(p).

(†) **Prea Sfântul Dumnezeu apără și salvează Sf. Locașuri și pe creștinii drept credincioși prin Sfinții Săi Îngeri.** În Kolassa Frigiei, aproape de Ierapole, era o Biserică a Sf. Arhanghel Mihail, deasupra isvorului apei celei de minuni făcătoare, din care multe tămăduiri primeau bolnavii, mai multe decât din scăldătoarea Siloamului, pentru că acolo odată în an se pogora Îngerul Domnului, și turbura apa; iar aici totdeauna era darul începătorului cetelor îngerești. Acolo, cel care întâi după turburarea apei intra în scăldătoare, se făcea sănătos; aici însă, toți, și cei dintâi și cei de pe urmă primeau sănătate, câți veneau cu credință. Acolo trebuință era de pridvoare unde să locuiască bolnavii până vor căpăta sănătatea, pe care nu degrabă o luau, ci abia cineva în treizeci și opt de ani a câștigat-o; aici, într-o zi sau într-un ceas câștiga bolnavul sănătatea. Iar pentru începutul izvorului aceluia se povestește așa: Când cu întunericul neîndumnezeitei multimi de idoli era împâclată toată lumea, și se închinau oamenii făpturii, nu Făcătorului, întru acea vreme în Ierapole se cinstea de cei necredincioși o viperă mare și înfricoșată, căreia toată lumea, cu drăcească înșelăciune orbindu-se, i se închina. Și o ținea pe ea sălbaticul popor încuiată într-o casă, zidită întru cinstea ei, unde aducându-i multe feluri de jertfe, o hrăneau pe acea viperă plină de otravă, care pe mulți îi vătăma.

Iar Singurul adevăratul Dumnezeu vrând ca, prin lumina cunoștinței Sale să lumineze lumea, și pe oamenii cei rătăciți să-i povățuiască la calea cea adevărată, a trimis pe Sfinții Săi Ucenici și Apostoli în tot pământul, ca să propovăduiască Sf. Evanghelie la toată făptura, dintre care doi: Sf. Ioan Teologul și Sf. Ap. Filip, unul în Efes, iar altul în Ierapole ajungând, se osteneau în buna-vestire a lui Hristos. Deci, era atunci în Efes o capiște minunată și un frumos idol al neslăvitei zeițe păgânești, Artemida, cu ai cărei slujitori și închinători, Sf. Ioan s-a arătat biruitor, făcând mult război cu sabia cea

---

(p) F.Ap. 12_{1-19};

f. **Pentru prea înălțatul și de Hristos iubitorul nostru conducător** (*numele lui și al familiei*), **Domnului să ne rugăm.** Împăratul sau conducătorul creștin dreptcredincios, este pus de Dumnezeu ca stăpânitor peste țara sa, ca prin felurite mijloace să întruchipeze unitatea și pacea în popor.

---

duhovnicească a cuvântului lui Dumnezeu. Căci, cu puterea numelui lui Hristos a făcut ca și capiștea și idolul să cadă și ca praful să se risipească, și pe toată cetatea au adus-o la Sfânta Credință cea întru Hristos. Iar după risipirea idolului Artemidei, a venit de la Efes în Ierapole, ca să ajute împreună slujitorului său Sfântului Filip Apostolul, întâmplându-se atunci acolo și Sf. Apostol Vartolomeu, și sora lui Filip Mariamia, și cu dânșii împreună slujea mântuirei omenești și Sf. Teolog. Iar mai întâi s-au înarmat asupra viperii, căreia oamenii cei necredincioși îi aduceau jertfe, având-o pe ea în loc de Dumnezeu, și pe aceia au ucis-o cu rugăciunea. Apoi au arătat popoarelor pe unul adevăratul Dumnezeu, Cel ce a făcut cerul și pământul. Stând ei odată la un loc, care se numea Herotop, proorociră, că Darul lui Dumnezeu peste dânsul va străluci, și Sf. Arhanghel Mihail, Voevodul puterilor cerești, va cerceta locul acela, și minuni acolo se vor săvârși, care lucru s-a și împlinit în curând. Pentru că ducându-se Sf. Ioan într-alte cetăți la propovăduire, iar Sf. Filip pătimind de la păgâni, asemenea și Vartolomeu și Mariamia la alte țări împărțindu-se, a izvorât la locul acela apă de minuni făcătoare, după proorocia Sf. Apostoli, încât s-a împlinit Scriptura care zice: „S-a vărsat apa în pustie, și vale în pământul cel însetat și cele fără de apă vor fi bălți, și pe pământul cel însetat va fi izvor de apă. Acolo va fi veselia păsărilor, și sălaș de trestie, și baltă. Și acolo va fi cale curată, și cale sfântă se va numi".

Deci, începură a veni la izvorul acela mulți, nu numai credincioși, ci și necredincioși, pentru că minunile cele ce se făceau, că niște trâmbițe cu mare glas îi chema pe ei la sine, și toți cei ce beau și se spălau din izvorul acela, se tămăduiau de neputințele lor, și primind sănătate, se botezau mulți în numele Sfintei Treimi.

Deci, a fost oarecare elin din Laodikia, a căruia fiică, una născută, era mută din naștere, de care lucru era foarte supărat tatăl ei, și multă sârguință adăogând pentru deslegarea limbii ei, și nesporind nimic, a rămas în mare mâhnire. Iar într-o noapte a adormit pe pat, și a văzut în vedenie pe Îngerul lui Dumnezeu stând înaintea lui, ca soarele strălucind, nu că era vrednic ca să-l vadă pe el, ci ca prin acea vedenie întru cunoștința adevărului să vină, și pe alții cu sine la Dumnezeu să-i aducă. Drept aceia, văzând pe Înger s-a cutremurat, și l-a auzit pe el grăind către dânsul: „De voiești ca să se deslege limba fiicei tale, să o duci pe ea la izvorul acela al meu, care este aproape de Ierapole în Herotop, și să-i dai să bea din apa aceia, și vei vedea Slava lui Dumnezeu. Deci, sculându-se din somn omul acela, se miră de ceea ce văzuse, și crezând cuvintelor ce i s-au zis lui, îndată luându-și fiica, a mers degrabă la apa cea făcătoare de minuni, la care ajugând, a aflat mulțime de oameni scoțând din ea și botezându-se într-însa, și primind tămăduiri de boalele lor. Și i-au întrebat pe ei: *„Cui vă rugați spălându-vă cu apa aceasta?"* Iar ei ziseră: *„Chemăm numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh; și mai chemăm în ajutor și pe Sf. Arhanghel Mihail"*. Atunci omul acela ridicându-și

Acești stăpânitori creștini, sunt orânduiți ca să conducă poporul pe căile dreptății și vieții, în așa fel, ca supușii săi să se privească unii pe alții cu tot respectul ca frații de sânge și de duh; iar în vremi grele aceștia să formeze zidul de apărare al țării, Bisericii și neamului. Văzând că fericirea țării vine

---

ochii în sus, și mâinile înălțându-și, a zis: *„Părinte, Fiule și Duhule Sfinte, Dumnezeule cel creștinesc, miluiește-ne pe noi. Sfinte Mihaile sluga lui Dumnezeu, ajută-ne și tămăduiește pe fiica mea"*. Și scoțând din apă, a dat fiicei sale să bea cu credință, și îndată limba ei cea legată cu amuțirea s-a deslegat spre prea-mărirea lui Dumnezeu, și a grăit lămurit, strigând: *„Dumnezeule cel creștinesc, miluiește-mă pe mine, Sfinte Mihaile ajută-mi mie"*. Deci, toți cei ce se întâmplaseră acolo se minunau de puterea lui Dumnezeu, și slăveau pe Prea Sfânta Treime, și pe ajutorul Sfântului Arhanghel Mihail îl măreau. Iar elinul acela, văzând tămăduirea fiicei sale, s-a bucurat foarte, și nepregetând deloc, s-a botezat îndată cu fiica și cu toți casnicii săi, cei ce veniseră cu dânsul. Iar spre semn de mulțumire a zidit deasupra izvorului aceluia o Sf. Biserică prea frumoasă, afierosind-o întru numele Sfântului Arhanghel Mihail, Voievodul puterilor cerești, și cu toată buna podoabă, înfrumusețând-o, și din destul într-însa rugându-se, s-a întors la locul său.

Iar în anul al nouăzecelea de la zidirea Bisericii aceleia, a venit de la Ierapole un copil mic, având zece ani de la nașterea sa, numele Arhip, din părinți creștini născut, și în bună-credință crescut, și a început a viețui lângă acea Biserică a Sfântului Arhanghel Mihail, făcând slujba cea de aprins lumânările. Iar începutul vieții sale și l-a pus întru acest fel. De când a început a viețui lângă Biserica aceea, slujind lui Dumnezeu, n-a gustat nimic din mireneștile mâncări și băuturi, nici carne, nici vin, nici pâine nu mânca, ci numai verdețuri de pustie, pe care adunându-le și fierbându-le, odată pe săptămână mânca, și acelea fără de sare, iar băutura lui era o măsură mică de apă. Cu o răbdare ca aceasta înfrânându-și trupul său, întru acest fel de fapte bune s-a îndreptat pe sine în tinerețile sale, și până la bătrânețe neschimbat întru dânsele a petrecut, cu totul unindu-se cu Dumnezeu, și asemănându-se vieții celor fără de trup, fiind chiar în trup. Iar hainele lui erau nu de mult preț, ci numai două rase avea, una o purta pe trup, iar cu cealaltă își acoperea patul său, care era așternut cu pietre ascuțite, și-l acoperea cu rasa pentru ca de cei ce intră în casa lui să nu fie văzută asprimea pietrelor, iar căpătâiul lui era un sac umplut cu mărăcini. Astfel era așternutul fericitului acestuia nevoitor, și una ca aceasta era odihna lui. Și când avea trebuință de firescul somn, își punea mult ostenitul său trup pe acele pietre și spini, și era somnul lui trezire mai mult decât somn, și odihna lui era muncire mai mult decât odihnă. Pentru că ce ușurare este trupului ca să se culce pe pietre vârtoase? Și ce fel de somn este acela ca să-și odihnească capul pe spini înțepoși? Deci, își schimba haina sa în tot anul; cu rasa aceea pe care o avea pe trup, își acoperea patul său; iar cu cealaltă, care era pe pat, se îmbrăca, și după un an iarăși schimba rasele acelea tot așa la fel! Și nu avea odihnă ziua și noaptea, obosindu-și trupul său, și păzindu-și sufletul de cursele vrăjmașului.

și de la stăpânirea glorioasă a acestor unși ai Domnului, noi toți avem datoria ca să ne rugăm pentru dânșii și pentru curtea lor, adică pentru guvern și pentru armată. Aceasta e o poruncă pe care ne-o dă Dumnezeu prin Dumnezeeasca Sa Scriptură: „Fiule Timotei! Rogu-te mai-înainte de

---

Pe acea strâmtă și necăjicioasă cale urmând, se ruga lui Dumnezeu, zicând: „Nu mă lăsa pe mine Doamne, ca de bucuria cea deșartă să mă bucur pe pământ, nici să biruiască bunătățile lumei acesteia înaintea ochilor mei, să nu-mi fie mie a mă veseli de oricare lucru vremelnic, întru această viața a mea; ci, umple-mi Doamne ochii mei de lacrimi duhovnicești, și-mi umilește inima mea, îndreptează căile mele, și-mi dă mie ca până în sfârșit să mă zdrobesc pe sine-mi, și să robesc Duhului trupul meu. Pentru că ce mă folosește pe mine trupul acesta, care acum este și pe urmă va putrezi; și ca o floare ce dimineața înflorește, iar spre seară se usucă? Drept aceia, dă-mi mie Doamne, ca să mă nevoiesc la acelea care folosesc sufletul și mijlocesc viața cea veșnică". Întru acestea fericitul Arhip învățându-se, și prin cea cu osârdie rugăciune vorbind cu Dumnezeu, s-a făcut ca un Înger al lui Dumnezeu, pe pământ cerească viață petrecând, și nu numai de a sa mântuire se-ngrijea ci și pentru a multora. Căci boteza pe cei necredincioși, întorcându-i la Hristos, care lucru văzându-l elinii cei fără de Dumnezeu, s-au pornit spre zavistie, nesuferind să vadă slăvitele minuni care să făceau prin sfânta apă, și pe sfântul acesta ce petrecea acolo îl urau, asupra căruia adeseori năpădind îl ocărau, de păr și de barbă trăgându-l, și la pământ trântindu-l îl târau, călcându-l cu picioarele, și în multe feluri batjocorindu-l pe el, îl izgoneau să plece de-acolo. Iar cel tare, cu sufletul de diamant, fericitul Arhip, pe toate acestea de la închinătorii de idoli le suferea cu vitejie, și nu s-a depărtat de la Sf. Biserică, slujind lui Dumnezeu întru cuviosie și neîntrerupta inimei sale, grijindu-se de mântuirea sufletelor omenești.

Odinioară adunându-se necurații, se sfătuiră, zicând între ei: „De nu vom astupa cu pământ apa aceea, și pe părosul acela de nu-l vom ucide, apoi toți zeii noștri cu desăvârșire vor fi defăimați de către cei ce se tămăduiesc acolo". Și s-au dus cu mulțimea adunării lor, ca să astupe cu pământ apa aceea făcătoare de minuni, și pe acel nevinovat om, pe fericitul Arhip, să-l ucidă. Ajungând la acel loc sfânt, se despărțiră în două: unii s-au repezit la Biserică și la izvor iar alții se sârguiau spre casa robului lui Dumnezeu, ca să-l ucidă pe el. Însă Domnul, Cel ce nu lasă toiagul păcătoșilor peste soarta drepților, a păzit pe robul Său de cei ucigași. Pentru că de năpraznă le-a amorțit lor mâinile, și n-au putut să le ridice pe ele asupra cuviosului. Încă a arătat și din apă o străină minune; căci pe când necurații se apropiaseră de izvor, îndată a ieșit din apă o pară de foc, și repezindu-se la dânșii, i-a isgonit pe ei departe și așa acei fără de lege, de la izvorul acela făcător de minuni și de la cuviosul Arhip s-au depărtat toți cu rușine. Însă nu încetau scrâșnind cu dinții lor, și lăudându-se că o să piardă izvorul acela. Biserica și pe slujitorul Bisericii. Deci, era la locul acela un râu curgând de-a stânga Bisericii, al căruia nume era Hrisos, pe acesta au cugetat nelegiuții ca să-l îndrepteze asupraa acelui loc sfânt, ca izvorul amestecându-se cu apa râului să-și piardă puterea sa cea făcătoare de minuni. Și când începură ca să-și pună în lucrare acel gând rău, izind

toate să faceți rugăciuni, cereri, făgăduințe, mijlociri și mulțumiri pentru toți oamenii. Pentru împărați și pentru toți cei care sunt întru dregătorii(r), ca să petrecem viața lină și cu odihnă întru toată buna credință și curăție. Acesta este lucru bun și primit înaintea lui Dumnezeu, Mântuitorul nostru,

---

adică curgerea râului, ca să schimbe apa, acoperind izvorul, îndată râul, cu porunca lui Dumnezeu, și-a făcut altă cale repejunelor sale, și a curs pe de-a dreapta Bisericii. Iar ei umplându-se iarăși de rușine, s-au întors la locurile lor.

Deci erau acolo alte două râuri, despre răsărit curgând și apropiindu-se de locul cel sfânt, depărtare ca la trei stadii, numele unui râu Licacoper; iar al altuia Kufos. Aceste două râuri isbindu-se de marginea unui munte mare s-au împreunat amândouă într-unul și abătându-se în dreapta, curgeau spre partea Likiei. Iar, a tot vicleanul diavol, a băgat în inimile acelor răi oameni, un sfat ca acesta, ca: pe amândouă acest râuri să le îndrumeze asupra locului celui făcător de minuni, a căror curgere să strice Biserica Sfântului Arhanghel Mihail, și să acopere cu apele acelea sfântul izvor, înecând și pe cuviosul Arhip. Pentru că era locul lesnicios spre pornirea apei într-acolo, că de la înălțime mare râurile acelea se pogorau în jos, iar Biserica era la un loc tot mai jos. Și sfătuindu-se necurații, se adunară din toate cetățile țării aceleia, mulțime fără de număr, și în satul Laodikiei împreunându-se, s-au dus la Biserică. În apropiere de Altarul Bisericii era o piatră, având lățimea și înălțimea fără de măsură, iar adâncimea în pământ nesfârșită. Deci, de la acea piatră începând, au săpat un șanț adânc și larg până la muntele acela, sub care râurile se împreunaseră. Săpând ei cu mare osteneală și calea pe care era să îndrumeze apele asupra Bisericii, gătind-o, au izit pâraiele acelea, ca adică să se adune apă multă, și s-au ostenit întru acel plan deșert al lor vreme de zece zile. Iar cuviosul Arhip văzând un lucru ca acela al lor, a căzut la pământ în Sf. Biserică, rugându-se lui Dumnezeu cu lacrimi, și chemând spre ajutor pe cel cald folositor, pe Sf. Arhanghel Mihail, ca să-și păzească locul său de înecarea apei, și să nu se bucure vrăjmașii cei ce voiesc să piardă sfințenia Domnului, și zicea: „Nu voi fugi de la locul acesta sfânt, nici voi ieși din Biserică, ci aici să mor și eu, de va voi Domnul ca să fie înecat Locașul acesta". Iar când s-au sfârșit acele zece zile, și apele s-au înmulțit foarte, au săpat necurații elini acel singur loc, pe unde erau să se pornească apele spre calea cea gătită, și îndrumară apele asupra Sfintei Biserici îngerești, în ceasul întâi al nopții. Iar ei alergând, au stătut din partea stângă, vrând să vadă înecarea sfântului loc. Și au sunat apele ca un tunet, rostogolindu-se cu mare freamăt. Iar cuviosul Arhip, fiind în Sf. Biserică, la rugăciune, și auzind huetul apei, a strigat mai cu dinadinsul către Dumnezeu și către Sfântul Arhanghel Mihail, milă și ajutor cerând, ca să nu fie înecat sfântul loc, și ca să nu se veselească vrăjmașii, ci ca să se rușineze necurații și să se preamărească numele Domnului, și să se laude puterea și sprijinirea cea îngerească. Și a cântat psalmul lui David, zicând: „Ridicat-au râurile Doamne, ridicat-au râurile glasurile sale, ridica-vor

---

(r) 1 Tim. 2_{2-1}; Rom. 13_{1-7}; Tit 3_1; 1 Petru $2_{13-14,19}$; Prov. S. 8_{5-16}; Dan. 2_{21}; 4_{32}; Ioar 19_{11}; Mt. 22_{21}; Mc. 12_{17}; Lc. 20_{25};

„Carele voiește ca toți oamenii să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină"(s). În vremile grele ale trecutului nostru românesc, pe când barbarii, turcii, tătarii, ungurii, polonii și alți vrăjmași năvăleau în țara noastră, în Sf. Mănăstiri, Schituri și Biserici, neîncetat se făceau Slujbe

---

râurile valurile sale, de glasuri de ape multe. Minunate sunt înălțările mării, minunat este întru cele înalte Domnul. Casei Tale se cuvine sfințenie Doamne, întru lungime de zile". Și când le grăi pe acestea Sfântul Arhip, a auzit un glas poruncindu-i să iasă din Biserică. Deci ieșind sfântul din Biserică, a văzut pe păzitorul neamului creștinesc și pe cel cald folositor, pe Sf. Arhanghel Mihail în chip omenesc, prea minunat foarte și prea luminat, precum s-a arătat oarecând Proorocului Daniil, spre carele neputând să caute, a căzut de frică la pământ. Iar el a zis către dânsul: „Îndrăznește și nu te teme, scoală-te și vino la mine aici, și vei vedea puterea lui Dumnezeu în apele acestea". Și sculându-se fericitul Arhip, s-a apropiat cu frică la Voievodul puterilor cerești, și a stătut de-a stânga după porunca lui, și a văzut un stâlp de foc de la pământ până la cer. Iar când s-au apropiat apele, și-a ridicat Arhanghelul dreapta sa și a însemnat cu semnul Crucii peste fața apelor zicând: *„Să stați acolo"*. Și îndată s-au oprit apele, încât s-a împlinit cuvântul cel proorocesc: „Văzutu-Te-au apele și s-au temut", au stătut râurile ca un zid de piatră, și s-au înălțat în sus ca un munte înalt.

Și întorcându-se Arhanghelul la piatra aceea mare, care era aproape de Sf. Altar, a lovit într-însa cu toiagul pe care îl avea în mâinile sale, însemnând spre dânsa semnul Crucii și îndată s-a făcut un tunet mare, și s-a cutremurat pământul și piatra aceia s-a despicat în două și s-a făcut în piatră prăpastie mare. Și a zis Sfântul Mihail: „Aici să se sfărâme toată puterea cea protivnică, și să iasă isbăvire de toate răutățile tuturor celor ce vor alerga cu credință". Acesta zicându-le, a poruncit fericitului Arhip ca să treacă de-a dreapta parte, și stând cuviosul în partea cea dreaptă, Sf. Mihail cu mare glas a zis către ape: *„Să intrați în strâmtoarea aceasta"*. Și îndată au curs apele în ruptura pietrei huind, și de atunci totdeauna s-a făcut pâraielor acelora cale întru acea piatră. Iar vrăjmașii deastânga parte stând și înecarea Sfintei Biserici vrând a o vedea, de frică au încremenit. Iar Sf. Arhanghel Mihail așa pe Biserica sa și pe cuviosul Arhip, de înecarea apei păzindu-l întreg, s-a suit în cer; iar fericitul Arhip înălța mulțumire lui Dumnezeu, pentru minunea aceea preaslăvită, și preamărea ajutorul păzitorului celui mare. Deci se umplură de rușine toți protivnicii, și s-au făcut mare bucurie credincioșilor care alergară la Biserica cea îngerească și la izvorul cel minunat, dând laudă lui Dumnezeu împreună și cuviosului Arhip. Și dintru acea vreme au așezat ca să se prăznuiască acea zi, întru care s-a făcut acea preasfințită minune prin arătare îngerească. Iar cuv. Arhip a petrecut de aci înainte în acel loc, mai cu dinadinsul slujind lui Dumnezeu ani îndestulați, și cu pace s-a mutat la Dumnezeu, având șaptezeci de ani de la nașterea sa; și s-a îngropat de

---

(s) I Tim. 2_{1-4}; I tes. 1_2; Ezdra 6_{10}; Ier. 29_7;

Sfinte, prin care cereau ajutor de sus Voievozilor și Oastei Române. Cu acest ajutor și putere de sus, Voievozii cu Oastea Română, adeseori au iești biruitori, contribuind astfel fiecare unul după altul, treptat, treptat, la făurirea României Mari și înfloritoare de azi.

---

cei credincioși în același loc sfânt, care din minunea cea mai înainte pomenită, s-a numit Hones, adică mistuire, că acolo s-au mistuit apele în piatră. Deci se cade ca întru această zi să pomenim și alte minuni ale Sfântului Arhanghel Mihail, pe care le-a făcut, bine făcând neamului creștinesc.

Între marea Adrianului și între muntele care se numește Gargan, este cetatea Sipont, aflându-se departe de munte ca la douăsprezece mii de pași; întru acea cetate era un om bogat, a căruia cireadă i se păștea pe sub muntele acela, și s-a întâmplat de a rătăcit un bou, despărțindu-se de cireadă, pe care căutându-l stăpânul mult cu slugile împreună, l-a aflat pe el la vârful muntelui aceluia, stând lângă ușa oarecărei peșteri, și umplându-se de mânie că atâta s-a ostenit căutându-l pe el, a luat arcul și o săgeată adăpată cu otravă, și a îndreptat-o spre boul său, vrând să-l ucidă pe el. Dar deodată săgeata întorcându-se înapoi, a rănit pe săgetător. Iar cel ce era cu dânsul văzând aceasta s-a temut și nu îndrăznea să se apropie de acea peșteră; ci întorcându-se în cetate, a spus tuturor ceea ce se făcuse. Deci înștiințându-se Episcopul cetății aceleia, s-a rugat lui Dumnezeu ca să-i arate lui taina aceasta. Și i s-a arătat lui în vedenie Sf. Arhanghel Mihail, spunându-i că el și-a ales luișî locul acela și-l păzește pe el, și voiește ca acolo adeseori să cerceteze și să ajute oamenilor celor ce vor alerga cu rugăciune. Iar Episcopul a spus vedenia aceea cetățenilor și după postul cel de trei zile, pe care l-a poruncit la toată cetatea, s-a dus cu clerul său și cu tot poporul la muntele acela, și suindu-se deasupra au aflat într-o piatră mare o peșteră întru care era intrarea strâmtă, și nu au îndrăznit să intre înăuntru, ci înaintea ușei și-au săvârșit rugăciunile. Și de atunci, adeseori mergeau acolo cei ce doreau, făcându-și rugăciunile sale către Dumnezeu și către Sfântul Arhanghel Mihail. Odinioară Neapolitanii, necredincioși fiind, și-au adunat ostașii lor și au mers fără de veste la cetatea Sipontului, vrând ca să o ia pe dânsa și să o dărâme; și erau cetățenii cuprinși de frică mare. Iar Episcopul a poruncit post la popor, ca trei zile să nu guste hrană, și să se roage cu deadinsul, ca să se izbăvească de vrăjmașii lor cei ce i-au înconjurat pe dânșii. Iar mai-nainte de ziua aceia, întru care vrăjmașii voiau ca, cu toate puterile lor să izbească cetatea, s-a arătat Arhanghelul puterilor cerești Episcopului în vedenie zicându-i: „Mâine în ceasul al patrulea din zi să poruncești tuturor cetățenilor să se înarmeze și să iasă din cetate împotriva vrăjmașilor, și eu, voi veni să vă ajut vouă". Deci, Episcopul sculându-se din somn, a spus vedenia la toți, și s-au bucurat toți de biruința cea făgăduită asupra

g) **Pentru ca să-i ajute și să-i supue sub picioarele lui pe tot vrăjmașul și protivnicul, Domnului să ne rugăm.** Conducătorul este stăpânitorul suprem al țării și al armatei în timp de pace și în timp de război. În vremuri grele, când străinii de neam și lege năvălesc asupra noastră ca să ne sfârtice

---

vrăjmașilor și s-au întărit cu bună nădejde; apoi venind al patrulea ceas din zi, s-a făcut un tunet mare, și ridicându-și credincioșii ochii lor, au văzut la muntele Gargan un nor mare pogorându-se. Și s-a făcut ca oarecând la muntele Sinai, foc și fum, fulgere și tunete, încât tot muntele acela s-a cutremurat, și cu nor s-a acoperit. Deci, văzând-o aceia protivnici s-au temut foarte și începură a fugi. Iar cetățenii cunoscând, că buntul păzitor și grabnicul folositor a venit cu cerești le sale oști ca să le ajute lor, au deschis porțile cetății, și au alergat pe urma vrăjmașilor lor, secerându-i pe ei ca pe niște paie. Ei adică dinapoi îi tăiau pe dânșii; iar Sf. Arhanghel Mihail dintru înălțime cu tunete și fulgere îi ucidea pe ei, cât se făcuse numărul celor morți, șase sute de bărbați căzuți de tunete și fulgere. Deci, gonindu-i până în depărtare, și desăvârșit cu ajutorul Voievodului puterilor cerești, pe vrăjmașii lor biruindu-i, s-au întors în cetatea lor veselindu-se.

Dintr-acea vreme Neapolitanii cunoscând mâna cea tare a lui Dumnezeu celui Atotputernic, au primit Sfânta Credință. Iar cetățenii Sipontului adunându-se toți cu Episcopul și cu clerul, s-au dus la muntele acela, la care a fost acea arătare înfricoșată, vrând ca să dea acolo mulțumire lui Dumnezeu și ajutătorului lor Sfântului Arhanghel Mihail, și tuturor cerești lor puteri. Iar când s-au apropiat la ușa peșterei aceleia, au aflat pe marmură urma de câțiva pași omenești, bine însemnate, ca pe niște pământ moale și ziceau unii către alții: „Iată cu adevărat Sfântul Arhanghel Mihail, a lăsat aici semnul ajutoriței sale, că singur aici a fost, mântuindu-ne pe noi de vrăjmașii noștri. Și închinându-se au sărutat urmele acelea, și săvârșind cântarea cea de rugăciune se veseleau de păzitorul și folositorul lor, mulțumind lui Dumnezeu. Deci, au hotărât ca să zidească la locul acela o Biserică în numele Sfântului Mihail. Și când se găteau spre lucrul acela, iarăși s-a arătat Sf. Arhanghel Episcopului, zicându-i: „Nu se cade vouă să vă îngrijiți pentru zidirea Bisericii, pentru că eu fără de a voastră osteneală mi-am gătit mie acolo Biserică, numai să intrați într-însa; iar tu mâine săa slujești în ea Sfânta Liturghie, și să împărtășești pe credincioși cu Dumnezeeștile Taine.

După vedenia aceasta, Episcopul a poruncit ca: toți credincioșii să fie gata spre împărtășirea Sfintelor Taine, și a mers cu dânșii recitând cântări de rugăciuni. Iar când au sosit la sfântul acela loc, unde sfintele urme pe marmură erau închipuite, au aflat în piatră cioplită o Biserică mică, nu după obiceiul lucrului de mâini omenești făcută, ci ca o peșteră, neavând pereții netezi; iar vârful era împodobit cu diferite înălțimi, căci pe câte-o parte puteai cu capul să ajungi; iar pe alta nici cu mâna nu puteai; cu care se făcea încredințare oamenilor că Dumnezeu

țara și să ne răpească din moșia strămoșească, atunci apărarea țării este încredințată conducătorului și armatei sale. Astfel noi creștinii suntem datori a ne ruga lui Dumnezeu, întâi pentru pace; iar în caz de năvăliri ale vrăjmașului peste noi, ne rugăm lui Dumnezeu, ca să împuternicească pe

---

nu voiește pietrele cele împodobite în Biserică, ci inimile cele curate. Iar Sf. Masă era acoperită cu acoperământ roșu, și a săvârșit pe dânsa Episcopul Sf. Liturghie și a împărtășit pe credincioși cu Preacuratele Taine; iar în Sf. Altar, despre partea de miază-noapte, s-a arătat de la vârf picătură apă curată, dulce și foarte luminoasă și făcătoare de minuni, din care bând bolnavii, sănătate câștigau. Și beau credincioșii din apa aceia după împărtășirea Sfintelor Taine, și minuni fără de număr se făceau în Biserica aceea, și toate neputințele se tămăduiau cu rugăciunile Sf. Arhanghel Mihail. Deci, a zidit Episcopul chilii lângă Biserică, și a rânduit să fie acolo Preoți și Diaconi, cântăreți și citeți ca în toate zilele să se săvârșească pravila bisericească întru slava lui Dumnezeu, și întru cinstea Sfântului Arhanghel Mihail.

Credem de bine, să pomenim și această minune, care s-a făcut în Muntele Athonului. În zilele drept-credincioșilor împărați bulgărești, era un om vestit, bogat și cu mare vază, care se numea Dohiar, om al palatelor împărătești. Acesta oarecând viind întru frica lui Dumnezeu, a poftit să fie călugăr, și luând mulțime de aur din vistieriile sale, s-a dus la Sf. Munte ca să cerceteze Mănăstirile, și să-și caute luișI un loc ca acela, întru care să-i fie lui cu bună plăcere a se sălășlui. Drept aceia, înconjurând multe Mănăstiri, și multă milostenie dând, a mers în lavra fericitului Atanasie, pe malul mării cel despre Solun, și a aflat un loc foarte frumos, având ape dulci și poame foarte multe, dar nelocuit de nimeni. Deci, plăcându-i locul acela, a gândit să se așeze într-însul și să zidească o Mănăstire, și adăogând sârguință, degrab și-a săvârșit dorința. Mai întâi a ridicat o Biserică prea frumoasă, în numele Sf. Ierarh Nicolae, apoi a împrejmuit mănăstireą cu ziduri de piatră, și pe toate după cerință precum se cuvine rânduindu-le și singur într-nsa s-a îmbrăcat în chipul călugăresc. Ci pentru cele multe zidiri, cheltuindu-și toată averea lui nu i-a ajuns aur, ca să înfrumusețeze și Biserica cu cea cuviincioasă bună podoabă. Însă avea nădejde la Dumnezeu, zicând: „De va voi Dumnezeu ca să proslăvească locul acesta, apoi cu judecățile care știe, va purta grijă pentru înfrumusețarea Bisericii; fie voia Lui". Deci, este un ostrov în dreptul Sfântului Munte, care se numește Lug, spre care, peste mare până la el este cale de o zi; acolo păstorii petreceau cu dobitoacele, că este plin de verdeață locul acela, și pășune bună pentru dobitoace. Deci, era în ostrovul acela un stâlp de piatră foarte înalt, la un loc pustiu; iar în vârful stâlpului un idol și o scriere elinească într-acest fel: „Oricine mă va lovi pe mine în creștet va afla mulțime de aur". Pentru aceia, mulți se ispiteau ca să știe, de este adevărat lucrul acesta, și loveau în cap pe idol, dar nimic nu aflau. Dar s-a întâmplat într-acea vreme oarecăruia copil de păștea boii aproape de stâlpul acela, și era copilul înțelept și știa a citi. Acela citind cuvintele cele scrise pe stâlp, lovi pe idol în cap ca și ceilalți, ca să afle aurul, însă nimic n-a aflat; apoi a gândit că este în pământ ascunsă, și apunând soarele, privea unde se sfârșea umbra stâlpului aceluia, și acolo la vârful capului idolului celui de umbră

conducător și armata noastră, să-i lumineze mintea pentru a înlătura orice primejdie, să-i ajute a înlătura orice năvăliri ale lor, să supună sub picioarele conducătorului și armatei Române, pe tot vrăjmașul și protivnicul.

Poporul care nu-și poate apăra drepturile patriei Sale și nu poate ține la respect pe vrăjmașii săi, nu poate avea pacea dorită pentru a-și putea dezvolta energiile sale, cu care l-a împodobit Dumnezeu(t).

---

desemnat, a săpat pământul; căutând comoara, dar n-a aflat-o. Apoi răsărind soarele, iarăși privea, unde umbra stâlpului aceluia se sfârșea, și acolo a început să sape. Săpând el se auzea un sunet la locul acela, și cunoscând că acolo este comoară a început mai cu dinadinsul a săpa, și a aflat o piatră de moară, mare și nu putea el să o miște pe ea; dar întinzând mâna prin gaura pietrei, a aflat aur mult și nu se pricepea ce să facă cu el, că zicea întru sine: „De voi spune cuiva de comoara aceasta, apoi mă tem că mă va ucide pentru aur". Iar Dumnezeu ascultând rugăciunile celui mai înainte zis bătrân, și purtând de grijă de înfrumusețarea Sfintei Biserici, a pus în mintea copilului, ca să se ducă în Sf. Munte la una din Mănăstiri, și să spună egumenului de comoara cea aflată, care lucru l-a și făcut. Luând câțiva bani de aur, spre încredințarea comoarei cele aflate, a mers într-un sat care este aproape de mare, și a găsit un om ca să-l treacă pe el la Sf. Munte. Iar după a lui Dumnezeu purtare de grijă, s-a oprit în limanul Mănăstirii celei nou zidită care mai înainte s-a pomenit și se numește mănăstirea ceea pe numele întemeetorului său Dohiar.

Deci, omul cel ce a trecut pe copil s-a întors la satul său, iar copilul s-a dus la Mănăstire, și văzând pe egumenul, i-a spus lui toate cu de-amănuntul pentru comoara ce a aflat. Iar egumenul cunoscând că al lui Dumnezeu este lucrul acesta a chemat pe trei călugări, și făcându-le cunoscut și lor lucrul cel spus de copil, i-a trimis pe ei cu dânsul ca să aducă la Mănăstire aurul ce se aflase. Iar ei degrab mergând, au luat un caic, și sosind la ostrovul acela, au ajuns la stâlp și la comoară, și prăvălind piatra aceea mare, au aflat un cazan plin de aur, și s-au bucurat de dânsul foarte. Iar vrăjmașul cel ce urăște binele, a semănat un gând rău în inima unuia din călugării aceia, și a zis acela către alt călugăr: frate, de ce nevoie este ca să ducem la egumen aurul acesta pe care l-am găsit? Dumnezeu l-a trimis nouă pe acesta, ca singuri noi să ne facem nouă lăcaș, și Mănăstire să ridicăm. Iar el a zis: „Dar cum vom putea tăinui aurul acesta? Răspuns-a acela: Întru a noastră voie este aceasta, că putem pe copil să-l aruncăm în mare, și nimenea nu va fi să mărturisească această faptă asupra noastră. Așa sfătuindu-se și-au spus sfatul lor celui al treilea călugăr. Iar acela având întru sine frica lui Dumnezeu, a zis către dânșii: nu fraților, să nu îndrăzniți a face aceasta, să nu pierdeți pe copil pentru aur și împreună cu el și sufletele voastre. Iar ei ne-ascultându-l pe el, au stăruit pe lângă dânsul ca să se învoiască la sfatul lor. La sfârșit îi ziseră: de nu vei fi una cu noi, apoi să știi că și pe tine și pe copil vă vom pierde. Atunci văzând fratele gândul cel rău al lor și neschimbat s-a temut ca nu cumva și el să fie pierdut de dânșii, pentru aceia le-a zis lor: dacă voi ați voit așa, faceți ce știți, voi veți vedea; iar eu mă jur cu numele lui Dumnezeu, că nu voi spune la nimeni de aceasta, și nici trebuință de aur nu am; și așa cu jurământ întărindu-și

---

(t) Ps. 19/20; 20/21; Mt. 22_{21}; Mc. 12_{17}; Lc. 20_{25}; 1 Tim. 2_{1-4};

h) **Pentru Sfânt Locașul acesta, țara aceasta, și pentru toate orașele și satele, și pentru cei ce cu credință viețuiesc într-însele, Domnului să ne rugăm.** Prin aceste cuvinte, noi ne rugăm pentru toată lumea, cerând ca Sfintele Lăcașuri: Mănăstirile, Schiturile, Bisericile, dimpreună cu toate

---

cuvintele a tăcut. Iar ei luând aurul și piatra aceea, cu care aurul a fost acoperit, le-au dus în caic, apoi șezând cu copilul au început a pluti spre Mănăstire.

Pe când erau în mijlocul noianului mării, au năvălit asupra copilului, și începură a-i lega piatra de grumazii lui. Copilul văzând ceea ce era să-i facă lui, a început să plângă și cu tânguire amarnică se ruga lor, ca să nu-l piardă pe el. Dar nimic n-a folosit; căci ticăloșii aceia de călugări, având inima împietrită și suflet iubitor de aur, nu s-au temut de Dumnezeu, nici s-au umilit văzând lacrimile copilului, și nu i-au ascultat rugămintea lui cea din adâncul inimii ci luându-l pe el cu piatra l-au aruncat în mare, și îndată s-a scufundat în valuri. Deci era noapte, când o faptă rea ca aceea se săvârșea de acei oameni fără de Dumnezeu. Iar milostivul Dumnezeu, privind de sus spre tânguirea cea amară a copilului, și văzând înecarea lui cea nevinovată, *a trimis pe păzitorul neamului omenesc, pe Sf. Arhanghel Mihail, ca din fundul mării luând pe cel înecat, să-l aducă pe el viu în Biserică.*

Și așa a fost; pentru că fără de veste s-a aflat copilul în Sf. Biserică, aproape de Sf. Masă, cu piatra cea spânzurată de grumazii săi. Sosind ceasul utreniei, cel rânduit a intrat în Sf. Biserică ca să aprindă lumânările, și să toace la cântarea cea de dimineață. Și a auzit un glas în Sf. Altar, ca glasul omului ce geme, și i-a fost frică. Și alergând, a spus egumenului. Iar egumenul numindu-l pe el fricos, împutinat la suflet, iarăși l-a trimis în Biserică. Intrând el a doua oară, același glas a auzit, și iarăși a alergat la egumenul; Atunci egumenul a mers cu dânsul în Biserică, după care, amândoi auzind glas de copil, și intrând în Sf. Altar, au văzut pe copil șezând aproape de Sf. Masă cu piatra la grumazii lui, și apa cea de mare curgând încă din hainele lui, și cunoscându-l pe el, l-au întrebat: Ce ți s-a întâmplat ție, fiule? Și cum ai venit aici? Iar el ca din somn deșteptându-se, a zis: „Viclenii aceia de călugări, pe care i-ai trimis cu mine după aurul ce s-a aflat, aceia legându-mi piatra aceasta de grumazi m-au aruncat în mare și afundându-mă eu întru adâncul mării, am văzut pe doi oameni luminoși ca soarele, și i-am auzit pe ei vorbind între dânșii, și a zis unul către altul: *„Arhanghele Mihaile, să duci pe acest copil în Mănăstirea care se cheamă Dohiar"*. Acestea eu auzindu-le, îndată am început a nu mă simți pe mine, și nu știu cum m-am aflat aici". Iar egumenul auzind cele ce i se spuneau de copil, se minuna foarte, și lăuda pe Dumnezeu, Cel ce face minunate și prea slăvite minuni ca acestea. Apoi a zis către copil: „Rămâi fiule la locul acesta până mâine, până ce răutatea aceasta va fi vădită". Și ieșind, a încuiat Biserica, și paracliserului a poruncit ca să nu spună nimănui ceva, iar utrenia a rânduit să o cânte în tindă. Și a zis paracliserului: de te va întreba cineva, ce este acest lucru nou, de ce nu se cântă utrenia în Biserică, ci în tindă, să-i răspunzi: că părintele egumen a poruncit așa.

Așa egumenul poruncind eclesiarhului, singur s-a suit pe un stâlp deasupra porții ca să păzească venirea spurcaților acelora de ucigași; apoi făcându-se ziuă, iată veneau spre Mănăstire ucenicii aceia, iar aurul în alt loc oarecare îl ascunseseră. Deci văzându-i pe ei

orașele, satele și locuitorii lor, care cu credință viețuiesc într-însele, să fie păzite de orice fel de primejdii și nenorociri. Numai Dumnezeu poate să ne scape pe noi din primejdii și nenorociri, când vrăjmașii năvălesc cu puteri covârșitoare, ca să ne atace și jefuiască(†).

---

egumenul, a ieșit cu ceilalți frați întru întâmpinarea lor, și i-au întrebat pe dânșii, zicând: „Ce este aceasta? Patru v-ați dus, iar acum trei v-ați întors, unde este cel de al patrulea?" iar ei oarecum mâniindu-se, ziseră: părinte, și pe tine și pe noi ne-au amăgit copilul, spunând că a aflat comoară, dar nu ne-a arătat nouă nimic, și singur nimic nu știe; pentru aceea, rușinându-se de noi, s-a ascuns, și noi căutându-l pe el, nu l-am găsit, de aceea singuri ne-am întors la tine. Iar egumenul a zis: Voia Domnului să fie, și așa intrară în Mănăstire. Apoi i-au dus pe ei în Sf. Biserică, unde tânărul acela se afla, curgând încă apa din hainele lui, și l-a arătat pe el, zicându-le: Cine este acesta? Iar ei înspăimântându-se, ca niște ieșiți din minte stăteau, neputând să răspundă nimic, timp îndelungat. Iar mai pe urmă nevrând ei, au mărturisit fapta lor cea rea, și au arătat aurul cel aflat unde l-au ascuns. Deci, egumenul trimițând frați mai credincioși, l-au adus pe el în Mănăstire, și s-a auzit de această prea slăvită minune în tot Sf. Munte, și s-au adunat toți călugării de la toate Mănăstirile la vederea minunii acesteia și sobor au adunat, și au numit Biserica aceea cu numele Sf. Arhanghel Mihail, iar în numele Sfântului de minuni făcătorul Nicolae, altă Biserică au zidit. Iar pe acei doi vicleni ucigași i-au blestemat și fețele lor însemnându-le, i-au izgonit din Mănăstire. Iar pe al treilea, fiindcă la înecarea copilului nu s-a învoit, și despre fapta cea rea s-a întors, nevinovat l-au declarat. Iar pe copilul acela izbăvit din mare, îmbrăcându-l în chip călugăresc, bun nevoitor s-a făcut și călugăr iscusit. Iar egumenul cu acel aur ce s-a aflat, toată bisericeasca lavră cu bună podoabă o a reînoit, și cu toate bunătățile a înfrumusețat Biserica, și un foișor prea frumos din temelie a ridicat, și piatra aceea, cu care tânărul în mare a fost aruncat, au pus-o în zid, spre cunoștința tuturor. Mutându-se către Domnul, egumenul acela, în locul lui a fost pus acel izbăvit din mare, și cu Dumnezeească plăcere și acela viețuind, a trecut la Domnul, ducându-se de mâinile Sfântului Arhanghel Mihail, prin care mai întâi din mare în Biserică a fost adus. Pentru toate acestea, slăvim pe Tatăl și pe Fiul și pe Sfântul Duh, și pe Sfântul Arhanghel Mihail, îl mărim în veci, Amin(††).

(†) **Dumnezeu a salvat vistieria Bisericii din Ierusalim, de la hrăpitorul Iliodor.** „Când Sf. Cetate cu toată pacea se locuia, și legile foarte bine se păzeau pentru bună credința lui Onie Arhiereul și urârea răutății, s-a întâmplat, deși însuși împărații au cinstit locul acesta și Biserica cu daruri foarte bune trimise, o au cinstit atâta încât și însuși Seleuc împăratul Asiei a dat din veniturile sale toate cheltuielile la slujbele cele de obște ale jertfelor. Și Simon, oarecare din neamul lui Veniamin, ispravnic Bisericii fiind pus, s-a pricit cu Arhiereul pentru nelegiuirea cea din cetate. Și neputând birui pe Onia, a mers la Apolonie, feciorul lui Traseu, care pe vremea aceia era povățuitor Kilo-Siriei și

(††) V.Sf. 6 a IX-a, o.c. pg. 183-217;

i) **Pentru buna întocmire a văzduhurilor, pentru îmbelșugarea roadelor pământului și pentru vremi cu pace, Domnului să ne rugăm.** Noi adeseori ne reamintim că între nenorocirile cele mai îngrozitoare, din câte au venit asupra omenirii, este foametea. Aceasta vine asupra noastră

---

al Finichiei. Și i-a spus lui, cum că vistieria cea din Ierusalim este plină de nenumărați bani, cât, mulțimea celor ce se adună din biruri, este nenumărată, și nu se cuvin aceștia la jertfe, și poate să fie ca toate acestea să vie sub puterea împăratului. Întâlnindu-se Apolonie cu împăratul, l-a înștiințat pe el de banii care i s-a spus lui, iar el chemând pe Iliodor, care era mai mare peste bani, l-a trimis, și i-a poruncit lui să aducă banii cei mai sus ziși. Atunci Iliodor îndată a pornit la călătorie, însă cu o veste ca aceea că merge în cetățile Kilo-Siriei și ale Finichiei, iar cu fapta porunca împăratului împlinind. După ce a sosit la Ierusalim, cu cinste s-a primit de Arhiereul cetății, și a spus de înștiințarea aceia, și i-a arătat pentru ce pricină a venit, și a întrebat de sunt adevărate acestea. Iar Arhiereul a arătat că sunt puși pentru văduve și săraci, iar o seamă sunt ai lui Ircan feciorul lui Tovie, care este om foarte de cinste; iar nu precum l-a fost pârât necredinciosul acela Simon, și toți banii sunt patru sute de talanți de argint și două sute de aur. Și cum că strâmbătate se face celor ce lucrurile sale le-au încredințat sfinteniei locului aceluia și Bisericii, care în toată lumea se cinstește pentru mărirea și sfințenia ei, aceea nicidecum nu poată să fie. Iar Iliodor pentru poruncile împărătești ce avea, a zis că acestea în vistieria împărătească trebuie să se ducă. Și rânduind zi în care să intre, ca luând seama să rânduiască despre aceia, pentru aceea foarte mare grijă s-a făcut în toată cetatea. Și Preoții îmbrăcați în veșmintele cele sfințite înaintea Altarului căzând chemau din cer pe Cel ce au dat legea pentru punerile acestea, ca celor ce au pus banii aceia, întregi să-i păzească. Și oricine vedea fața Arhiereului, nu putea să nu se umilească cu mintea, că vederea lui și schimbarea feței, arătau necazul cel dinlăuntrul al sufletului lui. Că era vărsat peste omul acela oarecare temere și groază a trupului, dintru care cei ce vedeau, cunoșteau durerea cea din inimă. Iar alții din case cu grămada alergau spre rugăciunea obștească, pentru că era să vină locul spre defăimare. Și muierile încinse pe sub țâțe cu saci, umpleau căile, și fecioarele cele închise unele alergau la porți și unele la ziduri și altele pe ferestre se plecau. Și toate cu mâinile ridicate spre cer se rugau și era jalnică privire, cum cădea mulțimea amestecată, și încât de mare necaz fiind, Arhiereul aștepta. Aceștia, dar se rugau Atotputernicului Dumnezeu, ca cele încredințate, întregi și cu toată întărirea să se păzească celor ce le-au încredințat. Iar Iliodor vrând să facă porunca, fiind de față cu ostașii la vistierie, Domnul părinților și Stăpânul a toată puterea, arătare mare a făcut, atâta, încât, toți cei ce îndrăznise a veni, înspăimântându-se de puterea lui Dumnezeu, au leșinat și s-au înfricoșat. Că s-a arătat lor un cal, care groaznic călăreț avea pe sine, și cu foarte frumos acoperământ împodobit, și pornindu-se iute a lovit pe Iliodor cu copitele cele dinainte; iar cel ce ședea pe cal, se vedea având arme de aur. Încă și alți doi tineri s-au arătat înaintea lui cu tărie, prea cuvioși, cu mărire foarte străluciți și cu îmbrăcăminte luminoasă, care stând de amândouă părțile, neîncetat îl băteau pe el. Și fără de veste căzând Iliodor pe pământ, și cu mult întuneric împresurându-se, l-au apucat

pe urma secetei, ploilor mari și neîntrerupte, a grindinei (ghiață) ș.a., pe care ni le trimite Dumnezeu pentru abaterea noastră de la poruncile Lui(u). Noi creștinii cunoscându-ne greșalele și păcatele cu care am mâniat bunătatea lui Dumnezeu, și temându-ne ca nu cumva pentru acestea să ne pedepsească

și l-au pus într-o leptică. Pe cel ce mai înainte cu puțin cu mulți alergători și ostași a intrat în mai sus zisa vistierie, l-au dus neputând nici un ajutor a avea de la arme. Aevea cunoscând puterea lui Dumnezeu și Dumnezeu lucrând așa, acela zăcea mort și lipsit de toată nădejdea de mântuire. Iar aceia binecuvântau pe Domnul, Cel ce au mărit locul Său

și Biserica aceea, care cu puțin mai înainte fusese plină de frică și de turburare, și cât s-au arătat Domnul Atotțiitorul s-au umplut de veselie și de bucurie. Iar unii dintr-ai lui Iliodor, curând s-au rugat lui Onia ca să cheme pe Cel Prea Înalt și să dăruiască viața celui ce zăcea desăvârșit de moarte. Atunci temându-se Arhiereul, ca nu cumva să socotească împăratul, cum că Evreii au făcut ceva vicleșug asupra lui Iliodor, a adus

(u) Levit. 26; II Lege 28; 31_{29}; 32_{47};

cu foamete, prin care să cădem: apucând mai-înainte, alergăm la milostivirea lui Dumnezeu și cerem să ne dăruiască: liniște văzduhurilor, îmbelșugare în roadele pământului, pace și liniște în țară.

Este știut că unde este foamete, creerul nu mai poate judeca: ci stomacul, și unde împărățește voința stomacului, este revoltă, bolșevism, răsturnare, de care să ne păzească Prea Sfântul Dumnezeu.

Dacă ne umilim înaintea lui Dumnezeu pentru păcatele noastre, cerându-I iertare și rugându-I-ne fierbinte în Sfântă Casa Lui, ca să ne păzească de orice pedeapsă, El se milostivește și ne scapă, miluindu-ne cu Darurile Sale cele bogate, ca un Atotmilostiv.

Aceasta ne-o făgăduiește însuși Dumnezeu. După ce El a sfințit Templul edificat de Solomon, mistuind jertfele cu foc din cer și umplând Casa Sa de Slavă cerească, s-a arătat lui Solomon și i-a zis: *„Auzit-am glasul rugăciunii Tale, și al cererei tale, cu care te-ai rugat înaintea Mea, și am făcut ție după rugăciunea ta"*(v). *Sfințit-am Casa aceasta care o ai zidit, ca să fie numele Meu acolo în veac, și vor fi ochii Mei acolo, și inima Mea în toate zilele... Când voi închide cerul și nu va fi ploae... de voi porunci lăcustei să mănânce sadurile și de voi trimite moarte în poporul Meu; dacă poporul Meu peste care este chemat numele Meu, se va smeri, se vor ruga, și vor căuta Fața mea și se vor întoarce din căile lor cele rele; Eu îl voi asculta din Ceruri, îi voi ierta păcatul și îi voi tămădui țara. De acum ochii Mei vor fi deschiși, și urechile Mele ascultătoare spre rugăciunile care se vor face în locul acesta"*(z). Toată omenirea care a ținut seamă de acest Cuvânt al lui Dumnezeu, și s-a rugat cu credincioșie în Sf. Biserici, în toate timpurile, au scăpat de felurite nenorociri, primejdii și de pieire.

---

jertfă pentru mântuirea omului. Și după ce Arhiereul s-a rugat lui Dumnezeu, tinerii aceia iarăși s-au arătat lui Iliodor cu aceleași haine îmbrăcați; și stând au zis: multă mulțumită să faci lui Onia Arhiereul, că pentru el ți-a dăruit Domnul ție viață. Iar tu din cer fiind bătut, spune la toți puterea cea prea mare a lui Dumnezeu, și după ce au zis acestea s-au făcut nevăzuți. Atunci Iliodor aducând jertfă Domnului, și făgăduințe foarte mari făgăduind celui ce i-au dăruit viața, și lui Onie mulțămind, s-a întors la împăratul, mărturisind tuturor lucrurile Prea Marelui Dumnezeu, pe care le-a văzut. Și împăratul întrebând pe Iliodor, cine ar fi vrednic, care să se mai trimită odată în Ierusalim? El a răspuns: De ai pe cineva vrăjmaș, sau pânditor împărăției tale, trimite-l pe el acolo, și bătut îl vei primi, chiar de va scăpa; pentru că în locul acela este cu adevărat oarecare putere a lui Dumnezeu. Că Cel ce locuiește în cer, este privitor și ajutător locului aceluia, Cel ce pe cei ce vin să facă rău, îi bate și îi pierde. Și așa s-a întâmplat, cu Iliodor și cu paza vistieriei"(†).

(v) 3 Împ. 8_{23-24}; (z) 3 Împ. 9_{2-3}; 2 Paral. 7_{12-16}; (†) 2 Macab. 3;

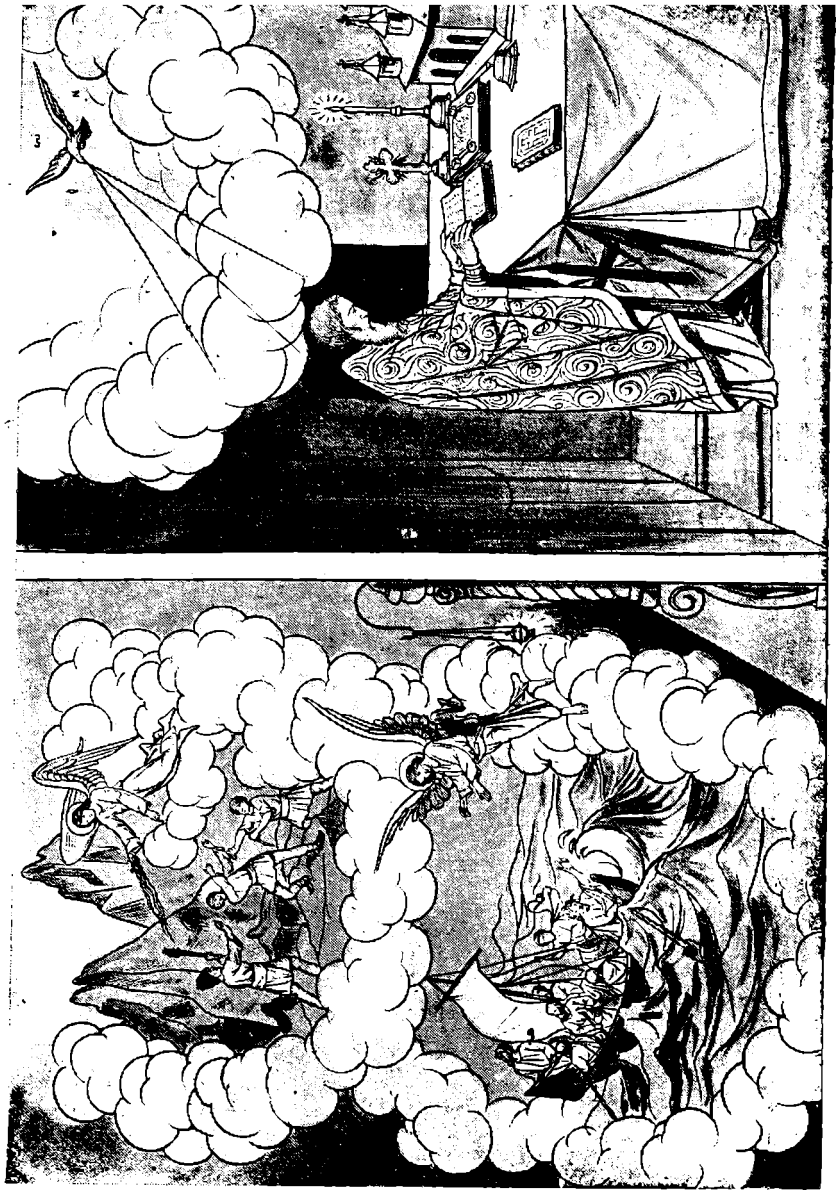

„Jertfeste lui Dumnezeu jertfă de laudă și dă celui Prea Înalt rugile Tale. Cheamă-Mă pe Mine în ziua necazului tău și Eu te voi scăpa și Tu mă vei proslăvi" (Ps. $49_{15\text{-}16}$; 117_{14}; 106_{22}; Evr. 13_{15}; Iov. 22_{27}; Ps. 85_{6}; 90).

j) **Pentru cei ce umblă pe ape, pentru cei ce sboară prin văzduh, pentru cei ce călătoresc, pentru cei bolnavi, pentru cei ce se ostenesc, pentru cei robiți și pentru mântuirea lor, Domnului să ne rugăm...** Aici Sf. Biserică se roagă lui Dumnezeu, ca să poarte grijă de acești fii ai Săi, care numai prin El pot fi mântuiți. Astfel, întâi se roagă să mântuiască de primejdia întunericului și a uraganelor pe cei ce umblă pe apele mării, care adeseori sunt în voia valurilor ce le stau împotrivă și îi învăluiesc; pentru cei ce zboară în aer, care se primejduiesc adeseori în valurile furtunilor, în viduri, sau prin feluritele defecte ale aparatului cu care zboară; pentru cei ce călătoresc, care sunt primejduiți din parte tâlharilor, vrășmașilor, fiarelor sălbatice...; pentru cei bolnavi, dintre care unii n-au cu ce plăti doctorul sau doctoriile, alții ne mai putându-le ajuta știința medicală și doctoriile, nu le mai rămâne altceva decât nădejdea în ajutorul lui Dumnezeu, Doctorul Atotputernic al trupurilor și al sufletelor(†).

Aici sfinții slujitori pun ectenii pentru felurite trebuințe.

Obicei bun și foarte folositor au credincioșii, care la feluritele lor trebuințe d.p.: pentru izbăvirea de boale, de secetă, de potoape, de primejdii, vrăjmași și nenorociri; pentru ajutor în călătorii, negoț, căsătorii, în săvârșirea feluritelor lucrări; și pentru mulțumiri aduse lui Dumnezeu pentru binefacerile Lui, vin și fac rugăciuni și ectenii la Sf. Biserici prin sfinții lor slujitori.

Arătări Dumnezeești. Când a zis Preotul pentru cei ce umblă pe ape și călătoresc în acel timp a arătat Dumnezeu marea învăluită de valuri grele, și corăbiile gata a se primejdui. Atunci îndată cu cuvântul Preotului s-a alinat marea; iar corăbierii mulțumeau lui Dumnezeu(††).

l) **Pentru ca să ne izbăvim noi de tot necazul, mânia, primejdia și nevoia, Domnului să ne rugăm.** În această cerere se generalizează toate cererile care s-au făcut până acum în această ectenie(x).

Prin rugăciunea făcută în Sf. Biserică, Mihai Viteazul a fost izbăvit de moarte. Înainte de a ajunge pe tronul Munteniei, Mihai Viteazul fiind

---

(†) Exemple: Vindecarea îndrăciților: Mt. 8^{28-34}; Mc. 1^{21-28}; 2^{1-10}; Lc. 4^{32-42}; 8^{27-33}. Vindecarea femeii bolnave de scurgerea sângelui de 12 ani, care își cheltuise toată averea la doctori, și învierea fiicei lui Iair: Mt. 9^{18-26}; Mc. 5^{21-43}; Lc. 8^{41-56}. Slăbănogul din Capernaum: Mt. 9^{2-8}; Mc. 2^{1-12}; Lc. 5^{17-26}. Tămăduirea fiicei îndrăcite a femeii Hananience: Mt. 15^{21-28}; Mc. 7^{27-31}. Tămăduirea orbilor: Mc. 8^{22-26}; Lc. 18^{35-43}; 19^{23}; Mt. 20^{29-34}; Mc. 10^{46-52}; Ioan 9. Tămăduirea femeii gârbove de 18 ani: Lc. 13^{10-17}; ș.a.

Totodată Sf. Biserică se mai roagă: pentru cei ce se ostenesc primejduindu-și viața în felurite munci spre a câștiga existența familiei; pentru cei robiți de vrăjmași sau de felurite răutăți; și pentru mântuirea tuturor. (††) Descop. Sf. Lit. o.c.; (x) Vezi pg. 171-191;

primit ca competitor la Domnie, a fost dat în judecată de Domnitorul Alexandru Bogdan, supranumit „Cel rău", osândit la moarte și deținut pentru executare. În ziua fixată pentru acest scop, Mihai a fost scos din temniță și dus sub escortă la locul osândei. Pe când îl duceau, în drum, au trecut pe lângă Biserica Albă. Era în timpul Slujbei. Mihai a cerut să i se dea voie a intra în Sf. Biserică pentru ca să se închine. Dându-i-se voie a intrat înflăcărat de o vie credință în Dumnezeu, în Sf. Biserică, și s-a rugat fierbinte lui Dumnezeu ca să-l apere de moarte, așa cum știu și se roagă creștinii credincioși în primejdii grele. El a făgăduit Sfântului Nicolae că de va scăpa cu viață va zidi o Biserică pe numele lui. Rugăciunea lui Mihai făcută în Duh și adevăr, a fost auzită și primită. Dumnezeu l-a ajutat să scape de moarte. Ajuns sus pe eșafod, călăul, un fost servitor al lui Mihai, s-a îngrozit văzându-și stăpânul. A aruncat din mâini securea și a rupt-o la fugă. Boierii adunați, luminați fiind de Dumnezeu, au cerut cu insistență grațierea lui Mihai. Domnitorul a fost nevoit să-l ierte. Drept mulțumită acestei izbăviri de la moarte sigură, Mihai a zidit o Biserică, care există până azi, sub numele de Mihai Vodă(a).

m) **Apără, mântuiește, miluiește și ne păzește pe noi Dumnezeule cu Darul Tău.** Cu aceste cuvinte, cerem de la Dumnezeu să ne acopere cu Darul Său de toate primejdiile și nenorocirile care ne periclitează viața și fericirea vremelnică și veșnică. Știind deci, că Darul lui Dumnezeu este care ne împuternicește a suporta greutățile și suferințele care sunt legate de viața noastră aici pe pământ, rugăm pe Prea Sfântul Dumnezeu, ca pentru multa Sa milostivire să ne acopere cu Darul Său, care *ne apără, mântuiește și ne miluiește*. Dumnezeu este Ziditorul tuturor făpturilor văzute și nevăzute de ochii omenești. El este și purtătorul de grijă al nostru, pentru aceasta cerem, ca Celui ce toate le poate, să ne ajute și dăruiască bunătățile sufletești și trupești. Aceasta ne-a învățat și Mântuitorul a o cere prin rostirea rugăciunii Domnești „Tatăl Nostru".

Cei care cer cu credință acestea, vor fi apărați, miluiți și păziți de Darul lui Dumnezeu, așa cum a fost poporul Israelit sub norul și stâlpul luminos apărat de Egipteni(b), așa cum adeseori au fost apărați Moisi și Aaron de furia norodului neînțelegător(c), și alți plăcuți ai lui Dumnezeu d.p.: Samson de Filisteni, David de Saul, de Avesalom și alți vrăjmași care căutau să-l piardă; Ilie de împ. Iezabela; cei trei tineri din cuptorul de foc înfocat al Babilonenilor; Daniil din gurile leilor; Petru din mâinile ucigașului Irod Agripa I ș.a.m.d.(d).

(a) Vezi ist. Rom. Xenopol vol. V, pg. 179 și de alți istorici. (b) Eș. 13^{21-22}; 14; 15; Num. 9^{15-23}; (c) Eș. 16; 17; 33; Num. 11; 12; 13; 14; 16; 17; 20; 21; (d) Vezi V.Sf. 3 a V-a pg. 333-5 o.c.

n) **Doamne miluiește.** După fiecare cerere a ecteniei zisă de Diacon, sau de Preot, cântăreții răspund cântând: „Doamne miluiește". Cercetându-ne în lumina conștiinței trecutul vieții noastre pământești, o vedem pătată cu felurite păcate. Necutezând pentru multele fărădelegi a cere de la Dumnezeu să ne dea cele bune, când noi știm că am făcut atâtea și atâtea înaintea Sa, ne smerim și cerem de la El să ne miluiască, răspunzând numai: „Doamne miluiește". Întreaga adunare a credincioșilor din Sf. Biserică, răspund în gândul lor, și tare prin gura cântăreților, la fiecare cerere: *„Doamne miluiește"*, fiindcă în aceste două cuvinte se cuprinde plinirea a toată cererea. Cel miluit de Dumnezeu, devine fericit. Această scurtă rugăciune cuprinsă în aceste două cuvinte, are o foarte mare putere, când e zisă în Duh și în adevăr(†).

(†) **Sfântul Vasile cel Mare dimpreună cu adunarea creștinilor, prin această rugăciune scoate un om din ghiarele dracilor.** „Un boier drept credincios, anume Proterie, cercetând Locurile Sfinte, a gândit să dea pe fiica sa într-una din Mănăstiri, să slujească lui Dumnezeu. Iar diavolul, care de la început urăște binele, a împins pe o slugă a lui Proterie, spre dorirea fiicei stăpânului său; dar văzând sluga că acest lucru este greu, spre care nici nu îndrăznea, simțindu-se nevrednic, a mers la un vrăjitor care locuia în acea cetate, căruia i-a spus toată dorința sa, și i-a făgăduit să-i dea mult aur, dacă va face cu farmecile sale, ca să poată lua de soție pe fiica stăpânului său. La început vrăjitorul n-a voit, apoi mai pe urmă a zis: „De vei voi, te voi trimite la stăpânul meu diavolul, și el îți va ajuta la aceasta, dacă vei face și tu voia lui". Iar acel ticălos rob, a zis: „Făgăduiesc că voi face tot ce-mi va porunci". Iar fermecătorul a zis: „Te vei lepăda de Hristos al tău, și vei da scrisoare pentru aceasta?" Iar el a zis: „Gata sunt, numai să-mi câștig dorința mea". Vrăjitorul a răspuns: „De te făgăduiești așa, apoi și eu îți voi fi ajutător".

Luând o hârtie, a scris diavolului astfel: „De vreme ce mi se cade a mă sârgui, stăpâne al meu, ca să mă lepăd de creștineasca credință, și să viu spre a ta stăpânire, întru înmulțirea părții tale, iată, trimiseiu la tine acum pe tânărul care va aduce scrisoare mea, fiindcă este aprins de dor către o fecioară; și te rog să-i dai ajutor, să-și câștige dorința sa, ca și eu întru aceasta să mă prea-măresc, și cu mai mare sârguință să câștig pe mulți, care toți vor fi plăcuți". O scrisoare ca aceasta scriind către diavolul, a dat-o acelui tânăr și l-a trimis, zicându-i: „Să mergi în această oră a nopții, și să stai la mormintele elinești, să ridici hârtia în văzduh, și îți vor sta de față cei ce te vor duce la diavolul". Iar el, ticălosul, degrab s-a dus, și ajungând la morminte, a început a chema pe diavoli în ajutor. De îndată duhurile viclene s-au arătat în față lui și cu bucurie au dus pe cel înșelat la boierul lor; apoi văzându-l, că ședea pe scaun înalt și înconjurat de duhuri viclene, i-a dat scrisoarea de la vrăjitor, și luând-o diavolul, a zis către tânăr: „Crezi în mine?" Iar el a zis: „Cred". Și diavolul i-a zis: „Te lepezi de Hristos al tău?" Iar ticălosul a zis: „Mă lepăd". Satana i-a zis: „De multe ori mă înșelați voi creștinii căci, când vă trebuie

o) **Pe Prea Sfânta Curata, Prea Binecuvântata, Slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria, cu toți Sfinții pomenind-o.** Aici pe scurt, facem pomenirea Maicii Domnului și a tuturor Sfinților, care s-au pomenit cu rugăciuni și li s-au scos părticele la

---

ajutorul meu, veniți la mine, iar după ce vă împliniți dorința voastră, iarăși vă lepădați de mine, și vă apropiați de Hristos al vostru; iar El ca un bun și iubitor de oameni, vă primește. Voiesc să-mi faci zapis, cum că te lepezi de bună voie, de Hristos și de Botez, și te făgăduiești, ca să fii al meu în veci, să rabzi cu mine veșnică muncă în ziua judecății; și așa eu îndată voi împlini dorința ta". Iar tânărul a scris, precum diavolul a voit.

Atunci balaurul pierzător de suflete, a trimis pe diavolul desfrânării și a aprins pe fecioara aceea de nesățioasă dragoste către acel tânăr, încât neputând răbda patima cea trupească, a căzut la pământ, rugându-se de tatăl său: „Miluiește-mă, miluiește-mă pe mine, fiica ta, și mă dă ca soție acelui tânăr al nostru pe care l-am iubit foarte mult; iar de nu vei face aceasta unicei tale fiice, în scurt timp mă voi omorî, și vei da seamă pentru mine în ziua judecății". Auzind aceasta tatăl, s-a înspământat, și se tânguia, zicând: „Vai mie păcătosului, cum s-a întâmplat aceasta fiicei mele? Cine mi-a furat comoara? Cine a amăgit pe fiica mea? Cine mi-a întunecat lumina ochilor mei? Eu pe tine, fiica mea, doream să te logodesc cu Mirele Ceresc, ca să fii viețuitoare împreună cu Îngerii, și ca totdeauna să preamărești pe Dumnezeu, în psalmi și în cântări duhovnicești, și prin tine nădăjduiam, ca și eu să fiu mântuit. Iar tu fără rușine îmi vorbești pentru unirea nunții. Să nu mă pogori cu mâhnire în iad, să nu-ți rușinezi neamul tău cel bun, însoțindu-te cu o slugă". Iar ea întru nimic nu socotea cuvintele tatălui său, zicând într-una: „De nu vei face după dorința mea, apoi singură mă voi ucide". Iar tatăl ei nepricepând ce să facă, după sfatul rudelor și al prietenilor săi, a lăsat, ca mai bine să fie voia ei, decât să o piardă. Deci, chemând pe sluga lui i-a dat de soție pe fiica sa și avere multă; apoi a zis către dânsa: „Mergi, fiică ticăloasă și pătimașă, după bărbat; însă mi se pare, că mult te vei căi pe urmă, și nu-ți va fi de nici un folos".

Săvârșindu-se nedreapta însoțire, și diavoleasca lucrare împlinindu-se, după câtăva vreme au observat și alții pe acel tânăr, că nu intră în Biserică și cu Sfintele Taine nu se împărtășește. De aceea au spus ticăloasei sale soții, zicându-i: „Nu știi, că bărbatul tău pe care l-ai ales, nu este creștin, ci străin de credința lui Hristos?" Ea auzind aceasta, s-a umplut de mâhnire, și arucându-se la pământ a început să-și lovească obrazul, și să-și bată pieptul cu pumnii, strigând: „Nimeni neascultând pe părinții săi, s-a mântuit vreodată. Cine va spune rușinea tatălui meu, vai mie, ticăloasa, în câtă piere am căzut astăzi; la ce m-am născut, și născându-mă, de ce n-am pierit?" Astfel tânguindu-se ea, a auzit bărbatul ei și a alergat la dânsa, întrebând-o despre pricina tânguirei. Cunoscând lucrul, dânsul a început a o mângâia, zicând că nu sunt adevărate cele zise despre dânsul, și îi spunea că este creștin; iar la cuvintele lui puțin mângâietoare, dânsa a zis: „De vei voi ca să mă încredințezi cu adevărat, iar ticălosul meu suflet să fie fără îngrijire, să mergi dimineață cu mine în Sf. Biserică, și înaintea mea să te împărtășești cu Sfintele

Taine, și atunci te voi crede".

Iar ticălosul ei bărbat, văzând că nu poate tăinui acel lucru a fost nevoit a-i spune toate cele petrecute și cum dânsul s-a dat diavolului. Atunci dânsa căpătând curaj și scuturându-se de slăbiciunea femeiască, a alergat la Sfântul Vasile, și a strigat: „Miluiește-mă, ucenice al lui Hristos, miluiește-mă pe mine, care n-am ascultat pe părintele meu și diavolescului sfat m-am supus". Și povestindu-i toate cele petrecute cu bărbatul său, iar Sfântul chemându-l, l-a întrebat, dacă sunt adevărate toate cele spuse despre dânsul, de către femeia sa. Iar el, cu lacrimi în ochi, a răspuns: „Adevărat, Sfinte al lui Dumnezeu, așa este; de voi tăcea, faptele mele vor striga". Și i-a povestit toate pe rând, cum s-a dat diavolilor. Iar Sfântul a zis: „Voiești să te întorci iarăși la Domnul nostru Iisus Hristos?" Tânărul a răspuns: „Da, voiesc, dar nu pot". Și Vasilie l-a întrebat, pentru ce nu poater? Iar tânărul i-a răspuns: „Pentru că cu zapis m-am lepădat de Hristos și diavolului m-am încredințat". Iar Vasilie a zis: „Nu te mâhni de aceasta, căci Dumnezeu este iubitor de oameni și primește pe cei ce se pocăiesc". Iar femeia lui aruncându-se la picioarele Sfântului, îl ruga zicându-i: *„Ucenice al lui Hristos, cât poți, ajută-ne nouă"*. Iar Sfântul a grăit către tânăr: *„Dar crezi că te vei mântui?"*. Iar el a zis: *„Cred Doamne, ajută necredinței mele"*. Și luându-l Sfântul de mână, a făcut pe dânsul semnul Sfintei Cruci și l-a închis la un loc, înlăuntru sfintelor ogrăzi; apoi i-a poruncit, ca neîncetat să se roage lui Dumnezeu. Singur a petrecut acolo trei zile, rugându-se lui Dumnezeu, după care Sfântul cercetându-l, l-a întrebat: „Cum te afli fiule?" Tânărul a răspuns: „Într-o mare primejdie mă aflu, stăpâne; nu pot răbda chiotul diavolesc, înfricoșările, săgetăturile și lovirea pietrelor, pentru că ținându-mi zapisul, mă ocărăsc, zicându-mi: „Tu ai venit la noi, iar nu noi la tine". Iar sfântul i-a zis: *„Nu te teme fiule, dar numai să crezi"*. Și dându-i puțină hrană, l-a însemnat cu semnul Crucii, și iarăși l-a închis.

După puține zile cercetându-l din nou, i-a zis: *„Cum te afli fiule?"*. Iar tânărul a răspuns: *„De departe aud îngrozirile și chiotul, iar pe dânșii nu-i văd"*. Apoi dându-i puțină mâncare și rugându-se pentru dânsul, l-a închis din nou și s-a dus. După patru zile, a avenit din nou la dânsul și l-a întrebat: *„Cum te afli fiule?"*. Iar el a răspuns: *„Acum sunt bine, Sfinte Părinte; pentru că te-am văzut pe tine în vis, luptându-te pentru mine și biruind pe diavolul!"*. Deci, Sfântul făcând rugăciuni, l-a scos din închisoare și l-a dus în chilia sa. Iar a doua zi a chemat tot clerul bisericesc, pe monahi și tot poporul cel iubitor de Hristos, și le-a zis: „Să prea-mărim fraților, pe iubitorul de oameni Dumnezeu, că iată Bunul Păstor voiește să ia pe umeri oaia cea pierdută, și să o aducă în Sf. Biserică. Deci, se cade să ne rugăm în această noapte bunătății Lui, ca să biruiască, și să rușineze

(e) Vezi însemnătatea la pg. 100-135 din această carte;

și treptele îngerești. Astfel, precum vedem și mai sus, Maica Domnului după Mântuitorul ocupă locul cel dintâi în fruntea oștirilor cerești și a tuturor Sfinților. Privitor la taina întrupării Mântuitorului și a fecioriei Sfinției Sale, ca și la taina Sf. Cruci și Domnul Iisus Hristos Euharistic, sufletele credincioșilor se înalță înflăcărându-se cu focul dragostei Dumnezeești; iar necredincioșii pier, sfărâmându-și capetele cu felurite studii protivnice, ca și cel ce căuta în ceasornicul de buzunar pe ceasornicarul care l-a făcut.

Un necredincios rușinat. Un conferențiat creștin vorbea odată despre întruparea și nașterea Mântuitorului, arătând în același timp că Maica Domnului precum înainte de naștere a fos Fecioară, tot astfel și în naștere și după naștere a rămas pentru totdeauna Fecioară. Un domn din sala

---

pe vrăjmașul sufletelor noastre. Atunci s-a adunat poporul în Sf. Biserică și a făacut rugăciuni de toată noaptea, pentru tânărul ce se pocăia, strigând: *„Doamne miluiește"*. Făcându-se ziuă, Vasilie a luat pe tânăr de mână și l-a dus cu tot poporul în Biserică, cântând psalmi și laude. Și iată diavolul, fără rușine a venit pe nevăzute, cu toată puterea sa pierzătoare, vrând să răpească pe tânăr din mâinile Sfântului. Iar tânărul a început a striga: *„Sfinte al lui Dumnezeu, ajută-mă"*. Dar diavolul tăbărâse asupra tânărului cu atâta îndrăzneală și nerușinare, încât și pe Sfântul Vasilie îl zgâria, trăgând la dânsul pe tânăr. Și întorcându-se fericitul, a zis către diavol: *„Nerușinat pierzător de suflete, începător al întunericului și al pierzării, au nu-ți ajunge ție a ta pierzare, pe care ai adus-o ție și celor ai tăi?" Nu încetezi a prigoni zidirea Dumnezeului meu?"*. Iar diavolul a strigat către dânsul: „Mă nedreptățești, Vasilie". Și acest glas diavolesc l-au auzit mulți. Iar Arhireul a zis: *„Să te certe pe tine Domnul, diavole"*. Iar diavolul iarăși a zis către dânsul: „Vasilie, mă nedreptățești, că nu eu am mers la dânsul, ci el la mine, și s-a lepădat de Hristos al tău, dându-mi zapisul, pe care îl am în mâinile mele, iar în ziua judecății îl voi aduce înaintea Celui de obște Judecător".

Vasilie a zis: „Bine este cuvântat Domnul Dumnezeul meu, că nu-și va lăsa poporul mâinile în jos, rugându-se, până ce nu vei da zapisul". Și întorcându-se Sfântul către popor, a zis: „Înălțați mâinile voastre în sus și strigați: *„Doamne miluiește"*. Poporul înălțând mâinile spre ceruri, a strigat cu lacrimi *Doamne miluiește* multă vreme, și iată a venit zapisul tânărului acela, purtat prin văzduh, văzându-l toți, și s-a dat fericitului Vasilie în mâini. Sfântul luând zapisul, s-a bucurat și a dat mulțumire lui Dumnezeu; apoi înaintea tuturor a zis către tânăr: *„Cunoști frate, zapisul acesta?"*. Tânărul a răspuns: *„Da, Sfinte al lui Dumnezeu, este al meu, că l-am scris singur cu mâna mea"*. Iar marele Vasilie l-a rupt îndată bucăți, înaintea tuturor și l-a ars; apoi ducând pe tânăr în Sf. Biserică l-a împărtășit cu Dumnezeeștile Taine și pe popor l-a ospătat din destul. Iar pe tânăr mult învățându-l, și dându-i canonul cel cuviincios, l-a dat femeei lui, care cu negrăit glas slăvea și mulțumea lui Dumnezeu(†).

(†) V.Sf. 1 a I-a o.c. pg. 56-67;

arhiplină, care după aparență semăna a fi un evreu, se ridică, și critică cele arătate de conferențiar, spunând celor de față că n-a fost pregătit de ajuns. Conferențiarul păstrându-și calmul, i-a pus aceste întrebări: „Domnule! d-ta crezi că Dumnezeu există?" „Da, cred" a răspuns evreul cu

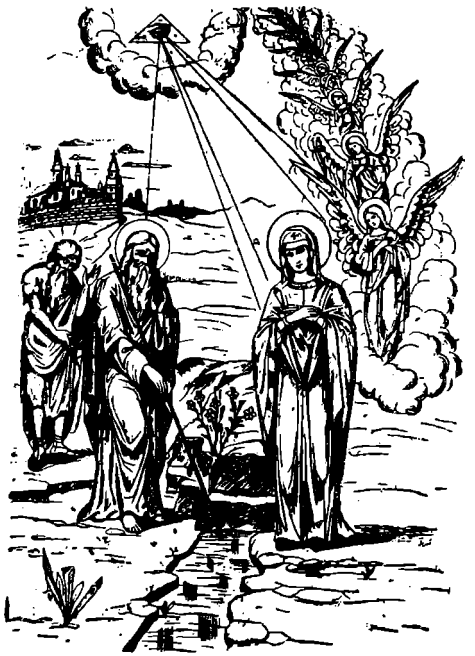

Chipul de alături ne arată în sine două minuni: 1) Maica Domnului izvorând apă din pământ pietros fără de ape, pentru obștea Sfintei Mănăstiri, care i se ruga Prea Sfinției Sale cu adâncă evlavie, încredere, credință vie și dragoste înflăcărată până la lacrimi fierbinți. 2) Un pustnic luminat cu Darul lui Dumnezeu prin cercetarea Scripturilor cu atenție, convinge pe un alt pustnic îndoielnic despre Fecioria Maicii Domnului. După multe discuții neputându-l lumina s-a rugat cerând Dar de sus și lovind cu toiagul său în piatră, a zis: „Maica Domnului mai-nainte de naștere a fost Fecioară... în naștere a rămas Fecioară... și după naștere pentru totdeauna a rămas Fecioară...". La prima, a doua și a treia lovitură cu toiagul în stânca de piatră, însoțite de cuvintele adeveritoare Fecioriei Maicii Domnului, au ieșit din piatră, unul după altul, trei crini. Pustnicul îndoielnic, văzând minunea, a părăsit învățătura ereticilor, care-l buimăciseră de cap. Mari și slăvite sunt minunile Tale Prea Sfântă Născătoare de Dumnezeu, ajută-ne și ne miluiește pe noi.

convingere. Apoi l-a întrebat iarăși: „Crezi d-ta, că toată lumea este opera Atotputerniciei lui Dumnezeu?" Evreul a răspuns iarăși cu aceeași convingere: „Da, cred". Apoi conferențiarul a adăugat: „Apoi dacă d-ta domnule crezi că Dumnezeu există, crezi că El ca un Atotputernic a creat lumea din nimic, cum te îndoiești și găsești nerațional pentru Atotputernicia Dumnezeească a zămisli în pântecele unei Sfinte și Curate Fecioare care n-a știut de bărbat, un Prunc care s-a dezvoltat și a fost născut ca toți pruncii?" La această întrebare evreul a rămas mut; iar mulțimea din sală a aplaudat pe conferențiarul înțelept.

Maica Domnului a fost și a rămas Fecioară înainte de naștere, în naștere și după naștere. După șapte sute de ani de la întruparea Domnului nostru Iisus Hristos, era un pustnic Ateneu, foarte învățat în Sfintele Scripturi, și întru fapta bună prea înțelept, numele lui Evdichie, carele după moartea părinților lui, împărțind săracilor averile sale, s-a depărtat de

Maica Domnului se roagă în genunchi pentru creștini în timpul Sfintei Liturghii. „Nu ne încredința pe noi folosinței omenești, Prea Sfântă Stăpână, ci primește rugăciunea robilor Tăi; că necazurile ne cuprind și nu putem să răbdăm săgetăturile dracilor. Acoperământ nu ne-am agonisit nicăieri, să scăpam noi pătimașii, pururea fiind biruiți. Mângâiere nu avem pe nimenea, fără numai pe Tine, Stăpâna lumii, nădejdea și folositoarea credincioșilor. Nu trece rugăciunile noastre, ci le fă de folos.

Nimenea din cei ce aleargă la Tine, nu iese rușinat. Prea Curată Născătoare de Dumnezeu Fecioară, ci, cerând Darul, primește dăruirea, după cererea cea de folos.

patrie. Și închinându-se la Sfintele Locuri ale Ierusalimului, s-a dus în părțile cele mai dinlăuntru ale pustiei, într-un loc neumblat și ascuns, întru care a aflat o peșteră cu un izvor de apă prea frumos, și cu puțini copaci. Deci poftind liniștea locului aceluia, a rămas acolo și petrecea pustnicește, servindu-se de o cerboiacă, care cu Dumnezeească amenințare, se ducea și o mulgea, și cu laptele ei și cu buruieni petrecea.

Aproape de acele părți era într-o cetate oarecare dascăl, întru care semănase diavolul cel ucigător de om, neghini în gândul lui, și avea îndoire pentru Fecioria Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu, zicând acestea în gândul lui: „Cum poate să fie Maică și Fecioară?" Pe această drăcească gândire se silea dascălul acela să o isgonească din mintea sa și nu putea. Deci auzind cum că pustnicul cel mai sus zis, avea Darul lui Dumnezeu și înțelepciune omenească, s-a dus la dânsul să-l întrebe pentru aceasta nu cumva ar putea să-l izbăvească de hula aceasta ce era în mintea lui? Dar când era dascălul aproape de chilia Avvei Evdichie ca de trei stadii, a ieșit cuviosul întru întâmpinarea lui (căci din Dumnezeescul Dar a cunoscut venirea dascălului și gândul inimii lui), și când s-au apropiat unul de altul, și dascălul l-au heretisit făcându-i metanie până la pământ, cuviosul nu i-a răspuns, ci a lovit cu toiagul într-o piatră, zicând acestea cu mare glas:

„Fecioară mai-nainte de naștere", așa a zis sfântul și îndată (o prea slăvită minune!) a răsărit dintru acea piatră un crin foarte minunat la vedere și prea frumos și cu bună mireasmă. Atunci a lovit al doilea cu toiagul în piatră, zicând:

„Fecioară în naștere", și a răsărit alt crin asemenea cu cel mai dinainte. Apoi a lovit a treia oară cu toiagul întru acea piatră, zicând:

„Și după naștere Fecioară au rămas", și îndată a iești alt crin asemenea preaminunat. Atunci cuviosul s-a întors la chilia sa nevorbind nicidecum alt cuvânt. Iar dascălul înspăimântându-se pentru o minune ca aceasta, s-a izbăvit de ispită și toată viața sa a propoveduit minunea cu cei **trei crini**, dovedind tuturor că Maica Domnului este pururea Fecioară, pentru ale Căruia rugăciuni, o de am dobândi și noi Împărăția Cerurilor(†).

Arătări Dumnezeești. „Când a zis Preotul: „Pe Prea Sfânta Curata, Preabinecuvântata Slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea și

---

Prefacerea celor îndureraţi, izbăvirea celor neputincioşi fiind Născătoare de Dumnezeu Fecioară, mântuieşte cetatea şi norodul, pacea celor din războaie, liniştea celor înviforaţi, una folositoare credincioşilor (Din Paraclisul Maicii Domnului).

(†) Minunea 41 a Maicii Domnului;

pururea Fecioara Maria, cu toți Sfinții pomenind-o", atunci a văzut împăratul pe Prea Sfânta Maica Domnului Hristos Dumnezeu, pogorându-se din cer cu mulțime mare de Îngeri și stând înaintea Sfintei Mese, Și-a ridicat mâinile (în semnul Sf. Cruci) la cer și cu lacrimi se ruga lui Dumnezeu pentru toți creștinii care o cinstesc pe Ea"(†).

p) **Pre noi înșine și unul pe altul și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm.** În a cui purtare de grijă am putea noi să ne dăm pe noi înșine și unul pe altul, ca să dobândim fericirea vremelnică și veșnică? În purtarea de grijă a lui Dumnezeu. Aici pe pământ este obiceiul a se îndemna oamenii unii pe alții la felurite petreceri, distracții și ospețe care îi mulțumesc trupește. Tot astfel și noi care voim să viețuim duhovnicește spre dobândirea adevăratei fericiri, suntem datori să ne îndemnăm unii pe alții a face voia Domnului, și toată viața noastră dimpreună cu toate gândurile, cuvintele și lucrările ei pe viitor să o modelăm în așa fel, ca orice gând și lucrare, în ziua răsplătirii să aibă pe ele chipul Domnului nostru Iisus Hristos.

Această lucrare plăcută lui Dumnezeu, însă se poate face numai când ne vom lupta și vom birui mai întâi voile noastre trupești, amăgirile plăcerilor lumești și viforele ispitelor diavolești. Cei ce au făcut așa, Dumnezeu i-a făcut oameni mari și pe pământ și în cer. Un astfel de exemplu ni-l pune înainte Dumnezeeasca Scriptură. Dumnezeu vrând ca Avraam să devină părintele poporului Său ales, i-a poruncit să-și biruiască voia sa, urmând poruncii Sale Dumnezeești. „Avraame, lasă-ți țara ta și neamul tău și vino în pământul pe care ți-l voi arăta Eu. De te vei birui și vei face voia Mea, Eu te voi face tată al unui neam mare, te voi binecuvânta, și prin tine se vor binecuvânta toate neamurile pământului". Avraam s-a dat pe sine lui Dumnezeu și a ajuns om mare, puternic și bogat. El a avut 318 slugi care purtau arma, plus bătrânii, copilandrii, femeile și copiii. Acestui Avraam ales de Dumnezeu, Melhisedec împăratul Salimului și Preot Celui Prea Înalt, i-a adus dar: pâine și vin(f).

După ce Dumnezeu i-a dăruit tocmai la adânci bătrânețe pe Isaac, când acesta se făcuse mărișor, i-a poruncit ca să i-l aducă jertfă sus pe munte. Avraam n-a răpștit împotriva lui Dumnezeu; ci biruindu-se pe sine, a adus sus pe munte pe unicul său fiu ca să i-l jertfească. Pentru această biruință făcută asupra sa, Dumnezeu l-a răsplătit pe Avraam în Isaac cu un viitor strălucit: „Asupra Mea însu-Mi M-am jurat — zice Domnul — fiindcă tu ca să te supui Mie n-ai cruțat pe unicul tău fiu iubit, Eu te voi binecuvânta și voi înmulți neamul tău ca stelele cerului și ca nisipul mării. Mai pe

(†) Descop. D. Lit. o.c. vezi și Mnunea 69-a a Maicii Domnului; (f) Fac. 12_4;

urmă prin unul din urmașii tăi, se vor binecuvânta toate neamurile pământului"(g).

Prin o astfel de credință vie Moisi s-a predat Domnului cu trup și suflet. Astfel făcându-se mare, s-a lepădat a se mai numi fecior (prinț) al fiicei lui Faraon. El a ales mai bine să sufere cu poporul lui Dumnezeu, decât să se bucure de dulcețile păcatului cele trecătoare. El socotea ocara lui Hristos,

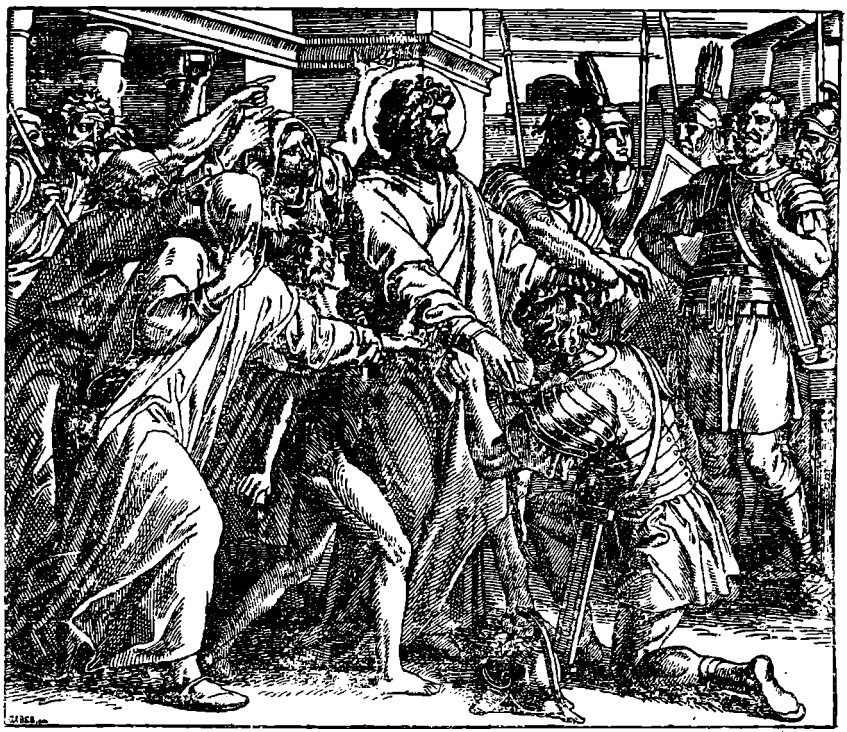

„Cine ne va despărți pe noi de dragostea lui Hristos? Necazul, sau strâmtoarea, sau goana, sau foametea, sau golătatea, sau nevoia, sau sabia? Precum este scris: că pentru Tine suntem omorâți toată ziua; socotitu-ne-am ca niște oi de junghiere. Ci întru acestea toate prea biruim, pentru Cela ce ne-a iubit pe noi" (Rom. 8_{35-37}).

ca o mai mare bogăție decât toate comorile Egiptului, pentru că și avea ochii pironiți spre răsplătirea veșnică. Prin o astfel de credință, el a părăsit Egiptul, fără să se teamă de mânia împăratului, pentru că a rămas neclintit, ca și cum ar fi văzut pe Cel ce este nevăzut. Prin credință a prăznuit el Paștile și a făcut stropirea sângelui, pentru ca nimicitorul celor întâi născuți să nu se atingă de ei. Prin credință au trecut ei Marea Roșie ca pe

(g) Fac. 22, Evr. 11^{8-19};

uscat; pe când Egiptenii care au încercat să o treacă, au fost înghițiți în valurile ei(h). Prin o astfel de credință vie și predare cu trup și suflet în Mâna și în Slujba Domnului, Iosif a scăpat de pisma ucigătoare a fraților săi, ajungând principe al Egiptului(i); Samson din mâna Filistenilor (j); Iov din ghiarele diavolului înrăutățit(l). David din mâna lui Saul, Abesalon și altor vrăjmași ai săi(m), Ilie din mâna Iezabelei(n); Cei 3 tineri din cuptorul ars înșeptit de Haldeeni(o); Daniil din groapa leilor(†) ș.a.m.d.

Pildă vie de lepădare de sine și urmare necondiționată a voii lui Dumnezeu, ne-a dat însuși Mântuitorul nostru Iisus Hristos, Care S-a făcut ascultător Tatălui Ceresc până la moartea pe Cruce(p). „Cei ce sunt ai lui Hristos, trupul și-au răstignit cu patimile și cu poftele"(r). „Amin, amin zuc vouă, grăuntul de grâu căzând pe pământ, de nu va muri, el singur rămâne; iar de va muri multă roadă aduce. Cel ce-și iubește sufletul său, pierde-l-va pe el; iar cel ce-și urăște sufletul său în lumea aceasta pentru Mine și pentru Evanghelie, în viața veșnică îl va păzi pe el. De slujește cineva Mie, Mie să-Mi urmeze, și unde voi fi Eu acolo și sluga Mea va fi, și de va sluji cineva Mie, îl va cinsti pe el Tatăl Meu"(s).

r) **Ție Doamne**. Prin aceste două cuvinte, noi făgăduim că toată viața noastră o vom da Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Cu acest răspuns, noi reînoim făgăduința dată la Sf. Botez, că ne lepădăm de Satana... și de toate ale lui și ne împreunăm cu Domnul Hristos, adică cu trup și suflet ne punem în slujba Lui, și vom vieți numai după voia Lui. Făgăduința aceasta este plăcută și bine-primită înaintea lui Dumnezeu numai atunci când ea este urmată de fapte. Făgăduința aceasta: „Ție Doamne", fără împlinirea ei în viață, este o făgăduință goală, o minciună, o urâciune, un păcat de moarte înaintea lui Dumnezeu. *„Pentru ce Mă chemați Doamne, Doamne, dacă nu faceți cele ce vă poruncesc"*(t)?

Dacă cineva se făgăduiește a ne da niște miei, viței, păsări, etc., și ni le-ar aduce acestea moarte, intrate în putrefacție, oare ne-ar plăcea? Le-am primi? Ori văzând pe cei ce ne-au făgăduit una și ne aduc alta, i-am mustra și am rupe orice legături de prietenie, taxându-i drept niște batjocoritori. Ei bine, aceasta o pretinde și Dumnezeu de la noi. Lui nu-i plac făgăduințe moarte ci făgăduințele vii, lucrătoare, producătoare de lumina vieții creștinești. Fără împlinirea acestei făgăduințe toate jertfele și vorbele seci, care le aducem înaintea lui Dumnezeu sunt un fel de daruri moarte, păcate

---

(h) Evr. 11^{22-26}; (i) Fac. 37, 39, 50; (j) Jud. 14, 15, 16; (l) Iov. 2; 42; (m) 1 Împ. 19-31; 2 Împ. 15-18; (n) 3 Împ. 19-22; 4 Împ. 1; 2; (o) Dan. 3; (†) Dan. 6l (p) Mt. 26^{39}; Mc. 14^{36}; Lc. 22^{42}; Evr. 5^{5-11}; Ioan 12^{27}; 5^{30}; 6^{28}; Filip. 2^{5-11}; Vezi N-rii 78-84; (r) Gal. 5^{24}; (s) Ioan 12^{24-26}; Mc. 8^{25}; (t) Mt. 7^{21-22}; 25^{41}; Lc. 13^{25-30}. F.Ap. 19^{15}. Rom. 7^{13}. Iac. 1^{22-25};

grele. Rugăciunile, cântările și laudele zise numai cu gura, nu și cu mintea și cu adevărul, sunt moarte. Nu se pot înălța la cer, ca și jertfa lui Cain. Darurile aduse din furturi, din nedreptăți, sunt o urâciune înaintea lui Dumnezeu...(u). Asemenea și jertfele de o calitate proastă.

s) **Că Ție se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.** Prin aceste cuvinte Preotul face cunoscut tuturor credincioșilor, că numai lui Dumnezeu

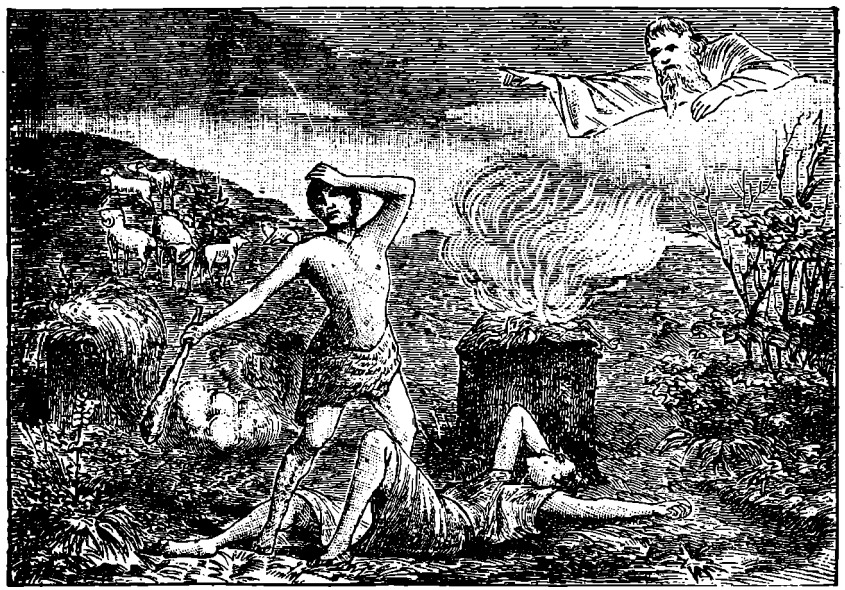

„Abel a adus jertfă lui Dumnezeu, din cele întâi născute ale oilor sale și din grăsimea lor; și au căutat Dumnezeu spre Abel și spre darurile lui; iar spre Cain și spre jertfele lui nu s-a uitat, și s-a întristat Cain foarte și s-a mâhnit fața lui. Și au zis Domnul Dumnezeu lui Cain: De ce te-ai întristat și pentru ce s-a mâhnit fața ta? De ai fi adus drept și ai fi împărțit drept, n-ai fi păcătuit. Taci, la tine se va întoarce și tu îl vei stăpâni pe acela. Și a zis Cain către Abel fratele său: să ieșim la câmp; și a fost când erau ei în câmp s-a sculat Cain asupra fratelui său Abel și l-a omorât pe el" (Fac. 4_{4-8}).

Celui prea slăvit în Sfânta Treime, I se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, deopotrivă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, în veacul acesta și în vecii vecilor. Această laudă se cuvine numai lui Dumnezeu. Cu această laudă îl măresc neîncetat pe Dumnezeu, mulțimea oștirilor îngerești și cetele Sfinților în ceruri(v). Tot astfel și noi oamenii adică Biserica luptătoare de pe pământ, suntem datori pentru bogăția Darurilor cu care El

(u) Fac. 4; Prov.Sol. 11. Is. 1^{10-15}, 66^{3-4}, 65^{11-12}, 1^{10-25}; (v) Apc. 4_{3-11}; 5_{5-14}, Lc. 2_{13-14};

ne-a împodobit, să-I înălțăm laudă în toate zilele vieții noastre. „Nu nouă Doamne, nu nouă; ci numelui Tău dă slavă, pentru mila Ta și adevărul Tău(z). Cântăreții sau corul: „Amin".

23. **Ce urmează după ectenia mare?** După ectenia mare cântăreții cântă sau citesc: „Binecuvintează suflete al meu pe Domnul..."(a). La praznice împărătești se cântă antifonul I.

24. **Ce însemnătate are cântarea psalmului 102?** În cântarea acestui psalm profetic, ni se arată toate bucuriile, care au izvorât prin întruparea, nașterea, activitatea, Jertfa și Învierea Domnului nostru Iisus Hristos, pentru tămăduirea și viața omenirii, care zăcea jos în agonie, între moarte și viață(b).

În timpul acestei lucrări, Preotul rugându-se citește în taină rugăciunea antifonului I.

25. **Ce urmează după cântarea acestui psalm ori antifonului I?** După această cântare, urmează imediat ectenia mică. Aceasta este o prescurtare a ecteniei mari.

26. **Ce urmează după ectenia mică?** După ectenia mică câtăreții cântă: „Laudă suflete al meu pe Domnul..."(d). La praznice împărătești cântă antifonul II.

27. **Ce însemnătate are cântarea: „Laudă suflete al Meu..."?** În cântarea acestui psalm noi lăudăm pe Atotputernicul Dumnezeu, Care ne poartă de grijă, și ne punem toată nădejdea în El. Prin acest psalm învățam să nu ne punem nădejdea în oamenii lumii, pentru că aceștia sunt adeseori nestatornici, falși în cuvânt, în făgăduințe și în juruințe. Pe lângă acestea, oamenii mari ori mici, puternici, înțelepți, cu înfluență printre puternicii zilei, azi sunt și mâine se pogoară în pământul lor. Numai Atotputernicul Dumnezeu, Care poartă grijă de toată suflarea stă în mijlocul lumii în toată vremea și în tot locul. Deci în El să ne punem toată nădejdea. Apoi se cântă: „Unule născut...". În timpul acestei cântări Preotul citește rugăciunea antifonului al doilea.

28. **Cine a compus acest imn și pentru ce?** Acest imn a fost compus de împăratul Iustinian (527-565 d. Hs) în al VIII-lea an al împărăției sale.

(z) Ps. 113_{9-10}, 115_{1}, comp. Is. 48_{11}; Iez. $39_{22-23, 32}$; (a) Ps. 102; (b) Lc. 10^{30-33}; (d) Ps. 145;

El a pus pe cântăreți a-l cânta în măreața Catedrală a Sfintei Sofii, pentru a combate erezia lui Nestorie.

Acest Nestorius patriarh al Constantinopolului (428-431 d. Hs) abătându-se de la adevărata credință, după învățătura diavolului, hulea pe Maica Domnului numind-o Maica lui Hristos, adică a unui om învățat; iar nu Maica lui Hristos Dumnezeu, precum mărturisesc Dumnezeeștile Scripturi, Sf. Tradiții, sinoadele iecumenice, locale, și universala Biserică dreptcredincioasă. Eresul acesta a fost osândit prin Sinodul din Efes la anul 431(e).

29. **Ce urmează după cântarea acestui psalm și imn?** După terminarea imnului: „Unule născut..." sfințitul slujitor zice a doua ectenie mică.

30. **Ce urmează după ectenia mică?** La praznice împărătești, după ectenia mică, urmează al III-lea antifon; iar în Duminici și sărbători: fericirile.

31. **Ce însemnătate au antifoanele și stihurile din psalmii care se cântă cu ele?** Antifoanele și stihurile psalmilor care se cântă cu ele, ne reamintesc proorociile psalmistului despre venirea Mântuitorului în lume.

Prin cântarea antifonului I Sf. Biserică ne recomandă și ne invită a preamări și mărturisi numele Celui Prea Înalt, milostivirea și dreptatea îndelungatului Dumnezeu; Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt.

Prin cântarea antifonului al doilea, lăudăm Împărăția Mesianică cu podoaba și cu puterea Fiului lui Dumnezeu. Aici se arată tainic începuturile vieții Domnului Iisus Hristos pe pământ, când adică El era în lume și lumea pe Dânsul nu L-a cunoscut(f) sau timpul înainte de Ioan când lumina încă nu era aprinsă.

Din cântarea antifonului al III-lea, reiese împlinirea proorociilor despre arătarea Mântuitorului în lume după Botez, invitând în același timp omenirea la închinare, strigări de bucurie întru Domnul și la preamărirea Lui(g). În timpul cântării acestui antifon Preotul citește rugăciunea a III-a „Cel ce ne-ai dăruit..."

32. **Ce însemnătate are deschiderea ușilor împărătești?** Deschiderea ușilor împărătești în timpul fericirilor (la: „Întru Împărăția Ta pomenește-ne pe noi") însemnează deschiderea cerurilor pentru pogorârea Mântuitorului

(e) Vezi pe larg despre aceasta în Prolegomena Sinodului III Iecumenic Pidalion filele 108-110; (f) Ioan $1_{10-11;\ 25-34}$; Lc. 19_{14}; F.Ap. 3_{25-25}; 13_{46}; (g) Vezi și S. Tes. c. 348;

Unule născut, Fiule și Cuvântul lui Dumnezeu, Cela ce ești fără de moarte, și ai voit, pentru mântuirea noastră, a Te întrupa din Sfânta Născătoarea de Dumnezeu și pururea Fecioara Maria,

din Sânurile Părintelui Ceresc, din înălțimea Cerurilor aici jos pe pământ, întruparea Lui din Prea Sfânta Fecioara Maria(h).

Deschiderea ușilor împărătești mai înseamnă deschiderea ușilor raiului, Împărăției Cerurilor sau Împărăției lui Dumnezeu, pentru intrarea celor care se ostenesc aici pe pământ, în ascultarea, păzirea și propoveduirea cuvântului lui Dumnezeu(i) din Sf. Evanghelie și din celelalte Dumnezeești Scripturi.

33. **Ce înseamnă sfințitul slujitor plecându-și capul la deschiderea ușilor împărătești?** Prin plecarea capului la deschiderea ușilor împărătești, sfințitul slujitor invită tainic pe credincioșii din Sf. Biserică, ca să se pregătească pentru a intra în Împărăția lui Dumnezeu, care ni s-a deschus nouă tuturor, prin întruparea, venirea în lume, activitatea Mesianică și prin Jertfa Mântuitorului pe Crucea de pe Golgota(j). Prin acest semn se mai atrage atenția întregului popor, ca în toată vremea și în tot locul să se plece voinței lui Dumnezeu, pentru a fi împreună cu El aici pe pământ și după ieșirea din viață în Împărăția Sa în vecii vecilor.

„Supuneți-vă și vă smeriți înaintea lui Dumnezeu și vă va înălța pe voi, Stați împotriva diavolului și va fugi de la voi...(l). Proslăviți pe Dumnezeu în trupul și în duhul vostru, care sunt ale lui Dumnezeu..."

34. **Ce înseamnă ivirea Preotului în ușile împărătești?** Ivirea Preotului înveșmântat înaintea credincioșilor, în ușile împărătești; înseamnă arătarea Mântuitorului nostru Iisus Hristos cu trup omenesc omenirei(m).

35. **Ce însemnătate au fericirile?** Cântarea celor nouă fericiri ne reamintește nouă minunatele cuvântări ținute de Mântuitorul sus pe munte, noroadelor adunate în jurul Său(n).

După: „Mărire și acum", Preotul face (împreună cu Diaconul de este), văhodul mic, sau ieșirea și intrarea mică cu Sfânta Evanghelie.

Carele neschimbat Te-ai întrupat și răstignindu-Te, Hristoase Dumnezeule, cu moartea pre moarte ai călcat. Unul fiind din Sfânta Treime, împreună slăvit cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, mântuiește-ne pre noi (Vezi Obedniță).

(h) Ps. 2_5; 88_{26-27}; 89_2; 109_3; Prov.S. 8_{22-25}; Is. 9_6; Is. Sirah 42_{27}; Ioan $1_{13-14-15}$; 3_{16}; 6_{38-58}; 7_{29}; 8_{53}; 16_{28}; $17_{3,5,8,24}$; Cols. 1_{15-17}; I Ioan 5_{20}; Lc. 1_{30-55}; Filip. 2_8; (i) Mt. 11_{12}; Lc. 16_{16}; 12_{17}; 11_{28}; 8_{21}; Mt. 7_{21}; 24_{15-47}; 25; Isac. 1_{25}; (j) Evr. 9_{7-28}; Apc. 5_{9-12}; (l) Iac. 1_{7-10}; 1 Cor. 6_{20}; (m) Mt. 12_8; Ioan 19_5; 1 Cor 15_{21}; Filip. 2_{7-8}; 1 Tim. 2_5; Evr. 2_6; (n) Mt. 5, 6, 7, Mc. 4_{21}; Lc. 6_{17-49}; $11_{1-18,38,36}$; Vezi expl. fericirilor, Mărt. ort.p. II., răsp. 29-63;

36. **Cum se face văhodul sau ieșirea și intrarea cu Sf. Evanghelie?** Văhodul se face astfel: După terminarea fericirilor, în timpul cântării „Slavă și acum" preotul (și Diaconul de este) face trei închinăciuni lui Dumnezeu înaintea Sfintei mese. Apoi Preotul luând Sfânta Evanghelie (o dă Diaconului de este: iar de nu) o ține cu amândouă mâinile înaintea feței sale. Înaintea Preotului cu Sf. Evanghelie merge eclesiarhul ducând sfeșnicul cu lumina aprinsă, avându-și nu spatele ci fața îndreptată către Sf. Evanghelie care simbolizează tainic pe Domnul nostru Iisus Hristos, și spre Preot, slujitorul și ministrul lui Dumnezeu. După ce trece prin mijlocul

„Toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus este pogorând de la Tine Părintele Luminilor — Iisus Hristos și Duhul Sfânt — Cela ce toate zidirile nevăzute și văzute le-ai făcut bune foarte" (Iac. 1[17]; Fac. 1; 2).

Bisericii, vine înaintea sfintelor uși împărătești și pune sfeșnicul înaintea Icoanei Mântuitorului din Catapeteasmă. Astfel iese (însoțit de Sfinții Îngeri) pe ușa laterală dinspre miazănoapte și merge până în mijlocul Sfintei Biserici. Aici plecându-și capul împreună cu Sfânta Evanghelie, ce o ține în mâini, în jos către pământ, zice în taină rugăciunea intrării: „Stăpâne Doamne, Dumnezeul nostru, Cela ce ai așezat în ceruri cetele și oștile Îngerilor și ale Arhanghelilor, spre slujba Slavei Tale: fă împreună cu intrarea noastră să fie intrarea Sfinților Îngeri, care slujesc împreună cu

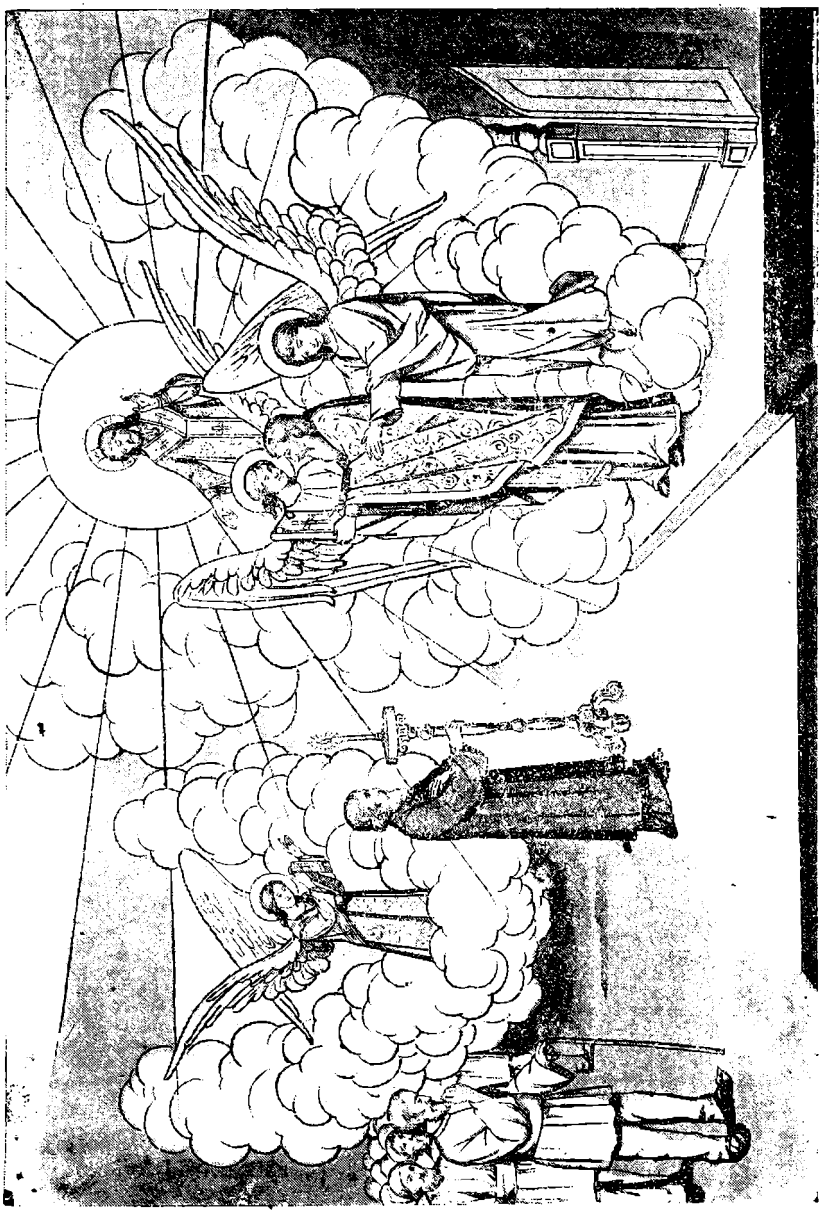

Sfinții liturghisitori prin facerea vâhodului ne dau învățături tainice despre întreaga activitate Mesianică a Mântuitorului pentru mântuirea lumii. Astfel, prin cele trei închinăciuni ce le fac la începutul vâhodului înaintea Sf. Mese, arată slava pe care o dau toate făpturile Ziditorului lor:

noi și împreună slăvesc bunătatea Ta. Că Ție se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea: Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin". Prin această rugăciune Preotul cere de la Dumnezeu ca odată cu această sfântă intrare în Sfântul Altar să fie intrarea Sfinților Îngeri, care nevăzut slujesc lui Dumnezeu dimpreună cu sfinții liturghisitori. După terminarea rugăciunii, Preotul ținând Sf. Evanghelie în mâna stângă se închină de trei ori până la pământ zicând: „Că Ție se cuvine...". Apoi ridicându-se binecuvântează intrarea sfinților cu mâna dreaptă în semnul Sfintei Cruci, zicând: *„Binecuvântată este intrarea Sfinților Tăi acum și pururea și în vecii vecilor, Amin".*

Tatălui, Fiului și Sfântului Duh(a). Sfânta Evanghelie simbolizează pe Domnul nostru Iisus Hristos. Ridicarea Sf. Evanghelii de pe Sf. Masă ne reamintește despre nașterea Mântuitorului din Tatăl Ceresc (fără de mamă) mai-nainte de toți vecii(b). Suirea cu Sf. Evanghelie spre Scaunul cel de sus, ne reamintește despre supunerea Mântuitorului înaintea Tatălui Ceresc, despre facerea lumii și ascultarea de a veni în lume pentru a o mântui(c). Pogorârea cu Sf. Evanghelie de la Scaunul de sus către Sf. Proscomidie ne aduce aminte despre întruparea Fiului lui Dumnezeu în pântecele cel pururea Fecioresc al P.S. Fecioarei Maria(d). Trecerea cu Sf. Evanghelie pe lângă Sf. Proscomidie ne reamintește despre nașterea Lui din P.S. Fecioara Maria în peștera Vitleemului, copilăria, creșterea și întărirea Lui cu Duhul, cercetarea Templului, lucrul cu mâinile Sale în atelierul de dulgherie al lui Iosif îngrijitorul P.S. Maicei Sale până la vârsta de 30 ani, botezul, ducerea și starea în pustie cu post, rugăciuni și meditații Dumnezeești, timp de 40 zile și 40 nopți, unde a biruit trei atacuri ale diavolului ispititor(e). Sfeșnicul care așteaptă dinaintea ușii laterale de miazănoapte, cu care eclesiarhul merge înaintea Sfintei Evanghelii, ne reamintește despre viața și moartea Sfântului Ioan Botezătorul(f), care ca o făclie luminoasă a pregătit prin învățăturile sale pe popor pentru a primi pe Mântuitorul; iar cu moartea sa a arătat proorocește jertfirea Fiului lui Dumnezeu pe Crucea de pe Golgota.

Sfesnicul cu lumina mai simbolizează și pe Sf. Îngeri, care au slujit Mântuitorului la nașterea Lui, în viață, la Învierea din morți și la Înălțarea Sa la ceruri(g). Ieșirea cu Sf. Evanghelie până în mijlocul Sf. Biserici ne reamintește despre arătarea Mântuitorului în lume, cutreierarea orașelor, satelor și ținuturilor Palestinei, activitatea Mesianică și tămăduirea feluritelor boale din popor(h). Oprirea în mijlocul Bisericii cu Sf. Evanghelie, închinarea sfinților liturghisitori, plecarea către pământ și binecuvântarea sfintei intrări, ne reamintesc despre Cina de Taină, Patima de bună voie, jertfirea și moartea pe Crucea de pe Golgota, pogorârea în iad, desrobirea și scoaterea drepților din subteranele iadului și ducerea lor în ceruri dimpreună cu tâlharul pocăit. Plecarea cu Sf. Evanghelie către Sf. Altar, intrarea în Sf. Altar și așezarea Sf. Evanghelii pe Sf. Masă, ne reamintesc despre Învierea Mântuitorului din Mormânt, Înălțarea la ceruri și șederea pe Tronul Dumnezeirei deadreapta Tatălui Ceresc, de unde supraveghează, ajută, hrănește și răsplătește cu Dumnezeești Daruri pe cei care îi slujesc Lui cu trup și suflet(i).

(a) Ps. 145-150, cânt, celor trei tineri 1^{28-67}; (b) Evr. 1; 2; (c) Fac. 1, 2, 3; Ioan 6^{38}, Ps. 109^{3}; Pilde Sol. 8^{22-31}, Iov 38^{7}, Ioan $17^{5,8,24}$, 1 Cor. 1^{7-15}, Cols. 1^{17}, Dan. $7^{9-14,27}$; (d) Lc. 1^{26-38}, Mt. 1; (e) Mt. 2, 3; 4^{1-11}, Mc. 1^{1-13}, Lc. 2, 3, 4^{1-13}, Ioan 1^{1-34}; (f) Mt. 3, Mc. 1^{1-9}, Lc. 3^{1-20}, ș.a.; (g) Lc. 2^{9-15}, 22^{23}. Mc. 1^{13}, Mt. 4^{11}, 28^{2-7}, Mc. 16^{5-7}. Mc. 24^{4-7}. Ioan 20^{12-13}. F.Ap. 1^{10-11} și Apocalips; (h) Mt. 4 Mc. 1^{14}. Lc. 4^{14}. Ioan 1^{35}; (i) Mt. 26-28. Mc. 14-16, Lc. 22-24, Ioan 13-21, F.Ap. 1;

După aceasta merge cu Sfânta Evanghelie până în ușile împărătești. Aici după terminarea cântărei troparelor și condacelor, Preotul (ori Diaconul, de este) înălțând Sfânta Evanghelie, face semnul Sfintei Cruci cu Dânsa în ușile împărătești, zicând cu glas înalt: **„Înțelepciune. Drepți"**. După aceasta intră în Sfântul Altar, și pune Sf. Evanghelie pe Sf. Masă deasupra Sf. Antimis.

Cântăreții cântă cu adâncă evlavie și închinăciuni: „Veniți să ne închinăm și să cădem la Hristos, mântuiește-ne pre noi Fiul lui Dumnezeu, Cela ce ești minunat întru Sfinți, pe noi ce-Ți cântăm Ție: Aliluia". De este Duminică: „Cel ce ai înviat din morți, pe cei ce-Ți cântăm Ție: Aliluia"(†)

Credincioșii în acest timp fac închinăciuni.

37. **Ce însemnătate au cele trei închinăciuni, pe care sfinții liturghisitori le fac înaintea Sf. Mese, la începutul văhodului Sf. Liturghii?** Aceste trei închinăciuni sfinții liturghisitori le fac înaintea Sf. Mese la începutul văhodului spre slava lui Dumnezeu cel preaslăvit în Sf. Treime: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, prin Care suntem ceia ce suntem, viem, ne mișcăm și viețuim(o). Aceasta o adeverește și adunarea credincioșilor care cântă în taină, dimpreună cu cântăreții sau cu corul, zicând: „Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh...". Prin aceste închinăciuni și slavoslovie se dă un îndemn întregii zidiri a se închina și preaslăvi pe Ziditorul ei(p).

Puterilor celor de sus, urmând pe pământ, cântare de biruință, aducem Ție Bunule: Sfânt, Sfânt, Sfânt ești Dumnezeul nostru, cu folosințele celor fără trup, miluiește-ne pe noi (Treimică).

38. **Ce însemnătate are ridicarea Sf. Evanghelii de pe Sf. Masă, pentru facerea**

(†) La praznicile împărătești de mai jos se caută astfel:

— 14 Sept.: „Cel ce cu Trupul Te-ai răstignit".

— 25 Dec.: „Cel ce Te-ai născut din Fecioară".

— 6 Ian.: „Cel ce Te-ai botezat în Iordan de la Ioan".

— Florii: „Cel ce ai șezut pe mânzul asinei".

— Paști: „Cel ce ai înviat din morți".

— Înălțare: „Cel ce Te-ai înălțat întru mărire".

— 6 August: „Cel ce Te-ai schimbat la Față în Muntele Taborului".

— Rusalii se cântă numai aceasta: „Mântuiește-ne pe noi Mângâietorule Bune, pe cei ce-Ți cântăm Ție, Aliluia".

(o) F.Ap. 17_{28}; (p) Ps. 145-550: Cântarea celor 3 tineri $1_{28\text{-}67}$;

văhodului? Ridicarea Sf. Evanghelii de pe Sf. Masă, de către sfințitul liturghisitor, ne reamintește despre nașterea Domnului Nostru Iisus Hristos din Tatăl fără de mamă, mai înainte de toți vecii, și despre nașterea la împlinirea vremilor proorocite, din P.S. Fecioara Maria fără de tată. Aceasta o adeveresc Dumnezeeștile Scripturi, zicând: „După ce a vorbit în vechime părinților noștri prin Prooroci în multe rânduri și în multe chipuri Dumnezeu la sfârșitul acestor zile, ne-a vorbit nouă prin Fiul, pe Carele L-a pus moștenitor al tuturor lucrurilor și prin Care a făcut veacurile. El este strălucirea Slavei Lui, întipărirea Ființei Lui, Care ține toate cu cuvântul puterii Lui, a făcut curățirea păcatelor și a șezut de-a dreapta Măririi Lui, întru cele mai înalte, ajungând cu atâta mai presus de Îngeri, cu cât a moștenit un nume cu mult mai minunat decât al lor. Căci căruia din Îngeri i-a zis Dumnezeu Tatăl vre-odată (fără decât numai Fiului): *„...Tu ești Fiul Meu! Eu astăzi Te-am născut...?"* și iarăși: *„Eu voi fi Lui Tată și El îmi va fi Mie Fiu"*. Și când aduce în lume pe Cel întâi născut (adică pe Îngerul Marelui Sfat, pe unicul Fiu Dumnezeesc Iisus Hristos), zice; *„Să I se închine Lui toți Îngerii lui Dumnezeu"*. Despre Îngeri zice: *„Cel ce faci pe Îngerii Tăi duhuri și pe slugile Tale pară de foc"*; iar Fiului I-a zis: „Scaunul Tău de Domnie, Dumnezeule, este în veci de veci, toiagul Domniei Tale este un toiag al dreptății. Tu ai iubit dreptatea și ai urât fărădelegea, pentru aceasta Te-a uns pe Tine Dumnezeule Dumnezeul Tău, cu untul de lemn al bucuriei mai mult decât pe părtașii Tăi". Și iarăși: „La început Tu Doamne ai întemeiat pământul și lucrul mâinilor Tale sunt cerurile. Acelea vor pieri, iar Tu rămâi. Toate se vor învechi și ca un veșmânt le vei înveli pe ele și se vor schimba; iar Tu același ești și anii Tăi nu se vor sfârși". Și căruia dintre Îngeri (fără numai Îngerul Sfatului celui Mare, adică Fiului), a zis cândva Dumnezeu Tatăl: „Șezi de-a dreapta Mea, până ce voi pune pe vrăjmașii Tăi așternut picioarelor Tale?!" Dumnezeu toate le-a supus sub picioarele Fiului Omenesc. Totuși, acum încă nu vedem că toate îi sunt supuse. Dar pe Acela Care a fost făcut „pentru puțină vreme mai prejos decât Îngerii", adică pe Iisus, îl vedem „încununat cu slavă și cu cinste" din pricina morții care a suferit-o, pentru ca prin Harul lui Dumnezeu El să guste moarte pentru toți. Se cuvenea în adevăr, ca Acela pentru Care și prin Care sunt toate și care voia să aducă pe mulți fii la slavă, să desăvârșească prin

Iisus Hristos este Chipul lui Dumnezeu Celui nevăzut, mai întâi născut decât zidirea... El este mai înainte de toate și toate întru Dânsul sunt așezate (Cols, 1_{15-17}).

suferințe pe Căpetenia mântuirii lor. Căci Cela ce sfințește (Dumnezeu) și cei ce se sfințesc (creștinii) dintr-Unul (Domn Iisus Hristos) sunt toți, pentru aceasta nu se rușinează a-i numi pe dânșii frați, zicând: „Spune-voi numele Tău (Tată Ceresc) fraților Mei, în mijlocul adunării (Bisericii) Te voi lăuda". Și iarăși: „Iată Eu și pruncii pe care Mi-au dat Mie Dumnezeu". Și iarăși: „Tot Darul desăvârșit de sus este pogorându-se de la Tine Părintele Luminilor"(r).

„Iisus Hristos este Chipul lui Dumnezeu Celui nevăzut, mai întâi născut decât toată zidirea. El este mai înainte de toate și toate întru Dânsul sunt așezate(s). Întru aceasta s-a arătat dragostea lui Dumnezeu întru noi, că pe Fiul Său cel Unul născut (mai înainte de toți vecii), L-a trimis Dumnezeu în lume, ca să viem printr-Însul... Tot cel ce crede, că Iisus Hristos din Dumnezeu este născut, și tot cel ce iubește pe Cel ce a născut, iubește și pe Cel ce s-a născut dintr-Însul...(t). Eu sunt Alfa și Omega, începutul și sfârșitul, Cel ce este, Cel ce era și Cel ce vine. Atotțiitorul"(u). Domnul Iisus Hristos este cu adevărat Unicul Fiu al lui Dumnezeu, Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut nu făcut, El este de o ființă cu Tatăl și cu Duhul Sfânt prin Care toate s-au făcut(v).

39. **Ce însemnătate are suirea sfințitului liturghisitor cu Sf. Evanghelie pe după Sf. Masă, către Scaunul cel de sus?** Suirea sfințitului liturghisitor cu Sf. Evanghelie pe partea de miază-zi-răsărit a Sf. Mese, către Scaunul cel de sus, însemnează: plecăciunea Fiului înaintea Tatălui Ceresc, sau ascultarea desăvârșită făcută Tatălui în timpul creației lumii nevăzute și a celei văzute(z), apoi prin pogorârea Sa din înălțimea cerurilor jos pe pământ pentru mântuirea lumii. „Eu — zice Daniil Proroocul — am văzut în vedenia mea, așezându-se niște Scaune de Domnie, și Cel vechi de zile a șezut pe Scaun. Îmbrăcămintea Lui era albă ca zăpada și părul Capului Lui era ca lâna curată, Scaunul Lui flăcări de foc și roatele Lui ca un arzător foc aprins. Râu de foc curgea, ieșind dinaintea Lui, mii de mii slujeau Lui și de zece mii de ori zece mii adică întunerice de întunerice de Îngeri stau înaintea Lui... Eu priveam mereu... și iată am văzut venind cu norii cerurilor unul ca un fiu omenesc. El a înaintat până la Cel vechi de zile și a fost adus înaintea Lui. Acestuia I s-a dat: stăpânirea, cinstea, slava și puterea împărătească, pentru ca să-l slujească toate popoarele, neamurile și

(r) Evr. 1, 2. Iacob 1_{17}, Comp. Ioan 17; (s) Cols. 1_{15-17}, 1 Petru 1_{19}; (t) 1 Ioan 4_9; $5_{1,4,18}$; (u) Apc. 1_3; 22_{13}; (v) Fac. 1, 2. Mărt. Ort. p. I-a; (z) Fac. 1, 2;

oamenii din toate limbile. Stăpânirea Lui este o stăpânire veșnică, care nu va trece nicidecum, și Împărăția Lui nu va fi nimicită niciodată"(x).

„Iată Roaba Domnului fie mie după cuvântul tău!..."

40. **Ce însemnătate are pogorârea sfințitului liturghisitor cu Sf. Evanghelie pe după Sf. Masă, de la Scaunul cel de sus către Sf. Proscomidie?** Sfințitul liturghisitor înconjurând cu Sf. Evanghelie pe după Sf. Masă de la răsărit către apus, pogorându-se de la Scaunul de sus spre Sf. Prosocomidie, ne reamintește pogorârea din ceruri a Mântuitorului până aici jos pe pământ, și întruparea Lui în Pântecele cel pururea Fecioresc al P.S. Fecioarei Maria, pentru noi și a noastră mântuire. Aceasta ne-o istorisește Sf.Evanghelie, zicând: „În luna a șasea, Îngerul Gavriil a fost trimis de Dumnezeu în cetatea Nazaret din Galileea, la o Fecioară logodită cu un bărbat anume Iosif din casa lui David. Numele Fecioarei era Maria. Îngerul a intrat la Ea și a zis: „Bucură-te ceea ce ești plină de Dar, Marie, Domnul este cu Tine, binecuvântată ești Tu între femei... Tu ai aflat Dar la Dumnezeu și iată vei lua și zămisli în pântece și vei naște Fiu, și vei chema numele Lui: Iisus. Acesta va fi mare și Fiul Celui Prea Înalt se va chema, și-I va da Lui Domnul Dumnezeu Scaunul de Domnie al lui David tatăl lui. El va împărăți peste casa lui Iacob în veci, și Împărăția Lui nu va avea sfârșit... Iată, Duhul Sfânt, se va pogorî peste Tine, și Puterea Celui Prea Înalt Te va umbri. De aceea Sfântul care se va naște din Tine, se va chema Fiul lui Dumnezeu. Pentru a Te încredința de cuvintele mele, iată Elisaveta rudenia Ta, căreia i se zice stearpă, a zămislit și ea un fiu la bătrânețe, și acum este în a șasea lună. La Dumnezeu nici un cuvânt nu este cu neputință". Maria încredințându-se, a zis: „Iată Roaba Domnului, fie mie după cuvântul

(x) Dan. $7_{9,13,14,27}$; 2_{44-45};

tău". Atunci odată cu rostirea acestor cuvinte, Duhul Sfânt S-a pogorât peste Sfânta Fecioară Maria, puterea Celui Prea Înalt a umbrit-o, și Fiul lui Dumnezeu S-a zămislit în pântecele Ei cel pururea Fecioresc, întrupându-Se de la Duhul Sfânt...(y). Iată, Eu M-am pogorât din cer nu ca să fac voia Mea; ci voia Tatălui Meu Celui ce M-au trimis"(†).

Veseliți-vă drepților, ceruri bucurați-vă, săltați munților, născându-Se Hristos. Fecioara șade Heruvimilor asemănându-se purtând în brațe pe Dumnezeu, Cuvântul întrupat. Păstorii pe Cel născut slăvesc, magii daruri aduc Stăpânului, Îngerii cântând, grăiesc: „Cela ce ești neajuns, Doamne, Slavă Ție" (Catavasier).

41. **Ce însemnătate are trecerea sfințitului liturghisitor cu Sf. Evanghelie pe lângă Sf. Proscomidie?** Trecerea sfințitului liturghisitor, cu Sfânta Evanghelie pe lângă Sf. Proscomidie, ne aduce aminte de nașterea Mântuitorului în peșterea Vitleemului, copilăria și viața Sa particulară, botezul, retragerea în pustie timp de 40 zile și 40 de nopți petrecute în post, rugăciuni și meditații sfinte, biruirea celor 3 ispite, depărtarea diavolului ispititor și venirea Îngerilor care I-au slujit Lui (††).

(y) Lc. $1_{26\text{-}33}$; (†) Ioan $6_{33\text{-}51,\,58}$, Efs. 4_{9};
(††) Mt. 1; 2; $4_{1\text{-}11}$; Mc. $1_{1\text{-}13}$; Lc. 2; 3l $4_{1\text{-}10}$; Ioan $1_{1\text{-}34}$. Vezi pg. următoare;

42. **Ce însemnătate are sfeșnicul așteptând cu lumânarea aprinsă pe care îl duce eclesiarhul înaintea Sfintei Evanghelii?** Sfeșnicul cu lumânarea aprinsă așteptând, pe care îl ridică și îl aduce eclesiarhul înaintea Preotului cu Sfânta Evanghelie, reprezintă tainic pe Sf. Ioan Botezătorul. El fiind ales și trimis de sus, aștepta, pregătind prin cuvântări luminătoare, botezul cu apă al pocăinței și învățături sănătoase, calea înaintea Domnului; iar după ce L-a

Iisus după ce S-a botezat în Iordan de la Ioan, S-a dus în pustie unde a petrecut 40 zile și 40 nopți, în post, rugăciuni și meditații Dumnezeești. Diavolul văzându-L flămând a venit să-L ispitească. Iisus l-a biruit de 3 ori pe Satana, care a fugit și Îngerii venind I-au slujit Lui. (Mt. 3^{13-17}; 4^{9-13}; Lc. 3^{21-22}; 4^{1-13}).

botezat în Iordan, L-au propovăduit lumii, zicând: „Iată Mielul lui Dumnezeu, Carele ridică păcatul lumii"(a). Predicarea Sf. Ioan Botezătorul, vestejirea patimilor, întemnițarea în închisoarea castelului din Maheront, și uciderea lui prin tăierea capului, au fost înaintea mergătoare strălucitei activități Mesianice, a patimilor, răstignirii și uciderii Fiului lui Dumnezeu de către jidovii înrăutățiți, sau a Jertfirei Lui de bună-voie pentru mântuirea lumii, sus pe Crucea înălțată pe vârful Golgotei.

Sfeșnicul cu lumina aprinsă mai închipuiește și pe unii Sfinți Îngeri care au slujit la Taina întrupării Domnului(b), la naștere(c), după ce S-a botezat

(a) Mt. 3^{1-17}. Mc. 1^{1-11}, Lc. $1^{5-25, 57-80}$; 3^{1-22}, Ioan $1^{19-24, 36}$; (b) Lc. 1^{26-38}; (c) Lc. 2^{8-20}; 19^{38}, Efs. 1^{6}; 3^{10-21}, Apc. 5^{13};

în Iordan de la Ioan, când a biruit ispita în pustie, „Îngerii au venit la Dânsul și îi slujeau Lui"(d). Mai închipuiește încă și mulțimea oștirilor îngerești, care întotdeauna stau și slujesc înaintea Lui. „Amin, amin grăiesc vouă: De acum veți vedea cerurile deschise și pe Îngerii lui Dumnezeu suindu-se și pogorându-se peste Fiul Omului"(e).

43. **Ce însemnătate are ieșirea Preotului din Sfântul Altar cu Sfânta Evanghelie?** Ieșirea Preotului cu Sfânta Evanghelie din Sf. Altar în Sf. Biserică, închipuiește ieșirea Mântuitorului în lume, pentru propoveduire. Trecerea cu Sfânta Evanghelie prin mijlocul Bisericii, închipuiește pe Dumnezeescul Mântuitor, străbătând toate cetățile (orașele) și satele din Iudeea și Galileea, învățând în soboarele lor, propoveduind Evanghelia Împărăției Cerurilor și vindecând toată boala și neputința din norod(f), sau în scurt, întreaga Lui activitate Mesianică până la Jertfirea Sa de bună-voie.

44. **Pentru ce la văhod unii creștini sărută veșmintele Preotului?** Cei ce sărută sfintele veșminte ale Preotului la văhod nu fac rău. Ei mai cu seamă arată că au o bună credință prin care se vor mântui; precum s-au mântuit și cei ce s-au atins cu credință de marginea veșmântului Domnului nostru Iisus Hristos; căci chiar pentru Dânsul fac aceasta...(g). Acești creștini închipuiesc pe bolnavii și suferinzii care se atingeau cu credință de veșmintele Domnului nostru Iisus Hristos și se vindecau. Despre unele din multele vindecări în felul acesta ne istorisesc Sfinții Evangheliști.

Mergând Iisus dimpreună cu ucenicii Lui și mulțime mare de norod în casa lui Iair pentru a învia pe fiica acestuia, s-a apropiat de El o femeie bolnavă de scurgerea sângelui de 12 ani. Această femeie, suferise mult de la mulți doftori, își cheltuise averea fără a simți vre-o ușurare; ba încă se îmbolnăvise și mai rău. Auzind vorbindu-se despre Iisus, ea s-a apropiat pe dinapoi și s-a atins de marginea veșmintelor Lui, zicând în sineși cu încredere: „De mă voi atinge de marginea veșmântului Lui, mă voi vindeca". Îndată ce s-a atins de veșmântul Domnului Iisus, s-a și vindecat de boala ei. Iisus a cunoscut puterea lucrătoare care a ieșit din El, și privind împrejurul Său, a zis: „Cine s-a atins de Mine?" Ucenicii au răspuns: „Doamne! Vezi că lumea Te îmbulzește și zici: Cine s-a atins de Mine?" Iisus privind în jurul Său, se uita să vadă pe aceia ce făcuse lucrul acesta, zicând: „S-a atins cineva de Mine, că Eu am simțit că a ieșit din Mine o putere"(h). Femeia înfricoșată și tremurând, că știa tămăduirea aceia ce

(d) Mc. 1^{13}, Mt. 4^{11}; (e) Ioan 1^{51}, F.Ap. 1^{10-11}, Apc. 5^{11}; (f) Mt. 4_{23}; 9_{35}; 24_{14}; Mc. 1_{21-39}, Lc. 4_{15-14}; (g) S.Tes. o.c. pg. 320, Mt. 8_{14-15}, Mc. 1_{29-31}; 3_{8-11}, Mt. 9_{18-26}; 9_{27-31}; 20_{29-34}; 4_{25}, Lc. 13_{10-17}; (h) Mt. 9_{20-22}, Mc. 5_{25-34}, Lc. 8_{43-48};

se făcuse în ea când se atinsese de marginea veșmântului lui Iisus, a venit de s-a aruncat la picioarele Lui, și a mărturisit înaintea tuturor tot adevărul. Domnul Iisus privind-o cu blândețe, i-a zis: „Fiică, credința ta te-a mântuit, mergi în pace și fii tămăduită de boala ta". Femeia din ceasul acela a fost tămăduită pentru totdeauna.

Iisus împreună cu ucenicii Săi, după ce au trecut marea, au venit în ținutul Ghenizaretului și au tras la mal. Când au ieșit din corabie, oamenii

Domnul Iisus Hristos, bărbat puternic în lucru și în cuvânt, învață lumea să se pregătească pentru a putea să intre în Împărăția Cerurilor (Mt. 5-7).

au cunoscut îndată pe Iisus. Ei au alergat în toate împrejurimile și au început să aducă pe bolnavi în paturi, pretutindeni pe unde se auzea că era El. Oriunde intra Iisus: în sate, în cetăți (orașe) în cătune, puneau bolnavi pe piețe și-L rugau să le dea voie doar să se atingă de poalele Lui. Și toți câți se atingeau de El erau tămăduiți(i).

Această lucrare tămăduitoare, a dat-o Mântuitorul Sf. Săi Apostoli și urmașilor lor. „Iată dau vouă putere... să vindecați bolnavii, să înviați morții, să scoateți dracii..."(j). Astfel prin această putere Dumnezeească

(i) Mc. 6_{53-56}. Mt. 4_{23-24}, 14_{34-36}, Mc. 1_{29-45}, 3_{7-12}, Lc. 6_{17-19}; (j) Mt. 10_{1-8}; Lc. 9_{1-2}, 10_{9-19};

chiar și numai umbra lui Petru și ștergarele lui Pavel tămăduiau bolnavii. Aceasta o mărturisește Sf. Scriptură a N.T. „Prin mâinile Apostolilor se făceau multe semne și minuni în norod... Numărul celor ce credeau în Domnul, bărbați și femei se mărea tot mai mult; până într-atât, încât scoteau pe bolnavi chiar pe piețe și pe ulițe, și îi puneau pe paturi și pe așternuturi, pentru ca atunci când va trece Petru, măcar umbra lui să umbreze peste vre-unii din ei. Mulțimea de asemenea alerga în Ierusalim de prin cetățile vecine și aduceau pe bolnavi și pe cei chinuiți de duhurile necurate și se vindecau"(l).

Dumnezeu făcea minuni nemaipomenite prin mâinile lui Pavel, până într-atât, că peste cei bolnavi se puneau basmale sau șorțuri care fuseseră atinse de trupul lui, și îi lăsau pe bolnavi boalele, și ieșeau afară din ei spiritele rele(m).

45. **Ce însemnează oprirea Preotului cu Sfânta Evanghelie în mijlocul Bisericii?** Oprirea și starea Preotului cu Sfânta Evanghelie în mijlocul Bisericii însemnează că Mântuitorul Și-a desfășurat activitatea Sa Mesianică în mijlocul pământului, după prezicerea Duhului Sfânt prin Prooroci: *„Dumnezeu Împăratul nostru mai-înainte de veac a făcut mântuire în mijlocul pământului"*(n).

Aceasta însemnează că mântuirea s-a lucrat mai întâi în poporul Iudeu, care cunoștea pe Dumnezeu și I se închina Lui. *„Cunoscut este în Iudeea Dumnezeu"*(o). Aceasta o adevereste și Mântuitorul grăind cu Samarineanca la puțul lui Iacob: *„Voi* (Samarinenii) *vă închinați Căruia nu știți, noi ne închinăm Căruia știm, că mântuirea din Iudei este"*(p).

Poporul Iudeu a fost popor ales, sfânt al lui Dumnezeu. El a fost centrul sfințeniei față de toate popoarele pământului care nu cunoșteau pe Dumnezeu. De la poporul Iudeu a trecut lucrarea mântuirei, sfințeniei și punerei de fii la popoarele care se închinau idolilor și nu cunoșteau pe Dumnezeul cel adevărat. Popoarele vor veni la poporul Iudeu și vor zice: „Veniți să ne suim la muntele Domnului și în casa Dumnezeului lui Iacob, ca să ne învețe căile Lui, și să umblăm pe cărările Lui. Căci din Sion va ieși Legea și din Ierusalim Cuvântul Domnului"(r).

46. **Ce însemnează aplecarea Preotului cu Sfânta Evanghelie către pământ?** Aplecarea Preotului cu Sfânta Evanghelie către pământ însemnează pogorârea Mântuitorului din ceruri pe pământ, ascultarea

---

(l) F.Ap. 5_{12-16}; (m) F.Ap. 19_{11-12}; (n) Ps. 73_{13} comp. Ic. 1_{68}; (o) Ps. 75_{1}, 48_{2-3}; (p) Ioan 4_{22}, comp. 4 Împ. $17_{29, 33-42}$, Iez. 2_{3-7}, Lc. 24_{47}, Rom. 9_{4-5}; (r) Is. 2_{3}, Ier. 31_{6}, 50_{9}, Zah. 8_{21-23}, Lc. 24_{47};

făcută cu umilință Tatălui Ceresc până la moartea pe Cruce între cei doi tâlhari și pogorârea în iad, căruia i-a sfărâmat încuitorile, slobozind sufletele dreptilor ce le ținea legate într-însul din veac. „Iisus Hristos în Chipul lui Dumnezeu fiind, nu răpire a socotit a fi El întocmai cu Dumnezeu Tatăl, ci S-a deșertat pe sine, chip de rob luând, întru asemnănarea oamenilor făcându-Se. Și cu închipuirea aflându-Se ca omul, S-a smerit, pe sine,

Mergând Tu la porțile iadului, Doamne, și acelea zdrobindu-le, prădatul așa a strigat: Cine este Acesta, că nu se osândește întru cele mai dedesubt ale pământului, ci ca pe un cort a stricat temnița morții? Luatu-L-am pe Acesta ca pe un mort și mă cutremur ca de un Dumnezeu. Atotputernice Mântuitorule, miluiește-ne pe noi (Anatolie Stihirea Învierei gl. VIII).

ascultător făcându-Se până la moarte; iar moarte de Cruce:(s). „Domnul Hristos odată pentru păcate a pătimit. Cel drept pentru cei nedrepți, ca pe noi să ne aducă la Dumnezeu, omorându-Se cu Trupul și înviind cu Duhul. Întru care și duhurilor (sufletelor) din temniță (iad) pogorându-Se, a propovăduit (mântuirea și învierea)...(t). Că spre aceasta și morților s-a binevestit ca să se judece cu trupul după om și să vieze după Dumnezeu cu Duhul.."(u).

(s) Filip. 2_{5-8}. Vezi și tâlc. Teofilact la acest loc. comp. Ioan 1_2, 5_{18}; 10_{29-30}; (t) 1 Petru 3_{18-19}; (u) 1 Petru 4_6, comp. Is. 42_7, 49_9, 6_1.

47. **Ce însemnează ridicarea Preotului de către pământ în sus cu Sfânta Evanghelie?** Ridicarea Preotului cu Sfânta Evanghelie de către pământ în sus, însemnează suirea Mântuitorului din iad pe pământ, și de pe pământ în cer, slobozind și ridicând cu Sine din iad sufletele dreptilor celor morți din veac. *„Dumnezeu Tatăl tuturor, Care este peste toate și prin toate și întru noi toți, fiecăruia din noi a dat Harul după măsura darului lui Hristos. Pentru aceea zice: Suindu-Se* (Domnul Hristos) *la înălțime* (prin ascultare desăvârșită) *robit-a robime, și a dat daruri oamenilor. Aceea ce zice că S-a suit, ce este fără numai Că S-a și pogorât întâi la cele mai de jos laturi ale pământului? Cel ce S-a pogorât* (din cer pe pământ și de pe pământ în iad), *Acela este care S-a și suit* (din iad pe pământ unde a înviat din mormânt și de pe pământ s-a înălțat) *mai presus de toate Cerurile, ca să umple toate"* (v).

48. **Ce însemnătate are rugăciunea tainică pe care Preotul o face în mijlocul Bisericii?** Rugăciunea aceasta care se face de Preot în taină, cu capul plecat, închipuiește rugăciunea Mântuitorului făcută cu umilință Tatălui Ceresc în munte, la cină (z), și în grădina Ghetsimani(x).

49. **Ce cere Preotul în această rugăciune a intrării?** Preotul recunoscându-și greșelile și desele sale slăbiciuni, se roagă în taină rugăciunea intrării: *„Stăpâne Doamne Dumnezeul nostru..."*(a). Prin această rugăciune, Preotul cere ca Dumnezeu să-i dăruiască a face intrarea în Sf. Altar însoțit de Sfinții Îngeri, care împreună slujesc și preaslăvesc bunătatea Dumnezeească. Totodată prin această rugăciune cere de la Dumnezeu, ca și credincioșii Bisericii care slujesc prin cântare, lucrare, ascultare, păzirea rânduielilor Sfinte, și a păcii în Biserică, și împlinirea dumnezeeștilor învățături; să fie învredniciți a intra prin ușile împărătești cu mintea pentru a pricepe minunatele lucrări ale Sfintei Liturghii, și apoi după ieșirea din viață pentru totdeauna să intre în Împărăția lui Dumnezeu.

50. **Ce însemnătate au cele trei închinăciuni pe care le face Preotul după rugăciunea intrării?** După terminarea rugăciunii intrării, Preotul face trei închinăciuni până la pământ (b), zicând tot în taină: *„Că Ție se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea Tatălui și a Fiului și Duhului*

(v) Efs. 4_{6-10}; Vezi tâlc. Sf. Ioan Gură de Aur și Fer. Teofilact la acest loc; comp. Ps. 67_{19}; Ioan 3_{13-17}; 6_{33-62}; F.Ap. 2_{30-33}; (z) Ioan 17; (x) Mt. 26_{36-46}; Mc. 14_{82-42}; Lc. 22_{39-46}; Ioan 18_1; Vezi și instructiva tâlcuire a Sf. Ioan Gură de Aur și Fer. Teofilact la ep. Evrei 5_{7-10}; (a) Liturghier o.c. pg. 82-3; (b) Aceste închinăciuni se fac două înainte de binecuvântarea intrării; iar una pe urmă;

Sfânt, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin." Aceste trei închinăciuni se fac în slava lui Dumnezeu Celui preaslăvit în trei Fețe: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, mărturisind prin acestea dogma Sfintei Treimi cuprinsă în Simbolul Credinței (c). După aceste trei închinăciuni, Diaconul (de este) ținând orarul ce tri degete ale mâinii drepte, arată către răsărit, zicând către Preot: *„Binecuvintează Stăpâne sfânta intrare".*

„Neîncetat vă rugați, ca să nu cădeți în ispită. Trupul este neputincios; iar duhul osârduitor" (Ic. 21[36]; 18[1]; Mt. 24[42]; 25[13]; 26[41]; Mc. 13[33, 23]; Ps. 1; Efs. 6[13]).

51. **Ce însemnătate are Diaconul arătând cu orarul spre răsărit către Sf. Altar?** Prin această arătare, Diaconul atrage atenția credincioșilor, că raiul este deschis, Deci, fiecare să se ostenească a vieții creștinește și a se lumina pentru a putea pătrunde cu mintea în Dumnezeeștile lucrări, care se fac în Sf. Altar; și apoi, după ieșirea din această viață să se învrednicească a intra și odihni în Împărăția lui Dumnezeu pentru totdeauna.

52. **Ce face Preotul la invitarea Diaconului?** La această invitare a Diaconului, Preotul privind spre răsărit, binecuvintează intrarea Sfântă cu dreapta în semnul Crucii, zicând: „Binecuvântată este intrarea Sfinților Tăi, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin".

53. **Ce înseamnă binecuvântarea Sfintei intrări?** Binecuvântarea Sfintei intrări, dată de Preot spre Sfântul Altar, însemnează pe Mântuitorul, Care prin Jertfa Sa de pe Crucea Golgotei, ne-a deschis nouă Raiul. Această binecuvântare ne reamintește de asigurarea, sprijinul și Harul Dumnezeesc, acordate din ceruri de Prea Sfântul Dumnezeu sfinților Săi liturghisitori, care se ostenesc cu toată dragostea a-i sluji conștiincios; precum și tuturor dreptcredincioșilor și bunilor creștini, care cu trup și suflet îi slujesc lui Dumnezeu în viața lor.

(c) Vezi Mărt. Ort. p. 1 întreagă; Bibl.Ort. N-rii 14; 15; Călăuza Predicatorului o.c. pg. 302-7;

54. **Ce înseamnă sărutarea Sfintei Evanghelii de cel mai mare?** Prin sărutarea Sfintei Evanghelii, Arhiereul, Egumenul sau Preotul (ce o sărută) arată respectul, ascultarea, primirea și păzirea Dumnezeeștilor învățături care se cuprind într-însa. Sărutarea Sfintei Evanghelii însemnează cinstea și mulțumita pe care o arătăm Mântuitorului nostru Iisus Hristos pentru descoperirea voiei Dumnezeești și pentru lucrarea actului mântuirei noastre.

La sărutarea Sf. Evanghelii ca și la a Sf. Icoane și a Sf. Cruci, se fac mai întâi două închinăciuni, sărută Sf. Evanghelie și apoi mai face încă o închinăciune.

55. **Ce însemnătate are suirea Preotului cu Sfânta Evanghelie către Sfântul Altar?** Suirea Preotului cu Sfânta Evanghelie din mijlocul Bisericii către Sfântul Altar, însemnează suirea Mântuitorului din iad, ieșirea din mormânt și Înălțarea Lui la cer. „Domnul nostru Iisus Hristos — istorisește Sf. Ev. Luca — după patima, răstignirea și moartea Sa, S-a înfățișat pe Sine viu prin multe semne adevărate, arătându-Se Apostolilor adeseori și vorbind cu ei despre lucrurile privitoare la Împărăția lui Dumnezeu... După ce i-a învățat, privind ei, S-a înălțat; și nor L-a luat pe El de la ochii lor; iar ei căutau la cer pe când mergea El..."(d). Aceasta o arată și marele Apostol Pavel propoveduind între multe altele despre Mântuitorul, zicând: „Este un singur Domn, o singură credință, un singur botez. Este un singur Dumnezeu și Tată al tuturor, Carele este mai presus de toți, Care lucrează prin toți și Care este în toți. Dar fiecăruia din noi Harul i-a fost dat după măsura Darului lui Hristos, De aceea, este zis: „S-a suit sus, a luat robimea roabă și a dat daruri oamenilor". Și acest: „S-a suit", ce însemnează decât că înainte Se pogorâse în părțile cele mai de jos ale pământului? Cel ce S-a pogorât, Același este Care S-a și suit mai presus de toate cerurile, ca să umple toate lucrurile. El a dat pe unii Apostoli, pe alții Prooroci, pe alții Evangheliști, pe alții Păstori și Dascăli, pentru desăvârșirea sfinților, în vederea lucrării de slujire pentru zidirea Trupului lui Hristos (a Bisericii) până vom ajunge toți la unirea credinței și a cunoștinței Fiului lui Dumnezeu, la starea de om mare, la înălțimea plinătății lui Iisus Hristos; ca să nu mai fim copii, plutind încoace și încolo, purtați de orice vânt și învățătură prin viclenia oamenilor și prin șiretenia lor în mijloacele de amăgire; ci credincioși adevărului, plini de dragoste sfântă, să creștem în toate privințele bune ca să ajungem la Cel ce este Capul, Hristos. Din El tot trupul bine închegat și strâns legat, prin ceea ce dă fiecare încheietură, își primește

(d) F.Ap. $1_{3,9}$;

creșterea, potrivit cu lucrarea fiecărei părți în măsura ei, și se zidește în dragoste... Deci desbrăcați-vă de omul cel vechi care se strică după poftele înșelătoare și să vă înnoiți în duhul minții voastre. Îmbrăcați-vă în Omul cel nou, făcut după Chipul lui Dumnezeu, de o neprihănire și sfințenie, pe care o dă adevărul. Drept aceia, lepădați minciuna. Fiecare dintre voi să grăiască aproapelui său adevărul, pentru că suntem mădulare unii altora. Mâniați-vă, dar să nu greșiți. Soarele să n-apună în mânia voastră. Nu dați prilej diavolului... Cuvânt putred să nu vă iasă din gură; ci numai cuvinte care zidesc. Să nu întristați pe Duhul Sfânt al lui Dumnezeu, prin Care ați fost pecetluiți pentru ziua răscumpărării. Orice amărăciune, iuțime, mânie, strigare, clevetire și orice fel de răutate să piară din mijlocul vostru. dimpotrivă, fiți buni unii cu alții, milosi, iertați-vă unul pe altul, precum și Dumnezeu v-a iertat pe voi întru Hristos..."(e).

Din cele arătate reiese, că, creștinii care ~~nu se~~ desbracă de omul cel vechi, adică de patimile trupești și sufletești(f), nu pot a se înălța aici cu mintea la cele Dumnezeești; iar după ieșirea din viața aceasta nu pot a se sui de pe pământ la cer. Aceștia cad răsturnându-se din cele 24 de site ale vămilor văzduhului(g). Acestora adeseori le zice Mântuitorul ca și Iudeilor pironiți cu trup și suflet de cele pământești și pieritoare; „Încă puțină vreme cu voi sunt și merg la Cel ce M-a trimis pe Mine. Căuta-Mă-veți și nu Mă veți afla, și unde sunt Eu, voi nu puteți veni... Voi veți muri în păcatele voastre și unde merg Eu, voi nu puteți să veniți..."(h). Creștinii care s-au desbrăcat de omul cel vechi și s-au îmbrăcat în Omul cel nou, aici viețuiesc împreună cu Dumnezeu; iar după ieșirea din viața aceasta, vor sui prin vămile văzduhului și vor intra în Împărăția lui Dumnezeu, unde se vor desfăta în cea mai mare fericire și bucurie duhovnicească, dimpreună cu mulțimea oștilor îngerești și cu mulțimea cetelor Sfinților, înaintea lui Dumnezeu, Căruia i-au slujit în viața aceasta cu trup și suflet. Sufletele acestor binecredincioși creștini, care strălucesc în mulțimea faptelor bune, vor fi trase de însuși Mântuitorul de pe pământ la cer și din moarte la viața. Aceasta o adevereste însuși Mântuitorul, zicând: „Amin, amin, grăiesc vouă; cela ce ascultă cuvintele Mele (păzindu-le) și crede în Cel ce M-a trimis pe Mine are viață veșnică și la judecată nu va veni; ci s-a mutat din moarte în viață... Și de Mă voi înălța de la pământ, pe toți (cei ce viețuiesc după Voia Mea), îi voi trage la Mine"(i). La învierea cea de obște, de asemenea toți creștinii cei buni vor fi răpiți în nori și suiți în cer. „Însuși Domnul întru poruncă cu glasul Arhanghelului și

---

(e) Efs. 4_{5-32}; (f) Mt. 15_{19}, Mc. 7_{21}; Gal. 5_{19-21}; 2 Tim. 3_{1-9}; Apc. 21_{8}; (g) Vezi Bibl.Ort. Nr. 50 a și 24 vămi; (h) Ioan 5_{24}, 14-17, 7_{33-36}; 8_{21-24}; (i) Ioan 12_{32}, Lc. 14_{8-35}, Rom. 5_{18-19}, Evr. 2_{9-13}, Apc. 4-7, 19_{1-16}, $21_{1-7-8-27}$;

întru trâmbița lui Dumnezeu Se va pogorî din cer; și cei morți întru Hristos vor învia întâi. După aceia, noi, cei vii care vom fi rămași împreună cu dânșii ne vom răpi în nori, întru întâmpinarea Domnului în văzduh, și așa pururea cu Domnul vom fi..."(j).

56. **Ce însemnătate are zicerea „Înțelepciune. Drepți", zise de sfințitul slujitor în ușile împărătești ale Sf. Altar?** Cuvântul **„Înțelepciune"** ne înfățișează pe însuși Domnul nostru Iisus Hristos. Înțelepciunea cea desăvârșită a lui Dumnezeu Tatăl. Astfel numește Sf. Ap. Pavel pe Domnul Hristos, zicând: „Noi propovăduim pe Hristos Cel răstignit, Iudeilor sminteală și elinilor nebunie. Iar celor chemați, Iudeilor și elinilor, pe Hristos puterea lui Dumnezeu și Înțelepciunea lui Dumnezeu"(l).

„... Eu sunt vița, voi mlădițele... Eu sunt calea, adevărul și viața... Eu sunt Lumina lumii; cel ce-Mi urmează Mie, nu va umbla întru întuneric; ci va avea lumina vieții... Eu cu voi (care îmi slujiți Mie) sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacurilor" (Ioan 8^{25}; 15^{5}; 14^{6}; 8^{12}; $12^{35,36,46}$; $1^{4,5,9}$; 3^{19}; 9^{5}; Mt. 28^{18-20}).

Mântuitorul este numit: „Înțelepciune", și în pildele lui Solomon. „Înțelepciunea (Iisus Hristos) Și-a zidit ei-și Casă (Biserica) și a întărit șapte stâlpi (7 Sf. Taine). Junghiat-a jertfele Sale (Și-a răstignit Trupul pe Cruce) și a dres în paharul Său vin (vin cu apă în Sf. Potir, precum din Coasta Sa înșulițată a ieșit Sânge și Apă) și a gătit ei masă (Euharistică). Trimis-a pe slugile Sale (Preoții) să cheme cu înaltă chemare la pahar (Euharistic) strigând: Veniți de mâncați Pâinea Mea (Euharistică) și beți vinul Meu (Euharistic) care am dres vouă..."(m). Prin cuvântul **„Înțelepciune"**, sfințitul liturghisitor, propovăduiește credincioșilor scurt, că Înțelepciunea cea adevărată adică Cuvântul Domnului Hristos Dumnezeu, este depozitat în Sfânta Evanghelie.

(j) 1 Tes 4_{16-17}; (l) 1 Cor. 1_{23-24}; Cols. 2_{2-3}; (m) Prov.S. 9_{1-11}; comp. Mt. 16_{18}, Efs. 2_{20-22}; 1 Petru 2_{5}; Mt. 22_{3}; Ioan 6_{27-58};

Prin al doilea cuvânt: „**Drepți**"(†) ni se propovăduiește că, atât cu sufletul cât și cu trupul nostru să stăm drepți, adică în poziție cuviincioasă în fața Sfintei Evanghelii, care ne înfățișează pe Mântuitorul Hristos, Cuvântul și Înțelepciunea lui Dumnezeu.

În timpul ieșirii și intrării cu Sfânta Evanghelie, toți cei ce stau în strană trebuie să se coboare și să stea drepți cu cuvenita evlavie, cugetând fiecare cu luare aminte la minunatele însemnătăți arătate.

57. **Ce însemnătate are facerea semnului Sfintei Cruci cu Sfânta Evanghelie, la cuvintele: „Înțelepciune. Drepți?"** Însemnarea Sfintei Cruci cu Sfânta Evanghelie în ușile împărătești, însemnează că prin jertfirea Mântuitorului pe Cruce — despre care istorisește însăși Sf. Evanghelie — ni s-a deschis Raiul. *„Astăzi vei fi cu Mine în Rai"*(n), a zis Mântuitorul răstignit, tâlharului pocăit de pe cruce și tot astfel ne zice și nouă celor ce ne pocăim. *„Răstignindu-ne trupurile cu patimile și cu poftele"*(o).

Semnul Sf. Cruci făcut cu Sfânta Evanghelie în sf. uși împărătești, mai închipuiește pe Mântuitorul, Care după 40 zile de la Învierea Sa, înălțându-și mâinile asupra Apostolilor, i-a binecuvântat pe dânșii și așa S-a înălțat la cer. *„Domnul Iisus Hristos, după ce a învățat pe ucenicii Săi să stea în Ierusalim, până se vor îmbrăca cu putere de sus, i-a scos afară până în Vitania și ridicându-și mâinile Sale i-a binecuvântat pe dânșii. Și a fost când îi binecuvânta pe ei, S-a depărtat de la dânșii și S-a înălțat la cer"*(p).

58. **Ce însemnătate are intrarea Preotului cu Sfânta Evanghelie în Sf. Altar?** Intrarea Preotului cu Sfânta Evanghelie în Sf. Altar prin ușile împărătești, însemnează intrarea Mântuitorului în ceruri.

(†) Nicolae Cavasila scrie despre înțelesul cuvintelor: **„Înțelepciune. Drepți"**, următoarele: „Ce este această provocare? Cu ea se cere ca cei ce se apropie de Dumnezeu și de misterele Dumnezeești, să petreacă întru ele nu cu negrijire; ci cu luare aminte, cu sârguință și cu adânc respect... și primul semn al acestei sârguințe și venerații e ridicarea corpului, adică, ca la plinirea actelor sfinte, credincioșii să ia parte nu șezând; ci drepți. Aceasta este starea celor ce se roagă, aceasta este starea servitorilor, care la porunca domnilor lor sunt cu minte deșteptată, pentru că după ce au primit porunca să o împlinească cu exactitate. Noi însă suntem rugători ai lui Dumnezeu și servitori întru tot felul de servitute, și acesta este înțelesul acelor cuvinte. Și iarăși: Ce e înțelepciunea? Concentrarea cugetărilor la mister, cu care se cuvine a auzi și a vedea cele ce se fac și se

(n) Lc. 23_{40-43}; (o) Gal. 5_{24}; 2_{20}, Rom. 6_{3-6}; 13_{14}; 1 Petru 2_{11-12}; (p) Lc. 24_{50}; F.Ap. 1_{9-12};

59. **Ce însemnătate are așezarea Sf. Evanghelii pe Sf. Masă?** Așezarea Sfintei Evanghelii — după văhod — pe Sfânta Masă, însemnează că, Mântuitorul după ce S-a suit la ceruri, a șezut deadreapta Tatălui. Aceasta o adevereşte simbolul credinței și Dumnezeeștile Scripturi. *„Și S-a suit la Ceruri și șade deadreapta Tatălui"*(r).

Acest articol ne învață patru lucruri:

1) Domnul Hristos cu același Trup, cu care El în adevăr a pătimit și a înviat din morți, tot cu același S-a suit la ceruri, a șezut și șade deadreapta Tatălui cu slavă și cu laudă.

2) Domnul Hristos numai ca Om S-a suit la ceruri, căci El ca Dumnezeu a fost în ceruri și în tot locul.

3) Omenirea pe care a luat-o odată din Prea Sfânta Fecioara Maria, niciodată n-a lăsat-o, ci tot cu aceasta va veni să judece, după cum Îngerii au zis Apostolilor. „Acest Iisus Carele S-a înălțat de la voi la cer, așa va veni precum L-ați văzut pe El mergând la cer".

4) Domnul Hristos este numai în Cer nu și pe pământ în chipul Trupului pe care L-a purtat și cu care a viețuit pe pământ. Iar în chip tainic când se află în Dumnezeeasca Euharistie, este și pe pământ Același Fiu al lui Dumnezeu, Dumnezeu și Om, după prefacere, când ființa pâinii se preface în ființa Sfântului Său Trup; iar ființa vinului în ființa Cinstitului Său Sânge. De aceea trebuie să slăvim Sfânta Euharistie și să ne închinăm ei ca Însuși Mântuitorului nostru Hristos"(s).

Privitor la suirea la ceruri și șederea Mântuitorului deadreapta Tatălui, aflăm în Dumnezeeasca Scriptură mai multe argumente din care dăm numai acestea:

---

zic, și cei ce sunt plini de credință să n-aibă nici un amestec cu cele omenești; aceasta este înțelepciunea creștinilor și aceasta înseamnă înțelepciunea la care în multe locuri ale sacrificiului se provoacă credincioșii de către Preot, adică încordarea cugetărilor. Așa ne îndreptăm greșelile neștiinței, nesimțirei și nepăsării, noi într-olaltă și ne aducem aminte, reînoind cu un cuvânt în sufletele auzitorilor încordata cugetare. Și e această aducere aminte necesară? Mare e tirania uitării, a împrăștierii, și nici o slăbiciune nu cuprinde pe om mai adeseori și mai lesne decât aceasta. Și fiindcă e de lipsă ca la Sf. Mister și la toate cele ce se petrec la el, să luăm parte cu cugetarea încordată — ca, participarea noastră să nu fie zadarnică și să nu pierdem timpul degeaba — și fiindcă aceasta nu e ușor, pentru aceea e necesar, ca noi să ne deșteptăm înșine și să fim cu trezie admoniținea externă, ca noi, mintea noastră necontenit bântuită de uitare, să o putem feri de griji deșarte"(t).

(r) Expl. Simb. Credinței, Mărt. Ort. p. I-a întreb 45; (s) Mărt. Ort. p. I întreb. 56; (t) Nicoale Cavasila Liturg. Exposif. o.c. pg. 413 după dr. V. Mitrofanovici o.c. pg. 487-8;

a) „Însuși David — zice Mântuitorul — a grăit cu Duhul Sfânt: „Zis-a Domnul Domnului Meu, șezi deadreapta Mea, până ce voi pune pe vrăjmașii Tăi așternut picioarelor Tale"(u).

b) „Deci, Domnul — istorisește Sf. Evanghelie — după ce a grăit cu dânșii, S-a înălțat la ceruri și a șezut deadreapta lui Dumnezeu"(v).

Părinte, Cela ce ești Izvor și rădăcină, că un pricinuitor al Dumnezeirei cei de o ființă, ce se înțelege în Fiul și în Sfântul Tău Duh, izvorăște inimii mele lumina cea cu trei luminători, și o luminează cu împărtășirea strălucirii cei Dumnezeiește lucrătoare (Troeșnic gl. 2).

(u) Mc. 12_{36}; Ps. 109_1; (v) Mc. 16_{19};

c) „Privind ei — istorisesc Faptele Apostolilor — El S-a înălțat la cer. Și un nor L-a luat pe El de la ochii lor. În momentul acela cum stau ei cu ochii pironiți spre cer, când se suia El, iată doi bărbați au stătut înaintea lor în veșminte albe. Ei au zis: „Bărbați Galileeni! Ce stați căutând spre cer? Acest Iisus care S-a înălțat de la voi la cer, așa va veni, precum L-ați văzut pe El, mergând la cer"(z).

d) „Ștefan fiind plin de Duh Sfânt, căutând la cer, a văzut Slava lui Dumnezeu, și pe Iisus stând deadreapta lui Dumnezeu. Și a zis: Iată văd cerurile deschise și pe Fiul Omului stând deadreapta lui Dumnezeu"(x).

e) „Hristos este Cel ce a pătimit și mai ales Care a înviat, Care și este deadreapta lui Dumnezeu întru cele cerești și se roagă pentru noi"(y).

Arătări Dumnezeești. Când Preotul a făcut văhodul (ieșirea și intrarea cu Sf. Evanghelie), a văzut împăratul pe Arhanghelii Mihail și Gavriil, ținând pe Preot, unul deadreapta și unul deastânga"(†).

60. **Ce însemnătate are răspunsul: „Veniți să ne închinăm și să cădem la Hristos...?"** După ce sfințitul liturghisitor intră cu Sfânta Evanghelie în Sf. Altar, cântăreții și credincioșii cugetând la însemnătatea văhodului, închinându-se, cântă cu bucurie duhovnicească: *„Veniți să ne închinăm și să cădem la Hristos, mântuiește-ne pe noi Fiul lui Dumnezeu, Cel ce ai înviat din morți* (în sărbători: *Cel ce ești minunat întru Sfinți) pe noi cei ce-Ți cântăm Ție: Aliluia"*.

Când Preoții slujesc în sobor, se cântă acest imn de Preoți în mijlocul Bisericii. În timpul cântării credincioșii se închină până la pământ. Prin cântarea aceasta se arată superioritatea Atotputerniciei și milostivirii lui Dumnezeu înaintea Căruia trebuie să se plece tot genunchiul al tuturor făapturilor: al celor cerești, al celor pământești și al celor dedesubt(a).

61. **De unde sunt luate cuvintele care alcătuiesc această cântare?** Aceste cuvinte care alcătuiesc cântarea aceasta, sunt luate din Dumnezeeștile Scripturi. Astfel, cuvintele: **„Veniți să ne închinăm și să cădem la Hristos"** sunt luate din cuvintele psalmistului. *„Veniți să ne închinăm și să cădem Lui și să plângem înaintea Domnului Celui ce ne-a făcut pe*

(z) F.Ap. 1_{9-11}; comp. Mc. 16_9; Lc. 24_{51}; Ioan 3_{13-14}; 6_{62}; Efs. 4_{10}; Filip. 2_9; I Tim. 3_{16}; 1 Petru 3_{22}; Apc. 12_6; F.Ap. 7_{55-6}; Evr. 13_{13}; 8_1; 10_{12}; 12_2; Apc. 3_{21}; 5_{13}; 7_{10}; (x) F.Ap. 7_{55-56}; comp. Mc. 12_{26}; 16_{19}; Lc. 20_{42}; 22_{70}; Rom. 8_{34}; Efs. 1_{20}; Cols. 3_1; Evr. 1_{13}; 8_1; 10_{12}; 12^2; 1 Petru 3^{22}; Apc. 3^{21}; 4^2; 5^{13}; 7^{10}; 19^4; (y) Rom. 8^{34}; Efs. 1^{20}; Cols. 3_1; Evr. $1^{3.13}$; 8^1; 10^{12}; 12^2; 1 Petru 3^{22}; Apc. 3^{21}; 4^2; 5^{13}; 7^{10}; 19^4; (†) Descop. Sf. Lit. o.c.; (a) Is. 4^{23}; Rom. 14^{11}; Filip. 2^{10};

noi"(b). Cuvintele: **„Mântuiește-ne pe noi"** sunt luate din Sf. Evanghelie: *„Doamne mântuiește-mă"*(c). Cuvintele: **„Fiul lui Dumnezeu"** sunt lute din mărturisirea Apostolilor, *„Cu adevărat Fiul lui Dumnezeu este"*(d). Cuvintele: **„Cel ce ai înviat din morți"** sunt luate după mărturiile Sf. Apostoli despre învierea Lui, *„Hristos Cel ce a înviat din morți"*(e). Cuvintele: **„Cel ce ești minunat întru Sfinți"**, sunt luate tot din Sf. Scriptură: *„Minunat este Dumnezeu întru Sfinții Săi..."*(f). Cuvintele: **„Pre noi cei ce-Ți cântăm Ție, Aliluia"** sunt luate din cântările Îngerilor(g).

62. **Când se mai arată cele ale văhodului cu însemnătățile lui în slujba Dumnezeeștei Liturghii?** Toate cele arătate ale însemnătății adânci ale văhodului aici, se arată mult, mult mai pe larg în întreaga Slujbă a Dumnezeeștei Liturghii a credincioșilor. La văhodurile vecerniei, utreniei și mai mult la văhodul acesta al Dumnezeeștei Liturghii a chematilor, s-a arătat însemnătatea lor pe scurt, adică: întruparea Mântuitorului de la Duhul Sfânt în pântecele cel pururea fecioresc al P.S. Fecioare Maria, nașterea, copilăria, viața particulară și viața publică, activitatea Mesianică și Jertfirea Sa, patimile cele de bunăvoie, răstignirea, moartea pe Sf. Cruce, pogorârea de pe Sf. Cruce, înmormântarea, pogorârea cu Sufletul în iad, învierea, starea cu Apostolii și sfătuirea lor timp de 40 zile după înviere, înălțarea de pe pământ la ceruri, ședereа deadreapta Tatălui, unde mijlocește pentru mântuirea, sprijinirea și fericirea noastră vremelnică și veșnică, de unde iarăși va veni cu slavă multă să judece toată lumea: viii și morții, după care va urma fericirea drepților în Împărăția lui Dumnezeu în vecii vecilor. Acestea toate se arată în unele locuri acoperit; iar în alte locuri descoperit. Acestea toate le vor pricepe cu Darul lui Dumnezeu, creștinii buni, luminați, care vor ceti și urmări cu atenție întreaga carte. Credincioșii care vor vedea luminat Dumnezeeștile Slujbe cu însemnătatea și foloasele lor pline de bogăția Darurilor Divine, își vor reaminti de cuvintele radiatoare de dragoste, înțelepciune și lumină Dumnezeească, zise de Mântuitorul: *„Mulțumesc Ție, Doamne al cerului și al pământului, că ai... descoperit acestea pruncilor, oamenilor simpli. Adevărat Părinte, că așa a fost bună-voința înaintea Ta..."*(h).

(b) Ps. 94/95[6-7]; 98/99[5]; 131/132[7]; 1 Paral. 28[2]; 1 Cor. 6[20]; (c) Mt. 14[30]; comp. Lc. 19[9]; 18[35-39]; Mt. 20[30]; 15[22]; 9[27]; Mc. 7[24]; 10[46-48]; (d) Mt. 14[33]; 16[16]; 26[63]; Mc. 1[1]; Lc. 4[41]; Ioan 1[49]; 6[69]; 11[27]; Ps. 2[7]; F.Ap. 8[37]; 13[22]; Evr. 1[5]; 5[5]; Rom. 1[4]; (e) Rom. 6[9-5]; 7[4]; comp. F.Ap. 2[24-32]; 3[15]; 4[10-32]; 5[30]; 10[40]; 13[30-33, 37]; 17[18]; 1 Cor. 1[4]; 15[20]; 2 Cor. 1[4]; 15[20]; 2 Cor. 5_{15}; Filip. 3_{10}; 2 Tim. 2_8; 1 Petru 3_{18-21}; Apc. 2_8; (f) Ps. $67/68_{35-36}$; (g) Apc. $19_{1-3, 4-6, 9}$; (h) Mt. 11_{25-30}; Lc. 10_{21-24};

63. Ce fac sfinții slujitori ai Altarului, după terminarea văhodului? După terminarea văhodului și încheierea troparelor și condacelor, Diaconul zice: *„Domnului să ne rugăm"*. Cântăreții răsound: *„Doamne miluiește"*. Diaconul apoi plecându-și capul către Preot, zice încet: *„Binecuvintează Stăpâne vremea cântării întreit sfinte"*. Preotul binecuvântându-l pe cap cu semnul Sf. Cruci, zice cu glas înalt: **„Că Sfânt ești Dumnezeul nostru și Ție slavă înălțăm: Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea"**.

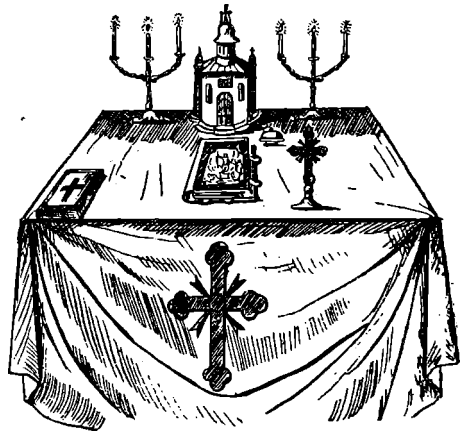

Sfânta Masă

Diaconul apoi apropiindu-se de sf. uși împărătești, arătând cu orarul întâi spre Icoana Mântuitorului, zice: *„Doamne mântuiește pe cei bine credincioși, și ne auzi pe noi"*. După ce cântă acestea, strana sau corul, Diaconul întorcându-se și arătând către cei ce stau afară, zice cu glas mare: *„Și în vecii vecilor"*. Strana răspunde: *„Amin"*, și apoi cântă: *„Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluiește-ne pe noi"*.

64. **Ce fac eclesiarhii în timpul cântării cei întreit sfinte?** În timpul când Preotul zice: „Că Sfânt ești Dumnezeul nostru..." eclesiarhii vin cu cățuia cu foc și tămâie, din veșmintărie în Sf. Altar la Sfânta Masă, de o binecuvântează Preotul. Apoi cădesc toată Sf. Biserică și Sf. Altar.

65. **Ce numiri are cântarea: „Sfinte Dumnezeule?"** Cântarea aceasta are următoarele numiri:

a) Cântarea întreit sfântă, fiindcă printr-însa noi preaslăvim pe Prea Sfântul Dumnezeu Cel preamărit în Sfânta Treime: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt.

b) Trisaghion în limba grecească.

c) Cântarea îngerească, pentru că cu această cântare preaslăvesc Oștile Cerești în ceruri pe Prea Sfântul Dumnezeu.

d) Cântarea heruvimică și serafimică, pentru că aceste înalte dregătorii anghelicești ziua și noapte neîncetat îl laudă pe Dumnezeu, zicând: *„Sfânt,*

Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot... Domnul Dumnezeu Atotțiitorul, Cel ce era, și Cel ce este și Cel ce vine"(i).

66. **Când s-a introdus cântarea întreit sfântă în cântările liturgice?** Cântarea aceasta întreit sfântă, cântată de oștile îngerești în ceruri și de creștinii apostolici pe pământ, precum aflăm în Liturghiile Sf. Apostol Iacob fratele Domnului, primul Episcop al Bisericii creștine din Ierusalim, și a Sf. Ap. și Ev. Marcu (†) a fost generalizată în cântările liturgice ale tuturor Bisericilor imperiului Roman de către Patriarhul Proclu al Constantinopolului (427-447 d. Hs).

Arătare Dumnezeească. De la Dumnezeu a luat Biserica lauda cea întreit sfântă, că istorisește sfințitul Teofan, cum că, cutremure făcându-se în Constantinopole, și înfricoșându-se cetățenii, au ieșit la câmp, făcând litanie (împreună cu împăratul Teodosie cel mic și Proclu Patriarhul desculț, după Glica). Deci într-o zi s-a răpit un copil în cer, și a auzit Dumnezeesc glas care zise, să spuie Episcopului și poporului, să litanisească cu aceste cuvinte: *„Sfinte Dumnezeule, Sfinte Tare, Sfinte fără de moarte, miluiește-ne pe noi"*. Zice încă Nichifor, că locul unde s-a înălțat copilul s-a numit *„Înălțare Dumnezeească"*; iar acum se numește Pomatia. Deci, de atunci a poruncit împăratul pretutindenea a se cânta imnul acesta în limba elinească. Pentru aceasta și din vechi marele Sava au iertat armenilor creștini să cânte slujbă bisericească a lor în limba armenească; iar cântarea cea întreit sfântă, nu armenește ci elinește. Și până acum latinii la litania îngropării lor, elinește cântă lauda cea întreit sfântă și nu latinește, pentru cinstea limbei întru care s-a glăsuit de la Dumnezeu. Astfel, așa se înalță lauda aceasta a Sfintei Treimi. Că, Sfinte Dumnezeule, însemnează pe Tatăl, Carele este izvorul Cel Dumnezeește născător, al Dumnezeirii Fiului și al Sfântului Duh. Iar, Sfinte Tare, însemnează pe Fiul, Carele este și Tare, și Putere și Braț al Părintelui, prin Carele toate s-au făcut. Iar fără de moarte, însemnează pe Sfântul Duh, Carele se zice dătător de viață. Iar miluiește-ne pe noi, unic, singuratic, zicându-se, însemnează, pe o Domnie și o Dumnezeire a tustrele Fețelor..."(j).

67. **Din care cuvinte scripturistice este alcătuită cântarea întreit sfântă?** Cântarea întreit sfântă, este alcătuită din cântarea Serafimilor:

(i) Is. 6^3; Apc. 4^8; (†) Dr. Badea Cireșeanu Tez. Lit. Tom. III pg. 78, 82; (j) Pidalion fila 197 subînsemnarea can. 81 al Sinodului 6 Iecumenic V.Sf. 20 a XI-a; Dr. Mitrofanovici Liturgica o.c. pg. 286-7;

„Sfânt, Sfânt, Sfânt... (l). Din cuvintele psalmistului David: Însetat-a sufletul meu după Dumnezeul cel tare, cel viu..." (adică fără de moarte)(m) și din cuvintele: „miluiește-ne pe noi" luate din Testamentul vechi(n) și nou(o). Astfel, cuvintele: „Sfinte, Sfinte, Sfinte", sunt luate scripturistic din cântarea Sfinților Serafimi: „Sfânt, Sfânt, Sfânt". Cuvintele: „Dumnezeule Tare... fără de moarte" sunt luate din cuvintele psalmistului David: „Dumnezeul cel tare, cel viu" adică fără de moarte; iar cuvintele: „miluiește-ne pe noi" sunt din amândouă Dumnezeeștile Scripturi a V. și N. Testament.

68. **Ce însemnătate are cântarea aceasta întreit sfântă?** Cântarea aceasta întreit sfântă ne înfățișează prin cuvintele ei înaintea ochilor sufletești, în culorile cele mai vii, pe Prea Sfântul Dumnezeu, preaslăvit în trei fețe: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt.

În cuvintele: *„Sfinte Dumnezeule"*, ni se înfățișează Dumnezeu Tatăl, Care este Izvorul Dumnezeirii Fiului și Duhului Sfânt, pentru că Tatăl a născut pe Fiul mai înainte de toți vecii(p), și purcede pe Duhul Sfânt(r). În cuvintele: *„Sfinte Tare"* ni se înfățișează Persoana lui Dumnezeu Fiul, Care după cuvintele Sf. Ap. Pavel, este Puterea și Înțelepciunea lui Dumnezeu(s). Fiul lui Dumnezeu este numit cu drept cuvânt Înțelepciunea lui Dumnezeu Tatăl, pentru că El a biruit pe diavolul, vrăjmașul de moarte al sufletelor noastre, surpând puterea lui prin Jertfa Trupului Său, crucificat pe lemnul Crucii de pe Golgota, și cu moartea Lui a călcat puterea morții noastre și ne-a împuternicit pe noi, ca prin viețuire creștinească să călcăm asupra ei.

În cuvintele: *„Sfinte fără de moarte"* ne înfățișează pe Duhul Sfânt, Care este Izvorul vieții, Dătătorul vieții și Vistierul tuturor bunătăților(t).

Cuvintele: *„Miluiește-ne pe noi"*, sunt luate din Sf. Evanghelie: „Miluiește-ne pe noi, Fiul lui David"(u). Această supranaturală minune tainică a Dumnezeirii, o vedem oglindindu-se și în sufletul nostru omenesc, făcut de Dumnezeu după chipul și asemănarea Sa. Cum? Vor răspunde cei neștiutori, sau cei necredincioși, iscoditori, criticanți și hulitori! Iată cum: Sufletul omului (nu trupul de lut) este făcut cu adevărat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu. Precum Dumnezeu Tatăl naște pe Fiul și

---

(l) Is. 6_3; Apc. 4_8; (m) Ps. 41_2; (n) Ps. $50/51_1$; (o) Mt. 9_{27}; 15_{22}; 20_{30}; Mc. 7_{24}; 10_{46}; Lc. 18_{35-39}; Mt. 5_{48}; Lc. 15_{22}; (p) Ps. 2_5; 54_{21}; 86_{5-6}; 88_{26-27}; 89_2; 92_3; 109_3; Prov. S. $8_{22-23,\ 26}$; Iez. 28_{13}; Miheea 5_2; Zah. 12_{10}; Is. Sir. 42_{27}; Ioan $1_{13-14,\ 18}$; 3_{16-18}; 8_{56}; 16_{28}; $17_{5-8,24}$; Cols. 1_{15-17}; Evr. 1_5; 1 Ioan 2_{12}; 3_9; 4_9; 5_1; (r) Ioan 15_{26}; (s) 1 Cor. 1_{24}; Cols. 2_3; Prov. S. 8_{22-26}; 9_{1-6}; 3_{19}; Ioan 1_1; (t) Fac. 1_2; 41_{38}; Eș. 15_{10}; 28_3; 3_3; Num. 11_{26-31}, 23_6; Jud. 6_{34}, 11_{29}, 14_{18}; 1 Împ. 11_6, 16_3; Iov. 24_{3-4}; 32_8, 33_4; Ps. 50_{11-13}; (u) Mt 9_{27}, 15_{22}, 20_{30}; ș.a.m.d.

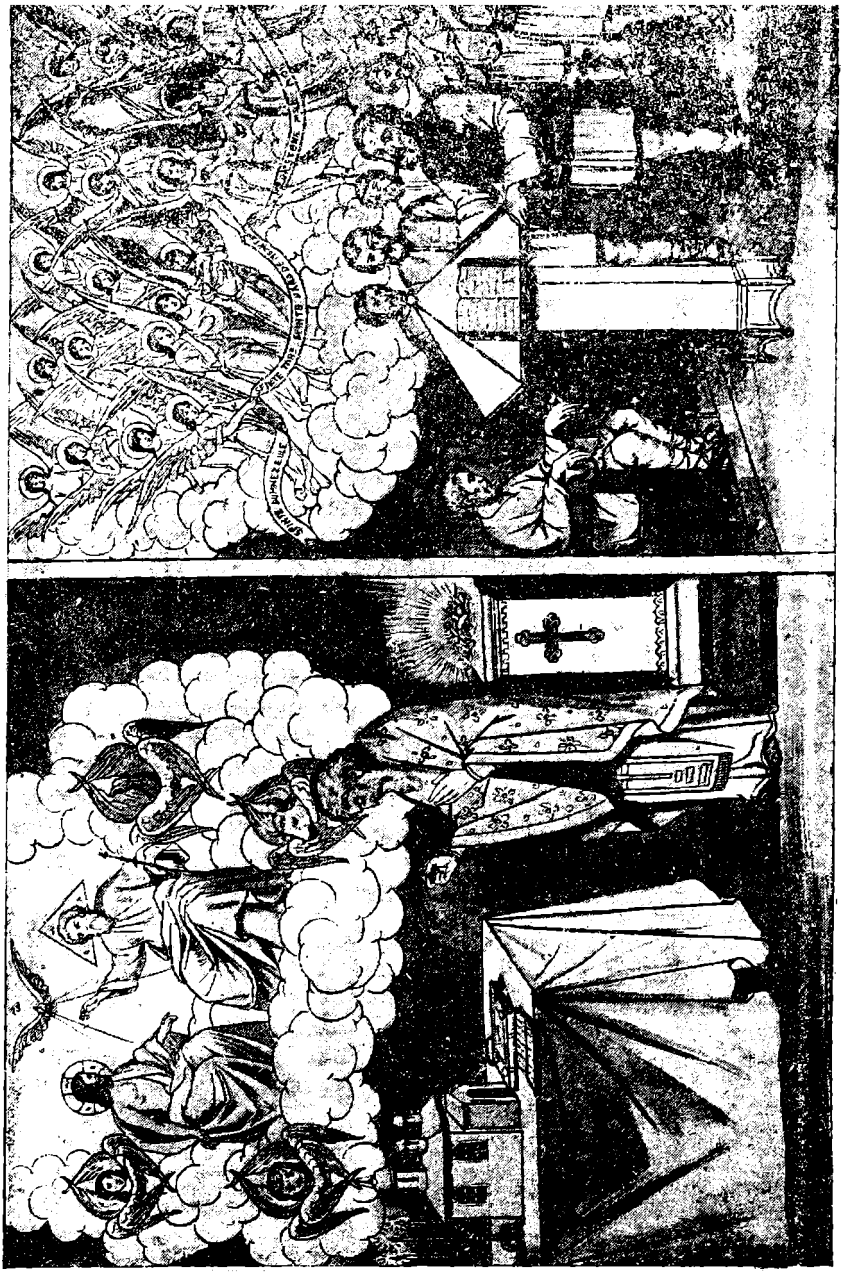

Dumnezeule: Părinte, Fiule și Duhule Sfinte, caută spre noi cei ce ne închinăm Ție cu credință și slăvim puterea Ta Milostive, împreună cu cei de foc, noi cei din țărână, că pre altul afară de Tine nu știm, și strigă celor ce Te laudă pe Tine; „Eu sunt cu voi și nimenea împotriva voastră" (Troeșnic gl. 6).

purcede pe Duhul Sfânt, tot astfel și sufletul naște pe cuvânt și purcede pe suflare. Astfel, precum Dumnezeeasca Scriptură ne adevereşte că Dumnezeu este unul, preaslăvit în trei fețe: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt; aceasta o vedem și în ființa omului viu și întreg făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu: suflet, cuvânt și suflare. Deci, iată: „Trei sunt care mărturisesc în ceruri: Tatăl, Cuvântul și Sfântul Duh, și acești trei una sunt. Trei sunt care mărturisesc pe pământ: Duhul, apa și sângele, și acești trei una sunt"(v). Tot astfel și în omul făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, trei sunt care mărturisesc într-însul despre Sfânta Treime: sufletul, cuvântul, și suflarea, și aceste trei fețe, una sunt, precum și Dumnezeu: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, unul este(z).

Sufletul are trei părți: cuvântător, poftitor și mânios. Marele Grigore al Nisei, de meșteșugul și de înțelepciunea cea mare a sufletului așa zice: trei lucruri sunt carele se văd la suflet: cuvântător, poftitor și mânios. Într-aceste trei părți ale sufletului se află și bunătatea și răutatea.

Pentru cuvântător. Bunătatea cuvântătorului este ca și cum ar fi cineva pravoslavnic, întru propovăduirea Apostolilor, ce o au adeverit Dumnezeeștii Părinți care s-au adunat în vremile lor la soboarele icumenice și localnice. Însă bunătatea cuvântătorului este să știe binele pe care trebuie să-l ție, și răul de care trebuie să se ferească, să iubească blagogestia și lucrurile cele bune; iar neblagogestia să o urască, așișderea, și faptele păcatelor. Aceasta este bunătatea cuvântătorului. Iar răutatea cuvântătorului este neblagogestia, adică când se leapădă cineva de lege, adică de Domnul nostru Iisus Hristos. Lumina cea adevărată, Care luminează pe tot omul cela ce vine în lume, adică la Dânsul, la Domnul Hristos, și altele câte deșertează Biserica lui Dumnezeu, și anatematisește, și mai pe scurt să zică cineva, bunătatea cuvântătorului este câte vin de la spășenia sufletului; iar răutatea cuvântăatorului este: câte duc pe om în muncă, de la mic până la mare.

Cuvântător

are bunătatea sufletului, dreapta credință și lucrurile cele bune.

Iară răutatea are neblagogestia și lucrurile cele rele.

(v) 1 Ioan 5_{7-8}; (z) Vezi mai pe larg în Bibl.Ort. Nr. 14;

Partea poftitoare. Bunătatea poftei este ca să-și ție cineva toată dragostea lui și pofta la Domnul nostru Iisus Hristos și întru poruncile Lui, și nimica să nu cinstească mai mult de ale lumei aceștia, decât dragostea lui Dumnezeu, pentru că bunătatea fără de ajutorul lui Dumnezeu se isprăvește, cum zice Dumnezeescul Iacob, brat. Bojii. Aceasta este bunătatea cea bună a poftirii; iar răutatea poftirii este, când iubește dulceața lumii, averea. slava, cinstea și toată podoaba trupului, care pornesc pe om în curvii și alte răutăți diavolești.

Poftitoresc

Bunătatea are să iubească pe Dumnezeu, și pentru dragostea lui Dumnezeu toate ale lumii aceștia să nu le bage în seamă.

Răutatea este dulceața, iubirea de bani, curvia, preacurvia, zăcerea cu bărbat, și de frica lui Dumnezeu de tot nu se teme.

Pentru mânie. Mânia are bunătate când se mânie cineva asupra diavolului, să zică: tu drace îmi zici să curvesc, să preacurvesc, să ucid, să fac voile tale, ci eu nu te ascult, numai ce-ți zic să fugi departe de mine, căci (că) Hristos al meu este cu mine, și câte răutăți vei brodi să-mi faci mie, nimica nu poți să-mi faci, pentru că asupra sufletului meu n-ai putere. Aceasta este bunătate a Mântuitorului, adică a mâniei; să se mânie tot creștinul asupra dracului, și spre lucrurile cele rele. Să gonească de la dânsul gândurile dracului și ale tuturor păcatelor; iar răutatea mâniei este întâi pisma, mânia îndelung, aducerea aminte de rău și mozaviria, care face și bătăi și toate zărvile și uciderile.

Mânierea

Însă bunătatea mâniei are să se mânie spre diavolul, care-l îndeamnă la toate păcatele pe om, și să se ferească de toate aducerile aminte ale dracului.

Iar răutatea mâniei are să pismuiască, sa ție mânie mult, să aducă aminte de rău, să mozavirească, să ridice cuțit și lemn asupra omului.

69. **Ce înseamnă: „Mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh...?"** Această mică slavoslovie ne arată lămurit, că: „Sfinte Dumnezeule, Sfinte

tare, Sfinte fără de moarte miluiește-ne pe noi" se aduce spre slava lui Dumnezeu Celui preamărit în trei Fețe: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt de la Care cerșim iertare păcatelor, sfințire sufletelor și trupurilor, sfinților liturghisitori și întregii Biserici mare milă.

70. **Pentru ce în unele sărbători mari se cântă în locul cântării întreit sfinte: „Câți în Hristos v-ați botezat...?"** În sărbătorile mari se cântă în locul Trisaghiului: „Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și îmbrăcat, Aliluia"; pentru că într-acele sărbători mari se botezau catehumenii anume pregătiți în acest scop, și astfel în vremile vechi se introduceau în Biserica lui Dumnezeu.

71. **Ce face Preotul în timpul cântării cei întreit sfinte?** În timpul cântării: „Sfinte Dumnezeule...", Preotul citește în taină rugăciunea cântării cei întreit sfinte: „Dumnezeule Cel Sfânt, Care întru Sfinți Te odihnești...". Prin această rugăciune, Preotul roagă pe Prea Sfântul Dumnezeu, Care se odihnește întru Sfinții Săi și se preaslăvește de oștile îngerești, ca să primească și de la noi oamenii greșiți, întreit sfânta cântare, să ne cerceteze cu mila Sa, să ne ierte greșelile și să ne sfințească sufletele și trupurile; pentru ca în tot restul vieții noastre să-I slujim Lui cu credință și cu cuviință.

Tot în timpul acestei cântări, Preotul și Diaconul, fac trei închinăciuni înaintea Sfintei Mese, zicând: „Sfinte Dumnezeule...". După Slavă și acum... Diaconul zice către Preot: „Poruncește Stăpâne" și mergând la Proscomidie, Preotul zice: „Binecuvântat este Cel ce vine întru numele Domnului", adică Domnul Hristos Cel arătat în proorociile antifoanelor, arătat lumii la ieșirea și intrarea cu Sf. Evanghelie și apoi în cântarea cea întreit sfântă, prin care El ni se înfățișează ca Prooroc, Împărat tare și Arhiereu veșnic, Mijlocitor, mergând la Tatăl spre a-și lua în stăpânire Împărăția Sa(x).

Diaconul apoi venind la Sfânta Masă, arătând cu orarul la Scaunul cel de sus al Sf. Jertfelnic, zice: „Binecuvintează Stăpâne, Scaunul cel de sus". Preotul mergând către locul cel din sus de Sf. Masă pe parte de apus și miază-zi, închinându-se cu privirile îndreptatea acolo, cu adâncă evlavie zice: *„Binecuvântat ești pe Scaunul Slavei Împărăției Tale, Cela ce ședzi pe Heruvimi, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor, Amin"*. Zicând acestea Preotul se suie

(x) Dan. 7_{9-14}; Mt. 11_{27}; 28_{18}; 1 Cor. 15_{27}; Efs. 1_{22}; Dan. 3, 4; Mih. 4_{7}; Lc. 1_{83}. Ioan 12_{34}, Evr. 12_{28};

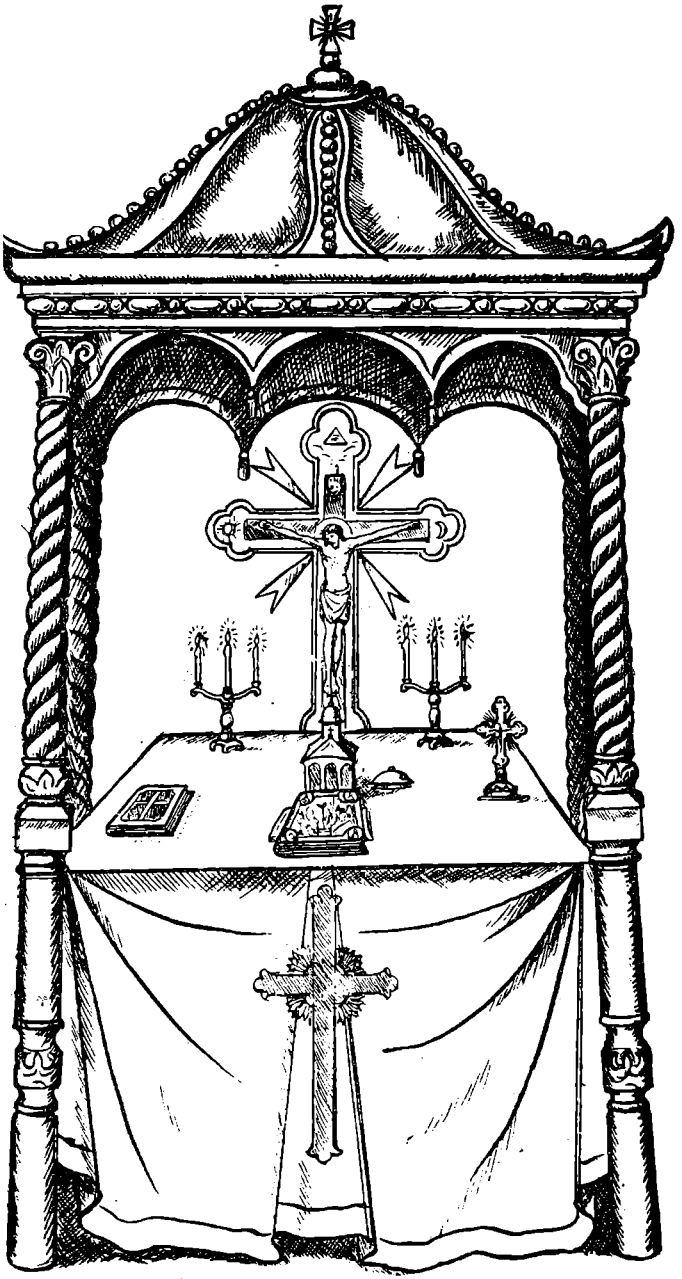

Sfânta Masă cu Baldachin.

către scaunul arhieresc, și stă lângă el, la scaunele preoțești dinspre miază-zi(†).

Arătări Dumnezeești. „După ce a intrat Preotul în Sfântul Altar cu Sfânta Evanghelie, pe când zicea rugăciunea: „Dumnezeule cel Sfânt, Care întru Sfinți Te odihnești..." a văzut împăratul o mulțime de Îngeri ridicând Sfântă jertfă..."(††). Sf. Nifon a văzut în vremea cântării: „Sfinte Dumnezeule..." patru Îngeri, care cântau împreună cu cei din Sf. Biserică(†††).

72. **Ce fac credincioșii în timpul cântării „Sfinte Dumnezeule..."?** În timpul acestei cântări întreit sfinte, credincioșii cântă în gând cu cântăreții ori cu corul: „Sfinte Dumnezeule...". În acest timp ei se mai roagă în Duh și adevăr Prea Sfântului Dumnezeu: Tatălui și Fiului și Duhului Sfânt, zicând în taină această rugăciune:

„Doamne Dumnezeule Atotțiitorule, Cela ce primești de la puterile Tale cele cerești, întreit sfânta cântare, primește și de la mine nevrednicul robul Tău cântarea aceasta. Și-mi dă mie în toți anii vieții mele și în tot ceasul, să-mi petrec viața fără de păcat, și Ție slavă să-Ți înalț: Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, și întotdeauna să-Ți cânt: *„Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluiește-ne pe noi"*.

73. **Ce înseamnă „Puternic", „Puternic ești", „Puterilor", sau „Puterile îngerești cântă Ție".** În numirea „Puternic... ești", cu glas

---

(†) Scaunul arhieresc și scaunele preoțești au fost introduse în Sf. Biserică din timpurile apostolice. Astfel, istoria ne spune că: Sf. Iacob primul Episcop al Ierusalimului și al întregii Biserici Apostolice, a avut în Biserică un loc separat pentru stătut, pe care Eusebiu îl numește tron(y).

Scaunul lui Iacob Episcop al Ierusalimului. Credincioșii din Ierusalim au încă între ei Scaunul lui Iacob, supranumit fratele Domnului, care a fost așezat de Mântuitorul și de Sfinții Apostoli, primul Episcop al cetății lor. Ei îl păstrează cu o mare venerațiune, ceea ce arată lămurit că, creștinii, atât din secolele trecute, cât și din al nostru, au dat întotdeauna mari onoruri Sfinților, pentru dragostea de care ei erau cuprinși față de Dumnezeu. Sfântul Grigore de Nazianz vorbește despre Scaunul Sf.Ap. Marcu, primul Episcop al Alexandriei.

De asemenea despre scaunul arhieresc și scaunele preoțești, vorbesc Constituțiile Apostolice, așa: „În mijloc să fie așezat tronul Episcopului și de amândouă părțile să șadă ceata Preoților, iar Diaconii să steie...(¹).

(††) Desc. Sf. Liturghii o.c.; (†††) V.Sf. 23 a 12-a o.c. pg. 1191; (y) Eusebiu Hist. ecles. Lib. 7 c. 19 după trad. I.P.S.S. Iosif Gheorghian Mitrop/ primat edit. 1896, Bucureșsti pg. 225. (¹) Vezi Dr. V. Mitrofanovici Liturgica o.c. pg. 490 și nota 5;

înalt, se reamintește, mărturisește și preaslăvește Atotputernicia(a) lui Dumnezeu: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. Prin numirea: „Puterile îngerești cântă Ție", se preaslăvește iarăși Atotputernicia lui Dumnezeu, prin care puterile îngerești mișcă — după legile Dumnezeești — planetele în univers cu o iuțeală uimitoare. Din acea iuțeală iese o cântare minunată prin care se preaslăvește Atotputernicia lui Dumnezeu(b). Filosoful grec Pitagora (cam 570 a. Hs.) suindu-se cu scara minții, îndrăsnea a hotărî cum că și planetele cerului mișcându-se fac un glas cu mare armonie muzicală, care din Pronia Dumnezeească, s-a oprit a nu se auzi de oameni, fiindcă din dulceața acelei armonii nu s-ar fi putut oamenii a se mișca, rămânând pururea ascultând-o..."(c).

74. **Ce face Preotul după terminarea cântării celei întreit sfinte?** După terminarea cântării celei întreit sfântă, Diaconúl viind înaintea ușilor împărătești, zice: *„Să luăm aminte"*. Preotul continuă: *„Pace tuturor"*. Diaconul prin cuvintele: *„Să luăm aminte"* atrage îndoit atenția creștinilor ca să i-a aminte la cele ce se citesc din faptele sau din învățăturile Sf. Apostoli. Preotul prin cuvintele *„Pace tuturor"* invocă asupra citețului și a tuturor credincioșilor pacea și binecuvântarea lui Dumnezeu, Care ne ajută să sporim în tot lucrul bun. Prin aceste cuvinte ni se atrage atenția a trăi în pace cu toți, pentru că dacă cu unii avem pace; iar cu alții avem ceartă, nu putem progresa bine în lucrul cel bun al mântuirei noastre și al binelui și mântuirei obștesi. Ba nici nu putem lua parte la Dumnezeeasca Liturghie. De vei merge la Sf. Biserică aducându-ți darul tău la altar și acolo îți vei aduce aminte că fratele tău are ceva asupra ta, lasă-ți darul tău acolo înaintea Altarului. Du-te întâi de te împacă cu fratele tău și apoi vino să-ți aduci darul tău(d).

Citețul stând cu cartea „Apostolul" în mijlocul Bisericii, zice: *„și Duhului tău"* și citește prochimenul. Prin aceste cuvinte poporul, prin gura citețului dorește aceiași sfântă și folositoare pace Preotului liturghisitor.

Apoi Diaconul zice: *„Cu înțelepciune"*. Citețul zice titlul Apostolului: *„Din cartea* (numirea cărții și a Apostolului) *cetire"*. Diaconul: *„Să luăm aminte"*. Aici iarăși atrage atenția credincioșilor pentru a asculta cele ce se citesc cu luare aminte.

(a) Fac. 17_1; 35_{11}; Es. 6_3, II Lege 10_{17}; 2 Para;. 20_6; Neem 9_{32}; Iov 37_{23}, Ps. 23_8, 146_5; Is. 40_{26}; Ier. $32_{17\text{-}27}$; Naum 1_3; Mt. 19_{26}; Mc. 10_{27}; Lc. 1_{37}; Rom. 1_{20}; Apc. 19_6; (b) Ilie Mîniat o.c. pg. 126-7; Psaltire, precuvântare o.c. pg. 13-14; c) Psaltirea ediț. Sf. Sinod, a. 1928 pg. 5, vezi și cărțile de astronomie; (d) Mt. $5^{24\text{-}25}$; $18^{15\text{-}20}$; Iov. 42^8; 1 Tim. 2^8; 1 Petru 3^7;

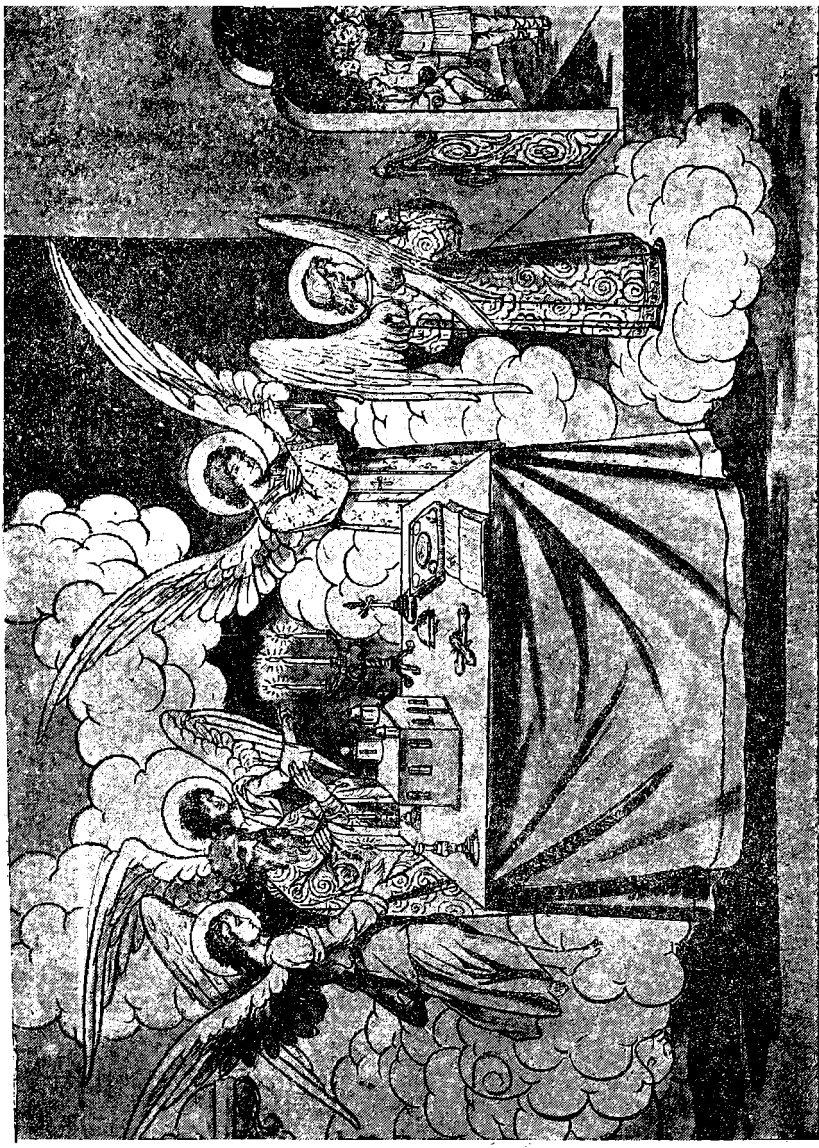

Preotul slujind lui Dumnezeu, dimpreună cu Îngerii, dă binecuvântarea pentru citirea Apostolului. Doi Îngeri împlinesc slujba diaconului...

„Lăudați pe Domnul din ceruri, lăudați pe El întru cele înalte. Lăudați pe el toți Îngerii Lui, lăudați pe El toate puterile Lui. Cântați Domnului cântare nouă, lauda Lui în Biserica Cuvioșilor. veselească-se Israil de Cel ce l-au făcut pe el și fiii Bisericii să se bucure de Împăratul lor... Mărirea aceasta este tuturor Cuvioșilor Lui" (Ps. 148; 149).

Cititul, citește Apostolul, adică o pericopă sau bucată din cartea Faptelor Sf. Apostoli sau din epistolile lor, potrivit cu însemnătatea Duminicii, sărbătoarei sau zilei respective.

După Apostol, Preotul zice: *„Pace ție cititorule"*, iar cititul sau cântăreții, cântă aliluia de 3 ori.

Arătări Dumnezeești. Împăratul Amfilog, după ridicarea Sf. Jertfe de mulțimea Îngerilor, a văzut și a auzit pe Arhanghelul Mihail, zicând: *„Să luăm aminte"*; iar Arhanghelul Gavriil: *„Pace tuturor"*. Sf. Nifon a văzut pe Sfântul Apostol Pavel stând la spate deasupra cititului, când citea Apostolul(e).

75. **Ce fac în timpul citirii Apostolului, Arhiereul și Preoții când slujesc în sobor?** În timpul citirii Apostolului, Arhiereul stă în scaunul arhieresc; iar Preoții în scaunele preoțești. În Constituțiile Apostolice, se prescrie, acolo unde e vorba de Biserică, ca: „În mijloc să fie așezat tronul Episcopului și de amândouă părțile să șadă ceata Preoților; iar Diaconii să stee. Scaunele acestea se așezau cu scopul, ca Episcopii, ca supraveghetori ai turmei Domnului Hristos, să poată vedea în Biserică pe fiecare credincios și a observa purtarea lor, în timpul vestirii ori citirii cuvântului Dumnezeesc și a rugăciunilor, și de altă parte să poată fi văzuți și ei de poporul ce lua parte la serviciul Dumnezeesc. Pe aceste scaune nu este permis să stea altcineva, nici chiar Diaconii(f).

76. **Pentru ce Arhiereii și Preoții stau în scaune în timpul citirii Apostolului, iar Diaconii stau deoparte?** Arhiereii și Preoții șed în scaune, în timpul citirii Apostolului, pentru că au Darul Apostolic; iar Diaconii, care încă n-au acest Dar, stau(g).

77. **Ce face Diaconul sau în lipsa lui, Preotul liturghisitor în timpul citirii Apostolului?** În timpul citirii Apostolului, Diaconul cădește Sf. Altar cu persoanele dintr-însul și Biserica jumătate cu credincioșii dintr-însa. În lipsa Diaconului cădirea aceasta o face Preotul liturghisitor.

78. **Ce însemnătate are cădirea aceasta dinaintea citirii Sf. Evanghelii?** Cădirea sau tămâierea dinaintea citirii Sf. Evanghelii, însemnează că precum prin cădirea aceasta Sf. Altar și Sf. Biserică se umplu de mireasma tămâiei; tot astfel prin vestirea Sf. Evanghelii, Darul

---

(e) V.Sf. 23 Decembrie; (f) Dr. V. Mitrofanovici, Liturgica o.c. pg. 490; (g) S.Tes. o.c. pg. 260;

Duhului Sfânt s-a revărsat cu îmbelșugare în poporul lui Dumnezeu (Israelit) și în popoarele idolatre care nu cunoșteau pe Dumnezeu, până la marginile lumii, umplând inimile oamenilor ascultători de buna ei mireasmă Dumnezeească. Aceasta ne-o adevereşte Dumnezeeasca Scriptură. „Evanghelia se va predica la toată lumea(h). În tot pământul a ieșit vestirea lor și până la marginile lumii cuvintele (propoveduirilor) lor"(i). „Mulțumim lui Dumnezeu, Celui ce ne face pe noi pururea biruitori întru Hristos, și arată mireasma cunoștinței Sale prin noi în tot locul. Că a lui Hristos bună mireasmă suntem lui Dumnezeu, întru cei ce se mântuiesc și întru cei ce pier. Unora adică suntem mireasmă a morții spre moarte; iară altora

„Iată eu mă jertfesc, și vremea despărțirei mele s-a apropiat. Lupta cea bună m-am luptat, călătoria am săvârșit, credința am păzit. De acum mi s-a gătit mie cununa dreptății, care îmi va da mie Domnul, Judecătorul cel drept, în ziua aceea; și nu numai mie, ci și tuturor celor ce au iubit arătarea Lui" (2 Tim. 4_{6-8}).

(h) Mt. 24^{14}; 26^{12}; Mc. 13^{10}; 14^{9}; Lc. 4^{17-24}; Iac. 2^{5}; (i) Rom. 10^{18}; Comp. Ps. $18/19^{4}$; Cols. 1^{23};

mireasmă a vieții spre viață. Și spre aceasta cine este vrednic? Pentru că nu suntem ca cei mulți, care amestecă cuvântul lui Dumnezeu; ci ca din curăție, și ca de la Dumnezeu, înaintea lui Dumnezeu întru Hristos grăim"(j).

Pe lângă cele arătate tămâierea care se face înaintea citirii Sf. Evanghelii, însemnează mireasma Darului Duhului Sfânt care se revarsă asupra noastră a tuturor dreptcredincioșilor creștini, după darul Dumnezeeștilor învățături, ascultate după citirea Sf. Evanghelii.

79. **Ce fac credincioșii în timpul ieșirii cetățului pentru citirea Apostolului?** În acest timp fiecare din credincioși se roagă lui Dumnezeu, zicând: „Învrednicește-ne, Doamne, cu dragoste și cu vrednicie a asculta buna-vestire a Sfinților Tăi Apostoli, a celor care au propovăduit nouă pace și ne-au vestit cele bune. Ajută-mi Doamne, ca prin descoperirea cuvintelor lor, să se lumineze și să se înțelepțească sufletul meu cu bogăția bunătăților Tale. Amin. Apoi ascultă cu luare-aminte Apostolul.

80. **Ce fac credincioșii după terminarea citirii Apostolului?** După terminarea citirii Apostolului, credincioșii mulțumesc lui Dumnezeu, în taină, zicând:

Ție laudă înălțăm, Prea Sfântă și nedespărțită Treime, Părinte, Fiule și Duhule Sfinte și cu oștile îngerești cântăm Ție: Aliluia. Noi pământenii Doamne, ne rugăm Ție, vindecă toate neputințele noastre cele sufletești și trupești, ca fiind întregi la înțelepciune și sănătate, să cântăm Ție Dumnezeului nostru: Aliluia. Treime prea înființată, prea îndumnezeită și prea bună, Părinte, Fiule și Duhule Sfinte, unule Dumnezeule, dătătorule de înțelepciune al creștinilor, îndreptează-ne pe noi, ca, cu vrednicie lăudându-Te, să-Ți cântăm Ție: Aliluia. Doamne Dumnezeul nostru, mântuiește-ne pe noi de moartea cea veșnică și ne învrednicește cu toți drepții în veșnicile Tale lăcașuri, ca să cântăm Ție: Aliluia. Prea Sfântă Treime, îndelung răbdătoare și mult milostivă, dăruiește-ne iertare păcatelor, și ne învrednicește a urma vieții celei veșnice, ca să cântăm Ție în veci: Aliluia.

81. **Ce însemnătate are citirea Apostolului în mijlocul Sfintei Biserici?** Citirea Apostolului în mijlocul Sf. Biserici, ne înfățișează aevea înaintea ochilor sufletești, pe Apostolul despre care se citește sau din a cărui carte ni se dau învățături folositoare de suflet.

(j) 1 Cor. 2^{14-17}; Comp. Cânt. C. 1^{3}; Cols. 2^{15}; 1 Cor. $1^{18, 35-36}$, 2 Cor. 4^{3}; Lc. 2^{34}, Ioan 9^{39}, 1 Petru 2^{7-8}, 1 Cor. 15^{10};

82. **Ce însemnătate are cântarea „Aliluia" după citirea Apostolului?** „Aliluia" cântat de trei ori după citirea Apostolului, adică înaintea citirii Sfintei Evanghelii, arată laudă lui Dumnezeu, și venirea Dumnezeescului Dar care este în citirea Sf. Evanghelii(1).

83. **Ce face Preotul când Diaconul tămâiază Sf. Biserică înaintea citirii Sf. Evanghelii?** În timpul tămâierii acesteia de către Diacon, Preotul roagă tainic pe Dumnezeu ca să lumineze inimile și mințile tuturor, ca, prin înțelepciunea Dumnezeeștilor învățături evanghelice, toți să devenim oameni noi, duhovnicești, cu viață sfântă. Dacă nu este Diacon, apoi îndată după cădire Preotul se roagă în taină lui Dumnezeu, zicând: *„Strălucește în inimile noastre, Iubitorule de oameni Stăpâne, lumina cea nestricăcioasă a cunoștinței Dumnezeirei Tale..."*, și apoi se pregătește pentru citirea Sf. Evanghelii.

84. **Cum se face pregătirea pentru citirea Sf. Evanghelii de către Diacon?** Pregătirea citirii Sf. Evanghelii de către Diacon, se face astfel: Diaconul după cădire, dând cădelnița eclesiarhului, vine și primește Sf. Evanghelie de la Preot și plecându-și capul, ținând împreună cu Sf. Evanghelie ridicată și orarul între degetele mâinii drepte, zice: *„Binecuvântează Stăpâne, pe binevestitorul Sfântului Apostol și Evanghelist(N)"*. Prin aceste cuvinte Diaconul se numește pe sine binevestitor, arătător, că el are datoria de a citi Sf. Evanghelie, cu aceleași cuvinte, cu care a fost scrisă de Duhul Sfânt, prin Sf. Evangheliști și traducătorii Sf. Evanghelii. Totodată el cere Preotului să-l binecuvinteze, ca, după citirea Sf. Evanghelii, Dumnezeu să-l lumineze pentru a putea explica frumos și educativ cuvintele Sf. Evanghelii, spre folosul și binele obștesc, mântuirea sufletelor auzitorilor și spre slava lui Dumnezeu. Preotul după cererea Diaconului, îl binecuvintează, zicând: *„Dumnezeu, pentru rugăciunile Sfântului, slăvitului, întru tot lăudatului Apostol și Evanghelist (N), să-ți dea ție celui ce binevoiești, cuvânt cu putere multă, spre plinirea Evangheliei Iubitului Său Fiu, a Domnului nostru Iisus Hristos..."* Diaconul răspunde: „Amin". Apoi închinându-se cu adânc respect Sfintei Evanghelii, o ridică și iese cu dânsa pe sfintele uși împărătești, mergându-i înainte cu două sfeșnice cu lumini. El se suie și stă sus pe amvon, sau în mijlocul Bisericii înaintea analoghiului, pus acolo anume pentru citirea Sf. Evanghelii.

Preotul stând înaintea Sf. Mese, cu fața îndreptată către credincioși, îi deșteaptă pentru a asculta cu atenție Dumnezeeștile cuvinte ale Sf.

(1) S.Tes. o.c. pg. 260;

Evanghelii, zicând ciu glas mare: **„Cu înțelepciune drepți, să ascultăm Sf. Evanghelie, Pace tuturor"**. Cântăreții răspund: *„Și Duhului Tău"*. Diaconul: „Din Sf. Evanghelie a lui (N) citire". Cântăreții: *„Slavă Ție, Doamne, Slavă Ție"*. Preotul: **„Să luăm aminte".**

După acestea Diaconul citește Sfânta Evanghelie. Când preotul slujește fără Diacon, zice numai: „Cu înțelepciune, drepți, să ascultăm Sfânta Evanghelie. Pace tuturor... Din Sf. Evanghelie a lui (N) citire... Să luăm aminte". Și apoi îndată citește Sf. Evanghelie în Sf. uși împărătești, având pus înaintea sa pe solea un sfeșnic cu lumânări aprinse.

După citirea Sf. Evanghelii, cântăreții dau slavă lui Dumnezeu, cântând: „Slavă Ție Doamne Slavă Ție".

85. **Ce însemnătate au cuvintele: „Să luăm aminte. Pace tuturor. Cu înțelepciune să luăm aminte" zise de sfinții liturghisitori la citirea Apostolului și a Sf. Evanghelii?** Prin aceste cuvinte se îndeamnă credincioșii ca în tot timpul Sfintei Liturghii și la citirea pericopelor Apostolului și a Sf. Evanghelii, să asculte cu luare aminte, cu evlavie și cuget curat. Fiecare să-și agonisească pacea sufletului său, să-și păzească mintea de cugete rele și să-și lumineze mintea cu lumina Dumnezeeștei Înțelepciuni, care izvorăște cu îmbelșugare din citirea Apostolului, a Sfintei Evanghelii precum și din însemnătățile instructive ale Dumnezeeștei Liturghii.

86. **Pentru ce se citește întâi Apostolul și apoi Sf. Evanghelie?** Apostolul se citește înaintea Sf. Evanghelii, pentru că Sf. Apostoli mai întâi au fost luminați, întăriți și înflăcărați cu Dumnezeeștile învățături evanghelice ale Mântuitorului și cu pogorârea Duhului Sfânt asupra lor, și apoi au predicat Evanghelia la toată lumea(m). Prin această aranjare se arată că întruparea, nașterea, activitatea, faptele și învățăturile Mântuitorului, sunt superioare faptelor și învățăturilor Sfinților Apostoli.

Nicolae Cavasila scrie despre citirea Apostolului și a Sf. Evanghelii așa: „Ce scop are aici citirea Sf. Scripturi?... Ele ne prepară și ne curățesc înainte de sfințirea cea mare a misteriilor; iar dacă întrebi despre însemnătatea lor, ele înseamnă arătarea Domnului... și anume înseamnă ele arătarea mai perfectă, cu care a vorbit Domnul în public arătându-se astfel nu numai cu acelea, ci a vorbit însuși, ca și cu acelea, care le-a învățat pe Apostoli să vorbească, trimițându-i la oile pierdute ale casei lui

(m) S.Tes. o.c. pg. 260;

Israil. De aceea se citesc mai întâi cărțile apostolice și apoi se citește și Sf. Evanghelie. De ce nu se citește mai întâi Sf. Evanghelie? Căci acelea, care se vorbesc de Domnul însuși, sunt semnele arătării mai perfecte, decât

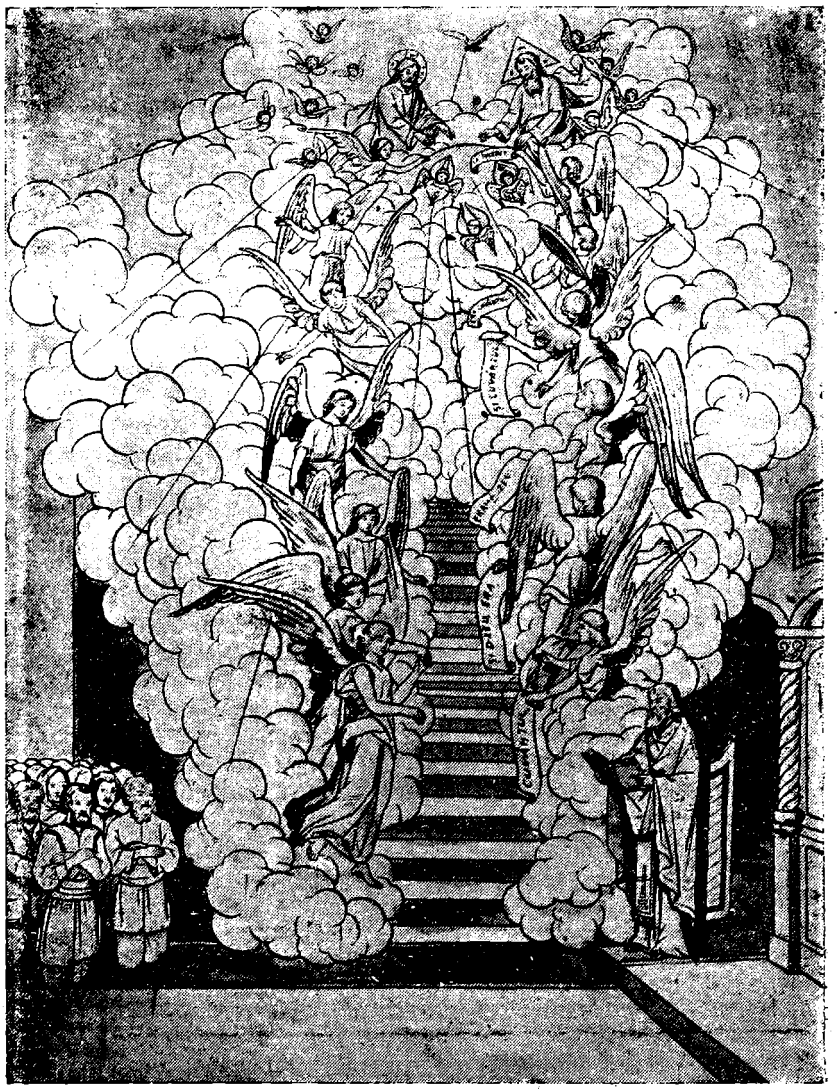

Binecuvântat ești Dumnezeul nostru, Cel ce m-ai învrednicit și împuternicit a intra în cele mai dinlăuntru ale catapetesmei, în Sfintele Sfinților, unde Sfinții Îngeri doresc să privească și să audă Glasul Evangheliei Domnului Dumnezeu, să vadă cu a lorusi vedere chipul Sfintei Jertfe, și să se îndulcească de Dumnezeeasca și Sfânta Liturghie (Rug. a V-a a Sf. Maslu; 1 Petru 1. Ps. 148).

acelea care se vorbesc de Apostoli... Deci, acelea care înseamnă arătarea perfectă a Domnului, se pun la urmă, pentru ca mai bine să se arate în ele cele ce urmează"(n).

Prin citirea Sf. Evanghelii după Apostol, se arată desăvârșirea arătării Mântuitorului proorocită de Prooroci și predicată de Apostoli, care s-a făcut treptat în neamurile care zăceau în întunericul necredinței și necunoștinței de Dumnezeu. Astfel, unele neamuri au primit lumina în vremile apostolice, altele în vremurile patristice, altele după mai multe sute de ani; altele o primesc acum; iar altele pe viitor.

87. **Ce fac credincioșii la anunțarea dată pentru citirea Sf. Evanghelii?** La auzul cuvintelor: „Cu înțelepciune drepți, să ascultăm Sf.

Încredințați-vă de învierea Mea... Mergeți, predicați Evanghelia la toată lumea... Și iată Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului, Amin (Ioan 20. 21. Mt. 28).

(n) Nicolae Cavasila Liturg. Exposit. pg. 416, după Dr. V. Mitrofanovici o.c. pg. 492;

Evanghelie. Pace tuturor...", credincioșii se reculeg și se pregătesc pentru ascultarea Sf. Evanghelii, stând drepți cu capul plecat, ori mai bine îngenunchiați. Prin această cuviincioasă stare, ei arată că, cu toții se hotărăsc a urma Domnului și a împlini Dumnezeeștile Lui învățături, care se binevestesc prin citirea Sf. Evanghelii.

88. **Ce fac credincioșii după citirea Sf. Evanghelii?** Credincioșii, îndestulați de bogăția înțelepciunii cerești câștigată din ascultarea cu atenție, a Sf. Evanghelii, dau laudă lui Dumnezeu în taină, zicând:

Mărire Ție, Doamne Împărate, Fiul lui Dumnezeu Celui viu, Cel ce m-ai învrednicit pe mine nevrednicul, ascultării, îndulcirii și îndestulării Dumnezeeștilor Tale cuvinte și a auzi glasul Sfintei Tale Evanghelii. Doamne, întărește-mă cu acest glas al Tău atotstăpânitor, în întoarcerea de la orice păcat din căile pierzării și mă întărește în calea pocăinței și a vieții. Sprijinește-mă cu Darul Tău, să trec această noapte a restului vieții ce vine, cu întreagă înțelepciune, viețuind după voia Ta, Mântuiește-mă Dumnezeule de toată răutatea, vicleșugul și năpastea văzuților și nevăzuților vrăjmași. Că Tu unul ești Cela ce împărățești în veci. Amin.

„Cuvintele care Eu grăesc Duh sunt și viață sunt" (Ioan 6_{63}).

89. **Ce înseamnă citirea Sf. Evangheiii?** Citirea aceasta însemnă propovăduirea Evangheliei în toată lumea, ceea ce s-a făcut după înălțarea Domnului de către Ucenici. Drept aceea se citește întâi Apostolul și după aceea se propovăduiește Evanghelia, pentru că întărindu-se, întâi s-au trimis ucenicii, care după aceea înconjurând lumea, au propovăduit Evanghelia(o).

90. **Ce însemnătate are sfeșnicul cu lumânările aprinse ce stă înaintea Sf. Evanghelii în timpul când se citește?** Sfeșnicul cu lumânările aprinse care stă pe solea când se citește Sf. Evanghelie, înseamnă Dumnezeeasca lumină a adevărurilor evanghelice, care a străbătut întunericul necredinței în care orbecăiau popoarele idolatre. Această lumină ne luminează și nouă

(o) S.Tes. o.c. pg. 260;

celor care trăim în vremurile acestea de apoi, cu civilizație modernă, îmbâcsită de materialism, egoism, indiferentism religios, curente eretice și atee și alte felurite simțitoare și uimitoare scăderi morale(p).

Feric. Ieronim († 420) ne încredințează că pe timpul său anume se aprindeau lumini în sfeșnicul care se așeza înaintea Sf. Evanghelii când se citea. Rânduiala aceasta am observat-o și în unele Sf. Biserici, înflorind-o credincioșii prin aprinderea a multe lumini în sfeșnicul ce stă pe solea dinaintea ușilor împărătești, în timpul când se citește Sfânta Evanghelie.

Arătări Dumnezeești. După citirea Apostolului, au luat pe Preot doi Îngeri de lângă Scaunul de sus și l-au dus cu cinste înaintea Sfintei Mese. Și cum a început a ceti Sfânta Evanghelie, a văzut împăratul trei sute de Îngeri pogorându-se din cer și stând împrejurul Preotului, care îndată ce zicea el câte un stih, îl luau Îngerii din gura lui, unul după altul, și așa săvârșind el Sf. Evanghelie, îndată s-au dus Îngerii cu laude și cu cântări Dumnezeești, ca să-și dea fiecare cuvintele înaintea lui Dumnezeu. Acestea văzându-le împăratul, fu cuprins de frică și de mare spaimă.

91. **Ce însemnătate are lauda: „Slavă Ție Doamne Slavă Ție", cântată după citirea Sf. Evanghelii?** Prin această laudă toți credincioșii dimpreună cu corul cântăreților dau slavă lui Dumnezeu, pentru Dumnezeeasca lumină, cu care a luminat lumea prin propovăduirea Sfintei Evanghelii, și cu care se luminează mintea fiecărui creștin care ascultă cu luare aminte citirea ei.

92. **Ce însemnătate are ținerea predicii după Sfânta Evanghelie?** Ținerea predicii după citirea Sf. Evanghelii, își are obârșia din vremurile apostolice și patristice. În acele timpuri se predica spre a edifica și lumina și pe catehumeni, care la ectania: „Câți sunteți chemați ieșiți..." erau obligați a ieși din Sf. Biserică. Astăzi se obișnuiește în multe locuri, a se ține predica în acest timp, pentru că mulți creștini slabi în credință n-au răbdare să stea la toată slujba Dumnezeeștii Liturghii; ci mai-nainte de săvârșirea ei, ies afară din Sf. Biserică. Pentru a-i folosi și pe aceștia, se ține predică imediat după citirea Sf. Evanghelii, ca și în timpul catehumenilor.

După citirea Sf. Evanghelii (și predică de se ține în acest timp) urmează ectenia stăruitoare.

(p) Lc. 12_{14-31}; Rom. 1_{21-32}; Gal. 5_{18-21}; Efs. 5_{1-19}; 2 Tim 3_{1-9};

93. **Ce însemnătatea are ectenia stăruitoare?** Prin această ectenie Preotul se roagă stăruitor pentru toți fiii Bisericii ascultători, supuși și păzitori ai cuvântului Sfintei Evanghelii. Preotul prin citirea stăruitoare și tainică a rugăciunii, pregătește poporul și cere milostivirea lui Dumnezeu, a-i întări pe toți credincioșii pentru momentele din ce în ce mai însemnate ale Dumnezeeștii Liturghii... *"Doamne trimite îndurările Tale peste noi și peste tot poporul Tău, care le așteaptă de la Tine multă milă"*. Pentru conținutul însemnătății fiecărei cereri, toți credincioșii cer milostivirea cea mare a lui Dumnezeu, zicând: Doamne miluiește de 3 ori.

Nicoale Cavasila scrie: „Care rugăciune se cuvine mai ales să se facă după Evanghelie, de nu pentru cei ce păzesc Evanghelia, pentru cei ce imitează bunătatea și iubirea de oameni a lui Hristos, pe care îl însemnează Evanghelia? Și cine sunt aceștia? Preoții Bisericii, păstorii popoarelor, aceia care îngrijesc de afacerile publice... ctitorii și

Cu ce a învins Pavel pe Iudei în Damasc? Din ce cauză a fost el trimis în Tars? Din ce cauză i-a urmat Dionisie Areopagitul în Atena și a căzut Eutihie de pe fereastra fuișorului de la al treilea rând al casei? Din ce cauză aseamănă Licaonenii pe Sf. Pavel cu Mercurie? Pentru puterea propoveduirilor lui elocvente! Drept aceia Episcopul trebuie să aibă înțelepciune, experiență și puterea cuvântului... Predică cuvântul cu vreme și fără vreme, ceartă, îndeamnă, cu toată îndelunga răbdare și învățătură..." (vezi pe larg în tratatul Sf. Ioan Hrisostom despre Preoție, Dr. D.G. Boroianu, „Dreptul Bisericesc" Vol. I, pg. 560-6; vezi și 2 Tim. 4[2]; cu tâlc. de acelși Sfânt).

adăogătorii Bisericilor, a învățăturii faptelor bune, și cei ce în orice mod sunt de folos binelui Bisericii și care sunt demni de rugăciunile comune"(r).

După ectenie Preotul zice ecfonisul: „Că milostiv și iubitor de oameni

(r) După Dr. V. Mitrofanovici Liturgica o.c. pg. 494-5. vezi și pg. 171-204 din această carte;

Dumnezeu ești și Ție slavă înălțăm: Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Cântăreții răspund: „Amin".

După vosglasul acesta urmează ectenia pentru repaosați.

Arătări Dumnezeești. Când a zis Preotul: „Că milostiv și iubitor de oameni Dumnezeu ești..." a văzut împăratul ieșind din Altar Îngeri cu un vas plin de mir scump, de al căruia miros s-a umplut toată Biserica, și cu acel mir a început a mirui pe cei credincioși, și neaflând creștini mulți, căci nu veniseră de frica împăratului, a venit un Înger la dânsul și i-a zis: „Iată

„... Doamne mântuiește-ne că pierim..." (Mt. 8^{24-27}; Mc. 4^{37-41}).

„Marea vieții văzând-o înălțându-se de viforul ispitelor, la limanul Tău cel lin alergând, strig către Tine: „Scoate din stricăciune viața mea mult Milostive" (Trebnic.)

mirul rămâne, că nu sunt creștinii adunați în acest Sfânt Locaș, pentru frica ta, tu vei da seama la înfricoșata Judecată a lui Hristos". Atunci împăratul și cu credinciosul lui Mosaip, zise cu un glas: „Miruiește-ne pe noi că de acum vom crede și noi în Hristos". Asemenea au zis și ceilalți domni ai lui. Atunci Îngerul i-a miruit și îndată au căzut de pe ochii lor ca niște solzi(s).

94. **Când se făcea în vremile vechi miruirea, când se face azi și pentru ce?** În vremil vechi ale creștinismului, sfinții liturghisitori,

(s) Desc. Sfintei Liturghii;

Preotul miruiește pe toți creștinii din Sf. Biserică. Untul de lemn sfințit cu care se miruiesc creștinii simbolizează nemărginita milostivire și dragoste pe care o are Dumnezeu față de noi păcătoșii. „Așa de mult a iubit Dumnezeu lumea, încât și pe Unicul Său Fiu L-a dat (ca să se jertfească), ca tot (omul) care crede întru El să nu piară; ci să aibă viață veșnică" (Ioan 3_{16}). Miruirea cu semnul Sfintei Cruci pe fruntea credincioșilor, înseamnează: „Puterea lui Dumnezeu" care ajută și împuternicește pe creștini, a lupta lupta cea bună împotriva trupului, a poftelor și amăgirilor lumeii aceștia plină de deșertăciuni, și contra înveninatelor săgeți (păcatele pârjolitoare și arzătoare) ale diavolilor. Slavă Ție Doamne, Carele ai venit în lume să mântuiești pe cei păcătoși, dintre care cel dintâi sunt eu...

miruiau pe credincioși imediat după citirea Apostolului, Sf. Evanghelii, predica și ectenia mare, pentru ca după acest timp, creștinii penitenți, care nu puteau lua parte la Dumnezeeasca Liturghie a credincioșilor, să plece cu această mângâiere și împuternicire duhovnicească din Biserica lui Dumnezeu. În vremile noastre miruirea se face în timpul cântării laudelor, când este litie, și în unele locuri obișnuit se face miruirea în timpul citirii cazaniei, și când se dă Sf. Anaforă. Miruirea în vremurile noastre se face după săvârșirea Liturghiei credincioșilor, pentru că acum nu mai obișnuiște Sf. Biserică a opri pe nimeni din penitenți de a lua parte la întreagă Dumnezeeasca Liturghie.

CAPITOLUL 5

Dumnezeeasca Liturghie a Chemaților cu însemnătatea ei

(Ectenia pentru dreptcredincioșii creștini repausați în Domnul și ecteniile pentru cei chemați)

În această a doua cărticică a Dumnezeeștii Liturghii a celor chemați, vom vorbi despre ectenia repausaților și ecteniile celor chemați spre luminare prin taina Sf. Botez și despre însemnătatea lor pe cât se va putea. Ecteniile și rugăciunile care se fac în timpul Dumnezeeștei Liturghii, însoțite de miridele sau părticelele care se scot pentru sufletele repausaților, le aduc mare folos, ușurare, iertare de păcate și eliberare din iad. Acestea și altele ca acestea trebuie să le cunoască cât se poate mai bine, nu numai sfinții liturghisitori și slujitori ai Sf. Altar; ci și toți binecredincioșii creștini. E o mare pagubă și greu păcat, ca, creștinii să nu cunoască bogăția cea mare a Sf. Biserici Ortodoxe. E păcat să umble creștinii anapoda, ocolind ori părăsind Sf. Biserică Ortodoxă, cu mulțimea sfinteniei și bogăției sale folositoare de suflet, fiindcă nu le cunosc. Acestor creștini necunoscători ai Tezaurului bogat al Ortodoxiei, care caută lumina, binele, fericirea și viața, acolo unde sunt cuiburile întunericului, răutăților, nefericirii și morții, li se potrivesc cuvintele jalnicului cântec transilvănean: *„Munții noștri aur poartă, noi cerșim din poartă 'n poartă"*. Dumnezeu nu vrea ca lumina adevărurilor sfinte și folositoare fiecărui suflet creștinesc, să fie acoperită sub obroc ori să fie ascunsă sub pat; ci voiește să se pună în sfeșnic, ca să lumineze celor din jurul ei(a), adică, Dumnezeeștile învățături să nu se ascundă; ci să se pună înaintea creștinilor pentru a se lumina. Dumnezeu vrea ca tot omul să se mântuiească și la cunoștința adevăarului să vină(b).

În dorința de a lumina pe iubiții noștri frați creștini și a-i folosi duhovnicește, vom vorbi aici ceva mai pe larg despre marile foloase ale acestor ecteni.

(a) Mt. 5_{15}; Mc. 4_{21}; Lc. 8_{10}; 11_{33}; (b) 1 Tim. 2_{4-5}; Ez. 1-3; 18; 33; Ioan 3_{16-17}; Tit 2_{11}, 2 Petru 3_9; Ioan 17; 2 Tim. 2_{25};

1. **Ce însemnătate are ectenia și rugăciunea pentru repauzați?** Prin ectenia și rugăciunea aceasta rugăm pe Dumnezeu, ca, după mare mila Sa, să ușureze suferințele sufletelor celor repauzați. Să le dăruiască iertare păcatelor, odihnă și așezarea sufletelor lor în loc luminat, în loc de odihnă, în locul unde veșnic să se veselească înaintea Feței lui Dumnezeu. După ectenie, rugăciune și vosglas, se cântă; „Veșnica pomenire" de 3 ori.

2. **Când se face această ectenie și rugăciune?** Ectenia și rugăciunea aceasta pentru odihna sufletelor repauzaților noștri, se face ocazional, când se poartă parastasele, sau când credincioșii fac anumite pomeniri pentru repauzații lor.

3. **Pentru ce nu se fac ectenii pentru repauzați în Duminici și în praznice împărătești?** Duminicile și praznicile împărătești, sunt sărbători luminate, în care fiecare dreptcredincios creștin, trebuie să se veselească Dumnezeește. Aceasta ne-o arată și cărțile Sf. Biserici, d.p.: „Al lui Dumnezeu părinte David, înaintea Chivotului umbreii a săltat cântând; iar noi, poporul cel sfânt al lui Dumnezeu, plinirea închipuirilor văzând, să ne veselim Dumnezeește, că a înviat Hristos, ca Cel Atotputernic"(c).

La slujbele care se fac pentru odihna sufletelor repauzaților, toate rudeniile, cunoscuții și credincioșii din Sf. Biserică, sunt datori a se întrista, și a se ruga pentru iertarea celor repauzați, până la vărsarea de lacrimi fierbinți. Fiind-că zilele Duminicilor și a praznicilor împărătești sunt rânduite ca să fie zile de bucurie duhovnicească, Sfinții Părinți, cu conlucrarea Duhului Sfânt, au hotărât, ca, într-însele să nu se facă ectenii și rugăciuni pentru repauzați, spre a nu schimba bucuria sărbătorii luminate în întristare adâncă.

„În cele 12 zile, adică, de la Nașterea Domnului până la Botez, în săptămâna dintâi a marelui post, în săptămâna cea mare, în stăptămâna Paștilor, Duminicile, și sărbătorile cele mari, pomenire morților nu se face; iar în celelalte vremi, peste tot anul se pomenesc pravoslavnicii creștini"(d).

4. **Pentru ce dar se fac slujbe pentru morți în aceste zile de bucurie duhovnicească?** Slujbele pentru odihna repauzaților noștri s-au obișnuit a se face, peste hotărârile Sfinților Părinți, în Duminici și praznice împărătești din cauză că în majoritatea Bisericilor se slujește mai mult în Duminici și în sărbători.

(c) Can. slujbei învierei cânt. 4; (d) Nomocaninul 71 după Trebnic edit. Chișinău pg. 1107;

5. **Care este forma ecteniei și rugăciunii pentru repauzați?** Forma ecteniei și a rugăciunii pentru ușurarea, iertarea păcatelor și odihna sufletelor repauzaților noștri este următoarea:

Diaconul stând în mijlocul Bisericii la locul rânduit, zice cu glas înalt:

„Miluiește-ne pe noi Dumnezeule după mare mila Ta, rugămu-ne Ție, auzi-ne și ne miluiește. Strana: Doamne miluiește de 3 ori.

Încă ne rugăm pentru odihna sufletelor rapauzaților robilor lui Dumnezeu (N) și pentru ca să se ierte lor toată greșeala cea de voie și cea fără de voie.

Ca Domnul Dumnezeu să așeze sufletele lor, unde drepții de odihnesc.

Mila lui Dumnezeu, Împărăția Cerurilor, și iertarea păcatelor lor, la Hristos Împăratul Cel fără de moarte, și Dumnezeul nostru să cerem. Strana: Dă Doamne.

Diaconul: Domnului să ne rugăm.

Preotul: Dumnezeul Duhurilor și a tot trupul, Carele ai călcat moartea și pe diavolul ai surpat, și ai dăruit viața lumii Tale: Însuți Doamne odihnește sufletele răposaților robilor Tăi(N.), în loc luminat, în loc cu verdeață, în loc de odihnă, de unde a fugit durerea, întristarea și suspinarea. Și toată greșeala ce au grești ei, cu cuvântul, sau cu lucrul, sau cu gândul, ca un bun și iubitor de oameni Dumnezeu, iartă-i. Că nu este om, carele să fie viu, și să nu greșească. Că numai Tu însuți ești fără de păcat, dreptatea Ta este dreptatea în veac și cuvântul Tău adevărul.

Vozglasul: Că Tu ești învierea și viața, și odihna adormiților robilor Tăi(N.), Hristoase Dumnezeul nostru, și Ție slavă înălțăm, împreună și Celui fără de început al Tău Părinte și Prea Sfântului și Bunului și de viață făcătorului Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Strana: Amin.

Diaconul: Întru fericita adormire, veșnică odihnă fă Doamne sufletelor adormiților robilor Tăi (N.), și le fă lor veșnica pomenire.

Apoi se cântă: Veșnica pomenire, veșnica pomenire, veșnica lor pomenire (de trei ori); (odată în Sf. Altar și de două ori la strane). Când nu este Diacon, atunci ale lui, le zice Preotul(e).

6. **Ce folos aduc aceste slujbe repauzaților noștri?** Această ectenie, cu rugăciunea și vosglasul ei, înălțată cu credință și lacrimi fierbinți de sfinții liturghisitori, dimpreună cu toți credincioșii Sf. Biserici, aduc o mare ușurare sufletelor repausaților noștri, căzuți în osânda iadului. Prin aceste slujbe, parastase, pomeniri la Sf. Biserici, însoțite de pomenile făcute infirmilor, văduvelor, orfanilor săraci, flămânzi, însetați, goi și fără adăpost, noi aducem multă ușurare sufletelor repausaților noștri căzuți în

(e) Vezi Liturghierul o.c.;

osânda veșnică, ietarea păcatelor, odihna și fericirea veșnică. Acestea ni le adeveresc descoperirile Dumnezeești, dintre care multe se găsec în Sf. cărți bisericești.

Cuviosul Părinte Preot-călugăr Macarie prin sf. rugăciuni și slujbe ușura chiar sufletele păgânilor, care se muncesc în iad (vezi despre aceasta pg. 128-9 din această carte).

În dorința de a lămuri mai bine pe credincioșii creștini, domici pentru aceasta, dăm mai jos aceste explicații și lămuriri scurte, privitoare la om, viața pământească, sufletul, suferințele, boalele, bătrânețea, moartea, descompunerea trupului, nemurirea sufletului, nefericirea ori fericirea lui veșnică.

Ce este omul? Omul este o ființă cu corp animalic (viezător) superior tuturor viețuitoarelor pământului, aerului și apelor, atâta timp cât el se conduce după Duhul lui Dumnezeu și după legile Lui. El este compus din două părți: trup și suflet.

Ce este trupul? Trupul omenesc este partea materială făcută din pământ de Dumnezeu. El se hrănește din produsele pământului. După moarte trupul omului se preface iarăși în pământ, până la învierea obștească.

Ce este viața? Viața omului este starea materială în care are însușirile de a respira, simți atingerile dinlăuntru și cele dinafară, a mișca și a lucra neîncetat cu toate cele parțiale și totale funcții sau puteri ale sale.

Ce este sănătatea? Sănătate se cheamă starea bună și vioaie a omului. Atunci toate funcțiile sau puterile lucrătoare ale omului stau în dreaptă cumpănire, în armonie, și lucrează regulat, slobod, și neîmpiedicat, corespunzând fiecare scopului lor, producând fiecare în parte rezultatul cerut de la dânsele, făcând pe om să fie bine dispus. Cumpătarea înțeleaptă în toate, produce omului un trai plăcut și o viață îndelungată.

Ce este boala? Boala este schimbarea omului în rău, prăpădirea, derăpănarea și destrămarea sănătății. Omul devine bolnav când una sau mai multe din puterile lucrătoare ale corpului său, pierd dreapta cumpănire și nu-și pot săvârși regulat funcțiile sau lucrările lor. Acestea pun pe om într-o stare neplăcută care-i aduce uneori și desgust de viață. Precum starea sănătății omului se poate asemăna cu lumina și ziua; tot astfel starea bolnavilor se poate asemăna cu întunericul și noaptea plină de beznă.

Ce este sufletul? Sufletul omenesc este o ființă plăsmuită însă nematerialnică, fără de părți, nevăzută, pururea lucrătoare, neschimbată și nemuritoare; înțeleasă că există în lume. Ființa sufletului nu este pătrunsă de mintea mărginită a omului material. Sufletul se numește astfel de la cuvântul: „suflă" și „respir". Dumnezeu, Carele a făcut universul (toată lumea), a împreunat sufletul acesta nematerialnic cu materia stricăcioasă a trupului omenesc, ca pe o putere cu materia sau ca pe foc cu lemnele, într-un mod mai presus de priceperea noastră. Sufletul omului poartă în sine o specificare (osebire) mai presus de principiul viețuitor care se află în celelalte viețuitoare ale pământului, aerului și apelor, care sunt inferioare rațiunii omului. Sufletul este puterea aceea care produce în noi simțul și cugetarea, care judecă și pune voința noastră în lucrare, adică veșnic activează și povățuiește mișcările trupului nostru în lumea aceasta, către felurite fapturi. El dorește cele bune și se bucură de ele, urăște cele rele și se depărtează de ele. El se întinde în toate părțile trupului. Corpul spiritual al sufletului stă în centrul tuturor simțirilor, carele se află în mijlocul sferei creerilor, precum Puterea cea creatoare în centrul sferelor universului.

† † †

Dumnezeu plăsmuind universul cu a Sa înțelepciune și raționalitate nemărginită, a plăsmuit și pe om din țărână și a suflat în el din Duhul și Înțelepciunea Sa, făcându-l viu, rațional sau cuvântător. În puterea aceasta el ajunge a cunoaște binele și răul, ființele lumii și lucrările lui Dumnezeu și a avea voie liberă. Prin acestea omul devine un zeu, dumnezeul mititel, fiul al Celui Prea Înalt, o icoană vie a lui Dumnezeu. Astfel, omul bun cuprinde în sine, Harul Dumnezeesc: pe virtute, fapte bune, bărbăția și stăpânirea patimilor rele și vătămătoare. În înțelepciunea pusă de Dumnezeu în mintea lui, sufletul alege și face ceea ce este bine și folositor lui și aproapelui său.

Sufletul este care pune în mișcare pruncul aflător în pântecele mumei sale. El pune în mișcare ființele viezătoare și le conduce către scopul sau destinul lor, precum soarele pe plante în periodul unui an și precum focul aflându-se într-un fier înfocat dă materiei însușirea de a lua forma ce voiește să i-o dea meșterul. A tăgădui ființa sufletului este totuna cu a tăgădui ființa Ziditorului; iar a nega ființa Ziditorului, a Înțelepciunii Sale; este totuna cu a tăgădui ființa lumii, a lucrurilor zidite, a ființelor, a frumuseții și a bunătății, de care ne îndulcim, ne bucurăm și ne desfătăm în toate zilele.

Patimile sufletului și vindecarea lor. Cei mai mari dușmani ai trupului omenesc sunt patimile sufletului: Mândria, zgârcenia, desfrânarea, lăcomia, mânia, zavistia, lenea, minciuna ș.a.

Patimă sufletească se zice pornirea cea fără de cuvânt, fără de judecată, sau oarecum în contra firii, a voinței îmboldite de simțul animal sau de fantezia rătăcită în părerile sau jocurile visurilor ei. Acestea întunecă mintea și amorțesc rațonalitatea sau dreapta și sănătoasa judecată, lăsând pe om ca pe o corabie lipsită de cârmă, a se învifora de suflarea cumplitelor vânturi furtunoase și a se cufunda de valurile înspumate sau fierbătoare ale mării cele întărâtate. Așa d.p. invidia, arzând în inima omului, sau picurând veninul său cel egoistic adică urâtor de bine și de oameni, stoarce și topește ființa mizerabilă a unui asemenea om. Mânia cășunează spasmuri, svâcâiri și tulburări în liniștea lucrării nervilor. Întristarea adâncă mârșăvește și usucă trupul. Desfrânarea covârșitoare întărâtă, slăbește și desnervează sistemul trupului... Numai credința vie, nădejdea neclătită și dragostea sfântă sunt bune patimi sufletești, care însă mângâie, întăresc și desfătează cu plăcere pe om, îndemnând circulația sângelui și aducând liniștea. Din patimile păcătoase ale sufletului urmează cele mai mari neputințe și adeseori aduc moarte timpurie și repede.

Pentru a putea scăpa omul de aceste rele, trebuie din timp a se feri de încuibarea lor și de a depărta prilejurile și cazurile ce le-ar putea aprinde.

Ce este moartea? Moarte se înțelege încetarea vieții și a funcției organelor trupului, despărțindu-se sufletul sau principiul vieții, de el. După Platon, moartea este sfârșitul vieții pământești și începutul unei alteia mai bune. Trupul părăsit de suflet se debălează, înțepenește, pierde căldura răcindu-se, după care, nemaifiind în el puterea ce lega către centru puterile sale, încep a se desface una de alta, a se deforma adică a putrezi, desfăcându-se și prefăcându-se iarăși în pământul din care au fost alcătuite.

Pricinile ce aduc moartea sunt: 1) bătrânețea, când sângele nu poate străbate prin organele astupate, pentru a încălzi și înviora toate părțile trupului și așa pe încetul mâlindu-se rămâne sec; 2) feluritele boli ce se iscă în trupul omului. Semnele morții sunt: încetarea pulsului, încetarea răsuflării și a mișcării, îngălbenirea și petele vinete, precum și înțepenirea mădularelor, pe lângă care vine și putreziciunea. Mulți însă vineți numai în leșin, s-au îngropat de vii; pentru aceasta e bine să nu se înmormânteze morții până în a treia zi(†).

„Pământ ești și în pământ te vei întoarce... Ferice de cei morți, care mor în Domnul, că se odihnesc de ostenelile lor; iar faptele lor vor merge după dânșii"(f).

(†) Vezi Arhim. Dionisie Tesaleanul, Medicina practică și alte cărți în care se vorbește despre aceasta; (f) Fac. 3 Rom. 5. Apc. 14[13];

Moartea Drepților

„Scumpă este înaintea Domnului moartea cuvioșilor Lui" (Ps. 115[5]/116[15]; 71/72[14]).

Fericit este creștinul dreptcredincios, care toată viața sa și-a petrecut-o după voia lui Dumnezeu, împlinind poruncile Lui și îmbogățindu-si sufletul cu înțelepciune de sus și cu fapte bune. Greutățile, necazurile, suferințele și feluritele primejdii și amărăciuni întâmpinate pentru dragostea lui Dumnezeu în împlinirea voii Lui, sunt trepte care-l ajută a sui sus pe creasta cerului, sunt pene la aripile sufletului, care-l ajută a zbura și străbate treptele văzduhului, până la Scaunul Dumnezeirii, sunt mărgăritare și pietre scumpe care-i împodobesc haina de nuntă, cu care va petrece în Împărăția lui Dumnezeu în vecii vecilor. Acești buni creștini, la ieșirea lor din viața aceasta trecătoare, trec din moarte în viață. „Adevăr, adevăr zic vouă, că cel ce ascultă cuvintele Mele și crede în Cel ce M-a trimis pe Mine, are viața veșnică și la judecată nu va veni; ci a trecut din moartea la viață:(g). Aceștia nu vor fi vătămați de a doua moarte(h).

Astfel, creștinul adevărat, iubit de Dumnezeu, stă pe patul morții plin de bucurie și veselie duhovnicească. El nu se teme nici de moarte, nici de judecată. Împăcat cu Dumnezeu, prin taina Sf. Spovedanii, pocăință, împărtășirea cu P.S. Trup și Sângele Domnului Hristos, și împodobit cu fapte bune, el privește la Sf. Cruce din mâna sa, reamintindu-și cu drag de vremile în care el și-a răstignit trupul cu patimile, viețuind în Hristos. Fața lui veselă, arată odihna lăuntrică, Dumnezeeasca mângâiere, sfânta ungere a Duhului vărsător de bucurie duhovnicească, care locuiesc în inima lui (i). Ochii, mintea și inima lui sunt îndreptate spre ceruri, către Dumnezeu, pe Care L-a iubit. Din fața și privirile lui senine, parcă se desprind cuvintele pline de dorința mutării la Dumnezeu. „Doresc a mă dezbrăca de trup și a fi pe veci cu Mântuitorul meu Iisus Hristos"(j). Îngerii lui Dumnezeu vin și se apropie să-i ia sufletul ca să-l ducă în Mâinile lui Dumnezeu. Cu fața veselă, Îngerul morții se apropie de creștinul plăcut lui Dumnezeu, și îi desleagă sufletul de legăturile trupului și ale morții, cu multă ușurință. Sufletul înaripându-se, își i-a zborul (din trupul său) dimpreună cu Sfinții Îngeri, străbătând văzduhul, spre Acela în Care a crezut, L-a iubit și I-a

---

(g) Ioan 5[24]; 3[16-18]; 6[40-47]; 8[51]; 20[31]; 1 Ioan 3[14]; (h) Apc. 2[11], 20[14], 21[8]; (i) Ioan 14[16-23], 1 Ioan 1[24]; 1 Cor. 3[10-23]; 6[19]; 2 Cor. 6[16]; Efs. 2[21-23]; Evr. 2[21-23]; Evr. 3[6]; 1 Petru 2[5]; Apc. 3[20]; (j) Filip 1[23], Comp. 3 Împ. 19[4]; 2 Cor. 5[8-10]; 2 Tim. 4[6];

slujit cu trup și suflet în toată viața lui. În zborul spre ceruri, el este întâmpinat de Mântuitorul Hristos înconjurat de oștile îngerești și de cetele sfinților, Care întinzându-și Mâinile, îi zice: „Bine slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincios, peste multe te voi pune. Vino și intră întru bucuria Domnului tău"(l).

Aceasta e fericita moarte a creștinilor bine plăcuți lui Dumnezeu, care cu statornicie au dus la bună desăvârșire lupta cea bună împotriva păcatelor, poftelor josnice ale trupului, lumii împătimite diavolului. Diavolul văzând, fuge amărât și rușinat.

Moartea drepților în lumina Dumnezeeștilor Scripturi

a) **Moartea drepților e o moarte fericită în Domnul:** „De viem, Domnului viem și de murim, Domnului murim. Deci, ori de viem ori de murim, ai Domnului suntem..." „De acum fericiți sunt cei ce mor în Domnul. Da — zice Duhul — aceștia se vor odihni de ostenelile lor; iar faptele lor vor urma cu ei"(m).

b) **Moartea drepților e o adormire în Domnul.** „Lazăr, prietenul nostru a adormit — a zis Iisus — Eu voi merge să-l deștept pe el". Ucenicii au zis Lui: „Doamne! De a adormit, se va mântui". Aceasta zicea Iisus despre moartea lui, iar lor li se părea că pentru adormirea somnului grăiește. Atunci le-a zis lor Iisus arătat: „Lazăr a murit..." (n). Ștefan, pe când îl ucideau cu pietre se ruga, zicând: „Doamne Iisuse primește Duhul meu!" Și îngenunchind, a strigat cu glas mare: „Doamne, nu le socoti lor păcatul acesta!" Acestea zicând, a adormit"(o).

c) **Drepții când mor își dau sufletele lor în mâna lui Dumnezeu:** „Doamne, în Tine mă încred... În mâinile Tale îmi încredințez sufletul. Tu mă vei izbăvi din orice rele, Doamne, Dumnezeul adevărului..."(p).

d) **Moartea drepților e fericită:** „Fericiți sunt cei morți care mor în Domnul de acuma, ca să se odihnească de ostenelile lor..."(r).

e) **Moartea corporală a câștig pentru drepți:** „Mie a vieții este Hristos; iar a muri îmi este câștig. Dar dacă trebuie să mai trăiesc în trup,

---

(l) Mt. $25_{14\text{-}16,\ 20\text{-}23,\ 34\text{-}40}$; $24_{46\text{-}47}$; Lc. 12_{44}; $22_{29\text{-}30}$; 2 Tim. 2_{17}; Evr. 12_2; 1 Petru 1_8; Apc. $3_{20\text{-}21}$, 21; (m) Rom. 14^8; Apc. 14^{18}, comp. Ecl. $4^{1\text{-}2}$, Apc. 20^6, 6^{11}; 1 Cor. $15^{20\text{-}58}$; 1 Tes. 4^{16}; 2 Tes. 1^7; Evr. $4^{9\text{-}10}$; (n) Ioan $11^{11\text{-}13}$; (o) F.Ap. $7^{58\text{-}60}$, comp. 1 Cor. 15^{18}; 1 Tes. $4^{13\text{-}17}$; (p) Ps. $30/31^5$; Lc. 23^{46}; F.Ap. 7^{59}; (r) Apc. 14^{13}; comp. Ecl. $4^{1\text{-}2}$; Apc. 20^6; 1 Cor. 15^{18}; 1 Tes. 4^{16}, 2 Tes. 1^7; Evr. $4^{9\text{-}10}$; Apc. 6^{11};

face să trăiesc, și nu știu ce trebuie să aleg. Sunt constrâns din două părți: aș dori să mă mut și să fiu împreună cu Hristos, căci ar fi mult mai bine; dar pentru voi este de mare trebuință ca să rămân în trup"(s).

f) **Moartea dreptilor este plină de pace:** „Acum slobozește pe robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău în pace, că văzură ochii mei mântuirea Ta, care ai gătit înaintea feții tuturor noroadelor, Lumină spre descoperirea nemurilor și slavă norodului Tău Israil..."(t).

g) **Moartea dreptilor aduce multă roadă:** „Amin, amin, grăiesc vouă, grăunțul de grâu căzând pe pământ, de nu va muri, el singur rămâne; iar de va muri roadă va aduce".

„Prin credință chemându-se Avraam, a ascultat de a ieșit la locul pe care era să-l ia spre moștenire și a ieșit, neștiind unde merge. Prin credintă a nemernicit în pământul făgăduinței, ca într-un pământ străin, în corturi locuind cu Isaac și cu iacob, cei dimpreună moștenitori ai aceleiași făgăduințe. Că aștepta cetatea care are temelii, al cărei meșter și lucrător este Dumnezeu. Prin credință și iarăși Sarra stearpă fiind, putere spre zămislirea sămânței a luat, și afară de vremea vârstei a născut, de vreme ce a socotit că este credincios Cel ce a făgăduit. Pentru aceia și dintru unul și acela încă fiind omorât, s-au născut ca stelele cerului cu mulțimea și ca nisipul cel fără de număr de pe lângă mare"(u).

h) **Moartea dreptilor este fără cârtire:** „Iată eu mor și Dumnezeu va fi cu voi... Eu mor, și cu cercetare vă va cerceta pe voi Dumnezeu, și vă va scoate pe voi din pământul acesta, în pământul care a jurat Dumnezeu părinților noștri: lui Avraam și lui Isaac și lui Iacob..."(v). Eu săvârșesc astăzi calea, ca și toți cei de pre pământ, și veți cunoaște cu inima voastră și cu sufletul vostru, că nici un cuvânt n-a fost deșert din toate cuvintele cele bune, care a zis Domnul Dumnezeul nostru către voi, toate au venit vouă, nici unul n-a lipsit dintr-acelea"(z). „Eu merg în calea a tot pământeanul — a zis David fiului său Solomon — iar tu întărește-te și fii bărbat. Păzește rânduielile Domnului Dumnezeului tău, ca, umblând în căile Lui să păzești poruncile, îndreptările, judecățile și mărturiile Lui..."(x).

i) **Moartea dreptilor e fără frică:** „De voi și umbla în mijlocul umbrei morții, nu mă voi teme de rele, că Tu cu mine ești Doamne"(a).

(s) Filip. 1^{21-24}; Comp. 2 Cor. 5^{8}; 2 Tim. 4^{6-8}; (t) Lc. 2^{29}; Is. 57^{8}; Ps. 36^{37}; 4 Împ. 22^{20}; Fac. 15^{15}; (u) Ioan 12^{24}; Evr. 11_{8-12}; (v) Fac. 48_{21}; 50^{24-25}; (z) Is. N. 23_{14}; (x) 3 Împ. 2_{2-3}; (a) Ps. $22/23_{4}$; Comp. Iov. 3_{5}; 10_{21-32}; 24_{17}; Ps. $43/44_{19}$; 3_{6}; 27_{1}; 118_{6}; Is. 43;

j) **Moartea este așteptată de drepți:** Moisi după ce a învățat deajuns pe Israeliți, a zis: „Astăzi, eu sunt în vârstă de o sută douăzeci de ani. De acum nu voi mai putea să merg în fruntea voastră. Însuși Domnul a zis către mine: „Tu nu vei mai trece Iordanul"(b). „De va și muri omul,

Moartea Patriarhului Iacob(a). „Scumpă este înaintea Domnului moartea cuvioșilor Lui"(b). Sufletele dreptilor sunt în mâna lui Dumnezeu și nu se va atinge de dânsele munca. Părutu-s-au întru ochii celor nepricepuți a muri și s-a socotit pedepsire ieșirea lor, și mergerea de la noi sfărâmare, iar ei sunt în pace, că înaintea feții oamenilor de vor și lua munci nădejdea lor este plină de nemurire, și puțin fiind pedepsiți cu mari faceri de bine se vor dărui, că Dumnezeu i-au ispitit pe dânșii și i-au aflat Luișsi vrednici. Ca aurul în topitoare i-au lămurit pe ei și ca o jertfă de ardere întreagă i-au primit. Și în vremea cercetării lor vor străluci și ca scânteile de paie vor fugi Judeca-vor limbi și vor stăpâni popoare și va împărăți întru dânșii Domnul în veci"(c).

(a) Fac. 49; 50; (b) Ps. 115^{5}; (c) Cartea Int. lui Solomon 3^{1-8}.

totuși, el va trăi și după ce își va sfârși zilele vieții sale. Aștepta-voi până ce iarăși voi fi. Atunci mă vei chema și eu îți voi răspunde... Anii ce-mi sunt înnumărați trec, și eu voi merge pe calea (veșniciei) pe care nu mă voi mai întoarce..."(c). „Eu știu că fără de zăbavă este lepădarea trupului meu,

(b) 2 Lege 31^{2}; (c) Iov. 14_{14-15}; 16^{22};

precum și Domnul nostru Iisus Hristos mi-a arătat mie. Totuși eu îmi voi da osteneala pururea a vă avea pe voi după ieșirea mea, ca să faceți pomenire de acestea..."(d).

l) **Moartea uneori e și dorită de drepți:** „Moisi a auzit pe popor plângând fiecare în familia lui, la ușa corturilor lor, nemulțumiți cu mâna dată lor. Domnul s-a aprins cu tărie; iar Moisi s-a întristat și a zis Domnului: „Doamne! Pentru ce ai mâhnit pe robul Tău și pentru ce n-am aflat har înaintea Ta? Pentru ce ai pus peste mine sarcina acestui popor întreg? Oare eu am zămislit pe poporul acesta? Oare el l-am născut, ca să-mi zici: „Poartă-l la sânul tău, cum poartă doica pe copil", până în țara pe care ai jurat părinților lui că i-o vei da? De unde să iau eu carne ca să dau la tot poporul acesta? Iată-i cum mi se plâng, zicând: „Dă-ne carne ca să mâncăm!" Eu singur nu pot ca să port pe tot poporul acesta, căci este prea greu pentru mine. De cât să te porți așa cu mine, mai bine omoară-mă Te rog, dacă am aflat milă la Tine, ca să nu-mi mai văd nenorocirea..."(e).

Ilie fugind de la fata Iezavelei, în pustie cale de o zi obosind, a stătut sub un ienupăr și și-a cerut moarte sufletului său, zicând: „Doamne! Destul îmi este mie! I-a sufletul meu de la mine, că nu sunt mai bun eu decât părinții mei. Acestea zicând s-a culcat și a dormit, iar Îngerul lui Dumnezeu l-a trezit și întărit(f).

Sfântul și dreptul Simeon, gârbovit de adânci bătrânețe, luând în brațe pe Pruncul Iisus, și-a cerut ieșirea din trupul slăbit, zicând: „Acum slobozește pe robul Tău Stăpâne, după cuvântul Tău în pace..." (g).

Adeseori dorea a ieși din corp și Sf. Ap. Pavel: „Noi știm, că de se va strica casa noastră cea pământească a cortului (corpului oemenesc) acestuia, zidire de la Dumnezeu avem casă nefăcută de mână, veșnică în ceruri. Noi după aceasta suspinăm, dorind să ne îmbrăcăm întru locașul nostru cel din cer. Numai dacă ne vom îmbrăca, nu ne vom afla goi. Că cei ce sunte, în cortul (trupul) acesta suspinăm, îngreuindu-ne, nu că dorim să fim desbrăcați de trupul acesta; ci dorim să fim îmbrăcați cu trupul celălalt (nestricăcios și nemuritor) peste acesta, pentru că ce este muritor în noi să fie înghițit de viață... Da, noi suntem plini de încredere și binevoim mult mai mult să părăsim trupul acesta, ca să fim acasă (în Împărăția Cerească) cu Dumnezeu..."(h).

„Mie a vieții este Hristos; iar a muri îmi este câștig... Eu mă văd cuprins de amândouă; dorință având a mă slobozi (din corp) și împreună

(d) 2 Petru 1_{14-15}; comp. Mt. 16^{2-7}; 20_{17}; Mc. 8_{31}; 9_{31}; 10_{33}; Lc. 9^{22}; 18_{31}; 24_{6-7}; (e) Num. 11_{10-15}; (f) 3 Împ. 19_{4-19}; (g) Lc. 2^{25-32}; (h) 2 Cor. 5_{1-8};

cu Hristos a fi, mai bine cu mult mai vârtos. Însă a rămânea în trup mai de folos este pentru voi..."(i).

m) **Moartea pune pe drepți la adăpost de orice rău:** „Cuvintele acestea care le-ai auzit — a zis Domnul împăratului Iosia — pentru care s-a mâhnit inima ta și te-ai smerit de fața Domnului, auzind câte au grăit asupra locului acestuia și asupra celor ce locuiesc într-însul, că se vor stinge și se vor osândi, și ți-ai sfâșiat hainele și ai plâns înaintea Mea, și Eu am auzit — zice Domnul — pentru aceasta, iată Eu te voi adăuga pe tine la părinții tăi, vei fi adăugat în pace în mormântul tău și nu-ți vor vedea ochii toate nenorocirile pe care le voi aduce asupra locului acestuia și peste cei ce locuiesc într-însul..."(j). Omul drept, chiar și la moartea sa este plin de nădejde(l). „Vedeți cum a pierit dreptul? Și nimeni nu i-a aminte? Bărbații drepți pier, și nimenea nu socotește că de către fața nedreptății a pierit dreptul! Fi-va în pace îngroparea lui, luatu-s-a din mijloc! Cel ce a umblat pe calea vieții, se odihnește în culcușul lui"(m).

n) **Moartea drepților uneori e mucenicească:** „Când a deschis Îngerul a cincea pecetie, — istorisește Sf. Ioan Teologul — am văzut sub Jertfelnic sufletele celor junghiați pentru Cuvântul lui Dumnezeu, și pentru mărturisirea pe care o aveau. Ei strigau cu glas mare, zicând: „Până când Stăpânul cel Sfânt și adevărat, nu judeci și nu isbândești sângele nostru, de la cei ce locuiesc pe pământ?" Fiecăruia li s-a dat veșminte albe și li s-a zis lor: ca să se odihnească încă puțină vreme, până ce se vor împlini și cei dimpreună robi cu ei și frații lor, care vor să se omoare (de lume) ca și ei...". Ei au biruit pe Satana, pentru Sângele Mielului și pentru cuvântul mărturiei lor. Aceștia nu și-au iubit sufletele lor până la moarte... Iarăși am văzut Scaune, și au șezut pe ele (sfinții) și judecata li s-a dat lor. Am văzut și pe sufletele celor tăiați pentru mărturia lui Iisus și pentru Cuvântul lui Dumnezeu și care nu s-au închinat fiarei, nici chipului ei și n-au luat semnul (Nr. 666) pe fruntea lor și pe mâna lor. Aceștia au viețuit și împărățit cu Hristos..."(n).

o) **Moartea drepților este de mare preț înaintea Domnului:** „Scumpă este înaintea Domnului, moartea cuvioșilor Lui"(o).

(i) Filip, 1^{21-24}; (j) 4 Împ. 22^{19-20}; 2 Paral. 34^{26-28}; (l) Prov. Sol. 14^{32}. Comp. Iov. 13^{15}; 19^{26}; Ps. 23^{4}; 37^{37}; brit. 2 Cor. 1^{9}, 5^{8}, 2 Tim 4^{18}; (m) is. 57^{1-2}; (n) Apc. 6_{9-11}; 12_{11}; 20_{4}; (o) Ps. 115_{5} / 116_{15}; 71/ 72_{14};

p) **Dumnezeu păzește pe credincioșii Săi în viață, în moarte și după moarte:** „Mare este Domnul nostru și lăudat de toți, în Cetatea Dumnezeului nostru, pe muntele Lui cel sfânt... Străbateți Sionul și ocoliți-l... și povestiți celor ce vor veni după ei, toate frumusețile și întăririle lui. Iată Dumnezeul acesta este Dumnezeul nostru în vecii vecilor. El este călăuza noastră până la moarte...(p).

Domnul te va călăuzi neîncetat, îți va sătura sufletul chiar și în locuri fără de apă. El va da din nou putere mădulărilor tale, și tu vei fi ca o grădină bine udată, ca un isvor care pururea nu seacă. Ai tăi vor zidi iarăși pe dărămăturile de mai înainte, vei ridica din nou temeliile străbune, vei fi numit: „Dregător de spărturi", „Cel ce drege drumurile și face țara cu putință de locuit". Dacă îți vei opri piciorul în zilele Mele de serbare, ca să nu-ți faci gusturile tale în zilele Mele cele sfinte, dacă ziua Mea cea sfântă va fi desfătarea ta, ca să sfințești pe Domnul, slăvindu-L, și dacă Îl vei cinsti neurmând căile tale, neîndeletnicindu-te cu treburile tale și nedându-te la flecării, atunci te vei putea desfăta în Domnul. Eu te voi sui pe înălțimile țării și te voi face să te bucuri de moștenirea tatălui tău(r). Domnul vă va întări pe voi până la sfârșit..."(s).

r) **Dumnezeu se află cu plăcuții Săi și la moarte:** Domnul mă paște și nimic nu-mi va lipsi. În locul pășunei, acolo m-au sălășluit, la apa odihnei m-au hrănit, sufletul meu l-a întors. Povățuitu-m-au pe cărările dreptății pentru numele Lui. Că de voi și umbla în mijlocul umbrii nu mă voi teme de rele, că Tu cu mine ești"(t).

s) **Domnul Hristos isbăvește pe credincioșii Săi de frica morții;** „Cum am purtat chipul celui pământesc să purtăm și chipul Celui Ceresc, căci carne și sânge nu vor putea moșteni Împărăția lui Dumnezeu, nici stricăciunea pe nestricăciune va moșteni... Iar când se va îmbrăca stricăciosul acesta întru nestricăciune, și muritorul acesta întru nemurire, atunci se va împlini cuvântul care este scris: „Înghițitu-s-a moartea întru biruință. Unde-ți este moarte boldul tău? Unde-ți este iadule biruința ta? Iar boldul morții este păcatul; iar puterea păcatului este legea. Însă noi dăm mulțumită lui Dumnezeu, Carele ne-a dat nouă biruință întru Domnul nostru Iisus Hristos..."(u). Cela ce sfințește și cei ce se sfințesc dintr-Unul sunt toți... Deci de vreme ce s-au făcut părtași pruncii Trupului și Sângelui Domnului, și Același asemenea S-a împărtășit acelorași, ca prin moarte să surpe pe cel ce are stăpânirea morții, adică pe diavolul; Și să isbăvească pe aceia care în

(p) Ps. 47/48; (r) Is. 58_{11-14}; (s) 1 Cor 1_{8}; (t) Ps. 22/23; (u) 1 Cor 13_{48-58};

toată viața erau supuși robiei... Că întru ceea ce a pătimit, Însuși fiind ispitit, poate și celor ce se ispitesc, să le ajute..."(v).

t) **Moartea, viața, îngerii nu ne vor despărți pe noi de dragostea Domnului nostru Iisus Hristos:** „Pentru Tine suntem omorâți toată ziua. Socotitu-ne-am ca niște oi de înjunghiere. Totuși, sunt încredințat, că nici moartea, nici Îngerii, nici căpteniile, nici puterile, nici cele de acum, nici cele viitoare, nici înălțimea, nici adâncimea, nici altă făptură oarecare, nu poate să ne despărțească pe noi de dragostea lui Dumnezeu, care este întru Hristos Iisus Domnul nostru"(z).

„Cel ce își iubește sufletul său, pierde-l-va pe el, și cela ce își urăște sufletul său în lumea aceasta, în viață veșnică îl va păzi pe el. De slujește cineva Mie, Mie să-Mi urmeze, și unde voi fi Eu, acolo și sluga Mea va fi; și de va sluji cineva Mie, îl va cinsti pe el Tatăl Meu"[1]).

Fericitul Filaret dând săracilor averile sale și apoi chiar puținul rămas pentru existența sa, și-a agonisit loc și scaun strălucit în Împărăția lui Dumnezeu. „Fiți milostivi, precum și Părintele vostru cel din ceruri, este milostiv... Fericiți cei milostivi căci aceia se vor milui... Mila se laudă și se preaslăvește în ziua judecății..." (Mt. 5_{48}; Lc. 6_{36}; Mt. 5_{7}; 6_{14}; Mc. 11_{25}; 2 Tim 1_{16}; Evr. 6_{10}; Fac. 2_{13}; Mt. 25_{31-50};

Vezi viața fer. Filaret.

(v) Evr. 2_{11-18}; (z) Rom. 8_{36-39}; (1) Mt. 12^{25-26};

u) **Moartea duce pe cei drepți la odihnă:** „Acolo (în Veșnicie) odihnesc cei osteniți cu trupul... Moartea este odihna omului, că l-a acoperit pe el Dumnezeu. Fericiți cei ce mor în Domnul, că de acum se vor odihni de ostenelile lor"(x).

v) **Moartea drepților le aduce mângâiere; iar nedrepților chinuri grele:** „Era un oarecare bogat, și se îmbrăca în porfiră și în vison, veselindu-se în toate zilele luminat. Și era un sărac oarecare, anume Lazăr, care zăcea înaintea ușii lui plin de bube, care poftea să se sature din sfărâmiturile ce cădeau din masa bogatului; ci și câinii venind lingeau bubele lui. Și a fost că a murit săracul și s-a dus de Îngeri în sânul lui Avraam, și a murit și bogatul și s-a îngropat; și în iad ridicându-și ochii săi, fiind în munci grele, vede pe Avraam de departe și pe Lazăr în sânurile lui. Și ei strigând, a zis: Părinte Avraame, miluiește-mă și trimite pe Lazăr, să-și întingă vârful degetului în apă și să-mi răcorească limba, că mă chinuiesc în văpaia aceasta. Iar Avraam a zis: fiule, adu-ți aminte că ai luat cele bune ale tale în viața ta și Lazăr asișderea cele rele; iar acum acesta se mângâie; iar tu te chinuiești; și peste toate acestea între noi și între voi prăpastie mare s-a întărit; ca cei ce vor vrea să treacă de aici către voi, să nu poată, nici cei de acolo la noi să treacă. Și a zis: rogu-te dar, Părinte, ca să-l trimiți pe dânsul în casa tatălui meu; că am cinci frați, să le mărturisească lor, ca să nu vie și ei la acest lor de muncă. Și a zis Avraam lui: Au pe Moisi și pe Prooroci, să-i asculte pe dânșii. Iar el a zis: nu, Părinte Avraam; ci de va merge cineva din morți la dânșii se vor pocăi. Și i-a zis lui: dacă nu ascultă pe Moisi și pe Prooroci, măcar de ar și învia cineva din morți; nu vor crede"(a).

z) **Moartea aduce drepților înviere spre viața fericită; iar nedrepților înviere spre osânda veșnică:** Învia-vor morții și se vor scula cei din mormânturi și se vor veseli cei de pe pământ, că roua (Darul Duhului Sfânt) cea de la Tine, vindecare lor este, dar pământul necredincioșilor va cădea... Mulți din cei ce dormeau aici în țărâna pământului, se vor scula, unii la viață veșnică, iar alții la ocară și rușine veșnică... Vine ceasul întru care toți cei din mormânturi vor auzi glasul Lui, și vor ieși cei ce au făcut cele bune întru învierea vieții, iar cei ce au făcut cele rele întru învierea judecății..."(b).

x) **Moartea drepților este desfătare de vederea Domnului Hristos:** Domnul nostru Iisus Hristos, a zis tâlharului pocăit: „Astăzi vei fi cu Mine

---

(x) Iov. 3^{17-23}; (a) Lc. 16_{13-31}; (b) Is. 26_{19}; Dan. 12^{2-3}; Ioan 5^{28-29};

în Rai"; iar ucenicilor Săi: „În Casa Tatălui Meu multe lăcașuri sunt... Eu voi merge să gătesc vouă loc, și iarăși voi veni și vă voi lua pe voi la Mine, ca unde sunt Eu să fiți și voi..."(c).

y) **Moartea drepților îi aduce la moștenirea cerească:** vezi fraza literei l, la pag. 265-6.

a) **Moartea aduce creștinilor adevărați cununa dreptății și a vieții:** „Lupta cea bună m-am luptat, călătoria am săvârșit, credința am păzit. De acum mi s-a gătit mie cununa dreptății, pe care mi-o va da mie Domnul, Judecătorul cel drept, în ziua aceea; și nu numai mie; ci și tuturor celor ce au iubit arătarea Lui... Fericit bărbatul carele rabdă ispita, căci lămurit făcându-se, va lua cununa vieții, care o a făgăduit Domnul celor ce îl iubesc pe El... Când se va arăta mai marele păstorilor, veți lua cununa slavei cea nevestejită... Nimic nu te teme, de cele ce ai să pătimești; că iată diavolul va să arunce dintru voi în temniță, ca să vă ispitiți, și veți avea necaz în zece zile, fii credincios până la moarte și-ți voi da ție cununa vieții..."(d).

b) **Moartea drepților nu trebuie să întristeze pe cei de aproape:** „Nu plângeți, că n-a murit; ci doarme... Nu voi să nu știți voi fraților pentru cei ce au adormit, ca să nu vă întristați, ca și ceilalți care n-au nădejde. Pentru că de credem că Iisus a murit și a înviat, așa și Dumnezeu, pre cei adormiți întru Iisus, aduce-i-va împreună cu El. Că aceasta grăim vouă cu cuvântul Domnului, că noi cei vii, care vom fi rămași, întru venirea Domnului, nu vom întrece pe cei adormiți. Că însuși Domnul întru poruncă cu glasul Arhanghelului și întru trâmbița lui Dumnezeu Se va pogorî din cer, și cei morți întru Hristos vor învia întâiu. După aceea, noi cei vii care vom fi rămași, împreună cu dânșii ne vom răpi în nori, întru întâmpinarea Domnului în văzduh; și așa pururea cu Domnul vom fi. Drept aceea mângâiați-vă unii pe alții cu cuvintele acestea"(e).

c) **Cei răi doresc a avea moartea drepților:** Cine a numărat sămânța lui Iacob? Și cine va înumăra noroadele lui Israil? O, de aș avea și eu moartea celor drepți, și sfârșitul meu să fie ca al lor; iar sămânța mea să fie ca sămânța lor"(f).

(c) Lc. 23^{43}; Ioan 14^{2-3}; 2 Cor. 5_{1-8}; Filip 1^{23}; 1 Tes 4_{16-17}; Ioan 12^{26}, 17^{24}; Apc. 21: (d) Vezi 2 Tim. 4^{8}; Iac. 1^{12}; 1 Petru 5^{4}; Apc. 2_{10}; (e) Lc. 8^{52}; 1 Tes. 4_{13-18}; (f) Num. 23_{10};

Exemple: Avraam: Fac. 15[15]; 25[8-11]; Isaac; Fac. 35[29]; iacob; Fac. 49[33]; Iosif: Fac. 50[24-26]; Aaron; Num. 20[28-29]; Moisi: II Lege 31[16]; 34; Iisus Navi: Is. N. 23[14]; 24; Ghedeon: Judec. 8[32]; David: 3 Împ. 2[2, 10]; 1 Paral. 29[28]; Elisei: 4 Împ. 13[14-21]; Iosia: 4 Împ. 22[20]; 2 Paral. 34[28]; Iov 42[17]; Tâlharul de pe Cruce: Lc. 23[42-43]; Ștefan: F. Ap. 7[60].

Trecerea din moarte în viață a cuviosului Macarie.

Cuviosul Macarie ajungând la vârsta înaintată de 97 de ani, a venit vremea a trece din viața. Însă nu fără știre i-a fost lui sfârșitul, pentru că de fața stându-i doi bărbați prea cinstiți, i-au zis: „Bucură-te o! Macarie". Și unul dintr-înșii Era Sfântul Antonie, povățuitorul pustiei, iar altul Sfântul Pahomie, învățătorul vieții monahicești. Aceștia i-au zis lui: „Hristos ne-a trimis ca bine să-ți vestim sfârșitul tău cel de bucurie; pentru că de acum peste nouă zile vei trece la viața cea pururea fiitoare, și vom veni și noi în ziua aceea la tine, și cu bucurie te vom lua cu noi, ca, înaintea Scaunului Stăpânului să stai împreună cu noi, și să te îndulcești de hrana cea fără de moarte". Apoi zicându-i: *„pace ție"*, s-au făcut nevăzuți de la ochii lui. Iar Dumnezeescul Macarie chemând pe ucenicii săi, le-a zis: „Vremea ieșirii mele o! fiilor, iată a sosit, iar pe voi bunătății Domnului vă încredințez; deci, să păziți rânduielile părintești, și predaniile pustniciei". Apoi oarecărora, pe care îi știa că sunt mai buni cu faptele, le-a încredințat îngrijirea pentru cei ce intrase de curând în viața monahicească, care cu duhovnicească vârstă erau încă prunci. Și puindu-și pe dânșii mâinile, și învățându-i din destul, apoi rugându-se pentru dânșii, se pregătea de moarte.

Deci, sosind ziua a noua, un Heruvim cu mulțime de Îngeri, stând înaintea Dumnezeescului Părinte, i-a zis: „Scoală-te, următorule al Domnului și mergi cu noi la viața veșnică, ridică-ți ochii tăi împrejur, și vezi, câte cete din cei fără de trupuri și de Sfinți, s-au trimis ție de la Atotțiitorul, ca să te aducă la Sine. Vezi soborul Apostolilor, adunarea Proorocilor, mulțimea Mucenicilor, ceata Arhiereilor și a Pustnicilor, unirea Cuvioșilor și a Drepților. Deci, dă-mi sufletul tău, care mi-a fost dat mie de Dumnezeu, ca să-l păzesc în trup; iar acum despărțindu-se din legăturile trupești, ca pe o bogăție să-l iau cu cinste, și trecându-l prin puterile cele protivnice, să-l duc înaintea Dumnezeescului Scaun al Stăpânului ca să se veselească cu toții Sfinții cei din veac". Acestea grăindu-le acel înfricoșat Heruvim, fericitul Macarie sărutând pe toți cei ce erau lângă dânsul, și pentru dânșii rugându-se, și-a ridicat ochii și mâinile

în sus, zicând cel mai de pe urmă cuvânt: „În mâinile Tale Doamne, dau duhul meu". Și astfel și-a dat fericitul său suflet, lăsând multă plângere ucenicilor. Apoi adaugă Serapion și aceasta, pe care a auzit-o de la cuviosul Pafnutie, care era unul din ucenicii lui Macarie: cum că acel sfânt suflet fiind ridicat de Heruvim, și spre cer suindu-se, unii din părinți

Trecerea Sf. Macarie de la cele vremelnice. Suflet drept-credincios și vrednic slujitor al lui Dumnezeu, mergi la cer, intră în ceruri, odihnește-te în sânul lui Avraam, privește corul Îngerilor, slava, măreția și splendoarea preafericiților, sau mai bine, unește-te cu corul lor și bucură-te... „Sunt convins că tu ești acum într-o stare mult mai bună decât situațiunea vizibilă în care erai mai înainte: tu asculți glasul celor ce se veselesc, tu vezi bucuria Îngerilor, odihna cerească, vederea Slavei Dumnezeești și mai mult decât toate, strălucirea celei mai curate și mai perfecte lumi, de care te inundează Prea Sfânta Treime. Acestea nu se mai răpesc sufletului, căci acesta nemaifiind legat și distras de simțiri, poate privi și pricepe cu totul Treimea, Care strălucește sufletele noastre cu Soarele Divinității. Tu te bucuri de toate bunurile, ale căror ramuri te atingeau deja pe pământ spre răsplătirea sincerii tale aspirațiuni către ele (Sf. Grigore Teologul cuv. funebre).

priveau cu ochii sufletești spre diavolii cei din văzduh, cum stau departe și strigau: O! de ce slavă te-ai învrednicit Macarie!" Iar Sfântul le răspundea: *„Nu, căci încă mă tem; pentru că nu știu dacă am făcut vreun lucru bun"*. Apoi vrăjmașii cei ce erau mai sus în văzduh, strigau: „Cu adevărat ai scăpat de noi Macarie". Iar el zicea: *„Ba nu. căci îmi mai trebuie ceva, ca să scap"*. Și fiind acum înlăuntrul porților cerești, diavolii plângând, strigau: „Ai scăpat de noi, ai scăpat!" Iar el cu mare glas le-a răspuns:

„Cu adevărat, am scăpat de meșteșugurile voastre, cu puterea Hristosului meu fiind îngrădit!". Astfel a fost viața, sfârșitul și mergerea la veșnica viața, a cuviosului părintelui nostru Macarie. Dar se mai află despre acest cuvios părinte, cuvinte și povestiri în Pateric, și pe aiurea; deci, cel ce va voi, poate să caute acolo; iar noi făcând sfârșitul povestirii, slăvim pe Tatăl, și pe Fiul și pe Sfântul Duh, unul Dumnezeu cel slăvit întru Sfinții Săi, în veci. Amin(†).

Moartea Păcătoșilor

Dumnezeeasca Scriptură arată că moartea păcătoșilor nepărăsiți de păcate este cumplită. Așa adeverește împăratul și Proorocul David (g), și tot așa adeveresc drepții Proorocii, Apostolii și Sf. Părinți. Omul păcătos, care nu se părăsește de păcatele sale, nu și le mărturisește, nu se căiește și nu pune început bun, viețuiește în întuneric și în umbra morții. Mintea păcătoșilor e îmbrobodită de păcate pentru a nu vedea iadul ce cască să-i înghită; iar boldul conștiinței e tocit pentru a nu se înfrâna niciodată de a mai alerga în căile pierzării. Însă toate trec rând pe rând, și păcătoșii, unii după alții, se apropie de pragul veșniciei să-și dea tributul poruncit(h).

Priviți la păcătosul nepocăit svârcolindu-se pe patul morții. Pe dinaintea ochilor minții lui trec rând pe rând, păcatele, nelegiuirile lui, care-l osândesc aspru, unele după altele. Păcătosul este chinuit de durerile trupești și copleșit în suflet de întristare, de mâhnire, de frică, de groaza morții și de venirea judecății cu răsplata faptelor(i). El se vede părăsit de tot ajutorul și mângâierea, pentru că n-a crezut în Dumnezeu, Care mântuiește și face viu; ci s-a împotrivit cuvintelor și rânduielilor Lui. Moartea stă înaintea lui umplându-l de groază. Toare bucuriile, toate averile, toate desfătările și plăcerile, toate măririle deșarte, au dispărut de dinaintea lui. Diavolul care l-a urmărit pas cu pas în toată calea vieții lui pământești, îi arată catastifele cu păcatele lui, scrise în ele. O duh înrăutățit și viclean! Tu înșeli pe om în viața lui cu desfătări, plăceri și slave pieritoare, și apoi în ceasul cel mai de pe urmă i le pui înainte, înfricoșându-l și torturându-l ca un tâlhar ucigaș, odios ce ești! Sărmanul păcătos! Cine poate spune cumplita desnădăjduire ce-l așteaptă, când privește cu groază mulțimea păcatelor sale, și răsplata lor; înfricoșata judecată, veșnica pierzare, veșnicul blestem și veșnicile munci în iad?! Privind înspăimântat și îndurerat în jurul lui, el nu vede nimic care să-l mângâie, fără numai grozăvii cumplite.

(†) V.Sf. 19 a I-a o.c. 936-940; (g) Ps. 33^{22}/ 34^{21}; (h) Fac. 3^{10}; Iov. 21^{26}; 34^{15}; Ecl. 3^{20}; 12^{7}; Rom. 5^{12}; Evr. 9^{27}; (i) Iez. 3^{27}; Dan. 12^{10}; 2 Tim. 3^{13}; Apc. 22_{11};

Conștiința adormită oarecând, prin mulțimea clevetirilor făcute aproapelui său, acum se deșteaptă și îl osândește, chinuindu-l cumplit. Iadul, odiosul uriaș balaur infernal, își cască gura sa să-l înghită pentru veșnicie. Îngerul bun și luminat, destinat de la Sf. Botez, pentru păzirea lui, l-a părăsit, fiindcă veșnic, a călcat în picioare făgăduința depusă la primirea Sf. Botez, a ungerii cu Sf. Mir și a împărtășirii cu Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului. Așișderea și făgăduințele date la Scaunul Sf. Spovedanii și alte făgăduințe Sfinte. Spiritele infernului îl înconjoară și-l îngrozesc cumplit prin feluritele lor gâlcevuri, sbierete și alte felurite înfricoșări infernale. Astfel dându-și sufletul, omul păcătos, se înfățișează la judecata particulară înaintea Domnului Iisus Hristos. Acolo așteptând cu groază, va auzi înfricoșatele cuvinte ieșind din gura înfricoșatului Judecător: „Du-te de la Mine blestematule în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerului lui".

Așa pățesc cei ce se îmbogățesc în fără-de-legi și nu în Dumnezeu se îmbogățesc(l). Îmbogățirea în păcate și în dragostea păcătoasă a lumii, îl face pe bietul om lepădat și osândit de Dumnezeu, șters din „Cartea Vieții", desmoștenit din Împărăția lui Dumnezeu, smuls din lumea fericirii; din oștile îngerești și din mulțimea Sfinților, depărtat de la Fața lui Dumnezeu, aruncat în subteranele iadului, în munca veșnică, în focul care nu se stinge niciodată și în gura viermilor, care nu mor niciodată.

Mult mai cumplită este însă moartea acelora care primind Dumnezeescul Dar, nu l-au păzit și cunoscând pe Domnul Hristos, n-au vieţuit lângă Dânsul; ci s-au dedat voilor păcătoase ale trupului, amăgirilor lumii deșarte și poftelor diavolului(m). „Păcătuind noi de bună voie, (și rămânând mereu în păcate), nu mai rămâne jertfă pentru păcate; ci o așteptare înfricoșată, și iuțimea focului care va să mănânce pe cei potrivnici... Că, cu neputință este celor ce s-au luminat odată și au gustat Darul cel ceresc și s-au făcut părtași Duhului Sfânt, și au gustat Cuvântul cel bun al lui Dumnezeu și puterile veacului celui viitor, și au căzut, (intenționat cu știință, de bună voie în păcate; ca iarăși să se înoiască spre Pocăință, a doua oară răstignind lorușî pe Fiul lui Dumnezeu și batjocorindu-L... „Aceștia sunt asemenea unui pământ blestemat, care dă agricultorului care-l muncește: pir, bălării, spini, ciulini, mărăcini și pălămidă în loc de legume și bucate bune după sămânță semănată într-însul"(n). *„Cel ce face păcatul robul păcatului este"*(o).

Să ne părăsim de păcatele cu care ne-am înfășurat în trecutul vieții noastre, cât mai grabnic, și să ne curățim mai înainte de a ne prinde

---

(l) Lc. 12^{16-20}; 16^{19-31}; 13^{24}; F.Ap. 5^{1-10}; 1 Tim. 6^{10}; (m) Rom. 1^{18-32}; Gal. 5^{16-21}, Iac. 4^{4}; 2 Petru 2; 1 Ioan 2^{15-19}; Ioan 8^{44-47}; (n) Evr. 10^{26-27}; 6^{4-8}; (o) Ioan 8^{34}; Rom. 6^{19}; 2 Petru 2^{19}; 1 Ioan 3^{8};

moartea și a cădea în osânda veșnică. *„Iată securea stă la rădăcina pomilor. Deci tot pomul care nu face roade se taie și în foc se aruncă..."* (p) *„Spălați-vă, curățiți-vă, scoateți, vicleșugurile din inimile voastre...*(r). *„Părăsiți-vă de răutăți și faceți binele..."*(s). *„Fiți gata întotdeauna, că nu știți ziua nici ceasul în care Fiul Omului va veni"*(t).

Moartea este plata păcatului

Aceasta o adeveresc Dumnezeeștile Scripturi. Dumnezeu în zilele creației n-a făcut moarte, dar ne-a condamnat la moarte! Cum? va zice oricare om. Dumnezeu Creatorul zidind în a șasea zi a creației (Vineri) pe om i-a dat o poruncă ca să o păzească. El a hotărât, că de o va păzi va fi viu; iar de o va călca va muri. „Domnul Dumnezeu — istorisește Dumnezeeasca Scriptură — după ce a făcut cerul, pământul cu toate cele dintr-însele și pe om; a luat pe om și l-a pus în grădina Edenului, ca să o lucreze, s-o păzească și să se veselească într-însa. Însă pentru a-L socoti totdeauna drept Stăpânul suprem al tuturor făpturilor, și a nu-L da uitării, i-a dat porunca aceasta: „Îți dau voie să mănânci după plăcerea ta din toți pomii grădinii Paradisului; dar din pomul cunoștinței binelui și al răului să nu mănânci, căci în ziua în care vei mânca din el vei muri negreșit..."(u). Omul înșelându-se de diavolul grăitor din șarpe, a călcat porunca, crezând că nu va muri, și a căzut în păcatul care l-a ucis. De atunci până azi și până va fi lumea, fiecare om se naște cu sentința morții pe fruntea lui. Moartea îl urmărește pe om din clipa în care se naște și până în locul unde-l ajunge și-i retează firul vieții. Moartea se poate observa în toate sforțările pe care le face omul pentru a o îndepărta și a-și mai păstra viața câtva timp. Oboseala care ne găbășește în toate luptele și actele noastre zilnice, oare nu este ghiara morții care ne prevestește în fiecare clipă să ne pregătim pentru plecarea din lumea aceasta în veșnicie? Noi zilnic luptăm cu oboseala, ca și cu foamea, cu setea, cu somnul și cu alte greutăți și trebuințe ale vieții. Mâncăm, bem, dormim, ne odihnim, ca să nu murim de foame, de sete, de somn, sau de oboseală. Noi, mâncăm, bem, lucrăm, ne odihnim în toate zilele, priveghem și dormim pentru ca să ne susținem viața. Dar cu toate îngrijirile noastre, noi tot vom muri, adică tot vom trece fiecare rând pe rând din viața aceasta, *„Pentru că n-avem aici cetate stătătoare; ci, pe cea viitoare o căutăm"*(v).

(p) Mt. 1^{2-12}; 7_{19}; Lc. 13^{1-9}; Ioan 15^{6}; (r) Is. 1^{16-27}; Ier 4^{14}; 1 Cor. 6^{11-20}; Rom. 12; (s) 1 Petru 3^{11-12}; (t) Mt. 25; (u) Fac. 1; 2; 3; (v) Evr. 13_{13-14}; 11_{10-16}; 12_{22-24}; Mih. 2_{10}; Filip. 3_{20};

Moartea ne urmărește pas cu pas. Ea nu caută nici la vârstă, nici la stare. Întotdeauna ea își întinde mâinile ei reci de ghiață pe capetele bătrânilor. Ea aruncă cursele ei înșelătoare sub picioarele tinerilor. Moartea nu se teme de nimeni, n-are milă de nimeni. Nimic n-o înduioșează, nimic n-o oprește, nimeni nu este în stare s-o nimicească. Ea disprețuiește știința doctorilor, își bate joc de străduințele lor, le răstoarnă socotelile și le nesocotește puterea doctorilor, lăsându-i uimiți. Ea adeseori răpește pe om grabnic, nelăsându-l să-și orânduiască moștenitor, nici să-și facă testamentul. Ea lucrează grabnic, hotărât și cu precizie la executarea sentinței dată de Dumnezeu.

Noi oamenii suntem în lumea aceasta, ca într-o casă care nu este a noastră. Locuim într-însa ca chiriași fără clauză și fără termen. Stăpânul ei este Dumnezeu. El ne-a închiriat-o ca s-o avem drept locuință asigurată pentru un timp nelimitat. El n-a făcut contract cu noi pentru un anumit număr de ani. Nu s-a angajat cu nimic în acest sens. Astfel, El ne va scoate afară din ea, când va vrea. Deci, noi trebuie să fim gata întotdeauna pentru această ieșire, când ne va porunci, căci oricum vom fi, tot trebuie să ieșim chiar dacă nu am vrea noi(z). Să nu uităm, că deși toate ușile pământești se deschid înaintea aurului, nu însă și porțile cerului.

„Privegheați și vă rugați neîncetat, fiți gata întotdeauna, că nu știți când va veni Fiul Omului, seara, la miezul nopții, la cântatul cocoșului, ori dimineața, ca nu cumva venind să vă afle dormind... Luați seama să nu se îngreueze inimile voastre cu sațiul mâncării, cu beția și cu grijile lumii acestia, și fără de veste să vie asupra voastră ziua aceea. Căci ca o cursă va veni peste toți cei ce locuiesc pe fața pământului. Privegheați întotdeauna și fiți gata..."(x).

Dracii batjocoresc cortegiul funebru, care însoțește numai până la mormânt corpul neînsuflețit al unui groaznic păcătos.

Sf. Andrei cel nebun pentru Hristos, umblând într-o vreme prin cetate, a văzut de departe pe un mort ducându-l la groapă; și fusese omul acela foarte bogat, și mulțime multă de norod mergea după dânsul, cu multe lumânări și cu tămâieri; iar clericii cântau pe lângă el obicinuitele cântări ale îngropării, și plângere multă de la ai săi se auzea. Iar Sfântul vedea, cu mai înainte văzătorii săi ochi, ce se petrecea la mortul acela, și a stătut, privind: și a început a nu se simți pe sinești mult timp, și iată a văzut o

(z) Vezi pe larg despre aceasta în Scrierile Sfinților: Vasilie cel Mare, Ioan Gură de Aur, Grigorie, Efrem Sirul, Augustin ș.a.; (x) Mt. 24_{36-51}; 25; Mc. 13_{33-35}; Lc. 12_{35-48}; 21_{20-36};

mulțime de arapi înaintea lumânărilor mergând, și cu glas mare strigau: „Amar lui, amar lui". Și ținrau niște saci în mâini, și turnau cenușă pe oamenii, care mergeau împrejurul mortului. Iar ceilalți, de veselie și de bucurie, jucau și râdeau, fără de rușine, ca niște desfrânate nerușinoase; alții ca niște câini urlau, iar alții guițau ca porcii, căci al lor era mortul acela; alții mergând împrejurul lui, stropeau pe cel mort cu apă puturoasă; iar alții prin văzduh împrejurul patului sburau și mare putoare ieșea din trupul păcătosului aceluia; iar alții în urmă mergeau plesnind cu mâinile și cu picioarele, zgomot mare făcând, batjocorind pe cei ce cântau, și grăind: „Să nu vă dea vouă Dumnezeu, niciunuia, ca să vedeți lumina, ticăloșilor creștini, căci cântați la un câine: „Cu sfinții odihnește sufletul lui"; ci încă robul lui Dumnezeu îl numiți pe acesta, carele este vinovat de toată răutatea".

Și privind Sfântul, iarăși, a văzut pe unul din boierii drăcești, având ochii învăpăiați, care ținea în mâinile sale pucioasă și smoală, și mergea la mormântul nenorocitului aceluia, ca să-i arză trupul lui. Iar săvârșindu-se îngroparea, a văzut Sfântul Andrei, că mergea Îngerul în chipul unui tânăr frumos cuprins de mâhnire, și plângând cu mare jale, și era aproape de Sfântul Andrei; și socotind Andrei, că acesta este un tânăr din cei de aproape ai omului celui mort, și pentru aceasta plânge, s-a apropiat de tânărul acela, ce plângea, și i-a zis lui: „Juru-te pe tine, pe Dumnezeul cerului și al pământului, să-mi spui, care este pricina plângerii tale, căci nu am văzut niciodată pe nimeni, plângând așa după mort, precum plângi tu". Și a zis către dânsul Îngerul: „Pricina plângerii mele este aceasta, că am fost păzitor al mortului pe carele l-ai văzut ducându-l la mormânt, și l-a luat pe el diavolul la sine; aceasta este pricina plângerii și a mâhnirii mele". Și a zis către dânsul Sfântul: „Acum am înțeles cine ești tu; rogu-mă dar, ție, Sfinte Îngere, spune-mi moe, ce fel au fost păcatele lui, pentru care l-a luat pe el diavolul în mâinile lui?" Răspuns-a Îngerul: „De vreme ce voiești să știi aceasta, Andrei, alesule al lui Dumnezeu, nu voiu tăcea, și îți voi spune ție; pentru că văd frumusețea sufletului tău celui sfânt, strălucind ca aurul cel curat; și văzându-te pe tine, m-am mângâiat puțin de necazul meu. Acest om era bărbat cinstit de împăratul, însă era foarte păcătos și foarte cumplit în viața sa; după toate, era desfrânat, înșelător, nemilostiv, iubitor de argint, mincinos, urâtor de oameni, pomenitor de rău, luător de cămată, și călcător de jurământ; pe săracile slugile sale, le chinuia cu foamea, cu bătăile și cu golătatea, fără haine și fără încălțăminte, lăsându-i pe ei în zilele de iarnă; și pe mulți i-a ucis și sub pardoseala grajdului de cai i-a îngropat. Și astfel era pornit spre necurata aprindere și de Dumnezeu urâta poftă, încât a atras în cursă, ca la

trei sute de suflete, în acele urâte și grozave păcate de desfrânare. Și a venit asupra lui secerișul și l-a aflat pe el moartea nepocăit; și negrăitele păcate având, îi luară dracii sufletul lui; iar spurcatul lui trup, însuți ai văzut cu ce fel de batjocură era petrecut de duhurile răutății. Pentru aceasta, o! sfinte suflete, eu mă întristez și de durere mare cuprinzându-mă plâng, că cel păzit de mine, acum este de râs demonilor". Acestea grăindu-le Îngerul lui Dumnezeu, a zis către dânsul Sfântul: „Rogu-mă ție, prietene, să încetezi de un plâns ca acesta, de vreme ce el a lucrat cele spurcate, și la sfârșit fără de pocăință a venit; deci, sătură-se de lucrurile sale. Iar tu cel în chipul văpăii, plinule de mari bunătăți, slujitorule al Domnului Savaot Atotțiitorul, vei fi întru bunătățile Dumnezeului tău, de acum până în veci". Într-o vorbire ca aceasta, s-a dus de la dânsul Îngerul, făcându-se nevăzut. Iar cei ce mergeau pe ulița, pe care vorbea Sfântul Andrei cu Îngerul, văzându-l singur pe el stând și vorbind, iar pe Înger nevăzându-l, fiind nevrednici, ziceau între ei: „Vedeți pe nebunul acesta cum aiurează și cum vorbește în vânt nepriceputul?" și îl împingeau pe el, și îl goneau, zicându-i: „Ce-ți este nebunule, nevrednic fiind a vorbi cu oamenii, oare grăiești cu vântul?" Iar Sfântul tăcând, s-a dus, și mergând la un loc ascuns, își aducea aminte de nenorocitul acela, pe care l-a văzut, ducându-l la mormânt, și plângea cu amar de pierzarea lui(†).

Arătarea pentru groaznicul sfârșit al mai multor hrăpăreți nemilostivi

Milostenia păstrează viața, iar nemilostivirea duce la peire. Scrie dascălul Simion; că în țara Franței, aproape de orașul Epinal, se află un iazăr foarte adânc, care se numește al țăranului — pentru căci zic, că în anii ce au trecut, locuia în locul acela un țăran foarte bogat de lucruri trecătoare; iar în milă și îndurarea către cei lipsiți săraci, era fără de parte și sărac. Căci pe cât avea avuție multă, argint sau aur și altele ca acestea, pe atâta nu putea ticălosul să vadă vre-un sărac la ușa casei lui, vai de el!, ci îi gonea ocărându-i. Acesta avea femee, feciori și nepoți. Într-o zi când era acest nemilostiv cu lucrătorii săi la țarină și lucra, și nu rămase la casa lui nimenea, fără numai o noră, care era plină de bunătăți, cu doi fii ai săi, atunci a mers un sărac frumos la față și luminat, carele a cerut de la femee milostenie. Ea i-a dat ce-a putut. După aceea l-a rugat cu dragoste și cu îndurare zicându-i să plece mai înainte până nu a veni socrul ei, sau altul dintre rudeniile lui nemilostive, ca să nu-i facă vre-o supărare. Săracul

(†) V.Sf. 2 a X-a o.c. pg. 78-83;

atunci a zis către ea: „În seara aceasta, să iei aminte bine, când vei vedea că va izvorî un izvor de apă în mijlocul casei aceștia, să-ți iei un copilaș al tău și să fugi în muntele acesta (ce era acolo aproape) ca să scapi fără de vătămare; căci Domnul foarte a urât nemilostenia casei aceștia, și va să o risipească". Acestea zicând nu s-a mai văzut... La trei ceasuri din noapte, șezând la cină țăranul, cu rudeniile și prietenii lui, a început apa a isvorî în mijlocul casei, precum a zis mai înainte Îngerul, cel ce se arătase femeei în chip de sărac. Atunci acea milostivă femee s-a sculat îndată de la masă, și luându-și pe amândoi copilașii ei alerga tare către munte, după poruncă. Și îndată într-acel ceas a pierit acel nemilostiv bogat împreună cu casa sa și cu rudeniile și cu toate lururile lui. Dar nu numai atâta; ci și un râu de apă a ieșit din locul acela și năvălea după nora sa ca să o certe, pentru ce nu a luat numai un copil după cum i-a zis Îngerul; ci pe amândoi? Femeea cunoscându-și vina, s-a spăimântat, și lăsând un copil a alergat sus în munte foarte degrab. Dimineața s-a aflat un iezer acolo unde era casa țăranului, atât de adânc, unde nu se mai afla reazăm de pământ, măcar oricâți stânjeni de funie ar fi slobozit. De cea parte de aceasta ca la o zvârlitură de piatră, este alt iezer mic, unde a ajuns apa pe copil și l-a înecat Dumnezeeasca Judecată.

Se află în iezerul cel mare pești mari, însă fără de nici o dulceață. Ei n-au nici o vlagă. Aceasta am văzut-o cu ochii mei — zice dascălul de mai sus — pentru că am mers, dacă am auzit o minune ca aceasta, ca să aflu adevărul. Acolo vorbind cu nora țăranului, am întrebat-o duhovnicește să-mi spuie de a avut vre-o bunătate pentru care a miluit-o Dumnezeu. Femeea mi-a răspuns: „De câte ori aveam prilej, dădeam multă milostenie, și când scoteam vin, și nu era vre-un sărac să bea, vărsam pe pământ cât-va, zicând aceasta: „Primește, o, pământule, maica noastră, această milostenie, pentru dragostea Stăpânului nostru, de vreme ce nu am cui să o dau". Deci am cunoscut că pentru această a ei bunătate, i-a dăruit Prea Bunul Dumnezeu un fiu al ei, iar pe celălalt l-a înceat pentru păgânătatea moșului său. Să nu fie necredincios cineva la minunea aceasta, căci martor îmi este Dumnezeu, că așa este cu adevărat, fiindcă și până astăzi se văd iezerele acolo, după cum am zis mai sus, și până și copiii cei mici le numesc ale țăranului, și le-au zidit împrejur, ca să nu cază vre-un dobitoc și să se înnece.

Un hrăpitor nemilostiv dus de draci în iad cu trup și suflet. În anii de la Hristos 1646, era la Florența un Egumen la Mănăstirea Sf. Marco, Antonie cu numele, om plin de bunătăți și învățat. Acesta făcând rugăciuni într-o noapte, mai înainte de vremea Utreniei, a auzit turburare multă afară

pe cale, și gloată fără de număr. Ieșind afară din Mănăstire, a văzut mulțime multă, nenumărați, ca și cum ar fi oameni șezând pe cai negri, pe care i-a întrebat ce oameni ar putea fi? Și nu i-a răspuns nimic. Atunci Antonie pricepu că este o vedenie, și rugându-se puțin cu frică multă, i-a jurat cu numele lui Hristos, să-i spuie ce oameni sunt și unde merg? Atunci i-a zis unul dintr-înșii: „Draci suntem și mergem la cetate să luăm pe un iubitor de bani, cămătar, și foarte bogat în fărădelegi, să-l băgăm cu tot trupul în muncă, după cum ne-au dat voie Domnul, spre învățătura altora. Zisu-le-au cuviosul, jurându-i cu Dumnezeu: „Să treceți iar pe aicea după ce îl veți lua". Și intrând iarăși în chilia sa, își urmă rugăciunea. Peste puțin timp auzind gâlceavă, a ieșit iarăși, și a văzut pe acel blestemat iubitor de bani, că-l pusese îndoit ca un sac cu paie, pe un cal fără de șea, și strigau toți: „Iată cămătarul care a băut sângele săracilor și al văduvelor". Iar Antonie a rămas plin de frică de aceasta. După ce s-a făcut ziuă, s-au dus doi boieri, ce erau fii ai acestui cămătar de mai sus și iubitor de bani, rugând pe Antonie Egumenul, să meargă la trupul tatălui lor să-i facă cuvântul de înmormântarea lui (că voiau ei să-l cinstească pe tatăl lor cu mari cheltuieli). Antonie mergând la casa lor, le-a zis ca să arate trupul lui. Iar ei aveau un sicriu bătut cu cuie, plin de mult oareși-ce, ca să fie greu, adică ca și când ar fi tatăl lor într-însul, și ziceau că nu se poate să-l deschidă, multe pricini având. Atunci Egumenul Antonie le-a zis: „Pe mine voiți să mă amăgiți ticăloșilor? Eu astăzi am văzut pe tatăl vostru cu câtă rușine și chin îl duceau dracii în muncă, în care veți intra și voi, de nu veți întoarce săracilor câte rele și pe nedreptul a luat de la ei, tatăl vostru cel de trei ori blestemat; și nu vă mai sârguiți să-i gătiți sicriu plin cu paie, nici să-i faceți petrecere și cheltuieli, căci dracii i-au făcut-o după cum i se cădea, și l-au dus la matca focului cu multă rușine, ca să ardă cu celălalt bogat pururea.

Acestea auzind ei, au rămas cu multă ocară și rușine, văzând arătat lucrul acela carele socoteau ei ca să-l ascundă, și lăsară cheltuiala nesăvârșită.

Unui lacom de bani, după moarte dracii îi vâră bani în coșul pieptului. Asemenea încă scrie la Dialog Kesarie, că a murit un alt iubitor de arginți, și s-a rugat muierii lui ca să-i facă un bine, care i-a făgăduit cu jurământ, că nu-i va uita cuvântul. Atunci el îi zise: această pungă cu galbeni voiesc să mi-o pui în mormântul meu, păzindu-te foarte bine ca să nu te vadă altcineva, și-i va fura mai pe urmă. După ce a murit ticălosul, a făcut muierea după cum i s-a jurat, voia lui, și-i puse galbenii sub cap în loc de pernă; iar din cei ce-i îngropase, au înțels doi oarecare pentru punga

aceea, și au mers noaptea să i-o fure. Și dacă au deschis sicriul, cu o făclie aprinsă, au văzut doi draci înfricoșați, care stăteau desupra trupului acelui mort, și scoțând unul din pungă galbeni, îi dădea celuilalt, care spinteca pieptul mortului și îi îndesa în inima lui, zicând: „Aur poftești nesățiosule, satură-se dar acum inima ta de ceea ce poftește". Acestea văzându-le acei furi, cu frică mare și cu nenumărat cutremur fugiră.

Un lacom de bani răpit de draci. În părțile Franței, era altul oarecare, având nesațiu mult la avuție; iar la iveală se arăta bine credincios, căcea rugăciune de multe ori și-i era foarte iubită Biserica, ca să-și acopere prin aceasta, mintea lui cea iubitoare de bani, care-l sfătuia că dacă se va posti și va face și alte bunătăți (afară de milostenie), nu se va munci. Și așa el aflând prilejuri, zicea că dă milostenie, și astfel și-a petrecut toată viața lui. Iar în ceasul când ieșea sufletul lui cel spurcat, veniră la casa lui doi câini înfricoșați negri, care deodată săriră în așternutul unde zăcea ticălosul acela dosădit, fiind cu durere și chin prea iute. Și după ce și-au pus limbile lor de mai multe ori în gura lui, a scos și el așișderea limba lui și o spânzură de o palmă afară din gură, și atunci au tras-o cu totul din rădăcină acei câini, și au luat-o împreună cu sufletul lui în focul cel nestins; iar trupul l-au lepădat și-l mâncară fiarele.

Iubitorul de argint nemilostiv răpit de draci cu trup și suflet. Scrie Episcopul Vicenție, că era un alt iubitor de bani, carele după ce a cinat într-o noapte cu rudeniile și pritenii lor, a adormit, și peste puțin, s-a deșteptat strigând tare cu multă frică. Iar muierea lui l-a întrebat pricina fricii lui. Atunci el a zis: „La Divanul lui Hristos m-am dus, și mi s-a dat atâta pără, cât nu știam să dau nici un răspuns, ca să aflu vre-un ajutor. Și după toate acestea, a dat Judecătorul hotărâre asupra mea, ca să ard pururea în muncă, și m-au dat sub stăpânirea diavolilor, fiindcă m-au așteptat multă vreme către pocăință, și eu n-am vrut să las păcatul". Acestea zicând, a apucat o haină a unei slugi a lui și îmbrăcându-se a mers alergând la o Biserică a Călugărilor, unde se cânta slujba Utreniei. Deci după ce s-a făcut ziuă, aflând Călugării cele pentru dânsul îl sfătuiau ca să se mărturisească. Iar el zicea că nu este prilej să mai afle iertare. Însă mai pe urmă ducându-se acasă și trecând pe lângă un râu, văzu o corabie groaznică, care altă dată nu s-a mai arătat de potriva aceea, întru care nu era nici un om. Iar el zicea către cei ce sta de față mirându-se de vederea acelei corăbii groaznice: că este plină de draci, care într-adins au venit să-l ia. Și acestea zicând, l-au și apucat dracii îndată și a pierit într-o clipă cu corabia și nu s-a mai ivit.

Locul de îngropare al iubitorilor de avuție e la un loc cu al tâlharilor și ucigașilor. Asemenea a murit alt iubitor de bani nepocăit, și nu voia Preotul de enorie să-l îngroapre la Biserica lui, fiindcă nu s-a mărturisit, nici s-a împărtășit la moartea lui. Iar rudeniile mortului îl înfricoșau pe Preot, că dacă nu-l va îngropa o să-i facă multă pagubă. Atunci Preotul le-a zis să-l puie deasupra unui cal și să-l lase de bună voia lui să meargă unde va voi; și unde va sta calul, la acel loc să-l îngroape. Deci au primit rudeniile mortului, având în mintea lor să facă calul să meargă la Biserică; însă îndată ce puseră pe cal acest pângărit trup, a alergat îndată cu multă sârguință, și stătu (o minune) dedesubtul unei furci unde spânzurau pe tâlhari. Și, deși l-au bătut cu multe bețe, însă n-a vrut să se miște nicidecum din locul acela. Atunci cunoscând acea dreaptă Judecată a lui Dumnezeu, n-au mai zis rudeniile lui de aicea înainte nimic, ci-l lăsară, și făcând o groapă la acel loc, l-au îngropat ca pe un fur. Și cu adevărat, fără greșeală, furi aevea și tâlhari și răpitori sunt toți iubitorii de arginrt, care fac strâmbătate săracilor, și beau ca lipitorile sângele lor; și ei se satură și se îngrașă, iar săracii mor de foame și de goliciune. Ci vai lor! căci aicea își fac ei voile lor și petrec norocire trecătoare, cu durerea și osteneala văduvelor și a sărmanilor; iar acolo vor afla atâta primejdie, încât nu vor afla nici o odihnă, ci pururea și neîncetat se vor arde în focul cel veșnic cu cei neîndurători și nemilostivi diavoli, de care, o! să ne isbăvească Domnul cu Darul Său, Amin(†).

Sufletul negru de păcate al unui păcătos, s-a arătat unui prieten al său, istorisindu-i despre torturile ce le suferă neîncetat în subteranele iadului. Un călugăr de la o Mănăstire din Muntele Athos citează un fapt minunat întâmplat la doi amici. Într-o zi pe când ei erau în Sf. Biserică, ascultară o predică, și cuvântul lui Dumnezeu făcu o impresiune atât de vie asupra inimii unuia din ei, că el hotărî de a schimba cu deplinătate felul său de viață — el se făcu călugăr. Celălalt totuși continuă viața sa negrijătoare, rămânând în lume. El muri curând și călugărul adânc mișcat de moartea amicului său, adresă lui Dumnezeu călduroase rugăciuni, ca să-i descopere situațiunea repausatului în viața viitoare. Dumnezeu ascultă rugăciunea sa și trimise din iad pe amicul său, ca să mărturisească el însuși de starea sa. Repausatul se arată în vis amicului său. „Ei bine frate, cum te afli?" întrebă călugărul pe amicul său, încântat de vedenie. „Tu voiești să o știi?" răspunse gemând mortul. „Vai mie! Un vierme mă roade necontenit și nu-mi dă repaos în toată

(†) Din „Mântuirea Păcătoșilor" o.c. pg. 71-8;

veșnicia". „Care este acest chin?" întrebă călugărul. „Este un chin grozav, răspunse repausatul, însă nu e nimica de făcut; nu este mijloc de a scăpa de mânia lui Dumnezeu. Sunt liber acum, mulțumită rugăciunilor tale, și de voiești, te voi face să vezi suferințele mele; însă voiești tu să le vezi și să le simțești cu deplinătate sau numai în parte? Tu nu ai putea suporta acest chin în întregul său, de aceea nu-ți voi arăta din el decât o parte, privește...". La aceste cuvinte mortul ridică poala hainei sale până la genunchi; îndată groaza și o infecțiune înspăimântătoare loviră astfel pe călugărul adormit, încât se deșteptă pe loc. Piciorul ce-i arătase amicul său era descoperit de un vierme grozav și ieșea din rane o putoare atât de nesuferită că nu s-ar putea exprima. Această infecțiune infernală umplu toată chilia, astfel că, călugărul ieși cu repeziciune afară, uitând de a închide ușa după dânsul, și putoare se răspândi în toată mănăstirea, toate chiliile fură infectate de acea putoarea și călugării turburați nu înțelegeau ce înseamnă aceasta. Mult timp încă după aceea, putoarea infernală neducându-se, comunitatea fi silită de a părăsi Mănăstirea și de a căuta asil în alte locuri. Iar amicul repausatului nu putu niciodată să scape de putoarea ce respirase; în zadar își spăla mâinile, putoarea rămânea, și toate parfumurile din lume nu putură să-l scape de ea (Scrisorile unui călugăr din o Mănăstire din muntele Athos, Scrisoarea a 6-a). Vizitându-l și arătându-i ranele sale, repausatul părea a împărți chinurile sale veșnice cu amicul său. Suferința împărțită alinează sufletul, când alții i-au parte la ea(†).

Cum pot scăpa sufletele păcătoșilor din iad? Sufletele creștinilor păcătoși pot scăpa din iad prin Slujba Dumnezeeștilor Liturghii cu săvârșirea Jertfei cei fără de sânge, prin rugăciuni și milostenii multe. Pe lângă Sf. Liturghii, sărindare, panahizi și felurite milostenii, pomeni, pe care rudeniile le dau și fac pentru iertarea păcatelor, eliberarea din muncile iadului și pentru odihna și fericirea sufletelor repausaților lor, e bine să contribuie întotdeauna și cu această rugăciune:

1) Cred Doamne, că Tu ști Hristos, Fiul lui Dumnezeu cel viu, carele ai venit în lume nu pentru cei drepți, ci pentru a mântui pe păcătoși, și prin urmare și pentru mântuirea repausatului meu (N.) cel mai mare dintre păcătoși.

2) Cred Dumnezeul meu că Tu Te-ai însărcinat cu păcatele tuturor acelor ce cred întru Tine, și prin urmare și cu acelea ale repausatului meu (N.).

(†) V. Repausaților o.c. pg. 83-4;

3) Cred Doamne că Cuvântul Tău este adevărat și făgăduința ta este neschimbată. Tu ai zis: **„Cereți și vi se va da"**; și eu rog Milostivirea Ta pentru repausatul meu (N.). Tu ai putere de a ierta, și rugăciunea mea se acordă cu dorința Ta de a **„mântui pe toți oamenii"**, căci Tu nu voiești moartea păcătosului.

4) Tu ai poruncit fiecăruia de a-și da sufletul său pentru a mântui pe aproapele său. Moisi și Pavel au dorit de a fi șterși din numărul aleșilor pentru a asigura mântuirea fraților lor; și eu, Te rog Dumnezeul meu, lasă să pier singur, numai ca repausații mei, pentru care Ți-ai vărsat prețiosul Tău Sânge, să fie mântuiți. Ei îți sunt scumpi și eu pentru mântuirea lor îți ofer jertfa sufletului meu.

5) Tot ce pot, după poruncile Tale, cu ajutorul Harului Tău, fără de care nu pot nimic, sunt gata a face pentru mântuirea repausaților mei. Căci Tu ai zis, Doamne, că noi sărmanii păcătoși, nu facem decât a dori binele, în timp ce Tu însuți îl îndeplinești prin Harul Tău. Cred Dumnezeul meu, că nădejdea în Tine nu este înșelătoare. Tu ești, și în Tine este mântuirea repausatului meu.

6) Femeia hananiancă credea cu tărie că Tu poți, de vei vrea, să vindeci pe fiica sa de demonii ce o stăpâneau și o chinuiau; și eu asemenea cred Doamne, că de vei voi, poți face milă repausatului meu, poți să-l mântuiești și să-l scapi de suferințele veșnice, îndeplinind prin Harul Tău ceea ce lipsește sufletului pentru mântuirea sa și vindecându-i ranele sale morale. *„Rugăciunea credinței va mântui pe cel bolnav..."*([1]).

7) Cred Dumnezeul meu, că Tu ai murit pentru toți acei ce cred întru Tine, cred că moartea Ta cuprinde și pe aceia a robului Tău, repausatul meu, și că Tu i-ai dat viață veșnică sfărâmând prin moartea Ta moartea sa cea veșnică, și dându-i în Tine învierea, viața și odihna.

8) Au nu sunt acestea cuvintele Tale: **„Atâta a iubit Dumnezeu lumea..."** (pe oameni), prin urmare cred că și repausatul meu este iubit de Tine. Iubind lumea Dumnezeu, Te-a trimis pe Tine Fiul Său Unul născut, nu pentru a judeca lumea, ci pentru a o mântui. Duhul și inima mea se reazămă cu totul în Tine dulcele meu Iisuse, Fiul lui Dumnezeu, căci Tu ai luat asupră-Ți păcatele repausatului. Tu ai venit pe pământ pentru mântuire, Te-ai suit pe Cruce pentru dânsul, ai suferit pentru dânsul, ai murit pentru dânsul, ai înviat, Te-ai suit la ceruri și ai șezut în toată gloria Ta, de-a dreapta Părintelui, pe lângă Care mijlocești prin ranele Crucii Tale pentru repausatul meu, vinovat de suferințele Tale și prin urmare mântuit prin Tine(†).

---

(1) Iac. 5^{15}; (†) Din „Viața repausaților" o.c. pg. 38-9;

Rugăciunile pentru ușurarea, iertarea și salvarea sufletelor păcătoase din muncile iadului, trebuiesc însoțite de milostenii, pomeni și mai cu seamă de Dumnezeeștile Liturghii cu Jertfa cea fără de Sânge. Aceasta ne-o adevereşte Sf. Biserică Ortodoxă universală, în Sfintele ei învățături apărătoare și mântuitoare de suflete.

„Cu adevărat, mulți din păcătoși se vor mântui de legăturile iadului, nu cu pocăința sau cu mărturisirea lor, după cum zice Scriptura: „Că în iad cine se va mărturisi Ție?" (1). Și în alt loc: „Nu morții Te vor lăuda pe Tine, Doamne, nici toți cei ce se pogoară în iad"(2). Dar ei se vor mântui cu binefacerile celor vii și cu rugăciunile cele pentru dânșii ale Bisericii, și mai ales cu Jertfa cea fără de sânge, pe care Biserica o aduce în toate zilele, pentru toți cei vii și cei morți îndeobște, după cum și Hristos a murit pentru dânșii. Și că aceste suflete nu se mântuiesc prin sine însuși, o zice Teofilact, tâlcuind cuvântul lui Hristos, când a zis, că are putere pe pământ să ierte păcatele: „Vezi că pe pământ se iartă păcatele. Până când deci suntem pe pământ, putem să ștergem păcatele noastre, însă după ce ne strămutăm de pe pământ, nu mai putem noi înșine, prin mărturisire, să ștergem păcatele noastre, fiindcă s-a închis ușa"(3). Și tâlcuind cuvintele: „Legându-i lui mâinile și picioarele", înțelege puterile de lucru ale sufletului și zice: „Căci în veacul de acum se poate face și lucra ceva, iar în cel viitor se leagă toate puterile de lucru ale sufletului și nu se poate face ceva bun spre ridicarea păcatelor"(4). Și mai jos: „Căci nu este timp de pocăință și de lucrare după trecerea din viața de aici"(5). Din aceste cuvinte se vede, că după moarte sufletul nu poate să se mântuiască și să se pocăiască, și să facă vre-un lucru, cu care să se poată mântui de legăturile iadului, și numai Sfintele Liturghii, rugăciunile și milosteniile ce se fac de către cei vii pentru dânsul, acelea și folosesc foarte mult, și de legăturile iadului îl izbăvesc.

Despre aceasta tot Teofilact învață tâlcuind cuvântul lui Hristos, Care zice: „Temeți-vă de cel ce are puterea de a arunca în gheenă" și adaugă: „Deci vezi, că n-a zis, să vă temeți de cel ce are putere de a arunca. Căci nu toți cei ce mor păcătoși se aruncă în gheenă, ci aceasta stă în puterea lui Dumnezeu, precum și de a ierta. Aceasta zic despre prinoasele și pomenirile făcute pentru cei morți care nu puțin ajută și celor ce mor în păcate grele; fiindcă nu după ce omoară, aruncă în gheenă, ci putere are, de a arunca. Drept aceia, noi să nu lipsim, sârguindu-ne ca să îmblânzim prin milostenii

---

(1) Ps. 6^{5}; (2) Ps. 113^{25-26} / 115^{17-18}; (3) Mt. 25^{1-10}, Tâlc. Teofilact ev. Luca 6; (4) Mt. 22^{12-13}; 25^{26-30}; Vezi și tâlc. Teofilact la aceste locuri; (5) Lc. 16^{19-31}; Evr. 10^{26-31}; Mt. 25, vezi și tâlc. Teofilact la acest loc;

Judecata particulară a sufletelor după moarte, de la ieșirea din corp până la 40 de zile. În primele 3 zile după ieșirea din corp, sufletul merge cu Îngerul păzitor și cu diavolul prin toate locurile pe unde a fost în viața sa, pe unde i se controlează faptele bune și rele după partea vieții și a morții. Apoi vine și stă lângă trupul său neînsuflețit până i se face pomana, sfântul prohod, și înmormântarea, după care zboară către cer prin vămile văzduhului, prezentându-se înaintea Dreptului Judecător. De la a treia zi până la a noua zi sufletul e trimis cu Îngerul în rai ca să vadă bunătățile cele ce sunt pregătite pentru cei ce au slujit cu trup și suflet lui Dumnezeu, după care se prezintă iarăși înaintea Dreptului Judecător. De la a noua zi până la a patruzecea zi se trimite

și rugăciuni pe Cel ce are puterea de a arunca, — fiindcă nu totdeauna întrebuințează puterea aceasta, ci poate să și ierte(1). Deci, din învățăturile Sf. Scripturi și din tâlcuirea acestui Părinte, scoatem aceasta, că trebuie totdeauna să ne rugăm pentru cei morți, și să aducem Jertfa cea fără de sânge, dând milostenii; fiindcă aceia nu pot să facă lucrul acesta pentru sine înșiși(†).

Suflete păcătoase salvate din iad prin rugăciuni și milostenii

Sfânta Perpetua prin rugăciuni fierbinți făcute în Duh și adevăr a scos din iad sufletul fratelui său Dinocrat. Sfânta Perpetua, martira, istorisește faptul următor: „Într-o zi în timpul rugăciunei comune în închisoare, eu pronunțai din întâmplare numele fratelui meu repausat, Dinocrat. Frapată de acest incident neprevăzut, începui a mă ruga pentru el și a-l plânge. Noaptea avui o vedenie. Văzui pe fratele meu Dinocrat ieșind dintr-un loc întunecos prins de friguri și turmentat de sete, murdar și palid; pe fața sa se vedea rana de care a murit. O profundă prăpastie ne despărția, și nu puteam să ne apropiem unul de altul. Aproape de locul unde se găsea fratele meu era un rezervor plin de apă, însă țărmul rezervorului era mult mai înalt decât talia fratelui meu și el făcea opintiri zadarnice pentru a

---

sufletul cu Îngerul și cu diavolul în iad pentru a vedea feluritele munci gătite păcătoșilor care în viața lor pământească s-au pus cu trup și suflet în slujba diavolului. În a patruzecea zi se prezintă iarăși înaintea Dreptului Judecător, Care îl așează în locul de fericire sau de osândă după meritul faptelor sale. Sfintele Liturghii, parastasele ori panaghiile și pomenile care se dau săracilor, lipsiților, goilor, celor căzuți în mizerii (nu bogaților, sătuilor... Lc. 14), care se fac a treia zi, a noua zi și a patruzecea zi pentru sufletul repausatului, sunt daruri cu care el se prezintă înaintea Dreptului Judecător, cerșind milostivirea Lui pentru a-l scăpa de osândă și a-l așeza în loc de odihnă. Acestea se fac de rudenii pentru sufletul repausatului oricând pot. Cei ce moștenesc avere de la repausați și nu se îngrijesc a face acestea de ajuns pentru ușurarea și odihna repausaților lor, cad în grea osândă, ca și furii care răpesc cele străine, întrebuințându-le pentru trebuințele și plăcerile lor trupești.

Judecata și răsplata faptelor așteptându-ne pe fiecare din noi să nu judecăm nici să osândim pe aproapele nostru pentru păcatele lui, ca să nu fim judecați și osândiți în ziua cercetării faptelor noastre; ci să ne judecăm, osândim și canonisim păcatele noastre, pentru a afla milă în ziua aceia. „Tu cine ești care judeci pe sluga străină? Domnului său stă sau cade. Și va sta, că puternic este Dumnezeu a-l pune pe dânsul să stea... Dar tu, ce judeci pe fratele tău? Sau și tu ce defăimezi pe fratele tău? Că noi toți vom sta înaintea Judecății lui Hristos. Așa este scris: Viu sunt Eu, zice Domnul, că Mie Mi se va pleca tot genunchiul, și toată limba se va mărturisi lui Dumnezeu. Deci dar, fiecare din noi de sine, își va da seama înaintea lui Dumnezeu. Pentru aceasta mai mult să nu judecăm unul pe altul; ci aceasta mai vârtos să judecați, ca să nu puneți împiedicare fratelui sau sminteală" (Rom. 14. Vezi explicația acestui clișeu mai pe larg în Bibl. Ort. nr. 50 a de aut.).

---

(1) Lc. 12^5. vezi și tâlc. Teofilact la acest loc; (†) Vezi „Mărt. Ort", p. I. art. 64 și 65;

ajunge apa. Eu repetam mult că înălțimea rezervorului nu permitea fratelui meu de a-și potoli setea. Deodată mă deșteptai și înțelesei că fratele meu era în suferințele iadului. Însă, crezând cu fermitate că puteam să-i vin în ajutor prin rugăciune, petrecui zilele și nopțile mele în închisoare, rugându-mă cu lacrimi și cu suspinuri, să-mi acorde Dumnezeu mântuirea sa.

În ziua în care noi rămăsesem legați în închisoare, avui o altă vedenie: Locul care era întunecos întâia oară deveni luminos și Dinocrat, curat la față și îmbrăcat cu haine frumoase, era așezat la umbră; în locul ranei nu se vedea mai mult decât un semn. Țărmul rezervorului nu mai era atât de înalt și fratele meu putea ajunge apa fără dificultate. O cupă de aur plină cu apă se găsea pe țărmul rezervorului, Dinocrat se apropie, bău, însă apa, nu se înputina în cupă. După ce-și astâmpără setea, el se depărtă cu totul vesel. Vedenia dispăru și eu înțelesei că fratele meu scăpase de suferințe".

Cirus Luca, prin milostenii și rugăciuni scoate din iad sufletul fratelui său. Prea fericitul Cirus-Luca, avea un frate care chiar după ce se făcu călugăr, se grijea foarte puțin de mântuirea sa. Moartea-l surprinse în acea stare de neîngrijire. Prea fericitul Luca, mâhnit de aceea că fratele său nu se pregătise pentru moarte, rugă pe Dumnezeu să-i descopere soarta repausatului. Și iată că într-o zi bătrânul văzu într-o vedenie sufletul fratelui său în stăpânirea demonilor; îndată el trimise să cerceteze chilia repausatului și se găsi în ea bani și efecte. Bătrânul înțelese din aceasta că sufletul fratelui său suferea pentru că a lipsit la făgăduința de neinteresare. Tot ce se găsea în chilie, bătrânul dădu săracilor după care el avu o altă vedenie. Tribunalul Ceresc se arătă bătrânului, carele văzu pe Îngeri și pe demoni disputându-și sufletul fratelui său. Demonii strigau: „Acest suflet este al nostru, căci faptele sale au fost rele!" Însă Îngerii le răspundeau că sufletul era scăpat de puterea lor prin milostenia împărțită pentru el. Și demonii replicau: „Au doară repausatul a făcut milostenia? Au nu acest bătrân?" Și ei arătau pe Cirus-Luca. Prea fericitul ascet răspunse: „Așa, eu am făcut milostenia, dar nu pentru mine, ci pentru acest suflet". Demonii mâhniți de răspunsul bătrânului se împrăștiară, și sfântul liniștit prin această vedenie încetă de a se întrista de soarta fratelui său(†).

Sfântul Ap. Toma prin milostenii face un uriaș și splendid palat în Ceruri împăratului Hundaforus... Soarta desemnă pe Ap. Toma pentru

(†) Prolog 12 August, după „Viață Repausaților" pg. 80-81, vezi și în Oglinda Duhov, de aut, pg. 376-7;

a predica Evanghelia în Indii. El se înspăimântă de a se duce într-o țară atât de sălbatică. Însă Domnul i se arătă, îl mângâie și-i promise de a fi cu el. Toma plecă. Pe cale întâlni un negustător bogat cu numele Avan, pe care regele Indiilor, Hundaforus, îl trimisese în Palestina, spre a căuta acolo un arhitect celebru pentru a-i construi un palat ca acelea ale Cesarilor Romani. Avan istorisi Apostolului scopul călătoriei sale și Toma zise că el e un arhitect. Avan fu încântat de aceasta și se duseră împreună în Indii. Când ajunseră acolo, Avan prezentă regelui pe arhitectul atât de dorit.

Hundaforus comunică Apostolului dorința sa de a avea un palat asemenea acelora ale Romanilor și Toma răspunse că ar putea să-i construiască unul asemenea. Afacerea fu încheiată și Apostolul primi o mare cantitatea de aur și de argint pentru cheltuielile construcției. Regele fu obligat a se duce în alte părți ale Indiei și Apostolul începu a predica Evanghelia și a învăța pe popor credința creștină, făcând milostenii celor lipsiți. Aproape doi ani după aceea regele trimise să întrebe, ce face cu construcția palatului. Toma răspunse că nu mai rămâne decât a face acoperământul palatului și primi încă o sumă considerabilă pentru acest sfârșit. Cu toate acestea se raportă regelui că nu se începuse nici o clădire, dar că străinul învață pe popor o religie nouă și risipea vistieriile la săraci. Regele reîntorcându-se la el văzu că în adevăr clădirea nici nu era începută. Atunci el porunci de a arunca în închisoare pe Toma și pe Avan, cu intențiunea de a-i condamna la moarte crudă.

În acea epocă fratele regelui, aflând de nenorocirea lui Hundaforus, căzu grav bolnav și trimise să spună că el fusese atât de crud lovit de nenorocirea fratelui său, și că este atât de bolnav încât e aproape de a muri.

El muri într-adevăr. Atunci regele uită întristarea ce-i pricinuise Toma și plânse cu amar moartea fratelui său mult iubit. Îngerul Domnului arătă sufletului repausatului locuințele cerești și-i arătă palaturile luminoase și măreție ale drepților. Îngerul întrebă pe suflet: „În care din aceste palaturi ai voi tu să locuiești?“ Sufletul răspunse, privind pe acel ce i se păruse cel mai frumos: „Dacă mi s-ar permite de a locui în cel mai mic ungher din acest palat, n-aș dori nimic mai mult“. „Nu“, îi răspunse Îngerul, „tu nu poți locui în acest palat, căci el este al fratelui tău. Toma i l-a zidit cu aurul ce primea pentru clădirea palatului pământesc“. „Te rog, Dumnezeul meu, zise atunci sufletul, lasă-mă să mă întorc la fratele meu, ca să cumpăr acest palat de la el, fiindcă el nu-i cunoaște toată frumusețea, și mă voi întoarce iarăși aici“. Îngerul făcu să intre iarăși sufletul în corp și mortul reînvie. El păru a se deștepta dintr-un somn lung și se adresă imediat către acei ce-l înconjurau, rugându-i de a merge să spună regelui să vină fără a întârzia un minut. Aflând că fratele său reînviase, avu o mare bucurie, și alergă îndată

să-l vadă. Reînviatul începu a-i zice: „Frate! știu bine că tu mă iubești și că m-ai plâns cu amar! Știu de asemenea bunul meu frate, că ai fi dat bucuros până la jumătate din împărăția ta, pentru a mă răscumpăra de la moarte! Nu-i așa?" „Tu cunoști iubirea mea pentru tine și speranța ta nu te-a înșelat", răspunse regele. Reînviatul începu: „Dacă tu mă iubești cu adevărat, dăruiește-mi un lucru și nu mi-l refuza!" „Tot ce este în împărăția mea îți dau ție iubite frate". Și el întări promisiunea sa cu jurământ. Atunci reînviatul continuă: „Dă-mi palatul ce ai tu în cer și ia tot ce am eu pe pământ." Regele auzind această rugăciune, deveni gânditor și zise după o lungă tăcere: „Ce palat am eu în cer?" „Tu ai în cer un palat astfel, că nu poți să ți-l închipuiești și cum nu se poate vedea pe tot pământul"; răspunse reînviatul. „Acest palat a fost construit pentru tine de Toma, străinul pe care tu îl ții la închisoare. Eu am văzut palaltul, i-am admirat nespusa frumusețe, și am dorit să locuiesc în cel mai mic ungher al său, însă Îngerul ce-mi arăta locuințele cerești, mi-a zis: „Tu nu poți locui acolo, căci acest palat este al fratelui tău și Toma este cel care i l-a construit". Am rugat pe Înger de a mă lăsa să mă reîntorc la tine pentru a te ruga să-mi dai acest palat. De aceea, dacă mă iubești, dă-mi-l mie și ia în schimb tot ce am eu aici pe pământ". Atunci regele se bucură îndoit: de reînvierea fratelui său și de locuința ce i-a fost construită de Toma în cer, el zise reînviatului: „Frate, am jurat de a nu-ți refuza nimic din ceea ce este în împărăția mea și în puterea mea pe pământ; cât pentru locuința ce am în cer, n-am jurat nimica. Însă dacă tu dorești a poseda un palat asemenea, arhitectul care e încă aici, poate să-ți construiască unul întocmai". Și el ordonă de a scoate din închisoare pe Toma și de a i-l aduce. El merse însuși întru întâmpinarea Apostolului, se posternă la picioarele sale și-i ceru iertare pentru că a păcătuit către dânsul prin ignoranță. Atunci Apostolul mulțumi lui Dumnezeu, dând botezul la amândoi frații, și-i învață credința creștină. Iar reînviatul își pregăti astfel prin numeroase milostenii o locuință veșnică în ceruri.

Această reînviere a repausatului mărturisește despre adevărul credinței creștine, precum și despre puterea milosteniei, care curăță sufletul de păcate și-l mântuie de moarte veșnică(†).

Cum a scăpat de iad un lacom de avuție. Episcopul Vichentie scrie pentru un iubitor de bani că era foarte greu bolnav, și într-o zi a trimis pe sluga lui, ca să scoată un sac de grâu și să-l dea săracilor. Mergând el, a aflat grămada plină de șerpi. Aceasta auzind bolnavul, s-a pocăit de păcatele lui, s-a mărturisit, a plâns amar, întorcând toate strâmbătățile ce

(†) Din V. Repausaților pg. 72-4[3], vezi pe larg în V. Sfinților 6 Octombrie;

făcuse, și făcea milostenie. După aceasta s-a împărtășit cu Sfintele Taine, și i s-a apropiat și sfârșitul. Deci, a poruncit, că dacă va ieși sufletul lui, să-l arunce cu totul gol, ca să-l mănânce șerpii, pentru canonul păcatelor lui și iertarea sufletească, ca să nu-l muncească dracii pururea în iad. Și cum l-au aruncat în grămadă, l-au mâncat șerpii cu oase cu tot, și așa au pierit șerpii și după aceea nu s-au mai arătat(†).

Sufletele păcătoase eliberate din muncile iadului prin milostenii și Sf. Liturghii. Sf. Grigorie cel mare ne istorisește câteva cazuri, din care reiese clar, că, prin slujba Dumnezeeștilor rugăciuni, sufletele creștinilor cu păcate vrednice de iertat, sunt eliberate din muncile iadului.

Un Preot — istorisește el — avea obiceiul de a lua băi într-o florărie. Într-o zi când intră el pentru a lua baia sa, văzu acolo un necunoscut care manifestă intențiunea de a-l ajuta să se dezbrace. În adevăr, necunoscutul scoase încălțămintele Preotului și-l ajută a se dezbrăca de hainele sale. La ieșirea din baie necunoscutul înfățișă Preotului ștergar pentru a-și șterge picioarele, îl ajută să se îmbrace, servindu-l cu cea mai mare grăbnicie. Aceasta se întâmplă de mai multe ori. Preotul, pentru a mulțumi acelui necunoscut, luă într-o zi două prescuri și se duse în florărie. Necunoscutul arată aceeași grăbire, și când Preotul, după ce s-a îmbrăcat, vroi să-i dea prescurile spre mulțumire de serviciile sale, necunoscutul începu a plânge și a zice: „Părinte! pentru ce-mi dai aceste pâini? Acestea sunt prescuri sfințite ce eu nu le pot mânca. Cel ce este înaintea ta a fost odinioară stăpân al acestui loc, dar sunt osândit pentru păcatele mele. De voiești să faci ceva pentru mine, oferă aceste prescuri Domnului celui Atotputernic în numele meu și roagă-te să-mi ierte păcatele. Să știi că dacă vei fi ascultat, nu mă vei mai găsi aici venind a-ți lua baia". La aceste cuvinte el se făcu nevăzut. Preotul petrecu o săptămână întreagă în lacrimi și rugăciuni și făcu în toate zilele ofrandă Domnului. Când se întoarse la baie, nu mai găsi pe necunoscut. Câte lucruri nu ne-a descoperit această aparițiune a păcătosului ieșit din iad! Din aceasta am învățat: 1) Că repausații doresc și așteaptă de la noi rugăcini și tot felul de fapte bune în numele lor; 2) Cât este de folositor aceasta la mântuirea lor; 3) Repausatul el însuși, revenit din iad, zice că n-are nevoie decât de Jertfa cea fără de sânge și de rugăciunile viilor.

Un alt fapt de același fel, aparițiunea unui păcătos venit din iad, se istorisește de Sfântul Grigore, amicului său, Diaconul Petru. În Mănăstirea mea, zice Sfântul, regula interzicea fraților orice proprietate. Toate erau de obște în Mănăstire. Unul din frați, numit Iust, căzu bolnav și simțind că i se

(†) Mânt. păcătoșilor, o.c. pg. 77;

apropie moartea, descoperi propriului său frate ce era lângă el, că poseda trei monede de aur. Avui îndată cunoștință de aceasta. Mișcat până în fundul sufletului, voind totodată a veni în ajutorul păcătosului, și a scuti în același timp pe ceialalți frați de înfrângerea regulei Mănăstirei, dădui ordinele urmăatoare: Oprii pe oricine din comunitate de a intra la bolnav, ca la un membru interzis și lipsit de împărtașirea cu noi, și ordonai ca, atunci când va muri să-l îngroape într-un loc înlăturat și să arunce acele trei monede de aur în mormântul său. Această interzicere fu foarte penibilă bolnavului. El muri și fu îngropat după cum am ordonat. Trecură treizeci de zile după moartea lui Iust. În fine, mi se făcu milă de el, și poruncii să se facă pentru el rugăciunile cele pentru morți, cu parastas în timpul celor treizeci de zile următoare. După trecerea celor treizeci de zile, Iust se arătă într-o noapte fratelui său, nu în vis, ci în mod simțit. Fratele mirat îl întrebă: „Ei bine frate, cum te găsești?" Celălalt răspunse: „Mă aflam foarte rău mai înainte, dar acum sunt foarte bine, căci am intrat în împărtășire". Îndată fratele lui Iust raportă acest fapt comunității. Era tocmai a treizecea zi, când i se făceau rugăciunile pentru el și se săvârșea Jertfa cea fără de sânge.

Așadar, repausatul însuși revenit din iad, mărturisește de scăparea sa din iad. În aceste două cazuri repausații exprimau prin aparițiunea lor, recunoștința lor și se grăbeau de a face parte la bucuri lor și binefăcătorilor lor.

Repausații reveneau adeseori din iad, plângându-se de penibila lor situație și rugând pe cei vii, cărora se arătau în mod simțit, de a le veni în ajutor. Aceste apariții nu erau nicidecum o iluzie a simțurilor, căci când cei vii adresau lui Dumnezeu rugăciuni în memoria morților, aceștia, după un timp oarecare se arătau din nou tot acelorași vii pentru a le comunica ameliorarea stării lor(†).

Un Stareț prin 40 de Sf. Liturghii, a scos din iad sufletul neascultătorului său ucenic. „Povestesc la Otecinice, că un Stareț, Preot al Dumnezeului de sus, avea un poslușnic (ucenic), care niciodată pe voie nu-i făcea, ci de-a pururea întru neascultare se afla.

Zicea Sfântul stareț al lui, către dânsul: „Fătul meu, nu-mi pare rău căci nu faci pre voia mea, ci plâng și mă jelesc de pieirea sufletului tău că știu adevărat că pentru neascultarea ce ai, vei să iei muncă de veci. Iară poslușnicul își bătea joc de cuvintele lui, și tot nu-i mai părea rău ca să se părăsească de neascultare și să vie întru ascultare. (Cată de vezi cu deadinsul

(†) Viața Repausaților o.c. pg. 75-77[5-6];

și te îngrozește). Peste puține zile muri poslușnicul, și pentru neascultare merse sufletul în muncă. Iară Sfântul Stareț al lui, cum avea îndrăznire la Dumnezeu, se rugă să vază pe poslușnicul lui în ce loc al muncei se află. Și Dumnezeu ascultă ruga Starețului, după cuvântul Dumnezeescului David: „Face Dumnezeu voia celor ce le e frică de Dânsul, și rugile lor ascultă"(1), și văzu în vis acel blagoslovit Stareț, și adevărat al lui Dumnezeu rob, râul cel de foc al muncii; și cura (curgea) cu turbureală multă și cu sunet mare, și era într-însul mulțime de oameni, care n-avea măsură să-i numere cineva; și erau unii în râu până la mijlocul trupului, iară alții până la grumazi; iar acela ocaanicul (păcătosul) care făcea neascultarea, și picioarele și mâinile și tot trupul lui erau înlăuntru întru adâncimea acelui râu de foc. Și cum îl văzu Sfântul într-atâta de mare muncă muncindu-se, se întristă și plânse cu amar; de aceea zise către dânsul: „Fătul meu, oare vezi în ce te afli? nu pentru alt, ci numai pentru că n-ai avut ascultare, iată că te făcuși moștean cu dracii, focului de veci". Și el strigă așa dinlăuntru râului de foc cu mare glas: „Părintele meu, de vei vrea, poți să mă isbăvești și să mă scoți de întru această muncă ce mă muncesc. Vai de mine ocaanicul! Vai de mine ocaanicul! Căci am avut neascultarea mă muncesc în veci; ferice de cei ce au ascultarea". Iar dacă-și făcu slujba

Starețul bun văzând pe neascultătorul său ucenic în muncile iadului, i s-a făcut milă de el, a slujit cu credință vie, nădejde puternică și dragoste înflăcărată 40 de Sf. Liturghii pentru salvarea lui. Dumnezeu, l-a dezlegat de păcate, l-a iertat, l-a scos din muncile iadului și l-a așezat cu drepții în Împărăția Sa cea Cerească. „Orice veți cere de la Părintele Ceresc în numele Meu, vă va da vouă. Toate câte veți cere prin rugăciune, crezând, veți primi..." (Ioan 16^{23-24}; 14^{13-14}; $15^{7.1}$; Mt. 21^{22}; 7^{7-8}; Mc. 11^{24}; Lc. 11^{9-13}; Iac. 5^{16}; Ioan 3^{22}; 5^{14}).

(1) Ps. 144_{19-20};

după obicei, începu Liturghia, rugând pe Dumnezeu pentru spășenia (mântuirea) ucenicului lui și făcu Liturghie zile 20 în toate zilele. Iar dacă se umplură aceste 20 de Liturghii, se rugă iar Sfântul lui Dumnezeu ca să vază pe ucenicul lui unde se află, și așa văzu a doua oară râul de foc cu gloata aceea în munci, și ucenicul lui până la mijlocul trupului muncindu-se, iar de la mijloc în sus era isbăvit, și cum văzu ucenicul pe Starețul lui, strigă către dânsul cu mare glas: „Prea cinstitul meu Părinte! Iată că pentru Sfintele tale Molifte și rugi se isbăvi de întru muncă jumătate din trupul meu! Ci mă rog, ajută-mi de tot, a-mi izbăvi de tot trupul, ca să merg întru lumina de veci". Iar cucernicul Stareț văzând așa, mări pre Dumnezeu. Atunci iară a doua zi începu a sluji Liturghie în toate zilele până se împliniră și celelalte 20 de Liturghii, și se umplură 40. Iar dacă se obrășiră (împliniră), iară rugă Sfântul pre Dumnezeu să vază dacă ucenicul lui izbăvitu-s-a de tot de întru muncă au ba; și așa văzu a treia oară râul de foc cu toată gloata aceea pe care o văzuse și de celea ori; iară pre ucenicul lui acolo nu-l mai văzu, că ieșise pentru rugile și moliftele Sfântului de întru munca râului de foc, și merse în raiu în viața de veci. Iar Sf. Stareț dete slavă și mulțumire Iubitorului de oameni și Mântuitorului de sufletele noastre Domnul Iisus Hristos, Carele prin jertfele Sale cele ale Sfintelor Liturghii, izbăvi pe ucenicul lui de muncă.

Însă Liturghiile cum ați auzit mai sus, pot să sue sufletul omului tocmai de dedesubtul iadului, la cer, și din întuneric întru lumina de veci. Acestea auziți și înțelegeți cu deadinsul, de la Iubitorul de oameni Dumnezeu, de a câte bunătăți se destoinicesc oamenii pentru banii ceia ce dau la mâinile Preoților ca să facă Liturghii pentru dânșii. Iară Preoții care iau acei bani ca să slujească Liturghii, aceia să nu se lenevească sau să facă uitare. Ci cu dragoste și cu smerenie să le facă, că pentru cele ce nu slujesc Liturghiile vor să dea seama în ziua Judecații, către neasupritorul județ al Domnului nostru Iisus Hristos (Caută o Preote de vezi), că în acel ceas ce se dau banii în mâinile Preoților ca să-i facă Liturghie, acea dare se scrie nevăzut de Dumnezeeștii Îngeri; și vai de Preotul care nu va sluji acele Liturghii, sau să nu scoată meride, adică Proscomidie, (părticele) pentru sufletul celuia ce-i plătește"(†).

Două fecioare (călugărițe) clevetitoare salvate din iad prin slujba Sfintei Liturghii. Vezi această istorisire la pag. 309-311 din această carte.

(†) Din Pravila cea mare Bisericească glava 160. vezi și Ogl. Duhovnicească de autor pg. 380-2;

Corpul unui călugăr asvârlit de pământ afară din groapă, prin Sfânta Liturghie l-a primit. În Mănăstirea Sfântului Benedict era un tânăr monah, carele iubind foarte mult pe părinții săi, ieșea din Mănăstire mai în toate zilele pentru a merge să-i vadă în secret și fără autorizarea superiorului. Pedeapsa lui Dumnezeu nu întârzie de a-l ajunge. Ducându-se la părinții săi ca de obicei, el muri grabnic. S-a dat înștiințare la Mănăstire și comunitatea a îngropat pe monah. Ei bine! a doua zi se văzu corpul aruncat afară din coșciug. Comunitatea-iar l-a îngropat, și a doua zi corpul monahului se găsi din noi afară din sicriu. Sfântul Benedict informat curând de aceasta ordonă de a aduce pentru el Jertfa cea fără de sânge, și depunând o parte din Sfintele Taine pe pieptul repausatului, ordonă de a-l îngropa; după care, corpul nu mai fu aruncat din mormânt, ceea ce voia să zică, că Harul lui Dumnezeu îi era câștigat dincolo de mormânt.

Toate mijloacele indicate de Dumnezeu pentru mântuirea omului și care exprimă în mod văzut legătura, unirea, raportul și comuniunea între vii și morții care n-au ajuns încă la sanctitate, servesc în același timp de garanție sigură pentru ameliorarea soartei repausaților prin intervenirea viilor animați de iubire pentru ei, și de nădejde în îndurarea Dumnezeească. Ei primesc iertarea și sunt scăpați din iad. Astfel e dogma ortodoxă și învățătura Bisericii noastre.

„Cereți și vi se va da, fie ție după dorința ta". Astfel e făgăduința a însuși Domnului nostru Iisus Hristos de care nu ne putem îndoi, și dorința noastră conformă voinței Domnului Iisus Hristos de a mântui pe om va fi îndeplinită fără sminteală și repausatul va fi mântuit. Dacă ar fi altmintrelea, inima celui ce se roagă n-ar fi încălzită de Harul Dumnezeesc și împinsă la intervenirea pentru repausat. Cei vii se roagă pentru morți căci așa este voința lui Dumnezeu. Și din moment ce intervenirea viilor pentru morți, este plăcută lui Dumnezeu, repausatul este mântuit(†).

Sufletul unui păcătos din iad, a fost curățit de negreala păcatelor, de4slegat din lanțurile iadului și dus în rai prin milosteniile și Sfintele Liturghii făcute de rudeniile sale. Cauza intrării mele în Mănăstire — a istorisit unul din asceții Sfântului Munte Athos, părintelui Serafim — a fost un vis ce-mi descoperi starea păcătoșilor în lumea de dincolo de mormânt. După o boală de două luni am căzut într-o slăbăciune extremă. În această stare văzui doi tineri intrând la mine. Ei mă luară de mână și-mi ziseră: *„Urmează-ne!"* Mă sculai îndată, nesimțind nici o slăbiciune, și întorcându-mă văzui corpul meu care zăcea liniștit pe pat, înțelesei atunci

---

l (†) V.Sf. 15 a III-a și V. Repausaților o.c. pg. 121-2;

că părăsisem viața pământească pentru a intra în lumea de dincolo de mormânt, recunoscut asemenea că cei doi tineri erau Îngeri, ce mă conduseră și-mi arătară flăcările iadului. Auzii strigătele celor ce sufereau acolo. Îngerii arătându-mi pentru care păcat era cutare sau cutare loc de muncăm adaose: „De nu vei părăsi viața ta plină de păcate pe care o petreci, și tu vei fi în acest loc, de suferință!" După aceea *unul din Îngeri scoase din flăcări pe un păcătos, care era negru ca și cărbunele. Tot corpul său era ars, și încărcat de lanțuri. Cei doi Îngeri se apropiară atunci de acel nenorocit îi luară lanțurile de pe el și negreața sa dispăru îndată. El deveni curat și luminos ca un Înger; apoi Îngerii îl îmbrăcară cu o haină strălucită ca lumina.* Eu am îndrăznit atunci a întreba pe Îngeri: „Ce înseamnă această schimbare a omului?" „Este sufletul unui păcătos", răaspunseră Îngerii; „ce era despărțit de Dumnezeu pentru păcatele sale și condamnat la focul veșnic. Însă rudele acestui om au făcut multe milostenii, s-au rugat adeseori pentru el în timpul Sf. Liturghii, și iată că, mulțumită acestor mijlociri ale rudelor și rugăciunilor Bisericii, Domnul a avut milă de el și-i iartă păcatele sale. Acest suflet a scăpat de muncile veșnice, el merge să se prezinte înaintea Feții Creatorului său și va gusta fericirea cerească împreună cu Sfinții din rai". Când se risipi vedenia mă deșteptai și văzui că rudele mele erau adunate în jurul patului meu și pregăteau corpul meu pentru a-l înmormânta"(†).

† † †

Voievodul Ștefan cel Mare a avut în Moldova o domnie strălucită în îndelungatul timp de 47 ani. El a fost unul din cei mai evlavioși Voievozi ai neamului nostru. Priviți-l cum se roagă lui Dumnezeu stând în genunchi dimpreună cu boierii săi în Sf. Biserică. După fiecare război el ridica câte o Sf. Mănăstire ori Sf. Biserică, dintre care unele sunt și azi. Acest mare Voievod al Moldovei, cugetând adânc la viața de după moarte, prin hrisovul din a. 1466, a făgăduit a da în fiecare an câte 100 ducați unguresti, Mănăstirii Zugravul din Muntele Athos, punând Mănăstirii, privitor la îngrijirea sa după moarte, următoarele îndatoriri: „... Iar după trecerea anilor noștri și după sfârșitul vieții noastre, în anul întâi să ni se facă și să ni se cânte Sf. Prohod de către Sobor. Apoi slujbele de ziua a treia, a noua, a douăzecea și a patruzecea, de o jumătate de an și de un an... Iar după trecerea unui an să mi se cânte, într-o zi din an, de către Sobor, pentru mântuirea sufletului; seara Paraclis (Parastas) cu colivă și vin iar dimineața

(†) „Viața Repausaților" o.c. pg. 123-4;

Sfânta Liturghie cu colivă; iar la prânz băutură spre mângâierea fraților. Acestea să rămână așa, atâta vreme, cât va sta și Sfânta Mănăstire..."(†)

Această îngrijire de suflet după moarte au avut-o Românii noștri din vechile vremi apostolice, de când a luat naștere poporul Român-Creștin, din viguroasele popoare Daco-Roman. Rânduiala aceasta s-a păstrat de-a

lungul veacurilor. În vremile voievozilor ea a înflorit așa cum se vede și astăzi în ființa multor credincioși. Voievodul Ștefan face acest legământ în viața sa, când era în floarea vârstei, cu 38 de ani înainte de moartea sa. Pilda aceasta creștinească, trebuie să o urmeze fiecare Român-Creștin. Cei ce nu se îngrijesc din viața lor pentru mântuirea sufletului; ci o lasă în seama copiilor sau a moștenitorilor lor, greșesc groaznic și se înșeală amarnic. „Fiți gata întotdeauna, că nu știți ziua și ceasul în care Fiul Omului va veni..."([1]).

Cuv. Pavel prostul, prin rugăciuni, post, milostenii și slujba Sf. Liturghii, a scos din muncile iadului sufletul ucenicului său. Fericitul

(†) Vezi I. Bogdan. Documentele lui Ștefan cel Mare, vol. I, pg. 102-Hrisovul Marelui Ștefan pentru Episcopia Romanului, în Uricar XVI pg. 289-290; (1) Mt. 24^{42}; 25^{1-13}; Mc. 13^{33-35}; Lc. 12^{40}; 21^{34-36}; Rom. 13^{11}; 1 Tes 5^{4};

Pavel prostul — istorisesc viețile Sfinților — a povestit către ceilalți părinți un asemenea minunat lucru, zicând: „Am avut un ucenic foarte leneș care cădea în felurite păcate, fără ca să știu eu; și după ce a murit mă rugam Domnului și Maicii Domnului să-mi descopere în care loc se află. Și rugându-mă multe zile, am văzut în vedenie pe ucenic ținându-se de doi oarecare, și era ca o piatră sau cărămidă de la cap până la picioare, neavând nici cum vre-o lucrare a sufletului sau a trupului. Acestea văzând m-am mâhnit mult, aducându-mi aminte cuvintele stăpânești când a poruncit să-i lege mâinile și picioarele aceluia care nu avea haină de nuntă și să-l arunce în întunericul cel mai din afară. După ce am venit întru sine-mi din uimire, am început să mă mâhnesc mult și să mă amărăsc, dam milostenie, făceam Liturghii, rugam ziua și noaptea pe Prea Puternica Împărăteasă, și pe Iubitorul de oameni Dumnezeu, ca să-l miluiască, și am postit de multe ori, cu toate bătrânețile mele. Deci după multe zile, văd pe Prea Sfânta zicându-mi: „Ce ai Pavele de te mâhnești?“ Și i-am zis: „Pentru fratele, Stăpâna mea, că l-am văzut muncindu-se“. Iar Ea a răspuns: „Nu M-ai rugat ca să ți-l arăt? Iată am ascultat rugăciunea ta“. Iar eu am zis: „Așa Doamna mea, ci nu vreau să-l văd și să mă mâhnesc“. Atunci mi-a răspuns Prea Lăudata: „Du-te dar, și pentru ostenelile tale, smerenia și lacrimile și pentru dragostea ta, să ți-l arăt iarăși ca să te veselești“. Deci trecând o zi, văd pe fratele viind către mine cu totul vesel și plin de bucurie, zicându-mi: „Rugăciunile tale Părinte, au mijlocit către Prea Sfânta Născătoarea de Dumnezeu (că mult te iubește), și a rugat pe Mântuitorul și m-a dezlegat din legăturile vrăjmașului în care eram legat mai înainte. Acestea zicându-mi văd și pe Prea Sfânta zicând către mine: „Încredințatu-te-ai acum solitorule pentru copilul tău?“ Iară eu am zis: „Așa Stăpână și foarte mulțumesc iubirii Tale de oameni“. Atunci iarăși mi-a zis: „Du-te, dar adu-ți aminte totdeauna de fratele întru rugăciunile tale; milostenii și aduceri făcând, că prea mult folosește pe mort milostenia și aducerea cu credință“(†).

Împ. Teofil ,hulitorul Sfintelor Icoane, scos din iad prin Dumnezeeștile slujbe. Teofil urmând la împărăție, pe mulți Sfinți părinți i-a dat la multe feluri de chinuri și munci pentru Sf. Icoane. Iar când avea doisprezece ani ai împărăției, fu cuprins de boala ce se cheamă desinterie și viindu-i vremea să se despartă de viața aceasta, foarte mult și-a deschis gura, cât și măruntaiele cele dinlăuntru i se vedeau, iar împărăteasa Teodora, foarte s-a întristat pentru acea întâmplare și într-acea întristare a adormit.

(†) Mântuirea Păcătoșilor, edit. 1911, fila 216-217;

Și a văzut prin vis pe Preacurata Născătoarea de Dumnezeu ținând în brațe pe Pruncul cel mai înainte de veci și în jurul Ei stăteau Îngeri prea luminați și băteau pe Teofil bărbatul ei, și-și râdeau de dânsul. Iar după ce s-a sculat ea din somn, Teofil puțin viindu-și în fire a strigat: „Vai mie, ticălosul, că mă bat pentru Sfintele Icoane. Atunci îndată a pus deasupra lui împărăteasa Icoana Preacuratei Născătoarei de Dumnezeu, rugându-se Ei cu lacrimi. Și așa aflându-se Teofil, a văzut pe unul din cei ce stau înaintea lui ținând Icoana și apucând Icoana a început a o săruta. Și îndată gura lui care scrâșnea asupra Sfintelor Icoane, și gâtlejul carele se desfăcuse așa de grozav, și-a venit la firea cea dintâi și s-au făcut precum au fost mai înainte și s-a odihnit Teofil de nevoia și de pedeapsa de care era cuprins ș a adormit, mărturisind: *„Că bun lucru este a cinsti Sfintele Icoane"*. Atunci scoțând împărăteasa din lădițele sale Cinstitele și Sfintele Icoane, a făcut de le-a sărutat bărbatul ei Teofil și cu tot sufletul le-a cinstit; iar după puțină vreme, s-a lipsit Teofil de această viață. Atunci Teodora a chemat pe toți care erau în isgonire și în temnițe, a alungat din scaunul patriarhicesc pe Ioan, carele era fermecător, și a pus pe Sf. Metodie mărturisitorul în scaunul său, carele multe răbdase mai înainte și în groapă de viu fusese îngropat.

Iar după ce s-a făcut aceasta așa, o cercetare Dumnezeeasca i-a venit lui Ioanichie celui mare, carele sihăstrea în munții Olimpului; căci viind la dânsul Arsachie, marele postitor, a zis: „Dumnezeu m-a trimis la tine, ca să mergem noi la cuviosul bărbat Isaia, cel închis în Nicodimia și să ne învățăm de la dânsul cele ce plac lui Dumnezeu, și ce lucru este cuvios și vrednic Sfintei Lui Biserici. Și așa viind către prea cuviosul Isaia, au auzit de la dânsul acest cuvânt. Acestea zice Domnul: „Iată s-a apropiat sfârșitul neprietenilor Icoanei Mele; deci mergând voi la împărăteasa Teodora și la Patriarhul Metodie, să le spuneți așa: „Să opriți pe toți cei nesfințiți și întinați și așa să-Mi aduceți Jertfă cu Îngerii, având în cinste Icoana chipului Meu și Crucea". Acestea auzind, îndată au venit la Constantinopol și aceea ce le-a zis, au spus lui Metodie Patriarhul și tuturor aleșilor lui Dumnezeu. Iar ei adunându-se au venit la împărăteasa și o au aflat întru toate plecată și fără turburare, căci era din părinți creștini iubitori de Dumnezeu. Și îndată împărăteasa scoțând Icoana Născătoarei de Dumnezeu, având-o legată la grumaji, o a sărutat înaintea tuturor de fața zicând: „De nu se va închina cineva acestora și de nu le va săruta cu dragoste și cu toată inima, nu ca pe niște Dumnezei cinstindu-le, ci ca pe niște chipuri ale Acelora, pe Care ele închipuiesc, unul ca acela să fie Anatema!" Acestea auzind ei, cu mare bucurie s-au bucurat și îndată și împărăteasa i-a rugat să facă rugăciune pentru Teofil bărbatul ei. Iar ei văzându-i credința, măcar

că se lepădau, însă au îngăduit. Atunci Sf. Metodie a adunat pe tot poporul și pe tot clerul Bisericii, și Arhiereii s-au strâns acolo la Biserica cea mare și au făcut rugăciune către Dumnezeu toată noaptea pentru Teofil toți rugându-se cu lacrimi și cu umilință. Așa au făcut rugăciuni și Sf. Liturghie peste toată săptămâna dintâi a marelui post. Deasemenea și împărăteasa Teodora cu alte femei și cu mulțime de popor, au făcut multe rugăciuni fierbinți pentru el.

Când se făcea aceea acolo, împărăteasa Teodora culcându-se Vineri despre ziuă, i s-a părut că se afla la un stâlp de cruce, și a văzut pe oarecare mergând cu gâlceavă mare, vrând să treacă pe acea cale și ducând multe feluri de unelte de muncă. Iar în mijlocul lor duceau legat pe împăratul Teofil cu mâinile înapoi; pe carele cunoscându-i împărăteasa, a mers și ea în urma celor care îl duceau. Iar dacă au ajuns la poarta cea de aramă, a văzut o vedere mai presus de fire a unui om ce ședea înaintea Icoanei lui Hristos, carele se sculase împotriva lui Teofil. Împărăteasa atunci atingându-se de picioarele aceluia l-a rugat pentru împărat. Iar el abia deschizându-și gura, a zis: „Mare este credința ta, femeie! Să știi dar, că pentru lacrimile și credința ta, încă și pentru rugăciunile servilor Mei și ale Preoților, dau iertare bărbatului tău". După aceia a zis către acei ce-l aduceau: „Deslegați-l și-l dați femeii lui"; iar ea luându-l s-a dus bucurându-se și veselindu-se și îndată s-a deșteptat. Aceea, adică, o au văzut împărăteasa Teodora. Iar Patriarhul Metodie, tot atunci când se făceau rugăciunile pentru dânsul, luând o hârtie nouă, a scris într-însa numele tuturor împărților eretici și tot acolo a scris și numele lui Teofil aceluia și le-a pus sub Sfânta Masă pe ascuns nevăzând nimenea. Iar Vineri a văzut și el prin vis un Înger mare și înfricoșat intrând în Biserică, carele apropiindu-se de dânsul i-a zis: „Auzitu-s-a rugăciunea ta, Episcope, și a dobândit iertare împăratul Teofil, de acum pentru aceasta să nu mai superi pe Dumnezeu!". Iar el vrând să dovedească de este lucru adevărat aceea ce văzuse, mergând din locul unde sta și luând hârtia și citind-o: „O judecățile lui Dumnezeu! A aflat numele lui Teofil șters de tot, prin voia lui Dumnezeu. De aceasta auzind împărăteasa s-a veselit foarte și a făcut știre Patriarhului să strângă tot poporul cu Cinstitele Cruci și cu Sfintele Icoane în Biserica cea mare, ca s-o împodobească iarăși cu Sfintele Icoane; și această minune nouă Dumnezeească, tuturor s-a înștiințat. Deci adunându-se toți degrab în Biserică cu lumânări, a venit și împărăteasa cu fiul său și făcând rugăciune cu umilință la Dumnezeu, cu Sfintele Icoane și cu Crucile cele Dumnezeești și vrednice a se cinsti și cu Sfânta și Dumnezeeasca Evanghelie, au ieșit ca o milă de loc din oraș, strigând: *„Doamne, miluiește-ne!"*. Și așa iarăși întorcându-se la Biserică, au slujit

Dumnezeeasca Liturghie, puind Sfintele Icoane la locurile lor. Declarând pe cei bine cinstitori și dreptcredincioși; iar pe cei protivnici și eretici, care n-au primit cinstea Sfintelor Icoane, i-au lepădat și i-au dat anatemei...(†)

Repausații sunt vii și după moarte a lor. Într-o Mănăstire, după ce Preoții cu poporul au făcut slujba Învierii, dimpreună cu Sf. Liturghie, un Preot însoțit de un Diacon s-au dus la o peșteră unde erau oasemintele Sfinților. Ajungând acolo au făcut ectenia și rugăciunea pentru odihna și fericirea sufletelor repauzaților. La urmă au zis către osemintele din peșteră: **„Hristos a înviat".** În acel moment din toate oasele a ieșit un glas ca de la o mulțime mare: **„Adevărat a înviat".** Preotul și Diaconul îngroziți, au plecat de acolo dând slavă lui Dumnezeu de cele ce auziseră. Aceasta au mărturisit-o întregului sobor din acea Mănăstire și la toată lumea creștină de prin acele ținuturi.

† † †

Din cele arătate mai sus, se vede apariția sufletelor din iad, arătând celor vii de aproape ai lor suferințele ce îndură ei acolo. De aici reiese: 1) Că repausații doresc și așteaptă de la noi cei vii rugăciuni, milostenii și alte fapte bune, pentru ușurarea lor. 2) Cât de folositoare este îngrijirea noastră pentru ușurarea lor. 3) Însuși repausații ieșiți din muncile iadului, reveniți pe pământ, arată celor iubiți ai lor, care s-au îngrijit de mântuirea sufletelor lor că au foarte mare trebuință de Dumnezeeasca Liturghie însoțită de Jertfa cea fără de Sânge și de rugăciunile viilor pentru a scăpa de muncile iadului.

7. **Ce face Preotul după ectenia și rugăciunea pentru ușurarea sufletelor repausaților?** Preotul (de este Diacon zice el ecteniile) după ectenia stăruitoare, și a repausaților (când se pune), zice ectenia și rugăciunea pentru cei chemați, adică pentru catehumenii care se pregătesc prin catehizări și felurite învățături instructive pentru primirea Sfântului Botez.

8. **Ce cere Preotul în prima ectenie de la Dumnezeu pentru cei chemați?** În prima ectenie (făcută prin Diacon de este), preotul cere ca Dumnezeu să Se milostivească spre cei chemați (catehumeni) și penitenți, și să-i primească în adunarea credincioșilor. Cuprinsul acestei ectenii este următorul: Preotul desfăcând, la fiecare din cele patru prime cereri ale ecteniei, Sf. Antimis, zice: *„Rugați-vă cei chemați Domnului"*. Prin

(†) Din „Triod" ed. Sf. Sinod, 1922, pg. 209-210;

aceste cuvinte sfințitul slujitor, deșteaptă pe cei chemați — catehumeni și penitenți — ca fiecare să se roage pentru sine. Îndemnul acesta li se face fiindcă, precum feric. Augustin: „Dumnezeu a putut să facă pe omul (Adam și Eva) fără om, dar nu-l poate (adică nu voiește) a-l mântui fără de om". Apoi îndeamnă pe credincioși a se ruga pentru cei chemați: *„Cei credincioși pentru cei chemați să ne rugăm, ca Domnul să-i miluiască pe dânșii; Să-i învețe pe dânșii cu cuvântul adevărului"*, adică să-i îmbogățească cu cunoștință despre toate adevărurile dreptei credințe. *„Să le descopere lor Evanghelia dreptății"*. În acest timp Preotul desface și partea de sus a Sf. Antimis, pe care se aduce, se sfințește și se transformă Sf. Daruri. Aici în cererea aceasta, sfințitul slujitor cere ca Dumnezeu să deschidă ochii sufletești ai catehumenilor și penitenților, ca să vadă bogăția bunătăților veșnice, care izvorăște spre fericirea vremelnică și veșnică a credincioșilor, din ascultarea și păzirea cuvintelor Dumnezeești ale Sf. Evanghelii. „Să-i împreune pe dânșii cu Sfânta Sa sobornicească și apostolicească Biserică". Aici cere ca să-i facă părtași Sf. Botez, ungerii cu Sf. Mir și Împărtășirei cu Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos. Prin primirea acestor daruri, cât timp țin făgduința dată la Sf. Botez, sunt primiți în sânul Bisericii, dobândesc iertarea păcatelor, darul înfierei, și devin moștenitori ai Împărăției lui Dumnezeu. „Cei chemați, capetele voastre Domnului să le plecați". Acum, după ce poruncește celor chemați a-și pleca capetele lor Domnului, Preotul se roagă în taină pentru dânșii, zicând: „Doamne Dumnezeul nostru, Cel ce întru cele înalte locuiești și spre cele smerite privești...". Prin această rugăciune Preotul roagă pe Dumnezeu, ca să-i învrednicească pe catehumeni Sfântului Botez, iertării păcatelor și veșmântului nestricăciunii. Să-i împreune pe dânșii cu sfânta sobornicească și apostolească Biserică și să-i înnumere cu turma Sa cea aleasă.

Astăzi când se zice această ectenie, noi ne gândim la catehumenii din orice părți ale pământului, care vin la sfânta luminare prin primirea Sf. Botez. Unindu-ne în cuget, noi ne rugăm lui Dumnezeu, ca să-i învrednicească și pe ei acestui mare dar al înfierei, prin cunoașterea adevăratei credințe și prin nașterea din baia Sf. Botez; ca și ei, împreună cu noi, să preaslăvească pe adevăratul Dumnezeu cel viu: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt.

În timpul acestei ectenii și rugăciuni, ne mai gândim și la frații noștri creștini, ale căror nume, se află scrise numai în registrele botezaților; iar ei rătăcesc pe meleagurile credințelor false, eretice și a viețuirii anticreștinești. Văzându-i în această situație jalnică, care le periclitează din zi în zi tot mai mult mântuirea sufletelor lor, ne rugăm și pentru acestia, ca Dumnezeu să-i readucă iarăși în staulul Său, prin ascultarea, cercetarea și păzirea adevărului.

Preotul aducându-și aminte de scăderile sale morale, se prosterne cu fața la pământ înaintea Sfintei Mese, și-și cere iertare păcatelor de la Dumnezeu, Care odihnește întru Slavă deasupra ei. Diavolii se întrec a ponegri pe Preot. Dumnezeu îl spală, curăță, luminează, sfințește și îndumnezeiește pe sfințitul Său liturghisitor; iar dracii care-i ponegresc, rămân tot draci negri în vecii vecilor.

După terminarea ecteniei și rugăciunei, Preotul zice ecfonisul: „Ca și aceștia împreună cu noi să slăvească prea cinstitul și de mare cuviință numele Tău; al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor". Cântăreții: Amin". În timpul acestui ecfonis Preotul însemnează cu sf. burete, crucis deasupra Sf. Antimis, și apoi îl pune deasupra lui, către Sf. Chivot.

9. **Pentru ce la a doua ectenie, Preotul** (prin Diacon de este) **poruncește celor chemați să iasă afară din Sf. Biserică?** Prin cuvintele ecteniei a doua, Preotul poruncește de trei ori celor chemați a ieși din Sfânta Biserică, zicând(a): „Câți sunteți chemați ieșiți. Cei chemați ieșiți. Câți sunteți chemați ieșiți. Ca nimenea din cei chemați..." Această poruncă li se dă așa, pentru că ei nefiind botezați, au asupra lor spurcăciunea strămoșescului păcat și astfel sunt nevrednici a lua parte și a privi la momentele cele mai înălțătoare ale sfințeniei Dumnezeeștei Liturghii. Odată cu catehumenii ieșeau afară și penitenții.

10. **Ce însemnătate are tragerea perdelei la: „Câți sunteți chemați ieșiți...?"** În vremile apostolice și patristice. Preotul prin această ectenie făcea cunoscut, prin Diaconi, catehumenilor și penitenților ca să iasă afară din adunarea credincioșilor. După ieșirea lor slujitorii (ușierii) Bisericii, închideau ușile despărțitoare între credincioși și catehumeni, ca ei să nu mai poată intra și sta cu credincioșii spre a privi și asculta Sf. Liturghie. Astăzi nu se mai face această despărțire, fiindcă nu mai avem catehumeni. Totuși între creștinii botezați de azi, sunt mulți poate cu mult mai păcătoși decât catehumenii din vremurile vechi. În amintirea scoaterii acelora și spre deșteptarea conștinței creștinilor păcătoși și nepocăiți, se mai păstrează și astăzi cuvintele acestei ectenii: „Câți sunteți chemați ieșiți...". În același timp, se trage perdeaua de la ușile împărătești.

Cuvintele vestirei aceștia și tragerea perdelei ușilor împărătești se face și astăzi, pentru ca, creștinii nepocăiți, care necinstesc numele creștinesc și hulesc pe Dumnezeu, cu cuvântul, cu fapta și viețuirea anticreștinească, să iasă afară din Sf. Biserică. Deși astăzi nu mai este mâna slujitorilor Bisericii, care să mai facă alegerea, adică să scoată pe păcătoșii notorici, care viețuiesc anticreștinește, afară dintre credincioșii cei buni, ca să nu îngreuneze cu prezența smintelelor și neorânduielilor lor Slujba Dumnezeeștei Liturghii; totuși mâna lui Dumnezeu va pedepsi pe cei îndărătnici și obraznici. Adeseori am văzut cum unii ca aceștia, după

(a) Prin Diacon dacă este; iar de nu, el singur;

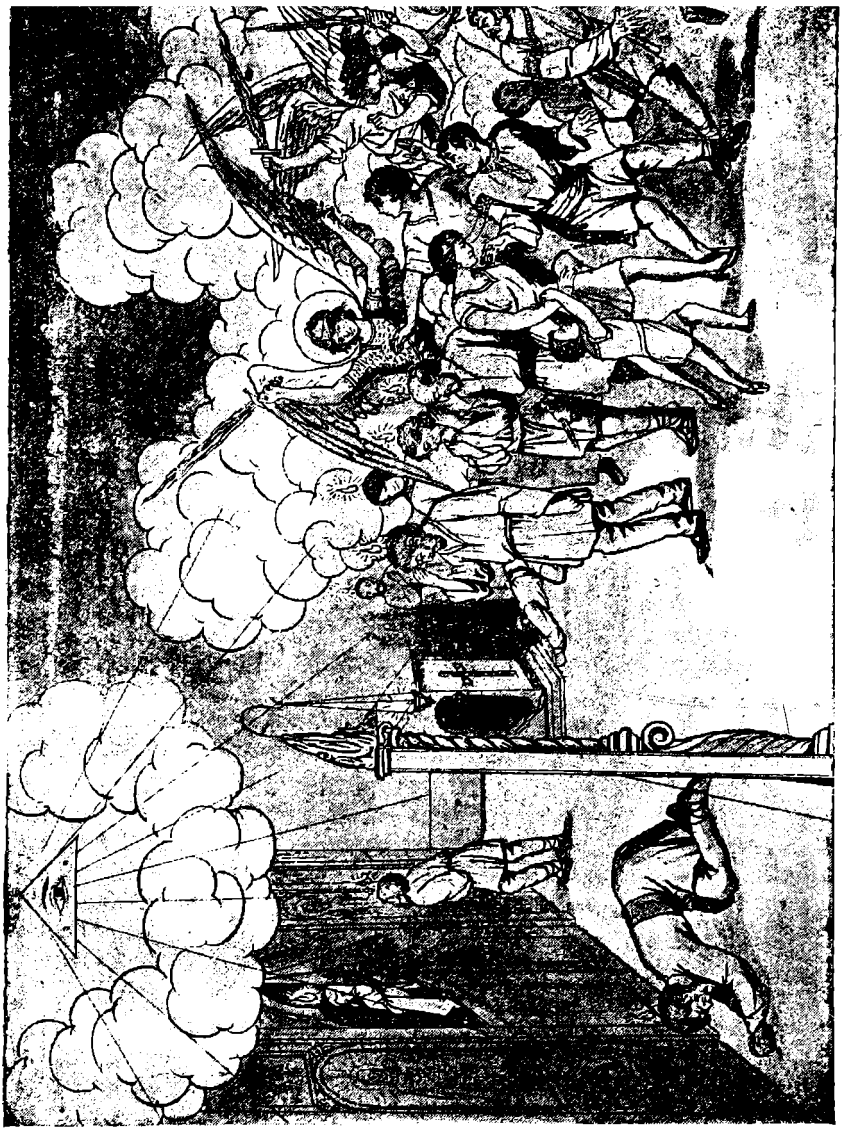

Scoaterea neghinei din grâu. La sfârșitul Liturghiei celor chemați sfințitul slujitor al Sf. Altar, trăgând (închizând) Dvera, zice: *„Câți sunteți chemați ieșiți, cei chemați ieșiți, câți sunteți chemați ieșiți, ca nimenea din cei chemați* (să nu mai rămână în Biserică), *câți suntem credincioși, iarăși și iarăși cu pace Domnului să ne rugăm"*. În acest timp, Îngeri înfricoșați scot nevăzut afară pe toți care prin fărădelegi nepărăsite, au înlocuit semnul Sf. Cruci + de pe frunțile lor, cu semnul fiarei apocaliptice (666). Orice păcat nepărăsit, cu care muritorul om se fălește înaintea

cuvintele acestea ba chiar și mai înainte, sunt scoși afară rând pe rând din Sf. Biserică de o putere nevăzută. Alții sunt pedepsiți în multe feluri... Cuvintele: „Câți sunteți chemați ieșiți..." au o foarte mare însemnătate și în vremile noastre. Astfel, noi, — care mult am păcătuit înaintea lui Dumnezeu, — ori de câte ori vom auzi cuvintele acestea înălțându-se de sfinții slujitori ai Sf. Altar, să cugetăm fiecare la nedemnitatea noastră, să ne umilim până în adâncul ființei noastre. Să ne rugăm cu lacrimi fierbinți lui Dumnezeu, ca să ne miluiască după mare mila Sa, și să ne ierte toate păcatele. Tot în același timp să ne hotărâm a părăsi orice păcat cu care am supărat pe Dumnezeu. Astfel cu Darul Lui să ne propunem îndreptarea spre a nu fi scoși (nevăzut) afară din Sf. Biserică cu cei necredincioși, la cuvintele sfințitului slujitor: „Câți sunteți chemați ieșiți..."!

În acest timp se pogoară din cer Îngeri trimiși de Dumnezeu, pentru a curăți Sf. Biserică de cei necredincioși și necurați, care se tăvălesc în felurite păcate. Sfinții Îngeri leagă cu legături nevăzute pe păcătoșii nepocăiți și îi scot afară din Biserica Domnului. Astfel de legați și scoși afară din Sf. Biserică, sunt acei care ies afară mai înainte de terminarea Sfintei Liturghii. Aceștia se aseamănă lui Iuda Iscarioteanul în care a intrat Satana la Cina cea de Taină, l-a scos afară, l-a dus de a vândut pe Domnul și apoi l-a silit de s-a spânzurat.

Cei legați și scoși afară din Sf. Biserică de Sfinții Îngeri, deși s-ar împotrivi ca să nu iasă, totuși nu pot rămânea cu totul în Sf. Biserică. Trupul lor stă în Sf. Biserică ca un cadavru, mort și nesimțitor față de Dumnezeeștile lucrări care se fac în timpul Sf. Liturghii; iar partea cea mai aleasă a lor, mintea, e aruncată afară de îngeri și purtată de diavoli pe la ospețele păgânești, la cântece curvești, horituri, jocuri, glume și minciuni, averi, lăcomii, certuri, judecăți, ură de moarte, politică, ucideri etc.

Unii ca aceștia, care cu trupurile stau în Sf. Biserică; iar cu mintea hoinăresc pe la toare deșertăciunile lumii aceștia, se aseamănă cu cain, care în loc de a aduce ce a avut mai bun jertfă lui Dumnezeu — precum a adus Abel — el a adus ce a avut mai rău și așa a rămas osândit.

---

oamenilor, îndemnând și pe alții cu felurite mijloace satanicești, ca să facă și ei asemenea, sunt niște apostoli ai lui Antihrist, care poartă semnul fiarei pe frunțile lor (Apc. 13). Astfel de creștini deși nu sunt scoși afară din Biserica lui Dumnezeu de sfinții slujitori ai Altarului, totuși nevăzut, ei sunt alungați afară de Îngerii înfricoșați cu săbii de foc. *„Mulți (toți) sunt chemați, dar puțini* (care se aleg prin osteneli și luptă după lege contra diavolului și păcatelor) *sunt aleși"* (Mt. 20^{16}; 22^{14}). *„Domnul nostru Iisus Hristos are lopata în mâna Sa. El va vântura grâul* (creștinii buni), *din aria* (lumea) *Sa. Grâul* (creștinii buni) *îl va aduna în jitnița* (Biserica sau Împărăția) *Sa; iar plevele* (creștinii păcătoși și nepărăsiți de păcate și făcători de neorânduieli) *le va arde cu foc nestins"* (Mt. 3^{12}; 13^{30}; Mal. 3^{3}; 4^{1}).

Cei mai nenorociți dintre toți păcătoșii îndărătnici, legați și scoși afară din Sf. Biserică sunt ereticii și rătăciții sectari. Aceștia până într-atâta sunt orbiți la ochii sufletului și prăbușiți în adâncul prăpastiei rătăcirii lor, încât s-au lepădat de bogăția învățăturilor și sfințeniei Sf. Biserici, au lepădat Sf. Botez luat în numele Sf. Treimi, și astfel, odată cu lepădarea de Sf. Botez s-au dezbrăcat de Domnul Hristos(b), schimbând pecetia Domnului cu pecetea lui Antichrist (666). Să ne rugăm lui Dumnezeu ca, cu bunătatea Sa să-i lumineze și să le deschidă calea pentru a reveni și ei în sânul Sf. Biserici, spre a fi cu toții una după dorința Mântuitorului.

IC | XC
NI | KA

„Această (alegere, cernere) o face și Biserica, când invită să iasă cei chemați; iar cei credincioși să rămână. De aici se poate vedea câtă luare aminte trebuie să aibă cei credincioși, ca să nu se unească cu cei care nu sunt demni de unire (adică cu schismaticii, ereticii, ateii și cu cei ce viețuiesc anticreștinește). În deosebi să nu o facă aceasta Preoții. Căci dacă nu se cuvine a avea comunitate cu unii ca aceștia în rugăciuni, cu cât mai mult nu se cuvine a avea comunitate cu dânșii în sacrificiu (c)".

Iubiților! Să ne acomodăm gândurile, cuvintele, faptele și viețuirea noastră după voia lui Dumnezeu, pentru a putea să stăm cu vrednicie în tot timpul slujbelor Dumnezeeștei Liturghii aici în Casa lui Dumnezeu și în ceruri după trecerea noastră din lumea aceasta.

Arătări Dumnezeești. Când a zis Preotul: „Câți sunteți chemați ieșiți..., a văzut împăratul și toți domnii care erau cu dânsul, că a venit în Sf. Biserică un Înger din cer înarmat cu arme de foc și legându-i pe cei păcătoși, îi scotea dintre cei credincioși(†).

Cel ce n-are haină de nuntă se scoate de la Masa Cerească. Iisus grăind în public jidovilor, a zis: „Împărăția Cerurilor, este asemenea omului împărat care a făcut nuntă fiului său, și a trimis pe slugile sale să cheme pe cei chemați la nuntă, dar nu vreau să vie. Iarăși a mai trimis pe alte slugi, zicând: ziceți celor chemați: iată că am gătit prânzul meu; juncii mei și cele hrănite ale mele s-au junghiat și toate sunt gata; veniți la nuntă. Dar ei nebăgând în seamă, s-au dus; unul la holda sa, altul la neguțătoria sa; iar ceilalți prinzând pe slugile lui, i-au pedepsit și i-au omorât pe ei. Și auzind împăratul acela, s-a mâniat; și trimițând oștile sale, a pierdut pe ucigașii aceia, și cetatea lor a ars. Atunci a zis slugilor sale; iată nunta este gata, dar cei chemați n-au fost vrednici, deci mergeți la răspântiile căilor, și pe câți veți afla, chemați-i la nuntă. Și ieșind slugile acelea la răspântii,

(b) Gal 3^{27}; (c) S.Tes. Dr. V. Mitrofanovici Liturgica, o.c. pg. 496; (†) Descop. Sf. Liturghii;

au adunat pe toți câți au aflat și buni și răi; și s-a umplut nunta de cei ce ședeau. Iar împăratul intrând să vadă pe cei ce ședeau, văzut-a acolo pe un om, care nu era îmbrăcat în haină de nuntă. Și i-a zis lui: prietene, cum ai intrat aici neavând haină de nuntă? Iar el tăcea. Atunci împăratul a zis slugilor: legându-i lui mâinile și picioarele, luați-l pe dânsul, și-l aruncați întru întunericul cel mai dinafară; acolo va fi plângerea și scrâșnirea dinților, că mulți sunt chemați, dar puțini aleși"([1]).

Catehumenul Kiprian. Renumitul vrăjitor Kiprian, luându-și toate cărțile vrăjitoriilor sale, a alergat la Antim, Episcopul creștinesc, și căzând la picioarele lui, se ruga să-l miluiască pe el, și să-i dea lui Sf. Botez. Episcopul știindu-l pe el că este mare vrăjitor și tuturor înfricoșat, socotea că cu înșelăciune a venit la dânsul, și îl depărta pe el, zicându-i: „Multe rele faci între păgâni, deci să nu faci și între creștini, ca să nu pieri degrab". Kiprian, atunci, cu plângere, a spus Episcopului toate pe rând, și cărțile sale le-a dat spre ardere în mâinile lui. Deci văzând Episcopul smerenia lui, i-a arătat și l-a învățat pe el Sfânta Credință și i-a poruncit lui ca să se gătească spre botez; iar cărțile lui, înaintea tuturor creștinilor cetății, le-a ars. Apoi ducându-se Kiprian cu inima umilită, plângea pentru păcatele sale, presărându-și cenușă pe capul său, și făcea pocăință strigând către adevăratul Dumnezeu, pentru curățirea fărădelegilor sale. A doua zi

(1) Mt. 22^{1-14}, comp. Lc. 14^{16-24};

intrând în Biserică, asculta cuvântul lui Dumnezeu, cu mângâiere de bucurie stând între cei credincioși. În timpul când Diaconul poruncea celor chemați să iasă afară, zicându-le: „Câți sunteți chemați ieșiți..." unii dintre ascultători ieșeau afară. Atunci Kiprian n-a voit să iasă, și a zis către Diacon: „Rob al lui Hristos sunt, nu mă scoate pe mine de aici". Diaconul i-a zis lui: „De vreme ce încă nedesăvârșit ești întru Sfântul Botez, pentru aceea ești dator să ieși". Kiprian i-a răspuns: „Viu este Hristos Dumnezeul meu, Cel ce m-a păzit pe mine de diavolul, și pe fecioara Iustina curată o a ferit, și m-a miluit pe mine, deci nu mă isgoni din Biserică, până ce voi fi creștin desăvârșit". Aceasta spunând-o Diaconul Episcopului, care cunoscând osârdia lui Kiprian, și căldura inimii lui pentru Hristos, l-a chemat la sine și l-a botezat în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh (a).

Două fecioare (călugărițe) clevetitoare, ieșeau afară din mormântul din Sf. Biserică în acest timp. „Dar mai mult decât orice sacrificiu, îmblânzește pe Dumnezeu, Jertfa cea fără de sânge, adusă prin Preacuratele Taine ale Trupului și Sângelui Domnului nostru Iisus Hristos. Iată și un

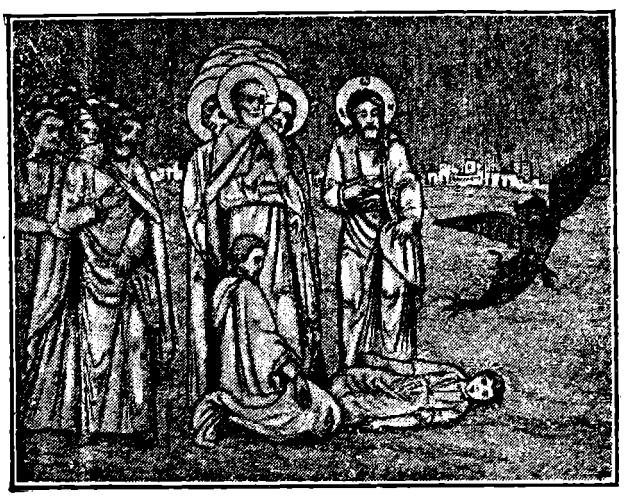

„Văzând Iisus că năvălește norodul, a poruncit duhului celui necurat, zicând lui: duh mut și surd. Eu ție îți poruncesc: ieși dintr-însul și de acum să nu mai intri în el. Și strigând, și mult scuturându-l pe el a ieșit. Și s-a făcut ca mort, încât mulți ziceau că a murit; iar Iisus apucându-l pe el de mână, l-a ridicat, și s-a sculat" (Mc. 9_{17-27}).

exemplu, din care se dovedește, că pomenirile făcute la Dumnezeiasca Proscomidie, pogoară mila Dumnezeiască asupra celor pomeniți. În timpul vieții preacuviosului Benedict, — istorisește Sf. Grigore Dialogul — erau

(a) V.Sf. 2 a X-a o.c. pg. 55-6;

două ajunătoare (femei care posteau) care, slăvindu-se printr-o viață sfântă, aveau urâtul obicei de a vorbi mult și a spune multe neadevăruri și vorbe rele. Sfântul le-a rugat ca să mai pună frâu limbii, amenințându-le cu îndepărtarea de la Sfintele Taine, (excomunicarea) în caz de neascultare. Însă ele nu s-au lăsat de năravul lor înrădăcinat, și peste câteva zile au murit amândouă, îndepărtate de la Sf. Împărtășire, prin amenințarea dreptului. Ca postnice, ele au fost îngropate în Sf. Biserică; însă, ca excomunicate, nu puteau rămâne cu ea. Când Diaconul în timpul Sf. Liturghii zicea „Câți sunteți chemați ieșiți...", — ele, după cum li s-au descoperit unora din creștinii drepcredincioși, părăseau sicriile lor și ieșeau din Sf. Biserică.

Păcatul grăirei de rău e o sabie drăcească cu trei lame tăioase. Diavolul vrajbei își sparge opincile cutreerând suprafața globului pământesc, ca să-și afle oameni și femei, pe care să-i pună în slujba sa. În chipul de față diavolul e foarte bucuros, că și-a aflat un devotat conlucrător, în baba aceasta. El o ademenește cu felurite promisiuni pentru ca să se pună cu trup și suflet în slujba lui Scaraoschie și a infernului, cu limba ei neînfrânată din copilărie. Diavolii vrajbelor își află în lumea aceasta, mulți oameni și femei, bătrâni și tineri, care ca și baba din chipul acesta slugăresc pe draci cu un aprins devotament, prin limbile lor. Cei ce și-au pus limbile lor în slujba drăcească a grăirei de rău, a ponegrirei aproapelui, sunt căzuți sub afurisenie timp de 2 ani. „Clevetitorul timp de 2 ani (se canonisește a nu se împărtăși) și câte 18 metanii (să facă pe fiecare) zi; iar pomenitorul de răutăți să se pocăiască un an"(a). Limba șerpilor e împărțită în două: iar a grăitorilor de rău e împărțită în trei. Când varsă din ea otrava clevetirilor, fac o întreită ucidere: 1) Clevetirorii își ucid

(a) Pravila Bisericească mică cap. 88;

Auzind despre aceasta Sf. Benedict, trimise o prescură, la Sf. Biserică unde erau ele îngropate, poruncind a scoate din ea părticică pentru odihna sufletelor lor și să le pomenească la săvârșirea înfricoșatelor și dătătoarelor de viață Taine. Deoarece după aceasta, nimeni n-a mai observat ieșirea lor din Sf. Biserică, credincioșii înțeleseră, că prin Jertfa adusă pentru repausate, după dorința robului lui Dumnezeu Benedict, ele au dobândit iertare de la Dumnezeu"(†).

Pomelnicul turcului ctitor al unei Biserici cu numele viilor și al morților, ieșea afară din Biserică în acest timp. Un credincios umbla cu o condică de milă pe la creștini, adunând bani pentru facerea unei Sf.

---

sufletele lor, despărțindu-se de Dumnezeul binelui, păcii, vieții, punându-se sub afurisenie îndelungat timp. „Cel ce urăște, ponegrește pe aproapele său ucigaș este, în întuneric și în moarte petrece"(b). 2)Clevetitorii ucid sufletele celor ce le varsă în ureche otrava clevetirii. 3) Clevetitorii ucid cinstea aproapelui lor pe care îl clevetesc și ponegresc. Acestea știindu-le Sf. Părinți, dimpreună cu Sf. Apostoli în frunte cu Dumnezeu, au condamnat aspru păcatul acesta; iar pe clevetitori i-a înfierat, arătând că în locul chipului omenesc, ei poartă chipurile viperilor, șerpilor, și năpârcilor vărsătoare de otravă ucigătoare. Un Părinte bisericesc zice: „Grăitorul de rău are pe diavolul în limbă; iar cei ce ascultă cu plăcere clevetirile au pe diavolul în urechi". Sf. Ioan Gură de Aur, zice: „Limba clevetitorului e trăsura cu care se plimbă dracii. Diavol în limba rumânească va să zică clevetitorul(c). Bătrânii înțelepți zic: „Clevetitorii sunt caii diavolului". Clevetitorul se numește diavol sau calul diavolului, pentru că se știe, că diavolul în rai a pârât pe Dumnezeu (ca rău) înaintea strămoșilor noștri: Adam și Eva, prăbușindu-i cu toți urmașii lor în haosul durerilor, primejdiilor și în moarte vremelnică și veșnică(d). Tot diavolul a pârât pe Iov înaintea lui Dumnezeu și a adus asupra lui: sărăcie, primejdii și suferințe cumplite(e). Pentru clevetire, dracii au căzut din cer, și din îngeri luminați s-au făcut draci întunecați. Atunci bucurie mare s-a făcut în oștile îngerești, care au strigat, zicând: „Acum s-a făcut mântuirea și puterea și Împărăția Dumnezeului nostru și puterea Hristosului Lui; că s-a aruncat pârâtorul fraților noștri, care îi pâra pe ei înaintea Dumnezeului nostru, ziua și noaptea"(f).

Tâlharul răstignit în dreapta Mântuitorului, cu limba care avea pe Dumnezeu în ea, a deschis raiul cu dânsa, și a intrat în viața veșnică; iar tâlharul din stânga care avea pe diavolul clevetirii în limba sa, a deschis iadul cu ea și s-a prăbușit în osândă veșnică. Limba neînfrânată e un întreit izvor zbucnitor de răutăți ucigătoare(g). „Cel ce-și păzește gura, își păzește sufletul său în viață; iar cei ce nu-și înfrânează limba, frică, osândă și moarte își agonisesc(h). Limba e o cheie cu care omul deschide raiul și iadul. Să luăm aminte, cum umblăm cu ea. Să o întrebuințăm spre slava lui Dumnezeu, spre binele aproapelui și spre folosul nostru obștesc. S-o înfrânăm și să n-o lăsăm a ne târî ea în pierzare și osândă veșnică, că pe mulți creștinii și îngeri în trup i-a prăbușit și îi prăbușește limba în Gheenă.

(†) Omilia Sf. Grigorie Dialogul cartea a II, cap. 23; și Viața repausaților, pg. 121. Vezi și Oglinda Duhov. de aut. pg. 377-8; (b) Ioan 8^{37-59}; Mt. 12^{34-37}; 1 Ioan 2^{9-11}; 2^{12-15}; (c) Tâlc. Evang. Teofilact, Mt. 4^{2}; (d) Fac. 3; (e) Iov 1; 2; (f) Apc. 12; (g) Iac. 3; (h) Mt. 12^{34}; Iac 1^{26}; 2^{12}; 1 Petru 3^{10}; Ps. 33^{12}; 140^{3}; Pr. Sol. 10^{21}; 13^{21}; 17^{4}; $18^{6-7;20-21}$; 21^{23}; 25^{11}; Is. Sirah. 1^{28-30}; 4^{31}; 5^{15-16}; 9^{23}; 18^{10}; 19^{15-16}; 21^{8}; 22^{30}; 25^{11}; 28^{28-29};

Biserici, Bietul creștin alerga în toate părțile în acest scop, dar aproape în zadar. Creștinii fiind săraci din pricina robiei și secetei, abia puteau da câte unu, câte 5, 10 ori 20 de bani cel mult. Bietul om era aproape descurajat. Trist abătut, cu capul plecat în jos de durere, a intrat într-o cafenea dintr-un oraș. Deschide condica de milă și trece pe lângă fiecare persoană care se află acolo, cerșind pentru facerea Bisericii care cât îl lasă inima. A adunat el câțiva bănuți. De la o masă s-a ridicat un turc bine făcut și luxos îmbrăcat. „Omule — i-a zis turcul — eu văd bine că zadarnic te chinuiești tu a aduna banii necesari pentru facerea Bisericii. Ia vino după mine și îți voi da eu bani, câți îi putea duce ca să faceți Biserică, dar să fiu și eu pomenit ca ctitor al ei. Zis și făcut. Turcul a luat pe creștin la casa lui și i-a dat bani mulți ca să facă Biserica. Creștinul, i-a luat și plin de bucurie s-a dus cu ei la Preotul și județul (consiliul) satului, care i-a încredințat, dimpreună cu un pomelnic ctitoresc, în care era scris numele turcului donator.

Preotul cu întreg poporul îndată și-au adunat materialul necesar și s-au apucat de lucru. După câtva timp frumoasa Biserică a fost gata edificată și sfințită pentru a se oficia într-însa Sf. Slujbe: iar pomelnicul ctitorului turc a fost așezat la Sf. Proscomidie pentru a fi pomenit la toate Dumnezeeștile Liturghii. Cu acest pomelnic s-a arătat la fiecare Dumnezeească Liturghie, o minune care uimea pe toți credincioșii care asistau la Sf. Slujbă.

În timpul când Diaconul sau Preotul, după rânduială, zicea (trăgând dvera): „Câți sunteți chemați, ieșiți, cei chemați ieșiți, câți sunteți chemați ieșiți, ca nimenea din cei chemați, (să nu mai rămână în Biserică)", pomelnicul turcului ctitor ieșea din cui de la Proscomidie și trecea pe deasupra credincioșilor prin aer până afară în pridvorul exterior al Bisericii. După săvârșirea Sfintei Liturghii, Preotul și oamenii au adus iarăși pomelnicul turcului în Sf. Altar la Proscomidie. Când au slujit Sf. Liturghie, la timpul arătat mai sus, pomelnicul turcului iarăși a fost scos afară tot cu același fel de minune. Aceasta s-a repetat de mai multe ori. În cele din urmă, Preotul dimpreună cu adunarea credincioșilor, au hotărât ca pomelnicul să stea acolo unde era scos cu minune. Turcul ctitor auzind aceasta, a stătut și el de câteva ori în Biserica ctitoriei lui și a văzut ceea ce se făcea cu pomelnicul lui. Din aceasta și din învățătura Preotului afirmată prin aprobarea adunării credincioșilor, a văzut și s-a încredințat că cei ce nu se botează și nu cred cu adevărat în Domnul Iisus Hristos, de ar face oricât de mult bine, totuși nu pot intra și sta în Împărăția lui Dumnezeu.

Deșteptându-se turcul din somnolența credinței mahomedane a crezut în Domnul Hristos, s-a botezat și s-a făcut bun creștin. De atunci înainte pomelnicul lui ctitoresc, n-a mai fost scos afară din Biserică în timpul Sf.

Cum scoate diavolul pe închinătorii slabi din Sf. Biserică? Sf. Biserică este Casa lui Dumnezeu. Credincioșii care vin la Sf. Biserică, pentru a fi și rămâne fii ai lui Dumnezeu și moșteni Împărăției Lui, trebuie să vină și să intre într-însa cu evlavie, să asculte slujbele sfinte și Dumnezeeștile învățături cu luare aminte, și să se roage lui Dumnezeu în Duh și adevăr. Creștinii ușuratici, sunt scoși de diavoli din Casa lui Dumnezeu și atrași în căile și prăpăstiile pierzării vremelnice și veșnice.

Liturghii; ci sta la Sf. Proscomidie așa cum stau și celelalte pomelnice ale dreptcredincioșilor creștini.

„Cela ce nu este cu Mine — zice Domnul — împotriva Mea este și cel ce n-adună cu Mine risipește..."(1). Adevăr, adevăr, grăiesc ție: „De nu se va naște cineva din apă și din Duh (prin baia Sf. Botez) nu va intra întru Împărăția lui Dumnezeu. Ce este născut din carne, carne este; iar cel ce este născut din Duhul, duh este"(2). „Fraților, carnea și sângele nu pot moșteni Împărăția lui Dumnezeu"...(3).

Iuda Iscarioteanul a ieșit afară de la Cina cea de Taină(b).

Racla cu moaștele ucenicului neascultător ieșea afară din Sf. Biserică în acest timp.

Un oarecare monah Sfânt Mucenic, al căruia nume nu l-am putut afla, a fost mulți ani în Schit ascultător părintelui său. Apoi, din zavistia drăcească, părăsind ascultarea, a plecat de la starețul său, fără pricină, — fiind în canonul cel pus pe dânsul pentru neascultare, — și a intrat în Alexandria, unde l-au prins pe el păgânul stăpânitor de acolo, și luând de pe dânsul călugărească schimă, îl silea ca să închine idolilor, iar el nu a voit; pentru care, fără milă bătându-l i-a tăiat capul cu sabia, iar trupul lui l-a aruncat spre mâncarea câinilor, iar oarecare din creștini, luând noaptea trupul Mucenicului, și puindu-l în sicriu cu aromate, l-au așezat în Altarul Bisericii cu cinste, ca pe un pătimitor al lui Hristos. Iar când se săvârși Dumnezeeasca Liturghie, și când sfântul propovăduitor striga! „Câți sunteți chemați ieșiți" se ridica racla cu moaștele Mucenicului și ieșea din

---

Diavolul de deasupra, aruncă cu scai, adică cu felurite pofte trupești asupra închinătorilor din Sf. Biserică Creștinii împuterniciți cu credință, nădejdie, dragoste și viețuire duhovnicească, au asupra capetelor lor, lumina Duhului Sfânt. De aceștia, nu se pot prinde scaiurile diavolești. Creștinii slabi în credință, neurmărind cu atenție Dumnezeeștile Slujbe, primesc scaiul diavolesc pe capul și corpul lor. Îndată, patimile alimentate în corpul lor, se trezesc ca niște șerpi, se mișcă și svârcolindu-se în ființa lor, îi scoate afară din Sf. Biserică. Unii diavoli, pun degetele pe buzele creștinilor slabi în dragostea de Dumnezeu, care îndată încep a căsca. Alți diavoli își pun degetul lor pe ochii celor ce au pierdut dragostea de Dumnezeu, și aceia adorm. Dincolo iată cum diavolii pun în mintea unor falși închinători, pe care îi ține în brațe ca să vorbească deșertăciuni și să râdă în Sf. Biserică. Pe alții îi îndeamnă diavolii să se fudulească și să facă felurite netrebnicii în Casa lui Dumnezeu. Cu acestea și alte multe mijloace satanicești, priviți și vedeți cum scot diavolii pe mulți creștini din Casa lui Dumnezeu.

---

(1) Mt. 12^{30-37}; Lc. 11^{23-26}; (2) Ioan 3^{5-6}; Mc. 16^{16}; F.Ap. 2^{38}; (3) 1 Cor. 15^{50}; comp. Mt. 16^{11}; Ioan $3^{2,5,6}$; (b) Mt. 26^{22-25}; Mc. 14^{18-21}; Lc. 22^{21-23}; Ioan $13^{18,19,21,30}$; Mărg Sf. Ioan Gură de Aur. Cuv. 15 pg. 120-130; (Min. 65 a Maicii Domnului).

Biserică, fără atingere de mâini omenești, și rămânea în tinda Bisericii până la otpust, iar după otpust iarăși singură raclă intra în Biserică, și se așeza în Sf. Altar la loc. Și aceasta se făcea la toate Liturghiile, ieșind și iarăși intrând, spre marea mirare a tuturor. Iar unul din boieri, fiind credincios și îmbunătățit, văzând aceasta, s-a rugat lui Dumnezeu ca să-i descopere pricina despre ieșirea din Biserică a Mucenicului în vremea Liturghiei, și a câștigat cererea, pentru că Îngerul Domnului de față stându-i, i-a zis: „Ce te spăimântezi de ceea ce se face? Au nu au luat putere Apostolii și ostenitorii lor a lega și a deslega? Iată, că Mucenicul, pe care îl vedeți ieșind din Biserică, a fost ucenic cutărui pustnic, zicându-i pe nume, dar pe care nescultându-l și legat fiind prin canon, s-a dus; și până acum același canon nedeslegat petrece, apoi cununa, și-a luat, ca un Mucenic a lui Hristos, dar nu poate să stea în Altar, când se săvârșește slujba, ci poruncindu-i Îngerul, iese; și va ieși, până ce-l va deslega cel ce l-a legat". Acestea auzindu-le fericitul bărbat, s-a dus degrabă la acel pustnic, și spunându-i toate, l-a dus în Alexandria la Mucenicul lui Hristos, a cărui raclă deschizând-o l-a iertat și l-a deslegat, apoi l-a sărutat și stând ca să săvârșească slujba, Mucenicul n-a mai ieșit de atunci din Sf. Altar.

Să stăm bine, cu bună rânduială în Casa lui Dumnezeu.

Iubiții mei frați creștini, care veniți în Sf. Biserica lui Dumnezeu ca să ascultați slujba Dumnezeeștei Liturghii, luați aminte cu deamănuntul la toate cuvintele, cântările, ecteniile, rugăciunile, sfaturile și mișcările liturgice, cu adâncul lor înțeles duhovnicesc, ca să vă folosiți în viața aceasta totdeauna și în viața viitoare în vecii vecilor. Fiecare drepcredincios creștin dintre noi toți — fie din cler, fie din popor — suntem datori ca în timpul Dumnezeeștilor slujbe, și mai cu seamă la Sf. Liturghie, să stăm cu atenție și pază, având în inimile noastre dragostea lui Dumnezeu care scoate afară frica(a). Nimănui nu-i este iertat a vorbi în Biserica Domnului în timpul Dumnezeeștilor Slujbe. Biserica lui Dumnezeu e una și într-însa trebuie să domnească cea mai mare liniște și rânduiala bună, așa încât să se audă numai un singur glas: „Glasul sfințitului liturghisitor — Arhiereu, Preot ori al Diaconului din Sf. Altar sau din mijlocul Bisericii — și al cântăreților sau al citeților", unii după alții. Astfel, când sfințitul liturghisitor grăiește, strana tace; iar când el termină strana continuă cu răspunsul sau cântarea corespunzătoare, după tipicul sau rânduiala Sf. Biserici Ortodoxe. Slujitorii Sf. Biserici, eclesiarhi ș.a. sunt datori să

(a) 1 Ioan 4_{18}; Ioan 14-17; 1 Cor. 13;

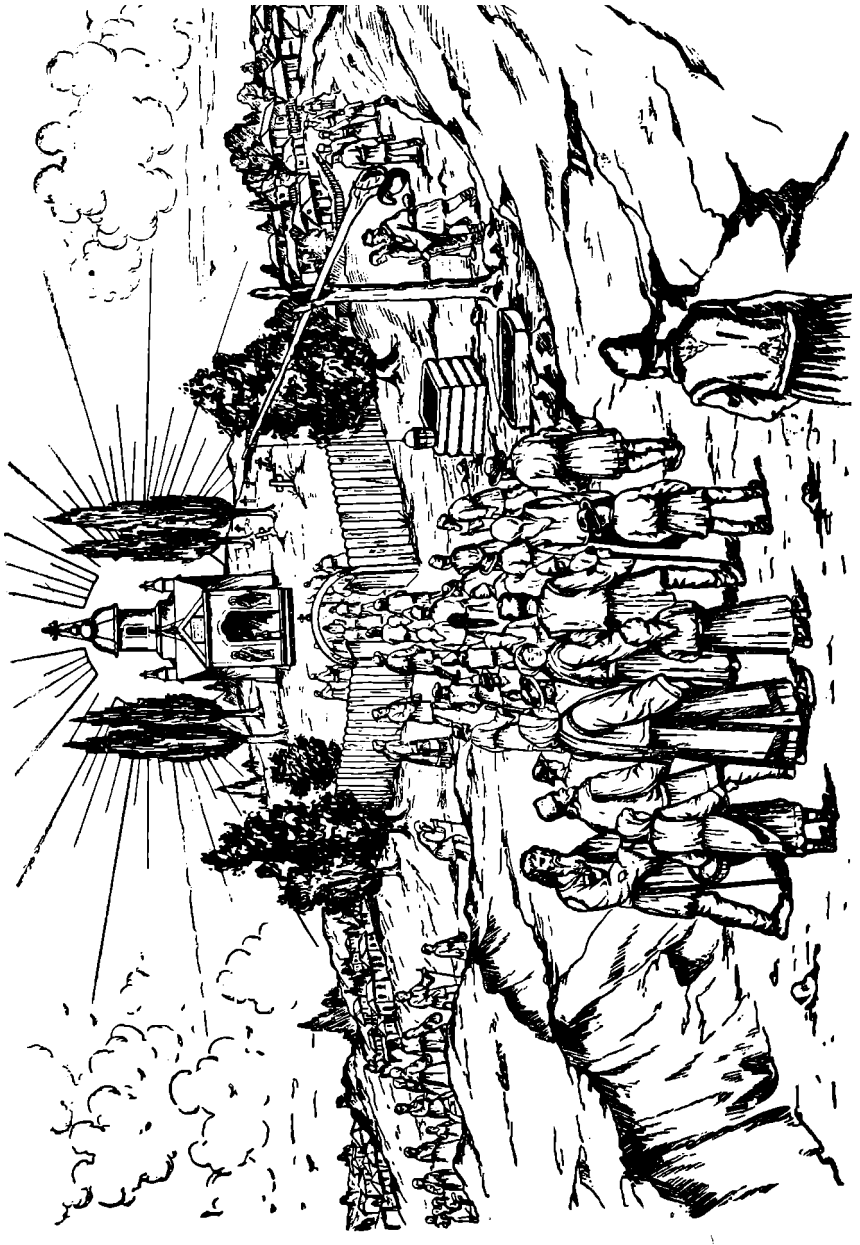

„Intra-voi în Casa Ta, închina-mă-voi în Sfânta Biserica Ta, întru frica Ta, Doamne povățuiește-mă întru dreptatea Ta; pentru vrăjmașii mei, îndreptează înaintea Ta calea mea..." (Ps. 5_{7-8}).

păstreze cea mai mare liniște. În slujba ei să se înțeleagă prin semne convenționale asupra celor ce au de făcut, cel mult prin șoaptă, scurt. Credincioșii sunt absolut îndatorați a păstra cea mai mare și exemplară liniște. Cei ce vorbesc, râd, fac semne străine și schime sataniceşti în Casa lui Dumnezeu, se dezbracă de darul lui Dumnezeu, vestejesc în ființa lor roada Duhului(b); iar dracii pe care îi slugăresc chiar și în Sf. Biserică prin felurite neorânduieli, se cocoțează ca niște mâțe sau maimuțe pe capetele lor, șoptindu-le ce să vorbească și ce neorânduieli să facă pentru turburarea Slujbelor Dumnezeești și împiedicarea atenției credincioșilor și a sfinților liturghisitori și slujitori. Mare păcat fac acești făcători de neorânduieli, cu grea povară își împovărează sufletele și cumplită judecată și osândă își agonisesc!!!

Frați creștini! Luați seama, cu câtă frică, atenție și cucernicie stau supușii înaintea stăpânitorului pământesc! Pentru ce fac ei aceasta? Pentru ca să nu supere pe stăpânitorul lor, pentru ca să nu-l pornească cu vreo vină asupra lor, pentru a nu cădea în pedeapsă. Ei bine, dacă noi ne ostenim a sta bine, cu frică, cu luare aminte, cu osteneală și cu cutremur, înaintea unui om pământean, muritor, trecător, — investit cu putere pământească — neîndrăznind a striga, a vorbi deșertăciuni, a râde, a face schime protivnice care să-i aprindă mânia; cu cât mai mult se cuvine a sta bine, liniștiți, atenți, cu frică și cu cutremur în Sf. Biserică, înaintea Prea Sfântului Dumnezeu și a oștilor cerești, care sunt într-însa? Cu atât mai mult, cu cât Sf. Biserică, care-i Casa lui Dumnezeu, covârșește în sfințenie și măreție casa stăpânitorului lumesc; iar Dumnezeu nemărginit în toate puterile și bunătățile, cu care îl covârșește pe stăpânitorul pământesc, care azi este și mâine s-a stins, nu i se mai cunoaște statul și locul.

Oricare creștin — din cler ori din popor — trebuie a sta în Sf. Biserică înaintea veșnicului Împărat și Dumnezeu, cu toată buna cuviință a sfințeniei, așa cum arată rânduielile bisericești. Nimănui nu îi este iertat a grăi către cineva; ci să fie cu mintea numai la Dumnezeeasca Slujbă care se face, la citiri, la rugăciuni, la cântări, la cuvântul Apostolului, Evangheliei, al predicatorului de este, sau al cazaniei care se citește. Să nu batjocorim Biserica prin felurite neorânduieli; vorbind, râzând, dormind, căscând, căutând încoace și încolo, lenevindu-ne fără grijă, schimbând picioarele, înmulțind scuipatul și lărgind ochii în toate părțile(c). Starea noastră în Sf. Biserică, în timpul Dumnezeeștilor Slujbe, după buna rânduială și cu folos e asemenea agonisirii unei lăzi plină cu felurite lucruri scumpe, și mâncări și băuturi plăcute, asemenea unui sac plin de nuci pline și gustoase,

(b) Gal, 5_{22}; (c) Sf. Pravilă Bisericească — Târgoviște — pg. 453.

asemenea unei prăvălii asortate cu tot felul de bunătăți folositoare oamenilor; iar starea lipsită de atenția cuvenită sfințeniei Sf. Lăcaș, starea în Casa lui Dumnezeu însoțită de felurite neorânduieli, este asemenea unei lăzi plină de șerpi și ale jivini înfiorătoare și scârboase, e asmenea unei prăvălii pustii, plină de gunoaie, șoareci, nevăstuici și putoare, asemenea unui sac plin cu nuci seci, pline de viermi.

Frați creștini! Să ne socotim bine fiecare din noi, oare mergerea și starea noastră în Sf. Biserică, din trecutul vieții noastre, cu ce se aseamănă! Ne-am folosit, ori ne-am păgubit? Starea noastră în Casa lui Dumnezeu, e vrednică de proslăvire în Împărăția Cerească? Ori e vrednică și pornită a ne prăbuși în iadul vremelnic și veșnic! Să cugetăm bine și să îndreptăm răul mai înainte de a ne prăbuși și înghiți el pe noi.

„Fiule! Păzește-ți piciorul (de felurite neorânduieli) când intri în Casa lui Dumnezeu. Apropie-te mai bine să asculți, decât să aduci jertfa nebunilor, căci ei nu știu că fac rău cu aceasta..."(d).

(d) Eclesiast 5[1];

CAPITOLUL 6

Sfânta Liturghie a Credincioșilor cu însemnătatea ei

(De la Liturghia Chematilor
și până la Simbolul Credinței, inclusiv)

În această carte vom vorbi despre slujba Dumnezeeștei Liturghii a credincioșilor cu însemnătatea ei, care urmează după Dumnezeeasca Liturghie a chematilor, până la Simbolul Credinței, inclusiv! Milostivul Dumnezeu, Care voiește ca tot omul să se mântuiască și la cunoștința adevărului să vină(a), să dea Har și pace sfântă, credincioșilor creștini, care vor citi și asculta cele cuprinse în această carte, ca să le înțeleagă, să se folosească de cuprinsul ei, să se lumineze și sfințească spre bine obștesc și slava Prea Sfântului Dumnezeu. *„Cercetați Scripturile. Voi socotiți că într-însele aveți viață veșnică și tocmai acelea sunt carele mărturisesc despre Mine"*(b).

1. **Cu ce cuvinte se începe Dumnezeeasca Liturghie a credincioșilor?** A treia parte a Dumnezeeștei Liturghii sau Liturghia credincioșilor, se începe cu aceste cuvinte: *„Câți suntem credincioși*(c), *iară și iară cu pace Domnului să ne rugăm"*. La auzul acestor cuvinte noi ne reamintim, că la începutul Liturghiei chematilor, au fost îndemnați toți cei prezenți: chemați și credincioșii, a se ruga cu pace lui Dumnezeu: „Cu pace Domnului să ne rugăm". Tot astfel vedem aranjat și aici de Sfinții Părinți apostolici și patristici. Ei la începutul acestei Sfinte Liturghii, îndeamnă pe credincioși a se ruga cu pace. Credincioșii prin gura cântăreților răspund: „Doamne miluiește" pe larg.

(a) 1 Tim. 2_4; Ez. 2; 3; 18; 33; 34; Ioan 3_{16-17}; Tit 2_{11}; 2 Petru 3_9; Ioan 17_3; 2 Tim. 2_{25}; (b) Ioan. $5_{39-40;\ 46}$; Lc. 16_{29}; 24_{27}; Is. 8_{20}; 34_{16}; F.Ap. 17_{11}; II Lege 6_{5-8}; 8_{15-19}; (c) Vezi și Scrierile Părinților Apostolici, o.c. Vol. II, pg. 235-249;

Credincioșii trebuie să fie în pace cu Dumnezeu cu aproapele și cu sine.

Pentru a putea face orice lucru cât se poate mai bun, plăcut, frumos, temeinic și desăvârșit, este mare trebuință de pace între maeștri și lucrători. La facerea rugăciunilor și Dumnezeeștilor Slujbe obștești, este necesară pacea în adunarea creștinilor, cu atât mai mult decât la orice lucrare

„Miluiește-mă pe mine Dumnezeule după mare mila Ta, și după mulțimea îndurărilor Tale șterge fărădelegea mea. Mai vârtos mă spală de fărădelegea mea și de păcatul meu mă curățește... Inimă curată zidește întru mine Dumnezeule, și cu Duh drept înoiește-mă întru cele dinlăuntru ale mele. Nu mă lepăda pe mine de la fața Ta și Duhul Tău cel Sfânt nu-L lua de la mine. Dă-mi mie bucuria mântuirii Tale... Inima înfrântă și zdrobită Dumnezeu nu o va urgisi..." În miezul nopții m-am sculat ca să mă mărturisesc Ție, după judecățile dreptății Tale..." (Ps. 50; 118[62])

pământească, cu cât sufletul e mai de preț decât trupul. Astfel, pentru a ne da seama de însemnătățile Dumnezeeștilor Liturghii, spre a le putea urmări și cunoaște, pentru a ne hrăni și folosi de bogatele Daruri ce se desprind din ele, trebuie să ne agonisim pace, pace, pace. Trebuie să ne agonisim și alimentăm: 1) Pacea cu Dumnezeu; 2) Pacea cu aproapele; 3) Pacea cu noi înșine.

Pacea cu Dumnezeu. Pentru a cere cele de folos de la Dumnezeu și pentru a dobândi ceea ce cerem, trebuie ca noi să avem pace cu Dumnezeu. Această pace se păstrează prin împlinirea poruncilor Lui. „De Mă iubiți — zice El, — păziți poruncile Mele... Cel ce are poruncile Mele și le păzește, acela este care Mă iubește. Și cel ce Mă iubește va fi iubit de Tatăl Meu. Eu îl voi iubi și Mă voi arăta lui..." Dragostea desăvârșită scoate afară frica și aduce pacea binefăcătoare, plăcută și desăvârșită"(d). La o astfel de pace bună îndemnau Sf. Prooroci pe ascultătorii lor, zicând: „În ziua aceea — zice Domnul omenirii decăzute — te voi întineri și împodobi. Atunci Îmi vei zice: „Bărbatul meu" și nu-Mi vei mai zice: „Stăpânul Meu!". Te voi logodi cu Mine pentru totdeauna, Te voi logodi cu Mine prin neprihănire, judecată, mare bunătate și milostivire. Te voi logodi cu Mine prin credincioșie și vei cunoaște pe Domnul..."(e). „Eu voi face un legământ cu casa lui Israil și al lui Iuda.., Voi pune Legea Mea înlăuntrul lor și o voi scrie în inima lor. Eu voi fi Dumnezeul lor; iar ei vor fi poporul Meu. Atunci toți Mă vor cunoaște, de la cel mai mic până la cel mai mare, căci le voi ierta nelegiuirile și nu-Mi voi mai aduce aminte de păcatele lor..."(f). De asemenea și Sf. Apostoli stăruiau de ascultătorii lor ca să se împace cu Dumnezeu. „Noi — Apostolii — suntem trimișii împuterniciți ai lui Dumnezeu și ca și cum Dumnezeu v-ar îndemna prin noi, vă rugăm fierbinte în Numele lui Hristos: „Împăcați-vă cu Dumnezeu!"(g). Creștinul care face plăcerea lumii împătimite este vrăjmaș lui Dumnezeu; iar creștinul care slujește cu trup și suflet lui Dumnezeu, este socotit drept vrăjmaș al lumii împătimite". Aceasta o adeveresc Sf. Scripturi care zic: „Preacurvarilor și Preacurvelor! Au nu știți, că dragostea lumii aceștia vrajbă este către Dumnezeu? Deci oricare va vrea să fie prieten lumii, vrăjmaș lui Dumnezeu se face. Supuneți-vă, drept aceea lui Dumnezeu. Stați împotriva diavolului și va fugi de la voi. Apropiați-vă de Dumnezeu și se va apropia de voi. Smeriți-vă înaintea lui Dumnezeu, și vă va înălța pe voi..."(h). Despre vrăjmășia existentă între lumea care zace în cel rău și între Dumnezeu, ne amintește însuși Mântuitorul, grăind: „De vă urăște pe voi lumea, știți că pe Mine mai înainte decât pe voi M-a urât. De ați fi din lume, lumea ar iubi pe al său, iar pentru că din lume nu sunteți, ci Eu v-am ales pe voi din lume, pentru aceasta vă urăște pe voi lumea..."(i). De ne vom agonisi, păstra și alimenta această pace prin desăvârșita dragoste de Dumnezeu: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, vom putea mărturisi și noi sus și tare cu Sf. Apostol Pavel, zicând: „Cine ne va despărți

---

(d) Ioan 14_{15-21}; 1 Ioan 2_{5-6}; 3_{1-2}; 5_{1-3}; 4_{18}; (e) Os. 2_{14-28}; 2 Cor. 11_{2-32}; (f) Ier. 31_{31-34}; Evr. 10_{12-39}; 12; (g) 2 Cor. 5_{20}; 6_1; (h) Iacob 4_{4-10}; comp. 1 Ioan 2_{15-19}; (i) Ioan 15_{18-27}; 16_{1-4}; 17_{14}; comp. 1 Ioan $3_{1, 13-14}$; 4_{4-6};

pe noi de dragostea lui Hristos?... Necazul, sau strâmtoarea, sau goana, sau foametea, sau golătatea, sau nevoia, sau sabia? Precum este scris: că pentru Tine suntem omorâți toată ziua: socotitu-ne-am ca niște oi de junghiere. Ci întru acestea toate prea biruim pentru Cela ce ne-a iubit pe noi. Pentru că încredințat sunt, că nici moartea, nici viața, nici îngerii, nici căpeteniile, nici puterile, nici cele de acum, nici cele viitoare. Nici înălțimea, nici adâncul, nici altă făptură oarecare, nu poate pe noi să ne despartă de dragostea lui Dumnezeu, care este întru Hristos Iisus, Domnul nostru"(j).

„Tată! Greșit-am la cer și înaintea Ta și nu mai sunt vrednic a mă chema fiul Tău...". Tatăl l-a primit cu multă dragoste și l-a așezat iarăși în cinstea cea dintâi... (Lc. 15)

Cu lumea ori cu Dumnezeu? Fiecare din noi să dorim să fim cu Dumnezeu, de la Care ne vine toată darea cea bună și tot darul desăvârșit. Pentru a fi însă cu Dumnezeu trebuie să-L cunoaștem pe El, să I ne supunem Lui, să păzim cuvântul Lui, să viețuim după voia și plăcerea Lui.

Pacea sufletului cu Dumnezeu: „... Când am sosit, ieri, în țara voastră, am rămas uimit de frumusețea locurilor; dar lucrurile frumoase și țările

(j) Rom. 8_{25-39};

mărețe nu pot mulțumi pe deplin sufletele noastre. Fără îndoială, acestea sunt creațiunea lui Dumnezeu și dincolo de creațiune, putem vedea ceva din Creator, dar omul și sufletul lui nu poate fi mulțumit pe deplin decât de Creator însăși. Oameni încearcă toate mijloacele pentru a găsi odihna și pacea inimei lor, dar este dovedit, că lucrurile acestei lumi nu le poate da. Foamea și setea noastră pot fi astâmpărate, dar sufletul nu. Am văzut milionari și i-am întrebat: „Fără îndoială că sunteți mulțumiți de soarta voastră: bogăția voastră vă mulțumește pe deplin?" Ei mi-au răspuns: „Nu, nicidecum". Am întâlnit dregători înalți, rajahi (indieni) și i-am întrebat: „Sunteți voi pe deplin mulțumiți sufletește?" Ei mi-au răspuns: „Nu". Mi-au făcut această spovedanie: „Sufletul nostru are lipsă de ceva, dar noi încă n-am găsit nimic care să-l mulțumească pe deplin". Foarte mulți se trudesc să găsească această odihnă a sufletului, dar puțin câte puțin, obosesc de această căutare și apoi cad în desnădejde.

Sundar Singh a aflat că Hristos dă pacea. Iată experiența mea personală: am început în casa tatălui meu să-mi mulțumesc sufletul prin desfătările luxului și ale îndestulării. Nimic nu m-a putut mulțumi pe deplin. Apoi am încercat a căuta pacea prin mijloacele puse la îndemână de religiunile Indiei: Induismul, Budismul, Mahomedanismul... Nici aici n-am găsit nimic. Am început a mă obișnui să petrec ceasuri de rugăciuni și meditațiuni, dar aceasta nu mi-a slujit la nimic. Nici un ajutor în aceste religiuni. Apoi am citit în Evanghelie: „Veniți și vă voi da odihnă sufletelor voastre". Nu puteam să cred; am strigat: „Cum! religiunea noastră, induismul, care este cea mai frumoasă religiune din lume, nu-mi dă pacea! și o altă religiune să mi-o poată da!" Și cu toate acestea, Hristos numai, poate să rostească aceste cuvinte; nimeni altul nu poate să zică: „Veniți la mine și vă voi da odihnă...". În acel timp eu uram pe creștini. Când vedeam Biblia, îmi ziceam: „Se poate să fie lucruri bune în această carte dar este contra religiunii noastre". Pentru aceasta am rupt-o. Când vedeam misionari venind să predice Evanghelia, îmi ziceam: „Acești oameni fac rău, sunt veniți să ne facă rău". Când treceau prin satul meu, luam pietre să arunc în ei și porunceam și servitorilor să arunce cu pietre în ei. Gândeam: „Hristos n-a putut să se scape pe El, cum ar putea să scape pe alții?" Eram orb. Nu puteam să văd gloria Sa.

Îmi amintesc ziua de 16 Decembrie 1904, când am aruncat în foc Biblia, stropită cu petrol, și am ars-o. Credeam că-mi fac datoria ascultând de religia induistă, dar aceea nu mi-a făcut nici un bine. În urmă am devenit așa de mâhnit și de turburat, încât m-am hotărât să-mi pun capăt zilelor. Totuși înainte de a mă sinucide, precum plănuisem, am voit să mai

petrec un moment în rugăciune. După o oră și jumătate de rugăciune, deodată mi se arată ceva minunat. Era în 18 Decembrie; trecuse 2 zile de când arsesem Biblia. Am văzut arătându-se fața glorioasă a lui Hristos viu. El îmi zise: „Până când Mă vei prigoni tu? Eu am murit pentru tine, Eu sunt Mântuitorul lumii". Am rămas încremenit. Credeam că Hristos este mort și iată-L înaintea mea. Am auzit vocea Sa și am simțit-o cum m-a pătruns în tot corpul ca un curent divin. De atunci i-am închinat viața mea. Am găsit pacea și bucuria cea vie. Când m-am dus la tatăl meu era încă noapte. Spre ziuă, i-am declarat că sunt creștin. El mi-a zis: „Nu se poate una ca asta; alaltăieri tu ai ars Biblia". Eu i-am răspuns: „Am văzut pe Hristos; El este viu. Mi-a dat pacea pe care nimeni nu mi-a putut-o da". Părinții mei și prietenii căutară a-mi pune aceiași chestiune. „Am prigonit pe Hristos, zic eu, pentru că nu-L cunoșteam. Acum Îl cunosc; nu vă vorbesc despre cineva pe care să nu-l cunosc". Le-am mai zis încă: „Altădată auzeam numai vorbindu-se de El, dar nu-L cunoșteam pe El Însuși.

Pentru a avea pacea trebuie să cunoști de aproape pe Hristos. Foarte mulți creștini sunt în această stare; nu cunosc pe Hristos însuși, Iată ce deosebire este între „a ști ceva despre Hristos" și „a nu cunoaște pe Hristos însuși": când știam ceva despre Hristos, Îl uram, dar acum Îl cunosc pe El însuși și-L iubesc. Mulți oameni pretind că sunt creștini și trăiesc o viață creștină, dar ei nu au pacea, odihna — ci le caută aiurea, chiar în păcate. Aceasta pentru că nu cunosc pe Iisus Hristos. A cunoaște lucruri despre Hristos nu înseamnă nimic, ci trebuie să-L cunoști pe El însuși. Putem înțelege ceea ce se zice despre El citind cărți, dar pe El nu-L putem cunoaște decât prin rugăciune. Eu cunoșteam lucruri ce priveau pe Iisus Hristos, acestea nu mi-au servit la nimic. Începând însă a mă ruga, El mi se arătă și de atunci am putut zice către alții: „Cunoașteți-L". El va trăi în voi și vă va da cu adevărat pacea sufletului.

În Tibet am fost aruncat odată într-o cisternă (groapă adâncă), unde am stat trei zile fără să mănânc ori să beau ceva. Ușa era încuiată, pecetluită și întunericul era de nepătruns. Alături de mine erau niște cadavre. Mi se părea că sunt în iad! Atunci se ridică în sufletul meu o ispită: „Unde este Hristosul tău? Vezi că nu-ți folosește la nimic! El nu poate să te ajute, nu vine în ajutorul tău...". Dar în timpul acestor 3 zile de suferință, petrecute în fundul puțului acela, cu mâna dreaptă rupă, în mirosul groaznic și nesuferit ce ieșea din hoituri, mi-am adus aminte încă, de bucuria inimii mele, ce nu mi se poate răpi... Și gândeam „În casa părinților mei, n-aveam nici liniște, nici odihnă. Iar acum, în acest

iad, am pace. Acest iad devine cer". Iată îndeplinită făgăduința Mântuitorului de a fi întotdeauna cu noi. Niciodată nu mi-aș fi închipuit că pacea Domnului să poată copleși o inimă, în condițiuni așa de grele; aceasta este pacea „care întrece orice pricepere...". Am făcut în urmă o altă constatare minunată: în momentul când mă credeam trecut în cealaltă lume, aud ușa, deschizându-se și o mână îmi lăsă o frânghie, dar când am ajuns la aer liber nu era nimeni pe lângă mine! Atunci am înțeles că El este întotdeauna lângă noi pentru a ne scoate din nenorocire. Nu! timpul minunilor n-a trecut, dar numai timpul credinței e pe ducă. Veți zice poate că aceasta nu este decât un vis și că ar fi putut să fie o ființă omenească care a deschis ușa cisternei și m-a eliberat!.... Dar oamenii nu pot face la loc imediat un braț rupt, vindecându-l. N-au fost mâini de om care au făcut acestea, ci mâna Domnului. Pot să predic pe Hristos, nu pentru că se vorbește de El în Biblie, ci pentru că știu că El este Hristos viu. Dacă nu ar fi viu Hristos, nu a-și predica Evanghelia, pe care, numai acum câțiva ani, am ars-o. Nu a-și fi gata să sufăr pentru El, deși El a suferit pentru noi. Sunt nefericiți creștinii care se bucură că vor fi în cer după moarte, fără să-și dea seama că cerul trebuie să înceapă de pe pământ. Eu nu cred în religiunile care făgăduiesc un cer pentru mai târziu. Dacă ne dăm lui Hristos, vom recunoaște că cerul începe de aici, de jos chiar. Foarte mulți oameni sunt mândri de locuințele lor frumoase, de îmbrăcămintea lor, sau de țara lor frumoasă. Dar nu suntem totdeauna în aceste case, în aceste țări; în zece, douăzeci de ani, și va trebui să le părăsim. Locuința noastră adevărată nu este aici; ea este acolo, sus. Înainte de a fi acolo, trebuie să începem a trăi ca în cer de aci de jos. Dacă acei creștini ce așteaptă să fie primiți în ceruri după moartea lor și care n-au încercat viața cerească de aici de jos, vor fi în definitiv primiți în casa cerească, totuși nu se vor simți la locul lor... vor suferi să fie acolo unde nu sunt obișnui a trăi.

Căutați pe Hristos care dă pacea și-L veți găsi. Eu nu sunt singurul care am făcut constatare despre Hristos trăind viu. Îmi amintesc de întâlnirea ce am avut cu un om care mi-a povestit istoria sa minunată. El căutase, asemenea, pacea sufletului în induism și budism fără a o găsi. Odată el închise ușa, luă un cuțit bine ascuțit, hotărât să se omoare. El își zise: „Nu este Dumnezeu. Am făcut tot ce am putut pentru a-L găsi și nu mi-a răspuns". În clipa când a vrut să-și taie gâtul cu cuțitul, el văzu un om care ședea aproape de ușe, un om care îi zise: „Știu că tu ai făcut toul pentru a găsi liniștea sufletului tău. Vino cu Mine". El îl duse la hotarul Tibetului; ajungând la un râu îi zise să-l aștepte aci. La 10 km de acolo,

trăia un pustnic, pe care necunoscutul se duse să-l caute. Pustnicul își zise: „Acest om este, fără îndoială, un prieten al acestui căutător de adevăr, la care el mă conduce; a auzit vorbindu-se de mine și a dorit să mă vadă". Din partea sa, budistul, gândea: „Omul ce m-a condus aici este un prieten al acestui pustnic". Însă nici unul nici altul nu știa cine a fost acel mijlocitor misterios. Atunci pustnicul începu să vorbească budistului despre Evanghelie. Îndată sufletul acestuia fu mișcat, cuprins de Sfântul Duh. O pace cu totul nouă îl învălui și nu se putut stăpâni de a o mărturisi. Când înaintă puțin în cunoașterea Evangheliei, pustnicul îi zise: „Acum trebuie să te botezi; să ne coborâm la râu; dar mai înainte, să mergem să căutăm pe acela care m-a adus la tine". Ei plecară în căutare dar omul dispăruse... Atunci ei au recunoscut minunata îndeplinire a făgăduinței Mântuitorului; căci în definitiv acest om căutase adevărul și Mântuitorul îl călăuzise. Vedeți, cum cei care caută sunt conduși să găsească? Dar cât de mare este nenorocirea tuturor acelor oameni care se numesc „creștini" și n-au nici o experiență temeinică despre Mântuitorul.

Nenorocirea creștinilor care n-au pacea și care nu cunosc pe Hristos. Altădată gândeam: „Cât sunt de nenorocit că m-am născut într-o țară păgână și cât sunt de fericiți acei ce cunosc pe Iisus Hristos! Dar după ce am vizitat alte țări, mi-am schimbat părerea. Și mulțumesc lui Dumnezeu că m-am născut între păgâni, pentru că altfel n-aș fi fost înflăcărat și mulțumit, pe când locuitorii țării creștine își închipuiesc că au găsit totul și n-au nimic de căutat. Cei mai mulți sunt mai bucuroși să meargă la teatru decât la Sf. Biserică. Foarte mulți se îndeletnicesc cu băuturile, în loc să caute altceva. Foarte mulți se mulțumesc să știe cele se s-au spus despre Mântuitorul Hristos... Dar în vremea de apoi Hristos le va zice: „Nu vă cunosc... Voi cunoașteți aceia ce s-a spus despre Mine, știți că sunt născut în Palestina, că am murit. Știu și Eu unde v-ați născut voi, unde ați trăit; dar nu vă cunosc, pentru că nici voi nu M-ați cunoscut". Atunci ei vor sta triști, rătăciți, și vor constata că nu le-a folosit absolut la nimic faptul, că s-au mulțumit să știe cine este Hristos, în loc de a-L cunoaște pe El însuși și a-L auzi apoi: „Da! vă cunosc, am trăit cu voi și acum vom merge să trăim împreună în ceruri". Iisus le-a zis: „Vor veni mulți de la miază-noapte și de la miază-zi, de la răsărit, și de la apus, dar fiii Împărăției, vor fi aruncați afară". Care sunt acești fii ai Împărăției? Aceștia sunt cei care numai cu numele sunt creștini. Ei se cred mântuiți, dar nu sunt. Iată un prilej pentru noi de a gândi: suntem noi creștini numai cu numele sau cunoaștem pe Hristos păzind poruncile Lui? Dacă vom cunoaște pe Hristos însuși, vom primi această pace, această liniște sufletească ce nu se poate arăta prin cuvinte.

Într-un fel, voi sunteți mai norocoși decât mine, pentru că nu ați rupt și ars Biblia; n-ai urât niciodată pe Iisus Hristoas, cum L-am urât eu. Dar dacă un mare păcătos, ca mine, poate fi mântuit, iertat, cum n-ar putea fi toți ceilalți? Pe de altă parte sunt foarte multi oameni din țările creștine care vor fi pedepsiți, pentru că înaintea lor se vor ridica reprezentanții țărilor păgâne, care le vor zice: „voi ați pierdut adevărul pe care l-ați cunoscut încă din copilărie". În India, noi cei care am primit pe Iisus Hristos, suntem recunoscători creștinilor din Occident, că ne-au trimis ca misionari pe copiii lor proprii și cheltuiesc și banii lor pentru noi. Altădată eu mă gândeam: „Cât trebuie să fie de buni creștinii și acei oameni minunați, care fac aceste sacrificii pentru a ne trimite Evanghelia"! Dar când am vizitat anumite țări creștine, am fost adânc dezamăgit, prin faptul că foarte mulți nu sunt adevărați creștini; și a trebuit să constat că nu sunt de fel țări străine, ci numai inși creștini. Eu n-am venit aici să predic ci să aduc o mărturie. Ceea ce a făcut Iisus pentru mine, poate să facă și pentru alții. Cu cât știm mai mult despre El. cu atât suntem mai bine pregătiți să-L cunoaștem pe Dânsul. Dar pentru a-L cunoaște pe El, trebuie să hărăzim cel puțin câteva minute în fiecare zi spre a citi cuvintele Sale și a ne ruga Lui. Numai așa. El se va descoperi în noi ca un Mântuitor viu — și apoi, la rândul nostru, vom putea să-L mărturisim și să arătăm că am găsit liniștea sufletească lângă Acela care a zis: „Veniți la Mine voi toți care sunteți trudiți și împovărați și veți găsi odihna sufletelor voastre".

Simt o mare bucurie că întâlnesc aici frați. Noi ne întâlnim aci pentru o clipă, dar va veni timpul, și va veni negreșit, când toți cei de la miază-noapte și de la miază-zi, de la răsărit și de la apus, se vor întâlni pentru a nu se mai despărți niciodată. Atunci nu vom mai zice: „patria mea este Elveția, Anglia, India" ci: „patria mea este cerul"(†)

Pacea cu aproapele. Copiii mici adeseori aruncă unii cu praf, cenușă, pietre, bețe, noroi în fața altora. Unii altora își fac dureri, unii altora își provoacă plâns. După ce aceiași copii cresc, se măresc sub supravegherea unor mame înțelepte pline de adevărata dragoste părintească, a unor învățați luminați și devotați datoriei de a-și lumina școlarii lor, și a unor Preoți luminați care radiază darurile strălucite ale credinței, nădejdei și dragostei în sufletele credincioșilor pe care îi întâlnesc în Biserică, în case, și în orice loc; acei copii lipsiți de minte în copilăria lor, devin oameni luminați plini de daruri sfinte. Aceștia când se întâlnesc, își împrumută unii altora daruri bune, roadele Duhului Sfânt; Dragoste, bucurie, pace,

(†) Prin Hristos și pentru Hristos o.c. pg. 12-22;

îndelungă răbdare, bunătate, faceri de bine, credință vie, blândețe, înfrânarea poftelor păcătoase... Unii ca aceștia, nu se măresc în deșert, nu se întărâtă unii pe alții, nu pizmuiesc unii altora(m).

Înainte de venirea Mântuitorului în lume, oamenii se sfâșiau unii pe alții ca fiarele sălbatice. Mulțimea păgânilor se conducea după șoaptele

Egiptenii care asupreau cumplit pe Israeliți, făcându-le în tot felul viața amară, ucizându-le chiar și copiii parte bărbătească, prin înecare, au fost pedepsiți cu aceiași măsură, înnecându-se mulțime mare de bărbați în Marea Roșie... În timpul când se înecau Egiptenii — istorisește un vechi scriitor — toți îngerii se veseleau, cântau și dănțuiau de bucurie pe norii cerurilor, pe când Israeliții cântau, se veseleau și dănțuiau pe țărmul mării, văzând că pier asupritorii lor. Unul din Îngeri se înalță pe treptele cerurilor până la Scaunul Dumnezeirei, ca să spună despre această bucurie lui Dumnezeu. Spre marea lui nedumerire, Îngerul vede pe Dumnezeu privind, trist și lăcrimând, spre locul unde Egiptenii se luptau cu valurile furioase ale mării și se înecau rând pe rând. „Doamne, de ce plângi?" a întrebat Îngerul cu sfială. Dumnezeu i-a răspuns: „Un om avea doi fii; unul mai slab și bun și altul mai puternic și răutăcios. După câtăva vreme, i-a murit fiul cel mai puternic, bogat și răutăcios... Ce crezi că va fi făcând tatăl său?". „Eu cred că își va fi plângând fiul, care cu toate că era așa cum era, dar era fiul lui, și el, ca tată, cred că tot îl iubea". „Drept ai răspuns — a zis Dumnezeu — și Eu, Care sunt Tată, Ziditor și purtător de grijă pentru toate zidirile Mele, mă întristez și lăcrimez pentru Egiptenii care pier în valurile Mării Roșii, fiindcă așa cum au fost ei, dar sunt tot zidirea Mea(a).

„Fiți desăvârșiți precum și Tatăl vostru Cel din ceruri desăvârșit este"(b).

(a) Es. .-15; Iona 1-4; (b) Mt. 5[48].

(m) Gal. 5[22-26];

diavolilor care le grăiau din feluriți idoli și sub alte forme. Chiar Israeliții, poporul ales de Dumnezeu, erau cruzi. Ei se considerau după legea lui Moisi: *„Ochi pentru ochii și dinte pentru dinte"*(n), adică orice rău le făcea cineva, ei îi răsplăteau cu aceiași măsură de răutate. Astfel, răutatea dintre oameni în loc să scadă, ea creștea văzând cu ochii.

Mântuitorul venind în lume, a căutat a pune capăt răutăților crescânde. Ca o adevărată, înțeleaptă, miloasă și luminată mamă, învățător, Preot, El, Vistierul înțelepciunii și al luminii, Care luminează tuturor, a arătat lumii că această lege veche, trebuie completată cu legea Darului care aduce pe pământ în locul răsbunărilor, bine, încredere, pace și bunăvoire.

„Ați auzit — zice El — că s-a zis celor de demult: „Ochi pentru ochi și dinte pentru dinte". Dar Eu zic vouă: „Să nu stați împotriva celui rău; ci de te va lovi cineva peste fața obrazului cea dreaptă, întoarce-i lui și pe cealaltă, și celui ce voiește să se judece cu tine să-ți ia haina, lasă-i lui și cămașa"(o). Cu aceste cuvinte înțelepte Mântuitorul pune capăt răului; iar cei ce-L ascultă scapă de multe rele și primejdii. Adeseori s-a întâmplat că unii creștini neținând seama de aceste Dumnezeești învățături, pentru mici neînțelegeri, pentru lucruri de preț mic, s-au târât la judecăți ani de-a rândul, unde și-au pierdut averile, libertatea, viața, ba chiar și sufletele. Acestea văzându-le creștinii înțelepți s-au plecat mai mult sfaturilor Mântuitorului, și au zis și zic întotdeauna: *„Mai bine o pace strâmbă decât o judecată dreaptă"*, Sf. Ap. Pavel sfătuia tot așa de bine pe creștinii din Corint, zicându-le: *„Nu e bine să aveți judecăți între voi! De ce nu suferiți voi mai bine nedreptatea? De ce nu suferiți mai bine paguba? Chiar voi înșivă faceți strâmbătate și aduceți pagubă; și aceasta mai vârtos fraților?"*(p). În legea Darului precum vedem, pretutindeni întâlnim același Duh al iubirii, același principal miez al învățăturii Stăpânului Hristos Dumnezeu: *„Să nu ne lăsăm biruiți de rău; ci să biruim răul cu binele"*(r).

Credincios ul poet Goette zice: „Omul trebuie să fie nobil, gata de a ajuta, și bun". Cu astfel de oameni creștini se întemeiază Împărăția lui Dumnezeu pe pământ. Însă creștinii care leapădă legea Darului, sfaturile Mântuitorului și se conduc după legea Mozaică (talion), ajung în împărăția stăpânitorului veacului acestuia (s), în vârtejul și în învălmășeala tuturor răutăților destrămătoare de sănătate, pierzătoare de vieți și prăbușitoare de suflete. Să ne aducem aminte de amarele roade ale războiului mondial, și de prăbușirea Bisericilor și creștinilor. Câte sălbăticii! Câte grozăvii infernale! Acestea, pe care unii miopi le numesc „claca lui Dumnezeu!",

(n) Lev. 24_{19-20}; (o) Mt. 5_{38-40}; (p) 1 Cor. 6_{1-8}; (r) Rom. 12_{21}; (s) Ioan 12_{31}; 14_{20}; 16_{11};

sunt mai degrabă claca stăpânitorului veacului acestuia, sunt terorile infernului, iscodirile ucigașilor care lucrează în umbră la distrugerea creștinismului, la distrugerea împărăției păcii de pe pământ. Cei ce sunt botezați și vor să fie și să rămână creștini, să lepede din mijlocul lor legea talionului și să conducă după legea Domnului Hristos. Nu trebuie să bâjbâim zadarnic a birui răul cu rău. Răul numai cu binele se poate birui. Să nu fim răsbunători! Acesta este un drept numai al lui Dumnezeu. „A mea este răzbunarea — zice Domnul — Eu voi răsplăti fiecăruia după faptele lui..."(*). Noi creștinii să fim îngăduitori, iubitori de pace, făcători de pace. Numai așa, călăuziți de pace sfântă să intrăm și să stăm în Biserica Domnului, că numai așa fiind ne putem chema fiii lui Dumnezeu. „Fericiți făcătorii de pace că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema..."(i).

Cântarul fermecat. Un domnitor își închipuia că domnește cu mare înțelepciune și cu cinstirea legilor, peste supușii săi. Țara și norodul se aflau însă în mare nevoie. De aceea, chemă pe sfetnicii săi la sine, ca să țină sfat și să afle pricina necazului. Dar ori câte propuneri făceau aceștia, nici una nu-i putea împăca pe toți. De ce sunt oare oamenii nemulțumiți? se întrebau ei. Nu e țara noastră destul de puternică? Nu sunt bani destui? Nu-i destulă învățătură? Nu se petrece bine? Și cu toate acestea, nu e bine!

Atunci zise unul dintre dânșii: Poate nu cunoaștem noi, cei mai mari, nevoia îndestul, să căutăm, pe cel mai nenorocit și sărman om din țară ca să ne spună el, ce ne lipsește. Îi plăcu acest sfat și a dat poruncă, ca să se caute acest om necăjit pentru ca să le spună el sfetnicilor, ce lipsește țării. După câteva zile, aduseră trimișii pe un om bătrân, îmbrăcat în zdrențe, care locuia într-o peșteră din pădure și era ținut de lume ca cel mai necăjit om. Când l-au văzut curtenii, s-au tras cu toții înapoi și un ministru a zis: „Rău de tot de noi, dacă am ajuns să căutăm înțelepciunea la acest nevoiaș". Îl chemă însă pe cerșetor să vie mai aproape, și-i zise: „Noi nu cunoaștem leacul pentru a tămădui nevoia norodului nostru. Se zbat oamenii în toate părțile, dar totul în zadar. Legile nu mai ajută. Se pradă unul pe altul, se înșeală, se necinstesc, se ucid, se niminesc. De ce e oare lumea așa? N-ai putea să ne spui, ce ne lipsește?"

Cerșetorul gândi puțin, apoi ceru un cântar, pe care îl ridică în sus și-zise: Uitați-vă încoace; partea stângă a cântarului e a grijii; cea dreaptă e a norocului. Să văd acuma, ce puteți voi pune pe partea dreaptă, ca să fie mai grea, deci binele și norocul să cântărească mai mult decât nemulțumirea și grija, și sfetnicii au început a râde și ziseră: Partea stângă e goală și ușor

(*) Apc. 22_{12}; (i) Mt. 5_9;

vom ridica-o; se vede că voiești numai să glumești. Dar să vedem. Și unul din sfetnici zise: Eu cred că puterea trebuie să ne aducă noroc și aruncă sabia pe cântar. Spre mirarea tuturora însă, cântarul nici nu se clinti. Vezi, zise al doilea, tot eu am dreptate, că banul e fericirea, și aduse un sac cu bănăret spre cântar. Dar oricâți bani turna pe cântar, acesta nu se ridica. Atunci, veni un al treilea, șoptind: Știința, învățătura, mintea, e norocul — și puse pe cântar toate cărțile celor mai învățați oameni. Nici așa însă cântarul nu se mișcă.

Acuma erau cu toții înfuriați pe bietul cerșetor și voiau să-l isgonească afară, când iată că vine paharnicul domnesc cu un butori de vin ca lacrima, și zise: Dacă puterea, avuția și știința nu-l fac pe om fericit, atunci hotărât că plăcerile, băutura, aduc fericire — și puse butoiașul pe cântar. Totuși, cântarul rămase și acum neschimbat.

Atunci domnitorul sări și furios de pe scaun, zicând: „Ce, să lucrăm și să ne necăjim în zadar dându-i poporului putere, avuție și știință? Și nici petrecerea nu-l mulțumește? Așadar, arată tu, bătrâne, care e lucrul acela minunat, care ar fi mai greu decât cele arătate de noi?". Bătrânul își duse atunci mâna la gură, o mușcă și lăsă să picure un strop de sânge pe cântar și deodată partea cea dreaptă se lăsă în jos, iar cea a grijii se ridică în sus. Ce e aceasta, întrebă? Ce-ai pus pe cântar? Aceea, zise bătrânul, ce vouă vă lipsește: *Dragostea și jertfa*(†).

Pacea cu sine. Galii, strămoșii Francezilor de azi, deasupra tuturor sfaturilor bune aveau aceste memorabile cuvinte:

a) Să slăvești pe Dumnezeu mai presus de orice din lumea aceasta.

b) Să iubești pe oameni.

c) Să te porți cum se cade.

Aceste sfaturi înțelepte puteau aduce oarecare unire și armonie între cei ce le practicau.

† † †

Noi creștinii avem trei porunci Dumnezeești (mult mai superioare celor trei ale înțelepților Gali), date de însuși Fiul lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus Hristos.

1) „Să iubești pe Domnul Dumnezeul tău, din tot sufletul tău și din toată inima ta și din toată virtutea ta și din tot cugetul tău".

(†) Pr. G. Negură, D.Ort. a VII, Nr. 5-6;

2) „Să iubești pe aproapele tău ca însuți pe tine". În aceste două porunci se cuprinde toată legea și proorocii.

3) „Fiți desăvârșiți (în milă și iubire) precum și Tatăl vostru Cel din ceruri desăvârșit este".

Prin iubirea de Dumnezeu, de aproapele și prin lucrarea creștinească și desăvârșirea arătată de Mântuitorul, creștinul poate dobândi pacea de mare preț și mult dorită, în ființa sa. Porunca iubirii, care revarsă pacea sfântă în suflete, este săpată cu litere strălucitoare, de foc, nesterse, în marea carte a naturii, în înțelegerea, în mintea și în inima omului. Vistieria aceasta sbugnitoare de pace sfântă e scrisă pe fiecare pagină a Dumnezeeștilor Scripturi a V și N. Testament, precum și în toate tainele Sfintei Ortodoxii. De la Paradisul bogat până la Sinai, de la Sinai până la Betleem, de la ieslea Betleemului până la Crucea de pe Golgota și de la Golgota până la fiecare Dumnezeesc Altar, pe care se frânge P.S. Trupul Domnului... și se varsă P.S. Sângele Lui spre iertarea păcatelor multora, totul răsună: „Omule! Iubește pe Domnul Dumnezeul tău din toată inima, din tot sufletul tău și din toate puterile tale. Această iubire îți va da ție pacea mult dorită!" Toate zidirile făcute de Dumnezeu pentru trebuințele și folosul omului; de la firicelul de iarbă până la stejarii și brazii uriași; de la grăuntele de nisip și de praf, pe care-l călcăm cu picioarele, până la uriașii munți și sori nenumărați, care se învârtesc cu cea mai exactă preciziune deasupra capului nostru în spațiu, toate zidirile nevăzute și văzute din univers, vestesc Slava lui Dumnezeu, strigând: „Omule! Iubește pe Acela a cărui bunătate și putere nemărginită ne-au făcut, pentru folosul și existența ta".

Inima noastră nu poate afla pacea dorită care-i aduce fericirea după care aleargă tot omul, decât numai atunci când iubim și suntem iubiți de Ziditorul nostru. Cerința aceasta a inimii omenești n-o poate îndestula nici o făptură de pe pământ. Dumnezeu a făcut așa de mare inima omului, încât, câștigarea și iubirea oricărei zidiri a Lui, n-o poate îndestula, n-o poate umple; ci lasă un gol foarte mare. Omul adeseori aleargă cersind și căutând pacea și fericirea la toate vânturile pământului; în avere, în desfătările pământești, bucuriile, bunătățile și desfătările lumești, în știință, înțelepciune, slavă lumească, renume și în toate strălucirile lumești, care formează cunună pieritoare... Acestea însă îi răspund: „Degeaba cauți tu omul pacea și fericirea în noi! Noi nu putem umplea inima ta!..." Și astfel, mâhnit, omul oftează cu mare cu mic, arătând golul cel mare din inima sa, pe care nu-l poate umplea cu nimic din lume.

Acest mare gol al inimii nu-l poate umplea nimenea și nimic, fără numai Dumnezeu, Care a făcut-o, cu venirea și prezența Sa. Numai Dumnezeu cel nemărginit, — Care ne-a zidit pe noi, — poate umple golul

inimilor noastre cu pacea și fericirea pe care le aduce cu Sine în noi, de-L vom iubi, împlinind poruncile Lui. „De Mă iubește cineva pe Mine, cuvântul Meu va păzi, și Tatăl Meu îl va iubi pe el, și la el vom veni și lăcaș la dânsul vom face..."(u).

Din cele arătate, reiese clar, că pacea cu Dumnezeu o putem dobândi prin împăcarea cu El, prin iubirea și păzirea poruncilor Lui. Pacea cu aproapele o vom dobândi prin împăcarea cu el, și prin iubirea lui cu sinceritate. Pacea cu sine o putem dobândi prin împlinirea poruncilor dragostei de Dumnezeu și de aproapele și prin împlinirea după putință a datoriilor creștinești. Acestea împlinindu-le, pacea lui Dumnezeu va rămâne peste noi în toate zilele vieții noastre; iar fericirea cerească va străluci ființa noastră aici pe pământ, și mai desăvârșit dincolo, în Împărăția eternă a lui Dumnezeu.

Gândește-te la sufletul tău. *„Împărăția lui Dumnezeu este înlăuntrul vostru"*, zice Domnul. Întoarce-te la Dumnezeu din toată inima ta, lasă la o parte lumea aceasta atât de păcătoasă, și atunci sufletul tău va găsi pacea dorită.

Nu te frământa cu lucruri trecătoare! Gândește-te totdeauna numai la mântuirea sufletului și atunci vei vedea Împărăția lui Dumnezeu pogorându-se înlăuntrul tău. Împărăția lui Dumnezeu e liniște și bucurie în Duhul Sfânt, tocmai ceea ce n-au păcătoșii.

Domnul Iisus va veni la tine și te va mângâia, dacă ai pregătit înlăuntrul tău, un loc pentru El. Mărirea și frumusețea Sa sunt lăuntrice; ascunzișurile inimii tale îi plac Lui. Adeseori el cercetează lăuntrul tău; vorba Lui e dulce, iar mângâierea plăcută; liniștea adusă de El e nesfârșită, iar bunăvoința este nespus de mare.

Suflet credincios! Pregătește-ți inima pentru Domnul, căci El vrea să vină și să locuiască înlăuntrul tău! El doar spunea: „De Mă iubește cineva, acela păzește porunca Mea; și Eu voi veni la el și Eu voi locui înlăuntrul lui". Pentru aceea lasă pe Iisus să intre în inima ta; dar nu-l lăsa decât pe El.

Când ai pe Iisus, ești destul de bogat. El va priveghea asupra ta, totdeauna va avea grijă de tine, așa că nu vei mai avea nevoie să aștepți ajutor de la oameni. Oamenii sunt schimbători, ei te părăsesc repede. Iisus rămâne în veac: El totdeauna e lângă tine...

Nu-ți pune nădejdile în nici o făptură omenească, oricât de bună și oricât de scumpă ți-ar fi, pentru că e slabă și neputincioasă, și, ca mâine va

(u) Ioan 14_{23}; 1 Ioan 3_{24}; Apc. 3_{26};

ajunge la mormânt... Iarăși, nu te întrista, când cineva ți se împotrivește ori se ridică asupra ta! Cine e azi cu tine, mâine, poate, va fi împotriva ta; așa sunt oamenii: ei se schimbă ca vântul.

„Pacea s-o urmați cu toții și sfințenia, fără de care nimenea nu va vedea pe Dumnezeu" (Evr. 12_{14}). „Nimănui să nu răsplătiți răul cu rău; ci să faceți purtare de grijă de cele bune înaintea tuturor oamenilor. De este cu putință... cu toți oamenii să aveți pace... Nu vă lăsați biruiți de rău; ci biruiți cu binele pe rău..." (Romani 12).

Tu însă, dragul meu, pune-ți nădejdia numai în Dumnezeu: El să fie teama și iubirea ta; El va răspunde în locul tău și va face cum e mai bine. Tu n-ai aici locuință veșnică; oriunde-ai fi, ești străin și călător, și nu vei găsi nicăieri liniște, de nu te vei împreuna cu Iisus.

Ce te uiți în jurul tău?!... Nu-i aici loc de odihnă!... Casa ta trebuie să fie în cer; de aceea nu te uita la lucrurile de pe pământ decât numai în treacăt, căci toate se duc; și te duci și tu cu ele. Ia seama deci și nu te lipi de nimic în lumea aceasta, ca nu cumva s-ajungi sluga păcatului și să te prăpădești.

Pururea, gândul tău să fie la Cel Prea Înalt și rugăciunea ta să se ridice la Iisus. Dacă nu te-ai obișnuit încă să gândești la cele cerești, adu-ți aminte atunci de Patimile Domnului și privește Sfintele Lui Rane. Și când vei alerga cu dragoste la ele, te vei întări în vreme de suferință și nu-ți va mai fi teamă de batjocura lumii, ci vei răbda cu ușurință gura celor ce grăiesc nedreptăți.

Iisus Hristos a fost batjocorit de oameni în lumea aceasta; iar rudele și prietenii Săi L-au părăsit în mijlocul celor mai grele chinuri. Iisus Hristos a pătimit și a fost batjocorit de bunăvoia Sa; tu însă te plângi de orice lucru. Iisus Hristos a avut mulți dușmani și răufăcători; tu ai vrea să ai numai prieteni și binefăcători!... Cum vei primi cununa îndelungii răbdări, dacă n-ai dat de nici un necaz în viață? Dacă nu vrei să înduri, cum vei putea să fii prietenul lui Iisus?... Suferă deci împreună cu Iisus și pentru Iisus, dacă vrei să împărățești alături de El!.

De-ai fi înțeles vreodată viața lăuntrică a lui Iisus și de ai fi gustat numai o fărâmă din iubirea Lui cea mare, atunci nu te-ai mai gândi nici la

prieteni, nici la vrăjmași. Dimpotrivă, te vei bucura de ocările primite, fiindcă dragostea lui Iisus te face să nu mai ții la tine. Cine iubește pe Iisus, cine iubește adevărul, cine s-a deslipit de poftele trupești și și-a uitat de el însuși, e un creștin desăvârșit, deci, numai acela se poate apropia de Dumnezeu și se poate odihni lângă El, încă din viața aceasta.

Omul înțelept prețuiește lucrurile așa cum trebuie să fie prețuite, iar nu cum îi spune lumea; el ascultă mai mult de Dumnezeu decât de oameni. Cine nu se frământă cu gânduri deșarte, ci se îngrijește numai de sufletul său, acela poate să trăiască oriunde, și oricând se poate îndeletnici cu lucruri frumoase. Un adevărat creștin își strânge ușor puterile sufletului său, fiindcă el niciodată nu le-a risipit pe toate. Munca și grijile vieții de toate zilele nu-l turbură întru nimic; el se învoiește cu toate nevoile ce vin asupra sa. Cine și-a hotărât drumul sufletului său, acela nu se frământă cu binele ori cu răul ce-i pricinuiesc alții. Nimeni nu-ți poate face răul, pe care ți-l faci tu însuți.

De-ai fi așa cum trebuie să fii, adică bun și curat, toate ți-ar ajuta la sporul și desăvârșirea ta. Multe lucruri de nimic însă te supără și te turbură adeseori, pentru că nu vrei să răstignești poftele trupului și să te deslipești de deșertăciuni. Nimic nu zăpăcește și nu întunecă așa de mult mintea omului, ca poftele omului. Curmă deci mângâierile trupești, căci numai așa te poți gândi la Dumnezeu și poți gusta cât mai adesea din bucuriile sufletești(†).

2. **Ce face Preotul în timpul acesta?** În timpul acesta în care cântăreții cântă „Doamne miluiește" pe larg, Preotul se roagă pentru toți credincioșii,

Din Tine Părinte, născându-Se Fiul fără de schimbare și fără stricăciune, cu Dumnezeească cuviință a strălucit lumină din lumină; iar Duhul Dumnezeească lumină s-a purces. Deci luminei cei în trei ipostasuri a unei Dumnezeiri, ne închinăm cu credință și o slăvim (Octoih gl. I).

(†) Din „Urmând pe Domnul", o.c. pg. 71-5;

cetind în taină prima rugăciune a credincioșilor. „Mulțumim Ție Doamne Dumnezeul puterilor, Care ne-ai învrednicit pe noi a sta și acum înaintea Sfântului Tău Jertfelnic..."

3. **Ce cere Preotul în această rugăciune?** Preotul în această rugăciune, mai întâi, mulțumește Atotputernicului Dumnezeu, pentru că s-a învrednicit a sta înaintea Sf. Jertfelnic și a cădea înaintea Lui pentru iertarea păcatelor sale și pentru necunoștințele poporului. Cere apoi ca să i se primească rugăciunile, să-l învrednicească ca în restul vieții, să aducă rugăciuni, cereri și jertfe de sânge pentru tot poporul. Cere îndestulare și împuternicirea prin lucrarea Sf. Duh, ca fără de sminteală, cu curată știință să-L cheme pe El în toată vremea și în tot locul, și să fie auziți și miluiți de El după mulțimea bunătăților Sale cele Dumnezeești.

După această rugăciune Preotul zice: *„Apără, mântuiește, și ne păzește Dumnezeule cu Darul Tău"*.

Cântăreții: *„Doamne miluiește"*, și ecfonisul: *„Că Ție se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea: Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor"*.

Cântăreții: *„Amin"*.

4. **Ce urmează după aceasta?** După terminarea acestei ectenii, Diaconul ori Preotul, zice altă ectenie a credincioșilor: *„Iară și iară cu pace Domnului să ne rugăm"*.

Cântăreții cântă pe larg: *„Doamne miluiește"*.

În acest timp, Preotul se roagă în taină: „Iarăși de multe ori, cădem la Tine și Ție ne rugăm Bunule și Iubitorule de oameni...". Prin această tainică rugăciune Preotul cere de la Iubitorul de oameni Dumnezeu, ca să caute spre sfintele rugăciuni care se fac de către sfinții liturghisitori, să curețe sufletele și trupurile lor, de toate spurcăciunile, și astfel curățați să-i învrednicească a sta nevinovați și fără osândă înaintea Sfântului Jertfelnic. Cere apoi ca Dumnezeu să dăruiască și tuturor credincioșilor, care se roagă împreună cu dânșii, bună sporire a vieții, credinței și înțelegerii lor duhovnicești. Cere ca să le dea lor totdeauna a sluji lui Dumnezeu cu frică, dragoste și nevinovăție, ca astfel slujind, să se învrednicească a se împărtăși cu Sf. Taine fără de osândă, și să se facă ei părtași Împărăției Cerești.

După terminarea acestei rugăciuni, urmează ectenia: *„Apără, mântuiește, și ne păzește Dumnezeule cu Darul Tău"*. *„Înțelepciune. Ca sub stăpânirea Ta totdeauna fiind păziți, Ție slavă să înălțăm: Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor"*. Cântăreții: *„Amin"*.

5. **Ce însemnătate are cuvântul: „Înțelepciune" care se zice la aceste două ectenii?** Prin cuvântul „Înțelepciune" zis la sfârșitul ambelor ectenii, sfințitul slujitor face atenți pe credincioși, ca să fie cu luare aminte, și cu întreagă înțelepciune să asculte și să privească slujba Dumnezeeștei Liturghii. Astfel, în timpul transportării Sf. Daruri de la Sf. Proscomidie prin mijlocul Sf. Biserici la Sf. Masă, precum și în timpul sfințirei și prefacerii lor, să nu lase gândurile să hoinărească la felurite lucruri lumești, nici să le lase a se distra cu felurite deșertăciuni; ci cu o deosebită atenție plină de înțelepciune, să ia parte la aceste lucrări și minuni Dumnezeești. Sf. Gherman, explicând însemnătatea simbolică a actelor care se îndeplinesc după citirea Sfintei Evanghelii, până la cântarea Heruvicului, zice așa: „După citirea Sf. Evanghelii, rugăciunile și cererile care se fac până la imnul Heruvimic închipuiesc învățătura Domnului nostru Iisus Hristos în timp de 3 ani, precum și catehizarea celor ce pășesc la Sf. Botez, fiind ei atrași la aceasta prin puterea cuvântărilor și prin efectul minunilor"(v).

Arătări Dumnezeești. Când a zis preotul: *„Ca sub Stăpânirea Ta fiind păziți pururea..."* atunci a văzut împăratul și cei ce erau cu el, că s-au pogorât din cer Îngeri cu arme de foc, și alți îngeri ai Satanei întunecați au venit, care aduceau pâri asupra Preotului. Îngerii cei luminați le-au ieșit înainte și i-au scos afară din Sfânta Biserică(†).

„Slujiți Domnului cu frică și vă bucurați Lui cu curtremur...". „Voi vă închinați căruia nu știți, noi ne închinăm căruia știm..." Vine vremea și acum este, când închinătorii cei adevărați se vor închina Tatălui cu Duhul și cu adevărul. Tatăl astfel caută să fie cei ce se închină Lui. Duh este Dumnezeu, și cei ce se închină Lui, cu Duhul și cu adevărul, se cade să I-se închine..." (Ps. 2_9; comp. Evr. 12_{22-29}; Filip. 2_{12}; și Ioan 4_{22-24}; comp. Filip. 3_3; Ioan 1_{17}; 2 Cor. 3_{17-18}).

(v) După Dr. V. Mitrofanovici, Liturgica, o.c. pg. 497 n.i. (†) Desc. Sfg. Liturghii o.c.

Îngerul meu mi-a arătat pe marele Preot Isus stând înaintea Feței Îngerului Domnului (Îngerul marelui Sfat Iisus Hristos Is. 9[6-7]). Diavolul stă la dreapta Preotului împotrivindu-i-se și pârându-l pe el. Domnul a zis către diavol: „Domnul să te certe pe tine diavole! Să te certe pe tine diavole, Domnul cel ce a ales Ierusalimul. Au nu este acesta (Iisus) ca un tăciune scos din foc? Isus era îmbrăcat în haine proaste (murdare) și totuși sta înaintea feții îngerului Domnului. Și a zis către cei de față: „Luați de pe el hainele cele proaste (murdare) și-l îmbrăcați pe el cu haină bună și a zis către el: Iată am șters fărădelegile tale și păcatele tale le voi curăți..."

Preot îmbrăcat cu foc Dumnezeesc în timpul Sf. Liturghii. Un Episcop s-a dus la un sat într-o Duminică și a zis Diaconilor săi: Căutați pe Preotul satului, ca să ne facă mâine Sfânta Jertfa a Sfintelor Taine. Și căutând, au aflat pe Preotul, om sătean și fără vicleșug, și l-au dus pe el la Episcop. Și l-a îndemnat pe el Episcopul ca să facă Sfânta Liturghie. Deci, acesta intrând în Sfântul Altar, a văzut Episcopul pe Preot, că îndată ce a stătut la Sfântul Prestol, a fost tot în foc și nu se ardea. După ce s-a sfârșit dar Sfânta Liturghie, a chemat Episcopul pe Preot în veșmântărie și a zis către dânsul: „Blagosloveste-mă, vrednicule rob al lui Dumnezeu". Iar Preotul a zis: „Cum este cu putință să se blagoslovească Episcopul pe Preot, care se hirotonisește de el? Ci tu mă blagoslovește, Părinte". Iar Episcopul a răspuns: „Nu pot, zice, să blagoslovesc pe cel ce stă în foc și aduce Sfintele Daruri lui Dumnezeu. Că în tot chipul cel mai mic se blagoslovește de cel mai mare". Și Preotul a zis: „Și se poate Cinstite Stăpâne, ca un Episcop sau Preot să stăruiască la Sfintele Taine, și să nu stea în Dumnezeescul Foc?" Și acestea auzind Episcopul, s-a minunat foarte de curățenia Preotului și de neraûtatea năravului lui, și folosindu-se s-a dus"(†).

Preotul clevetit văzut de un pustnic îmbrăcat luminat. Se zice pentru Avva Marcu Egipteanul, că a petrecut treizeci de ani, neieșind din chilia lui. Și avea obicei Preotul de venea și făcea Sfânta Liturghie. Iar diavolul văzând răbdarea bătrânului cea îmbunătățită, a meșteșugit să-l ispitească cu osândirea. Deci a făcut pe oarecarele ce era îndrăcit, să meargă la bătrânul pentru blagoslovenie. Iar cel îndrăcit, mai înainte de tot cuvântul, striga către bătrân: Preotul tău are miros de păcat, nu-l mai lăsa să intre la tine. Iar însuflatul de Dumnezeu bătrân, a zis către el: „Fiule toți leapădă necurățenia afară, iar tu ai adus-o la mine. Dar scris este: „Nu judecați, ca să nu fiți judecați"(z). Însă, deși este păcătos, Domnul îl va mântui pe el, căci scris este: „Și vă rugați unul pentru altul, ca să vă vindecați"(x). Și după cuvântul acesta, făcând rugăciune, a gonit pe dracul din om și l-a slobozit sănătos. Iar după ce a venit Preotul după obicei, l-a primit bătrânul cu bucurie. Bunul Dumnezeu, văzând neraûtatea

---

Astăzi că și atunci diavolii fără trup și alții întrupați aduc felurite pâri, judecăți, osândiri și defăimări asupra Preotului lui Dumnezeu. Însă sfințitul liturghisitor va fi curățit și împodobit cu Dar de sus; iar cei ce aduc felurite pâri asupra lui, tot draci rămân, adăogându-și loruși mult mai grea osândă.

(†) Pateric o.c. pg. 438-9; (z) Mt. 7_1; (x) Iac. 5_{16};

În timpul cântării Heruvicului, Sfinții Heruvimi, acopăr cu aripile lor pe sfinții liturghisitori și pe credincioși și osârduitori. Sf. heruvimi insuflă în mintea fiilor osârdnici ai Sf. Biserici, înalte și duhovnicești cunoștințe foarte folositoare de suflet. Fericiți sunt toți aceia care i-au aminte la șoaptele lor heruvimicești, și se supun lor.

bătrânului, i-a arătat lui semn, căci atunci când vrea Preotul să stea înaintea Sfintei Mese, precum bătrânul ne-a povestit, a văzut pe Îngerul lui Dumnezeu pogorându-se din cer și punând mâna lui pe capul Preotului și Preotul s-a făcut ca un stâlp de foc. Iar el, mirându-se pentru vedere, a auzit glas zicând către el: Omule, ce te-ai mirat pentru lucrul acesta? Căci dacă împăratul cel pământesc nu va lăsa pe boierii săi să stea înaintea lui întinați, decât numai cu slavă multă, cu cât mai mult puterea cea Dumnezeească nu va curăți pe slujitorii Sfintelor Taine, când stau înaintea Slavei celei Cerești?" Iar viteazul și nevoitorul lui Hristos, Marcu Egipteanul, mare făcându-se, s-a învrednicit darului acestuia, pentru că n-a osândit pe cleric(†).

6. **Ce urmează după ecfonisul: „Ca sub Stăpânirea Ta...?"** După acest ecfonis cântăreții cântă prima parte a cântării heruvimice: „Carii pre Heruvimi cu taină îi închipuim, și Făcătoarei de viață Treimi, întreit sfântă cântare aducem, toată grija cea lumească acum să o lepădăm".

„Ca pe Împăratul tuturor primind, pe Cel nevăzut înconjurat de cetele îngerești, Aliluia, Aliluia, Aliluia".

7. **În câte părți se împarte cântarea heruvimică?** Cântarea heruvimică se împarte în două părți. Prima parte a heruvicului este cea de mai sus; iar a doua parte, care se cântă după ce Preotul pleacă din mijlocul Sf. Biserici cu Sf. Daruri către Sf. Altar, unde le așează pe Sf. Masă, este cea mai de jos.

Acest imn s-a rânduit a se cânta astfel ca în timpul pauzei ce se face la prima și a doua parte a cântării, să se facă aducerea Sfintelor Daruri, de la Sfânta Proscomidie la Sf. Masă.

8. **Ce însemnătate are cântarea heruvimică?** Cântarea aceasta heruvimică arată, că sfinții liturghisitori în acest timp — și mai ales când pâinea și vinul cu puterea Tatălui și conlucrarea Duhului Sfânt se transformă în Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos — închipuiesc pe Heruvimii din ceruri, care înconjoară și slăvesc acolo sus în înălțime pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos(a). Precum Heruvimii înconjoară și slăvesc sus în Ceruri pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos Dumnezeu, tot astfel și sfinții liturghisitori, înconjoară, și-L slăvesc pe El în Sfintele Daruri, pe care le poartă în procesiune mai înainte de a se sfinți și transforma desăvârșit în Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului Hristos, cu puterea Tatălui și conlucrarea Duhului Sfânt.

(†) Pateric o.c. pg. 154-5; (a) Iez. 1; 2_{12-13}; 10; Is. 6_{2-7}; Apc. 4; 5_{14}; ș.a;

Prin cântarea heruvimică se deșteaptă cântăreții și credincioșii prezenți, ca închipuind tainic pe Heruvimi, adică asemănându-se în mod tainic Heruvimilor, să cânte împreună cu dânșii Prea Sfintei Treimi, cântarea cea întreit sfântă. Pentru a ne putea înălța și apropia heruvimicește cu mintea

M-am uitat și... am văzut un snop de foc răspândind de jur împrejur o lumină strălucitoare. Înlăuntrul acelei lumini am văzut un scaun de domnie așezat pe patru viețuitori care aveau o asemănare omenească. Fiecare din acești 4 viețuitori aveau câte 4 fețe și patru aripi... Înainte toate aveau față de om, la dreapta lor toate aveau față de leu, la stânga lor toate aveau față de bou; iar înapoia lor toate 4 aveau față de vultur. Aripile lor erau întinse în sus, așa că două din aripile lor ajungeau până la cele învecinate; iar două le acopereau trupurile... În mijlocul acelui Scaun de Domnie am văzut ceva strălucitor în chip de Om care ședea. El era înconjurat de o lumină strălucitoare și vărsa valuri, valuri de lumină în toate părțile... El mi-a zis: „Fiul Omului! Eu te voi trimite la casa lui Israil, la cei ce M-au amărât pe Mine... Să nu te temi de ei nici să te înspăimântezi de ei, măcar că ei sunt ca niște mărăcini și spini lângă tine, și măcar că locuiești cu niște scorpii... Tu să le spui cuvintele Mele, fie că vor asculta, fie că nu vor asculta, că sunt o casă de îndărătnici...". Atunci mi-a dat o carte scrisă (sul) (Ez. 1, 2).

de Prea Sfânta Treime, Sf. Biserică ne îndeamnă pe toți — cler și popor — să lepădăm grija cea lumească, adică să nu cugetăm în acest timp la avere, mărire, răsbunări, petreceri, ori desfătări lumești. Și așa desbrăcați de orice grijă lumească, să primim pe Domnul Hristos al Cărui nume să-L purtăm cu un chip, vrednicie și dragoste cât se poate mai deosebită, și înflăcărată. Astfel și noi ca și Heruvimii care Îl înconjoară slavoslovindu-L să-I cântăm: Aliluia, Aliluia, Aliluia.

9. **Ce face Preotul în timpul primei cântări a heruvicului?** În timpul primei părți a cântării heruvicului, Preotul se roagă în taină: „Nimenea din cei ce se leagă cu poftele și cu desfătările trupești nu este vrednic să vie și să se apropie sau să slujească Ție Împărate al Slavei...". Prin această rugăciune tainică, el cere de la Dumnezeu să-i curățească

sufletul și inima de cugete viclene, să-l întărească cu puterea Sf. Duh, ca fără prihană, îmbrăcat cu putere de sus să stea înaintea Sf. Mese, și să jertfească Prea Sfântul și Preacuratul Trup și Sânge al Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

După terminarea acestei instructive și pătrunzătoare rugăciuni Preotul zice în taină de 3 ori cântarea heruvimică, închinându-se după fiecare cântare, câteodată până la pământ. Apoi trage perdeaua, deschide ușile împărătești și cădește Sfânta Masă în cele patru laturi, zicând: „În mormânt cu Trupul, în iad cu Sufletul, în Rai cu tâlharul și pe Scaun ai fost Hristoase cu Tatăl și cu Duhul, toate umplându-le, Cela ce ești necuprins". Continuând apoi cu slavă și acum și psalmul de umilință 50: „Miluiește-mă Dumnezeule..." cădește Sf. Proscomidie, Sf. Altar și persoanele sfințite dintr-însul și naosul Bisericii dimpreună cu poporul asistent, după rânduială, apoi reîntorcându-se cu tămâiatul în Sf. Altar, dă cadelnița eclesiarhului pe ușa laterală de miază-noapte. De este Diacon, la cădit merge cu lumina înaintea Preotului când tămâiază, și după ce se reîntorc la Sf. Proscomidie, ia și ține el cadelnița.

10. **Ce fac credincioșii în timpul cântării heruvicului?** În acest timp credincioșii reculegându-se și lepădând toată grija cea lumească, fiecare se roagă în taină astfel:

† † †

Acum văzând suflete al meu, aducându-se Cinstitele Daruri, leapădă toate grijile cele lumești și gândurile deșarte și cu frică să cânți:

Care pe Heruvimi cu taină închipuim și Făcătoarei de viață Treimi întreit sfântă cântare aducem; toată grija cea lumească acum să o lepădăm. Ca pe Împăratul tuturor să-L primim, pe Cel nevăzut înconjurat de cetele îngerești. Aliluia de 3 ori.

Mărire Ție Doamne Iisuse Hristoase Dumnezeul nostru, Unule fără de moarte, Iubitorule de oameni. Mărire Ție celui ce din Sântul Părintelui și din Slava cerească ai venit și din Sfânta Fecioară Te-ai făcut Om, și cu chip trupesc fiind Te-ai smerit pentru noi, ca să ne faci chipul mărirei Tale! Mărire Ție Celui ce ai intrat în Ierusalim cu slavă Împărătească pe mânzul asinei și într-însul rane și răstignire ai răbdat, Cel ce ai voit de bună voie moarte a lua pentru mântuirea noastră. Dă acum lacrimi ochilor mei, ca să spele spurcăciunile fărădelegilor mele. Doamne, precum ai învrednicit pe Iosif cu Nicodim, de au luat Prea Cinstitul Tău Trup de pe Cruce, într-acest chip și pe mine mă învrednicește astăzi, văzând eu Cinstitele și

Ascultă și socotește ce grăiește gura ta în taină și corul cântăreților Sfintei Biserici: „Acum să lepădăm toată grija cea lumească, ca să primim pe Împăratul tuturor, pe Împăratul împăraților, pe Cel înconjurat de oștile îngerești...". Deci, cei ce vor să se spășească (adică să se curățească de păcate, să se izbăvească de bântuielile dracilor și de orice rău), cadeli-se să se înțelepțească, să tacă în vremea Dumnezeeștilor Liturghii, să păstreze liniștea și să asculte cu luare aminte citirile, rugăciunile și cântările sfinte. Cei care se îndeletnicesc în bârfeli (vorbe deșartei, râs și felurite neorânduieli) de dracul (care-i îndeamnă a-l slugări) din toate părțile, aceia nu vor îmblânzi mânia

Dumnezeeștile Daruri aducându-se cu frică să mă închin Ție, Celui ce ședzi pe Scaunul mărirei cerești. Doamne, ajută-mi cu Darul Tău, ca, pentru toată cercarea și bunăvoința Ta, cu vrednicie să-Ți mulțumesc, și cu suspinuri să mă mărturisesc Ție, Dumnezeului și Mântuitorului meu. Iar Tu, Milostivule, primește acestea de la mine. Dăruiește-mi sfârșit bun vieții mele. Învrednicește-ne Doamne cu Harul Tău, ca în ziua judecății să stăm deadreapta Ta și a auzi glasul Tău cel bun chemându-ne: „veniți binecuvântați Părintelui meu, de moșteniți Împărăția cerului, care este gătită vouă de la întemeierea lumii". Amin.

Apoi Psalmul 50: „Miluiește-mă Dumnezeule după mare mila Ta...". Iar când aduce Preotul Cinstitele Daruri, zice:

Pomenește-mă Doamne, când vei veni întru Împărăția Ta.

Pomenește-mă Stăpâne, când vei veni întru Împărăția Ta.

Pomenește-mă Sfinte, când vei veni întru Împărăția Ta.

Doamne, Iisuse Hristoase, Fiul lui Dumnezeu, precum ai îndreptat pe tâlharul care s-a rugat Ție de pe Cruce, zicând: „Pomenește-mă Doamne, când vei veni întru Împărăția Ta, tot așa Doamne Dumnezeul meu ca un bun și de oameni Iubitor, mă pomenește și mă învrednicește a fi părtaș Împărăției Tale și pe mine care strig Ție: Pomenește-mă Doamne, când vei veni întru Împărăția Ta. Amin.

Sfinții liturghisitori vărsau pâraie de lacrimi în timpul Sfintei Liturghii.

Sf. Chiril se ruga și plângea cu lacrimi în timpul Sfintei Liturghii. Se cade să se pomenească darul cel dăruit de Dumnezeu acestui Sfânt părinte, adică darul umilinței și al lacrimilor, căci când slujea Dumnezeiasca Liturghie, sau citea paremiile, sau asculta ce se citește, sau sta la pravilă, sau învăța pe frați, niciodată nu putea să-și ție lacrimile; și din aceasta se putea vedea într-nsul căldura Dumnezeeștei dragoste. El avea nădejde și credință mare către Dumnezeu, căci atunci când se întâmplau în Mănăstiri neajunsuri și lipsă de cele de nevoie, și-i ziceau frații să trimită la oarecare iubitori de Hristos, să ceară de la dânșii cele trebuincioase, el nu voia

---

lui Dumnezeu; ci pentru nesăbuirile (neorânduielile) noastre, nu numai pentru păcatele noastre ne va certa aspru, dimpreună și pe Preoți și Păstorii care nu învață nici ceartă pe cei ce păcătuiesc astfel. Cei învățați de Preoți, dacă nu ascultă și fac iarăși neorânduieli, să se scoată și să se gonească de la Sf. Biserică a lui Dumnezeu, că mare păcat este (acesta al) lor. Cei ce se îndreptează și se hotărăsc a păstra buna rânduială în Casa lui Dumnezeu sunt reprimiți înapoi.

Creștine, nu-ți mai încărca sufletul cu păcate, chiar și în Sf. Biserică, că grea e pedeapsa l...

nicidecum să trimită, ci zicea: „Dacă Dumnezeu și Preacurata Maica Lui, ne va uita în locul acesta, apoi pentru ce ne mai aflăm în viața aceasta?"

Astfel mângâia pe frați, învățându-i ca să aibă nădejde către Dumnezeu; iar de la mireni să nu ceară milostenie, ca nu cumva ieșind ei din Mănăstire în lume pentru milostenie, să fie împiedicați de vrăjmași, prin oarecare sminteli. Dumnezeu văzând pe robul Său, nădăjduind așa de mult către Dânsul, îndupleca inimile multor boieri, și aceia trimiteau singuri multe milostenii din averile lor în Mănăstirea cuviosului; iar el cu frații primea acelea, ca trimise de la Dumnezeu, mulțumind Stăpânului Hristos și Preacuratei Lui Maici; deci, cu acestea mângâia împuținarea de suflet a fraților(†).

Sf. Grigore Decapolitul slujea Sf. Liturghie cu inima zdrobită. Sf. Grigore Decapolitul adunând toate faptele bune, s-a făcut lăcaș al Duhului Sfânt, și a ajuns la culmea faptelor bune. Cu Dumnezeiască cugetare netezea calea pustniciei stricând toate împiedicările vrășmașilor, și povățuind la calea pocăinței. Cu priveghere a isgonit lenevirea și atât de mult a risipit întunericul ei, încât nici chiar în somnul lui n-a putut să-i arate vrășmașul vre-o nălucire, precum are obicei de a se arăta în vis celor iubitori de înțelepciune. Căci el, după numirea lui era privighetor întru toate faptele bune, încât nicidecum nu era cuprins de somnul cel purtător de moarte. Înfrânarea ucigătoarea patimilor și izgonirea plăcerilor atât de mult a păzit-o încât petrecea ca un Înger, căci se hrănea cu Darul Prea Sfântului Duh. Sărăcia lui era apostolească și îmbrăcămintea evanghelicească, căci numai cu o haină proastă își acoperea trupul. Cu acest fel de petrecere trăind el, atât de mult și-a curățit sufletul și trupul de toate patimile, încât s-a făcut vrednic de Preoție; și hirotonisindu-se după lege, a fost Preot prea vrednic și de Dumnezeu ales, slujind Sfânta Liturghie cu inima zdrobită, și cu Duhul smereniei. Avea încă și răbdare multă, încât toate ispitele ce i se întâmplau, ori de la draci, ori de la oameni, cu multă blândețe le înlătura, urmând pe părinții cei mai înainte de lege; pe Iov întru pătimiri și întru munci, pe Iosif întru ispite, pe Avraam întru credință, și pe toți ceilalți. Cu smerenia lui a smerit pe cei mândri. Îngâmfarea slavei deșarte a lepădat-o și a urât-o, precum îl arată haina lui cea smerită și proastă. Sfiala în vorbire era neasemănată, ci vorbea cu multă blândețe și cucernicie; de aceea a moștenit pământul, cum zice Domnul. Dragostea și milostivirea atât de mult le-a câștigat, încât nu pomenea nicidecum răul cuiva, ci toate supărările cele ce-i veneau, le răbda ca pe niște pricini de bucurie până la sfârșitul

(†) V.Sf. 9 a VI-a o.c. pg. 396-7;

vieții sale această lăudată doime a faptelor bune, adică dragostea și milostivirea, iar mai-nainte de toate, a păzit cu deamănuntul credința cea dreaptă, și în cuvinte, și în fapte, având către dânsele râvnă nemărginită și înfocată. Pe eretici îi gonea cu toată puterea sa, și pe toți îi învăța cu cuvintele sale, să se închine Sfintelor Icoane și să le cinstească după predania Bisericii, nu ca pe Dumnezeu, precum bârfesc cei fără de minte și nebuni. Pentru aceia a izbăvit pe mulți de urâciunea aceasta și i-a povățuit la dreapta credință, făcându-i să-și verse și sângele pentru aceasta; după cum și el mărturisea către toți, că era gata pentru cinstea Sfintelor Icoane, să primească moartea. Deci, cu mărturisirea aceasta s-a făcut mucenic, și fără bătăi și fără rane a luat cununa mucenicească. Pe lângă toate aceste fapte bune, era înrădăcinată și sf. rugăciune în inima lui, având mintea sa totdeauna pironită la Dumnezeu, și se veselea vorbind cu El... Pe Care, împreună cu Sfinții Îngeri lăudându-L și slăvindu-L, a luat de la El arvuna Împărăției Cerurilor și negrăita dulceață a fericirei Dumnezeești(†).

Sf. Ioan Tăcutul vărsa pâraie de lacrimi în timpul Sf. Liturghii. Fericitul Ioan văzând gâlceava și turburarea lumii aceștia, a cugetat să lase episcopia și să meargă în sfânta cetate Ierusalim, ca să slujească lui Dumnezeu în liniște. Deci, săvârșind Dumnezeeasca Liturghie a slobozit pe cei ce erau împreună cu dânsul, adică preoții și clericii, și s-a dus la malul Mării, neștiind nimeni, și urcându-se într-o corabie, a mers către sfânta cetate Ierusalimul; și venind în blonița sfintei cetăți, în care era zidită casa de rugăciune în numele Sfântului Marelui Mucenic Gheorghe, a rămas acolo câtăva vreme, ca unul din cei săraci. Iar el văzând gâlceava poporului, se mâhnea foarte, dorind un loc mai liniștit. Deci, se ruga lui Dumnezeu cu lacrimi, ca să-i arate un loc plăcut, fără turburare și lesnicios pentru mântuire. Iar într-o noapte rugându-se el cu sârguință pentru aceasta, a căutat în sus și a văzut, că îndată s-a arătat o stea prea luminată, având asemănarea Crucii, care s-a apropiat de dânsul, zicând: *„De voiești a te mântui, urmează razei acesteia"*. Iar el îndată cu bucurie a mers după dânsa, și a fost dus de acea stea în lavra cea mare a cuviosului și de Dumnezeu purtătorului Părintelui nostru Sava, la treizeci și opt de ani ai vieții sale, fiind atunci Patriarh al Ierusalimului Salustrie.

Acolo a aflat Sfântul Ioan pe cuviosul Sava, împreună cu o sută și patruzeci de frați, locuitori ai pustiei, petrecând în mare sărăcie trupească, dar în multă bogăție sufletească. Deci a primit cuviosul Sava pe fericitul Ioan și l-a dat iconomului spre slujba mănăstirească, neștiind comoara

(†) V.Sf. 20 a XI-a pp. 925-8;

Darului lui Dumnezeu ce se tăinuia în Ioan. Că deși Sfântul Sava avea darul mai înainte vederii, însă Dumnezeu a tăinuit înaintea lui taina aceasta, cum că Ioan este Episcop, iar acum a lăsat pentru Dumnezeu Episcopia sa și ca unul din cei prosti a venit la dânsul. Dar nimeni să nu se minuneze de aceasta, că și cei mai înainte văzători uneori nu văd mai înainte. Căci ei numai aceia o văd mai înainte și o proorocesc pe care o descoperă lor Dumnezeul iar aceia pe care nu le-o descoperă, pe aceea nu o cunosc. Așa și Eliseiu Proorocul, pentru Somanitеanca, a zis către sluga sa: „Las-o pe ea, pentru că sufletul ei este mâhnit întru dânsa, și Dumnezeu a ascuns aceasta de către mine, și nu mi-a vestit". Deci fiind primit Ioan în lavră, slujea cu toată supunerea și osârdia, în toate slujbele ce i se porunceau de iconom.

Întru acea vreme se zidea în lavră o casă pentru străini și s-a rânduit fericitul Ioan, să slujească lucrătorilor. Deci slujea lor fierbându-le bucate, aducându-le apă și dându-le pietre și suferind toate ostenelile de la zidire. După doi ani de petrecere în lavră, a fost rânduit să fie primitor de străini, și slujea fraților cu toată smerenia, blândețea și dragostea. Apoi cuviosul Sava a început a zidi o Mănăstire de obște, pentru cei noi începători, ca cei ce vor să se lepede de lume mai întâi să se îndrepteze în viața de obște și după aceia să se primească în lavră, căci spunea Sfântul: precum înaintea rodului merge floarea, așa mai înainte de viața pustnicească, să meargă viața cea de obște; ca în viața cea de obște, cei noi începători, ca niște pomi răsădiți, să înflorească cu pârga ostenelilor; iar în lavră să aducă rodurile cele desăvârșite ale nevoințelor. Lavra cuviosului era în pustie, iar Kinovia mai aproape de lume. Deci zidindu-se aceea, iarăși a fost rânduit fericitul Ioan, ca să slujească lucrătorilor. Atunci avea două slujbe acest cuvios și iubitor de osteneală; a sluji străinilor și a aduce pe umerii săi pâine și bucate fierte și nefierte, la lucrătorii ce zideau Mănăstirea pentru viața de obște, care era departe de casa de străini mai mult decât zece stadii. Într-o slujbă ca aceia ostenindu-se el un an, și plăcând tuturor fraților, i-a dat cuviosul Sava o chilie liniștită, în care a locuit fericitul Ioan trei ani, petrecând cinci zile în săptămână acolo, neieșind și negustând nimic în acele zile, nici fiind văzut de cineva, ci îndeletnicindu-se numai cu cele către Dumnezeu; iar Sâmbăta și Duminica,

Cetele ființelor celor înțelegătoare neîncetat Te laudă pe Tine Dumnezeul nostru, Cel necuprins cu mintea, cu care și noi Te slăvim grăind: „Treime mai presus de ființă, mântuiește pe robii Tăi, ca un iubitor de oameni" (Octoih).

mai înainte de toți intra în Sf. Biserică și sta într-nsa cu frică și cu umilință; și mai vârtos în vremea Dumnezeeștei Liturghii, neîncetat ieșeau pâraie de lacrimi din ochii lui, încât se mirau toți frații de un dar ca acela, ce era întru dânsul; iar întru acele două zile primea hrană împreună cu frații. După trei ani fericitul Ioan a fost ales iconom și i-a ajutat Dumnezeu întru toate, încât cu ostenelile lui și cu slujbele ce făcea, s-a binecuvântat și s-a înmulțit lavra(†).

11. **Pentru ce Preotul zice de trei ori heruvicul în taină?** Preotul după terminarea sfintei rugăciuni zice de trei ori în taină imnul heruvimic, închinându-se după fiecare dată. Aceasta o zice pentru a deștepta în ființa sa, sentimentele corespunzătoare înălțătorului act liturgic care urmează; și în slava Prea Sfintei Treimi, în care viem, trăim, ne mișcăm, raționăm și tindem către desăvârșire.

12. **Ce însemnătate are tămâierea în timpul heruvicului?** Tămâierea aceasta din timpul heruvicului, înseamnă amestecătura a vre-o sută de litre smirnă și aloe, aduse de Nicodim pentru pregătirea trupului Domnului Hristos, spre înmormântare. „Nicodim, care mai înainte se dusese la Iisus noaptea, a venit aducând cu sine o amestecătură de smirnă și aloe, ca la o sută de litri. Și luând trupul lui Iisus (de pe Cruce) L-au înfășurat pe el în giulgiuri cu miresme precum este obiceiul iudeilor a îngropa"(b).

13. **Ce însemnătate au cele trei închinăciuni făcute înaintea Sfintei Mese și înclinarea către popor?** Prin cele trei închinăciuni, Preotul cere Prea Sfântului Dumnezeu: Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, curățire de păcate și mare milostivirea Sa prin întreita rugăciune: *„Dumnezeule curățește-mă pe mine păcătosul și mă miluiește"*. Cere să-l învrednicească a-și îndeplini slujba preoției sale conștiincios. Prin sărutarea Sf. Antimis și a Sf. Mese, arată dragostea și respectul către pătimirea, jertfa și înmormântarea Domnului. Prin înclinarea către credincioși își cere iertare de la dânșii, zicând: *„Iertați-mă, și Dumnezeu să vă ierte"*.

14. **Cum se face ridicarea Sfintelor Daruri de la Sf. Proscomidie?** Ridicarea Sf. Daruri de la Sf. Proscomidie se face astfel: Preotul după ce cădește Sfintele și dă cădelnița, se roagă tainic în sine, zicând: „Dumnezeule curățește-mă pe mine păcătosul, de 3 ori. Apoi zicând: „Ridicați mâinile voastre la cele sfinte și binecuvântați pe Domnul"(c), ridică Sf. Aer de pe

(†) Viețile Sfinților o.c.; (b) Ioan 19_{39-40}; (c) Ps. 133^{3};

Sf. Daruri și-l așează pe spate(1). Apoi luând Sf. Disc în mâna stângă îl sărută și-l ține în dreptul capului (alții, din cauza slăbiciunii ori pentru ușurință îl țin în dreptul pieptului); iar cu mâna dreaptă i-a Sfântul Potir pe care îl ține în dreptul pieptului. Așa ținând Sf. Daruri face ieșirea în forma

Când Te-a pogorât de pe lemn mort Iosif din Arimateia pe Tine Viața tuturor, Nicodim cu smirnă, cu aloi și cu giulgiu Te-a înfășurat Hristoase Dumnezeule, și umilindu-se a strigat: „Slavă smereniei Tale, Iubitorule de oameni!" (Triod)

semicercului, prin mijlocul Sf. Biserici, mergându-i înainte eclesiarhul și cădelnița. Astfel mergând cu pași lini, îndată ce se ivește în fața poporului pe ușa laterală despre miază noapte, zice:

„Pe prea sfințitul, Arhiepiscopul și Mitropolitul sau Episcopul nostru (N) să-l pomenească Domnul Dumnezeu întru Împărăția Sa".

Cântăreții: „Amin".

„Pe binecredinciosul și de Hristos iubitor (N), (aici se pomenesc conducătorii, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru Împărăția Sa".

Cântăreții: „Amin".

1) Când slujește Preotul cu Diacon urmează după tipicul Liturghierului;

„Pe frații noștru Preoți, Ieromonahi, Diaconi, Monahi și Monahii, pe tot cinul preoțesc și călugăresc, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru Împărăția Sa".

Cântăreții: „Amin".

„Pe binecredincioșul și îndreptătorul de sfat guvern, pe mai marii oștirilor și ai cetăților și pe toată oastea cea iubitoare de Hristos, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru Împărăția Sa".

Cântăreții: „Amin".

„Pe binecredincioșii robii lui Dumnezeu, ajutătorii și binefăcătorii noștri, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru Împărăția Sa".

Cântăreții: „Amin".

„Pe fericiții și pururea pomeniții ctitori Sfânt lăcașului acestuia, și pe alți ctitori, ajutători, miluitori și făcători de bine, să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru Împărăția Sa".

Cântăreții: „Amin".

„Și pe voi pe toți binecredincioșilor creștini, să vă pomenească Domnul Dumnezeu întru Împărăția Sa, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor"(†).

Cântăreții: „Amin".

Credincioșii în acest timp stau îngenunchiați, alții stau în picioare, cu capetele plecate, ferindu-se a privi Sf. Daruri. În acest timp, fiecare umilindu-se ca tâlharul de pe Cruce se roagă în sinești, zicând:

(†) În originalul Liturghiei Sfântului Hrisostom și în aceea a marelui Vasilie, la ieșirea cu Sf. Daruri, aflăm numai formula: „Pre voi pre toți binecredincioșilor creștini să vă pomenească Domnului Dumnezeu întru Împărăția Sa, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor". Mai târziu se adăogi și pomenirea Mitropolitului, Episcopului, domnitorului, a fraților Ieromonahi, Preoți, Diaconi, a ostașilor și a ctitorilor. Aceste adăogiri deși nu sunt în originalul liturgic, totuși ele sunt îndreptățite a se zice. Nu este însă în spiritul liturgic a se pomeni Mitropolitul ori Episcopul, la Sf. Daruri și ectenii cu intitularea: „Pe Înalt Prea Sfințitul", căci această intitulare fiind onorifică este bine a se păstra în afară de casa lui Dumnezeu; aici însă se cuvine să fim umiliți. În vechime, chiar împărații bizantini erau opriți de a intra în Casa Domnului cu coroana pe cap, cu sabia și ornamentele imperiale, din împrejurarea că înaintea Sf. Altar, toți trebuie să avem inimă înfrântă și pocăită.

Mulți dintre Preoții noștri, *întind pomenirile la Sf. Daruri* în mijlocul Bisericii, până la o jumătate de oră ori chiar și mai mult, amintind pe toți enoriașii pe nume și cu voce tare. Acestea însă nu se prevăd în formulariile liturgice. Credincioșii se pomenesc la Proscomidie; iar nu în mijlocul Bisericii, căci pomenirile fără sfârșit și prelungirea fără seamă a serviciului liturgic, îngreunează pe credincioși și ies din Biserică. Candela dacă

„Pomenește-mă Doamne când vei veni întru Împărăția Ta. Pomenește-mă Stăpâne când vei veni întru Împărăția Ta. Pomenește-mă Sfinte, când vei veni întru Împărăția Ta".

După acestea Preotul zicând în taină troparele pogorârei de pe Cruce și înmormântării Domnului: „Iosif cel bun chip de pe lemn luând Prea Curat Trupul Tău, cu giulgiu curat înfășurându-L și cu miresme în mormânt nou îngropându-L, L-au pus" intră în Sf. Altar și punând Sf. Daruri pe Sf. Masă, continuă: „În mormânt cu Trupul și în iad cu Sufletul, ca un Dumnezeu, în Rai cu tâlharul și pe Scaun ai fost, Hristoase, cu Tatăl și cu Duhul, toate umplându-le, Cela ce ești necuprins..." și: „Ca un purtător de viață, ca un mai înfrumusețat decât raiul cu adevărat, și decât toată cămara împărătească mai luminat, s-a arătat Hristoase mormântul Tău, izvorul învierii noastre...". După aceasta închide ușile împărătești și trage dvera și apoi tămâind Sf. Daruri de 3 ori, zice: „Fă bine Doamne întru bună-voirea Ta Sionului, să se zidească zidurile Ierusalimului, atunci bine vei voi jertfa dreptății, prinosul și arderile de tot, atunci vor pune pe Altarul Tău viței".

15. **Ce înseamnă ieșirea Preotului cu Sf. Daruri până în mijlocul Bisericii?** Ieșirea Preotului cu Sfintele Daruri, din Sf. Altar până în mijlocul naosului Bisericii, înseamnă călătoria Domnului nostru Iisus Hristos din Vitania — unde înviase pe Lazăr cel mort de 4 zile și intrat în putrefacție — și intarea Lui în Ierusalim cu triumf Împărătesc, spre a pătimi și a se jertfi pentru mântuirea neamului omenesc(d), plângerea pe zidurile Ierusalimului, și prezicerea distrugerii lui, însoțit de împrăștierea poporului evreu în toată lumea, intrarea în Templul Sfânt, adică în casa Tatălui Ceresc, din care a scos afară cu bici de streang pe cei ce vindeau și cumpărau, precum și pe schimbătorii de bani(e).

Astfel, în scurte cuvinte ieșirea Preotului cu Sf. Daruri din Sf. Altar până în mijlocul Bisericii, însemnează venirea Domnului nostru Iisus

---

nu are untdelemn se stinge; iar dacă se toarnă într-însa prea mult untdelemn, iarăși se stinge. Așa se întâmplă și cu poporul. Dacă serviciul divin nu este solemn, el nu se încălzește; iar dacă serviciul se încarcă cu adause neprevăzute în cărțile liturgice, poporul pierde răbdarea și părăsește Casa Domnului. Totul trebuie deci, să se facă cu înțelepciune și bună rânduială. Chiar în timpul Sf. Hrisostom Liturghia credincioșilor ținea o oră; iar predica altă oră"(1)

(d) Mt. 21^{1-17}; Mc. 11^{1-11}; Lc. 19^{29-46}; (e) Mt. 21^{12-14}; Mc. $11^{11,15-18}$; Lc. 19^{45-48}; comp. Lc. 2^{49}; Ioan 2^{13-17}; (1) Dr. Badea Cireșeanu o.c. T. III pg. 193 n. 1, 2;

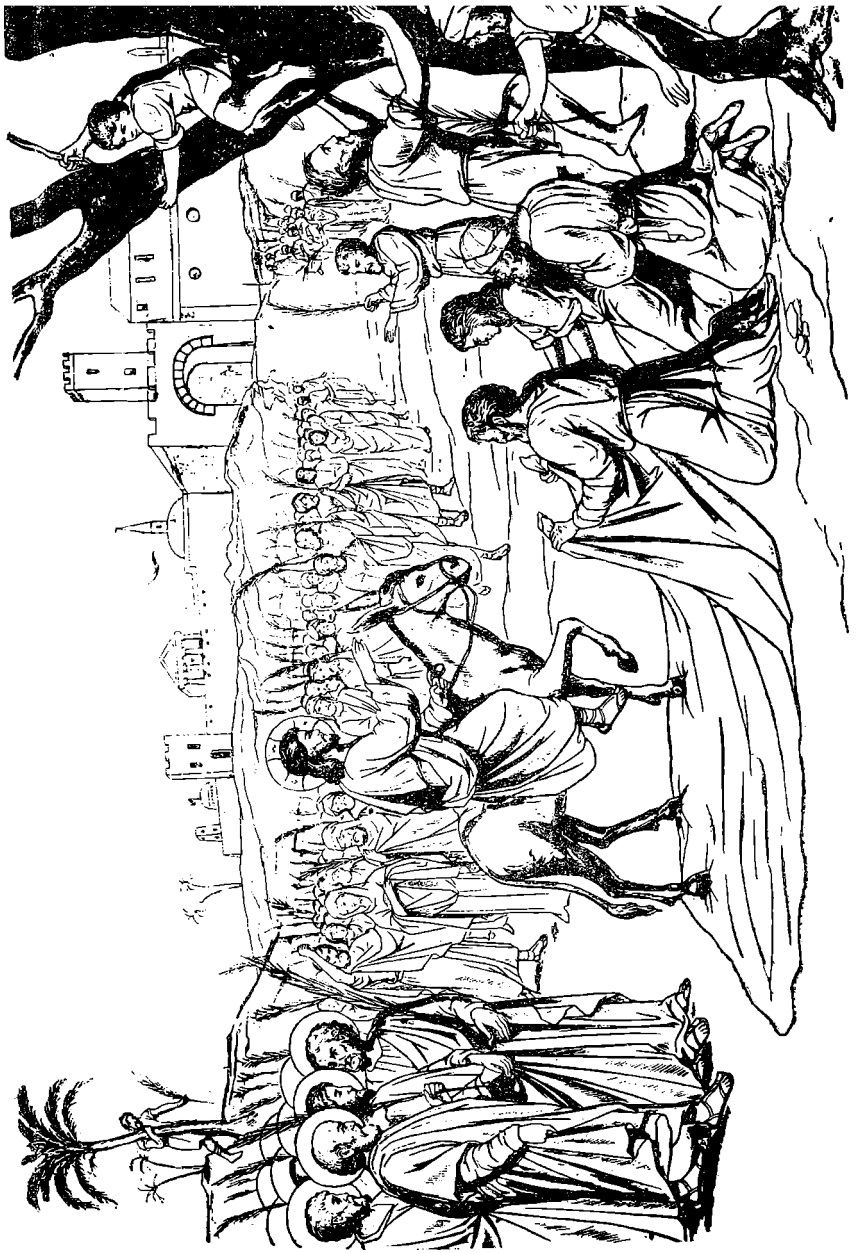

Domnul Cel ce șade pe Heruvimi(a), a venit smerit și blând călare pe mânzul asinei în Ierusalim. Prin aceasta Mântuitorul ne dă pildă vie să fim blânzi și smeriți cu inima și astfel vom afla odihnă sufletelor noastre...(b). Mântuitorul șezând pe asină și pe mânzul ei, însemnează

Hristos din Vitania în Ierusalim, în care a intrat cu triumf Împărătesc după Dumnezeeștile proorocii.

16. **Ce însemnătate are plecarea credincioșilor cu fețele la pământ?** Credincioșii prin plecarea fețelor către pământ, închipuiesc mulțimea oștirilor cerești, care nu cutează a privi spre Scaunul Dumnezeirii. Chiar și Serafimii, vârfelnicii tuturor oștilor îngerești, își acopăr cu două aripi fața, cu două picioarele; iar cu două sboară cântând neîncetat: Sfânt, Sfânt, Sfânt Domnul Savaot...(f). Totodată credincioșii mai închipuiesc mulțimea credincioșilor și a pruncilor evreești, care la intrarea Mântuitorului în Ierusalim cu triumf, au adus cântări de laude Universalului Împărat biruitor al morții. Mai închipuiesc pe credincioșii care cu durere își băteau piepturile la răstignirea și moartea pe Cruce a Mântuitorului. Totodată credincioșii mai închipuiesc și pe Îngerii lui Dumnezeu, care la intrarea Mântuitorului în Ierusalim îl slavosloveau în ceruri, veselindu-se; iar la patima, răstignirea și moartea Lui, întristându-se, își acopereau fețele cu aripile, tânguindu-se, dimpreună cu Prea Sfântă Maica Sa, ucenicul iubit și ceilalți credincioși.

17. **Ce obișnuiri simbolice au credincioșii în acest timp?** În acest timp dreptcredincioșii creștini, de prin felurite părți ale țării, au mai multe obișnuiri simbolice:

La ieșirea cu Sfintele Daruri, credincioșii se apropie de semicercul pe unde trece Preotul. Prin plecarea capetelor, ei cer tainic ca Preotul să-i atingă pe cap cu Sf. Potir. Totodată, ca și în celelalte văhoduri, ei se ating și sărută hainele sfinților liturghisitori, care au o mare însemnătate și darul sfințeniei, fiind sfințite.

Atingerea aceasta simbolizează atingerea bolnavilor de Mântuitorul și a Mântuitorului nostru Iisus Hristos de cei bolnavi, care îndată se tămăduiau. Prin astfel de atingere a vindecat Iisus pe mai mulți bolnavi, care s-au făcut pe deplin sănătoși.

---

lucrarea Lui Mesianică întâi în poporul Israelit și apoi în neamurile păgâne. Așternerea veșmintelor și stâlpărilor în cale arată strălucita prăznuire adusă Mântuitorului. Punerea veșmintelor Apostolilor deasupra asinei și mânzului, deasupra cărora a șezut Mântuitorul, arată virtuțile creștinești, faptele bune ale conducătorilor Sf. Biserici și ale condușilor, deasupra cărora numai odihnește Domnul. Numai sufletul împodobit cu fapte bune are pe Domnul într-însul. Cei ce merg înaintea Domnului sunt Proorocii care L-au propovăduit, iar cei ce vin după Dânsul sunt Apostolii, Mărturisitorii și Mucenicii, care și-au supus trupurile lor Duhului. „Osana" însemnează: „O Doamne mântuiește-ne!" (a) Is. 6. (b) Mt. 11^{28-31}.

(f) Is. 6^{3-4};

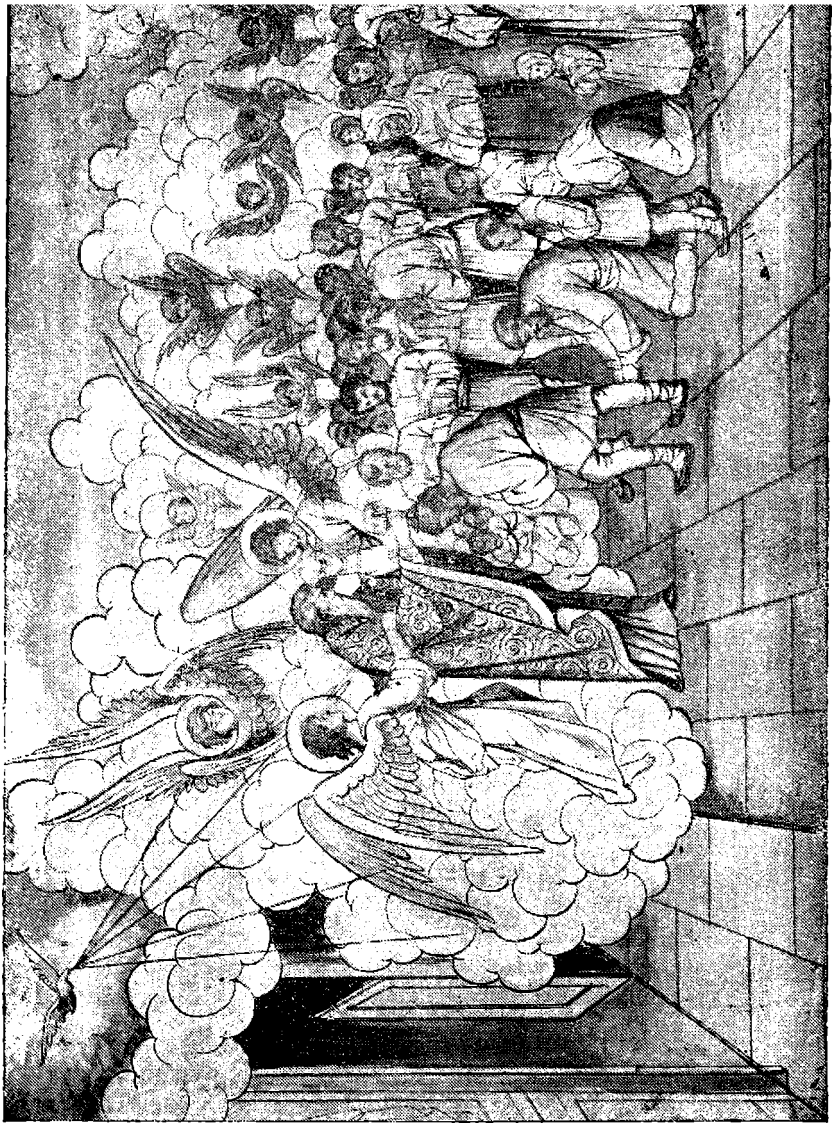

Sfințitul liturghisitor, ieșind cu Sfintele Daruri înconjurat de Sf. Îngeri umbrit de aripile Heruvimilor, atinge capetele plecate ale credincioșilor cu Sfântul Potir. Din această atingere primită cu credință, credincioșii au multe foloase și ușurări sufletești.

a) **Soacra lui Petru.** „Viind Iisus în casa lui Petru a văzut pe soacra lui zăcând aprinsă de friguri. Atunci atingându-se de mâna ei, o au lăsat pe dânsa frigurile, care îndată s-a sculat și îi slujea Lui"(g).

b) **Tămăduirea orbului din Betsaida.** Prin atingere Domnul Hristos a vindecat pe orbul din Betsaida. „Intrând Iisus în Betsaida, i-au adus Lui un orb și L-au rugat ca să se atingă de dânsul. Iisus a luat pe orb de mână, l-a scos afară din sat, și scuipând pe ochii lui, Și-a pus mâinile peste el și l-a întrebat: „Vezi ceva?". El ridicându-și ochii a zis: „Văd oamenii ca copacii, umblând". După aceasta iarăși Și-a pus Iisus mâinile pe ochii lui, și l-a făcut de a văzut și s-a îndreptat văzând luminat pe toți. Atunci Iisus l-a trimis pe el la casa sa, zicându-i: „Să nu intri în sat, nici să spui cuiva în sat"(h).

c) **Tămăduirea celor doi orbi.** Prin atingere Mântuitorul a vindecat doi orbi. „Trecând Iisus de acolo au mers după Dânsul doi orbi, strigând și

grăind: *„Miluiește-ne pe noi Fiul lui David!"*. După ce au intrat în casă, au venit la Dânsul orbii și le-a grăit lor Iisus: „Credeți că pot să fac Eu aceasta?" Orbii au grăit: „Așa, Doamne!" Atunci S-a atins de ochii lor grăind: „După credința voastră fie vouă!" Și li s-au deschis ochii lor.

(g) Mt. 8^{14-15}; Mc. 1^{29-31}; Lc. 4^{38-39}; (h) Mc. 8^{22-26};

Iisus le-a poruncit lor cu deadinsul, zicând: „Vedeți, nimenea să nu șite". Dar ei ieșind, L-au vestit pe Dânsul în tot ținutul acela"(i).

d) **Alți doi orbi vindecați.** Tot prin atingere Mântuitorul a dăruit vedere la alți doi orbi. „Ieșind Iisus cu ucenicii Lui din Ierihon, a mers după Dânsul norod mult. Și iată doi orbi șezând lângă cale, auzind că Iisus trece, au strigat grăind: „Miluiește-ne pe noi Doamne, Fiul lui David". Norodul îi certa pe dânșii să tacă. Dar ei mai tare strigau, grăind: „Miluiește-ne pe noi Doamne, Fiul lui David". Iisus S-a oprit și stând i-a strigat pe dânșii și le-a zis: „Ce voiți să vă fac vouă?" zis-au Lui: „Doamne, să se deschidă ochii noștri". Lui Iisus făcându-I-se milă, S-a atins de ochii lor, și îndată au văzut cu ochii lor și au mers după Dânsul"(j).

e) **Vindecarea surdo-mutului.** Prin atingerea de urechile și limba unui surdo-mut, Iisus l-a vindecat. „Ieșind Iisus din hotarele Tirului a venit iarăși prin Sidon la Marea Galileei, în mijlocul Decapolei. I-au adus la Dânsul un surd, grăind anevoie, și L-au rugat pe Dânsul ca să-Și pună mâna pe el. Și luându-l pe el din mulțime deosebi i-a pus degetele Sale în urechile Lui. Și scuipând S-a atins de limba lui. Apoi Și-a ridicat ochii la cer, a suspinat și a zis lui: **„Effata"** adică: **„Deschide-te"**. Și îndată i s-au deschis auzurile lui și i s-a deslegat legătura limbii lui și a vorbit foarte deslușit"(l).

f) **Vindecarea femeei gârbove.** Domnul nostru Iisus Hristos prin atingere a vindecat pe o femeie gârbovă de 18 ani. „Iisus învăța pe norod într-una din sinagogi în ziua Sâmbetei. Acolo era o femeie, care avea duhul neputinței de 18 ani și era gârbovă, și nu putea decum să-și îndrepte spatele. Iar Iisus văzând-o pe dânsa, a chemat-o și i-a zis ei. „Femeie! te-ai slobozit de boala ta. Atunci Și-a pus pe dânsa mâinile și îndată s-a îndreptat și slăvea pe Dumnezeu"(m).

Apropierea sau venirea la Sfintele Daruri, simbolizează mulțimea noroadelor care alergau și se îmbulzeau împrejurul Mântuitorului, ca să asculte Cuvântul Lui și să se vindece de neputințele lor (n).

18. **Ce însemnătate are atingerea credincioșilor de veșmintele Preotului?** Credincioșii se ating de veșmintele Preotului cu credință, pentru izbăvirea de felurite boale. Această atingere simbolizează pe bolnavii

---

(i) Mt. 9^{27-31}; (j) Mt. 20^{29-34}; (l) Mc. 7^{31-25}; (m) Lc. 13^{15-17}; (n) Mt. 4^{25}; Mc. 3^{7-15}; Mt. 9^{23}; 12^{22-23}; Ioan 6^{2}; Mt. 14^{13}; Mc. 6^{35}; Lc. 9^{10-12}; 19^{1-9}; Mt. 21^{8}; Mc. 11^{8};

care atingându-se cu credință de Mântuitorul și de veșmintele Lui, se vindecau de orice boală erau cuprinși(o).

Puterea aceasta de tămăduire prin atingere, Mântuitorul a dat-o Sf. Apostoli. „Chemând Iisus pe cei doisprezece ucenici ai Săi, le-a dat lor putere asupra duhurilor celor necurate, ca să le scoată pe ele, și să

Învierea fiicei lui Iair și tămăduirea femeii cu scurgere de sânge de 12 ani. Pe când Iisus vorbea poporului adunat în jurul Lui, a venit la el un om anume Iair, care văzându-L pe Dânsul, a căzut la picioarele Lui și-L ruga pe Dânsul mult zicând: „Fiica mea spre sfârșit este, a murit, ci vino de-Ți pune mâna pe dânsa, ca să se mântuiască și să trăiască! Și sculându-se Iisus, au mers cu Dânsul și ucenicii Lui și după Dânsul a mers norod mult, și-L împresura pe El.

Și o femeie oarecare, fiind întru curgerea sângelui de 12 ani, și multe pătimind de la mulți doftori, și cheltuindu-și toate cele ce avusese, și nimic folosindu-se ci mai vârtos mergând spre mai rău auzind de Iisus că vine cu norod mult înapoi, s-a atins de poala hainei Lui, că zicea: „Numai de haina Lui de mă voi atinge, mă voi mântui". Și îndată a secat izvorul sângelui ei și a simțit cu trupul că s-a vindecat de boală. Și îndată Iisus, cunoscând întru Sine puterea ce a ieșit dintr-însul, întorcându-Se către norod, a zis: „Cine s-a atins de Mine?" Iar lepădându-se toți, a zis Petru și cei ce erau cu el: „Învățătorule, noroadele Te îmbulzesc și te strâmtorează, și zici: cine este cel ce s-a atins de Mine?" Iar Iisus a zis: „S-a atins de Mine oare-cine, că Eu am cunoscut puterea care a ieșit din Mine". Și se uita împrejur să vadă pe ceia ce a făcut aceasta. Iar văzând femeia că nu s-a putut ascunde, înfricoșându-se și tremurând, a venit, și căzând înaintea Lui, i-a spus înaintea a tot norodul pentru care pricină s-a atins de El și cum s-a tămăduit îndată. Iar El i-a zis: „Îndrăznește, fiică, credința ta te-a mântuit. Mergi în pace și fii sănătoasă de boala ta!"

(o) Mc. 3^{10}; Mt. 14^{36}; 9^{20}; Lc. 6^{19}; 9^{1};

tămăduiască toată boala și toată neputința... Pe cei bolnavi vindecați, pe cei leproși curățiți, pe cei morți înviați, dracii scoateți, în dar ați luat, în dar dați"(p). Astfel bolnavii se tămăduiau chiar și prin atingerea cu credință de ștergarele lui Pavel. „Și puteri nu mici făcea Dumnezeu prin mâinile lui Pavel. Cât și peste cei ce erau bolnavi se aducea de pe trupul lui măhrămi sau ștergare, și se depărtau de la ei boalele, și duhurile cele rele ieșeau dintr-nșii"(r). Dumnezeu mai tămăduia pe bolnavi chiar și prin umbra lui Petru. „Prin mâinile Sfinților Apostoli se făceau multe semne și minuni întru norod... Cât și pe uliție scoteau pe cei bolnavi și îi puneau pe paturi și pe năsălii, ca venind Petru măcar umbra lui să umbreze pe vre-unul dintre ei. Și se adunau și mulțime din cetățile cele dimprejur în Ierusalim, aducând pe cei bolnavi și pe cei chinuiți de duhurile cele necurate; care se tămăduiau toți"(s).

Unii bolnavi se culcă jos la pământ pentru a trece cu Sfintele Daruri peste dânșii.

19. **Pentru ce unii la văhod sărută odăjdiile Preotului, iar alții fac cruce pe pământ și ce folos au dintr-aceasta?** Cel ce sărută sfintele odăjdii ale Preotului la văhod, nu face rău; ci mai cu seamă arată că are credință și se va mântui precum s-au mântuit și cei ce s-au atins de marginea hainelor lui Iisus; căci chiar pentru Dânsul face aceasta. Iar a face cruce pe pământ nu se cuvine, că se va călca Dumnezeescul semn, și celor ce fac fără pricepere, să li se poruncească să nu o mai facă(t).

Simpson, descoperitorul cloroformului a aflat ușurare în greaua suferință numai în atingerea de veșmintele sfințitului Preot. Marele

---

Încă grăind El, au venit de la mai-marele sinagogii zicând: „Fiica ta a murit; nu mai supăra pe Învățătorul!" Iar Iisus îndată ce a auzit cuvântul ce s-a grăit, a zis marelui sinagogii: „Nu te teme! Crede numai și se va mântui!". Și n-a lăsat pe nici unul să meargă după Dânsul, fără numai pe Petru și pe Iacov și pe Ioan, fratele lui Iacov. Și au venit în casa mai-marelui sinagogii, și au văzut turburare, plângând aceia și tânguindu-se mult. Și viind Iisus în casa boierului și văzând fluierătorii și mulțimea gâlcevind, a zis lor: „Ce vă turburați și plângeți? Fugiți, că fecioara n-a murit, ci doarme!". Și râdeau de Dânsul, știind că a murit. Iar El scoțând afară pe toți, a luat pe tatăl fecioarei și pe mama ei și pe cei ce erau cu El și a intrat unde era fecioara zăcând. Și apucând pe fecioară de mână, i-a zis ei: *Talita cumi!* ceea ce se tâlcuiește: „Fecioară, ție zic, scoală-te!" Și s-a întors duhul ei și a înviat îndată. Și s-a sculta fecioara și umbla, că era de 12 ani. Și s-au înspăimântat cu spaimă mare. Și le-a poruncit lor mult ca nimeni să nu știe aceasta: și a zis să-i dea ei de mâncare. Și a ieșit vestea aceasta peste tot pământul acela" (Arhim. I, Scriban, Sf.Ev. Mt. 9_{18-26}; Mc. 5_{21-43}; Lc. 8_{40-56}).

(p) Mt. $10^{1,8}$; Mc. 3^{13-14}; 6^{7}; Lc. 6^{13}; 9^{1}; (r) F.Ap. 19^{11-12}; 14^{3}; (s) F.Ap. 5^{12-16}; (t) S.Tes o.c. pg. 320 can. 73 sin. 6 lcm;

învățat Simpson, descoperitorul cloroformului[1], se găsea în ceasul morții întins pe patul durerii. Prietenii îl sfătuiră să se lase a fi cloroformizat, ca să moară liniștit pe brațele descoperirii sale. El se împotrivi și trimise în grabă după preot, ca să-l spovedească și să-l împărtășească.

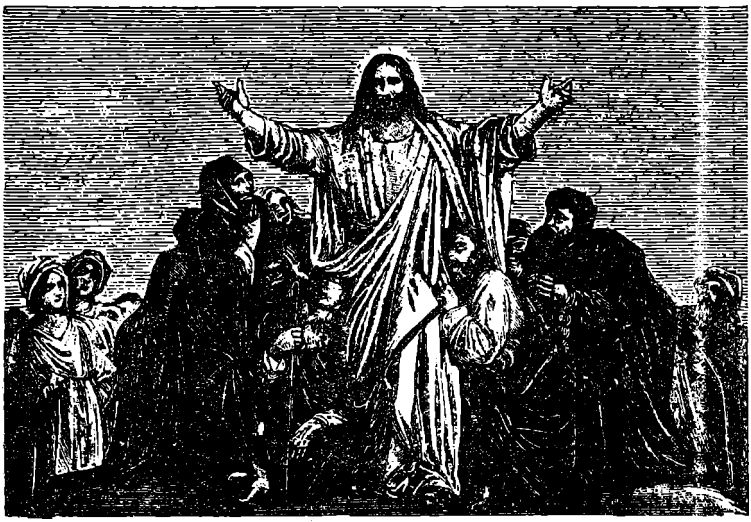

Mântuitorul vindeca pe mulți numai prin atingere. De aceia, toți cei ce aveau boli, se înghesuiau spre El, ca să se atingă de el, pentru că ieșea dintr-Însul o putere care-i vindeca pe toți (Mc. 3_{7-12}; Lc. 6_{17-19} ș.a.)

Preotul sosi și când începu să citească, luă seama că suferindul era foarte neliniștit, frământându-se grozav în adâncul ființei lui.

Lângă patul bolnavului se găsea un foarte bun prieten al lui; acesta șezând în genunchi, se ruga în șoaptă și-i zicea cu voce stinsă, înecată în lacrimi:

— „Liniștește-te, iubitul meu amic, nu te mai turbura atât. Dacă nu vrei să-ți amorțim durerile și chinurile cu cloroformul tău, apoi pleacă-ți capul pe pieptul lui Iisus, așa cum Sfântul Evanghelist Ioan, ucenicul cel iubit al Domnului a făcut la „Cina cea de Taină" și fii sigur că focul durerii tale se va stinge; iar chinul tău se va potoli.

Încredințează-te brațelor lui Iisus și vei avea o moarte senină".

— „O! asta nu îndrăznesc să o fac — zise nefericitul muritor; însă în schimb mă voi prinde cu credință de poalele hainelor Lui". Și în această

1) O doctorie cu care se adorm oamenii în timpul operațiilor, ca să nu simtă durerile;

clipă își încleștă mâinile de marginile odăjdiilor sfinte ale Preotului, și își dete îndată obștescul sfârșit.

Cititorule! îți dai tu seama de harul Divin, care s-a revărsat asupra slujitorului Sfântului Altar prin taina hirotoniei, a Preoției, și care lucrează într-una în ființa lui, tot așa de slăbănoagă ca și a ta?

Te-ai gândit vre-odată ce foc ascund în cutele lor odăjdiile sfinte în care se îmbracă Preotul ori de câte ori slujește Domnului?! Inima ta nu se aprinde de evalvie, ori de câte ori ochii tăi își opresc privirile asupra lor? Ele sunt singurele martore ale păcatelor tale, în taina Sf. Spovedanii; le primesc, le ascund și le tăinuiesc. O, încearcă să-ți pleci și tu evlavios capul și să-ți adăpostești pentru o clipă ochii obosiți de deșertăciunile acestei veiți, în faldurile lor sfinte! Vei vedea îndată cum se pogoară asupra ta, ușurarea, mângâierea și pacea Dumnezeiască(†).

20. **Pentru ce pomenește Preotul la ieșirea cu Sfintele Daruri?** La ieșirea cu Sfintele Daruri se pomenesc toți înainte stătătorii duhovnicești, lumești, dimpreună cu toți dreptcredincioșii creștini, pentru că nici o altă rugăciune nu este așa de puternică ca această înfricoșată Jertfă nesângeroasă, care să poată îmblânzi mai mult pe Dumnezeu. Se pomenesc deci și aici dreptcredincioșii creștini, fiindcă prin această Sfântă jertfă, însoțită de pocăință, spovedanie și împlinirea canonului, cu îndreptarea vieții după voia lui Dumnezeu, ni se spală, curăță și ni se iartă toate păcatele sau călcările Dumnezeești(u).

21. **Ce însemnătate au sfinții liturghisitori mergând în semicerc, pomenind de vii și repausați?** Sfinții liturghisitori prin înconjurarea în semicerc, cu Sfintele Daruri și pomenirea viilor și a repausaților, în acel timp corespund, după Mântuitorul, ca mijlocitori și rugători lui Dumnezeu pentru întreg poporul creștinesc.

22. **Ce însemnează starea Preotului cu Sf. Daruri în mijlocul Sf. Biserici?** Preotul stând cu Sfintele Daruri în mijlocul Bisericii, însemnează patima, răstignirea și moartea Mântuitorului pe Crucea de pe muntele Golgota(v).

23. **Ce însemnătate au cuvintele: „Pomenește-ne Doamne...?"** Cuvintele acestea sunt ale tâlharului răstignit deadreapta Mântuitorului,

---

(†) Pr. Marin Ionescu „Spre luminarea ta Nestorie" pg. 204-206; Vezi și în Nr. 26 din aceasta Bibiloteca pg. 130-2; (u) Vezi despre curățirea sufletului de păcate în cele 862 pagini ale cărții cu Sf. Spovedanie de autor; (v) Mt. 26, 27; Mc. 14; 15; Lc. 22; 23; Ioan 18; 19;

care mărturisindu-și păcatele lui, I s-a rugat ca să-l pomenească în Împărăția Sa. Tâlharul din dreapta pe tâlharul din stânga, care hulea pe Mântuitorul, îl certa, zicând: „Nu te temi de Dumnezeu, că într-aceeași osândă ești? Și noi după dreptate cele vrednice după faptele noastre luăm; iar Acesta nici un rău n-a făcut". Și a zis lui Iisus: „Pomenește-mă, Doamne, când vei veni întru Împărăția Ta". Iisus i-a zis lui: „Astăzi vei fi cu Mine în Rai"(z).

Crucea s-a înfipt pe pământ și s-a atins de ceruri nu ca un lemn ajungând la înălțime; ci Tu printr-însa umplând toate (Octoih gl. III).

De aici a rămas obișnuița, sau mai bine zis, rânduiala ca, la ieșirea cu Sf. Daruri sfinților liturghisitori când pomenesc, să zică: *„... Să-i pomenească Domnul Dumnezeu întru Împărăția Sa cea Cerească, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor"* cântăreții: *„Amin"*.

Tot de la tâlharul din dreapta au luat și credincioșii obișnuință să zică la ieșirea cu Sf. Daruri: „Pomenește-mă: Doamne... Stăpâne... Sfinte, când vei veni întru Împărăția Ta".

24. **Ce însemnătate are plecarea sfinților liturghisitori cu Sf. Daruri din mijlocul Bisericii către Sf. Altar?** Plecarea sfinților liturghisitori cu Sf. Daruri din mijlocul Bisericii către Sf. Altar, înseamnă pogorârea Mântuitorului de pe Crucea Golgotei, sfințită cu P.S. Sângele Său, și ducerea la mormânt".

25. **Ce însemnătate are intrarea sfinților liturghisitori cu Sf. Daruri în Sf. Altar?** Sfinții liturghisitori ducând Sf. Daruri(†) în Sf. Altar,

(†) **De se vor vărsa Sfintele la văhod, sau le va mânca vre-o jiganie ce trebuie să facă?** Unele ca acestea se pot întâmpla, adesea, a se vărsa Sfintele Taine, mai cu seamă din sminteala vrăjmașului, și de multe ori chiar din neștiința, neîngrijirea sau neluarea

(z) Lc. 23_{39-43};

închipuiesc pe Iosif și Nicodim ș.c.l., care după ce au pogorât Trupul Domnului de pe Cruce, s-au dus cu El să-l îngroape. Sf. Altar în acest timp închipuiește grădina Ghetsimani și peștera în care era mormântul cel nou al lui Iosif, în care nu fusese pus nici un om mort.

26. **Ce însemnează punerea Sfintelor Daruri pe Sf. Masă?** Punerea Sf. Daruri pe Sf. Jertfelnic, însemnează punerea Trupului Mântuitorului în mormânt.

---

aminte a Preoților. Preotul căruia i se va întâmpla a se vărsa Sfintele, să se spovedească întâi la Arhiereu, și după măsura păcatului să se canonisească. Și mai cu seamă când aceasta se va fi întâmplat din lene sau din nesocotință, să se oprească acel Preot de Dumnezeeasca Slujbă până la o vreme. Iar de va fi nevoie și trebuință de Preot la locul acesta, să se canonisească acel Preot cu post, cu rugăciuni și cu metanii, spre a nu se părăsi Sf. Slujbă. Dacă însă se va fi întâmplat ca Sfintele să se fi vărsat din Sf. Potir tot făcându-se văhodul în Biserică, să facă iarăși amestecare și să zică rugăciunea proscomidiei, și apoi să citească moliftele la văhodul cel mare înainte. Iar dacă se va întâmpla a se mânca de șoareci și alte jivini și nu va vedea Preotul, bâgând de seamă după văhod, să prăscomidiască altă prescură, tăind-o după obicei, zicând prooroceștile cuvinte, și câte este obiceiul a se zice și face, făcându-se rugăciunea prosocomidiei. Apoi să zică de la văhodul cel mare înainte, care sunt savârșitoare, căci cele ce se zic înainte de văhod sunt pentru îmblânzire și rugăciunea și îndreptează pe Preot a sluji Liturghia. Preotul trebuie să adune Sfintele ce s-au vărsat, într-un oarecare vas Sfânt, și să le pună într-un loc sfânt și păzit ca să nu se calce sau să se întâmple ceva și din cele ce nu se cade. Locul cel mai ales însă este acela unde se spală Preotul; acest loc trebuie păzit după cum trebuie și să se bage bine de seamă să nu cază ceva din cele ce sunt în locul acela, sau din spălare, de vreme ce este Sfânt locul acela, spălând buzele și mâinile cele ce s-au sfințit de la Cuminecătură, și ca și Sfântul Potir, acel loc și spălare sunt sfințite. Prin această spălare, precum am înțeles, se fac și tămăduiri, udându-se bolnavii cu aceasta sau bând (†). Și aceasta nu se cuvine a o da fiecum, ci cu evlavie, și cel ce va

---

(†)**OFIȚER ÎMPĂRĂTESC, TĂMĂDUIT PRIN SPĂLAREA CU APĂ DIN SPĂLĂTORUL LITURGHISITORILOR. Sosind praznicul Înălțării Sfintei Cruci, și adunându-se tot norodul în Sf. Biserică, apoi venind și împăratul cu toți boerii săi, a venit și împărăteasa cu toată curtea; iar când a văzut-o portarul venind, a închis înaintea ei ușile Bisericii, nelăsând-o să intre înlăuntru, după porunca Patriarhului. Și când strigau slugile: „Deschide-ți împărătesei", portarii răspundeau: „Patriarhul a poruncit să nu o lăsăm". Iar ea umilindu-se, de rușine și de mânie striga zicând: „Vedeți toți și înțelegeți, ce fel de necinste îmi face acest om. Toți intră în Biserică, și numai pe mine singură mă oprește; au doară nu este drept să-mi răzbun asupra lui, și să-l izgonesc din scaun?" Astfel strigând ea, unul din cei ce venise cu dânsa, având sabie, a scos-o și și-a întins mâna, vrând să lovească cu sabia în ușă, și îndată i s-a uscat mâna și s-a făcut ca moartă. Văzând împărăteasa și toți cei împreună cu dânsa, s-au temut foarte și s-au întors înapoi. Iar cei**

27. **Ce însemnătate au troparele care se zic de sfinții liturghisitori, când aduc Sf. Daruri la Sf. Masă?** Când sfinții liturghisitori aduc Sf. Daruri la Sf. Altar și le pun pe Sfânta Masă, zic în taină aceste tropare: „Iosif cel cu bun chip de pe lemn luând Prea Curat Trupul Tău, cu giulgiu curat înfășurându-l și cu miresme, în mormânt nou îngropându-L, L-au pus". Acest tropar ne înfățișează scurt istoria pogorârii Trupului Mântuitorului de pe Sf. Cruce, ungerea cu miresme, înfășurarea cu giulgiuri și înmormântarea Lui. „În Mormânt cu Trupul și în iad cu Sufletul, ca un Dumnezeu, în Rai cu tâlharul și pe Scaun ai fost, Hristoase, cu Tatăl și cu Duhul, toate umplându-le, Cela ce ești necuprins". Aici ni se lămurește atât prezența Domnului Hristos în tot locul, Care stând ca un om mort cu

---

vrea să o bea să fie curat și nemâncat. Asemenea trebuie să fie și cel ca va vrea se ude cu Dânsa, care trebuie să se spele mai pe urmă în loc deosebit (curat). Deci, acolo unde se spală Preotul după Cumineçătură, sau în loc deosebit de va fi, să se puie Sfintele cele ce s-au vărsat, adunându-le dimpreună cu materia și țărâna pe care se va fi vărsat. Fiind însă pardoseala de marmoră, să se scoată lespezile, și să le pună la un loc deosebit care dacă vor fi mari, și peste putință a se mișca, să se răzuie adânc locul unde s-au vărsat Sfintele Daruri, și răzuiala să se pună, cum am zis mai sus, spălându-se locul răzuit cât se va putea de bine. Iar dacă nu se va fi vărsat Sfintele toate, ci va mai fi rămas ceva, adăogându-se vin și apă cât va trebui peste rămășiță, să se săvârșească Liturghia. Dacă s-au vărsat Sfintele pe odăjdiile Preotului, dacă va fi mai înainte de săvârșire, și vor fi hainele scumpe, spălându-se deosebit într-un vas Sfânt, cât să nu rămână nimic pe veșminte, spălarea să o pună la loc Sfânt și curat, precum s-a zis: iar dacă se vor vărsa după săvârșire, să taie negrijit partea aceea a veșmântului și să o facă procovețe, spălându-se și acea parte la un loc deosebit unde se spală și sfinții liturghisitori și buretele când se va smoli, și Sfintele Procovețe când se murdăresc, căci și acestea trebuiesc spălate la vreme, însă cu cucernicie și la loc curat, mai vârtos în Umivelniță, fiind făcută bine și cu întărire, întru cinstea și podoaba Sfintelor vase, căci găsim în așezămintele cele vechi că Biserica cea mare avea Kalpin adică lighian micșor, întru care se spăla Potirul cu apă caldă"(†)

---

cu mâna uscată, a intrat în Biserică, și a stătut în mijlocul norodului, cu mare glas strigând: „Miluiește-mă Stăpâne Sfinte, și-mi tămăduiește mâna aceasta uscată, care a îndrăznit a lovi asupra Sfintei Biserici; am greșit, iartă-mă". Iar sfântul cunoscând pricina uscării mâinii, i-a poruncit să se spele în spălătorul Altarului și spălându-se, îndată s-a tămăduit. Apoi tot norodul văzând pe minune ca aceea, a dat laudă lui Dumnezeu. Și nu s-au tăinuit acestea toate, nici înaintea împăratului. Dar împăratul știind obiceiul cel rău al împărătesei tăcea ca și cum n-ar fi știut nimic, Iar pe Sfântul Ioan îl iubea mult, și îl asculta pe el cu plăcere, însă împărăteasa mereu căuta vicleșug, pentru izgonirea Sfântului Ioan Gură de Aur, care lucru l-a și săvârșit degrab(††)

(†) S. Tes. o.c. pg. 344-5; (††) V.Sf. o.c. 13 a XI-a, pg. 601-2;

Trupul în mormânt, în același timp ca un Dumnezeu a fost în iad cu Sufletul, în rai cu tâlharul, pe Scaunul Dumnezeirii a stat cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, toate umplându-le fiind Dumnezeu nemărginit(y).

„Ca un purtător de viață, ca un mai înfrumusețat decât Raiul cu adevărat și decât toată cămara împărătească mai luminat s-a arătat Hristoase, Mormântul Tău, izvorul învierii noastre". Aici se laudă strălucirea purtătorului de viață Mormânt al Domnului Hristos. Acesta, prin Învierea Domnului, a devenit mai strălucit decât Raiul și decât orice palat împărătesc mai minunat și mai luminat.

Prin cuvintele tainice ale acestor tropare ni se arată lămurit, că, Sf. Daruri care se transportă de la Sf. Proscomidie prin mijlocul Bisericii la Sf. Altar și se pun pe Sf. Masă spre desăvârșita sfințire și transformare, adică Jertfa cea nesângeroasă adusă pentru iertarea păcatelor și binele obștesc al binecredincioșilor creștini, are aceeași putere, sfințire și valoare nemărginită ca și Jertfa de pe Crucea Golgotei. Precum Mântuitorul de pe Crucea Golgotei, a primit pocăința tâlharului pocăit și iertându-i păcatele l-a băgat în rai; tot astfel și credincioșii care se vor căi de păcatele lor, înaintea Dumnezeeștei Jertfe nesângeroase, se vor face părtași acelor Daruri ca și tâlharul pocăit, devenit moștenitor raiului.

28. **Ce închipuiește Sf. Disc în acest timp?** În acest timp Sf. Disc închipuiește mâinile marilor dregători ai Jidovilor; Iosif și Nicodim, care luând Prea Curatul Trup al Mântuitorului de pe Cruce, L-au înfășurat în giulgiu curat și în mormânt nou L-au îngropat.

29. **Ce închipuiește Sf. Potir în acest timp?** În acest timp Sf. Potir, cu vinul amestecat cu apă, dintr-nsul, închipuiește vasul cu Sângele și Apa ce au curs din mâinile, picioarele și coasta dulcelui nostru Iisus Hristos, când a fost răstignit pe Cruce.

30. **Cum se așează Sfântul Potir și Sf. Disc pe Sf. Masă?** Sfântul Potir se așează în dreapta noastră, către miază-zi; iar Sf. Disc în stânga noastră, către miază-noapte.

31. **Ce însemnătate are acoperirea Sf. Daruri cu Sf. Aer?** Acoperirea Sf. Daruri cu Sf. Aer are următoarele însemnătăți:

a) Tămâierea Sf. Aer pentru acoperirea Sf. Daruri, înseamnă giulgiul curat uns cu aromate cu care a fost înfășurat Trupul Domnului Iisus când L-au pus în mormânt.

(y) Mărt. Ort. P. I, într. 45;

b) Acoperirea Sf. Daruri cu Sf. Aer, înseamnă acoperirea ușii Sf. Mormânt de către Iosif și Nicodim cu piatra pusă deasupra P.S. Trup omenesc al Domnului nostru Iisus Hristos, după ce îl puseseră înăuntru.

c) Sf. Aer cu care se acoperă Sf. Daruri simbolizează Cerul care a acoperit Jertfa cea vie adusă de Mântuitorul Tatălui Ceresc, prin suferința, crucificarea corpului Său, moartea, îngroparea și învierea Lui. Sf. Aer mai simbolizează și Slava Dumnezeească care radia din Dumnezeescul Trup al Mântuitorului în tot timpul, cum s-a arătat văzut în timpul Schimbării Sale la Față în muntele Tavorului(a).

Căpeteniile jidovilor, după ce au văzut Trupul Domnului pus în mormânt, au prăvălit o piatră mare și grea deasupra, și au sigilat mormântul. Apoi l-au întărit, dându-l în paza ostașilor.

d) Acoperirea Sf. Daruri mai însemnează că Domnul nostru Iisus Hristos și Sfânta Sa Evanghelie se descoperă numai celor credincioși; iar celor necredincioși este nedescoperit; că văzând nu văd, auzind nu aud, nici înțeleg misterul Dumnezeirii. „Iar de este și acoperită Evanghelia noastră, întru cei pieritori este acoperită. Întru care Dumnezeu a orbit mințile necredincioșilor veacului acestuia, ca să nu le lumineze lor lumina Evangheliei Slavei lui Hristos, care este chipul lui Dumnezeu. Că nu pe noi ne propoveduim, ci pe Hristos Iisus Domnul; iar pe noi slujitori vouă prin Iisus. Că Dumnezeu, Care a zis să lumineze dintru întuneric lumina,

(a) Mt. 17^{1-9}; Mc. 9^{1-12}; Lc. 9^{28-37}; (b) 2 Cor. 4^{3-7}; 2 Petru 1^{19}; Ioan 14^{16-20}; 12^{40}; Mt. 13^{13-17}; Is. 6^{9-10};

Acela a strălucit întru inimile noastre, spre luminarea cunoștinței slavei lui Dumnezeu în fața lui Iisus Hristos. Și avem comoara aceasta în vase de lut, ca mulțimea puterii să fie a lui Dumnezeu; iar nu din noi..."(b).

32. **Ce însemnătate au cuvintele: „Fă bine Doamne întru bunăvoirea Ta Sionului, să se zidească zidurile Ierusalimului, atunci bine vei voi Jertfa dreptății, prinosul și arderile de tot, atunci vor pune Altarul Tău viței?** Sub cuvântul „Sion" în rugăciunea: „Fă bine Doamne întru bunăvoirea Ta Sionului..." se înțelege Biserica care crede în Domnul Hristos; iar cu expresia: „zidurile Ierusalimului" se înseamnă învățătorii bunei credințe și cei dintâi vestitori ai dreptății lui Dumnezeu și ai Judecăților drepte ale Lui; adică Episcopii și Presviterii, pe care Dumnezeul puterilor aiurea acuma îi aseamănă cu cetate tare și zid de aramă tare, care apără cetatea Lui, Biserica, de năvălirea dușmanilor, celor văzuți, eretici și păgâni și nevăzuți (spirite rele). În expresiile: „Jertfa dreptății, aducerea și arderile de tot" se cuprind profețiile despre aducerea sacrificiului lui Iisus Hristos și ale Bisericii Lui, care are să se plinească din Darurile puse înainte. Pentru aceea cu privire la demnitatea Lui înaltă și spre a invoca asupră-i bunăvoire a lui Dumnezeu, se înalță la Dumnezeu această rugăciune(c).

33. **Ce însemnătate au sfintele acoperăminte în acest timp?** Sf. acoperământ (procovățul) cel de deasupra Sf. Disc, însemnează măhrama cu care a fost acoperită preasfânta Față a Mântuitorului, când a fost pus în mormânt. Sf. acoperământ de deasupra Sf. Potir însemnează giulgiul cu care a fost înfășurat Corpul Mântuitorului când a fost înmormântat.

Aceste două mici procovețe (acopereminte) se iau de pe Sf. Disc și Sf. Potir, se întocmesc și se așează pe Sf. Masă deadreapta, imediat după tragerea dverei; iar Sf. Daruri se acopăr cu Sf. Aer (acoperământul cel mare).

Descoperirea aceasta a Sf. Daruri ne reamintește despre descoperirea P.S. Trup al Mântuitorului după ce a fost adus la mormânt, așezarea Lui pe o piatră mare(e), ungerea cu aloi și miresme, după care a fost înfășurat și pus în Mormânt.

Sf. acoperământ cel mare, cu care se acopăr Sfintele în acest timp, însemnează piatra cea mare pe care Iosif și Nicodim au pus-o deasupra mormântului; în care puseseră Trupul Domnului Iisus.

(c) Dr. V. Mitrofanovici, o.c. pg. 502; (e) Pe acea piatră anumită și „Piatra din Efes" se istorisește că a fost P.S. Trup al Mântuitorului și uns cu aloi și mirêsme și apoi înfășurat;

34. **Ce însemnează tămâierea Sfântului Aer și a Sfintelor Daruri în acest timp?** Tămâierea aceasta, însemnează aromatele, smirna, aloe și alte miresme cu care a fost uns Trupul Domnului pentru înmormântare.

Cu multă greutate, frică și jertfe s-au reedificat Ierusalimul și Templul Sfânt de către Israeliți, după întoarcerea lor din robia Babilonului (Ezdra 3-6; Neem. 3-4).

Casa mântuirii noastre nu se zidește cu râs, îndrăzneală, obrăznicii și petreceri lumești; ci cu greutăți, prin suferințe și jertfe, adeseori și sângeroase.

35. **Ce închipuiește în acest timp Sf. Masă cu Sf. Antimis de pe dânsa?** Sfânta masă dimpreună cu Sf. Antimis de deasupra ei, închipuiesc Sf. Mormânt și punerea Domnului nostru Iisus Hristos într-nsul.

36. **Ce însemnează închiderea ușilor împărătești după intrarea cu Sf. Daruri în Sf. Altar?** Închiderea ușilor împărătești în acest timp

înseamnă nestatornicia poporului Iudeu, care în Duminica Floriilor L-au primit ca pe un Universal Împărat, cântându-i: „Osana! Bine ești cuvântat Cel ce vii întru numele Domnului...". Iar a cincea zi a strigat împreună cu vrăjmașii Lui: „Ia-L! ia-L, răstignește-L pe El". Închiderea ușilor împărătești mai însemnează și nestatornicia judecătorilor, care știindu-L nevinovat, L-au condamnat la moartea pe Cruce(f).

37. **Ce însemnătate are tragerea zăvezei (perdelei) după intrarea cu Sf. Daruri în Sf. Altar?** Tragerea perdelei de deasupra ușilor împărătești după intrarea în Sf. Altar cu Sf. Daruri, însemnează pecetluirea mormântului, și întărirea lui cu ostașii păzitori, ca să nu se poată apropia cineva să ia Trupul Domnului Iisus.

38. **Pentru ce se face aducerea Sfintelor Daruri prin mijlocul Bisericii și nu se aduc deadreptul de la Sf. Proscomidie la Sfânta Masă?** Sfintele Daruri nu se aduc deadreptul de la Sf. Proscomidie la Sf. Masă ci prin mijlocul Bisericii pentru 2 cauze: 1) Pentru că în vechime timp îndelungat Sf. Proscomidie a fost despărțită de Sf. Altar. Astfel fiind, a rămas în uzul rânduielilor slujbelor bisericești ca Sf. Daruri să se aducă prin mijlocul Bisericii. Credincioșii fiind deprinși cu această mișcare, au păstrat-o și mai pe urmă când Sf. Proscomidie s-a edificat în interiorul Sfântului Altar. 2) În timpul aducerii Sf. Daruri de la Sf. Proscomidie la Sf. Masă în Sf. Altar, era rânduiala ca atunci când ajungeau în mijlocul Sf. Biserici, citeau diptica (pomelnicul sau lista) tuturor credincioșilor Bisericii, a viilor și a morților. Din această rânduială a rămas în practica Bisericii de azi a se pomeni autoritățile duhovnicești și lumești, ctitorii Bisericii și toți dreptcredincioșii creștini: vii și repausați.

39. **Cum se încheie rânduiala aducerii Sf. Daruri pe Sfânta Masă?** Rânduiala aceasta se încheie cu a doua parte a heruvicului, la care îndată după plecarea Preotului cu Sf. Daruri cântăreții continuă a cânta: „Ca pe Împăratul tuturor să-L primim, pe Cel nevăzut înconjurat de cetele îngerești. Aliluia, Aliluia, Aliluia".

40. **Când s-a introdus cântarea heruvimică în Slujba Dumnezeeștei Liturghii și în ce scop?** Privitor la introducerea cântării heruvicului și scopul său, dăm aici explicarea învățatului teolog Dr. Badea Cireșeanu: „Cedrin, un călugăr grec din secolul al XI-lea pe temeiul scrierilor vechi,

(f) Mt. 21_{1-17}; Mc. 11_{1-11}; Lc. 19_{29-40}; Ioan 12_{12-50}; Mt. 27; Mc. 15; Lc. 23; Ioan 19;

ne spune că acest imn a fost introdus în Liturghie în secolul al VI-lea, în timpul împăratului bizantin Iustin al II-lea (a. 565-578), zis „cel tânăr" nepotul și urmașul lui Iustinian; iar alți scriitori, arată că imnul heruvimic s-a introdus în Liturghie în a. 573. Scopul introducerii acestui imn, a fost următorul: În Biserica veche, apropiindu-se timpul să aducă Darurile de la protes (proscomidie) pe Sf. Masă din Sf. Altar, pentru prefacerea lor prin chemarea Sf. Duh, în Corpul și Sângele Domnului, servitorii Altarului lipseau din fața poporului câteva momente, ca să îndeplinească serviciul religios. Pentru ca poporul să fie în liniște și cu atențiune, în lipsa Preoților, s-a introdus cântarea imnului heruvimic, al cărui cuprins mistic îndeamnă pe credincioșii curați cu inima, care închipuiesc pe Heruvimi, să aducă cântarea Treimii și să lepede de la ei toată grija cea lumească. Sf. Gherman zice că, cântarea heruvimică îi deșteaptă pe toți, așa încât pe timpul ei și până la finele lucrării Dumnezeești să fie cu luare aminte, să depărteze grija deșartă și să primească prin Împărtășire, pe Marele Împărat Iisus Hristos"(Dr. Badea C.o. c. T. III, 191-2).

41. **Ce fac în acest timp Preotul și Diaconul când slujesc împreună?** În acest timp Preot după tămâierea Sfintelor Daruri își pleacă capul către Diacon, zicând: *„Pomenește-mă frate și împreună slujitorule"*. Diaconul pomenindu-l, zice: *„Preoția ta să o pomenească Domnul Dumnezeu întru Împărăția Sa"*. Apoi plecându-și capul către Preot zice și el: *„Roagă-te pentru mine Stăpâne Sfinte"*. Preotul răspunde: *„Duhul Sfânt să vină peste tine și puterea Celui Prea Înalt să te umbrească"*. Diaconul continuând zice: *„Același Duh să lucreze împreună cu noi în toate zilele vieții noastre. Pomenește-mă Stăpâne Sfinte"*. Preotul zice: *„Să te pomenească Domnul Dumnezeu întru Împărăția Sa, totdeauna acum și pururea și în vecii vecilor"*. Diaconul zice: *„Amin"*.

Privitor la cererea celor mari către cei mai mici, Sf. Simeon Tesaloniceanul scrie acestea: „Iară rugăciune (mijlocire) de la toți cere Arhiereul plecându-și capul, cunoscându-se pe sine, de Dumnezeescul lucru înfricoșându-se și umilindu-se plinește îndemnul apostolic, ca *să ne mărturisim păcatele unul altuia și să ne rugăm unul pentru altul*, căci nici el nu se încrede întru sine însuși, om fiind și el"(h).

Arătări Dumnezeești. În timpul cântării heruvicului — Împăratul a văzut — pe Sf. Îngeri că au făcut văhodul cel mare după obicei, însoțind pe Preot și cântând: „Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot". Când a zis

(h) S.Tes. după dr. V. Mitrofanovici, Liturgica, pg. 503;

Preotul către Diacon: „Duhul Sfânt să vină peste tine...", atunci a văzut împăratul și cei ce erau cu el, pe Duhul Sfânt în chip de Porumb pogorându-se din cer, și odihnindu-se peste Sfintele Daruri. Toată Biserica s-a umplut de bună mireasmă a Darului Prea Sfântului Duh; iar Sf. Altar s-a luminat mai mult decât razele soarelui(i).

Sf. Nifon în vremea cântării heruvicului și a ieșirii cu Sf. Daruri, a văzut desfăcându-se acoperământul Sf. Biserici și arătându-se cerul Dumnezeesc. În același timp a simțit o mireasmă bună (o mireasmă a prezenței Duhului Sfânt), apoi a văzut Îngerii pogorându-se din cer și cântând: „Slava lui Dumnezeu". Îngerii au adus un Prunc foarte frumos pe care puindu-L pe Discos, au înconjurat Prestolul; iar pe P.S. Liturghisitor care slujea la Sfintele Daruri îl acopereau cu aripile lor doi Serafimi și doi Heruvimi, sburând deasupra...(j)".

Bolnavi tămăduiți prin Slujba Sf. Liturghii

Boierul Vasile tămăduit în timpul Sf. Liturghii de boala dinților. Un boier anume Vasile, care se numea Cutuz, având necredință către sfântul, nu venea la el, și binecuvântare de la dânsul nu-i trebuia; deci, a năvălit asupra lui o durere de dinți foarte grozavă și pătimea cumplit, neputând să se tămăduiască deloc. Dar odată, Arhiereul lui Dumnezeu Iona slujind Dumnezeeasca Liturghie în sobornicească Biserică, s-a întâmplat că atunci era în Biserică și boierul acela care pătimea de durerea dinților; și după săvârșirea Sf. Liturghii, sfântul Iona chemând la sine pe acel boier Vasile, l-a binecuvântat și i-a dat prescură și învățându-l din Dumnezeeștile Scripturi, îndată l-a lovit cu mâna peste obraz, încât mulți din Biserică au auzit sunetul lovirii. Iar Vasile strigând tare, a zis: „O! vai mie, căci și cei mai de pe urmă dinți mi-ai sfărâmat". Și îndată s-a simțit că este sănătos, ne mai având durere de dinți, și s-a dus acasă bucurându-se și lăudând pe Dumnezeu, cum și pe plăcutul Lui cel mare, pe Arhiereul Iona lăudându-l(†).

O creștină oarbă de doi ani și șase luni își recapătă vederea în timpul Sf. Liturghii. O femeie anume Elena, fiind oarbă de doi ani și șase luni, a luat tămăduire și a văzut înaintea chipului cel mult făcător de minuni al Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu, într-o zi de Duminică, când se săvârșea Sf. Liturghie, în vremea cântării Axionului: „Cade-se cu adevărat să Te fericim..."(††)

(i) Desc. Sf. Liturghii; (j) V.Sf. 23 a XII-a o.c.; (†) V.Sf. 31 a III-a pg. 1076-7; (††) V.Sf. 26 a VI-a pg. 1179-1180;

Un Episcop vindecat de boală în timpul Sf. Liturghii. Un iubitor de Dumnezeu Episcop al Preaslavei anume Ioanikie căzând într-o boală foarte grea, se purta de patru inși, și neputând a se vindeca, l-au adus la Biserica Sfântului Dimitrie. Acolo l-au pus cu așternutul lui în Biserică, și slujindu-se Sfânta Liturghie, după trei ceasuri s-a sculat sănătos și umbla pe picioarele sale, lăudând pe Sfântul și mulțumindu-i. Aceste și alte multe minuni a făcut Sfântul, care nu s-au scris pentru nepriceperea locuitorilor (†).

Bolnavi mulți s-au tămăduit de felurite boale în timpul Sf. Liturghii. Moaștele Sf. Climent, Episcopul Romei au fost aduse și așezate în Biserica Sf. Apostoli din Constantinopol. Începând a oficia toți slujitorii Sf. Liturghie multe minuni s-au făcut: orbii au văzut, șchiopii și toți cei cu boale de tot felul s-au făcut sănătoși, și dracii s-au izgonit din oameni, prin rugăciunile Sfântului Climent și cu Darul Domnului nostru Iisus Hristos, a Cărui slavă este în veci. Amin (*).

Slujind Sfântul Ambrozie Sf. Liturghie o femeie bolnavă atingându-se de sf. veșminte s-a tămăduit. Zăbovind el în Roma, l-a rugat o femee cinstită, care viețuia de cea parte de râul Tibrului, ca să săvârșească în casa ei Dumnezeiasca Liturghie. Pentru acest lucru înștiințându-se altă femeie, care era foarte slăbănoagă a poruncit să o ducă acolo. Deci când s-a atins de marginea veșmintelor lui și le-a sărutat, Arhiereul lui Dumnezeu rugându-se, îndată s-a sculat sănătoasă; apoi a străbătut vestea de acea minune în toată Roma(††).

Unui copil mut de 12 ani, în timpul Sf. Liturghii i se desleagă graiul și vorbește. O femeie săracă, având un fiu de doisprezece ani, mut din naștere, l-a dus la cuviosul pe copil, a poruncit ucenicilor, ca să-l ia și să rămână împreună cu dânșii; iar aceia socotind cum că copilul, fiind învățat de maică-sa, nu vorbește, prefăcându-se a fi mut, ca să cerșească, — ca așa mai cu înlesnire să se hrănească, — multe necazuri îi făceau, înfricoșându-l și bătându-l ca să vorbească. Uneori când dormea, îl împungeau cu țepi, sau îl loveau cu o nuia ghimpoasă, ca deșteptându-se deodată să grăiască vre-un cuvânt; iar după ce l-au cunoscut că cu adevărat este mut, au spus sfântului; atunci el a poruncit să ungă limba mutului cu untdelemn sfințit; și fiind într-o zi de Duminică, în vremea Sfintei Liturghii, când începea Diaconul a citi Sfânta Evanghelie, și poporul după obicei cânta Slavă Ție

(†) V.Sf. 27 a X-a pg. 734-5; (*) V.Sf. a XI-a pg. 1109; (††) V.Sf. a XII-a pg. 377;

Doamne, — a cântat și copilul, vorbind limpede și cu mare glas: „Slavă Ție Doamne". Și dintr-acea vreme a vorbit bine(†).

Isbăviți de spiritele rele prin Slujba Sf. Liturghii

Cuviosul Pavel cel nou se isbăvește de bântuielile diavolilor prin slujba Sf. Liturghii. Cuviosul Pavel luându-și iertăciune de la părinții Mănăstirii Caria s-a dus în muntele Lotrul; apoi înconjurând toate peșterile ce se aflau în vârful muntelui și aflând un monah cu numele Atanasie, care fusese proestos al unei Mănăstiri patriarhicești, și atunci se odihnea acolo în munte, în lavra Sotirson, — l-a rugat, ca să-i zidească acolo, aproape de lavră, un turn, dar Atanasie i-a arătat lui alt turn de Dumnezeu zidit, care era o piatră atât de înaltă, încât se apropia de nori vârful ei; iar în vârful pietrei era o peșteră mică, nefăcută de mână, în care petrecuse mai-nainte un sfânt douăzeci de ani. Deci într-această peșteră s-a sălășluit minunatul Pavel, luându-și puțină hrană cu dânsul, pe care după ce a sfârșit-o, a suferit mare strâmtorare, pentru că acolo locul era cu totul pustiu, și cuviosul nu vrea să se coboare de acolo; ci a lăsat toată purtarea sa de grijă la Domnul, Care, ca un bun și milostiv, i-a trimis ajutor în chipul acesta:

Un om oarecare cu numele Gheorghe, păștea caprele, și pierzând două, care după economia lui Dumnezeu, se duseseră la turnul cuviosului, de păsteau acolo, și ducându-se Gheorghe să le caute, a văzut pe cuviosul. Întrebându-l pe el: cine este, de unde și când a venit acolo? Cuviosul a spus tot adevărul; și de atunci îi aducea Gheorghe toate câte îi trebuiau lui, pentru hrană și îmbrăcăminte, untdelemn și carte, ca să-și citească pravila sa. Dar după ce a venit vara, și Gheorghe neavând vreme ca să meargă la cuviosul, să-i ducă cele de nevoie, Pavel iarăași a rămas cu totul fără purtare de grije, petrecând multe zile nemâncat, încât se primejduia să moară; apoi neputând să stea pe picioarele sale, zăcea jumătate mort și fără de glas. Văzând el candela cé era atârnată acolo, și sculându-se cu multă trudă și osteneală, a băut untdelemnul și apa din candelă ca să capete puțină viață. Așa își muncea trupul său, de trei ori fericitul, ca să afle desfătarea vecinică în Rai. Iar bunul Dumnezeu a lumina pe Atanasie cel mai sus pomenit, care i-a arătat lui turnul, și și-a adus aminte de cuviosul. aducându-i bucate. Atunci s-a înștiințat Dimitrie și alți mulți, care îi aduceau lui cele de trebuință; dar și acolo în piatra aceia îl supărau diavolii, că uneori i se arătau și voiau să-l arunce de acolo jos, iar alte ori îi puneau

(†) V.Sf. II a XII-a, pg. 555-6;

foc să-l ardă, și îl săgetau cu săgeți, dar cuviosul sta fără frică, ca un leu, și nu se temea nicidecum de măiestriile lor. Pentru aceea, prea vicleanul și răul s-a prefăcut într-un șarpe mare și înconjură pe din lăuntru toată peștera, fluierând; apoi a mers înapoia cuviosului, s-a suit pe umărul lui și și-a întors capul către gura Sfântului, când se ruga; după aceia se uita în ochii lui mult timp, fără de rușine, și aceasta nu de zece ori sau o lună, ci vai! trei ani întregi, făcându-i multă supărare; însă nu i-a făcut nici o vătămare; că Dumnezeu ca un iubitor de oameni îl păzea pe el, și nu avea urâtorul de oameni stăpânire, ca să-i facă rău, ci numai al ispiti, ca plată mai multă să aibă. Cuviosul dorea ca vre-un Preot să-i slujească Sf. Liturghie acolo în peșteră, și să se împărtășească cu Sfintele Taine. Deci a rugat pe Atanasie de i-a făcut scară și s-a suit un Preot, care slujind Sf. Liturghie, Sfântul s-a împărtășit cu Sfântul Trup și Sânge al lui Hristos, cu multă evlavie și umilință. Atunci s-a făcut un cutremur atât de înfricoșat, încât s-au cutremurat și cei ce erau de față, pentru că locul era foarte înalt și se clătina ca o ramură de copac; de aceea temându-se, ca nu cumva prăpăstuindu-se să moară, s-au sărutat unii pe alții și s-au iertat plângând; dar numai aceia s-au temut care erau deasupra în turn, iar cei care rămăseseră dedesupt, ziceau că n-au văzut nimic(†).

Sf. Leon Episcopul Cataniei slujește Sf. Liturghie și apoi intră cu vrăjitorul Iliodor în foc. Sfântul slavat, iar vrăjitorul ars. Auzindu-se iarăși vestea în cetatea Constantinopolului de venirea vestitului vrăjitor Iliodor, toată lumea alerga să-l vadă. Apoi trecând pe lângă casa lui Iraclid, s-a plecat pe o fereastră femeia lui Iraclid, cu numele Ethalia, să-l vază. Și vând pe Iliodor a scuipat asupra lui, zicând: „Ia vedeți oamenilor pentru ce fel de lucru s-a dus de două ori în Sicilia bărbatul meu și s-a primejduit". Însă Iliodor s-a mâniat și a zis către dânsa: „Eu te voi face în toată cetatea de râs". Deci, cu cuvântul, semețul a făcut de a urmat și lucrul; căci a pierit ca focul și nu se afla nicăieri, fără numai în trupul Ethaliei. Pentru aceia neaflând oamenii foc cu care să se slujească, au scos-o cu sila în mijlocul cetății, și își lua foc fiecare de la trupul ei. Deci, împărății au condamnat pe Iliodor să moară de foame. Iar el a făcut să fie foamete și lipsă mare pretutindeni, încât nu se mai aflau bucate de mâncare. De aceea a poruncit împăratul să-i taie capul în temniță, unde era închis. Dar cum și-a ridicat gealatul mâna ca să-i taie capul, s-au arătat două cercuri pe umerii lui, care au sărit sus pe acoperământul și l-au desfăcut, iar pe acolo a fugit blestematul, zicând: „Fii sănătos împărate și te mântuiește; caută-mă

(†) V.Sf. 15 a XII-a pg. 782-786;

pe mine iarăși în Catana ca și mai înainte". Deci s-a dus într-o clipă în Sicilia, și acolo făcea iarăși semnele sale cele diavolești. Într-una din zile făcându-se alergare de cai, Iliodor, a găsit pe un nepot al fericitului Leon, care se numea Hrisis, și a zis către dânsul: „Pot să-ți fac un cal, decât care nimeni să nu aibă mai bun". Deci cu cuvântul s-a făcut și lucrul, prin nălucirea diavolului, și încălecând Hrisis pe cal s-a făcut minunat la toată priveliștea și toți s-au spăimântat; apoi poruncind eparhul să-i aducă acel cal de mare preț, calul s-a făcut nevăzut. Cuviosul a povestit eparhului pricina; de aciea a închis în temință pe Iliodor ca pe un vrăjitor, și l-a condamnat la moarte. Deci scoțându-l gelații să-i taie capul, el le-a făgăduit trei litre de aur ca să-l elibereze, și primind gelații el a făcut prin o nălucire o piatră, ce se părea a fi aur, și aceia luând-o l-au eliberat, zicând către eparhul că a fugit prin nălucire diavolească. Apoi vrând ei să împartă aurul, l-au găsit piatră ca mai înainte. Acestea și altele făcea blestematul, pe care le lăsăm, spre a nu nu lungi istoria, și să nu întinăm auzurile voastre.

Vom povesti numai ce fel de sfârșit a avut, precum i se cădea: De multe ori îl sfătuia pe el prea milostivul Păstor, prin bunătatea lui Hristos, adică Leon; și îl ruga să înceteze cu faptele lui cele rele, ca să nu se muncească de trei ori ticălosul în focul cel veșnic, împreună cu diavolii dar el n-a primit, ci făcea și mai multe rele, socotind că sunt bârfeli sfătuirile și poruncile Sfântului. Și adăugând fărădelegi peste fărădelegi a îndrăznit semețul a intra și în Sfânta Biserică, ca să ia în râs Prea Curatele și Dumnezeeștile Taine; căci într-o zi când era un praznic mare, și sfântul slujea Sfânta Liturghie, a intrat și necuratul Iliodor, care juca cu picioarele fără de rânduială, și zicea bârfeli și hule de râs, încât se fălea că va face pe Sfântul și pe toți ceilalți să joace; dar n-a putut, căci Dumnezeiasca putere a oprit relele lucrări ale diavolului.

Această obrăznicie a deșertului de minte, îngrețoșând pe cugetătorul de Dumnezeu Leon, a îngenunchiat și s-a rugat lui Dumnezeu fierbinte, să-i ajute, ca să rușineze măiestriile lui; apoi după rugăciune a alergat afară din Sf. Altar, după ce s-a împărtășit cu Sfintele Taine, iar mai înainte de a se desbrăca de sfintele veșminte a legat tare de grumazi cu omoforul său, pe Iliodor, zicând: „Domnul Dumnezeu, Cel ce a isgonit din cer pe tatăl tău diavolul, să te certe, ca să nu mai poți lucra vrăjile tale, spre amăgirea și pierzarea multora". Acestea zicând, l-a tras până la locul celor osândiți, care se numea Ahilion, și a poruncit mulțimei poporului să adune lemne multe și să facă un foc mare; și după ce mai-nainte l-a silit a mărturisi toate faptele lui rele, l-a tras și au intrat împreună în foc; și a stat acolo pururea pomenitul până când a ars desăvârșit și s-au făcut cenușă pierzătorul; deci,

cu osândă dreaptă, nedreptul s-a ars de foc, ca un moștenitor al focului, și s-a dus în focul cel veșnic.

Iar marele Arhiereu și făcătorul de minuni Leon, nu numai că el a ieșit din văpaie nevătămat, spre spaima celor ce îl vedea; dar nici de sfintele lui veșminte nu a îndrăznit să se apropie focul, nici să le arză, sau măcar un fir de păr din cinstitul și prea sfințitul lui cap, precum dedemult s-a făcut în Vavilon o minune înfricoșată ca aceasta, pe vremea lui Nabuhodonosor cu Sfintii trei tineri, pe care văzând-o cei ce stau de față s-au spăimântat și slăveau cu mare glas pe Domnul, Care făcea niște minuni ca acestea, ca să prea mărească pe robul Său. Vestea aceasta străbătând în toate părțile, împăratul cel mai sus zis al Constantinopolului, a trimis la Sfântul scrisori, prin care îl ruga să vie la dânsul să-l vadă și să-l binecuvânteze; iar el s-a dus, ca să nu se arate neascultător poruncii împărătești; și acolo însuși stăpânitorul l-a cinstit cu evlavie și cu cucernicie, văzându-i fața cea încuviințată a petrecerii îngerești, darul Sfântului Duh, strălucirea și lucrarea semnelor celor negrăite; căci a săvârșit și acolo în împărătească cetate multe minuni, iar mai ales a pus cărbuni aprinși și tămâie pe haina sa și i-a tămâiat, spre slava și marea cuviință a lui Dumnezeu. Pentru aceiea văzând o minune ca aceasta s-au înspăimântat toți, și când el a voit să se întoarcă la scaunul său, toți l-au petrecut cu multă cinste și evlavie, precum se cădea(†).

Doi călugări trași cu cârligul de un arap negru, salvați în timpul Sf. Liturghii. Un stareț insuflat de Dumnezeu și încercat de zile, se afla în acea Mănăstire, urmând vieții povățuitorului său, cuviosului părinte Pafnutie, și numele starețului era Eftimie. Acela avea de la Dumnezeu atâta izvor de lacrimi încât le vărsa nu numai în chilia sa, dar și în Sf. Biserică la toată pravila. Și era într-nsul și darul mai înainte vederii care s-a făcut încredințat în acest fel: Doi frați oarecare, având întru dânșii dragoste nu după socotința lui Dumnezeu, ci după înșelăciunea vrăjmașului, de care se scârbea foarte mult cuviosul părinte Pafnutie; pentru aceea gândeau ei, să iasă în taină din Mănăstire. În vremea Dumnezeeștei Liturghii starețul Eftimie, cel mai sus pomenit, stând în Biserică cu obișnuita lui umilință și cu ochii plini de lacrimi, a căutat la părintele și la cei ce cântau cu dânsul (căci cei doi frați se aflau în ceata cântăreților), și a văzut ivindu-se după acei doi frați un arap care avea în cap un coif foarte ascuțit și păros, având perii în diferite feluri de flori. Arapul acela ținând în mâini un cârlig de fier, a început a trage la dânsul cu el pe cei doi monahi ce se aflau în ceata

(†) V.Sf. 20 a II-a, pg. 626-631;

cântăreților, apucându-i de hainele lor; trăgându-i afară din ceata clericilor voia să-i apuce pe ei cu mâinile. Dar îndată unealta cea de fier se făcea fără nici o folosință; fiindcă aceia, când aveau gândul cel de vrăjmașul semănat, ca să nu se supună părintelui, ci să iasă din Mănăstire, îi trăgea pe ei vrăjmașul cu înlesnire, iar când se împotriveau gândului, atunci unealta vrăjmașului se făcea fără de putere și sărea de la dânșii, însă Părintele Eftimie privea la aceea căutând cu ochii cei sufletești, mai înainte văzători. Când a început a se citi Sfânta Evanghelie arapul s-a stins, iar după Sf. Evanghelie iarăși s-a arătat și făcea aceiași; asemenea s-a stins în vremea cântării Heruvicului; iar după mutarea Sfintelor Daruri s-a arătat iarăși. Dar, când a sosit sfințirea Sfintelor Daruri și cântarea cea aleasă a Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, s-a stins arapul ca fumul și nu s-a mai arătat. Starețul Eftimie văzând toate acestea s-a cutremurat și a trecut toată Sfânta Liturghie ca uimire. După sfârșitul Sfintei Liturghii a mers la cuviosul și i-a spus acea vedenie și chemând pe acei monahi, i-a învățat ca să nu primească gândurile cele viclene ale vrăjmașului și să nu le tăinuiască, ci să le smulgă din inimă prin mărturisire; iar ei prin învățătura și prin sfătuirea părintelui, s-au înțelepțit deplin(†).

Prin slujba Sf. Liturghii mulți au scăpat de fiare sălbatice

Sf. Silvestru Episcopul Romei, slujește Sf. Liturghie în peștera unui balaur și-l închide acolo pe veci. În acea vreme era în Roma un balaur mare, într-o peșteră adâncă, locuind sub muntele ce se cheamă Tarpie, unde s-a zidit Capitoliul, căruia poporul necredincios îi aducea jertfe în toată luna, ca unui Dumnezeu. Iar când ieșea balaurul din peșteră, vătăma văzduhul cu uricioasa sa suflare, și se făceau multe omoruri între poporul ce locuia aproape, și mai ales în copii. Elinii au zis către sfântul: „Pogoară-te în peșteră și fă pe balaur, cu puterea Dumnezeului tău, să nu mai iasă afară, ca să omoare oameni, și atunci vom crede în Dumnezeu tău, ca într-un Atotputernic". Sfântul a adunat pe toți credincioșii cei sfințiți și mireni și le-a rânduit post și rugăciune trei zile; apoi singur mai mult decât toți se ostenea în post și rugăciune. Într-o noapte i s-a arătat în vedenie Sfântul Apostol Petru, poruncindu-i să ia cu sine câțiva Preoți și Diaconi, și să se ducă la peșteră unde sălășluia balaurul fără temere, apoi săvârșind în gura peșterii Dumnezeiasca Slujbă, să intre înăuntru și chemând numele Domnului nostru Iisus Hristos să astupe acolo pe balaur, ca să nu mai iasă niciodată. Sfântul s-a dus la peșteră, după porunca Apostolului; iar după

(†) V.Sf. 1 a V-a, pg. 72-75;

săvârșirea Sfintei Slujbe, a intrat în peșteră și găsind într-însa niște uși, le-a închis, zicând: Ușile acestea să nu se mai deschidă, până la ziua venirii a doua a lui Hristos. Astupând astfel pe balaur, l-a făcut să nu mai iasă în veci. Păgânii socoteau cum că Silvestru, cu clerul său, vor fi mâncați acolo de balaur, dar când l-au văzut că a ieșit nevătămat, s-au mirat, și de atunci nevăzând ieșirea balaurului, mulți au cunoscut puterea adevăratului Dumnezeu, și s-au adaos la cei credincioși(†).

Sf. Filoteiu la văhodul mare a văzut un cerb înaintea sfeșnicilor și a sfătuit pe un cleric a nu mai sluji. Astfel stând el într-o zi, în care se săvârșea un praznic mare în Mănăstirea Vatopedului, în vremea Liturghiei când ieșeau Preoții la văhodul cel mare, Sfântul a văzut un cerb mergând înaintea sfeșnicelor; și a cunoscut de la Duhul Sfânt, că unul din Preoți era nevrednic de a sluji, căci căzuse în păcat; și pentru ca să nu se rușineze a îndrăznit să slujească, el nevrednicul, împreună cu cei vrednici. Pe acesta sfătuindu-l duhovnicește, l-a oprit de la Sf. Liturghie pentru aceia și cerbul nu s-a mai arătat de aici înainte. Apoi minunatul Filoteiu, întorcându-se la chilia sa și până la sfârșit bine plăcând lui Dumnezeu, s-a mutat către Dânsul, fiind în vârstă de optzeci și patru de ani, de trei ori fericitul!

Iară când era să moară, a lăsat poruncă și înfricoșată certare ucenicilor lui, ca să nu-i îngroape trupul lui, ci să-l arunce în pustie, să-l mănânce fiarele și păsările. Deci, ucenicii lui au făcut, ca niște ascultători până la moarte, după cum le-a poruncit sfântul, și târând acele sfinte și prea cinstite moaște, cu necinste le-au dus în pădure la nouă stadii departe de chilii. Iar Dumnezeul minunilor, Care proslăvește pe cei ce Îl proslăvesc pe el și înalță pe cei smeriți, n-a lăsat aceste cinstite moaște așa defăimate și necinstite, ci le-au arătat oamenilor într-un chip minunat ca acesta: în acele zile un monah, s-a dus la Mare să pescuiască și a rămas noaptea pe malul Mării; iar dimineața mai înainte de a se face ziuă, întorcându-se la chilia lui, a văzut în pădure o lumină mare și părându-i-se că este foc materialnic s-a apropiat ca să se încălzească, căci era răcit din Mare. Deci, apropiindu-se, a văzut capul cuviosului deasupra oaselor lui, strălucind ca o stea mult luminoasă. Pentru care înfricoșându-se a început să fugă ca un fricos și mic la suflet, cum era din fire. Dar îndată Dumnezeescul Dar de sus, ia dat îndrăzneală, și i-a arătat că era sfântul cap al cuviosului Filoteiu, pe care să-l i-a cu îndrăzneală și fără frică. Drept aceia, a luat capul lui cu sfială și cu evlavie, și ducându-l în chilia lui l-a tămâiat și l-a ascuns, nespunând alt cuiva pricina; căci cugeta să nu-l arate nicidecum. Dar în

(†) V.Sf. 2 a I-a, pg. 102-104;

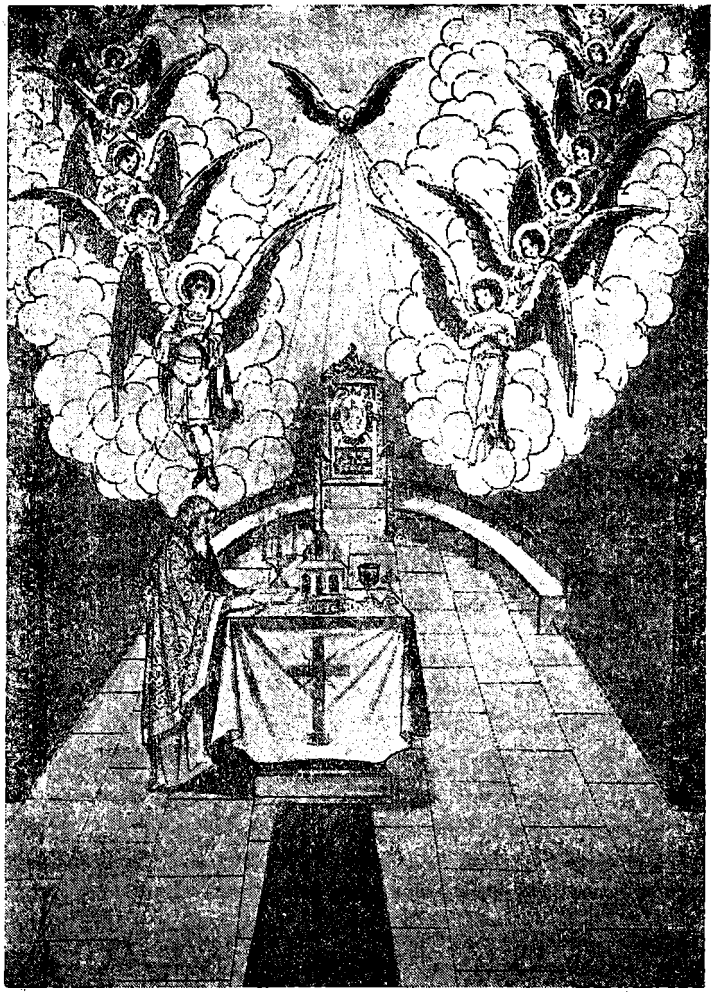

Preotul cere lui Dumnezeu, har, primirea Jertfei și a pogorî Duhul cel bun al Harului Său, peste toți sfinții liturghisitori, peste Sf. Daruri și peste tot poporul Său. Chipul de față ne arată pe Preot înconjurat de Sfinții Îngeri cu care slujește împreună lui Dumnezeu; iar Duhul Sfânt se pogoară deasupra Sf. Daruri așezate pe Sf. Masă pentru desăvârșita sfințire și transformare a lor, și deasupra sfințitului liturghisitor pe care îl împuternicește a săvârși slujba Dumnezeeștilor Liturghii.

„De slujește cineva Mie, Mie să-Mi urmeze, și unde voi fi Eu acolo și sluga Mea va fi... Eu voi ruga pe Tatăl și alt Mângâietor va da vouă, Carele să rămână cu voi în veac; Duhul adevărului, pe Care lumea nu-L poate primi, că nu-L vede pe el, nici îl cunoaște pe El; iar voi Îl cunoașteți pe El, că cu voi petrece și întru voi va fi..." (Ioan 12_{26}; $14_{16\text{-}17}$).

„Toate le pot în Hristos Dumnezeu, Care mă întărește" (Filip. 7_{13})

cealaltă noapte a văzut pe Sfântul în vis și i-a zis lui cu chip înfricoșat și sălbatic: „Dă degrab capul meu ucenicilor mei, iar de nu, vai ție ticălosule". Atunci, fără voia lui l-a dat lor, și le-a spus toată pricina. Iar ei luând capul s-au bucurat foarte mult, și-l aveau ca pe o mare vistierie și nejefuită comoară, spre surparea și gonirea a toată ispita sufletească și trupească; și slăveau pe Dumnezeu, rugându-L să-i învrednicească și pe dânșii a urma pe dascălul lor(†).

42. **Ce cere Preotul, dimpreună cu credincioșii, după aducerea Sfintelor Daruri și acoperirea lor?** Aici Preotul dimpreună cu credincioșii, prin cererile și rugăciunea ecteniei următoare, cer de la Dumnezeu ca să le ajute a se pregăti și curăți de păcate, ca să se poată apropia și împărtăși cu vrednicie, cu înfricoșata Jertfă a Prea Sfântului Trup și Sânge al Domnului Iisus Hristos Dumnezeul Cel viu, în Care toți viem(l).

43. **Care este forma ecteniei și rugăciunii aceștia atât de folositoare?** Formă ecteniei și rugăciunii aceștia foarte folositoare pregătirii, păzirii și curăției noastre sufletești, pentru a ne apropia și uni cu Domnul nostru Iisus Hristos, este aceasta:

Diaconul sărutând dreapta Preotului, iese pe ușa laterală de miază noapte și stând la locul obișnuit în mijlocul Bisericii, zice:

Să plinim rugăciunile noastre Domnului.

Cântărețiî: *„Doamne miluiește"*.

Pentru cinstitele daruri ce sunt puse înainte, Domnului să ne rugăm.

Cântărețiî: *„Doamne miluiește"*.

Pentru Sfântă Biserica aceasta și pentru cei ce cu credință, cu bună cucernicie și cu frica lui Dumnezeu intră într-însa, Domnului să ne rugăm.

Cântărețiî: *„Doamne miluiește"*.

Pentru ca să ne isbăvim noi de tot necazul, urgia, primejdia și nevoia, Domnului să ne rugăm.

Cântărețiî: *„Doamne miluiește"*.

Preotul zice rugăciunea aceasta a proscomidiei, după punerea Dumnezeeștilor Daruri pe Sfânta Masă; urmându-și Diaconul ectenia.

Doamne Dumnezeule Atotțiitorule, Cela ce ești Unul Sfânt, Carele primești jertfa de laudă de la cei ce Te cheamă pe Tine cu toată inima, primește și rugăciunea noastră, a păcătoșilor, și o du către Sfântul Tău Jertfelnic; fă-ne vrednici pre noi a-Ți aduce Ție Daruri și Jertfe Duhovnicești pentru păcatele noastre și neștiințele poporului; învrednicește-ne să aflăm

(†) V.Sf. 21 a X-a, pg. 585-7; (l) Ioan 6; F.Ap. 17_{27-28};

har înaintea Ta, ca să-Ți fie Ție bine primită jertfa noastră și să se pogoare Duhul cel bun al Darului Tău peste noi și peste aceste Daruri ce sunt puse înainte și peste tot poporul Tău(†).

Apără, mântuiește, miluiește și ne păzește pe noi Dumnezeule cu Darul Tău.

Cântăreții: *„Doamne miluiește"*.

Ziua toată, desăvârșită, sfântă, cu pace și fără de păcat, la Domnul să cerem.

„Iubiților acum, fii ai lui Dumnezeu suntem și încă nu s-a arătat ce vom fi; ci știm că, atunci când se va arăta, asemenea Lui vom fi, că-L vom vedea pe El precum este..." (1 Ioan 3[2]). Dacă trupul este supus putreziciunii, noi nu trebuie să fim întristați despre aceasta; ci să ne bucurăm, căci aceia ce este vremelnic, se distruge prin moarte, dar nu esența trupului. Adu-ți aminte, că această gură, acum închisă, va vorbi într-o zi mult mai bine; acești ochi închiși vor vedea mult mai bine și mai mult; aceste picioare se vor urca într-o zi pe nori, acest trup pieritor, care acum intră în putreziciune, se va îmbrăca cu nemurire. Acolo sus în Împărăția Luminii tu îți vei vedea pe rudenia ta..." (Sf. Ioan Hrisostom).

(†) Rugăciunea aceasta se numește: *rugăciunea proscomidiei*, căci la Liturghie se repetă de multe ori și anume de trei ori: **La aducerea dintâi** — și anume la proscomidie — se roagă Preotul, ca Dumnezeu să binecuvinteze Darurile care s-au adus, primindu-le întru Jertfelnicul cel mai presus de ceruri, să amintească pe cei ce le-au adus și pe cei pentru care s-au adus și pe toți să-i păzească neosândiți întru sfințita lucrare a Dumnezeeștilor Sacramente. **La aducerea a doua,** care se face acuma, se roagă Preotul ca Dumnezeu să-l învrednicească pe dânsul, ca să-I aducă daruri și sacrificii spirituale, aflând har înaintea Lui, pentru ca sacrificiul să fie bine primit și Duhul cel bun al Darului lui Dumnezeu să se pogoare peste el, peste darurile prezente și peste tot poporul. Prin aceste ambe aduceri, Sfintele Daruri se prepară numai pentru sacrificiu și se dispune Preotul la mulțămită, la mângâiere și la demna lucrare a celor Sfinte, Iară **la a treia aducere,** ca cea mai mare și mai deplină, intonează Preotul, după amintirea patimilor lui Iisus Hristos, și după numărarea binefacerilor lui Dumnezeu, cu îndrăzneală: *„Ale Tale dintru ale Tale, Ție aducem de toate și pentru toate"* și după aceasta urmează și însăși sfințirea desăvârșită a Darurilor Dumnezeești(m)

(m) Dr. V. Mitrofanovici Liturgica o.c. pg. 503-5;

Cântăreții: *„Dă Doamne"*.

Înger de pace, credincios, îndreptător, păzitor sufletelor și trupurilor noastre, la Domnul să cerem.

Cântăreții: *„Dă Doamne"*.

Milă și iertare de păcate și de greșelile noastre, la Domnul să cerem.

Cântăreții: *„Dă Doamne"*.

Caută spre rugăciunea robilor Tăi, ceea ce ești cu totul fără de prihană, potolind pornirile asupra noastră cele rele, de tot necazul izbăvindu-se pe noi. Că pe Tine Te avem Anghiră tare și nemișcată și a Ta folosință am dobândit. Să nu ne rușinăm Stăpână cei ce Te chemăm pe Tine. Grăbește spre rugăciunea celor ce strigă către Tine cu credință: „Bucură-te Stăpână, ajutătoarea tuturor, bucuria și acoperământul și mântuirea sufletelor noastre" (Din Moliftelnic).

Cele bune și de folos sufletelor noastre și pace lumii, la Domnul să cerem.

Cântăreții: *„Dă Doamne"*.

Cealaltă vreme a vieții noastre, în pace și întru pocăință a o săvârși, la Domnul să cerem.

Cântăreții: *„Dă Doamne"*.

Sfârșit creștinesc vieții noastre, fără de patimă, nerușinat, cu pace, și răspuns bun la înfricoșatul județ al lui Hristos, la Domnul să cerem...

Cântăreții: *„Dă Doamne"*.

Pe Prea Sfânta, Curata, Prea binecuvântata, slăvita Stăpâna noastră, de Dumnezeu Născătoarea și pururea Fecioara Maria, cu toți Sfinții pomenind-o.

Cântăreții: *„Prea Sfântă Născătoare de Dumnezeu, miluiește-ne pe noi"*.

Pre noi înșine și unul pe altul și toată viața noastră, lui Hristos Dumnezeu să o dăm.

Cântăreții: *„Ție Doamne"*.

Preotul zice Ecfonisul:

Cu îndurările a unui născut Fiului Tău, cu Carele împreună bine ești cuvântat, cu Prea Sfântul și Bunul și de viață Făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor.

Cântăreții: *„Amin"*.

În această ectenie, ne rugăm lui Dumnezeu, ca: Cinstitele Daruri „să ia sfințire" — cum zice Nicolae Cavasila —, pentru Sf. Biserică și pentru cei ce cu credință intră într-însa, pentru mântuirea noastră de

necaz, mânie, primejdii și nevoi, pentru ziua sfântă, pentru petrecerea celeilalte vremi în pace și întru pocăință, pentru a ne dărui sfârșit creștinesc, fără patimă, cu pace, etc.

44. **Ce însemnătate au cuvintele: „Dă-ne Doamne" zise după cererile acestei ectenii?** Prin cuvintele: „Dă-ne Doamne", noi rugăm pe Dumnezeu, ca să ne împlinească aceste cereri și să ne dea cele de folos aici pe pământ, adică în viața vremelnică; iar dincolo de mormânt să ne dăruiască moștenirea cerească în rai, odihnă și fericire veșnică, unde să-L slavoslovim întotdeauna cu mulțimea oștilor îngerești și cu toți Sfinții Săi.

45. **Ce cere Preotul prin cuvintele de încheiere ale acestei ectenii?** Prin cuvintele încheierii (ecfonisul) acestei ectenii, Preotul cere îndurările Părintelui Ceresc, ca împreună cu Fiul și cu Duhul Sfânt, să ne împlinească aceste cereri.

46. **Ce însemnătate au cuvintele: „Pace tuturor" zise de Preot?** Pentru că rugăciunea lipsită de dragoste și credință este deșartă; iar Dumnezeeasca Împărtășire făcută în toiul uriciunii și vrăjmășiei înmulțește osânda, prin aceste cuvinte îndemnătoare Sf. Biserică aprinde în noi focul sfânt al dragostei creștine. În acest scop ea ne îndeamnă pe toți la pace prin cuvintele Preotului: **„Pace tuturor"**. Prin aceste două cuvinte cu adânc înțeles. Preotul dă pace și iertare tuturor celor care i-au greșit(†). Totodată cu aceste cuvinte, îndeamnă pe toți creștinii să ierte pe frații lor, care din îndemnul diavolului i-au jignit cu ceva.

(†) **Sf. Ioan cel milostiv a căzut la picioarele clericului său, cerându-i iertare și apoi a slujit Sf. Liturghie.** Doi clerici au fost certați până la o vreme, pentru oarecare greșeală. Deci unul dintre dânșii smerindu-se, s-a căit; iar celălalt, mai mult s-a răzvrătit, și mâniindu-se asupra Patriarhului, mai multă răutate făcea. Iar Patriarhul auzind aceea, a vrut să-l cheme la sine, să-l îmblânzească și să-l învețe cu cuvinte bune, ca să înceteze cu răutatea sa. Însă a uitat a face aceasta, așa voind Dumnezeu, ca să arate mai mult smerenia Sfântului, spre folosul tuturor. Odată săvârșind în Biserică, într-o zi însemnată, Jertfa cea fără de sânge, și-a adus aminte de clericul acela, care era mâniat asupra lui; apoi și-a adus aminte și de cuvintele lui Hristos scrise în Evanghelie: „De vei aduce darul tău la Altar, și acolo îți vei aduce aminte, că fratele tău are ceva asupra ta; lasă darul tău acolo, înaintea Altarului, și mergi mai întâi de te împacă cu fratele tău". Deci, depărtându-se puțin de la Altar, a chemat pe clericul acela, și a căzut la picioarele lui, cerând iertare de la dânsul. Atunci s-a înspăimântat clericul, văzând smerenia Patriarhului

Cuvintele acestea „Pace tuturor", zise de Preot sunt luate din cuvintele Mântuitorului(n) și ale Sf. Apostoli(o) despre pace, din Dumnezeeasca Scriptură a Noului Testament.

47. **Ce însemnătate are răspunsul: „Și Duhul tău" dat de cântăreți?** Cu aceste cuvinte adunarea credincioșilor, răspunde că iartă și ea Preotului orice nemulțumire iar fi făcut din întâmplare ori din îndemnul diavolului. Dacă însă acea jignire i s-a făcut cuiva pentru îndreptarea lui, după legea lui Dumnezeu, conform îndatoririi preoțești, credincioșii își cer iertare și binecuvântare(p).

Doi frați învrăjbiți împăcați de un Preot. Neînțelegerea intrase între doi frați. Strâns uniți în copilăria lor, ei se învrăjbiră acum după moartea tatălui lor pentru un petic de moșioară. Inimile lor se întărâtară, și din gura lor ieșiră cuvinte vătămătoare. Unul din ei se duse la Preotul din sat și-i povesti necazul său, zicându-i:

---

său, și a căzut și el la picioarele Sfântului, cu plângere cerând iertare. Astfel împăcându-se Sfântul Ioan cu clericul său, s-a întors la Altar și cu îndrăzneală a săvârșit Dumnezeiasca Jertfă zicând: „Iartă-ne nouă greșelile noastre, precum și noi iertăm greșiților noștri", Iar clericul acela îndreptându-se, a viețuit cu plăcere de Dumnezeu și după aceasta s-a învrednicit de treapta preoțească (†).

Iertarea unui General vestit. Carol al IX-lea, tatăl regelui Gustav Adolf, a ordonat moartea unui curtean al său cu numele Baner, al cărui fiu deveni un celebru general. Acest general fu invitat la vânătoare de Gustav Adolf, care între timp deveni rege. Ei plecară în pădure la vânătoare, apoi se despărțiră de ceilalți vânători și porniră în altă direcție. Gustav Adolf s-a dat jos de pe cal fără de veste și zise generalului: „Tatăl meu a făcut să moară tatăl tău. Deci, dacă voiești să-ți răzbuni tatăl, ucide-mă îndată sau apoi niciodată nu-mi vei fi prieten".

Generalul se aruncă îndată la picioarele lui și-i jură credință până la moarte (††).

Pildă de cea mai bună răzbunare asupra celor răi la inimă. Un Indian se rătăcise odată la vânătoare. Chinuit de foame și de sete, se îndreptă spre un proprietar Englez, care tocmai ședea dinaintea casei lui, și l-a rugat să-i dea o bucată de pâine. Când aceasta i s-a refuzat cu vorbe aspre, s-a rugat el pentru o cană cu apă proaspătă, ca să-și

---

(n) „Pace vouă": Lc. $24^{36\text{-}10}$; Ioan 20^{19}; Mt. 28^{10}; „Pace las vouă pacea Mea o dau vouă, nu precum dă lumea dau Eu vouă"; Ioan 14^{27}; Filip 4^{7}; Cols. 3^{15}; (o) „În pace să fiți unul cu altul"; Mt. 9^{50}; Rom. 12^{18}; 14^{19}; 2 Cor. 3^{11}; Evr. 12^{14}; Mt. 5^{9}; (p) Is. 6; Iez; 3; 18; 324; Mt. $10_{1\text{-}13}$; Mc. $6_{5\text{-}13}$; Lc. $9_{1\text{-}6}$; (†) V.Sf. 12 a XI-a pg. 495-7; (††) Episcopul Gr. Cosma 350 pilde o.c. pg. 125-6;

„Această bucată de pământ e a mea; fratele meu însă vrea să mi-o răpească; dar eu nu voi suferi niciodată să fiu despuiat de drepturile mele...". Părintele însă zise: „Ce venit îți poate aduce această bucată de pământ?" Treizeci de lei într-un an!... „Ce-ți poți tu cumpăra cu acești bani? Un veșmânt, o mobilă sau poate un hectar de grâu? Fără îndoială! Sau ai putea să-ți cumperi cu acești bani un lucru mai de valoare. Ei bine, și?... Dacă cu acești bani — zice Preotul mai departe — ți-ai putea asigura dragostea unui prieten, care ți-ar veni în ajutor în vreme de lipsă, care ar veni la tine și ar ședea lângă tine, la vatra ta, seara în timpul iernii; care ți-ar da mână de ajutor la cosit, la secerat, la căratul bucatelor și fânului; care ți-ar iubi pe copiii tăi, s-ar bucura de ei și ar îngriji de ei, în lipsa ta; nu cumva lucrul acesta ar fi de mai puțin preț, decât cei treizeci de lei?" „Ce voiești să zici cu aceasta părinte?" a întrebat omul. „Vreau să zic, fiul meu, că, pentru ca să câștigi treizeci de lei, tu pierzi aceea ce e de un preț cu mult mai mare; pierzi pe un frate al tău care a fost prietenul tău, soțul tău în copilăria ta, care a fost purtat în brațe și strâns la piept de aceiași mamă și care a fost nutrit cu același lapte ca și tine. Vreau să zic, că pentru ca să câștigi treizeci de lei, tu îți pierzi bucuria și liniștea sufletului tău".

„Este adevărat părinte, dar ce pot eu face?" „Voi vorbi eu cu fratele tău — a zis Preotul — și cred că se va găsi vre-un mijloc pentru împăcarea voastră". În adevăr, bunul Preot se duse la fratele lui și-i ținu și lui aproape aceiași vorbire. Iar când îl văzu mișcat, zguduit și zdrobit prin cuvintele sale, îi vorbi de mama lui bătrână și de tatăl lui, care nu mai era în

---

astâmpere setea arzătoare. Nici aceasta nu i-a dat Englezul cel rău la inimă, și l-a alungat cu vorbe de ocară. Câteva luni mai târziu, s-a rătăcit și Englezul acela la vânătoare, așa că se înnoptase și nu se mai putea orienta. Spre marea sa bucurie, întâlni pe un Indian și-l rugă să-i arate drumul cel bun. Indianul îi răspunde că e prea târziu să se poată duce acasă, și l-a rugat să petreacă noaptea la dânsul. Plin de neîncredere, la început, Englezul nu vru să primească poftirea. Dar după ce stătu puțin pe gânduri, nevoia îl făcu să se hotărască de a de duce la coliba Indianului. Aci i se dădură tot felul de răcoritoare și găsi un așternut plăcut pentru noapte, pe o blană de fiară sălbatică.

Când se făcu ziuă, Indianul își trezi oaspetele și-i arătă drumul. La despărțire, întrebă pe Englez, dacă nu-și poate aminti să-l fi văzut vreodată undeva. Cel întrebat privi acum mai bine pe călăuza sa și recunoscu într-însul pe același Indian pe care îl alungase de la ușa lui, aspru și cu răutate de inimă, câteva luni mai înainte.

Rușinat, mărturisi el cât a fost de neomenos, și pentru a îndrepta întrucâtva greșeala făcută, pofti pe Indian la casa sa. Acesta zâmbi prietenește, îi dori călătorie bună și dispăru în pădure(†).

(†) Pr. I. Mihălcescu și Em. Vasilescu „Educ. Morală prin lecturi" pg. 147;

Preotul este Îngerul Domnului Atotțiitorului, buzele lui vor păzi știința și legea se va cerca din rostul lui. „Iată Eu — zice Domnul — trimit pe Îngerul Meu înaintea feții tale, ca să te păzească pe cale, ca să te ducă în pământul care l-am gătit ție. Ia aminte de tine însuți și ascultă de dânsul, și nu-i fi necredincios lui. El nu se va lăsa după tine; ci tu trebuie să te lași după dânsul, pentru că numele Meu este peste el...". Mare e puterea Preoției! Dumnezeu Tatăl a dat toată judecata și puterea de a lega și dezlega, a ierta și ținea, Domnului nostru Iisus Hristos; iar El a dat-o Preoților. „Precum M-a trimis pe Mine Tatăl și Eu vă trimit pe voi... Orice veți lega și dezlega pe pământ, vor fi legate

viață. „Vrei dumneata să amărăști la bătrânețe sufletul mamei dumitale? Ce ar zice tatăl dumitale, dacă s-ar putea întoarce în viață și dacă ar vedea certele copiilor săi? Ura și vrajba dintre frați este durerea părinților". Ochii țăranului se umplură de lacrimi. El alergă și îmbrățișa pe fratele său, și amândoi uitându-și întârâtarea și vrăjmășia lor, se rugară de bunul Preot să le hotărască dânsul pricina lor, cum va afla mai bine cu cale, ceea ce sf. sa o și făcu fără nici o greutate.

Astfel, un cuvânt înțelept introduse pacea și fericirea în două inimi frățești învrăjbite([1]).

48. **Ce însemnătate au cuvintele: „Să ne iubim unii pe alții, ca într-un gând să mărturisim" zise de sfințitul slujitor al Altarului?** Aici sfințitul liturghisitor îndeamnă pe credincioși ca să se iubească între dânșii, nu cu iubire vicleană; ci cu iubire sinceră. Orice ură se va fi încuibat în mijlocul lor, să o alunge și să o transforme în dragoste sfântă după cuvântul Mântuitorului. *„Și când stați de vă rugați, iertați orice aveți asupra cuiva, ca și Tatăl vostru Cel din ceruri să ierte vouă păcatele voastre. Dacă voi nu veți ierta oamenilor greșelile lor; nici Tatăl vostru Cel Ceresc nu va ierta vouă greșelile voastre*(r). *Iubiți-vă unii pe alții precum și Eu v-am iubit pe voi"*(s). Prin aceste cuvinte sfințitul liturghisitor ne îndeamnă să aprindem pe altarul inimilor noastre focul iubirei de Dumnezeu și de aproapele(†); iar ura și vrăjmășia să fie numai asupra păcatului și a diavolului, care ne trag la pierzare.

Mântuitorul nostru Iisus Hristos e pildă vie de iubire pentru omenirea tuturor veacurilor.

(†) **Iubirea încălzește și luminează toate.** ... Cum se poate păzi flacăra sfântă a sufletului împotriva vitejiilor, a potopului de ploi și a nopților geroase ale vieții? Aceasta se poate păzi numai cu flacăra care arde nesfârșit și aceasta e: iubirea. Iubirea nu o izgoni de pe vatra inimii tale. Nu lăsa ca ea să se stingă vreodată. Păzește-o ca pe bunul cel mai mare al tău, căci ea e mai puternică decât vijelia și decât gerul, mai puternică decât amăgirea ucigătoare, mai puternică decât potopul nemulțumirilor și al amărăciunilor.

și dezlegate și în cer... Preotul cu cuvântul lui Dumnezeu, cu sfatul și cu rugăciune, salvează pe creștinii care-l ascultă din toate legăturile diavolilor".

„Fericiți sunt făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema...". Vai de făcătorii de intrigi și de vrajbe, că aceia fiii diavolilor se vor chema... (Mal. 2^{7}; Es. 23^{20-21}; Ioan 5^{22-27}; 3^{35}; 17^{2}; Mt. 11^{27}; 28^{18}; F.Ap. 17^{31}; 1 Petru 4^{5}/Mt. 16^{18-19}; 18^{18-20}; 28^{18-20}; Ioan 20^{21-23}; 2 Cor. 5^{18-21}).

([1]) Dr. I. Broșu o.c., pg. 60-2; (r) Mt. 6_{14-15}; 18_{15-35}; Mc. 11_{25-26}; Lc. 17_{3-4}; 1 Petru 4_{7-8}; (s) Ioan 13_{34}; 15_{12}; Efs. 5_{2}; 1 Tes. 4_{9}; Iac. 2_{8}; 1 Petru 1_{22}; 1 Ioan 4_{21};

Profetul din Nazaret

(De A. Vlahuță)

S-au spăimântat stăpânii lumii,
La glasul blândului Profet!
Ș-un dușman au văzut în Fiul,
Dulgherului din Nazaret.

El n-a venit să răzvrătească,
Nu vrea peirea nimănui.
Desculț pe jos colindă lumea,
Și mulți hulesc în urma Lui.

Și mulți cu pietre îl alungă,
Și râd de El ca d-un smintit!
Dar El zâmbește tuturora.
Atot-puternic și smerit.

El orbilor le dă lumină,
Și muților le dă cuvânt,
Pe cei infirmi îi întărește
Pe morți îi scoală din mormânt.

Și tuturor de o potrivă,
Împarte Darul Lui ceresc
Și celor care cred într-Însul,
Și celor ce-L batjocoresc.

Urască-L cei fără de lege,
Ce-i pasă Lui de ura lor,
El a venit s-aducă pacea,
Și înfrățirea tuturor.

Din toată lumea asupriții.
În jurul Lui s-au grămădit
Și vijeliile de patimi,
La glasul Lui au amuțit.

Fiți buni cu cei ce vă insultă,
Iertați pe cei ce vă lovesc.
Iubiți pe cei ce-n contra voastră
Cu dușmănie se pornesc.

Cât bine, câtă fericire,
Și câtă dragoste-ai adus!
Iar oamenii drept mulțumire
Pe Cruce-ntre tâlhari Te-au pus.

Au râs și Te-au scuipat în Față!
Din spini cunună Ți-au făcut
Și în nebuna lor trufie,
Stăpâni asupră-Ți s-au crezut!!!

Iubirea e flacăra veșnică, aceea care încălzește și luminează toate. Iubirea către Cel Prea Înalt, iubirea către chemarea noastră și iubirea de oameni. Niciodată nu suntem în stare să iubim îndeajuns. Să nu aștepți omule, că iubirea trebuie să ți se întoarcă! Se întoarce oare raza înapoi la soarele, de la care e pornită? Nu, căci ea e un dar Dumnezeesc. Nu, căci soarele poartă veșnic raze noi în flacăra sânului său. Răspândește iubirea cu prisosință, tu odrasla lui Dumnezeu, pentru că porți în sânul tău sămânța flăcării Duhului celui Dumnezeesc, care din ea însăși de hrănește din ea însăși se întărește și luminează și a cărei putere strălucitoare veșnică este! Lasă făclia ta să lumineze și leapădă-te de orice frică! Va veni timpul, și acela să fie totdeauna aproape de noi, în care făclia ta te va călăuzi pe tine însuți, și-ți va lumina în noaptea morții, ca să umbli singur pe calea ce duce la strălucirea cea veșnică, de unde ea a purces.

Aduceți piatra cea mai mare
Mormântul să-I acoperiți,
Chemați ostașii cei mai ageri
Și străji de noapte rânduiți.

S-au veselit necredincioșii
C-au pus Luminii stăvilar.
Dar Ea s-a întărit în focul
Durerilor de pe calvar.

Și valurile ne oprite,
Peste pământ se împânzesc;
Ducând dreptate și iubire
Și pace-n neamul omenesc.

Iar voi ce-ați plâns în întuneric
Și nimeni nu v-au mângâiat,
Din lunga voastră-n genunchere
Sculați, Hristos a înviat.

49. **Ce însemnătate are răspunsul credincioșilor: „Pre Tatăl, pre Fiul și pre Duhul Sfânt, Treimea cea de o Ființă și nedespărțită" dat prin corul cântăreților?** Prin aceste cuvinte, credincioșii răspund, că întrunind iubirea sfântă însoțită de iertarea fraților lor, cu toți într-un gând mărturisesc cu inima curată și înflăcărată de focul dragostei divine: *„Pre Tatăl, pre Fiul și pre Duhul Sfânt, Treimea cea de o Ființă și nedespărțită"*.

50. **Ce fac sfinții liturghisitori în acest timp?** În timpul acesta Preotul se închină de 3 ori înaintea Sf. Mese, arătând la fiecare închinare dragostea către Dumnezeu cu cuvintele psalmistului: *„Iubite-voi Doamne virtutea mea, Domnul este întărirea mea și scăparea mea și Isbăvitorul meu"*(t). Arătându-și această dragoste prin mișcările de afară, sărută Sfintele Daruri, Sf. Disc și Sf. Potir deasupra Sf. Văsduh, ca pe însuși Domnul Iisus Hristos, apoi sărută marginea Sfintei Mese, privind într-însa cu ochii sufletești, Scaunul lui Dumnezeu Celui preaslăvit în Sfânta Treime, adică Tronul Dumnezeirii. Diaconul stând în mijlocul Bisericii la locul lui, se înclină și sărută orarul său unde este semnul Sf. Cruci.

Doamne, încinge-ne Tu însuți mijloacele, aprinde-ne făcliile credinței vii și ne gătește pentru calea, pe care ne-ai arătat-o! Învrednicește-ne să ne deschidem urechile, ca să auzim glasul chemării Tale! Aprinde în noi făclia, care să ne lumineze și să ne încălzească pe noi și tot ce este în jurul nostru! Hrănește-ne Tu însuți cu suflarea dătătoare de viață a Duhului Tău, flacăra iubirii, pentru ca nimic să nu o poată stinge, pentru ca vijelia să-i dea putere, pentru ca întristarea să o hrănească lin și pentru ca îndoiala să nu o nimicească! Fă, Doamne, să nu desnădăjduim și să nu ne îndoim de chemarea noastră! Revarsă voința Ta și din focul Dumnezeesc al dragostei Tale în inimile noastre, întărește mădularele noastre și ne deschide ochii spre a vedea lumina de departe! Pune pe fruntea noastră pecetea celor ce-Ți slujesc Ție fără prihană, acum, întotdeauna și în vecii vecilor! Amin (†).

(t) Ps. 17_{1-2}; (†) Carmen Silva, „Cuvinte sufletești";

Când liturghisesc mai mulți Preoți, sărută pe rând Sfintele, deasupra Sf. Disc, a Sf. Potir, marginea Sf. Mese și unul pe altul pe umere, zicând cel mai mare: „Hristos în mijlocul nostru" celălalt răspunde: „Este și va fi ș.c.l.". Prin această sărutare ei arată dragoste unul către altul, precum și cum că ei poartă jugul Domnului Hristos pe umerii lor(u).

51. **Ce făceau creștinii apostolici și patristici în acest timp?** Creștinii apostolici și patristici în acest timp își dădeau sărutare sfântă unul altuia. Despre această sărutare sfântă găsim scris în mai multe cărți de liturgică. „La aceste cuvinte, — zice Dr. Badea Cireșeanu — aflate și în Apologia I-a a lui Iustin Martirul (cap. 65), în Liturghia Constituțiunilor Apostolice (n. 10), a Sf. Iacob (n. 20), a Sf. Marcu (n. 11), și în catehesa V-a mistagogică (n. 5) creștinii cei vechi făcea **„sărutarea păcii"**, adică se sărutau unii cu alții în semn de împăcare și dragoste frățească, și anume: bărbați cu bărbați, și femei cu femei. La această faptă creștinească îndeamnă pe neofiți și Ciril al Ierusalimului în cateheza sa a V-a mistagogică, ca să se împlinească porunca Domnului din Evanghelia lui Matei (Cap. 5^{23}), apoi învățătura Apostolului Pavel din epistola sa către Romani (16^{16}), din cea I-a către Corinteni (16^{20}) din I-a epistolă a lui Petru (5^{14}) cum și din canonul 19 al Sinodului din Laodiceea.

Din toate aceste scrieri sfinte, învățam să ne împăcam cu vrăjmașii noștri și să ne plecăm unul altuia, cu deosebire înaintea Sfântului Altar. Și se sărutau creștinii cei vechi unii cu alții în toată nevinovăția, pe cap, pe ochi, pe mâini, pe gât, pe obraz, sau pe umeri. Sf. Ioan Hrisostom în omilia sa 78 asupra Evangheliei lui Ioan, zice că sărutarea aceasta să fie făcută cu toată curățenia; iar nu cu vicleșug și cu gânduri rele. Iar în alt loc Hrisostom explică poporului său că în Sfintele Liturghii ne sărutăm pentru ca noi cei mulți să fim una(v).

Sf. Simeon Tesaloniceanul, privitor la această sărutare sfântă zice așa: „După întâia rugăciune... se face sărutare, căci noi ne-am unit între noi prin sincera mărturisire a trinității și prin Cel ce S-a întrupat din trinitate, și această mărturisire ne-a unit pe noi cu Îngerii. Și trebuie să ne iubim într-olaltă, căci și Domnul Hristos din dragoste S-a adus sacrificiu pentru noi și cei ce voiesc să se împărtășească cu El trebuie să fie lipsiți de mânie. Trebuie să ne iubim, căci în viața viitoare, toți vor fi prieteni și nici unul nu va fi acolo vrăjmaș; iar cei învrăjbiți departe se vor scoate de acolo"(z).

(u) Mt. 11_{29-30}; Ioan 13_{13-17}; 1 Ioan 5_8; 2_6; 1 Petru 2_{21}; Filip. $2_{5,7-8}$; Zah. 9_9; (v) Dr.B.C. o.c. T. III/ 1956; Dr. V. Mitrofanovici, Liturgica, o.c. pg. 505; (z) S.Tes. după Dr. V. Mitrofanovici, o.c. pg. 505-6;

Dragostea aceasta sfântă recomandată de Mântuitorul cu fapta și cu cuvântul este vistieria tuturor bunătăților. „Spiritul omului este făclia lui Dumnezeu", a zis cel mai înțelept dintre oameni. Și cine n-are dragoste este o făclie stinsă. Darurile geniului, belșugul bogățiilor, frumusețea femeilor și puterea bărbaților, sunt ca o ceară rece și nefolositoare, dacă nu

„Roada Duhului este: Dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețile, înfrânarea poftelor... Cei ce sunt ai lui Hristos și-au răstignit trupul cu patimile și cu poftele. De trăim cu Duhul cu Duhul să și umblăm. Să nu fim măreți în deșert, unul pe altul întărâtând, unul altuia pismuind... Închinați-vă unul altuia cu sărutare sfântă" (Gal. 5^{22-26}; 1 Cor. 16^{29}; 12; 13).

sunt luminate de dragoste. Dragostea este făclia minunată care dă pe față scopul lucrurilor create. Dragostea este singurul izvor de bucurie. Cei ce beau din acest izvor devin fericiți. Adevărata mizerie pe acest pământ este aceea de a fi fără dragoste. Toate celelalte supărări se mai pot îndura; aceasta este nesuferită. Când încetăm de a iubi încetăm și de a trăi. Din

această clipă și până la moarte suntem toți morți între vii. Dragostea este viața. Ea întemeiază și menține familia. Fără ea, ar pieri neamul, rasa. Dragostea este puterea de a înțelege. Nu poți înțelege arborii și florile, oceanul și cerul de noapte, dacă nu le iubești. Nu poți cunoaște nici o ființă omenească, dacă nu o iubești. Dragostea este piatra de încercare a dreptății. Acela care nu iubește este în primejdie să greșească și să se afunde în încurcături. Dragostea este dreptate, căci nu suntem drepți decât cu aceia pe care îi iubim. Dragostea este mântuitoare. Ura, răsbunarea și pedeapsa niciodată n-au făcut bun pe un om rău. Dragostea singură poate să îndeplinească această minune. Dragostea prefăce. Stinge poftele lăcomiei și le sfințește. Intră la sgârciți și-i face darnici. Sub mâna ei, desnădejdia se preface în nădejde, și inima posomorâtă se luminează de lumină. Ființele josnice se înnobilează, cruzii devin iubitori, sufletele devin blânde. Dragostea este puterea. O viață fără dragoste este fără putere. Dragostea este mai puternică decât moartea. Dragostea este sângele sufletului. Fără sângele dragostei, sufletele se anemiază, contractează boalele: invidia, desnădejdia, descurajarea, gelozia, răsbunarea, desfrâul, crima. Vai de acela a cărui inimă e o făclie stinsă"(x).

„Eu am venit să arunc un foc pe pământ. Și ce vreau, decât să fie aprins chiar acum... Iubiți-vă unul pe altul precum Eu v-am iubit pe voi..." (Lc. 12_{49-53}; Ioan 13_{34}; 15; Efs. 5_2; 1 tes/ 4_9; Iac. 2_8; 1 Petru 1_{22}; 1 Ioan 2_7; 3_{11-23}; 4_2).

Să ne ostenim din răsputeri a aprinde acest foc al dragostei sfinte către Dumnezeu și aproapele, pe altarul inimilor noastre, ca, mișcați de puterea acestui foc Dumnezeesc să ne putem înălța cu mințile noastre sus în ceruri, ca dimpreună cu oștile îngerești și cetele sfinților, să mărturisim unitatea Sfintei Treimi, pe Tatăl, pe Fiul și pe Duhul Sfânt. Numai atunci Dumnezeu va fi mulțumit de noi și îi vom fi bineplăcuți, când uniți duhovnicește, aprinși de flacăra Dumnezeeștei dragoste, mărturism Treimea în unime și unimea în Treime. Aceasta este cea mai grea dogmă de pătruns din toate descoperirile Dumnezeești, aduse din cer aici jos pe pământ, de Fiul lui Dumnezeu.

Motorul unei mașini dacă nu face aprindere (între pozitiv și negativ, care fiind izolate sunt ca și moarte), nu se poate mișca mașina din loc. Tot astfel și noi creștinii dacă nu ne apropiem unii de alții să ne aprindem cu focul dragostei Dumnezeești, nu ne putem mișca pe calea vieții, nu ne putem înălța la cer; ci rămânem ca niște morți aici pe pământ,

(x) Din „Dumineca Ortodoxă" a VII/Nr. 49-50;

înfășurați de grijile pământești, ca și musca în pânza paianjenului, pasărea în lațul vânătorului etc.

Sf. Biserică cunoscând că fără focul sfânt al dragostei, nu putem via, înălța și uni cu Dumnezeu, mai-nainte de a face noi mărturisirea dreptei credințe în Dumnezeu: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, ne îndeamnă la aprinderea acestui foc Dumnezeesc, prin cuvintele: „Să iubim unii pe alții, ca într-un gând să mărturisim: Pe Tatăl, pe Fiul și pe Duhul Sfânt, Treimea cea de o Ființă și nedespărțită". După această scurtă mărturisire, urmează a se face o altă mărturisire mai pe larg în Simbolul Credinței.

În scopul acesta al aprinderii dragostei curate, și depărtarea vrăjmașilor și urii, se făcea sărutarea sfântă între clerici și popor, liturghisitor și credincios cu credincios, cum am arătat mai sus.

Arătări Dumnezeești. Când a zis Preotul: „Să iubim unul pe altul" atunci a văzut împăratul și cei cu el, pogorându-se din cer Dumnezeu Părintele, cu doisprezece Heruvimi, șase deadreapta și șase deastânga, și a sărutat Sfântul Agneț, zicând: *„Acesta este Fiul Meu Cel iubit, Carele curățește păcatele lumii"*, și iară S-a suit în cer. Atunci Amfilog a plâns foarte mult văzând aceste minuni preaslăvite(†).

52. **Ce însemnătate au cuvintele: „Ușile, ușile, cu înțelepciune să luăm aminte" rostite de sfințitul slujitor al Altarului?** Prin aceste cuvinte sfințitul slujitor, dă în grijă ușierilor Bisericii (Diaconilor ușieri la bărbați și diaconițelor ușiere la femei) să păzească bine la ușile Bisericii, ca nu cumva după descoperirea Sfintelor Daruri, pentru sfințire și transformare, să îndrăsnească a intra în Sf. Biserică catehumenii (cei nebotezați), penitenții canonisiți și necredincioșii. Totodată să nu lase nici pe cei credincioși a ieși afară. Acum în vremile noastre nu se mai face aceasta. Totuși, cuvintele acestea, ne dau și nouă tuturor, o foarte folositoare sfătuire. Prin ele, ni se atrage atenția, ca să fim cu toată luarea aminte, pentru a nu se strecura în mintea și ființa noastră, gânduri păcătoase ori patimi care păgubesc sufletul, despuindu-l de haina de nuntă. *„Fiți treji, privegheați și vă rugați neîncetat, că diavolul umblă ca un leu răcnind, căutând pe cine să înghită, căruia stați-i împotrivă, întăriți fiind de credință, știind că aceleași patimi se întâmplă frățimei voastre cei din lume. Iar Dumnezeul a tot Harul, Carele ne-a chemat la Slava Sa cea veșnică prin Iisus Hristos, Acela pe voi, care ați pătimit puțin, să vă facă desăvârșiți, să vă întărească, să vă facă puternici, să vă întemeieze. Aceluia Slava și Stăpânirea în vecii vecilor. Amin"*(a).

(†) Desc. Sf. Liturghii; (a) 1 Petru 5^{8-11};

53. **Ce înseamnă tragerea perdelei la: „Ușile, ușile"?** Tragerea dverei (perdelei) de la ușile împărătești înseamnă, că toți dreptcredincioșii creștini, prin Darul lui Dumnezeu, au putință de a pătrunde cu privirile ochilor trupești în Sf. Altar; iar cu ochii sufletești în ceruri, unde se lucrează Dumnezeeștile minuni. Totodată au libertatea în acest timp, a asculta mărturisirea credinței creștinești mai pe larg, alcătuită de Sfinții Părinți ai Sinoadelor Niceo-Constantinopolitean (a. 325; 381 d. Hr).

Astăzi prin aceste cuvinte sfinților slujitori ai Sf. Altar, ne fac atenți, precum am mai zis, a păzi ușile inimilor noastre, care trebuie să fie și să rămână pentru totdeauna lăcașuri sfinte ale lui Dumnezeu(b), ca să nu se strecoare printr-însele gânduri necurate, cugete rele, vicleșuguri, hule, minciuni, vrăjmășii, ucideri, furtișaguri, curvii, preacurvii ș.a. care spurcă pe oameni(c), nici spiritele necurate și înrăutățite, care cu felurite meșteșugiri drăcești, smintesc mințile oamenilor, îmbrâncindu-le în căile și prăpăstiile pierzării(d).

Când Diaconul zice: „Ușile! ușile...", să nu gândești că zice numai de ușile Bisericii (cum se întrebuința în vechime); ci și (azi mai mult) de ușile inimii și ale sufletului, ca să nu ni se îndeletnicească mintea cu lucruri (deșertăciuni) lumești(†).

Necredincioșii sunt capiști ale idolilor, ba chiar și idoli aevea, iar credincioșii sunt Biserică a lui Dumnezeu celui viu, Trup al Domnului Hristos, și mădulări din parte (e). Pentru că necredincioșii, n-au nici o împărtășire cu credincioșii, Biserica în vremile vechi, îi socotea afară din mijlocul credincioșilor spre a scăpa de neorânduielile lor, și hotăra diaconilor ușieri, ca să păzească bine ușile spre a nu mai intra înăuntru cei scoși afară. Astfel, adunarea Bisericii își continua în liniște și cu atenție slujba și ascultarea Dumnezeeștei Liturghii.

Cuvintele: Ușile, ușile... astăzi, când nimeni nu se mai scoate din Biserică, mai au o altă însemnătate. Creștinii fiind Biserica Dumnezeului celui viu — precum adeverește Dumnezeeasca Scriptură, — trebuie a-și închide ușile tuturor simțirilor pentru a nu năvăli în ființa lor ceva ce este urâciune înaintea lui Dumnezeu. Biserica din Ierusalim avea rețele înaintea ușilor sale, pentru a nu intra în interiorul ei muște, insecte sau alte vietăți necurate, precum zice Iezichiil: „Ușile și ferestrele (Bisericii adică) să fie cu rețele (40; 41). În acest chip și creștinii, — Bisericile lui Dumnezeu cele gândite și însuflețite, — trebuie să aibă la ferestrele Bisericii lor, adică la cele cinci simțiri ale lor, rețele; adică să aibă la dânsele frica lui Dumnezeu,

---

(b) 1 Cor. 3_{16-22}; 6_{19-20}; 2 Cor. 6_{16-18}; Efs. 2_{21-22}; Evr. 3_6; 1 Petru 2_5; Lc. 12_{36}; Ioan 14_{22}; Apc. 3_{20-21}; (c) Mt. 15_{19-20}; (d) Mt. 12_{43-45}; (†) Vezi Pravila mare Bisericească o.c. pg. 453; (e) 2 Cor. 12;

ori mai bine dragostea aprinsă de Dumnezeu, care scoate afară frica. Ei trebuie să aibă pe lângă aceasta, pomenirea trecerei din viața aceasta pământească, a judecății ce va să fie, a răsplătirii faptelor, bune sau rele, cu fericirea sau osânda veșnică.

Cu rețelele acestea, creștinii să oprească teoriile (privirile) cele îndulcitoare, auzirile cele necuviincioase și în scurt toate închipuirile cele împătimitoare să le depărteze de la simțurile lor, și să nu le lase să intre în inimile lor, ca să nu spurce Biserica lui Dumnezeu. Așa poruncește înțeleptul Nil, zicând: „Apostolul zice: Biserica lui Dumnezeu sunteți; deci ca să nu se târască nimic din închipuirile cele necurate, să intre în mintea ta, împleteste rețele la ferestrele trupului de gândurile judecății ce va să vie, îngrădindu-ți mintea despre cele ce obișnuiesc a intra prin simțiri...". Biserică a lui Dumnezeu se face, mai ales creștinul cel ce are totdeauna închegată pe pomenirea lui Dumnezeu în inima sa și în gânduri, rugându-se în Duh și adevăr, precum zice marele Vasilie: „Așa ne facem Biserică a lui Dumnezeu când se curmă deasa aducere aminte cu îngrijiri pământești, nici se turbură mintea de neașteptatele patimi..." (Eist. I). La „Varin", se zice că Biserică a lui Dumnezeu este privitorul Sfintei Unimi, adică cel ce se face pe sine neînduplecat la patimi și întru rugăciune osârduitor; iar în teoria Unimei Dumnezeirei întreg înțelept după arătarea Teologiei Ortodoxe(f).

54. **Cine face mărturisirea credinței?** După: „Ușile, ușile...", cel mai mare în Sfânta Biserică, mărturisește dreapta credință creștinească, zicând cu glas înalt și răspicat, „Simbolul Credinței":

„Cred întru Unul Dumnezeu, Tatăl Atottiitorul, Făcătorul cerului și al pământului, văzutelor tuturor și nevăzutelor.

Și întru Unul Domnul Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Unul născut, Carele din Tatăl S-a născut mai-nainte de toți vecii.

Lumină din Lumină Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut, nu făcut; Cel de o Ființă cu Tatăl prin Carele toate s-au făcut.

Carele pentru noi oamenii și pentru a noastră mântuire, S-a pogorât din ceruri și S-a întrupat de la Duhul Sfânt și din Maria Fecioară și S-a făcut Om.

Și S-a răstignit pentru noi în vremea lui Pilat din Pont, și a păatimit și S-a îngropat, și a înviat a treia zi dupre Scripturi.

Și S-a suit la ceruri și șade deadreapta Tatălui.

Și iarăși va să vie cu slavă, să judece viii și morții, a Căruia Împărație nu va avea sfârșit.

(f) Vezi Tom. II din cele 14 Trim. tâlc, Teofilact;

Și întru Duhul Sfânt, domnul de viață Făcătorul, Carele din Tatăl; purcede, Cela ce împreună cu Tatăl și cu Fiul este închinat și slăvit, Carele a grăit prin Prooroci.

Întru una Sfântă, sobornicească și apostolească Biserică.

Mărturisesc un Botez întru iertarea păcatelor.

Aștept învierea morților.

Și viața veacului, ce va să fie. Amin"(†).

Art. 1. Prin cuvintele primului articol al Simbolului Credinței, noi pe temeiul Dumnezeeștilor Scripturi mărturisim credința noastră, într-unul

Dumnezeu, Tatăl Atotțiitor, Făcător al tuturor făpturilor, Stăpân și Domn al tuturor, în Fiul și în Duhul Sfânt. Credem în Sfânta Treime cea de o Ființă și nedespărțită, Care este mai presus de orice ființă nevăzută,

(†) Vezi explicarea Simbolului Credinței în cele 12 Iconițe cu tâlcuirea lor pe scurt, în pg. 396-411 din această carte;

necuprinsă de minte, nedespărțită, neschimbată, simplă, fără părți și trup, neîntreruptă, nefăcută, veșnică, nemărginită, de aceiași cinste, glorie și Dumnezeire, nepipăită, neformată și nemărginită în bunătate, lumină, pururea strălucitoare în trei lumini, mai presus de orice lumină, totdeauna în vecii vecilor. Dumnezeu a făcut mai întâi lumea spirituală mulțimea oștilor îngerești, după aceia a făcut lumea pe care o vedem, în șase zile(g). *„Tu însuți ești Domnul singur, Cel ce ai făcut cerul, și cerul cerului cu toată starea lor, pământul cu toate câte sunt într-însul, mările cu toate câte sunt într-însele...*(h). *„... Închinați-vă Celui ce a făcut cerul, pământul și mările, cu toate cele ce sunt într-însele..."*(i).

Art. 2. În acest al doilea articol al Simbolului Credinței, noi mărturisim credința noastră în a doua Față a Dumnezeirii, în Domnul nostru Iisus

Hristos. Unul este Tatăl din Care sunt toate, unul Fiul prin Care sunt toate, și unul Duhul Sfânt întru Care sunt toate făpturile nevăzute și văzute câte

(g) Fac., 1; 2; (h) Neem. 9_6; (i) Apc. 14_7; $10_6$1 4_{11};

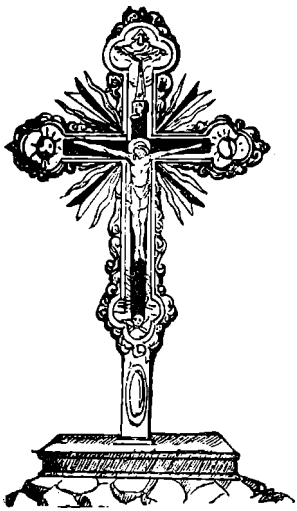

sunt. Credem în Dumnezeu Fiul Carele este preaslăvit în Sfânta Treime, dimpreună cu Tatăl și cu Duhul.

Credem în Dumnezeu Fiul, Carele S-a născut din Dumnezeu Tatăl mai-nainte de toți vecii. Lumină din Lumină, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat. Născut nu făcut. Cel de o Ființă cu Tatăl prin Carele toate s-au făcut... În cuvintele acestea ca și în Icoana din față, noi vedem, credem și mărturisim, pe Dumnezeu Cel preaslăvit în Trei Fețe: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, o unime mai presus de ființă și Stăpânitoare a toate. *„Noi am crezut că Tu ești Hristosul Fiul lui Dumnezeu..."*(j). *„Eu Lumină am venit în lume"*(l). *„Printr-Însul toate s-au făcut, și fără de Dânsul nimic nu s-a făcut ce s-a făcut"*(m).

Art. 3. Prin cuvintele articolului al treilea al Simbolului Credinței și Icoana din spate, noi mărturisim, că: Credem în Dumnezeu Fiul, Carele S-a născut din Tatăl Ceresc, fără de mamă mai-nainte de toți vecii, iar la plinirea vremilor rânduite, S-a pogorât din cer, S-a întrupat de la Duhul Sfânt, prin umbrirea Celui Prea Înalt și S-a născut fără de tată pământesc din pururea Fecioara Maria. *„La început era Cuvântul, și Cuvântul era la Dumnezeu și Dumnezeu era Cuvântul..."*. „Cuvântul Trup S-a făcut și S-a sălășluit întru noi"(n). „M-am pogorât din cer, ca să fac voia Tatălui Meu... Ieșit-am de la Tatăl și am venit pe lume... Părinte, proslăvește-Mă la Tine însuți, cu mărirea care am avut-o la Tine, mai-înainte până a nu fi lumea"(o). Iată Pruncul Meu pe Carele am ales, Iubitul Meu, întru Care a binevenit Sufletul Meu, pune-voi Duhul Meu peste Dânsul"(p). „Domnul M-a născut pe Mine mai înainte de a urzi munții și toate dealurile..."(r). „Iată, Fecioara va lua în pântece și va naște Fiu și va chema numele Lui Emanoil... Prunc S-a născut nouă Fiul și S-a dat nouă, a Căruia stăpânire e peste umărul Lui. El se cheamă Înger de mare sfat, Sfetnic minunat, Dumnezeu tare, biruitor, Domn păcii, Părintele veacului viitor. Stăpânirea Lui n-are hotar, e nemărginită, e veșnică... Iată Dumnezeul meu și Mântuitorul meu, nădăjdui-voi spre Dânsul și mă voi mântui. Nu mă voi

(j) Mt. 15_{16}; Ioan 6_{69}; 17_3; 20_{21}; 1 Cor 8_6; 1 Ioan 5_1; (l) Ioan 12_{46}; 3_{19}; 8_{12}; 9_5; 12_{35-36}; 1^8; 2 Cor. 4_6; (m) Ioan 1_{2-10}; 1 Cor. 8_6; Efs. 1_{10}; 3_9; Cols. 1_{16}; Evr. 1_2; (n) Lc. 1_{26-38}; 2; Mt. 1; 2; (o) Ioan 1_{1-13}; 6_{38}; 8_{58}; 3_{31}; 17_{5-8}; (p) Mt. 12_{18}; Is. 11_2; 42; (r) Prov. Sol. 8_{22-25};

teme, pentru că mărirea mea și lauda mea este Domnul și S-a făcut mie spre mântuire... Iată Dumnezeu nostru în Care am nădăjduit și ne va mântui pe noi. Acesta este Domnul, așteptatu-L-am pe El și ne vom bucura și ne vom veseli de mântuirea noastră"(s).

Art.4. Prin cuvintele articolului patru al Simbolului Credinței, noi credem și mărturisim, că Mântuitorul pentru mântuirea noastră, în zilele guvernatorului Pilat din Pont, a pătimit, S-a răstignit, a murit crucificat și S-a îngropat, biruind puterea blestemului strămoșesc, a păcatului, a diavolului, a morții și a iadului. „Vai sufletului lor, că ei au sfătuit rău asupra Lui, zicând: „Să legăm pe Cel drept..."(t)". „Chipul Lui a fost necinstit... Om ce era în bătaie și știind răbda durere, că S-a schimbat Fața Lui, defăimat a fost și nesocotit... El pentru noi a răbdat durere și necaz... Ca o oaie la junghiere s-a adus și ca un miel fără de glas înaintea celui ce-l tunde, așa nu-și deschide gura Sa... Sufletul Lui s-a dat la moarte și cu cei fărădelge S-a

(s) Is. 7_{13}; 9_{6-7}; 11_2; 12_2; 25_9; (t) Is. 3^{8-9};

socotit. El păcatele multora a purtat și pentru fărădelegile lor S-a dat"(u). „Poporul Meu, ce am făcut ție, sau cu ce te-am întristat!?"(v). „Fiul Omului va pătimi mult și va fi lepădat de neamul acesta..."(z). „Iisus S-a dat pe Sine pentru noi aducere și jertfă lui Dumnezeu întru miros de bună mireasmă... Pentru a sfinți pe popor, El a pătimit afară de poartă"(x).

Art. 5. Prin cuvintele articolului cinci al Simbolului Credinței, noi credem și mărturisim, că: Mântuitorul Hristos, prădând iadul și liberând pe toți drepții dintr-însul, a înviat din mormânt ca un Dumnezeu. „Deschisu-Ți-s-au Ție de frică porțile morții, și portarii iadului văzându-Te pe Tine s-au spăimântat"(a). „Înghițit-a moartea biruind și iarăși a luat Dumnezeu toată lacrima de la toată fața"(b). *„Acu, Mă voi scula* — zice Domnul — *și Mă voi mări și Mă voi înălța"*(c).

(u) Is. $53_{3-4,7}$; comp. Ier. 11_{19}; 18_{23}; Iov. 19_{19}; Ps. 68_{25}; 21_{20}; 88_{38}; 93_{21}; 104_{18}; 105_{38}; (v) Mih. 6_3; (z) Mt. 17_{12}; 16_{21}; Lc. 17_{25}; (x) Mt. 26; 27; Mc. 14; 15; Lc. 22; 23; Ioan 18; 19; (a) Iov. 38_{17}; (b) Is. 25_8; (c) Is. 33_{10};

„Așteaptă-Mă pe Mine în ziua învierii Mele, spre mărturie..."(d). Drepții repausați de multe veacuri, ieșind din mormânturi, după învierea Lui, au venit în sfânta cetate și s-au arătat multora(e). Iisus după ce a înviat, dimineața în ziua întâi a Sâmbetelor (Duminică), s-a arătat Mariei Magdalinei, femeilor mironosițe, Apostolilor Luca și Cleopa, Simon-Petru

și celor 10 Apostoli, apoi și Apostolului Toma și la peste cinci sute de credincioși...(f).

Art. 6. Prin cuvintele articolului șase al Simbolului Credinței, noi credem și mărturisim, că: Mântuitorul Joi a 40-a zi după Învierea Sa din morți, s-a înălțat la ceruri și șade deadreapta Tatălui. „Voi ați păcătuit păcat mare, și acum Eu Mă voi sui către Dumnezeu, ca să Mă rog pentru păcatul vostru"(g). El S-a suit peste Heruvimi și a sburat, sburat-a peste

(d) Sofonia 3_8; (e) Mt. 27_{52-53}; (f) Mt. 28; Mc. 16; Lc. 24; 1 Ioan 20; 21; F.Ap. 1_{1-8}; 2_{24-32}; 3_{15}; 4_{10-32}; 1 Cor. 1_4; 15_{1-8}; Apc. 2_8; (g) Eș. 32^{30}; comp. 1 Tim. 2^5; Evr. 8^6; 9^{15};

aripile vânturilor(h). „Ridicați-vă porțile cele veșnice și va intra Împăratul Slavei... Suitu-S-au Domnul întru strigare... Înalță-Te peste ceruri Dumnezeule și peste tot pământul Slava Ta"(i). Domnul după ce a grăit cu Apostolii, i-a binecuvântat pe ei, S-a depărtat de la dânșii și S-a înălțat la cer și a șezut deadreapta lui Dumnezeu(j). „Nimenea nu s-a suit în cer, fără numai Fiul Omului, Care este în cer"(l). Mântuitorul s-a suit la cer cu corpul omenesc; iar ca Dumnezeu El totdeauna a fost și este în ceruri și în tot locul.

„Să nu gândești că, pentru că zice, că șade Fiul deadreapta Tatălui, pentru aceea are întâietate și dreaptă Tatăl. Departe cu cugetarea aceasta! Căci cum se poate, Cel nemărginit a avea loc deadreapta? Dreapta și stânga este a celor mărginiți împrejur. Când zicem *„Dreapta Tatălui"* noi înțelegem Slava, cinstea, gloria Dumnezeirii, după care Fiul lui Dumnezeu

(h) Ps. 17^{12}; (i) Ps. 23^{7-10}; 46^{5}; 56^{7-14}; 20^{14}; 67^{34}; 96^{9-10}; 106^{26}; 107^{5}; 112^{5}; Is. 52^{13}; 66^{1}; Tovit 12^{19}; 3 Macab 2^{13}; (j) Mc. 16^{19}; Lc. 24^{50-53}; (l) Ioan 3^{13-14}; Apc. 12^{6};

fiind mai-nainte de veci Dumnezeu de o Ființă cu Tatăl, întrupându-Se în vremile din urmă, șade trupește în ceruri, slăvindu-Se Trupul Lui împreună cu Dumnezeirea(m).

Art. 7. Prin cuvintele articolului șapte al Simbolului Credinței, noi credem și mărturisim că, Mântuitorul va veni iarăși cu Trupul cu multă Slavă Dumnezeească, putere și stăpânire asupra întregii zidiri. Atunci va judeca toată lumea, de la primul om, până la ultimul om, care s-a născut și

a viețuit pe pământul acesta. „Bărbați Galileeni! — au zis Îngerii Apostolilor în vremea înălțării — ce stați privind spre cer? Acest Iisus, Care S-a înălțat de la voi la cer, așa va veni, precum L-ați văzut mergând la cer..."(n). „Vine ceasul și acum este, când toți morții cei din mormânturi vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu, și vor ieși cei ce au făcut cele bune întru învierea vieții; iar cei ce au făcut cele rele întru învierea osândirii...". Am

(m) Vezi Damaschin cart. IV; (n) F.Ap. 1_{11}; 1 Tes. 4_{16};

văzut pe morți, pe cei mici și pe cei mari, stând înaintea lui Dumnezeu. Atunci cărți s-au deschis, și altă carte s-a deschis, care este a vieții, și s-au judecat morții, fiecărele, din cele scrise în cărțile acelea, după faptele lor...(o). Atunci vor merge cei ce au făcut cele bune în viața veșnică; iar cei ce au făcut cele rele în munca veșnică(p). Împărăția Lui nu va mai avea sfârșit niciodată, că va fi veșnică(r).

Art. 8. Prin cuvintele articolului opt al Simbolului Credinței, noi credem și mărturisim credința noastră în Duhul Sfânt, Domnul de viață Făcătorul, Carele din Tatăl purcede Cela ce împreună cu Tatăl și cu Fiul este închinat și slăvit, Carele a grăit prin Prooroci. „Duhul Domnului a grăit către mine și cuvântul Lui pe limba mea... Duhul cel Dumnezeesc este Cel ce m-a învățat pe mine... Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot, plin este cerul și pământul de mărirea Ta..."(s). „Eu voi ruga pe Tatăl și alt Mângâietor va da vouă, ca să

(o) Apc. 20_{12-13}; (p) Mt. 25 Vezi pe larg despre Judecata particulară și generală Bibl. Ort. N-rii 50-a; 78 și 79; (r) Lc. 1_{33}; Evr. 1_{8}; 2 Petru 1_{11}; Apc. 11_{15};

rămână cu voi în veac, Duhul adevărului... Acela pe voi vă va învăța tot și va aduce aminte vouă despre toate cele ce am grăit vouă..." Iar când va veni Mângâietorul, pe Care Eu Îl voi trimite vouă de la Tatăl, Duhul adevărului, Carele de la Tatăl purcede, Acela va mărturisi pentru Mine, și vă va povățui pe voi la tot adevărul"(t). „Iubiților! Să ne arătăm că suntem carte a lui Hristos, scrisă nu cu cerneală; ci cu Duhul lui Dumnezeu celui viu... Iar căci sunteți fii, a trimis Dumnezeu pe Duhul Fiului Său în inimile voastre... De trăim cu Duhul cu Duhul să și umblăm, că roada Duhului este: dragostea, bucuria, pacea, îndelunga răbdare, bunătatea, facerea de bine, credința, blândețile, înfrânarea poftelor"(u).

Art. 9. Prin cuvintele articolului nouă al Simbolului Credinței noi mărturisim că, suntem într-una Sfântă Sobornicească și Apostolească Biserică. Ea este Mireasa și Trupul mistic, neprihănit și neîntinat al

(s) 2 Împ. 23_2; Iov 33_4; Is. 6; 33_5; 57_{15}; Iez. 37_{1-10}; (t) Ioan 14_{16-26}; 15_{26}; 16_{13}; (u) 2 Cor. 3_3; Gal. 4_6; 5_{25-22};

Domnului nostru Iisus Hristos, Carè-i Capul, Mirele și Stăpânul conducător și purtător de grijă al ei. Ea a păstrat și păstrează în Tezaurul ei Sfânt, Dumnezeeștile învățături, dogme și taine, neștirbite, cu toată scumpătatea. Biserica este adunarea tuturor creștinilor păstrători și următori ai dreptei credințe creștinești. Biserica Spirituală cu cea Materială, este în o așa strânsă legătură, cum e sufletul cu trupul, școlarii cu școala etc. *„Domnul va auzi din Biserica cea Sfântă a Sa glasul meu, strigarea mea întru urechile Lui..."*(v). David a zis către toată adunarea: *„Binecuvântați pe Domnul Dumnezeul nostru!"*. Și a binecuvântat toată adunarea pe Domnul... *„Ales-am și am sfințit Biserica aceasta, ca să fie Numele Meu într-însa în veac... În Biserica Domnului totul grăiește mărire... Eu* — zice Domnul — *voi băga pe ei în Muntele cel Sfânt al Meu și îi voi desfăta pe ei în Casa (Biserica) rugăciunii Mele... că, Casa Mea, Casă de rugăciune se va chema pentru toate neamurile..."*(z). Un an deplin Apostolii s-au adunat în Biserică și au învățat popor mult... *„Luați aminte de voi și de toată turma întru care Duhul Sfânt v-a pus pe voi Episcopi, ca să păstoriți Biserica lui Dumnezeu"*... Voi sunteți Trupul lui Hristos și mădulări în parte, și pe unii a pus Dumnezeu în Biserică: Apostoli, Prooroci, dascăli, puteri, darurile tămăduirilor, ajutorințele, isprăvniciile... Voi sunteți Biserica lui Dumnezeu și Duhul lui Dumnezeu locuiește în voi... De va strica cineva Biserica lui Dumnezeu strica-l-va pe acela Dumnezeu, căci Biserica lui Dumnezeu sfântă este, care sunteți voi... (x). Biserica este Sfântă, fiind spălată în baia botezului, curățită și sfințită cu Sângele Domnului Hristos(a), iar Sobornicească și Apostolicească se numește pentru că stă neclintită, întemeiată pe învățătura dogmatică a Sfintelor Soboare și ale Apostolilor și pentru că ea are și primește pe toate neamurile care îmbrățișează credința ei cea adevărată după cuvântul Mântuitorului, care zice: *„Pe cel ce vine la Mine nu-l voi scoate afara"*(b).

Art. 10. Prin cuvintele articolului zece al Simbolului Credinței, noi credem și mărturisim credința noastră într-un (singur, unic) botez, însoțit de iertarea păcatelor, care se săvârșește în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, prin trei afundări în apă după evanghelicească și Dumnezeeasca predanie. Botezul se săvârșește prin 3 afundări, care ne amintesc că: noi murim, ne îngropăm, și înviem cu Hristos. Precum omul se naște o singură dată din pântecele mamei sale, tot așa și sufletește se

---

(v) 2 Împ. 22_{7}; 1 Paral. 29_{20}; II Paral. 6; 7_{1-16}; Ps. 28_{9}; (z) Is. 56_{1}; (x) F.Ap. 11_{26}; 20_{28}; 1 Cor. 12_{27-28}; 3_{16-17}; comp. 1 Tim 3_{13}; Evr. 2_{12}; 3_{6}; Iac. 5_{14}; Apc. 2_{7-23}; 7_{15}; 11_{1-19}; $21_{3,10,14}$; (a) Ioan 3_{3-8}; Rom. 6_{3-13}; Gal. 3_{27}; 1 Cor. 6_{11}; 1 Ioan 1_{7}; apc. 5_{9-10}; 7_{9-17}; (b) Ioan 6_{27};

naște (botează) numai o singură dată în numele Unicului Dumnezeu, preaslăvit în trei Ipostasuri. Cei botezați odată după rânduiala Sf. Biserici Ortodoxe, care se mai botează iarăși, răstignesc loruși pe Domnul Iisus Hristos, de atâtea ori de câte ori se botează sau mai bine zis se desbotează. Aceștia în ziua judecății vor fi osândiți cu evreii, care au persecutat și răstignit pe Domnul. „Când vor intra în Cortul Sfânt, se vor spăla cu apă ca să nu moară..."(c). „Mergi de te spală în Iordan și se va însănătoși trupul

tău și se va curăți..."(d). *„Amin, amin, grăiesc vouă: De nu se va naște cineva de sus, din apă și din Duh, nu va putea să intre întru Împărăția lui Dumnezeu. Ce este născut din trup, trup este; și ce este născut din Duh, Duh este... Mergeți și învățați toate neamurile, botezându-le pe ele în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, învățându-le pe ele să păzească toate câte am poruncit vouă. Și iată, Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului. Amin..."*(e). „Au doară poate cineva

(c) Es. 30_{20-25}; 40_{9-12}; (d) 4 Împ. 5_{10}; Zah. 4_2; (e) Ioan 3_{3-8}; Mt. 28_{19-20}; comp. 1 Cor. 15_{26-52};

opri apa, ca să nu se boteze, aceștia care au luat Duh Sfânt?...". „Auzind propoveduirea mulți dintre Corinteni credeau și se botezau, în numele Domnului Iisus..."(f). „Câți întru Hristos ne-am botezat, în Hristos ne-am îmbrăcat..."(g). *„Un Domn, o Credință, un Botez"*(h).

Art. 11. Prin cuvintele articolului unsprezece al Simbolului Credinței, noi credem și mărturisim credința noastră în învierea morților, prefacerea lumii, când partea omului cea muritoare, trupul, se va îmbrăca în nemurire

și cea stricăcioasă în nestricăcioasă. Aceasta o dovedește Dumnezeeasca Scriptură cu Proorocul Ilie înviind pe fiul mort al femeii din Sarepta Sidonului(i), Elisei înviind pe fiul mort al Somanitencei, și al unui mort care s-a atins de oasele lui(j), cu Mântuitorul înviind din morți pe fiica lui Iair, fiul văduvei din Nain, Lazăr cel de patru zile mort, îngropat și intrat în

(f) F.Ap. 18_9; 19_4; 22_{16}; (g) Rom. 6_3; 1 Cor. 12_{13}; Gal. 3_{27}; comp. Cols. 2_{12}; Tit. 3_5; 1 Petru 3_{21}; (h) Efs. 4_{3-5}; (i) 3 Împ. 17; (j) 4 Împ. 4_{8-287}; 8_{5-6};

putrefacție, cu mulți drepți înviați la moartea Lui și cu învierea Lui, cu Petru înviind pe Tavita, Pavel înviind pe Eutih și alți Sfinți, Apostoli, Mărturisitori și Cuvioși, care au înviat mulți morți(l). *„Acestea zice Domnul Dumnezeu: din cele patru vânturi vino Duhule și suflă peste morții aceștia și să învieze!... Și a intrat într-înșii Duh și au înviat, și au stătut pe picioarele lor mulțime multă foarte..."*(m). *„Eu voi deschide mormintele voastre și voi scoate pe voi din mormintele voastre...". „Mulți din cei ce dormeau în țărâna pământului se vor scula, unii la viața veșnică; iar alții la ocară și osândă veșnică..."*(n). *„De n-ar fi avut nădejde, cum că vor învia, cel ce mai înainte au fost căzut, deșert și de râs lucru ar fi a se mai ruga cineva pentru cei morți..."*(o). *„Amin, amin, grăiesc vouă* — adeverește Mântuitorul, *că vine ceasul și acum este, când morții vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu... și vor ieși cei ce au făcut cele bune întru învierea vieții; iar cei ce au făcut cele rele întru învierea judecății... Eu îi voi învia pe ei în ziua cea de apoi..."*(p). Învierea morților este asemenea cu semănarea grăunțelor în pământ. „Semănă-se întru stricăciune, sculase-va întru nestricăciune...". Când trâmbița judecății va trâmbița, morții se vor scula nestricați și noi ne vom schimba (r). Fericit și sfânt este cel ce are parte întru învierea cea dintâi. Peste acesta moartea cea de a doua nu mai are putere..."(s).

Art. 12. Prin cuvintele articolului doisprezece al Simbolului Credinței, noi credem și mărturisim, că, făcând fapte bune, păstrând dreapta credință și săvârșind calea după voia Domnului, ne vom învrednici a deveni moștenitori ai Împărăției lui Dumnezeu, unde veseli, fericiți și îmbrăcați în slavă strălucitoare vom vieți în vecii vecilor. Aceasta reiese din multe dovezi scripturistice, din care dăm, câteva aici spre încredințare. „Una am cerut de la Domnul, aceasta voi căuta: ca să locuiesc în Casa Domnului în toate zilele vieții mele... Locui-voi întru Lăcașul Tău în veci, acoperi-mă-voi întru acoperământul aripilor Tale... Întru pomenire veșnică va fi dreptul... (t). Precum cerul nou și pământul nou, care Eu le fac, rămân înaintea Mea... tot așa vor sta sămânța voastră și numele voastre...(u). Drepții în veac vor fi vii... Împăratul lumii pe noi cei ce murim pentru apărarea legilor noastre, iarăși ne va învia, cu înviere de viața veșnică"(v). „Toți cei ce au lăsat: case, frați, surori, tată, mamă, soție, feciori, holde pentru numele Meu, însutit va lua și viață veșnică

(l) Mt. 9_{18-26}; Lc. 7_{11-18}; Ioan 11. Mt. 27_{52-53}; (m) Iez. $37_{5-9;12,14}$; (n) Dan. $12_{2-4,12}$; (o) 2 Mac. 12_{44}; (p) Ioan 5_{25-29}; $6_{29-40;44;54}$; (r) 1 Cor. 15_{42-52}; (s) Apc. 20_{16}; (t) Ps. 26_7; 60_4; 111_6; (u) Is. 66_{22}; (v) Înț. Sol. 5_{16}; 2 Mac. 7_{9-36};

vor moșteni... Cei ce cred în Mine și Mă iubesc, au viață veșnică...(z). Zidire de la Dumnezeu avem, casă nefăcută de mâini, veșnică în ceruri... Petrecerea noastră este în ceruri... acolo pururea cu Domnul vom fi..."(x). „Atunci drepții vor străluci ca soarele în Împărăția Tatălui lor...". Toți atunci vor fi nemuritori, nestricăcioși, toți ușori alergători în slavă fără osteneală, ca vulturii, subțiri și slăviți, după rânduiala Trupului Domnului nostru Iisus Hristos, Care cu ușurință S-a pogorât din ceruri: în naștere a păstrat fecioria Maicii Sale, a umblat ușor ca o

umbră pe apele mării, a ieșit din mormânt nestricând pecețile, a trecut prin ușile încuiate la ucenicii Săi fără a strica ceva din casă, S-a înălțat la ceruri cu o uimitoare ușurință. Toți vom crește la măsură de bărbat desăvârșit, la măsura vârstei împlinirei lui Hristos... și Îl vom vedea precum El este... față către față... și ne vom îndestula de slava Lui, auzind și văzând, câte ochiul n-a văzut, urechea n-a auzit, și la inima

(z) Mt. 19_{29}; Ioan $6_{47\text{-}54}$; 10_{28}; 17_{2}; (x) 2 Cor. 5^{1}; Filip 3^{20}; 1 Tes. 4^{17};

omului nu s-au suit câte a pregătit Dumnezeu celor ce-L iubesc pe Dânsul, în nemărginitele veacuri..."(y); (†).

55. **Când s-a făcut și se face în Sf. Biserică această mărturisire a credinței?** Mărturisirea aceasta, sau Simbolul Credinței, în vechime se rostea numai o singură dată în an, în ziua Vinerei mari din săptămâna Patimilor. În secolul al V-lea se zicea Simbolul Credinței în Biserica Antiohiei. Pe la sfârșitul secolului VI, s-a introdus de către Patriarhul Timotei, a se zice Simbolul Credinței în Biserica Constantinopolului și apoi în toate Bisericile răsăritene. Astfel, treptat, treptat, rânduiala aceasta a mărturisirei credinței prin rostirea Crezului, s-a introdus în întreaga Biserică universală a dreptcredincioșilor creștini. În vremile noastre, după rânduiala bisericească, se rostește Simbolul Credinței de trei ori în zi; la miezo-noptică, la Sf. Liturghie sau la prânzândă și la dupăcinare. Simbolul Credinței se mai rostește și la alte slujbe.

56. **Ce face Preotul în timpul rostirii Simbolului Credinței?** În acest timp Preotul ridică Sf. Aer de pe Sfintele Daruri și îl clatină în sus și în jos deasupra lor. În același timp, el pronunță tainic mărturisirea credinței adică Crezul, dimpreună cu toți credincioșii după cel mai mare. Când sunt mai mulți Preoți ridică cu toții Sf. Aer și-l clatină, rostind fiecare în taină: *Simbolul Credinței.*

57. **Pentru ce ridică Preotul Sf. Aer și-l clatină deasupra Sfintelor Daruri?** Preotul ridică Sf. Aer și-l clatină deasupra Sfintelor daruri, pentru ca credincioșii să facă mărturisirea credinței în fața Mântuitorului și să vadă cu ochii sufletești prezența Lui sub chipul Pâinii și al Vinului sfințite. În același timp și însuși Domnul nostru Iisus Hristos din mijlocul Sfintelor Daruri, privește pe credincioși neacoperit(a).

58. **Ce însemnătate are clătinarea Sf. Aer deasupra Sfintelor Daruri?** Clătinarea Sf. Aer sau a marelui acoperământ sfânt, de către Preot deasupra Sfintelor Darari, însemnează umbrirea Sfintelor Daruri cu puterea și Darul Duhului Sfânt, care este de față, precum și pretutindenea, la plinirea acestor Sfinte Taine. Acest Duh Dumnezeesc mai pe urmă, prin conlucrarea

---

(y) Mt. 13^{43}; Efs. 4^{13}; 1 Cor. 13^{12}; ps. 16. 1 Cor. 2^{9}; 64^{4}; Mt. 25; (†) Vezi explicare pe larg și bine documentată a „Simbolului Credinței" în Mărturisirea Ortodoxă partea I-a, întrebările 1-12; Sim. Tesal, o.c. pg. 271-296; Arh. Ioanichie Evantias o.c. pg. 88-108; Gh. Joandrea, Simbolul Credinței din cuvintele și înțelesul Scripturii pg. 3-162; Pr. I. Mihălcescu, Catehismul Ortodox; (a) S.Tes. o.c. după Dr. V. Mitrofanovici, Liturgica, o.c. pg. 507;

Lui cu puterea Tatălui Ceresc, le va desăvârși, prefăcându-le în însuși Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos.

Arătări Dumnezeești. Prin umbrirea și conlucrarea Duhului Sfânt cu puterea Tatălui Ceresc, S-a întrupat Dumnezeu Cuvântul în pântecele cel pururea fecioresc al Prea Sfintei Fecioarei Maria. Arhanghelul Gavriil trimisul Tatălui Ceresc, a zis P.S. Fecioarei Maria: „Duhul Sfânt se va pogorî peste Tine și puterea Celui de sus Te va umbri, pentru aceasta și Sfântul Care se va naște din Tine, se va chema Fiul lui Dumnezeu... Iată vei zămisli în pântece și vei naște Fiu și vei chema numele Lui Iisus. Acesta va fi mare și Fiul Celui de sus se va chema, și-I va da Lui Domnul Dumnezeu Scaunul lui David tatăl lui. El va împărăți peste casa lui Iacob în veci și Împărăției Lui nu va fi sfârșit" (b). În acel timp, când P.S. Fecioară a primit cuvântul, zicând: *„Iată roaba Domnului, fie Mie după cuvântul tău"*, s-a întrupat Cuvântul lui Dumnezeu în pântecele Ei.

Această mare minune s-a lucrat de Dumnezeu Tatăl și Duhul Sfânt. Ea pentru cei ce cred este viață; iar pentru îndoielnici și necredincioși, e o piatră de poticnire și apoi moarte. Minunea aceasta mare, nemărginită și necuprinsă de mintea omenească, care s-a făcut cu întruparea Dumnezeescului Fiu, Care este nemărginit, în mărginitul corp al P.S. Fecioarei Maria, se face și aici la Dumnezeescul Altar, întrupându-Se în Pâinea și Vinul aduse, sfințite și puse înaintea Dumnezeirii. Lucrarea aceasta a pogorârei și a umbrirei Duhului Sfânt peste Sfintele Daruri, o vedem în mai multe locuri ale Dumnezeeștilor Scripturi. Astfel de minunatele lucrări ale Dumnezeirei le vedem și în V.T.

Duhul lui Dumnezeu a umbrit și a apărat de Israeliți de Egipteni care îi urmăreau, fugărindu-i să-i prindă spre a-i robi iarăși. „Domnul mergea înaintea lor, ziua într-un stâlp de nor, ca să-i călăuzească pe drum iar noaptea într-un stâlp de foc, ca să-i lumineze, pentru ca să meargă ziua și noaptea... Îngerul lui Dumnezeu, care mergea înaintea taberei lui Israil, și-a schimbat locul, și a mers înapoia lor, și stâlpul de nor care mergea înaintea lor, și-a schimbat locul și a stat înapoia lor. El s-a așezat între tabăra Egiptenilor și tabăra lui Israil. Nourul acesta pe o parte era întunecos; iar pe cealaltă parte lumina noaptea. Și toată noaptea cele două tabere nu s-au apropiat una de alta. Moisi și-a întins mâna spre mare. Și Domnul a pus Marea în mișcare printr-un vânt de răsărit, care a suflat cu putere toată noaptea; el a uscat Marea și apele s-au despărțit în două. Fiii lui Israil au trecut prin mijlocul Mării ca pe uscat, și apele stăteau ca un zid, la dreapta

(b) Lc. $1^{35,30,33}$; Comp. Mt. 17^{5}; 1^{19-24};

și la stânga lor. Egiptenii i-au urmărit; și toți caii lui Faraon, carele și călăreții lui au intrat în mijlocul Mării. În straja dimineții, Domnul din Stâlpul de foc și de nor S-a uitat spre tabăra Egiptenilor, și a aruncat învălmășeală în tabăra Egiptenilor. A scos roatele carelor și le-a îngreunat mersul. Egiptenii au zis atunci: „Haidem să fugim dinaintea lui Israil, căci Domnul se luptă pentru el împotriva Egiptenilor..."(c).

„Solomon s-a așezat în genunchi înaintea Altarului Domnului, în fața întregii adunări a lui Israil și întinzându-și mâinile spre cer, s-a rugat, zicând: „Doamne Dumnezeul meu, ia aminte spre rugăciunea mea și spre cererea mea Doamne Dumnezeul lui Israil, ca să auzi cererea și rugăciunea cu care se roagă robul Tău înaintea ta către Tine astăzi. Să fie ochii Tăi deschiși spre casa aceasta ziua și noaptea, spre locul de care ai zis: fi-va numele Meu acolo, ca să auzi rugăciunea cu care se roagă robul Tău în locul acesta, ziua și noaptea. Și să asculți cererea robului Tău și a poporului Tău Israil ori câte vor cere în locul acesta, și Tu să auzi în locul Locuinței Tale în cer, și să faci, și milostiv să fii. Oricâte va greși fiecare aproapelui său, și va lua peste sine blestem, cu care s-a blestemat pe sine, de va veni și se va mărturisi înaintea jertfelnicului Tău în casa aceasta, Tu să-l asculți din cer, și să faci și să judeci pe poporul Tău Israil, și să răsplătești celui ce face fărădelege;

(c) Eș. 13^{21-22}; 14^{19-31}; 15;

să-i dai calea lui peste capul lui, și să îndreptezi pe cel drept, să-i dai lui după dreptatea lui. Când va cădea poporul Tău Israil înaintea vrăjmașilor, pentru că au păcătuit înaintea Ta, de se vor întoarce și se vor mărturisi numelui Tău și se vor ruga și vor cere iertăciune în Casa aceasta, Tu să-i auzi pe ei din cer, și milostiv să fii spre păcatele poporului Tău Israil, și să-i întorci pe el la pământul care l-ai dat părinților lor.

Când se va închide și nu va ploua, pentru că au păcătuit înaintea Ta, de se vor ruga spre locul acesta și se vor mărturisi numelui Tău și se vor întoarce de la păcatele sale, când vei smeri pe dânșii, să-i asculți din cer, și milostiv să fii păcatelor robului Tău și poporului Tău Israil, și să le arăți lor calea cea bună, pe care să umble, și să dai ploaie pe pământul Tău, care l-ai dat moștenire poporului Tău. Când va fi foamete sau moarte sau arsură sau omidă sau pălitură, și când îl va necăji pe el vrăjmașul lui în vre-o cetate de ale lui, toată întâmplarea, toată durerea, toată rugăciunea și toată cererea care va face fiece om va cunoaște fiecare rana inimii lui, și se va tinde mâinile sale spre Casa aceasta, Tu să-i asculți din cer, din Locașul Tău cel Sfânt, și milostiv să fii, și să faci, și să dai omului după toate căile lui, precum vei cunoaște inima lui, că Tu singur știi inima tuturor fiilor oamenilor. Ca să se teamă de Tine în toate zilele, în care trăiesc pe pământul ce l-ai dat părinților noștri.

Și celui străin care nu este din poporul Tău acesta Israil, ci va veni din pământ de departe pentru numele Tău; că vor auzi numele Tău cel mare și mâna Ta cea tare și brațul Tău cel înalt și vor veni și se vor ruga la locul acesta. Tu să-l asculți din cer din Locașul Tău cel Sfânt, și să faci după toate câte te va ruga cel străin, ca să cunoască toate popoarele pământului Tău, și să se teamă de Tine, ca și poporul Tău Israil, și să cunoască, cum că numele Tău s-a chemat peste Casa aceasta, care am zidit. Când va ieși poporul Tău la război asupra vrăjmașilor săi în calea, pe care vei trimite pe ei, și se vor ruga întru numele Domnului spre cetatea aceasta, care o ai ales, și spre Casa care o am zidit numelui Tău. Tu să asculți din cer rugăciunea lor și cererea lor, și să-i îndrepți pe ei. Când vor greși Ție, că nu este om care să nu greșească, și vei bate pe ei, și-i vei da pe ei înaintea vrăjmașilor, și-i vor robi pe ei cei ce robesc, în pământ departe sau aproape, de se vor pocăi cu inima sa în pământul în care s-au dus robi, și se vor întoarce și se vor ruga Ție în pământul robiei lor, zicând: greșit-am, nelegiuit-am, strâmbătate am făcut, și se vor întoarce la Tine cu toată inima lor și cu tot sufletul lor în pământul vrăjmașilor lor, unde i-ai mutat pe ei, și se vor ruga către Tine spre pământul lor, care l-ai dat părinților lor, și spre cetatea care o ai ales și spre Casa care o am zidit numelui Tău, să asculți din cer din Locașul Tău cel Sfânt rugăciunea lor și cererea lor, și să faci dreptatea lor.

Și milostiv să fii nedreptăților lor, care au greșit Ție, și tuturor strâmbătăților lor cu care Ți-au greșit, și să-i faci pe ei să afle îndurare înaintea celor ce i-au robit pe ei, și să le fie milă de ei. Că poporul Tău și moștenirea Ta sunt, pe care i-ai scos din pământul Egiptului din cuptorul cel de fier. Să fie ochii Tăi și urechile Tale deschise spre rugăciunea robului Tău și spre rugăciunea poporului Tău Israil, ca să-i asculți pe ei întru toate care se vor ruga Ție. Că Tu i-ai ales pe ei moștenire Ție din toate neamurile pământului, precum ai grăit prin mâna robului Tău Moisi, când ai scos Tu pe părinții noștri din pământul Egiptului, Doamne! Doamne!"

După ce Solomon și-a isprăvit rugăciunea s-a pogorât foc din cer, a mistuit arderea de tot și jertfele și Slava Domnului a umplut Casa Lui... Domnul i s-a arătat lui Solomon și mi-a zis: „Îți ascult rugăciunea și cererea pe care Mi-ai făcut-o. Eu sfințesc Casa aceasta pe care tu ai zidit-o ca să pui în ea pentru totdeauna Numele Meu. Ochii Mei, inima Mea va fi acolo pe vecie, Eu voi asculta rugăciunile ce se vor face într-însa și voi împlini cererile celor ce vor cere cu credință cele de folos" (3 Împ. $8^{22,28,53}$; 9^{3}; 1 Paral. 6^{12-42}; $7^{1,12-18}$).

„După ce Moisi a lucrat, așezat și sfințit cortul mărturiei, atunci norul — Dumnezeesc — a acoperit Cortul întâlnirei și Slava lui Dumnezeu a umplut cortul. Moisi nu putea să intre în cortul întâlnirei pentru că norul stătea deasupra lui și Slava Domnului umplea cortul. Cât timp au ținut călătoriile lor, fiii lui Israil porneau numai când se ridica norul deasupra cortului. Și când nu se ridica norul, nu porneau, până ce nu se ridica. Norul Domnului era deasupra cortului ziua; iar noaptea era un foc înaintea întregei case a lui Israil, în timpul tuturor călătoriilor lor"(d).

După ce împăratul Solomon a edificat mărețul Templu din Ierusalim, s-a hotărât ca să aducă Chivotul Sfânt din cortul mărturiei și să-l bage în Sfânta Sfintelor din Templu cu mare ceremonie. În acest scop, a adunat înaintea lui în Ierusalim pe bătrânii lui Israil, cu toate căpeteniile semințiilor lui Israil. Când au venit toți bătrânii poporului Israelit, Preoții au ridicat Chivotul. Au adus Chivotul Domnului, cortul întâlnirei și toate uneltele sfinte, care erau în cort; Preoții și leviții le-au adus. Împăratul Solomon și toată adunarea lui Israil chemată la el, au stătut înaintea chivotului. Au jertfit oi și boi, care n-au putut fi nici numărați, nici socotiți, din pricina mulțimei lor. Preoții au dus chivotul legământului Domnului la locul lui, în locul prea sfânt al casei, în Sfânta Sfintelor, sub aripile Heruvimilor. Căci Heruvimii aveau aripile întinse peste locul chivotului și acopereau chivotul și drugii lui pe deasupra. Se dăduse drugilor o așa lungime încât capetele lor se vedeau din locul sfânt, dar nu se vedea de-afară. Ei au fost acolo până în ziua de astăzi... În clipa când au ieșit Preoții din locul sfânt, norul a umplut Casa Domnului. Preoții n-au putut să rămână acolo să facă slujba, din pricina norului; căci Slava Domnului umpluse Casa — Templul — Domnului..."(e).

Duhul Sfânt s-a pogorât din cer în chip de porumb trupesc, peste Domnul Iisus Hristos, când S-a botezat în Iordan, a stătut și a rămas peste El; „În zilele acelea, dacă s-a botezat tot norodul, a venit Iisus din Galileea către Ioan la Iordan, ca să se boteze de la dânsul. Iar Ioan îl oprea pe El, zicând: „Eu am trebuință să mă botez de Tine, și Tu vii la mine?". Iisus răspunzând, a zis către el: „Lasă acum, că așa este cu cuviință nouă, ca să se plinească toată dreptatea!". Atunci Ioan L-a lăsat pe el. Botezându-Se Iisus, îndată a ieșit din apă. Botezându-Se și rugându-Se El, iată, I s-au deschis Lui Cerurile, și a văzut pe Duhul lui Dumnezeu cu chip trupesc, ca un Porumb, pogorându-Se și viind peste Dânsul. Și iată, glas din cer s-a

---

(d) Eș. 40^{34-38}; comp. Eș. 29^{43}; Levit. 16^{2}; Num. 9^{15-17}; 10^{11}; Neem. 9^{19}; 3 Împ. 8^{10-11}; (e) 3 Împ. 88_{1-11}; 2 Paral 5_{13-14}; 7^{2}; comp. Is. 6^{4}; Iez. 8; 9; Agheu 2^{7}; Apc. 15^{8};

făcut, zicând: „Tu ești Fiul Meu cel iubit, întru Tine am binevoit"(f). Duhul Sfânt S-a pogorât din cer în chip de nor luminos asupra Domnului Hristos câns S-a schimbat la Față, umbrindu-L pe El și pe ucenicii Lui. „La opt zile... Iisus a luat cu Sine pe Petru, pe Iacob și pe Ioan fratele lui, și i-au suit pe ei într-un munte înalt deosebit, singuri, ca să se roage. Pe când se ruga El, S-a schimbat la Față înaintea lor. Chipul Lui S-a făcut altul și a strălucit Fața Lui ca soarele; iar hainele Lui s-au făcut albe foarte, ca zăpada, în ce chip nălbitorul pe pământ nu poate să înălbească. Și iată, doi bărbați vorbeau cu Dânsul, care erau Moisi și Ilie, care arătându-se în slavă, grăiau de ieșirea Lui, pe care vrea să o plinească în Ierusalim. Petru și cei ce erau cu Dânsul erau îngreunați de somn. Desteptându-se ei, au văzut Slava Lui și pe cei doi bărbați stând împreună cu Dânsul. Atunci a zis Petru către Iisus: „Învățătorule! bine este nouă a fi aici. De voiești, să facem trei colibi: Ție una, lui Moisi una și lui Ilie una". Neștiind ce grăia, că erau înfricoșați. Încă grăind el, iată nor luminos i-a umbrit pe ei și s-au spăimântat când au intrat și ei în nor. Atunci un glas s-a auzit venind din nor, zicând: *„Acesta este Fiul meu, cel iubit întru Care am binevoit, pe Acesta să-L ascultați..."*(g).

Duhul Sfânt S-a pogorât la cincizeci de zile după Învierea Domnului, ca o suflare de vifor ce vine repede, și a umbrit și împuternicit cu puterea Sa Dumnezeească pe Sfinții Apostoli, stând deasupra capetelor lor în chip de limbi de foc. „În dimineața zilei a cincizecea după Înviere, toți ucenicii erau adunați într-un loc. Atunci s-a făcut fără de veste sunet din cer, ca o suflare de vifor ce vine repede și a umplut toată casa unde ședeau. În același timp li s-au arătat niște limbi de foc, care s-au împărțit și s-au lăsat peste fiecare din ei, și s-au umplut toți de Duh Sfânt și au început a grăi în alte limbi, precum le da lor Duhul să grăiască"(h).

Tot astfel și aici, la clătinarea Sf. Aer deasupra Sfintelor Daruri, credincioșii care au ochii sufletului deschiși, văd pe Duhul Sfânt umbrind Sfintele Daruri puse înainte, care urmează să se prefacă în Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos, spre a ni se da nouă pentru iertarea păcatelor și viața veșnică.

Clerici acoperiți de foc Dumnezeesc în timpul Sfintei Liturghii

Sf. Eftimie cel Mare și C. Dometian acoperiți cu un foc ceresc, care ca o pânză acoperea Sf. Altar. Acest luminat Eftimie, după doi ani întorcându-se de la Ruva la lavră, într-o Sfântă Duminică aducea Jertfa cea

(f) Mt. 3_{13-17}; Mc. 1_{9-11}; Lc. 3^{21-22}; Ioan 1^{30-34}; (g) Mt. 17^{1-13}; Mc. 9^{2-12}; (h) F.Ap. 2^{1-2};

fără de sânge lui Dumnezeu, dar Dometian sta deadreapta Jertfelnicului, și ținea ripida cea liturghicească. Deci, prinosul săvârșindu-se, Terevon Saracinul stând aproape de jertfelnic, având mâinile rezemate pe colțul Altarului, vede fără de veste că pogorându-se foc din cer, s-a întins deasupra Jertfelnicului, ca o pânză, și a acoperit pe Marele Eftimie, cum și pe fericitul Dometian, și a rămas de la începutul doxologiei celei întreit sfinte, până la împlinirea ei.

Iar această minune nimeni n-a văzut-o, fără numai cei ce erau înlăuntrul focului, Terevon și Gavriil, fratele lui Hrisip, care era famen din naștere, și la douăzeci și cinci de ani atunci se apropiase de Biserică întâi, precum mi-a povestit Ava Chiriac pustnicul, învățând aceasta cu dinadinsul de la Terevon și de la Gavriil. Deci, de frică, Terevon a fugit înapoi, și de atunci n-a mai îndrăznit a se rezema pe colțul Altarului, după obiceiul ce avea, făcând aceasta cu îndrăzneală și cu semeție, în vremea Proscomidiei, ci înapoi lângă ușe, sta cu frică și cu evlavie, în vremea slujbei, după porunca ce zice, *că se cade a fi cucernici fiii lui Israil și nu defăimători*...(†).

Cuviosul Teodor vedea aevea în timpul Sf. Liturghii pe Duhul Sfânt în formă de pânză și porfiră luminată, pogorându-se deasupra Sf. Daruri pe care le acoperea. Cuviosul Teodor izbăvindu-se de greutatea episcopiei, s-a umplut de negrăită bucurie, văzându-se liber de gâlcevi și de grijile cele multe. Ducându-se la Mănăstirea sa, a stat în chilie, liniștindu-se; apoi petrecea viața sa cea obișnuită în nevoință pustnicească. Adeseori săvârșea Dumnezeeștile Slujbe, aducând lui Dumnezeu Jertfe fără de sânge. Și se învrednicea acest plăcut a lui Dumnezeu în vremea Liturghiei, că vedea Darul Sfântului Duh, în asemănare de pânză și în chip de porfiră prea luminat, care se pogora de sus peste Sfintele Daruri și le acoperea; despre care lucru a spus unuia din cei împreună slujitori ai săi, Ieromonahului Iulian, bărbat duhovnicesc și îmbunătățit, fiind silit de acela cu stăruitoare rugăminte. Când venea aceia, se umplea de negrăită veselie duhovnicească, și fața lui cea cinstită strălucea cu o mare lumină și se schimba. Preoții și Diaconii care slujeau cu el, văzând în fața lui o Dumnezeească strălucire, se spăimântau(††).

Sf. Simion, 42 de ani la slujbă era acoperit de o lumină cerească când slujea Sfânta Liturghie. În vremea când Arhiereul zicea rugăciunea deasupra capului său, și el era îngenunchiat, a văzut pe Duhul Sfânt că s-a pogorât ca o lumină și a umbrit sfântul său cap; pe care lumină a văzut-o

(†) V.Sf. o.c. 20 a I-a, pg. 1034-5; (††) V.Sf. luna Aprilie o.c. pg. 639;

totdeauna în cei 42 de ani ai preoției sale, care se pogora când slujea; și spunea singur aceasta, dar zicea că a văzut-o la altul, ascunzându-se pe sine, pentru smerita cugetare, fugind de slava oamenilor. Pentru aceasta de multe ori fiind întrebat de unii: cum trebuie să fie Preotul? El cu lacrimi le răspundea, zicând: „Vai mie fraților, ce mă întrebați despre aceasta? Lucrul acesta este înfricoșat celor ce vor să-l afle. Eu nu sunt vrednic să fiu Preot, știu însă bine cum trebuie să fie Preotul. El întâi trebuie să fie curat, nu numai cu trupul, ci și cu sufletul, fără păcat, smerit cu oamenii, și zdrobit în inima sa; apoi când lucrează cele Sfinte, este dator să privească cu mintea pe Dumnezeu și cu ochii Darurile cele puse înainte; să aibă în inima sa pe însuși Hristos, Care se află acolo nevăzut, ca astfel să poată cu îndrăzneală să vorbească cu Dumnezeu Tatăl, ca prieten, și să zică fără osândă: *„Tatăl Nostru"*. Acestea le spunea Sfântul cu multe lacrimi, și îi ruga să nu privească cu necredință această Taină înaltă și înfricoșată, mai înainte de a veni la această stare, prin osteneli și multe nevoințe; ci să se ostenească în fiecare zi cu osârdie, pentru împlinirea poruncilor lui Dumnezeu, și să se pocăiască în fiecare ceas pentru greșeli, nu numai pentru cele săvârșite cu fapta și cu vorba, ci și pentru gândurile cele ascunse ale sufletului; și astfel, cu duh umilit să aducă în fiecare zi Jertfă lui Dumnezeu, pentru sine și pentru cei deaproape; apoi să facă rugăciune pentru toți, căci aceasta este chemarea tainică a noastră, de care se bucură Dumnezeu; și primindu-o pe dânsa întru Jertfelnicul Său cel mai presus de ceruri, ne dă nouă Darul Sfântului Duh".

Într-acest chip povățuia Sfântul pe cei ce-l întrebau, și în astfel de chip slujea; căci avea fața sa așa de strălucitoare și în chip de înger, în vremea slujirii sale, încât nu putea cineva să-l privească bine, precum nu poate cineva să privească soarele. Simion Efeseanul, ucenicul său, zicea că l-a văzut odată în Sf. Liturghie, ca și cum ar fi fost îmbrăcat cu podoabă patriarhicească, adică cu omofor. Iar Meletie, ascultătorul lui, zicea: Că de multe ori vedea pe Sfântul acoperit de un nor luminos, când slujea(†).

Sf. Grigorie la slujba Sf. Liturghii era umbrit de Duhul Sfânt în chip de porumb. Sfântul Grigorie Episcopul Acragandelor, când săvârșea Dumnezeeasca Liturghie, au văzut oarecare din cei vrednici, Darul Sfântului Duh, pogorându-se peste dânsul în chip de Porumbel și umbrindu-l pe dânsul, precum s-a făcut și când l-a hirotonisit Arhiereul. Atunci au fost aduși la Sf. Biserică mulțime de bolnavi, peste care puindu-și mâinile

(†) V.Sf. 31 a X-a, pg. 866-8;

Sfântul Grigorie, le-a dat sănătate, încât se minunau toți și ziceau: „Cu adevărat acesta este asemenea Sfântului Grigorie, făcătorul de minuni al Neocesariei". Deci, s-a făcut mare bucurie în cetate. Sf. Grigorie începând a paște Biserica lui Dumnezeu, avea mare purtare de grijă pentru săraci, iar pe cei bolnavi îi tămăduia și gonea duhurile cele viclene. Tatăl său Hariton nu se depărta de la Sf. Biserică, ziua și noaptea slujind lui Dumnezeu în post și rugăciuni.

Așișderea și maica sa Teodotia, lepădând toată grija vieții, lua aminte la mântuirea sa și slujea bolnavilor; iar pe cei ce sufereau în sărăcie, pe aceia cu mâinile sale îi hrănea și îi învăța. Astfel Sfântul Grigorie împreună cu părinții săi, înfrumusețea Biserica lui Hristos, făcându-se pildă tuturor, prin viața cea plină de fapte bune...

Când a sosit ceasul al nouălea din zi, Patriarhul a poruncit Sfântului Grigorie să săvârșească Dumnezeeasca Liturghie; iar când slujea, mulți din Episcopii cei vrednici, au văzut Darul Sfântului Duh pogorându-se asupra lui Grigorie. Iar după Liturghie patriarhul a dat masă tuturor, și s-au ospătat mâncând și bând, întru slava lui Dumnezeu(†).

59. **Ce însemnează Preotul ridicând Sf. Aer și dându-l la o parte de deasupra Sfintelor Daruri?** Preotul, la cuvintele: „Și a înviat a treia zi după Scripturi...", ridică Sf. Aer și-l dă la o parte de deasupra Sfintelor Daruri. Aici Preotul închipuiește pe Îngerul lui Dumnezeu, Sf. Masă, Mormântul Domnului, Sfintele Daruri Prea Sfântul Trup al Domnului pus înainte în Mormânt și înviind; iar Sf. Aer, piatra care a fost prăvălită de deasupra Mormântului de către Îngerul lui Dumnezeu. Sf. Aer mai însemnează, precum am mai arătat, și văzduhul sau cerurile, pe care Mântuitorul le-a străbătut în timpul Înălțării Sale, și a șezut deadrepta Tatălui.

60. **Ce însemnează preotul sărutând Sf.Aer înainte de a-l da la o parte de deasupra Sfintelor Daruri?** Preotul sărută Sf. Aer în semnul amintirei pogorârei Duhului Sfânt deasupra Sfintelor Daruri descoperite, pregătite pentru sfințirea desăvârșită și transformarea lor în Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos.

(†) V.Sf. 23 a XI-a, pg. 1041-2 și 1072;

CAPITOLUL 7

Sfânta Liturghie a Credincioșilor cu însemnătatea ei

(De la sfârșitul Simbolului Credinței, până la Rugăciunea Domnească)

Cu ajutorul Milostivului Dumnezeu, aici în cartea aceasta, vom vorbi despre Slujba Dumnezeeștei Liturghii a Credincioșilor, care urmează după *„Simbolul Credinței"* și până la Rugăciunea Domnească: *„Tatăl Nostru"*, și despre însemnătățile ei instructive. Prea Sfântul Dumnezeu să fie milostiv nouă tuturor, și să reverse în cititorii și ascultătorii acestor explicări liturgice: Duhul înțelepciunii, înțelegerii, sfatului, tăriei, cunoștinței, cucerniciei, și al temerei de Dumnezeu(a), care să-i lumineze și să-i sfințească pe ei, ca văzând cele arătate, să le cunoască și auzind să înțeleagă supra înalta lor însemnătate și folosința Dumnezeească. Dumnezeescul Har să fie cu toți dreptcredincioșii creștini, care iubesc pe Domnul nostru Iisus Hristos în curăție Amin(b).

1. **Ce însemnătate au cuvintele: „Să stăm bine, să stăm cu frică, să luăm aminte, Sfânta Jertfă cu pace a o aduce?"** Prin aceste cuvinte se îndemnau creștinii apostolici, care în acest timp se aflau îngenunchiați, să se ridice și să stea drepți și cu luare aminte la înălțătoarea lucrare cea atot sfântă ce urma. Cuvintele acestea se află în străvechile Liturghii: a lui Iacob (n. 27), și în a lui Climent (n. 11).

„A sta bine — zice Sf. Ioan Hrisostom explicând aceste cuvinte — însemnează a sta așa cum se cade omului a sta înaintea lui Dumnezeu: cu frică, cu cutremur, cu mintea trează și veghetoare". Scriitorul Nicolae Cavasila raportând cuvintele acestea la Simbolul Credinței, zice: „Să stă întru aceàstă mărturisire dreaptă a credinței creștinești și să nu ne clătim în ea prin cuvântul seducător al criticilor (sau rătăciților sectari). Să stăm cu frică, căci în mare pericol suntem aceia, a cărora inimă se lasă îndemnată de oarecare îndoială despre această credință"(c).

(a) Is. 11_{2-3}; (b) Efs. 6_{29}; (c) După Dr. V. Mitrofanovici, Liturgica, o.c. pg. 508 nota 1.

Aceste cuvinte au fost zise de Arhanghelul Mihail în timpul căderii Îngerilor(†). Lucifer dimpreună cu o parte din îngerii lui s-a trufit, zicând în cugetul său: „În Cer mă voi sui, deasupra stelelor cerului voi pune scaunul meu, ședea-voi pe muntele cel înalt... sui-mă-voi sus deasupra norilor, fi-voi asemenea Celui Prea Înalt"(d). Se mai istorisește că atunci când a adus Părintele Ceresc pe toți Îngerii ca să se închine înaintea Fiului Său, născut mai înainte de toți vecii(e), Lucifer și cu ceata lui n-a vrut să asculte și să i se închine. Din cauza trufiei și neascultării sale, s-a îngreunat cu aceste păcate, și a căzut din cer. În timpul când îngerii cădeau din cer — ca fulgii de zăpadă ce cad jos pe pământ când ninge învârtit — Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil stând în mijlocul Soborului îngeresc, arătând spre Domnul nostru Iisus Hristos, au zis: „Să luăm aminte. Să stăm bine înaintea Celui ce ne-a făcut pe noi și să nu cugetăm cele protivnice lui Dumnezeu". Îndată după terminarea acestor cuvinte a încetat căderea Îngerilor, — stând fiecare la locul său(f). Cei ce au căzut, acolo unde i-a apucat acea vreme, acolo au și rămas și din Îngeri luminați, s-au făcut draci întunecați. Unii din draci au ajuns în căderea lor în fundul pământului, alții în ape, alții pre pământ, alții în aer. Cei ce în căderea lor au ajuns în fundul pământului aceia sunt stăpânitorii iadului, care chinuiesc sufletele păcătoșilor până la a doua venire a Domnului nostru Iisus Hristos. Cei căzuți în ape sunt dracii care ridică furtuni pe mare și primejduiesc viața celor ce călătoresc pe ape. Cei căzuți pe pământ sunt aceia care întunecă pe oameni, abătându-i de la legea Domnului, aruncându-i în eresuri de pierzare și în felurite prăpăstii ale fărădelegilor. Cei care i-a apucat vremea în aer, sunt dracii care formează cele 24 vămi ale văduhului, care opresc și cearcă sufletele muritorilor.

(†) **Cele 9 cete îngerești și lucrările lor.** Acele nouă cete îngerești sunt despărțite în trei ierarhii, care cuprind câte trei cete: cea mai de sus, cea de mijloc, și cea mai de jos.

Deci, în cea dintâi ierarhie, mai sus și mai aproape de Prea Sfânta Treime, sunt Serafimii, Heruvimii și Scaunele. Cei care stau mai întâi înaintea Făcătorului și Ziditorului, sunt iubitorii de Dumnezeu Serafimii, cei cu câte șase aripi, precum a văzut Isaia Proorocul care a zis: „Serafimii stau împrejurul Lui, având câte șase aripi". Ei sunt în chipul focului, precum se scrie: „Dumnezeul nostru este foc mistuitor. Scaunul Lui pară de foc, iar îmbrăcămintea Slavei Domnului este ca focul". Și în alt loc se zice: „Cela ce faci pre Îngerii Tăi duhuri și pe slugile Tale pară de foc". Ei aprind pre oameni cu focul Dumnezeeștei dragoste, precum și numele lor îi arată, căci în limba evreiască *Serafim*, se tâlcuiește *cel ce aprinde sau încălzește*. Iar după Serafimi, stau înaintea lui Dumnezeu, Celui a toate văzător, Care viețuiește în lumină neapropiată,

---

(d) Is. 14_{9-20}; (e) Vezi ep. c. Evrei cap. 1 și tâlcul instructiv al Sf. Ioan Hrisostom și fer. Teofilact la acest loc; (f) Vezi Cazania și V.Sf. 8 a 11-a;

Sfânta Biserică, astăzi și întotdeauna, îndeamnă prin sfinții săi liturghisitori, pe fiii ei, cu aceste cuvinte anghelicești, să stea cu toată buna cuviință, grijă, veghere, cu frica lui Dumnezeu și cu neclintită statornicie în dreapta credință mărturisită în Simbolul Credinței, alcătuit după Sf.

înțelepții Heruvimi cei cu ochi mulți, care mai mult decât alte cete mai de jos, strălucesc totdeauna cu lumina înțelegerii și a cunoștinței lui Dumnezeu; căci fiind luminați în tainele lui Dumnezeu și ale științei adâncului înțelepciunii, luminează și pre alții. Pentru care numele Heruvim, în aceeași limbă evreiască se tâlcuiește multă înțelegere, sau revărsare de înțelepciune.

Căci prin Heruvimi se revarsă înțelepciunea, și se dă ochilor sufletești luminare, pentru vederea și cunoștința lui Dumnezeu. Apoi înaintea Celui ce șade pe Scaun Înalt, îi stau *purtătorii de Dumnezeu*, precum îi numește Sfântul Dionisie, adică Scaunele; căci pe dânșii, ca pe niște scaune înțelegătoare se odihnește Dumnezeu gânditor, (precum scrie Sfântul Maxim Mărturisitorul). Iar *purtători de Dumnezeu*, se înțelege, nu cu ființă, ci cu darul și cu slujirea. Căci scrie Sfântul Vasilie cel Mare, că și trupul lui Hristos a fost purtător de Dumnezeu, ci Trupul Domnului era unit după ființă și după ipostas cu însuși Dumnezeu Cuvântul, ca Cel ce purta pe Dumnezeu, după unire nedespărțită; iar Scaunele se socotesc așa, nu după ființă, ci după darul cel dat pentru o slujire ca aceasta, odihnindu-se Dumnezeu pe ele; de aceea se zic purtătoare de Dumnezeu.

Deci cu negrăit chip, odihnindu-se Dumnezeu pe dânsele, rânduiește judecățile Sale cele drepte după cuvintele lui David: *„Șezut-ai pe Scaun Cel ce faci dreptatea"*. Pentru aceasta strălucește în ei mai ales dreptatea judecăților lui Dumnezeu. Ei slujesc judecății lui Dumnezeu celei drepte și o proslăvesc pe dânsa revărsând puterea dreptei sale judecăți peste scaunele judecătorilor acestor de jos, dând împăraților și stăpânitorilor duhul dreptei judecăți.

Iar în ierarhia cea de mijloc, așișderea sunt trei cete ale Sfinților Îngeri: Domniile, Puterile și Stăpâniile. Se numesc *Domniile*, pentru că domnesc peste ceilalți Îngeri, care sunt sub dânșii, ei fiind slobozi și lepădând (după Dionisie) toată temerea de rob, de bună voie și cu bucurie slujesc neîncetat Domnului. Ei revarsă acestor de jos, adică oamenilor care sunt puși de Dumnezeu ca stăpânitori, puterea stăpânirii cu buna înțelegere și a iconomiei celei înțelepte, pentru ca să domnească bine și cu dreptate peste țările ce le sunt încredințate. Apoi învață a stăpâni simțire, a smeri poftele cele fără de rânduială și patimile; iar pe trup a-l face rob Duhului, adică a domni peste voia sa și a fi mai presus de orice ispită. Iar *Puterile* umplându-se de Dumnezeeasca putere, slujesc voiei celei tari, și puternice a Domnului, Celui prea tare și Atotputernic, fără zăbavă și fără osteneală săvârșind slujba, apoi fac minuni mari, și același dar al facerilor de minuni îl revarsă peste plăcuții lui Dumnezeu, care sunt vrednici de darul facerii de minuni, ca să tămăduiască toată durerea, și să grăiască mai înainte cele viitoare.

După aceea sfintele puteri ajută oamenilor ce se ostenesc și sunt însărcinați cu purtarea jugului celui pus asupra lor, ori în ce fel de ascultare, ca să fie puternici a împlini chemarea, și a purta sarcina celor neputincioși. Ei întăresc pe tot omul cu

Prooroci și de Sf. Părinți ai Sinoadelor iecumenice Niceo-Constantinopolitan(g).

Cuvintele acestea: „Să stăm bine, să stăm cu frică..." nu se zic pentru starea picioarelor; ci se zic ca să nu fii (creștine) cu picioarele înăuntru; iar

---

răbdare, ca să nu se desnădăjduiască în necazuri, ci să rabde cu tărie, cu mărime de suflet și cu bărbăție puternică, toate cele ce-i vin asupră, și să mulțumească lui Dumnezeu cu smerenie, căci El toate le rânduiește spre folosul nostru. Iar *Stăpâniile* se numesc așa, pentru că au stăpânire peste diavoli, ca să potolească stăpânirea cea drăcească, și să ne ferească de ispitele aduse de dânșii asupra oamenilor, și a nu-i lăsa să vătăme pe cineva, atât cât ar voi ei; apoi întăresc pe nevoitorii cei buni în nevoințele și ostenelile cele duhovnicești, păzindu-i ca să nu se păgubească de Împărăția cea Cerească. Iar celor ce se luptă cu patimile și cu poftele, le ajută în ceasul ispitei, spre a goni gândurile cele rele și asupririle vrăjmașului, și a birui pe diavolul. Însă toate acestea le săvârșesc ei, prin Sfintele *Începătorii, Arhanghelii și îngeri*, după cum spune Marele Dionisie Areopagitul, în cap. 50 despre ierarhia cea din mijloc, și după cum zice Sfântul Maxim Mărturisitorul la tâlcuirea Dumnezeeștilor nume: „Că aceasta este ierarhia cea mai de jos și mai aproape de noi".

Așijderea și în ierarhiile cele mai de jos, după cum s-a zis, sunt trei cete: Începătoriile, Arhanghelii și Îngerii. *Începătorii* se numesc, pentru că sunt mai mari peste Îngerii cei mai de jos, rânduindu-i pe dânșii spre împlinirea Dumnezeeștilor porunci; lor le este încredințată îndreptarea a toată lumea și păzirea împărățiilor și domniilor, a ținuturilor, a popoarelor, a neamurilor și a limbilor; căci fiecare împărăție, neam și limbă, are deosebit păzitor și îndreptător al întregii sale laturi, pe un Înger dintr-această ceată cerească, ce se zice Începătorie. Slujba acestei cete (după înțelegerea lui Grigorie) este a învăța pe oameni, ca să dea cuviincioasă cinste la tot dregătorul, după vrednicia boieriei lui.

Acești Îngeri înalță pe cei vrednici la treptele boieriilor cele mai cinstite, și-i povățuiesc pe dânșii ca să nu caute dregătoria pentru al lor câștig și chiverniseală, pentru iubirea de cinste și mărirea cea deșartă; ci pentru cinstea lui Dumnezeu și pentru lățirea și înmulțirea laudei Lui, și pentru folosul celor de aproape, slujind de obște tuturor treburilor celor de subt stăpânirea lor. Iar *Arhanghelii* se numesc cei mari și vestitori de bine, adică cei ce vestesc cele mari și prea slăvite (taine) și aceștia au slujbe (precum grăiește Marele Dionisie), a descoperi proorociile, cunoștinței voiei Domnului și înțelegerile pe care le primesc ei de la cetele mai de sus, pentru ca să le vestească Îngerilor celor mai de jos, și printr-înșii oamenilor. Iar Sfântul Grigorie Dialogul: „Aceștia înmulțesc sfânta credință între oameni, luminând mintea lor cu lumina înțelegerii Sfintei Evanghelii, descoperindu-le tainele credinței celei drepte". Iar *Îngerii* în orânduielile cele cerești, sunt mai jos decât toate rânduielile și mai aproape de oameni.

(g) Vezi Simbolul Credinței după V. și N. Testament de Gheorghe Joandrea, edit. Brașov 1913; S.Tes. o.c. pp. 272-296; Mărt. Ortodoxă partea I-a;

mintea ta să cugete afară (la deșertăciunile lumești) nu înlăuntrul cu picioarele; iar cu mintea să hoinărești pe afară cu purtarea de grijă: pentru boi, vaci, cai, oi, țarini, grădini, moșii, bani, vii, sate, rumâni (la lumea deșartă) sau (să pierzi șirul Dumnezeeștilor Liturghii) pentru gândurile cele necurate și ale altor lucruri lumești... Ce este: „Sa stăm cu frică?" Prin aceste cuvinte, Sf. Biserică ne învață, să stăm la Sf. Liturghie cu toată priceperea Dumnezeească și cu tot sufletul... Prin cuvintele: „Să luăm aminte..." ne învață iarăși pe fiecare ca să ascultăm cu toată inima cuvintele zise de Preot, iar nu să lăsăm mintea a hoinări în altă parte"(h).

Statornicia aceasta în credință să fie tare asemenea stâncii de granit, contra năvălirii și izbirii curentelor vrăjmașe Ortodoxiei, așa, încât nimeni

---

Aceștia vestesc oamenilor tainele lui Dumnezeu și voințele Lui cele mai mici chiar, povățuindu-i să viețuiască cu fapte bune și cu dreptate, după Dumnezeu. Apoi sunt puși să ne păzească pe noi, pe fiecare credincios. Deci, pe cei ce suntem buni, ne țin, ca să nu cădem, iar pe cei care cădem, ne ridică; și niciodată nu ne lasă pe noi, deși uneori greșim; ei sunt totdeauna gata a ne ajuta, numai să voim și noi.

Apoi se numesc tot cu același nume, toate cetele cele mai presus de Cer, adică *Îngeri.* Cu toate că au și alte nume după rânduiala și iconomia lui Dumnezeu, și după numirile darului de la Dânsul, precum: Serafimii, Heruvimii, Scaunele și alte cete; însă toți de obște se numesc Îngeri, căci numele Înger nu arată însăși natura, ci numai slujba. Deci toți sunt Îngeri, pentru că toți slujesc poruncii lui Dumnezeu, după cele scrise: *„Au nu sunt toți duhuri slujitoare, trimițându-se spre slujire"?* Dar slujbele lor, sunt despărțite și nu la fel; ci fiecare ceată are slujba rânduielii sale, ce i se cuvine, pentru că Prea Înțeleptul Ziditor nu descopere deopotrivă tuturor, Tainele Dumnezeeștei Sale Voințe, ci prin mijlociri, adică prin cetele cele mai de sus luminând pe cele mai de jos, arătându-le voia Sa cea Sfântă, le poruncesc să o îndeplinească, precum se vede arătat în cartea Proorocului Zaharia, unde Îngerul vorbind cu Proorocul, alt Înger ieșea întru întâmpinarea Îngerului aceluia, poruncindu-i să meargă la Prooroc și să-i vestească cele ce aveau să fie pentru Ierusalim. Astfel se scrise: „Iar Îngerul; sta grăind către mine, și alt Înger ieșea întru întâmpinarea sa și a zis către dânsul, grăind: Aleargă și spune tânărului aceluia (adică Proorocului Zaharia): „Fără zid vor locui în Ierusalim, pentru mulțimea oamenilor, și Eu voi fi lui, zice Domnul, zid de foc împrejur". La aceste cuvinte Sfântul Grigorie, zice: „Când Înger către Înger grăiește: *„Aleargă și spune către tânărul acela"*, nu este îndoială, că Îngerii unul pe altul se trimit, adică cei mai de sus trimit pe cei mai de jos. Deci, sunt mai mici cei trimiși, și mai mari cei ce trimit. Așijderea și în proorocia lui Daniil se spune, că un Înger poruncește Îngerului, să-i spună Proorocului vedenia. Deci, de aici este arătat, că Îngerii cetelor celor mai de jos, se vestesc și se luminează de Îngerii cetelor mai de sus, despre Dumnezeeasca voință a Făcătorului lor (†).

(h) Vezi Pravila mare bisericească o.c. pg. 453; (†) V.Sf. 8 a XI-a o.c. pg. 270-9;

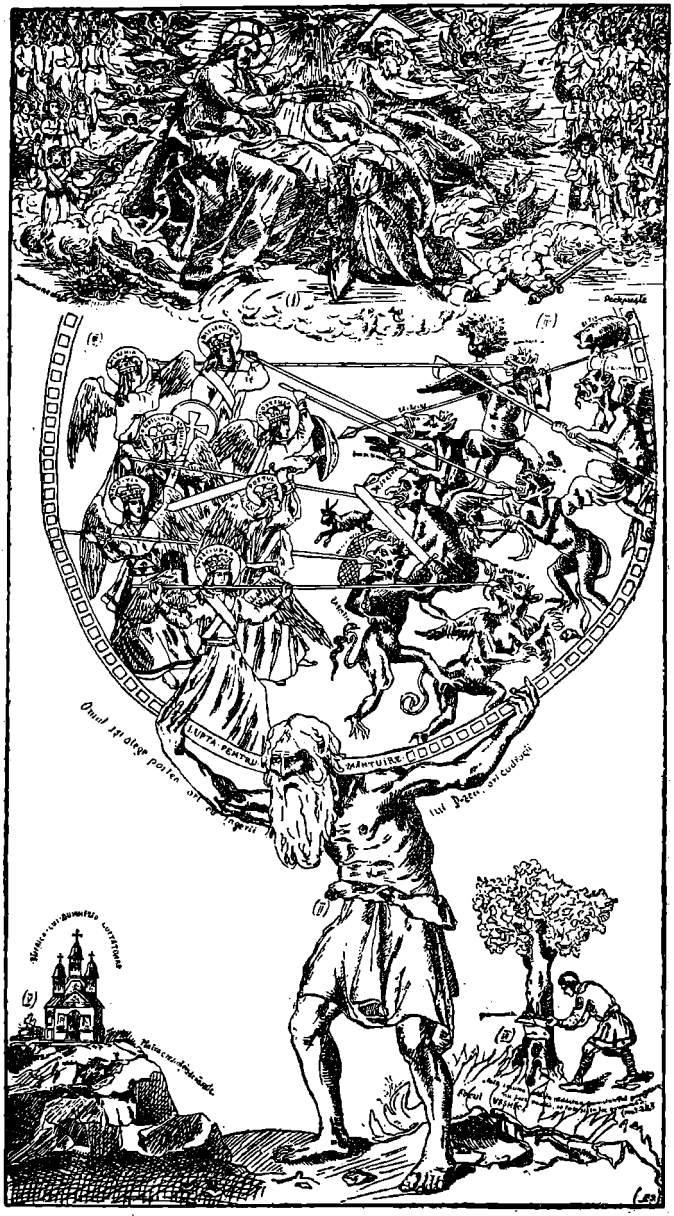

Lupta creștinului pentru mântuirea sa și a aproapelui său. Fraților! Întăriți-vă în Domnul și în tăria puterii Lui. Îmbrăcați-vă cu toată armătura lui Dumnezeu, ca să puteți ține piept împotriva uneltirilor diavolilor. Să luăm aminte! Că noi n-avem de luptat împotriva cărnii și a

dintre întunecați necredincioși ori prooroci ai lui Antihrist, eretici, sectari și contrari ai Ortodoxiei, să nu poată înșela, prin a schimba, scoate și sfârteca dreapta credință creștinească, păstrată de strămoșii noștri dealungul acestor 19 secole, chiar și cu prețul vieții lor!

Iubiților! Să ne unim cu toții și să devenim una în Domnul nostru Iisus Hristos prin legătura dragostei sfinte. Să păstrăm cu sfințenie până și cu prețul vieții noastre tezaurul sfânt al dreptei credințe, moștenit de la străbunii noștri sfinți. Aur am primit de la dânșii, aur să lăsăm moștenire generației viitoare.

Arătări Dumnezeești. Când a zis Preotul: „Să stăm bine, să stăm cu frică...", atunci a văzut împăratul pogorându-se Duhul Sfânt deasupra Preotului, și odihnind peste el, l-a umplut de lumina Sa cea Dumnezeească. Și când a zis: „Să luăm aminte, Sfânta Jertfă cu pace a o aduce" a văzut împăratul Pruncul cel înjunghiat că S-a înălțat la cer și a venit cu patruzeci de Serafimi, înconjurând Sfânta Masă.

„Fiule! Tu privegheză întru toate, pătimește răul, fă lucrul Evanghelistului, slujba Ta fă-o deplin. Iată eu mă jertfesc și vremea despărțirii mele s-a apropiat. Lupta cea bună m-am luptat, călătoria am săvârșit, credința o am păzit. De acum mi s-a gătit mie cununa dreptății, care îmi va da mie Domnul Judecătorul cel drept, în ziua aceea; și nu numai mie; ci și tuturor celor ce au iubit arătarea Lui..." (II Tim. 4_{5-8}).

---

sângelui; ci împotriva căpeteniilor, a domniilor și a stăpânitorilor întunericului veacului acestuia, împotriva duhurilor răutății care sunt în locurile cerești. Drept aceia, luați toată armătura lui Dumnezeu, ca să vă puteți împotrivi spiritelor răutății în ziua cea rea și să stați bine după ce veți ieși biruitori. Stați totdeauna gata de luptă, având mijloacele voastre încinse cu adevărul, făcliile (priceperii și înțelepciunii voastre) aprinse, îmbrăcați-vă cu platoșa dreptății, încălțați-vă picioarele cu râvna pregătirii și propoveduirea Evangheliei păcii. Peste toate luați pavăza credinței, cu care veți putea stinge săgețile vicleanului cele aprinse, ale spiritelor viclene și înrăutățite. Luați-vă coiful mântuirii și sabia Duhului care este cuvântul lui Dumnezeu. Faceți în toată vremea prin Duhul tot felul de rugăciuni folositoare și cereri mântuitoare sufletelor. Privegheați în acestea cu toată stăruința. Faceți rugăciuni pentru toți sfinții, și pentru mine, ca să mi se dea mie cuvânt, pentru a grăi și arăta cu îndrăzneală taina Evangheliei... (Efs. 6^{10-20}; comp. Lc. 12^{25-40}; Mt. 25^{1-13}; vezi și intructivele explicări ale Sf. Ioan Hrisostom și feric. Teofilact la ep. c. Efs. 6^{19-20}).

2. **Ce face Diaconul după aceasta?** Diaconul (de este), după: „Să stăm bine..." intră în Sf. Altar, ia în mâna dreaptă ripida, și clătinând-o deasupra Sfintelor Daruri — asemenea zborului porumbelului când se lasă lin în jos — le apără cu evlavie, alungând vietățile care vin să se așeze pe dânsele.

3. **Ce închipuiește Diaconul cu aceasta?** Diaconul prin această purtare și clătinare a ripidei deasupra Sfintelor Daruri, închipuiește înconjurarea nevăzuților (de ochii trupești) Heruvimi și Serafimi, care zburând împrejurul Tronului Dumnezeirei, slavoslovesc neîncetat pe Dumnezeu, zicând: „Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot..."(i).

4. **Ce însemnătate au cuvintele: „Mila păcii, Jertfa laudei?"** „Mila păcii" însemnează că milostivirea Dumnezeească prin Jertfa de pe Crucea Golgotei, a împăcat și a mântuit din pierie omenirea învrăjbită cu Sine. „Dumnezeu era în Hristos împăcând lumea cu Sine, neținând în socoteala păcatelor lor, și ne-a încredințat propoveduirea acestei împăcări..."(j). „Că atât de mult a iubit Dumnezeu lumea, cât și pe Fiul Său cel Unul născut, L-a dat, ca tot cel ce crede întru El să nu piară; ci să aibă viață veșnică. Că n-a trimis Dumnezeu pe Fiul Său în lume, ca să judece lumea; ci ca să se mântuiască lumea prin El"(l).

Astfel, Sfânta Jertfă din mila Dumnezeului păcii, este pentru noi, un nesecat izvor de pace; iar pentru Cel Atotsfânt, care ne-a dăruit-o, este o laudă desăvârșită. Aceasta cunoscând-o, noi cerem Domnului Hristos, ca El, Care a zis: „Milă voiesc; iar nu jertfă..."(m), să se milostivească spre noi și să ne întărească cu Darul Său, cum a întărit cu hrană mulțimea noroadelor flămânde din pustie(n), ca să-L lăudăm aici și în vecii vecilor. Prin cuvintele: „Mila păcii, Jertfa laudei", Sfânta Biserică ne mai învață: Să miluim pe săraci și să avem pace cu toți, pentru ca Sfânta Jertfă (părticelele scoase și pentru folosul nostru sufletesc și trupesc) și rugăciunile noastre să fie bine primite de Dumnezeu, pentru ca El să ne dea ajutor și Dar de sus; iar noi să-L proslăvim cu laude și cântări duhovnicești(†).

5. **Ce așteaptă credincioșii la deschiderea ușilor împărătești?** În timpul deschiderii ușilor împărătești, credincioșii așteaptă aducerea de sus a binecuvântării lui Dumnezeu: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, prin gura Preotului.

(i) Is. 6_{1-3}; Apc. 4; (j) 2 Cor. 5_{19-21}; Rom. 3_{24-25}; 5_{19}; (l) Ioan 3_{16-17}; 15_{1-12}; (m) Mt. 9_{13-36}; 12_{7}; 15_{32}; Osia 6_{6}; Miheea 6_{6-8}; (n) Eș; 16; Num. 11_{4-52}; Mt. 14_{13-21}; Mc. 6_{30-44}; Lc. 9_{10-17}; Ioan 6_{1-14}; Mt. 15_{29-39}; Mc. 8_{1-9}; (†) Vezi Pravila mare bisericească, o.c. pg. 453; Ps. 49 ș.a;

6. **Ce însemnătate au cuvintele: „Darul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu și Tatăl, și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți", zise de Preot?** După deschiderea ușilor împărătești, Preotul ieșind în ușile împărătești, în fața poporului, îi aduce această binecuvântare apostolească(o). Prin binecuvântarea aceasta cu Sfânta Cruce, Preotul întărește pe credincioșii săi, cerând pentru dânșii de la Dumnezeu Fiul, dar, de la Dumnezeu Tatăl focul dragostei Dumnezeești, și de la Dumnezeu Duhul Sfânt împărtășire de duhovnicești daruri strălucite(p).

Preotul blagoslovind cu Sf. Cruce adunarea dreptcredincioșilor creștini prezenți în Sf. Biserică, cu semnul Sfintei Cruci, zice cu glas înalt: Darul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu Tatăl și împărtășirea Sfântului Duh să fie cu voi cu toți (2 Cor. 13_{14}; comp. Gal. $6_{16\text{-}18}$; Efs. 6_{24}; Filip 4_{23}; 2 Tim. 4_{22}; Filimon 1_{23}; Evr. 13_{25}). În acest timp Prea Sfântul Dumnezeu Tatăl Fiul și Duhul Sfânt, care cunoaște sufletul fiecăruia din cei prezenți, varsă raze și valuri, valuri de lumină, căldură și putere Dumnezeească în ființa celor ce-L iubesc pe El cu curăție și-I slujesc Lui cu trup și suflet. *„Fericiți sunt cei ce ascultă Cuvântul lui Dumnezeu și-l păzesc pe el"* (Lc. 11_{28}; 8_{21}; Mt. $7_{21\text{-}27}$; Iac. 1_{25}; Apc. $3_{20\text{-}21}$; 21; 22_{14}).

(o) 2 Cor. 13_{14} comp; 1 Cor. $12_{1\text{-}11}$; (p) Is. 11; 12; 61_1; Lc. $4_{18\text{-}22}$; Gal. 5^{22};

7. **Ce însemnătate au cuvintele: „Și cu Duhul tău?“** Prin acest răspuns credincioșii se roagă pentru Preot cerând de la Dumnezeu, ca aceste daruri să fie și cu duhul lui, pentru a-i păstori bine, spre mântuirea lor, spre binele obștesc, și spre slava lui Dumnezeu.

8. **Ce însemnătate au cuvintele: „Sus să avem inimile“ zise de Preot?** Prin aceste cuvinte, Preotul îndeamnă pe credincioși, ca la sublimul act al Dumnezeeștei Liturghii — în care se reprezintă opera mântuirii omenești: întruparea și arătarea Mântuitorului pe pământ, propovăduirea, prigonirile, patimile, moartea, îngroparea, pogorârea în iad, învierea, înălțarea la cer și

Agoninsindu-ne, alimentând și crescând în noi înaltele virtuți creștinești: credința vie, nădejdea tare și dragostea înflăcărată, să ne înălțăm dimpreună cu toate simțirile noastre de pe pământ la ceruri slavoslovind pe Dumnezeu, Căruia în toată viața să-I slujim cu frică și să ne bucurăm cu cutremur înaintea Lui. *„Petrecerea noastră este în ceruri, de unde și pe Mântuitorul așteptăm, pe Domnul nostru Iisus Hristos; Care va schimba chipul trupului smereniei noastre, ca să se facă în chipul Trupului Slavei Lui, după lucrarea puterii ce are El, de a-și supune Luiși toate...“* (Filip. 3_{20-21}; Evr. 13_{14}).

ședereа deadreapta Tatălui Ceresc — să-și înalțe inimile, sentimentele și cugetele lor, la Cel ce S-a jertfit pentru a ne da nouă putința (dacă ne vom osteni), ca să dobândim fericirea veșnică.

9. **Ce însemnătate au cuvintele: „Avem către Domnul“ date de cântăreți?** Prin cuvintele acestea adunarea credincioșilor, prin gura cântăreților, arată că își are ațintită toată mintea și inima cu cugetele cele mai bune și dorul către Domnul Iisus Hristos. Așa învață și Sf. Ciril, zicând: „În această oră înfricoșată se cuvine să avem inimile la Dumnezeu; iar nu jos la cele pământești. În această oră se cuvine toți să părăsească grijile vieții, afacerile casnice, și să-și aibă inimile în ceruri la Dumnezeu cel iubitor de oameni“. „Ce faci frate — întreabă Sf. Efrem Sirul— au doară n-ai promis tu că vei avea inima către Domnul, când a strigat Preotul: „Sus să avem inimile“; iar tu ai răspuns: „Avem către Domnul?“ Și nu te temi tu a minți în această oră înfricoșată? O mare minune! Masa Părintelui Ceresc este gata, Mielul lui Dumnezeu se jertfește, toate puterile îngerești se roagă pentru tine, dimpreună cu Preotul, Sângele Domnului Hristos se varsă pentru tine în Paharul cel misterios pentru curățirea ta și tu

nu te rușinezi? Nu plângi pentru tine însuți? Nu vrei să te rogi nici pentru tine însuți, nici pentru altul...?" (Dr. Mitrof. Liturgica, o.c. pg. 509-510).

10. **Ce însemnătate au cuvintele: „Să mulțumim Domnului" zise de Preot?** Preotul făcând semnul Sf. Cruci, cu Sfânta Cruce asupra poporului către miază-zi, înclinându-se către Icoana Mântuitorului, prin aceste cuvinte, el îndeamnă pe fiecare dreptcredincios creștin, ca să se asocieze cu el și cu cetele îngerești, să mulțumească Domnului Dumnezeu pentru toate binefacerile Lui.

11. **Ce însemnătate au cuvintele: „Cu vrednicie și cu dreptate este a ne închina: Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, Treimei cei de o ființă și nedespărțită?"** Prin această laudă, corul cântăreților mulțumește Atotputernicului Dumnezeu Celui slăvit în trei Fețe: Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, Carele

Cuvântule al lui Dumnezeu, Raza cea de o ființă a lui Dumnezeu Atotstăpânitorului, precum Te-ai făgăduit, locuința Ta cea Dumnezeiește strălucitoare fă-o la mine, ca un îndurat, cu Părintele și cu Duhul, și mă voi arăta înfricoșat dracilor și patimilor (Octoih).

toate făpturile văzute și nevăzute le-a adus din neființă în ființă. Îl slavoslovește pe El, Care a făcut pe om, coroana a toate zidirile, căruia, i-a dat stăpânire peste tot pământul și vietățile de pe el, din aer și din ape.

Tot în această cântare îi mulțumim Prea Sfântului Dumnezeu, Care n-a lepădat pe om în căderea lui; ci l-a ridicat iarăși la cinstea cea dintâi, prin Jertfa Iubitului Său Fiu Iisus Hristos. Pentru aceste mari faceri de bine, adunarea credincioșilor se silește după putință a mulțumi Prea Sfintei Treimi, cu mai multă vrednicie, după pilda Prea Sfintei Treimi, cu mai multă vrednicie, după pilda dată de Mântuitorul, Care adeseori mulțumea Tatălui Ceresc: *„Mulțumescu-ți Ție, Doamne al cerului și al pământului, că ai ascuns acestea de cei înțelepți și pricepuți și le-ai descoperit pe el pruncilor... Părinte! Mulțumescu-Ți Ție, că M-ai ascultat..."*(s).

12. **Ce face Preotul în timpul acestei cântări?** În timpul acestei cântări, Preotul se roagă în taină, zicând: *„Cu vrednicie și cu dreptate este a-Ți cânta Ție, pe Tine a Te binecuvânta, pe Tine a Te lăuda, Ție a-Ți mulțumi..."*. În această tainică rugăciune Preotul, dimpreună cu corul și

(s) Mt. 11_{25}; Lc. 10_{21}; comp. Lc. 17_{17-18}; Ioan 17_1; 1 Cor. 1_4; 14_{28}; Efs. 5_{20}; Filip 1_3; 4_6; 1 Tes. 2_{13}; 5_{18}; 1 Tim. 4_{3-5}; Apc. 7_{12}; 11_{17};

credincioșii, preaslăvesc pe Dumnezeu, Care a vărsat peste noi mulțimea bunătăților Sale Dumnezeești, suindu-ne pe noi din căderea noastră, până la cer, făcându-se moștenitori ai Împărăției Sale. Mulțumesc Prea Sfintei Treimi, Care măcar că în ceruri este preaslăvită de oștile îngerești, Arhangheli, Heruvimi și Serafimi, totuși în nemărginita Sa dragoste, privește și spre noi viermișorii pământului, primind din mâinile noastre această slujbă și Jertfă liturgică; și din gurile noastre de tină, laude și cântări duhovnicești.

13. **Ce însemnătate au cuvintele: „Cântare de biruință cântând, strigând, glas înălțând și grăind" zise de Preot?** Cuvintele acestea cu care noi oamenii aducem laudă lui Dumnezeu ne reamintesc Atotputernicia lui Dumnezeu, Care din nimic a făcut cerul și pământul, dimpreună cu lumea nevăzută (a mulțimei oștilor cerești) și cea văzută. Cuvintele acestea de laudă, ne reamintesc desăvârșita biruință pe care Mântuitorul a făcut-o asupra păcatului strămoșesc și propriu al omenirei, sub a cărui greutate gemea strivit neamul omenesc. Astfel de minunate și slăvite cântări de biruință neîncetat se înalță Dumnezeirei în ceruri de către mulțimea oștirilor îngerești. „În fața Scaunului de Domnie este o mare de sticlă, asemenea cu cristalul. În mijlocul Scaunului de Domnie și împrejurul Scaunului de Domnie stau patru făpturi pline cu ochi pe dinaintea corpurilor lor înfocate și pe dinapoi. Cea dintâi făptură vie seamănă cu un leu; a doua seamănă cu un viței, a treia are fața ca a unui om; și a parta seamănă cu un vultur care zboară. Fiecare din aceste făpturi vii avea câte șase aripi și erau pline cu ochi de jur împrejur și pe dinlăuntru. Zi și noaptea laudă Dumnezeirea fără încetare zicând: „Sfânt, Sfânt, Domnul Dumnezeu Atotputernicul, Cel ce era, cel ce este și Cel ce vine!" Când acești viețuitori dau slavă, cinste și mulțumiri, Celui ce șade pe Scaunul de Domnie, Celui care este viu în vecii vecilor, cei douăzeci și patru de bătrâni cădeau înaintea Celui ce șade pe Scaunul de Domnie, și se închinau celui ce este viu în vecii vecilor, și își pun cununile lor înaintea Scaunului de Domnie, zicând: „Vrednic ești Doamne, Dumnezeul nostru, a lua slava, cinstea și puterea; că Tu ai făcut toate lucrurile, și prin voia Ta stau în ființă și s-au zidit... vrednic este Mielul care S-a înjunghiat, ca să ia puterea, înțelepciunea, tăria, slava și binecuvântarea. Toate făpturile care sunt în cer, pe pământ, în mare și tot ce se află în aceste locuri, le-am auzit zicând: „A Celui ce șade pe Scaunul de Domnie și a Mielului să fie lauda, cinstea, slava și stăpânirea în vecii vecilor". Cei patru viețuitori vii ziceau: „Amin"(t).

(t) Apoc.4_{6-11}; 5_{12-14}. Iez. 1_{10-11};

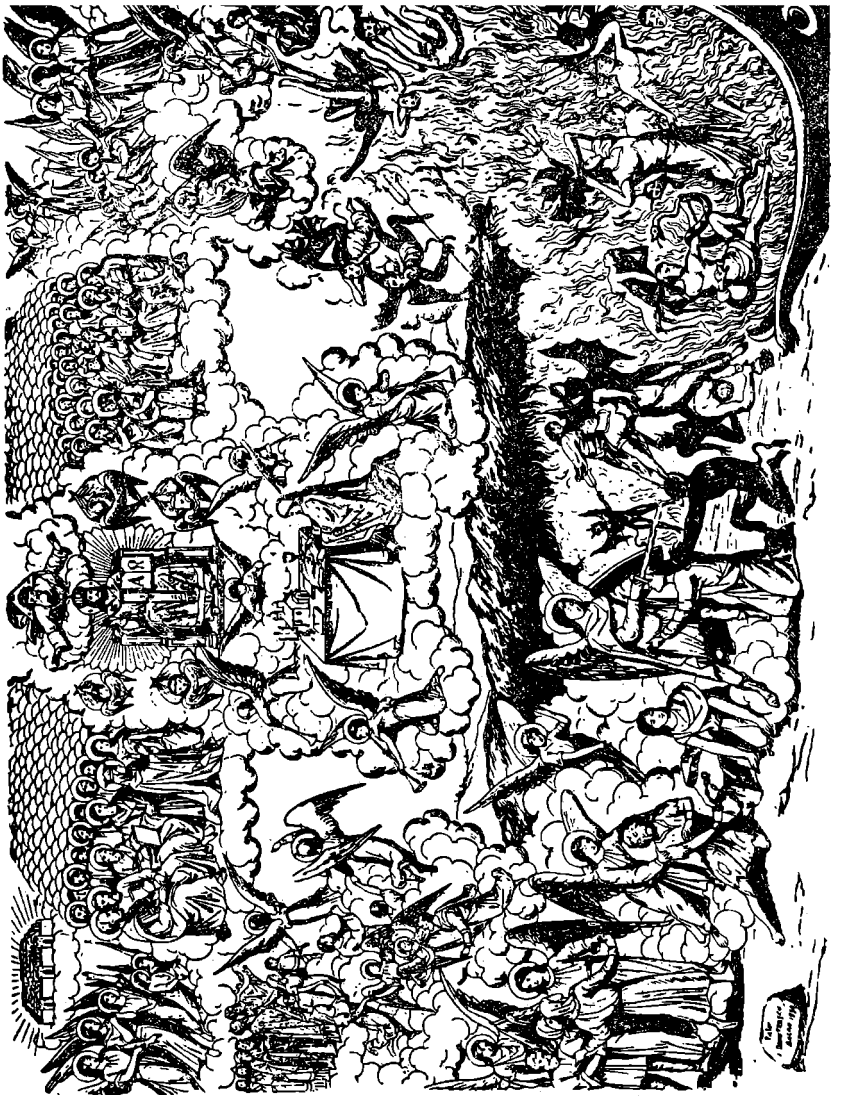

Tabloul de față arată: Sus, Prea Sfântul Dumnezeu stând în slavă pe Scaunul Său de Domnie. În mijlocul și împrejurul Scaunului de Domnie se văd cei patru viețuitori, cu chipul de om, de leu, de vițel și de vultur și de oștile Îngerești. Deadreapta și deastânga Scaunului Dumnezeirei: Maica Domnului, Sf. Ioan Botezătorul, dimpreună cu cei 24 de bătrâni, Sf. Apostoli, Prooroci, Ierarhi, Mucenici, Cuvioși, Mărturisitori, drepți... Deasupra, la dreapta, Ierusalimul cel de sus. Aceasta-i Biserica triumfătoare. La mijloc se vede Preotul slujind pentru creștini și pentru toată lumnea. Întreaga creștinătate dreptcredincioasă de pe pământ formează Biserica Luptătoare. La stânga se văd sufletele celor ce-i prind moartea nepregătiți îngreunați de păcate cum cad jos în iad trași de

Așadar, cuvintele acestei cântări de biruință: „Cântând, strigând, glas înălțând și grăind" sunt exact ale celor patru viețuitori, care formează simbolul inspirației celor patru Sf. Evangheliști. Astfel, cel ce cântă **„cântând"** e vulturul; cel ce strigă **„strigând"** e vițelul; cel ce își înalță glasul **„glas înălțând"** e leul, și cel ce grăiește **„și grăind"** este omul. Acești tuspatru viețuitori vii, preaslăvesc dimpreună cu toate zidirile cerești, pământești și cele dedesupt, pe Prea Sfântul Dumnezeu, Care toate le-a făcut și le face sunt desăvârșite și bune foarte.

14. **Ce însemnătate are ridicarea steluței deasupra Sfintelor Daruri și atingerea cu fiecare din cele patru cornuri ale ei, în cele patru părți ale Sf. Disc...?** Atingerea cu câte un corn al steluței, în cele patru părți ale Sf. Disc, pe care o face sfințitul slujitor deasupra Sfintelor Daruri, însemnează glasul cu care cei patru viețuitori cu chipurile simbolice ale Heruvimilor și Serafimilor, cântă înaintea lui Dumnezeu cântare de biruință(u).

La cuvintele: *„Cântând, strigând, glas înălțând și grăind"*, făcând Diaconul (în lipsa lui Preotul) cu steaua semnul Sf. Cruci, lovește ușor în cele patru părți ale discului, spre a simboliza cântarea celor patru viețuitori străluciți și înaripați, cu care se preamărește Dumnezeu pe Scaunul Său cel prea înalt. Prin această atingere împătrită, ne arată că învingerea Domnului Hristos asupra păcatului, a morții, a diavolului și a iadului se vestește în toate cele patru părți ale lumii. Aceasta se face și spre a deștepta atențiunea credincioșilor la misteriile cele mari ce urmează.

15. **Ce însemnătate are apărarea Sfintelor Daruri cu ripida de către Diacon?** În timpul cântării imnului triumfal, Diaconul apără cu ripida Sfintele Daruri, ca să nu cadă în ele ceva. Apărarea cu ripida are și ea o însemnătate simbolică. Simeon Tesaloniceanul scrie: „Drept aceea se dă Diaconilor de Arhiereu ripida, căci ea închipuiește aripile Îngerilor și pe înșuși Heruvimii și Serafimii, deoarece și Heruvimii și Serafimii se înfățișează pe ea, și poartă pe sine chipul acelor Serafimi, care în lege umbreau chivotul și cele ce se numeau „Sfintele Sfintelor". Că deoarece

---

draci. Jos gura iadului vărsând, valuri, valuri de foc infernal, cu care torturează sufletele păcătoșilor. Spre dreapta se arată mai mulți Îngeri luminați, care pentru Dumnezeeștile Liturghii, rugăciuni, milostenii, pomeni și alte faceri de bine pentru sufletele repauzaților, vin trimiși de Dumnezeu și scot sufletele osândite din iad (Vezi pe larg explicarea acestui tablou în Biblioteca Ortodoxiei Nr. 50 a).

(u) Iez. 1^{10}; Apc. 4^{6-8};

acestea au fost atunci în umbră, cu cât mai vârtos se cade acuma să țină locul lor, după ce s-a arătat adevărul"(v). În lipsa ripidei Diaconul întrebuințează astfel un procovăț mic.

16. **Ce însemnătate are răspunsul corului: „Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot, plin este cerul și pământul de mărirea Lui. Osana întru cei de sus. Bine este cuvântat Cel ce vine întru numele Domnului. Osana întru cei de sus".** Cântarea aceasta triumfală sau de biruință în care se preamărește Dumnezeu Savaot sau Dumnezeul oștirilor, este alcătuită dintr-o cântare de laudă îngerească și alta omenească. Prima este cântarea Serafimilor văzuți de Isaia Proorocul. *„Văzut-am* — zice el — *pe Domnul șezând pe Scaun înalt și prea înălțat și plină Casa de mărirea Lui. Serafimii stau împrejurul Lui și strigă unul către altul: Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot, plin este tot pământul de mărirea Lui..."*(z).

Sf. Ioan Teologul, deasemenea istorisește că a văzut patru viețuitori înaripați și i-au auzit cântând lui Dumnezeu această cântare de biruință. „Cei patru viețuitori — zice el — unul fiecare aveau câte șase aripi împrejur și înăuntru erau plini de ochi, și odihnă nu au ziua și noaptea zicând: Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Dumnezeu Atotțiitorul, Cel ce era, Cel ce este și cel ce vine"(x). Această parte de laudă este serafimicească, Sf. Gherman zice: „Fiara cea dintâi asemenea leului, strigă: **„Sfânt"**; cea de a doua asemenea vițelui, strigă: **„Sfânt"**, cea de a treia asemenea vulturului, strigă: **„Sfânt"**; și cea de a patra asemenea omului, strigă: **„Domnul Savaot"**. Cu cele trei sfințiri ce se împreună în o Dumnezeire, se însemnează stăpânirea și împărăția și puterea văzută de Isaia.

Sf. Biserică a complectat apoi această laudă cu cântarea pământească adusă de mulțimea noroadelor evreilor, Mântuitorului, atunci când a intrat cu triumf Împărătesc în Ierusalim: *„Osana... Bine este cuvântat Cel ce vine întru numele Domnului. Osana întru cei de sus"*(y).

17. **Ce însemnătate are cuvântul „Osana"?** Cuvântul „Osana" este evreesc. În limba noastră românească el însemnează: „Doamne, mântuiește-ne", sau „Dă-ne Doamne mântuire"(a). Sfântul Ioan Hrisostom în Omilia 21-a a Sf.Ev. Matei, traduce cuvântul „Osana" cu „mântuire" sau „strigare de biruință".

Evreii întâmpinau pe principii lor și pe bărbații trimiși de Dumnezeu pentru eliberarea poporului din nevoi și felurite primejdii cu aceste cuvinte

---

(v) Dr. V. Mitrofanovici, o.c. pg. 512; (z) Is. 6^{1-7}; Avac. 3^{3}; (x) Apc. 4^{8}; (y) Mt. 21^{9}; Mc. 11^{9}; Lc. 19^{38}; Ioan 12^{13}; Ps. $117/118^{24-26}$; (a) Ps. $117/118^{25-26}$;

de laudă, prin care le arătau stimă profundă, bucurie, nădejde și mulțumire. Cu acest cuvânt de laudă întâmpinăm și noi creștinii pe Domnul Iisus Hristos la slujba Sf. Liturghii, în momentul când are să se aducă Jertfă vie lui Dumnezeu Tatăl, pentru iertarea păcatelor și mântuirea lumii. Creștinii care cântă această cântare împreună cu Îngerii din ceruri, trebuie să fie curați cu inima, curați la suflet, curați și statornici în mărturisirea dreptei credințe, pentru ca cântarea și rugăciunea să se poată înălța și să fie bine primită de Dumnezeu. Aceste două imnuri: primul serafimicesc și al doilea omenesc, alcătuite la un loc cu numele de imnul biruinței sau triumfal, astăzi noi le aducem împreună cu Îngerii din ceruri lui Dumnezeu Savaot, adică Dumnezeului celui Atotputernic al oștirilor, biruitorul morții(b).

18. **Ce face Preotul în acest timp?** În acest timp când credincioșii din Sf. Biserică cântă această cântare serafimicească, dimpreună cu Îngerii din ceruri înaintea lui Dumnezeu, Preotul adevereşte aceasta rugându-se în taină astfel: „Cu aceste fericite puteri și noi Iubitorule de oameni... Stăpâne, strigăm și grăim Sfânt ești și Prea Sfânt, Tu (Părinte Ceresc) și Unul născut Fiul Tău și Duhul Tău cel Sfânt, Sfânt ești și Prea Sfânt...". În această tainică rugăciune, el preamărește pe Dumnezeu, laudă economia Lui, pentru că atât de mult a iubit lumea, încât și pe Unicul Său Fiu L-a dat, ca tot cel ce crede într-Însul să nu piară; ci să aibă viață veșnică. Carele venind și plinind rânduiala cea pentru noi, S-a dat pe Sine în noaptea în care S-a vândut pentru viața lumii. Atunci luând pâinea cu Sfintele, preacuratele și fără de prihană mâinile Sale, mulțumind, binecuvântând, sfințind și frângând, a dat Sfinților Săi Ucenici și Apostoli.

Rugăciunea aceasta este alcătuită pe temeiul vechilor Liturghii: Clementină (n. 13, 14, 16) a Sf. Iacob (n. 29, 30) și a Sf. Vasile cel Mare, care este mult mai bogată decât a Sf. Ioan Gură de Aur.

Arătări Dumnezeești. Când a zis Preotul: „Cântare de biruință, cântând, strigând..." a văzut împăratul pe Dumnezeu Părintele pogorându-Se din cer cu doisprezece Serafimi, având fiecare câte șase aripi, cu două își acopereau fețele sale, cu două picioarele; iar cu două zburau și cântau cu glas mare: „Sânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot...". Iar Părintele Ceresc a sărutat pe Fiul Său și S-a înălțat la cer(c).

(b) 1 Cor. 15; Is. 25^{8}; Evr. 2^{14-15}; Apc. 20^{14}; Osia 13^{14}; (c) Desc. Sf. Liturghii o.c.

Sf. Eftimie la cântarea: „Sfânt, Sfânt, Sfânt..." s-a arătat stând îmbrăcat cu un stâlp de foc. Monahii din Sf. Munte au un obicei foarte vechi și anume: La praznicul cel cu totul luminos al Schimbării la Față a Mântuitorului, ei se suie în vârful muntelui și fac priveghere toată noaptea. A doua zi după ce se săvârșește Dumnezeeasca Liturghie, se pogoară iarăși la locurile lor. Odată când a sosit praznicul acesta, s-a suit și Dumnezeescul Eftimie împreună cu alți frați, și în vremea când voia să facă Dumnezeeasca Liturghie, toți cu un glas rugau pe cuvios ca el să săvârșească Dumnezeeasca Liturghie. Sfântul ascultând cu multă și smerită cugetare, și săvârșind Dumnezeeasca Liturghie, a ajuns până la vozglasul care zice: *„Cântare de biruință, strigând, glas înălțând și grăind"*. Și pe când frații cântau: *„Sfânt, Sfânt, Sfânt, Domnul Savaot..."*, deodată a strălucit peste toți o lumină nemăsurată, împreună cu cutremur; încât toi ceilalți au căzut cu fața la pământ, numai fericitul Eftimie sta singur, arătându-se ca un stâlp de foc(d), și rămânând cu totul nemișcat; iar minunea aceasta l-a făcut pretutindeni mult mai vestit(†).

„... Eu sunt Pâinea cea vie, Care S-a pogorât din cer. De va mânca cineva din Pâinea aceasta va fi viu în veci... Pâinea care Eu o voi da, Trupul Meu este, pe Care-L dau pentru viața lumii..." (Ioan 6^{51}; 3^{13}; Evr. $10^{5,10}$)

Sfintele veșminte cu care se îmbracă, sfinții liturghisitori în timpul liturghiei, au într-însele sfințenie, foc și strălucire Dumnezeească, ca și Biserica cu obiectele ei sfinte (vezi despre aceasta la pg. 58-61 din această carte).

19. **Ce însemnătate au cuvintele: „Luați și mâncați, Acesta este Trupul Meu, care se frânge pentru voi spre iertarea păcatelor", zise de Preot?** Aceste cuvinte, ne aduc aminte de momentul însemnat în care Mântuitorul nostru Iisus Hristos a făcut Cina cea de Taină cu ucenicii Săi. Aici se vede aidoma, cum El luând pâinea, sfințind-o prin mulțumirea și binecuvântarea Sa, a dat-o Sf. Săi ucenici și apostoli și după dânșii și nouă, transformată în însuși Prea Sfântul Său Trup. „Luând Iisus pâinea, mulțumind și binecuvântând-o a frânt-o și a dat-o ucenicilor Săi, zicând: „Luați și mâncați, Acesta este Trupul Meu..."(e).

(d) Eș. 40_{34-38}; 29_{43}; Levit. 16_2; Num. 9_{15}; 3 Împ. 8_{10-11}; 2 Paral 5_{13-14}; 7_2; Is. 6_4; Agheu 2_{7-9}; Apc. 15_8; (†) V.Sf. 17 a V-a pg. 912-13; (e) Mt. 26_{26}; Mc. 14_{22}; Lc. 22_{19}; 1 Cor. 11_{23-24}; 10_{16-17};

20. **Ce însemnătate au cuvintele: „Beți dintru Acesta toți, Acesta este Sângele Meu al legii celei noi, care pentru voi și pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor?"** Cuvintele acestea ne reamintesc același moment în care Mântuitorul la Cina cea de Taină, a binecuvântat vinul din Pahar, prefăcându-l în Prea Sfânt Sângele Său, pe care L-a dat Sfinților Săi Apostoli. După dânșii același P.S. Sânge L-a dat și îl dă și nouă clericilor și creștinilor din toate vremile, până la sfârșitul veacului(f). *„Luând Potirul și mulțumind a dat lor, zicând: „Beți dintru Acesta toți că Acesta este Sângele Meu al Legii celei noua, care pentru mulți se varsă spre iertarea păcatelor"*(g).

„... Sângele meu cu adevărat băutură este și Trupul Meu cu adevărat mâncare este... Cel ce bea Sângele Meu și mănâncă trupul Meu, rămâne în Mine și Eu întru El. Eu îi voi da viață și-l voi învia în ziua cea de apoi..." (Ioan $6_{55-56; 54-27; 40-63}$; 4_{14}; 1 Ioan 3_{24}; 4_{15-16}).

Arătări Dumnezeești. *Sf. Vasilie prin slujba Sf. Liturghii, curățește de păcate pe o femeie păcătoasă.* În zilele cuviosului nostru părinte Vasilie, era în Cesareia o văduvă din o familie nobilă și foarte bogată, care petrecea în desfătări și se tăvălea în necurățenia desfrânării de mulți ani; iar Dumnezeu, Care vrea pocăința tuturor, s-a atins de inima ei cu Darul Său și s-a îndreptat femeia pe calea cea bună. Aflându-se singură, se gândea la numeroasele sale păcate, și a început a se tângui, zicând: „Vai mie păcătoasei, cum voi răspunde Dreptului Judecător pentru atâtea păcate ce am făcut? Casa trupului mi-am stricat și sufletul mi-am întinat. Vai mie! cea mai păcătoasă decât toți, cui m-am asemănat cu păcatele? Desfrânatei sau vameșului? Căci nimeni n-a greșit ca mine, mai ales că după Botez am făcut atâtea răutăți; și de unde voi avea știre, că mă va primi Dumnezeu, pocăindu-mă?"

Astfel tânguindu-se, și-a adus aminte de toate faptele ce a făcut, din tinerețe până la bătrânețe, și pe care le-a scris pe o hârtie.

Iar mai pe urmă, a scris din păcatele cele mai grele, și cu plumb a pecetluit hârtia. Apoi așteptând vremea când Sf. Vasilie mergea la Biserică, a alergat la dânsul, și aruncându-se înaintea picioarelor lui cu hârtia, zicea: „Miluiește-mă, Sfinte a lui Dumnezeu, pe mine care am greșit mai mult decât toți". Sfântul a întrebat-o: Ce voiește de la dânsul.

(f) Mt. 28_{20}; Mc. 16_{20}; (g) Mt. 26_{27}; Mc. 14_{23}; Lc. 22_{20}; comp. Eș. 24_{3}; Levit 17_{11}; Ierem. 34_{31-34}; Rom. 3_{24-26}; Evr. 9_{11-23}; 1 Ioan 1_{7};

Iar ea dându-i hârtia cea pecetluită, i-a zis: „Iată stăpâne toate păcatele și fărădelegile mele le-am scris în hârtia aceasta și le-am pecetluit; iar tu, ca un plăcut a lui Dumnezeu, să nu le citești, nici să deslegi pecetea, numai cu rugăciunea ta să le curățești, căci cred, că Cel ce mi-a dat gândul acesta, te va auzi, când te vei ruga pentru mine". Iar Vasilie luând hârtia, a căutat spre cer și a zis: „Doamne, al Tău este lucrul

Stăpâne Preasfinte noi păcătoșii și nevrednicii robii Tăi... îndrăznind ne apropiem către Sf. Tău Jertfelnic, și punând înainte cele în locul chipului Sfântului Trup și Sângelui Hristosului Tău, Ție ne rugăm, și de la Tine cerem Sfinte al Sfinților, cu bunăvoința bunătății Tale, să vie Duhul Tău cel Sfânt peste noi, și spre Darurile acestea ce sunt puse înainte, să le blogoslovească pe Dânsele, să le sfințească și să le arate... Doamne Dumnezeul nostru, Carele ai primit Darurile acestea curățește-ne pe noi de toată spurcăciunea trupului și a sufletului și ne învață a săvârși sfințenie întru frica Ta; ca întru curată mărturisire a cunoștinței noastre, primind partea sfințeniilor Tale, să ne împărtășim cu Sfântul Trup și Sângele Hristosului Tău. Ajută-ne ca primindu-le pe acestea cu vrednicie să avem pe Hristos viețuind în inimile noastre și să fim casă Sfântului Tău Duh. Așa Doamne Dumnezeul nostru, fă ca niciunul din noi să nu rămână vinovat Înfricoșatelor Tale, și cerești Tainelor acestora, nici să fie neputincios cu sufletul și cu trupul, cei ce se împărtășesc întru nevrednicie cu acestea... Iartă-i pe toți și le dăruiește cele de folos. (Din rug. M. Vasilie).

acesta, că dacă păcatele a toată lumea le-ai ridicat, cu atât mai vârtos poți să curățești păcatele unui asemenea suflet; pentru că toate păcatele noastre sunt numărate de Tine, iar milostivirea Ta este mare și neurmată". Acestea zicând Sfântul, a intrat în Biserică, ținând hârtia, și aruncându-se înaintea Jertfelnicului, a petrecut toată noaptea,

rugându-se pentru acea femeie; iar a doua zi săvârșind Dumnezeeasca Slujbă, a chemat pe femeie și i-a dat hârtia pecetluită, precum o primise, zicând către dânsa: „Ai auzit femeie, că nimeni nu poate să ierte păcatele, decât numai unul Dumnezeu". Iar ea a zis: „Am auzit, cinstite Părinte, și pentru aceasta te-am îndemnat la rugăciune, spre îndurările Lui". Acestea zicându-le femeia, și-a deslegat hârtia, și a aflat șterse toată păcatele sale, afară de unul, care era cel mai greu păcat, scris pe urmă. Văzând aceasta femeia, s-a înspăimântat, și bătându-și pieptul, a căzut la picioarele Sfântului, strigând: „Miluiește-mă robule a lui Dumnezeu, și precum pentru toate fărădelegile mele ai voit de ai rugat pe Dumnezeu, așa și pentru acesta te roagă ca să fiu cu totul curățită". Iar Arhiereului curgându-i lacrimi și făcându-i-se milă de dânsa, i-a zis: „Scoală-te femeie, că și eu sunt om păcătos, și-mi trebuie și mie milostivire și iertare. Acela care a curățit păcatele tale, este puternic să curățească și acel păcat nesters dacă te vei feri de acum înainte de păcat, și de vei începe a umbla pe calea Domnului apoi nu numai iertare vei afla, ci și slavei cerești te vei învrednici. Însă te sfătuiesc să mergi în pustie și vei afla un bărbat Sfânt anume Efrem, aceluia să-i dai această hârtie, și să-l rogi, ca să milostivească pentru tine pe Iubitorul de oameni Dumnezeu". Iar femeia după cuvântul Sfântului, s-a dus în pustie și după o cale îndelungată, a aflat chilia fericitului Efrem, și bătând la dânsul, a zis: „Cuviosule părinte, miluiește-mă pe mine păcătoasa, iar Efrem știind cu Duhul pricina venirii ei, i-a zis: „Du-te de la mine, femeie, căci și eu sunt păcătos, trebuindu-mi și mie de la alții ajutor". Iar ea aruncându-i hârtia, a zis: „Arhiepiscopul Vasilie m-a trimis la tine, ca rugându-te lui Dumnezeu să-mi curățească păcatul meu, cel scris în hârtia aceasta, pentru că pe celelalte păcate el le-a curățit, iar tu pentru un păcat să nu te lenevești a te ruga, pentru că la tine sunt trimisă". Iar cuviosul Efrem i-a zis: „Nu, fiindcă cel ce a putut milostivi pe Dumnezeu pentru păcatele tale cele multe, cu atât mai vârtos poate a-L ruga pentru un singur păcat. Deci, du-te și nu sta, ca să-l afli între cei vii mai înainte până a nu se duce către Domnul". Iar ea închinându-se cuviosului, s-a întors în Biserică. Apoi intrând în cetate, a sosit la îngroparea Sf. Vasilie, pentru că acum murise și se ducea sf. lui trup la mormânt; dar întâmpinându-l femeia, a început a striga cu multă tângire, aruncându-se la pământ și zicând către dânsul, ca și când ar fi fost viu: „Vai mie! Sfinte a lui Dumnezeu, vai mie ticăloasei, pentru aceasta m-ai trimis în pustie, ca fără a mea supărare să ieși din corp! Iată m-am întors în zadar, suferind atâta osteneală în pustie. Dumnezeu să vază și să judece între mine și între tine, căci ai putut singur să-mi dai ajutor și la altul

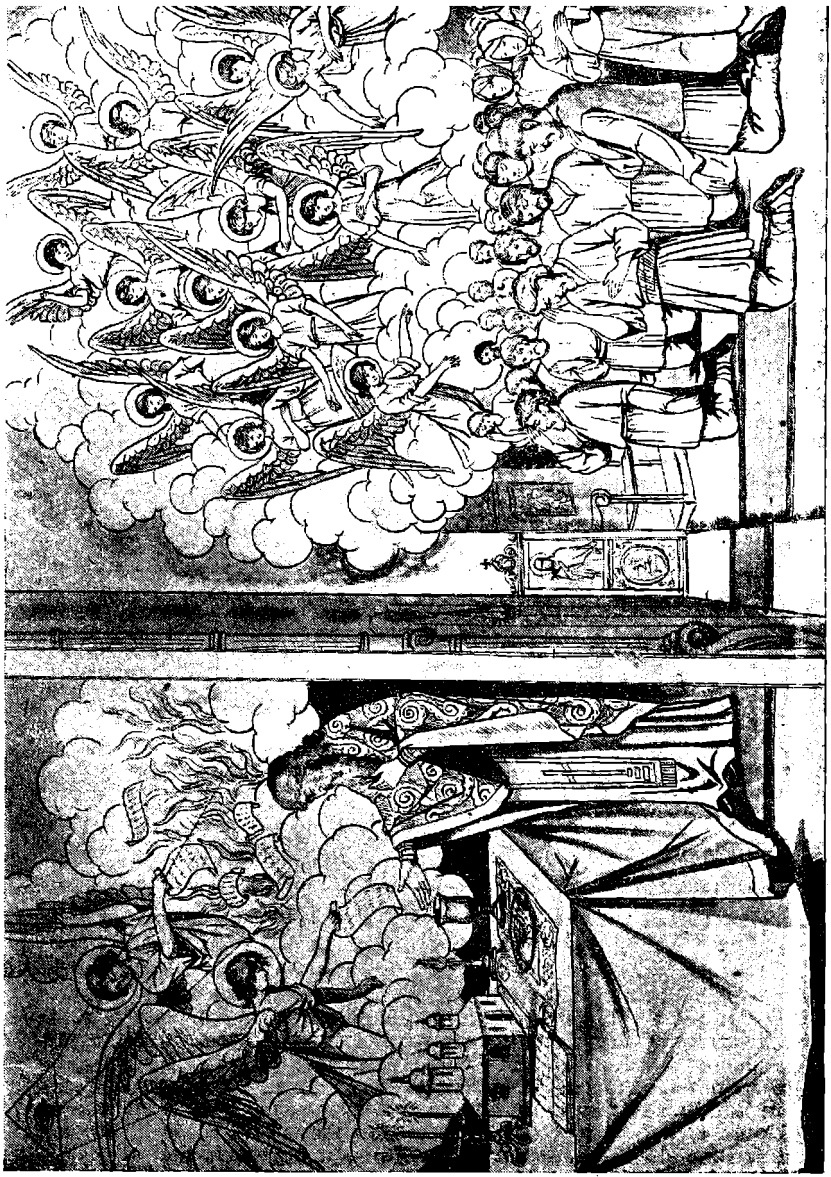

În timpul când sfințitul Liturghisitor zice: „Beți dintru acesta toți acesta este Sângele Meu, carele se varsă pentru voi spre iertarea păcatelor". Atunci, Îngerii lui Dumnezeu, care slujesc împreună cu Preotul, iau păcatele creștinilor dreptcredincioși și le ard cu foc. Creștinii buni rămân curați. „Fericiți cărora s-au iertat fărădelegile și cărora s-au acoperit păcatele. Fericit bărbatul căruia nu-i va socoti Domnul păcatul, nici este în gura lui vicleșug..." (Ps. $31/32_{1-2}$; 84/85; Rom. $4_{6,7,8}$).

m-ai trimis". Zicând acestea, a aruncat hârtia deasupra patului Sfântului, spunând la tot poporul despre osteneala sa. Iar unul din clerici, vrând să vază ce este scris în hârtie, a luat-o și dezlegând-o, n-a aflat într-nsa nimic, căci toată hârtia era curată; și a zis femeii: „Nimic nu este scris aici; dar pentru ce te ostenești, neștiind iubirea de oameni cea negrăită a lui Dumnezeu, care s-a făcut către tine?". Și tot poporul văzând această minune, a preamărit pe Dumnezeu, Care a dat o putere ca aceasta robilor Săi, chiar și după mutarea din viață(†).

21. **Ce însemnătate are arătarea Sf. Daruri, cu dreapta de fiecare sfințit slujitor la cuvintele: „Luați mâncați... Beți dintru Aceasta toți...?"** În acest timp Preotul și Diaconul de este, după rânduiala Bisericii la pronunțarea cuvintelor: „Luați mâncați... Beți dintru Acesta toți...", arată cu mâna dreaptă (Diaconul cu orarul) spre Sf. Disc și spre Sf. Potir. Aceasta însemnează cuvintele pronunțate de Mântuitorul la Cina cea de Taină, asupra fiecăreia din cele puse înainte pe Sfânta Masă. Totodată prin aceasta se arată că, cuvintele zise — în acest moment înălțător — de Preotul cu glas înalt ca să fie auzite de tot poporul, sunt înainte începătoare și temelia înfricoșatei Taine a Sfintei Liturghii. Acestea arată în sine sfințitul început al așezării Tainei Dumnezeești Euharistii și pe Cel ce a așezat-o a se face întotdeauna.

22. **Ce însemnătate are cuvântul „Amin" cântat drept răspuns la aceste amândouă ziceri ale sfințitului liturghisitor?** La aceste amândouă oferiri ale sfințitului liturghisitor, credincioșii răspund tainic; iar corul cu glas dulce: „Amin". Prin aceste cuvinte întreg poporul și cântăreții cer tainic: **„Așa să fie Doamne"**. În acest timp sfințiții liturghisitori, slujitori ai Sfintelor Taine și întreg poporul dreptcredincios, trebuie să aibă, mai mult decât oricând, mare curăție și luare aminte pentru a se putea folosi sufletește.

23. **Ce face Preotul în timpul când cântăreții cântă a doua oară: „Amin" mai lung?** În timpul când corul cântă a doua oară „Amin" Preotul se roagă în taină, zicând: *„Aducându-ne aminte de această poruncă mântuitoare și de toate cele ce s-au făcut pentru noi..."*. Aici sfințitul liturghisitor, își aduce aminte de cuvintele Mântuitorului zise la așezarea Sf. Euharistii către Sf. Apostoli: *„Acestea să o faceți întru pomenirea Mea"*(i). În amintirea acestei porunci, el amintește în tainica

(†) V.Sf. 1 a I-a pg. 85-91; (i) Lc. 22^{19}; 1 Cor. 11^{24};

rugăciune, despre această poruncă mântuitoare și de toate cele ce s-au făcut pentru mântuirea noastră: de Cruce, de groapă, de învierea cea de a treia zi, de suirea la ceruri, de șederea deadreapta Tatălui și de a doua venire întru Slava Tatălui Ceresc cu mulțimile Sfinților Săi Îngeri.

Arătări Dumnezeești. La cuvintele Preotului: „Luați mâncați. Acesta este Trupul Meu...", a văzut împăratul Biserica plină de Îngeri care au răspuns cu glas: „Amin". Iar când Preotul a zis: „Beți dintru Acesta toți...", a văzut doi Îngeri pogorându-se din cer, și luând păcatele oamenilor le ardea cu foc.

24. **Ce însemnătate au cuvintele: „Ale Tale dintru ale Tale. Ție aducem de toate și pentru toate", zise de sfințitul liturghisitor?** După terminarea rugăciunii tainice, sfințitul liturghisitor, așezând mâinile în chipul Sf. Cruci(l), ridică Sf. Disc cu dreapta; iar Sf. Potir cu stânga (când slujește cu Diacon, le ridică acesta astfel), zicând cu glas înalt: *„Ale Tale, dintru ale Tale, Ție îți aducem de toate și pentru toate"*. Odată cu aceste cuvinte sfințitul liturghisitor (sau Diaconul de este), face semnul Sf. Cruci cu Sfintele Daruri deasupra Sfântului Antimis, și după ce le arată Tatălui Ceresc, Care e de față, le așează pe Sf. Antimis.

25. **Ce însemnătate are ridicarea Sf. Daruri și facerea semnului Sf. Cruci cu dânsele deasupra Sf. Antimis?** Prin această ridicare a Sfintelor Daruri și însemnare a Sf. Cruci cu dânsele peste Sf. Antimis, sfințitul liturghisitor le arată lui Dumnezeu, urmărind pilda Preoților V.T.(†) și a Mântuitorului, Care după cuvintele Sf. Vasilie cel Mare, luând pâinea în Sfintele și preacuratele Sale mâini, a arătat-o lui Dumnezeu Tatăl(m). Prin cuvintele: *„Ale Tale, dintru ale Tale"*, Preotul

(†) Preoții V.T. luau pieptul vieţuitorului jertfit, adică mijlocul pieptului, și-l aduceau ca dar legănat sau agitat lui Iahve (Tenufa). Legănarea sau agitațiunea se făcea astfel: Pieptul se punea pe mâinile sacrificatorului, iar sub acesta punându-și și Preotul mâinile, ei împreună legănau sau agitau darul în direcțiune orizontală spre ușa sfintei și înapoi. Această agitațiune dublă, indică, că, darul aparține și se predă lui Iahve Care tronează în Sanctuar, iar Domnul îl cedează Preoților, servitorilor Săi; ca, conform caracterului sacrificiului acestuia și ei să facă ospețe sacrificiale. După legănare pieptul rămânea în

(l) Fac. 48; (m) Mt. 14^{19}; 15^{36}; Lc. 22^{19};

arată Sfintele Daruri Părintelui Ceresc. Cu această arătare, însoțită de cuvintele arătate, Preotul umilindu-se pe sineși vrea a zice: „Doamne, Părinte Ceresc, noi n-avem nimic, ca să-Ți aducem Ție de la noi drept dar de mântuire pentru bogăția bunătăților Tale dăruite nouă prin trimiterea și Jertfirea Fiului Tău, pentru mântuirea noastră. Aceasta cunoscând-o noi îți aducem: „Ale Tale", adică Darurile Tale, această Pâine și Vin consacrate Ție, „Dintru ale Tale" adică din nenumăratele Tale daruri alese de însuși Unicul Tău Fiu iubit, la așezarea Tainei Dumnezeeștei Euharistii, pe care acum le-am consfințit numelui Tău, Ți le-am adus Ție jertfă Sfântă. Noi „Ție îți aducem", aceste daruri, „de toate și pentru toate" câte ne amintește Jertfa Fiului Tău iubit: de Cina cea de Taină, de Cruce, de mormânt, de Învierea cea de a treia zi, de Înălțarea la cer, șederea dea dreapta Ta Părinte Ceresc și de a doua iarăși slăvită a Lui venire. Acestea Ți le aducem pentru toate cele amintite, pentru iertarea păcatelor noastre și mântuirea veșnică.

Sfințitul liturghisitor, prin aceste cuvinte mărturisește înaintea lui Dumnezeu, a Sfinților Îngeri, a tuturor Sfinților care au plăcut lui Dumnezeu, și a tuturor clericilor și creștinilor care sunt de față la Dumnezeeasca Liturghie, că: Sfintele Daruri sunt ale lui Dumnezeu, dintru ale lui Dumnezeu luate, Preotul neavând nimic al său propriu(n).

Totodată mărturisește că aceste Sfinte Daruri le dă tot lui Dumnezeu ca unul Atotputernic, le aduce pentru a fi transformate în însuși Prea Sfântul Trup și Sânge al Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Care cu adevărat S-a

---

folosul Preoților care îl mâncau fiert sau fript în orice loc curat; iar nu numai decât în Templu... La mâncarea părților acestora participau și toți familianții Preoților (o). Această rânduială săvârșeau astfel slujitorii Cortului și Templului Sfânt, după porunca lui Dumnezeu prin Moisi. „Moisi a zis lui Aaron, lui Eliazar și lui Iatamar, cei doi fii care mai rămăseseră lui Aaron: Luați partea din darul de mâncare rămasă din jertfele mistuite de foc înaintea Domnului, și mâncați-o fără aluat lângă Altar; căci este un lucru prea Sfânt. S-o mâncați într-un loc Sfânt; acesta este dreptul tău și dreptul fiilor tăi, ca parte din darurile de mâncare mistuite de foc înaintea Domnului; căci așa mi-a fost poruncit. Să mâncați de asemenea într-un loc curat, tu, fiii tăi și fiicele tale împreună cu tine, pieptul care a fost legănat într-o parte și în alta, și spata care a fost adusă ca jertfă prin ridicare; căci ele vă sunt date, ca un drept cuvenit ție și ca un drept cuvenit fiilor tăi, din jertfele de mulțumire a fiilor lui Israil"(p).

(n) 1 Cor. 6^{19-20}; 2 Cor. 6^{16}; Ecles. 5^{14-16}; 1 Tim 6^{7}; Ps. $36/37^{16}$. Prov. S. 15^{16}; 16^{18}; Evr. 13^{5}; (o) Dr. V. Tarnavschi Arh. biblică o.c. pg. 553; (p) Levit. 10^{12-14}; Eș. 29^{24-28}; Lev. 7^{31-34}; Num. 18^{11};

întrupat de la Duhul Sfânt și din Maria Fecioara S-a făcut Om. Carele după desfășurarea activității și întemeierea împărăției Mesianice, a pătimit, S-a jertfit răstignindu-Se și vărsându-și Sângele Său pe Cruce pentru iertarea și mântuirea noastră, S-a îngropat, a înviat a treia zi după proorocia Scripturilor, S-a suit la Ceruri și șade deadreapta Tatălui. Acesta iarăși va veni cu slavă multă să judece toată lumea, a Cărui Împărăție, apoi, nu va mai avea sfârșit.

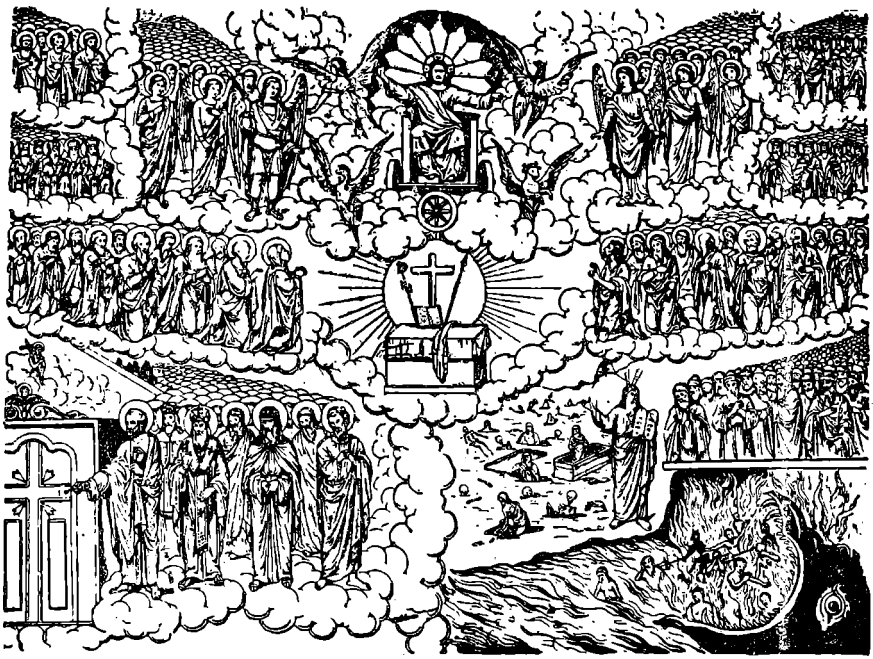

Când vei vrea să vii să faci judecată dreaptă dreptule Judecător, șezând pe Scaunul Slavei Tale, râu de foc înfricoșând, va trage înaintea Divanului Tău pe toți. Stând înaintea Ta, puterile cerești, oamenii cu frică vor fi judecați fiecare după cum au lucrat. Atunci să-Ți fie milă de noi, și să ne învrednicești, Hristoase, a sta în partea celor mântuiți. Ca pe un mult milostiv Te rugăm, miluiește-ne pe noi (Triod).

26. **Ce însemnătate au cuvintele: „Pre Tine Te lăudăm, pre Tine bine Te cuvântăm. Ție îți mulțumim, Doamne, și ne rugăm Ție, Dumnezeului nostru" cântat de cor?** Prin cuvintele acestea cântate lin, corul cântăreților și credincioșii aduc laudă, binecuvântare și mulțumiri Prea Sfântului Dumnezeu, pentru toate binefacerile primite. Întreaga Biserică — cler și popor — rugăm pe Dumnezeu, ca în acel mai înălțător moment, din întregul timp al slujbei Sfintei Liturghii, să binevoiască a

căuta cu milă din ceruri spre noi toți cei adunați în Sf. Lăcaș — precum și pentru cei ce pentru binecuvântate cauze nu-s de față, — și să prefacă Sfintele Daruri — Pâinea și Vinul amestecat aduse pe Sf. Jertfelnic, — în Prea Curatul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos, prin atotputernica conclucrare a Prea Sfântului Duh.

27. **Ce face Preotul în timpul acestei cântări?** În acest timp sfințitul liturghisitor se roagă cu toată puterea credinței și evlavia lui Dumnezeu, zicând: *„Încă aducem Ție această slujbă cuvântătoare și fără de sânge, și cerem și ne rugăm și ne umilim: Trimite Duhul Tău Cel Sfânt peste noi și peste aceste Daruri, ce sunt puse înainte"*(r).

În Liturghia Sf. Vasilie, în locul acestor cuvinte, Preotul plecându-și capul, se roagă astfel: „Pentru aceasta Stăpâne Prea Sfinte și noi... puind înainte cele ce închipuiesc Sfântul Trup și Sânge al Hristosului Tău, Ție ne rugăm și de la Tine cerem, Sfinte al sfinților, cu bunăvoința bunătății Tale să vie Duhul Tău cel Sfânt peste noi și peste Darurile acestea, ce sunt puse înainte, și să le binecuvânteze pe Dânsele, și să le sfințească și să le arate.

28. **Rugăciunea desăvârșitei sfințiri și transformarea Sfintelor Daruri:** După terminarea sf. rugăciuni, Diaconul (de este) se apropie de Preot și amândoi închinându-se de trei ori înaintea Sf. Mese, se roagă în sine:

Preotul: *„Doamne, Cel ce ai trimis pe Prea Sfântul Tău Duh în ceasul al treilea Apostolilor Tăi, pe Acela, Bunule, nu-L lua de la noi; ci ne înnoiește pe noi care ne rugăm Ție"*.

Diaconul zice în taină: *„Inimă curată zidește întru mine Dumnezeule, și cu Duh drept înnoiește-mă întru cele dinlăuntru ale mele"*.

Preotul zice iarăși: *„Doamne, Cela ce ai trimis pe Prea Sfântul Tău Duh..."*

Închinându-se, Diaconul zice: *„Nu mă lepăda pe mine de la Fața Ta și Duhul Tău Cel Sfânt, nu-L lua de la mine"*.

Preotul zice iarăși: *„Doamne, Cela ce ai trimis pe Prea Sfântul Tău Duh..."* și se închină iarăși amândoi după terminarea acestor sfinte rugăciuni.

† † †

O frați și iubiți Preoți ai Universalului în Veșnicului Arhiereu Iisus Hristos! Mare este chemarea noastră! Sf. Ioan Botezătorul, cu voia Celui

(r) Cuvintele acestea se află și în vechile Liturghii: Clementină (n. 14) și a Sf. Iacob (n. 31 și 32).

Prea Înalt, abia a cutezat a-și ridica mâna sa și a botezat pe Domnul nostru Iisus Hristos, în apa Iordanului. Dumnezeu prin dregătoria Preoțească, cu care ne-a îmbrăcat pe noi Preoții Lui, ne împuternicește a ridica mâna dreaptă în acest timp al Sfintei Liturghii pentru binecuvântarea cu semnul Sf. Cruci al Sfintelor Daruri celor întreit sfințite spre a fi transformate, cu Atotputernicia Tatălui Ceresc și conlucrarea Duhului Sfânt, în Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos(s).

† † †

Diaconul plecându-și capul către Sfintele Daruri arată cu orarul la Sf. Pâine, zicând încet: *„Binecuvântează Stăpâne, Sfânta Pâine"*.

Preotul stând drept, binecuvântează în semnul Sfintei Cruci Sfânta Pâine, zicând: *„Și fă adică Pâinea aceasta, cinstit Trupul Hristosului Tău"*.

Închinându-se amândoi, Diaconul zice: *„Amin"*, apoi arătând cu orarul spre Sf. Potir, zice iarăși: *„Binecuvântează Stăpâne, Sfântul Potir"*.

Preotul binecuvântând în semnul Sf. Cruci vinul amestecat cu apă din Sf. Potir, zice: *„Iar ce este în Potirul acesta, cinstit Sângele Hristosului Tău"*.

Diaconul răspunde: *„Amin"*, apoi continuă zicând: *„Binecuvântează Stăpâne pe amândouă"*.

Preotul binecuvântând cruciș pe amândouă, zice: *„Prefăcându-le cu Duhul Tău cel Sfânt"*.

Diaconul: *„Amin, Amin, Amin"*.

29. **Ce însemnătate au aceste binecuvântări ale Sfintelor Daruri cu semnul Sfintei Cruci?** În acest sfânt și înălțător moment al binecuvântării Sfintelor Daruri, cu semnul Sfintei Cruci, prin misterioasa nevăzuta lucrare a Dumnezeescului Duh Sfânt, cu voia și puterea Tatălui Ceresc, Pâinea sfințită se preface în adevăratul Trup al Domnului nostru Iisus Hristos; iar Vinul sfințit în adevăratul Său prea scump Sânge. Față de vederile ochilor noștri trupești rămân numai formele exterioare ale Pâinei și ale Vinului; iar în realitate avem în fața noastră, însuși Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului Iisus Hristos. Sfinții liturghisitori și asistenții, precum și toată adunarea creștinilor, în acest înălțător moment, au pe Iisus Hristos în mijlocul lor stând pe Dumnezeescul Tron adică pe Sf. Jertfelnic, cu însuși Prea Sfântul Trup și Sângele Său. Deși prefacerea aceasta cu minune Dumnezeească se săvârșește în același timp, totuși, Pâinea și Vinul sfințite

(s) Vezi vrednicia dregătoriei Preoțești; Scrierile Sf. Efrem Sirul și Sf. Hrisostom;

în fiecare Sfântă Biserică se preface în același Prea Sfânt Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos, Carele este de față în toate Bisericile și pretutindenea.

Dumnezeu Tatăl deasupra Sf. Jertfelnic strălucește într-un mister deplin, Domnul Iisus Hristos, stă ca un Miel pe Sf. Jertfelnic, vocea Tatălui răsună din ceruri, ca în timpul Botezului și al Schimbării la Față. În acest timp Duhul Sfânt se pogoară ca un porumb și conlucrează cu Tatăl Ceresc, transformând Sfintele Daruri adică Pâinea și Vinul produse și sfințite în Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos.

Cuvintele instituirei: „Luați și mâncați..." și: „Beți dintru acesta toți", zise de sfințitul liturghisitor, nu sunt suficiente pentru prefacere, așa cum a fost cazul Mântuitorului la Cină, precum susțin papistașii. Această susținere papistășească este protivnică învățăturilor bisericești și a străvechilor tradițiuni. Pământul fără de ploaie la timp, lumina și căldura soarelui nu produce verdețuri, legume și fructe... Tot astfel și numai cuvintele: „Luați și mâncați... Beți dintru acesta toți..." nu desăvârșesc Sfintele Daruri, prefăcându-le în Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos, fără pogorârea și conlucrarea Duhului Sfânt cu puterea Tatălui Ceresc, prin binecuvântarea sfinților liturghisitori cu semnul Sf. Cruci.

Sfintele Daruri se transformă în Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului Hristos numai după ce sfințitul liturghisitor a cerut de trei ori Darul Prea Sfântului Duh, care apoi conlucrează cu Dumnezeu Tatăl prin cuvintele prefacerii(t) și întreita însemnare deasupra lor cu semnul Sf. Cruci.

Chemarea Duhului Sfânt își are originea ei din timpurile apostolice, când Sf. Apostoli după Înălțarea Domnului, cu o inimă, cuget și suflet așteptau împlinirea făgăduinței prin trimiterea Duhului Sfânt peste ei(u) și în timpul frângerii pâinii(v).

Așa ne învață Sf. Biserică prin vechile ei Liturghii: Clementină (n. 14), Sf. Iacob (n. 33), Sf. Marcu (n. 17). Tot astfel învață și Sfântul Irineu, Sf. Ciril al Ierusalimului, Sf. Efrem Sirul, ș.a.(z).

Sf. Patriarh Gherman zice în privința aceasta: Și iarăși se roagă Preotul la Tatăl, ca să lucreze misterul Fiului Său și să prefacă Pâinea și Vinul în Corpul și Sângele Domnului Hristos și Dumnezeu... Deci și Sfântul Duh, fiind nevăzut de față, prin bunăvoința Tatălui și prin învoirea Fiului arată puterea Dumnezeească și cu mâna Preotului înseamnă, lucrează și prefăce Sfintele Daruri ce sunt puse înainte în Corpul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos, Carele a zis: „Pentru ei Mă sfințesc pe Mine însu-Mi, ca și ei să fie sfințiți întru adevăr". Tot acest sfânt zice: „Iară Dumnezeeștile Daruri se înseamnă, ca venirea și prezența mărită a Sfântului Duh să prefacă Pâinea în însuși Corpul prețios al Domnului nostru Iisus Hristos; iar aceea ce e în Pahar, în însuși Sângele Marelui Dumnezeu și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Carele S-a vărsat pentru viața și mântuirea lumii, și pentru ca El să fie celor ce se vor împărtăși cu El, spre iertarea păcatelor și spre viața de veci..."

(t) Vezi pg. 445-448 și 451 din această carte; (u) F.Ap. 1_{4-8}; Lc. 24_{49}; Ioan 15_{26}; 16_{8}; (v) F.Ap. 2_{46}; 20_{7}; (z) Dr. Badea Cireșeanu, o.c. T. III/203-4; Dr. V. Mitrofanovici Liturgica o.c. pg. 515-6;

Sf. Simeon Tesaloniceanul zice: „Astfel și noi credem că Pâinea și Paharul se prefac în Corpul și Sângele Domnului Hristos, prin rugăciunile Preotului, cu însemnarea Crucii și cu chemarea Sfântului Duh, și că, cu cuvintele Domnului: „Luați mâncați..." și: „Beți dintru Aceasta toți..." și „Aceasta să o faceți întru amintirea Mea" s-a dat Apostolilor și succesorilor lor numai puterea, ca să poată lucra prin rugăciune. Pentru aceea adresându-se Preotul către Părintele și preamărind iconomia Lui, pronunță mai întâi cu voce înaltă Dumnezeeștile cuvintele ale Domnului Hristos... Apoi se roagă: „Trimite Duhul Tău asupra mea și asupra Darurilor acestora, și le fă Corpul și Sângele Lui — precum El a zis — prefăcându-le cu Duhul Tău Cel Sfânt". Și când zice acestea binecuvântează. Și binecuvântând de 3 ori, crede Preotul, că Pâinea și Paharul este însuși Corpul și Sângele, deoarece este însuși Hristos, Carele lucrează prin Preot, dimpreună cu Părintele și cu Duhul Sfânt, este Cel ce aduce și Cel ce se aduce și Cel ce se sacrifică și Cel ce se sfărâmă și Cel ce se împărtășește, precum zicem la sf. rugăciune a ieșirei celei mari. Și pentru ca să arătăm aceasta mai bine, apoi nici nu binecuvântează Preotul, când zice: „Luați și mâncați..." și: „Beți dintru acesta..." ci pronunțându-le, zice aceste cuvinte către Părintele, deoarece și după această pronunțare, precum zice Marele Vasilie, sunt aceste Daruri numai chipuri(†).

În Mărturisirea Ortodoxă a apostolicei și catolicei Biserici de răsărit, se zic următoarele: „În momentul în care sfințește Preotul Sfintele Daruri, trebuie să cugete întru sine însuși, că însuși substanța (ființa) Pâinei și a Vinului se preface în substanța adevăratului Corp și Sânge al lui Hristos prin lucrarea Duhului Sfânt, a Cărui chemare se face, pentru ca să se desăvârșească lucrarea aceasta Dumnezeească. Pentru ca acest mister să se lucreze cu cuviință, Preotul se roagă, zicând: *„Trimite Duhul Tău cel Sfânt, peste noi și peste aceste Daruri, ce sunt puse înainte; și fă Pâinea aceasta cinstit Trupul Hristosului Tău; iar ce este în Paharul acesta cinstit Sângele Hristosului Tău; prefăcându-le cu Duhul Tău cel Sfânt"*. După ce pronunțați aceste cuvinte, îndată se face schimbare (transubstanțiune), prefăcându-se Pâinea în Corpul adevărat al Domnului Hristos și Vinul în Sângele Lui adevărat, rămânând prin economia lui Dumnezeu înaintea vederilor noastre numai chipurile lor care se văd(††).

(†) Vezi pe larg S.Tes. o.c. pg. 263-6; (††) Cuv. Prohor cu rugăciunea a prefăcut loboda în pâine gustoasă și cenușa în sare bună (V. Sf. 10 a II-a 363-372). Așa Sf. Ioan Evanghelistul a prefăcut un braț de fând în aur, Sf. Ierarh Spiridon șarpele în aur, ș.a.m.d. Vezi V.Sf. 26 a IX-a o.c.; 11 a XII-a o.c.

Aceasta se face după Dumnezeeasca iconomie. Întâi, ca să nu vedem P.S. Trupul Domnului Hristos; ci să credem, că, El este, după cuvintele, ce zice: „Acesta este Trupul Meu și acesta este Sângele Meu, crezând mai mult în cuvintele și puterea Aceluia, decât în simțurile noastre. Aceasta aduce fericirea credinței, căci: „Fericiți sunt cei ce nu văd și cred"(x). Al doilea, fiindcă firea omenească se îngrețoșează de mâncarea cărnii crude, pe când unirea cu Domnul Hristos trebuie să se facă cu plăcere prin împărtășirea cu P.S. Trup și Sânge al Lui. Deci, spre a nu se îngrețoșa omul, desgustându-se, pronia Lui Dumnezeu a inconomisit, ca să dea credincioșilor spre mâncare și băutură însuși P.S. Trup și Sângele Lui sub chipul Pâinii și al Vinului..."(y).

Chemarea Duhului Sfânt e după originea sa din timpurile Sf. Apostoli, ba chiar din acele zile, când Apostolii, după înălțarea Domnului, petreceau în Ierusalim într-o inimă, în rugăciune și în cerere, așteptând, după promisiunea Domnului nostru Iisus Hristos, pogorârea Duhului Sfânt din ceruri, Sf. Proclu Patriarhul Constantinopolului, scrie: „După înălțarea la cer a Mântuitorului nostru, Apostolii înainte de a se împrăștia în toată lumea spre a vesti Evanghelia, s-au adunat într-un loc, petrecând tot timpul în rugăciune. Și aflând ei mare mângâiere în lucrarea sfântă a Corpului Domnului, plineau Liturghia, știind că această lucrare, ca și învățătura, trebuie ținută de toți mai însemnată, decât oricare alta. Într-adevăr, ei cu cea mai mare bucurie petreceau timpul în plinirea acestei lucrări Dumnezeești, aducându-și aminte de cuvintele Domnului: *„Acesta este Trupul Meu... Aceasta să o faceți întru amintirea Mea" și: „Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu, petrece întru Mine și Eu întru dânsul"*. Pentru aceea, chemând ei numele Domnului cu multă pietate și cu inimă înfrântă, cântau multe rugăciuni. Pe lângă aceasta ei cu însăși fapta învățau pe Iudei și pe păgânii cei nou convertiți, ca să împlinească și ei misterul darului nou, poruncindu-le a părăsi datinile ce se serbau înainte de venirea Darului. În aceste rugăciuni așteptau ei *pogorârea Duhului Sfânt, așteptau, ca El cu pogorârea Sa să prefacă pâinea și vinul* amestecat cu apă, ce stă înainte la lucrarea Sfântă, *în însuși Trupul și însuși Sângele Mântuitorului nostru Iisus Hristos și să-i sfințească pe ei"*.

Pentru aceea se află rugăciunea pentru trimiterea Duhului Sfânt în toate Liturghiile Bisericii antice. Așa zice Preotul la Liturghia Sf. Iacob înaintea Sf. Daruri: *„Îndură-Te de noi, Dumnezeule, după îndurarea Ta cea mare și trimite peste noi și peste Darurile puse înainte Duhul Tău cel Prea*

(x) Ioan 20_{29}; (y) Vezi pe larg despre aceasta în Mărt. Ort. p. I. într. 106. 107; în scrierile Sf. Grigore Nazianz, Ioan Damaschin, Ioan Gură de Aur ș.a;

Sfânt". Și după o rugăciune, ce Preotul o citește cu capul plecat și în care cere așișderea trimiterea Duhului Sfânt, exclamă ridicându-se: „Ca să vină și prin sfânta, buna și mărita Sa prezență, să sfințească această Pâine și s-o facă Sfânt trupul Hristosului Tău", la care poporul răspunde: „Amin"; și iarăși: „Și acest pahar cinstit Sângele Hristosului Tău; poporul: „Amin". Și în Liturghia Sf. Marcu, zice Preotul: „Trimite din înălțimea sfinteniei Tale... peste noi și peste Pâinile acestea și paharele acestea pre Duhul Tău cel Sfânt, ca să le sfințească și să le îndeplinească ca Atotputernic Dumnezeu și să facă Pâinea aceasta Trupul (poporul: „Amin"), iară potirul Sângele legii cele nouă, al însuși Domnului Dumnezeului, Mântuitorul și Împăratului nostru Iisus Hristos"(†).

29. **Cum se preface Pâinea și Vinul proaduse și sfințite în P.S. Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos?** Această prefacere se face cu puterea lui Dumnezeu, Carele în cer și pe pământ toate făpturile nevăzute și văzute le-a făcut, așa cum a vrut. Lucrarea aceasta a feluritelor prefaceri, o vedem arătată în multe locuri ale Sf. Scripturi: Mai întâi Dumnezeu a făcut cerul și pământul, marea și toate cele ce sunt într-însele din ceea ce n-au fost mai înainte(a). Dumnezeu a prefăcut toiagul lui Moisi și Aaron în șarpe(b), apele Egiptenilor în sânge(c), pulberea pământului în țânțari(d), apa cea amară a îndulcit-o(e) și văpaia înșeptit aprinsă a cuptorului Haldeesc

---

(†) Aceste produceri nu-s după lege, ci după Duh, fiindcă trebuie să ne închinăm lui Dumnezeu în Duh, și adevăr. De aceea și producerea Euharistică nu-i corporală; ci spirituală și deci curată. Căci proaducerea lui Dumnezeu; Pâinea și Paharul binecuvântării, mulțumindu-l că a poruncit pământul să crească aceste roduri spre hrana noastră și în urmă săvârșind proaducerea, chemăm Sfântul Duh, ca El să prefacă în această Jertfă, Pâinea în Corpul Domnului Hristos și Paharul (Vinul amestecat cu Apă) în Sângele Lui, ca cei ce le vor primi să capete iertarea păcatelor și viața veșnică. Aici merită atențiune următoarele expresiuni, care pun pe oricine în nedumerire:

Proaducerea Euharistiei nu-i corporală, ci spirituală; pentru că cei ce primesc aceasta în locul Chipului, să capete iertarea păcatelor. Lesne putem observa că aceste expresiuni sunt întrebuințate numai pentru deosebirea producerii din N. Așezământ în antiteză cu jertfele V. Așezământ, pe care ea le-a înlocuit Sf. Irineu, însă, și-a exprimat aici ideea sa despre esența Jertfei Evanghelice din N. Așezământ, în următoarele expresiuni, cu totul clare; iar nu cu două înțelesuri: „Săvârșind proaducerea chemăm Sfântul Duh, ca El să prefacă pâinea din această jertfă în Corpul Lui..."(††)

(a) Fac. 1; Ps. 103; 134; 135; (b) Eș. $4_{1\text{-}4,30}$; $7_{8\text{-}12}$; (c) Eș. $7_{14\text{-}21}$; (d) Eș. $8_{16\text{-}19}$; (e) Eș. $15_{22\text{-}27}$; (††) După Dr. V. Mitrofanovici, Liturgica o.c. pg. 517-9; Teologia Dogmatică Ort. vol. IV. pg. 409-410 notă, vezi tot acolo pg. 391-447;

în rouă a prefăcut-o, salvând pe credincioșii 3 tineri de ardere(f). Așadar, Dumnezeu, Care a făcut acestea și multe altele care nu se află scrise în Dumnezeeștile Scripturi, a făcut și face și minunea aceasta, prefăcând Pâinea și Vinul în P.S. Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos. El care a putut și poate să facă minuni mari, poate întotdeauna a întoarce cu lucrarea Duhului Sfânt ființa Pâinei și a Vinului, proaduse și sfințite, în ființa Trupului și Sângelui Iubitului și Unicului Său Fiu Iisus Hristos. Așa cum a prefăcut văpaia înseptită a cuptorului Haldeesc în rouă, așa și acum preface prin lucrarea Duhului Sfânt și rugăciunea sfințitului liturghisitor, Pâinea și Vinul proaduse și sfințite în Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului Hristos.

Este știut de cititorii și ascultătorii atenți ai Dumnezeeștilor Scripturi că Dumnezeu a făcut din pământul mort, nesimțitor și nemișcător pe strămoșul nostru Adam; iar din coasta lui a făcut pe Eva. A coasta este o lucrare, o minune, pe care nimeni altul în cer, pe pământ și sub pământ nu este în stare să o facă. Ei bine, așa minunat cum a prefăcut Dumnezeu lutul luat din pământ, și coasta luată din Adam, în omul viu: „Adam și Eva", plini de viață, frumusețe, bunătate, înțelepciune și felurite daruri plăcute; tot așa acum și întotdeauna Dumnezeu Tatăl, prin lucrarea Duhului Sfânt și rugăciunea sfințitului liturghisitor, preface cu adevărat Pâinea și Vinul produse și sfințite în Prea Sfântul Trup și Sânge al Hristosului Său.

Să venim la altă lucrare mai minunată: Pe când omenirea zăcea aproape moartă sub greutatea blestemului și păcatului strămoșesc, cerșind în chinul ei venirea cât mai grabnică a lui Mesia Mântuitorul, Dumnezeu Tatăl cu conlucrarea Duhului Său, hotărăște, ca, Fiul Său Iisus Hristos născut de El mai înainte de toți vecii, să Se întrupeze în pântecele fraged al unei Fecioare din Nazaret, umila cetate a Galileei. Dumnezeu toate câte a vrut a făcut. A zis să fie lumină, să fie tărie... și s-a făcut. Cerurile le-a întărit cu Cuvântul Său și cu Duhul gurii Sale toate puterile lor. Mai pe urmă când a vrut Însuși Dumnezeu Cuvântul, S-a făcut Om din sângele cel curat și fără de prihană al P.S. pururea Fecioarei Maria, alcătuindu-și în pântecele Ei cel pururea fecioresc Trup fără de sămânță. Această lucrare a întrupării Celui nemărginit într-un umil corp mărginit, e o mare minune, de care s-au minunat Oștile Îngerilor, și a uimit pe toate taberile spriritelor infernului. Ei bine, El care a făcut această mare minune, El care la nunta din Cana Galileei apa a prefăcut-o în vin roșu(g), a prefăcut Pâinea și Vinul de la Cina de Taină în P.S. Său Trup și Sânge așișderea și toată Pâinea și Vinul produse de urmașii Săi: Apostoli, Episcopi și Preoți dealungul veacurilor

(f) Dan. 3; Cântarea celor 3 tineri; (g) Ioan 2_{1-11};

până azi și până va fi lumea, le-a prefăcut și le preface în Însuși Prea Sfântul Său Trup și Sânge.

Când P.S. Fecioara Maria a auzit că Ea va deveni Maica Domnului Iisus, s-a mirat zicând: „Cum va fi mie aceasta? Că bărbat n-am cunoscut". Sf. Arhanghel Gavriil i-a răspuns: „Duhul Sfânt va veni peste Tine și puterea Celui Prea Înalt te va umbri, și vei naște Fiu, Căruia îi vei pune numele Iisus. El va fi mare și va fi chemat Fiul Celui Prea Înalt... Fiul lui Dumnezeu..."(h). Tot astfel și aici, când careva din credincioșii nelămuriți în credință întreabă cum se poate preface Pâinea și Vinul proaduse în P.S. Trup și Sânge al Domnului, noi sfinții liturghisitori răspundem: „La rugăciunea ce se face de noi la timpul hotărât al Dumnezeeștei Liturghii, Duhul Sfânt se pogoară peste Sf. Daruri și puterea Celui Prea Înalt umbrindu-le în acel moment cu Dumnezeeasca putere și conlucrare, Pâinea și Vinul se prefac în Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos.

De mai este cineva îndoielnic, gândească-se și la aceasta: cum alimentele, apa și aerul cu care ne hrănim se prefac în sângele nostru și dă creștere corpului nostru omenesc? Cercetând toate rând pe rând ne arată aevea Puterea și Duhul lui Dumnezeu, care zilnic face din ceea ce nu este în ceva ce este. De vom vedea acestea toate în lumină plină, nu ne vom mai îndoi niciodată de această minune a prefacerii Sf. Daruri; ci vom crede așa cum a crezut Sf.Ap. Toma după ce a văzut și pipăit ranele și coasta Domnului Iisus, și transportându-ne din orbecăielile necredinței în lumina credinței conștiente, vom exclama și noi ca și el: *„Domnul meu și Dumnezeul meu!"*(i).

30. **Pentru ce se întrebuințează semnul Sf. Cruci la sfințirea și prefacerea Sfintelor Daruri?** Semnul Sfintei Cruci se întrebuințează în acest moment prea sfânt și înălțător, ca și în orice lucru mai însemnat, fiindcă prin semnul acesta lucrează puterea lui Dumnezeu. Semnul Sf. Cruci, ba chiar și numai cuvântul ei, este puterea lui Dumnezeu, care ne ajută a ieși din orice încurcătură și primejdii, și a săvârși orice lucrări care covârșesc puterile noastre omenești. *„Cuvântul Crucii celor pieritori nebunie este! iar nouă celor ce ne mântuim puterea lui Dumnezeu este..."*(j).

Privitor la facerea semnului Sf. Cruci, Sf. Augustin zice așa: „Dacă nu se face semnul Sfintei Cruci pe fruntea credincioșilor, sau pe apa cu care reînoiesc, sau pe untul de lemn cu care se ung, sau pe Jertfa (Sfintele Daruri) cu care se nutresc, atunci nimic nu se poate împlini legiuit...". La

(h) Lc. $1_{26\text{-}35}$; (i) Ioan $20_{19\text{-}31}$; (j) 1 Cor. $1^{18,23\text{-}24}$;

aducerea Jertfei cei fără de sânge, precum semnul Sf. Cruci, cu care sfințim Darurile, așa și alte acte isprăvite înainte și după cele induse în Sfânta Evanghelie, își au originea în vechea Tradițiune apostolică.

Sf. Vasilie cel Mare zice: „Cuvintele chemării la frângerea pâinii și la binecuvântarea paharului, cine din sfinți le-a predat în scris? Pentru că noi nu ne mulțumim numai cu cuvintele ce le induc Apostolul și Evanghelia; ci oarecare le pronunțăm mai înainte; iar altele mai apoi, ca unele ce au mare putere, primindu-le din învățătura nescrisă"(l).

Arătări Dumnezeești. Sf. Nifon... a văzut în vremea sfințirii Darurilor și a săvârșirii înfricoșatei Taine, că s-a apropiat unul din Îngeri care era mai luminat, și luând un cuțit a înjunghiat Pruncul cel prea frumos. Sângele care a curs dintr-Însul L-a turnat în Sf. Potir, și **Pruncul** punându-L pe *Sf. Disc*, el iarăși a șezut întru a sa orânduială cu bună cucernicie..."(m).

Sfinții vedeau la sfințirea transformatoare a Sfintelor Daruri pe Sf. Duh.

Sf. Vasilie cel Mare vedea în timpul sfințirii, lucrarea Sfântului Duh, mișcând Sfintele Taine. În vremea aceia Marele Vasilie chemând un argintar, i-a poruncit ca din aur curat să facă o pasăre în chipul porumbelului ce s-a arătat deasupra Iordanului spre păzirea Dumnezeeștilor Taine. După ce porumbelul (chivot) a fost lucrat artistic și adus, Sf. Vasilie l-a așezat deasupra Sfintei Mese... Sf. Vasilie avea darul acesta, căci pe când slujea și înălța Sfintele Daruri, cunoștea că vine Darul Sf. Duh, printr-un semn ca acesta; Porumbelul acela de aur, care era desupra Dumnezeeștei Mese, cea cu Sfintele Daruri, mișcându-se de Dumnezeeasca putere, de trei ori se clătina. Iar odată slujind fericitul și înălțând Sfintele, nu s-a făcut obșinuitul semn al porumbelului, care, prin cea de trei ori mișcare, însemna pogorârea Duhului Sfânt. Drept aceea, Vasilie gândind la aceasta, a văzut pe un Diacon din cei ce țineau ripidele, făcând semn spre o femeie, ce sta înaintea Altarului. Deci, a poruncit ca să se depărteze Diaconul acela de la Sf. Masă, și șapte zile i-a dat canon ca să postească și să se roage, și fără somn toată noaptea la rugăciune să petreacă; iar din averea lui să dea și la săraci. Deci, dintr-acea vreme Sfântul Vasilie a poruncit, ca să fie în Biserică înaintea Altarului perdele și îngrădire pentru femei, ca să nu îndrăznească vre-una a privi în Sf. Altar, în vremea

(l) Vezi Dr. V. Mitrofanovici, Liturgica o.c. pg. 519-520 n. 4; (m) V.Sf. 23 a XII-a, o.c.

Dumnezeeștei Slujbe; iar aceea care ar îndrăzni, să se izgonească din Biserică, și de Sfânta Împărtășire să se despartă(†).

Episcopul clevetit a fost văzut în timpul Dumnezeeștei Liturghii, acoperit de Duhul Sfânt. Ne spunea nouă Avva Teodor Râmleanu, zicând: cum că la treizeci de stadii de la Cetatea Romei, este o cetate mică ce numește Romul. Întru acea cetățuie a fost un Episcop foarte mare întru bunătăți. Iar odată au mers oarecare din cetatea Romul, la fericitul Agapit Papa Romei, și au pârât pe Episcopul lor la Papa, zicând: cum că din blid sfânt mănâncă. Iară Papa auzind s-a mirat și a trimis pe doi clerici de au adus pe Episcop legat și l-au pus în temniță și a șezut Episcopul trei zile în temniță. Și sosind Sfânta Duminică, pe când se odihnea Papa și se lumina de ziuă spre Duminică, a văzut în somn pe oarecare, zicându-i lui: „Întru această Duminică să nu slujești tu, nici altul din clerici nici din Episcopii cei din cetate, ci Episcopul pe care îl ai în temniță, închis, aceluia să-i zici să meargă ca să slujească". Iar deșteptându-se Papa nu se pricepea de visul ce-l văzuse, și zicea întru sine-și: o clevetire ca aceia am auzit de dânsul; unul ca acesta oare să slujească? Și a venit iarăși al doilea glas către dânsul, zicându-i în somn: „Ți-am spus ție, Episcopul cel din temniță acela să slujească". Așișderea și a treia oară i s-au arătat lui. Însă nepricepându-se Papa de aceasta, și deșteptându-se, a trimis la temniță și chemând pe Episcop l-a întrebat pe el, zicând: „O, Episcope, ce fel este lucrul tău?" Iar Episcopul nu-i răspundea nimic fără numai păcătos, zicea, sunt. Apoi după ce nu i-a spus alt nimic Episcopul, atunci i-a zis lui Papa; astăzi tu vei sluji. Stând el înaintea lui Dumnezeu în Sf. Altar după porunca Papei, care sta aproape de dânsul, dimpreună cu Diaconii care stau împrejur; a început Episcopul Sfânta Liturghie. Când au ajuns la rugăciunea înălțării, și mai înainte de sfârșirea ei, a început a doua oară tot rugăciunea acea încă iarăși și a treia oară și a patra, aceiași rugăciune. Atunci toți se minunau pentru zăbavă. După aceia a zis Papa: ce este aceasta? Că de patru ori aceiași rugăciune grăiești și nu sfârșești. Atunci a răspuns Episcopul: Iartă-mă, Stăpâne Sfinte, că n-am văzut după obicei venirea Duhului Sfânt și pentru aceasta nu sfârșesc rugăciunile. Ci prea Sfințite Stăpâne, Diaconul ce stă aproape, carele ține ripida, depărtează-l pe el din Sfântul Altar, căci eu nu îndrăznesc ca să-i zic lui. Atunci fericitul Agapit a poruncit de s-a depărtat Diaconul. Și au văzut Episcopul și Papa venind Sfântul Duh, cât și zăveaza care era deasupra Sfântului Altar, singură s-a ridicat, și a acoperit și pe Papa și pe Episcopul, și pe toți Diaconii care stau înainte, cât și Sfânta

(†) V.Sf. 1 a I-a pg. 36-7, 46-7;

Masă ca la trei ceasuri. Atunci a văzut Dumnezeescul Agapit cum că mare om este Episcopul, ci însă clevetit a fost. Deci l-a slobozit pe el cu pace la Episcopia sa. Și așa după scârba aceia și mâhnire a pus hotar, ca să nu mai facă nici unuia vre-un rău așa de năprasnă și degrab, ci cu luare aminte și cu răbdare și așteptare(†).

Un evreu prefăcându-se că este creștin și luând Sf. Taine în batjocoră, a văzut carne și sânge. A crezut și s-a botezat. Odată Sf. Vasilie cel Mare săvârșind Dumnezeeasca Slujbă, un evreu prefăcându-se că este creștin, vrând să știe cele despre Sfintele Taine, s-a lipit de cei credincioși și a intrat în Sf. Biserică; acolo a văzut pe Sfântul Vasilie, că avea în mâinile sale un Prunc, pe care îl sfărâma. Împărtășindu-se credincioșii din mâinile Sfântului, a venit și evreul și i-a dat Arhiereul, ca și celorlalți creștini o parte din Sfintele Daruri, pe care luând-o evreul în mâini, a văzut că era adevărată carne. După aceia apropiindu-se de pahar, a văzut că era sânge într-însul. Deci a păstrat rămășițele Sfintei Împărtășiri și mergând acasă, le-a arătat femeii sale, și i-a spus despre toate cele ce a văzut cu ochii săi; apoi crezând, că, cu adevărat înfricoșată și prea înaltă este Taina Creștinească, a doua zi a mers la fericitul Vasilie, rugându-l să-i dea Sfântul Botez. Iar Vasilie dând mulțumire lui Dumnezeu, n-a întârizat a boteza pe evreu, împreună cu toată casa lui(††).

Sfântul sfințit Mucenic Climent slujind Sf. Liturghie... credincioșii au văzut pe Sf. Discos foc luminos și Îngeri slăvind. După ce a fost eliberat Sfântul sfințit Mucenic Climent prin rugămintea Episcopului, a adus pe Sfinții (creștinii dreptcredincioși) în Biserica care era mică, deoarece creștinii pe timpul acela erau în Ostrov puțini; apoi poruncind Episcopul, ca să se facă citire din Dumnezeeștile cuvintele ale Evangheliei, a deschis un cleric cartea și a început a citi cuvintele acestea: *„Să nu vă temeți de cei ce ucid trupul, căci pe suflet nu pot să-l ucidă".*

Acestea auzindu-le Sfinții, și-au ridicat ochii în sus cu suspinuri, iar creștinii cei ce stau în Sf. Biserică uitându-se la dânșii, au plâns, așa că au umplut Biserica de lacrimi. Apoi a rugat Episcopul pe Sfântul Climent, ca să săvârșească Dumnezeeasca Liturghie, și când slujea el, unii din clerici, asemenea și din popor, care erau vrednici, au văzut pe Sf. Discos, că era un cărbune foarte mare aprins, din care ieșea o negrăită lumină, și strălucea pe Sfântul și pe cei ce stau înainte; iar prin Altar au văzut pe Sfinții Îngeri zburând prin văzduh; dar cei ce au văzut o minune ca aceea, au căzut cu

(†) Prolog 8 Ian; (††) V.Sf. 1 a I-a pg. 37-8;

fețele la pământ și nu îndrăzneau să se uite la Sfântul. Iar după săvârșirea Sfintei Slujbe, a luat Fotin Episcopul în casa sa pe Sfinți. Deci pe mulți bolnavi îi aducea și îi apropia de Sfântul Climent, nu numai din credincioși ci și din necredincioși, și pe care Mucenicul lui Hristos cu rugăciunea și cu semnul Crucii îi tămăduia. Pentru aceea mulțimea de elini au început a mărturisi la arătare pe Hristos, că este adevărat Dumnezeu, și au dorit Sf. Botez. Iar ostașii văzând că mult popor se adună la Climent, s-a temut ca să nu ia de la dânșii pe cel legat; și lor să le facă rău. Pentru aceea, l-au dus în corabie, și iarăși l-au pus în lanțuri; dar l-au petrecut credincioșii cu multe lacrimi și cu tânguiri, nevrând să se despartă de el; apoi dând Sfinților sărutarea cea mai de pe urmă, și legăturile lui Climenr sărutându-le, s-au întors, ostașii silindu-se ca să plece mai iute de acolo. Suflând vântul spre ajutor, au trecut repede Marea Egee și au sosit în Nicomidia...

Și sosind noaptea în care avea să fie privegherea praznicului Dumnezeeștilor Arătări, fericita Sofia aducând la sine creștinii, luând pe slugi, pe copilele și pe copiii crescuți, au mers în temniță la Sfântul Climent. Iar Dumnezeu a ajutat scopului credincioșilor Săi, căci a adormit tare pe strejari și numai unul nu dormea, dar acela era creștin tăinuit, care a deschis temnița celor ce veniseră. Deci, intrând înăuntru credincioșii, cu Sofia, cea cu mintea bărbătească, au deslegat pe Sfântul din legături, și luându-l, l-au dus în Biserica cea din peșteră, și cu bucurie au prăznuit, mulțumind lui Dumnezeu. Făcându-se ziuă, Sfântul Climent a săvârșit Dumnezeeiasca Liturghie și toți s-au împărtășit cu Dumnezeeștile Taine, din Sfintele mâini ale păstorului lor. Și a făcut Arhiereul lui Dumnezeu multă învățătură poporului, în care a proorocit despre moartea sa, degrab va fi ucis; apoi le-a zis: „Să nu vă temeți, fraților, că nimeni din voi nu va pieri, nici va pătimi ceva, nu vor răpi lupii pe nici unul, fără numai eu cu doi clerici; căci îmi voi pune sufletul pentru Arhiereul cel Mare, Hristos, Care și-a pus pentru noi Sufletul Său". A proorocit încă și aceasta că degrabă va înceta prigonirea, apoi că închinarea de idoli se va stinge și va înflori Sfânta Credință; pentru că Cerescul Împărat va ridica pe pământ un împărat, care luminându-se cu Sfântul Botez va lumina toate părțile stăpânirii Romei, și o nouă Romă va ridica și va răsădi pretutindeni dreapta-credință. Acestea proorocind sfințitul Mucenic Climent turmei sale celei cuvântătoare, și înveselind sufletele lor, au mers la casa maicii lor Sofia, care pe tot poporul de la Sf. Biserică l-a luat la sine, și le-a făcut ospăț mare; apoi a fost Sf. Climent în casa ei, până la douăzeci de zile ale lunei Ianuarie.

Într-acea vreme, ighemonul Alexandru, cercetând lucrurile și ocârmuirile poporului, i s-a spus despre Climent Episcopul creștinesc, cum că noaptea

a ieșit din închisoare, și a făcut cercetare despre dânsul. Apoi sosind ziua Duminicii, a mers Arhiereul lui Dumnezeu, Sfântul Climent, în Biserica cea din peșteră, să săvârșească Dumnezeeasca Liturghie, și s-au înștiințat despre dânsul păgânii, care au spus ighemonului. Iar el sculându-se, a mers cu ostașii, care intrând înlăuntru, au aflat pe Sfântul Climent stând înaintea Dumnezeescului Păstor, aducând Jertfa cea fără de sânge. Și a poruncit ighemonul unuia din ostași, ca scoțând sabia să lovească pe Arhiereul peste grumaji. Deci, lovindu-l ostașul, a căzut capul Sfântului Sfințit Mucenic Climent peste Dumnezeescul Prestol și peste Darurile cele puse înainte, apoi s-a roșit cu sângele lui Jertfa cea fără de sânge și tot Sfântul Altar. Iar poporul credincios era într-o mare frică și spaimă; însă nu pentru dânșii, ci pentru păstoria lor aveau jale, și ridicându-și glasurile se tânguiau. Iar ighemonul a ieșit îndată afară, nefăcând poporului nici un rău, numai pe cei doi clerici i-a tăiat în Sf. Altar cu Sfântul Climent, iar numele lor sunt: Cristofor și Hariton Diaconii. Atunci fericita Sofia, luând cinstitul trup al iubitului său, care era fiu cu numele, iar cu fapta duhovnicesc părinte și păstor, l-a îngrijit cu lacrimi și cu bucurie; deci, plângea că s-a lipit de el pe pământ, și se bucura, că săvârșindu-și pătimirea, a trecut la Hristos Domnul. Apoi Sofia l-a îngropat cu cinste, cu amândoi Diaconii, și cu tot poporul creștin care era acolo, aproape de mormântul Sfântului Mucenic Agatanghel, în Biserica cea din peșteră, în douăzeci și trei de zile ale lunii Ianuarie(†).

Sfântul Grigore cel Mare slujind Sf. Liturghie, o femeie a văzut carne. O femeie vestită din Roma, a adus prescuri la Dumnezeescul Altar, iar Slujba Dumnezeească o făcea Preasfințitul Arhiepiscop al Romei Grigorie. Deci, în timpul când se împărtea la popor Dumnezeeasca Împărtășire, s-a apropiat și femeia aceia ca să se împărtășească cu Sfintele Taine și auzind pe Sfântul Grigorie, zicând: „Trupul cel de viață făcător al Domnului nostru Iisus Hristos se dă..." atunci femeia a început a râde; iar Episcopul orpindu-și mâna, a întrebat pe femeie: „Pentru ce ai râs?" Iar femeia a răspuns: „de mirare îmi este lucrul acesta Stăpâne, că pâinea aceia, pe care eu cu mâinile mele făcând-o din făină și am copt-o, o numești Trupul lui Hristos". Iar Sfântul văzându-i necredința ei, s-a rugat lui Dumnezeu, și îndată chipul pâinii s-a schimbat, chiar în trup omenesc; și vedea femeia aceia carne omenească sângerată, dar nu numai femeia aceia, ci și toți oamenii care erau în Sf. Biserică, au văzut minunea aceia, și slăveau pe Hristos Dumnezeu; apoi se întăreau în credință neîndoindu-se despre Preacuratele Taine, că subt chipul pâinii este adevăratul Trup,

(†) V.Sf. 23 a I-a o.c. pg. 1269-1271 și 1293-5;

precum și chipul vinului, este adevăratul Sânge al lui Hritos. Și iarăși rugându-se Sfântul s-a schimbat chipul Trupului omenesc în vedere de pâine, și femeia s-a împărtășit cu frică și cu credință neîndoită, primind pâinea ca Trupul lui Hristos asemenea și vinul ca Sângele lui Hristos(†).

Doi stareți iscusiți și al 3-lea simplu, au văzut în timpul Sf. Liturghii un prunc jertfindu-se. A fost într-un Schit un stareț minunat cu viața și slăvit între părinți pentru faptele cele bune ale sale. Acela din neștiința sa — pentru că era prea prost și neiscusit în Dumnezeeasca Scriptură — se smintea cu necredința, pentru Prea Curatele Taine, zicând: Că pâinea, pe care o primim din Dumnezeescul Altar și paharul cu care ne împărtășim nu este adevărat Trupul și Sângele lui Hristos, ci numai închipuire a Trupului și a Sângelui Lui. Auzind aceasta doi stareți iscusiți, ziceau între ei, că nu cu răutate greșise starețul acesta, despre Sfintele Taine, ci din prostie și din neștiință, și se sârguiau ca să-l îndrepteze pe el în aceia.

Ei s-au dus la dânsul și vorbind și altele pentru folosul sufletului, au început a zice și aceasta: „Am auzit părinte un cuvânt necredincios despre un frate, că ar fi zis că pâinea pe care o primim și paharul pe care îl bem din Sfântul Altar, nu este Trupul și Sângele lui Hristos, ci numai o închipuire". Iar starețul acela a răspuns: „Eu sunt cel ce am zis aceasta". Iar ei l-au rugat, zicând: „Să nu credeți așa Părinte, ci întru acest chip: Nouă ne-a dat Sfânta Biserică Sobornicească a crede și a mărturisi, că pâinea este cu adevărat Trupul lui Hristos și vinul în pahar este adevărat Sângele Lui, iar nu închipuirea trupului și a sângelui.

Pentru aceia îi aduceau cuvinte din Dumnezeeasca Scriptură și de la Sfinții Părinți, dovedind necredința lui, dar în prostia sa zicea: „De nu mă voi încredința cu însăși lucrul, nu voi crede". Bătrânii i-au zis: „Părinte, să ne rugăm dar lui Dumnezeu pentru aceasta, noi toți trei, postind toată săptămâna, ca să-ți descopere ție această Taină; și credem că-ți va descoperi, nevoind să-ți pierzi ostenelile tale de mulți ani". Starețul a primit cu bucurie cuvântul acesta, și s-au închis fiecare în chilia sa, postind și rugându-se toată săptămna. Starețul acela zicea în rugăciunea sa cea către Dumnezeu: „Doamne, Tu știi că nu din răutate nu cred, dar cu mintea mea proastă nu pot înțelege și pătrunde Taina aceasta; deci, arată-mi după bunătatea Ta, singur adevărul ca să nu mă rătăcesc cu necredința".

Asemenea și cei doi stareți rugându-se, ziceau: „Doamne, arată fratelui nostru această Taină a Ta, ca să nu rămâie în necredință, și să nu-și piardă osteneala cea îmbunătățită". Dumnezeu a ascultat rugăciunea lor și le-a

(†) V.Sf. 12 a III-a, pg. 512-3;

descoperit această înfricoșată Taină astfel: După ce s-a sfârșit săptămâna postirii lor și a rugăciunilor, sosind ziua Duminicii, au intrat toți acești trei stareți în Sf. Biserică la Dumnezeeasca Liturghie, și stau împreună la un loc. Acolo li s-au deschis ochii, când s-a pus pâinea pe Sfânta Masă și au văzut un prunc mic. Preotul întinzând mâna, ca să frângă pâinea, a văzut pe Îngerul Domnului pogorându-se din cer, având în mâini un cuțit, cu care înjunghiind pruncul, i-a turnat sângele în pahar. Și când Preotul frângea pâinea, Îngerul sfărâma trupul în părticele; iar când frații au mers, ca să se împărtășească cu Sfintele Taine, a mers și fratele care nu credea, și luând în mână carnea crudă și sângerată, și văzând în pahar Sânge, temându-se, a strigat zicând: „Cred Doamne, că pâinea este Trupul Tău și vinul este Sângele Tău". Și îndată carnea s-a făcut în pâine și sângele în vin și s-a împărtășit cu multă frică și cu umilință. Părinții i-au zis: „Știe Hristos Dumnezeu, că neamul omenesc nu poate să mănânce carne crudă, nici să bea sânge; de aceia își dă Prea Curatul Său Trup în chipul pâinii și Sângele Său cel făcător de viață, sub chipul vinului, ca să-l poată primi cei ce se împărtășesc cu credință". Pentru aceasta ei au dat laudă lui Hristos Dumnezeu că n-a lăsat pe starețul cel îmbunătățit, ca să piară cu necredință(†).

Jertfa copiilor liturghisitori arsă cu foc

Doi copii slujind Sfânta Liturghie, în timpul cererii Duhului Sfânt pentru prefacerea Jertfei a fost mistuită cu foc din cer. De la cetatea ce se numea Teracus, ca la zece stadii, era un sat anume Gonab. Deci, copiii satului acestuia păsteau oile, și precum se întâmplă între copii, alergară să se joace, precum le este obiceiul. Iar jucându-se ei, au zis: veniți cu adevărat ca să facem și să aducem jertfă, și să ne împărtășim precum Preotul face în Sfânta Biserică, și aceasta tuturor le-a plăcut.

Însă și-au pus lorusi pe unul ca în rânduiala preoțească, și pe alți doi copii, ca în rânduiala diaconească. Deci au venit la o piatră, că în piatră se jucau, și pe piatră ca și cum în Altar au pus pâinile, și în pahar de piatră vinul. Încă și înainte sta ei de o parte și de alta ca niște Diaconi. Unii ale Proscomidiei grăiau iară unii cu brâiele ca și cu niște orare încingându-se și ca și când ripide ținând umbriau, și ecteniile ziceau. Iară cel ce se afla cu nume de Preot, știa Sfânta Slujbă; de vreme ce era obiceiul în Biserică, ca, copii să stea înaintea preoților întru sfintele adunări, și mai întâi cu clirosul să se împărtășească Sfintelor Taine ale lui Hristos Dumnezeul nostru. Și la

(†) V.S. 8 a V-a pg. 417-421;

oarecare locuri încă aveau obicei de cântau răspunsurile Preotului, pentru aceia se aflau copiii obișnuiți cu slujba, ca cei ce auziseră cinstitele vosglasuri. Iară după ce le-au făcut toate după obiceiul bisericesc, mai înainte de a frânge pâinea, și mai înainte de a gusta dintr-însele, foc din cer s-a pogorât, și a mistuit toate cele ce erau înainte, și a ars piatra toată, cât n-a rămas nici locul pietrei aceleea, pe care adică au jertfit. Iară copiii văzând aceasta ce se făcuse, de frică au căzut la pământ, și puțin de n-au murit, încât nu se puteau mișca de la pământ.

Iară nemergând ei acasă la vremea întru care aveau obicei a merge, ci întru spaimă zăcând la pământ, au ieșit părinții lor din sat, ca să vază pentru ce n-au venit la vremea cea rânduită. Și ieșind și-au aflat copiii zăcând la pământ, nimenea dintre dânșii știind, nici putând să răspundă, deci văzându-i mai mult morți, fiștecarele și-au adus la casa lui pe al său copil. Și întru multă primejdie văzându-și așa pe copii, se minunau de pricina lor și de amorțire, și nu putea să știe. Apoi de multe ori toată ziua îi întreba, și răspuns de la dânșii nu puteau să dobândească și nicidecum nu puteau să înțeleagă ceea ce li se întâmplase lor, până în noaptea viitoare. Căci atunci copiii toți viindu-și în minte, pe încet le-au spus lor toate cele ce se făcuse, și luând pe părinții săi au ieșit și le-au arătat locul unde s-au fost făcut minunea aceia prea slăvită și semnul focului celui ce se pogorâse din cer. Atunci au crezut, și mergând în cetate au spus toate Episcopului. Iar Episcopul s-a minunat de mărimea celor zise, și la locul acela au ieșit împreună cu tot clirosul, și văzând pe copii, și aceia ce se făcuse auzind de la dânșii, și semnul cerescului foc văzându-l, au dat laudă lui Dumnezeu. Și pe copiii aceia pe toți îndată i-au trimis la Mănăstire. Apoi locul acela l-au îmbogățit și Mănăstire au făcut, iară deasupra locului aceluia, unde s-a pogorât focul, au zidit o Biserică, și au pus Sfântul Altar. Încă această mare și Dumnezeească și minunată lucrare cu adevărat ne-a spus-o iubitorul de Hristos Georgie, carele întru ai noștri ani a fost(†).

Sf. Atanasie și alți copii de seama lui, în distracțiile lor copilărești făceau slujbe preotești. Sf. Atanasie s-a arătat din copilărie ce avea să fie mai pe urmă în viața sa. Jucându-se odată cu alții copii de o vârstă cu el, pe malul mării, făcea cele ce văzuse în Biserică, urmând cu obiceiul copilăresc a celor sfințiți slujitori ai lui Dumnezeu, și asemănându-se lor. Căci copiii cei ce erau cu dânsul l-au hirotonisit Episcop, iar el pe unii dintr-înșii i-a făcut Presviteri, iar pe alții Diaconi, și aduceau la dânsul și pe alți copii elinești, care erau încă nebotezați. Atunci el îi boteza cu apă din mare,

(†) Prolog 4 Ianuarie;

zicând asupra lor cuvintele de la Taina Sf. Botez, precum auzise de la Preotul din Biserică; apoi adăuga și oarecare învățătură către dânșii, pe cât putea cu înțelegerea copilărească. Întru acea vreme era Patriarh în Alexandria cel dintre Sfinți Părintele nostru Alexandru. Acesta din întâmplare privind de la un loc înalt, spre multă mărire, și văzând jocurile copilărești, se mira de cele ce se făceau de dânșii! Apoi văzând botezul ce se făcuse de Atanasie, îndată a poruncit ca să prinză pe toți copiii cu Episcopul lor și să-i aducă la sine. Deci i-a întrebat: Ce făceau în jocurile lor? Iar ei ca copii întâi se temeau iar după aceia au spus toate, cum pe Atanasie l-au pus Episcop și cum acela a botezat pe copiii elinești.

Iar Patriarhul cercetându-l cu deadinsul, se sârguia să știe, pe care i-a botezat, cum îi întreba el înaintea Botezului și ce răspundeau aceia; și a cunoscut cum că se săvârșise toate după legea credinței noastre. Deci sfătuindu-se cu clerul său, Patriarhul a socotit ca bun Botezul copiilor și adevărat, apoi i-a întărit prin ungerea cu Sf. Mir. Iar după aceia chemând pe părinții lui Atanasie, l-a încredințat lor, ca întru bună învățătură a cărților crescându-și pe fiul lor, să-l aducă iarăși la dânsul și mai ales la Sfânta Biserică a lui Dumnezeu, adică după ce va crește; pentru că mai dinainte vedea Darului lui Dumnezeu; și așa s-a și făcut. După ce Atanasie a învățat carte din destul, și la toată filosofia cea din afară s-a desprins, l-au dus părinții la Preasfințitul Patriarh Alexandru, ca și Ana pe Samuil, și în dar l-au dăruit lui Dumnezeu; apoi Patriarhul l-a făcut cleric, în care rânduială s-a luptat cu ereticii, din tinerețe, ca un viteaz ostaș, și a răbdat multe de la dânșii...(†)

31. **Pe cine reprezintă sfințitul liturghisitor în acest înălțător moment?** Preotul în timpul când săvârșește slujba Sf. Euharistii și când aduce lui Dumnezeu Jertfa cea fără de sânge, el reprezintă în persoana sa pe însuși Universalul și veșnicul Arhiereu Iisus Hristos Fiul lui Dumnezeu, de la Care are Preoția. Da. Preoția n-o are sfințitul liturghisitor de la sine; ci de la Universalul și veșnicul Marele preot Iisus Hristos. Lucrarea Preoției este în persoana sfințiților liturghisitori, așa cum este proprietatea focului; fierbințeala și lumina în fierul ce stă în foc viu. După rânduiala lui Melhisedec, preoții aduc lui Dumnezeu Tatăl Jertfă: Pâine și Vin, care după aducerea pe Sf. Masă, la invocarea Duhului Sfânt, și sfințire se prefac în Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului Hristos. Privitor la aceasta, Sf. Ioan Hrisostom, zice așa: „Și astăzi este de față Domnul Hristos înfrumusețând această Masă. Acela care a înfrumusețat-o aicea (la Cina

(†) V.Sf. 18 a I-a pg. 817-821;

Părinte Sfinte, pe aceștia pe care i-ai dat Mie, păzește-i întru numele Meu, ca să fie ei una precum și Noi una suntem... Sfințește-i pe ei întru adevărul Tău; cuvântul Tău adevăr este. Precum

cea după urmă) înfrumusețează și aceasta. Căci nu este om carele lucrează cele puse înainte; ci însuși Domnul Iisus Hristos carele S-a răstignit pentru noi. Împlinind porunca Lui, stă Preotul înainte, și aduce rugăciune, grăind cuvintele: **„Acesta este Trupul... Sângele Meu...“**. Iară binecuvântarea și puterea este a lui Dumnezeu care le lucrează toate“. În altă parte tot acest Părinte bisericesc, zice așa: „Această aducere este aceiași, aducă-o ori și cine: fie Pavel, fie Petru, este aceeași care a dat-o Domnul Hristos învățăceilor Săi și care astăzi o isprăvesc Preoții; căci aceasta întru nimic nu este mai mică decât aceea. Că și aceasta nu o sfințesc oamenii; ci însuși Acela care a sfințit-o și pe aceea. Precum cuvintele ce le-a pronunțat Domnul Hristos (la cină) sunt însuși același care le grăiește Preotul și astăzi, tot așa și aducerea este tot aceiași...“. Momentul sfințirii Darurilor și a prefacerii lor în P.S. Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos, este un moment prea sfânt, sublim și înfricoșat. Acestea o adevereste tot acest Sfânt Părinte, zicând: „Atunci (în timpul sfințirii și prefacerii) Îngerii stau împrejurul Preotului și toată oștirea puterilor cerești se împreună în cântări și toate locurile împrejurul Altarului se umplu de fețe îngerești... Acest mister pământul ți-l face cer. Deschide ușile cerești și caută nu numai în cer, dară în cerul cerurilor, și ce vei vedea acolo mai Sfânt decât toate, aceea îți voi arăta ție, aici pe pământ. Aici vei vedea pe însuși Domnul Hristos, și nu numai că î-L vei vedea; ci și te vei atinge de El, și nu numai te vei atinge de El; ci și î-L vei mânca(j)“.

Văzând marile minuni pe care Dumnèzeu le lucrează prin persoanele sfinților liturghisitori, vom vorbi și despre superioritatea înaltei dregătorii a Preoției N.T. față de dregătoria Preoției V.T. În acest scop binefăcător întregii Biserici Ortodoxe, îndemnăm pe fiecare dreptcredincios creștin a citi, asculta cu luare aminte și a medita cât mai mult asupra celor ce arătăm aici mai jos.

---

pe Mine M-ai trimis în lume, și Eu i-am trimis pe ei în lume. Și pentru dânșii Eu Mă sfințesc pe Mine însu-Mi ca și ei să fie sfințiți întru adevăr...“ (Ioan $17^{11, 17-19}$).

Darul acesta al sfințeniei Dumnezeești e foarte mare. El ne unește pe toți fiii Bisericii Domnului Hristos într-un unic corp, ne alimentează duhovnicește, ne crește, luminează, viază și înalță la ceruri, făcându-ne moștenitori ai Împărăției lui Dumnezeu.

„Cela ce sfințește (Domnul nostru Iisus Hristos Dumnezeu) *și cei ce se sfințesc* (noi creștinii dreptcredincioși), *dintr-Unul* (Dumnezeu Tatăl) *sunt toți. Pentru această pricină* (Domnul Hristos) *nu se rușinează ai numi pe dânșii* (pe creștini) *frați, zicând: Spune-voi Numele Tău* (Tată ceresc), *fraților* (creștinilor) *Mei. În mijlocul Bisericii Te voi lăuda...“* (Evr. 2_{11-19}; comp. Levit. 20_8. Vezi instructive tâlcuiri ale Sf. Ioan Hrisostom și ale feric Teofilact la acest loc).

(j) Dr. V. Mitrofanovici Liturgica, o.c., pg. 520; Sf. Ioan Hrisostom Omilia a II-a la epist. a II-a Tim. cap. 1 și Omilia 24 la ep. a I-a către Corinteni;

Preoția Noului Testament este un oficiu înfricoșător, superior Preoției lui Aaron. Preoția se exercitează pe pământ, dar face parte din lucrurile cerești. Acest rang, cu drept cuvânt, se cuvine Preoției, pentru că ea nu este instituită de vre-un Înger, Arhanghel sau de vre-o altă putere supranaturală; ci ea este creată de însuși Duhul Sfânt. El a voit, ca ființe îmbrăcate în corp să exercite acest oficiu cu totul îngeresc. De aceia Preotul care este însărcinat cu acest oficiu trebuie a fi așa de curat, ca și cum ar fi în cer, slujind printre Puterile supranaturale. Ce îngrozitoare, ce măreață, înălțătoare și plină de splendoare, era maiestatea Preoției sub lege! Tot acel ornament impozant de clopoței de granade, de pietre care acopereau raționalul, efodul, mitra, (tiara un fel de coif), acea rochie lungă (stihar) până jos, acea lamă de aur, Sfânta Sfintelor, unde domnea o augustă tăcere. Totul lăsa în suflete un sentiment de frică religioasă. Dar toată această pompă nu era nimic pe lângă înaltele mistere ale legii celei noi. Apostolul a avut multă dreptate a zice că gloria legii mosaice nu este o adevărată glorie, dacă o comparăm cu mărirea Legii Evanghelice(1).

Într-adevăr, când tu vezi pe Domnul sacrificat, întins pe Altar, pe sacrificator în rugăciune înclinat deasupra victimei, și pe credincioși spălați, împurpurați cu acest Sânge prețios, te crezi oare pe pământ între oameni? Nu ești oare mai mult transportat în cer? Liber de orice gândire trupească, nu vezi înaintea ta însăși lucrurile cerului, ca și cum ai fi curat Duh ceresc? O, minune! O, nespusă bunătate a lui Dumnezeu! Acela care locuiește în cer la dreapta lui Dumnezeu Tatăl, în acest moment solemn se lasă a fi atins de mâna tuturor, se lasă cui voiește a-L săruta cu buzele sale, a-L primi în gura sa. Iacă ce se petrece înaintea tuturor ochilor luminați ai credinței! Aceste minuni și puterea care le face, vi se pare demnă de dispreț? Sunt ele demne prin sine a fi prețuite de oricine mai prejos de meritul său personal?

Este oare trebuință, ca printr-o altă minune să-ți demonstrez toată excelența acestui sacrificiu? Bine. Închipuiește-ți pe Profetul Ilie aflându-se pe muntele Carmel. O mulțime nemărginită îl înconjoară; victima este întinsă pe pietre, toți privitorii așteaptă în cea mai profundă tăcere! Profetul singur ridică vocea, se roagă! Îndată o flacără cade din cer și consumă sacrificiul. Ce scenă impozantă! Cum inspiră groază toată această pregătire!

Înălțimea și grandoarea Preoției creștine. Ei, bine, întoarceți ochii către Altarele noastre! Aici ce minuni, care întrec orice admirațiune! Preotul stă în picioare: în mâinile sale, nu este nici foc nici flacără,

(1) 2 Cor. 3;

luminătorul său este Duhul Sfânt. El se roagă mult timp și nu ca să cază flacăra, spre a consuma ofrandele; ci pentru ca Darul Dumnezeesc, pogorându-se asupra sacrificiului, să îmbrățișeze sufletele credincioșilor și să le facă mai curate decât argintul scos din topitoare. Spre a dispreţui așa de îngrozitor misterele, ar trebui ca cineva să fi pierdut simțul, să fi căzut într-un exces de delir. Știi că niciodată sufletul omenesc n-a putut suporta puterea acestui foc ceresc, și ar pieri toți fără asistența specială a Darului Dumnezeesc. Dacă cuiva îi vine a cugeta ca acela, care atinge așa de aproape această natură prea fericită și nemuritoare, este un om îmbrăcat în carne și sânge, atunci va putea înțelege dacă este mare această demnitate, cu care Darul Sfântului Duh a onorat pe Preoți, căci prin oficiul lor se lucrează aceste minuni și altele nu mai puțin interesante spre slava lui Dumnezeu și mântuirea oamenilor.

„Așa să ne socotească pe noi omul, ca pe niște slugi ale lui Hristos și ispravnici ai Tainelor lui Dumnezeu" (1 Cor. 4^{1}; comp. Mt. 24^{45}. 1 Cor. $3^{6-9,16-23}$; 1^{25-28}; 2 Cor 6^{4}; 1^{25}; Lc. 12^{42}; Tit. 1^{7}; 1 Petru 4^{10}).

Și apoi: oamenii, care petrec pe pământ, de care le este legată existența, să fie puși a îngriji de visteriile cerului! Să primească o putere, care nu s-a dat Îngerilor nici Arhanghelilor. Nu s-a zis acestor curate Duhuri: *„Tot ce veți lega pe pământ va fi legat și în cer; și tot ce veți deslega pe pământ, va fi deslegat și în cer"*(m).

Principii pământului au multă putere de a lega și deslega, dar puterea lor nu se întinde decât asupra corpurilor, însă legătura despre care vorbește Iisus Hristos, apucă sufletul și îl unește cu cerurile. Tot ce fac Preoții aici pe pământ, Dumnezeu le aprobă în ceruri. Stăpânul confirmă sentința servitorului. Ce le-a dat El prin aceste cuvinte? Nimic mai puțin decât puterea suverană asupra lucrurilor cerești. Aicea, ale căror păcate le veți ierta, vor fi iertate; și pe ale cărora le veți ținea, vor fi ținute. Este vre-o putere superioară acesteia? Eu citesc în Evanghelie: *„Tatăl a dat Fiului toată puterea de a judeca"*(n). Însă văd că Fiul transmite Preoților în

(m) Mt. 16_{18-19}; 18_{18-20}; 28_{18-20}; Ioan 20_{21-23}; (n) Ioan 5_{22};

toată întregimea sa acest drept. Prin această investitură supremă, ei s-ar crede superiori naturii umane, transportați în ceruri, scăpați de robia necesităților pământești. Când un suveran dă unuia din supușii săi privilegiul de a arunca în fiare pe cel ce i s-ar părea bun de așa lucru, și de a pune în libertate, după placul său; acest om n-ar fi respectat de public și socotit ca un servitor însemnat?

Și dacă este adevărat că puterea acordată Preoților, cu atât este superioară acestei puteri (lumești), cu cât cerul este superior corpului, cum se poate presupune că ar fi vre-un om, care să disprețuiască așa de înalte funcțiuni? Este o estravaganță, o învederată nebunie respingerea cu dispreț a unui oficiu așa de necesar pentru mântuirea și pentru dobândirea bunurilor ce ne sunt promise. Dacă într-adevăr este imposibil a intra întru Împărăția Cerurilor fără a fi renăscuți prin apă și prin Duhul Sfânt; dacă acela care nu mănâncă Trupul Domnului și nu bea Sângele Lui, este exclus din viața veșnică, binefaceri, care nu pot fi conferite decât prin mâini sfințite, adică prin mâinile Preoților, ce mijloc vei găsi fără oficiul lor, spre a scăpa de focul iadului, sau spre a culege recompensele păstrate în cer? Numai lor li s-a dat de a face ca oamenii să se nască din nou prin Botez. Printr-înșii suntem îmbrăcați în Iisus Hristos, îmbrăcați în Fiul lui Dumnezeu, ca să devenim membre ale Acestui Dumnezeesc Cap. Conchidem că puterea lor este mai îngrozitoare decât a împăraților asupra supușilor, mai venerabilă decât a părinților asupra fiilor. Noi nu ținem de părinții noștri decât prin sânge și carne, pe când Preoții ne fac să ne naștem fii ai lui Dumnezeu. Lor le datorăm fericita renaștere, adevărata libertate și adoptarea noastră în ordinea grației.

A vindeca corpurile de lepră, sau numai a constata vindecarea, era privilegiul Preoților Iudei, și știi cu ce ambițiune se căuta demnitatea sacerdotală! Dar Preoții Legii noi nu vindecă lepra; ci necurățenia sufletului. Ei nu constată vindecarea, ci o săvârșesc. Pentru aceasta cei ce disprețuiesc caracterul lor sunt mai culpabili și mai demni de pedepse riguroase decât Datan și complicii săi. Aceștia pretinzând o demnitate care nu era a lor, probau cel puțin o înaltă stimă, pe care o arătau prin aspirațiunile lor ambițioase; dar astăzi, când Preoția are o autoritate și o strălucire mult mai înaltă decât altădată; disprețul ar deveni o crimă mai odioasă încă decât a aceluia ce pretinde Preoția din ambițiune. O asemenea crimă nu se poate măsura bine decât prin diferența ce există între a admira și a disprețui. Dacă ar exista un om destul de nenorocit spre a se face culpabil, eu l-aș privi ca pe un furios, pe care-l chinuiește boldul Satanei.

Dar să ne întoarcem la subiectul nostru, de la care m-a depărtat această digresiune. Nu numai în dreptul de a pedepsi; ci și în acela de a face binele

se vede superioara putere ce Dumnezeu a dat-o preoților, putere care cu atât covârșește puterea ce au părinții asupra fiilor, cu cât viața viitoare covârșește viața prezentă. Ce primim noi de la părinții noștri? O viața limitată în timpul prezent, iar de la Preoți dobândim viața fără sfârșit; căci eternitatea n-are sfârșit.

Pe când grăiau ei îndoindu-se despre Învierea lui Iisus (a), însuși Iisus a stătut în mijlocul lor și a zis: „Pace vouă... Ce sunteți turburați? Și pentru ce se suie gânduri în inimile voastre? Vedeți Mâinile și picioarele Mele, că însu-Mi Eu sunt. Pipăiți-Mă și vedeți, că Duhul carne și oase nu are, precum mă vedeți pe Mine având...(b). Datu-Mi-S-a toată stăpânirea în cer și pe pământ...(c). Precum M-a trimis pe Mine Tatăl și Eu vă trimit pe voi. Acestea zicând, a suflat asupra lor, zicând: „Luați Duh Sfânt. Oricărora veți ierta păcatele iertate vor fi; iar ale cărora le veți ținea ținute vor fi"(d). Apostoli mergând la propovăduire, îndemnau lumea să se împace cu Dumnezeu zicând: „... Dumnezeu era întru Hristos, împăcând lumea Luiș, nesocotind lor păcatele lor; și puind întru noi cuvânt împăcării. Drept aceea, în locul lui Hristos vă rugăm, ca și cum Dumnezeu s-ar ruga prin noi; rugămu-vă în locul lui Hristos, împăcați-vă cu Dumnezeu. Pentru că pre Cel ce n-a cunoscut păcat, pentru noi păcat L-a făcut; ca noi să ne facem dreptatea lui Dumnezeu întru Dânsul" (2 Cor. 5^{19-21}).

(a) Mc. 16^{9-14}. Mt. 28^{17}; (b) Lc. 24^{36-37}; (c) Mt. 28^{18}; (d) Ioan 20^{19-23};

Puterea părinților după natură n-ar putea să apere de moarte, nici de boale; dar puterea Preoților mai de multe ori a mântuit suflete bolnave și apropiate de moarte, sau întrebuințând pedeapsa meritată asupra unora, sau apărând pe alții de o cădere funestă, și aceasta nu numai prin eficacitatea îndemnurilor și a consiliilor; ci și prin puterea rugăciunilor. Preoții nu iartă păcatele numai în misterul renașterii, ci și după botez. Ascultă această mărturie a Sfântului Iacob: *„De este cineva bolnav între noi, să cheme pe Preoții Bisericii să se roage pentru dânsul, ungându-l cu untdelemnul în numele Domnului, și rugăciunea credinței va mântui pe cel bolnav, și Dumnezeu îl va ușura; și dacă a făcut niscai-va păcate, i se vor ierta lui"*(o).

Când niște fii aduc ofensă unui principe, unui om mare al statului, părinții lor firești sunt în imposibilitate de a le da ajutor. Dar Preotul desarmează adesea de mânie nu pe un principe, sau pe un om mare de pe pământ, ci pe însuși Dumnezeu, când este iritat de faptele noastre.

După această arătare a privilegiilor Preotului, cuteza-va cineva să-mi atribuie presumțiune sau mândrie din cauza refuzului? În ceea ce privește pe mine, eu cred că toate aceste argumente într-atât vor profita pietății acelora, care te vor asculta, întrucât imputarea de cutezanță, și de orgoliu nu se va mai inflige (adresa) acelora, care fug de episcopat, ci candidaților, care singuri de sine se prezintă, și cu o nesocotită încredere în sine caută această mare onoare! Magistrații, însărcinați cu administrațiunea unui oraș, adesea împreună cu ei aruncă și orașul în prăpastie, adică nu au o înțelepciune și o supraveghere temeinică în administrațiune; dar spune-mi ce energie, mai înaltă de virtuți naturale sau venite de sus, trebuie să aibă spre a nu greși, acela, care exercită un oficiu, al cărui scop este de a conserva frumusețea și gloria miresei lui Iisus Hristos?

Pavel se cutremură de greutatea apostolatului. S-a văzut cineva vre-odată să iubească pe Iisus Hristos cu mai multă ardoare decât Sfântul Ap. Pavel? S-a văzut cineva să dea probă de un mai mare zel pentru gloria Sa și să se învrednicească de mai multe daruri? Și cu toate aceste daruri, vezi-l că se înspăimântă și tremură de sarcina ce este asupră-i și de pericolele credincioșilor. *„Mă tem* — zice el — *ca nu cumva după cum Eva a fost amăgită prin vicleșugul șarpelui, să vă lăsați corupți și degenerați de la simplicitatea creștină"*(p). Altminterea el scria: *„Eu printre voi, am fost în frică și în strâmtoare"*(r). Astfel vorbește acest om răpit până în al treilea cer, primit la cunoștința secretelor lui Dumnezeu, un Apostol, care a

(o) Iac. 5; (p) 2 Cor. 11; (r) 2 Cor. 4;

suferit atâtea morți, cât a mai suferit de la convertirea sa; omul! în sfârșit, care se abținea de a întrebuința puterea sa divină, de frică să nu scandalizeze pe cel mai mic dintre frați. Ah! un așa Apostol care face mai mult decât porunca Domnului și își sacrifica interesele sale pentru interesele fraților săi; dacă el tremura de frică când se gândea la oficiul cu care era însărcinat, vai, amice, la ce ne expunem noi cei credincioși a căuta toate numai pentru noi și care departe de a întrece voința lui Dumnezeu, nu știm decât a o călca mai întotdeauna? *„Ce inimă este în suferință și eu să nu sufăr împreună? Unde este cel slab scandalizat* — zice însă Sfântul Pavel — *și eu să nu mă aprinz spre a-i ridica cauza?"*.

Iacă Preotul! sau mai bine, nu-l vezi decât pe jumătate, căci aceste virtuți nu sunt nimic pe lângă acelea, despre care Apostolul a dat probă. Ascultă: *„Aș fi dorit să fiu anatematizat de Hristos pentru frații mei, pentru rudele mele cele după trup..."*(s). Ei bine, pe omul capabil de un asemenea limbagiu, a căruia inimă vitează ar exprima sentimente așa pe generoase, acuzați-l dacă ar refuza Preoția! Pe acela, care ca și mine nu se ridică la un așa de înalt nivel, defăimați-l, nu dacă fuge, ci dacă îndrăznește a se lăsa să fie ales! Când ar fi chestiunea de a numi într-o comandă militară, și ofițerii ar fi de opiniune a pune în capul armatei un covaci, un tăbăcar, sau orice meșter vulgar, neapărat că nu ați aplauda pe acest om, dacă el n-ar căuta să scape și dacă n-ar pune în lucrare totul spre a se mântui de o înălțare ce i-ar fi periculoasă. Dacă spre a fi Episcop, ar fi de-ajuns de a avea un nume și de a-și împlini datoriile într-un chip oarecare fără nici un pericol, atunci taxează-mă de vanitos și presumțios. Dar cel ce primește acest oficiu trebuie să aibă multă prudență și înainte de toate un deosebit dar al lui Dumnezeu. Dacă trebuie însă să aibă moravuri curate, viață sfântă, o virtute extraodinară, oh! atunci iartă-mă, dacă n-am voit să alerg într-un mod imprudent la ruina mea. Închipuiește-ți că, cârmaciul unei năvi încărcate de mărfuri prețioase și cu un numeros echipaj, îmi încredințează cârma și îmi zice să străbat Marea Tyrenă, și eu fără nici o învoială, iată m-aș da înapoi de la această propunere; și dacă m-ar întreba cineva despre motivul refuzului, aș zice: mă tem de naufragiu. Iacă, când nu este chestiunea decât de o pierdere de bani și de o viață, care curând trebuie a se sfârși, nimeni nu reclamă contra unui exces de prudență! Dar când este o temere de un naufragiu, care amenință nu cu abisul mării; ci cu matca focului veșnic, s-ar găsi cineva care să ne defaimă pentru că am evitat un așa pericol? S-ar supăra pe mine până la ură?

(s) Rom. 9^{1-5};

Oh! te conjur, nu-mi imputa hotărârea mea! Eu îmi cunosc spiritul meu, îmi știu capacitatea și slăbiciunea, și am calculat toate greutățile Oficiului Sacerdotal. Furtuni mai îngrozitoare decât ale mărilor agitate de vânturi, vin peste sufletul Preotului...(†).

32. **Pentru ce se sună clopoțel din Sf. Altar în timpul sfințirei și prefacerii Sfintelor Daruri?** Clopoțelul mic se sună, pentru a atrage atenția credincioșilor prezenți, asupra însemnatului, înălțător și sublim moment al sfințirei și transformării Pâinii și Vinului — aduse și puse înaintea Domnului în Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos.

33. **Pentru ce se sună și clopotul cel mare în timpul sfințirii și transformării Sfintelor Daruri?** Clopotul ori toaca de fier se sună în acest timp, pentru a atrage atenția credincioșilor care nu sunt prezenți în Sfânta Biserică, despre momentul înălțător și Dumnezeeasca lucrare, sfințirea a 3-a și transformarea Sfintelor Daruri, în Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos. În acest timp este dator fiecare a lăsa orice lucru, a-și împreuna închinăciunile și rugăciunile lor cu rugăciunile care se fac în Sfânta Biserică în acest timp al transformării Sfintelor Daruri.

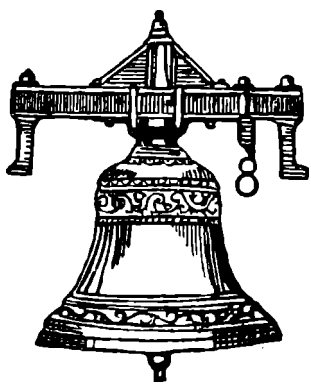

34. **Ce fac sfinții liturghisitori după sfințirea și transformarea Sfintelor Daruri?** După sfințirea, transformarea Sfintelor Daruri, și închinarea de trei ori cu cuvintele: Amin, Amin, Amin, Diaconul plecându-și capul către Preot, zice: *„Pomenește-mă pe mine Stăpâne Sfinte"*. Preotul îl pomenește, zicând: **„Să te pomenească Domnul Dumnezeu întru Împărăția Sa, totdeauna acum și pururea și în vecii vecilor".**

Diaconul răspunde: *„Amin"* și luând ripida apără Sfintele.

În acest timp Preotul se roagă în taină, zicând: „Pentru ca să fie celor ce se vor împărtăși spre trezirea sufletului, spre iertarea păcatelor...". Apoi termină cu cuvintele rugăciunii a doua: „Încă aducem Ție această slujbă cuvântătoare pentru cei răposați întru credință: strămoși, părinți, patriarhi,

(†) Sf. Ioan Hrisostom despre Preoție; vezi și Sf. Efrem Sirul;

prooroci, apostoli, propovăduitori, evanghelişti, mărturisitori, pustnici şi pentru tot sufletul drept carele s-a săvârşit întru bună credinţă".

În prima rugăciune Preotul se roagă lui Dumnezeu, ca Dumnezeeasca Euharistie să-i fie spre ajutor şi iertarea păcatelor lui şi celor care se vor împărtăşi dintr-însa cu dreaptă credinţă. În a doua rugăciune, Preotul iarăşi se roagă ca această Dumnezeească Slujbă cuvântătoare să fie de folos şi tuturor celor adormiţi în buna credinţă.

35. **Ce însemnătate au cuvintele: „Mai ales pentru Prea Sfânta, Prea Curata, Prea binecuvântata, Slăvita Stăpâna noastră de Dumnezeu Născătoarea şi pururea Fecioara Maria", zise de Preot?** Cuvintele acestea ne reamintesc că Dumnezeeasca Jertfă se aduce înaintea lui Dumnezeu pentru adormiţii în dreapta credinţă şi sfinţenie: strămoşi, părinţi, prooroci, apostoli, mărturisitori... dar mai ales pentru Prea Sfânta Născătoarea de Dumnezeu. Prin cuvintele acestea se aduce laudă Prea Sfintei Fecioarei Maria, fiindcă prea Sfinţia Sa a fost cea mai curată, binecuvântată, şi aleasă de Dumnezeu din partea femeiască, prin întruparea Fiului lui Dumnezeu în pântecele Ei cel pururea fecioresc, naşterea Lui şi întreaga Ei viaţă pusă numai în slujba lui Dumnezeu şi în folosul mântuirii neamului omenesc.

Fecioara astăzi înainte stă în Biserică şi cu cetele Sfinţilor nevăzut se roagă lui Dumnezeu; îngerii cu Ierarhii se închină, şi Apostolii cu Proorocii dănţuiesc. Că pentru noi Născătoarea de Dumnezeu, roagă pe Dumnezeu cel mai-înainte de veci (Condacul Acoperământului Maicii Domnului, Minei 2 a X-a)

Pentru această alegere şi înaltă slujbă, a contribuirii la actul mântuirii neamului omenesc, Prea Sfinţia Sa este preaslăvită în cer şi pe pământ, după Atotputernicul Dumnezeu, mai presus decât toţi sfinţii şi decât toate treptele oştilor îngereşti.

36. **Ce însemnătate are tragerea dverei?** Tragerea perdelei deasupra uşilor împărăteşti însemnează deschiderea cerului, coborârea Sfântului

Arhanghel Gavriil aducând vestea cea bună din cer, Prea Sfintei Fecioarei Maria, că P.S. Sa va zămisli în pântece prin conlucrarea Duhului Sfânt, și va naște pe Fiul lui Dumnezeu.

„În luna a șasea, trimis a fost Îngerul Gavriil de la Dumnezeu în cetatea Galileei, căreia numele era Nazaret, la Fecioară logodită cu bărbat, căruia era numele Iosif, din casa lui David. Numele Fecioarei era Maria. Îngerul intrând la Dânsa, a zis: „Bucură-Te, ceea ce ești plină de Dar, Domnul este cu Tine, binecuvântată ești Tu între femei". Iar Ea văzând s-a înspăimântat de cuvântul lui, și cugeta în ce chip va fi închinarea aceasta. Și a zis Ei Îngerul: „Nu te teme Maria, că ai aflat dar la Dumnezeu. Și iată vei zămisli în pântece, și vei naște Fiu, și vei chema numele Lui Iisus. Acesta va fi Mare, și Fiul Celui de sus se va chema; și-i va da Lui Domnul Dumnezeu scaunul lui David, tatăl Lui. Și va împărăți peste casa lui Iacob în veci, și Împărăției Lui nu va fi sfârșit". Și a zis Maria către Înger: „Cum va fi acesta? De vreme ce de bărbat nu știu!" Îngerul răspunzând, a zis Ei: „Duhul Sfânt se va pogorî peste Tine, și puterea Celui de sus Te va umbri; pentru aceasta și Sfântul ce se va naște din Tine se va chema Fiul lui Dumnezeu"(s). Cade-se a ști că Sf. Arhanghel Gavriil este al doilea Serafim din cei 7 Serafimi, care veșnic slavoslovesc și stau mai aproape de Scaunul Dumnezeirii(t).

Săltați, dănțuind, cu veselie cântați, Gavriil bucurie Fecioarei aducând, i-a stătut înainte în cetatea Nazaretului, zicând: Acum sunt bunele vestiri cele de bucurie; bucură-Te Curată și fără prihană, folositoarea lumii; bucură-Te, Scaun ceresc! (Svetelna Acatistului Maicii Domnului).

Tragerea dverei mai însemnează și pogorârea Cuvântului lui Dumnezeu din sânurile Tatălui Ceresc, zămislirea sau întruparea Lui în pântecele cel pururea fecioresc al P.S. Născătoarei de Dumnezeu, odată cu primirea cuvântului: „Iată roaba Domnului! Fie mie după cuvântul tău..."(u).

(s) Lc. 1_{26-35}; (t) V.Sf. 26 a III-a o.c. pg. 844-8; (u) Lc. 1_{28}; Mt. 1_{18-24};

37. **Ce însemnătate are tămâierea în acest timp?** Tămâierea aceasta însemnează deosebita cinste, care ca o mireasmă duhovnicească o dăm, după Dumnezeu, Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu, mai mult decât tuturor Îngerilor și Sfinților.

38. **Ce însemnează cântarea: „Cuvine-se cu adevărat...?"** După cuvintele Preotului: „Mai ales pentru Prea Sfânta...". corul cântăreților cântă: „Cuvine-se cu adevărat...". Aici se vede cu câtă frumusețe a împletit Biserica această cântare de înaltă cinstire P.S. Născătoarei de Dumnezeu. În această cântare de laudă se scot în relief toate Darurile cele mai presus de fire, cu care Prea Sfinția Sa a fost împodobită de iconomia Dumnezeească.

Când se slujește Sf. Liturghie a Marelui Vasilie, atunci în locul acestui Axion, se cântă: „De Tine se bucură...". Ambele Axioane se află introduse în Liturghia Sf. Iacob (n. 35)(v). În Sf. și marea Joi se cântă: „Din ospățul Stăpânului"... În Sâmbăta mare: „Nu Te tângui..."; iar la celelalte praznice, irmosul pesnei a IX-a a Canonului praznicului.

Arătări Dumnezeești. Când a zis Preotul: „Mai ales pentru Prea Sfânta, Prea Curata...", atunci a văzut împăratul că s-a deschis întunericul cel mai din afară, și a mers un Înger al lui Dumnezeu să spună creștinilor de acolo bucurie, că Născătoarea de Dumnezeu va să-i scoată de acolo, cu rugăciunile Sale(z).

Minunatul cuv. Climent, în timpul cântării: *„Ceea ce ești..."*, vedea ca un nor luminos zburând pe deasupra lavrei, și apoi iarăși câte puțin pe acest nor, cu chip de lumină, îl vedea suindu-se la cer(x).

† † †

Sf. Arhanghel Gavriil a învățat pe un călugăraș prima parte a Axionului: *„Cuvine-se cu adevărat..."*. În Sf. Altar al Mănăstirii cu hramul: „Adormirea Maicii Domnului"(y), din Sf. Munte Athos, deasupra Scaunului celui de sus, se află făcătoarea de minuni Icoana Maicii Domnului Dumnezeu: numită, „Cuvine-se cu adevărat", pentru care zic predaniile păstrate pentru călugării svetagoriți; că un stareț pustnic trăia cu ucenicul său în chilia care este în depărtare de Careea nu mai mult ca o jumătate de ceas. Valea acestui loc este proprietatea Mănăstirii Pantocratorului, plină de chilii călugărești.

(v) Dr. Badea Cireșeanu o.c. T. III/205; (z) Desc. Sf. Liturghii; (x) V.Sf. 27 a XI-a o.c. pag. 1800; (y) Această Sf. Mănăstire a fost edificată de împ. Constantin cel Mare la a. 337 d. hs;

În una din chiliile acestea, cu Paraclisul: Adormirea Doamnei de Dumnezeu Născătoarei, locuia un stareț Ieromonah, carele prea arareori ieșea din singurătatea sa, doar când avea vre-o neapărată trebuință. Odată i s-a întâmplat astfel; că dorind a asculta spre o Duminică privegherea în sobornicească Biserică de la Careea, a plecat într-acolo. Ucenicul lui a rămas acasă... Necărturarul evlavios și osârdnic ucenic, nu se putea a se conforma starețului său cu cântările duhovnicești cu care să-și reverse înaintea lui Dumnezeu ale sale prea simțitoare datorii. El s-a încredințat pe sineși mai cu deosebire mijlocitoarei Maicii lui Dumnezeu. Așadar, el către Dânsa alerga și o, lăuda în inima sa cea fără de prihană, deși nu cunoștea nimic din aceste cărți. De asemenea și în această dată după ce se văzu rămas singur, sosind seara și noaptea, a început cu neprecurmare a cânta înaintea Sfintei Icoane a Împărătesei Cerului, cântarea Bisericii, alcătuită de Sfântul Cosma, făcătorul de cântări, adică: *„Ceea ce ești mai cinstită decât Heruvimii..."*, nealăturând mai mult nici un fel de laude, decât pe umilința sufletului. Cu cât tânărul cânta mai mult, pe atâta se înveselea, și sălta inima lui despre recunoștința ce simțirile îl îndemnau a o avea către lăudata de puterile cerești și a noastră Apărătoare. Smeritul lui glas, răsuna în pereții săracei chiliuțe, și se revărsa din ison în ison și din sunet în sunet, nepricepându-se însuși că felul cântării lui a răsbit în cer și s-a auzit până la Aceea, slăvită de acolo de Îngeri. Maica lui Dumnezeu, cu dragostea cea de Mamă, căutând asupra cântărețului Ei, tot atunci, pe când simțurile în chipul acesta încântau inima acestui evlavios fiu al pustiului Sfetagorei, deodată i se înfățișează un tânăr prea frumos, între care s-a început următoarea convorbire: „Ce faci tu?" întrebă pe călugăraș cel ce i s-a arătat. „Iată cânt: *Ceea ce ești mai cinstită...*". Acela i-a răspuns călugărașului. „Apoi, i-a mai cântă să auz și eu cum cânți tu", a zis cel ce i s-a arătat. Singuraticul frate neschimbându-și nici simțirile, nici glasul, a început a cânta cu o umilință pornită și știută de dânsul, cântarea: *„Ceea ce ești mai cinstită decât Heruvimii..."*. „Apoi, așa cânți tu frățioare? De ce nu cânți așa cum cântăm noi?... E... apoi la noi nu laudă numai astfel pe Maica lui Dumnezeu!". „Dar cum?" a întrebat înspăimântatul singuratec: „Iată cum": *„Cuvine-se cu adevărat a Te ferici pe Tine Născătoare de Dumnezeu, cea pururea fericită și cu totul fără de prihană și Maica Dumnezeului nostru"*. După această cântare noi apoi alăturăm și

cântarea: *„Ceea ce ești mai cinstită..."* a zis prea frumosul oaspete, și a tăcut.

„Pentru Dumnezeu, iartă — a zis singuraticul frate — că eu astfel m-am învățat a cânta de la starețul meu și până acum încă n-am auzit asemenea cântare: *„Cuvine-se..."*. Bine ar fi dacă mi-ai scri-o tu mie. Eu aș tipări-o în minte, însă n-am ținere de minte, căci atât sunt de nevoiaș încât nimic nu

pot ține minte pe dinafară de înscris. Tot ce aș învăța, tot în același ceas uit". „Poftim, frățioare — a zis tânărul —, dă-mi hârtie și cerneală, că îți voi scrie eu, spre a ține minte cântarea noastră". Fratele căutând să afle, n-a găsit nici cerneală nici hârtie. Întorcându-se plin de mâhnire a zis oaspetelui său: „Noi, ca cei ce ne îndeletnicim numai cu rugăciunea ș

lucrarea mâinilor, rareori avem trebuință de hârtie și cerneală. Pentru aceasta nici nu le avem acum la îndemână. Dar ce să fac eu acum? Eu trebuie să învăț, cunosc bine, dar fără înscris, eu uit îndată".

„Dacă este astfel, apoi nu te întrista frate, — a răspuns acela — eu îți voi scrie ție spre aducerea aminte, această cântare. Iată scriu pe această piatră și tu o vei învăța de pe dânsa. Singur tu astfel cântând-o, o vei spune și tuturor creștinilor, ca astfel să slavo-cânte pe Prea Sfânta de Dumnezeu Născătoare". Atunci tânărul ce s-a arătat, s-a apropiat de lespedea unei pietre aci așternută și a început a scrie cu degetul toată cântarea Dumnezeeștei Născătoare. Piatra s-a făcut întocmai ca ceara moale sub mâna tainicului oaspete. Scrierea degetului lui, lăsa adânci urme, și cuvintele cele mai lămurite s-au tipărit pe piatră. După ce a scris-o, a mai adaos necunoscutul a-i zice călugărașului: „Nu uita, însă, să-i spui starețului tău, că de acum înainte toți astfel să mărească pe Maica lui Dumnezeu", și ca un fulger s-a ascuns dinaintea lui. O spaimă plină de bucurie a cuprins pe ucenic, văzând lespedea scrisă. El cu neîncredere a pipăit-o de câteva ori, și citind-o, a văzut cu mirare că i s-au și întipărit în minte cuvintele minunate ale minunatului tânăr.

Până la revărsatul zorilor, a răsunat Dumnezeeasca cântare din gura singurateculuí, deștept în privegherea sa, care a petrecut toată noaptea fără de somn, în semn de recunoștință către Dumnezeu și Preacurata Lui Maică.

Starețul întorcându-se de la Careea, l-a găsit cântând descoperită cu minune cântare. Noutatea acestei cântări aflate a pus pe starețul său în uimire. „De unde ai învățat tu a cânta astfel?", a întrebat starețul pe ucenicul său. Ucenicul i-a povestit cele ce s-au întâmplat cu dânsul, arătându-i minunea după acea piatră, scrisă de mâna necunoscutului său oaspete. Starețul a stat uimit mult timp deasupra pietrei scrisă cu minune de degetul omenesc, și nu înțelegea minunea ce s-a făcut. „Tu pentru ce n-ai întrebat pe tânărul ce ți s-a arătat ție: Cine e, și cum i-a fost numele?" a zis după multă gândire starețul ucenicului său. „Iartă-mă Părinte, că eu am și uitat despre aceasta; numai atât îmi aduc aminte că el s-a numit pe sine: Gavriil". „Tu — i-a zis starețul zâmbind — n-ai înțeles, ce fel de Gavriil a fost la tine în chilie?" Apoi stând înaintea Icoanei Maicii Domnului pe locul acela chiar, în care a cântat: *„Cuvine-se..."* pomenitul stareț vărsând lacrimi din adâncul inimii uimite și plină de recunoștință încântătoare, a lăudat pe Maica Domnului Hristos Dumnezeu, dimpreună cu ucenicul său.

Cine poate să descrie cu deplinătate a lor sihăstrească bucurie în astfel de învălmășeală? În aceeași zi, starețul s-a și dus la protat sau decasteria

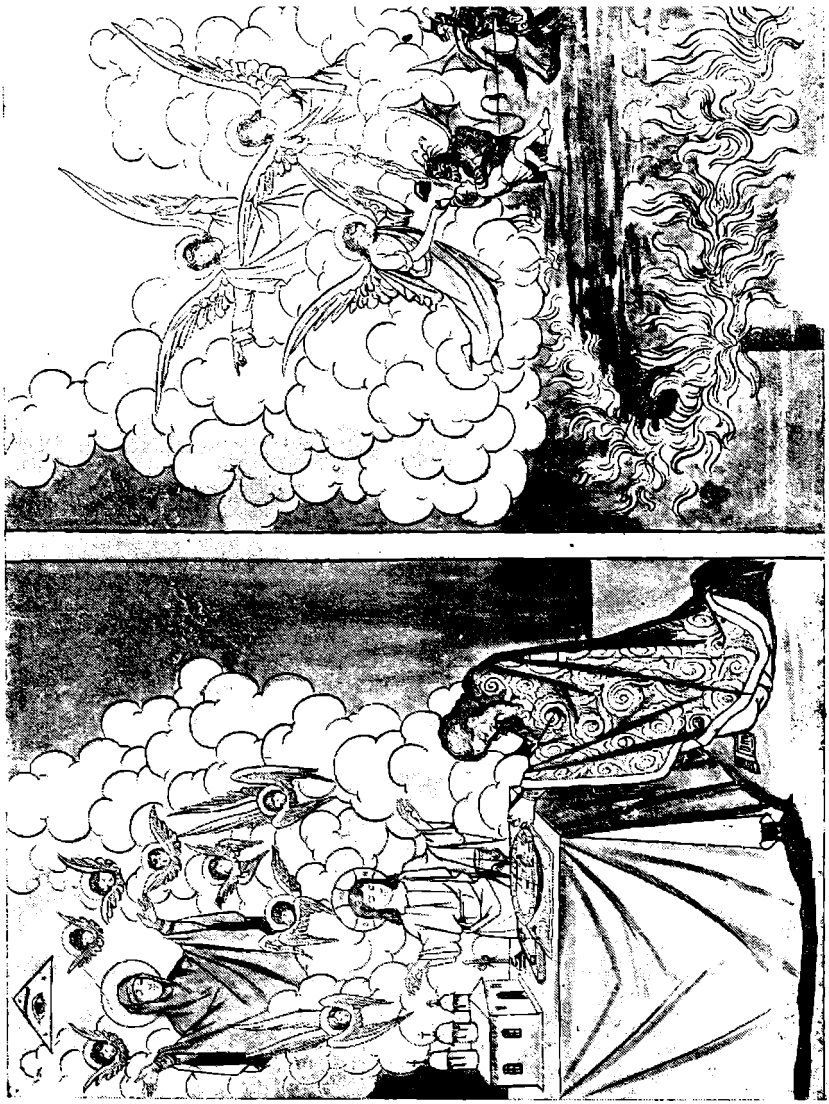

Nu ne încredința pre noi ajutorului omenesc, Prea Sfântă Stăpână, ci primește rugăciunea robilor Tăi, că strâmtorări ne cuprind, și nu putem a suferi săgetăturile demonilor. Acoperământ nu ne-am agonisit nicăieri unde să scăpăm noi păcătoșii, de pretutindenea fiind bătuti, mângâiere nu avem afară de Tine Stăpâna lumii, nădejdea și ajutătoarea credincioșilor, nu trece rugăciunea noastră, ci o fă de folos.

Nimenea, din cei de aleargă la Tine, nu iese rușinat, Născătoare de Dumnezeu, fecioară Curată; ci cerând har, primește darul în folosul cererii.

Careei, în care prezidează proestoșii de pe la toate Mănăstirile, și a spus câte s-au întâmplat cu ucenicul lui în vremea când a fost singur. Cu aceste cuvinte a înfățișat și piatra spre încredințarea tuturor proestoșilor sinodiei. La auzul cuvintelor și la vederea pietrei scrisă cu minune, toți proestoșii cu o gură și cu o inimă au preaslăvit pe Dumnezeu, și au cântat noua cântare: *„Cuvine-se cu adevărat..."* aceleia ce L-au născut pe Dânsul, prea binecuvântatei Fecioarei Maria. În urma acestora au raportat P.S. Patriarh și împăratului, despre minunea făcută de Sfântul Arhanghel Gavriil înaintea Icoanei și a ucenicului svetagoreț. Pentru întărirea adevărului, au alăturat pe lângă înștiințare și însăși piatra, scrisă cu minunea mâinei.

Iată din ce vreme a început a răsuna și răsună în gura Bisericii lui Hristos, cântarea de bucurie: *„Cuvine-se..."*, vredniciei de laudă și Dumnezeeștei Slave, pururea Fecioarei Mariei, Maica Dumnezeului nostru" (Proschinitar o.c., pg. 55-59).

Copilul dat diavolului de mamă-sa, a fost scos din ghiarele lui de Maica Domnului. A fost un bărbat cu femeia lui, amândoi temându-se de Dumnezeu, făcând milostenii și alte fapte bune, și după ce au trăit împreună mai mulți ani, s-au învoit amândoi ca să facă depărtare de amestecarea cea trupească, și așa au petrecut multă vreme, încât trăiau ca niște frați și nu ca cei însurați. Ci, vrăjmașul păzirii curăției le-au zavistuit fapta bună a lor, și i-a dat război bărbatului într-o zi, întru care era Sâmbăta cea Mare, dându-i atâta ispită, încât neputând să sufere, a căzut cu femeea lui, fără de voia ei, care l-a ocărât mult, și l-a mustrat, aducându-și aminte de ziua cea vrednică de cinste, însă el n-a socotit mustrarea, ci și-a săvârșit pofta lui. Atuncea-i zise femeia cu mânie: fiindcă n-ai avut evlavie la Învierea Domnului cea cinstită, rog pe Dumnezeu ca ori ce se va naște din noi în noaptea aceasta să fie dat diavolului. În ceasul acela, când a zis cuvântul acesta cea fără de cunoștință femeie, a zămislit, și cu vremea a născut un copil parte bărbătească, prea frumos, carele pe cât creștea, se arăta mai mult dăruit cu dar și frumos, atât, încât se bucurau rudeniile văzându-l. Iar când a ajuns la doisprezece ani, se arătă diavolul către maica sa, și-i zise: După trei ani viu ca să-mi i-au darul ce mi-ai făgăduit.

Acestea auzindu-le ticăloasa maica lui a luat multă scârbă și durere în inimă, și în fiește care zi plângea nemângâiată și mai ales când căuta la fiul ei, carele și el se minuna de aceasta, și o întreba zicând: spune-mi mie o

---

Prefacerea celor întristați, ușurarea celor neputincioși fiind Născătoare de Dumnezeu, fecioară, mântuiește cetatea și poporul, pacea celor din războaie, liniștea celor înviforați, singura folositoare credincioșilor (Din Paraclisul Maicii Domnului).

maică, te rog pe tine, pentru care pricină toți prietenii și rudeniile când mă văd se bucură, și numai tu văzându-mă lăcrimezi? Iar ea i-a spus lui tot adevărul. Deci, tânărul s-a amărât foarte și temându-se să nu pătimească ceva împotrivă, de la diavolul cel ucigător de om, a fugit într-o noapte, și ducându-se la Ierusalim, s-a mărturisit Patriarhului, carele l-a trimis la un Duhovnic Pustnic, om Sfânt cu viața, carele se hrănea din mâna Îngerului, ducându-i în fiecare zi o pâine minunată. Iar când se ducea cineva ca să-l afle, îi aducea Îngerul două pâini, după cum a făcut și în ziua aceea, într-u carele a venit tânărul, că după puțin ceas i-a adus două pâini.

Deci tânărul viind i-a dat scrisoarea Patriarhului și după ce o a citit i-a zis lui: „Să chemăm fiule pe Stăpâna cea prea fără de prihană, care poate foarte mult asupra dracilor, că Aceasta cu totul i-a prăpădit, pierzându-le toată puterea lor, și multe a răpit din mâinile lor, și le-a izbăvit din munca cea veșnică". Așa a zis, și sfătuindu-l să se roage cu lacrimi multe și cu evlavie, l-a ținut în chilia lui până în ziua Sfintelor Paști, când se împlineau trei ani de la ziua într-u care diavolul a vorbit cu maica tânărului, și atuncea Sfântul a făcut Liturghie, iar tânărul sta acolo înaintea Sfintei Mese cu frică și multă groază. Și când a ieșit Preotul cu Sfintele Daruri la cântarea Heruvicului, a intrat diavolul și răpind pe tânăr, l-a dus în muncă întreg cu trupul, iar cuviosul auzind strigătele tânărului s-a scârbit foarte, și puind Sfintele Taine pe Sfânta Masă, se ruga cu lacrimi, făcând rugăciune întinsă către Stăpânul și către pururea Fecioara Maica Lui, ca să nu lase nepedepsită o îndrăzneală ca aceasta și nerușinare a diavolului; ci să-l ia pe acest tânăr în pisma lui, să-l întoarcă întreg și nevătămat, pentru că a îndrăznit, cel de trei ori blestemat, de l-a răpit de la Sfântul Jertfelnic.

Acestea zicând Cuviosul, a citi rugăciunile Sfintei Liturghii, ca să nu o lase nesăvârșita. Și când zicea rugăciunea aceasta: „Și pentru ca să fie celor ce se vor cumineca spre trezirea sufletului și spre lăsarea păcatelor", și celelalte, adică după ce a săvârșit cele Sfinte, când a strigat zicând: *„Mai ales pentru Prea Sfânta, Prea Curata..."* mare ești Doamne, și minunate sunt lucrurile Tale; O! nebiruită putere a Fecioarei! s-a aflat tânărul Sfântul Jertfelnic, și a strigat, zicând: *„Mare este numele Sfintei Treimi"*. Iar după ce s-a săvârșit Sf. Liturghie s-a împărtășit tânărul, apoi l-a întrebat Cuviosul unde l-a dus și ce a pătimit? Iar el a spus cum că după ce l-a răpit diavolul, l-a asvârlit într-un loc întunecos și prea puturos, într-u care erau suflete nenumărate ale păcătoșilor, care se muncesc negrăit, și îndată a venit Stăpâna cea mult lăudată, și l-a scos dintru acel loc prea de chinuire, și așa s-a aflat în Sf. Biserică. Deci, Sfântul a slăvit pe Dumnezeu și pe pururea Fecioara Maria, care i-a ascultat rugăciunea. Iar tânărul ducându-se la Patriarhul, și blagoslovindu-se de la dânsul, s-a dus la rudeniile lui, care

plângeau pierderea lui, socotind că diavolii l-au luat. Văzându-l însă pe el fără de nădejde, firește, cine poate să înțeleagă câtă veselie au luat, și câte mulțumiri au trimis Stăpânului Hristos și Maicii Lui cei prea lăudate, pentru ale căreea rugăciuni, o, de am dobândi și noi fericirea cea cerească(†).

Diavolul prefăcându-se în chipul unui duhovnic cunoscut, pârăște pe o doamnă creștină judecătorilor cetății, descoperindu-i păcatele grele, cu scopul de a o pierde. Femeia s-a rugat și pregătit creștinește. Maica Domnului a salvat-o. Diavolul transformat în duhovnic pârâtor a pierit, rămânând tot drac. În Roma era un boier de neam foarte îmbunătățit, care știind că viața aceasta trece ca un vis, a vrut să se depărteze de lume, pentru ca să afle mai ușor mântuirea lui. Așadar, luând soția lui iertare, i-a lăsat un copil parte bărbătească pe care l-a făcut cu dânsa, și ducându-se într-alt loc liniștit, s-a săvârșit cu plăcere de Dumnezeu. Iar femeia lui a rămas în casa ei cu copilul, pe care-l iubea peste fire și-l avea în brațele ei mai toată ziua și noaptea, și totdeauna îl săruta și nu numai când era mic, ci și când se făcuse mare.

Venind în vârsta cea după lege, tot astfel îl iubea maica cea fără de cunoștință și dormea tot împreună, necunoscând alunecarea cea mare, care putea să-i vie cândva printr-însul. Dar din neluarea aminte a ei și din îndemânarea diavolului, a căzut în păcat cu dânsul ticăloasa, pentru că nu lua aminte la o pricină ca aceasta primejdioasă. Deci, când a cunoscut cum că s-a îngreunat de fiul ei, a luat atâta scârbă, încât vrea să se omoare, apoi socotind mila cea nemărginită a lui Dumnezeu n-a căzut în desnădăjduire, ci a alergat către însuși Domnul cel prea îndurat, și n-a făcut altă slujbă a casei, ci numai petrecea în toate zilele cu posturi și milostenii, cu rugăciuni și cu lacrimi din tot sufletul. Iar după ce a venit vremea nașterii, s-a dus într-un loc ascuns al casei sale și a născut.

Apoi ca să nu se vădească rușinea, l-a aruncat pe prunc într-un loc necurat, și a murit, și așa nu s-a auzit nimic pentru aceasta, în vremea aceea. Dar aflătorul răutății nu s-a săturat până aicea, ci a vrut să o rușineze la oameni, pentru ca să se necăjească mai mult, și ca să-i dea o moarte curdă, și să moară nepocăită.

Deci prefăcându-se prea pângăritul, cum că ar fi duhovnic prea înțelept și înainte văzător, cunoscând cele ascunse ale inimii, învață pe norod. Și pentru ca să se creadă cuvintele lui, a arătat multe uciderи și furtișaguri, și alte fărădelegi, atâta, încât îl aveau la evlavie nu numai norodul cel de obște, ci și boierii, ba și însuși judecătorii cetății, către care a zis într-o zi;

(†) Minunea 40 a Maicii Domnului;

Boieri prea-de bun neam, eu mari lucruri și de spaimă voiesc astăzi să vă povestesc, și mai ales o faptă prea păngărească, și o fărădelege cu totul necuvioasă, care s-a făcut aicea în orașul vostru, atât de înfricoșată, încât mă minunez cum n-a aruncat foc Dumnezeu ca să arză toată Roma, după cum pe Sodoma, fiindcă s-a făcut aicea o mai urâtă păgânătate. Cunoașteți, că, cutare femeie, pe care o socotiți cum că este sfântă, pentru fățărnicia și evlavia ei cea mincinoasă, a curvit cu fiul ei, și a făcut un copil și l-a omorât, pentru ca să nu se audă o păgânătate ca aceasta.

Aceasta auzind-o cei ce stăteau de față, s-au împotrivit, zicând cum că a mințit, pentru că aceea a fost un suflet bun și sfânt, pe care o știa tot norodul și se cucernicea de ea. Iar vrăjmașul a adeverit defăimarea cu jurământ, zicând: aprindeți o văpaie de foc aicea înainte, și aduceți, pe femee să ne întrebăm amândoi, și care se va arăta mincinos din noi amândoi, să-l ardeți. Deci, judecătorii chemând pe cea învinovățită, i-a zis ei: Doamnă, știi că proorocul acesta, pe care l-a ridicat Dumnezeu în zilele acestea pentru mântuirea noastră, te învinovățește că ai săvârșit cutare curvie. Deci dacă ai greșit, mărturisește fărădelegea, sau mustră-l pe dânsul ca pe un păgân mincinos. Femeea luminată fiind de Dumnezeu, a răspuns: Prea înțelepților judecători, dați-mi mie soroc de puține zile ca să răspund la o clevetire ca aceasta, că înțeleptul Solomon zice: ca să nu răspundă cineva îndată la o mare pricină, ci mai întâi să se sfătuiască întru sineși, pentru ca să dea răspunsul cuviincios. Deci i-a dat soroc de opt zile, și ieșind din divan s-a dus la casa ei, și neavând nădejdea la om, ci la Domnul nostru, a plâns cu amar. Apoi s-a dus la Arhiereul cetății, care era atuncea, Lucina cu numele, și a căzut la picioarele lui mărturisindu-și fărădelegea ei cu atâta zdrobire a inimii și vărsare de lacrimi, încât s-a minunat Arhiereul, și-i zise ei:

„Ai îndrăzneală fiică către Dumnezeu cel mult milostiv, că mai mare este milostivirea Lui decât fărădelegile, fiindcă n-a urât pe Pavel gonitorul și pe Petru lepădătorul, pe care nu numai că i-a iertat, dar și în ceata Apostolilor i-a așezat. Roagă-te dar Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu cu lacrimi, căci Aceasta este nădejdea cea temeinică a celor desnădăjduiți, și a tuturor păcătoșilor ajutătoare. Dar fiindcă vremea sorocului este puțină nu-ți dau canon mai mult, numai rugăciunea către Domnul să fie iertarea fărădelegii tale, și te roagă neîncetat cu zdrobirea inimei și cu lacrimi". Din niște cuvinte ca acestea a luat îndrăzneală și ducându-se la casa ei, s-a închis într-o parte deosebită, plângând toată săptămâna nemâncată, și bătându-și pieptul, având către cer mâinile înălțate și ochii, iar inima către Prea Curata Născătoare de Dumnezeu, rugându-se Ei ca s-o izbăvească de primejdia ce-i sta înainte, să nu se rușineze înaintea adunării și a toatei

cetăți. Și fiindcă cu credință și lacrimi fierbinți cerea ajutor, a auzi-o ajutorul cel grabnic al celor ce sunt scârbe. Și când a venit ziua cea orânduită și s-a dus femeia cu slujnicile și cu rudeniile ei la divan, atunci și însăși Stăpâna cea atotputernică, a călătorit împreună firește, și s-a dus cu dânsa la priveliștea aceia. Deci, judecătorii au zis către cel ce se socotea cleric, adică către diavolul: „Iată părinte duhovnice și dascăle, femeia pe care ai clevetit-o, zicând asupra ei o defăimare ca aceia prea de rușine. Deci, vădește-o pe dânsa arătat ca să ia moartea cea cuviincioasă întru arderea de foc, care ai poruncit și s-a făcut, iar dacă te vei arăta pârâș mincios, să iei tu după lege tot aceiași moarte". Iar clericul căutând mult timp la femeie, se minuna, neputând ca să vorbească, și-i zic lui judecătorii: cum stai așa nedumerindu-te? Ce te spăimântezi și nu o învinovățești pe dânsa ca mai înainte? Atunci acela a zis: Nu este acea amestecătoare de sânge și ucigătoare de fiu, pe care am învinovățit-o, ci mai ales este o îmbunătățită, o sfântă în mijlocul fiicelor Ierusalimului. Și mă tem ca să o spui cine este, și nu pot ca să o mărturisesc, că Maica este aproape de dânsa și o păzește și o acoperă pe dânsa, întru atâta, cât nu este mai mult după cum a fost mai înainte, ci alta asemenea și schimbată. Și așa, mincinosul adevărul a zis, că n-a fost mai mult păcătoasă după cum a fost mai-nainte, ci prin sfințita pocăință s-a schimbat într-o Dumnezeiască schimbare a dreptei Celui Prea Înalt. Acestea auzindu-le ei, s-au însemnat cu semnul Cinstitei Cruci, iar împotrivă luptătorul nesuferind puterea cea dătătoare de viață a Crucii, s-a stins ca un fum și a pierit din mijlocul lor. Iar aceia minunându-se, au slăvit pe Dumnezeu; pe femeia aceia încă o cinsteau și o aveau la evlavie mai mult, care mulțumind Făcătoarei de bine, după cum se cădea cu fapte bune, a petrecut o viață plăcută lui Dumnezeu, spre rușinarea urâtorului de bine și întru slava Celui cu totul prea îndurat(†).

† † †

Din istorisirea acestor minuni ale Maicei Domnului, reies multe învățături folositoare de suflet, dintre care noi arătăm aceste patru mai principale:

a) Păcatul e o armă satanicească, cu care diavolii (netrupești și cei cu trup), necăjesc, turbură și împing la pierzare pe creștinii păcătoși.

(†) Minunea 39 a Macii Domnului;

b) Taina Sf. Spovedanii, frânge și distruge această armă drăcească cu Darul și puterea Milostivului Dumnezeu.

c) Maica Domnului prin mijlocirea de Mamă Dumnezeească, cu rugăciunile P.S. Sale, salvează din pierzare pe creștinii păcătoși, care se spovedesc și se pocăiesc cu adevărat.

d) Diavolii (cei netrupești și cei cu trup), care descoperă păcatele, aducând pâră asupra păcătoșilor celor pocăiți, care și-au făcut și își fac canonul, sunt descoperiți în plina lor răutate și vicleșug, arătați, vădiți, rușinați și pedepsiți de puterea Mântuitorului, Dumnezeul creștinilor celor ce greșind se pocăiesc.

„Spălați-vă, curățiți-vă, ștergeți răutățile și vicleșugurile din sufletele voastre, dinaintea ochilor Mei. Părăsiți-vă de răutățile voastre. Învățați-vă a face bine. Căutați judecata, mântuiți pe cel năpăstuit, judecați, săracului și faceți dreptate văduvei. Apoi, veniți să ne întrebăm, zice Domnul: Și de vor fi păcatele voastre ca moho rîciunea, ca zăpada le voi albi; iar de vor fi ca roșala, ca lâna le voi albi. Și de veți vrea și Mă veți asculta, bunătățile pământului veți mânca..."(b).

Creștinul păcătos trebuie a-și mărtusi toate păcatele. Păcatul e o rană mortală a sufletului, mai ușoară ori mai grea, după mărimea fărădelegii. Păcatul e nesocotirea, călcarea voii și poruncii lui Dumnezeu. Fiecare păcat săvârșit, este un zid care desparte pe om de Dumnezeu, e o distanță crescândă, care depărtează treptat pe zidire de Creatorul ei. Fiecare păcat este un șarpe, un vierme, care se cuibărește în ființa omului păcătos. Dumnezeu, în nemărginita milostivire a Lui cea mare, pentru mântuirea lumii, a așezat aici pe pământ un „Tribunal al păcii", unde creștinii învrăjbiți cu Dumnezeu, prin feluritele lor păcate, să alerge și să-și arate Judecătorilor acestui Tribunal adică la Scaunul Sf. Mărturisiri, toate greșelile și păcatele cu care ei au jignit pe Dumnezeu. El a așezat aici pe pământ un „spital Duhovnicesc", unde să se cerceteze și să se tămăduiască toate boalele sufletești, pentru a nu se munci în veci sufletele rănite de boala grea a păcatelor. Judecătorii și Doctorii aceștia, împuterniciții lui Dumnezeu, ai acestui „Tribunal și Spital Dumnezeesc", sunt Preoții Duhovnici. Precum oamenii asupriți de asupritorii lor, în necazul lor aleargă la Judecătorie, Tribunal, pentru obținerea dreptății și a păcii, tot așa și creștinii asupriți de diavoli prin greutatea, apăsarea păcatelor și învrăjbirea cu Dumnezeu, trebuie să alerge la Dumnezeescul Tribunal al împăcării cu Dumnezeu, adică la Scaunul Sf. Spovedanii. Precum bolnavii, răniții, aleargă la spital pentru a se tămădui de boalele și ranele lor și pentru a

(b) Is. $1_{16\text{-}20}$;

scăpa de moarte; tot astfel și creștinii bolnavi la suflet, toți cei răniți de păcate, trebuie să alerge la „Spitalul Duhovnicesc" adică la Sf. Biserică pentru a se tămădui și trăi.

„Ai păcătuit — zice Sf. Ioan Gură de Aur — intră în Biserică și-ți șterge păcatul tău. Ori de câte ori tu cazi jos la pământ, totdeauna te scoli. Tot așa și aici. Ori de câte ori vei greși, pocăiește-te pentru păcatul tău și nu dispera. De vei păcătui a doua oară pocăiește-te din nou, ca nu prin neglijență să-ți pierzi cu totul nădejdea la bunurile făgăduite. Te afli în adânci bătrânețe și ai păcătuit? Intră în Biserică, pocăiește-te, aici este doctoria vindecătoare; iar nu judecătorie. Aici nu se torturează; ci se iartă păcatele. Acel care se condamnă singur pe sine, face pe Dumnezeu îndoit mai îndurător către el: pe deoparte prin recunoașterea păcatelor; iar pe de altă parte, prin hotărârea de a nu mai păcătui în viitor..."(Omilia 28 ep. I Cor.)

Intrat în Sf. Biserică, cu părerea de rău pentru păcatele făcute și cu hotărârea de a nu le mai face niciodată, stând îngenunchiat la Scaunul Sf. Spovedaniei, fiecare creștin păcătos, trebuie să-și mărturisească toate păcatele pe care le-a făcut. În acest scop să vină bine pregătit pentru mărturisire. Păcatele nemărturisite, ori ascunse, sau lăsate pe altă dată, ori acoperite cu cuvântul obișnuit: „Toate le-am făcut", sunt tot atâția viermi, care rămân în ființa păcătosului nemărturisit bine. Acele păcate (viermi, șerpi) cheamă și pe celelalte, și treptat pierd pe păcătos.

Acestea cunoscându-le, fiecare creștin căzut în felurite păcate, trebuie să și le socotească din vreme, și să și le noteze bine în minte (ori în scris cei care n-au ținere de minte), și astfel bine pregătiți, să alerge la Scaunul Sf. Spovedanii. Acolo să-și mărturisească toate păcatele, cu toată părerea de rău, pentru că le-a făcut, și a jignit pe Dumnezeu, hotărându-se de a nu mai păcătui. După aceasta, să-și ceară canonul corespunzător, pe care să-l facă cu prisosință și dragoste sfântă. Așa făcând, orice păcătos se va tămădui, mântui și va trăi fericit în veci.

„Toate sunt de la Dumnezeu, Care ne-a împăcat pe noi Luișiprin Iisus Hristos, și ne-a dat nouă slujba împăcării. Dumnezeu era în Hristos, împăcând lumea Luișiși, nesocotind lor păcatele lor; și puind întru noi Cuvântul împăcării. Drept aceia, în locul Domnului Hristos, vă rugăm, ca și cum Dumnezeu s-ar ruga prin noi; rugă-mu-vă în locul Domnului Hristos, împăcați-vă cu Dumnezeu..."(d).

Sigiliul Spovedaniei. Preotul Duhovnic, care primește mărturisirea păcatelor penitentului, este îndatorat riguros, a nu le spune nimănui.

(d) 2 Cor. 5_{13-20};

Astfel, orice păcat mărturisit înaintea Duhovnicului, nu se poate divulga de acesta sub nici un motiv. Taina rămâne tot taină pentru totdeauna și pentru toți. Duhovnicul, acolo unde a ascultat mărtusirea păcatelor și a dat doctoria (canonul cuvenit) pentru tămăduirea lor, acolo să îngroape și amintirea păcatelor acelora, oricare ar fi ele; grele, grozave, scârboase etc. El este îndatorat de Dumnezeu și de proprietarul păcatului mărturisit, să nu cuteze niciodată a-l descoperi cuiva. Acesta e un drept al penitentului, care nu se poate vădi peste voia lui. Duhovnicul e numai un păstrător al secretului încredințat; iar nu un proprietar suveran. Deci, în nici un chip și în nici un caz Duhovnicul n-are drept de a descoperi păcatul ce i s-a încredințat în secret, cu încrederea și îndatorirea, ca, ceea ce i s-a descoperit în secret, secret să rămână înaintea oamenilor. Odată păcătosul deslegat și iertat de toate păcatele sale de Duhovnic în numele Domnului la Scaunul Sf. Spovedanii și de Dumnezeu în cer; cum se poate a-l da lumii spre osândire? Când penitentul n-ar suporta canonul, Duhovnicul îi poate da libertatea a se duce la alt duhovnic, dar nici în cazul acesta Duhovnicul nu poate niciodată a descoperi cuiva păcatul celui ce i s-a mărturisit. Aici rămâne ca, creștinul păcătos să se îngrijească de păcatul său, și să și-l mărturisească Duhovnicului și oricui va mai voi el.

Secretul inviolabil din Scaunul Sf. Mărturisiri, se păstrează sub orice împrejurări, fie chiar orice primejdii, torturi și nenorociri. Atât Sf. Pravilă bisericească, cât și legile cetățenești, opresc cu cea mai severă strictețe, nelegiuirea de a spune Preotul Duhovnic cuiva orice păcat auzit în Scaunul Sf. Mărturisiri. Ele pun sub o groaznică pedeapsă pe Preotul Duhovnic, care ar cuteza să comită această oribilă crimă. *„Duhovnicul* — zice Sf. Pravilă bisericească — *de va spune păcatele celor ce i se spovedesc, să i se ia de tot darul și al Preoției și al Duhovniciei...*"(e). Împărătească lege, de asemenea zice: *„Preotul Duhovnic, de va spune păcatele celor ce i se spovedesc, să i se scoată limba pe ceafă și să i-o tragă până ce va muri...*"(f).

Motivul acestei groaznice pedepse, s-a hotărât, pentru ca fiecare om, fie el oricât de greșit și mare păcătos, să-și poată afla alinarea și ușurarea conștiinței sale, cel puțin în Biserica lui Dumnezeu. Astfel, niciodată, și pentru nimic în lume să nu se atingă sfințenia tainei Sf. Mărturisiri de preotul neînțelept. Violarea secretului mărturisirei nu se face niciodată, decât doar de un preot neînțelept dezechilibrat. Adevăratul Preotul Duhovnic nu violează secretul Sf. Spovedanii, niciodată, niciodată. Eu nu pot crede

---

(e) Vezi Pravila cea mare a Sf. Biserici Ortodoxe din 1652 cap. 819 conf. can. 27 al Sf. Nichifor Mărturisitorul; (f) Dr. B.C. Tez. L.T. 3 pg. 325;

niciodată, ca un Preot Duhovnic, conștient de înalta sa dregătorie Dumnezeească, să comită această groaznică crimă. Spună oricine, eu nu pot crede una ca aceasta.

Noi, Preoții Duhovnici, conștienți de această înaltă dregătorie sfântă, pentru nimic în lume nu putem face acest abuz groaznic, știind că, prin violarea secretului mărtusirii, am aduce o foarte mare pagubă și prăpăd Bisericii Domnului nostru Iisus Hristos.

1) S-ar comite cea mai odioasă crimă, pierzătoare de suflete.

2) S-ar spulbera din sufletele creștinilor, încrederea ce o au în Preoții Duhovnici și în secretul inviolabil al Sf. Mărturisiri. Astfel ei, cu neîncrederea în suflet s-ar apropia de Scaunul Sf. Spovedanii. În viitor unii din aceștia venind la Scaunul Sf. Spovedanii nu și-ar mai spune toate păcatele, adică și-ar mărturisi numai păcatele mici și neînsemnate; iar păcatele mari, grele și uricioase, le-ar tăgădui. Alții ar fugi de Scaunul Sf. Spovedanii ca de pierzare, ca de viperă, foc și iad.

3) Mulți din acești creștini, cărora li s-ar băga în suflete această boală cumplită de vre-un preot duhovnic neînțelept, ar fi prinși de moarte nepregătiți creștinește. Mulți din aceștia ar cădea în osânda veșnică.

Păcatul acesta, care a dus în pierzare pe mulți creștini prăbușiți în prăpastia neîncrederii, este cea mai odioasă crimă, fiindcă prăbușește și azvârle în munca vremelnică și veșnică pe creștinii căzuți pradă îndoielii și nesiguranței aceștia, cu trup și suflet. La pierzarea acestor creștini sunt părtași toți duhovnicii aceia nepriceputi care ar avea acest obicei satanicesc, foarte, foarte rău și primejdios. Acești duhovnici în loc de doctori sufletești, ar deveni ucigașii sufletești ai multor creștini. Ei ar deveni asemenea diavolului din istorisirea minunei Maicii Domnului. Prin acest odios păcat ei ar face slujba diavolului. Preoții duhovnici, care ar descoperi, unora din păstoriții lor, păcatele celor ce li s-au mărturisit, s-ar discredita ei singuri înaintea păstoriților lor. Credința că prin acest mijloc ar edifica pe păstoriții lor, ar fi o groaznică amăgire drăcească. Aceasta ar fi un câștig al păcatului diavolului, morții și a iadului. Diavolii care prind cu laturile ispitelor amăgitoare, pe unii sau alții din fiii Bisericii, trăgându-i în prăpastia feluritelor păcate, aceiași diavoli ar prinde cu cângile lor, pe cei neluători aminte de sinești, de limbile lor, de ochi, de urechi și i-ar trage în prăpăstii mult mai groaznice decât pe cei pârâți, judecați, osândiți și defăimați de ei. *„Judecata cu care judecați, cu aceia veți fi judecați. Măsura cu care măsurați vi se va măsura, și se va adăoga vouă celor ce cunoașteți acestea..."*(g). Și aici se potrivesc cuvintele Sf. Ioan Gură de Aur, care

(g) Mt. 7_2; Mc. 4_{24};

zice privitor la păcatul celor ce pârăsc, clevetesc și ponegresc: *„Limba grăitorilor de rău e trăsura cu care se împlimbă dracii..."*. De asemenea și alt părinte bisericesc zice: *„Grăitorul de rău are pe diavolul în limbă; iar cei ce ascultă cu plăcere clevetirile, au pe diavolul în urechi..."*

Acestea și alte multe pagube grele, știindu-le sinții Preoți Duhovnici, conștienți de înalta lor dregătorie, nu descopăr păcatele celor ce li se mărturisesc, niciodată, sub nici o împrejurare, primejdie, tortură, ori nenorocire (h).

Cunoscând acestea, fiecare creștin este dator a-și mărturisi toate păcatele înțeleptului său Doctor sufletesc, duhovnicesc, adică Preotului Duhovnic(i).

39. **Ce fac sfinții liturghisitori în timpul cântării Axionului?** În timpul cântării Axionului, Preotul precum prin lucrarea Sf. Proscomidii, a arătat că Jertfa de pe Cruce a Domnului Hristos, a fost adusă pentru toată lumea, tot astfel face și aici după prefacerea Sfintelor daruri în însuși Dumnezeeasca Jertfă Euharistică, adică în Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului Hristos. După ce a pomenit cu glas înalt pe Prea Sfânta Fecioara Maria, urmează în taină cu pomenirea Sfinților: Ioan Botezătorul, Sfinții și slăviții Apostoli, Sfântul zilei și toți Sfinții, cerând ca prin rugăciunile lor să ne cerceteze Dumnezeu cu milostivirea Sa. Apoi roagă pe Dumnezeu a pomeni pe toți cei adormiți întru nădejdia vieții veșnice și a-i odihni pe dânșii unde strălucește lumina Feții Sale.

Nicolae Cavasila, zice: „Aducerea sacrificiului nu e numai rugăciune de cerere, dar și mulțumită... Și care sunt cauzele mulțumirii? Aceste cauze sunt Sfinții, căci în ei aflăm Biserica aceea, ce a dorit și pentru ce s-au rugat, adică Împărăția Cerurilor... Pentru dânșii aduce ea acest cult rațional drept mulțumită lui Dumnezeu și mai ales pentru fericita Maica lui Dumnezeu, care e mai Sfântă decât toți Sfinții. Pentru aceea nimic nu cere Preotul pentru ei; ci mai vârtos cere de la dânșii, ca să fie sprijinit de ei în rugăciunile sale". Aceasta o făceau și Sf. Apostoli(b).

Sf. Gherman, Patriarhul Constantinopolului, zice: „Se face amintirea la Dumnezeu a celor repausați, a sufletelor și a tot trupul omenesc, ca, Cel ce are putere asupra celor morți și vii, și domnește asupra celor cerești și pământești... să-i adune la Sine și să vadă Fața Lui, și să audă glasurile laudei Lui, și ca toate din iad să se deslege de cătușile lor prin moartea și învierea Domnului Hristos. Căci El însuși a înviat din morți, și făcându-Se

---

(h) Vezi pe larg despre aceasta în Bibli. Ort. Nr. 47 și 49; (i) Vezi pe larg cele 864 pagini ale cărții de mărturisire de autor, Bibl. ort. N-rii 23-43; (b) F.Ap. 12; 7_{60}l 20_{36}; 21_5; Rom. 1_{10}; Efs. 1_{16-17}; 3_{14}; 6_{18-19}; Cols, 4_3; 2 Tes. 3_1; Rom. 15_{30-31}; 2 Cor. 13_7;

începătură celor adormiți și tuturor deschizându-le viața învierii din morți, i-au chemat la viața veșnică și fericită, pe cei ce au adormit în speranța învierii. Și se convoacă (cheamă, adună) toate sufletele acelora, dimpreună cu Proorocii, Apostolii și Martirii, ca dimpreună să intre și să se așeze cu Avraam, cu Isaac și cu Iacob, la Masa Tainică a Împărăției Domnului Hristos"(c).

În a doua rugăciune Preotul se roagă în taină pentru toată episcopia ortodocșilor, Preoția și Diaconia, care drept învață cuvântul adevărului Dumnezeesc.

În a treia rugăciune Preotul se roagă pentru toți credincioșii mari și mici ai Sf. Biserici, care viețuiesc creștinește în curăție, dragoste sfântă și în viața cinstită.

40. **Ce însemnătate au cuvintele: „Întâi pomenește Doamne pe prea sfințitul (Arhiepiscop și Patriarhul sau Mitropolitul sau Episcopul nostru N.), pe care îl dăruiește Sfintelor Tale Biserici, în pace, întreg, cinstit, sănătos, îndelungat în zile, drept îndreptând cuvântul adevărului Tău", zise de Preot?** Prin cuvintele acestea, Preotul liturghisitor se roagă anume pentru conducătorul eparhiei de care aparține, ca Dumnezeu să-i dăruiască: pace, întreagă înțelepciune, pricepere, cinste, sănătate, viață îndelungată și Duh Dumnezeesc, cu care conlucrând în ogorul duhovnicesc al păstoriților eparhiei sale, drept după voia lui Dumnezeu, să-i îndrepte cu cuvântul adevărului pe calea mântuirii. Astfel, precum la amintirea Sfinților s-a pomenit deosebi mai întâi Împărăteasa lor, adică P.S. Născătoarea de Dumnezeu; tot așa și aici, preotul pomenește mai întâi pe mai marele său, pe Ierarhul eparhiot.

41. **Ce însemnătate au cuvintele: „Pe toți și pe toate", cântate de corul cântăreților?** Răspunsul acesta înseamnă, că, corul cântăreților dimpreună cu poporul, se roagă lui Dumnezeu, nu numai pentru Ierarhul eparhiot; ci și pentru toți dreptcredincioșii Bisericii, parte bărbătească și parte femeească, care sunt de față la Dumnezeeasca Liturghie. Tot prin aceste cuvinte se roagă și pentru toți și toate, care din cauza boalei, neputinței, călătoriei, robiei, slujbelor binecuvântate, n-au putut lua parte la Sf. Slujbă, pentru toți binefăcătorii Sf. Biserici și pentru cei care ajută pe săraci, văduve, orfani și neputincioși.

Acestea toate le cere și Preotul în tainica sa rugăciune: „Adu-ți aminte, Doamne..."

(c) După Dr. V. Mitrofanovici, Liturgica, o.c. pg. 523-524;

42. **Ce însemnătate are ecfonisul: „Și ne dă nouă cu o gură și cu o inimă, a slăvi și a cânta prea cinstit și de mare cuviință Numele Tău: al Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor", zis de Preot?** Cu aceste cuvinte noi sfinții liturghisitori rugăm pe Milostivul Dumnezeu ca să ne ajute tuturor creștinilor, ca după dorința Mântuitorului să fim toți creștinii una: „Părinte Sfinte, păzește-i pe dânșii

„Luați aminte de voi și de toată turma, întru care Duhul Sfânt v-a pus pe voi Episcopi, ca să păstoriți turma lui Dumnezeu, care o a câștigat cu Sângele Său. Că eu știu că după ducerea mea, vor intra lupi grei între voi, care nu vor cruța turma. Încă și dintru voi înși-vă se vor scula bărbați, grăind îndărătnicii, ca să tragă pe ucenici după dânșii. Pentru aceia privegheați... Și acum vă încredințez pe voi fraților lui Dumnezeu și Cuvântului, Darului Lui, Care poate să vă zidească și să vă dea vouă moștenire între toți cei sfinți" (F.Ap. 20^{28-32})

întru Numele Tău, pe care i-ai dat Mie, ca să fie una, precum și noi... Ca toți una să fie; precum Tu Părinte întru Mine, și Eu întru Tine, ca și aceștia întru Noi una să fie; ca să creadă lumea ca Tu M-ai trimis... Eu întru ei și Tu întru Mine, ca să fie ei desăvârșiți într-una, și ca să cunoască lumea că Tu M-ai trimis și i-ai iubit pe ei, precum pe Mine M-ai iubit... Am arătat

lor Numele Tău, și-L voi arăta, ca dragostea cu care M-ai iubit pe Mine, întru dânșii să fie și Eu întru ei"(d). Cerem să ne dea putere și întreagă înțelepciune de sus pentru a păzi unirea Duhului întru legătura păcii; un trup și un duh, precum și chemați suntem, întru nădejdea chemării noastre. Un Domn (Iisus Hristos), o credință (a Sfintei sobornicești și apostolești Biserici), un unic Botez Sfânt(e). Cerem de la Dumnezeu acestea, ca astfel uniți într-un singur corp — Biserica dreptcredincioasă — a Domnului nostru Iisus Hristos, cu un suflet și cu o gură să slăvim pe Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos(f), ale cărui mădulare vii suntem și trebuie să rămânem(g).

Aceasta ne-o arată și Sf. Gherman, zicând: „Ne rugăm la Tine, ca precum să Te preamărim cu o gură și cu o inimă, așa să ne dai și un duh și un suflet, pentru ca împreunându-ne cu legătura carității, cu încredere să ne putem îndulci de masa pusă înainte și să ne facem demni de Dumnezeeștile Sacramente, mărind și cântând preacinstitul și de mare cuviință numele Tău: Părinte, Fiule și Duhule Sfinte"(h).

Corul răspunde „Amin". Prin acest răspuns întreg poporul hotărăște, că *„Așa să fie"*.

Arătări Dumnezeești. La cuvintele Preotului: „Și ne dă nouă cu o gură și cu o inimă..." a văzut împăratul și cei ce erau cu dânsul, un Serafim ieșind din Sf. Altar și zicând creștinilor: „Stați toți cu frica lui Dumnezeu, într-un gând lăudând Numele Domnului"(i).

43. **Ce însemnătate are binecuvântarea Preotului asupra credincioșilor, dimpreună cu cuvintele: „Și să fie mila Marelui Dumnezeu și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, cu voi cu toți?"** Preotul zicând aceste cuvinte, cu puterea Preoției care îi este dată de sus, blagoslovește pe popor cu semnul Sfintei Cruci, întărindu-l cu ajutorul și mila lui Dumnezeu.

Prin cuvintele acestea, Sf. Biserică ne sfătuiește a practica cât se poate mai des și mai mult (după putință) faptele milei sufletești și trupești, căci numai așa vom dobândi milele Marelui Dumnezeu.

Însuși Dumnezeu ne arată a împlini cu fapta iubirea către aproapele nostru, astfel:

a) față de greutățile vieții trupești, Prea Sfântul Dumnezeu ne arată că noi suntem datori:

(d) Ioan $17_{11\text{-}21;23\text{-}26}$; (e) Efs. $4_{3\text{-}5}$; (f) Rom. $15_{5\text{-}6}$1 (g) 1 Cor. 12; $3_{16\text{-}17}$; $6_{19\text{-}20}$; (h) După Dr. V. Mitrofanovici, Liturgica, o.c. pg. 525; (i) Desc. Sf. Liturghii;

1. Să dăm hrană celui flămând: (Mt. 25_{35}; Is. 58_{7-12}; Iez. 18_{7}; Iac. 1_{27}).

2. Să potolim setea celui însetat: (Mt. 25_{35-40}; comp. Mt. 18_{5-6}; Mc. 9_{41}; Evr. 6_{10}).

3. Să îmbrăcăm pe cei goi: (Mt. 25_{36}; Iac. 2_{15-16})

4. Să cercetăm și să îngrijim de cei bolnavi: (Mt. 25_{36}; Iac. 1_{27}; 2 Cor 1_{4}; 2 Tim 1_{15-16}).

5. Să primim și să ospătăm pe cei străini: (Mt. 25_{35}; Levit. 25_{35}).

6. Să cercetăm pe cei din închisori: (Mt. 25_{36}; 2 Cor. 1_{4}; 2 Tim. 1_{15-16})

7. Să îngropăm pe cei morți: (Tobie 1_{15-17});

b) Față de greutățile, strămtorările și feluritele ispite ale vieții sufletești a aproapelui nostru, Prea Sfântul Dumnezeu ne arată că noi suntem datori:

1. Să ferim pe aproapele nostru — mai ales pe cei de o credință cu noi — de a mai păcătui.

2. Să învățăm pe cei neștiutori înțelepciunea Sfântă după Dumnezeeștile Scripturi și Sfânta Tradiție.

3. Să dăm sfat bun celui ce are nevoie de el.

4. Să ne rugăm lui Dumnezeu pentru mântuirea, binele și fericirea aproapelui nostru.

5. Să mângâiem pe cei întristați.

6. Să suferim cu răbdare când suntem nedreptățiți. *„Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blestemă pe voi; bine faceți celor ce vă urăsc pe voi, și vă rugați pentru cei ce vă supără și vă prigonesc pe voi"* (Mt. 5_{44}; Lc. $6_{27-28, 35}$; 23_{34}; F.Ap. 7_{60}; Rom. 12_{14-20}; 1 Cor. 4_{12-13}; 1 Petru 2_{23}; 3_{9}).

7. Să iertăm greșelile altora: (Mt. $6_{12; 14-15}$; 18_{21-35}; Mc. 11_{25-26}; Efs. 4_{32}; Cols. 3_{13}; Iac. 2_{13}; Prov. 21_{13}.

Pentru a dobândi binecuvântarea aceasta în ființa noastră însoțită de milele marelui Dumnezeu, trebuie să miluim mai întâi noi, pe cei ce sunt în nevoi, pe flămânzi, însetați, străini, goi, pe cei bolnavi, pe cei din temnițe, știind că Sf. Biserică se roagă lui Dumnezeu pentru cei milostivi, și în Dumnezeeasca Liturghie pe aceștia îi pomenește, zicând: „... Adu-Ți aminte Doamne de cei ce aduc daruri și fac bine în Sfintele Tale Biserici, și își aduc aminte de cei săraci...". Mântuitorul, arătând că mila proslăvește pe oameni; iar nemilostivirea îi prăbușește în osânda veșnică, ne pune înainte înfricoșatul tablou al Judecății Universale, zicând: „Când va veni Fiul Omului întru Slava Sa, și toți Sfinții Îngeri cu Dânsul, atunci va ședea pe Scaunul Slavei Sale. Și se vor aduna înaintea Lui toate limbile, și-i va despărți pe dânșii unul de altul, precum desparte păstorul oile din iezi. Și va pune oile deadreapta Sa, iar iezii deastânga. Atunci va zice Împăratul celor deadreapta Lui: Veniți binecuvântații Părintelui Meu, moșteniți

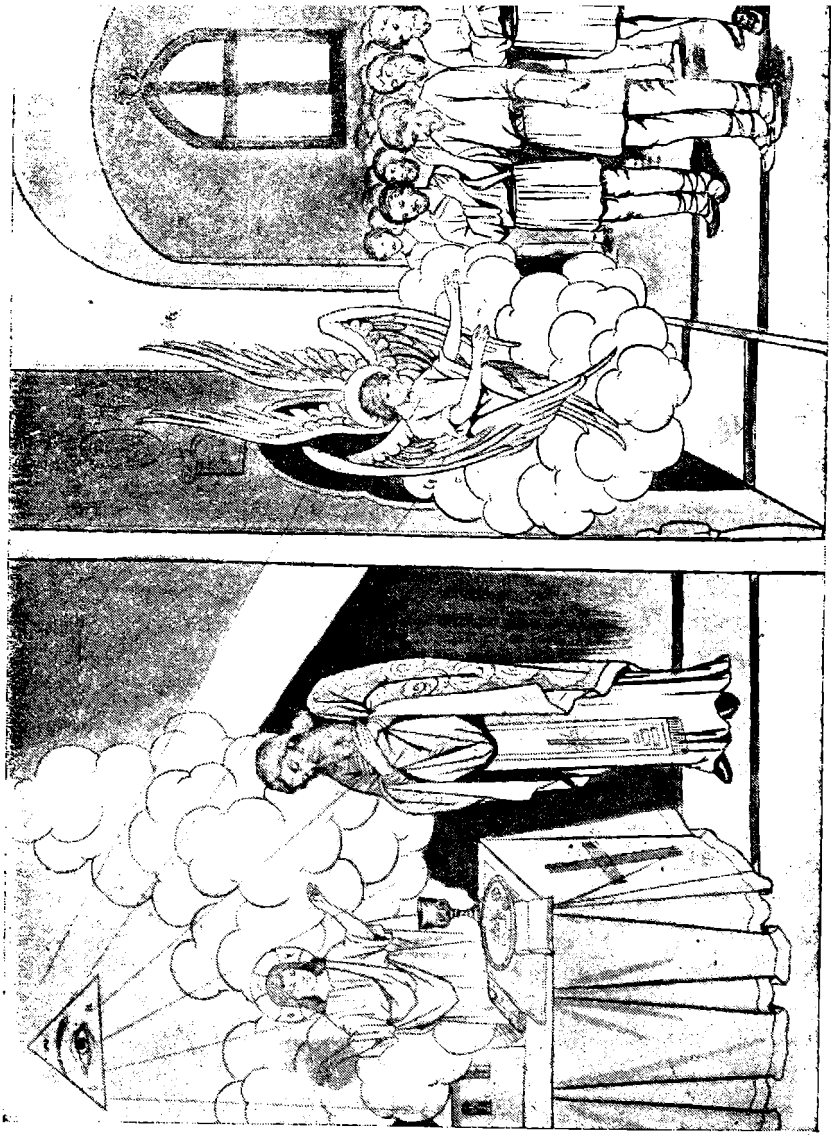

Serafimii sunt duhuri înflăcărate de dragostea lui Dumnezeu. Prin această înflăcărare a dragostei Dumnezeești, Serafimii sunt vârfelnicii căpeteniilor oștilor îngerești, duhuri pară de foc, care stau lângă Scaunul Dumnezeirei. Srafimul de pe chipul din față apare nevăzut înaintea adunării credincioșilor, transmițând într-înșii: luarea aminte de sineși, temerea, pacea, sfințenia, și dragostea aprinsă de Dumnezeu. În acest timp, prin suflul său serafimicesc, el pregătește pe toți binecredincioșii creștini, care urmăresc cu atenția încordată Slujba Dumnezeeștei Liturghii, pentru a vedea cu ochii minții lor și a primi în ființa lor pe Dumnezeu Tatăl, Care vine și este de față în tot locul, înconjurat de mulțimea oștilor îngerești.

Împărăția care este gătită vouă de la întemeierea lumii. Că am flămânzit și Mi-ați dat de am mâncat, am însetat și Mi-ați dat de am băut, străin am fost și M-ați primit. Gol și M-ați îmbrăcat, bolnav am fost și M-ați cercetat, în temniță am fost și ați venit la Mine. Atunci vor răspunde Lui drepții, zicând: Doamne, când Te-am hrănit? Sau însetat și Ți-am dat de ai băut? Sau când Te-am văzut străin și Te-am primit? Sau gol și Te-am îmbrăcat? Sau când Te-am văzut bolnav, sau în temniță și am venit la Tine? Și răspunzând Împăratul va zice lor: Amin vă zic vouă: întrucât ați făcut unuia dintr-acești frați ai Mei prea mici, Mie ați făcut. Atunci va zice și celor deastânga Lui; Duceți-vă de la Mine blestematilor în focul cel veșnic, care este gătit diavolului și îngerilor lui. Că am flămânzit și nu Mi-ați dat să mănânc, am însetat și nu Mi-ați dat să beau. Străin am fost și nu M-ați primit, gol și nu M-ați îmbrăcat, bolnav și în temniță, și nu M-ați cercetat pe Mine. Atunci vor răspunde și ei, zicând: Doamne, când Te-am văzut flămând, sau însetat, sau străin, sau gol, sau bolnav, sau în temniță și n-am slujit Ție? Atunci va răspunde lor, zicând: Amin grăiesc vouă: întrucât n-ați făcut unuia dintr-acești prea mici, nici Mie n-ați făcut. Și vor merge aceștia în muncă veșnică, iar drepții în viața veșnică(j).

Aceasta o adeveresc și Sf. Apostoli: „Facerea de bine și împărtășirea (celor săraci din bunurile date vouă de Dumnezeu) să nu o uitați — zice Sf. Pavel — căci cu jertfe ca acestea se îmblânzește Dumnezeu..."(l); iar Sf.Ap. Iacob complectează, zicând: *„Judecată fără de milă, este celor ce nu fac milă; iar mila se laudă în ziua Judecății..."*(m).

44. **Ce însemnătate au cuvintele: „Și duhului tău?"** Cu aceste cuvinte poporul, prin gura cântăreților, arată că dorește Preotului același ajutor și milă de la Milostivul Dumnezeu. Această dorință împlinită poate să aducă cea mai desăvârșită fericire între oameni, însă numai dacă este însoțită de adevărata dragoste și harul săvârșitor, care vine numai de sus de la Părintele Luminilor(n). „Dacă vom face așa — zice Sf. Gherman — precum am zis mai sus, vor fi îndurările lui Dumnezeu cu noi cu toți. Îndurarea lui Dumnezeu este Hristos, pre Care, pentru că S-a îndurat de noi, L-a trimis Marele Dumnezeu, dându-Se pe Sine însuși pentru noi și îndurându-Se de noi. Care împreunați în unitatea credinței și în împărtășirea Duhului Sfânt... nu mai suntem acuma deasupra pământului, ci suntem la Tronul lui Dumnezeu, Împăratului în ceruri, unde e Hristos, precum zice însuși: *„Părinte Sfinte, păzește-i pe ei întru Numele Tău, pe care i-ai dat*

(j) Mt. 21_{31-46}; comp. Mt. 6_{1-4}; Lc. 11_{41}; 12_{53}; Is. 58; (l) Evr. 13_{16}; (m) Iac. 2_{13-29}; (n) Iac. 1_{17}; 1 Cor. 12; 13;

Mie, ca unde sunt Eu și ei să fie dimpreună cu Mine, ca să vadă Mărirea Mea, care Mi-ai dat-o Mie, căci i-ai iubit pe ei, precum M-ai iubit pe Mine"(o).

45. **Ce însemnătate au cuvintele ecteniei următoare?** Cuvintele fiecarei cereri din următoarea ectenie își au însemnătatea lor deosebită.

Diaconul: *„Pe toți Sfinții pomenindu-i iară și iară cu pace Domnului să ne rugăm"*

Corul cântăreților: *„Doamne miluiește"*.

În această cerere a ecteniei, sfinți se numesc nu numai Sfinții din cer recunoscuți de Sf. Biserică din Sinaxarele Mineilor și în calendarele bisericești; ci și viii și repausații, ale căror nume s-au pomenit în pomelnicile Bisericii. În timpurile apostolice, Sfinți se numeau toți membrii adunării creștine, adică toți dreptcredincioșii viețuitori creștini care formau Biserica, pentru mărturisirea dreptei credințe creștinești și pentru sfințenia lor. Numirea de „Sfinți" care se da primilor creștini, se vede în mai multe locuri ale Sfintei Scripturi: *„Doamne* — a zis Anania — *auzit-am de la mulți pentru bărbatul acesta, câte rele a făcut sfinților*(p) *Tăi în Ierusalim"*. Așadar și azi „Sfinți" înțelegem, nu numai pe Sfinții cei din ceruri; ci și pe toți dreptcredincioșii creștini cu credința și viața sfântă, care fac parte din Sfânta Biserică Ortodoxă.

Arcul puternicilor a slăbit și cei neputincioși s-au încins cu putere. Pentru aceasta s-a întărit întru Domnul inima mea (Octoih).

„Pentru Cinstitele Daruri ce s-au adus și s-au sfințit, Domnului să ne rugăm".

Corul cântăreților: *„Doamne miluiește"*

„Ca Iubitorul de oameni Dumnezeul nostru — Cel ce le-a primit pe dânsele în Sfântul cel mai presus de ceruri și înțelegătorul Său Jertfelnic întru miros de bună mireasmă — să ne trimită nouă Dumnezeească milă și Darul Sfântului Duh să ne rugăm".

Corul cântăreților: *„Doamne miluiește"*.

În ambele cereri, noi ne rugăm lui Dumnezeu, nu pentru ca să mai sfințească Sfintele Daruri, fiindcă precum adevereste ectenia, sunt sfințite; ci pentru ca printr-însele să ni se împărtășească sfințenia. Totodată aici noi

(o) Ioan 17. După Dr. V. Mitrofanovici, Liturgica, o.c. pg. 525; (p) F.Ap. 9_{13}; comp. Rom. 1_7; 9_{24-26}; 1 Cor. 1_2; Efs. 3_6; 1 Tes. 1_7; II Tim. 1_9; Evr. 3_1; 1 Petru 1_{15-16};

rugăm pe Bunul Dumnezeu, Carele a primit aceste desăvârșite Sfinte Daruri, — Pâinea și Vinul sfințite și transformate în însuși Prea Sfântul Trup și Sânge al Dumnezeescului Său Fiu — în jertfelnicul Său cel mai presus de ceruri să ne trimită nouă Dumnezeeasca Sa milostivire, curățire, iertare de păcate, sfințenie și Harul Său.

„Pentru ca să ne izbăvim noi de tot necazul, mânia, primejdia și nevoia, Domnului să ne rugăm"(r).

Corul cântăreților: *„Doamne miluiește"* mai lung.

Aici Preotul se roagă în taină lui Dumnezeu, zicând: „Înaintea Ta punem toată viața noastră și nădejdia...". În această rugăciune noi sfinților liturghisitori, rugăm pe Prea Sfântul Dumnezeu, ca să ne învrednicească pe toți, — cler și popor — a ne împărtăși cu cerești și înfricoșatele Taine cu conștiința și inima curată(s), spre curățirea de lepra sufletului iertatea păcatelor, împărtășirea cu Dumnezeescul Duh și moștenirea Împărăției cerești(t).

„Apără, mântuiește și ne păzește pe noi Dumnezeule cu Darul Tau".

Corul cântăreților: *„Doamne miluiește".*

„Ziua toată desăvârșită, sfântă, cu pace și fără de păcat, la Domnul să cerem".

Corul cântăreților: *„Dă-ne Doamne".*

„Înger de pace, credincios, îndreptător și păzitor sufletelor și trupurilor noastre, la Domnul să cerem".

Corul cântăreților: *„Dă-ne Doamne".*

„Milă și iertare de păcate și de greșelile noastre, la Domnul să cerem".

Corul cântăreților: *„Dă-ne Doamne".*

„Cele bune și de folos sufletelor noastre și de împăcare lumii, la Domnul să cerem".

Corul cântăreților: *„Dă-ne Doamne".*

„Cealaltă vreme a vieții noastre, în pace și întru pocăință a o petrece, la Domnul să cerem".

Corul cântăreților: *„Dă-ne Doamne".*

„Sfârșit creștinesc vieții noastre, fără de patimă, nerușinat, cu pace, și răspuns bun la înfricoșatul județ al lui Hristos, să cerem".

Corul cântăreților: *„Dă-ne Doamne".*

„Unirea credinței și împărtășirea Sfântului Duh (u) *cerând, pre noi înșine și unii pe alții, și toată viața noastră, lui Hristos Dumnezeu să o dăm".*

(r) Vezi pg. 191-192 din această carte; (s) Mt. 5^{8}; Ps. $50/51^{11\text{-}13}$; 14/15; $23/24^{3\text{-}6}$; Evr. 12^{14}; 1 Cor. 13^{12}; Ioan $3^{2\text{-}3}$; (t) Mt. 25^{34}; (u) Vezi explicarea acestor 7 cereri la pg. 380-383 din carte;

Corul cântăreților: *„Ție Doamne"*.

În această cerere sfințitul liturghisitor roagă pe milostivul Dumnezeu, ca să ne dăruiască tuturor membrilor Sfintei Bisericii Sale, a deveni strâns uniți prin adevărata credință, încălzită de focul dragostei sfinte și sprijinită de nădejdea în Dumnezeu, așa cum au fost adunările creștinilor apostolici. *„Inima și sufletul mulțimei celor ce au crezut era unul"*(v). Apoi cere de la Dumnezeu ca tuturor dreptcredincioșilor Bisericii Sale, să le împărtășească Sfântul Său Duh, pentru ca sub insuflarea Lui fiecare să lucreze după voia Dumnezeiască spre binele și fericirea obștească, spre onoarea neamului creștinesc și dobândirea Dumnezeeștei Slave. Cere împărtășirea Duhului Sfânt, pentru ca prin conlucrarea Lui, toți credincioșii Bisericii, fiecare în parte să părăsească răul și să facă tot ceea ce este bineplăcut Domnului(z). Astfel zidindu-se fiecare împarte, apoi unii pe alții să se îndemne și să se întreacă a asculta, păzi și împlini voia lui Dumnezeu, ca să devină cu toții acum și întotdeauna niște predați în sluba Domnului cu trup și suflet.

De vom împlini această făgăduință, adică pe noi înșine de ne vom zidi pietre vii în Casa lui Dumnezeu(x), și unii pe alții de ne vom însemna și sprijini a face aceasta(y), predându-ne tot restul vieții noastre Domnului Hristos, vom deveni fiii lui Dumnezeu și vom moșteni Împărăția Lui.

În cererile acestei ectenii, în care deși unele s-au mai zis și înaintea sfințirei a 3-a însoțită de transformarea Sfintelor Daruri, acum se repetă iarăși pentru ca mai la sigur să câștigăm de la Dumnezeu darurile ce cerem, fiindcă în acest timp avem sub chipul Pâinei și al Vinului, pe însuși Unul născut Fiu al lui Dumnezeu, șezând pe Sfânta Masă.

Toată Dumnezeeasca Slujbă a Sf. Liturghii de până acum, prin cetirile, cântările și cererile ecteniilor ei, ne-a pregătit a ne apropia de Dumnezeu Tatăl, așa de mult, încât, treptat devenind fii ai Lui, cu îndrăznire să cutezăm a-L numi pe **El: „Tatăl Nostru"**.

46. **Ce însemnătate are ecfonisul: „Și ne învrednicește pre noi Stăpâne, cu îndrăznire, fără de osândă, să cutezăm a Te chema pe Tine Dumnezeul cel Ceresc, Tată, și a zice" rostit de Preot?** Preotul prin cuvintele acestea, roagă pe Dumnezeu Tatăl să ne ajute tuturor clericilor și drept credincioșilor creștini, pentru a deveni cu adevărat fiii Lui și să ne învrednicească, ca, plini de îndrăzneală să-L numim pe El Tată, cu îndrăznire, adică cu toată încrederea și dragostea firească. Fără

(v) F.Ap. 4^{32-33}; 1^{14}; Rom. 1^{12}; 1 Cor. 4^{12}; Efs. 4^{1-12}; 2 Petru 1^{1}; (z) Ps. 33^{11-14}; 1 Petru 3^{8-12}; Evr. 11^{14}; (x) 1 Petru 2^{1-5}; (y) Evr. 10^{24}; Rom. 12^{1-3};

osândă adică justificați prin viețuire creștinească ca niște fii ai luminei. Astfel, cei ce dorim a chema pe Dumnezeu Tatăl, trebuie să ne ostenim a vieții ca niște adevărați fii ai Lui, fiindcă rugăciunea poate să fie spre osândă, celor ce se roagă numind Tată pe Dumnezeu; iar în ființa lor alimentează spre creștere păcatul. Ce fericit este creștinul care cu inima curată și cu fruntea senină, poate chema și numi pe Atotputernicul, Creatorul, Ziitorul și Milostivul Dumnezeu, Tată al său(†). Unul ca acesta va scăpa din orice primejdie și nenorocire.

Cel mai mare ori citețul zice: „Tatăl Nostru, Carele ești în Ceruri, Sfințească-Se numele Tău, vie Împărăția Ta, facă-se voia Ta, precum în cer așa și pe pământ. Pâinea noastră cea spre ființă, dăne-o nouă astăzi. Și

---

(†) *Copilașul credincios a transformat, prin credința sa, o stâncă de piatră în tată viu al său; iar majoritatea creștinilor având un Tată viu în ceruri, prin necredință se prefac în pietre reci și nesimțitoare.* Se povestește din bătrâni, că, odată un copil de vreo 7 anișori s-a rătăcit în pustietatea unei păduri seculare. Mergând din loc în loc, trist și plângând, s-a afundat tot mai mult în pustietatea pădurii. Soarele s-a lăsat după vârful munților golași. Lumina lui, treptat, treptat a dispărut, și pătura neagră a acoperit pământul. Copilașul fiind crescut în bună credință s-a aruncat la pământ cu fața scăldată în lacrimi și s-a rugat lui Dumnezeu, zicând: „Doamne Dumnezeule, Carele ai făcut cerul și pământul, Tatăl nostru Cel din ceruri scoate-mă la lumină din pustietatea aceasta. Trimite pe tătica după mine să mă ea în brațe și să mă ducă acasă. Iată, eu sunt mititel și nu mai pot merge pe picioarele mele însângerate de spini și de colțurile pietrelor și gătejelor. După toate aceste greutăți și dureri, iată că am pierdut și calea spre casă, rătăcind prin pustietatea aceasta. Tată! Tată Ceresc! ajută-mi. Nu mă lăsa să mai rătăcesc în pustia aceasta și să mor într-însa".

După rugăciune copilul se scoală, se simte mai împuternicit și pleacă prin pustia aceea, în dorința arzândă la vre-un luminiș, spre a se duce către casă. Mergând el așa, deodată aude urlând, la o oarecare depărtare, fiarele sălbatice. Copilul stă o clipă pe loc privind cu spaimă în toate părțile. Încotro să fugă ca să poată scăpa de primejdie? În acel timp de grea cumpănă, deodată zărește înaintea sa o stâncă de piatră albă care părea a fi un om mare. Copilul crezând că acea stâncă de piatră ar fi chiar tăticul lui pe care îl căuta, s-a repezit fuga la ea, strigând: „Tăticu-u-u-le, tăticule, ia-mă în brațele tale și mă du acasă, că mă mănâncă lu-u-pii"... Alergând din răsputeri, a văzut cu bucurie cum stânca de piatră s-a mișcat deschizându-și și întinzându-și mâinile, l-a luat în brațe. Astfel a scăpat de pierzare. Credința puternică și rugăciunea fierbinte a copilului a plecat voia lui Dumnezeu ca să dea viață pietrei reci, în care el vedea aevea pe tatăl său. Prin credința sa vie, copilul a fost salvat cu minune Dumnezeească(a).

(a) Exemple: Apă din piatră: Eș. 15; 17; Num. 20_{1-13}; 1 Cor. 10_4; Muntele de piatră s-a despărțit la rugăciunea Elisavetei cu pruncul Ioan, fugărită de ostașii lui Irod. După trecere s-a închis la loc. Vezi V.Sg. 24 a VI-a o.c. și Evr. 11;

ne iartă nouă greșelile noastre precum și noi iertăm greșiților noștri, și nu ne duce pre noi în ispită ci ne izbăvește de cel rău"(b).

Această rugăciune către Tatăl Ceresc se numește Rugăciunea Domnească, fiindcă a fost dată de Domnul nostru Iisus Hristos Sfinților Apostoli și printr-înșii nouă creștinilor de peste vremi. Sf. Părinți apostolici și patristici au așezat-o în acest loc al Sf. Liturghii, cu scop, ca vrând noi să primim Dumnezeescul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos, pe care îl pot primi cu adevărat numai adevărații fii ai Părintelui Ceresc(c), să cerem această Pâine Dumnezeească și de la Tatăl Ceresc prin această Rugăciune Domnească. Aceasta însă o putem face numai atunci când ne vom purta după voia Duhului Dumnezeesc. „Oricâți cu Duhul lui Dumnezeu se poartă (adică cei ce se conduc după voia Dumnezeescului Duh) acestia sunt fii lui Dumnezeu. Pentru că n-ați luat duhul robiei spre temere; ci ați luat Duhul punerii de fii, întru care strigăm: *„Avva Părinte"*. Însuși Duhul acesta mărturisește dimpreună cu duhul nostru că suntem fii ai lui Dumnezeu. Deci, dacă suntem fii, suntem dar și moștenitori, moștenitori ai

---

Ce deosebire între credința copilului acestuia și credința majorității creștinilor de azi, care numesc pe Dumnezeu: Tatăl Nostru! Credința vie a copilului a dat viață stâncei de piatră, care pentru o clipă a devenit tatăl și salvatorul său. Noi, majoritatea creștinilor de astăzi, chemăm de mai multe ori în zi pe Dumnezeul cel viu, zicând: „Tatăl Nostru Carele ești în ceruri...". Dar pentru că credința noastră este moartă; iar mintea adeseori în timpul rugăciunilor hoinărește pe meleagurile grijilor, plăcerilor pământești, ba chiar și la patimi josnice, observăm de multe ori că chiar atunci când zicem: „Tatăl Nostru..." noi stăm reci, neînsuflețiți de Duhul Dumnezeesc, ca și piatra de la pragul Bisericii pe care o călcăm cu picioarele.

Copilul prin credința lui vie a dat viață și a făcut să se miște stânca de piatră rece; iar mulți dintre noi creștinii, când ne rugăm Dumnezeului celui viu zicând: „Tatăl Nostru Carele ești în ceruri...". În loc de a ne însufleți, noi zăcem: în Biserică, acasă, ori în alt loc, ca niște stânci reci de piatră, înaintea Dumnezeului celui viu, Care dă viață celor ce I se roagă Lui în Duh și în adevăr(d).

Acestea cunoscându-le, precum și desele slăbiciuni prin care greșim mult înaintea lui Dumnezeu, arătăm prin rostul Preotului că după vieţuirea noastră suntem vrednici ori nevrednici a ne mai numi fii al Tatălui Ceresc. Pentru această nevrednicie a noastră, îl rugăm, ca după mare mila Sa, să ne învrednicească pe noi, cu îndrăznire, și fără de osândă, să cutezăm a-L numi pe El, Dumnezeul cel Ceresc: „Tatăl Nostru".

(b) Vezi instructiva explicare a acestei Rugăciuni Domnești în Omilia Sf. I Hrisostom trad. Ep. Melhisedec 64 predici edit. 1893 București pg. 88-97; S. Tes. o.c. pg. 207-9; Mărt. Ort. p. II, într. 4-28; (c) Ioan $1_{12\text{-}13}$; Is. 56_5; Rom. 8_{15}; Gal. 3_{26}; 2 Petru 1_4; 1 Ioan 3_1; (d) Ioan $4_{23\text{-}24}$; Comp. Filip. 3_3; 2 Cor. 3_{17};

lui Dumnezeu și împreună moștenitori ai lui Hristos. De vreme ce pătimim împreună cu Dânsul"(e).

47. **Ce însemnătate are ecfonisul: „Că a Ta este Împărăția și puterea și slava: a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor" zis de Preot?** Prin cuvintele acestui ecfonis al „Rugăciunii Domnești" preotul arată întregii Biserici Spirituale, că, noi toți oamenii, dimpreună cu toate făpturile văzute și nevăzute, suntem sub stăpânirea și îngrijirea Prea Sfintei Treimi. Cu alte cuvinte ecfonisul acesta însemnează: În stăpânire și putere este milostivirea și mântuirea, moartea și viața, Părinte, Fiule și Duhule Sfinte, deci pe Tine Te slăvim, acum și pururea și în vecii vecilor.

Corul cântăreților: *„Amin"*

Arătări Dumnezeești. Când a zis preotul: „Și ne învrednicește pe noi Stăpâne..." a văzut împăratul și cei cu el pogorându-se din cer Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil și îngenunchind în mijlocul Bisericii au rostit: *„Tatăl Nostru..."* împreună cu toți creștinii(†).

Mare este Dumnezeul creștinilor!

Între anii când s-a luat Constantinopolul de Turci din mâinile creștinilor, s-a dat ordin și chiar s-au pus premii mari pentru distrugerea creștinilor. În scurt timp n-a mai rămas în tot orașul nici urmă de creștini. Totuși, după voia lui Dumnezeu, la curtea Sultanului s-a aflat mai târziu că este un creștin. De aceasta însă nu se putea nimeni atinge pentru că era giuvaerul favorit al M.S. Sultanului. Și oricine i-ar fi făcut vre-un rău, fără motiv întemeiat, era aspru pedepsit, poate chiar și omorât de Sultan. Astfel, acest creștin era lăsat în pace. Totuși erau mulți care îi doreau moartea.

Acest creștin avea obiceiul ca în fiecare zi, de 3 ori, să meargă la cafenea să bea o ceașcă de cafea. El avea un salut deosebit când intra. După obișnuitul „Bună ziua" zicea: „Mare este Dumnezeul creștinilor". Așa făcea în fiecare zi. A urmat în felul acesta vre-o trei ani dearândul, până când, într-una din zile, vine la cafenea un „Pașă" însoțit de mai mulți prieteni.

Pe când beau cafelele, vine și giuvaergiul creștin. Auzindu-i Pașa salutul, sare în sus și vrea să tragă sabia și să-l omoare, zicând: „Auziți ce

(e) Rom. 8_{14-17}; Vezi și instructiva tâlcuire a feric. Teofilact cu subînsemnările ei la acest loc; (†) Descoperirea Sf. Liturghii. Vezi chipul din față;

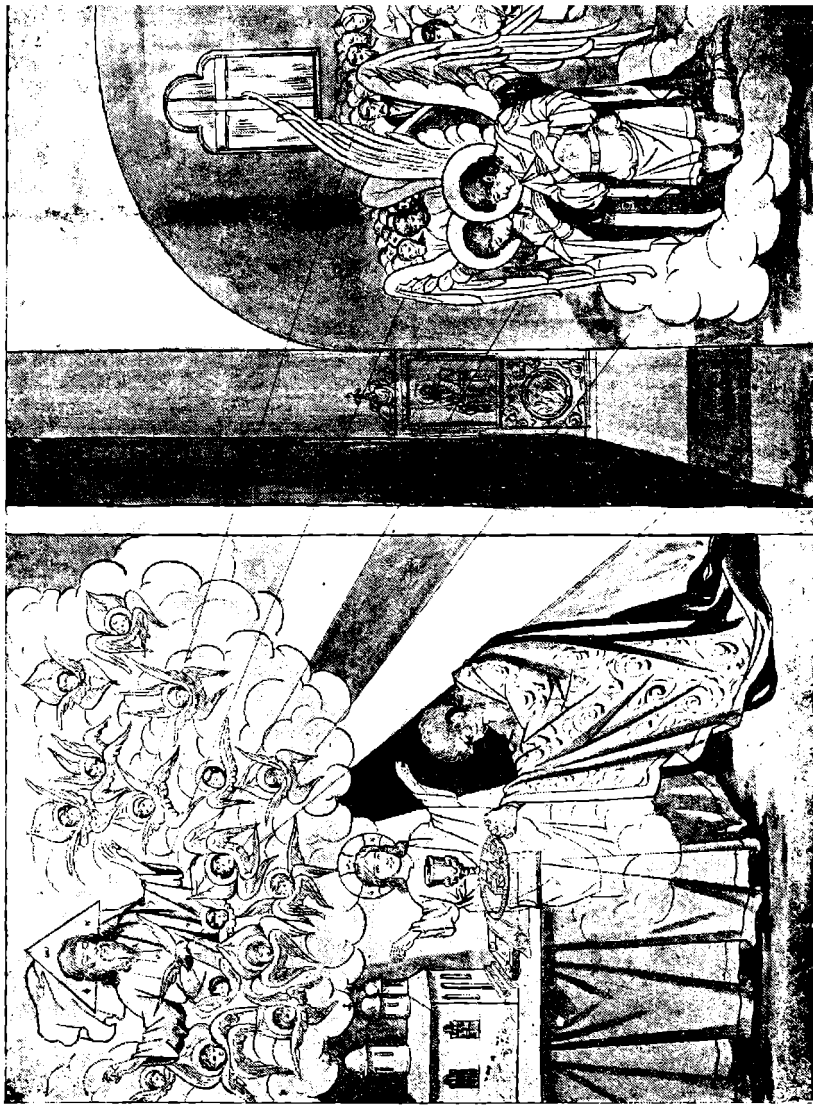

În timpul acesta, când cel mai mare în Sf. Biserică, zice: „Tatăl Nostru..." iar Preotul și credincioșii stau cu toții îngenunchiați, Tatăl Ceresc se pogoară din ceruri însoțit de Serafimi și mulțimea oștilor îngerești; iar Sf. mari Voievozi ai oștirilor îngerești se lasă în zbor în mijlocul adunării credincioșilor și îngenunchiați cu toată evlavia și umilința Angheliceasca, rostesc Rugăciunea Domnească: *„Tatăl Nostru..."*. În acest moment un fior plăcut, dulce și de viață dătător, umple inimile tuturor binecredincioșilor creștini, care urmăresc și văd cu ochii sufletești minunatele

hulă, ce batjocură vorbește acesta? Puneți iute mâna pe el și să-l tai pe loc în bucăți". „Stăpâne — a zis atunci unul din prietenii lui, ridicându-se în picioare — să nu faci una ca aceasta, că ești pierdut. Acest om este favoritul Sultanului, este giuvaergiul M. Sale, și ca el altul nu mai avem. Deci nu putem să-l pierdem pe el decât cu motiv. Și ce motiv vrei să ai și să arăți M.S. Sultanului, când vei fi întrebat?" Așa a zis el șezând la locul lui! „Bine, — a zis pașa — eu tot îl voi omorî, dar, cum ai zis, cu motiv, nu fără motiv. Atunci chemând pe giuvaergiul creștin îl întrebă dacă își cunoaște bine meseria. Giuvaergiul a răspuns: „Mare-i Dumnezeul creștinilor... Lucrez ori ce mi se cere". „Bine — a zis Pașa — vom vedea dacă e mare ori mic Dumnezeul creștinilor. Iată! — și scoțând de pe deget un inel de aur cu o piatră mare de mult preț, arătându-l mai întâi prietenilor săi — acest inel vreau ca în trei zile să mi-l cureți și să mi-l faci ca nou. Dacă mi-l faci te voi plăti cum se cuvine, iar dacă nu, te omor".

„Mare este Dumnezeul creștinilor — a zis giuvaergiul creștin luând inelul în mână — cred că stăpânul va fi mulțumit". Și trecând la masa lui a șezut ca și omul cu mintea curată, a pus inelul în buzunar, și-a băut cafeaua și a plecat. Ajuns acasă el a pus inelul pe masa de lucru. Peste puțină vreme, femeia l-a chemat să mănânce. Pe când sta la masă a spus femeii tot ce a făcut și cum a luat inelul pentru reparat. Sculându-se de la masă s-a dus să se apuce de lucru, dar inelul nu mai era pe masă unde-l pusese! Caută în sus, caută în jos, într-o parte în alta, dar nu-l află. „Mare este Dumnezeul creștinilor, când va fi nevoie îl voi găsi". Venind ora când era obișnuit a merge la cafenea, a plecat. Intrând înăuntru, a salutat după obiceiul său și a șezut la masă. Pașa era tot acolo. El a întrebat pe creștin dacă a pus inelul în lucru sau nu. „Mare este Dumnezeul creștinilor — a zis creștinul nostru — când va voi stăpânul să-l dau va fi gata". Și bând cafeaua s-a sculat de la masă, a salutat și a plecat. Ajuns acasă a căutat din nou inelul, dar în zadar, nu l-a găsit, parcă intrase în pământ și pace. „Mare este Dumnezeul creștinilor" a zis creștinul credincios și lăsând inelul și-a văzut de alte treburi. Ce se făcuse inelul? Unde era? De ce nu-l găsea? Îndată după ce a plecat giuvaergiul din cafenea cu inelul,

---

lucrări care se fac în Biserica Slavei lui Dumnezeu. „Fiilor! Nu vă înjugați într-alt jug cu cei necredincioși. Că ce împărtășire are dreptatea cu fărădelegea? Sau ce împreunare are lumina cu întunericul? Sau ce unire are Hristos cu veliar? Sau ce parte este credinciosului cu cel necredincios? Sau ce însoțire este Bisericii lui Dumnezeu cu idolii? Că voi sunteți Biserica Dumnezeului celui viu, precum a zis Dumnezeu; voi locui întru ei, și voi umbla întru ei. Eu voi fi lor Dumnezeu și ei îmi vor fi Mie popor. Pentru aceasta ieșiți din mijlocul lor și vă osebiți, zice Domnul, și de necurăție să nu vă atingeți, și Eu voi primi pe voi. Și *voi fi vouă Tată*, și voi veți fi Mie fii și fiice, zice Domnul Atotțiitor" (2 Cor. 6_{14-18}; 1 Cor. 3_{16-18}; 6_{15-20}; Ieremia 31).

Pașa a chemat un credincios al lui și i-a zis: „Iată, diseară ai de la mine zece mii de lire dacă-mi aduci inelul care l-am dat omului aceluia să-l curețe. Dacă nu mi-l aduci, unde-ți stau acuma picioarele îți va sta diseară capul. Pleacă".

Dispariția inelului. Omul năimit, pentru lăcomia, de a câștiga cele zece mii de lire, și de frica morții, a alergat într-un suflet după el. Ajungând la casa giuvaergiului, aproape în același moment, când acesta a intrat în casă, năimitul s-a așezat la geam să pândească momentul când să intre, iar dacă n-ar putea altfel, să-l omoare și să ia inelul. El a văzut cum giuvaergiul a pus inelul pe masă și a trecut în casa de alături să mănânce. Atunci el s-a repezit ca un hoț și fără să fie văzut sau simțit de cineva, a luat inelul și s-a întors la Pașă. „Bine", a zis Pașa când l-a văzut și sculându-se de la masă luându-și prietenii cu el au mers până la malul mării, și a zis: „Vedeți acest inel? Vedeți ce piatră are? Iată și aici pe piatră este săpat numele meu. Oricât de mare meșter ar fi giuvaergiul, n-ar fi în stare să facă unul la fel, mai cu seamă că nici n-a avut timp să se uite bine la el. Deci, să vedem dacă Dumnezeul creștinilor are să-i dea inelul spre a mi-l da la timp". Zicând aceste cuvinte, Pașa a aruncat cu toată puterea, inelul departe în apa mării, apoi au plecat cu toții, mulțumiți că de acuma vor avea motiv să omoare pe creștin.

Aflarea și predarea inelului. Împlinindu-se zilele date de Pașa pentru repararea inelului, creștinul căuta inelul dar nu-l afla nicăieri. În ultima zi sculându-se giuvaergiul din somn, se simțea cu o mare arsură în piept și în gură. El simțea o poftă nespus de mare ca să mănânce pește. „Mare este Dumnezeul creștinilor". De când sunt — a zis el nevestii — n-am avut așa mare poftă de pește ca acuma. Iată, am să mă duc la piață să cumpăr pește iar tu să-l gătești, să mănânc, căci altfel mor". Omul s-a dus în piață. Acolo nici pomeneală de pește, nici proaspăt, nici sărat. Negustorii, vânzătorii de pește, toți erau foarte veseli, spunând că de când sunt ei pe piață n-au avut o așa vânzare și câștig ca în ziua aceea. Omul disperat vrea să plece acasă. Tocmai când trecea pe lângă cea din urmă prăvălie ce ținea pește, unde negustorul făcea curățenie, găsind o scrumbie sub o ladă, i-a dat-o omului, zicând: „Ia-o omule și fă-ți pofta cu atât". Giuvaergiul a scos banii să plătească, dar negustorul n-a vrut să ia, zicând: „mămânc-o sănătos, că eu de mulți ani n-am avut câștigul pe care l-am avut azi".

Ajuns acasă, a dat femeii scrumbia să o curețe și să o frigă, ca să o mănânce. Deodată aude strigându-l femeia: „Bărbate, uite ce minune de la Dumnezeu. Cum a putut o scrumbie atât de mică să înghită un inel așa de mare cu astfel de piatră?! Omul lund inelul în mână, a zis: „Cu adevărat mare! Mare este Dumnezeul creștinilor!" Acesta este inelul Pașei, pe care

l-am pierdut și pe care peste câteva ceasuri trebuie să îl dau curățit. Să-l curăț acum bine și să îl duc la cafenea". Giuvaergiul s-a așezat la masa de lucru, și a curățit inelul pe care l-a făcut ca nou. După ce a mâncat, a plecat la cafenea. Intrând el i-a salutat precum avea obiceiul, cu: „Mare este Dumnezeul creștinilor".

Pașa, care venise și-l aștepta, s-a sculat de la masa sa, și a strigat: „Ei bine! Mare să fie Dumnezeul creștinilor, dar să vedem mi-ai adus inelul să mi-l dai?" „Iartă-mă stăpâne — a zis giuvaergiul — Mare este cu adevărat Dumnezeul creștinilor, dar nu mai poți să mai aștepți un ceas până îmi beau și eu cafeaua?". „Ah, ghiaur blestemat, crezi că te mai las să pleci fără să-mi dai inelul? Aici mori". Și sărind, voia să tragă sabia. Atunci creștinul, foarte pașnic, a zis: „De ce stăpâne atâta supărare? Să mă omori dacă îți dau al tău?" Și scoțând din buzunar inelul, l-a arătat Pașei, care nu putea crede ochilor. El a chemat prietenii care fuseseră martori când îl aruncase în mare. Aceia au recunoscut inelul. Atunci Pașa a întrebat cum și de unde are acest inel. Omul a răspuns: „Mare este Dumnezeul creștinilor!" iată cum și iată... Și a spus tot, cum a pierdut inelul și cum l-a aflat.

Auzind Pașa acestea, a dat ordin să se închidă ușile și toți care sunt acolo în cafenea, să se boteze și să creadă în Dumnezeul creștinilor Care face așa minuni. Atunci s-au botezat 365 oameni, împreună cu Pașa, căci: *„Mare este cu adevărat, Dumnezeul creștinilor"*(†).

Infernala răutate turcească în mijlocul creștinilor. Cele ce s-au întâmplat cu creștinul nostru, căruia Pașa și ceilalți turci i-au întins cursă infernală și i-au săpat groapa, ca, prin satanicescul viclesug să-l omoare cu motiv diavolesc, acestea am simțit și am văzut că se întâmplă adeseori în mijlocul creștinilor veacului acestuia. Deosebirea este numai aceasta, că, cursele infernale se întind și groapa se sapă, celor ce lucrează cu înflăcărare în ogorul Domnului, nu de un Pașă crud și de niște turci întunecați; ci de unii care poartă (vai de ei!) zadarnic nume de creștini. Creștinul de mai sus se mângâia, când vedea cursele întinse și groapa săpată pentru pierzarea sa, cu gândul că acele mizerii i se făceau de niște turci, vrăjmași fanatici ai credinței creștinești; dar durerea urmașilor Mântuitorului de azi, e cu mult mai mare, vie și amară, cu cât este provocată de cei ce poartă nume creștinesc și se socotesc slugile Domnului Hristos. Cel ce scrie acestea a suferit multe persecuții de felul acesta în anii Preoției sale... Adevărul mărturisește, că a văzut și a îndurat multe, până când a ajuns adeseori a se

(†) Prolog și D. Ortodoxă;

striga suspinând: „Dumnezeule, spre ajutorul meu i-a aminte, Doamne, ca să-mi ajuți mie grăbește... Că străinii s-au sculat asupra mea, și cei tari au căutat sufletul meu și n-au pus pe Dumnezeu înaintea lor. Când m-au ocărât vrăjmașii (ortodoxiei) am răbdat, și multe rane am din lupta cu ei... Iar tu omule (care porți nume creștinesc...) cel întocmai la suflet (în aceași slujbă), prietenul meu și cunoscutul meu, care împreună cu mine te-ai îndulcit în mâncări (duhovnicești), în Casa lui Dumnezeu am umblat cu un gând, (îmi întinzi curse)? Să vie dar moartea peste ei, și să se roage la iad de vii, că vicleșug este în lăcașurile lor, în mijlocul lor. Eu către Domnul am strigat și m-a auzit pe mine... și m-a scăpat din cursele vrăjmașilor mei, care căutau să mă piarză"(f).

Am observat iarăși că unii din aceștia iscodesc viața aproapelui lor pas cu pas, ca să observe ce slăbiciuni are ca om, însă nu ca să le vindece după pilda dată de Domnul nostru Iisus Hristos(g); ci pentru a afla motive infernale cu care să sugrume pe aproapele lor(h) când se aprind de patima răutății stanicești. Lucru firesc este oamenilor a greși și a păcătui, unii într-un fel, alții într-altfel, dar ranele trebuiesc vindecate, iar nu ființele sugrumate. Lucrarea cea dintâi e a doctorilor iscusiți; iar cea de pe urmă e a ucigașilor de suflete și de trupuri. Privind la ceea ce scriu acum, adeseori am zis: „Nu toți cei ce au cuțit în mână sunt doctori; ci, cei mai mulți sunt ucigași". Răutatea omenească înjugată cu vicleșugul satanicesc, zi și noapte cercetează, iscodește, ca să afle motive aproapelui său pentru a-l lovi, zdrobi, doborî, ucide și a șterge pomenirea lui. Diavolul lucrează cu răbdare și meșteșug pentru a trânti într-un păcat ori în alt păcat pe alesii lui Dumnezeu, așa cum a trântit pe împăratul și Proorocul David, pe Apostolul Petru și pe alții, pentru a-i împiedica să nu mai lucreze în viitor spre binele obștesc și Slava lui Dumnezeu. După ce a reușit a-și împlini planul său, diavolul, spiritul infernului, își recrutează oamenii din toate treptele societății, care să-și uite de păcatele lor, și să caute motiv de surpare aproapelui lor, trâmbițând în toată lumea cu părere de bine despre căderea fratelui lor!!! De aici câștigă tot diavolul și iadul. Diavolii care au reușit să îmbrâncească în vre-un păcat pe un ales al lui Dumnezeu, reușesc să prindă cu cângile lor drăcești limbile, grăitorilor de rău, care trâmbițează păcatul, cât și urechile celor ce ascultă cu plăcere aceste trâmbițări satanicești. Bine zice acel părinte bisericesc, că: „Grăitorul de rău, are pe diavolul în limba lui; iar ascultătorii clevetirilor au pe diavolul în urechile lor. Însă mult mai bine grăiește Mântuitorul înfierând și asemănând pe grăitorii de rău, cu șerpii, viperile sau năpârcile, zicând: „Șerpi, pui de năpârci, cum puteți

(f) Ps. 69, 63, 54, 16, 27 ș.a; (g) Lc. 5_{38-39}; 8_2; (h) Rom. 14_{10};

grăi cele bune fiind voi răi, că din prisosința inimii grăiește gura. Omul cel bun din comoara cea bună a inimii sale scoate cele bune; iar omul cel rău, din comoara (inima sa) cea rea scoate cele rele. Deci, grăiesc vouă: că, pentru tot cuvântul rău, pe care îl vor grăi oamenii, vor să dea seama de dânsul în ziua judecății. Că din cuvintele tale te vei îndrepta și din cuvintele tale te vei osândi,.. Șerpi! Pui de năpârci! Cum veți scăpa de judecata gheenei? Iată Eu trimit la voi Proroci, înțelepți și cărturari și pe unii dintre dânșii îi veți ucide și-i veți răstigni, și pe alții dintre dânșii veți bate în soboarele voastre și-i veți goni din oraș în oraș, ca să vină asupra voastră tot sângele, drept care s-a vărsat pe pământ, de la sângele dreptului Abel, până la sângele Zahariei, care s-a vărsat între Biserică și Altar..."(i).

La nunta, petrecerea ori ospățul cu lăutari și jocuri, dănțuiesc dracii: „Când tu chemi pe draci cu cântecele (de joc, curvești), când plinești pofta acelora cu cuvintele cele de ocară, când bagi în casă oameni măscărici și mueratici și tot teatrul (drăcesc), când umpli casa de curve și faci să facă măscărale, acolo se adună toată ceata dracilor... iar acestora urmează pierzarea. Precum când intră săracii în casa ta, vine Hristos, tot așa și când joacă acolo oamenii mueratici și măscăricii, sare în mijloc diavolul..." (Vezi Omiliile Sf. Ioan Gură de Aur. Sf. Vasilie cel Mare Cuv. la cei ce se îmbată: Sf. Efrem Sirul Tom III, o.c. pg. 18; 37-39; 195-8; vezi pe larg și în „Părăsiți calea Pierzării" și „Izvorul răutăților" de autor; Sf. Nifon V. Sf. 23 a XII-a ș.a.)

Iubiți frați creștini! Voi toți care ca și cel ce scrie acestea, ați suferit și suferiți de la cei de un nume, care vă întind curse, vă sapă groapa și vă caută motive de condamnare ca să vă amenințe, atace și piardă, nu vă temeți, că: *„Cu noi este Dumnezeu"* și *„Mare este Dumnezeul creștinilor"*. Să ne aducem aminte că odinoară diavolul obrăznicindu-se a dus pe

(i) Mt. 12_{34-35};

Mântuitorul pe aripa Bisericii, pe muntele înalt, și acolo i-a întins curse, i-a săpat gânditorește groapa ca să-L doboare în ele. Mântuitorul însă a ieșit biruitor; iar diavolul s-a prins în cursele ce a întins și a căzut în groapa ce o pregătise Mântuitorului. Așa vor păți și oamenii aceștia, care fac slujba aceasta infernală, întinzându-ne curse, săpându-ne groapa. Cursele pe care le întind aproapelui lor se vor prinde ei în ele și groapa pe care o sapă, vor cădea în ea(j). Cine este creștin să se ferească ca de moarte de acest păcat, că pe mulți i-a pierdut. „Fericiți făcătorii de pace, că aceia fiii lui Dumnezeu se vor chema". „Vai făcătorilor de învrăjbiri, că aceia fiii diavolilor se vor chema". „Pacea să o urmați cu toți, și sfințenia, fără de care nimenea nu poate vedea pe Dumnezeu..."(l).

Nunta fără lăutari. „Fiilor! Ori de mâncați, ori de beți, ori altceva de faceți, toate spre slava lui Dumnezeu să le faceți, fără sminteală fiți, celor de altă lege și Bisericii lui Dumnezeu..." (1 Cor. 10^{31-32}). La nunta, masa ospățul însoțite de cântările și cuvântările duhovnicești, este Dumnezeu: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt cu Îngerii cei luminați. Fericiți sunt cei ce își petrec viața în Domnul, căci cu El vor petrece în veci.

Căderea ta prin tine Israile. Dumnezeeasca Scriptură și istoriile trecutului lumii, ne arată foarte clar, că, dragostea a adunat, unificat și închegat laolaltă pe oameni, familiile, societățile și țările; iar răutatea și zavistia infernală, a învrăjbit pe oamenii, familiile, societățile și țările le-a dezmembrat și le-a prăbușit în haosul destrămărilor, pribegiilor și al pierzării. Unde mai sunt strălucitele împărății ale Egiptenilor, Babilonenilor etc? Unde este strălucita împărăție a israeliților din vremile împăraților David și Solomon? Unde este strălucita împărăție romană, bizantină?

(j) Ps. 7_{15-12}; $9_{15-30-35}$; 139; Fac. 37-44; Estera 3-9; (l) Mt. 5_5; Evr. 12_{14};

Unde mai sunt strălucitele cetăți sfinte ale Ierusalimului și Constantinopolului cu Dumnezeeștile Lăcașuri; Templul lui Solomon și Catedrala Sf. Sofie? Au căzut, s-au prăbușit împărățiile din strălucirea lor și lăcașurile din sfințenia lor? Cine a reușit să facă această ispravă infernală? Răutatea și zavistia infernală care a învrăjbit împărățiile și Biserica. Răutatea, zavistiile și întrigile a învrăjbit, desmembrat și a

Fiilor! Agonisiți-vă înțelepciune, rugați-vă lui Dumnezeu să vă dea pricepere, credință, nădejde și dragoste sfântă, ca să cunoașteți cuvântul și voia lui Dumnezeu și să le păziți, pentru a deveni fericiți în veacul acesta și în cel viitor. Stați în strânsă legătură cu Sf. Biserică Ortodoxă și cu Dumnezeeștile ei învățături, ca să nu vă smulgă vijeliile vrăjmașe Ortodoxiei și să vă poarte pe meleagurile și prăpăstiile ereziilor lor, că mulți s-au prăbușit în haosul lor pierzător. Ascultați fiilor! Domnul Dumnezeul nostru este Unul singur proslăvit în trei fețe: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, Treimea cea de o ființă și nedespărțită. În primul rând, vă sfătuiesc, să iubiți pe Domnul Dumnezeul nostru din tot sufletul vostru, și din toată inima voastră și din toată virtutea voastră și din cugetul vostru, și pe aproapele vostru ca pe voi înșivă. În aceste două porunci se cuprinde toată legea și proorocii. Sfaturile acestea să le aveți în inimile voastre, să le întipăriți în mințile voastre și ale fiilor voștri și să vă folosiți de ele în orice chip și în orice loc. Nu alergați în căile pierzării după cei ce au părăsit adunarea bisericească, căci: *„Cei ce urăsc Biserica de la Domnul se vor rușina, că precum iarba de foc așa se vor usca"*. Binecuvântarea Domnului cu voi cu toți, cei ce viețuiți după legământul făcut la primirea Sf. Botez și după dreptarul (Dumnezeeștile învățături ale Ortodoxiei) acesta. Fiți sănătoși și rămâneți pentru totdeauna fii buni ai lui Dumnezeu, și fericiți veți fi totdeauna. Amin.

prăbușit în haosul distrugerii imperiului Israeliților dimpreună cu Templul Sfânt. Poporul Israelit, azi e împrăștiat în toată lumea, cersind loc de odihnă; iar pe locul Templului Sfânt dărâmat, stă mândră moscheea (biserica) turcească a lui Omar, în care turcii zilnic se adună, se roagă și laudă pe Alah și Mahomed. Răutățile, zavistiile și intrigile infernale, au

învrăjbit pe creștinii strălucitului imperiu Bizantin, i-a slăbit treptat, până când în a 1453 s-a prăbușit în mâinile turcilor, care au prefăcut o mare parte din imperiu în provincie turcească, cetatea sfântă a Constantinopolului a făcut-o capitală a imperiului lor; iar strălucita și artistica Biserică catedrală Sf. Sofie (cea mai bogată, artistică și strălucită dintre toate Bisericile imperiului Bizantin), a fost despuiată de podoabele sfinte și transformată în moschee turcească... Dar pe neamul nostru Românesc, cine credeți că l-a umilit prăbușindu-l la picioarele turcilor? Cine a pus pe Transilvăneni sub călcâiul ungurului trufaș? Cine a înconvoiat spinarea Românilor sub cnutul morocănos? Cine i-a dat părul Românului în ghiara vicleanului polon... Puterea vrăjmașilor acestora și a altora? Nu, nu, nu; ci răutățile zavistiilor infernale. Astăzi, când cu ajutorul lui Dumnezeu, ne-am văzut idealul Românesc împlinit prin unirea tuturor Românilor; cine ne pune sub călcâiul străinilor de neam și lege, din punct de vedere economic, financiar, cultural, religios etc?

Oare nu tot aceleași răutăți, zavistii și intrigi infernale, care zilnic ne învrăjbesc, asupresc și dezbină, amenințându-ne cu prăbușirea în haosul prăpăstios al distrugerii și pierzării ca și pe popoarele, împărățiile și Bisericile strălucite de mai sus, ale cărora urme doar istoria ni le mai reamintește? căderile, umilirile și prăbușirile neamului nostru au fost consecințele răutăților, zavistiilor și intrigilor infernale, alimentate în sânul neamului de unii români cu vederi scurte și cu ambiții lungi și late. Noi singuri ne-am stricat, căci noi unii pe alții ne-am sfâșiat, mâncat și mistuit. Unii pe alții ne-am grăit de rău, unii pe alții ne-am zavistuit, învrăjbit, sfâșiat și mistuit. Și când noi înșine ne înarmăm cu răutate unii împotriva altora, apoi nu mai este trebuință de alți vrăjmași, nici chiar de diavolul care să lucreze la pierzarea noastră, ca să ne mușcăm, sfâșiem, și distrugem noi înșine unii pe alții. „De ridicăm noi arme, unii împotriva altora, nici diavolul nu mai trebuiește la pierzarea noastră", zice Sf. Ioan Hrisostom.

Astăzi, când Milostivul Dumnezeu ne-a ajutat să ne unim toți Românii sub un singur sceptru, să lepădăm de la noi răutățile, zavistiile și intrigile, care ne slăbesc și ne doboară. Să aducem, și să alimentăm în noi, credința vie, nădejdea tare și dragostea înflăcărată, pentru a ne ridica, crește și împuternici ca să putem trăi pururea așa strâns uniți în cugete și în simțiri, sub sceptru regesc, împărătesc. „Fă bine Doamne, întru bună voirea Ta, Sionului (neamului Românesc), ca să se zidească și să se fortifice pe veci zidurile Ierusalimului Românesc, și să trăiască cât va fi lumea asta în pace și progres spiritual, cultural, economic, puternic și folositor sieși și întregii lumi.

CAPITOLUL 8

Sfânta Liturghie a Credincioșilor cu însemnătatea ei

(De la Rugăciunea: „Tatăl Nostru" până la sfârșit)

În această carte vom vorbi despre ultima parte a Slujbei Dumnezeeștei Liturghii, de după Rugăciunea Domnească „Tatăl Nostru" până la sfârșit, cu marea ei însemnătate. Actul principal și mai bine cunoscut din această ultimă parte a Dumnezeeștei Liturghii este Sfânta Împărtășire a sfinților liturghisitori, slujitori și a poporului anume bine pregătit, cu Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos. Acum vom continua a vorbi despre Dumnezeeasca Slujbă a Sf. Liturghii, care urmează după ce se zice Rugăciunea Domnească: „Tatăl Nostru..." și ecfonisul: „Că a Ta este Împărăția și puterea și slava..." zis de Preot.

1. **Ce însemnătate au cuvintele: „Pace tuturor", zise de Preot?** Prin cuvintele: „Pace tuturor", sfințitul liturghisitor, atrage atenția tuturor celor prezenți, că se apropie vremea când clerul și poporul trebuie să se împărtășească cu Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos. În scopul acestei pregătiri mai desăvârșite, sfinții liturghisitori dau iertare credincioșilor Bisericii, și îi îndeamnă ca și ei mai înainte de a se uni cu Mântuitorul Iisus Hristos prin împărtășirea cu Sf. Euharistie să spulbere din mijlocul lor orice dușmănie și să se hotărască temeinic ca în restul vieții lor să aibă pace între dânșii. Tot cu aceste cuvinte îndeamnă a se împăca între dânșii și cei ce se împărtășesc numai cu Sf. Anaforă.

2. **Ce însemnătate are răspunsul: „Și duhului tău" dat de cântăreți?** Cu aceste cuvinte adunarea credincioșilor prezenți, răspunde prin gura cântăreților, că și ea iartă pe toți și păstrează în ființa ei toată cinstea și iubirea față de sfinții liturghisitori.

3. **Ce însemnătate au cuvintele: „Capetele voastre Domnului să le plecați", zise de sfințitul slujitor al Altarului?** Prin cuvintele acestea,

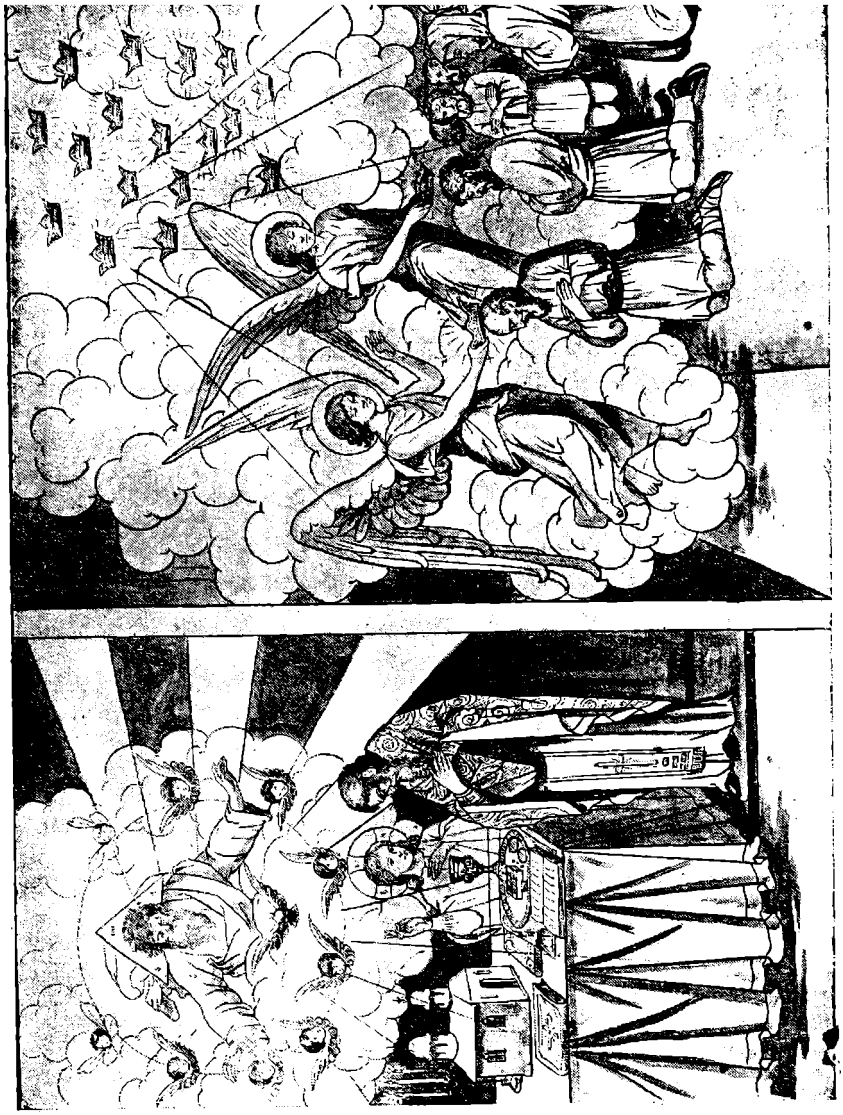

În acest timp pe când sfințitul liturghisitor stă îmbrăcat în lumină înaintea Dumnezeirei, Căreia îi slujește înflăcărat de focul dragostei serafimicești, Îngerii lui Dumnezeu se coboară pe treptele norilor cerești cu cununi strălucitoare și încununează pe toți binecredincioșii creștini care s-au ostenit a asculta, urmări și pricepe, Dumnezeeștile lucrări care se fac în timpul slujbei Sfintei Liturghii. Astfel, fiecare creștin, care s-a învrednicit a primi cununa, simte în sufletul său ecoul cuvintelor Dumnezeescului Pavel, care zice: „Lupta cea bună m-am luptat, călătoria am săvârșit, credința am păzit. De acum mi s-a gătit mie cununa dreptății, care îmi va da mie Domnul,

sfințitul slujitor îndeamnă pe toți cei prezenți a-și aduna toate gândurile și simțirile și a le preda lui Dumnezeu: cele rele spre distrugere, iar cele bune spre a odrăsli, crește și a aduce roade vrednice de pocăință, vrednice de a ne face fii ai lui Dumnezeu și moștenitori ai Împărăției Lui. În acest timp credincioșii sunt invitați a sta umiliți înaintea Domnului Iisus Hristos, Care e de față cu însuși Prea Sfântul Trup și Sânge în Sfânta Împărtășanie. La auzul acestor cuvinte, fiecare — cleric sau dreptcredincios creștin — suntem datori a sta umiliți ca niște oi cuvântătoare, pentru a dobândi de la Universalul și veșnicul Arhipăstor Iisus Hristos, cele de folos sufletelor și trupurilor. Toți credincioșii la auzul acestor cuvinte, sunt datori a-și pleca înaintea Domnului captele așa cum își pleacă capetele supușii înaintea stăpânului lor, când pleacă unde li s-a poruncit spre a-și îndeplini fiecare slujba ce i s-a încredințat. Cei care își pleacă capetele înaintea Domnului, se aseamănă oilor umilite și blânde ale Domnului; iar cei care stau cu capetele proțăpite în sus, ca niște surzi la cuvintele sfinților slujitori, aceia se aseamănă cu caprele sau iezii stăpânitorului veacului acestuia.

4. **Ce însemnătate au cuvintele: „Ție Doamne?"** Prin acest răspuns lung al cântăreților, întreaga adunare a credincioșilor, plecându-și capetele înaintea lui Dumnezeu, arată cu aceasta că I se vor supune în toate, și în tot restul vieții lor se vor pune cu trup și suflet în slujba Sa.

În acest timp Preotul se roagă, zicând: „Mulțumim Ție Împăratule nevăzut, Carele cu puterea Ta cea nemăsurată toate le-ai făcut...". Aici Preotul se roagă lui Dumnezeu, ca să caute din cer spre cei ce și-au plecat Lui captele lor. Cere ca Dumnezeeștile Taine ce sunt puse înainte, să le tocmească spre folos după trebuința fiecăruia.

Arătări Dumnezeești. Când a zis Preotul: „Capetele voastre Domnului să le plecați", atunci a văzut împăratul un Înger din Sf. Altar, având cununi de aur în mâinile sale, pe care era să le pună pe capetele celor credincioși. Îngerul viind la împăratul a pus o cunună pe capul lui, zicându-i: „Iată, această cunună este încredințarea cum că te vei face creștin, și vei pătimi munci pentru numele Domnului Hristos și o vei purta în veci

---

Judecătorul Cel drept, în ziua acea: și nu numai mie: ci și tuturor celor ce au iubit arătarea Lui" (2 Tim. 4_{7-8}. comp. 1; Cor. $9_{12;27}$; Lac. 1_{12-17}; 1 Petru 5_4). „Știu faptele tale și necazul și sărăcia (ci bogat ești) și hula celor ce se zic pe sine Iudei (creștini și nu sunt; ci sinagogă a Satanei). Nimic nu te teme de cele ce vrei să pătimești; că iată diavolul va să arunce dintr-un voi în temniță, ca să vă ispitiți; și veți avea necaz în zece zile. Fii credincios până la moarte, și îți voi da ție cununa vieții..." (Apoc. 2_{9-10}).

Dracii stau călări pe cei care vorbesc în Sf. Biserică în timpul Dumnezeeștilor rugăciuni, laude, cântări duhovnicești, cetiri scripturistice, predici și în orice timp al Slujbelor Sfinte. Diavolul se strecoară în inimile credincioșilor ușuratici, de acolo ca din niște tranșee, luptă cu înverșunare contra lui Dumnezeu, prin nesocotirea și defăimarea Slujbelor Sfinte și vorbe putrede, lumești, prin râs, prin comicării, semne satanicești, schime infernale și alte netrebnicii și blestemății pe care le aduce în Sf. Biserică în timpul Dumnezeeștilor Slujbe prin purtătorii de nume creștinesc, care în realitate sunt slujitorii diavolului căruia îi fac astfel de servicii drăcești. Diavolul prin acești

înaintea Scaunului lui Dumnezeu. Acestea auzindu-le împăratul, s-a veselit foarte mult în sufletul său și cu lacrimi se ruga lui Dumnezeu ca să-l învrednicească Sfântului Botez. Împăratul vedea pe oamenii care vorbeau în Sf. Biserică, în vremea Dumnezeeștei Liturghii, că ședeau diavolii călări pe ei îi îndemnau spre toate vorbele deșarte și lumești, ca să nu poată asculta Dumnezeeștile cuvinte.

5. **Ce însemnătate au cuvintele ecfonisului: „Cu Darul și cu îndurările și cu iubirea de oameni a Unuia născut Fiului Tău, cu Carele împreună bine ești cuvântat, cu Prea Sfântul și Bunul și de viață Făcătorul Tău Duh, acum și pururea și în vecii vecilor?", zise de Preot?** Aceste cuvinte sunt încheierea rugăciunii făcută în taină de Preot. Prin ele ni se arată milostivirea și bogățiile Dumnezeești, pe care Prea Sfântul Dumnezeu ni le împarte în dar nouă tuturor clericilor și credincioșilor Biserici, ba chiar și celor din lume (nebotezați)(a), pentru a-i atrage la mântuire. Drept aceea și corul răspunde: „Amin" lung, adică: „Adevărat", „așa este", „așa să fie".

Arătări Dumnezeești. Împărtășind odată pe nord, Arhiepiscopul Romei Bonifatie, s-a dus un băiat al unui evreu și s-a împărtășit. Îndată ce a primit Mărgăritarul cel neprețuit, a început să strige: *„Bonifatie, botează-mă pentru Domnul, că Pâinea care am mâncat-o mă arde foarte și mă înflăcărează"*. Bonifatie l-a botezat. Auzind evreii au făcut mare turburare. Tatăl celui nou luminat, a pus foc magaziei în care avea lemne de foc. Când magazia era în flăcări, evreul și-a luat copilul și l-a aruncat în flăcările focului. Mama copilului (evreica) văzând primejdia, în durerea ei de mamă, a chemat pe Prea Sfânta Născătoarea de Dumnezeu în ajutor. Evreii când au văzut și au auzit aceasta s-au turburat de mânie, auzind numele Prea Sfintei Născătoarei de Dumnezeu, și au aruncat și pe evreică în foc.

---

credincioși ușuratici — uneltele lui satanicești — știrbește din măreția și splendoarea minunată a Dumnezeeștilor Slujbe, turbură și împovărează pe sfinții liturghisitori și slujitori a-și îndeplini serviciul divin așa cum ar trebui și împiedică adunarea creștinilor de a urmări cu toată luarea aminte Dumnezeeasca Slujbă pentru a se folosi. Cei ce fac astfel de neorânduieli și blestemății, turburând adunarea Bisericii, săvârșesc grele păcate, păgubesc foarte multe pe sfinții liturghisitori, slujitori și pe creștini, și cad în grea judecată și în cumplită osândă Dumnezeească. Vai, vai, vai lor, de nu se vor părăsi de aceste drăcești năravuri.

(a) Ioan 3_{16}; Rom. 2_4;

Aflând despre aceasta Arhiereul Bonifatie, a alergat îndată așa cum era înveșmântat cu podoaba arhierească, și intrând în foc, a scos pe evreică și pe copil întregi și nevătămați, fără să fi ars nici un fir de păr din capul lor(b).

6. **Ce face Preotul după zicerea ecfonisului?** După zicerea ecfonisului de mai sus, Preotul se roagă lui Dumnezeu în taină, zicând: *„Ia aminte Doamne Iisuse Hristoase Dumnezeul nostru, din Sfânt Lăcașul Tău și de pe Tronul Slavei Împărăției Tale și vino ca să ne sfințești pe noi...".* În această rugăciune Preotul se roagă Domnului nostru Iisus Hristos ca să Se milostivească spre tot clerul și poporul dreptcredincios al Sf. Biserici. Cere ca El să-i sfințească pe toți și să-i învrednicească prin mâna Sa cea Atotputernică, a Se da tuturor sfinților liturghisitori, în Prea Sfântul Său Trup și Sânge, și printr-înșii la tot poporul(†). „Cel ce are poruncile Mele și le păzește pe ele acela este care Mă iubește pe Mine, și cel ce Mă iubește

---

(†) **Sfântul Vasilie cel Mare a fost văzut înconjurat de Sf. Îngeri în timpul Sf. Liturghii.** Sf. Vasilie a cerut de la Dumnezeu să i se dea darul înțelepciunii, ca, cu ale sale cuvinte, curate să poată săvârși Slujba cea fără de sânge, și să vie spre dânsul Duhul Sfânt. Iar după șase zile, adică în ziua a șaptea pogorându-se Sfântul Duh, a început a liturghisi, și săvârșea în toate zilele Jertfa cea fără de sânge. După ce a trecut câtăva vreme, cu credință și cu rugăciune a început a scrie cu propria sa mână Tainele Sfintei Slujbe. Și în acea noapte i s-a arătat Domnul în vedenie, cu Apostolii, făcând înainte punerea Pâinii și a Paharului, la Sfântul Jertfelnic; apoi sculând pe Vasilie i-a zis: *„După a ta cerere, să se umple gura ta de laudă, ca adică, cu ale tale curate cuvinte să aduci Slujba cea fără de sânge".* Sf. Vasilie atunci s-a sculat tremurând neputând să privească cu ochii la arătarea Domnului cea luminoasă. După această arătare, a mers în Biserică, și apropiindu-se de Sf. Altar, a început a grăi și a scrie pe hârtie în limba greacă astfel: „Să se umple gura mea de laudă ca să cânt Slava Ta; Doamne Dumnezeul nostru, Cel ce ne-ai zidit și ne-ai adus în viața aceasta" apoi a rostit și celelalte rugăciuni ale Sfintei Biserici. După sfârșitul rugăciunilor cu dinadinsul și zicând: „Ia aminte Doamne Iisuse Hristoase Dumnezeul nostru din Sfânt Lăcașul Tău, și de Scaunul Mărirei Împărăției Tale, și vin-o ca să ne sfințești pe noi, Cel ce ședzi împreună cu Tatăl și aici cu noi ești nevăzut, învrednicește-mă cu puternica Mâna Ta ca să ni se dea Preacuratul Tău Trup și cinstitul Tău Sânge, nouă tuturor popoarelor". Arhiereul săvârșindu-le acestea, Euvul cu cei mai mulți clerici, au văzut o lumină cerească strălucind Altarul și pe Arhiereu, cum și niște bărbați prea luminați în veșminte albe, înconjurând pe acel mare Arhiereu. Văzând acestea s-au înspăimântat foarte mult, și au vărsat lacrimi, lăudând pe Dumnezeu.(††)

(b) Mântuirea păcătoșilor o.c. pg. 416-7; (††) V.Sf. 1 a I-a pg. 31-36;

pe Mine, iubise-va de Tatăl Meu. Eu îl voi iubi pe el și Mă voi arăta lui... De mă iubește cineva pe Mine, cuvântul Meu va păzi și Tatăl Meu îl va iubi pe el. Și la el (Eu, Tatăl și Duhul Sfânt) vom veni și lăcaș la dânsul vom face... Iată stau la ușă și bat. De va auzi cineva glasul Meu și va deschide ușa, voi intra la el, și voi cina cu el și el cu Mine..."([1]).

7. **Ce face Diaconul în acest timp?** În timp ce sfinții liturghisitori citesc această sf. rugăciune, Diaconul care slujește împreună cu sfinții liturghisitori, stând în mijlocul naosului, înaintea Sf. Uși împărătești se încinge cu orarul crucis.

8. **Pentru ce se încinge Diaconul cu orarul crucis?** Diaconul încinge orarul crucis pe piept și pe spate, pentru ca în timpul împărtășirei cu Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos, să se poată servi fără de nici o împiedicare. Prin încingerea crucis cu orarul, Diaconul își arată pietatea sa către Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos, către Carele se apropie cu luare aminte, ca să se împărtășească.

9. **Ce închipuiește încingerea Diaconului cu orarul crucis?** Încingerea Diaconului slujitor, cu orarul crucis, închipuiește pe Serafimi, care stau în ceruri înaintea Prea Sfântului Dumnezeu: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, pe Care î-L slavoslovesc neâncetat, acoperindu-și fețele lor cu aripile, Sf. Simion Tesaloniceanul privitor la înfrumusețarea Diaconilor cu acest veșmânt bisericesc, scrie acestea: „Diaconul se înfrumusețează cu dânsul (orarul) ca cu niște aripi și se acopere cu cucernicie și cu bunătate, mai ales când se împreună cu Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului Iisus Hristos, închipuindu-se Serafimilor acelora, care fiind cu șase aripi precum scrie: „Cu două aripi își acopăr fețele lor, cu două picioarele lor; iar cu două sburând, strigă: „Sfânt, Sfânt, Sfânt...". Prin acest orar așezat crucis, Diaconii se închipuiesc Serafimilor și Celui răstignit, căci aripile cele de sus și cele de jos sunt lungul Crucii; iar cele de alături sunt brațele Crucii..."(c).

10. **Cum se face înălțarea Sfântului Agneț?** Înălțarea Sfântului Agneț (Mielul, sau Prea Sfântul Trup al Domnului) se face astfel: Mai înainte de a face aceasta, Preotul stând înaintea Sfintei Mese, se închină lui Dumnezeu. Asemenea și Diaconul de este se închină la locul în care stă, zicând (fiecare): *„Dumnezeule curățește-mă pe Mine păcătosul și mă miluiește"* de 3 ori. După aceste închinăciuni Diaconul zice cu glas înalt: **„Să luăm**

([1]) Ioan 14^{23}; Apc. 3^{20-21}; 1 Ioan2^{24}; (c) S. Tes. c. 174;

aminte". Atunci Preotul luând Dumnezeescul Trup (Sf. Agneț), cu cele trei degete ale ambelor mâini (cu care face semnul Sf. Cruci), îl înalță, făcând semnul Sfintei Cruci cu El deasupra Sf. Disc și continuând, zice tot cu glas înalt: **„Sfintele Sfinților"**.

Arătări Dumnezeești. În șaisprezece zile ale lunii Iulie, la pomenirea Sf. Mucenic Antioh și hramul aceluia, pe când Arhiereul lui Dumnezeu Teodor săvârșea Dumnezeeasca Liturghie, a sosit vremea înălțării Sfintelor Daruri. Atunci ridicând după obiceiul locului Discosul cu Sfântul Agneț (Mielul lui Dumnezeu) în sus, a zis cu glas înalt: „Sfintele Sfinților". În acel înălțător moment liturgic, Dumnezeescul Agneț singur pe Sine S-a ridicat în sus de pe Discos, înălțându-Se în văzduh ca de o mână nevăzută. După acea minunată înălțare S-a lăsat iarăși la locul Său pe Sf. Discos. O minune ca aceasta pe toți, cei ce erau atunci împrejurul acelui Dumnezeesc Prestol (Jertfelnic sau masa Sfântă) i-au umplut de spaimă și de mirare mare. Cuviosul Teodor, vărsând pâraie de lacrimi din ochii săi, și tot în același timp bucurându-se negrăit, preamărea pe Hristos Dumnezeu, Care este cu adevărat în Prea Curatele Sale Taine(†).

„Acesta este Trupul Meu, Carele se frânge pentru voi spre iertarea păcatelor... Ceia ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu, are viață veșnică și Eu îl voi învia pe el în ziua cea de apoi (Mt. 26^{26}; 1 Cor. 10^{16}; Ioan 6^{34}).

11. **Ce însemnătate au cuvintele: „Să luăm aminte" însoțite de înălțarea Sfântului Agneț?** Prin cuvintele: *„Să luăm aminte"* sfințitul slujitor al Altarului, îndeamnă pe toți credincioșii Bisericii, ca în acest moment sfânt, să fie cu luare aminte, fiindcă prin înălțarea Sfântului Agneț ni se reamintește tututor despre înălțarea Domnului pe Crucea Golgotei, moartea, îngroparea, învierea, trimiterea Apostolilor la propovăduire în cele patru părți ale lumii, înălțarea la ceruri, șederea deadreapta Tatălui și prea slăvita Lui venire la Judecata Universală, când va judeca viii și morții.

Aceasta o adeverește și Sf. Simeon Tesaloniceanul, zicând: „A înălța Sf. Pâine, arată înălțarea Domnului Hristos pe Cruce. Drept aceea și Paharul stă înainte având același Sânge și Apă care a curs din Sfânta Lui Coastă"(d).

(†) V.Sf. 22 a IV-a o.c. pg. 640-1; (d) S. Tes. o.c. pg. 266;

12. **Ce însemnătate au cuvintele: „Sfintele Sfinților" zise de Preot?** Cuvintele acestea înseamnă, cum că cele ce se înalță sunt *„Sfinte"* și se dau numai: *„Sfinților"* (e), adică creștinilor dreptcredincioși, celor ce și-au curățit petele păcatelor din conștiință prin spovedanie adevărată și împlinirea canonului. În scurte cuvinte, de Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos se pot apropia și împărtăși cu folos numai aceia care la Sf. Spovedanie au fost aflați vrednici a se împărtăși. Deci să avem cât mai multă sârguință(f).

Nicoale Cavasila: „Apopiați-vă cei ce voiți să vă faceți părtași, dar nu toți; ci numai cel ce e sfânt. Cele Sfinte se dau numai celor sfinți. Însă sfinți nu se zic aici cei perfecți în virtute; ci acei ce tind la acea perfecțiune, dar încă n-au ajuns-o, pe care așadar nu-i oprește nimica a se împărtăși de Sfintele Sacramente și a se sfinți... Se numesc Sfinți și pentru Sfintele de care se fac părtași și pentru că se împărtășesc cu Sfântul Trup și Sânge. Căci fiind membre ale aceluiași corp, carne din carnea Lui și oase din oasele Lui, până când sunt împreunați cu Dânsul și susțin legătura cu Dânsul, viețuiesc și de la acel cap și de la acea inimă au prin Sacramente viață și sfințenie. Iar dacă vor fi despărțiți și lepădați de la întregritatea Prea Sfântului Corp, atunci în zadar vor gusta Sfintele Sacramente, nedându-se viață membrelor moarte și despărțite. Dar prin ce se despărțesc de la acel Corp Sfânt? „Păcatele voastre, zice, fac despărțire între Mine și între voi". Ce așadar? Tot păcatul pe un om mort? Nicidecum, ci numai cel de moarte, și de aceea se numește el păcat de moarte. Căci e păcat nu de moarte, precum zice fericitul Ioan; și pentru aceea nimica nu împiedică pe aceia, care nu comit păcatele, care despărțesc de Hristos, și aduc moarte, a se împărtăși de Sacramente, a se face părtași de sfințire, și în faptă și după nume a fi împreunați ca membre vii cu capul.

Și Simion, Arhiepiscopul Tesalonicului, zice: „Iar după rugăciune și după „Pace tuturor" și după plecarea capului, care arată servitutea către Dumnezeu și unirea cu Dumnezeu, se face înălțarea Pâinei celei făcătoare de viață, închipuind răstignirea Mântuitorului pentru noi și cum că a venit însuși Hristos și S-a dat pe Sine pentru noi. Că El e însuși Cel se S-a răstignit pentru noi, și pe Dânsul ni-L arată ea (înălțarea) cu taină și că Hristos a pătimit pentru noi. Drept aceea și zice: „Să luăm aminte", pentru ca să cunoaștem misterul, și adaugă: „Sfintele Sfinților", însemnând cu aceasta, că Cel ce S-a răstignit este Sfânt, și cei ce se împărtășesc de Dânsul trebuie să fie sfinți(g)".

(e) Creștinii adevărați sunt numiți Sfinți. F.Ap. 9. Rom. 1_7; 8_{27}; 11_{16}l 12_{13}; $15_{25\text{-}31}$; 1 Cor. 1_2; 3_{17}; 6_1l $7_{14\text{-}34}$; 2 Cor. 1_1; Efs. 1_1; Filip 1_1; Cols. 1_2; Evr. 3_1; 1 Petru 1_{16}; (f) Mt. 11_{12}l Lc. 16_{16}; F.Ap. 14_{22}; Rom. 8_{17}; Filip. 1_{29}; 2 Tim $2_{11\text{-}22}$; Apc. $2_{9\text{-}10}$; (g) După Dr. V. Mitrofanovici o.c. pg. 528-9;

Așadar, cei care vor să se apropie la Sf. Altar, pentru a se împărtăși, trebuie să fie pregătiți și curați. „Drept aceea — zice Sf. Ap. Pavel — oricare mănâncă Pâinea aceasta sau va bea Paharul Domnului cu nevrednicie, vinovat va fi Trupului și Sângelui Domnului; ci să se ispitească omul pe sine, și așa din Pâine să mănânce și din Pahar să bea. Că cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, judecată luișsi mănâncă și bea. Pentru aceasta — căci vă împărtășiți cu nevrednicie — între voi mulți sunt neputincioși și bolnavi, și dorm mulți..."(h).

13. **Ce însemnătate are facerea semnului Sf. Cruci cu Sfântul Agneț deasupra Sfântului Disc?** Facerea semnului Sf. Cruci cu Sf. Agneț deasupra părticelelor — tuturor Sfinților din Biserica triumfătoare și a viilor și repausaților Bisericii luptătoare — de pe Sf. Disc, însemnează că Mântuitorul după Învierea Sa, arătându-se Apostolilor Săi, i-a trimis în cele patru părți ale pământului să predice Evanghelia. *„Precum M-a trimis pe Mine Tatăl și eu vă trimit pe voi... Mergeți în toată lumea și predicați Evanghelia la toată zidirea...* (i). *„În tot pământul a ieșit vestirea lor și la marginile lumei cuvintele lor".*

În vechime se făcea la înălțarea Dumnezeeștei Pâini, cu ea de trei ori semnul Crucii. După Sf. Gherman aceasta însemnează următoarele: „O cruce care se face sus, arată eterul de sus, cea de mijloc arată aerul, și cea de jos, care e aproape de Disc arată pământul în care a fost înmormântat Corpul de viață făcător al Domnului Hristos... Prin trei cruci se însemnează și misterul Sf. Treimi, Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu a pătimit cu învoirea lui Dumnezeu și Părintelui Celui dimpreună din veci și dimpreună lucrarea Duhului Sfânt. Pentru aceea exclamă poporul: „Unul Sfânt, Unul Domn Iisus Hristos..." numindu-L Sfânt și Domn pe El, Carele se laudă și se preamărește în Treime Dumnezeu. Căci întreita repetire a Sfinților, înseamnă și arată trei persoane"(j).

14. **Ce însemnătate au cuvintele: „Unul Sfânt, Unul Domn Iisus Hristos întru Slava lui Dumnezeu, Tatăl Amin" cântate de cântăreți?** Prin cuvintele acestea, cântăreții și credincioșii Bisericii mărturisesc, că ei nu au sfințenie desăvârșită; ci numai Unul este adevărat Sfânt desăvârșit și anume: Domnul nostru Iisus Hristos. Acest Unul — străin de orice păcat — este Sfânt și Dumnezeu, dimpreună cu Tatăl și cu Duhul Sfânt, slăvit în veci, Amin. Astfel, recunoscându-ne fiecare din desele noastre slăbiciuni,

---

(h) 1 Cor. 11_{27-30}; comp, 10_{19-31}; (i) Ioan 20_{21-23}; Mt. 28_{18-20}; (j) După dr. V. Mitrofanovici Liturgica o.c. pg. 529;

mărturisim că nimeni din noi nu suntem sfinți de la noi înșine; ci toți ne sfințim numai printr-Unul Domn Iisus Hristos, Care este Vistieria sfințeniei tuturor. *„Cela ce sfințește și ceea ce sfințesc dintr-Unul sunt toți..."*(l). *„Noi un Dumnezeu avem dintru Care toate și noi întru Dânsul și Unul Domn Iisus Hristos prin Carele sunt toate și noi printr-Însul"*(m).

Sf. Simion Tesaloniceanul privitor la aceste cuvinte zice așa: „Poporul zice cu un glas: *„Unul Sfânt, Unul Domn, Iisus Hristos, întru Slava lui Dumnezeu Tatălui"*. Aceasta zice Pavel, că se va propovădui la ziua de apoi când se va pleca lui Iisus tot genunchiul și va mărturisi toată limba, că Domnul Iisus Hristos este întru slava lui Dumnezeu Tatălui. Dintr-aceasta se mărturisește unirea de obște a tuturor credincioșilor și întocmirea în gând de la toți a propovăduirii lui Dumnezeu, Celui ce S-a întrupat, Care împărătește peste toți și precum scrie, nu va fi sfârșit Împărăției Lui ci și către glasul: Sfintele Sfinților ce-l zic întru răspundere, Unul Sfânt, întâi vestește singura sfințenie a lui Dumnezeu și cum că de la Dumnezeu este sfințenia celor sfinți. Asemenea cuprinde și cuvântul smereniei, căci zice: „Cine este din noi curata, sau cine este sfânt? Unul este Sfânt, Unul Hristos, care ne sfințește pe noi cu iubirea de oameni"(n).

Minte și Cuvânt și Duh, pe cea una Stăpânire Dumnezeească și fire, în trei luminători slăvind, cerem ca să scăpăm de ispite și de toate necazurile (Octoih, Troesnic, gl. VII).

15. **Ce rânduieli premergătoare se mai fac pentru Sf. Împărtășire?** În timpul citirii cazaniei ori al cuvântului, sau al cântării chinonicului, Preotul, fiind perdeaua trasă (închis ca să nu vadă nimeni ce se face în Sf. altar) sfărâmă Sfântul Agneț.

16. **Cum se face sfărâmarea Sfântului Agneț?** Preotul se roagă în sinești spre a putea îndeplini cele ce i se cer pentru propria sa împărtășire, eventual și a credincioșilor care așteaptă a primi Sfintele Taine. Apoi la cuvintele Diaconului: „Sfărâmă Stăpâne Sfântul Agneț", Preotul ridică Sfântul Agneț și-l împarte în patru părți, zicând: *„Sfarămă-se și se împarte Mielul lui Dumnezeu, Cel ce se sfarămă și nu se desparte, Cel ce se mănâncă pururea și niciodată nu se sfârșește; ci pe cei ce se împărtășesc îi sfințește"*.

(l) Evr. 2_{11}; (m) 1 Cor 8_6; Rom. 11_{26}; Efs. 4_6; 1 Ioan 1_{7-10}; Cols. 1_{12-22}; (n) S. Tes. o.c. pg. 266;

Cele patru părți se pun jos pe Sf. Disc, cu miezul în sus, precum s-a așezat mai înainte la Sf. Proscomidie când s-a junghiat. Prima parte „IIC" se pune în partea de sus a Sf. Disc, către răsărit. A doua parte „XC" se așează în partea de jos a Sf. Disc de către Preot, spre apus. Partea a treia „NI" în partea stângă a Preotului către miază noapte. Partea a patra a Sf. Agneț „KA" se așează pe Sf. Disc în partea dreaptă a Preotului către miază-zi.

Preotul ia apoi partea întâia cu „IIC" și o pune în Sf. Potir. Cu a doua parte „XC" se împărtășesc sfinții liturghisitori și Diaconi care slujesc împreună. Cu partea a treia și a patra, adică „NI", „KA" se împărtășesc credincioșii. Din părticica Născătoarei de Dumnezeu, ale celor nouă cete și din celelalte părticele nu se împărtășesc credincioșii nicidecum; ci numai din Prea Sfântul Trup al Domnului (Sfântul Agneț). Când sunt credincioși mai mulți de împărtășit, Preotul scoate Sfântul Agneț mai mare, și toarnă mai mulțișor vin și apă în Sf. Potir spre a fi de ajuns.

Privitor la împărțirea Sfântului Agneț în patru părți și așezarea lor cruciș, Sf. Simion Tesaloniceanul zice așa: „Deci — sfințitul liturghisitor — împarte Pâinea în patru și o așează în chipul Crucii, văzând întru aceasta pe Iisus cel răstignit. Nu poate fi vedere mai mare și mai minunată ca aceasta unde se vede Dumnezeu cel înalt smerindu-Se pentru noi în acest chip. Luând părticeaua cea din sus și făcând cu dânsa chipul Crucii, o pune în Potir, și face unirea Tainelor" (o).

17. **Ce însemnătate au cuvintele Preotului: „Sfărâmă-se și se împarte Mileul lui Dumnezeu..." dimpreună cu sfărâmarea Sfântului Agneț?** Aceste cuvinte însoțite de sfărâmarea Sfântului Agneț, înseamnă că deși zilnic se sfărâmă Prea Curatul Trup și se varsă Prea Sfânt Sângele Domnului Hristos Dumnezeu, pe Sf. Masă, împărțindu-se și dându-se sfinților liturghisitori, slujitori și credincioși; însă el nu se desparte nici se sfârșește, măcar că în fiecare părticică a Mielului sfărâmat este de față Domnul Hristos întreg. Deși în aceiași zi se fac pe fața pământului mai multe Sf. Liturghii, totuși nu sunt la ele mai multe corpuri ale Domnului Iisus Hristos; ci în toate este în ființă Același Domn Iisus Hristos: cu adevărat în toate este un Prea Sfânt Trup și Sânge al Lui. Aceasta o adevărește și Sf. Ap. Pavel, zicând: „Paharul binecuvântării care binecuvântăm, au nu este împărtășirea Sângelui Domnului Hristos? Pâinea care o frângem au nu este Trupul Domnului Hristos? Căci o pâine, un trup, cei mulți suntem: că toți dintr-o Pâine (Hristos) ne împărtășim..."(p). Așadar, dacă cineva se

(o) S. Tes. o.c. pg. 266; (p) 1 Cor. 10_{16-17};

împărtășește cu cea mai mică părticică din Sfântul Agneț, și cu cea mai mică picătură a Vinului Sfânt din Sf. Potir, cu adevărat se împărtășește cu întreg Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos.

Tot acest înțeles îl au și cuvintele: *„Sfărâmă-se și se împarte Mielul lui Dumnezeu, Cel ce se sfărămă și nu se desparte, Cel ce se mănâncă pururea și niciodată nu se sfârșește; ci pe cei ce se împărtășesc îi sfințește".*

Învățătură despre sfărâmarea sau frângerea Sfântului Agneț. Aici voim să arătăm pentru ce se frânge și se sfărâmă Sf. Agneț, și se împarte în patru părți. Apoi vom dovedi din învățăturile Sfinților Părinți și din alte pilde, cum că în fiecare din părticelele cât mai mici, în care se frânge, și se împarte Agnețul, când se cuminecă Preoții sau vor să se cuminece și alți creștini, este întreg și nedespărțit, însuși Trupul lui Hristos precum L-au luat din Prea Curata Fecioară Maria întreg, cu care ne cuminecăm toți creștinii, iar nu cu vreo parte din Trup, și părțile sau picăturile Sângelui lui Hristos, cât de mici și mii de mii de ar fi. Iar nedespărțite în părți sau în picături cu vreo parte, sau picătură despărțită, ci cu nedespărțit Sângele lui Hristos cel ce s-au vărsat pentru păcatele noastre ne cuminecăm. Iar cum poate să fie aceasta vom arăta mai jos.

După cum am mai arătat mai sus, cum că însuși Trupul și însuși Sângele lui Hristos, este în Sfânta Cuminecătură, și cu putință este lui Dumnezeu, ca să mute o fire într-o altă fire, și cum că poate Duhul Sfânt să mute ființa pâineii și a vinului în ființa Trupului și a Sângelui lui Hristos, și așa și aici vom arata și vom dovedi de sfărâmarea Sfântului Agneț și despărțirea în părți a Sfântului Agneț. Însă pentru frângerea Sfântului Agneț și împărtășirea în părți (care face Preotul după ce ridică Sfântul Agneț și zice: Sfintele Sfinților) învață Dascălii Bisericii, care au tâlcuit Sfânta Liturghie și alții, cum că pentru aceasta se face, de vreme ce așa au făcut însuși Hristos la Cina cea de taină, că după ce au blagoslovit pâinea au frânt și au dat ucenicilor. Iar căci se împarte Sfântul Agneț în patru părți și se pune cruciș, de aceasta Zice Simion Soluneanul și alți învățători ai Bisericii, că împărțirea aceasta în patru părți închipuiește Hristos răstignit, Carele așa au fost pe Cruce în patru părți.

Pentru aceasta așa se pun și acele patru părți ale Sfântului Agneț. Una deasupra pe Discos, a doua din jos; iar celelalte se pun pe delături în dreapta și în stânga Sfântului Disc, arătând în totul chipul răstignirii lui Hristos. Aceasta închipuiește, cum că stând Hristos răstignit pe Cruce, a sfințit patru părți ale lumii. Și iarăși arată, că stând cu mâinile întinse pe Cruce, au adunat la Sine și a cuprins pe toți cei din patru părți ale lumii. Iar căci zicem, că se sfarămă în părți Mielul lui Dumnezeu, și nu se

desparte, ci întreg rămâne, de aceasta să știi și așa să crezi fără îndoială: că Mielul lui Dumnezeu, adică însuși Trupul lui Hristos nu se sfărâmă, nici se împarte în părți; măcar că se vede sfărâmându-se și în părți împărțindu-se. Pentru aceasta ne învață pe noi Sf. Ap. Iacob la Liturghia sa și Sf. Vasilie cel Mare, și Sf. Ioan Zlataust, iar la Liturghiile lor, unde zic: „Sfărâmă-se și se împarte Mielul lui Dumnezeu, Cel ce se sfărâmă și nu se desparte, Carele totdeauna se mănâncă și nu se sfârșește". Dintru aceste cuvinte poți să te înveți, că poate să fie Trupul lui Hristos întreg întru Sine tot și însuși același și în fiecare părticică cât de mică, iarăși întreg și nedespărțit în părți să rămâie. Iar de nu poți cuprinde acestea, nu ispiti Taina, ci numai crede, că așa este adevărat; pentru că aceste Taine, ce sunt mai presus de fire, numai cu credința pot a se adeveri... Însă ca să se poată lumina mai bine acestea, să zicem și să te înveți din cele ce urmează, cum că nu ființă Trupului lui Hristos se sfărâmă și se frânge și se împarte în părți, ci numai chipurile pâineii, care sunt pe lângă fire, adică în chipul Sf. Agneț se vede chip de pâine. Acel chip se sfărâmă și se împarte în părți; iar Trupul Domnului nicidecum nu se sfărâmă, nici se împarte în părți. Așa nici ființa, Sângelui lui Hristos nu se împarte în părți sau în picături, ci numai chipul vinului se împarte în picături și întrucât se vede chip de vin, acel chip se împarte în părți și în picături. Că așa zice și Samona Agazeul: „Să nu socotești că se sfărâmă și se împarte în părți, acel Trup neîntinat, că nemuritor este și nestricăcios; ci aceea ce se sfăramă și se împarte este chip chipurilor celor simțitoare ce se văd". Așa zic și alți învățători și bogoslovi ai Bisericii. Pentru că Domnul Hristos tot este întreg în tot Sfântul Agneț și întreg și nedespărțit, acela însuși este și fiește-care parte a Sfântului Agneț, întrucât se vede a fi parte.

Așijderea tot și întreg este scump Sângele Lui ce este în pahar (carele s-au vărsat pentru păcatele noastre), și nedespărțit acela însuși este în fiecare parte, întrucât se vede parte și picătură a Sângelui Lui, și cu tot și nedespărțit Trupul și Sângele lui Hristos ne cuminecăm, iar nu cu vreo parte. De asemenea tot același Însuși este de față și înființat în toate Altarele din toată lumea, unde se săvârșește Sfânta Jertfă. Unul la număr același este, Care în cer șade deadreapta Tatălui. Și să nu socotești (precum zice Ioan Damaschin, carte a 4-a, cap 14), că doară Trupul lui Hristos ce s-au suit în cer, iar se pogoară din cer în Altare și se mută. Aceea nu este. Ci pâinea ce se pune înainte și vinul le mută Duhul Sfânt, în însuși Trupul și în însuși Sângele lui Hristos.

Același Samona aduce asemănare de la oglindă zicând: „De ar avea cineva o oglindă și o ar sfărâma în mici bucăți și în sfărâmituri, au doară

nu-și vede umbra chipului lui în fiștecare părticică de ale oglindei, și în același chip al lui este neîmpărțit? Așa și Hristos în fiștecare parte de ale Trupului și ale Sângelui sau și în toate Agnețele din toate Altarele și în toate părticele, același însuși este, și însuși Trupul și însuși Sângele Lui este. Același aduce o altă asemănare de la cuvântul omului; Toate cuvintele ce le grăiește omul, pe același le aud și le înțeleg și cei ce sunt aproape de dânsul. Pe acele cuvinte le aud și le înțeleg de sunt cât de mulți, nedespărțite și întregi. Întru acest chip și Hristos cu Prea Sfântul Trup, șade lângă Tatăl întru sineși și pâinea și vinul, chipurile se jertfesc și se mută cu Dumnezeeasca putere și venirea Sf. Duh, întru același adevărat trup al Lui, și întru același adevărat Sângele Lui. Această prefacere se săvârșește în toate Sfintele Agnețe din toate Altarele, și în toate părțile și sfărâmiturile, însuși Acela rămâne întreg și fără lipsă; precum și cuvântul celui ce grăiește de cei ce-l ascultă, întreg și nedespărțit se aude.

Într-acest chip zic și filosofii pentru suflet, cum că tot și întreg este în tot trupul și întreg este și de toate părțile trupului nedespărțit.

Așadar se înțelege și de Taina Sfintei Cumenicături, cum că Hristos tot este în tot Agnețul, încă și în toate Agnețele din toate Altarele câte sunt în toată lumea, și tot întreg și nedespărțit acela însuși este și în toate părțile și sfărâmiturile Sfântului Agneț și în toate picăturile de vin, Sfânt Sângele Lui.

Acestea destule sunt la cei credincioși și la cei ce au urechi de auzit; iar la cei ce nu suferă să audă adevărul, de le-ai pune înainte mărgăritare cât de scumpe și pilde și asemănări cât de multe, le calcă cu picioarele și nu suferă nici să le audă, că s-au învârtoșat inimile lor și cu urechile greu aud, precum zice Proorocul Isaia...(†).

18. **Cum se face împreunarea Prea Sfântului Trup și Sânge al Domnului?** Această sfântă împreunare se face astfel: La cuvintele Diaconului: *„Plinește Stăpâne Sfântul Pahar"*, Preotul ia părticica „IIC" de pe Sfântul Disc și ridicând-o cu adâncă evlavie face cu Dânsa semnul Sf. Cruci deasupra Sf. Potir, zicând: *„Plinirea Potirului credinței Sfântului Duh"*, și punând-o în Sf. Potir, Diaconul zice: *„Amin"*.

19. **Ce însemnătate are această împreunare?** Până la această lucrare, Prea Sfântul Trup și Sânge erau separate unul de altul pe Sfânta Masă. Acum Sfintele se împreună prin această lucrare a Preotului, însoțită de conlucrarea Duhului Sfânt. Aceasta o adeveresc și cuvintele Preotului:

(†) P.S. Damaschin Castimuș o.c. ed. 1897 Buc. pg. 41-5;

„Plinirea Potirului credinței Sfântului Duh. Amin". Astfel, precum mai înainte prin conlucrarea Duhului Sfânt, Sfintele Daruri s-au sfințit desăvârșit și s-au transformat în însuși Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului Hristos, așa și aici se împreună.

20. **Cum se face sfințirea căldurei și turnarea ei în Sf. Potir?** Diaconul luând căldura arătând-o Preotului, zice: *„Binecuvintează Stăpâne căldura"*. Preotul binecuvântând căldura cu semnul Sf. Cruci, zice: *„Binecuvântată este căldura Sfinților Tăi, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin"*. Diaconul de este; iar de nu, tot Preotul toarnă căldura sfințită cruciș în Sf. Potir, zicând: *„Căldura credinței plină de Duhul Sfânt. Amin"*. Căldura trebuie să fie atât de fierbinte încât să poată încălzi bine Sfintele.

21. **Ce însemnătate are căldura sfințită, turnată în Sfântul Potir?** Apa sfințită de Preot, care se toarnă în Sfântul Potir, însemnează puterea făcătoare de viață a Dumnezeescului Sânge și Apei, Care au curs din Coasta Domnului nostru Iisus Hristos, nefiind încă rece Corpul Lui, deci atunci când încă mai conserva căldura într-însul. Cuvintele: „Binecuvântată este căldura Sfinților Tăi", însemnează că, Preotul binecuvintează dragostea călduroasă și credința fierbinte a împreună slujitorilor și a tuturor dreptcredincioșilor, care vin la Sfânta Împărtășire. Cuvintele: „Căldura credinței plină de Duhul Sfânt" însemnează: Căldura credinței vii și creșterea ei către desăvârșire, care se produce în ființa noastră prin conlucrarea Duhului Sfânt cu voia noastră. Aceasta mai arată că inimile noastre, la privirea Sfintelor Daruri întreit sfințite și transformate în Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos, se înflăcărează și se umplu de credință călduroasă și vie. Nu este iertat sfințiților liturghisitori, a nu pune căldura sfințită în Sfântul Potir, sau a lipsi aceasta din P. Sfintele Taine. Tot astfel nu este iertat nimănui a se apropia la împărtășirea cu Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului, despuiat de dragostea către Dumnezeu și către aproapele. Precum orice plantă la ger piere, tot astfel și orice creștin care se împărtășește învrăjbit cu Dumnezeu, cu aproapele și cu sineși, se veștejește...

Căldura sfințită se toarnă în Sfântul Potir, mai înainte de împărtășirea conliturghisitorilor, slujitorilor și credincioșilor Bisericii, pentru ca împreunarea Prea Sfântului Trup și Sânge al Domnului Hristos, să împrumute de la dânsa puterea încălzitoare. Aceasta se face, ca toți când ne împărtășim să simțim acea căldură sfântă, ca și când am bea aevea Sângele viu, care a curs cu îmbelșugare din Coasta însulițată a Mântuitorului nostru Iisus Hristos.

Privitor la întrebuințarea căldurii sfințite în Sfintele Taine, Sf. Simion Tesaloniceanul zice așa: „După aceea toarnă în Potir apă caldă. Aceasta se face spre a mărturisi cum că trupul Domnului și mort fiind, despărțindu-se Dumnezeescul Său Suflet, a rămas făcător de viață, nedespărțindu-se de Dânsul nici Dumnezeirea, nici toate lucrurile Duhului. Fiind apa caldă prin căldura sa dă semn de viață, ea se toarnă în Sfântul Potir, în timpul împărtășirei, pentru ca atingându-se buzele de Sfântul Potir, la împărtășirea cu Sângele Domnului, să credem mai cu înlesnire că bem aceasta cu adevărat din Prea Sfânta Coasta Lui cea făcătoare de viață. Nedespărțirea Dumnezeirei — după ieșirea Duhului — de Trupul Domnului Hristos pe Cruce, pogorât de pe Cruce și înmormântat până a treia zi, se închipuiește prin turnarea căldurii Sfinte, precum și scris este, că: *„Foc este Dumnezeul nostru"*(r).

Apa caldă sfințită închipuiește pe Sfântul Duh, Carele în Dumnezeeștile Scripturi se aseamănă cu focul (s) și cu apa (t), fiind pricinuitorul renașterii(u), și izvorul vieții(v). Turnarea apei calde și sfințite, închipuiește pogorârea Duhului Sfânt asupra Bisericii, care este Trupul Domnului Hristos(z). Aceasta o arată și cuvintele: „Căldura credinței plină de Duhul Sfânt"(x).

Apa caldă sfințită — zice Sf. Vasilie — închipuiește venirea Sfântului Duh, căci apa caldă are firea sa și are și parte de foc adică căldura focului. Pentru aceasta căldura închipuiește pe Duhul Sfânt, Carele în chip de foc s-au arătat pogorându-se pe Sf. Apostoli. Cuvintele: „Căldura (credinței) plină de Duhul Sfânt", închipuiește pe Duhul Sfânt care pogorându-se, au plinit toate precum a zis Domnul Hristos(a). Această însemnătate având-o. apa caldă sfințită se toarnă și acum în Sf. Potir, după ce se săvârșesc Darurile.

Sf. Gherman zice că această apă caldă, închipuiește Sângele și apa calde, care au ieșit din Dumnezeeiasca Coastă, străpunsă pe Cruce, a Mântuitorului Celui răstignit. Această apă caldă mai închipuiește Chipul Tainei desăvârșit și deplin, arătând că prin căldura Duhului Sfânt, s-au săvârșit Sfintele Taine. Teodor Valsamon pentru această apă caldă zice așa: „Măcar că trupul Domnului Iisus Cel răstignit era mort, dar din Sfânta lui Coastă a ieșit Sânge și Apă Caldă; iar nu rece.

(r) Evr. 12^{29}; 10^{26-27}; Eș. 24^{17}; II Lege 4^{24}; 9^{3}; Ps. $49/50^{3}$; $96/97^{3}$; Is. 66^{15}; 2 Tes. 1^{8}. Vezi însemnătatea focului sfânt la pp. 328-333; 408-422 din această carte. (s) F.Ap. 2^{2-4}, comp. Mt. 3^{11}; Ioan 20^{22}; 1 Cor. 12^{13}; (t) Ioan 7^{37-39}; comp. Is. 44^{3-6}; Ioil 2^{28}; Ioan 16^{7}; F. Ap. $2^{17.33-38}$; (u) Ioan 1^{13}; 5^{18}; 3^{5-6}; Tit. 3^{5}; (v) Ps. $35/36^{9}$; Iov. 33^{4}; Ier. 2^{13}; Ioan 4^{10-14}; F.Ap. 17^{25-28}; Rom.$8^{2.11-13}$; Cols. 2^{13}; (z) Rom. 12^{5}; 1 Cor. 6^{17}; 12^{20-27}; Efs. 5^{30-32}; F. Ap. 9^{1-5}; (x) Prel. după S. Tes o.c. pg. 266; (a) Ioan 14^{26}; 15^{26};

Pentru aceasta dar cu acea apă caldă se face plinirea — Dumnezeeștilor Daruri — în toate zilele. Această căldură se toarnă în Sf. Potir, pentru a mărturisi și adeveri, că Sângele și Apa care au curs din Sfânta Coastă a Domnului nostru Iisus Hristos au fost vii și de viață făcătoare; iar nu moarte. Încă și dintr-aceasta se adevereşte însemnătatea căldurii, de vreme ce din trup mort nu poate să curgă sânge cald. Din Trupul Domnului Iisus Hristos, însă și după moartea pe Cruce, au curs Sângele și apa calde, ca să adevereze, că acelea au ieșit din Trupul Domnului Hristos, nu moarte, ci pline de viață...

Căldura credinței închipuiește căldura fierbinte a credinței pe care trebuie să o aibă cei ce vin a se împărtăși cu însuși Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului Hristos. Credința rece nu este credință; ci necredință. Creștinul nu trebui să fie nici rece nici cald; ci desăvârșit cald, adică desăvârșit credincios, în orice timp și mai ales când se împărtășește cu Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului. Cel ce nu este desăvârșit credincios, aceluia i se zice că este nici rece nici cald, adică se îndoiește și are vreo necredință întru sine, ori pentru Sf. Taine, ori pentru a sa mântuire. Aceasta se vede din cuvintele Mântuitorului, zise Episcopului din Laodiceea prin Sf. Ioan Teologul: „Știu faptele tale, că ești: nici rece, nici fierbinte! O, de ai fi rece sau fierbinte! Iar fiindcă ești nici fierbinte nici rece, te voi arunca din gura Mea"(b).

Ispite sataniceşti. Ucenicul pustnicului oprit de diavolul a duce căldura în Sf. Altar pentru săvârșirea Sf. Taine. Un pustnic Preot cu viață sfântă, slujea Sf. Liturghie numai cu ucenicul său într-o mică Bisericuță dintr-o mare pustietate. Într-una din zile, bătrânul Preot, după Axion, și-a trimis ucenicul afară din Bisericuță, unde făcuseră focul, ca să încălzească apa pe care să o binecuvânteze și să o pună în Sf. Potir, după rânduiala Dumnezeeștilor Liturghii. Slujind el înainte, a sfărâmat Sfântul Agneț după rânduială și aștepta să vină ucenicul cu căldura. Văzând că ucenicul întârziază, a mai citit câte ceva, și a mai făcut rugăciuni. Dar în zadar tot aștepta, că ucenicul nu mai sosea. Preotul pierzându-și răbdarea, iese afară din Sfântul Altar, ca să vadă care-i cauza întârzierei ucenicului. Ajungând la ușa Bisericii, o priveliște înspăimântătoare i se înfățișează dinaintea ochilor. Un șarpe uriaș încolăcit împrejurul Bisericii; iar la ușa ei capul îi era așezat deasupra coadei. Cu privirile lui pătrunzătoare pironise în loc pe ucenicul pustnicului cu ulcica cu apă caldă. Bătrânul Preot după o clipă revenindu-și, a alergat la ajutorul lui Dumnezeu prin mijlocul sf. rugăciuni.

(b) Apc. 3^{15-16};

Împuternicindu-se cu Darul lui Dumnezeu, a pecetluit pe șarpele uriaș, făcând asupra capului lui semnul Sfintei Cruci, și astfel cu Puterea lui Dumnezeu l-a pironit pe loc. Privind apoi în ochii ucenicului i-a poruncit, zicând: „Fiule! În numele Domnului nostru Iisus Hristos, Care a zis: *„Iată v-am dat vouă putere să călcați peste șerpi, peste scorpii și peste toată puterea vrăjmașului, și nimic nu vă va vătăma"*(c), pășește cu curaj peste capul acestui balaur că nimic nu te va vătăma". La auzul acestor cuvinte, ucenicul însuflețit de puterea de sus, a ridicat și pus piciorul peste capul balaurului cu ulcica cu apă caldă, și a sărit în Sf. Biserică. Apoi împreună cu bătrânul liturghisitor au mers si au intrat în Sf. Altar, dându-i căldura spre binecuvântare și punerea în Sf. Potir, pentru săvârșirea Sf. Taine după rânduială. După terminarea slujbei (otpust) bătrânul liturghisitor dimpreună cu ucenicul au ieșit din Bisericuță, călcând pe capul șarpelui fără a-i vătăma. Plecând către peștera lor din pustie, care era la o mare depărtare, Preotul a poruncit balaorului cu numele Domnului să vină după dânșii. La porunca Preotului dată în numele Domnului, balaorul uriaș s-a descolăcit de după Bisericuță și a mers după ei umilit ca un miel. Scoborând din vârful muntelui într-o prăpastie adâncă, prin voia lui Dumnezeu, șarpele uriaș s-a ridicat în coadă drept în sus și șuierând așa de puternic, încât clocoteau toate văile acelui loc pustiu, a crăpat în două și a murit.

Pustnicul și ucenicul său, slăvind pe Dumnezeu, s-au dus la locuința lor din pustietățile acelea. Cu multe și felurite ispite împiedică duhurile rele pe sfinții liturghisitori, a-și îndeplini slujba Dumnezeeștei Liturghii și alte slujbe Preoțești. Tot astfel împiedică diavolii și pe credincioși de a lua parte la Dumnezeeștile Liturghii, slujbe și mai cu seamă când vin să se împărtășească cu Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos.

„Fiule! Când te apropii să slujești lui Dumnezeu, pregătește-te și-ți fortifică sufletul tău pentru a birui ispitele"(d).

22. **Împărtășirea cu Prea Sfântul Trup și Sânge al Mântuitorului nostru Iisus Hristos Dumnezeu.** După împreunarea P.S. Trup cu P.S. Sânge al Mântuitorului și turnarea căldurii în Sf. Potir, urmează împărtășirea sfinților liturghisitori și slujitori.

Sfințitul liturghisitor ia cu mâna dreaptă părticica „XC" și o duce la mijlocul Sf. Disc. Aici lăsând-o, ștergându-și degetele bine cu sf. burete, ia Sf. Copie în mâna dreaptă și taie părticica în atâtea părticele după numărul

(c) Lc. 10_{19}; comp. Mt. 16_{17-18}; F.Ap. 28_5; (d) Is. Sir. 2_{1-12}; comp. Apc. 3_{21}; 2_{26-27}; 21_7; Mt. 19_{28}; Lc. 22_{30}; 1 Cor. 6_2; 1 Tim. 2_{12};

sfinților liturghisitori și slujitori care se împărtășesc. Aceste părticele le ia și le pune la rând pe marginea Sf. Disc.

Sosind timpul împărtășirii cu Dumnezeeștile Taine, sfințitul liturghisitor, vede cu ochii sufletului său pe Tatăl Ceresc, Căruia I s-a rugat în rugăciunile: „Cu vrednicie și cu dreptate este a-Ți cânta Ție, pe Tine bine a Te cuvânta...", „Cu aceste fericite puteri (cerești) și noi Iubitorule de oameni Stăpâne, strigăm și grăim: Sfânt ești și Prea Sfânt: Tu (Tată Ceresc) și Unul născut Fiul Tău și Duhul Tău cel Sfânt. Sfânt ești și Prea Sfânt...". „Încă aducem Ție (Tată Ceresc) această slujbă cuvântătoare și fără de sânge... trimite Duhul Tău cel Sfânt..." și celelalte ale desăvârșitei sfințiri pentru prefacerea Sfintelor Daruri în P.S. Trup și Sânge al Mântuitorului Hristos. În timpul acesta înălțător, bogat de o splendoare strălucită, Tatăl ceresc cu Dumnezeeștile Sale mâini Spirituale, îi dă sfințitului liturghisitor Dumnezeescul Prea Sfânt Trup și Sânge (din Sf. Potir) al Iubitului Său Fiu Iisus Hristos spre iertarea păcatelor, viețuirea și fericirea veșnică. O, adânc

Îndată toți se închină cu adâncă evlavie lui Dumnezeu. Apoi cel mai mare zice: *„Diacone apropie-te"*. Diaconul închinându-se cu evlavie vine în parte stângă a Preotului și apropiindu-se de el, întinde palma dreaptă pe care o ține deasupra palmei stângi, zicând în șoaptă: *„Dă-mi mie Stăpâne Cinstitul și Sfântul Trup al Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos"*.

Sfințitul liturghisitor luând o părticică din P.S. Trup al Domnului de pe marginea Sf. Disc, cu mâna dreaptă, ținând-o deasupra buretelui din mâna stângă, o dă Diaconului, zicând în șoaptă: *„Cinstitul și Prea Sfântul Trup al Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos se dă ție Ierodiaconului,* (sau proto ori Arhidiaconului N.) *spre iertarea păcatelor și spre viața de veci"*.

Diaconul sărutând mâna Preotului, primește Sfântul Trup pe fața mâinii drepte și apoi trece în partea de răsărit a Sf. Mese și stând cu fața către apus, plecându-și capul se roagă ca și Preotul.

Sfințitul liturghisitor ia cu mâna stângă părticica din P.S. Trupul Domnului de pe marginea Sf. Disc, având buretele așezat între degetele mijlociu și inelar ale mâinii stângi, zicând: „Cinstitul și Prea Trup al Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, se dă mie, Preotului (N), spre iertarea păcatelor mele și spre viața de veci", și îl pune pe palma dreaptă care este întinsă și plecându-și capul se roagă în taină (cu ceilalți conliturghisitori de sunt), zicând: „Cred Doamne și mărturisesc, că Tu ești cu adevărat Hristos, Fiul lui Dumnezeu celui viu, Carele ai venit în lume să mântuiești pe cei păcătoși, dintre care cel dintâi sunt eu(e). Încă cred, că acesta este însuși Prea curat Trupul Tău și acesta este însuși Scump Sângele Tău. Deci mă rog Ție, miluiește-mă și-mi iartă mie greșelile mele cele de voie și fără de voie, cele cu cuvântul sau cu lucrul, cele cu știință și cu neștiință; și mă învrednicește fără de osândă să mă împărtășesc cu Preacuratele Tale Taine, spre iertarea păcatelor și spre viața de veci. Amin.

Al cinei Tale celei de taină, astăzi, Fiule al lui Dumnezeu, părtaș mă primește, că nu voi spune vrăjmașilor Tăi Taina Ta, nici sărutare îți voi da

---

nemărginit și bogăție nemăsurată a dragostei lui Dumnezeu pentru mântuirea lumii... Așa de mult a iubit Dumnezeu lumea, încât și pe Unicul Său Fiu L-a dat (să se jertfească), ca tot cel ce crede într-Însul să nu moară; ci să aibă viață veșnică (Rom. 2_4; 9_{23-33}; Efs. 1_{3-12}; 2_{4-8}; Rom. 3_{24-26}; Ioan 3_{16-17}; 6_{32-58}; 1 Cor. 10_{16-17}; 11_{23-32}; 1 Ioan 1_7; Efs. 5_{8-19}; Evr. $9_{13-14;28}$; Apc. $2_{17,7}$)

„... Precum Tatăl Care este viu, M-a trimis pe Mine, și Eu viez prin Tatăl; tot astfel și cela ce Mă mănâncă pe Mine, și cela va fi viu prin Mine... Cel ce va mânca pâinea aceasta va fi viu în veac..." (Ioan 3_{16}; 6_{57-8}).

(e) 1 Tim. 1_{15}; Mt. 18_{11-14}; Lc. 15;

ca Iuda; ci ca tâlharul mă mărturisesc Ție! Pomenește-mă Doamne, când vei veni întru Împărăția Ta.

Nu spre judecată sau spre osândă fie mie împărtășirea Sfintelor Tale Taine, Doamne ci spre tămăduirea sufletului și a trupului".

Apoi cerându-și iertare de la cei de față, se împărtășește (fiecare) mâncând părticica „XC" de pe palmă, și (mergând unul după altul înaintea Sf. Mese) își șterge cu buretele palma dreaptă deasupra Sf. Disc, și lasă buretele între sf. vase.

După aceasta apucă cu mâna stângă colțul unui acoperământ acoperindu-și barba; iar cu mâna dreaptă luând Sf. Potir cu colțul opus al aceluiaș acoperământ, îl ridică cu adâncă evlavie și ducându-l la gură, zice în șoaptă; „Mă împărtășesc eu robul lui Dumnezeu Preotul (N.), cu cinstitul și Prea Sfântul Sânge al Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos spre iertarea păcatelor mele și spre viața de veci. Amin", și îndată gustă dintr-însul de trei ori, zicând în taină: 1) „În numele Tatălui", 2) „și al Fiului", 3) „și al Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin".

După împărtășirea cu Dumnezeescul Sânge, își șterge buzele lui și marginea Sfântului Potir cu partea acoperământului din mâna stângă, și sărutând cu evlavie marginea Sf. Potir, ca însăși Prea Sfânta Coastă a Mântuitorului, zice: „Iată s-a atins de buzele mele și va șterge fărădelegile mele și de păcatele mele mă va curăți".

După aceasta cheamă pe Diacon, zicând: „Diacone apropie-te".

Diaconul venind se închină odată, zicând: „Iată viu la nemuritorul Împărat".

Preotul luând Sf. Potir cu mâna dreaptă împreună și un colț al acoperământului; iar cu mâna dreaptă de partea de jos, îl ridică, l-apropie de gura Diaconului și împărtășindu-l, zice în șoaptă:

„Se împărtășește robul lui Dumnezeu Ierodiaconul (proto Arhidiaconul N.) cu cinstitul și Sfântul Sânge al Domnului și Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor și spre viața de veci".

După împărtășire Diaconul ca și Preotul sărută marginea Sf. Potir; iar Preotul zice: „Iată s-a atins de buzele tale și va șterge fărădelegile tale, și de păcatele tale te va curăți".

Arătări Dumnezeești. Când a zis Preotul: „Cu Darul și cu iubirea de oameni...", a văzut împăratul pogorându-se din cer Dumnezeu Părintele, și a luat Sf. Agneț din mâinile Preotului, și L-a împărțit singur cu mâinile Sale și a dat Preotului, zicând: *„Primește slujitorule al Fiului Meu cel*

iubit, Carele a pătimit pentru toată lumea". Asemenea și Paharul luându-l i-a dat, zicând aceleași cuvinte.

Un împărat evlavios la Sf. Liturghie a văzut pe Preot cu un Prunc foarte strălucit, împărtășindu-se unul cu altul. Era un împărat evlavios foarte îmbunătățit care avea obicei să asculte în toate zilele Sfânta Liturghie, și se împărtășea în toate sărbătorile cu Dumnezeeștile Taine, cu multă smerenie și evlavie. Deci pentru curata și plăcută lui Dumnezeu a sa petrecere, i-au arătat Milostivul Dumnezeu o vedenie înfricoșată despre Sfânta Jertfă, care o avea la nespusă evlavie vrednicul de laudă împărat. Și ascultați ca să primiți multă veselie și bucurie.

Acest împărat ținea cu plată trei Preoți ca să slujească în Biserica lui pe rând, care o avea zidită aproape de palatul său, și într-o zi s-a dus Preotul să slujească după obicei, socotind că va veni și împăratul după cum obișnuia totdeauna. Însă Dumnezeu i-a arătat o minunată vedenie prin uimire.

Așadar, nu s-a dus la Sf. Biserică trupește, ci a văzut în vedenia sa, că sta la Sfânta Liturghie, și după ce a ieșit cu văhodul cel mare, vede că era un stâlp drept de la Sfânta Masă și până la ceruri, luminat și prea strălucit, iar aproape de dânsa ședea un Prunc mic atât de strălucit și prea luminat, că covârșea strălucirea soarelui; iar pe Preot l-a văzut schimbându-se ca fața cristalului. După ce dar a ajuns la chinonic, au făcut sărutare între dânșii, adică a sărutat Pruncul pe Preot și el pe Prunc. Pe urmă a văzut că mânca Dumnezeescul Prunc pe Preot, și iarăși rămânea întreg Preotul, de care lucru înspăimântându-se împăratul, a strigat către el, și a zis: ce stai și nu te împărtășești cu Sfântul Trup al lui Hristos? Iar Preotul a răspuns: mai întâi trebuie să mă ia acest Dumnezeesc Prunc și să mă prefacă în sineși, după cum vezi, și atunci să mă împărtășesc și eu cu Cinstitul și Sfântul Lui Trup. I-a zis iarăși împăratul: cine este acest Prunc? Și i-a răspuns: Acesta este Împăratul împăraților și Stăpânul tuturor preacuratelor Puteri și a toată zidirea. Acestea auzind împăratul cel pământesc a căzut la pământ, rugându-se cu lacrimi Împăratului celui Ceresc, ca să-l blagoslovească și să-i ierte păcatele. Iar Dumnezeescul Prunc privind cu Față veselă, și blagoslovindu-l cu Sfânta dreapta Sa, a zis: *„Binecuvântat să fii de Tatăl Meu, de Mine și de Duhul Sfânt"*. Acestea zicând Stăpânul s-a sculat împăratul și l-a văzut pe El înălțându-Se la ceruri cu Preotul, și cu câți i-a pomenit în ziua aceea, înfățișându-i înaintea prea Milostivului Părinte. Acestea văzându-le împăratul, s-a deșteptat și a primit multă veselie, că l-au învrednicit Prea Bunul Dumnezeu să vază o asemenea Taină, pe care n-a arătat-o nimănui, până în ceasul morții sale, și atunci a spus-o a noastră învățătură și mângâiere(†).

(†) Mânt. păcăt. o.c. pg. 415-6;

23. **Ce însemnătate are sărutarea Sf. Potir și cuvintele: „Iată s-a atins de buzele mele..."?** Sărutarea marginei Sf. Potir după Sf. Împărtășire de către sfinții liturghisitori, slujitori și credincioși, însemnează sărutarea P.S. Coastei Mântuitorului cea însulițată, din care a ieșit Sânge și Apă(f).

Un Serafim — din cei ce slavosloveau neîncetat pe Dumnezeu, zicând: Sfânt! Sfânt! Sfânt! Domnul Savaot... — a zburat spre mine — istorisește Isaia Proorocul — cu un cărbune aprins în mână, pe care îl luase cu cleștele de pe Altar. Mi-a atins gura cu El, și a zis: „Iată, atingându-se cărbunele acesta aprins de buzele tale, îți va șterge fărădelegile tale și de păcatele tale te va curăți (Is. 6_{1-7}). Aici Serafimul închipuiește pe sfinții liturghisitori, Altarul cleștele, cărbunele aprins și Isaia, închipuiesc: Sfânta Masă, linguriță și Dumnezeeasca Împărtășire a credincioșilor cu P.S. Trup și Sânge al Domnului Hristos.

Cuvintele: „Iată s-a atins de buzele mele..." sunt luate din cartea Proorocului Isaia. Acolo Proorocul istorisind viziunea ce a avut-o când Dumnezeu l-a chemat la slujba profeției, arată că el a văzut atunci pe Domnul Savaot șezând pe Scaun prea înalt înconjurat de Serafimi. Aproape de Scaunul Dumnezeirei a văzut ceva ca și cărbunii aprinși cu foc viu. Unul dintre Serafimi a luat cu cleștele din mâna sa, un cărbune de foc de pe Altar, pe care atingându-l de gura Isaiei, i-a zis: „Iată s-a atins de buzele tale, va șterge fărădelegile tale și de păcatele tale te va curăți"(g).

(f) Ioan 19_{33-37}; 1 Ioan 3_{6-8}; comp. Ps. $21/22_{12-20}$; Zah. 12_{16}; Apc. 1_{7}; (g) Isaia 6_{1-7};

Prin cuvintele acestea ale Serafimului, sfinții liturghisitori, slujitori și credincioșii Bisericii, își arată — fiecare — credința sa în puterea curățitoare și mântuitoare a Dumnezeeștei Euharistii.

24. **Punerea tuturor părticelelor de pe Sf. Disc în Sf. Potir.** După împărtășirea sfinților liturghisitori și slujitori, Diaconul, ori de nu este el, Preotul luând buretele între degetele arătător și inelar ale mâinii drepte; iar cu mâna stângă ridică Sf. Disc deasupra marginei Sf. Potir. Apoi cu degetul cel mare, arătător și mijlociu, apucă pe rând sfintele părticele: „NI, KA" a Născătoarei de Dumnezeu și cetele și le pune în Sf. Potir. După aceasta apucă sf. burete cum îi vine mai bine și adunând și ștergând cu multă luare aminte, evlavie și cât se poate mai bine toate părticelele de pe Sf. Disc — și după marginele lui, le pune în Sf. Potir. Apoi șterge bine piciorul Sf. Potir și cele căzute de pe Sf. Antimis, pe care adunându-le cu buretele pe marginea Sf. Disc — le pune în Sf. Potir. Nu este iertat a lăsa nici cea mai mică fărâmitură din sfintele părticele, neadunate și nepuse în Sf. Potir, ca nu cumva din nebăgare de seamă ori din vre-o întâmplare neprevăzută să cadă pe pământ și astfel să ajungă Sfintele profanate prin călcarea cu picioarele ori prin aruncarea lor în locuri netrebnice. Printr-o astfel de nebăgare de seamă din cauza grăbirei ori a neatenției, Diaconul sau Preotul va cădea în păcat, și grele sunt consecințele păcatului.

În timpul când Diaconul ori în lipsa lui, Preotul adună și pune sfintele părticele în Sf. Potir, se roagă în taină așa zicând: „Spală, Doamne, păcatele celor ce s-au pomenit aici, cu cinstit Sângele Tău, pentru rugăciunile Sfinților Tăi" apoi: „Învierea lui Hristos văzând, să ne închinăm Sfântului Domnului Iisus unuia Celuia fără de păcat. Crucii Tale ne închinăm Hristoase și Sf. Învierea Ta o lăudăm și o mărim că Tu ești Dumnezeul nostru, afară de Tine pe altul nu știm, numele Tău numim. Veniți toți credincioșii să ne închinăm Sfintei Învierii lui Hristos, că iată a venit prin Cruce bucurie la toată lumea, totdeauna binecuvântând pe Domnul, lăudând Învierea Lui, ca răstignire răbdând pentru noi, cu moartea pe moarte a călcat". „Luminează-te, luminează-te, noule Ierusalime, că Slava Domnului peste tine a răsărit. Saltă acum și te bucură Sioane; iară Tu Curată Născătoare de Dumnezeu, veselește-Te întru învierea Celui născut al Tău".

„O, Paștile cele mari și preasfințite, Hristoase! O, Înțelepciunea și Cuvântul lui Dumnezeu și Puterea. Dă-ne nouă să ne împărtășim cu Tine mai adevărat în ziua cea neînserată a Împărăției Tale".

După punerea tuturor părticelelor în Sf. Potir, pune buretele pe Sf. Antimis, așezând deasupra lui Sf. Potir, pe care îl acoperă cu procovățul

mic al său. Deasupra Sf. Disc așezat în dreapta Sfântului Potir tot pe Sf. Antimis, pune Sf. Aer, întocmit, peste el pune steluța și deasupra procovățul mic al Sf. Disc. În unele Sf. Biserici acestea se pun inversate... În urma acestei așezări a sf. vase și acoperămînte liturgice, sfințitul liturghisitor mulțumește Prea Sfântului Dumnezeu rugându-se în taină: „Mulțumim Ție, Stăpâne, iubitorule de oameni, dătătorul de bine al sufletelor noastre, că și în ziua de acuma ne-ai învrednicit cerești Tale și celor fără de moarte Taine..."

Când sunt mulți creștini de împărtășit, atunci se sfărâmă, și se pun în Sf. Potir, numai cele două părți din Sf. Agneț: „NI, KA" și cu acestea se împărtășesc credincioșii. Celelalte părticele se pun în Sf. Potir după împărtășirea credincioșilor, ca nu cumva din greșală să împărtășească pe credincioși cu sfintele părticele în locul P.S. Trup al Domnului.

25. **Ce se face în Sf. Biserică în timpul Împărtășirei sfințiților liturghisitori, a punerii sf. părticele în Sf. Potir și acoperirea lor?** În acest timp în unele Sf. Biserici se citește cazania zilei sau vre-un cuvânt instructiv pentru popor; iar în altele unde Preotul sau Diaconul ține predică, se cântă priceasna.

26. **Ce este priceasna?** Priceasna, chinonicul sau preacuratul, este o cântare care se cântă prelungit în timpul când se împărtășesc sfințiții liturghisitori și slujitori în Sf. Altar, pentru a ocupa atenția credincioșilor, din Sf. Biserică cu gânduri pioase. Numirea „priceasnă" e slavonă, și vine de la cuvântul slavon „Precistanie", adică cântare care o cântă corul în timpul când se pricestuiesc sfințiții slujitori ai Altarului Numirea „Chinonic" (greco-bizantin) sau preacuratul înseamnă tot priceasna cântată în timpul împărtășirei sfințiților liturghisitori cu Prea Curatul Trup și Sânge al Domnului. În cântarea chinonicului se cuprinde ideea care servește sărbătoarei de bază, sau cuvinte care stau în legătură cu actul Sf. Împărtășiri, încheindu-se cu aliluia. Astfel, la nașterea Domnului nostru Iisus Hristos, se cântă chinonicul: „Mântuire, a trimis Domnul poporului Său" ș.a.m.d. după rânduiala tipicului bisericesc.

27. **Arătarea Sf. Taine, credincioșilor din Sf. Biserică.** După împărtășirea sfințiților liturghisitori și slujitori, și aranjarea lor, Diaconul trage perdeaua și deschide sf. uși împărătești. Apoi închinându-se împreună cu Preotul, Prea Sfântului Dumnezeu, ia de la Preot Sfântul Potir și venind în sf. uși împărătești, îl arată adunării credincioșilor, zicând: *„Cu frica lui Dumnezeu, cu credință și cu dragoste să vă apropiați"*.

De nu este Diacon face Preotul aceasta.

28. **Ce însemnătate are sfeșnicul cu lumânarea aprinsă, pe care eclesiarhul îl ține înaintea Dumnezeeștilor Taine?** Lumina din sfeșnic închipuiește lumina Dumnezeirei, care se revarsă cu îmbelșugare asupra tuturor dreptcredincioșilor creștini". „Lumina lui Hristos luminează tuturor". Totodată această lumină reamintește fiecărui creștin, că, el trebuie să fie o lumină a lumii și să viețuiască ca un fiu al luminei, pentru a se putea împărtăși cu Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului Hristos și a rămâne cu El în veci.

După ce Iisus a înviat din Mormânt, S-a arătat întâi Mariei Magdalena, din care scosese șapte draci. Ea stătea la Mormânt, plângând afară. Atunci plecându-se în Mormânt, a văzut doi Îngeri îmbrăcați în veșminte albe, șezând unul către cap și altul către picioare, unde fusese Trupul lui Iisus. Aceia au zis ei: „Femeie, pentru ce plângi?" Iar ea răspunzând a zis: „Pentru că au luat pe Domnul și nu știu unde L-au pus". Pe când zicea acestea, s-a întors înapoi și a văzut pe Iisus stând, dar nu știa că este El. Zis-a ei Iisus: „Femeie, ce plângi? Pe cine cauți?". Ei părându-i-se că este grădinarul, i-a zis: „Doamne, de L-ai luat tu, spune-mi unde L-ai pus, și eu î-L voi lua". Zis-a ei Iisus: „Marie!". Ea întorcându-se, a zis: „Ravuni", adică: „Învățătorule!". Zis-a ei Iisus: „Nu te atinge de Mine, că încă nu M-am suit la Tatăl Meu; ci mergi la frații Mei și le spune lor: „Mă sui la Tatăl Meu și Tatăl vostru, la Dumnezeul Meu și Dumnezeul vostru!". După acea vedere, Maria Magdalena a venit și a vestit Apostolilor, că a văzut pe Domnul. Însă ei auzind că El este viu și a fost văzut de dânsa, n-au crezut (Ioan 20_{11-18}; Mc. 16_{9-11}).

29. **Ce însemnătate au aceste cuvinte?** Aceste cuvinte au o mare însemnătate. Printr-însele sfinții liturghisitori ai Sf. Altar, îndeamnă pe credincioși ca să se apropie a se împărtăși cu Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului Iisus Hristos, însă aceasta să o facă cu frica lui Dumnezeu, cu

credință și cu dragoste. Cei ce păsesc la această Dumnezeiască Împărtășire lipsiți de credință, cuviosie și dragoste sfântă, având în mintea lor ținerea în minte a răului și nedreptăților suferite de la aproapele său, nu se pot folosi, ci se păgubesc.

30. **Cum trebuie să se pregătească cei ce se împărtășesc?** Cei ce vor să se împărtășească cu Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului, trebuie mai întâi să părăsească orice păcat. Să se spovedească cu adevărat după rânduiala Sf. Biserici Ortodoxe, să-și împlinească canonul dat potrivit cu puterea sa, și să se hotărască a nu mai păcătui.

Toți cei ce se apropie la Sf. Împărtășire, trebuie a-și schimba viețuirea păcătoasă în viețuire cu adevărat creștinească, adică după voia Domnului. În scurte cuvinte, cei ce voiesc a se împărtăși cu Sfintele Sfinților, trebuie mai dinainte a părăsi orice viețuire păcătoasă, și a deveni oameni noi, luminați, curați, sfinți.

Sf. Ioan Gură de Aur privitor la situația sufletească a celor ce vin să se împărtășească, zice: „Sfintele Sfinților", predică fiecăruia: „Dacă cineva nu este sfânt, să nu se apropie..."

Sf. Ioan Damaschin zice: „Să păsim cu frică, cu cuget curat, cu credință neîndoielnică, și toate ni se vor da nouă dacă vom crede nimic îndoindu-ne. Să dăm cinstea Lui adică Corpului Domnului Hristos, cu toată curăția sufletească și trupească"(†)

(†) **Pregătirea cu credință și înnoirea vieții pentru Sfânta Împărtășire.** „Este bine și de mare folos a se împărtăși în fiecare zi, primind Sfântul Trup și Sânge al lui Hristos; fiindcă însuși Domnul Hristos lămurit spune: „Cel ce mănâncă Trupul meu și bea Sângele Meu are viață de veci"(h) Căci cine oare se mai îndoiește, că a fi deapururea părtaș al vieții nu înseamnă altceva decât a viețui în mai multe chipuri? Dealtfel noi ne împărtășim de patru ori pe săptămână: în ziua Domnului, Miercuri, Vineri și Sâmbătă; de asemeni și în alte zile dacă se face amintirea vreunui Sfânt. Iar cum că nu este oprit, ca cineva în timpul prigonirilor, lipsind Preotul sau slujitorul (Altarului) să ia Împărtășania chiar cu mâna sa, aceasta este de prisos să dovedim; căci obiceiul de multă vreme îndreptățește aceasta prin însăși starea lucrurilor. Fiindcă toți monahii, care viețuiesc prin pustietăți, unde nu se află Preot, păstrând Împărtășania în casă, înșiși pe sine se împărtășesc. Iar în Alexandria și Egipt chiar fiecare mirean botezat, de obicei ține la el Împărtășania, și singur se împărtășește când simte nevoia. Căci odată ce Preotul a săvârșit și a predat Sfânta Jertfă, cel ce o primește ca una întreagă și se împărtășește din ea zilnic, cu toată dreptatea trebuie să creadă că o primește și se împărtășește chiar de la el ce a predat-o. Căci și în Biserică Preotul dă părticică, și cel ce

(h) Ioan 6_{54};

Sf. Vasilie cel Mare zice așa celor ce se apropie la Sf. Împărtășanie: „Cu ce frică, cu ce statornicie, și cu ce atârnare a inimei trebuie să ne împărtășim noi cu Trupul și Sângele Domnului Hristos?"

---

o primește cu tot dreptul o ține în mână, și în acest chip chiar cu mâna sa o apropie de gură. De aceea deopotrivă putere are, fie că primește cineva de la Preot o singură părticică, fie că mai multe deodată" (scris. 89).

Cu ce frică cu ce statornicie și cu ce atârnare a inimei trebuie să ne împărtășim noi cu Trupul și Sângele lui Hristos? Frică ne învață Apostolul, zicând: „Cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, acela mănâncă și bea sieși osândă(i). Iar statornicia (neîndoirea) o naște credința — atâta față de cuvintele Domnului, Care a zis: „Aceasta este Trupul Meu, care se dă pentru voi, aceasta să o faceți în amintirea Mea (j), — cât și față de mărturia Sfântului Ioan, care, arătând mai întâi mărirea cuvântului, zugrăvește apoi și chipul întrupării, prin următoarele cuvinte: „Și cuvântul s-a întrupat și a locuit între noi și am văzut Slava Lui, Slavă ca a Unuia născut din Tatăl, plin de Har și de adevăr(l); — precum și față de cuvintele Apostolului, care a scris: „Care fiind chipul lui Dumnezeu, deoființimea Sa cu Dumnezeu n-a socotit-o un lucru răpit pe nedrept, dar totuși s-a micșorat pe Sine însuși, și a luat chip de rob, făcându-se asemenea oamenilor; și fiind după înfățișare ca omul, s-a smerit pe Sine făcându-se ascultător până la moarte, iar moartea I-a fost de Cruce(m). De aceea, când sufletul, crezând în aceste lămurite și nenumărate mărturii, va cunoaște înălțimea Slavei și se va mira de prisosința smereniei, și a ascultării, căci însuși Fiul, pentru viața noastră, ascultător a fost Tatălui până la moarte — atunci cred că atârnarea sufletului se va preface în dragoste către Dumnezeul și Tatăl, care n-a cruțat pe Fiul Său, ci L-a dat pentru noi toți"(n), și către Unul născut Fiu al Său, Care a rămas ascultător până la moarte pentru răscumpărarea și mântuirea noastră.

Și astfel se poate folosi de cuvântul Apostolului care pentru cei cu mintea nepătimașă pune cugetul cel bun ca și un dreptar întru acestea zicând: „Dragostea de Hristos ne absoarbe pe noi, cei ce socotim așa: dacă Unul a murit pentru toți; iată toți au murit. Hristos însă a murit pentru toți, ca, cei ce trăiesc să nu mai trăiască pentru sineși, ci pentru Cel ce a murit pentru ei și a înviat"(o). „O astfel de atârnare și așa hotărâre dator este să aibă fiecare om ce se împărtășește din pâine și din pahar"(†)

Pe cei ce s-au învrednicit de S. Împărtășanie îi privește răspunsul la următoarea întrebare: „Cum trebuie să fie sufletul care s-a învrednicit a lua parte la lucrul lui Dumnezeu?" „Așa (trebuie să fie) cum a fost acela, care grăiește: cine sunt eu, Doamne al meu, Doamne; și care este casa mea de m-ai iubit pe mine atâta?"(*) și care împlinește cele cele s-au scris: „Mulțumiți lui Dumnezeu, Care ne-a învrednicit să fim părtași la moștenirea Sfinților în Împărăția luminii și Care ne-a izbăvit din stăpânirea întunericului și ne-a adus în Împărăția Iubitului Său Fiu"(p).

De se va întâmpla cuiva ceva după deprindere sau din fire, se cade poate unuia ca acesta a se apropia de unirea Sfinților? Apostolul a arătat că, cei ce prin botez împreună

(i) 1 Cor 11_{29}; (j) Lc. 22_{19}; (l) Ioan 1_{14}; (m) Filip. 2_{6-8}; (n) Rom. 8_{32}; (o) 2 Corint, 5_{14-15}; (†) Prav. mică pg. 172; (*) 2 Împ. 7_{18};(p) Cols. 1_{12-13}; Prav. mică pg. 167;

În vremile primare ale creștinismului mulți din credincioșii Bisericii plini de evlavie, se împărtășeau în fiecare zi; iar alții luau Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului și acasă, ca să se împărtășească când nu se putea face Sf. Liturghie, ori ei erau împiedicați de prigonitorii lor, ori de alte întâmplări neprevăzute. Acestea le adeveresc istoricii vechi: Origen, Tertulian, Chiprian și așezămintele apostolice (x). Noi creștinii ortodocși, din aceste vremuri, — când focul dragostei Dumnezeești s-a răcit — suntem îndatorați a ne spovedi și împărtăși de 4 ori în an. Aceasta însă să se facă cu pregătire și luare aminte: „Apropiați-vă — zice Nicolae Cavasila — cei ce voiți să vă faceți părtași (P.S. Trupului și Sângelui Domnului Hristos) însă nu toți; ci numai cei ce sunteți sfinți, pentru că cele Sfinte se dau numai celor sfinți". Sfinți aici se numesc nu numai Sfinții desăvârșiți în sfințenie; ci și credincioșii cei ce se ostenesc în limitele puterilor și posibilităților lor către desăvârșirea sfințeniei.

31. **Ce fac credincioșii la arătarea Sfintelor Taine?** Credincioșii văzând în Sf. Taine, pe însuși Domnul nostru Iisus Hristos, I se închină cu adâncă pietate, și răspund la chemarea sfințitului slujitor, dimpreună cu corul cântăreților: **„Bine este cuvântat Cel ce vine întru numele Domnul, Dumnezeu este Domnul și S-a arătat nouă"**(y). Prin aceste cuvinte adunarea credincioșilor preamărește pe Mântuitorul Hristos Dumnezeu, Care li se arată în Dumnezeeștile Taine. La această laudă fiecare își reamintește, că Atotputernicul Dumnezeu va binecuvânta pe toți cei ce viețuiesc după voia Lui și se apropie de Sfintele Taine, anume pregătiți.

---

s-au îngropat cu Hristos (r) sunt mai presus de fire și deprindere, atunci când, precum în acest loc despre botezul în apă, după ce a zis cele de mai sus grăiește: știind că omul nostru cel vechiu este răstignit împreună cu El, ca să se desființeze trupul cel păcătos, ca să nu mai fim robi păcatului (s), cât și în alt loc poruncește: Faceți deci să moară ceea ce alcătuiește în voi omul cel pământesc: desfrânarea, necurăția, patima, pofta rea și lăcomia, care este o slujire de idoli, pentru care vine mânia lui Dumnezeu peste fiii neascultării (t) și încă un alt loc dă un dreptar, zicând: „Cei ce sunt ai lui Hristos, și-au răstignit trupul împreună cu patimile și cu poftele"(u). Dar eu am cercetat, că după Harul lui Hristos, și bărbații și femeile dobândesc aceasta prin credința tare în Domnul. Iar peste cel ce aflându-se în necurăție se apropie de Sfintele Taine și în Legea cea veche vedem cum vine judecata cea înfricoșată. Iar de se află aici Acela, care e mai mare decât Biserica"(v), adică mai înfricoșat, atunci să ne înțelepțească pe noi Apostolul, care zice: „Cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, acela mănâncă și bea sieși osândă"(z)(†)

(x) Vezi „Obiceiurile creștinilor". de Arhim. Eufrosin Poteca, edit. 1845, București; (y) Ps. $117_{25\text{-}24}/118_{27\text{-}26}$; (r) Rom. 6_4; (s) Rom. 6_6; (t) Cols. $3_{5\text{-}6}$; (u) Gal. 5_{24}; (v) Mat. 12_6; (z) 1 Cor. 11_{29}; Prav. mică pg. 309; (†) Din: „Vechile rânduieli ale vieții Monahale", edit. 1929, pg. 372-5;

32. **Împărtășirea credincioșilor.** În timpul chemării: *„Cu frica lui Dumnezeu cu credință și cu dragoste să vă apropiați"*, credincioșii care sunt pregătiți și și-au citit rânduiala Sf. Împărtășiri, se apropie de Sf. Altar pentru a se împărtăși cu Sf. Taine.

Petru dimpreună cu alți Sf. Apostoli s-au suit într-o corabie și au plecat pe mare să prindă pește. În acea noapte însă n-au putut prinde nimic. Dimineața Iisus li S-a arătat la țărm. Ucenicii nu L-au cunoscut. El i-a întrebat de au ceva mâncare acolo, apoi le-a zis: „Aruncați mreaja deadreapta parte a corăbiei și veți afla". Ei aruncând mreaja, au prins mult pește. Atunci ei au cunoscut că Domnul este, au venit cu corabia la țărm, și au mâncat împreună pâine și pește. În același timp Iisus a întărit din nou pe Petru în vrednicia de Apostol, din care căzuse prin întreita lepădare, prevestindu-i greutățile ce va întâmpina și mucenicia sa (Mt. $28_{16\text{-}17}$; Ioan $21_{1\text{-}22}$).

33. **Cum se apropie credincioșii la Sf. Împărtășanie?** Credincioșii se apropie la Sf. Împărtășanie, cu frica lui Dumnezeu, cu credință și cu dragoste, având în mâinile lor lumânări aprinse, ori ținându-și mâinile strânse la piept în semnul Sf. Cruci.

34. **Ce însemnătate au lumânările aprinse?** Lumânările aprinse pe care credincioșii ce vin pentru a se împărtăși, le țin în mână, însemnează că conștiința lor e curată ori curățită de orice pată a păcatului; iar viața lor e luminată adică viețuiesc nu după voia lor; ci după voia Domnului Hristos. *„Nu mai viețuiesc eu: ci Hristos viețuiește în mine"*(a)

(a) Gal. 2^{20}, comp. Mt. 5^{14}; Prov. S. 4^{18}; Efs. 5^{8}; Filip. 2^{15}; Apc. 2^{5};

Chipul acesta arată un Serafim îmbrăcat cu podoabă Preoțească împărtășind credincioșii, pregătiți, cu Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos. Acesta este un mister ca și altele multe, care nu se pot pătrunde cu ochii trupești; ci numai cu ochii sufletești, care nu-s orbiți de păcate grele ucigătoare. Mulți dintre Sfinți, au văzut pe Îngeri, împărtășind pe credincioșii

35. **Ce însemnătate au cei ce vin cu brațele încrucișate?** Credincioșii care vin cu brațele încrucișate pe piept, arată prin aceasta, că, ei fiind ai Domnului Hristos, își răstignesc trupul cu patimile și cu poftele (b).

36. **Cum arată Constituțiile Apostolice a se apropia fiii Bisericii la Sf. Împărtășanie?** Constituțiile Apostolice arată, că fiii și fiicele Sf. Biserici, trebuie să vină la Sf. Împărtășanie astfel: „Mai întâi să se împărtășească Arhiereul, apoi Preoții, Diaconii, Ipodiaconii, citeții, cântăreții și asceții. Dintre femei: Diaconițele, fecioarele (călugărițele) văduvele, copiii și apoi tot poporul"(c).

37. **Preotul împărtășește poporul.** Credincioșii din popor, pregătiți pentru Sf. Împărtășanie, se formează un rând din mijlocul Bisericii,

---

Bisericii, cu P.S. Trup și Sânge al Domnului Hristos. Preotul în timpul acesta al împărtășirii credincioșilor, închipuiește pe Serafimul Domnului, liguriță cleștele, P.S. Împărtășanie cărbunele aprins; iar credincioșii ce se împărtășesc pe Isaia Proorocul (Is. 6). „Preoții îmbrăcați cu podoaba Preoției arată că sunt slugi și ostași ai Marelui Arhiereul și Împărat veșnic Iisus Hristos. În acest timp preoții arăduc (închipuiesc, înfățișează, reprezintă) Serafimilor, că țin Dumnezeescul și simțitorul cărbune Hristos sus pe Sf. Jertfelnic. Și precum a luat odinioară Serafimul acela cărbune pe care l-a dat Isaiei; tot așa și ei cu sf. linguriță cereasca Pâine, Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos (î-L i-au de pe Sf. jertfelnic) și-L dau oamenilor. Diaconii în acest timp arăduc Îngerilor (Pravila mare gl. 59). „Tot ce îmi dă Mie Tatăl la Mine va veni și pe cel ce vine la Mine nu-l voi scoate afară... Eu sunt Pâinea care S-a pogorît din cer. De va mânca cineva din Pâinea aceasta va fi viu în veci. Și Pâinea pe care Eu o voi da Trupul Meu este, pe care Eu îl voi da pentru viața lumii... Amin, amin, grăiesc vouă; De nu veți mânca Trupul Fiului Omului și de nu veți bea Sângele Lui, nu veți avea viață întru voi. Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele meu, are viață veșnică și Eu îl voi învia pe el în ziua cea de apoi. Trupul Meu cu adevărat este mâncare și Sângele Meu adevărat este băutură. Cel ce mănâncă Trupul Meu și bea Sângele Meu, întru Mine petrece și Eu întru el. Precum M-a trimis pe Mine Tatăl cel viu și Eu viez prin Tatăl, și cel ce Mă mănâcă pe Mine, și acela va fi viu prin Mine... Cel ca va mânca Pâinea (Sf. Împărtășanie) acesta, va fi viu în veac" (Ioan $6^{37, 51-58}$).

Iubiților! Ca celor înțelepți grăiesc: Paharul binecuvântat, pe care binecuvântăm, au nu este Împărtășirea Sângelui lui Hristos? Pâinea care o frângem, au nu este Împărtășirea Trupului lui Hristos? Căci o Pâine, un Trup cei mulți suntem, că toți dintr-o Pâine (Iisus Hristos) ne împărtășim... Deci luați aminte... că nu puteți bea Paharul Domnului și paharul dracilor; nu puteți fi Mesei Domnului părtași și mesei dracilor... Drept aceea, oricare va mânca Pâinea aceasta sau va bea Paharul Domnului cu nevrednicie, vinovat va fi Trupului și Sângelui Domnului. Ci mai dinainte, fiecare om să se ispitească pe sine, și așa din Pâine să mănânce și din Pahar să bea. Că cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie (P.S. Trup și Sânge al Domnului), osândă luișî mănâncă și bea, nesocotind Trupul Domnului. Pentru aceasta între voi sunt neputincioși și bolnavi și dorm mulți. Că de ne-am fi judecat pe noi singuri, nu ne-am fi osândit. Iar judecându-ne de la Domnul ne certăm, ca nu cu lumea să ne osândim..." (1 Cor. $10^{15-17, 21}$; 11^{27-32}).

(b) Gal. 5^{24}; 2^{20}; Rom. 6^{6}; 13^{14}; 1 Petru 2^{11}; Lc. 14^{26-27}; (c) Const. Apost. cart. VIII 13;

prelungindu-se pe după iconosctasul mic, ușa laterală de miază-zi și pe solea până la ușile împărătești. În rândul acesta intră întâi partea bărbătească de la cei mai bătrâni până la copiii de 7 ani. Apoi urmează partea femeească de la cele mai bătrâne până la pruncii purtați în brațe.

Astfel fiind aranjați, Preotul stând în ușile împărătești cu Sf. Potir în mână, zice rar — credincioșii care se împărtășesc zic după el — aceste rugăciuni: „Cred Doamne și mărturisesc..."; „Al Cinei Tale cei de Taină..."; și „Nu spre judecată, nici spre osândă..."(d).

După terminarea acestor rugăciuni, Preotul luând cu sf. linguriță din Sf. Potir o mică părticică din Prea Sfântul trup al Domnului și puțin din Prea Sfântul Sânge al Domnului, împărtășește astfel pe fiecare credincios în parte, zicând: „Se împărtășește robul sau roaba lui Dumnezeu (cutare), cu Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului Dumnezeului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor sale și spre viața de veci. Amin". După Sf. Împărtășire și ștergerea gurii, credincioșii sărută Sf. Potir. În acest timp Preotul zice: „Iată s-a atins de buzele tale și va șterge fărădelegile tale și de păcatele tale te va curăți...". După aceasta se dă celor împărtășiți puțin vin și anaforă. Privitor la împartășirea credincioșilor cu P.S. Taine, Sf. Simion Tesaloniceanul zice așa: „... Trebuie a ști că la cuminecarea Înfricoșatelor Taine, Preotul să nu ia din miride (părticelele Născătoarei, a cetelor sau din celelalte); ci din Trupul Stăpânului să cuminece pe cei ce vin spre dânsul, căci măcar că toate s-au făcut una prin unirea Prea Sfântului Sânge, și de se va cumineca cineva cu miride se împărtășește Sângelui celui Stăpânesc, dar de vreme ce trebuie din trupul și din Sângele lui Hristos să se cuminece tot credinciosul, Preotul luând cu linguriță Sângele și Trupul Stăpânului, cuminecă pe cel ce vine la dânsul. În adevăr, toate miridele puindu-se în Potir s-au împreunat Trupului și Sângelui lui Hristos, mai bine este însă după cum socotesc a păzi și a lua cu linguriță din Dumnezeescul Trup..."(e).

După Sf. Împărtășire toți cei împărtășiți se adună la un loc unde li se citesc moliftele de mulțumire sau așteaptă până la urmă, ascultând când se citesc pentru Preot.

Arătări Dumnezeești. Sfântul Arhiereu Nifon, a văzut în timpul sfințirii Darurilor și a săvârșirii Înfricoșatei Taine, că s-a apropiat unul din Îngeri, care era mai luminat, și luând un cuțit a înjunghiat Pruncul. Apoi același Înger mai luminat, a luat Sângele ce curgea din Corpul Pruncului și l-a turnat în pahar; iar pe Prunc L-au pus iarăși pe Discos. După aceasta,

(d) Vezi pg. 529-530 din această carte; (e) S.Tes. c. 94;

Îngerul a stătut iarăși întru a sa rânduială, în mulțimea Îngerilor ce stau de față, cu multă cucernicie. După ce s-au făcut acestea, s-a început împărtășirea cu Dumnezeeștile Taine. Atunci a văzut Sfântul, că a unora din cei ce se împărtășeau le erau fețele luminate ca soarele; iar ale altora întunecate și înegrite ca ale unor arapi. În acel timp Îngerii care stau înainte, luau seama, care și cum se apropie de Dumnezeeasca Împărtășanie... Îngerii pe credincioșii care se împărtășeau cu vrednicie, îi încununau iar de către cei ce se împărtășeau cu nevrednicie, se întorceau și se mâhneau...(f).

Dumnezeu a arătat unui frate în locul Pâinei și al Vinului Corpul viu al Domnului Hristos. Un frate se lupta cu aceleași gânduri pentru Sf. Taine, ca și starețul simplu de la pg. 459-460, îndoindu-se și necrezând. Luându-l ceilalți frați la slujbă, el povestea că a văzut unele ca acestea, fiindcă frații cei ce îl luaseră pe el, se rugau cu deadinsul, ca să i se arate lui de la Dumnezeu adevărul lucrurilor, ca să lepede gândurile necredinței. Deci, după ce s-a sfârșit slujba, le-a povestit lor fratele zicând: După ce s-a citit apostolul, îndată ce s-a suit Diaconul să citească Sfânta Evanghelie, am văzut acoperământul Bisericii deschis și cerul văzându-se, iar pe Diacon, înconjurat de foc despre toate părțile. Apoi după ce s-au adus Darurile și s-au pus înainte, am văzut cerurile deschizându-și și peste Dumnezeeștile Daruri foc pogorându-se și după foc mulțime de Îngeri, și în mijlocul lor un Prunc și alte două fețe a căror frumusețe nu este cu putință a o spune, căci era strălucirea lor ca fulgerul. Și Îngerii aceia stau împrejurul Mesei, iar Pruncul ședea pe Masă. Și după ce s-au apropiat Preoții să frângă pâinile punerii înainte, am văzut pe cele două minunate fețe, că s-au apropiat și au ținut mâinile și picioarele Pruncului și cu cuțitul, pe care îl țineau, au junghiat pe Prunc și Sângele Lui l-au turnat în pahar, apoi au tăiat bucățele Trupul Lui și l-au pus pe pâini. Și îndată s-au făcut pâinile trup. Și când s-au apropiat frații să se împărtășească, mi s-a dat mie trup curat și neputând să mă împărtășesc cu el, plângeam. Și am auzit glas grăindu-mi în urechile mele. Omule, pentru ce nu te împărtășești? Nu este aceasta ceea ce ai cerut? Și eu am zis: Milostiv fii mie, Doamne, nu pot să mănânc Trup. Și iarăși glasul a zis: Cunoaște, dar, că de putea omul să se împărtășească cu trup, trup s-ar fi aflat, precum și tu ai aflat, dar nu poate să mănânce trup și pentru aceasta Domnul Dumnezeu a rânduit pâini ale punerii înainte. Deci, de ai crezut, împărtășește-te și tu. Iar eu am zis: Cred, Doamne. Și acestea zicând, eu, s-a făcut îndată Trupul pe care îl aveam în mâna mea, Pâine. Și mulțumind lui Dumnezeu, m-am împărtășit.

(f) V. Sf. 23 a XII-a o.c. pg. 1192-3;

Iar după·ce s-a sfârșit Sfânta Slujbă cea de taină, am văzut asemenea acoperământul Bisericii deschis și pe Dumnezeeștile și cerești puteri iarăși la ceruri înălțându-se. Acestea auzindu-le frații de la fratele cel ce le povestea, și umilindu-se pentru atâta dar al lui Hristos, s-au dus mulțumindu-I și slăvindu-L pe El(†).

Fecioară evlavioasă împărtășită de însuși Domnul nostru Iisus Hristos. O fecioară evlavioasă și foarte îmbunătățită, avea obicei să se împărtășească în toate sărbătorile anului și într-una din zile n-a voit s-o împărtășească Preotul, zicând acestea: nu este cuviincios lucru ca femeile să se împărtășească așa de des. Așadar să aibe răbdare până la a parta sărbătoare. Iar evlavioasa fecioară a primit, dintr-aceasta, mare durere și scârbă nepovestită în inima sa. Și după Sfânta Liturghie plecând toți din Sf. Biserică, ea a rămas și s-a rugat cu multă evlavie, plângând, că s-a lipsit în ziua aceasta de un asemenea Dar și dăruire. Așa rugându-se, vede pe Unul îmbrăcat în podoabă Arhierească, care avea împrejurul Său mulți Preoți și Diaconi cu podoabe foarte frumoase. Iar Arhiereul văzând pe fecioară lăcrimând, a întrebat-o de pricina întristării și i-a spus Lui pricina, Carele intrând în Sf. Altar au deschis Sf. Artofor unde erau trei Sfinte Pâini, și luând una, a împărtășit-o, zicând: *„Primește Trupul Meu spre arvuna vieții veșnice"*. Acestea zicând S-a înălțat la cer împreună cu toate puterile cele arătate. Iar ea a rămas în Sf. Biserică întru mare veselie și bucurie, și viind Preotul i-a povestit tot adevărul, care îndată deschizând Sf. Artofor și văzând că nu erau decât două Sf. Pâini, a crezut minunea și n-a mai îndrăznit a o opri de la Sf. Împărtășire, ci o împărtășea de câte ori cerea(††).

O credincioasă împărtășindu-se și punând Prea Sfințitul Trup într-un stup cu albine, puținele albine au construit în stup o Biserică de ceară. O femeie văzând că albinele ei nu procopseau, și nu știu cine o învățase, că mergând ea să se împărtășească, a luat Sfânta Împărtășanie, și Sfântul Sânge adică l-a băut iar Dumnezeescul Trup l-a ținut în gură, și întorcându-se acasă, l-a pus într-un stup, care avea puține albine. Iar după câteva zile ducându-se să vadă dacă s-au înmulțit, ce vede, Prea Slăvite Doamne! ascultați: Înăuntrul acestui stup, făcuse prea înțeleptele albine o Biserică de ceară așa de minunată, și cu un meșteșug așa de frumos și măiestru, încât era o privire de multă mirare. De care lucru înștiințându-se Arhiereul, a venit împreună cu tot clerul său, și deschizând stupul, au văzut

(†) Din „Pateric", o.c. pg. 53-4; (††) Mânt. păcătoșilor pg. 410-411;

acea Bisericuță, în mijlocul căreia era o măsuță și deasupra ei un potiraș, în care era Sfântul Trup, așa de delicat lucrate, încât nu-și putea închipui firea omenească. Deci, închinându-se Arhiereul, împreună cu tot clerul, stăpânescului Trup, și aprinzând tămâieri și făclii, l-au adus împreună cu acea prea slăvită Bisericuță, în Sfânta Episcopie, așezându-l pe Sfânta Masă în Altarul Catedralei. Pentru care minune mulți elini au crezut în Hristos, înspăimântându-se de o asemenea prea frumoasă desăvârșit arhitectură a unor ființe atât de mici și necuvântătoare. Că era acea Bisericuță, sau mai bine ai zice Chivotel, curat, cu o așa de minunată iscusință, cu niște ferestre așa de minunate, și niște stâlpișori și țesături atât de delicate, încât n-ar fi fost cu putință a-l face cei mai vestiți arhitecți din lume(†).

Soția împăratului păgân Maximilian în timpul pregătirii pentru Sf. Împărtășire sta aproape numai de Dumnezeu. Soția împăratului Maximilian — Maria — întrebuința totdeauna două zile pentru a se pregăti pentru Sf. Cuminecare. În acele două zile, în care medita numai la cele cerești, nu se lăsa conturbată prin nimic, ci se retrăgea în odaia ei, rugându-se. Odată fiul ei iubit, călătorit de mult prin țări străine, se reîntoarse chiar în timpul când mama sa se retrăgea pentru cuminecare, și plin de dor voia să intre la dânsa spre a saluta. Servitoarea îl opri, anunță apoi pe împărtăteasă, care răspunse: Abia poimâine pot să-mi strâng în brațe pe iubitul meu fiu, căci ziua de azi e hotărâtă pentru a mă curăți pentru un păcat făcut, iară cea de mâine pentru a primi Sfânta Cuminecătură. Aceste două zile trebuie să le jertfesc Dumnezeului meu, și nu pot fi scurtate nici pentru iubirea cea mare ce o păstrez fiului meu(††).

Salvați din morți năprasnice prin Sf. Împărtășire

Un copil de evreu împărtășit, a fost salvat din cuptorul înfocat. În anul 552, împreună cu mai mulți copii creștini intră în Catedrala din Constantinopole și un fiu de evreu, care se adăpostise sub Icoana Sfintei Fecioare, pe care o privise cu deosebită însuflețire. Copilul de evreu intrase de mai multe ori în Catedrală, și odată văzând, prietenii lui se cumunecă, se apropie și dânsul de Sfântul Potir și primi Sfânta Împărtășanie. Părinții săi auziră despre aceasta. Mamă-sa, ca, copilul ei să nu devină creștin îl opri de a mai părăsi curtea, tatăl său însă începu să-l urască. Ura merse atât de departe, încât odată, când copilul privea în cuptor focul ce

(†) Mânt. păcăt. pg. 418-419; (††) Dr. Ep. Gr. Comșa 1000 pilde pg. 89;

ardea, tatăl îl apucă și îl vârî în foc. După vreo 2 ore mama sa căutându-l, începu să-l strige pe nume. Cât de mare nu i-a fost consternarea când îl auzi pe copil că îi răspunde din cuptorul arzând. Îl scoase afară, și la întrebările ei pline de mirare, cum de nu a ars, răspunse, că Sfânta Fecioară cea de pe Icoana din catedrala creștină i-a adus apă ca să stingă focul din jurul său.

Astfel Sfânta Cuminecătură primită de evreu, îl feri pe acesta de pieire(†).

Sf. Împărtășanie e un medicament „Mitridat" contra morții păcatului. Regele Mitriade din Pont, din frica de înveninare, lua zilnic un medicament, care-l făcea imun față de încercările dușmanilor, și-i întări atât de mult trupul, încât odată încercând să se sinucidă prin venin, nu i-a succes. Și astăzi se cunoaște un astfel de medicament care poartă numele „Mitridat".

În asemenea mod întărește Sfânta Cuminecătură sufletele credincioșilor, întărindu-i față de toate tentațiunile diavolului(††).

Dumnezeu în iubirea Sa nemărginită pentru mântuirea lumii a dat fiecărui creștin câte un Sf. Înger păzitor, care să-l apere de răutatea, cursele, lovirile și vicleșugul diavolilor: Fraților creștini, ascultați pe Îngerii voștri păzitori, și nu vă împotriviți gândurile bune pe care ei vi le pun în minte adeseori. „Să nu defăimați pe nici unul din acești (preoți ori creștini) mai mici ai Mei, că Îngerii lor în ceruri, pururea văd Fața Tatălui Meu, Carele este în ceruri" (Mt. 18^{10}; Est 1^{14}; Zah. 3-6; Lc. 1^{19}; 9^{56}; 19^{10}; Ioan 3^{17}; 12^{47}).

Copil condamnat la moarte de știința medicală, a fost salvat prin Sf. Împărtășire. Odată am fost chemat, în ziua lăsatului de sec, la un copil bolnav, condamnat la moarte de medicul său.

Biata lui mamă nu mai avea nici o nădejde. Dădui acestui copilaș ultimele îngrijiri creștine, îl mărturisi, îl împărtășii. Copilul ținea mânuțele strânse la piept în timpul acestei triste și pioase slujbe. Și când, apoi, îl întreb, dacă-i mulțumit, își adună toate forțele pentru a-mi răspunde râzând: *„Da moș Părinte, foarte mulțumit!"* L-am părăsit nădăjduind să-l mai văd. A doua zi medicul a fost surprins găsindu-l încă viu. Dar

(†) Dr. Ep. Gr. Comșa 1000 pilde pg. 88-9 c. 202; (††) Ibid. pg. 89 c. 204;

surprinderea sa se mări mai mult când îl examină de aproape. Nu mai avea călduri. Semnele morții dispăruseră. Nu știa ce să creadă.

Peste trei zile micul înviat se juca cu fratele său.

Îngrijirea religioasă nu-l omorâse!

Să n-aveți, deci frică de Preot. Când sunteți bolnavi greu trimite-ți să-l cheme mai întâi pe el. Cereți-i lui mângâierile credinței. Fiți gata pentru orice eveniment și puneți-vă în pace cu Dumnezeu. Dacă ai pașaportul în regulă nimeni nu te obligă să pleci(†).

Copilul Teodor a văzut în vedenie un Prunc strălucit care îl hrănea dintr-un fagure de miere și i-a dat un toiag. Copilul Teodor era ocărât de ceilalți copii ce erau de o vârstă cu el. După o vreme i-a venit un gând, ca să ceară de la Dumnezeu înțelegere; deci, adeseori alerga la Biserică și se ruga. Odată povățuindu-se de Dumnezeeasca insuflare, a intrat într-o zi de Duminică în Biserică și înainte de a se începe Sf. Liturghie, s-a ascuns în Sf. Altar sub Sfântul Prestol, nevăzându-l nimeni. Deci venind Arhiereul, a început a săvârși Sf. Liturghie. Într-acea vreme copilul Teodor adormise sub Sfânta Masă, și a stat acolo până la sfârșitul Liturghiei. Într-acel somn i s-a făcut o vedenie ca aceasta: El vedea pe un Prunc, cam de o vârstă cu el, strălucind ca soarele și acela îl hrănea pe el cu fagur de miere. Tot acel copil i-a dat în mâini un toiag păstoresc și l-a binecuvântat. După vedenia aceia, Teodor deșteptându-se din somn, a ieșit de sub Prestol. Arhiereul și cei ce erau cu dânsul în Altar, văzându-l s-au mirat și-l întrebau pentru care pricină a fost acolo? El le-a spus cele despre sine și ce fel de vedenie a văzut. Arhiereul înfricoșându-se îndată a numărat pe Teodor împreună cu clerul său, făcându-l citeț. De atunci, Teodor s-a făcut cărturar și isteț la minte, covârșind cu înțelegerea nu numai pe cei de o vârstă cu el; ci și pe cei bătrâni(††).

Maica Domnului a fost văzută în Mănăstirea Sf. Sava împărtășind pe ostenitori; iar pe leneși respingându-i. În vremea Sfântului Sava erau în lavra lui mulți călugări îmbunătățiți de slujba Domnului. S-a dus și un boier de neam bun și bogat ca să se facă călugăr, pe care l-a primit cu bucurie Sfântul, și fiindcă nu era învățat cu osteneala, îl chivernisea și nu-l lăsa să se ducă cu alții la lucrările cele grele ale pământului, căci lucrau până la al noulea ceas și atuncea veneau și citeau de obște slujba și după vecernie mâncau, o dată în zi, după rânduiala vieții de obște. Aceasta fiindcă nu putea să o facă acel nou începător, i-a poruncit să se

(†) Dr. Ep. Gr. Comșa 1000 pilde pg. 167 c. 403; (††) V.Sf. 9 a VII-a o.c. pg. 457-9;

nevoiască în Mănăstire după putere și să postească până vin toți frații ca să mănânce împreună după rânduială. Iar acela nici măcar porunca aceasta n-a păzit-o, ci mânca în chilia sa, pentru că îi aduceau rudeniile lui feluri de bucate. Sfântul o știa aceasta, ci pentru că era nou începător nu-l ocăra ca să nu se îngreuneze, numai ruga pe Dumnezeu ca să-l îndrepteze. Deci a venit praznicul Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu, cel din ziua de 15 August, și dimineața cea dinaintea prăznuirii, când se duceau frații la ascultare să lucreze, le-a zis Sfântul ca să vie la ceasul al noulea să cânte vecernia, și noului aceluia începător i-a zis să se ducă la Biserică la ceasul vecerniei să cânte, când toți frații se adunau și pe urmă să-i spuie ce va vedea și va auzi. Așadar a și făcut. După ce au venit Părinții a văzut noul începător o vedenie minunată, nu dormind, ci deștept, adică o femeie prea frumoasă, în mijlocul a doi Îngeri, strălucind mai mult decât razele Soarelui. Și un Înger ținea un potir plin de pâine cerească, altul o mahramă subțire, iar Femeia cea frumoasă, care era Stăpâna noastră, ținea o linguriță de aur, și se ducea la câte un frate și îi ștergea Îngerul fața lui cu mahrama, apoi se închina Prea Sfintei și el lua lingurița și-i da Pâinea cea cerească. Acestea văzându-le noul începător, se minuna, apropiindu-se ca să se învrednicească și el de un dar ca acesta, dar nu și-a dobândit dorința. Căci nici Îngerul nu l-a șters, nici Prea Sfânta nu l-a împărtășit ci i-a zis lui: Mâncarea aceasta este Trupul Fiului Meu, și Îl iau câți postesc până seara în ceasul acesta și se curățesc; iar tu nu postești, și cum te vei împărtăși cu Pâinea aceasta?" Iar acela i-a zis: să mă șteargă măcar Îngerul cu mahrama acea sfințită, iar El i-a răspuns: „Dacă voiești ca să te șteargă cu aceasta, să te ostenești și tu ca ceilalți, că aceia sunt asudați de osteneală pentru aceasta se șterg, ci pe tine de care sudoare să te șteargă Îngerul?" Acestea auzind s-a îngrozit, și alergând către Egumenul, a zis: ați văzut oare vedenia, pe care am văzut-o eu nevrednicul? Iar Sfântul i-a răspuns: aceea care ai văzut-o a fost spre îndreptarea ta. Ci frații încredințați sunt că Prea Sfânta îi sfințește, ca să fie vrednici în tot Praznicul să se împărtășească cu Dumnezeeștile Taine. De atuncea dar înainte se ostenea și el mai mult, și mânca mai puțin, și așa sfârșindu-se întru fericita ascultare s-a învrednicit de fericirea cea cerească(†).

(†) Minunea 25 a Maicii Domnului;

„Prietene cum ai îndrăznit a veni aicea neavând haină de nuntă?“

„Cel ce mănâncă și bea cu nevrednicie, Trupul și Sângele Domnului, osândă luișI mănâncă și bea. Pentru aceasta între voi mulți sunt neputincioși și bolnavi, și dorm mulți. Că de ne-am fi judecat pe noi singuri, nu ne-am fi osândit. Iar judecându-ne de la Domnul, ne certăm ca nu cu lumea să ne osândim“ (1 Cor. 11_{27-32}).

Frați creștini! Prin aceste cuvinte atât Mântuitorul în Sf. Evanghelii cât și Sf. Apostol Pavel în epistola sa, arată destul de clar că cei ce se împărtășesc cu Trupul și Sângele Domnului fără a se curăți sufletește, cad în osândă grea. Oricare creștin — zice Sf. Ap. — se împărtășește cu Trupul și Sângele Domnului cu nevrednicie, acela spre a sa osândă se împărtășește cu acestea, nu pentru firea Tainelor, pentru că acestea de la sine sunt înviosătoare și pricinuitoare de viață și de mântuire; ci pentru nevrednicia aceluia, ce se împărtășește cu ele; pentru că și soarele, celor ce au ochii lor sănătoși este luminos și dulce, iar celor ce își au ochii stricați și bolnavi, li se face vătămător și păgubitor. „Nedeslușind Trupul Domnului“.

Adică pentru aceasta creștinul cel ce cu nevrednicie se împărtășește spre osânda sa se împărtășește, pentru că nu cercetează nici înțelege mărimea Tainei, căci de am cerceta și de am socoti bine, cine este Acela, Carele se află înaintea noastră pe Sf. Masă, și cine este Acela cu Carele ne împărtășim, că adică este însuși Iisus Fiul lui Dumnezeu tăinuit de față sub felul Sfințitei Pâini, cu Dumnezeirea și umilirea Sa, negreșit nu am avea trebuință de altă învățătură; ci însăși socotința aceasta ne-ar face să ne temem și să ne trezim și să fim cu luare aminte când ne împărtășim.

„Pentru aceasta între voi mulți sunt neputincioși și bolnavi și dorm îndestui“.

Din relele acelea, zice, și primejdiile ce urmează vouă, creștinilor, luați dovezile acestora care vă zic: căci din acestea urmează la voi neștiute și năpraznice și mai înainte de firească vreme a morții și boale de ani îndelungați dintre voi mulți se împărtășesc cu nevrednicie. Dar ar zice cineva: Apoi ce? Cei ce nu se împărtășesc nici se îmbolnăvesc nici nu mor mai înainte de vreme, ci ajung la adânci bătrânețe, aceștia zice, nu păcătuiesc cei ce se îmbolnăvesc și mor mai înainte de vreme? La aceasta răspundem, că așa, păcătuiesc și aceștia; dar apoi căci nu se pedepsesc aceștia aicea nici se îmbolnăvesc, nici mor mai înainte de vreme, că unii ca aceștia care păcătuiesc și nu se pedepsesc aicea, aceștia în cealaltă viață mai rău se vor

pedepsi, noi însă de vom voi să nu păcătuim, nici aicea nu ne vom pedepsi nici acolo(†), pentru aceasta și după urmare zice: Că de ne-am judeca pe noi înșine nu ne-am osândi.

Nu a zis: De ne-am pedepsi noi pe noi înșine, ci numai: „De ne-am judeca". Adică de am cunoaște păcatele noastre și de ne-am prihăni pe noi înșine cu ocara de sine și cu pocăința, nici aicea ne-am osândi de Dumnezeu, nici acolo, ci am scăpa și de cele vremelnice munci de aicea și de cele veșnice de acolo. Căci precum zice Dumnezeescul Hrisostom: „Cel ce se osândește pe sineși, îndoit îmblânzește pe Dumnezeu și cu aceasta că și-a cunoscut păcatul, și că mai lenevos se face despre a-l mai urma (păcatul adică)(*). Judecându-se însă de Domnul ne pedepsim, ca nu împreună cu lumea să ne osândim.

Deși noi creștinii, zice, nu facem, acest ușor și lesnicios lucru, adică a ne cerceta conștiința noastră și a ne pârî pe noi înșine înaintea lui Dumnezeu și a ne prihăni ca niște păcătoși și călcători de Dumnezeeștile porunci, cu toate acestea iarăși, Dumnezeu nu ne ceartă cu nemilostivire și cu urgie, ci ne pedepsește aicea pentru ca să ne miluiască acolo.

Că ne pedepsim, zice, aicea de Dumnezeu adică ne înțelepțim, ca de către un tată, și nu ne muncim, ca nu împreună cu lumea să ne osândim, adică ca nu acolo să ne muncim, împreună cu necredincioșii și păgânii,

---

(†) Însemnăm însă aicea ceia ce zice Marele Vasilie, cum că mare primejdie este a întrebuința cineva la fiecare neputință și boală ce pătimește oarecare doftorii: fiindcă toate neputințele și boalele nu se fac din fire nici din dieta cea rea și fără rânduială a omului, la care neputință trebuiește și ajută doftorescul meșteșug; ci sunt neputințe și boale care urmează nouă din pedeapsa și bătaia Domnului, pentru ca să ne întoarcem dela păcatul ce-l facem și să ne pocăim.

Așa de certarea Domnului se pedepsesc și de îmbolnăvesc cei ce se împărtășesc de Dumnezeeștile Taine cu nevrednicie, pentru păcatele ce fac și mulți dintre cei credincioși și mor, precum zice aicea Apostolul: Pentru aceasta câți pătimesc de acest fel de boale nu din fire și din rea dietă, ci din pedeapsa și certarea Domnului, pentru păcatele lor. Aceștia, zice același Dumnezeesc Vasilie, nu se cuvine a chema doftori, ca să-i ajute, ci să se liniștească și sufere cu mulțumire boala, mărturisind că pentru păcatele lor bolesc și să se îndrepteze și roduri vrednice de pocăință să facă. Deci unii ca aceștia liniștindu-se și lepădându-se de doftoricești le iscusințe, trebuie a răbda cele ce au venit asupră-le, când vom cunoaște metehnele noastre după cele ce a zis: „urgia Domnului o voi suferi"(**). Și arată îndreptarea prin a face roduri vrednice de pocăință și a-și aduce aminte de Domnul, Care a zis: „Iată sănătos te-ai făcut acum, de acum să nu mai grăiești, ca să nu-ți fie ție ceva mai rău".

(*) Vor. a XXVII-a la aceiași pricină; (**) Miheea 7,

pentru că creștinii iubiți fiind lui Dumnezeu, aicea cei mai mulți iau pedeapsă pentru păcatele lor, de nu vor face oarecare mari păcate și nevindecate(†).

Ca adeverire celor arătate din tâlcuirile Fer. Teofilact și ale Sf. Vasilie, dăm aici mai jos — spre învățătura celor ce se împărtășesc cu nevrednicie — pedepsirea unei creștine care s-a împărtășit fără a-și fi curățit sufletul de păcate grele prin pocăință adevărată și împlinirea canonului.

O cucoană din București după împărtășirea cu Sfintele Taine, a fost descoperită ca ucigașă a soțului său. La Mănăstirea Pasărea, nu cu mulți ani înainte de război, s-a petrecut această adeverire pe care o istorisesc mai jos. O cucoană din „înalta societate" de la București s-a dus să se împărtășească la Mănăstire. În clipa când buzele ei s-au apropiat de Sf. Potir și Preotul i-a îmbiat Trupul și Sângele Mântuitorului, o scânteie s-a aprins la gura ei și a zburat în sus, stingându-se cu zgomot, pe Crucea Catapetesmei. Maica văzătoare, adică aceia care are vedere duhovnicească — a observat semnul acesta că Mântuitorul a refuzat să se sălășluiască în inima acelei femei și chemând-o, în taină, a întrebat-o ce păcat mare a săvârșit de n-a primit-o Domnul în Sfânta Comuniune? Femeia a tăgăduit cu încăpățânare. Atunci maica s-a rugat Domnului să-i descopere acest păcat, căci fără îndoială semnul era categoric. Și s-a rugat un an, doi, trei, patru în care timp cucoana de la București venea mereu pe la Mănăstire. Și iată cum Domnul a răspuns la această rugăciune de adeverire.

Într-o zi niște gropari de la cimitirul Belu săpând o groapă, nimeriră puțin mai alături spre groapa vecină. O hârcă, neliniștită parcă, își făcu vânt din groapa de alături. Pe gropari îi turbură nu atât craniul acesta, cu care ei sunt așa de obișnuiți, cât zgomotul ciudat pe care îl făcea în cădere. Curioși, examinară țeasta cu pricina și ce credeți că le fu dat să vadă? Un piron lung înfipt în ea, ca o limbă de clopot! Își dădură seama că ființa ce odihnea acolo fusese ucisă. Luându-se cazul în cercetare de autorități, adevărul ieși la iveală numaidecât. Cel ucis era soțul cucoanei de care am vorbit. Iar ucigașa era cucoana. Îi bătuse un cui în cap în timpul somnului. Floarea pironului nu a lăsat să se verse în afară sânge așa că avusese loc o curgere de sânge în creier.

Iisus nu primise în Sfânta Sa Jertfă pe aceia care voia, prin aceasta, să înșele ochii lumii că-i credincioasă, că-i împăcată cu Dumnezeu și cu sine, și că n-are a-și face vreo imputare(††).

(†) Tâlc. Feric. Teofilact la Epist. 1 Cor. 11_{27-32}; (††) I. Gr. Oprișan „Iisus pe drumurile țării", pg. 22-23;

† † †

Așa-i iubiți cititori și ascultători, că v-ați îngrozit de criminala faptă a cucoanei aceștia și de pedeapsa ei? Cine este acela care i-ar conveni să fie în situația acestei cucoane ucigașe, căzută în pedeapsa legilor omenești și Dumnezeești? Dar ia să ne socotim bine, oare nu cumva este careva și printre noi, care este vinovat ca și cucoana aceasta ucigașă? Într-o gazetă am citit despre un doctor care în anumite timpuri de nebunie criminală, împungea cu un instrument în capul victimelor sale. Prin această operație drăcească, distrugerea bieților oameni, căzuți în ghiarele lui, chiar ce aveau mai bun: mintea. Cei operați astfel satanicește, de fiorosul criminal cu mască de doctor, rămâneau întunecați, lipsiți complectamente de rațiune, de orice simț omenesc. Deveneau un fel de animale, ba încă și mai rău. Acum când scriu acestea, mă gândesc la unii creștini ucigași, care prin vociferări sălbatice, terorizări și felurite tertipuri drăcești, au bătut cuie (dureri cumplite, ucigătoare) în nervii, în creierul victimelor ce le-au căzut în mână. Unele victime din acestea, au fost băgate în mormânt, înainte de vreme, ca și boierul ucigașii cucoane. Sufletele acestor victime, cer răsplătire asupra ucigașilor lor, ca și sângele lui Abel asupra crudului fraticid Cain și ca sângele Martirilor asupra tiranilor stăpânitorii păgâni(a). Alte victime care și-au pierdut mintea, unii zac în spitalele de nebuni; iar alții trăiesc din mila creștinilor conștienți. Mulți din ucigașii aceștia se fălesc cu această vitejie drăcească! Dar vai lor! Cumplită pedeapsă îi așteaptă, ca și pe Cain, pe stăpânitorii păgâni ai creștinilor, pe Iulian Paravatul și pe alți ucigași bruți ori sistematici. Te îngrozești, azi când auzi, părinți uciși fără de nici o milă de fiii lor, femei otrăvindu-și bărbații, sau pe cineva pe care-l urăsc, ca și cum ai adăpa un drumeț cu un pahar de apă rece, mame avortând sau ucigându-și pruncii ca și cum ai ucide un pui de găină, oamenii turbați de mânie înjunghiind pe aproapele lor ca și cum ai înjunghia un purcel. Acestea se fac pentru că creștinii noștri petrec foarte mult în cârciumi (cele mai multe jidovești) și foarte puțin în Sf. Biserică și în școli.

Ucenicul neascultător deși a luat cununa muceniciei, la: „Câți sunteți chemați ieșiți...", moaștele lui ieșeau afară din Biserică; iar după deslegarea starețului stăteau în Biserică. Vezi despre acesta în Viețile Sf. 15 a X-a pg. 424 și la pg. 314-315 din această carte.

(a)Fac. 4_{1-24}; Apc. 6_{9-10};

Sfinții slujitori și credincioșii să se păzească de gânduri păcătoase și să nu privească cu obrăznicie Sf. Taine ca să nu cadă în pedeapsă grea.

Filistenii și Vetsamitenii au fost aspru pedepsiți pentru acest păcat. „Filistenii au luat chivotul lui Dumnezeu, și l-au adus de la Avenezer în Azoton. Și au luat cei de alt neam sicriul Domnului și l-au băgat în casa lui Dagon și l-au pus lângă Dagon. Și mâncând Azotenii a doua zi, au intrat în casa lui Dagon, și au văzut, și iată Dagon zăcea căzut cu fața sa pe pământ înaintea sicriului lui Dumnezeu, și au ridicat pe Dagon și l-au pus la locul său. Și a fost când mâncară în cealaltă zi, Dagon iar zăcea cu fața sa pe pământ înaintea sicriului legii Domnului, și capul lui Dagon și amândouă tălpile picioarelor și amândouă palmele mâinilor lui rupte, peste prag, numai spinarea lui Dagon a rămas. Pentru aceea Preoții lui Dagon, și tot oricare intră în casa lui, nu calcă pe pragul casei lui Dagon în Azot până în ziua de astăzi, ci păsesc peste el.

Și s-a îngreunat mâna Domnului peste Azot, și i-a bătut pe ei, și i-a spuzit cu bube la șezut; în cetăți și în hotarele ei s-au ivit șoareci, și s-a făcut turburare de moarte mare în cetate. Și au văzut bărbații Azotului că este așa, și au zis: nu va ședea sicriul Dumnezeului lui Israil cu noi, că grea este mâna Lui peste noi, și peste Dagon dumnezeul nostru. Și trimițând au adunat pe căpeteniile celor de alt neam la sine, și au zis: ce vom face sicriului Dumnezeului lui Israil? Și au zis Ghetenii: să se mute sicriul lui Dumnezeu la noi, și s-a mutat sicriul Dumnezeului lui Israil în Ghet. Și a fost după ce s-a mutat sicriul, s-a făcut mâna Domnului peste cetate, turburare mare foarte, și au bătut pe oamenii cetății, de la cel mic, până la cel mare, și i-au lovit pe ei la șezuturile lor, și Ghetenii aveau șezuturile pline de bube. Și au trimis sicriul lui Dumnezeu în Ascalon, și a fost după ce a intrat sicriul lui Dumnezeu în Ascalon, au strigat oamenii Ascaloniteni, zicând: pentru ce ați adus la noi sicriul Dumnezeului lui Israil? Ca să ne omorâți pe noi, și tot poporul nostru? Și au trimis și au adunat pe toți domnii celor de alt neam, și au zis: trimiteți sicriul Dumnezeului lui Israil, să se așeze la locul lui, să nu ne omoare pe noi și pe poporul nostru, că s-a făcut spaimă de moarte grea foarte în toată cetatea, dacă a intrat sicriul Dumnezeului lui Israil. Și cei vii care n-au murit, s-au rănit la șezuturi, și s-a suit strigarea cetății în cer.

Și a fost sicriul Domnului în țara celor de alt neam șapte luni, și a scos pământul lor șoareci. Și au chemat cei de alt neam pe preoții și pe vrăjitorii și pe descântătorii lor, zicând: ce vom face sicriului Domnului? Arătați-ne nouă, și cu ce-l vom trimite la locul lui? Iar ei au zis: de veți trimite voi

sicriul legii Domnului Dumnezeului lui Israil, să nu-l trimite-ți deșert, ci să-i dați lui daruri cu ce sunteți datori pentru păcat, și atunci vă veți vindeca, și se va ierta vouă, sau veți ști pentru ce nu se depărtează mâna lui Dumnezeu de peste voi. Deci ei au zis: ce jertfă pentru păcat să-i dăm Lui? Și le-au răspuns: după numărul domnilor celor de alt neam cinci șezuturi de aur, că o bătaie a fost peste voi și peste domnii voștri și peste popor, și cinci șoareci de aur. Și să-i faceți după asemănarea șezuturilor voastre și după asemănarea șoarecilor voștri, care strică pământul și veți da Domnului mărire, ca să se ridice mâna Lui de peste voi și de peste dumnezeii voștri și de peste pământul vostru. Și pentru ce învârtoșați inimile voastre? Precum și-au învârtoșat Egiptul și Faraon inimile sale; și după ce i-au bătut pe ei, atunci i-a slobozind pe ei, și s-au dus.

Deci acum, apucați-vă și faceți un car nou; și să înjugați două vaci fătate întâia oară, și care n-au mai fost înjugate, și viteii lor îi luați de la ele, și-i țineți acasă. Și luați sicriul Domnului, și-l puneți pe car, iar vasele cele de aur, care le veți da Lui pentru păcat, le puneți într-o ladă de laturea lui și-l sloboziți să meargă. Și vă uitați să vedeți oare merge pe calea, care duce la hotarul lui spre Vetsamis, că el ne-a făcut nouă acest rău mare, iar de nu, vom cunoaște, că nu mâna Lui s-a atins de noi, ci o întâmplare a fost aceasta, care s-a făcut nouă. Și au făcut așa cei de alt neam, și au luat două vaci fătate întâi, și le-au înjugat la car, iar viteii lor i-au închis într-o casă. Și au pus sicriul Domnului în car, și lada lui cea cu șoarecii cei de aur și cu asemănările șezutului lor. Și au îndreptat vacile pe calea care merge spre Vetsamis, și mergeau vacile drept pe calea aceea, și nu stau nici se abăteau la dreapta sau la stânga, și domnii celor de alt neam au mers după dânsul până la hotarul Vetsamis. Iar cei din Vetsamis secerau grâu în vale, și ridicându-și ochii lor au văzut sicriul Domnului și s-au bucurat văzându-l. Și a intrat carul în țarina lui Ozie celui din Vetsamis, și a stătut acolo lângă o piatră mare, și lemnele carului le-au tăiat, iar vacile le-au adus arderi de tot Domnului. Iar Leviții luând sicriul Domnului și lada cea cu odoarele cele de aur, care erau lângă el, le-au pus peste piatra cea mare, și oamenii cei din Vetsamis aducând arderi de tot, au jertfit jertfă Domnului în ziua aceea. Și cei cinci domni ai celor de alt neam au văzut, și s-au întors în Ascalon în ziua aceea. Iar acestea sunt șezuturile cele de aur, care le-au dat cei de alt neam Domnului pentru păcat: al Azotului unul, al Gazei unul, al Ascaloniei unul, al Ghetului unul, al Acaronului unul. Și șoarecii cei de aur, după numărul tuturor cetăților celor de alt neam ale celor cinci domni de la cetatea întărită până la satul Ferezeului și până la piatra cea mare, pe care au pus sicriul legii Domnului, care este în țarina lui Ozie vetsamisiteanul până în ziua aceasta.

Și au bătut Domnul pe bărbații Vetsamisului, că au văzut sicriul Domnului, și au omorât din ei cincizeci de mii și șaptezeci de bărbați, și a plâns poporul, că au bătut Domnul pe popor cu bătaie mare foarte. Și au zis bărbații cei din Vetsamis: cine va putea sta înaintea Domnului Dumnezeului celui Sfânt? Și la cine se va sui sicriul legii Domnului de la noi? Și au trimis solii la cei ce locuiesc în Kariatirim, zicând: Întors-au cei de alt neam sicriul Domnului, pogorâți-vă și-l suiți la voi"(g).

Oza a fost pedepsit cu moartea pentru că s-a atins fără evlavie de cele Sfinte. „Împ. David, a adunat pe toți tinerii din Israil, ca la vreo șaptezeci de mii. Și s-a sculat și a mers David și tot poporul, care era cu el, și din boierii lui Iuda s-au dus, ca să aducă de acolo chivotul lui Dumnezeu, peste care s-a chemat numele Domnului puterilor Celui ce șade peste Heruvimi cei de peste el. Și a pus chivotul Domnului într-un car nou. Și l-a luat din casa lui Aminadav celui din deal, și Oza și frații lui fiii lui Aminadav trăgeau carul cu chivotul și frații lui mergeau înaintea chivotului. Iar David și toții fiii lui Israil săltând înaintea Domnului cu organe ce răsunau tare, cu cântări, cu canoane, cu alăute, cu tâmpine, cu chimvale și cu fluiere. Au venit până la aria lui Nahor, și a întins Oza mâna sa peste chivotul lui Dumnezeu, ca să-l ție pe el, și l-a ținut, că boii cârmeau. Și S-au mâniat cu iuțime Domnul pe Oza, și l-au bătut acolo pe el Dumnezeu pentru îndrăznire, și a murit acolo lângă sicriul Domnului înaintea lui Dumnezeu. Și s-a mâhnit David pentru că au tăiat Domnul pe Oza, și s-a chemat locul acela tăirea lui Oza, până în ziua aceasta.

Și s-a temut David de Domnul în ziua aceea, zicând: cum va intra la mine sicriul lui Dumnezeu? Și n-a vrut David să bage la sine sicriul legii Domnului în cetatea lui David, ci l-a băgat pe el David în casa lui Avedara Gheteanul. Și au șezut sicriul Domnului în casa lui Avedara Gheteanul trei luni, și a binecuvântat Domnul toată casa lui Avedara și toate ale lui"(h).

Pedeapsa clericilor care au slujit Sf. Liturghie cu nevrednicie

Un Preot pedepsit de Dumnezeu cu răni puturoase pe tot corpul pentru că slujea Sf. Liturghie cu nevrednicie. Se vede în Lavsaicon, adică în Viața Sfinților Părinți, că un Preot era rănit foarte la cap, fără să se fi lovit vreodată, ci din slobozirea lui Dumnezeu, a putrezit nu numai carnea, ci și osul, și ieșea atâta greu miros și rea putoare, că era o privirea

(g) 1 Împ. 5; 6; (h) 2 Împ. 6_{1-11};

jalnică, neputând cineva a sta lângă dânsul. Așa fiind, s-a dus la Schit să găsească un bătrân îmbunătățit ca să-i ajute, și i-a spus oarecare că Avva Macarie Alexandreanul a tămăduit mai mulți bolnavi de felurite boale, și mai ales pe o femeie care avea o boală nevindecată, că curgeau viermii din tot trupul ei, și văzând-o cuviosul s-a milostivit spre dânsa și rugându-se șapte zile și șapte nopți a tămăduit-o. Acestea auzindu-le Preotul s-a dus la chilia să se tămăduiască. Iar Sfântul, ca un văzător mai înainte cu duhul, a cunoscut pricina și nu i-a răspuns măcar nici un cuvânt milostivitor, și l-a lăsat de a zăcut afară din chilie, trei zile iar ucenicii lui s-au mâhnit pentru cel bolnav și au rugat pe Avva, să se milostivească spre cel de trei ori ticălos și Sfântul a zis: Nu este vrednic să se tămăduiască, și să nu vă fie milă de dânsul, că Domnul l-a pedepsit cu această boală cumplită, fiindcă a îndrăznit cu mâinile întinate, de a sluji Sfânta Liturghie, după ce a curvit, și nu s-a temut că-l va ucide Dumnezeeasca judecată, în timp ce pipăia acel neîntinat Mărgăritar, și l-au primit în spurcata sa gură, necuviosul. Spuneți-i dar, să se depărteze de Sfânta Slujbă și să slăvească pe Dumnezeu că S-a milostivit mult spre dânsul, dându-i trupului lui această pedeapsă vremelnică ca să nu-l osândească veșnic. Acestea auzind Preotul, cu totul înspăimântat de mai înainte vederea cuviosului, a plâns cu amar și s-a jurat că nu va mai îndrăzni a se atinge de cele Sfinte. Atunci s-a milostivit spre dânsul Sfântul și i-a zis: crezi că Dumnezeu cunoaște toate cele ale oamenilor sau nu? Iar el a răspuns: cu adevărat, așa prea sfinte părinte. Și a zis cuviosul: Dacă cunoști cu adevărat greutatea fărădelegii tale și mărturisești că această boală ți-a venit de la Dumnezeu pentru desfrânarea și nerușinarea ce ai făcut în fața Stăpânului, pocăiește-te dar din toată inima, rugându-te Prea Milostivului Dumnezeu, cu lacrimi fierbinți, ca să te miluiască și să nu te pedepsească în veacul ce va să fie. Iar Preotul iarăși a jurat că nu va mai îndeplini nici o slujbă Preoțească ca să îndrepteze petrecerea sa după cum trebuie. Iar Sfântul a pus dreapta sa pe capul bolnavului, și făcând rugăciune către Domnul, l-a blagoslovit, și l-a trimis sănătos la casa lui(†).

Preot pedepsit de Dumnezeu cu slăbirea și tremurarea mădularelor, fiindcă slujea Sf. Liturghie cu nevrednicie. Se vede iarăși în Limonar, la fila 184, această minune pe care o scrie și Chesarie și alții oarecare zicând: Că era un alt Preot nevrednic, și totdeauna când slujea Sfânta Liturghie, slăbeau toate mădularele lui: tremura atâta, încât de primejduia să cază, și cu mare greutate săvârșea Slujba, ticălosul. Într-una din zile s-a întâmplat de față un Duhovnic evlavios și îmbunătățit carele a văzut o străină vedere,

(†) Mânt. păcăt. o.c. pg. 394-5;

adică: în ceasul în care se împărtășea Preotul, s-a prefăcut Mărgăritarul, adică Sf. Împărtășire, și s-a făcut Prunc viu și oprea pe Preot de la Sfânta Împărtășire, adică se lupta cu Preotul și-l oprea de a se împărtăși. Iar el apuca cu sila pe Prunc și-L apropia la gură ca să-L mănânce, dar Pruncul își întorcea fața în altă parte, și nu vrea ca să intre în gura lui. În sfârșit, după ce s-au luptat mult ceas, a intrat Sf. Prunc în nevrednica gură a Preotului, însă cu fața foarte mânioasă și turburată. Acestea văzând Duhovnicul, a înțeles pricina, și după Liturghie a povestit în taină Preotului vedenia și l-au sfătuit așa: păzește-te de acum înainte și să nu mai îndrăznești a sluji, ca să nu se mânie Dreptul Judecător și te va ucide cu trăsnet sau cu sabie nevăzută precum și alții mulți au pătimit și te vei munci veșnic. Îndreptează-te dar prin pocăință și mărturisire și plângi amar, că nu știi dacă vei ajunge până mâine. Eu crez fără de îndoială, că pentru mântuirea ta m-a luminat Domnul astăzi să viu la Sf. Liturghie. Deci să nu mai defaimi de acum înainte Milostivirea Domnului nostru, Carele te-a așteptat atâta vreme să te pocăiești și nu te-a pierdut ca pe un defăimător al Său nerușinat. Acestea auzind Preotul s-a înfricoșat și pocăindu-se din toată inima, și-a mărturisit păcatele, primind canon cuviincios, neîndrăznind mai mult să slujească cele Sfinte, și n-a mai căzut în cele dintâi păcate, ci s-a sfârșit întru petrecere curată și plăcută lui Dumnezeu(†).

Preot vrăjitor legat de stâlpul Bisericii, în timp ce Îngerul Domnului luând chipul lui, slujea Sf. Liturghie. Aproape de Mitropolia Constantianei Chiprului, este un sat ce se numeste Trahiad, în care cu zece ani înainte de luarea acestui ostrov, era un preot, care batjocorindu-se de diavolul, a învățat meșteșugul vrăjitoriei, și întru atâta nedumnezeire și defăimare a venit ticălosul, că mânca și bea din Sfintele Vase cu desfrânatele. Deci, Dumnezeeasca Judecată n-a mai răbdat atâta nerușinare și văzându-l boierul locului aceluia, l-a osândit la moarte. Era atunci Arhiepiscop al ostrovului aceluia, vrednicul de pomenire Arcadie. Deci, când au adus pe acest preot, și cu totul îndrăzneț în mijlocul priveliștii, unde era adunată mulțime nenumărată ca să vază pierzarea celui rău credincios, a vorbit către dânsul acestea, sfetnicul boierului, care era înțelept și deajuns învățat: Spune o necuratule și plinule de toată fărădelegea, de ce ai defăimat Biserica noastră și nu te-ai temut de Înfricoșata Judecată ce va să fie? Cum ai îndrăznit a te apropia călcătorule de lege la acel sfințit Altar al Dumnezeeștei Măriri? Cum ai săvârșit acea fără de sânge Jertfă? Cu ce inimă întinată ai primit pe Cel cu totul neîntinat? Cu ce buze Iudaicești L-ai sărutat? Cu ce

(†) Mânt. păcăt. o.c. pg. 395-6;

mâini spurcate L-ai pipăit de trei ori ticălosule?! Cu ce ochi L-ai privit? Cum nu te-ai cutremurat și să te înfricoșezi, nu cumva se va deschide pământul și te va înghiți, sau va cădea trăsnet din cer, și te-ar fi ars cu totul, că slujind și închinându-te diavolului, ca un porc nămolit în glod, împărtășeai pe norod cu Dumnezeeștile Taine? Atunci a răspuns spurcatul: Pe Dumnezeul meu, Care vrea să mă pedepsească prin mâinile tale întru acest ceas, și mai ales în ceasul muncii cei fără de sfârșit, nu mint că din ceasul în care m-am făcut vrăjitor și fermecător, nu slujeam eu Sfânta Liturghie, ci când intram în Sfântul Altar se pogora Dumnezeesc Înger și mă lega în dosul stâlpului, și săvârșea el Sfânta Liturghie; și după ce isprăvea Slujba ca să împărtășească pe norod, atunci mă deslega și ieșeam. Acestea auzindu-le tot norodul, a slăvit pe Domnul zicând: „Mare este Dumnezeul creștinilor, și adevărată credința drept-credincioșilor". Acestea strigând norodul, preotul cel fără de lege osândindu-se prin însăși gura lui de toți, s-a ars în foc ticălosul(†).

Unui Preot care a slujit și s-a împărtășit cu nevrednicie i s-au ars mâinile până la coate. În Franța era un preot nevrednic și slujind într-o sărbătoare unde era mult norod, în ceasul când vrea să se împărtășească a căzut foc din cer și i-au ars mâinile până la coate, rămânând jalnică privire tuturora. Mai multe pilde aveam să scriu ca să se înfricoșeze cei ce cu nevrednicie slujesc, însă pentru ca să scurtăm cuvântul, să scriu, numai una prea înfricoșată(††).

Unui cleric mare, din porunca Universalului Judecător, i s-a tăiat capul de Îngeri noaptea. În Saxonia era un tânăr cu numele Undus, care avea dragoste ca să învețe carte, și nu putea că era greu la minte și nu înțelegea deloc. Deci mergând la Biserică, adesea se ruga Domnului și Prea Curatei Maicei Sale, ca să-i lumineze mintea și să poată învăța. Așa a făcut de multe ori rugându-se, și într-o noapte a văzut în somn pe Prea Sfânta, zicându-i: „Iată, îți dau ție Darul înțelepciunii, dar păzește-te și tu ca să nu te faci nemulțumitor facerei de bine, și să iei pedeapsă sufletească și trupească". Sculându-se dar tânărul din somn s-a aflat cu totul înțelept dascăl, încât toți se minunau de înțelegerea și de cuvintele lui, care cunoscând că nu era de la oameni învățătura lui, ci din cer, îl cinsteau și-l aveau la evlavie. În puțină vreme a murit Mitropolitul și l-au pus pe dânsul Arhiereu al cetății, carele după ce a luat vrednicia, nu petrecerea cu plăcere de Dumnezeu ca și mai înainte, ci uitând darul cel prea mare ce a primit de la Dumnezeu,

(†) Mânt. păcăt. o.c. pg. 396-8; (†) Mânt. păcăt. pg. 398;

nemulțumitorul, nu păzea rânduiala, și canonul bisericesc, ci își făcea toate voile trupului, și mai rău decât toate, că îndrăznea a sluji fără mustrare de știință, și hirotonisea pe alții, curvar fiind și necurat. Prin urmare, Dumnezeeasca Judecată n-a mai răbdat o asemenea nerușinare, ci l-au pedepsit în chip înfricoșat, spre pilda altora, ca să se îngrozească cei asemenea lui, și să nu mai îndrăznească a se atinge de cele Sfinte. Deci să ascultați sfârșitul lui.

În același oraș era un Preot îmbunătățit, cu numele Petru, care a rămas într-o noapte în Biserica Sf. Mavrichie, care era Mitropolie, și priveghea rugându-se, pentru că a doua zi cugeta să slujească. Stând dar el la rugăciune, a venit un vânt silnic la miezul-nopții și a stins toate candelile Bisericii. După aceia au venit niște tineri în haine strălucite, înconjurați de lumină, care au pus pe Sf. Masă un jilț prea strălucit și prea Slăvit. Iar Preotul înspăimântându-se, sta într-un colț al Bisericii ca să vază ce va urma. Atunci a venit Împăratul Slavei îmbrăcat în haine Arhierești, și cu împărătească diademă. Șezând în jilț, a făcut semn Îngerilor ca să aducă pe cel mai sus pomenit Mitropolit, legat de mâini și de picioare ca pe un osândit. După aceasta s-a apropiat de Judecătorul, Sfântul acelui locaș, adică Sf. Mavrichie cu cei împreună ai lui nevoitori, și închinându-se Domnului a zis către Dânsul: rogu-mă Ție Judecătorule Prea Drepte, pedepsește pe acest rău credincios și călcător de lege, că nu este păstor, ci un lup răpitor, cheltuind venitul casei mele la voile sale cele trupești.

Acestea zicând Sfântul, cerea vreme osânditul ca să se pocăiască. Iar Domnul a răspuns: *„Acum când a ajuns sfârșitul tău cauți vreme ca să te îndreptezi? Ce ai făcut înainte?"* Atunci și Prea Curata Stăpână arătându-se, a zis: „Rogu-mă Ție Judecătorule Drept, și dulcele Meu Fiu, nu milui pe acest nemulțumitor, ci pedepsește-l după faptele lui". Deci a poruncit Stăpânul Îngerilor să-i taie capul lui. Și așa a luat sfârșit vedenia, și a rămas întuneric în Biserică ca și mai-nainte.

Iar Preotul de frică a rămas încremenit, și zăcea ca un mort. După ce s-a luminat de ziuă, l-au găsit zăcând încă la pământ, și nu putea să se scoale ci numai le-a spus cele ce a văzut, care ducându-se în casa Arhiereului, l-au găsit în adevăr cu capul tăiat, și toți s-au înspăimântat(†)

Cei nevrednici au fost opriți de a se împărtăși cu Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos.

Doi călugări din eresul Nestorianilor opriți de la Sf. Împărtășire. Vedenie. În dealul unde a zidit împărăteasa Evdochia un turn în pustia

(†) Mânt. păcăt. pg. 398-400;

dinspre răsărit, vieţuiau doi monahi, care se ţineau de eresul lui Nestorie; pentru care foarte se mâhnea Sfântul Părinte starețul lor, căci rătăciseră din calea cea dreaptă. Întru acea vreme, Sfântului i s-a întâmplat vedenia aceasta: Se părea a fi în Biserică, săvârşindu-se slujba, şi în mijlocul fraţilor a văzut stând pe acei Nestorieni. Apoi când a venit vremea Sfintei Împărtăşiri, toţi fraţii se apropiau de Dumnezeeştile Taine şi se împărtăşeau; iar cei doi eretici vrând a se apropia de împărtăşire, îndată i-au oprit nişte ostaşi înfricoşaţi, respingându-i de la Împărtăşire, şi izgonindu-i din Biserică. Dar fericitul ruga pe ostaşi să lase şi pe cei doi monahi, să fie împreună cu fraţii în Biserică, şi să nu-i oprească a se împărtăşi. Însă ostaşii au răspuns zicând: „Nu se cuvine a lăsa să se împărtăşească cu Dumnezeeştile Taine, aceştia care sunt jidovi; că nici pe Hristos nu-l mărturisesc a fi Dumnezeu, nici pe Prea Curata Fecioara Maria a fi Născătoare de Dumnezeu".

Dintru această vedenie, fericitul mai mult se mâhnea fiindu-i jale de pierzarea sufletelor lor. Deci multă nevoie a suferit, postind şi rugându-se lui Dumnezeu pentru dânşii, ca să-i lumineze cu lumina cunoştinţei adevărului. Apoi adeseori se ducea la dânşii, învăţându-i, mustrându-i, rugându-i şi sfătuindu-i; până ce în sfârşit, cu Darul lui Dumnezeu i-a câştigat la credinţa Bisericii lui Hristos. Astfel se îngrijea cuviosul pentru mântuirea sufletelor omeneşti. După aceia i-a pogorât pe dânşii din dealul acela şi i-a dat în Mănăstirea lui Teodosie; iar în locul lor, a încredinţat dealul acela unuia din ucenicii săi, cu numele Ioan Vizanteanul; unde după puţină vreme cu sporirea ajutorului lui Dumnezeu, s-a zidit şi Mănăsirea(†).

„Dacă vei asculta cu luare aminte glasul Domnului Dumnezeului tău... Eu te voi scăpa de orice primejdii şi dureri. Eu sunt Dumnezeu care te vindecă... Eu sunt calea, adevărul şi viaţa..." (Eş. 15_{26}; Ioan 14_6; 1_{11}; 4; 8_{32}; 11_{23}; 10_9; Evr. 9_8; Apc. 2. 3. 21).

Un creştin trăind departe de dragostea Bisericii, a murit neîmpărtăşit. Nu amânaţi Împărtăşirea. Preotul unui sat se plângea că mulţi dintre credincioşii săi veneau tot târziu la Sfânta Biserică, şi nu se cuminecau decât foarte rar. Unul dintre credincioşi s-a îmbolnăvit greu şi a chemat Preotul să-l împărtăşească. Preotul numaidecât se pregătea să meargă la dânsul. Pe drum zicea Preotul în sine: Dumnezeule, mi-aduc

(†) V.Sf. 5 a XII-a o.c. pg. 239-241;

aminte că acest credincios venea târziu la Sf. Biserică și nu se cumineca decât foarte rar! Oh! el venea târziu spre Domnul și mă tem că nu cumva Domnul să meargă târziu la dânsul. Când Preotul ajunsese la casa credinciosului său, acesta murise, fără a putea fi împărtășit.

Câți creștini se împărtășesc foarte rar după Botez, și înainte de moarte, sau numai după Botez, dacă moartea îi cheamă fără de veste. Deci nu amânați Împărtășirea(†).

Pedeapsa celor ce s-au împărtășit cu nevrednicie

Creștini care după Sf. Împărtășire s-au întors iarăși la jocuri, beții, curvii... au fost pedepsiți aspru de Dumnezeu cu vărsare de sânge, potop, grindină, șerpi veninoși ș.a. prin care piereau. Vezi despre aceasta în „Mântuirea Păcătoșilor", pg. 405-6.

Sf. Biserică și Curtea ei sunt Sfinte. Ele sunt sfințite și destinate creștinilor, pentru a-și plânge păcatele, a mulțumi Milostivului Dumnezeu pentru bogăția Darurilor Sale cu care ne-a împodobit și pentru purtarea de grijă de mântuirea noastră, pentru a asculta Dumnezeeștile Slujbe, învățături și cântări. Curtea Sf. Biserici este sfințită și destinată adunării credincioșilor pentru catehizări,

(†) Vezi 350 pilde o.c. pg. 69 c. 62;

Creștinului nepocăit, pentru desfrânare i s-a spart gâtlejul când s-a împărtășit. Altul iarăși nevrednic fiind a curvit nepriceputul, pe urmă nu s-a înfrânat, ci a mers pentru plăcera oamenilor, și s-a împărtășit cu ceilalți creștini. Dar îndată ce a primit Mărgăritarul în spurcata sa gură, s-a spart gâtlejul lui, și ieșind Prea Sfântul Trup al Stăpânului, a zburat iarăși în Sfântul Potir, iar cel rău credincios a căzut la pământ și a murit(†).

O creștină care s-a împărtășit fără a-și mărturisi toate păcatele s-a osândit în iad. O femeie era la arătare evlavioasă, întru postiri și rugăciuni îndeletnicindu-se, iar pe dinlăuntru cu totul mândră, se gândea că este bună și sfântă. Încă ținea minte atât de mult răul, încât, când s-ar fi smintit vreodată de cineva, nu-l mai ierta, nici nu mai putea să-l vază, ci rămânea neîmpăcându-se niciodată cu acela. Prin urmare s-a îmbolnăvit și a chemat pe Duhovnic, mărturisindu-se, însă nu desăvârșit precum trebuie, ci fără de folos și fără de pricepere, cu știința spurcată, după cum fac de multe ori cele nebune și neglijente femei, care lasă păcatele cele mari și spun pe cele mici, iar pe cele grele le trec cu vederea, pentru nepriceperea sau vicleșugul lor, ca să nu se rușineze, mândrele. Pentru care lucru ticăloasele se

---

învățături religioase educative, pentru rugăciuni, cântări duhovnicești, pentru mese duhovnicești, pentru înmormântarea creștinilor repausați, pentru slujbele morților, pentru tot ceea ce aduce luminare și sfințenie adunării Bisericii. Aici e loc sfânt și cu pază și sfințenie să umblăm ori să stăm într-însul. Mare și cumplit păcat săvârșesc acei creștini ușurateci de minte, care fac vai lor! jocuri în jurul Sf. Biserici, ba unii îndrăciți chiar în Curtea Domnului. Groaznică răspundere și pedeapsă își atrag asupră-și Preoții aceia și conducătorii parohiei care dau voie a se face jocuri, petreceri păgânești în Curtea Bisericii. În grea pedeapsă și afurisenie cad toți aceia, cărora nu le mai ajunge pământul pentru blestemății; ci obrăznicindu-se cu îndărătnicie, vin să profaneze și Curtea Domnului cu jocuri, cântece curvești, blestemății și râsuri lumești. Mi s-a spus de un credincios, că împrejurul unei Sf. Biserici edificată de credincioși, unde Preotul a sângerat până la jertfă pentru înjghebarea ei spirituală și materială, creștinii ușuratici au făcut joc. Au jucat acolo unde mai înainte ascultaseră Sf. Liturghie și sfințirea Bisericii și a locului, prin stropirea agheasmei însoțită de sf. rugăciuni. Acolo unde a răsunat glasul sfinților liturghisitori la sfințirea Bisericii, au răsunat cântece de jocuri curvești. Acolo în jurul Bisericii unde au îngenunchiat creștinii în timpul Sf. Liturghii, s-au făcut jocuri care au pus sub afurisenie pe cei ce le-au făcut și au luat parte la ele (Vezi pedeapsa jucătorilor în „Părăsiți calea pierzării" și „Izvorul răutăților" de autor). Vai, vai, vai acestora și tuturor acelora care profanează Curțile Domnului cu astfel de blestemății. Împărăteasa Bizanțului, Eudoxia, care între alte blasteme a dat libertate creștinilor ușuratici a juca înaintea Bisericii Sf. Sofia din Țarigrad în timpul Sf. Ioan Hrisostom, a fost aspru pedepsită de Dumnezeu, putrezindu-i carnea de pe corp; iar după moartea ei cumplită, 31 de ani i s-a cutremurat mormântul. Cei ce dau voie a se face jocuri în preajma Sf. Biserici, să ia aminte și să se îndrepteze, căci cumplită pedeapsă îi așteaptă.

(†) Mânt. păcăt. pg. 406;

muncesc, după cum un îndrăcit a mărturisit că un Duhovnic, jurând pe duhul cel necurat să iasă din cel bolnav. I-a întrebat să-i spună, care se muncesc mai mulți la număr în iad, bărbați sau femei? iar dracul i-a

Creștinul recunoscându-și păcatele sale, căindu-se că le-a făcut părăsindu-le pentru totdeauna, aleargă la Scaunul Sf. Spovedanii — ca și fiul risipitor la tatăl său — (a) și le mărturisește cu hotărârea de a nu se mai întoarce înapoi la ele. Făcând pocăință, spovedanie, și lepădare pentru totdeauna de toate păcatele sale, creștinul dobândește iertarea, înfierea și drept de moștenire în Împărăția lui Dumnezeu. Mărturisirea păcatelor făcută cu învinuire asupra aproapelui, ca Adam asupra Evei, și a Evei asupra șarpelui (b); cu desnădăjduire ca a lui Cain și Iuda Iscariotul (c), ori cu gândul de a mai savârși păcatele făcute și după mărturisire ca Faraon (d), rămân neiertate și atrag pe oameni în pedeapsă vremelnică și veșnică... Între multele păcate care atrag sufletele la pierzare vremelnică și veșnică, păcatul pârei sau al grăirei de rău, este o groaznică armă diavolească. Cu ajutorul pârei diavolul alimentează învrăjbirile creștinilor, dezbinările Bisericii și pierderea multor suflete. Cei ce nu părăsesc păcatul acesta satanicesc (e) cad în osândă vremelnică și veșnică/ „pâra e meseria diavolilor (f) care sunt cei mai înverșunați vrăjmași ai neamului omenesc. Creștinul care are obiceiul de a pârî pe fratele său creștin, pentru a-l păgubi și săraci în averea în cinstea sa să părăsească acest păcat; că toate păcatele câte le va face, după ce și le va mărturisi și își va face canonul dat de Duhovnic, i se vor ierta; iar păcatul pârei, al nedreptății nu i se va ierta cu nici un mijloc, că·este mai mare decât uciderea. „Iată vă poruncesc vouă Preoților, oricine ar veni la voi să se spovedească, și va avea acest păcat al pârei, de se va apuca acel om înaintea voastră, cu chezășie bună, cum că nu va mai pârî pe nimeni în viața lui, voi să-i faceți iertăciune, dându-i canon, apoi să se cuminece. Iar de nu va vrea să se părăsească de păcatul pârei, cel ce vine la Sf. Spovedanie, să-l lipsiți nu numai de Sf. Taină; ci și de la Sf. Biserică, pentru că unul ca acela stă împotriva lui Dumnezeu și se aseamănă cu diavolul"(g).

(a) Lc. 15_{11-32}; Ps. 50_{21}; (b) Fac. 3; (c) Fac. 4; Mt. 27_{3-5}; (d) Eș. 9_{27-30}; 10_{16-17}; (e) Vezi pg. 310-311; (f) Fac. 3_{1-6}; Iov. 1_{6-12}; 2_{1-10}; Apc. 12_{7-10}; (g) Mitropolitul Antim Ivireanul, Didahlii o.c. pg. 99. comp. Ilie Miniat, Didahlii o.c. pg. 143-144; 15-24;

răspuns că femeile. Atunci Duhovnicul i-a zis: „nu te cred, pentru că femeile nu fac nici o negustorie sau speculă, nici vând sau cumpără sau alte asemenea care bărbații întrebuințează, înșelând unii pe alții și nedreptățindu-se". Zis-a dracul: pentru patru păcate care fac femeile se muncesc mai mult. Întâi, fiindcă se împodobesc și-și înfrumusețează trupul cu fețe ca să arate mai frumoase decât firească lor bunăcuviință a chipului pe care Ziditorul le-au dat. Al doilea, pentru vrăjile lor și ghiciturile și că fac farmece, varsă cărbuni, pun lacăte, dau cu bobii pentru felurite pricini, nu împrumută în zilele cele dintâi ale lunii, nu dau foc în unele din zile, cred în țipetele păsărilor, și alte multe asemenea fac... Al treilea, pentru bârfirea și clevetirile care fac nu numai acasă, ci și în Biserică și nu iau aminte la cele ce se citesc... Al patrulea și cel mai rău decât toate, că nu se mărturisesc bine nici spun toate la Duhovnic, ci numai puține oarecare, de obicei, că adică s-au mărturisit, și așa se împărtășesc cu nevrednicie și li se face întru osândă, muncindu-se ca niște muieri nebune și nepricepute. Așa a fost și cea mai de sus, căreia văzându-și sfârșitul să vă îndreptați viața ca să nu vă duceți la aceea întru pierzare. În sfârșit, după ce a mărturisit-o Duhovnicul au adus Sf. Taine, ca s-o împărtășească, iar dânsa a întors fața către perete, neputând nici a privi la acel Mărgăritar, ci mai ales din Dumnezeeasca slobozire și ca să cunoască toți dreapta lui Dumnezeu judecată prin veșnica muncă, a strigat aceasta cu glas mare: Precum eu pentru mândria mea nu iertam pe cei ce-mi greșeau, nevrând a mă împăca cu dânșii, ci le întorceam spatele, așa acum Domnul își întoarce Fața Sa de către mine, și nu voiește să-mi primească nevrednicul meu suflet, nici î-l voi vedea vreodată întru Împărăția Sa, ci mă voi arde în focul cel veșnic. Acestea zicând, cu ticăloșie și-au dat sufletul său(†).

Un îndrăgitor al pântecului împărtășindu-se fără a posti postul rânduit, a fost aspru pedepsit. Un Episcop îmbunătățit și cărturar, făcea cuvânt de învățătură în Biserică, în Miercurea cea dintâi a Sfântului Post, pentru postire, îndemnând pe norod la această faptă îngerească, să postească toți deopotrivă bogați și săraci, după cum Sfinții Părinți au legiuit. Deci, creștinii cei evlavioși au păzit postul cu sârguință după cum se cuvine, iar unii din nerușinații îndrăgitori de pântece, a căror dumnezeu le este pântecele, au clevetit pe Arhiereu că nu știe ce vorbește, zicând că Dumnezeu nu cercetează niciodată ce mănâncă omul, și altele asemenea, pe care i le-au arătat alții Episcopului. Iar el aștepta ca să-i mustre cu chip îndemânatic și la vreme cuviincioasă. Deci într-o zi fiind tot norodul adunat la Biserică,

(†) Mânt. păcăt. pg. 406-8;

a făcut iarăși cuvânt de învățătură împotriva îndrăgitorilor de pântece, arătând că: câți nu au păzit cu amănunțime postul cel hotărât sunt asemenea lui Adam și Eva. Și precum aceia s-au surghiunit din Rai pentru neascultarea lor, așa și eu poruncesc să fie depărtați de Dumnezeeasca Împărtășire a Stăpânului Trup câți nu au păzit postul cel poruncit și să nu se împărtășească până în sfânta cincizecime. Acestea zicând, a poruncit Preoților să nu îndrăznească cineva să împărtășească pe vre-unul din aceștia, și așa au făcut. Iar unul din aceia, obraznic și mândru, defăimând hotarul cel legiuit de Episcop, s-a îmbrăcat în haine muierești nepriceputul și s-au amestecat cu muierile ca să nu-l cunoască Preotul și așa să se împărtășească. Deci îndată ce a primit prea îndrăznețul, Sfânt Trupul Domnului în spurcata sa gură, această Pâine a vieții și prea mântuitoare, ceea ce dă creștinilor sănătate și toată mângâierea, s-a făcut acestui ticălos pricină a toată durerea, cumplită chinuire și nepovestită muncă.

A căzut dar la pământ, ticălosul, strigând cu glas mare, și din multă durere, socotea că i se rupeau cu silnicie mădulările, și ieșea din gura lui atâta sânge, cât fiecărele gândea că sabia dreptății a sfâșiat cele dinlăuntrul ale lui. Au întrebat toți pricina acestei năprasnice pedepse, însă el nu putea să vorbească nicidecum, ci desbrăcându-se de hainele muierești l-au cunoscut toți și s-au mirat, iar el plângea cu jalnică tânguire cerând cu chipuri iertare pentru cele făcute de dânsul. Viind după aceia Episcopul și milostivindu-se spre dânsul, i-a citit rugăciunile de iertare și atunci îndată a vorbit, mărturisindu-și păcatul său cu durere de inimă și vărsare de lacrimi minunată. Canonisindu-l dar Arhiereul i-a tămăduit durerea, iar el mulțumind făcătorului de bine Dumnezeu, și-a îndreptat petrecerea sa cu mare sârguință și s-a săvârșit întru viață plăcută lui Dumnezeu(†).

Călugăr pedepsit pentru căderea în desfrânare. Salvarea lui. Un oarecare frate călugăr, trimițându-se din Mănăstire la ascultare, a intrat într-o cârciumă și s-a îmbătat de vin, apoi a căzut în păcatul necurăției trupești. Și a fost într-una din zile, făcând păcatul cel obișnuit, apoi întorcându-se prin pustie la Mănăstire, a intrat într-o pădure, și iată un balaur mare s-a repezit asupra lui, vrând să-l înghită; iar monahul fugea și se abătea încoace și încolo, vrând a se scăpa de balaur, dar acela îl gonea. Deci strâmtorându-se fratele de pretutindeni, și nu mai putea să fugă undeva, l-a ajuns balaurul să-l mănânce. Și aducându-și aminte de fericitul împărat Elesvoiu, s-a întors și a zis către balaur: „Te jur cu rugăciunile prea sfințitului și dreptului Elesvoiu, depărtează-te de la mine". Iar

(†) Mânt. păcăt. pg. 408-9;

balaurul ca și cum s-ar fi rușinat de numele celui pomenit, al Sfântului Elesvoiu, a stătut; și prin porunca lui Dumnezeu luând glas omenesc, a zis către monah: Cum te voi cruța pe tine? Pentru că Îngerul lui Dumnezeu venind mi-a poruncit să te mănânc, pentru necurățiile tale; fiindcă te-ai făgăduit a sluji Domnului întru curăție, iar acuma petreci spurcând trupul tău, și mâniind pe Sfântul Duh. Iar monahul auzind pe balaur grăind omenește și vădindu-i faptele lui, a rămas fără răspuns, și tremurând, ruga cu jurământ pe balaur, ca să-l curțe. Iar balaurul i-a zis: ce mă juri pe mine așa? Tu singur mai întâi te jură mie, că de acum nu vei mai săvârși necurata faptă trupească, și atunci te voi lăsa pe tine. Iar fratele jura, zicând: Mă jur pe Dumnezeul ce locuiește în ceruri, și pe rugăciunile cinstitului împărat Elesvoiu, că de acum nu voi mai mânia pe Domnul meu, pe Care acum rău L-am mâniat cu necurăția trupească. Acestea zicând monahul, îndată s-a pogorât foc din cer, și a mistuit pe balaur înaintea monahului. Iar el fiind cuprins de frică și de cutremur s-a dus în Mănăstirea sa și după aceia n-a mai greșit înaintea Domnului cu păcatul desfrânării, și s-a săvârșit întru bună pocăință(†).

Bărbații sfinți au văzut în timpul Sf. Împărtășiri, pe cei credincioși cu fețele luminate; iar pe cei nevrednici cu fețele întunecate. Sf. Nifon, ne arată că la împărtășirea creștinilor cu Sf. Taine, a văzut fețele celor ce veneau a se împărtăși, ale unora luminate, iar ale altora întunecate. „Fețele unora — zice — erau luminate ca soarele; iar ale altora întunecate ca de arapi. Îngerii care stau înainte, luau seama care și cum se apropie. Deci pe aceia ce se împărtășeau cu vrednicie îi încununau; iar de către cei nevrednici — negri la suflet — se întorceau și se mâhneau(i).

În viața Sf. C. Macarie Alexandreanul, privitor la împărtășirea sfinților și ispitele lor de la diavoli, ni se povestesc acestea: „Cuviosul Macarie i-a spus lui Palade despre cuviosul Marcu că din mâini îngerești primea împărtășirea cu Sfintele Taine. Aceasta a văzut-o Sf. Macarie cu ochii săi când el slujind Sf. Liturghie, împărtășea pe frați și zicea: „Niciodată n-am dat Dumnezeeștile Taine lui Marcu nevoitorul. Îngerul din Altar îi da lui nevăzut; iar eu vedeam numai degetele mâinilor celui ce-i da". Acel cuvios Marcu, când era tânăr, Testamentul Nou și Vechi îl spunea pe de rost. El era foarte blând și înfrânat. S-a luptat zilnic cu diavolul până la adânci bătrânețe(j).

Același Sfânt Macarie povestea că atunci când veneau frații a se împărtăși cu Sf. Taine și întindeau mâinile pentru a primi P.S. Trup al Domnului...

(†) V.Sf. 19 a XII-a pg. 995-7; (i) V. Sf. 23 a XII-a o.c.; (j) V.Sf. 19 Ian. o.c. pg. 964-5; 968-9;

atunci a văzut cuviosul că unora din frați le punea cărbuni de foc în mâini; iar Trupul Domnului Hristos care se da cu mâna Preotului, se întorcea înapoi la Altar. Când veneau cei vrednici Sfintei Împărtășiri, de la aceea fugeau diavolii departe; iar Îngerul Domnului sta în Altar cu Preotul și întindea preoțească mână spre împărtășirea Dumnezeeștilor Taine.

38. **Pentru ce sfinții slujitori se împărtășesc în interiorul Sf. Altar, îndeosebi cu P.S. Trupul și Sângele Domnului Hristos; iar poporul cu P.S. Trup și Sânge al Domnului Hristos amestecat, dinafară de Sf. Altar? Ce însemnătate au acestea?** Împărtășirea sfinților liturghisitori și slujitori, deosebită de a credincioșilor, în loc și formă, se explică astfel: Mântuitorul nostru Iisus Hristos, a dat Sfinților Săi Ucenici și Apostoli la Cina cea de Taină, în casă înlăuntru foișorului, mai întâi P.S. Trupul Său sub chipul Pâinei sfințite. După aceea, tot acolo înlăuntru foișorului, au dat lor P.S. Sângele Său sub chipul Vinului, Joi seara. Poporului însă, i s-a arătat mai pe urmă, adică a doua zi Vineri, răstignit pe Crucea Golgotei, de la ora 6-9 (12-3 la noi) la un loc Prea Sfântul Trup și Sângele Său, care a curs din Coasta Sa. Astfel sfinții slujitori împărtășindu-se deosebi cu P.S. Trup al Domnului și deosebi cu P.S. Sângele Domnului, închipuiesc pe Sfinții Ucenici și Apostoli ai Domnului, care astfel au primit aceste Dumnezeești Taine la Sf. Cină.

Clericii inferiori dimpreună cu poporul, împărtășindu-se cu P.S. Trupul și Sângele Domnului la un loc, dinafară de Sf. Altar dinaintea sfintelor uși împărătești, închipuiesc pe poporul dreptcredincios dimpreună cu P.S. Maica Sa în frunte, care priveau Prea Sfântul Trup al Domnului nostru Iisus Hristos răstignit și roșit de Sângele Lui pe Cruce.

39. **În ce formă se împărtășeau primii creștini?** În Biserica primară, credincioșii ei, se împărtășeau ca și sfinții slujitori ai Altarului. Întâi li se da Prea Sfântul Trup al Domnului Hristos în mâini, așa cum li se dă credincioșilor astăzi Sf. Anaforă. Apoi li se da de către Diaconi Prea Sfântul Sânge din Sf. Potir. Mai târziu unii credincioși primeau Prea Sfântul Trup nu deadreptul în mâini; ci în vase de aur, argint și de alte metale scumpe ori mai simple, după putere, făcute și întrebuințate anume numai pentru acest scop. Sfintele Taine era astfel duse de credincioși la casele lor, pentru a se împărtăși cei ce nu putuseră lua parte la Sf. Liturghie din cauza boalei și din alte motive binecuvântate. În astfel de vase se păstrau Sf. Taine de către credincioși, pentru a se împărtăși cu Dânsele zilnic, sau atunci când nu puteau lua parte la Dumnezeeasca Liturghie ori aceasta nu se putea oficia din cauza prigonirilor păgânilor și ereticilor sau

din alte întâmplări neprevăzute. Sf. Sinod al VI ecumenic în canonul 101, a hotărât să se delăture această obișnuință, că mâinile omului, făcut de Dumnezeu după chip și asemănarea Sa, sunt mai cinstite decât orice vas. Apoi Sf. Părinți ai acestui Sf. Sinod, au orânduit, că, oricare din credincioși voiesc să se împărtășească cu P.S. Trupul Domnului, trebuie să-și pună mâinile în chipul Sfintei Cruci și așa să-l Primească(l).

În canonul 97 al acestui Sinod, după Pravila mare, zice așa: „Care vrea să se cuminece, acela să-și pună mâinile în chipul Crucii pe piept și să ia (P.S. Trup și Sânge) cu gura; iar care va face vas de aur sau alt lucru cu care să ia în locul mâinilor, acela să se afurisească"(m).

Femeile în acele timpuri vechi, pentru primirea în mână a P.S. Trup al Domnului Hristos, aveau la sine o bucată de pânză anume făcută în acest scop. Acea pânză se numea: „Pânza Domnului". Această datină se vede și astăzi la unii credincioși bărbați și femei, care vin și primesc Sf. Anaforă în batiste sau în hârtii curate. La început aceste pânze consacrate primirii P.S. Trup al Domnului, erau obligatoriu pentru toate creștinele. Mai pe urmă însă s-a delăturat din diferite motive și mai cu seamă după introducerea rânduielii împărtășirii credincioșilor cu linguriță. Schimbarea datinei vechi a felului împartășirii dând credincioșilor P.S. Trup în mână prin împărtășirea cu linguriță, s-a făcut cu scopul de a înlătura relele întrebuințări din partea oamenilor slăbănogiți în credință, care adeseori primeau Prea Sfântul Trup al Domnului cu mâinile necurate și cu scopuri superstițioase(n).

„Un bărbat din secta Macedonenilor ascultând într-o zi o cuvântare a lui Ioan Hrisostom, în care el explicase cum trebuie să se creadă despre natura Dumnezeească, el îmbrățișă credința și îndemnă și pe femeia sa să-i urmeze exemplul. Acea femee era reținută ca și captivă în religia sa, prin puterea obiceiului și prin discursurile celorlalte femei de poziționea sa. Astfel, bărbatul său neputând câștiga nimic asupra spiritului ei, îi zice într-o zi, că dacă nu vrea să fie de împărtășirea sa, ea nu va mai avea mai mult altă comunicare cu dânsul. Femeea-i promisese de a face aceea ce i-ar plăcea lui și descoperind secretul său unei servitoare, ce-i era foarte credincioasă, femeea se servi de ea spre a înșela pe bărbatul său. Când sosi ora de a se împărtăși cu Sf. Taine, acea femee ținu părticica ce i se dădu-se și plecă capul ca și cum spre a-și face rugăciunea. Servitoarea, care era în urma ei, îi dădu pe ascuns o bucățică de pâine ce adusese de acasă și stăpâna puind-o în gura sa, (în locul P.S. Trup) ea deveni vârtoasă ca o piatră. Mirată de o minune atât de puțin așteptată și temându-se ca să nu i

(l) Vezi pe larg acest canon cu tâlcul lui Pidalion o.c. fila 207-8; (m) Prav. mare, o.c. pg. 390; (n) Vezi la pg. 545-546 din această carte; Sozomen Ist. Bis. o.c.;

se întâmple ceva mai întristător, ea alergă la Episcop cu totul plină de lacrimi îi arată piatra cea de o culoare extraordinară și care păstrase semnele imprimării dinților săi. Mărturisi greșeala, ceru iertare și rămase restul vieții sale în religia bărbatului său. Dacă această istorie se pare de necrezut unora, ei pot să se asigure de adevăr prin observarea pietrei ce se păstrează încă și astăzi în tezaurul Bisericii de Constantinopole".

Preoții au o mare putere Dumnezeească, pusă de Dumnezeu în ființa lor

Preoții sunt mari înaintea lui Dumnezeu. Obicei păcătos au majoritatea creștinilor care hulesc pe săraci și mai ales pe Preoții lui Dumnezeu. Să se știe însă că aceștia pe care lumea îi necinstește, vărsând asupră-le balele și lăturile nelegiuitelor clevetiri, sunt cinstiți, vrednici și mari înaintea lui Dumnezeu... Săracii binecredincioși, sunt atâta de mari cât este însuși Domnul Hristos de mare, deoarece El nu-i numește pe ei; slugi, nici prieteni; ci îi numește în Sf. Evanghelie frați ai Săi, zicând: *„Orice ați făcut unuia dintr-acești frați mai mici ai Mei, Mie ați făcut"*(o).

Preoții iarăși atâta sunt de mari, fără de asemănare, că, după Dumnezeu, nu se află nici în cer nici pe pământ, carele să poată să fie asemenea cu ei. Ei sunt mai mici decât Dumnezeu, dar sunt mult mai mari decât oamenii.

Ei nu sunt firește Îngeri netrupești, însă cu Darul Preoției, ei sunt Îngeri în trup (p) mai mari decât Îngerii din ceruri. Aceasta cunoscând-o Sf. Efrem Sirul, zice așa despre Preoție: „Prea slăvită minune este Preotul! El are o putere uriașă. De cer se atinge, cu Îngerii petrece, și cu Dumnezeu are mare împărtășire".

Pentru a cunoaște mărimea Preoților acestora batjocoriți de creștinii nesocotiți la minte, rogu-vă a socoti bine să vedeți puterea cea mare pe care o au ei în cer și pe pământ, mijlocind înaintea lui Dumnezeu pentru mântuirea oamenilor.

Dumnezeu a dat Preoților puterea de a ierta păcatele oamenilor. „Tatăl Ceresc — învață Sf. Ioan Gură de Aur și fericitul Augustin — toată judecata a dat-o Fiului (s), iar Fiul toată judecata a dat-o Apostolilor, Episcopilor și Preoților...(t). Preoții Iudeilor aveau puterea de a curăți corpul de lepră, sau mai bine zis nu de a curăți, ci numai de a fi martori la curățirea celor leproși (u); iar Preoții Noului Testament au primit

(o) Mt. 2_5; (p) Evr. 13_{17}; Mal. 2_7; Gal. $1_{6\text{-}10}$; 4_{14}; Mc. 1_2; Mal. 3_1; Mt. 11_{20}; Lc. 7_{27}; Apc. $2_{1,8,17\text{-}18}$; $3_{1\text{-}7\text{-}14}$; Eș. $23_{20\text{-}22}$; Ez. 2; 3; 18; 33; (s) Ioan 5_{22}; (t) Mt. $16_{18\text{-}19}$; $18_{18\text{-}20}$; Ioan $20_{21\text{-}22}$; (u) Lev. 14;

puterea nu de ar fi martori ai celor ce se curățesc; ci de a curăți, și încă nu de lepra corpului; ci de întinăciunea sufletului. Ei au primit o putere așa de mare, în ce fel n-a dat Dumnezeu nici Îngerilor, nici Arhanghelilor, fiindcă nu Îngerilor a zis: *„Oricâte veți lega pe pământ, vor fi legate și în cer, și oricâte veți deslega pe pământ, vor fi deslegate și în cer"*. și iarăși: *„Luați Duh Sfânt... Cum M-a trimis pe Mine Tatăl și Eu vă trimit pe voi. cui veți ierta păcatele, se vor ierta lor; iar ale cărora păcate, le veți ținea, ținute vor fi"*(v) Puterea de a lega o au și căpeteniile pământești, dar ele pot lega numai corpurile. Puterea Preoților însă se atinge de sufletul omului și se înalță până la cer, fiindcă aceea ce Preoții hotărăsc pe pământ, Dumnezeu confirmă în cer și Stăpânul e de acord cu părerea robilor Săi... Părinții trupești nu pot da nici un ajutor copiilor lor, când aceștia ofensează pe vreun om însemnat și puternic; Preoții însă împacă pe fiii lor spirituali nu cu împărații, nu cu puternicii pământului; ci cu însuși Dumnezeu..."

Precum Mântuitorul a curățit pe cei doi îndrăciți de pierzare, scoțând legheonul adică mulțimea dracilor din ei...(*); tot așa și Preoții lui Dumnezeu, prin puterea ce li s-a dat de sus, curățesc pe păcătoșii care se căiesc de păcate, scăpându-i de pierzarea veșnică, și unindu-i cu Mântuitorul prin Dumnezeiești le Slujbe și Împărtășirea cu P.S. Trup și Sânge al Domnului, îi face părtași ai Slavei Împărăției lui Dumnezeu.
(*) Mt. 8^{28-34}; Mc. 5^{1-20}; Lc. 8^{26-39}.

Odată Mântuitorul iertând păcatele slăbănogului adus de patru pentru tămăduire, cărturarii și fariseii care erau de față, au cârtit, zicând în sinești: *„Cine este Acesta care iartă păcatele? Cine poate ierta păcatele? Numai unul Dumnezeu poate ierta păcatele oamenilor!"* Cu adevărat, cel ce iartă păcatele ori este Dumnezeu, ori are putere Dumnezeească într-însul. Preoții fac aceasta cu păcătoșii în toate zilele. Ei au o putere uriașă, o putere așa de mare, încât iartă păcatele, precum credem și mărturisim aceasta. Din aceste lucrări minunate, supraomenești, oare poate cineva să zică, că acești

(v) Mt. 16_{18-19}; 18_{18-20}; Ioan 20_{21-23};

mici, necinstiți de pleava creștinismului, nu sunt alți dumnezei în lume? Ascultați și alt exemplu mai grăitor: de ați vedea aici de față, de o parte mulțime de arapi negri, care să fie răniți de vrăjmași cu răni de moarte și legați cu lanțuri tari. De altă parte să vedeți un om puternic în lucru și în cuvânt care să le zică: „Oameni decăzuți, înnegriți de păcate și nefericiți, să fiți slobozi din legăturile voastre, să fiți tămăduiți de rănile voastre, să se curețe, și să cadă de pe corpurile voastre acea negreală care vă întunecă". În acel moment, de ați vedea căzând de pe mâinile și picioarele lor lanțurile grele, curățindu-se de rane și prefăcându-se negreala corpurilor lor în albiciune, oare ce ați zice pentru acel om? Cum vi s-ar părea puterea lui? Eu sunt încredințat că ați zice și ați mărturisi, cum că acel om este peste toți oamenii, cum că este pogorît din cer, și cum că este alt dumnezeu și om aici pe pământ. Socotiți bine acum. Acest om cu putere uriașă este unul din cei mici (Preoții), pe care îi nesocotește lumea. Arapii negri, sunt ticăloșii de păcătoși, pe care păcatele îi face mai întunecați decât dracii.

Aceștia sunt toți răniți, pentru că de câte ori păcătuiesc, de atâtea ori se întipărește în sufletul lor rană de moarte. Ei sunt legați cu lanțuri grele, pentru că păcatul îi face robii diavolului... Aici vine micul acela, Preotul nesocotit, defăimat de lumea care zace în cel rău (z), și cu un cuvânt al lui: „Iertate să-ți fie păcatele", face la sufletele păcătoșilor mai slăvite lucruri decât acelea, ce ați auzit mai sus. Desleagă legăturile păcatelor, vindecă rănile, îi curățește de tina și negreala păcatelor, îi mântuiește din ghiarele diavolilor, îi împrietenește cu Dumnezeu, îi scapă de muncile iadului și îi face moștenitori Împărăției lui Dumnezeu, unde se vor desfăta totdeauna în vecii vecilor cu oștile îngerești și cu mulțimile Sfinților.

Preotul are aici o putere mai mare decât a Sfinților din ceruri, pentru a lucra la mântuirea păcătoșilor. Ei bine, acuma cum vi se pare acest mic, nesocotit și defăimat om, îmbrăcat cu Darul Preoției? Spuneți, oare să aibă pe pământ pe cineva mai mare decât el? Dar ce zic pe pământ, nici în cer, afară de Dumnezeu, nu are micul acesta asemenea lui în putere. Aceasta voi dovedi-o iarăși aici. Luați seama pentru omul acela despre care zice Sf. Evanghelie, că se pogora din Ierusalim din Ierihon, și a căzut între tâlhari, care desbrăcându-l l-au bătut, lăsându-l abia viu. În situația acelui om zăcând pe cale mai mult mort, văd aevea pe mulți creștini ortodocși (cu numele, nu cu faptele) care zac plini de rane ucigătoare de suflet, căzând cu fețele la pământ, cerând ajutor de la toți, întristându-se și plângând amarnic, nu atâta pentru viața pământească, care se macină și se

(z) 1 Ioan 5_{14}. Gal. 1_4;

scurtează văzând cu ochii; ci pentru sufletele lor rănite și înnegrite de păcate, cu care împovărându-se se pogoară în pierzanie, în munca veșnică a iadului. Vie aici toți împărații pământului, să vedem de au atâta putere, ca să mântuiască sufletele acestor ticăloși osândiți, din nevoia veșnicei morți! Dar ce zic eu împărații și puternicii lumii aceștia? Vie Îngerii Raiului: Heruvimii cei cu ochi mulți, Serafimii cei cu câte șase aripi, Scaunele, Domniile, Începătoriile, Puterile, Stăpâniile, Arhanghelii și Îngerii și toate oștile îngerești, să vedem de va ajunge până într-atâta puterea. Lasă să ia împreună cu ei întru ajutor toate cetele Sfinților, să alerge Mucenicii, să năvălească Apostolii, să grăbească Cuvioșii, Drepții, Proorocii, Patriarhii, Ierarhii și toți Sfinții. Să se pogoare împreună cu ei însăși Prea Curata Stăpână Maica lui Dumnezeu, Împărăteasa Îngerilor și a oamenilor! Ce vi se par? Socotiți că va putea toată ceata aceasta cerească și toți Sfinții să deslege pe păcătoșii aceștia din legătura păcatelor care-i trage în iad? Pot să ierte și să vindece sufletele acestora care zac în păcate mai morți? (x). De o va zice cineva aceasta (că vor putea), acela nu va crede drept așezămintelor Sfintei noastre credințe, nici este din turma lui Hristos. Aceasta o arată Mântuitorul în Sf. Evanghelie. Îngerii toți pot să mijlocească, Sfinții să se roage, drepții să se cucerească, Maica Lui să mijlocească pentru ca să ia ticăloșii aceia de păcătoși deslegarea păcatelor; însă a-i dezlega și a-i ierta de păcate, nu pot nici unul din Sfinți. Pricina este aceasta; că puterea de a „lega și a deslega", de a „ierta și ține" nu o au Sfinții în cer (†); ci o au Preoții pe pământ(y).

(†) **O creștină a înviat din morți pentru a-și mărturisi păcatul ascuns.** A fost o femeie cu bărbat, însă îmbunătățită și cinstitoare de Dumnezeu, atâta, încât petrecea ca și cum ar fi fost într-o Mănăstire. Niciodată nu lipsea de la Biserică, da milostenii, postea, și alte fapte bune săvârșea. Numai un păcat a făcut ticăloasa, și nu l-a mărturisit cuiva niciodată; de multe ori voia să-l spuie Duhovnicului, și se ducea înadins, apoi după ce își mărturisea celelalte păcate, se rușina să-l spună și pe acela, și se întorcea fără de ispravă. Dar sta de multe ori înaintea Icoanei Născătoarei de Dumnezeu plângând nemângâiată, și rugându-se milostivei ca să-i ierte greșeala. Mai pe urmă de toate a murit femeia nemărturisindu-și la Duhovnic fărădelegea aceea, și pentru că au așteptat rudeniile sale pe o fiică a ei, care era dusă la alt oraș, n-au îngropat-o până la a treia zi. Deci, când i se cânta în Biserică, (o minunile Tale Doamne!) a înviat cea moartă, și a șezut pe pat, zicând acestea: mare este puterea Ta, pururea fericită Stăpână. Apoi a zis să aducă pe Duhovnic, și și-a mărturisit păcatul cel ascuns. Atunci zise în auzul tuturor: eu ticăloasa și nepriceputa, pentru rușine, n-am mărturisit un păcat, pe care l-am săvârșit și l-am plâns

---

(x) Ier. 15_{1}; Eș. 32_{11-12}; 1 Împ. 7_{6}; Ezech. $14_{14,16,20}$ vezi și pg. 465-469 din această carte; (y) Mt. 16_{18-19}; 18_{18-19}; 28_{18-20}; Ioan 20_{21-28};

Acum dar aceia ce nu pot face cetele Sfinților în cer, vedeți cum o săvârșește pe pământ unul din acești mici? Lasă se pogoare și aici după întâmplare, un Preot oarecarele și să vadă pe cel ce zace pe cale mai mort, carele cere ajutor și mântuire sufletească, lasă să vadă lacrimile, să audă suspinurile, lasă-l să se plece căinței și cererii păcătosului creștin, să blagoslovească cu mâna aceia pe care nu o primesc cei semeți să o sărute cu evlavie, lasă să zică numai: *„... Eu nevrednicul Preot și Duhovnic, cu puterea ce-mi este dată, te iert și te desleg de toate păcatele tale, în numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh... Amin"*. Atunci veți vedea străine, înfricoșate și preaslăvite lucrări minunate. Îndată la această deslegare și iertare, se mântuiește sufletul acela păcătos de nevoia veșnicilor munci. Se desleagă legăturile păcatelor, fug dracii, se bucură fericiții Îngeri, și aceiași Dumnezeească dreptate care ține scoasă sabia răsplătirii păcătosului, o trage înapoi iarăși în teacă și toată se îmblânzește.

Așa-i că nici în cer nici pe pământ nu este nimeni afară de Dumnezeu, care să aibă atâta putere, atâta stăpânire, câtă au pe pământ și în cer acești mici, adică Preoții?

Isus Navi a oprit soarele pe cer. Preotul nu numai că oprește, ci chiar și pogoară pe Soarele dreptății pe Jertfelnicul pe care liturghisește. Veniți să vedeți o altă lucrare și mai minunată a acestor mai mici? Toate făpturile au rămas uimite, când Isus Navi a poruncit soarelui

---

în fiecare zi, cu multă zdrobire, rugând pe pururea Fecioara Născătoare de Dumnezeu să facă milă cu mine ca să nu mă mai muncesc pentru fărădelegea mea aceasta. Deci îndată ce a ieșit ticălosul meu suflet din trup, m-au răpit diavolii ca niște lupi sălbatici, arătând păcatul meu cel ascuns, pentru care se bucurau, socotind că pentru acela au să mă stăpânească. Iar dacă au ajuns ca mine în muncă, în care era întunericul prea gros, și chinuirea nemângâiată, iată a venit Mijlocitoarea celor ce se pocăiesc și Împărăteasa Îngerilor, care strălucea mai mult decât soarele, și a isgonit tot întunericul locului aceluia prea întunecos, cu nemărginita lumină a Dumnezeirei Sale. Atunci ocărând pe pângăriții diavoli, căci m-au luat fără de a le da lor stăpânire Domnul, m-au luat din mâinile lor, zicând: „Să o duceți la Dreptul Judecător, și orice va hotărî Milostivirea Lui aceea să se facă". Apoi zise către mine: „Nu te teme fiico, că Eu sunt ajutătoare ție". Deci după ce m-au dus la Stăpânul Hristos, L-am văzut șezând pe Scaunul Slavei Lui, mânios asupra mea și necăjit pentru ca să mă hotărască la veșnica moarte.

Iar Stăpâna cea mult lăudată, a zis cu chip de multă smerenie: „Mă cuceresc și rog bunătatea Ta, prea Milostive al Meu Fiu și Dumnezeule mult îndurate, pentru milostivirile îndurărilor Tale, și pentru Sângele cel Prea Curat și scump, pe care l-ai vărsat pentru păcătoși. Iartă pe sufletul acestui ticălos, că cunoști câtă evlavie are către Mine și câte lacrimi a vărsat înaintea Icoanei Mele plângând fărădelegile ei". Iar Domnul i-au

să stea nemișcat, în loc pe cer, până ce va birui pe vrăjmașii lui(a). Dar cu cât mai vârtos socotiți că s-ar minuna, dacă același Isus ar zice soarelui, nu să stea nemișcat pe cer; ci să se pogoare pe pământ. Adevărat, înfricoșat lucru ar fi acesta. Totuși, nu este nimic în asemănare cu ceea ce face Preotul în Sf. Altar. Stând înaintea Sf. Jertfelnic, rugându-se, el nu poruncește soarelui acestuia care se vede; ci pune sub datorie, cu cuvintele și cu rugăciune lui, pe Soarele cel de taină al dreptății, pe însuși Unul născut Fiul lui Dumnezeu să se pogoare din cer, și cu puterea Tatălui Ceresc și cu conlucrarea Duhului Sfânt, să prefacă Pâinea și Vinul aduse și sfințite pe Sf. Jertfelnic în P.S. Său Trup și Sânge, să le facă iarăși Jertfă vie pentru iertarea păcatelor noastre. Aceasta o face Preotul nu numai o dată ca Isus Navi, ori numai de două, ori numai de nouă ori; ci în tot anul, în toate zilele când el vrea și ori în ce localitate ar pofti! Nu este aceasta o putere de care se minunează și Îngerii?

Preotul, prin strălucirea Preoției sale, este asemenea Fiului lui Dumnezeu. Pe Melhisedec îl numește Sf. Ap. Pavel asemenea cu Fiului lui Dumnezeu(b), pentru că a adus pâine și vin (simple) jertfă lui Dumnezeu. Acelea erau numai o închipuire a Dumnezeeștilor Taine. Oare cum vom putea noi să numim după vrednicie pe Preoții noștri, care în toate zilele aduc nu închipuire; ci adevărul, Nu umbrele; ci același Trup și Sânge al Mântuitorului nostru Iisus Hristos Dumnezeu?

---

răspuns: „Știi prea iubita Mea Maică, că nimenea nu poate ca să se mântuiască fără de Taina Mărturisirei cea mântuitoare, pe care nepriceputa aceasta a defăimat-o, și n-a spus fărădelegea ei, și acum nu este cu putință ca să o iert, că în iad nu este pocăință". Iar i-au zis Lui: „Adevărat este Fiul Meu prea dulce, nimenea nu poate să se mântuiască fără de Spovedanie, ci Tu ești cela ce stăpânești viața și moartea, și toate îți sunt cu putință, de aceea mă rog Ție, adu-Ți aminte de multele faceri de bine pe care le-a săvârșit ticăloasa, și mai ales dorul cel înfocat și dragostea și credința cea prea mare, pe care o are către Mine, și arată către dânsa Milostivirea cea nemărginită, care covârșește toate fărădelegile". Iar El a zis Ei: „Pentru ca să nu Te scârbești Maica Mea, poruncesc ca să se ducă sufletul ei în trup, să-Mi mărturisească după lege păcatul ei și atunci să aibe iertare". Acestea zicând Stăpânul, m-a adus Îngerul păzitorul meu, și m-a înviat după cum vedeți, și acum iarăși am să mă sfârșesc peste puțină vreme. Pentru aceasta vă rog pe voi pe toate rudeniile și prietenii mei, și tu prea iubita mea fiică, lăsați lacrimile, căci cu acestea nici un folos nu-mi dați. Numai Liturghii câte puteți, și milostenii să faceți pentru mine și vă păziți pentru dragostea lui Dumnezeu întru petrecerea voastră, ca să nu greșiți nimic, și să vă mărturisiți cu deamănuntul toate păcatele. Acestea zicând s-a odihnit întru Domnul... (†).

(a) Is. N. 10^{12-14}; (b) Evr. 7; (†) Minunea 54 a Maicii Domnului;

Aleșii lui Dumnezeu dădeau un mare și deosebit respect Preoților. Cuñoscând această putere supra omenească, pusă de Dumnezeu în persoana Preoților, aleșii Lui, chiar și cei cu viață mai sfântă, le dădeau un mare și deosebit respect.

Privitor la respectul și ascultarea pe care poporul trebuie să o dea Preotului ales de Dumnezeu spre a-i conduce bine, Dumnezeu prin Sf. Scriptură zice așa: „Iată Eu trimit pe Îngerul (Preotul) Meu înaintea feții tale, ca să te păzească pe cale și ca să te ducă în pământul care l-am gătit ție. Ia aminte de tine însuți și ascultă de dânsul și nu-i fi necredincios lui, pentru ca nu se va lăsa el după tine; ci tu trebuie să te lași după dânsul, că Numele meu este peste el..."(c). Duhul Sfânt prin înțeleptul Isus Sirah zice: „Cu tot sufletul tău teme-te de Domnul și pe Preoții Lui cinstește-i. Cu toată puterea iubește pe Cel care te-a făcut pe tine și pe slugile (trimișii, Preoții) Lui să nu le părăsești. Teme-te de Domnul și cinstește pe Preot și-i dă lui parte (din agoniselile tale) precum ți s-a poruncit. Pârgă, jertfe pentru (iertare de) păcat, darul brațelor, jertfele sfințirei și pârga celor sfinte"(d).

În legea veche a lui Moisi, necinstea adusă Preotului așa de mare se socotea, încât însuși Dumnezeu a poruncit prin Moisi, că de va îndrăzni cineva cu semeție a necinsti și a nu asculta porunca Preotului, omul acela să se dea morții(e). Acum socotiți, decât amar de osândă sunt vrednici aceia care cutează a se semeți, a necinsti și huli pe Preoții Sf. Biserici, care covârșesc în Dar, în vrednicie și în putere pe Preoții legii vechi? Sf. Părinți ai Sf. Biserici Ortodoxe, au sfătuit întotdeauna pe credincioși a asculta chiar și pe preoții cu viață mai păcătoasă, care îi învață bine. Ucenicul Sfântului Ioan Evanghelistul, Sfântul Policarp Episcopul Smiernei (a. 166 D. Hs) pretindea credincioșilor: „Să se supună Preoților ca Lui Dumnezeu și ca Domnului Hristos"(f).

Sf. Grigore Teologu (a. 328-389 d. Hs) observând îndoiala unora din credincioși față de Preoții cu felurite scăderi morale, îi sfătuia așa: „Tot cel ce contribuie la curățirea ta, este vrednic de credință numai să facă parte din numărul celor ce au primit putere, și să nu fie condamnat și depărtat de Biserică. Nu judeca de judecătorii tăi, tu care pretinzi lecuirea răului. Nu cerceta vrednicia celui ce te curățește. Nu face alegere, privind la originea, la părinții rânduiți spre aceasta. Cu toate că unul e mai bun sau mai rău de cât altul, totuși fiecare îți este superior. Judecă astfel: ai două inele, unul de aur și altul de fier. Ambele au pe ele chipul împărtesc. Ambele peceți ale inelelor sunt aplicate pe ceară. Prin ce se deosebesc unul de altul? Prin

(c) Eș. $23_{20\text{-}21}$; Ezech. 2; 3; 18; 33; (d) Is. Sirah. $7^{30\text{-}32}$; (e) II Lege 17^{12}; (f) Epist. cap. 5;

nimic. Observă ambele inele aplicate pe ceară și dacă te pretinzi mai înțelept, decât toți, spune, care-i chipul celui de fier și care celui de aur? și pentru ce chipurile sunt egale? Căci, de și unul e de aur și altul de fier sau argint, prin urmare deosebite prin materialul lor, totuși chipurile sunt egale. Așa și tu să privești la fiecare, căci de și unul nu-l covârșește pe altul prin viața sa, totuși, puterea botezului e aceeași și fiecare dintre ceea ce sunt învățați în aceeași credință, te poate face să păsești pe calea perfecțiunii..."(g).

Ce zici tu creștine — zice fericitul Teofilact († 1108 d. Hs.) — că Arhiereul și Preotul tău este rău? De este după credință rău, adică de are dogme ereticești și hulitoare, fugi de dânsul, măcar de ar fi și Anghel din cer. Dar de este rău după viață și după petrecere, supune-te lui... Te supui tu creștine Arhiereului tău? De odihnești pe Preotul și pe Proestosul tău, îi faci lui mai ușoară greutatea de grijă, ce o are pentru mântuirea ta, fiindcă el primește bucurie, când tu te supui lui. Iar de-i zici împotrivă și te arăți fără de omenie, el cu neomenia ta aceasta, va priveghea și va purta grijă de sufletul tău. Însă de nu vei îndrepta nesupunerea ta, Arhiereul și Preotul tău va suspina către Dumnezeu împotriva ta. Și suspinarea lui nu îți va fi ție de folos; ci îți va fi foarte vătămătoare și păgubitoare. Vezi iubitule, că Ap. Pavel nu iartă Arhiereului și Preotului să izbândească asupra nesupușilor cu alt chip, de cât cu singură suspinarea. Suspinarea aceasta, Arhiereului și Preotului le pricinuiește blândețe și îndelungă răbdare; iar celor ce nu se supun și nu se mai îndreaptă, aprinde mai mult asupra lor focul muncii, fiindcă îndeamnă pe Dumnezeu a se face mai aspru pedepsitor al nesupușilor acelora. Tu creștine, care nu te supui Arhiereului și Preotului tău, nu te face nebăgător de seamă pentru că este numai suspin isbânda lui cea asupra ta; ci pentru aceasta teme-te mai mult, pentru că suspinul acesta părut mic ajunge la urechile Domnului, și te dă pe tine urgiei Lui..."(h). Fericitul Augustin (a. 354-430 d.Hs.), la nedumerirea unora dacă viața păcătoasă a unora din Preoți n-ar împiedica lucrarea sfințeniilor, răspunde în acord cu Sf. Grigore Teologul și Ioan Gură de Aur, că viața necurată a slujitorilor Altarului, tot atât de puțin ar împiedica sfințenia Tainelor, ca și un canal sec curgerea unui râu, care niciodată nu seacă sau fertitatea semințelor, dacă ar fi semănate de o mână necurată... Darul aparține totdeauna lui Dumnezeu, tot lui Dumnezeu aparține și Taina. Omului nu-i aparține decât serviciul. Dacă el este bun, atunci e de acord cu Dumnezeu și lucrează cu El; iar dacă este rău, atunci prin el Dumnezeu săvârșește forma văzută a Tainei și însuși El dă Darul nevăzut. Nu trebuie să se crează cum că de la

(g) Cuv. la Sf. Botez; (h) Vezi mai pe larg Tâlc Teofilact la Ep. c. Evrei 13[7];

i-au spus oarecare pârâtori despre un Preot, că petrece viața rea și preacurvească. Atunci luminatul împărat auzind, n-a vrut să cerce, nici să iscodească viața și faptele Preotului; ci ca un iubitor de Hristos ce era, a zis: *„Dacă aș vedea cu ochii mei pe Preot făcând păcatul l-aș acoperi cu mantia mea"*. În timpul soborului din Nicheia, aducând oarecare pâră scrisă asupra unor Preoți și Episcopi, n-a vrut fericitul s-o citească, ci rupând-o imediat a aruncat-o în foc unde a ars, și a zis aceste cuvinte vrednice de pomenire: *„Să nu dea Dumnezeu ca să judec eu vreodată pe Preoții lui Dumnezeu"*. Acum iată vedem, că ce n-a făcut un împărat așa de mare și de sfânt, îndrăznesc a face niște oameni păcătoși, nenorociți și nevrednici!!! Ei ar trebui să se judece mai întâi pe dânșii, că preoții multe din metehnele acestea de care ei îi învinuiesc le au tot de la ei, ori din copilărie, ori mai urmă s-au molipsit de la ei. Astfel, ori cu ce vor judeca oamenii lumii aceștia deșarte pe Preoții lui Dumnezeu, judecata, osânda și defăimarea aceia se răsfrânge, se întoarce și cade asupra capetelor lor. Asupra acestor creștini care nesocotesc pe Preoții lui Dumnezeu, vin vaiurile rostite de Mântuitorul asupra cetăților: Betsaida, Horazin și Capernaum, cari-L nesocoteau. „Vai ție Betsaido! Vai ție Harazine... Și tu Capernaume, care până la cer te-ai ridicat, până în iad te vei pogorî..."

Sf. Ioan Gură de Aur, vorbind despre înalta dregătorie a Preoției, zice așa: „Cei ce țin locul Domnului Hristos sunt Preoții. Cel ce cinstește pe Preotul lui Hristos, pe Hristos î-L: cinstește, iar cei ce sudue pe Preotul lui Hristos pe Hristos î-L sudue și necinstește, pentru că Hristos i-a lăsat pe Preoți în locul Său ispravnici în Biserica Sa"(l).

Ei bine, dacă un boier nu poate suferi să-i necinstească cineva pe ispravnicul său pe care l-a lăsat la niscai-va case sau proprietăți ale lui, oare cum va putea suferi Domnul Hristos a i se necinsti preoții Lui pe care i-a lăsat ispravnici în Biserica Sa?(m), Au credeți că vor scăpa nepedepsiți unii ca aceștia în lumea aceasta și în cea viitoare? Să ne socotim bine și apoi să grăim. Au n-ați citit niciodată în Sf. Scriptură, ce s-a întâmplat lui Noe, când a băut și s-a îmbătat? S-a dezbrăcat de tot în casa sa și dormea. Atunci a văzut fiul său Ham goliciunea lui, și în loc de a-l acoperi ca pe un tată, a ieșit afară și l-a grăit de rău către frații lui. Aceia ca niște fii buni, cucernici și înțelepți, au mers de au acoperit goliciunea tatălui, fără a-și întoarce fețele lor să-l vadă. Ce a urmat după aceasta? „Și se trezi Noe din vin — zice Sf. Scriptură și bunoscu câte-i făcu lui feciorul cel mai tânăr și zise: „Blestemat Ham feciorul, slugă va fi fraților lui. Stăpânire să nu aibă în viața lui; ci să se facă slugă supusă fraților lui". Atâta a zis bătrânul

(l) Sf. Ioan Hrisostom la Ev. Matei, cap. 17; (m) 1 Cor. 4;

Noe, și până astăzi și pururea în veci va fi blestemat neamul lui Ham. Aceasta să socotiți fiii mei iubiți că se va întâmpla și tuturor acelora, care nesocotesc, necăjesc, judecă, osândesc și obidesc pe Preoții lui Dumnezeu. Iubitorii de Dumnezeu creștini, să se păzească de a cleveti pe Preoții lui Dumnezeu, pentru ca să câștige blagoslovenia lui Sim și Iafet. Pentru aceasta noi rugăm pe Milostivul Dumnezeu, ca să v-o dăruiască tuturor bunilor creștini, în această lume și în cea viitoare. Amin. „Cel ce se teme de Dumnezeu, — zice Sf. Ioan Gură de Aur nu iscodește; ci crede, îmblânzește, jertfește, cinstește, mărește, cântă și laudă". Unii ca aceștia cunoscând bogățiile sfințeniei care este în Biserică Domnului dimpreună cu sfințenia și puterea înaltei dregătorii Preoțești, se luminează se sfințesc, se bucură de pace și au pe Dumnezeu cu dânșii întotdeauna(†).

„Cel ce vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă; cela ce vă nesocotește pe voi, pe Mine Mă nesocotește; iar cel ce Mă nesocotește pe Mine, nesocotește pe Cel ce M-a trimis pe Mine... Cel ce nu este cu Mine împotriva Mea este, și cel ce nu adună cu Mine risipește...(n).

Abaterea bisericii papistașe de la rânduiala Sfintei Împărtășanii

Biserica apuseană (papistașă), de prin secolul XI, păsește contra aceste rânduieli. Ea, prin slujitorii altarului, împărtășește, pe creștinii mireni numai cu Trupul Domnului, adică cu ostie bulin sau turtișoară mică și rotundă în forma bănișorilor de metal, nu și cu Sângele Domnului. Această rânduială s-a introdus la ei mai târziu și s-a întărit apoi printr-un canon al unui sinod papistășesc, ținut în Constanza la 13 și 15 Iunie din a. 1415.

Biserica apuseană după ce s-a despărțit de Biserica răsăriteană, din nenorocire pentru depăratrea ei din ce în ce mai mult de rânduielile Bisericii apostolice și patristice, și-a permis a introduce multe și felurite noutăți, cu care au înlocuit unele din vechile rânduieli apostolice, sinodale și patristice, existente în întreaga Biserică (sobornicească, catolică, ecumenică, universală sau a toată lumea) (o).

Astfel, privitor la Sf. Împărtășanie, întâlnim introducerea întrebuințării, în Euharistie, a azimilor în loc de pâine dospită, lucru necunoscut nu numai în Biserica orientală veche, dar nici chiar în cea de apus. Ce-i drept,

---

(†) Prelucrare de autor, după Mitrop. Antim Ivireanul Sf. I. G. de Aur. feric. Augustin, ș.a; (n) Lc. 10_{16}; Mt. 12; (o) Vezi numirile acestea date întregii Biserici creștine, în N. Testament și în Istoria Bisericii;

sunt urme de întrebuințarea azimelor în câteva din bisericile apusene în timpuri foarte vechi d.p.: În câteva biserici din Spania, în sec. VII, (p) și în câteva biserici anglicane în sec. VIII (r). Da chiar dacă s-a introdus cu timpul acest obicei în câteva locuri în biserica apuseană, contra căreia mărturisesc câți-va din scriitorii bisericii romane și protestante, apoi n-a fost ca o regulă generală; ci excepțiuni de la regulă, ceea ce putem spune relativ la apariția azimelor în bisericile Germane, în secolul IX. Cu toate acestea în sec. XI, papa Leon IX, a început să introducă acest obicei apărut ad libitum (oricum după placul și voia lor) în lege. Mulțumită acestei împrejurări, obiceiul s-a răspândit ca fulgerul, și astfel s-a înrădăcinat în biserica apuseană. Împrejurarea aceasta, a servit ca motiv patriarhului Constantinopolului, Mihail Cerularie, ca să combată pe latini, pentru obiceiul introdus de dânșii, neconform nici cu Sf. Scriptură nici cu Sf. Tradiție...

După inovația aceasta, cam prin sec. XIII, a apărut în biserica apuseană, pe lângă dispozițiile sinodale, de mai înainte, încă o altă dispoziție și anume: dispoziția de a se împărtăși mirenii numai sub forma pâinii, lipsindu-i de potirul Domnului, fapt care a adus după sine lipsirea pruncilor de orice comunicare, în urma imposibilității pentru dânșii de a mânca azimile (bulinele) date sau învoite mirenilor. În secolele XI și XII s-a continuat în biserica apuseană, de a împărtăși pe prunci sub forma vinului, cum și pe mirenii în etate, sub ambele forme ale pâinii și a vinului. La acest din urmă caz a început să se introducă obiceiul că mirenii nu se împărtășeau deosebi, sub ambele forme; a pâinei și a vinului; ci numai sub forma pâinei îmbibată cu vin. În urmă s-a convocat la 1095 sinodul din Clermon, la care conform cu decisiunile de mai înainte s-a confirmat, ca fiecare, să se împărtășească din Altar, primind deosebit Corpul și Sângele Domnului; iar a se împărtăși sub forma pâinei îmbibată cu vin, s-a permis numai în caz de necesitate gravă, de ex. la cazuri de boale grele...

Această hotărâre s-a confirmat din nou la începutul sec. XII de Papa Pascalie II, cerând de la sfinții servitori să se țină strict de tradițiunea veche bisericească, relativ de darea Sf. Euharistii, neîtroducând nimic nou și după voință. Neținând socoteală de toate acestea în decursul sec. XIII și XIV, s-a continuat în biserica apuseană obiceiul de mai înainte de a împărtăși pe mireni numai sub forma pâinei îmbibată cu vin și odată cu aceasta obiceiul acesta s-a răspândit din ce în ce mai mult, s-a întărit și s-a înrădăcinat cu toate piedicile ce a întâlnit din partea câtorva teologi apuseni, destul de autoritari, cu deosebire din partea masei poporului care

(p) Vezi Sinodul din Toledo XVI (693 d. Hs.) canon 6 Binii concil Tom. V, pg. 430; (r) Alquin;

murmura strașnic din cauză că se vedea lipsit de potirul Domnului. În sec. XV, obiceiul aceasta a fost legiuit de sinodul papistășesc din Constanța, deși însuși îl recunoștea ca inovațiune, contrară instituirei Sf. Euharistii de Mântuitorul și tradițiunii Bisericii primare. Acest obicei a fost confirmat și de sinodul din Babel; iar sinodul din Trident l-a legiuit definitiv și l-a introdus în numărul dogmelor și canoanelor bisericii apusene, lăsând episcopului Romei dreptul de a face excepțiuni în vederea oarecăror împrejurări însemnate.

Toate inovațiunile bisericii apusene, cu deosebire cea de față, care au adus nenumărate nemulțumiri, credem, că au slujit ca motiv puternic reformei lui Luter mai întâi; iar în urmă raporturilor puțin ceremoniale, ale protestanților, față de doctrina veche bisericească despre Euharistie. Mulțumită acestui fapt, unii dintre dânșii — Luterani — au exclus din Euharistie transubstanțierea și însemnătatea ei ca jertfă, pe motiv că învățătura despre aceasta n-ar fi veche, ci invetată din nou în sec. XI de Pascazie Ratbert, și că de abia în sec. XIII la sinodul IV din Luteran a fost ridicat la rangul de dogmă, *recunoșteau însă că în timpul împărtășirei cu pâinea și vinul Euharistic, Hristos, participă real cu Corpul și Sângele Său, cu ele, sub ele și în ele.* Alții însă ca Zwigli și Calvin, cu următorii și aderenții lor înlătură cu desăvârșire din Euharistie lucrarea misticoharică, lăsându-i numai însemnătatea simbolică și comemorativă.

În vederea inovațiunilor permise și admise de biserica apuseană, față de Sf. Euharistie, Biserica orientală (ortodoxă), i-a opus învățătura veche universală, despre necesitatea de a săvârși Sf. Euharistie cu pâine dospită și de a împărtăși cu ea, pe toți, fără deosebire sub ambele forme, ale pâinei și ale vinului. De asemenea i-a mai opus și învățătura universală a Bisericii vechi despre coincidența timpului prefacerii Sf. Daruri cu chemarea Sf. Duh asupra lor, învățătură expusă între altele, cu toată claritatea și preciziunea în Mărturisirea Ortodoxă de credință a Bisericii catolice și apostolice de răsărit; iar învățăturii mincinoase celei nouă a protestanților despre Euharistie, reprezentanții Bisericii universale i-au opus următoarea mărturisire de credință: „Credem că în această lucrare sfințită (Euharistie) este prezent (participă) Domnul nostru Iisus Hristos, nu în mod simbolic, nu închipuit, nu cu prisosința harului, ca în celelalte taine, nu numai cu adierea cum spuneau câțiva dintre părinți, aceasta despre botez și nici prin pătrunderea pâinei, așa că Dumnezeirea Cuvântului să pătrundă esențial în pâinea propusă pentru Euharistie, așa cum o explică următorii lui Luter, de astfel destul de nedibaci și nevrednici. Ci într-adevăr și real, așa că după sfințirea pâinei și vinului, pâinea se preface în Însuși adevăratul Corp al Domnului; iar vinul se preface în Însuși adevăratul Sânge al Domnului...

Încă credem noi că aceasta este adevărata jertfă, care milostivește, adusă pentru toți dimpreună cei credincioși vii și morți, și cum se spune în rugăciunile acestei Sf. Taine, predate Bisericii de Apostoli pentru mântuirea tuturor, după porunca Domnului (†).

Cum își acoperă papiștașii această abatere? Papiștașii susținând abaterea lor de la Sf. Împărtășanie se îndreptățesc cu aceste cuvinte: „De vreme ce viu este Trupul lui Hristos — zic ei — precum toți așa credem și mărturisim, și precum și mai sus am zis, iată dar, că dei ce se cuminecă numai cu Trupul lui Hristos, iar nu și cu Sângele Lui osebit, destul le este lor Trupul lui Hristos cel viu spre mântuirea lor și spre viața veșnică, și nu mai trebuiește să se cuminece osebit și cu Sângele din Sf. Potir că dacă este viu Trupul lui Iisus Hristos, este dar viu și Sângele, iar nu fără de Sânge; de vreme ce, că și voi ați zis, că firesc lucru este trupului viu să fie împreună cu sângele, de vreme ce așa și însuși Domnul Hristos a zis: „Eu sunt pâinea cea vie, care s-a pogorît din cer; oricine va mânca din Pâinea aceasta, va fi viu în veci". Și iarăși: „Cela ce Mă va mânca pe Mine acela va fi viu pentru Mine". Deci, dacă este pâinea cea vie însuși Hristos și Trupul Lui, iată dar, că cei ce se cuminecă numai cu Trupul lui Hristos cel viu, adevărat și desăvârșit se cuminecă și cu Sângele Lui, cu care este viu Trupul lui Hristos.

La această abatere a lor noi așa răspundem: Adevărat, viu este Trupul lui Hristos și pe Disc, fiind osebit de Sângele Lui, cel ce este în Sf. Potir, care însemnează Sângele cel ce s-a vărsat din Prea Curat Trupul Lui în vremea patimii. Însă că viu este Trupul lui Hristos și pe Sf. Disc, precum a fost viu și pe Cruce, după ce și-a dat Sufletul în mâinile Părintelui Său, și în mormânt, până ce a înviat din morți, îndumnezeit fiind cu Dumnezeirea Lui cea vie și de viață făcătoare și cu Sângele Lui cel firesc, carele nu s-a despărțit de Trup în vremea patimii, iar nu cu Sângele Lui, ce s-a vărsat pentru păcatele noastre. Acela a pricinuit moartea Lui, precum și despărțirea Dumnezeescului Său Suflet de Trupul Lui, iar Dumnezeirea împreună cu Sângele cel firesc, ce nu s-a vărsat, a pricinuit viața Lui; că pentru aceasta credem, că Trupul lui Hristos nu a văzut stricăciune, de vreme ce îndumnezeit a fost cu Dumnezeirea Lui cea de Viață făcătoare. Nici au prăzit, nici s-a deschiat ca alte trupuri, păzindu-și Sângele său cel firesc viu și fără stricăciune. De unde iar zicem că viu este Trupul lui Hristos și osebit de Sângele cel ce s-au vărsat, precum am arătat. Dar porunca Domnului nostru Iisus Hristos nu

(†) Teologia Dogmatică Ortodoxă de Silvestru Episc. de canev. vol. IV. pg. 457-462.

este ca să ne cuminecăm numai cu Trupul Lui, ci este să ne cuminecăm cu Trupul Lui și cu Sângele Lui cel vărsat din Prea Curat Trupul Lui spre iertarea păcatelor noastre, pentru că așa însuși Hristos la Cina cea de Taină au așezat, de vreme ce după ce au sfințit Pâinea și o au dat ucenicilor Săi, zicând: *„Acesta este Trupul Meu"*; apoi luând paharul au dat lor și iar au zis: *„Beți dintru acesta toți. Acesta este Sângele Meu al legii celei noua, care se varsă pentru voi și pentru mulți, spre iertarea păcatelor"*. De unde se vede luminat, că toți, datori suntem să ne cuminecăm cu Trupul lui Hristos cel viu și îndumnezeit și cu Dumnezeescul Sângele Lui (s), cel vărsat din trupul Lui pentru păcatele

Mântuitorul după Învierea Sa, S-a arătat femeilor mironosițe. Pe când femeile se înapoiau de la Mormânt și mergeau ca să spună ucenicilor, despre Învierea Domnului, Iisus le-a întâmpinat, zicând: „Bucurați-vă!". Ele apropiindu-se, i-au cuprins picioarele și s-au închinat Lui. Atunci Iisus le-a zis: „Nu vă temeți! Mergeți și spuneți fraților Mei să meargă în Galileea, și acolo mă vor vedea". Femeile mironosițe, întorcându-se de la Mormânt, au alergat și au spus toate acestea celor 11 Apostoli și tuturor celorlalți, care plângeau și se tânguiau. Cuvintele lor însă s-au părut ca o minciună înaintea tuturor, și nu le credeau. Tot atunci, Domnul S-a mai arătat lui Petru și lui Iacob..." (Mt. 28_{1-10}; Lc. 24_{1-11}).

noastre, iar nu numai Preoții cei ce slujesc, ci toți, adică Preoții și mirenii, de vreme ce pentru toți, adică pentru toată firea omenească și-a vărsat Hristos Sângele, iar nu numai pentru Apostoli, precum zice Teofilact, și nu numai pentru Arhierei și Preoții care slujesc Sfânta Liturghie.

Și minune este cum îndrăznesc unii, de nu cuminecă și pe mireni cu Sângele cel de mântuire; de vreme ce iarăși însuși Hristos au zis către

(s) Mt. 26_{28}; Mc. 14_{29}; Lc. 22_{20}; Ioan 6;

Jidovi: *„De nu veți mânca Trupul Fiului Omenesc și de nu veți bea Sângele Lui, nu veți avea viață întru voi"*. Unde luminat este că zice de Sângele cel ce s-au vărsat întru pomenirea morții Lui, precum Pavel zice: arătând cum că Domnul Hristos la Cina cea de taină întâi au dat ucenicilor Săi Trupul osebit, apoi și paharul, zicând: „Acest pahar, legea cea nouă este, Sângele Meu. Aceasta să o faceți întru pomenirea morții mele", unde întru pomenirea morții lui Hristos a bea Sângele Lui, se înțelege Sângele cel vărsat pentru păcatele noastre. Că moartea lui Hristos prin vărsarea Sângelui s-au făcut, carele toți datori suntem să-l bem, că Hristos pentru toți și-a vărsat Sângele. Noi așa am luat de la Sfinții Părinți, și așa vom ținea" (P.S. Damaschin Catimuș o.c.)

40. **Ce fac cântăreții în timpul împărtășirii poporului?** În timpul împărtășirii credincioșilor, cântăreții cântă: *„Trupul lui Hristos primiți și din Isvorul de moarte gustați. Aliluia"*

41. **Ce face Preotul după terminarea Sf. Împărtășiri?** După terminarea Sfintei Împărtășiri, Preotul binecuvintează pe popor cu mâna dreaptă, ținând Sf. Potir cu mâna stângă. Unii Preoți ținând Sf. Potir cu amândouă mâinile, binecuvintează poporul făcând asupră-i semnul Sf. Cruci cu Sf. Potir, și mai bine(t).

În timpul acesta, Preotul zice: „Mântuiește Dumnezeule poporul Tău și binecuvântează moștenirea Ta".

În acest timp eclesiarhul stă lângă solea înaintea ușilor împărătești, cu fața și sfeșnicul cu lumânarea aprinsă spre răsărit către Sfântul Potir și sfințitul liturghisitor.

42. **Ce însemnătate au cuvintele acestei binecuvântări?** Prin aceste cuvinte Preotul se roagă Milostivului Dumnezeu cu cuvintele psalmistului David (u), ca să ocrotească adunarea credincioșilor și să-i mântuiască de orice primejdii pierzătoare. Prin această binecuvântare, sfințitul liturghisitor, cere, ca Dumnezeu să binecuvânteze întreg poporul creștinesc și să-l întărească prin Dumnezeeasca Sa binecuvântare, așa precum a întărit și îmbărbătat pe Sf. Apostoli când S-a înălțat de pe pământ la cer: „Iisus scoțând pe Apostolii Săi afară până în Vitania, ridicându-și mâinile i-a

---

(t) Judecând sănătos este mult mai bine a binecuvânta Preotul cu Sf. Potir, decât cu mâna, fiindcă binecuvântarea cu Sf. Potir e mult mai îndestulătoare, deoarece are într-însul pe Însuși Prea Sfântul Domn Iisus Hristos, cu Trup, Sânge și Duh; (u) Ps. $27_{12}/28_{9}$; comp. 3 Împ. $8_{28\text{-}53}$;

binecuvântat pe dânșii. Pe când îi binecuvânta, S-a despărțit de ei și S-a înălțat la cer" (v).

Astfel, arătarea Dumnezeeștilor Taine înseamnă arătarea Mântuitorului Hristos Ucenicilor și credincioșilor Săi după înviere, în muntele Măslinilor; iar binecuvântarea aceasta, înseamnă binecuvântarea pe care a dat-o El Apostolilor Săi, când s-a înălțat la cer.

43. **Ce însemnătate au cuvintele: „Am văzut lumina cea adevărată, am primit Duhul cel Ceresc, am aflat credința cea adevărată, nedespărțitei Sfintei Treimi închinându-ne, că Aceasta ne-a mântuit pe noi" cântate de cântăreți?** La cuvintele binecuvântării dată de sfințitul liturghisitor, credincioșii închinându-se cu adâncă evlavie și socotind mulțimea binefacerilor lui Dumnezeu, mulțumesc Prea Sf. Treimi prin cuvintele acestea cântate de cântărețiii Bisericii.

Cu această cântare, primii creștini (Neofiții) mulțumeau lui Dumnezeu pentru primirea Sf. Botez în aceeași zi. Noi lăudăm pe Dumnezeu pentru bogăția Darurilor Sale, cu care ne-a împodobit și ne-a îmbogățit. O! ce fericiți am fi, dacă am păstra aceste bogății și împodobiri Dumnezeești cu sfințenie! Ar fi pacea Domnului în noi. Ar fi raiul pe pământ.

De la Paști până la Înălțare se cântă: „Hristos a înviat..." în amintirea celor 40 de zile în care Mântuitorul după învierea Sa, S-a arătat Ucenicilor Săi încurajându-i, învățându-i și deschizându-le mințile a pricepe Scripturile și cele pentru Împărăția lui Dumnezeu. În ziua înălțării se cântă troparul: „Înălțatu-Te-ai întru Slavă..." iar la celelalte prăznuiri împărătești troparele lor.

44. **Ce însemnătate are cădirea cu cuvintele: „Înalță-te peste ceruri Dumnezeule și peste tot pământul Slava Ta?"** Sfințitul liturghisitor, după ce a pus Sf. Potir pe Sf. Antimis deasupra Sf. Mese, la catehisma de la ecleziarh (care i-a pregătit-o din timp) și după ce binecuvintează mai întâi tămâia, apoi tămâiază de trei ori Sfintele, zicând în taină: „Înalță-Te peste ceruri Dumnezeule și peste tot pământul Slava Ta...".

Această tămâiere înseamnă mulțumirea ce o dăm Mântuitorului nostru Iisus Hristos, Care le-S-a întrupat, a pătimit, S-a crucificat și a luat moarte *pentru mântuirea noastră*, a înviat și S-a înălțat la ceruri, umplând tot pământul și văzduhul de Slava Lui. „După ce a grăit, îmbărbătat și învățat pe ucenicii Săi timp de 40 de zile, Iisus i-a scos afară din Ierusalim până în Vitania, pe Muntele Măslinilor. După ce au ajuns acolo, Iisus ridicându-și

(v) Lc. 24_{50-53}; F. Ap. 1_{12}.

mâinile Sale, i-a binecuvântat. Pe când îi binecuvânta pe ei, El S-a înălțat la cer și a șezut deadreapta lui Dumnezeu. Astfel, pe când priveau ucenicii, un nor L-a luat de la ochii lor. Urmărind ei cu privirile pe Iisus cum se înalță la cer, iată doi bărbați îmbrăcați în veșminte albe minunate, au stătut înaintea lor și le-au zis: „Bărbați Galileeni! Ce stați căutând spre cer? Acest Iisus care S-a înălțat de la voi la cer, așa va veni, cum L-ați văzut pe El mergând la cer...". Atunci Apostolii închinându-se, s-au întors în Ierusalim cu bucurie mare. Ei erau în toată vremea în Biserică, lăudând și binecuvântând pe Dumnezeu. După fortificarea lor prin venirea Duhului Sfânt peste dânșii, ei au ieșit, propoveduind pretutindenea Domnul împreună lucrând, și cuvântul adeverindu-l prin minunile ce urmau, Amin" (*). Această înălțare se face și acum la fiecare Dumnezeească Liturghie în acest timp. Astfel, norii miresmei fumului de tămâie, închipuiesc văzduhul sfințit prin suirea Lui la ceruri.

Această tămâiere mai însemnează Darul Duhului Sfânt, pe care Mântuitorul L-a dat Sfinților Săi ucenici și Apostoli, după învierea Sa: „Datu-mi-S-a toată stăpânirea în cer și pe pământ. Precum M-a trimis pe Mine Tatăl și Eu vă trimit pe voi. Acestea zicând a șuflat asupra lor, zicând: „Luați Duh Sfânt. Oricărora veți

Iisus la 40 de zile după Învierea Sa din morți, a scos pe ucenicii Săi afară din Ierusalim, până în Vitania. Acolo, ridicându-Și mâinile Sale i-a binecuvântat pe dânșii. În timpul acela când îi binecuvânta pe Apostolii Săi, s-a înălțat la cer... și nor L-a luat pe El de la ochii lor. Și căutând ei spre cer, când mergea El, iată doi bărbați, au stătut înaintea lor îmbrăcați în veșminte albe. Ei adresându-se Apostolilor, au zis: „Bărbați frați! Ce stați căutând spre cer? Acest Iisus, Care S-a înălțat de la voi la cer, așa va veni, precum L-ați văzut mergând la cer... Atunci ei închinându-se s-au întors în Ierusalim cu bucurie mare. Și erau în toată ziua în Biserică, lăudând și binecuvântând pe Dumnezeu. Amin". (Lc. 24_{50-53}; comp. F.Ap. 1_{9-11}).

ierta păcatele vor fi iertate și ale cărora le veți ține vor fi ținute... Mergeți în toată lumea și predicați Evanghelia la toată zidirea... Și iată Eu sunt cu voi în toate zilele până la sfârșitul veacului. Amin"(z).

Cuvintele: „Înalță-Te peste ceruri Dumnezeule...", ne reamintesc, precum am mai arătat, Înălțarea la cer a Mântuitorului cu Prea Sfântul Său

(*) Mt. 16_{19-20}; Lc. 24_{50-52}; F. Ap. 1_{9-14}; (z) Mt. 28_{18-20}; 11_{27}; 16_{28}; Lc. 1_{32}; 10_{22}; Ioan 3_{35}; 5_{3}; 13_{3}; 17_{2}; Dan. 7_{1-14}; Apc. 17_{14}; Ioan 20_{21-22}; Mt. 28_{18-20}; Mc. 16_{15-20};

Trup. Aceste cuvinte însoțite de întreită tămâiere, mai însemnează că Iisus Hristos Euharistic, din care s-au împărtășit sfinții liturghisitori, slujitori și credincioșii, se înalță la ceruri întru Slava Sa, înconjurat de Sfinții Săi Îngeri. Astfel, aceste lucrări și cuvinte liturgice ne reamintesc tuturora, că, Domnul Hristos deși S-a înălțat la ceruri cu Trupul, totuși, în tot locul și în toată vremea este cu noi, până la sfârșitul veacului.

Arătări Dumnezeești: Când a zis Preotul: Înalță-Te peste ceruri Dumnezeule și peste tot pământul Slava Ta", atunci a văzut împăratul, că s-au pogorât din cer toate cetele îngerești spre Altar și cu mare cinste au luat Pruncul cel înjunghiat pe carele L-a văzut împăratul, și era viu nevătămat, mai luminat decât soarele, și L-au dus la ceruri cu multe cântări îngerești, spre Scaunul Dumnezeirei(x).

Sfântul Arhiereu Nifon a văzut, că după împărtășirea credincioșilor Pruncul (Domnul nostru Iisus Hristos Euharistic) S-a aflat iarăși întreg în mâinile Îngerilor, cu care S-a înălțat la cer(y).

45. **Cum se duc Dumnezeeștile Taine, de la Sf. Masă la Sf. Proscomidie?** După tămâierea Dumnezeeștilor Taine, Preotul dă cadelnița Diaconului în mână. Acesta ținând-o cu degetele mâinei drepte, o dă după cotul mâinei drepte și o ține așa. Apoi primește Sf. Disc cu cele două acoperăminte și steluța pe care le ține cu amândouă mâinile pe capul său, deasupra frunții. Astfel se întoarce de la dreapta spre stânga și viind până înaintea sf. uși împărătești, privește cu evlavie asupra poporului creștinesc, fără a zice ceva. Trece apoi după Sf. Masă la Sf. Proscomidie și pune acolo Sf. Disc.

Preotul după ce a pus Sf. Disc pe capul Diaconului, se închină Domnului, ia Sf. Potir cu mâna dreaptă și ridicându-l se întoarce spre stânga, vine înaintea ușilor împărătești zicând în taină: *„Binecuvântat este Dumnezeul nostru"* după aceia continuă zicând cu glas tare: *„Totdeauna acum și pururea și în veții vecilor"*. În acest timp face semnul Sf. Cruci cu Sf. Potir, asupra poporului. După aceasta atinge cu Sf. Potir capetele celor ce cu evlavie așteaptă aceasta. Se întoarce către dreapta și mergând către Sf. Proscomidie, așează Sf. Potir acolo în stânga Sfântului Disc și tămâind Sfintele dă cădelnița. Diaconul ieșind pe ușa laterală dinspre miază noapte, merge la locul obișnuit înaintea ușilor împărătești, unde zice ectenia; iar Preotul venind stă înaintea Sf. Mese.

Când Preotul slujește fără Diacon, ia cu mâna dreaptă Sf. Potir; iar cu stânga Discosul, ținându-l dedesubtul Potirului, și întorcându-se către stânga

(x) Desc. Sf. Lit.; (y) V.Sf. 23 a XII-a o.c. pg. 1193;

vine până în ușile împărătești și făcând semnul Sf. Cruci cu Sfintele către popor zice tainic: „Bine este cuvântat Dumnezeul nostru", apoi cu glas mare: „Totdeauna acum și pururea și în vecii vecilor". Atinge cu postamentul Discosului capetele credincioșilor care așteptă cu evlavie aceasta înaintea sf. uși, și apoi duce Sfintele la Sf. Proscomidie, așezându-le acolo, și tămâindu-le de 3 ori, în numele Prea Sfintei Treimi.

46. **Ce înseamnă această ultimă arătare a Sfintelor Taine?** Prin această ultimă arătare a Dumnezeeștilor Taine înaintea sf. uși împărătești, sfinții liturghisitori îi grăiește tainic poporului dreptcredincios ca și Sf. Îngeri Apostolilor, care priveau pe Iisus înălțându-se la cer: „... Acest

„Iisus binecuvântându-i pe dânșii pe Apostoli, pe Maica Domnului și pe cei împreună cu ei S-a înălțat la cer și a șezut deadreapta lui Dumnezeu. Ei privind spre cer, cum se înălța El, iată doi bărbați au șezut înaintea lor îmbrăcați în veșminte albe. Aceia au zis: Bărbații Galileeni! Ce stați căutând spre cer? Acest Iisus, Care S-a înălțat de la voi la ceruri, iarăși va veni așa, precum L-ați văzut pe El mergând la cer" (Lc. 24_{50-1};.Mc. 16_{19}; F.Ap. 1_{9-11}).

Iisus, Care S-a înălțat de la noi la ceruri va veni iarăși..."(a). Această ultimă arătare a Dumnezeeștilor Taine, în timpul Sf. Liturghii, însemnează ultima arătare a Mântuitorului ca drept Judecător în ziua cea de apoi.

Prin această ultimă arătare, a Dumnezeeștilor Taine, cu cuvintele: „Bine este cuvântat Dumnezeul nostru, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor"; Preotul reamintește poporului creștin, că, Mântuitorul care

(a) F.Ap. 1^{9-11};

S-a înălțat la ceruri cu Prea Sfântul Său Corp, omenesc viu, ca un Atotputernic Dumnezeu este cu noi până la sfârșitul veacului.

Această făgăduință ne-a dat-o Însuși Mântuitorul după Învierea Sa, zicând: Iată Eu voi fi cu voi până la sfârșitul veacului, Amin"(b). „Amin, amin, grăiesc vouă: ... Lumea pe Mine nu Mă va mai vedea iar voi Mă veți vedea pe Mine, că Eu viu sunt și voi veți fi vii"(c).

Ridicarea Dumnezeeștilor Taine, arătarea lor la popor și ducerea la Sf. Proscomidie — după Sf. Gherman — însemnează înălțarea Mântuitorului nostru Iisus Hristos de pe pământ la ceruri, dinaintea Apostolilor care au văzut și au mărturisit aceasta(d).

47. **Ce fac cântăreții și credincioșii în acest timp?** Cântăreții și adunarea credincioșilor — urmând pilda Sf. Apostoli la Înălțarea Domnului — în acest timp închinându-se dau mulțumită lui Dumnezeu, pentru că i-au învrednicit Dumnezeescului Dar al Sf. Împărtășiri cu P.S. Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos, cântând împreună: „Amin". Să se umple gurile noastre de lauda Ta Doamne, ca să lăudăm Slava Ta; că ne-ai învrednicit pe noi a ne împărtăși cu Sfintele, Dumnezeeștile, nemuritoarele, preacuratele, de viață făcătoarele Tale Taine; întărește-ne pe noi întru sfințenia Ta, toată ziua se ne învățăm dreptarea Ta, Aliluia, Aliluia, Aliluia".

Apoi cu toții — împărtășiții și cei neîmpărtășiți — roagă pe Atotputernicul Dumnezeu, ca să-i izbăvească de toată ispita și pierderea diavolească, întărindu-i întru sfințenia Sa, ca în toate zilele vieții lor să se învețe a lucra toate numai după voia și dreptatea Sa cea Dumnezeească.

48. **Mulțumirea generală.** Mulțumirea generală se face astfel: Diaconul stând pe solea înaintea sf. Uși împărătești, zice ectenia:

„Drepți, primind, Dumnezeeștile, Sfintele, Preacuratele, nemuritoarele, cerești și de viață făcătoarele, înfricoșatele, ale lui Hristos Taine, cu vrednicie să mulțumim Domnului".

Cântăreții: *„Doamne miluiește"*.

„Apără, mânuiește, miluiește și ne păzește pre noi Dumnezeule cu Darul Tău".

Cântăreții: *„Doamne miluiește"*.

„Ziua toată desăvârșită, sfântă cu pace și fără de păcate cerând, pre noi înșine și unul pe altul, și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm".

(b) Mt. 28^{20}; (c) Ioan $14^{12\text{-}19}$; (d) Lc. $24^{50\text{-}53}$; $16^{14\text{-}19}$; F. Ap. $1^{3,9\text{-}12}$; 5^{21}; $7^{55\text{-}56}$; Efs. $1^{20\text{-}21}$; 1 Petru 3^{22}; 1 Tes. 4^{16}; 2 Tes. $1^{7\text{-}8}$;

Cântăreții: *Tie Doamne.*

În timpul acestei ectenii, Preotul strânge Sf. Antimis, apoi ridicând Sf. Evanghelie cu amândouă mâinile în sus, ca de 30-40 cm, zice cu glas înalt vosglasul.

Sfinții liturghisitori, îmbrăcați de sus cu mâna dreaptă a Preotului, care unește pământul cu cerul, în timpul lucrării slujbei Dumnezeiești Liturghii, cu frezie, credință, nădejde și dragoste, se curățește de păcate rămânând curat. Precum focul curățește fierul, fie el cât de murdar și ruginit, transformându-l din rece în aprins, arzător, și din negru și murdar îmbrăcat cu foc luminos; tot astfel și Dumnezeu, Care-i foc strălucitor și mistuitor, curățește pe sfinții Săi liturghisitori și slujitori de păcate, îmbrăcându-i ca pe Anghelii Săi în pară de foc și în lumină.

„Că Tu ești sfințirea noastră și Ție slavă înălțăm: Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor".

Cântăreții: *„Amin"*.

În acest timp Preotul face semnul Sf. Cruci cu Sf. Evanghelie, deasupra Sf. Antimis, tot așa cum a făcut când a dat binecuvântarea de Sfânta Liturghie.

49. **Ce însemnătate are această ectenie?** „Drepți", explică Sf. Gherman astfel: „Împărtășindu-ne să stăm cu gând drept și cu fapte bune, ca, cuviincios să mulțumim Aceluia care ne-a învrednicit, ca să primim Dumnezeeștile Taine, și să petrecem cu el în viața (aceasta și apoi pentru totdeauna în viața) viitoare". În acest timp fiind aproape de sfârșitul Liturghiei; iar credincioșii prezenți gata să iasă din Sf. Biserică, sfințiți slujitori îi îndeamnă ca toată ziua să o petreacă după voia lui Dumnezeu: desăvârșită, sfântă, cu pace și fără de păcate. Apoi îndată sfătuiește pe fiecare în parte și pe toți laolaltă, ca: „Pe noi înșine și unul pe altul și toată viața noastră, lui Hristos Dumnezeu să o dăm".

50. **Ce însemnătate are ecfonisul?** Preotul prin zicerea acestui ecfonis, îndeamnă iarăși pe credincioși a lăuda pe Prea Sfântul Dumnezeu pentru dăruirea Dumnezeeștilor Taine. Totodată le propovăduiește că numai P.S. Dumnezeu, este Izvorul sfințeniei noastre, deci Lui I se cuvine Slava în veci. Amin.

Arătări Dumnezeești. Când Preotul a zis: „Drepți primind Dumnezeeștile, Sfintele, Preacuratele, nemuritoarele, cerești le, de viață făcătoarele, înfricoșatele ale lui Hristos Taine...", atunci a văzut împăratul că a venit un Înger înfricoșat din cer, și luând toate păcatele Preotului, ce erau scrise pe o hârtie, le-a ars în foc, rămânând Preotul curat, săvârșind Sfânta Liturghie(e).

Sf. Marcu Egipteanul a văzut pe un Preot clevetit, însoțit de un Înger și luminat ca un stâlp de foc. Ni se istorisește pentru Avva Marcu Egipteanul, că a petrecut treizeci de ani neieșind din chilia sa. Însă avea obicei un Preot de venea la dânsul, și săvârșind Sfânta Liturghie, îl împărtășea pe el cu Sfintele Taine. Diavolul însă zavistuind bunătățile și răbdarea lui, a voit să-l ispitească pe el și să-l prăpăstuiească în păcatul osândirii. În acest scop diavolesc a adus la dânsul pe un om care avea duh viclean, cu pricină ca să primească rugăciune de la el. Deci învățat fiind de

(e) Desc. Sf. Lit.

diavolul, omul îndrăcit mai înainte de toate a zis stareţului: „Preotul este plin de toată putoarea păcatului şi de acum să nu-l mai laşi pe el să intre la tine pentru a sluji Sfânta Liturghie, a-ţi da învăţături şi de a te împărtăşi de la el". Iar insuflatul de Dumnezeu bătrân a zis către el: „Fiule toţi oamenii leapădă necurăţenia afară; iar tu ai adus-o la mine? Dar scris este: „Nu judecaţi ca să nu fiţi judecaţi" (1). Însă deşi este păcătos, Dumnezeu îl va mântui pe el. Că scris este: „Rugaţi-vă unul pentru altul ca să vă vindecaţi". Acestea zicând, a făcut rugăciune şi a izgonit pe dracul din om şi l-a slobozit pe el sănătos. După vindecarea îndrăcitului şi plecarea lui, a venit Preotul, şi îndată după obicei l-a primit pe el stareţul cu bucurie. Bunul Dumnezeu văzând neraûtatea stareţului, i-a arătat lui un semn. În timpul când se pregătea Preotul să stea înaintea Sfintei Mese — după cum bătrânul a povestit: — „Am văzut — zice el — pe Îngerul Domnului din cer pogorându-se şi puindu-şi mâna sa pe capul Preotului. în timpul acela s-a făcut Preotul cu totul ca un stâlp de foc. Atuncea eu minunându-mă de vedenia aceea, îndată am auzit un glas, zicându-mi: „Omule, ce te minunezi de lucrul acesta? Dacă un împărat pământesc nu lasă pe boierii săi ca să stea spurcaţi înaintea sa, decât numai cu slavă multă; cu cât mai mult puterea cea Dumnezeească nu va curăţi pe slujitorii Sfintelor Taine, când stau înaintea slavei cei cereşti?" Iar viteazul şi mult ostenitorul lui Hristos Marcu Egipteanul, mare făcându-se, s-a învrednicit darului acestuia, pentru că n-a osândit pe clerici. Acestea le-au propovăduit bătrânul tuturor, ca să nu osândească pe preoţi de orice păcat, de vreme ce înainte stătători sunt ai lui Dumnezeu şi cu îngerii împreună petrecători(†).

51. **Cu ce cuvinte se anunţă încheierea Sf. Liturghii?** Încheierea Dumnezeeştei Liturghii se anunţă de Preot prin cuvintele: *„Cu pace să ieşim"*. Cu aceste cuvinte se termină Dumnezeeasca Liturghie în veacurile prime. După aceasta se făcea ieşirea din Sf. Biserică şi se ura tuturor pace. De acum li se va da voie credincioşilor a se pregăti pentru a merge la casele lor, însă împrieteniţi, cu dragoste sfântă, fără a avea ură unii asupra altora în sufletele lor. Cei împărtăşiţi cu P.S. Trup şi Sânge al Domnului, să nu iasă din Sf. Biserică mai înainte de a asculta moliftele de mulţumire pentru primirea Sfintei Împărtăşiri.

52. **Ce însemnătate are răspunsul corului: „Întru numele Domnului?"** Prin acest răspuns credincioşii făgăduiesc că sfaturile înţelese

(1) Mt. 7,; (†) Prolog 10 a III-a f. 27 Pateric edit. 1913 pg. 159-160. Vezi şi pg. 15-16 din această carte;

din slujba și cuvântările auzite în Sf. Biserică, le vor urma în numele Domnului, după voia Lui. Totodată, adunarea credincioșilor, mai înainte de a ieși din Sf. Biserică, își exprimă dorința, ca Preotul să-i binecuvânteze cu numele Dumnezeului celui viu, preaslăvit în Sfânta Treime. Binecuvântarea aceasta în numele Domnului e foarte veche. Ea datează de la începutul formării Bisericii V. T. „Domnul a grăit către Moisi, zicând: „Vorbește lui Aaron și fiilor lui și spunele-le: „Așa să binecuvântați pe fiii lui Israil și să le ziceți: „Domnul să te binecuvinteze pe tine, și să te păzească. Domnul să lumineze Fața Sa peste tine și să te miluiască. Domnul să-și îndrepte Fața Sa peste tine și să-ți dea ție pace". Astfel să pună Preoții Numele Meu peste fiii lui Isaril și Eu îi voi binecuvânta" (f).

53. **Ce însemnătate au cuvintele: „Domnului să ne rugăm", zise de sfințitul slujitor?** Prin aceste cuvinte, sfințitul slujitor al Altarului cere tuturor credincioșilor, să se roage lui Dumnezeu, împreună cu el. Aceasta o făceau și Sfinții Apostoli. „Vă rog pe voi, fraților, pentru Domnul nostru Iisus Hristos și pentru dragostea Duhului, ca împreună cu mine să vă nevoiți întru rugăciuni pentru mine către Dumnezeu. Ca să mă izbăvesc de cei neascultători în Iudeea și ca să fie slujba mea în Ierusalim bine primită sfinților. Ca să viu cu bucurie la voi prin voia lui Dumnezeu, și ca să mă odihnesc împreună cu voi. Dumnezeul păcii să fie cu voi cu toți, Amin" (g).

Rugăciunea făcută de adunarea credincioșilor în Biserică, precum se cuvine are o mare putere. Astfel, rugăciunea făcută de credincioșii Bisericii din Ierusalim a scăpat pe Sf. Apostol Petru de la o moarte sigură.

„În vremea aceia a pus Irod împăratul mâinile sale, ca să facă rău unora din Biserica. Și a ucis pe Iacob, fratele lui Ioan, cu sabia. Și văzând că plăcut este iudeilor, a adăsat prinde și pe Petru. (Și erau zilele azimelor). Pe care și prizându-l-a băgat în temniță, dându-l la patru căpetenii câte cu patru ostași ca să-l păzească pe el, vrând după Paști să-l scoată la norod. Deci Petru se păzea în temniță; iar rugăciune se făcea neîncetat de la Biserică către Dumnezeu pentru dânsul. Și când vrea să-l scoată pe el Irod, în noaptea aceea era Petru dormind între doi ostași, legat cu două lanțuri, și păzitorii înaintea ușii păzeau temnița. Și iată Îngerul Domnului a venit, și lumina sa a strălucit în casă; și lovind în coastă pe Petru, l-a deșteptat pe el zicând: scoală-te curând. Și au căzut lanțurile din mâinile lui. Și a zis Îngerul către el: încinge-te și te încalță cu încălțămintele tale. Și a făcut așa. Și a zis lui: îmbracă-te în haina ta și vino după mine. Și ieșind mergea

(f) Num. 6, 22-27; (g) Rom. 15, 30-32; comp. 2 Cor. 1, 11; Col. 4, 12; 2 Tes. 3, 1; Efs. 6, 18-20; Vezi și Tâlc. Sf. Hrisostom și Teofilact la acest locuri;

după el și nu știa că este adevărat ceea ce se făcea prin Înger, ci i se părea că vedenie vede. Și trecând streaja cea dintâi și cea de a doua, au venit la poarta cea de fier ce ducea în cetate, care singură s-a deschis lor; și ieșind, au trecut o uliță și îndată s-a dus Îngerul de la el.

Petru venindu-și întru sine, a zis: acum știu cu adevărat că a trimis Domnul pe Îngerul Său și m-a scos din mâna lui Irod și din toată așteptarea norodului Iudeilor. Și luând aminte a venit la casa Mariei, maica lui Ioan, ce se chema Marco, unde erau mulți adunați și făcând rugăciune. Și bătând Petru în ușa porții, a mers o slujnică să asculte, anume Rodi. Și cunoscând glasul lui Petru, de bucurie, n-a deschis ușa, ci alergând înlăuntru a spus că Petru stă înaintea porții. Iar ei au zis către dânsa: au ai nebunit? Iar ea întărea că este așa. Iar ei ziceau: Îngerul lui este. Iar Petru nu înceta bătând; și deschizându-i, l-au văzut pe el și s-au înspăimântat. Și făcându-le cu mâna să tacă, le-a povestit lor în ce chip Domnul l-a scos pe el din temniță. Și a zis: spuneți lui Iacov și fraților acestea. Și ieșind s-a dus într-alt loc. Și făcându-se ziuă, nu puțină turburare era între slujitori, oare ce să se fi făcut cu Petru?"(h)

54. **Ce însemnătate are răspunsul: „Doamne miluiește?"** Credincioșii pătrunși de dragostea sfântă și de îndemnul sfințitului slujitor, se umilesc înaintea lui Dumnezeu și I se roagă cu această simplă și cuprinzătoare rugăciune: „Doamne miluiește"(i).

55. **Ce face Preotul în acest timp?** În acest timp Preotul își acopere capul cu potcapiul, ia liturghierul în mâna stângă, se întoarce către stânga, cu fața către apus, iese prin sf. ușă împărătești, merge până în mijlocul Bisericii și întorcându-se cu fața către Sf. Altar, privind către Sf. Masă,

(h) F. Ap. 12_{1-18}l (i) Vezi însemnătatea pe larg a acestei rugăciuni și la pg. 193 din această carte;

zise cu voce tare și clară, rugăciunea Amvonului: „Cel ce binecuvântezi pe cei ce bine Te cuvintează Doamne și sfințești pe cei ce nădăjduiesc întru Tine, mântuiește poporul Tău și binecuvintează moștenirea Ta. Plinirea Bisericii Tale păzește-o și sfințește pe cei ce iubesc podoaba Casei Tale. Tu pe aceia îi proslăvește cu Dumnezeeasca puterea Ta și nu lăsa pe noi care nădăjduim întru Tine, Pace lumii Tale dăruiește" ș.a.m.d.

Cântăreții: *„Amin"*.

56. **Ce cere Preotul în această rugăciune?** În această rugăciune a amvonului, Preotul se roagă lui Dumnezeu, ca să mântuiască poporul Său, să binecuvânteze și să sfințească pe cei ce nădăjduiesc în El și iubesc podoaba Casei Sale, să dăruiască pace lumii, Bisericilor Sale, Preoților, și întregului Său popor creștinesc. Apoi încheie această rugăciune cu mărturisirea Dumnezeeștilor bunătăți: „Că toată darea cea bună, și tot Darul desăvârșit de sus este pogorându-se, de la Tine Părintele Luminilor (Iisus Hristos și Duhul Sfânt) și Ție mulțumită și închinăciune înălțăm: Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor".

Patriarhul Gherman numește această rugăciune sigiliul tuturor cererilor, și ea în realitate se înfățișează ca atare, ca recapitulând cele mai însemnate cereri despre care direct sau indirect s-au făcut mențiune în Sf. Liturghie, și de care Biserica are trebuință în timpul citirii rugăciunii după amvon sau a amvonului. Diaconul stă înaintea Icoanei Mântuitorului cu capul plecat până la finea rugăciunii. Această plecare a capului are următoarea însemnătate: În Biserica primară, înaintea ieșirii celor credincioși din Biserică, îi binecuvânta Episcopul sau Presviterul (Preotul) cu rugăciunea care se citea după amvon în auzul tuturor, punând mâinile pe capetele plecate ale creștinilor. Și acum se citește de Preot rugăciunea amvonului, însă credincioșii nu pleacă capetele, căci ei și-au plecat capetele la arătarea Sfintelor Taine. Însă spre amintirea acestei vechi datine a Bisericii, ea îi reamintește Diaconului de a-și pleca capul înaintea Icoanei Mântuitorului, în fața tuturor, ca și când ar cere și ar primi binecuvântare de la Dumnezeu însuși"(j).

57. **Pentru ce aceasta poartă numirea de „rugăciunea amvonului?"** Această rugăciune, poartă numirea de rugăciunea amvonului, fiindcă în Biserica primară, se cîtea de pe amvonul care era așezat în mijlocul naosului Bisericii.

(j) Dr. V. Mitrofanovici, Liturgica pg. 541-2;

58. **Cum se zicea rugăciunea amvonului în vremile primare ale creștinismului?** În vremile primare ale creștinismului, această instructivă și foarte folositoare rugăciune, avea o altă formă și se făcea ca în zilele noastre la sfârșitul Sfintei Liturghii. Iată forma ei:

Episcopul mulțumea astfel zicând: „Stăpâne Dumnezeule Atotțiitorule, Tatăl Hristosului Tău, Fiul Tău cel binecuvântat, Care asculți pe cei ce te cheamă cu toată inima, Care știi și rugăciunile celor ce tac, îți mulțumim că ne-ai învrednicit cu Sfintele Tale Taine, pe care ni le-ai dat spre deplină încredințare de cele ce bine știm, spre păstrarea pietății, spre iertarea păcatelor, că s-a chemat asupra noastră numele Hristosului Tău, și ne-am unit cu Tine. Cel ce ne-ai despărțit de tovărășia nelegiuiților, unește-ne cu cei ce s-au închinat cu totul Ție, păstrează-ne în adevăr prin insuflarea Sfântului Duh. Cele ce nu știm ni le descopere, plinește lipsurile noastre, întărește cele ce știm. Pe Preoți păzește-i neprihăniți în Cultul Tău, pe împărați păstrează-i în pace, pe dregători în dreptate, văzduhurile în bună stare, roadele în îmbelșugare, lumea în pronia Ta cea Atotputernică. Popoarele războinice îmblânzește-le, pe cele rătăcite întoarce-le. Sfințește poporul Tău, păstrează pe cei în feciorie, pe cei în căsătorie păzește-i în credință, pe cei în curățenie întărește-i, pe cei prunci adu-i la bărbăție, pe cei de curând botezați întărește-i, pe cei ce se catehizează învață-i și-i fă vrednici de Sf. Botez, și pe noi pe toți adună-ne în Împărăția Cerurilor în Hristos Iisus, Domnul nostru, cu Care Ție (Ți se cuvine) slavă, cinste și închinăciune și Duhului Sfânt în veci, amin".

Diaconul să zică: „Plecați-vă lui Dumnezeu prin Hristosul Său și fiți binecuvântați".

Iar Episcopul să se roage zicând: „Dumnezeule Atotțiitorule, adevărat și neasemănat, Carele pretutindeni ești și în toate de față Te afli, dar nu ești cuprins în nimic ca ceva, Care nu poți fi mărginit, de vre-un loc, pe Care timpurile nu te îmbătrânesc, Care nu ești țărmurit de veacuri, Care nu te amăgești prin vorbe, nu ești supus nașterii, n-ai trebuință de pază, ești mai presus de stricăciune, neprimitor de schimbare, neschimbător din fire. „Locuind în lumină neapropiată"(l), cunoscut tuturor făpturilor cuvântătoare care Te caută (m), cu bună-voință, și înțeles de cei ce Te caută cu dragoste. Dumnezeul lui Israil, care vede adevărat, al poporului Tău care crede în Hristos, fii binevoitor și mă ascultă pentru numele Tău și binecuvântează cei ce și-au plecat Ție grumazul, și: „Împlinește cererile inimilor lor"(n), cele spre folos și pre nici unul din ei să nu-l faci să fie lepădat din Împărăția Ta, ci sfințește-i, apără-i, ajută-le, izbăvește-i de cel

(l) 1 Tim. 6_{16}; (m) Fac. $35_{9\text{-}10}$l (n) Ps. 36_4;

protivnic, de tot dușmanul, păzește locuințele lor. „Ieșirile și intrările lor supraveghează-le"(o). Că Ție (se cuvine) slavă, laudă, mărire, cinste, închinăciune, și Fiului Tău Iisus Hristosul Tău, Domnul și Dumnezeul și Împăratul nostru, și Sfântului Duh acum și pururea și în vecii vecilor, amin.

Diaconul să zică: *„Ieșiți în pace"*.

Acestea vă poruncim noi, Apostolii, cu privire la cultul mistic, vouă, Episcopilor, Preoților și Diaconilor"(††).

59. **Cum face Preotul sfințirea colivei?** În timpul cântării troparului și condacului sărbătoarei de cântăreți eclesiarhul aduce cădelnița cu foc și tămâie la Preot. Preotul după ce sfințește tămâia (după rânduiala arătată), cădește coliva de pe masa jertfelor din Sf. Biserică(†).

60. **Ce este coliva?** Coliva este o ofrandă făcută din grâu adusă în Sf. Biserică spre sfințire în cinstea Sfântului zilei, la ziua onomastică sau pentru ușurarea sufletelor repausaților noștri de păcate, și scoaterea lor din osânda veșnică.

61. **Ce însemnătate are coliva?** Coliva de grâu fiert simbolizează nemurirea sufletelor repausaților noștri și a noastră după trecerea din viața aceasta. Despre acest adevăr ne încredințează însuși Domnul nostru Iisus Hristos, zicând: „Amin, Amin, grăiesc vouă: grăuntul de grâu căzând pe pământ de nu va muri, el singur rămâne; iar de va muri multă roadă aduce"(s). Aceasta o mărturisește și Sf. Ap. Pavel, zicând: „Cum se vor scula morții — zice cineva — și cu ce trup vor veni? Nebune, tu ce sameni

---

(†) **Cei nesfințiți n-au voie a tămâia (a cădi) în Sf. Biserică.** „În Biserica lui Dumnezeu, unde totul grăiește mărire" (*), numai sfinții liturghisitori sunt împuterniciți a tămâia lui Dumnezeu, în Sf. Mănăstiri și eclesiarhii. Mirenilor le este strict interzis a face aceasta în Sf. Biserică. Totuși, le este îngăduit de Sf. Biserică a tămâia cu tămâie ori smirnă sfințită de Preot, în casele lor în timpul rugăciunilor particulare, pe care sunt datori a le face zilnic, la mormânturile morților etc.

Împăratul Ozia semețindu-se a tămâia în Sf. Biserică a V.T. a fost pedepsit de Dumnezeu. „Împăratul Ozia după ce s-a întărit, s-a înălțat inima lui, cât s-a stricat pe sine, și a păcătuit împotriva Domnului Dumnezeului său, și a intrat în Biserica lui Dumnezeu ca să tămâieze peste jertfelnicul tămâierilor. Și a intrat după el Azaria Preotul și cu el

---

(o) Ps. 120; (††) Din „Scrierile Părinților Apostolici", o.c. Vol. II pg. 248-249; (s) Ioan 12; (*) Ps. 289;

nu învia, de nu va muri mai întâi. Şi ce semeni, nu trupul care vrei să se facă, semeni, ci numai grăunţul gol, de se întâmplă de grâu, sau de altceva din celelalte;

Iar Dumnezeu îi dă lui trup precum voieşte şi fiecărei sămânţă trupul ei. Nu tot trupul este acelaşi trup; ci altul este trupul oamenilor, şi altul trupul dobitoacelor şi altul al peştilor şi altul al păsărilor. Sunt trupuri cereşti şi trupuri pământeşti. Alta este slava celor cereşti şi alta a celor pământeşti.

„Aşa să ne socotească pe noi omul, ca pe nişte slugi ale lui Hristos şi isprăvnici ai Tainelor lui Dumnezeu. Iar ceea ce se caută mai mult la isprăvnici, este ca credincios să se afle cineva" (I Cor. 4[1]).

Alta este slava soarelui şi alta slava lunii şi alta a stelelor, că stea de se deosebeşte în slavă. Aşa şi învierea morţilor. Seamănă-se întru stricăciune; scula-se-va întru nestricăciune. Seamănă-se întru necinste; scula-se-va întru slavă. Seamă-nă-se întru stricăciune; scula-se-va întru putere; seamănă-se-va trup sufletesc, scula-se-va trup duhovnicesc... Omul cel dintâi este din pământ, pământesc; omul cel de al doilea, Domnul din cer. În ce chip este cel pământesc, aşa şi cei pământeşti; şi în ce chip este cel

---

Preoţii lui Dumnezeu, optzeci de oameni viteji, i-au stătut împotrivă lui Ozia împăratul, şi i-au zis lui: „Nu se cuvine Oziei, ci numai fiilor lui Aaron, celor sfinţiţi să tămâieze, ieşi din acest loc sfânt, că te-ai depărtat de la Domnul şi nu va fi ţie aceasta spre mărire de la Domnul Dumnezeu". Şi s-a mâniat Ozia, şi avea în mâna sa cădelniţa, ca să tămâieze în Biserică, şi când s-a mâniat el pe Preoţi, s-a ivit lepra pe fruntea lui înaintea Preoţilor în casa Domnului lângă jertfelnicul tămâierilor. Şi s-a întors către dânsul Azaria Preotul cel mare şi Preoţii, şi iată el era lepros în frunte, şi l-au scos pe el de acolo, că şi el grăbia să iasă, că l-a mustrat pe el Domnul. Şi Ozia împăratul a fost lepros până în ziua morţii sale, şi în casă osebită şedea lepros, că a fost scos din casa Domnului, iar Ioatam fiul lui Carmiia împărăţia, judecând poporul pământului. Şi celelalte fapte ale lui Ozia cele dintâiu şi cele de pe urmă, sunt scrise de Isaia Proorocul, fiul lui Amos. Şi a adormit Ozia cu părinţii săi, şi l-au îngropat pe el cu părinţii lui în câmpul mormintelor împăraţilor, că a zis: lepros este, şi a împărăţit Ioatam fiul său în locul lui" (†).

(†) 3 Par. 26_{16-21};

ceresc, așa și cei cerești. Precum am purtat chipul celui pământesc să purtăm și chipul Celui Ceresc. Iar aceasta zic, fraților, că, carne și sânge Împărăția lui Dumnezeu să moștenească nu pot; nici stricăciunea pe nestricăciune va moșteni... Într-o cârtă întru clipeala ochiului, întru trâmbița cea de apoi, pentru că trâmbița, și morții se vor scula nestricați și noi ne vom schimba. Că se cade stricăciosul (trupul) acesta să se îmbrace întru nestricăciune, și muritorul acesta să se îmbrace întru nemurire. Iar când se va îmbrăca stricăciosul acesta întru nestricăciune și muritorul (trupul) acesta se va îmbrăca întru nemurire, atunci va fi cuvântul cel ce este scris; înghițitu-s-a moartea întru biruință..."(t).

Coliva este simbolul credinței noastre în viața veșnică adică în reînvierea oamenilor.

Coliva este simbolul păstrării curăției. Zahărul, mierea sau bomboanele așezate în forma Sfintei Cruci deasupra colivei, însemnează căa toți creștinii care se leapădă de sineși și își poartă Crucea urmând Mântuitorului, vor trece din viața aceasta plină de necazuri și amărăciuni întru viața veșnică și fericită, unde se vor îndulci, petrecând în Dumnezeeasca Împărăției, cu cetele îngerești și cu toți Sfinții, preaslăvind și veselindu-se la lumina Feții lui Dumnezeu(u).

Coliva de fructe sau din alte produse, se aduce la Sf. Biserică în semn de respect față de Dumnezeu, Care ne dă toate bunătățile pământului. Străbunii noștri fiind creștini cu viață sfântă, ei nu mâncau din fructe mai înainte de a aduce din pârga lor jertfă de mulțumire înaintea lui Dumnezeu. În vremurile noastre se observă că în unele locuri se mai păstrează acest obicei creștinesc. Bine făcea aceia și bine fac și aceștia care fac așa.

Prin conținutul moliftelor care se citesc de Preot la colive se aduce mulțumire lui Dumnezeu, Care ni le-a dăruit cu nemărginta Sa bunătate. Se cere binecuvântarea Dumnezeească asupra celor ce le-au adus și acelor pentru care s-au adus, vii sau repausați. Preotul roagă pe Dumnezeu, ca să binecuvânteze colivele și să sfințească pe cei ce vor gusta dintr-însele cei prezenți în Biserică, și cei care n-au luat parte la slujba Dumnezeeștei Liturghii.

62. **De când s-a introdus obiceiul de a aduce colivă din grâu fiert la Sf. Biserică?** Obiceiul de a se aduce coliva de grâu fiert la Sf. Biserică, este cam de prin secolul IV. În Viețile Sfinților la Sf. Teodor Tiron, care se

(t) 1 Cor. 15_{35-54}. Vezi și Tâlc. Hrisostom și Teofilact la acest loc, în Omilia V la ep. I c. Tesaloniceni o.c. pg 63-4; (u) Apc. 21;

prăznuiește în Sâmbăta I-a a postului mare, găsim arătată o tradiție foarte veche, care ne spune de când se întrebuințează coliva.

După Constatin cel Mare, care a ocrotit religiunea creștină și a făcut toate înlesnirile ca să se lățească, a venit pe la mijlocul veacului al patrulea după Hristos, pe scaunul împărăției Romanilor, Iulian (355-363 d. Hristos). Acest împărat era dușman de moarte al creștinilor. Știind că ei postesc în postul Paștelui, a vrut să-i spurce. A dat poruncă ca chiar din săptămâna I-a a postului să se depărteze legumele de pe piața orașului și să se lase pâine și băutură din belșug. Dar pâinea să se ungă cu sânge de la jertfele idolilor. Nici Episcopul, nici creștinii nu știau nimic. Dumnezeu trimite pe Sf. Mucenic Teodor Tiron să spună Episcopului gândul spurcat. Și totodată îi zice: „că se pot hrăni creștinii și numai cu colivă". Când Episcopul întreabă: „Ce e aceia colivă?", el răspunde: „grâu fiert".

Creștinii auzind de la Episcop fapta nelegiuitului împărat, au urmat sfatul dat, și s-au hrănit numai cu grâu fiert, zădărnicind planul său. De atunci, în amintirea Sf. Teodor Tiron, creștinii fierbeau grâu și făceau colivă la ziua lui. Mai târziu, cu vremea, a început a se întrebuința în genere pentru slujba morților (v).

63. **Ce însemnează: „Fie numele Domnului binecuvântat de acum și până în veac (z)", cântat de cântăreți și întreg poporul?** Prin această întreită cântare, poporul întreg dimpreună cu corul cântăreților, înalță această laudă Prea Sfintei Treimi, drept mulțumire pentru mulțimea bunătăților revărsate asupra omenirii. În vechime psalmul acesta (102), din care se cântă această laudă lui Dumnezeu, era citit sau cântat în întregime. În Sf. Mănăstiri, Schituri și în unele Sf. Biserici, după această laudă se citește psalmul 33 „Bine voi cuvânta pe Domnul...", uneori și psalmul 144 „Înălța-Te-voi Dumnezeul meu..."

64. **Ce face Preotul în timpul cântării acestei laude?** Preotul după terminarea rugăciunii amvonului, face închinăciunea cuvenită, plecându-se către amândouă strănile și către popor, în timpul cântării acestei laude, intră prin ușile împărătești în Sf. Altar, merge la Sf. Proscomidie și acolo se roagă în taină zicând: „Plinirea tuturor bunătăților Tu ești Hristoase Dumnezeule..."

65. **Ce însemnătate are această rugăciune?** Prin această sfântă rugăciune se arată că Mântuitorul nostru Iisus Hristos, este Mesia cel vestit

(v) Din rev. „Duminica Ortodoxă" a VI, Nr. 9-10. Cazania la 17 a II-a V.Sf. 17 a II-a și Sinaxar la Sâmbăta întâia a Sf. Marelui Post; (z) Ps. 112[2];

de Prooroci, Carele plinind legea și proorociile V.T. a lucrat și S-a jertfit pentru mântuirea lumii. În această rugăciune Preotul se roagă Domnului Hristos Dumnezeu, ca să umple de bucurie și de veselie inimile noastre ale tuturor sfinţiţilor liturghisitori, slujitori și ale dreptcredincioșilor creștini.

66. **Preotul dă Sf. Anaforă credincioșilor.** Preotul după rugăciunea: „Plinirea tuturor bunătăţilor Tu ești Hristoase..." iese din Sf. Altar și dă creștinilor, care n-au mâncat, băut, fumat, care nu sunt învrăjbiţi... Sf. Anaforă. În primele secole ale creștinismului, toţi creștinii care ascultau Sf. Liturghie se împărtășeau cu Sfintele Taine. Chiar și cei ce nu puteau lua parte se împărtășeau cu Sf. Taine care li se da de sfinţitul liturghisitor și li se aduceau acasă de către cei ce luau parte la Dumnezeeasca Liturghie (x).

După trecerea vremii aceleia, credinţa s-a mai slăbit, zelul s-a răcit, până într-atât, încât Sf. Ioan Hrisostom se tânguia în Omiliile sale, că unii din creștinii vremii sale, se împărtășeau numai o dată pe an. Aceasta văzând-o însufleţiţii Părinţi ai Sf. Biserici, călăuziţi de Duhul Sfânt, au rânduit ca să nu iasă creștinii din Biserica Domnului fără nici un dar sfinţit; ci să li se dea rămășiţele Pâinei (Prescurei) aduse la Sf. Altar și binecuvântate. Aceste rămășiţe sfărâmate în bucăţi mici se numeau în vechime „Pâine binecuvântată", „sacrificiu" reamintind creștinilor despre agapele primilor creștini, făcute după Sf. Liturghie din ofrandele pioșilor aduse la Sf. Biserică. Rămășiţele Pâinei binecuvântate la Sf. Liturghie se mai numeau și Anaforă. Această numire s-a păstrat în limba românească până astăzi. S-a mai numit această rămășiţă „Antidoron", adică pâine care se dă credincioșilor în locul Dumnezeeștilor Daruri sfinţite și transformate în Insuși Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos, Sf. Euharistie sau Sf. Împărtășanie, Cuminecătură.

Sf. Anaforă s-a introdus în Biserică, pentru a se da creștinilor care nu se pot împărtăși, după Balsamon, în a 241 de Sf. Sinod Antiohian. Aceasta o găsim în canonul 8 al lui Teofil Arhiepiscopul Alexandriei cu tâlcul și subînsemnările lui.

67. **Ce este Sf. Anaforă?** Sfânta Anaforă este pâinea sfinţită, din cele 5 prescuri din care s-a scos Sf. Agneț, părticica Născătoarei de Dumnezeu, cele nouă cete și părticele pentru vii și repausaţi. Restul acestor prescuri (când e lume multă și din alte prescuri) din care s-a scos părticelele, se taie, se binecuvântează și se sfinţesc de Preot în timpul cântării Axionului și se dau credincioșilor sub numirea de: „Anaforă". Sfânta Anaforă se dă

(x) Vezi la pg. 568-570 din această carte;

creștinilor după ce se împărtășesc. Sf. Anaforă se dă spre mângâiere și sfințire, tuturor credincioșilor creștini, care nu se pot împărtăși cu Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului.

Sf. Simion Tesaloniceanul, privitor la sfințenia Anaforei scrie acestea: „Anafora", aceasta este pâine sfințită care se face din prescura aceea din care se scoate Sfântul Agneț, care se jertfește și se face Trupul Domnului. Deci, în locul Acelui Dar mare al Înfricoșatei Cumenicături, de vreme ce nu sunt toți vrednici a se împărtăși Aceluia se dă această Anaforă, care după cuviință se numește Andidor, adică în loc de dar, pentru că dă Darul hărăzirei lui Dumnezeu. Această pâine este sfințită fiind însemnată cu copia și primind sfinte cuvinte, nu este însă împărtășirea Trupului lui Iisus Hristos, căci acestea sunt Tainele; iar aceasta numai dătătoare de sfințire și dăruitoare de Dumnezeescul Dar, care se dă cu cuvintele cele de la Proscomidie"(y).

De asemenea tot acest Sfânt, privitor la Sf. Anaforă zice acestea: „De vreme ce precum am zis, Arhiereul închipuiește pe Hristos și pe Dânsul L-a Jertfit, s-a împărtășit și a dat și celor hirotonisiți, trebuie a împărtăși cu această sfințire și pe popor. Deci câtă sfințenie aduc rugăciunile și Sfânta Liturghie, s-a dat credincioșilor pe nevăzute. Trebuie dar a lua sfințirea și prin oarecare văzute, ca unii ce sunt împărtășiți cu trupul, astfel, aceasta se dă prin Anaforă. Aceasta este pâinea sfințită adusă la Proscomidie, din care se scoate mijlocul și se slujește Liturghie. Aceasta mai apoi ca ceea ce este însemnată cu Copia și a primit Dumnezeeștile cuvinte, se dă celor ce nu se împărtășesc Tainelor în locul Darurilor celor înfricoșate, adică a Sfintelor Taine..."(a).

Astfel, Sf. Anaforă care se dă spre mângâiere și sfințire credincioșilor care nu se pot împărtăși cu Prea Sfântul Trup și Sânge al Domnului, se mai dă și în amintirea ospețelor de dragoste frățească numite: „Agape" care s-au desființat din cauza feluritelor neorânduieli(b).

Arătări Dumnezeești. *Un copil evreu după ce a mâncat Sf. Anaforă, a fost scăpat cu minune din cuptorul înfocat".* „Antim fiind alungat din scaunul Bisericii din Constantinopole, Epifanie fu ales în locul său. În timpul arhipăstoriei sale, se întâmplă o minune foarte însemnată. E un obicei de mult timp în Constantinopole, că atunci când rămâne pâine sfințită să cheme copiii de la școli spre a mânca pâinea. Într-o zi când rămăsese asemenea pâine chemară copii, între care se afla fiul unui sticlar

---

(y) S. Tes. c. 100; (a) S. Tes. o.c. pg. 268; (b) Vezi can. 28 Sin. Laodiceia; 40 Sin. Cartagena; 74 Sin 6 Icumenic cu tâlcul și subîsemnările lor;

jidov. Acel copil întorcându-se acasă, mai târziu decât de obicei și părinții săi întrebându-l de ce a întârziat, el le istorisi cum s-a dus la Biserică cu ceilalți copii și ce a mâncat acolo. Tatăl său supărându-se foarte, îl luă pe copil și-l aruncă în cuptorul unde făcea sticlă. Mama sa jelea necontenit pe fiul său și negăsindu-l, alerga pe stradă și umplea văzduhul de strigătele sale. A treia zi chemându-și fiul la ușa sticlăriei și auzind că-i răspundea, sparse ușa și găsi pe fiul său stând în mijlocul cuptorului, fără ca focul să-i fi făcut vre-un rău. Când îl întrebă: Cum a fost apărat de flacără, el răspunse că a fost de mai multe ori cercetat de o Doamnă îmbrăcată cu haină de purpură, care-i adusese apă, stinsese cărbunii ce se aflau în jurul lui și care-i adusese de mâncare. Fiul și mama sa fură botezați și primiți în cler. Tatăl său refuzând cu îndărătnicie botezul, fu spânzurat în cartierul Syce, din porunca împăratului Iustinian, ca ucigaș al propriului său fiu(c).

68. **Binecuvântarea credincioșilor ieșirea din Sf. Biserică.** După împărtirea „Anaforei", Preotul (având-și capul acoperit cu potcapiul) vine în mijlocul sf. uși împărătești. Aci stând cu fața către popor, binecuvântând adunarea credincioșilor cu mâna în semnul Sfintei Cruci, zice în același timp, cu glas tare: „Binecuvântarea Domnului peste voi, cu al Său Dar și cu a Sa iubire de oameni totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor".

Cântăreții răspund: *„Amin"*.

69. **Ce însemnătate are această binecuvântare?** Prin binecuvântarea cu aceste cuvinte, Preotul cu numele Domnului întărește poporul pentru a putea petrece tot retul vieții lor, creștinește, în ascultarea, păzirea și împlinirea cuvântului lui Dumnezeu, spre a deveni fericiți pentru totdeauna(d).

70. **Otpusul Dumnezeeștei Liturghii.** După binecuvântarea poporului, Preotul îndreptându-și fața către Icoana Mântuitorului din catapeteasmă, aduce laudă Dumnezeului nostru Iisus Hristos, zicând cu glas tare:

„Slavă Ție Hristoase Dumnezeule, nădejdea noastră, Slavă ție".

Credincioșii slavoslovind pe Dumnezeu prin gura citețului răspund: „Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh și acum și pururea și în vecii vecilor, Amin, Doamne miluiește (de 3 ori) Părinte binecuvântează".

Preotul face finalul (e) sau sfârșitul Dumnezeeștei Liturghii, zicând:

(c) Evagrie ist. Bis. o.c. pg. 152-153; (d) Lc. 11_{28}; 8_{21}; Mt. 7_{21}; Iac. 1_{25}; Ioan 13_{17}; 2 Cor. 3_{18}; (e) Olpustul cuv. slavon și apolis cuv. grecesc;

Cel ce a înviat din morți (de va fi Duminică și de la Sf. Înviere până la Înălțarea Domnului iar în celelalte zile) *Hristos adevăratul Dumnezeul nostru, pentru rugăciunile Preacuratei Maicii Sale* (și celelalte ale zilei), *ale celui dintru Sfinți, părintelui nostru Ioan Gură de Aur, Arhiepiscopul Constantinopolului și cu ale Sfântului(N), a căruia pomenire săvârșim și cu ale tuturor Sfinților, să ne miluiască și să ne mântuiască pre noi, ca un bun și de oameni iubitor.*

Prin aceste cuvinte Preotul cheamă pe Domnul Hristos adevăratul nostru Dumnezeu, să ne miluiască și să ne mântuiască prin rugăciunile Prea Curatei Maicii Sale și ale tuturor Sfinților Săi. Poporul recunoscător îi urează tot binele sfințitului liturghisitor, cerându-i de la Domnul viață îndelungată și rodnică, zicând: „Pre cel ce ne binecuvântează și ne sfințește întru Numele Tău, Doamne păzește-l întru mulți ani".

În multe Biserici, mai ales când este lume multă, Preotul dă Sf. Anaforă acum după încheierea Sf. Liturghii. Credincioșii vin la sf. iconostas, fac înainte câte 2 închinăciuni, sărută Sf. Icoană, Preotul le dă Sf. Anaforă pe care ei luând-o cu evlavie, îi sărută mâna. Apoi mâncând Sf. Anaforă cu evlavie, se închină iarăși, mulțumind lui Dumnezeu pentru acest Dar.

Preotul după ce a terminat de dat Sfânta Anaforă, intră în Sf. Altar, închide ușile împărătești, trage dvera și mergând la Sf. Proscomidie, potrivește (consumă) Sfintele (de nu au fost Diaconul care să le potrivească el) zicând: Slavă Ție Dumnezeule (de 3 ori). Cititul citește rugăciunile de mulțumire ale Sf. Împărtășiri. În acest timp Preotul stând cu frica lui Dumnezeu înaintea Sf. Proscomidii potrivește (consumă) Sfintele, cu toată grija și luarea aminte, ca să nu cadă jos sau să rămână în Sf. Potir vre-o sfărâmitură cât de mică. Toarnă vin și apă, în Sf. Potir, le potrivește curățindu-l și luând apoi buretele îl șterge bine de toată umezeala. După aceasta strânge sfintele vase împreună la un loc și acoperindu-le bine, le așează la locul lor. Apoi își spală bine gura și mâinile. Se dezbracă de sfințitele veșminte, zicând: „Acum slobozește pe robul Tău Stăpâne..." citețul continuă zicând: Sfinte Dumnezeule... prea Sfântă Treime... Tatăl nostru... Preotul: „Că a Ta este Împărăția și puterea și Slava..." citețul: „Amin", apoi troparul și condacul Sf. Ioan Gură de Aur, a Sf. Vasilie cel Mare sau a Sf. Grigore Dialogul, a căruia Sfântă Liturghie s-a săvârșit, a Născătoarei de Dumnezeu, Doamne miluiește de 12 ori, Ceea ce ești mai cinstită... Slavă și acum, după care Preotul face finitul sau încheierea și mulțumind lui Dumnezeu, merg cu pace fiecare la ale sale.

După obiceiul creștinesc creștinii sunt datori ca dimineața să vină să aștepte cu tot respectul pe Preot la ușa Sf. Biserici, și așa Preotul să intre

mai întâi în staulul Domnului Hristos și după dânsul să vină și să intre pe rând adunarea credincioșilor Bisericii ca oile după păstor.

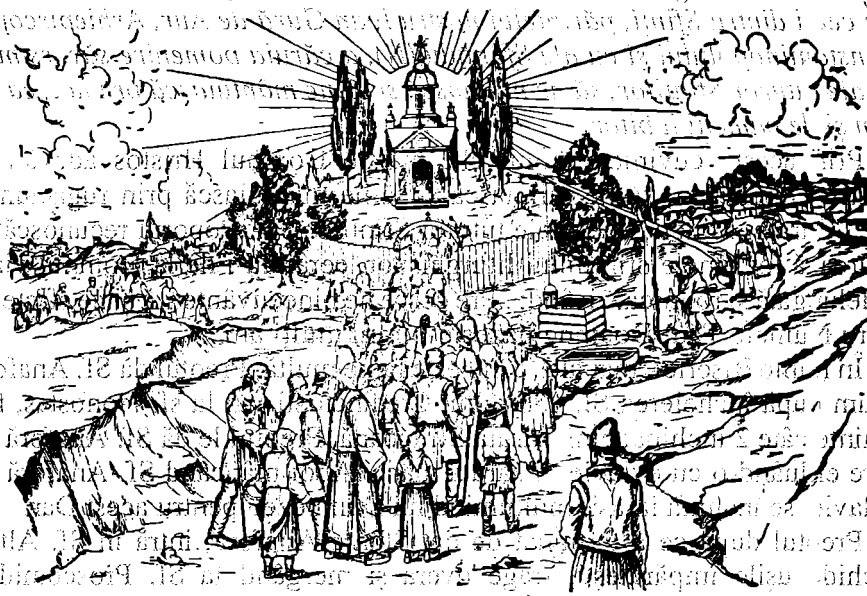

Acum după încheierea slujbei Dumnezeeștei Liturghii, poporul să aștepte până ce ispravește Preotul și după ce iese din Sf. Altar, credincioșii să iasă după dânsul din Sf. Biserică, urmându-i cu bună cuviință și smerenie, ca oile după păstor, și așa să meargă cu pace fiecare la ale sale.

CAPITOLUL 9

Istorisiri și Închinare pentru Dumnezeeasca Liturghie

Istorisiri pentru Dumnezeeasca Liturghie

În cartea aceasta am ilustrat mai multe locuri ale slujbei Dumnezeestei Liturghii, cu felurite istorisiri și arătări Dumnezeești, din care cititorii și ascultătorii noștri, pot vedea ce lucrări mari se fac în timpul acestei Slujbe Dumnezeești. Acesta a fost scopul nostru. În cărticica aceasta de față, am adunat alte istorisiri prioitoare la sluiba Sfintiei Liturghii, pe care le dăm aici mai jos, spre edificarea creștinilor noștri dreptcredincioși. Alte istorisiri și explicații, pentru Dumnezeeasca Taină a Sf. Împărtășiri, le vom da cu ajutorul Prea Sfântului Dumnezeu în alte cărticele, care se vor mai tipări în viitor.

Milostivul Dumnezeu, să deschidă mintea tuturor cititorilor și ascultătorilor, ca să poată cunoaste cele scrise în aceste cărți, pentru a se folosi și edifica pietre viu în Biserica Dumnezeului Celui viu. Amin.

Sfinții liturghisitori slujeau ca niște Îngeri

Cuviosul Avram slujea ca un Înger. Egumenul văzând pe fericitul Avram îmbunătățit cu viața, l-a silit să primească rânduiala Preoției; și aceea a fost în zilele iubitorului de Hristos Mistislav, al Smolenschii. Avram primind sfințita rânduială, a primit și smerenie mai adâncă și nevoințe mai mari. Pe aceasta lăsam a le povesti cu deamănuntul, ca să nu se lungească cuvântul. Ajunge de el a zice, că a fost vas ales al Sfântului Duh. El săvârșea Dumnezeeasca Liturghie cu vrednicie și cu mare cucernicie, întocmai ca un Înger al lui Dumnezeu. El niciodată n-a lăsat pravila bisericească și mai ales Dumnezeestile Liturghii. Asemenea era osebită sa nevoință din chilie, căci acolo se îndeletnicea cu citirea Dumnezeeștilor cărți și la scriere mai mult decât înainte. Deci, i-a deschis Domnul mintea lui să înțeleagă tainele cele grele ale Sfintei Scripturi, ca

nu numai pe sine să se folosească, ci și pe alții. Lui i-a dat darul gurii spre vorbele și învățăturile cele mântuitoare de suflet, încât cuvântul era gata în gura lui spre răspuns la toată întrebarea, spre descoperirea și tâlcuirea cuvintelor celor neștiute în Sf. Scriptură; astfel că toate cele citite erau neuitate în pomenirea lui. Mintea lui era ca o cămară de cărți, și cuvântul era lucrător în cei ce-l ascultau pe dânsul. El aducea în umilință și zdrobirea inimii pe cei ce luau aminte la graiurile lui și mulți, nu numai din monahi, dar și din mireni îl ascultau cu plăcere. Deci, într-adins oamenii mireni și duhovnicești mergeau în cetate la acea Mănăstire, ca să asculte învățăturile cele folositoare de suflet ale cuviosului Avram.

Dar diavolul, urâtorul binelui, nesuferind să vadă folosul ce se făcea multora de plăcutul lui Dumnezeu, a ridicat asupra lui prigonire; căci a îndemnat pe unii din monahi să-l zavistuiască și să-l urască, să-i facă supărări și necazuri. Dar robul Domnului cel fără răutate pe toate le răbda cu blândețe și cu smerenie, mulțumind lui Dumnezeu de ispita cea dată asupra lui. Deci, se ruga pentru cei ce-l urau și-l năpăstuiau pe el, și nu înceta de la lucrul său, adică, ca să învețe pe cei ce veneau la dânsul și să-i mângâie cu Darul lui Hristos, nici slăbea în necazuri, ce i se aduceau asupra lui. Astfel a petrecut el într-acea prigonire, de la zavistnici, iar mai vârtos de la însuși diavolul, ca la cinci ani. Uneori și egumenul de monahi îndemnându-se, și nevăzut de vrăjmașul, oprea pe fericit, ca să nu mai învețe pe alții, și-i zicea: „Iată, toată cetatea ai întors-o la tine și te mândrești în deșert, slăvindu-te ca un cărturar și un învățător mai bun decât noi; deci încetează a mai învăța, căci eu voi răspunde lui Dumnezeu pentru tine". Astfel egumenul oprind pe Avram izgonea cu mânie pe cei ce veneau la dânsul pentru folos și mult chinuia pe robul Domnului, astupând izvorul darului ce curgea din gura lui; iar la sfârșit l-a izgonit cu necinste din Mănăstire ca pe un rob netrebnic(†).

Cuviosul Serghie slujea Sf. Liturghie cu îngerul Domnului. ... Și înflorea locașul Sf. Serghie foarte, cu bărbați îmbunătățiți, și mulți dintr-înșii pentru cele mari bunătăți ale lor erau luați în alte Mănăstirii ca egumeni, iar alții ridicați și la scaune arhierești. Și toți aceia întru bunătăți au sporit și ducerea de mână a celui desăvârșit învățător, și iscusitul lucrător de poruncile Domnului cuviosului Serghie, care era pildă vie turmei sale, asemenea cu îngerii viață petrecând. Pentru care însă în trup viețuind, cu cei fără de trupuri se învrednicea a avea împărtășire, că slujind el Dumnezeeasca Liturghie, Îngerul Domnului slujea cu el, precum mărturiseau

(†) V.Sf. 21 a VIII a pg. 699-702;

de aceia ucenicii lui; Isachie tăcutul și Macarie, bărbați vrednici de credință și desăvârșiți în fapte bune, care într-adevăr au văzut pe Îngerul lui Dumnezeu slujind cu cuviosul Serghie în Sf. Altar și s-au înspăimântat văzând negrăită podoaba lui(†)

Sfinții în timpul Sf. Liturghii erau luminați la față cu lumina Duhului Sfânt

Cuviosul Zosima hirotonisit Preot și Egumen peste voia lui. În timpul slujirei Sf. Liturghii i s-a luminat fața ca a unui Înger. ... Soborul Mănăstirii s-a sfătuit și au hotărât ca să aleagă la proestoșie pe cuviosul Zosima. Aceasta s-a și făcut. Pentru că apucând înainte unii din frați spre marele Novgrad, au rugat pe Arhiereu, ca prin scrisoare să cheme pe părintele lor și să-l hirotonisească Preot și Egumen, chiar și nevrând. Și a făcut aceasta Arhiereul, trimițând scrisoare cuviosului, prin care l-a chemat la sine, și l-a silit să primească Preoția și Egumenia, și dându-i pentru cale destule, l-a liberat cu cinste. Așijderea și din cetățeni, mulți au dat multe cuviosului pentru trebuința mănăstirească: vase, veșminte, argint și pâine îndestulată. Și a venit cuviosul în locașul său, strălucind cu cinstea Preoției și cu dregătoria Egumeniei, și a fost întâmpinat cu cinste, toți veselindu-se de Părintele lor. Iar când cuviosul a început a sluji cea dintâi Sfântă Liturghie în locașul său, s-a făcut asupra lui o Dumnezeiască minune, de toți văzută; pentru că fața lui s-a luminat cu Darul Sfântului Duh, ca o față de Înger și s-a umplut Biserica de mireasmă mare, care era încredințată mărturie a vredniciei lui, căci cu vrednicie a luat cinstea Preoției. Toți s-au bucurat mult de un păstor ca acesta al lor, plin de Darul lui Dumnezeu, și au preamărit pe Dumnezeu(††).

Milostivii sfinți liturghisitori în timpul Slujbei au fost văzuți îmbrăcați în haine împărătești luminate

Cuviosul Marchian dându-și ultima haină săracului, a fost văzut îmbrăcat pe sub felon cu haină strălucită. Sf. Cuvios Marchian era foarte milostiv pentru împodobirea Sf. Biserici; iar pentru sine era scump și nemilostiv. El nu iubea împodobirea cu haine, ba încă uneori chiar dezbrăcându-se de haina sa cea simplă o dădea celor săraci, precum va arăta cuvântul de față; căci după ce s-a săvârșit Biserica Sf. Anastasia, și cu toată podoaba s-a înfrumusețat, a sosit sfințirea ei, chiar în ziua pomenirii

(†) V.Sf. 25 a IX-a pg. 769-770; (††) V. Sf. 17 a IV-a pg. 479-480;

acestei Mucenițe, la douăzeci și două Decembrie, în care s-a sfârșit mucenicește pentru Hristos. Și mergând Preasfințitul Patriarh Ghenade la acea Biserică cu tot clerul, iar împăratul cu toată suita sa, cum și poporul, s-au mutat Moaștele Sfintei Mucenițe Anastasia, din Biserica cea mică și veche, în cea mare și nouă zidită de Marchian. Atunci cuviosul Marchian, mergând cu ceilalți Presviteri în sfită (felon) înaintea caretei în care erau Moaștele Sfintei, un sărac apropiindu-se de dânsul, cerea milostenie; iar el neavând la dânsul nimic, afară de o haină cu care era îmbrăcat (pentru că două haine niciodată n-a purtat în viața sa) și nevrând să lase deșert pe acel sărac, tăinuindu-se de toți, a mers la un loc ascuns, și dezbrăcându-se de haina sa, a dat-o săracului, iar el a rămas gol, îmbrăcat numai în felon; făcând acest lucru după cuvântul Domnului: *„Celui ce cere de la tine dă-i"*. Apoi intrând între Presviteri a mers înainte, neștiind nimeni ce făcuse.

Intrând toți în Sf. Biserică și făcându-se sfințirea, iar Moaștele Sfintei Mucenițe Anastasia, fiind așezate cu cinste, Preasfințitul Patriarh a poruncit fericitului Marchian ca să săvârșească Dumnezeeasca Slujbă. Și venind ceasul spălării mâinilor sale, se acoperea Marchian cu felonul său, luând seama ca să nu vadă cineva că este gol. Iar Diaconii și Presviterii ce erau acolo, căutând spre dânsul l-au văzut că avea sub felon o haină prea minunată ca o profiră împărătească de mare pret, strălucind ca aurul; de care unii se minunau iar alții se mâniau, grăind între dânșii; un Prezviter nu se cade să umble într-o haină ca aceasta și să slujească Sf. Liturghie; iar mai ales acea haină nevăzută, cu care Dumnezeu acoperea goliciunea trupului său, toți au văzut-o, când cuviosul s-a apropiat ca să se împărtășească cu Preacuratele și de viață făcătoarele Taine. Iar unii din Presviteri au spus despre aceasta Preasfințitului Patriarh Ghenade, care a zis: „și eu l-am văzut astfel precum ziceți voi".

Sfârșindu-se slujba, l-a chemat Patriarhul în camera sfintelor vase și a început a-l ocărî, zicându-i: „De ce te împodobești frate afară de obicei cu astfel de haine? Oare se cade ție să slujești într-o haină ca aceasta, care este cuviincioasă mai mult împăratului decât Presviterului?" Iar el cu smerenie a căzut la picioarele lui, zicându-i: „iartă-mă Stăpâne, n-am făcut aceasta ce mi se spune de voi; pentru că din tinerețe nu m-am obișnuit a purta haină frumoasă și de mare preț, dar cum așa putea acuma a mă îmbrăca într-însele?" Patriarhul a zis: „Noi toți te-am văzut în haină împărătească, și pentru ce te aperi?" Atunci a poruncit ca să ridice felonul și văzându-l gol s-a mirat. Iar Patriarhul întrebându-l despre acel lucru, fericitul chiar nevrând i-a spus cele ce se întâmplase cum că pentru Hristos a dat săracului haina cea de pe urmă. Auzind toți acei care văzuseră la dânsul

sub felon haina cea împărătească au mărit pe Dumnezeu, Cel ce dă un dar tăinuit ca acesta celor ce-L iubesc, și de atunci s-a știut de către mulți viața lui cea milostivă. Apoi cuviosul întru atâta sărăcia a ajuns, încât odată umblând prin ploaie, i s-a udat haina și intrând în casa sa, închizând ușile după dânsul a aprins cărbuni și usca haina udă, pentru că nu avea alta.

Întru acea vreme s-a întâmplat, că Patriarhul avea trebuință de economul, pentru niște lucruri și mergând trimișii săi să cheme pe Marchian, au aflat încuiată casa lui; deci îl strigau de-afară, ca să meargă degrab la Patriarh. Iar el spunea că va merge, dar nu pleca căci nu i se uscase haina. Apoi au venit iarăși trimișii și-l supărau, chemându-l. Iar unul dintr-înșii privind prin ușă l-a văzut uscându-și haina la cărbuni, și a spus celor ce erau cu dânsul; deci ducându-se au spus Patriarhului. Iar el a zis: „Să nu vă mirați de aceia pentru că Marchian din tinerețe s-a învățat la sărăcie de bună voie și la smerenie, cu totul încredințându-se lui Dumnezeu, săvârșind apostolescul cuvânt cu fapta, căci având hrană, și o haină cu aceasta se îndestulează". Cei ce auzeau acestea, lăudau pe Domnul Care are astfel de slujitori(†).

Sfânta Liturghie slujită la felurite cereri. Cleopatra cere ajutor de sus pentru ea și fiul ei Sf. Mucenic Uar. Cleopatra văzând că se adună creștini spre rugăciune mila mormântul Sfântului Uar, a gândit să zidească o Biserică în numele lui, și ceea ce a gândit a și început; iar fiul ei Ioan fiind în vârstă, se sârguia Cleopatra să-l trimită în oastea împăratului, și prin oarcare mijlocitori a cerut de la împăratul o cinstită dregătorie fiului său, pe care a și câștigat-o, căci în vremea zidirii Bisericii s-a trimis fiului ei de la împăratul scrisoare de a fi primit în oaste, și brâu pentru cinstita dregătorie ostășească. Iară ea a zis: să nu se îmbrace fiul meu în hainele ostășești, și nici să meargă la slujba împărtească, până ce nu se va sfârși Biserica lui Dumnezeu; pentru că doresc ca să ducă împreună cu mine Moaștele Sfântului Mucenic, și după aceia va face împărătească poruncă. Și sfârșindu-se Biserica au chemat Episcopi, Preoți și Călugări, și luând din mormânt cinstitele Moaștele ale Sfântului Mucenic le-au pus pe un pat de mult preț; iar deasupra Moaștelor, brâul și haina ostășească în care avea să se îmbrace fiul ei, ca se se sfințească de Moaștele Sfântului. Și cu deadinsul s-a rugat Mucenicului ca să fie ajutător fiului ei, pe care l-au binecuvântat toți Arhiereii și Preoții cei adunați.

Apoi s-a adunat mare mulțime de norod creștinesc; și așa luând patul cu Moaștele, le-au dus în Biserică, Cleopatra împreună cu fiul ei; și Biserica

(†) V.Sf. 10 a I-a pg. 396-400; Prol. 10 a I-a;

fiind sfințită, au pus Moaștele Sfântului la Jertfelnic, și săvârșindu-se Dumnezeiasca Liturghie, Cleopatra a căzut înaintea Moaștelor Sfântului Uar, zicând: rogu-mă ție purtătorule de chinuri al lui Hristos să-mi ceri mie de la Dumnezeu, ceea ce va fi Lui plăcut și mie de folos. Așijderea și unuia născut fiului meu. Pentru că nu îndrăznesc ca să cer mai mult decât ceea ce voiește Domnul, că El știe ce ne trebuiește, știe ce ne este de folos, și voia Lui cea bună și desăvârșită în noi să se săvârșească. Iar după săvârșirea Sfintei Slujbe a făcut ospăț mare celor adunați, și ea cu fiul său slujeau celor ce se ospătau, poruncind fiului ei să nu guste nimic până ce se va sfârși ospățul, și după aceia să mănânce din rămășițele ce vor rămânea. Dar slujind ei, copilul s-a îmbolnăvit foarte greu și a mers la patul sau. Apoi sculându-se toți de la ospăț, Cleopatra a strigat pe fiul ei, ca să mănânce cu dânsa, din rămășițele de la masă. Iar Ioan nu putea să grăiască nici un cuvânt, fiind foarte aprins de friguri. Și văzând maica pe fiul său bolnav, a zis: Viu este Domnul, că nici eu nu voi pune bucate în gura mea, până ce nu voi vedea ce se face cu fiul meu. Și ședea lângă el, răcorindu-i pe cât era cu putință, căldura boalei; dar ea mai mult se aprindea înlăuntru, având mare mâhnire de unul născut fiul său. Apoi în miezul nopții a murit copilul, lăsând nemângâiată plângerea maicii sale, care plângând cu amar a alergat în Biserica Sf. Uar și căzând la mormântul lui, striga: oare astfel mi-ai răsplătit mie care atâta m-am ostenit pentru tine? O! Plăcutule al lui Dumnezeu! oare asemenea ajutoare mi-ai dat mie, care am oropsit trupul bărbatului meu pentru tine, și pentru aceasta m-am nădăjduit în tine? Ai omorât pe unul născut fiul meu, ai surpat nădejdea mea și ai luat lumina ochilor mei! Deci cine mă va hrăni la bătrânețe? Cine mă va îngriji la moartea mea? Sau cine va da trupul meu mormântului? Mai bine era să mor eu, decât să văd mort pe fiul meu iubit, care era tânăr, și acuma este ca o floare veștejită mai înainte de vreme. Deci, sau pe fiul meu dă-mi-l, precum oarecând Eliseiu pe al Somanitencei, sau și pe mine îndată să mă iei, pentru că nu pot să viețuiesc cu necaz și amărăciune.

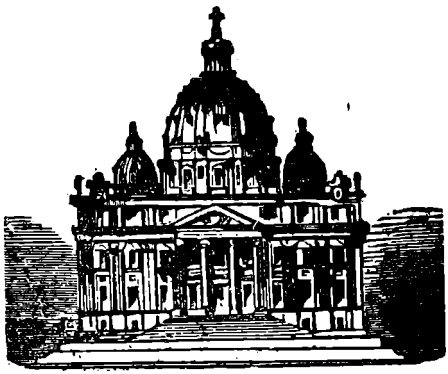

Așa strigând ea cu plângere la mormânt, a adormit puțin de multa osteneală și de necazul cel mare. Și i s-a arătat în vedenie Sfântul Uar ținând pe copil în mâinile sale; și erau amândoi luminați ca soarele și hainele lor

albe ca zăpada încinși cu brâie de aur, și cununi cu negrăită podoabă aveau pe capetele lor. Iar fericita Cleopatra văzându-i a vioit ca să se închine lor. Dar Sfântul Uar a ridicat-o zicându-i: „O! femeie, pentru ce strigai asupra mea? Au doară am uitat facerile tale de bine pe care mi le-ai făcut în Egipt și pe cale? Sau socotești că n-am simțit, când ai luat trupul meu dintru stârvurile cele dobitocești și l-ai pus în cămara ta? Au doară nu ascult totdeauna rugăciunile tale? Au nu mă rog pentru tine lui Dumnezeu? Mai ales m-am rugat lui Dumnezeu și pentru neamul tău, cu care m-ai pus în mormânt, ca să li se ierte lor păcatele; apoi pe fiul tău l-am luat în Oastea Împăratului Hristos. Au nu tu singură m-ai rugat ca să-ți cer de la Dumnezeu ceea ce îi este Lui plăcut iar ție și fiului tău de folos? Deci am rugat pe Bunul Dumnezeu și bine a voit, după negrăită Bunătatea Sa, ca să facă ostaș al Lui pe fiul tău, precum vezi că este unul din cei ce stau înaintea Scaunului Său; și de voiești iați-l și-l trimite la slujba împăratului celui pământesc și vremelnic, de vreme ce nu voiești să slujească fiul tău Împăratului celui Ceresc și veșnic". Iară tânărul șezând a cuprins mâinile lui Uar și a zis: „Nu, stăpânul meu, nu asculta pe maica mea, nu mă da în lumea cea plină de nedreptate și de toată fărădelegea, de care m-am izbăvit prin venirea ta. Nu mă depărta pe mine părinte din prietenia ta și din petrecerea cu Sfinții". Iar către maica sa a zis: „De ce strigi așa, o! maică? Eu sunt ridicat în Oastea Împăratului Hristos, și mi s-a dat mie ca să stau cu Îngerii în cer înaintea Lui; iar tu cum vrei să mă iei pe mine de la Împărăție la sărăcie?" Și fericita Cleopatra văzând pe fiul său îmbrăcat în rânduială îngerească, a zis: „Luați-mă dar și pe mine cu voi, ca și eu să fiu cu voi acolo". Iar Sfântul Uar i-a zis: „Și aceia fiind ești cu noi. Deci, mergi acum în pace, iar după o vreme, când Domnul va porunci, vom veni să te luăm și pe tine".

Acestea zicându-i s-au făcut nevăzuți de la ochii săi. Iar ea venindu-și întru sine și-a aflat inima plină de negrăită bucurie și veselie; și a spus acea vedenie Preoților, care au îngropat cu cinste pe fiul său, lângă mormântul Sfântului Uar, nemaiplângând acum, ci veselindu-se întru Domnul. După aceasta și-a împărțit averea la săraci și lepădându-se de lume, viețuia lângă Biserica Sfântului Uar, slujind lui Dumnezeu în post și rugăciuni, ziua și noaptea. Și în toate Duminicile când se ruga i se arătau ei, Sfântul Uar și fiul său, întru mare slavă. Iar după șapte ani de astfel de viață, fericita Cleopatra a murit, fiind bine plăcută lui Dumnezeu și au pus trupul ei în Biserica Sfântului Uar, aproape de fiul său; iar sfântul ei suflet împreună cu al Sfântului Uar și cu al fiului ei Ioan, se află în ceruri întru veselie veșnică înaintea lui Dumnezeu, Căruia I se cuvine Slavă în vecii vecilor, Amin(†)

(†) V.Sf. 19 a X-a pg. 481-6;

O mamă își recunoaște pe fii săi în timpul Sf. Liturghii. Sosind o zi în care era un praznic vestit al Mănăstirii, s-au dus toate monahiile la o Mănăstire de bărbați, și era împreună cu ele și minunata Evdochia. Apoi după bunăvoința lui Dumnezeu s-a întâmplat că după Dumnezeeiasca Liturghie s-au strigat cei doi frați unul pe altul pe nume, pentru oarecare slujbă a Bisericii, ca niște paraclisieri, ce erau amândoi. Iar muma lor stând în nartică (tindă) și auzind dulcele nume al lui Filotei fiul ei, i s-a rupt inima; și intrând în Sf. Biserică, a luat seama cu dinadinsul la fețele lor, și

i-a cunoscut că amândoi sunt fiii săi; apoi de bucurie a leșinat, și după multă vreme venindu-și în fire, i-a îmbrățișat pe dânșii în lacrimi, și fără de sațiu îi săruta. După aceasta i-a întrebat pe dânșii: cum și când s-au izbăvit din robie? Iar ei au răspuns zicând: „Poate ne ispitești pe noi iubita noastră maică? Au nu ești tu care ne-ai scos din mâinile Ismaelitenilor, și ne-ai adus aici? Și ne-ai poruncit să rămânem întru această Sfântă Mănăstire, până iarăși vei veni să ne vezi cum ne aflăm?" Atunci s-a minunat femeia și înțelegând minunea, vărsa lacrimi și proslăvea pe Dumnezeu, mulțumind Împărătesei cei atotputernice, Milostivei Maicii Domnului nostru Iisus Hristos, care a săvârșit cu dânșii o minune înfricoșată ca aceasta, și n-a trecut cu vederea rugăciunea și lacrimile ei. Această minune s-a auzit apoi în toată Mănăstirea și se bucurau și se veseleau toți frații de dânșii(†).

Sf. Episcop Acachie, slujind Sf. Liturghie, n-a amestecat apa cu vin în Sf. Potir, ci plângea pentru a-i da lui ploaie Dumnezeu. Fiind secetă mare într-un an și foamete stând deasupra și mâhnirea poporului înmulțindu-se, se duse Arhiereul lui Dumnezeu împreună cu poporul cel flămând la Biserica Sfântului marelui Mucenic Eustatie, care era afară din cetate, rugând pe pătimitorul lui Hristos ca să le ajute întru rugăciunile lor și împreună să ceară de la Dumnezeu ploaie pământului celui uscat. Și afară de Biserică la un loc frumos făcând Jertfelnic și Prestol Dumnezeesc, în câmp, fără de acoperământ; și poruncind cele cu cale a început Jertfa cea fără de sânge a o săvârși, ridicându-și ochii plini de lacrimi spre cer. Și n-a amestecat în Sfântul pahar apă cu vin, precum este obiceiul a amesteca, ci înălțându-și mintea la Dumnezeu, cu deadinsul se ruga, ca El singur de sus

(†) V.Sf. 21 a X-a pg. 578-9;

cu apă de ploaie să amestece paharul, și brazdele pământului cele uscate să le adape. Și atâta a fost de tare și mult puternică la Domnul rugăciunea lui, încât, îndată s-a vărsat ploaie mare, și nu numai Paharul a amestecat ci și pământul l-a adăpat din destul și s-a schimbat în bucurie mâhnirea tuturor popoarelor ce erau acolo, care se veseleau și mulțumeau lui Dumnezeu. Și a fost într-acel an îmbelșugare prea îndestulată cu rugăciunile plăcutului lui Dumnezeu Acachie(†).

La primejdii Sf. Acachie cu ruga în timpul Sf. Liturghii a sprijinit acoperișul Bisericii, care a căzut după săvârșirea slujbei. Deci, să pomenim o minune prea slăvită, care s-a făcut acolo: Vârful Bisericii, care din întâmplare nefiind bine întemeiat, pe când Arhiereul lui Dumnezeu săvârșea Dumnezeiasca Slujbă în Altar, vârful se pleca să cază înlăuntru Bisericii, începând chiar a cădea; și poporul cu mare teamă fugea afară, iar Arhiereul a strigat: „Domnul este apărătorul vieții mele, de cine mă voi înfricoșa?" Și îndată s-a ținut vârful Bisericii, și sta spânzurat în văzduh, sprijinindu-se prin rugăciunea Sfântului ca de un stâlp tare, până ce Arhiereul a săvârșit Slujba și a ieșit afară cu clerul său; iar după ce au ieșit, a căzut vârful la pământ cu mare tunet, nevătămând pe nimeni (††).

Lăcuste. După Slujba Sf. Liturghii au murit toate lăcustele. Oamenii din satul Mazamia, auzind de minunile cele făcute de plăcutul lui Dumnezeu Teodor, au mers la el, rugându-l cu lacrimi să vie la ei, să le izgonească lăcustele, care năvăliseră ca un nor asupra țarinilor și grădinilor lor. Iar cuviosul mergând cu ei, a intrat în Biserica lor și a petrecut toată noaptea la rugăciune. Iar a doua zi, au mers cu rugăciune la țarini, și luând trei lăcuste în mâna sa, se ruga Domnului pentru popor; și în vremea rugăciunii, au murit lăcustele în mâinile lui. Iar el mulțumind lui Dumnezeu, a zis către popor: „Să ne întoarcem la Sf. Biserică, fiilor, pentru că degrabă ne va arăta Domnul mila Sa". Deci întorcându-se Sfântul la Biserică, a săvârșit Dumnezeeasca Liturghie, și a doua zi, oamenii au văzut toată mulțimea lăcustelor moartă. Aceasta văzând-o cel ce locuia într-acele locuri, mai sus pomenitul vrăjitor Teodor Carpos, s-a pornit cu zavistie asupra Sfântului, fiindcă mai dinainte se mâniase asupra lui, pentru izgonirea diavolului dintr-o femeie, pe care acest vrăjitor îl trimisese într-însa. Deci, vrăjitorul acela mâniindu-se asupra Sfântului, și zavistuind contra puterii lui Dumnezeu, celei într-însul de minuni, a chemat pe diavoli și le-a poruncit să meargă și să muncească pe Teodor Schiotul până la moarte; iar aceia

(†) V.Sf. a IV-a pg. 438-9; (††) V.Sf. 17 a IV-a pg. 442-3;

dacă s-au dus n-au putut să se apropie de el fiindcă avea totdeauna rugăciunea în gura sa, și așteptau până ce va adormi; dar Sfântul dormind și Darul lui Dumnezeu ieșind ca un foc dintr-însul ardea și gonea pe diavoli, iar ei iarăși întorcându-se, se repezeau asupra Cuviosului, însă iarăși s-au întors cu rușine la cel ce i-a trimis. Iar acela cu dosădire îi ocăra, zicându-le: „Cu adevărat întru nimic nu este puterea voastră, că dacă pe când dormea nu v-ați putut apropia, apoi cum îi veți face aceluia ceva, când este deștept? Dar diavolii îi ziceau: Când ne apropiam de el ieșea o văpaie de foc din gura lui și ne ardea, încât nu puteam suferi". Iar vrăjitorul iuțindu-se cu mai multă mânie, din zavistie, a pus niște otravă omorâtoare într-un pește, și a trimis peștele acela în dar Cuviosului. Iar plăcutul lui Dumnezeu, fiind păzit cu Darul lui Hristos, când era vremea mesei obișnuită lui, a gustat din peștele acela, și a rămas nevătămat. De care mirându-se vrăjitorul Teodor Carpos, și cunoscând puterea lui Dumnezeu și neputința diavolului, s-a umilit cu sufletul, și mergând la cuviosul căzu la picioarele lui cele sfinte, mărturisind păcatele sale cu lacrimi și arzând cărțile sale cele vrăjitorești și lepădându-se de lucrurile Satanei, a luat Sf. Botez și s-a făcut rob credincios al lui Iisus Hristos (V. Sf. 17 a IV-a o.c. pg. 612-5).

Sfinții Apostoli și urmașii lor, din cauza prigoanelor slujeau Sf. Liturghii prin case, temnițe ascunzători, etc.

Clericii slujeau Sf. Liturghie în timpul Sfântului Apostol Andrei prin case și contribuiau pentru zidirea Bisericii. Sf. Apostol Andrei cu cuvintele, minunile și cu semnele întorcând la cunoștința de Dumnezeu pe tot norodul care era în toată Ahaia, și făcându-l turmă a lui Hristos, și norod sfânt, se bucura și se veselea cu duhul, slăvind pe Dumnezeu. Dar după acestea singură mulțimea creștinilor, care crezuse, a surpat capiștele idolești ca pe niște pricini ale rătăcirii oamenilor, dând cu aceasta o pildă adevărată a credinței lor, celei adevărate. Apoi adunându-și avuția lor, au aruncat-o la picioarele Apostolului. Iar el osârdia lor a lăudat-o și socoteala cea bună a primit-o, iar avuția nu a primit-o, ci le-a poruncit; pe unele să le împărțească la cei lipsiți și săraci, iar pe altele să le cheltuiască în zidirea Bisericii, care în puține zile s-a săvârșit. Și se adunau acolo creștinii unde se slujea Sf. Liturghie și se sfințeau de Episcopii și Preoții cei hirotonisiți de Apostol, ascultând și învățătura cea de miere izvorâtoare a Sfântului, fiindcă totdeauna îi învăța din cărțile lui Moisi și dintru ale Proorocilor, și dovedea cum că Unul și același purtător de lege este, și al așezământului celui vechi și al celui nou, Care la sfârșitul veacului S-a pogorât din cer și

S-a întrupat din Sf. Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioara Maria pentru mântuirea neamului omenesc(†).

Sf. Nifon Patriarhul Țarigradului și Mitropolitul Munteniei, slujea Sf. Liturghie, pentru a aduna pe oameni și a-i învăța să se părăsească de patimi. Prea înțeleptul părinte Nifon a poruncit să se facă sobor, unde să se adune toți Preoții Bisericilor, Egumenii Mănăstirilor, boierii divanului și Domnul. Deci, fiind toți adunați, fericitul a început să le propovăduiască Dumnezeeștile cuvinte, și să-i îndemne la obiceiurile cele bune, cu dovezi din însuflețitele de Dumnezeu Scripturi, și de la Părinții Dumnezeești, ca să taie de la fiecare obiceiul cel rău. Toți au primit învățătura lui cea curgătoare ca mierea, și plecându-se Dumnezeeștilor lui cuvinte, se sârguiau să-și îndrepteze toate rânduielile și obiceiurile lor. Sfântul a hirotonisit și doi Episcopi, și dându-le rânduitele episcopii; Râmnic și Buzău, le-a poruncit să se îngrijească de turma lui Hristos, că au să dea seamă pentru dânsa la Înfricoșatul Judecător. Apoi întorcându-se către Domnul țării, a zis în auzul tuturor: „Fiule Radu, și tu care ai stăpânirea în mâinile tale, se cade să sfătuiești pe toți supușii tăi, să pedepsești pe cei fără de rânduială, și să nu cauți în față, nici la mare nici la mic; ci să faci judecată dreaptă că judecata dreaptă este a lui Dumnezeu, după cum zice Dumnezeeasca Scriptură".

Sfântul învățând toate acestea cu multă smerenie, a liberat soborul. El a ținut multă vreme pe Preoții și pe monahii, care erau din locuri depărtate, până să-i îndrepteze. Deci, toți slăveau pe Dumnezeu, că le-a trimis un luminător ca acesta, care i-a povățuit la calea adevărului, și-l numeau pe el, noul Gură de Aur. El slujea Dumnezeeasca Liturghie în fiecare Duminică și praznic, ca toți să vină la Biserică și să audă învățătura lui. Deci, el se sârguia în tot chipul, să-i scoată din obiceiul cel rău al beției — căci mai toți erau dedați cu covârșire la acea patimă — din care patimă se nasc toate păcatele cele de moarte, mai ales necurata desfrânare, la care erau dedați cei mai mulți. Pentru aceea se silea prea înțeleptul, să stingă văpaia beției, și cu învățătura lui cea cu osteneală întorcea la pocăință, și mulți se îndreptau. Dar diavolul urâtorul de bine, a lucrat iar contra Sfântului, ca să împiedice Dumnezeeasca lui propovăduire...(††)

Cuvioșii Pustnici în fiecare Sâmbătă și Duminică alergau din pustie la Sf. Biserică în sobor și se împărtășeau cu Sf. Taine. Sf. Cuviosul Dionisie, făcând trei ani într-o peșteră, întocmindu-și simțurile sufletului

(†) V.Sf. 30 a XI-a, o.c. pg. 1539-1540; (††) V.Sf. o.c.f. 1 a VIII-a pg. 350-361;

și ale trupului, a ajuns la măsura săvârșirei. Atunci prin povățuirea lui Dumnezeu, a venit la el un Pustnic foarte iscusit în fapte bune și l-a rugat ca să-l lase să zidească o chilie aproape de dânsul, și abia l-a primit cu sila. Apoi a venit altul, și zidind chilie, a rămas și acela acolo, și toți se mărturiseau lui și i se supuneau. Drept aceea, s-a vestit numele lui și au venit și alții mulți, ca să locuiască acolo împreună cu dânsul, pentru ca să ia de la dânsul folos, care mai întâiu nu primea, iar după ce l-au rugat, le răspundea: „Eu, fraților prea doriți, nu vă urăsc pe voi, ci iubesc mai vârtos

Postul adevărat înarmează și înalță pe creștini la cer; iar ospețele cu cântece lumești și îmbuibările îi pogoară în iad. Postul este maica curăției, defăimarea păcatului, vestitorul pocăinței, petrecerea Îngerilor și mântuirea oamenilor. Postul cel adevărat și bineprimit Domnului, este înstrăinarea de răutăți, înfrânarea limbei, lepădarea mâniei, depărtarea de pofte, de clevetire, de minciuni, de jurământul mincinos... Frați creștini! Să iubim sărăcia ca să ne îmbogățim în Hristos. Să răbdăm împreună cu El ca să și împărățim cu Dânsul în veci. Să iubim postul adevărat, bun, cinstit și lui Dumnezeu bineplăcut și primit. Adam și Eva din Rai s-au izgonit pentru lăcomia pântecelui, mâncând din pomul oprit (a); iar Moisi și Ilie prin postul de 40 de zile cu rugăciuni și cereri au scăpat de primejdii și au vorbit cu Dumnezeu(b). Postul adevărat e calea către cer și carul de foc care răpește pe credincioși de pe pământ la cer ca pe Ilie(c).

(a) Fac. 18; (b) Mt. 25_{1-21}; (c) Mt. 10_{40-42}; 25_{40};

sinodia voastră, dar locul este aspru și greu. Dacă doriți să fiți lângă mine, suiți-vă deasupra în munte, și găsiți acolo loc îndemânatic. Ziditi chilii și locuințe, și eu voi veni adese-ori la voi cât voi vieţui, ca să vă ajut". Aceia au primit sfatul lui și au zidit chilii, asemenea au zidit și Biserica Sfântului Ioan Botezătorul, mai sus, în partea cea despre răsărit a muntelui, care până astăzi se numește vechiul mergător înainte. Sălășluindu-se ei acolo, cuviosul se suia în fiecare Sâmbătă, unde slujea Sfânta Liturghie și-i împărtășea, ospătându-se astfel împreună cu dânșii două zile; apoi învăța cele de folos, și Duminică seara, după ce fiecare îi da pâine și roduri de copaci, se pogora în chilia sa(†).

Sfinți care slujeau în duh și adevăr Sf. Liturghie vedeau aevea meșteșugurile cu care dracii trăgeau pe creștini în iad. Sf. Vasian Arhiereul lui Dumnezeu a văzut pe diavolul, în chip de arap mic stând deasupra unei părți și apăsând cumpăna, pe care nedreptul negustător o chivernisia spre atârnarea la greutate și spre câștig cu vicleșug. Arhiereul a întrebat pe cei ce erau lângă el, dacă văd ei vre-un lucru străin în cumpene? Iar ei i-au spus, că nu văd nimic de acest fel. Atunci Sfântul s-a rugat, ca să li se deschidă ochii și celorlalți, ca să vază și ei ceea ce vedea el; deci s-au deschis ochii sufletești ai Preotului Climent și ai lui Elvonie Diaconul. Și

---

Postul naște proroci și înțelepțește pe legiuitori. Postul adevărat păzește sufletele și întemeiază trupurile în edificiul Bisericii — Trupului — Domnului Hristos. Postul e arma vitejilor și mângâietorilor celor ce pătimesc cu Domnul Hristos. Postul ca o vijelie alungă dăhoarea patimilor păcătoase și ne îmbogățește cu blagoslovenie Dumnezeească, cu întreagă înțelepciune, cu pace și Har. Postul e maica sănătății, și puterea care înalță rugăciunile la cer. Postul e bun povățuitor tinerilor, podoaba bătrânilor, pază bună a călătorilor. Cei trei tineri cu postul și rugăciunea au stins puterea focului; iar Daniil a astupat gurile leilor (d). Postul pe săracul Lazăr în sânurile lui Avraam l-a odihnit; iar lăcomia pântecelui pe bogatul nemilostiv, care se veselea cu haine luxoase și în ospețe petrecea, în iad l-a prăbușit (e). Să fugim de desfătare și de beție care este maica curviei și batjocoritoarea sufletelor. Ospețele cele cu cântece lumești, îmbuibările, bețiile, jocurile și cele asemenea acestora, pe Dumnezeu nu-L primesc, pe Duhul Sfânt îl izgonesc, sufletele sărăcește și în iad le îmbrâncește. Postul adevărat însă, aduce pace caselor, păstrare fecioriei și curăției.

Postul este călăuză pe calea pocăinței. Postul pomenire de rău nu primește; căci cei ce postesc și se roagă grăind de rău pe aproapele lor, sau primind cu plăcere pomenirile de rău, sunt asemenea celor ce scot apă cu vas spart, sau cu cei ce toarnă apă în vas spart. Postul și rugăciunea acestora sunt respinse de Dumnezeu ca și jertfa lui Cain. Postul și rugăciunea celor plini de răutate și vicleșug, se întorc în păcat. Să postim deci post adevărat, nu numai de bucate; ci mai întâi să ne părăsim de păcate, apoi schimbul de bucate(f).

(†) V.Sf. o.c. 25 a VI-a pg. 1118-1120; (d) 1 Cor. 2_9; (e) Mt. 25_{40}; (f) Pr. Sol. 14_{31}; 19_{17}; Mt. 10_{42};

aceia au văzut ceea ce vedea și Arhiereul lui Dumnezeu, pe un arap mic șezând pe o cumpănă și făcând plăcerea cumpărătorului. Atunci ei au spus Sfântului ceea ce vedeau și cum că sunt adevărate cuvintele .lui David: „Mincinoși sunt fiii oamenilor în cumpene". Deci, Sfântul chemând pe

Să prăznuim zilele sfinte Dumnezeește, iar nu păgânește Dumnezeu voind ca poporul Israelit să vină a-l sluji și a I se închina numai Lui, le-a hotărât mai întâi să fugă din Egipt. „Moisi! Tu vei scoate pe poporul Meu, pe fiii lui Israil din pământul Egiptului, ca ieșind în pustie, acolo să-Mi sărbătorească Mie... Trimite poporul Meu ca să-Mi sărbătorească Mie în pustie..." Dumnezeu toate le poruncește și le face cu scop bun. Pentru ce oare poruncește El ca poporul Său, să-I sărbătorească în pustie, și nu în Egipt? În Egipt e turburare, amestecare, lume cu felurite idei,

negutător, l-a întrebat, care parte este nedreaptă și înșală pe cumpărători? Iar negutătorul zicea, că niciodată nu face nedreptate în cumpene și se jura pe sine, că pe toate le măsura cu dreptate. Apoi sfântul arătându-i pe arapul iadului pe cumpăna lui, i-a zis: „Acela îndată va intra acum în tine, îți va sfărâma trupul tău, iar sufletul tău îl va smulge cumplit din tine". Atunci acel nedrept negutător umplându-se de spaimă și de curtremur, a căzut cu pocăință la picioarele Sfântului, făgăduind că va înceta de la nedreptăți. Iar Sfântul învățându-l cuvintele lui Dumnezeu, i-a poruncit, ca toate cele dobândite cu nedreptate să le împartă la săraci și rugându-se, au isgonit pe diavolul din cumpăna aceluia și s-a dus în calea sa(†).

† † †

Sf. Levchie Episcopul Alexandriei și Vruntisiopolei, suind pe treptele acestei înalte dregătorii bisericești, a început și mai mult a se nevoi în plăcerea de Dumnezeu, făcând minuni cu Darul lui Dumnezeu, care

---

piedici e robia lui Faraon. Dumnezeu dând porunca aceasta Israeliților, ne învață pe noi creștini, ca, atunci când sărbătorim, să fugim de turburarea patimilor, să ne depărtăm de dulcețile și poftele trupești, să scuturăm de pe grumazul sufletelor noastre jugul Satanei, robia patimilor. Israeliții fugind din Egipt în pustie, au avut multe foloase: 1) S-au izbăvit din robie; 2) Au băut apă din piatră; 3) Au mâncat Mană Cerească; 4) S-au tăiat împrejur; 5) Apoi au sărbătorit sărbătoarea Paștilor...(a).

Iubiți creștini! Noi când sărbătorim, să ne adunăm cu toții în Sf. Biserică. Aceasta, care mai înainte era pustie(b), acum este plină și bogată în daruri venite de sus. Aici se desleagă legătura păcatului tău prin pocăință și Sf. Spovedanie. Aici ți se dă ca și Samarinencei, să bei apa cea vie săltătoare, adică învățătura cuvântului cele ce izvorăște din piatră, care este Hristos. Aici ți se taie toată pofta cea rea a patimilor ucigătoare de suflet. Aici te împărtășești cu Mana cea adevărată adică cu P.S Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos. Așa au sărbătorit Părinții și creștinii sfinți, sărbătorile sfinte, cu adevărat creștinește, duhovnicește, Dumnezeește. Așa trebuie să sărbătorim și noi. Creștinii falși, care în Duminici, și sărbători se adună pe la cârciumi, jocuri, baluri, serate, pentru a bucura pe dracu — cum zice Mitropolitul Antim Ivireanul — care, ca niște dobitoace necuvântoare se tăvălesc în răsfătăciunile lor spurcate și de nimica... sburdând ca niște cai sirepi, fărtă zabală (în jocuri) și fără de rușine... se aseamănă păgânilor idolatri. Idolatrii aceia orbii și întreit ticăloșii prăznuiau sărbătorile lor cu felurite păcătuiri și blestemății. Înverșunarea și curvia erau sărbătorirea idolului Venus sau Afrodita. Beția și îmbuibarea erau sărbătorirea idolului Bacus. Îmbuibarea cu mâncări, jocurile, strigările și feluritele neorânduieli; unele foarte rușinoase și blestemate, erau sărbătorirea idolului Kron... Blestemați și spurcați erau zeii sau idolii lor, blestemate și spurcate erau și sărbătorile lor păgânești. Noi creștinii, să nu prăznuim în aluatul vechi al idolatrilor păgâne, nici în aluatul răutății și al vicleșugului; ci în aluatul creștinătății, al curăției, și al adevărului. Dumnezeul nostru e Sfânt, sărbătorile Lui sunt sfinte, deci cu mare sfințenie să le sărbătorim (Vezi pe larg Bibl, Ort. Nr, 76).

(†) V.Sf. o.c. 10 VI-a pg. 456-7; (a) Eșirea, Levit. Numerii, II Lege. (b) Is. 54; Sofonia 3_{14}; Gal. 4_{26-31};

viețuia în el. Într-o vreme s-a adus la el un om îndrăcit, de neam arap, care acum era chemat spre Sfântul Botez. Sfântul văzându-l îndrăcit, a zis diavolului: „Duh necurat, încetează de a munci pe acest om!" Iar diavolul, tremurând, a început a striga tânguindu-se: „Dacă voi ieși dintr-acesta, apoi unde voi intra; căci nu am casă mai bună decât aceasta?" Sfântul Levchie a zis către el: „Necuratule duh, ieși din zidirea lui Dumnezeu și să nu mai îndrăznești a mai intra în el; ci ieșind defăimat și rușinat, să lași liber pe acela, pe care până acum l-ai muncit, urâtorule de oameni, având-l legat cu lanțurile întunecatei tale puteri. Intră în aceia, care nu cred în Domnul nostru Iisus Hristos și nici se închină Crucii Lui cei făcătoare de viață". Atunci diavolul strigând tare și trântind pe om la pământ, a ieșit din gura lui o asemănare de pasăre neagră, care striga: „ce este mie și ție, Levchie, robul lui Dumnezeu? Pentru ce mă izgonești din locașul meu, pe care mi l-am ales? Eu n-am voit să intru în vre-un om ce este alb la față și bine împodobit, ci am intrat într-un arap negru și de spaimă la vederea omenească, nădăjduindu-mă, că nimeni nu mă va izgoni din unul ca acesta". Deci, Sfântul izgonind pe diavol cu semnul Sfintei Cruci, a ridicat sănătos pe omul acela de la pământ, și l-a învrednicit Sfântului Botez.

Diavolul ducându-se în Egipt, s-a închipuit în balaur mare și înfricoșat, apoi a intrat în cetate la arătare, și umblând pe ulițe, ucidea pe toți cei ce i se întâmplau în calea lui, oameni elini și jidovi, bărbați, femei și copii. Sfântul Levchie văzând mai înainte cu duhul acea răutate ucigătoare de oameni a diavolului, s-a dus degrab în Egipt. Dar diavolul cel în chipul balaurului, simțind că Sfântul se apropie de cetate, s-a dus și s-a aruncat în mare, lăsând multe trupuri zăcând pe ulițele cetății. Sfântul intrând în cetate, a văzut o mulțime de cei ce plângeau și se tânguiau pentru morții lor, și-i întreba, pentru care pricină plâng? Aceia i-au spus de intrarea cea năprasnică în cetate a balaurului și de uciderea multor oameni. Ei i-au mai spus, că într-acest ceas mai înainte de venirea ta, s-a aruncat în mare și s-a afundat. Atunci Sfântul a poruncit să aducă apă, pe care a sfințit-o, și stropind cu ea pe cei morți, a zis către dânșii: „În numele Domnului Savaot, sculați-vă, pentru că nu sunteți ținuți cu legăturile morții ci numai vătămați cu veninul diavolului; deci nu puteți să vă liberați singuri din puterea lui cea de balaur, care s-a întărit peste voi, pentru păgânătatea voastră și pentru orbirea inimii, care stăpânește în voi; sculați-vă cu puterea Dumnezeului meu și dați slavă Celui ce v-a zidit pe voi". Sfântul zicând acestea, se atingea de trupurile lor cu toiagul ce-l ținea în mâini și îndată s-au sculat toți ca din somn. Ei se apucau de picioarele Sfântului, zicând: „Cine este Dumnezeu, căruia i se cuvine a se închina, de cât numai

Tatăl și Fiul și Sfântul Duh, pe Care tu îl propovăduiești, Sfinte Părinte Levchie, robul lui Dumnezeu". Toți cei înviați au crezut în Hristos, asemenea și din cei vii ca la trei mii de bărbați, au primit într-acea zi credința lui Hristos și s-au botezat cu femeile și copiii lor, slăvind pe Domnul nostru Iisus Hristos, pentru minunile cele făcute prin Sfântul Său Levchie(†).

Preotul Gavinie, fiica acestuia Susana, Episcopul Gae ca și alți sfinți... când venea cineva la ei, ziceau: „Să ne rugăm...", se rugau și apoi vorbeau. Fiorosul prigonitor al creștinilor, împ. Dioclețian, întrebând despre Claudiu, care fusese trimis la Gavinie pentru fecioara Susana, nu i-a adus înștiințare, decât numai că este bolnav. Atunci împ. a trimis la Claudiu pe fratele lui cel mai tânăr, anume Maxim... ce era cu dregătoria comit, ca să cerceteze pe cel bolnav și să-l întrebe și despre fecioara Susana. Mergând Maxim, a găsit pe fratele său Claudie îmbrăcat în haină de păr și făcând rugăciuni către Dumnezeu, iar Maxim înspăimântându-se, a zis: „Iubite frate, care m-ai hrănit pe mine din copilărie, pentru care pricină te-ai schimbat așa, și te-ai făcut uscat și galben la față?" Claudie a răspuns: „Dacă voiești să mă asculți pe mine, atunci îți voi spune pricina schimbării mele". Maxim a zis: „Spune-mi mie durerea trupului tău". Claudie a zis: „Iată, eu fac pocăință, că ascultând pe împărați și sfaturile lor, am ucis pe creștini și am vărsat sângele lor nevinovat. Acest lucru deși l-am făcut întru neștiință, îndeplinind poruncile împărătești, însă acum bolesc de aceasta și mă căiesc". Maxim a zis: „Ce-mi spui mie aceasta acum, frate? Stăpânul nostru Dioclețian împăratul, te-a trimis la Gavinie fratele nostru, ca să mijlocești, să dea pe fiica lui de soție fiului împăratului, pentru care și eu acum sunt trimis la tine; iar tu alta îmi spui mie?" Claudie a răspuns: „Am umblat eu pentru aceasta la iubita noastră nepoată, și am văzut-o pe ea, că precum este frumoasă cu fața, tot așa este și cu sufletul. Ea este Sfântă și înțeleaptă dar acum s-a făcut mireasa Cerescului Împărat Hristos Dumnezeu, prin Care și eu sunt isbăvit de păcatele mele; însă să știi și tu, că Prea Milostivul Dumnezeu voiește să mântuiască pe toți; deci, să mergem noaptea la fratele nostru Gavinie Preotul și vei vedea lumina cea vecinică". Maxim a zis: „Fratele meu iubit, toate cele ce îmi vei porunci mie, voi face". Deci, într-aceași noapte au mers amândoi la porțile cetății de la Salaria, care erau lângă palaturile lui Salustiu, pentru că acolo era casa lui Gavinie Preotul, și i s-a spus lui, că frații Claudie și Maxim stau afară, vrând să intre înăuntru, iar el cu osârdie le-a ieșit întru

(†) V.Sf. o.c. 20 a VI-a pg. 958-961;

întâmpinare, și cu bucurie i-a băgat pe ei înăuntru. Dar mai înainte de a începe vorba cu dânșii, s-a întors la rugăciunea cea către Dumnezeu, plecându-și genunchile și fața în jos, și împreună cu dânsul s-au plecat și ceilalți; iar Preotul a grăit, rugându-se: „Doamne Dumnezeule, Cel ce aduni pe cei risipiți, și privești spre cei adunați, caută spre lucrul mâinilor Tale, și luminează pe cei ce cred în Tine, că Tu ești lumina cea adevărată, în vecii vecilor". Atunci toți au răspuns: „Amin".

Apoi sculându-se de la pământ, s-au sărutat și s-au îmbrățișat; iar Claudie căzând la picioarele Preotului le-a sărutat pe ele. Acest lucru văzându-l Maxim, se mira și voia ca să vază pe fecioara Susana. Deci, Gavinie a poruncit ca să o cheme pe ea. Venind ea la dânșii, mai întâi s-a plecat lui Dumnezeu, apoi apropiindu-se de tatăl său, a zis: „Binecuvintează-mă Părinte". Și iarăși Preotul s-a rugat pentru venirea ei, zicând: „Pace să vă dea vouă Domnul nostru Iisus Hristos, Care petrece și împărățește în vecii vecilor cu Dumnezeu Tatăl". Apoi au zis cu toții „Amin". Maxim văzând pe Sfânta Susana foarte smerită și plină de rușinea întregii înțelepciuni, a voit să-i sărute mâinile, dar ea n-a voit. Deci, când toți plângeau de multă bucurie și dragoste, Sfântul Episcop Gae — care locuia acolo aproape, lângă Biserica ce se zidea de dânsul — a fost vestit, că frații lui s-au adunat; iar el socotind că la mucenicie se prind, și vrând ca mai întâi el să fie între Mucenici, a alergat cu sârguință, fără de veste, la casa lui Gavinie, și toți văzându-l pe el s-au înspăimântat și s-au închinat până la pământ; iar Episcopul le-a zis lor: „Pace vouă, îndrăsniți întru numele Domnului". Apoi iarăși a zis: „Să ne rugăm". Și a început a se ruga, zicând: „Doamne Dumnezeule, Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos, cel ce L-ai trimis pe Dânsul spre mântuirea tuturor; deci, vrând să ne scoți pe noi din întunericul lumii aceștia, și să ne duci la viața veșnică, întărește-ne pe noi robii Tăi, întru credința Ta, că Tu împărățești în vecii vecilor". Și toți au zis „Amin". Apoi șezând, au început a vorbi, iar vorbele acelea care ieșeau din gura Arhiereului erau insuflate de Dumnezeu. Toți ascultau cuvintele lui Dumnezeu cele grăite de dânsul; iar fecioara Susana nevrând să șadă înaintea lor, sta și asculta, și în taina inimii sale se ruga lui Dumnezeu. Apoi Episcopul a zis către Maxim: „Mulțumim frate, că ne-ai cercetat pe noi". Maxim a răspuns: „Eu nevrednicul, am venit la voi, ca să sărut picioarele voastre cele sfinte; dar care este din început pricina venirii mele, singuri bine știți". Episcopul a zis: „Însă tu să ne spui nouă". Maxim a zis: „Împăratul Dioclețian dorește, ca să dați pe fecioara Susana după Maximian fiul lui cel din punere". Episcopul a zis: „Fecioara are acum pe Hristos cel dat ei de la Dumnezeu Tatăl, și să știi cu adevărat, că nu se poate a o însoți

pe ea cu altul". Maxim a zis: „Toate cele ce ne dă Dumnezeu, sunt veșnice". Arhiereul a zis către dânsul: „Primești și tu viața veșnică?" Maxim a zis: „Care este viața veșnică?". Claudie a răspuns: „Viața veșnică este aceea pe care am cunoscut-o". Maxim a zis: „Pe aceea care tu ai cunoscut-o, doresc și eu a o ști; însă nu ni se cade ca pe neamul nostru, să-l deosebim de rudenia cea împărătească". Sfântul Episcop Gae a zis: „Noi te îndemnăm, ca să crezi în Domnul nostru Iisus Hristos Fiul Dumnezeului celui veșnic; iar acestea pe care le vedem, ale pământescului împărat, cinstea și slava, sunt vremelnice. Deci, rudenia lui nici cât de puțin nu ne folosește nouă; pentru că toate în viața aceasta de puțină vreme, degrab trec alături și pier, iar cele ce ne-a făgăduit nouă Cerescul Împărat, Hristos Dumnezeul nostru, acelea sunt veșnice, folositoare și iubite". Acestea auzindu-le Maxim, s-a umilit și cu bucurie a voit să primească Sfânta Credință". Episcopul Gae a zis către el: „Știi frate, toate averile pe care noi le-am lăsat pentru Hristos, ce fel și câte erau? Acum nimic alt nu lăudăm decât numai pe Domnul nostru Iisus Hristos, pentru Care viețuim și în Care ne lăudăm". Maxim a zis: „Stăpânii mei, nezăboviți, faceți cele ce știți, că sunt folositoare mie". Deci, Episcopul poruncindu-i să postească, l-a trimis acasă. Ducându-se el, la început tăinuia în sine credința sa în Hristos, însă ardea foarte mult de dragostea către Sfântul Episcop Gae și către Preotul Gavinie, dar mai vârtos spre însuși Hristos. Mărindu-se în el dragostea către Dumnezeu, a început la arătare a mărturisi numele lui Iisus Hristos, nebăgând în seamă moartea. Însă Episcopul și Preotul îl sfătuiau, ca să tacă până la cinci zile, până își va vinde averile sale, și până le va împărți creștinilor săraci. Maxim a făcut aceea, iar după cinci zile venind la Sfântul Episcop Gae, și căzând la picioarele lui, a zis: „te jur pe tine Domnul meu cu numele lui Hristos, ca să mă luminezi pe mine cu Sfântul Botez, precum ai luminat pe fratele meu Claudie; pentru că dintr-acel ceas, în care m-ai învățat pe mine despre Hristos Dumnezeu, atât s-a umilit inima mea, încât nu pot să mă odihnesc, până nu voi primi credința creștinească". Episcopul l-a botezat pe el, și săvârșind dupre obiceiu Sfânta Liturghie, l-a împărtășit cu Dumnezeeștile Taine. Maxim petrecea cu dânșii, cântând și slăvind pe Dumnezeu. Iar averile sale, pe care n-a putut în cele cinci zile să le vânză și să le împartă, pe acelea le da și le împărțea la creștinii săraci, prin mâinile unui credincios prieten al său, anume Tarson, care era creștin în ascuns și mai pe urmă scriitor al pătimirii acestor Sfinți; pentru că toate s-au făcut pe vremea lui (†).

(†) V.Sf. o.c. 11 VIII-a pg. 293-301;

Dumnezeeasca Liturghie turburată și batjocorită de păgâni și de eretici

Sf. Apolinarie, maltratat de păgâni în timpul Dumnezeeștei Liturghii. Sf. Apolinarie, Arhiereul lui Dumnezeu, care a fost ucenic al Sfântului Apostol Petru, a făcut multe minuni, convertind mulți idolatrii păgâni la creștinism. Păgânii au prins o mare ură pe el și-l căutau ca să-l omoare. După câtva vreme, săvârșind Sfânta Liturghie într-o Biserică, care era în satul unui bărbat oarecare renumit, cu numele Kirineu, păgânii au năvălit acolo cu multă puterea lor, și risipând turma cea cuvântătoare a lui Hristos, au prins pe singurul păstor, pe Sfântul Apolinarie, și bătându-l, l-au dus legat în cetate. Acolo l-au pus de față la preoții cei mai mari ai zeului Joe; iar aceia văzându-l, au zis cu mânie: „Nu este vrednic să meargă înaintea marelui zeu Joe, pe care l-a batjocorit, ci să fie dus înaintea lui Apolon". După ce Sfântul a fost dus în capiștea lui Apolon, a făcut rugăciune la Domnul său, și îndată idolul acela căzând la pământ, s-a sfărâmat. Deci, creștinii care au văzut aceasta, preamăreau pe Dumnezeul lor cel Atotputernic. Păgânii apucând pe Sfântul Apolinarie, l-au dus la mai marele lor, care se numea Taurus, și l-au dat lui, ca să-l ucidă. Atunci Taurus chemând la curte pe toți cetățenii săi de sfat, întreba pe legatul lui Hristos, cu ce putere face niște minuni ca acelea, tămăduind pe cei bolnavi. El îi încredința, că toate le face cu puterea lui Hristos; căci Hristos este Unul și adevăratul Dumnezeu Atotputernic. Taurus a zis: „Am un fiu orb din naștere, de îl vei face pe el să vază, cu puterea Hristosului tău, atunci și noi vom crede, că Acela este Dumnezeul cel adevărat, iar de nu vei face aceasta, apoi te vom da focului, ca să piei după faptele tale".

Arhiereul lui Hristos, a poruncit ca să aducă pe acel orb din naștere. Deci, omul lui Dumnezeu făcând semnul Sfintei Cruci pe ochii orbului, a zis: „În numele lui Iisus Hristos cel răstignit, deschide ochii și vezi!" Atunci îndată cel născut orb, deschizându-și ochii a văzut, și toți s-au mirat și au zis: „Cu adevărat, Dumnezeul creștinilor este cel ce a făcut unele ca acestea". De atunci mulți au crezut în Hristos. Taurus scoțând pe sfânt din mâinile necredinciosului popor, l-a trimis pe el noaptea la un sat al său, care era departe ca la șase mile, voind ca acolo să-l păzească în legături. Sfântul a petrecut în acel sat patru ani nu în legături, ci liber, adunându-se la dânsul toți credincioșii. La el veneau și mulți dintre acei necredincioși, pe care învățându-i, îi aducea la Sfânta Credință, îi boteza și tămăduia pe toți bolnavii, care veneau la dânsul(†).

(†) V.Sf. o.c. 23 a VII-a pg. 1177-9;

Sf. Sfințitul Mucenic Aftonom, ucis de păgâni în Sf. Altar, când slujea Dumnezeeasca Liturghie. Aproape de cetatea Sporeos, era un loc care se numea Limnos, al căruia locuitori toți erau împâclați cu întunericul slujirii idolești. Deci, mergând la dânșii Arhiereul lui Dumnezeu Aftonom, le-a propovăduit lor pe Hristos, și în puțină vreme, pe cei mai mulți acolo i-a dobândit, și învățându-i Tainele Sfintei Credințe, cu Botezul i-a luminat și i-a numărat cu turma cea aleasă a lui Hristos; iar cei ce rămăseseră în necredință, într-una din zile făcea praznic unui spurcat idol al lor, și

Ovreii orbiți la suflete, ucid cu pietre pe Sfântul Arhidiacon Ștefan. Sf. Arhid. Ștefan cu fața luminată ca a unui Înger, a vorbit conreligionarilor cu multă bărbăție, arătând și abaterile lor. Ei crăpând de mânie, scrâșneau asupra lui Ștefan, atunci fiind plin de Duhul Sfânt, căutând la cer, a strigat: „Iată văd cerurile deschise și pe Fiul Omului deadreapta lui Dumnezeu". Ei strigând cu glas mare, și-au astupat urechile și au năvălit asupra lui. Și scoțându-l afară din cetatea, martorii și-au pus hainele lor sub paza unui tânăr, anume Saul, și au început a ucide cu pietre pe Ștefan, care se ruga și zicea: „Doamne Iisuse, primește Duhul meu". Și îngenunchind a strigat cu glas mare: „Doamne nu le socoti lor păcatul acesta", și aceasta zicând, a adormit în Domnul... (F.Ap. 6; 7)

aducând jertfe zeilor, dănțuiau în capiștea idolească. Iar oamenii cei din nou luminați, a căror putere era atunci mai multă acolo, adunându-se, au mers cu mânie la necredincioșii cei ce prăsnuiau, și le-au răsturnat jertfele lor, și pe idoli i-a sfărâmat ca praful; și a risipit capiștea lor până la temelie, arătându-le lor că idolii nimic nu pot, pentru că nu se împotrivesc la cei ce îi sfărâmă pe ei; nici strigă, când îi risipesc pe dânșii. Iar necredincioșii pentru un lucru ca acela greu s-au mâniat, și gândeau cum

ar putea să izbândească pierzarea idolilor lor, și îndemânatecă vreme spre aceea căutau. Iar, înștiințându-se de ziua întru care slujitorul Domnului, Aftonom, avea să aducă lui Dumnezeu Jertfa cea fără de Sânge, în Biserica cea zidită de dânsul, a Sfântului Arhanghel Mihail în cetatea Soreos, și-au adunat pe toți ai lor, cei din cetate și de primprejur, și se făcuse mulțimea lor nenumărată, și se gătiră în taină, să năvălească fără de veste asupra Bisericii, și să ucidă pe povățuitorul creștinilor Aftonom, care lucru au și făcut. Căci în vremea Dumnezeeștei Liturghii, au năvălit necredincioșii asupra Bisericii, bizuindu-se pe mulțimea puterii lor, și având în mâini: unii arme, alții securi, iar alții pietre, au izgonit pe toți credincioșii cei ce erau atunci în Biserică; iar pe Sfântul Aftonom în Dumnezeescul Altar fără de milă l-au ucis, și s-a stropit tot Altarul cu sfințitul lui sânge. Așa, Arhiereul aducând lui Dumnezeu Jertfa cea fără de sânge, singur jertfă sângerată s-a dus întru Jertfelnicul cel mai presus de ceruri. Apoi ucizându-l pe el necredincioșii, au aruncat asupra lui mulțime de pietre, cu care îl izbeau. Pentru că unii îl împungeau pe dânsul cu arme, alții îl băteau cu lemne; iar alții cu pietre asvârleau într-însul, și făcând dănțuire, că și-au izbândit necinstea idolilor lor, s-au dus. Aici zăcea Sfântul ucis, și a fost atunci mare turburare Bisericii, și nemângâiată plângere credincioșilor, pentru uciderea părintelui și păstorului lor cel bun. Iar oarecare diaconiță, anume Maria, luând sfântul lui trup, cinstitei îngropării l-a dat(†).

Voievodul Copronim a năvălit cu ostași în Sf. Mănăstire în timpul Sf. Liturghii, a răsturnat Sf. Taine maltratând pe călugări. Voievodul Copronim, fiul împ. Leon Isaurul luptătorul Sfintelor icoane, a năvălit asupra Mănăstirii Pelichit, cu oaste, fără de veste, în Sfânta și Marea Joi a mântuitoarelor patimi, când se săvârșea Dumnezeasca Liturghie; și intrând în Biserică și în Altar cu îndrăzneală, a poruncit să tacă cântarea, și a răsturnat Sfintele și făcătoarele de viață ale lui Hristos Taine la pământ; după aceea prinzând pe cei mai aleși monahi, patruzeci și doi i-a ferecat cu legături de fier, iar pe ceilalți cu bătăi cumplite chinuindu-i, le-a rupt trupurile, iar altora bărbile și fețele cu smoală ungându-le, i-a aprins, altora nasurile le-a tăiat; după aceea a aprins Mănăstirea și Biserica, iar pe cei ferecați, patruzeci și doi părinți, i-a surghinuit în țara de la marginea Efesului și acolo într-o baie încuind-o, i-au chinuit cu silă de moarte. Deci, într-acea vreme și cuviosul acest Ilarion, ca un mai mare între părinții aceia, având rânduiala egumeniei, se știe că a pătimit (††).

(†) V.Sf. o.c. 12 a IX-a pg. 528-431; (††) V.Sf. o.c. 28 a III-a pg. 1014-6;

Creștinii dreptcredincioși fiind persecutați cu cruzime de stăpânirea ariană, ieșeau la câmp, să facă și să asculte Dumnezeeștile Slujbe. Răul împărat Valent isgonind de pe scaunul episcopal al Edesei, pe făcătorul de minuni Arhiereul Vassis, a ridicat în locul lui pe unul cu numele și cu obiceiul de lup, pentru că Lup era numele acelui mincinos arhiereu, fiind chiar lup. Puteai să vezi deci, intrând în turma lui Hristos, în loc de Arhiereu, un lup răpitor îmbrăcat în haina cea de oaie a arhieriei. Deci, poporul cel dreptcredincios al Edesei, fiind cu acel mincinos păstor eretic, care ajunsese în acel loc sfânt ca o urâciune a pustierei, n-a voit a se împărtăși, ci ieșind afară din cetate la câmp, și adunându-se într-un loc pustiu, săvârșeau slujbele lui Dumnezeu ca și în Biserică; căci nici o Biserică în cetate nu se dăduse dreptcredincioșilor; ci toate le erau închise lor; iar Bisericile cele mai mari le stăpâneau arienii din porunca împăratului. Apoi și împăratul singur venind din Antiohia, a mers în Edesa; și înștiințându-se că creștinii dreptcredincioșii se îngrețoșează de reaua credință cea arienească și nu vor să aibă împărtășire cu episcopul, care se numea Lup, ci fug de el și se adună afară din cetate la rugăciunile lor, s-a mâniat asupra eparhului Edesei, cu numele Modest, pentru că lasă pe popor să facă aceea; deci, a lovit cu palma peste obraz pe eparh, și i-a poruncit să pregătească oastea înarmată, și când poporul cel credincios, după obiceiul lui, se va aduna dimineață la rugăciune afară din cetate, atunci să scoată contra lor ostașii, omorând și risipind acea adunare creștinească.

Eparhul, deși luase necinstea de la împărat, însă cruțând poporul cel nevinovat, a spus în taină celor credincioși, ca să nu mai iasă afară din cetate, nici să se adune la slujba și rugăciunea cea obișnuită; de vreme ce mânia împărătească i-a poruncit, să scoată contra lor ostași înarmați ca să-i ucidă pe ei. Dreptcredincioșii auzind de aceasta, în loc ca să se teamă, s-au umplut de mai mare râvnă, și sculându-se foarte de dimineață, au ieșit afară din cetate, la locul adunării lor cu femeile și cu copiii lor, dorind ca acolo, toți să-și puie sufletele lor pentru Domnul Hristos. Eparhul împlinind porunca împărătească, a ieșit ca la război cu ostașii cei înarmați. Dar pe când erau la porțile cetății, au văzut pe o femeie ieșind din casa ei, neînchizând nici ușile după ea, nici îmbrăcându-se cum se cade, și nu avea cu dânsa, decât un prunc mic; deci, sârguindu-se trecea de ceata lui și alerga afară din cetate. Atunci eparhul a poruncit s-o prindă și s-o aducă la sine. Oprind-o din cale, a întrebat-o pe ea, zicând: „Femeie săracă, unde te sârguiești atât de dimineață și alergi degrab?" Femeia a răspuns: „Mă duc la câmp, unde se adună creștinii". Eparhul a zis: „Au n-ai auzit, că eparhul o să meargă acolo cu oastea și, pe toți câți va găsi acolo, o să-i ucidă?" Femeia a răspuns: „Am auzit și pentru aceasta mă grăbesc, ca să

mor împreună cu dânșii pentru Hristos!" Eparhul a întrebat-o: „Dar pe pruncul acesta pentru ce îl duci cu tine?" Femeia a răspuns: „Voiesc ca și pruncul meu să se învrednicească de muncire împreună cu mine". Eparhul auzind aceasta, s-a mirat de o dorință de moarte ca aceea a celor dreptcredincioși, pentru dreapta credință. Atunci întorcând oastea înapoi, a mers la împărat și i-a zis: „De-mi poruncești mie să mor sunt gata; dar lucrul cel poruncit de tine, nu pot să-l săvârșesc". Apoi a spus împăratului de acea femeie cu pruncul, cu câtă sârguință se grăbea afară din cetate, la

Doamne — a strigat Patriarhul Petru al Constantinopolului — cine Ți-a rupt haina? Iisus — Care i se arătase stând deasupra Sfântului Jertfelnic, cu haină ruptă — i-a răspuns: „Arie, cu hulirea lui!" (vezi Duminica VII după Paști, slujba, sinaxarul și cazania).

Frați creștini! Luați seama, nu cumva careva din voi merge pe urmele hulitorului Arie ori ale altor eretici? Să ne reculegem mai înainte de a ne prinde noaptea veșniciei.

câmp, dorind mucenicească moarte a ei și a pruncului său. Asemenea i-a spus și despre dorința spre moartea cea cu osârdie a poporului, adică ei s-au pregătit să moară cu femeile și cu copiii lor, pentru mărturisirea credinței lor celei întru Hristos, și i-a mai zis: „Nu se poate a sili poporul Edesei spre împărtășirea credinței cu episcopul, decât numai doar să-i taie pe toți până la unul. Dar ce folos va fi atunci? Căci ei pentru vitejeasca pătimire a lor, vor avea slavă între cei de pe urmă creștini, iar nouă ne va rămânea rușine și ocară veșnică". Astfel eparhul a schimbat gândul împăratului de la uciderea poporului; căci n-a mai poruncit să facă nici un rău creștinilor, ci numai pe Preoți, pe diaconi și pe ceilalți clerici, care nu se împărtășeau cu episcopul arienesc, să-i prinză și să-i pună la încercare.

Deci, eparhul chemând la sine toată rânduiala duhovnicească din Efes, care petreceau în bună credință, mai întâi îi îndemna pe ei cu cuvinte

blânde, ca supuindu-se poruncii împăratului, să primească împărtășire cu episcopul Lup, și le zicea: „Cea mai de pe urmă nebunie, a voastră este aceasta, că fiind oameni puțini, nu ascultați pe împăratul vostru, care stăpânește atâtea țări, și mai vârtos vă împotriviți lui". Eparhul zicându-le acestea, toți tăceau. Apoi eparhul a zis către mai marele Preoților, anume Evloghie, bătrân de ani: „De ce nu-mi răspunzi?" Evloghie a zis: „De vreme ce vorbești către toți de obște, de aceea eu singur nu îndrăznesc, a apuca cu răspunsul meu înaintea celorlalți; iar de mă vei întreba de ceva pe mine singur, îți voi răspunde". Eparhul a zis: „De ce nu te împărtășești cu împăratul?" Iar fericitul Evloghie râzând de acea întrebare ereticească, i-a zis: „Au doar împăratul a luat și rânduiala de Preot, ca să mă împărtășesc cu dânsul?" Atunci eparhul umplându-se de mânie, a ocărât pe Sfântul bătrân și a zis: „O! nebunule, pentru ce te înstrăinezi de credința împăratului și nu te împărtășești cu aceia, care au împartășire cu împăratul?" Atunci toți împreună cu bătrânul Evloghie mărturisind dreapta lor credință cea în Hristos, adevăratul Dumnezeu, se arătau gata să-și puie sufletele lor pentru dânsa. Deci, eparhul cu porunca împărătească, prinzând 80 de bărbați, din rânduiala duhovnicească, și legându-i cu lanțuri, i-a trimis în surghiun în Tracia. Când acei mărturisitori ai lui Hristos erau duși în surghinuire, pretutindeni poporul credincioșilor din cetăți și din sate, ieșeau întru întâmpinarea lor, le făcea mare cinste și îi îndestulau cu toate cele de trebuință. Ereticii văzând aceasta, au trimis degrab înștiințare împăratului, zicând: „În loc de necinste, mai multă cinste, li se dă celor ce se duc în surghinuire". Atunci împăratul a poruncit ca să-i despartă câte doi, și să trimită pe unii în Tracia, pe alții în Arabia, iar pe alții în Egipt, și în alte țări. Fericitul Evloghie și cu dânsul și un alt cinstit Preot, anume Protoghen, au fost duși în Antinoe, cetatea Tebaidei, unde nu erau mulți credincioși creștini, ci numai elini care se închinau idolilor. Sfinții petrecând acolo puțină vreme, au tămăduit toate boalele ce erau în popor, cu chemarea numelui lui Iisus Hristos, și pe mulți i-au adus la credința creștinească prin Sfântul Botez(†).

Fericitul Pavel a fost strangulat cu omoforul său de ereticii ariani în timpul Sf. Liturghii(††).

Sf. Liturghie turburată de muzicanți. Sf. Bonifatie blesteamă pe un scripcar. Sosind pomenirea Sf. Mucenic Proclu, un bărbat de bun neam din aceeași cetate, cu numele Furtunat, a rugat pe Arhiereul lui Dumnezeu, Bonifatie, ca după ce va săvârși slujba Sfântului Mucenic, să vie în casa lui

(†) V.Sf. o.c. 25 a VIII-a pg. 818-824; (††) V.Sf. o.c. 6 a XI-a pg. 180-1;

ca să-i dea binecuvântare. Și nu s-a îndoit Arhiereul, de vreme ce cu credință și cu adevărată dragoste îl ruga Furtunat pentru aceasta. Deci, săvârșind Dumnezeeasca Slujbă întru pomenirea Mucenicului, a venit către Furtunat la masă. Și mai înainte până a nu face el obișnuita rugăciune înaintea mesei, iată oarecare dintru aceia, care își câștigă hrana cu comedii, cu cântări de scripcă, și cu deșertăciuni, a stătut înaintea ușii cu maimuța, și a glăsuit din chimvale. Iar Sfântul auzind glasul chimvalelor, s-a mâniat și a zis; „Vai! nenorocit este ticălosul acesta. Eu am venit să ospătez și încă n-am deschis gura mea spre lauda lui Dumnezeu, iar el apucând mai înainte cu maimuța, a lovit în chimvale", apoi a adaos și aceasta: „Mergeți și dați lui să mănânce și să bea, și vedeți că este nenorocit". Iar ticălosul acela de om, luând pâine și vin, vrea să iasă pe poartă, și îndată a căzut de odată o piatră mare din dos, care l-a lovit în cap, și căzând jos, fiind jumătate mort, l-au dus pe mâini în coliba sa; iar a doua zi a murit, după judecata omului lui Dumnezeu. Pentru că înfricoșați sunt Sfinții lui Dumnezeu, și cu temere se cuvine a-i cinsti pe dânșii. De vreme ce ei sunt locașuri ale lui Dumnezeu, și Dumnezeu viețuiește întru dânșii. Deci, când se mânie Sfântul, atunci se mânie și Dumnezeu, Care viețuiește întru dânsul; și atunci Sfântul este puternic și numai cu un cuvânt, să aducă mare pedeapsă asupra celui ce l-ar fi amărât pe el(†).

În timpul Dumnezeeștei Liturghii s-a auzit glas ieșind din Sf. Altar. Într-o zi P.S. Papa Inochentie, slujind în sobornicească Biserică a Sfinților Apostoli, și împăratul Onorie stând de față, la sfârșitul Dumnezeeștei Liturghii s-a făcut un glas minunat din Sfântul Altar, în auzul tuturor, zicând: *„Veniți la Mine toți cei osteniți și împovărați, și Eu vă voi odihni pe voi"*. Acestea auzind cei ce stau de față, s-au înspăimântat și s-au cutremurat, apoi căzând cu fețele la pământ, strigau: *„Doamne miluiește"*. Apoi al doilea rând, s-a auzit un glas zicând: *„Căutați pe omul lui Dumnezeu, care o să iasă din trup, o să se roage pentru cetate, și toate ale voastre se vor rândui bine"*. După glasul acela, poporul a căutat prin toată Roma pe un om ca acela, și neaflându-l, nu se pricepeau. După aceea, de cu seară, Joi spre Vineri, adunându-se în sobornicească Biserică a Sfinților Apostoli, împreună cu împăratul și cu Papa au făcut priveghere de toată noaptea, rugându-se lui Hristos Dumnezeu, ca singur să le arate pe plăcutul Său. Iar a doua zi, fiind Vineri, omul lui Dumnezeu Sfântul Alexie, s-a despărțit de trupul său și s-a dus către Domnul. Și s-a făcut glas din Altar în Biserică, ca și mai înainte, zicând: „În casa lui Eufimian căutați pe omul

(†) V.Sf. o.c. 19 a XII-a pg. 973-4;

lui Dumnezeu". Iar împăratul întorcându-se către Eufimian a zis: „Pentru ce având un dar ca acela în casa ta, nu ne-ai arătat?" Iar Eufimian a zis: „Viu este Domnul Dumnezeu, că nimic nu știu de aceasta". Și chemând pe o slugă mai veche, i-a zis: „Știi pe cineva din tovarășii tăi, care să aibă vre-o faptă bună, și să fi plăcut lui Dumnezeu?" Răspuns-a sluga aceluia: „Viu este Domnul Dumnezeu, că nu știu, căci toți sunt străini de fapte bune și petrec cu neplăcere de Dumnezeu".

Apoi, împăratul și Papa au voit, ca însuși ei să meargă la casa lui Eufimian, să caute pe omul lui Dumnezeu. Iar Eufimian alergând înainte, a pregătit în palatul său scaune, împăratului, Papei și altor boieri; și când s-au apropiat, i-a întâmpinat cu lumânări și cu tămâie. Iar soția lui Eufimian, tânguindu-se în cămara sa, a auzit zgomot în curte și în palat, și a întrebat ce este? Dar înștiințându-se despre venirea împăratului și a Papei, și pentru ce au venit, s-a minunat. Asemenea văzând pe mireasa sa stând în foișor, pe împăratul și pe Papa cu o mulțime de popor, văzându-i venind, se minuna gândindu-se ce să fie aceasta; iar după ce a șezut împăratul împreună cu Papa și cu boierii, și făcându-se tăcere, sluga aceea care slujea Sfântului Alexie, a zis către Eufimian: „Stăpâne al meu, oare nu este acela omul lui Dumnezeu, adică săracul ce mi l-ai încredințat mie? Pentru că văd mari și minunarte lucruri la el în toate zilele postește, gustând târziu numai puțină pâine și apă, în toate Duminicile împărtășindu-se cu Dumnezeeștile Taine, și în toate nopțile petrece fără somn la rugăciune; apoi și oarecare copii de ai noștri multe supărări îi făceau lui, lovindu-l peste obraz și trăgându-l de păr, cu lături udându-l, iar el pe toate acelea cu bucurie și blândețe le răbda".

Deci, Eufimian, auzind aceasta, îndată a alergat la căscioara săracului și strigându-l prin fereastră de trei ori, n-au auzit răspuns. Apoi a intrat înlăuntru, și a aflat pe omul lui Dumnezeu, cu bunăcuviință zăcând mort, avpnd fața acoperită și o hârtie strânsă ținnd în mâna dreaptă. Iar când i-au descoperit fața a văzut-o strălucită cu darul ca o față de Înger. Și a vrut să ia hârtia aceea din mâna lui și să vază ce este scris într-însa, dar n-a putut să o scoată, de vreme ce mâna o ținea tare. Deci, degrab întorcând-se la împărat și la Papa, a zis către dânșii: „am aflat pe care îl căutam, însă a murit, și ține o hârtie în mâini pe care nu ne-o dă". Atunci împăratul și Papa, poruncind ca să gătească un pat de mult preț și așternut frumos, scoțând din căsuță sfântul trup al omului lui Dumnezeu, l-a pus pe patul acela cu cinste. După aceea împăratul cu Papa plecându-și genunchii, și Sfintele Moaștele sărutându-le, au grăit cu lacrimi către dânsul, ca și către un viu: „Rugămu-ne ție, robule al lui Hristos, dă-ne hârtia aceasta ca să știm ce este într-însa scris, și să cunoaștem pe tine, cine ești?" Și s-a dat

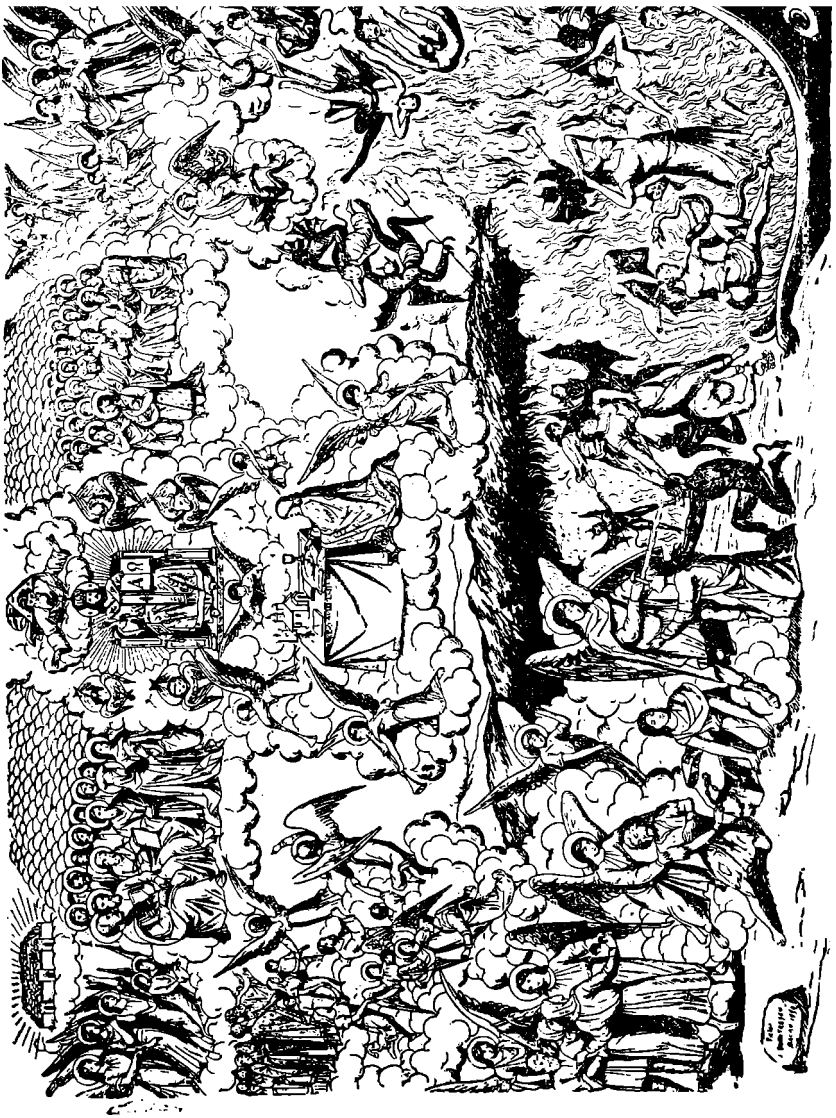

Judecata Particulară. Noi suntem lăsați de Dumnezeu aici pe pământul ca în timpul acesta vremelnic să slujim Domnului cu trup și suflet, pentru a moșteni Împărăția Sa cea Cerească, unde să ne veselim în veci(a). Cele ce ochiul n-a văzut, urechea n-a auzit, și la inima omului nu s-a suit, a pregătit Domnul, tuturor, celor ce împlinesc voia Lui(b). Nici un om pământean nu are contract cu moartea când să-i reteze firul vieții, adică n-are termen fixat cât să trăiască pe acest pământ. Moartea vine ca un fur, și-l răpește pe om, adeseori când el își croiește planuri peste planuri de felurite progrese bune sau rele. Precum a fost în timpul lui Noe și a lui Lot; mâncau, beau, se însurau, se măritau, se ospătau, cumpărau, vindeau, sădeau, zideau etc., până a venit peste unii

din mână hârtia împăratului și Papei, pe care luând-o, a dat-o lui Aetie arhivarul Bisericii celei mari...(†)

Un creștin mort fără Sf. Împărtășanie a fost înviat și împărtășit. Un frate anume Dalmat, care se îmbolnăvise, a murit fără să fie împărtășit cu Sfintele Taine, din cauza întârzierii Preotului la slujba Sfintei Liturghii. Deci, înviindu-l din morți, l-a împărtășit cu Sfintele Taine și după aceea iarăși a adormit întru Domnul(††).

Preotul Sevir întârziind a împărtăși pe un bolnav care a murit, l-a înviat și împărtășit cu Sf. Taine. În părțile cetății Tuderia, între doi munți, și într-o vale, la un loc ce se numea Entiroclina, era o Biserică a Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioara Maria. La acea Biserică era un Preot anume Sevir, foarte minunat în viața cea plăcută lui Dumnezeu. Odată îmbolnăvindu-se un bărbat din cei viețuitori acolo și apropiindu-se de moarte, a trimis degrab la Preotul acela, rugându-l să vie la dânsul cu sârguință, și să-și ia deslegare mai înainte de ieșirea sa din trup. Deci, când s-au dus să cheme pe Preot, s-a întâmplat că el era la viia sa, îndeletnicindu-se cu culegerea strugurilor. El a zis celor ce venise la dânsul: „Duceți-vă voi înainte, că vă ajung și eu". Preotul văzând că nu mai rămăsese de cules struguri mulți, s-a gândit să mai stea puțin, ca să-i

---

potopul cu apă; iar peste alții potopul cu foc și pucioasă din cer, și i-a pierdut pe toți; așa va fi și în ziua venirii Fiului Omului, care va cere sufletul fiecăruia din noi, îl va judeca și răsplăti după faptele sale. Atunci doi vor fi în țarină; unul se va lua și altul se va lăsa. Două măcinând la moară; una se va lua și alta se va lăsa. Doi vor fi în pat; unul se va lua și altul se va lăsa..."(c).

Cei din țarină sunt drepții și păcătoșii din lumea mare. Cele din moară sunt slugile lui Dumnezeu: Patriarhi, Mitropoliții, Episcopii, Preoții, Diaconii și dascălii Bisericii; conducătorii țărilor și judecătorii pământului; iar cei din pat, sunt bolnavii drepți ca Iov și Lazăr și păcătoșii ca, Cain și Ghiezi. Cei care se află drepți, în ultima clipă a vieții lor pământești, se scot din focul necazurilor, durerilor și al feluritelor turburări nesuferite și se suie la cer; iar cei aflați împovărați de greutatea păcatelor, se lasă îngerilor nemilostivi ca să-i tragă în muncile iadului. Astfel slăviții și neslăviții care se află drepți, se iau la cer; iar slăviții și neslăviții care se află nedrepți, se lasă pentru muncile iadului.

Cei vii întru Domnul, se vor răpi în nori în văzduhul și totdeauna cu Domnul vor fi...(d). Vor aduna îngerii pe cei aleși din cele patru vânturi; iar pe cei necredincioși îi vor arde cu foc nestins...(e). Astfel, drepții se vor lua ca Lot în Sigor și săracul Lazăr în sânul lui Avraam; iar nedrepții se vor lăsa, ca femeia lui Lot, care s-a prefăcut în stâlp de sare, și ca bogatul nemilostiv în flăcările iadului(f).

(†) V.Sf. o.c. 17 a III-a pg. 637-631; (††) V.Sf. o.c. 9 a VI-a pg. 408-9; (a) Apc. 21; (b) 1 Cor. 2^{9}; (c) Mt. 24^{37-51}. Lc. 17^{22-37}. Mt. 25; (d) 1 Tes 4^{14-17}. (e) Mt. $13^{41-43-49}$. 25; (f) Fac. 19^{1-29}. Lc. 16^{19-31};

culeagă și pe aceia; și după aceea să se ducă la cel bolnav. Așa a și făcut. Apoi plecând, l-au întâmpinat în cale cei ce fuseseră la bolnav, și i-au zis: „Părinte, de ce ai zăbovit, acum nu te mai osteni, că a murit omul acela". Preotul auzind acestea, s-a cutremurat și a început a plânge cu mare glăsuire, numindu-se ucigaș al aceluia. Deci, plângând, a ajuns la casa unde zăcea trupul mortului, și aruncându-se la pământ înaintea patului cu lacrimi, se tânguia și se lovea cu capul de pământ, și se numea pricinuitor al morții aceluia.

Pe când el se tânguia astfel, deodată a înviat mortul. Cei ce erau de față văzând aceasta, s-au înspăimântat de acea minune, s-au bucurat de învierea lui și de bucurie plângeau și-l întrebau: „Unde ai fost și cum te-ai întors cu sufletul în trup?" Acela răspunzându-le, le spunea: „M-au luat niște arapi înfricoșați și foarte mândri, din ale căror guri și nări ieșea foc. Aceia m-au dus în niște locuri întunecoase, pline de frică și de cutremur; apoi deodată s-a arătat un tânăr prea luminos, venind întru întâmpinarea noastră cu alți purtători de lumină și a zis cu stăpânire către acei care mă duceau: „Întoarceți-l pe acesta că Preotul Sevir plânge pentru el, și pentru lacrimile lui, i l-a dăruit Domnul". Atunci Preotul Sevir sculându-se de la pământ, a mulțumit lui Dumnezeu cu negrăită bucurie, învățând pentru pocăință pe omul cel înviat și ascultându-i mărturisirea, și deslegându-i păcatele l-a împărtășit cu Dumnezeeștile Taine ale Trupului și Sângelui lui Hristos; și omul acela a fost șapte zile în viața aceasta, rugându-se neîncetat lui Dumnezeu, iar în a opta zi, veselindu-se a murit. Deci, noi putem să înțelegem în ce fel de dragoste avea Domnul pe Preotul Sevir, că n-a voit să-l mâhnească; ci degrab i-a ascultat rugăciunea lui. De aici se cunoaște, că Sevir iubea foarte mult pe Dumnezeu, și în toată viața sa I-a slujit cu osârdie. Deci, plăcând Domnului desăvârșit, s-a dus la Dânsul și stă înaintea Scaunului Dumnezeeștei Slave, în cetele Sfinților celor ce slăvesc pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfântul Duh, pe Unul Dumnezeu în Treime, Căruia și de la noi să-I fie slava în veci(†).

Sf. fericitul Gaie Episcopul Romei, a slujit Sf. Liturghie, a împărtășit poporul și l-a învățat să-și aleagă: Calea muceniciei ori a mărturisirei. În acea vreme era mare prigoană asupra creștinilor, încât nu era cu putință nici bucate a cumpăra, nici apă a-și scoate cineva, de vreme ce cu sfatul păgânilor, pretutindenea erau puși idoli mici, și străji multe prin târguri, pe ulițe, pe la fântâni, pe la izvoare și pe la pâraie; încât toți cei care ar fi vrut să cumpere ceva de-ale gurii, sau să ia apă, mai întâi trebuia să se închine

(†) V.Sf. o.c. 27 a VI-a pg. 1247-1250;

idolului cel ce ce era acolo. Și aceasta au socotit-o păgânii ca mai cu înlesnire să se cunoască creștinii și să fie duși la munci. Văzând credincioșii acestea erau într-o mare mâhnire, pentru că nu le era cu putință a căpăta de undeva mâncare sau băutură fără închinarea la idoli, de care fugind, voiau mai vârtos să rabde de foame și de sete, decât să se închine idolilor. Atunci Hromatie a poruncit tuturor creștinilor, care erau în Roma, să ia pe ascuns din casa sa mâncare și băutură, căci era foarte bogat; și se adunau credincioșii în casa lui spre laudă lui Dumnezeu.

Atunci era Episcop al Romei fericitul Gaie, cu neamul din Dalmația, rudeniile lui Dioclețian. Acela săvârșea Sf. Liturghie în casa lui Hromatia, și împărtășea cu Dumnezeeștile Taine pe poporul cel nou al lui Hristos. Iar pentru goana cea mare, care era asupra creștinilor, Hromatie a ieșit din Roma, la oarecare moșii ale sale, pe care le avea în Campania. Pentru că se temea, ca nu cumva să se afle în Roma de credința lui cea întru Hristos, ci vrea să viețuiască acolo mai fără grijă, și mai cu libertate să țină Sf. Credință. Deci poruncia creștinilor, ca toți cei ce vor a se da în lături de la goana păgânilor și să viețuiască fără grijă, să meargă împreună cu dânsul la moșiile lui, făgăduind tuturor acolo hrană din destul. Atunci era de nevoie, ca împreună cu Hromatia și cu creștinii cei ce mergeau împreună cu dânsul, să meargă unul din doi: sau Sfântul Sevastian, sau Sfântul Policarp, spre mângâierea și întărirea credinței; și s-a făcut neînțelegere între amândoi Sfinții, pentru că fiecare dintr-înșii voia să rămână în Roma, pentru câștigarea cununei celei mucenicești. Atunci a zis Sfântul Episcop Gaia: Dacă amândoi voiți a muri pentru Hristos, vă veți da în mâinile muncitorilor, atunci pe poporul lui Hristos îl veți lipsi de mângâierea cea duhovnicească; din care mie mi se pare că tu, frate Policarp, ca cel ce ai treapta Preoției, și ești plin din destul de Dumnezeiasca înțelepciune, să mergi împreună cu domnul Hromatie, ca, cu învățătura să mângâi pe credincioși, să întărești pe cei ce se îndoiesc și să-i hrănești pe ei cu Dumnezeeștile taine". Acestea auzind Sfântul Policarp, s-a supus poruncii, și a voit a pleca împreună cu domnul, și cu alți mulți creștini din Roma.

Deci în ziua Duminicii, săvârșind Episcopul Sf. Liturghie, a zis către credincioși: „Domnul nostru Iisus Hristos, știind neputința firii noastre, două căi a arătat celor ce cred într-Însul; una mucenicia iar alta mărturisirea; pentru ca cel ce nu va putea să meargă pe calea cea mucenicească, acela să alerge pe cea a mărturisirei. Și de voiește cineva poate să meargă cu fiii noștri duhovnicești, cu Hromatie și cu Tivurtie; iar cine vrea să rămână cu noi aici în cetate, pot să rămâie, și nici un loc al depărtării nu va despărți pe aceia care sunt împreunați cu Darul lui Hristos! Iară eu, deși nu vă voi vedea cu ochii cei trupești, dar cu ochii

mei dinlăuntru totdeauna veți fi împreunați". Zicând Episcopul acestea, Tivurtie a strigat: „Mă rog ție Părinte, să nu ies de aicea că doresc foarte mult, pentru Dumnezeul meu, de ar fi cu putință și de o mie de ori să fiu omorât, ca să dobândesc viața veșnică". Iar Episcopul bucurându-se de credința lui și de o râvnă ca aceea, a lăcrimat, și ruga pe Dumnezeu, ca toți cei ce rămân împreună cu dânsul, să poată a se nevoi și să se învrednicească cununei celei mucenicești.

Catacombele sau locul de refugiu al primilor creștini în vremile prigoanelor. Chipul de față ne pune înainte una din multele catacombe, în care primii se adunau pentru a-și face și asculta Dumnezeeștile Slujbe. În pereții ei se văd săpate morminte unele peste altele, în care se înmormântau creștinii. În unele se pot observa bine oasele înșirate ale unora din repausații creștini. În primele veacuri ale creștinismului era foarte greu a-și păstra cineva credința în Domnul Hristos. Țările, împărățiile și stăpânirile lor erau păgâne. Creștinii erau cumplit prigoniți. Ei n-aveau voie să aibă Biserici, așa cum avem noi azi. N-aveau voie nici să pronunțe în lume numele Domnului nostru Iisus Hristos. Creștinii erau schingiuiți în felurite forme infernale cu torturi cumplite care băga groază înfiorătoare până în măduva oaselor, în cei ce priveau. Copiii erau smulși din mâinile părinților; iar părinții erau uciși cu cruzime în fața copiilor. parcă ieșise iadul pe pământ. În acele timpuri de infernală prigonire, creștinii își săpau pivnițe adânci la 5, 10, 20, 30, 40, 50 m sub pământ, ori și mai adânci. Unele din ele erau ca niște orașe. Acolo jos sub pământ, în întunecoasă beznă, luminată ici și colo de făclii, creștinii prigoniți se botezau, se cununau, făceau și ascultau Sfintele Slujbe și Dumnezeeasca Liturghie. Acolo se înmormântau.

Închipuiți-vă cu câtă greutate puteai atunci să te strecori până acolo jos în sânul pământului, ca să poți lua parte la Sfintele Slujbe, și să te împărtășești cu Sfintele Taine. De multe ori se întâmpla, că le aflau păgânii ascunzătorile lor secrete, prin care intrând, năvăleau la dânșii jos în catacombe, unde îi măcelăreau, îi torturau, îi duceau în temnițe, la chinuri și la morți groaznice. Alte ori le astupau intrările și ieșirile secrete, și astfel îi înmormântau de vii. În vremile acelea cei ce vroiau să-și păstreze credința creștină, erau zilnic cu moartea în sân. De plecau să se închine, nu erau siguri că vor mai scăpa cu viață. Ce silință și câtă frământare de minte îi trebuia pe atunci cuiva, ca să ajungă a avea o viața sfântă. Aceasta era ceva care întrecea puterile omului .Ca să putem pricepe statornicia, măreția și strălucirea creștinilor adevărați ai acelor vremuri, trebuie să ne aducem cu

Deci, cu Episcopul a rămas Marchelin, Marcu și tatăl lor Tracvilin, Sfântul Sevastian, și tânărul cel frumos cu trupul și mai frumos cu sufletul, Sf. Tivurtie; asemenea și Nicostrat Protoschiniarul, cu fratele său Castori, și cu femeia sa Zoie și Claudie cu fratele său Victoriu și cu fiul său Simforian, care a fost vindecat de boala apei; numai aceștia au rămas în Roma, iar toți ceilalți s-au dus cu Hromatie și cu Policarp. Iar după ducerea lor, sfințitul Episcop a hirotonisit Diaconi pe Marchelin și Marcu, iar pe tatăl lor Tracvilin, l-a sfințit Preot, și pe Sfântul Sevastian, care purta cele ostășești, l-a făcut apărător bisericesc. Dar de vreme ce nu avea loc tăinuit, în care ar putea săvârși Dumnezeeștile Slujbe, pentru aceia petreceau la un oarecare dregător împărătesc, cu numele Castul, lângă palat; și pentru aceia și-au ales petrecerea lor acolo, pentru că și Castul împreună cu casnicii săi, erau creștini în taină; iar pentru că legea închinării de idoli era pretutindeni, nu se lua seama la cei ce vieţuiau în palaturile împărătești, — că nici a gândi nu putea cineva, că s-ar fi putut atinge Credința creștină de palaturile împărătești; — de aceia Sfinții putea cu înlesnire a se tăinui la Castul, cu Dumnezeeștile Slujbe. Deci, petrecând ei acolo, ziua și noaptea, răbdau în rugăciuni, lacrimi și post, și rugau pe Dumnezeu, ca să-i învrednicească de cununa mucenicească. Și veneau la dânșii bărbați și femei pe ascuns, cei ce văzuse tămăduirile care se dau de către dânșii; căci

---

mintea acolo. Mulți creștini au răsplătit îndrăzneala lor, de a mărturisi numele Domnului Hristos, cu chinuri grele, cu moarte silnică.

Pe atunci, de mergeai pe stradă, pe drum, de stăteai la vre-o răspântie și te întâlneai cu vre-un creștin, te cutremurai a pronunța cu gura ta numele „*Hristos*". Când te duceai în piață, când intrai în vre-o prăvălie să-ți cumpere ceva, ți se părea că fiecare îți citește pe frunte numele „*creștin*". Orice vorbă se vorbea în jurul tău, ți se părea că se face sfat pentru tine ca să te închidă, să te tortureze și să te ucidă. În lumea aceia nu aveai nici o siguranță de viață, erai drept ca un miel în mijlocul lupilor ce-și rânjesc dinții pentru a-și sfâșia prada. În așa vremi cumplite s-a format și înmulțit din ce în ce mai mult Sf. Biserică, creștinii acelor vremuri știau că Hristos a murit pentru toți și ei făceau tot ce le sta în putință, până la jertfa vieții lor, pentru a fi și rămâne cu Domnul Hristos pentru totdeauna.

Așa făcând ei au ieșit biruitori și astăzi se bucură în fericirea și slava Împărăției lui Dumnezeu. Dar noi creștinii veacului acestuia ce facem pentru dragostea Mântuitorului Hristos și pentru mântuirea noastră? Iată Judecătorul stă lângă uși... răsplata faptelor așteaptă pe fiecare din noi. Adevărul Dumnezeesc strigă tuturor: „Cei ce fac strâmbătate să mai facă strâmbătate, cei ce se spurcă să se mai spurce; cei drepți să mai facă dreptate și cei sfinți să se mai sfințească. Iată vin degrab, și plata Mea cu Mine este, ca să dau fiecăruia după faptele lui... Celor ce vor birui, le voi da lor cinstea să stea cu Mine pe Scaunul Meu, în Împărăția Mea cea Cerească, precum și Eu am biruit și am șezut cu Tatăl Meu pe Scaunul Lui de Domnie... Cei ce vor ieși biruitori, Eu le voi fi lor Dumnezeu și ei îmi vor fi Mie fii și fiice — zice Domnul Atotțiitorul..."(a)

(a) Apc. 22_{11-12}; 3_{21}; 21_{7}; 2 Cor. 6_{11-18};

cu rugăciunile lor se da bolnavilor sănătate, orbilor vedere, și duhurile cele necurate se izgoneau din oameni; pentru aceia mulți dintr-înșii primeau Sfânta Credință în taină(†).

Sf. Ermolae a botezat pe Sf. Pantoleon și a slujit Sfânta Liturghie în casă. Odată i s-a întâmplat lui Pantoleon că plecând de la dascăl și abătându-se puțin din cale a găsit pe drum un prunc mort, mușcat de o viperă mare iar vipera aceea ședea aproape de cel mort. Aceasta văzând-o Patoleon, la început s-a temut și s-a îndepărtat puțin, dar mai pe urmă s-a gândit în sine, zicând: „Acum mi se cade mie să știu dacă sunt adevărate cele grăite de bătrânul Ermolae". Și căutând spre cer, a zis: „Doamne Iisuse Hristoase, măcar că nu sunt vrednic a Te chema, însă de voiești ca să fiu robul Tău, arată-Ți puterea Ta, și fă ca întru numele Tău, pruncul acesta să învieze, iar vipera să moară". Atunci, îndată, pruncul deșteptându-se ca din somn s-a sculat, iar vipera a crăpat în două și a rămas moartă. Pantoleon văzând această minune, a crezut desăvârșit în Hristos, și ridicându-și ochii săi cei trupești cât și cei sufletești spre cer, a binecuvântat pe Dumnezeu cu bucurie și cu lacrimi, mulțumindu-I, că l-a scos pe el din întuneric și l-a adus la lumina cunoștinței Sale. Apoi îndată alergând la Sf. Ermolae Preotul, a căzut la cinstitele lui picioare, cerând Sf. Botez, spuindu-i lui cele ce i s-au întâmplat, adică, cum a înviat pe pruncul cel mort, cu puterea numelui lui Iisus Hristos, și cum a murit vipera cea purtătoare de moarte. Sf. Ermolae sculându-se, s-a dus cu dânsul ca să vadă vipera moartă, și văzând-o, a mulțumit lui Dumnezeu pentru minunea ce o făcuse și prin care a adus pe Pantoleon la cunoștința Sa. Apoi întorcându-se acasă, a botezat pe tânăr în numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh și săvârșind Sf. Liturghie în cămara cea mai dinlăuntru, l-a împărtășit cu Dumnezeeștile Taine ale Trupului și Sângelui lui Hristos(††).

Sf. Luchian a slujit Sf. Liturghie în temniță. Păgânul împărat Maximian, auzind despre Luchian că atâta îi este de frumoasă fața și vorbele așa de dulci, încât oricare văzându-i cinstita lui față și auzind cuvintele lui, nu era cu putință ca să nu se facă creștin, temându-se păgânul, ca nu și el vorbind cu Luchian față în față, să se facă creștin; de aceia, când l-au adus la dânsul, a vorbit cu el prin perdea, de departe. Mai întâi a făgăduit lui multe daruri și cinste; iar după ce Sfântul Luchian a râs de cuvintele lui cele înșelătoare și viclene, a început a-l îngrozi cu munci.

(†) V.Sf. 18 a XII-a pg. 930-5 și 785; (††) V.Sf. 27 a VII-a pg. 1354-5;

Dar Sfântul deloc nu s-a înfricoșat de îngrozirea lui; apoi l-au pus în temniță, în care a răbdat tot felul de chinuri, l-a legat în lanțuri, l-a bătut cu pietre ascuțite, și l-a chinuit mult cu foamea și cu setea. Iar între alte munci i-a făcut și acestea: toate încheieturile lui rupându-le din alcătuiri, l-au pus cu spatele pe hârburi ascuțite, pe care a zăcut patrusprezece zile. Și sosind praznicul Dumnezeeștilor Arătări, Sfântul a dorit ca atât el cât și creștinii ce erau cu dânsul să se împărtășească cu Sfintele Taine. Deci, s-a rugat lui Dumnezeu, ca să-i împlinească dorință; și a rânduit Milostivul, că prin nebăgarea de seamă a strejarilor, unii din credincioși s-au adunat în temniță la dânsul, aducând cu ei pâine și vin. Iar Sf. Luchian a zis ucenicilor săi și tuturor credincioșilor celor ce erau acolo; „Stați împrejurul meu și să vă faceți Biserică; căci crez lui Dumnezeu, că mai bine primită îi va fi Lui Biserica cea vie, decât cea de lemne sau de pietre". Apoi înconjurându-l pe el, toți, le-a zis: „Să săvârșim Sf. Liturghie și să ne împărtășim cu Dumnezeeștile Taine". Iar ucenicii lui i-au zis: „Unde să punem, Părinte, pâinea spre săvârșirea Sf. Taine, pentru că nu este masă aici?" Iar el zăcând cu fața în sus, legat pe hârburi, a zis: *„Pe pieptul meu să o puneți și va fi Prestol viu al lui Dumnezeu celui viu"*. Și așa s-a săvârșit Dumnezeeasca Liturghie, în temniță, pe pieptul Sfântului, după rânduială precum se cade, cu toate rugăciunile cele cuviincioase ei; și toți s-au împărtășit cu Sfintele și Dumnezeeștile Taine.

Iar dimineața a trimis împăratul slujitori ca să-i spuie dacă Luchian este încă viu. Și când intrară slujitorii pe ușile temniței, Sfântul Luchian văzându-i pe ei a strigat de trei ori: **„Sunt creștin"**. Și cu acele cuvinte și-a dat duhul său în mâinile lui Hristos Dumnezeu(†).

Cuv. Varlaam a slujit Sf. Liturghie în cămara lui Iosaf prințul Indiei. ... Varlaam a sfătuit pe Iosaf, ca să se pregătească pentru Sf. Botez, și i-a poruncit să postească și să se roage câteva zile; iar el s-a dus la un loc ascuns, și s-a rugat lui Dumnezeu pentru dânsul. A doua zi iarăși a venit la el, și l-a învățat multe despre Dumnezeu. Apoi în toate zilele venea de îi spunea vestirile Proorocilor și ale Apostolilor, cum și propoveduirile Sfinților Părinți. Iar în ziua aceea în care vrea să-l boteze, a făcut către dânsul o astfel de învățătură: „Iată că voiești a primi pecetea lui Hristos, a te însemna cu lumina Feței Lui, și a te face fiu al lui Dumnezeu și Biserică Sfântului și de viață Făcătorului Duh. Deci crede acum în Tatăl și în Fiul și în Sf. Duh în Sfânta și de viață începătoare Treime, Care este slăvită în trei Ipostasuri, și într-o Dumnezeire, despărțită adică cu Ipostasurile și cu

(†) V.Sf. 15 a X-a pg. 419-21;

osebirile Ipostasurilor, iar cu ființă unită. Deci să cunoști pe Unul Dumnezeu, pe Tatăl nenăscut, iar pe Unul Domnul nostru Iisus Hristos născut sub vremi din Sf. Fecioara Maria și pe Duhul Sf., Care de la Tatăl, purcede.

Ca un miel la înjunghiere S-a adus și ca o oaie în fața celui ce o tunde stă fără de glas și nu-și deschide gura Sa (Is. 53,; după textul ebraic al celor 70 traducători).

Luând astfel rând cu rând toate Sf. Scripturi și rânduielile Sfintei și dreptei Biserici a lui Hristos, l-a învățat cu deamănuntul despre Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, despre Sf. Fecioară, despre petrecerea Domnului Iisus pe acest pământ, despre Jertfa Lui pentru neamul omenesc, despre Jertfa cea din veacurile viitoare, și despre toate. Și după ce l-a întărit deplin întru adevăr, l-a curățit, botezându-l într-un havuz de apă limpede, dintr-un loc tainic al grădinii, unde pluteau lebede albe, sub cununi de trandafiri agățători. Întorcându-se în cămările lui Iosaf, bătrânul a săvârșit Dumnezeeasca Liturghie și l-a împărtășit cu Prea Curatele și de viață făcătoarele Taine: și s-au bucurat cu Duhul amândoi, dând Slavă Domnului..."(†).

Voia lui Dumnezeu e ca fiecare creștin să treacă din viață spovedit și împărtășit. Într-o noapte povestește un Preot bătrân, acum 30 de ani în urmă, a venit la mine cineva într-o noapte de iarnă și mi-a bătut în geam, chemându-mă să împărtășesc pe cutare pădurar din părțile Mănăstirei Agafton, care trăgea să moară. Îi spusei, viu îndată.

Mă răsgândii însă, fiind și tare obosit, și cuprinzându-mă somnul, am adormit.

La puține minute veni a doua oară la geam omul și bătu cu mai multă putere, spunându-mi să merg repede că moare creștinul neîmpărtășit.

Mă sculai în grabă. Mă gândii însă la frigul groaznic de afară și la

(†) Sfintele Amintiri, o.c. pg. 90-1;

depărtarea până la coliba omului și mă așezai din nou pe somn, cu socoteala să mă duc în ziuă... că doar n-o muri chiar în noaptea asta.

Peste o jumătate de ceas, când dormeam fără grijă, mă pomenesc că solul bate așa de tare în geam încât mi-l strică, rugându-mă să nu mai întârzii o clipă chiar în noaptea asta se va cere sufletul pădurarului din mâna mea.

Îngrozit de chemarea repetată ca și de valul de frig înghețat ce se năpusti pe geamul spart, mă îmbrăcai într-o clipă, luai calul și sub sfânta haină Taine cea Mare... Dar nu văzui pe nimeni. Mi-am zis că vestitotul a plecat în goană spre bolnav.

Când ajunsei, omul era în ultimile clipe. Îl; rugai să mă ierte că n-am venit când m-a vestit întâi și nici când m-a vestit a doua oară omul pe care l-a trimis să mă cheme.

N-am trimis pe nimeni, bunule Părinte, ci eu mă rog de trei ceasuri Domnului ca să vii să-mi dai *Sfânta Grijanie!*.

Preotul se cutremură de această mustrare meritată, pe care i-o făcea Iisus, Iisus din Sfântul Potir, și înțelese *realitatea* cea necuprinsă de mintea omenească a Tainei Tainelor(†).

A scăpat de moarte prin ascultarea Sf. Liturghii

Copil nevinovat osândit la moarte, salvat prin ascultarea Sfintei Liturghii. În zilele lui Teodosie cel Mare, era în Constantinopol un oarecare Iulian, îmbunătățit cu viața, care avea un singur fiu cu numele Teofil. Acest Iulian în tinerețile lui a fost foarte bogat; iar la bătrânețe săracind desăvârșind și neavând nici cele mai de nevoie ale trupului a zis fiului său: „Fiul meu iată după cum vezi eu sunt neputincios și așa de sărac încât nu am cu ce să-mi trăiesc viața mea. Deci te rog, și eu să-mi împlinești o dorință a mea, ca eu smeritul să mă mântuiesc la bătrânețele mele, iar tu să te învrednicești de cereasca fericire pentru ascultarea cea către părintele tău".

Atunci acela i-a răspuns: „Spune-mi părinte orice poftești și eu te voi asculta la lucrurile cele cuvioase".

Zis-i-a bătrânul: „Fericitul Avraam avea un fiu din făgăduință pe care ducându-l în munte ca să-l junghie și să-l ardă spre jertfă acela nu a fugit, ci încă și lemnele cu bucurie le ducea, cu osârdie urmând tatălui său. Și nu numai aceasta ci și alții au ascultat pe părinții lor. Așa să faci și tu acum fătul meu prea iubite; ascultă porunca mea și nădăjduiesc la Dumnezeu cel

(†) I.Gr. Oprișan „Iisus pe drumurile țării", o.c. pg. 23-4;

iubitor de oameni, că nu te vei mâhni de aceasta". Atunci a zis Teofil: „Au doară voiești și tu ca să mă omori?" Răspuns-a tatăl său: „Să ferească Dumnezeu, fiule, de o fărădelege ca aceasta; eu numai o voie doresc să-mi faci; să primești ca să te vând ca pe un rob al meu, pentru ca să am cu ce trăi la bătrânețele mele și să nu umblu cerșind ca un sărac și lipsit. Iar Milostivul Dumnezeu va face milă cu tine pentru bunătatea aceasta și-ți va da bogăție nenumărată în această lume, iar în cealaltă va așeza sufletul tău spre odihnă în sânurile lui Avraam. Și o poruncă am să-ți dau s-o păzești până în ceasul morții tale: De te va trimite stăpânul tău la vreun lucru sau la vre-o slujbă oarecare, să-ți aduci aminte ca, să te duci totdeauna mai întâi la Sfânta Liturghie, când este vremea ei și numai după sfârșitul serviciului Sfânt să te îndrepți spre slujba ta.

De asemenea să te sârguiești să ai către Prea Sfânta Fecioară multă evlavie. Și dacă vei face așa te va izbăvi Domnul de o mare și năprasnică primejdie". Iar acela a răspuns: „Părintele meu, fă cu mine, după cum îți este voia ta". Deci a doua zi a vândut Iulian pe fiul său la un boier, patriciu al palatului, cu numele de Constantin, care a iubit mult pe tânărul pentru supusa lui ascultare și frumoasa lui înțelepciune, pentru smerenia și păzirea curăției sale, pentru frumusețea feții lui cum și pentru învățătura și cunoștințele pe care le avea. Și îl lua la plimbare cu el oriunde se ducea, cum și la masă, pentru că-l slujea cu sârguință. Iar într-una din zile ducându-se boierul la palaturile împărătești, a uitat scamandrionul adică buchelarul, în care avea poruncile și a trimis pe Teofil în grabă ca să-l aducă. Deci alergând tânărul acasă, a intrat în camera patriciului fără nici o teamă și a luat buchelarul.

Deci, s-a întâmplat că în ceasul acela femeia patriciului șezând în pat păcătuia cu un rob al ei. Teofil însă din prea multă grăbire nu s-a uitat spre ei, ci și-a căutat de drumul lui. Atunci ticăloșii aceia care au făcut păcatul, temându-se că el va spune domnului său, au plănuit asupra lui viclenie și mărturii mincinoase.

Deci venind patriciul i-a zis femeia: De asta ai cumpărat pe robul acesta ca să vie la mine în pat să mă silească la păcat, nerușinatul? Căci dacă n-așI fi strigat și n-ar fi venit cutare ca să mă scape, îmi pângărea cinstea prea îndrăznețul acela. Ce, sunt de neam prost și nenorocit ca să mă disprețuiești așa? Mă jur pe rugăciunea părinților mei și pe mântuirea sufletului meu, că de nu voi vedea mâine capul îndrăznetului și obraznicului rob, tăiat, nu mai stau nici un ceas în casa ta, ci mă despart de tine, și-mi iau zestrea mea. Acestea auzindu-le patriciul s-a mâniat asupra robului foarte, și a făgăduit cu hotărâre să-i facă voia ei. Deci a doua zi întâlnindu-se la palat cu eparhul, i-a zis: Mâine de dimineață am să-ți trimit un rob al meu căruia ai să-i tai

capul, să-l pui într-o bucată de pânză să-l pecetluiești, și să mi-l trimiți. Iar eparhul i-a răspuns: Eu nu pot să fac judecată fără dovadă; dacă însă mărturisesc despre el trei oameni în scris cum că este vinovat de moarte, îl omor. Atunci patriciul spunând înaintea a trei martori cum că a cumpărat un rob tânăr care a voit să necinstească cu sila pe soția lui, a scris hotărâre de moarte chiar cu mâna sa și numai așa a primit eparhul ca să-l omoare.

Deci, când s-a făcut ziuă a chemat boierul pe nevinovatul acela și i-a zis lui: Du-te la eparhul și-i spune cum că îl heretisesc și să-mi trimită răspuns. Iar dacă a plecat robul cel bun, trecând pe lângă o Sf. Biserică a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, în care se slujea și-a adus aminte de părinteasca poruncă și intrând înlăuntru, tocmai când Apostolul se citea a rămas în Sf. Biserică până la sfârșit. În timpul acesta însă, robul cu adevărat vinovat, văzând că eparhul întârzie de a trimite capul, a zis patriciului: Să mă duc eu să-l aduc, dacă poruncești. Iar el a zis: du-te. Atunci el alergând cu grăbire, ca și cum s-ar fi dus să primească o comoară de preț a ajuns la casa eparhului și intrând înlăuntru l-a heretisit pe el în numele patriciului. Însă acolo un gealat cu sabia ascuțită stând în ascuns i-a tăiat îndată capul, lui pe care punându-l într-un lighean și spălându-l, l-a împachetat. Iar tocmai când voia să-l pecetluiască, sfârșindu-se Sf. Liturghie la Biserica aceia, a sosit și robul cel credincios, și fără de viclesug și heretisând pe eparhul a primit pachetul cu capul pecetluit, fără să știe ce este înlăuntru. Deci a ajuns acasă la patriciu, văzându-l pe el, toți s-au minunat dar mai ales doamna lui, pentru că știa că l-a trimis să-i taie capul, iar el s-a întors sănătos. Și întrebându-l pe dânsul ce a adus, el a răspuns zicând: După cum mi-ai poruncit stăpâne al meu, m-am dus și heretisând pe eparhul, îndată mi-a dat lucrul acesta, zicând să ți-l aduc; eu însă nu știu ce este înlăuntru. Atunci ea luând pachetul și despachetându-l, a aflat capul robului necredincios, pentru care îngrozindu-se foarte, a rămas fără de grai multă vreme, prea păcătoasa. Iar mai apoi revenind în starea cea mai dinainte a înțeles Judecata lui Dumnezeu cea dreaptă. Și fiindu-i frică ca nu cumva să pătimească și ea asemenea ca o pricinuitoare a răutății aceleia, a plâns din toată inima și a mărturisit soțului său cu îndrăzneală fărădelegea ei, zicând: Domnul meu! eu ticăloasa și nenorocita sunt pricinuitoarea răului acestuia și mă tem să nu pătimesc și eu după faptele mele, că nu este lucru ascuns (după cum zice glasul Domnului) care să nu se vădească. Iată, azi se împlinesc trei ani și jumătate de când eu păcătuiesc, înșelându-te, cu robul cel omorât, fără ca tu să fi știut de aceasta.

Iar robul tău acesta, tânărul este curat dinspre mine, nici un păcat nu a făcut, și eu cu nedreptate l-am învinovățit, ticăloasa. Pentru aceasta, Dumnezeul cel drept, Carele iubește dreptatea a răsplătit fiecăruia după

lucrurile lui. Deci, te rog iartă-mă pe mine, domnul meu, pentru îndurările lui Dumnezeu și mă făgăduiesc ca de azi înainte să nu-ți mai greșesc ție. Acestea zicând, toți s-au înfricoșat și s-au înspăimântat, mărind pe Domnul cel iubitor de oameni, Care niciodată nu trece cu vederea pe cel ce face voia Lui.

Atunci patriciul întrebând și cercetând pe tânărul, să-i spuie viața și faptele lui cele mai dinainte, el i-a mărturisit totul, arătându-i bunul neam din care se trage, sărăcia în care tatăl său a ajuns la bătrânețe, ascultarea pe care i-a făcut-o primind să fie vândut ca un rob spre a avea cu ce-l întreține, porunca pe care i-a dat-o să se ducă la Sf. Liturghie, și altele. Iar dacă a

În locul unde se propovăduiesc Dumnezeeștile învățături, se citesc și ascultă cu atenție, evlavie și credință vie, sfințitele cărți, acolo este Dumnezeu cu Îngerii săi. De acolo dobândesc creștinii învățătură bună și sfântă, lumină, putere, credință vie, nădejdie puternică, dragoste înflăcărată și Har Dumnezeesc, cu care ei pot înainta pe calea vieții spre Patria Cerească. *„Fericiți sunt cei ce ascultă Cuvântul lui Dumnezeu și-l păzesc pe dânsul..."*(a). *„De Mă iubește cineva pe Mine, cuvântul Meu va păzi și Tatăl Meu îl va iubi pe el, și la el vom veni, și locaș la dânsul vom face"*(b).

(a) Lc. 11_{28}; 8_{21}; Mt. 7_{21}; Iac. 1_{25}; (b) Ioan 14_{23}.

auzit aceasta patriciul, din acel ceas nu l-a mai ținut pe dânsul ca pe un rob, ci ca pe un adevărat fiu al lui, mâncând împreună cu dânsul și împreună petrecând. Și nu numai de această cinste s-a învrednicit Teofil, ci și ca moștenitor a fost făcut de boierul acela peste toată avuția lui.

Pentru aceasta și noi iubiților, să ne temem de judecățile lui Dumnezeu; să ne ducem totdeauna la Sf. Biserică și să stăm cu frică și cu cutremur până la sfârșitul Sf. Liturghii, ca și cum am vedea cu ochii pe, Însuși Stăpânul Hristos, Cel care ne va judeca pe noi în ziua cea înfricoșată a învierei cele de obște. Să nu ieșim afară din Sf. Biserică înainte de terminarea slujbei și mai ales că nu îndrăznească nimeni să vorbească înlăuntru, pentru că cel care iese afară din Sf. Biserică în timpul slujbei, fără de mare nevoie, sau vorbește cele ale lumei, ori cele spre grija trupului, se aseamănă lui Iuda cel care s-a sculat de la „Cina cea de Taină" și ducându-se, a vândut pe Hristos(†).

Dumnezeeasca Liturghie aduce mult folos celor ce slujesc zilnic

Sfântului Cassian Episcopul, i s-a poruncit a sluji zilnic Sf. Liturghie. În cetatea lui Neron a fost un Episcop anume Cassian, și avea acel fel de obicei, adică de slujea lui Dumnezeu în toate zilele până la sfârșitul vieții sale și era foarte milostiv. Însă într-una din zilele vieții sale, neslujind el, s-a făcut arătare într-o noapte, oarecăruia Preot, zicându-i: mergi de spune Episcopului, ca să nu înceteze făcându-Mi Mie Sfânta (Liturghie) Slujbă, iar când va veni la pomenirea Sfinților Apostoli Petru și Pavel în Roma, atunci îi voi răsplăti osteneala lui. Deci, Preotul deșteptându-se din vedenie, n-a îndrăznit să spuie Episcopului. Apoi acea arătare s-a făcut Preotului și în a doua noapte; însă așijderea nici pe pe aceia nu o au spus Episcopului. Iar întru a treia noapte viind, i-au zis lui: Mergi de spune Episcopului Cassian, precun ți-am poruncit. Și pentru neascultare, Preotului multe rane i s-au dat. Iar a doua zi, degrabă a alergat Preotul și văzând pe Episcop slujind tot s-a udat cu lacrimile și a căzut pe picioarele Episcopului arătându-i lui ranele și i-au spus lui toate. Apoi dintru acel ceas Episcopul nici o zi n-a mai lăsat. Iar după vedenia aceia, la al treilea an a mers la pomenirea Sfinților Apostoli Petru și Pavel în Roma, înștiințându-se de a sa ducere de către Dumnezeu. Deci precum era obiceiul celor ce veneau cu porunca Episcopilor, i-au dat lui locul cel mai de sus ca să slujească. Și așa slujind el Sf. Liturghie în Biserica Sfinților Ap. Petru și Pavel, l-au

(†) Minunea 65 a Maicii Domnului;

proslăvit pe el Dumnezeu și i-a luminat fața lui, iar la sfârșitul slujbei a dat pace și a șezut și mult învățând pentru dreptate și-a dat sufletul său Domnului. Deci, toți au proslăvit pe Dumnezeu, cel ce proslăvește pe plăcuții Săi, a Căruia este Slava, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin(†).

Sf. Evanghelist Ioan s-a arătat stând lângă Sf. Jertfelnic. Cuviosul Părinte Matei se ostenea mult lucrând cele Duhovnicești, pentru că în toată noaptea citea psaltirea cu rugăciunile și când avea nevoie să doarmă, nu se culca pe coaste, ci avea puțin somn. Și era atât de mare umilința bărbatului aceluia, încât cânta psalmii și se ruga sau săvârșea Dumnezeeasca Jertfă cea fără de sânge, atunci curgeau neîncetat lacrimile din ochii lui; și oricine căuta la el, dobândea mare folos. Purta totdeauna o haină aspră de păr și își subția trupul cu omorârea și înfrânarea cea fără măsură. El avea o deosebită dragoste și osârdie către Sf. Evanghelist Ioan, Cuvântătorul de Dumnezeu, iubitul ucenic al lui Hristos, a cărui pomenire și praznic de peste an sosindu-i, când începea Dumnezeeasca Liturghie, i-a zis unui slujitor din cei ce stau lângă dânsul: O! cine ar fi vrednic, ca acum să fie în Efes și să vadă pe Sf. Apostol Ioan! Zicând aceasta, scotea pâraie de lacrimi din ochi, a suspinat de la inimă și s-a făcut un lucru minunat: A văzut pe Sf. Ioan stând în Altar lângă Dumnezeeasca Masă, și nu numai el a văzut aceasta, dar și alți doi slujitori. Și a stătut Sf. Ioan, văzut de dânșii, de la începutul Dumnezeeștei Liturghii până la optust; de care lucru atât de mult s-a îndulcit cu inima fericitul Matei și s-a umplut de veselă umilință, încât până la trei zile n-a putut să guste hrană(††).

Cuviosul Zosima s-a arătat în timpul Sf. Liturghii în Soborul Bisericii. Sf. Zosima s-a arătat a 9-a zi monahului Daniel, vestindu-i cum că de duhurile văsduhului și de multe meșteșugite curse a scăpat, cu mila lui Dumnezeu, și că este numărat în ceata cuvioșilor.

Apoi starețul Tarasie s-a arătat în vederea ochilor la mormântul său. Așijderea și lui Gherasim ucenicului său, într-o zi de duminică după Utrenie, mergând de la gropnița cuviosului Savatie și căutând pe Gherasim, i-a zis: „nevoiește-te fiule, ca după ostenelile tale să-ți primești răsplătire". Și a doua oară aceluiași Gherasim s-a arătat în vremea Dumnezeeștei Liturghii, în Sfânta și Mare Joi, stând în soborul Bisericii, și când se împărtășeau frații, a zis Cuviosul Zosima către Gherasim: „mergi și tu de te împărtășește". Atunci cuviosul sta aproape de Sf.

(†) V.Sf. 12 a IV-a pg. 311-312; (††) Prolog 7 a V-a;

Taine, până ce toți s-au împărtășit. Ieromonahul Dositeiu, în vremea rugăciunii Pacevecerniței, stând în pridvorul Bisericii și rugându-se pentru un frate îndrăcit în mintea sa, i s-a arătat cuviosul, zicându-i: „Nu este acelui frate de folos tămăduirea pentru că tu te rogi, ci i se cade a petrece întru acea pătimire". Pe starețul Teodul, care din întâmplare alunecase și căzuse la pământ, și foarte se zdruncinase cu trupul încât zăcea bolnav pe pat, neputând să se scoale de acolo la obișnuita sa

Păgânii idolatri se închină și aduc jertfe șerpilor zei ai lor. Fioros, grețos, blestemat și întunecat cult religios au bieții oamenii aceștia! Dar oare majoritatea creștinilor, nu se apropie de acest cult barbar? Ba da! vedeți? Cum idolatru din chipul acesta dă drăgălașa pasăre șerpilor jertfă pentru a o mânca tot așa, își dau și mulți creștini sufletele lor șarpelui vechi, lui Satana, iadului, prin felurite nelegiuiri. Această jertfire satanicească ei o fac mai mult în zilele sfinte, când întorc spatele lui Dumnezeu și Sfintei Biserici; și umplu cârciumile și teritoriile Satanei, unde sunt praznice drăcești: jocuri, baluri, serate și alte blestemății.

Creștine, socotește-te bine, tu ce faci cu sufletul tău? (Vezi despre copilul dat de mamă-sa diavolului la pg. 325-331 din această carte).

pravilă, cuviosul Zosima, venind într-o seară târziu la chilia lui, și bătând în ușă, cu rugăciune, l-a sculat sănătos(†).

Un Preot atingând cu Sf. Artofor focul pe care sta un vrăjitor înșelând lumea, dracii l-au părăsit și el a pierit. Sfântul Chesarie, scrie că un eretic a făcut multe vrăji cu meșteșugul diavolesc, și răsvrătea norodul făcând multe minuni prin nălucire, ca să amăgească pe creștini și să-i aducă la spurcatul său scop. Însă ca să poată mai bine a-i introduce la scopul său, a șezut de l-au aruncat în foc la mult ceas, care chemând pe dracul într-ajutor, a stins flacăra și el a rămas nevătămat. Aceasta afălnd-o

(†) V.Sf. 17 a IV-a pg. 498-9;

Arhiereul orașului, a luat Sfântul Trup al lui Hristos în Artofor, și apropiindu-se de foc, a poruncit să lege pe fermecătorul acela cu lanț și să-l arunce în foc, ca să vadă și el minunea. Iar vrajitorul s-a plecat de l-au legat ca să-l arunce în foc, socotind că iarăși va face minuni ca și mai înainte; dar s-a amăgit vicleanul, că îndată ce l-au aruncat, a început să arză în flăcări. Deci a strigat cu glas mare, zicând: ajută-mi mie diavole, ca să nu pier în flăcări. Iar diavolul a răspuns, zicând: de multe ori ți-am ajutat mai înainte, însă acum nu mai pot, pentru că acolo stă Altul mai tare ca mine, și așa s-a mistuit de foc, ticălosul (†).

Un Preot aruncând Sf. Artofor în apele Mării, pe care ședea un vrăjitor înșelând lumea, dracii au pierit și vrăjitorul s-a înecat. Acestași Chesarie scrie: că în vremea sa au făcut oarecare din eretici, cu meșteșug satanicesc, niște minuni foarte străine, iar mai ales că umblau deasupra apelor unui râu fără a se cufunda; prin care minuni vrăjitorești trăgeau pe mulți din cei proști la al lor eres. Acestea văzându-le un Preot râvnitor, a luat Sfântul Artofor cu sine, și ducându-se la râu a zis acestea: „Vă jur pe voi dracilor, cu puterea Acestuia pe Care î-L țin în mâinile mele, să nu ajutați acestor eretici, ca să amăgească norodul". Însă văzând el că nu a izbutit nimic cu aceasta, mai ales că-l batjocoreau ereticii, jucând deasupra apelor, de care lucru creștinii erau foarte mâhniți, a aruncat Sfântul Artofor în râu, și îndată ce s-a atins de ape, a pierit toată nălucirea diavolească, afundându-se toți acei amăgitori, ca plumbul în adânc; iar Sfinții Îngeri luând nevăzut Artoforul, L-au pus iarăși pe Sfânta Masă. Acestea văzând cucernicul Preot, s-a bucurat foarte de pierirea vrăjmașilor credinței însă se mâhnea fără mângâiere pentru pierderea Artoforului. Pentru aceasta toată noaptea aceea a privegheat, rugându-se lui Dumnezeu, ca, cu chipurile care știe, să-l povățuiască a-L găsi; și sculându-se el a doua zi, îngrijat despre aceasta, s-a dus în Sf. Biserică, și o minunile Tale Hristoase! vede Artoforul pe Sfânta Masă, de carele bucurându-se foarte, povestea pretutindenea această prea slăvită minune(††).

Cuvânt edificator celor ce opresc pe creștini de a face rugăciuni și fapte bune

În istoria Sf. Evanghelii, între alte multe învățături, vedem și acest păcat care se pare mic și nevătămător, dar însă este foarte mare și pricinuitor de multă vătămare sufletelor oamenilor.

(†) Mânt. păcăt., o.c. pg. 417; (††) Mânt. păcăt., o.c. pg. 418;

Orbul, care cerșea lângă calea Ierihonului, crede că Iisus Hristos este dătător de lumină și Atotputernic, dar fiindcă nu are ochi să-L vază pe El, și viind să cază la picioarele Lui, și să-L roage pentru vindecarea sa, strigă cu mare glas: *„Iisuse Fiul lui David , miluiește-mă!"*. Norodul cel ce mergea împreună cu Iisus Hristos, nu numai că nu ajută la acest lucru milostivnic ci îl oprește cât poate. Norodule cu rele năravuri, în loc să alergi îndată și apucând pe orb de mână să-l povățuiești și să-l aduci înaintea Domnului, tu îl oprești și îl certi, și-i poruncești să tacă? „Iar cei ce mergeau înainte îl certau pe el să tacă". Norodule viclean, fiindcă pentru năravurile tale cele rele nu voiești să fii ajutător lucrului celui bun, măcar taci și nu-l opri prin certările tale.

Acest fel este, o fraților, răutatea oamenilor. Sunt unii din oameni, care nu numai că nu ajută ci și opresc lucrurile cele bune.

Acesta este păcatul cel mare și vătămător pentru care eu grăiesc aici.

Multe sunt pricinile acestui păcat: neluarea aminte, nesocoteala, zavistia, frica, iubirea de slavă, râvnirea păcătoasă, iubirea de sine, și alte multe și nenumărate patimi sunt. La acestea se întrebuințează mijloacele: sfătuirea, mustrarea, clevetirea, osândirea, înfricoșările, legăturile, muncile, încă și vremile slujesc acestui păcat, pentru că se face el și mai înainte de lucrul cel bun și după lucrul cel bun.

Vine Anna mama Proorocului Samuil în Biserică și stând înaintea Domnului se roagă cu mintea întru inima sa. Iar Eli Preotul văzând că mișca buzele, dar glasul ei nu se auzea, a socotit că este beată. Pentru aceia o mustră pe ea prin copilașul său și o isgonește din Biserică. „Și a zis ei copilașul lui Eli: „Până când te vei îmbăta, ridică-ți vinul tău și fugi de la fața Domnului". Eli pentru ce mustri pe Anna ca pe o beată? Pentru ce o isgonești pe ea din Biserică? Vezi că ea stă înaintea Domnului cu cucernicie și cu evlavie, și fiindcă-i vezi buzele mișcându-se, și glasul ei nu-l auzi, pentru aceasta hotărăști că este beată? Pentru aceasta o isgonești din Biserică, și o oprești pe ea de la lucrul cel bun? De unde vine atâta răutate? Din neluarea aminte și din nesocoteală. De lua aminte Eli și socotea drept, ar fi cunoscut că ea se roagă cu rugăciunea cea dinlăuntru, gânditoare și sfântă. Aceasta este arătat, că după ce a răspuns Anna, către el vin nu am băut și îmbătare nu am făcut ci, îmi vărs sufletul meu înaintea Domnului! Atunci el s-a pocăit și a schimbat îndată mustrarea întru rugăciune, și isgonirea întru blagoslovenie.

„Mergi, — a zis — cu pace. Dumnezeul lui Israil să-ți dea ție, cererea ta care a-i cerut de la El".

Vedeți dar, că pricina păcatului lui Eli este neluarea aminte, iar mijlocul este mustrarea și isgonirea. Iar vremea, este aceiași vreme întru care Anna

Vai, vai, vai, creștinilor care fac neorânduieli în Biserica Domnului în loc de a se ruga și asculta Dumnezeeștile Slujbe. Înfricoșată judecată și groaznică osândă vremelnică și veșnică vor lua aceștia! Mulți dintre astfel de creștini plini de răutate, care turbură pacea Sfintei Biserici, cu sataniceștile lor neorânduieli, își acopăr, maschează răutatea lor infernală cu diavolescul vicleșug. Când se simt trași la răspundere pentru nelegiuirea lor satanicească, ei recurg la vicleșug, scuzându-se cam așa: „Am glumit... I-am încercat răbdarea... Am vrut să ispitesc să văd ce va face", sau ce va zice...". „O, lume păcătoasă! O, vremuri grele și zile rele, întunecate de răuatea

lucra lucrul lui Dumnezeu. Preoți ai lui Dumnezeu, câți lucrați cele Preoțești pe la parohii, eu mă tem, că de multe ori cădeți în păcatul lui Eli, și vă faceți isgonitori lucrului bun al rugăciunii, precum acela. Oarecare din creștini având evlavie, vin în Sf. Biserică mai înainte de slujba cea de obște, sau rămân în Sf. Biserică după slujba cea de obște, ca să se roage deosebi. Voi însă, nesocotind greutatea păcatului acestuia, că neavând fapta cea bună a răbdării, socotindu-l a fi fățarnici, vă mâniați asupra lor. Ba încă îi și isgoniți! De se vor întâmpla săraci și neputincioși, mustrându-i pe ei, le ziceți: „Ajunge creștinule, mergi la casa ta, am și eu treburile mele. Eu trebuie să închid și să deschid Biserica în vremi rânduite". Și aceia măcar de vor răspunde cu blândețe și cu cucernicie, dar voi nu vă pocăiți ca Eli; ci rămâneți mâniindu-vă asupra lor. Acest lucru ce alt este, fără numai acela pentru carele a ticăloșit Domnul nostru pe cărturari și pe farisei: „Vai vouă cărturari și farisei, fățarnici, că închideți Împărăția Cerurilor, înaintea oamenilor. Că voi nu intrați, dar nici pe cei ce vor, nu-i lăsați să intre. Tu nu te rogi precum se cuvine, și pe cei ce se roagă îi oprești?

Purtătorii de Dumnezeu Apostoli propovăduiesc credința cea întru Iisus Hristos, adeverind cuvântul propovăduirii prin minunile cele prea slăvite care se fac prin mâinile lor. Pentru aceia și credeau câți erau case vrednice de primirea Mirelui celui ceresc al credinței. Într-o zi au crezut ca la trei mii de suflete. Într-o altă zi au crezut ca la cinci mii. Atunci boierii, bătrânii, cărturarii, Anna arhiereul, Caiafa, și câți erau de neam arhieresc, adunându-se și făcând sfat, opresc în tot chipul lucrul cel mare al mântuirei. De unde atâta răutate? Din zavistie și din frică. Pe zavistie a aprins-o slava numelui lui Iisus Hristos, și norodul carele mergea după Apostoli și îi mărea pe ei. Pe frică a aprins-o știința lor pentru fărădelegea ce au făcut, rastignind pe Iisus cel fără de păcate. Și voiți, zicea către Apostoli, să aduceți asupra noastră Sângele Omului acestuia! Însemnează încă și mijloacele prin care se ispiteau să oprească lucrul cel de mântuire al propovăduirii. Întâi prin înfricoșări. Cu înfricoșare, le zicea, să-i înfricoșăm pe ei, să nu mai grăiască de numele acesta nici unuia din oameni. Apoi văzând că cu înfricoșările nimic n-au isprăvit, pentru că Apostolii cu mai luminat glas propovăduiau pe Hristos, uneltesc bătăile, puindu-și adică mâinile lor peste Apostoli i-au închis în temniță. Dar fiindcă și acestea au

---

și vicleșugul slugilor infernului! Creștinilor! Reculegeți-vă. Părăsiți aceste obiceiuri blestemate, lepădați de la voi aceste apucături satanicești. Cei care nici în Casa lui Dumnezeu nu-și înfrânează poftele rele, cad din înfierea lui Dumnezeu în osânda iadului". *Cei ce urăsc* (turbură cu neorânduielile lor) *Biserica de la Domnul se vor rușina. Că precum iarba* (se mistuiește) *de foc, așa se vor usca* (Octoih).

rămas deșarte, pentru că Ingerul Domnului i-au scos pe ei din temniță, și intrând ei în Biserică iarăși învățau pe față pe norod. Altă împiedicare află cei fărădelege. Se sfătuiesc să omoare pe Apostoli. Însă fiindcă Gamaliil prin sfatul său a oprit uciderea, i-au chemat pe dânșii, și bătându-i, le-a poruncit să nu mai învețe întru numele lui Iisus.

Boierilor, proestoșilor, învățătorilor, arhiereilor, luați aminte, nu cumva văzând pe supușii voștri lucrând fapta cea bună de care voi poate sunteți lipsiți, și cinstindu-se de oameni pentru dânsa, să le zavistuiți lor, și de zavistie stăpânindu-vă să-i înfricoșați și să-i izgoniți. Luați aminte, nu cumva văzând voi lumea că cinstește pe cei ce sunt sub stăpânirea voastră, și aleargă după dânșii pentru sporirea și fapta cea bună a lor, care îi împodobește pe ei, și temându-vă nu cumva fapta cea bună întărindu-se, pe aceia îi va înălța, iar pe voi vă va supra, și de temere întunecându-vă în tot chipul să-i defăimați, și să-i vrăjmășuiți, și să-i opriți de la lucrurile lui Dumnezeu. Atuncea vai vouă. Atunci vă faceți asemenea cu boierii și cu bătrânii Iudeilor, cu cărturarii cu Ana și cu Caiafa, care luptându-se cu Dumnezeu, isgoneau și munceau pe Apostolii cei ce erau lucrători ai faptei celei bune. *„Să nu legi gura boului ce treieră"* zice Dumnezeu, și ce înseamnă aceasta? Au doară de boi se grijește Dumnezeu? Nu grăiește Dumnezeu pentru boii cei ce treieră; ci pentru oamenii cei ce lucrează fapta cea bună. Să nu legi gura boului. Acest glas este glas al lui Dumnezeu celui Atotțiitor, este porunca Ziditorului celui Atotputernic. *„Să nu legi gura boului ce treieră"*. Să nu strâmtorezi, să nu silești, să nu oprești nici într-un chip pe omul cel ce lucrează lucrul cel bun. Ci apără-l, ajută-l pe cât poți. *„Să nu legi gura boului ce treieră"*.

Ascultați cum Apostolul Pavel îi scrie pe cei ce opresc lucrurile faptei cei bune, și ce nume le dă lor și subt care blestem îi pune. Dintru aceasta nu numai veți cunoaște cât păcătuiesc cei ce fac acest păcat, ci vă veți și cutremura, văzând cât pedepsește Dumnezeu pe aceștia. Acest prea lăudat Apostol al lui Dumnezeu, trecând împreună cu Varnava prin Cipru, a ajuns într-una din cetățile ei, adică la Paf. Acolo dregătorul cetății Serghie Pavel, priceput fiind și înțelept, a chemat pe acești doi Apostoli, ca să asculte de la ei cuvântul lui Dumnezeu, și să-și lumineze sufletele lor. Atunci un om, prooroc mincinios jidov, adică Elima Vrăjitorul, se silea în tot chipul ca să zăticnească pe dregătorul de la credință. Aceasta înțelegând Pavel, căutând la el, a zis: *„O plinule de tot vicleșugul și de toată răutatea, fiule al diavolului, vrăjmașule a toată dreptatea, nu încetezi a răzvrăti căile Domnului cele drepte?"* Auzi cuvinte înfricoșate? Însă însemnează, că cuvintele acestea nu sunt cuvinte ale lui Pavel, ci sunt cuvinte ale Sfântului Duh. Pentru că Pavel, precum povestesc Faptele

Apostolilor, umplându-se de Duhul cel Sfânt a grăit acestea. Iar cum că cel ce oprește lucrul cel bun, acela este plin de tot vicleșugul și de toată răutatea și vrăjmașul a toată bunătatea, este arătat și nu are trebuință de nici o dovedire.

Dar cum că acesta este și fiu al diavolului, aceasta se pare de mirare și cu anevoie de înțeles! Cu adevărat, lucru de mirare este și anevoie de înțeles, însă prea adevărat și încredințat. „Voi — a zis Mântuitorul către Iudei — din tatăl diavolului sunteți, și poftele tatălui vostru voiți să faceți". Dar ce a poftit diavolul, când a văzut pe om zidit și în Raiul slavei pus? A poftit ca să-l oprească pe el de la ascultarea lui Dumnezeu. Și ce a făcut asupra lui? L-a amăgit pe el și l-a împiedicat de la calea faptei cei bune. Deci, cela ce și poftește și oprește pe om de la lucrurile cele bune, acela are tată pe diavolul. Cu cuviință dar, purtătorul de Duh Pavel, a numit pe Elima fiu al diavolului. Pentru că Elima făcea poftele tatălui, adică ale diavolului, zăticnind, și răzvrătind pe dregătorul de la credință. Și fiindcă Elima este fiu al diavolului, pentru aceasta și înfricoșat blestem a grăit asupra lui Apostolul precum mai înainte asupra tatălui lui a adus blestem Dumnezeu. „Blestemat să fii tu" — a zis Dumnezeu — către șarpele care arăta pe tatăl lui Elima, pe diavolul. „Și acum iată mâna Domnului peste tine și vei fi orb, nevăzând soarele până la o vreme", a zis Pavel către Elima, carele s-a făcut fiu al diavolului. Și, o! prea slăvită minune! Îndată a căzut peste el ceață și întuneric, și umblând împrejur căuta povățuitor".

Și ca să te încredințezi că Pavel nu pentru altceva a numit pe Elima fiu al diavolului, fără numai pentru că se silea să zăticnească pe dregătorul de la fapta cea bună și de la mântuire, vezi și pe Petru Apostolul, când a auzit el pe Iisus Hristos, zicând mai înainte ucenicilor, că se cuvine Lui a merge în Ierusalim și a pătimi de la bătrâni și de la arhierei și de la cărturari, și a fi omorât, și a treia zi a învia, atuncea stând înaintea Lui a început a i-se împotrivi: „Doamne — zicea el — fii Ție milostiv, nu va fi Ție aceasta". Dar ce a răspuns Domnul către acest sfat, ce se părea a fi prietenesc? „Iar El întorcându-se, a zis lui Petru: „Mergi înapoia Mea Satană?" Auziți fraților?! Pe ucenicul, pe vârful Apostolilor, pe prietenul cel iubit, pe bărbatul cel sfânt, când l-a văzut pe el Domnul Iisus că socotește nu cele cerești și Dumnezeești, ci cele pământești și omenești, și pentru aceasta î-L oprea și î-L smintea pe El de la lucrul mântuirei, atunci l-a numit pe el Satană: „Mergi înapoia mea Satană, sminteală îmi ești, că nu cugeți cele ce sunt ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor".

Ce ne învățăm noi din aceste cuvintele ale Mântuitorului? Ne învățăm întâi nu numai cât păcătuiește omul acela, care îndrăznește și se silește ca

să oprească lucrul faptei celei bune, ci și câtă greutate are păcatul acesta la judecata Judecătorului celui drept. Citiți toată Dumnezeeasca Scriptură și cea veche și cea nouă. Întru aceasta vedeți multe numiri ale păcătoșilor. Păcătoșii se numesc: fărădelege, nedrepți, curvari, fățarnici, mormânturi văruite, nebuni, orbi, vulpi, șerpi, pui de năpârcă, și cu alte asemenea acestora urâte numiri; iar diavolul și Satană nici un păcătos nu s-a numit, fără numai cel ce oprește lucrurile cele bune. Numai acest păcat desparte pe om din numărul oamenilor, și îl pune pe el încă de viu în numărul dracilor. Acest păcat schimbă pe om, zidirea cea iubită a lui Dumnezeu, în diavol, cel ce este protivnic și urât lui Dumnezeu. Acesta cu adevărat înfricoșat lucru este. Aceasta socotind și prea fericitul Pavel, măcar de și s-a pocăit, măcar de și a înconjurat lumea, învățând Evanghelia și întărind Bisericile, măcar de și s-a nevoit mai mult decât tot omul, propoveduind numele lui Iisus Hristos, dar fiindcă mai înainte, din neștiință și din râvnă, s-a nevoit ca să oprească propovăduirea bunei credințe, se socotea pe sineși nevrednic de numele apostolic. Pentru aceea și zicea și scria: „Că eu sunt mai micul Apostolilor, carele nu sunt vrednic a mă numi Apostol". Pentru ce aceasta? „Pentru că am prigonit Biserica lui Hristos".

Acestea socotind fiecare om, se cuvine ca nici odinioară, nici cu lucrul, nici cu cuvântul, nici măcar cu amenințarea, să nu oprească pe cel ce lucrează fapta cea bună. Dar însă în toate zilele vedem pe mulți, care fac aceasta și nicidecum nu socotesc a fi păcat. Creștinul acela, temându-se de căderea în păcat, fuge de petrecerile împreună cele primejdioase, postește, se roagă, petrece viață călugărească. Iar acești oameni vicleni și cu năravuri rele, bătându-și joc de el, îi răcește osârdia lui, și veștejește râvna inimii lui. Apoi nicidecum înțelegând greutatea păcatului lor, își râd de pierzarea lui. Bărbatul oprește femeia de la rugăciune, de la milostenie, și de la posturi. Și împotrivă, femeia oprește de multe ori pe bărbatul său de la lucrarea faptelor bune. Dar nici unul nu simțesc cât de mult păcătuiesc înaintea lui Dumnezeu. De multe ori copiii aleg ca Maria partea cea bună, voiesc ca să părăsească lumea, și cu totului tot să se afierosească lui Dumnezeu. Dar atunci părinții se fac draci. Suspinuri, plânsuri, lacrimi, uneori și vicleșuguri, și înfricoșări și sile, împiedicări câte poți socoti. Apoi biruiesc biruința cea rea și nicidecum socotind ce au făcut, se bucură și se veselesc. Uneori rudeniile, alteori prietenii, alteori vecinii; iar alteori și singuri cei bisericești, sau prin sfătuiri, sau prin măguliri, sau prin înfricoșări, sau prin alte feluri de chipuri, leagă gura boului ce treieră, adică împletesc împiedicări celui ce face lucrurile cele bune.

Ticăloase omule, cum nu te temi făcând acestea? La luptele lumești, cel ce va birui are dobânda. Iar cel ce se va birui are pagubă. Iar tu, la această

luptă satanicească, măcar de te vei birui, atunci te vatămi mai mult. Că de te vei birui de bărbăția și răbdarea celui ce lucrează fapta cea bună și nu vor isprăvi nimic împiedicările tale, păcătuiești pentru că ai voit, și te-ai ispitit să faci acest lucru de Dumnezeu urât. Iar de vei birui, adică vei pleca pe om și îl vei împiedica pe el de la fapta cea bună, atunci nu numai tu păcătuiești, ci și acela, pentru că a lăsat fapta cea bună prin îndemânarea ta, pentru aceasta îndoit ai păcatul. Nici Elima a biruit, nici Petru, pentru că dregătorul neplecându-se sfătuirilor lui Eima, a crezut propoveduiri lui Pavel. Iar Iisus neplecându-se împotrivirilor lui Petru, s-a dat pe sine-și la patimă și la moarte. Dar și Elima, și Petru s-au biruit, și nimic n-au isprăvit. Dar însă pe Elima l-a numit Pavel: „fiul al diavolului" iar Iisus pe Petru „Satană". Iar când vei birui tu, și vei pleca pe om, ca să lase fapta cea bună, atunci care nume ți se cuvine ție? Și care altul mai urât și mai greu decât numele diavolului și al Satanei?

A doua, ne învățăm dintru aceste cuvinte ale Domnului Iisus, cum să biruim pe cei ce se ispitesc și voiesc să ne întoarcă de la lucrarea faptelor celor bune. Când tu socotești că de nu vei ierta pe vrăjmașul tău, nici Dumnezeu nu va ierta păcatele tale, hotărăști să te împaci și să te împrietenești cu el. Atunci înștiințându-se prietenul tău, vine la tine și începe îndată mustrările, zicând: Milostiv fii ție, prietene. Miluiește-te pe sine-ți, pe cinstea ta, pe casa ta. Nu va fi ție aceasta, să nu faci acest lucru, pentru că te faci de hulă oamenilor, de nu vei răzbuna vrăjmașului tău, te prăpădești. Pentru că pe urmă toți te vor defăima cu lesnire, și te vor nedreptăți fără de sfială! Atunci te învață pe tine Dumnezeul tău cum trebuie să răspunzi la cuvintele prietenului tău. El atunci nu-ți este ție prieten, ci vrăjmaș al sufletului tău. El atunci nu cugetă cele ce sunt ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor. El atunci îți este sminteală. Atunci el se face Satană. Pentru aceasta tu nicidecum să nu-l asculți pe el, ci să stai întăriți la lucrul lui Dumnezeu, și să ierți pe vrăjmașul tău. Iar către acela, să zici cele ce a zis Domnul către Petru prietenul Său: *„Mergi înapoia Mea Satană, sminteală îmi ești că nu cugeți cele ce sunt ale lui Dumnezeu, ci cele ale oamenilor"* .

Tu începi cu osârdie a posti postul cel mare, sau celelalte posturi; iar femeia ta, sau fratele tău, sau altă rudenie, a ta și casnic, se fac ție sfetnici răi. „Ba, — zic ei — să nu postești atât de mult, pentru că slăbești, strici sănătatea ta. Mănâncă, Acest post aspru, este o datorie a călugărilor și a pustnicilor". Dar tu atunci, adu-ți aminte că aceștia, după cuvântul Domnului, sunt sminteală ție, și cum că aceștia nu cugetă cele ce sunt ale lui Dumnezeu, ci cele ce sunt ale pântecelui. Zi către fiecare: „Mergi înapoia mea Satană...". Să nu asculți sfatul lor. Aceste rudenii care te

opresc de la lucrurile cele bune sunt ochiul cel drept și mâna cea dreaptă, pentru care zicea Domnul: *„Iar dacă ochiul tău cel drept te smintește pe tine, scoate-l pe el și-l leapădă de la tine. Și dacă mâna ta cea dreaptă te smintește pe tine, taie-o pe ea și leapădă-o de la tine"*. Aceștia sunt casnicii aceia, pentru care zicea Mântuitorul nostru: *„Vrăjmașii omului sunt casnicii lui"*.

Prietenii, casnicii și tot omul de toată starea și așezarea, când ne opresc pe noi de la lucrarea poruncilor lui Dumnezeu, atunci sunt vrăjmași ai noștri, atunci ei se fac organe ale Satanei. Pentru aceasta nicidecum nu se cuvine să-i ascultăm pe ei, ci stând întăriți și neclătiți să lepădăm supărările și smintelile lor.

Cât au supărat pe Iov cel prea răbdător prietenii lui? Mult! Mult! dar el a rămas neclintit pe piatra răbdării. Cât l-a supărat pe el femeia lui, ocârându-l pe el, plângându-și înaintea lui greutățile ce pătimea, tânguindu-se de starea ei cea ticăloasă; iar mai apoi de toate, l-a îndemnat a huli pe Dumnezeu. *„Ci zi, — îi zicea lui — vre-un cuvânt către Domnul și mori!"*. Adică, hulește, ca să sfârșești viața ta, Iov însă, ca un diamant, nemuiat de supărările ei, zicea către dânsa: „Ca una din femeile fără de minte ai grăit. De am primit cele bune din mâna Domnului, apoi pe cele rele să nu le suferim?" Pe cât mai mult ne supără pe noi oamenii cei cu năravuri rele, pe atâta mai mult se împletesc cununile faptei celei bune. Pentru aceia pe cât mai mult se silesc slujitorii Satanei să ne oprească pe noi de la lucrurile bune, pe atâta mai mult ni se cuvine să stăm la lucrarea faptei cei bune, urmând orbului celui viteaz din Sf. Evanghelie, carele pe cât mai mult cei ce mergeau înainte îl certau să tacă, pe atâta mai vârtos striga: *„Fiul lui David, miluiește-mă"*(*)(†)

Mântuitorul nostru Iisus Hristos, își hrănește pe fii (creștinii) Săi cu propriul Său Trup și Sânge precum mamele își hrănesc pruncii și pelicanul puii.

Milostivul Dumnezeu văzând din înălțimea cerurilor Sale, suferințele omenirii de pe pământ, și mizeriile groaznice cu care Satana cu spiritele lui infernale, tortura lumea, S-a hotărât a o mântui, din această sclavie. El a trimis omenirii: drepți, patriarhi, prooroci, și bărbați plini de înțelepciune, care să trezească lumea la viață, s-o îndrepteze pe calea vieții. Mai pe urmă la plinirea vremilor, a trimis pe Unicul Său Fiu Iisus Hristos, Căruia i-a dat o putere nemărginită în cer și pe pământ, cu care să lucreze a mântui pe toți

(*) Lc. 18_{25-43}; (†) Din „Kiriakodromiu", o.c.;

Chipul acesta reprezintă momentul sublim în care sfințitul liturghisitor se roagă, binecuvântează și sfințește Sf. Daruri. În acest moment, Tatăl Ceresc, cu Atotputernicia Sa și conlucrarea Duhului Sfânt, transformă Pâinea și Vinul amestecat cu apă, produse, binecuvântate și sfințite, în P.S. Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos.

oamenii care vor crede în El și-L vor asculta(a). O parte din puterea aceasta Dumnezeească Mântuitorul a dat-o Sf. Săi Apostoli și urmașilor Săi care vor conduce Biserica (b) celor conduși tuturor celor care vor rămânea în Biserică, formând Trupul Său mistic(c). Fiecăruia în parte i-a dat talanți, adică le-a împărțit din darurile Sale cele bogate, după puterea sa. Pentru ca Satana, cu toate spiritele urmașilor Săi a așezat Taina Sf. Împărtășiri, ca fiecare creștin, fiu al Bisericii Sale — Păstor sau păstorit — să se împărtășească cu Dumnezeescul Său Trup și Sânge, sub forma Pâinei, Vinului și apei, sfințite și transformate astfel(d) prin rugăciunile Preoției, cu puterea Tatălui Ceresc și cu conlucrarea Dumnezeescului Duh.

O! Cât este de mare și de nemărginta milostivirea lui Dumnezeu! El plouă asupra omenirii cu îmbelșugare toate bogățiile Dumnezeeștilor Sale Daruri, pentru ca tot omul să se mântuiească și la cunoștința adevărului Dumnezeesc să vină. Pe deasupra bogățiilor Darurilor cerești, revărsate asupra omenirii, Tatăl Ceresc aduce pe Unicul Său Fiu Dumnezeesc ca să lucreze și să Se jertfească pentru mântuirea și viața lumii.

De la Crucea de pe Golgota până azi, și cât va fi lumea aceasta, Fiul lui Dumnezeu odată jertfit, își dă Dumnezeescul Său Trup și Sânge sub forma Pâinei și Vinului cu apă, tuturor urmașilor, credincioșilor mădularelor Sale, adică tuturor dreptcredincioșilor creștini care ascultă cuvântul Lui și-l păzesc, spre fericirea și viața veșnică. Precum mamele își hrănesc prunčii lor iubiți cu laptele format din vlaga propriului lor corp, cu riscul de a slăbi, numai și numai ca vlăstarele lor plăpânde să capete viață și putere; precum, (se istorisește că) pelicanul își hrănește puișorii săi cu propriul său sânge pentru a-i întreține și a le da din ce în ce mai multă viață și putere; tot așa și Mântuitorul Hristos ne hrănește pe noi fiii Săi cu propriul Său Trup și Sânge, dându-ne astfel putere de a călca peste lei, balauri, șerpi, aspide, și peste toată puterea vrăjmașilor infernali, fără a ne putea vătăma cu ceva.

Pe deasupra acestei puteri biruitoare El ne împărtășește putere, sfințenie, lumină strălucitoare Dumnezeească, Împărăția Lui și fericirea, ospăț cu oștile îngerești și cu toți Sfinții în vecii vecilor. Greșesc de moarte cei ce se îndoiesc în această Dumnezeească Taină și cumplit de greu cei care o tăgăduiesc sub felurite forme.

Tranformarea Pâinei și Vinului în P.S. Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos, e o Taină mare. Această Dumnezeească Taină e

---

(a) Evr. 1, 2, 3; F.Ap. 7; (b) Mt. 28_{18-20}; Ioan 20_{19-22}; 1 Cor. 4; 1 Tim. 3; Tit. 1_5; Iac. 5_{14-15}; (c) Apc. 2; 3; (d) Ioan 6_{27-58}; Mt. 26_{26-29};1 Cor $10_{16-17;\ 20-21}$; 11_{23-32};

acoperită celor necredincioși și celor îmbrobodiți de patimile trupești și sufletești și a celor încarcerați de grijile veacului acestuia lumesc. Mulți se împotrivesc acestui adevăr tainic, obiectând în felurite forme pentru a-și susține necredința lor. „Cum e cu putință — zic ei — ca Dumnezeu să ia ființă și să rămână sub chipul Pâinei și Vinului cu apă, proaduse și sfințite pe Jertfelnic? Cum se poate ca oamenii sub chipul acestor Taine să primească în corpul și sufletul lor pe Dumnezeu cel viu, nemărginit, a toate lucrător și necuprins? Cum e cu putință ca Dumnezeu să fie cu totul și în cea mai mică părticică de Pâine? Cum iau toți oamenii deopotrivă pe Dumnezeu prin împărtășire în ființa lor, când unii iau părticele mai mari; iar alții părticele mai mici?..."

Cu toate că am arătat în mai multe locuri despre aceasta, vom mai arăta și aici, pentru a folosi cât se poate mai mult pe cei ce se ostenesc a se apropia și uni pentru totdeauna cu Dumnezeu. La toate aceste obiecții aduse de necredincioși și îndoielnici, noi răspundem: „Da, toate acestea sunt cu neputință a le face noi oamenii, însă nu uitați, că toate câte la oameni sunt cu neputință, la Dumnezeu sunt cu putință... (e) *„Și, oriunde voiește Dumnezeu se biruiește rânduiala firei..."*(f). Dumnezeu cel nemărginit în înțelepciune și putere, a făcut toate zidirile nevăzute și văzute din ceea ce n-au fost.

Să privim cu luare aminte la marile minuni care se lucrează de Atotputernicia Dumnezeească în largul văzduhului, în sferile cerești. Măreț, adânc, misterios este cerul cu tainele lui necuprinse de mintea omenească, cu nesfârșita mulțime a luminătorilor cerești. Uriașii aceștia ai cerului, cu corpurile lor de milioane de ori mai mari decât pământul, deși zboară în văzduh în diferite direcții, înfiorător de iute, atrăgându-se reciproc, totuși nu se întâlnesc, nu se ciocnesc, nu se distrug, ci trec în deplină armonie, alergând rotindu-se uimitor pe aceiași cale, pe care au alergat mii de ani cu o precizie matematică. Așa d.p.: pământul aleargă în văzduh cu o iuțeală de aproape 30 Kilometri pe secundă, adică peste 100.000 km pe oră. Soarele zboară în largul văzduhului, împrejurul altui soare mai uriaș cu o iuțeală de 60 km, pe secundă adică peste 200.000 km pe oră. Aceasta ne-o dovedește știința astronomiei.

Privind cu ochii sufletului această misterioasă alergare a corpurilor cerești, mintea omenească, înfiorată de uimirea acestui dans ceresc, se întreabă: „Cine o fi zidit acea nenumărată mulțime de corpuri cerești, uriașe, mai presus de închipuirea minții omenești? Ce mână atotputernică le-a aruncat în văzduh cu atâta tărie și după mii de ani zboară în aer rotindu-se cu

(e) Mc. 10_{27}; Mt. 19_{26}; Lc. 1_{27}; Ier. 32_{17}; (f) Fac. 18_{9-15}; 1 Împ. 1; 2; Jud. 13; Lc. 1;

aceiași iuțeală amețitoare și cu aceiași precizie matematică, fără de nici un greș? Cine le-a croit acestora drumurile în tăinuitele adâncuri ale cerurilor, cu chibzuială și prevedere, că nu se ating, nici se ciocnesc; ci trec unele pe lângă altele într-o comună armonie, formând o horă veșnică de făclii cerești,

Cine este Dumnezeu în cer sau pe pământ carele să facă după cum ai făcut Tu și după tăria Ta?... Tu însuți ești Domnul singur, Cel ce ai făcut cerul, și cerul cerului, cu toată starea lor, pământul cu marea și toate câte sunt într-însele... Dumnezeul nostru în cer și pe pământ... „Eu — zice Domnul — sunt Dumnezeul Care te-am zidit pe tine. Eu am făcut pământul și pe om pe dânsul, Eu cu mâna Mea am întărit cerul. Eu tuturor stelelor am poruncit..." Dumnezeul nostru în cer și pe pământ, toate câte a vrut a făcut... „Rogu-te fiule, ca, căutând la cer și la pământ, și văzând toate cele ce sunt într-însele, să cunoști, că din ce n-au fost le-au făcut pe ele Dumnezeu și pe tot neamul omenesc, așijderea El l-au făcut..." (II Leg. 3^{24}; Neem. 9^{6}; Is. $45^{8\text{-}12}$; Ps. 113^{11}; 2 Mac. 7^{28}).

umplând văzduhul de lumină și sferile cerești de cântări armonioase, cu care laudă pe Creatorul lor?" Mințile ușuratice, întunecate, orbite, răspund: „Întâmplarea!" Mintea sănătoasă, luminată, judecata serioasă, răspunde, așa cum e drept să răspundă: **„Dumnezeu!"** *„...Dumnezeu toate câte a vrut a făcut, în cer și pe pământ"*(g)

(g) Fac. 1; 2;

Dacă omul cu înțelepciunea și puterea dată de la Dumnezeu preface unele lucruri în altele, d.p.: Frunza duzilor, prin anumiți viermi, o preface în mătase; cânepa, inul, bumbacul, mătasea, firul scos din aurul și argintul pământului le preface în cămăși, ștergare, prosoape și felurite lucruri de lux și valoare; dacă omul scoate foc din piatra și fierul lipsite de foc, prin scăpărare; dacă omul de azi prin electricitate (necunoscută altădată) mișcă o mulțime de mașini felurite și grele, luminează orașe întregi, privește și cercetează interiorul corpului omenesc ș.a.m.d.; apoi Dumnezeu poate să facă minuni mult mai mari decât acestea, ca noi văzându-le să credem în El, să ne încredem în El, și să I ne închinăm Lui. Dacă omul mărginit în înțelepciune și putere face, preface și preschimbă unele lucruri în altele, apoi cu atât mai mult Dumnezeu face, preface, preschimbă toate câte le voiește ca un Atotputernic.

Unele din aceste prefaceri, preschimbări, le vedem în lucrurile firești care se săvârșesc în jurul nostru, ba chiar și în corpul nostru omenesc. Alimentele ce mâncăm și băuturile pe care le bem cu cumpătate se prefac în sângele, carnea și oasele corpului nostru, care cresc din pruncie până la statura și timpul hotărât de Dumnezeu, după care ne plecăm și intrăm iarăși în pământul din care ne-am hrănit, după porunca lui Dumnezeu. Pâinea mâncată cu plăcere se preface în trupul nostru și vinul bun, băut cu cumpătare se preface în sângele nostru. Această prefacere privită cu atenție, e o minune Dumnezeească. Ei bine, tot așa și pâinea simplă și vinul amestecat cu apă, simple, prin rugăciunile Preoților, cu puterea lui Dumnezeu Tatăl și cu conlucrarea și-Darul Prea Sfântului și sfințitorului Duh Dumnezeesc, se prefac cu adevărat în P.S. Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos.

Dumnezeu, Care a prefăcut pe femeia lui Lot, din ființă omenească în stâlp de sare (h), toiagul lui Moisi în șarpe și apoi iarăși în toiag de mai multe ori(i), face și această minune mare cu puterea Sa Dumnezeească. Fericitul Augustin scrie, că, în vremea sa era un râu în Italia, în care dacă arunca cineva un lemn în apa lui, lemnul se prefăcea în piatră, Astfel de lucruri sunt mai multe în natură.

Despre mărimea sau micimea particelelor scoase din P.S. Trup cu care se împărtășesc credincioșii, primind fiecare pe Dumnezeu întreg, se vede din unele locuri ale Sf. Scripturi, d.p.: Dumnezeu a dat Israeliților flămânzi și însetați în pustiu „Mană, pâine din cer și apă din piatră"(j). Unii adunau mai multă mană sau luau mai multă apă, alții mai puțină însă nimeni dintr-înșii nu erau lipsiți, ci toți se hrăneau cu îndestulare, toți

(h) Fac. 19^{12-23}; Lc. 17^{32}; (i) Eș. 3; 4^{2-3}; 7^{10-15}; (j) Eș. 16; 17^{1-7}; 15^{22-27}; 20^{1-13};

aveau de ajuns: „Mană și apă". Mana ploată (venită) din cer și apa ce isbucnea curgând din piatră erau închipuirea Pâinei și Vinului amestecat cu apă, transformate în P.S. Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos, Care se frânge și se varsă spre iertarea păcatelor și viața veșnică a tuturor oamenilor, care se împărtășesc cu vrednicie, după permiterea puterii lor. Sunt încă multe alte lucruri și lucrări înaintea noastră, care ne lămuresc că sunt cu putință toate minunile Dumnezeeștei Împărtășiri, d.p,: Dintr-o făclie aprinsă, se aprind mii și milioane de lumânări. Toate primesc lumina de la aceiași făclie, fără a se împuțina câtuși de puțin lumina aceștia care dă lumină, și fără ca mulțimea celorlalte să fie mai mult ori mai puțin luminate; ci toate au după mărimea lor egală unele cu altele și o lumină potrivită, egală la toate. Un Preot, predicator, învățător, învață sute și mii de ascultători. Fiecare cuvânt ieșit din gura celui ce învață îndestulează mulțimea nenumărată de ascultători. Cuvântul ieșit din gura celui ce învață se împărțește în sute și mii de părți, după numărul ascultătorilor, dar fiecare ascultător, atent primește cuvântul întreg în ființa sa. Oglinda mare ne arată chipul nostru întreg. Dacă am sparge aceasta în sute și mii de bucăți, fiecare bucățică de oglindă ne arată chipul nostru tot întreg.

E bine să știm și aceasta, că Dumnezeescul Trup și Sânge nu se spurcă intrând în trupuri păcătoase. Această lucrare minunată o vedem din lucrarea soarelui. El zilnic trece prin felurite locuri spurcate și necurate, fără a se vătăma de împuțiciunea și necurăția acelora. Ba' ceva mai mult, soarele usucă, arde și curățește toate spurcăciunile. Tot astfel și Domnul Hristos, Soarele Dumnezeesc al dreptății, intrând în păcătoșii pocăiți, îi spală, curăță, sfințește, luminează și îi îndumnezeește, fără a se întina câtuși de puțin de spurcăciunea și necurăția lor: *„Eu sunt Dumnezeu Care curățesc, vindec, îndumnezeesc și dau viață celor ce vin la Mine"*(1).

Rânduiala împărtășirei bolnavilor care nu pot veni la Sfânta Biserică

După rânduiala Sfintelor Soboare apostolice și patristice, toți creștinii — Păstori și păstoriți — se împărtășesc la Sf. Altar(a). Creștinii bolnavi, — Păstori sau păstoriți — care nu pot veni la Sf. Biserică, se împărtășesc acasă la dânșii cu Dumnezeeștile Taine, după o anumită rânduială arătată pe scurt în Evhologhiu, Moliftelnic, Trebnic sau Aghiasmatar.

---

(1) Ps. 50; Is. 1^{1-19}; Apc. 7^{14}; Eș. 15^{26}; 23^{25}; Ps. $40/41^{3-4}$; $102/103^{3}$; $146/147^{3}$; Ioan 6^{27-58}; Apc. $3^{20,21}$, 21^{7}; (a) Vezi pg. 528-559 din această carte;

Cum trebuie să împărtășească Preoții pe bolnavii care nu pot veni la Sf. Biserică? Privitor la împărtășirea cu P.S. Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos, a bolnavilor, care nu pot veni la Sf. Biserică, Sf. Simion Tesaloniceanul, zice așa: „Drept aceea, Preotul trebuie să aibă îngrijirea de toate cele sfinte și mai cu seamă de Sfântul Odor, adică de Sfânta Pâine ce s-a sfințit și s-a unit cu Dumnezeescul Sânge. El trebuie să o păstreze în cutie curată și încuiată și înfășurată cu pânză curată, fiind însuși prea Dumnezeescul Trup și Sânge al Stăpânului, la care trebuie a se închina, a o tămâia și a o cinsti cu toată osârdia, puind-o deasupra pe Sfânta Masă spre răsărit. Să ia seama bine a nu se întâmpla ceva din cele ce nu se cade. Când trebuie a împărtăși pe cineva, Dumnezeeasca Împărtășanie să nu se bage în sân, și să plece cu Dânsa, precum oarecare acum din nebăgare de seamă, sau din neglijență, sau fără de socoteală fac; ci să gătească în Sfântul Potir Dumnezeeasca Miridă (Părticică) cu lingura la Proscomidie, precum a fost obiceiul la început și precum am văzut și noi.

Astfel pregătind Dumnezeeștile Taine, mergând înainte cu sfeșnicul, Preotul puindu-și epitrafirul să ție Sf. Potir. Tot astfel să se și întoarcă după ce va cumineca pe bolnav. Aceasta să o facă nu numai Preoții mireni, ci și Preoții călugări în Mănăstiri, pentru ca să fie cinstită. Această rânduială să se păstreze întru Slava Domnului Hristos, pentru ca să avem noi bună cucernicie spre cele Dumnezeești, și ca să nu se întâmple ceva din cele ce nu se cade, precum am văzut, că fiind nepotrivit pentru aceasta, când se scoate din cutie Dumnezeeasca Miridă, se întâmplă de multe ori lucru vrednic de frică și de osândă, precum am înțeles că au căzut Sfintele Taine. A ține Dumnezeeștile Taine în sân, a umbla cu Dânsele și a le ținea la sine, nu este cuviincios, și nu e de nici o trebuință, fiindcă Dumnezeeștile Taine se află la Biserică, și oamenii pot merge acolo spre a se împărtăși.

Drep aceea, dacă vre-un Preot sau Duhovnic va face unele ca acestea pentru câștig, greșește, dacă nu va fi mare nevoie. Astfel dacă va fi cineva bolnav în pustie, și neputând merge cu rânduiala aceasta, sau fiind cineva în mijlocul păgânilor, și nu se poate arăta, temându-se a nu se face vre-o necinste Sfintelor. Afară de aceste împrejurări întotdeauna aducerea Sfintelor trebuie să se facă cu cinste. Aceasta totdeauna o vezi făcându-se de Biserică, la vădodurile Liturghiei, când încă nu sunt desăvârșite Dumnezeeștile Daruri"(†).

Cum trebuie să-și manifeste creștinii respectul adânc față de Dumnezeeștile Taine, purtate de Preoți de la Sf. Biserică până la

(†) S.Tes. o.c. pg. 345;

bolnavi? Toți credincioșii creștini, când observă pe sfinții liturghisitori, ducând Dumnezeeștile Taine, de la Sf. Biserică la bolnavi, sunt datori a lepăda orice grijă lumească, a se cuceri și închina până la pământ Dumnezeescului nostru Mântuitor Iisus Hristos, Care este cu adevărat în Sfânta Împărtășanie. Așa au făcut mulți credincioși creștini, nu numai din cei simpli din popor; ci și învățații, voievozii, regii și împărații credincioși.

O femeie desfrânată iertată de păcate, în timpul rugăciunei adresată Sfintei Împărtășiri, pe care o ducea un Preot pentru împărtășirea unui bolnav. Un Preot ducându-se să împărtășească pe un bolnav, și văzându-l o desfrânată că se ducea cu atâta evlavie, cu mare pază și luare aminte, cu totul s-a umilit cu inima, și alergând desculță precum se afla, s-a aruncat cu fața la pământ în noroi cu lacrimi strigând: Doamne, Iisuse Hristoase! dacă Tu ești cu adevărat Acel milostiv Dumnezeu, Carele Te-ai născut din pururea Fecioara Maria, și ai pătimit pentru mântuirea noastră, mântuiește-mă și pe mine păcătoasa și cu totul spurcata, și nu pomeni întru tot Milostive necurățiile mele, ci iartă-mă, pentru rugăciunile celeia ce fără de sămânță Te-au născut. Acestea zicând ea cu lacrimi fierbinți, a ieșit un glas din Sfântul Potir, zicându-i: *„Iartă-ți-se ție păcatele tale"*. Deci, ceea ce mai înainte era desfrânată și necuvioasă, primind încredințare de iertarea păcatelor sale, a urât desăvârșit păcatul și pocăindu-se din toată inima, s-a mântuit cu Dumnezeescul Dar(†).

Un sihastru vestit, osândit, și un tâlhar smerit, mântuit, după cum au privit și primit Dumnezeeștile Taine. În cartea ce se numește „Livada înflorită", se arată, cum, că la o Mănăstire era un călugăr foarte vorbitor, spre carele s-a scârbit într-o zi Egumenul și i-a zis să tacă și să nu mai grăiască de aicea înainte nimic. Însă el rușinându-se a tăcut, și dintr-acel ceas n-a mai grăit nici un cuvânt. Și atâta a sporit întru bunătatea aceasta a tăcerii, încât s-a învrednicit de știa toate tainele celorlalți frați — și i-a arătat Dumnezeu lui și alte taine prea multe.

În hotarele acestei Mănăstiri, era oare-carele pustnic numit și vestit, carele îmbolnăvindu-se de moarte, a trimis la Mănăstire ca să vie vre-un Duhovnic să-l împărtășească. Deci a purces îndată Egumenul cu fratele acela care nu grăia, și mergând ei au întâmpinat pe cale un tâlhar, carele mergea și el la acel pustnic pentru pocăința sa, și ca să primească de la el blagoslovenie. Deci, când se împărtășea pustnicul, era acolo acest tâlhar, cu frică și cu mult cutremur socotindu-se pre sine nevrednic a sta înaintea

(†) Mânt. păc. o.c. pg. 419-420;

unui sfânt ca acesta. Și zise cu lacrimi către pustnic: Sfinte al lui Dumnezeu, ferice de tine, — și o, de ar fi și sufletul meu cel păcătos la măsurile bunătății tale!

Atunci acel fără de minte pustnic, nu s-a smerit să zică: frate, eu sunt păcătos ca și tine, sau altele ca acestea; — sau să tacă cu durere de inimă la acea laudă. Ci a zis acestea către tâlhar: fiecare, binele poftește. Acesta auzind fratele acela care nu grăia, a plâns cu amar; — după aceia întorcându-se la Mănăsrtire, venea după ei și tâlharul cu atâta vărsare de lacrimi, cât era minune mare. Și plângând din toată inima, cerea să se mărturisească, având gând adevărat și întemeiat ca să nu mai greșească de va mai trăi, ci să petreacă ca un sihastru în toată viața lui. Și așa urmând cu astfel de pocăință și înfrângere a inimii, a murit. Acestea văzând călugărul cel tăcut, a râs și s-a bucurat foarte. Și după ce a sosit la Mănăstire l-a întrebat Egumenul; pentru care pricină ai plâns când s-a împărtășit pustnicul, și ai râs când a murit tâlharul? — Iar el a răpuns: când se împărtășea pustnicul, i-a zis tâlharul, că de ar fi și el ca acela; iar el s-a semețit, nădăjduindu-se în postul și sihăstria lui, și s-a dat muncii, vai de el! căci Domnul urăște pe cei mândri și-i isgonește. Iar tâlharul venea pe urmă, cu multă înfrângere de inimă ca să se mărturisească, și avea gând să meargă la sihăstrie ca să facă mare pocăință și osteneală până la moarte, — și murind întru această plăcută lui Dumnezeu gândire, s-a mântuit(†).

Maica Domnului a fost văzută cum s-a cucerit și închinat Prea Sfântului Trup al Domnului Hristos. Săraca împărtășită a fost luată în ceruri; iar bogatul împărtășit a fost tras în iad. A fost odată un Preot de slujbă la o Enorie, pe carele odată-l chemase să se ducă să împărtășească o femeie săracă și pe un bogat. Preotul a defăimat pe femeie, pentru că era săracă și văduvă și s-a dus la boier. Deci, după ce l-au împărtășit acolo, l-au și mângâiat, nădăjduind ca să-i lase din lucrurile lui ceva. Atunci iarăși a venit alt trimis de la casa văduvei, zicând, cum ca a fost în ceasul ca să-și dea sufletul. Iar el, ca un mândru și iubitor de argint, nu s-a dus. Însă avea un Diacon, foarte îmbunătățit și temător de Dumnezeu, care văzând că Preotul n-a primit să se ducă, l-a rugat ca să-i dea voie ca s-o împărtășească el, iar Preotul a primit. Deci ducându-se Diaconul cu Trupul Domnului la casa văduvei care era săracă și lipsită de bunătățile cele vremelnice, dar plină de fapte bune și temătoare de Dumnezeu, a văzut pe săraca aceea că zăcea pe o rogojină. Și neavând oameni care să-i stea înainte, după cum bogatul, sta deasupra ei (o, plină de dar sărăcie și prea fericită!) Născătoarea

(†) Mânt. păcăt. o.c. pg. 62-3, cap. VIII;

de Dumnezeu Maria, cu ceata de fecioare, care cu basmele albe ștergea sudoarea bolnavei și o acoperea. Iar sfințitul acela Diacon s-a înspăimântat, văzând mai ales pe Stăpâna cum s-a închinat Cinstitului Trup al lui Hristos. Asemenea și celelalte fecioare au căzut pe pământ și s-au închinat Trupului celui Stăpânesc.

Apoi ridicându-se a făcut semn Diaconului ca să se apropie, să săvârșească sfințita slujbă. Dar după ce s-a împărtășit bolnava, i-au luat sfântul ei suflet sfințitele fecioare și s-au dus în ceruri. Iar Diaconul s-a dus la casa bogatului și vede pe patul lui oare-care câini negri, înconjurându-l pe dânsul, pe care cei ce stăteau de față nu-i vedea, ci numai cel bolnav, carele striga să-i gonească, ca să nu-i dea supărare. Mai pe urmă de toate a văzut pe un harap cu față înfricoșată, care băga pe ascuns în gura bogatului, o ostie, și a smuls cu sila pe ticălosul acela suflet cu multe chinuri și scârbă. Acestea văzându-le Diaconul, îngrozit de tot, a căzut la pământ ca un mort.

Atunci a stat înaintea lui Prea Sfânta, carele l-a ridicat pe dânsul, zicându-i: „Nu te teme iubitul Meu rob că ție este gătită Împărăția Cerurilor și nu poate asupra ta răutatea dracilor. Numai păzește Dumnezeeștile porunci ale Fiului Meu fără de lenevire, în toate zilele vieții tale, până vei veni în ceata sfinților, ca să te veselești cu dânșii fără de sfârșit". Deci, Diaconului mulțumind cu smerenie Împărătesei, s-a închinat până la pământ, și Ea s-a dus în Ceruri. Iar acela împărțind săracilor averile și făcându-se sărac pentru Domnul și trăind petrecere plăcută lui Dumnezeu, s-a dus la Împărăția cea Cerească, pe care dea Dumnezeu și noi toți să o dobândim(†).

Vedeți! Maica Prea Sfântă, Împărăteasa Cerului și a pământului, se cucerește înaintea Dumnezeescului Trup și Sânge din Sf, Împărtășanie, purtată de sfințitul slujitor al Sf. Altar, închinându-se Domnului nostru Iisus Hristos. Apoi cu mult mai mult ar trebui să o facem aceasta noi păcătoșii aceștia de pe pământ. Mult greșesc creștinii aceia, care la vederea Dumnezeeștilor Taine, a P.S. Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos, nu se reculeg; ci rămân nepăsători și necinstitori. Creștinilor! dacă noi ne reculegem la vederea unui om mai mare; prefect, general, ministru, rege, Arhiereu etc; apoi cu atât mai mult trebuie să o facem aceasta, la vederea Mântuitorului Hristos, Care este cu adevărat Dumnezeeasca Împărtășanie? Cu atât mai mult cu cât Mântuitorul e mai mare decât aceștia. Mântuitorul e Dumnezeu nemărginit și veșnic, Dumnezeu, Domn și Arhiereul; iar aceștia care au dregătoria bisericească

(†) Min. 57 a Maicii Domnului;

ori lumească, de la El, sunt mărginiți în spațiu în vreme și în toate activitățile.

E păcat ca omul făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, să se pogoare așa de jos în prăpastia întunecoasă a orbirei, încât să nu poată face deosebire între Ziditor și zidire, între olar și oala ieșită din mâinile lui. Când creștinii noștri își vor deschide ochii sufletești și vor vedea pe Mântuitorul aevea în Dumnezeeasca Împărtășire, așa cum L-au văzut mulți sfinți ai Lui, atunci în urechile inimilor lor vor ajunge și pătrunde cuvintele Dumnezeescului Mântuitor: *„... Fericiți sunteți fiilor, care purtați numele Meu, că trup și sânge nu v-a descoperit vouă Această mare Taină a mea ci Tatăl Meu, Carele este în ceruri... Fericiți sunt ochii care văd cele ce vedeți voi, și urechile care aud cele ce auziți voi. Adevăr grăiesc vouă: că mulți proroci, drepți, și împărați, au dorit să vadă cele ce vedeți voi și n-au văzut și să audă cele ce auziți și n-au auzit..."*(f).

O! Prea Sfântă Doamnă Fecioară de Dumnezeu Născătoare, primește nevrednica noastră rugăciune și ne păzește de moarte năpraznică și ne dăruiește pocăință înaintea sfârșitului nostru. Amin.

Boul a îngenunchiat înaintea Dumnezeeștilor Taine: iar astăzi mulți creștini la vederea Lor stau reci și nepăsători. O întâmplare minunată se istorisește în viața Sf. Antonie Într-una din zile, când Sf.Antonie mergea pe o stradă în orașul Tuluza din Franța, s-a întâlnit cu un vechi prieten al său, om foarte învățat și cu mare vază pe atunci. Stând de vorbă amândoi și vorbind de multe și multe... veni vorba și de Dumnezeeștile Taine. La aceasta, învățatul începu să explice și să documenteze Sfântului Antonie, că nu este cu putință înfățișarea Domnului nostru Iisus Hristos în Sf. Taine. Sf. Antonie îl asculta în tăcere. Mai pe urmă a început a-i demonstra prietenului său cu o credința aprinsă, împotriva celor ce îi spusese învățatul său prieten.

(f) Mt. $16_{16\text{-}19}$; $13_{11\text{-}17}$; Lc. $10_{21\text{-}24}$;

Învățatul ascultând și el, în cele din urmă, zise: „Da. Eu voi crede cele ce spui dumneata, dacă te învoiești la această prinsoare, și iat-o: Să luăm un bou, care timp de trei zile, va fi muncit din greu, fără a i se da mâncare și dacă acestui animal la trei zile, i se va pune înainte Sfintele Taine și nutreț, nu se va atinge de nutreț până nu va îngenunchia înaintea Sfintelor Taine, — eu voi crede și mă voi închina".

Sf. Antonie, se învoi la această prinsoare, plin de credință în ajutorul lui Dumnezeu. Alegând un bou mai vonic, îl munci timp de trei zile din greu, fără să-i dea ceva de mâncare, decât apă. Ziua a patra fiind hotărâtă pentru prinsoare, se adunase multă lume din oraș și de prin împrejurimi, spre a vedea ce se va întâmpla! Se aduse boul legat și la o depărtare de cincizeci de metri i se puse nutrețul. Sf. Antoinie, care slujise Sf. Liturghie de dimineață, aduse cu sine Dumnezeeștile Taine și trecând pe lângă bou, spre a le pune jos înainte, îi zise: „Vezi tu aici, o, animalule necuvântător! pe Creatorul și Domnul tău? Eu în numele Lui îți poruncesc să îngenunchi și să te închini Lui, spre a rușina și învăța, tu, o ființă fără de minte și necuvântătoare, pe oamenii cei cu minte multă și cuvântători".

După aceasta, așeză Dumnezeeștile Taine între bou și nutreț și i se dete drumul boului. Boul a venit lângă Dumnezeeștile Taine, și-a plecat capul în jos la pământ și a îngenunchiat în fața lor. Apoi sculându-se, a mers drept la nutreț spre a mânca.

Atunci în adunarea lumii ce privea aceasta, domnea o liniște mormântală. Toți erau curioși să vadă ce se întâmplă. În clipa când boul a îngenunchiat înaintea Dumnezeeștilor Taine, întreaga adunare, începu a plânge, căzând în genunchi și închinându-se Domnului Dumnezeu Celui viu și Prea Înalt(a).

Vedeți? Și-a plecat capul și a îngenunchiat înaintea Dumnezeeștilor Taine, întâi boul cel lipsit de înțelepciunea omenească, animalul cel necuvântător; apoi învățatul și oamenii cei cuvântători și cu minte!!! Oare astăzi nu se întâmplă tot așa? Câți oameni cu titluri mari și mici, în timpul când se pogoară Dumnezeu, cu Sf. Săi Îngeri în Sf. Altar și transformă Sf. Daruri în Dumnezeescul Trup și Sânge, se reculeg, se pleacă, îngenunche și se închină cu cucernicie lui Dumnezeu? Au nu cei mai mulți rămân reci, indiferenți și nepăsători? Tare greu este, când majoritatea celor ce poartă asupra lor numele Domnului Hristos, ajung la cuvântul psalmistului: „Omul în cinste fiind n-a priceput alăturatu-s-a cu dobitoacele cele fără de minte și s-a asemănat lor. Această cale a lor este sminteală...(b). Auzi cerule și ascultă pământule — că Domnul a

(a) Pr. Iosif Ștefănescu, D. Ort., a. 7, N-rii 41-2; (b) Ps. $48^{12,21,13}$;

grăit — fii am născut și am crescut, dar aceia s-au lepădat de Mine. Boul își cunoaște stăpânul său și asinul ieslea domnului său; dar Israel nu M-a cunoscut pe Mine și poporul Meu nu a luat aminte la Mine!..."(c).

Iubiților! Să cercetăm bine și cu deamănuntul Tezaurul Dumnezeeștilor învățături, slujbe, sfințenii și minunatele lucrări existente în Sfânta noastră Biserică Ortodoxă, pentru a ne alimenta sufletele, a ne îmbogăți cunoștințele, a ne vedea și a ne uni pe totdeauna cu Dumnezeu, ca să devenim moștenitori ai Împărăției Lui și fericiți în veci. Să nu rămânem la coaja formelor rituale; ci să pătrundem în adânc, în miezul Ortodoxiei, pentru a ne folosi de toate bogățiile ei. Atunci, când vom pătrunde în adâncul Dumnezeeștilor învățături, când vom trece dincolo de coaja formelor rituale, în miezul bogățiilor Ortodoxiei, vom vedea aevea pe Dumnezeu în Biserică, în slujbele ei și mai cu seamă în lucrarea Dumnezeeștilor Liturghii. Atunci vom vedea că: *„În Biserica Domnului totul grăiește Slava lui Dumnezeu..."*(d). Atunci vom vedea cu ochii sufletești, aevea pe Mântuitorul nostru Iisus Hristos, în Dumnezeeștile Taine așa cum L-au văzut mulți sfinți. *„Fericiți cei ce au văzut și au crezut, însă mai fericiți sunt cei ce n-au văzut și au crezut..."*(e).

Un Țar al Rusiei și-a dat calul său împărătesc unui Preot sărac, pentru a duce Dumnezeeștile Taine la bolnavi. Un Preot ortodox rus, a fost chemat să împărtășească cu Dumnezeeștile Taine pe un creștin bolnav pe patul de moarte. Preotul imediat s-a închinat, a luat cu adâncă evlavie Dumnezeeștile Taine și a plecat cu Dânsele spre casa sărăcăcioasă a bolnavului. Atunci plouase mult. Preotul ajunge la râu unde apa luase puntea. Ce să facă bietul Preot. Își frângea mâinile îngrijorat, că nu putea trece apa mare, și astfel va muri bolnavul neîmpărtășit. În acel timp de frământare, a trecut pe acolo Țarul cu toată suita lui împărătească, călări pe niște cai sprinteni ca smeii. Țarul văzând pe Preot cu Sfintele Taine, frământându-se pe marginea râului umblând de la un loc la altul pentru a afla un vad mai lesnicios pentru trecut, s-a dat jos de pe calul său. Asemenea și toți ceilalți. Apoi plecându-se cu adânc respect s-au închinat Dumnezeeștilor Taine. Țarul adresându-se Preotului l-a întrebat unde vrea să meargă și pentru ce? Preotul i-a spus că-i chemat la un bolnav să-l împărtășească, dar e turburat că nu poate trece apa și îi este teamă să nu moară bolnavul neîmpărtășit... Țarul i-a dat calul său, zicându-i:

(c) Is. 1^{2-19}; (d) Ps. 82^{9}; (e) Ioan 20^{29}; 2 Cor. 5^{7}; 1 Petru 1^{8};

„Sfințite Părinte! Poftim, ia calul meu, mergi de împărtășește pe fiul și supusul nostru, pregătindu-l cu Darul cu care te-a înzestrat Dumnezeu pentru trecerea vămilor văzduhului și pentru moștenirea Împărăției lui Dumnezeu. Acest cal, cu șea și tot ce-i pe el, ți-l dăruiesc pentru totdeauna, ca să te servești cu el în slujba Preoțească înaintea lui Dumnezeu. Mergi sănatos, fă-ți slujba Preoțească conștiincios, și te roagă cu dragoste și

Al lui Dumnezeu părinte David, înaintea chivotului umbrei a săltat, cântând laude lui Dumnezeu, iar noi poporul cel sfânt al lui Dumnezeu, plinirea închipuirilor văzând, să ne veselim Dumnezeește (Catavasii). Împăratul Proorocul David, cântă laude lui Dumnezeu, dimpreună cu Preoții și Leviții Bisericii V.T. Dragostea aceasta împărătească înflăcăra pe clerici și popor a sluji Domnului cu frică și a I se bucura Lui cu cutremur. Așa făceau și voievozii și boierii neamului nostru Românesc. Sfintele Locașuri presărate pe pământul țării noastre, scot în relief evlavia lor. Astfel a fost și împăratul acesta rus.

credință lui Dumnezeu pentru noi...". Preotul mulțumind respectuos împăratului, s-a suit pe cal, a trecut cu el râul, s-a dus la bolnav, l-a spovedit, împărtășit și încurajat cu cuvinte Dumnezeești. După aceia s-a întors la casa sa și s-a servit mult timp de calul împărătesc în cercetarea oilor cuvântătoare și în îngrijirea bolnavilor.

„Teme-te de Domnul Dumnezeu, cinstește pe Preoții Lui și le dă lor daruri din rodul brațelor tale și pârgă celor sfinte..."(f).

(f) Is. Str. 7_{30-38};

Domnitorul Spaniei dă trăsura unui Preot care ducea Sf. Daruri pentru a împărtăși un muribund iar el îl însoțește pe jos. Domnitorul Spaniei, Carol II, odată pe când se preumbla cu mare alai pe străzile Madridului, a văzut un preot care mergea grăbit la un muribund creștin, cu Dumnezeeasca Împărtășanie. Atunci, s-a pogorât din trăsură și a poftit pe Preot în ea; iar dânsul cu capul descoperit l-a urmat pe jos. Bolnavul era un grădinar sărman. Ajunși la coliba mizerabilă a acestuia, l-a ajutat să coboare din trăsura sa. Apoi îngenunchind, astfel a așteptat ca Preotul să treacă cu P.S. Trup și Sângele Domnului. A intrat cu Preotul în curtea grădinarului, i-a deschis ușa colibei și cu multă evlavie a asistat la împărtășirea bolnavului. Terminată Sfânta Taină, a îmbărbătat cu cuvinte călduroase pe bolnav, pe familia lui, asigurându-le viitorul cu ajutoare bănești. Această faptă evlavioasă s-a răspândit ca fulgerul în oraș. Poporul din întreaga împărăției a alergat să-l vadă pe evlaviosul domnitor a cărui pildă a lăsat urme adânci în sufletele locuitorilor(†).

Văzând cum oameni mari, împărați au dat cea mai mare importanță, respect adânc și închinare Dumnezeeștilor Taine, să le urmăm și noi cu toții această pildă vie, știind că în Dumnezeeștile Taine, este însuși P.S. Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos. Aceasta o adeveresc Dumnezeeștile Scripturi: „Pâinea pe care Eu o dau, Trupul Meu este, pe Care Eu îl voi da pentru viața lumii... Amin, amin, grăiesc vouă, de nu veți mânca Trupul Fiului Omului și de nu veți bea Sângele Lui nu veți, avea viața întru voi... Trupul Meu cu adevărat este mâncare, și Sângele Meu, cu adevărat este băutură"(g). Aceasta o adeveresc și Sf. Apostoli și Sf. Părinți.

„Rogu-vă... — zice Sf. Ioan Hrisostom — să ne apropiem de Corpul Domnului Hristos cu frică, cu cutremur și cu toată curăția. Când î-l vei vedea pe Dânsul pus înainte, să-ți zici: „Prin acest Corp am ajuns să nu mai fiu pământ și cenușă, nici rob, ci slobod. Prin El nădăjduiesc să ajung în ceruri, și să mă împărtășesc bunurilor gătite acolo — viață fără de moarte, fericirea cu Îngerii, unirea cu Domnul Hristos..." — El este Corpul care a fost sângerat, împuns cu sulița și care a stors acest izvor universal de mântuire — Sânge și apă... Acest Corp a fost cinstit de magi (împărăților răsăritene) când se afla în iesle... Să imităm măcar pe acești cetățeni ai cerului. Ei văzându-L în colibă și în iesle, fără să vadă ceva din ceia ce vezi tu acum, s-au apropiat cu mare cutremur. Tu î-L vezi pe Jertfelnic; iar nu în iesle, vezi pe Preotul ce stă înainte și Duhul care umbrează cele spuse înainte cu mare Dar, și nu vezi simplu numai acest Corp cum au văzut ei; ci

(†) Episcop Gr. Comșa 350 pilde o.c. pg. 74-5; (g) Ioan 6_{51-55};

O Dumnezeescul! O iubitul! O prea dulcele Tău glas! Că cu noi fără minciună de Te-ai făgăduit să fii, până la sfârșitul veacului Hristoase. Pre carele întăr[illegible] de nădejdie credincioșii

știi și puterea Lui dimpreună cu toată economia, știi ceea ce s-a săvârsit prin El, învățând aceste Taine... După cum în palaturile împărătești mai însemnat e corpul împăratului care șade pe tron decât zidurile și aurul acoperământului, așa și în ceruri e Corpul Împăratului. De asemenea poți vedea și acum pe pământ, nu numai Îngeri și Arhangheli, nu numai ceruri și cerurile cerurilor; ci însuși Stăpânul tuturor acestora. Nu-i drept oare, că vezi pe pământ și ceea ce este mai însemnat, și nu numai că vezi, dar te și atingi de El, nu numai că te atingi, dar și mănânci, și mâncând intri în Casa Lui? Deci, curățește-ți sufletul, pregătește-ți inima pentru primirea acestor Dumnezeești Taine"(h).

În Sf. Biserică, pe drum și în orice loc, unde vom vedea așezate sau purtate Dumnezeeștile Taine, să ne cucerim cu adâncă smerenie, credincioșie și dragoste, și să ne închinăm cu evlavie aprinsă înaintea Lor, știind bine, că, într-Însele este însuși Dumnezeescul Trup și Sânge al Domnului nostru Iisus Hristos. Cu astfel de gânduri curate, sfinte, să ne pregătim cu toții pentru Sf. Împărtășire.

„Dumnezeule, milostivește-Te spre noi și ne binecuvintează, luminează Fața Ta peste noi și ne miluiește..."(i)

Împărtășirea nedemnă cu Dumnezeeștile Taine

Sfântul Chiprian Episcop al Cartaginei ne povestește câteva cazuri, când Dumnezeu a pedepsit cu moarte grabnică, pe cei ce cutează să se apropie în mod necuviincios de Trupul și Sângele Domnului.

O tânără fată — pe vremea Martirilor — deși nu credea în Hristos, totuși a voit să ia parte la Sfânta Cuminecătură. Trupul și Sângele Domnului pentru astfel de persoane nu este o hrană sufletească, ci o adevărată otravă — zice Sfântul Chiprian. Tânăra fată, nu a putut înghiți Sfânta Cuminecătură, ci înnecându-se a căzut jos și a murit.

O altă femeie deși a luat parte la jertfele păgânești, totuși a îndrăznit să se apropie de Sfântul Potir. Și-a mușcat însă așa de puternic limba, încât infectându-se și-a dat sfârșitul în groaznice chinuri(†).

---

avându-L ne bucurăm... O Paștile cele mari și prea sfințite, Hristoase! O înțelepciunea și cuvântul lui Dumnezeu și puterea! Dă-ne nouă mai adevărat să ne împărtășim cu Tine în ziua cea neînserată a Împărăției Tale (Catavasiile Paștilor).

(h) Cuv. Sf. Ioan Hrisostom la Ev. Matei 82; 45; Omilia 24-a la I Cor. 10_{12}; (i) Ps. 66_1 comp. Num. 6_{22-27}; (†) Din 350 pilde o.c. pg. 147;

O picătură din P.S. Sânge al Domnului Hristos curăță toate păcatele. Un călugăr era lenevos și trândav, carele nu păzea făgăduințele chipului celui îngeresc, și petrecea în multă neîngrijire, numai această fapță bună făcea adică, din multa evlavie și dor ce avea către Fecioara, sta în fiecare zi de zicea înaintea Icoanei Maicii Domnului, închinăciunea cea îngerească de o sută de ori, că nu știa carte să citească alte rugăciuni. Deci așa trăind, cu leneviri la posturi, la privegheri, și la alte rânduieli ale petrecerii cei îngerești, l-a învrednicit Domnul cel prea bun, Carele voiește ca toți să se mântuiească, de a văzut o vedenie înfricoșată și de spaimă. Cum că ar fi răpit diavolii sufletul lui, și l-ar fi dus înaintea Dreptului Judecător, cerând de la el ca să le facă dreptate, și să-l dea lor după faptele lui. Iar Împăratul știind păcatele lui, a zis diavolilor: „Aruncați-l pe dânsul în gheenă, că n-are parte de Mine, că făgăduințele Botezului și ale chipului celui călugăresc nu le-au păzit. Deci îndată ce l-au răpit diavolii ca niște lupi sălbatici, s-a sculat de pe scaun Stăpâna cea a tot puternică și i-au zis Lui:

„Mă rog Ție Doamne al meu, ascultă dreptățile mele pe care am să le zic spre ajutorul acestui suflet. Și așa, a arătat o carte, întru care erau scrise heretisirile, pe care le-a zis în toată viața lui, rugându-se și poruncea celui ce păzea sufletul aceluia ca să puie cartea aceea într-o parte a cumpenii, iar de altă parte au pus dracii multe cărți, în care aveau scrise toate păcatele călugărului și îngreuiau acele cărți foarte pe partea aceia în care avea păcatele. Deci, văzând Maica cea mult milostivă a prea milostivului Dumnezeu, cum că n-a folosit nimic sufletului cu chipul acesta, că păcatele erau multe și fapte puține, zise către Stăpânul: „Adu-Ți aminte Prea Iubitul meu Fiu, că din trupul meu ai luat Ființa Ta cea pătimitoare, să-mi dăruiești mie o picătură din Sângele tău cel prea curat și prea scump, pe care l-ai vărsat pentru păcătoși în vremea patimei cea mântuitoare. Așa Stăpâne mult milostive, fă-mi mila aceasta la sufletul acesta, pentru că mă iubește foarte mult și se ruga către mine, cu dor și cu credință". Îi zice Ei Stăpânul: „Așa să se facă o Maică, voia Ta, că nu este cu cuviință ca să-ți lepăd nici o cerere a Ta, însă să știi, că o picătură a Sângelui Meu, covârșește toate fărădelegile lumii.

Deci a luat cererea Împărăteasa a toate și după ce a pus-o în partea cumpenii unde era cartea cea cu fapte bune, s-a ușurat partea cealaltă, în care erau atâtea cărți ale greșelilor și s-a făcut mai ușoară decât o pană sau paiu. Atunci diavolii s-au risipit rușinați și strigau, zicând: foarte mult milostivă este Stăpâna către creștini și ne face de multe ori nedreptate. Iar călugărul viindu-și întru sine-și a slăvit pe Domnul, mulțumind Maicii Lui, celei prea lăudată, care i-a arătat o vedenie ca aceasta și căindu-se și-a

îndreptat viața lui și a făcut atâtea fapte bune încât se minunau câți îl știau mai înainte. Deci nevoindu-se cu plăcere de Dumnezeu, s-a odihnit întru Iisus Hristos Domnul nostru, Căruia I se cuvine slava, cinstea și închinăciunea în veci, Amin(†).

Zis-a Avva Pimen, Scris este: „În ce chip dorește cerbul de izvoarele apelor așa dorește sufletul meu de Tine, Dumnezeule"[1]). Fiindcă cerbii în pustie înghit multe jigănii târâtoare, când îi arde otrava, doresc să vie la ape, iar după ce beau se răcoresc de otrava jigăniilor. Așa și călugării, în pustie șezând, se ard de otrava dracilor celor vicleni și doresc Sâmbăta și Duminica să vie la izvoarele apelor, adică la Trupul și Sângele Domnului nostru Iisus Hristos, ca să se curățească de amărăciunea celui viclean(††).

† † †

Pregătirea pentru Sfânta Mărturisire

Preotul: „Bine este cuvântat Dumnezeul nostru...; iar Diaconul, călugării și mirenii: „Pentru rugăciunile... Împărate Ceresc... Sfinte Dumnezeule... Prea Sfântă Treime... Tatăl nostru... Slavă... și acum... Doamne miluiește de 12 ori. Veniți să ne închinăm... de 3 ori; Ps. 50: Miluiește-mă Dumnezeule... Apoi Troparele de umilință: Miluiește-ne pe noi Doamne, miluiește-ne pe noi Slavă... Doamne miluiește-ne pe noi, că întru Tine am nădăjduit... Și acum... Ușa Milostivirei...".

Rugăciune de umilință înaintea Domnului nostru Iisus Hristos

Păcătuit-am și n-am făcut dreptate înaintea Ta, prea bunule Stăpâne; călcat-am poruncile Tale cele mântuitoare și juruințele noastre cele sfințite pe care le-am făcut la Sfântul Botez. Numele de creștin îl purtăm noi nevrednicii, iar mâinile noastre spre toată lăcomia au fost nevoitoare; picioarele grabnice și cu cutezare spre toată alergarea cea rea; gura, organul sfintelor, rugăciuni și al cuvintelor, o am făcut organ a toată vorba nebunească; ochii noștri și toate simțirile noastre peste măsură le-am umplut de păcate și de toată necurăția. De aceea, preabunule Stăpâne, multă iubirea Ta de oameni spre mânie o am întors noi nevrednicii;

(†) Minunea 42 a Maicii Domnului. 1)Ps. 40[1]; (††) Din „Pateric" o.c. pg. 172. vezi și pg. 617-619 din această carte;

mulțimea facerilor Tale de bine spre chinuri nebunește o am prefăcut noi. Ci nu cu iuțimea Ta să ne mustri pe noi, nici cu mânia Ta să ne certi pe noi, Doamne.

Ție Unuia am greșit, dar Ție Unuia ne și închinăm și cu inimă umilită ne rugăm: Slăbește, lasă, iartă Iubitorule de oameni, Stăpâne; biruiască mulțimea îndurărilor Tale adunarea cea vicleană a păcatelor noastre; adâncul bunătăților Tale cel nemăsurat să acopere marea cea amară a răutăților noastre.

Adevărat prea dulce Iisuse, ne rugăm Ție, dăruiește iertare păcatelor noastre, bună așezare a minții, sănătatea trupului, pace în zilele noastre, aerului bună liniște, pământului bună rodire, credinței celei drept-măritoare, creștere, unirea și pace Sfintelor Tale Biserici; surpare eresurilor stricare sfaturilor celor necurate și toate lucrurile cele de folos ni le dăruiește după neschimbatele Tale îndurări.

Cela ce nu voiești moartea păcătosului, dăruiește nouă timp de căință, ca și de chinurile cele veșnice, care vor să fie, să ne mântuim cu Darul și cu iubirea de oameni a Preacuratului Tău Părinte, cu Carele împreună ești binecuvântat cu Preasfântul și bunul și de viață Făcătorul Duhul Tău, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

† † †

Înainte de a te împărtăși cu Dumnezeeștile Taine, citește rânduiala Sfintei Împărtășanii, după ceaslov, cu toată evlavia, și luarea aminte. Apoi citește și această

Rugăciune mai înainte a Sfintei Împărtășiri

Stăpâne Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeule, mult milostive și mult îndurate, Doctorul sufletelor și al trupurilor noastre, Care Te-ai răstignit, și ai dat în mâinile noastre pe aceste Prea Curate Taine ale Trupului și Sângelui Tău, în care mai ales ești cuprins, iată, astă-zi mă apropii cu frică și cu cutremur la această Sfințită Masă, ca să mă împărtășesc cu Dumnezeescul Tău Trup. Ci mă tem și mă înfricoșez, ca nu viind nepregătit și neîndreptat, să mânii și să pornesc spre urgie pe un asemenea Stăpân Atotputernic, de Care se cutremură toate puterile cele gândite, și nu mă face osândit de mai grea muncă. Cum să îndrăznească un vas necurat și de necinste, un lucrător al fărădelegii și un fiu al diavolului, moștenitor al iadului, defăimător al Dumnezeeștilor porunci și în scurt, o zidire cu totul nevrednică, neîmpărtășită de vre-o bunătate, și sălășluire a toată necurăția, și să primească pe Atotputernicul Dumnezeul tuturor!

Cum să se unească cu cel smerit, mândrul; cel mânios cu cel prea blând; cel întunecat cu lumina cea prea strălucită; cel necurat și îngreuiat de păcate, cu cel Prea Sfânt și neîntinat. Îngerii se înfricoșează și toate stihiile tremură. Cel mai Sfânt decât toți oamenii nu îndrăznea să se atingă de Prea Curatul Tău creștet, și mărturisea că nu este vrednic să deslege legătura încălțămintelor picioarelor Tale. Cel mai dintâi Apostol zicea: *„Ești de la mine, că păcătos sunt Doamne"*. Credinciosul și evlaviosul sutaș mărturisea că nu era vrednic să intri în casa lui, și eu cum voi îndrăzni fiind îngreuiat cu atâtea păcate, să Te primesc în casa mea? Dacă pâinile acela ale punerii înainte, care erau numai o umbră și închipuire a acestei Pâini, nu le mânca cineva decât numai dacă ar fi fost curat și neîntinat, cum voi îndrăzni să Te mănânc eu, fiind cu totul necurat și spurcat? Dacă era mare fărădelege a se atinge cineva de chivotul legii, care era chip al acestei Pâini, pentru care pricină s-a pedepsit Preotul Ozan cu moartea năprasnică, cum să nu mă tem și eu nevrednicul, împărtășindu-mă cu Tine Dumnezeul tuturor, nu cumva să pătimesc grea muncă?

Dacă Vetsamitenii fiindcă au privit cu neevlavie la dânsul, le-au dat acea cumplită boală de au murit cincizeci de mii, o, vrednică de mirare povestire de care să se înfricoșeze tot sufletul! Acei nenorociți nu au defăimat chivotul, nici au greșit ci mai ales l-au primit cu dragoste, și numai căci îl priveau cu multă îndrăzneală, au murit atâția oameni, o minune! Unde s-a auzit vreodată să fi dat mult Milostive, și mult Îndurate, atâta muncă, pentru o așa de mică greșeală? O Prea bunule Doamne, cât este mai vrednică decât chivotul această Taină! Cum să nu mă tem dar primind pe un Dumnezeu, de o atâta mărire!

Mă ea groaza nenorocitul și mă înspăimântez socotind înălțimea Împărăției Lui și mulțimea fărădelegilor mele, că toți anii mei i-am cheltuit în multe fărădelegi, niciodată nu m-am înfrânat de voile cele trupești, nici vre-o poruncă a Ta am păzit; toate simțurile mele și mădulările le-am stricat, le-am făcut urâte, arătându-mă prăvălie diavolilor. Milostivirile Tale cele iubitoare de omenire le-am amărât prin fapte și prin cuvinte, cu gândul și cu mintea. Nu sunt vrednic să intru în Lăcașul Tău ca să văd Sfântă Icoana Ta. Nevrednic sunt de numirea de creștin. Nevrednic sunt să calc fața pământului. Cu nevrednicie mă uit la lumina soarelui, cu nevrednicie răsuflu aerul Tău. Mă tem să intru în cămara Ta, ca nu legându-mi mâinile și picioarele, mă vor arunca Îngerii întru întunericul cel mai dinafară, neavând haină de nuntă. Cum voi îndrăzni, Stăpâne al Îngerilor să te primesc în întinatul meu trup, care s-a făcut peșteră tâlharilor, locuință a scorpiilor și a balaurilor. Cum vei intra în sufletul meu, care s-a făcut curvă a dracilor, cum Te vei odihni în inima

mea, care este vas a toată viclenia, a toată spurcăciunea și urâciunea. Cum vei trece neîntinatule prin spurcatele și necuratele mele buze; căci este parte neîntinată în sufletul meu. Pentru aceasta mă rușinez să mă înfățișez înaintea Ta, eu nevrednicul.

Însă deși mulțimea fărădelegilor mele mă înfricoșează și mă îngrozește, dar noianul cel nemărginit al milei Tale și adâncul nemăsurat al îndurării Tale, mă face îndrăzneț. Nespusa bunătate îmi dă nădejdie să mă înfricoșez, aducându-mi aminte de acele prea dulci și mult îndulcitoare cuvinte de amvrozie (bună mireasmă) și nectar (băutură dulce), care ai zis când eraiu aici în lume trupește: „Veniți toți cei osteniți și însărcinați și Eu vă voi odihni pe voi. Nu au trebuință cei sănătoși, de doctor, ci cei bolnavi. Nu am venit ca să chem pe cei drepți la pocăință, ci pe cei păcătoși". Deci, mult milostive Stăpâne, dacă nu ai venit să chemi pe cei drepți la pocăință, ci pe cei păcătoși, și să odihnești pe cei mult însărcinați și osteniți, primește-mă și pe mine nevrednicul, mângâie-mă pe mine scârbitul, luminează-mă pe mine orbitul, mort fiind eu înviază-mă, sărac fiind îmbogățește-mă flamând hrănește-mă, însetat fiind adapă-mă, bolnav fiind tămăduiește-mă. Nu Te îngrețoșa de mine cel plin de rane, Doamne, că cu cât sunt rănit și plin de păcate, cu atâta mai mult, se va slăvi și se va proslăvi Darul Tău întru mine. Că nu s-a îngrețoșat de un necurat și spurcat ca mine, ci a prisosit unde păcatul s-a înmulțit.

Am păcătuit mai mult decât curva și mai mult de cât fiul cel curvar am trăit întru necurăție, și mai mult decât vameșul fărădelegi am făcut. Și precum nu ai defăimat lacrimile, acelora, nici Te-ai îngrețoșat de fărădelegile lor, ca un îndurat și mult milostiv, așa primește-mă și pe mine nevrednicul și iartă unuia ce Ți-a greșit prea mult și se tânguiește prea puțin. Eu nu am atâtea lacrimi ca să spăl Cinstitele și Sfințitele Tale picioare, ci Prea Curatul și Cinstitul Tău Sânge ce ai vărsat pe Cruce pentru dragostea noastră, ajunge ca să spele toate păcatele lumii. În dar mântuiește-mă pe mine osânditul, să nu mi se facă înmulțire păcatelor mele această obrăznicie a mea, că nu ca și cum defăimându-Te pe Tine, mă apropii, ci ca nu pentru a Ta lipsire să mă fac jertfă lupului celui gândit. Așa prea dulcele meu Iisuse Hristoase, mă rog bunătății Tale, învrednicește-mă să călătoresc în această viață pe calea cea strâmtă și necăjită, ca prin această vremelnică rea pătimire să dobândesc veșnica fericire, lăudându-Te și slăvindu-Te împreună cu Cel fără de început al Tău Părinte și cu Prea Sfântul Duh, în veci. Amin (j)

(j) Mântuirea păcătoșilor, o.c., partea II-a, cap. X, pg. 383-6;

† † †

După împărtășirea cu Dumnezeeștile Taine citește cu toată evlavia și luare aminte „Mulțumirea după Dumnezeesca Împărtășire" din Ceaslov apoi această

Rugăciune după Sfântă Împărtășire

Binecuvântează suflete al meu pe Domnul și toate cele dinlăuntrul meu, numele cel Sfânt al Lui. Binecuvântează pe Domnul o suflete al meu și nu uita toate răsplătirile Lui. Pre Cel ce curățește toate fărădelegile tale, pre Cel ce vindecă toate boalele tale, pre cel ce izbăvește din stricăciune viața ta, pre cel ce te încununează cu milă și cu îndurări, pre Cel ce umple de bunătăți poſta ta. Nu uita o suflete al meu, nemulțumitorule, nenumăratele daruri, care ai luat de la Ziditorul și Mântuitorul tău, ci în tot ceasul laudă, slăvește, închină-te, și mulțumește Unui asemenea bogat întru daruri și făcător de bine, pentru multele bunătăți care ți-au făcut, și mai ales aceasta de astăzi, să se înjosească acea nemărginită mărire, Ființa cea veșnică, Cel fără de început și de o Ființă cu Tatăl și cu Duhul, Fiul și Cuvântul lui Dumnezeu, Cel necuprins, nespus, nevăzut și tuturor neîncăput, să vie astăzi să te cerceteze cu toate puterile cerești. O, nespusa Ta îndelungă răbdare! O, smerenie negrăită și plecăciune nepovestită. Acela, pe Carele nu-L încap cerurile și toată lumea, a voit pentru multa Sa îndurare și bunătate să Se împreuneze minunat cu un suflet păcătos și cu totul necurat ca să-l curățească de toată spurcăciunea, să-l sfințească și să-l îndumnezeească prin împărtășire și prin dar. O, mult milostive Doamne! Ce mulțumire și răsplătire-Ți voi aduce că ai venit astăzi să mă veselești și să mă cinstești atâta cu minunata Ta venire de față? Dacă aș fi avut atâtea limbi pe câte stele sunt pe cer, iarăși nu aș fi putut să mulțumesc după cuviință pentru această facere de bine minunată!

Dacă mama botezătorului și înainte mergătorului când a văzut pe Prea Sfânta Maica Ta, intrând în casa ei, s-a minunat, cum de s-au înjosit Stăpâna ca să o cerceteze, și bucurându-se, a strigat: *„De unde mie aceasta, ca să vie Maica Domnului meu la mine?* Cu cât trebuie mai mult să mă minunez eu viermele cel cu totul netrebnic, zicând împreună cu dânsa: de unde mie aceasta cum m-am învrednicit de atâtea bunătăți ca să vie la mine, nu Maica Domnului meu; ci însuși Acest Împărat al Îngerilor să intre înăuntrul meu, să mă veselească și atâta să mă cinstească, O, smerenia nespusă! Să se înjosească Cel întru tot lăudat și prea Slăvit, să vie la mine, la cel mai păcătos decât toți oamenii, care de atâtea ori am greșit călcând poruncile Lui și făcându-mă peșteră

tâlharilor. De unde mie aceasta Doamne? Tu, Care stăpânești toată zidirea având Scaun cerul și așternut picioarelor pământul, pe Care Te laudă soarele și Te slăvește luna, Tu, Cel ce șezi peste Heruvimi, să Te pogori până întru atâta smerenie! Mulțumescu-Ți Ție Doamne al meu, și închinându-mă, Te slăvesc eu nevrednicul, că nu numai mai cercetat astăzi, ci și ai sufletul meu cu Tine, cu împreunare minunată și prea slăvită, pe care ai asemănat-o în Sf. Evanghelie, cu acea Dumnezeiască împreunare care ai cu Tatăl. Că precum Tatăl întru Tine și Tu întru El așa și tot cel ce mănâncă Trupul Tău și bea Sângele Tău rămâne întru Tine și Tu întru el.

Se minuna Prooroc-Împăratul David de multa Ta purtare de grije ce ai pentru om și-l cercetezi; și acum cât este aceasta de mai minunată, nu numai ca să-Ți aduci aminte de el, ci să Te faci Om pentru dânsul, să mori ca să Te dai spre mâncare și băutură lui, și să Te împreunezi cu el cu preaslăvire.

Se spăimânta Împăratul Solomon și se minuna, cum vei locui în acea Biserică care în atâția ani și cu atâtea cheltuieli s-a zidit și nedumirindu-se zicea: „Este cu putință oare să Te pogori pe pământ Dumnezeule cel nevăzut? Dacă cerurile cerurilor nu te încap, cu cât mai vârtos casa aceasta pe care eu am zidit-o?" Deci, cu cât este mai minunat lucrul, să voiești Tu însu-Ți același Domnul cu chip mai cu deosebire să locuiești într-un suflet păcătos, carele nu s-a ostenit nici o zi să-Ți gătească Ție locuință!

Se mira toate firea cea cuvântătoare, văzută și gândită, văzându-Te pe Tine Dumnezeule făcându-Te Om, că Te-ai plecat a Te pogorî din cer pe pământ și să petreci nouă luni în pântecele cel nestricat al pururea Fecioarei Maria. Și era cu dreptul să se minuneze, că aceasta este lucrul cel mai ales și fapta cea mai cinstită care ai făcut. Dar acel prea curat Mitras era plin de daruri, mai strălucit decât razele soarelui, mai curat decât toate puterile cerești și împestrită cu fapte bune mai mult decât cerul și decât toată lumea și așa s-a învrednicit să Ți se facă încăpere și sălășluire.

Cât dar trebuie acum să se minuneze toată zidirea, că ai voit Tu însu-Ți același Domn, să Te sălășluiești în sufletul meu cel întinat și plin de rea putoare! Înălțatu-Te-au pe Tine Doamne cerurile, Te-au binecuvântat Îngerii pentru această lucrare și mare mila a Ta. Ce lucrare este mai mare, care dar mai cinstit și care dragoste mai fierbinte poate fi mai mare decât aceasta? O, pricină a toată veselia și desfătarea! Izvor de tămăduire, pâine a vieții, foc al dragostei, odihnă a duhului, mântuire a sufletelor, masă împărătească, hrana Îngerilor, și dulceață a toată fericirea cea cerească. Ce răplătire-Ți voi aduce pentru acest dar ce mi-ai dat Stăpâne, și unde am atâta dragoste, pe lângă milostivirea care ai arătat Tu către mine? Tu,

Împărătul veacurilor, m-ai iubit atâta pe mine, ticălosul și nevrednicul, iar eu să nu Te iubesc și să Te doresc pe Tine Dumnezeule cel Prea Înalt și Mirele cel prea bogat al sufletului meu? Iubite-voi Doamne virtutea mea, dulceața și hrana și desfătarea mea. Aprinde Stăpâne inima mea întru dragostea ta, și să se prefacă într-acest chip ca fierul în foc, ca să nu mai dorească altceva în lumea aceasta, decât pe Tine, dorința cea mai de pe urmă a sufletului meu.

O, foc Dumnezeesc! O, izvor prea dulce! O, închisoare prea dorită! pentru ce să nu mă leg cu un asemenea lanț, pentru ce să nu mă rănesc cu o asemenea săgeată și să mă arz în acest foc Dumnezeesc să se topească oasele cele dinlăuntrul ale mele, ca ceara de fața focului, și ca zăpada de căldura soarelui. Ce poți dori o suflete al meu, care să nu se afle într-această Pâine? Ce bunătăți poți dori, pe care să nu le dobândești cu îmbelșugare dintr-această Mană? Pentru ce te rătăcești o nepriceputule, căutând lucruri mincinoase și deșarte? Dacă poftești dragoste, dulceață, și desfătare, aicea sunt cele mai scumpe și mai dulci, care nu se pot afla în toată lumea. Dacă voiești bogăție, slavă, cinste și alte asemenea aicea este Vistieria cea Cerească, cinstea cea de toată lumea, și sfârșitul tuturor bunătăților, care îmbogățește pe cele cerești, și pe cele pământești. Dacă voiești vrednicie și slavă sau să te evlavisească lumea, aicea afli mare vrednicie și slavă mai mult decât ai fi putut dori. Pentru că te împreunezi cu Dumnezeu și ți se închină toți Sfinții Îngeri, stând împrejurul Stăpânului și Împăratului lor; precum fac păzitorii și slujitorii împăratului celui pământesc, urmându-i oriunde merge și-l păzesc.

Și în sfârșit, orice lucru mai bun poți să poftești, îl găsești fără îndoială în această Dumnezeiască Pâine. Pentru ce dar să te păgubești din lenevire, de o asemenea îndestulătoare îndulcitoare și Vistierie neprețuită, care ți se dăruiește fără de argint și aur sau altă plată? Nu fii nepriceput și nerecunoscător, nu căuta alte plăceri ale trupului. Fiindcă te împărtășești cu o asemenea duhovnicească dulceață, veselie și desfătare cerească, nu te mai îngriji de deșertăciunea lumii, nici de cele curgătoare și vremelnice să porți grije, putând a dobândi în această Taină pe cele adevărate și cerești.

Deci, fiindcă m-ai învrednicit Stăpâne Mesei Tale celei atât de înfricoșate, și m-ai primit în Sfintele Taine brațe, m-ai înveselit cu atâta desfătare, m-ai făcut să-Ți fiu dator cu nenumărate faceri de bine, și m-ai legat cu lanțul dragostei Tale cele tare, de-acum înainte mă lepăd, pentru această dragoste a Ta, de toată dragostea și desfătarea lumii. Nu mai este de acum lume, nici trupești îndulciri pentru mine. Le lepăd de la mine toate aceste mincinoase și înșelătoare visuri, că aceasta este numai binele cel adevărat

și desăvârșit. Cel ce mănâncă Pâinea cea Cerească, nu este cu cuviință de a mai mânca hrana dobitocească.

Cel care a primit pe Dumnezeu în casa sa, nu este cu dreptate să mai primească altă zidire nevrednică. Dacă sufletul meu s-a unit cu Împăratul cel Ceresc, prin mijlocirea acestei Pâini, cum să se mai smerească și să se mai încurce în deșarta rătăcire a lucrurilor celor vechi. Cum voi deschide ușa inimii mele vre-unui gând spurcat; cum voi lăsa să intre în sufletul meu vre-un lucru hulitor și necurat, carele s-a sfințit prin Dumnezeescul Dar al venirei Tale; cum va vorbi cuvinte spurcate și deșarte limba aceea pe care a trecut Cel cu totul neîntinat?

Doamne al meu prea dulce, fiindcă atâta m-ai cinstit cu venirea Ta la mine, și cercetarea, rogu-mă bunătății Tale, binecuvintează-mă și dă-mi putere să săvârșesc acest drum al nemerniciei mele, cu petrecere îmbunătățită, ca să nu mai greșesc Împărăției Tale. Așa Atotputernice și bogatule întru Daruri Doamne, Făcătorul meu de bine, fă-mi această bunătate după cum aveai obicei, unde Te-ai fi dus trupește, totdeauna să adaogi dar lângă dar, și blagoslovenie lângă blagoslovenie și sfințenie. Te-ai pogorât din cer într-această lume, care era întunecată de idolatrie, luminând-o și izbăvind-o din rea credință. Ai intrat în pântecele cel fecioresc al prea neîntinatei Maicei Tale, și cine poate să povestească atâta cinste și slavă care i-ai dat? Atâta ai îndumnezeit-o, că toată lumea ce cerească și cea pământească i se închină și o cinstește, ca pe mântuitoare tuturor. Intrat-ai în casa lui Matei, și, din vameș l-ai făcut Evanghelist și Apostol. Fost-ai în casa lui Zacheu și îndată s-a prefăcut Dumnezeească schimbare. Mers-ai în casa lui Simon Petru și ai tămăduit pe soacra sa. Dusu-Te-ai de multe ori în casa Mariei și a Martei și le-ai învrednicit de Dumnezeească bogăție și de multe alte haruri și daruri. Te-ai suit pe Cruce și atâta o ai binecuvântat și o ai sfințit, că ceia ce mai înainte era spre rușinarea și osândirea tâlharilor, acuma este închinată de împărați și de toată lumea cinstită. Te-ai culcat în Mormânt cu Trupul și l-ai cinstit atâta, că din toată lumea se adună Arhiereii, împărații și voievozii de i se închină. Te-ai pogorît până la iad și ai mântuit pe strămoșul cu Dumnezeeasca Ta arătare, făcând pe iad un alt Raiu.

Deci, fiindcă iarăși Te-ai înjosit pentru multă îndurarea Ta, și ai venit astăzi în smerita casă a ticălosului meu suflet, binecuvintează-mă Doamne al meu, și dă-mi putere și ajutor, să-Ți mulțumesc pentru atâtea faceri de bine, făcându-mă credincă sălășluire a ta, și să nu mai săvârșesc vre-un păcat de moarte în toate zilele vieții mele, ca să-Ți plac totdeauna și să nu mai pleci de la mine, ci să mă păzească darul Tău până la ceasul ieșirii mele, de meșteșugurile dracilor. Omoră-mă trupește și viează-mă duhovnicește, fă ca să nu mai viez de-acum întru mine, ci înoiește-mă, și

prin dragoste să mă prefaci întru Tine. Ia-mi lumina ochilor mei cei trupești, lipsește-mă de mâini și de picioare, ca să nu pot a mai face vre-o slujbă trupească, nici să văd lumești și vătămătoare de suflet deșertăciuni, ci numai să viez întru Tine și Tu întru mine, Numai pe Tine să te doresc și să Te poftesc, iar voile mele cele trupești să le urăsc din toată inima mea. Darul Tău să fie bucuria mea, desfătarea, bucuria, și legiuita veselie și hrană. Dulceața și legiuita hrană a sufletului meu, cu care numai să se hrănească iar bucatele cele trupești să le urască.

Învrednicește-mă Atotputernice Stăpâne, a mă izbăvi de patima iubirii de dulceți ticălosul și să petrec viață liniștită și netulburată. Căci nu este cu putință a mă izbăvi de aceasta fără ajutorul și Darul Tău. Că toată darea cea bună și tot darul desăvârșit de sus este. Rogu-mă cu lacrimi bunătății Tale, bine îndurate și mult milostive Doamne ca să dobândesc această cerere prin rugăciunile Prea Curatei și Prea Slăvitei Macii Tale, și ale tuturor Sfinților celor din veac care Ți-au bine plăcut ție, ca după această a mea surghinuire să mă învrednicesc a fi în ziua cea neînserată a Slavei Tale slăvindu-Te pururea pe Tine Cel Unul în Treime Dumnezeu, în vecii cei nesfârșiți. Amin(1)

SCRIPTURA SFÂNTĂ

O, Scriptură, izvor sacru, de adâncă-nțelepciune!
Zi și noaptea, viața întreagă, dac-aș sta să te citesc,
Încă n-aș putea-nțelege graiul tău Dumnezeesc!
N-am atâta-nțelepciune, cât să pot să te-nțeleg
Pe deplin; însă de tine, viața, sufletul îmi leg.
Și ca cerbul care vine, la izvor și la pășune,
Ca un călător ce merge pe un drum de soare plin,
Căutând cu ochiul umbră, tot astfel la tine vin
Și eu căutând izvorul, cel de viață dătător,
Umbra ta odihnitoare, ca oricare muritor.

Nebunul, care se crede înțelept, și te citește,
Că te-a priceput îi pare, dar când vede că greșit
Te-a-nțeles, adânc rămâne împotrivă-ți răzvrătit;
Și în fața neputinței de-a-nțelege al tău cuvânt
Peste tine ar vrea s-aducă mare-al răzvrătirii vânt.

(1) Mânt. păcăt., o.c. Partea II-a , cap. XI-a, pg. 387-399;

Dar rămâi mereu senină, și cuvântul tău domnește.
Mulți au vrut să te distrugă, dar și mulți te-au ocrotit
Și ascunși prin peșteri negre, plini de teamă te-au citit,
Învingând, stăpână iarăși peste lume ai rămas
Și s-au închinat popoare la Dumnezeescu-ți glas.
O, Scriptură, profeție și înțelepciune-adâncă
Carte Sfântă-n care omul credincios vede minuni
Când citindu-te, cu atâtea lucruri minte-ai încununi:
Drepții, ca și păcătoșii, sunt în tine zugrăviți;
Mulți nu vor să te asculte și-mpotrivă răzvrătiți
rămân fără să-și dea seama, pentru ce dar ca o stâncă
Tu rămâi în neclintire peste lume păstorind,
Adevărul la popoare până la sfârșit vestind.
Deși n-am înțelepciune pe deplin să te-nțeleg,
Totuși te ador și viața, sufletul, de tine-mi leg(†)

În loc de încheiere și erată

Binecuvântat să fie, Tatăl, Fiul, Duhul Sfânt (a),
Care ne-a dat har și pace, drept de rugă-n Locaș Sfânt.. (b)
Dragi creștini! Eu doresc veșnic, cu drag să ne sfătuim,
Când nu putem față-n față.. prin scris, prin cărți să vorbim;
Cât trăim pe-acest pământ, chiar și după ce voi trece,
Din lumea-ceasta-n veșnicie, unde doresc a petrece
Iubind cu dor pe toți acei, creștini, ce vor mântuire,
Am făcut această carte, spre-a tuturor înțelepțire.
În ea am scris istorisind, despre a Domnului Curte.
Despre Casa lui Dumnezeu, obiecte veșminte sfinte.
Despre Credința vie, Nădejdia tare, și Dragostea fierbinte,
Despre cele șapte Laude Sfinte, cu a lor însemnătate
În astă carte am pus cu drag și Liturghia Sfântă,
Cu Dumnezeeștile ei lucrări, și însemnătate adâncă;
La care Îngerii din ceruri, doresc, vin și iau parte,
Ei cu creștinii buni s-adună(c) să slujească, să cânte.
Precum se vede-n carte, am pus, multe chipuri grăitoare,
Cu lămuriri în texte jos, pe scurt ori larg arătătoare.

(†) M.I. din „D. Ort." a. VII. Nr. 13-14; (a) Mt. 3_{16-17}; 17_{1-5}; 28_{19-20}; Ioan 14-17; (b) Ioan 3; Eș. 25-40. 3 Împ. $5\text{-}9_{1-5}$; Is. 50-58. 60-62; Apc. 1-5; 21; (c) Fac. 32_{1-2}; 28_{12-7}; 4 Împ. 6_{15-17}; Iov. 1. 2; Ps. $33/34_{7}$; Is. 6_{1-7}; Iez. 1. 10; Lc. 1. 2_{9-15}; Evr. 1. 2; Apc. 5_{8-14}; 8_{3-4};

Am ilustrat această carte, cu istorioare multe,
Cu care-ndemn pe credincioșii, ca mintea-n cer să-și mute(d)
Citate, sfaturi, istorisiri, care-s mai grăitoare.
Le-am pus în mai multe locuri, pentru edificare(e).
În casa-aceasta duhovnicească, ce o am edificat,
Cu sprijinul lui Dumnezeu, cu jertfe și însângerat;
Am pus o mică părticică din sfintele învățături.
Cu care am nutrit creștinii, prin parohii și-n Mănăstiri.
Șaptesprezece ani de slujbă, ai Preoției mele lucrătoare,
Am adunat din cărți acestea, c-albina mierea din floare-n floare.
În cursul acestei lucrări, de grea muncă și-ncordări,
Suferit-am ger, arsură, prigoniri, ironizări... (f)
Avimelehi(g), și Faraoni(h), însoțiți de șleahta lor,
S-au năpustit asupra noastră cu infernalitățile lor.
Chiar și Iuda cu Caiafa, au complotat asupra mea,
Lașul Pilat, Irod trufașul, s-au sfătuit viața să-mi ea.
Iezabeli(i), Irodiade(j) și Evdochii(l) blestemate,
Au pornit campanii-asupră-mi, ca fiarele înhăitate,
Sălbăticiuni înrăite, hâde, otrăvite, turbate!!!
Dumnezeu ne-a trimis însă și suflete-nobilate,
Ca femeia din Ierihon...(m) Sarepta...(n) Somaniteanca(o);
Ele ca Îngerii ne-au servit, în greaua slujbă apostolească(*).
Și cu bărbații mari și mici, Domnul Sfânt m-a ajutat
'N grelele lupte cumplite, m-a sprijinit și-ncurajat,
Când hidra lumii, care-n cel rău zace (p), asupra mea vocifera,
Hienele cu chip de om (r) zavistnicii mă ataca.
Cu arme scoase din infern(s), de Satan, viperă rea,
Mă străpungeau și-n zile sfinte, crezând c-astfel ei prăznuia(t).
Ticăloșia asta infernală dealungul vremilor trecute,
Ne-a slăbit neamul, ne-a plecat capul, sub a vrăjmașilor copite.
Cu corpul străpuns de săgeți(u), gemând și sângerând,
Am înaintat în lupta sfântă, cu multă greutate suferind.

(d) Filip. 3_{20}; Efs. $2_{9,19,22}$; Cols. 3_{1-4}; (e) II Lege 6_{4-9}; (f) 2 Cor. 4; (g) Fac. 12. 20. 26; (h) Fac. 1-15; 4 Împ. 24-25; 2 Paral. 36 Ierem. 52; Dan. 3; 6; (l) 3 Împ. 19_{1-8}; 21; 4 Împ. 9_{30-36}; (j) Mt. 14_{1-12}; Isv. răut. pg. 161-185 de autor; (l) V.Sf. 13 XI; 27, I; (m) Is. Navi 2; 6_{22-25}; (n) 3 Împ. 17; (o) 4 Împ. 4; (*) Mt. 10; Lc. 10_{1-24}; 1 Cor. 4; 2; Cor. 4. 10. 11. 12. Apc. 2. 3; (p) 1 Ioan 5_{19}; Gal 1_4; Ioan 15_{19}; 17_{14}. Evr. 2_5; 6_{5-8}; (r) Dan. 6, 7; Ps. 21/22, 34/35; F. Ap. 4_{26-31}; 2 Tim. 4_{17}; (s) Apc. 9, 12; (t) Fac. 37. Ioan 8_{37-59}; 16_2; F.Ap. 8_1; 9_1; 26_{9-12}; 1 Tim. 1_{20}; 2 Tim. 2_{16-17}; 3_{1-9}; 4_{14}; Apc. 12, 13, 17, 18; (u) Ps. 54/55_{21}; 56/57_{4-6}; 63/64_{3-9};

Slăbind adesea-n grelele atacuri(v), consultam Scriptura Sfântă
istoria creștină... a lumii și cu sforțări care avântă,
Cercetam trecutul lumii, rând pe rând buni lucrători,
Ș-am văzut... ei prin necazuri au ieșit biruitori.
Privind-napoi în trecut, cerul lumii înstelat,
Am văzut pe-ai săi luceferi și Soarele luminat.
Mi-apărea'nainte Abel, cel plăcut lui Dumnezeu,
Pentru dragostea-i fierbinte ucis de fratele său(z).
'Mi-apărea bătrânul Noe, care'ntr-o sută douăzeci ani,
Lucrând corabia, devenise, ridicol l-ai săi contemporani(x)
Avraam, Isaac, Iacob(a), Moisi, Aaron(b) Isus a lui Navi(c)
Care-n viață suferit-au mult necaz, grele urgii.
'Mi-apăreau Eli cu Samuil, vrednicii judecători,
Ai lui Israil; ce-au fost, doborâți de-ai lor feciori(d).
Dreptul Iov lovit de Satan, spiritul cel crud și rău...
Când era lipsit de toate, preaslăvea pe Dumnezeu(e)
După Iov, privesm la David, viteazul persecutat,
Care a suferit multe, de era bun împărat(f)
Apoi'mi-apărea'nainte, ceata Proorocilor,
Care pentru adevăr, au jertfit tot, și viața lor(g).

(v) 2 Cor. 4_{7-18}; 11, 12;

(z) Fac. 4;

(x) Fac. 6. „Izvorul răutăților" pag. 10-20 de autor;

(a) Fac. 12-49;

(b) Vezi cele 5 cărți ale lui Moisi;

(c) Is. Navi;

(d) 1 Împ. 1-12;

(e) Iov a fost mare împărat peste un ținut din Arabia. Fiind un om bun, drept și temător de Dumnezeu, a surpat capiștile păgânești a zdrobit idolii și a îndepărtat cultul idolatru din ținuturile stăpânirii sale. Satana s-a turburat văzând această pagubă mare a împărăției întunericului. În urâciunea sa infernală, a pârât și a apăsat de dreptul Iov înaintea lui Dumnezeu, și a a dus groaznice necazuri, sărăcie și mizerii asupra lui. Răbunarea aceasta s-a întors tot asupra Satanei

Și astăzi, Satana se răzbună cât poate asupra dreptcredincioșilor creștini, care au luptat și luptă a surpa și depărta cultul idolesc, cu care diavolii se lăfăiesc mai mult în zilele sfinte: jocurile, balurile, seratele, ospețele păgânești fumatul, luxul, hulele etc. etc... Dar, tot e mai bine a suferi lângă Iov și a rămâne cu Dumnezeu decât cu lumea idolatră și cu Satana (Vezi cartea lui Iov; vezi și Împ. 16-30; 2 Împ. 1-24);

(i) David a fost odată fugărit de fiul său Avesalom. Pe când fugea îndurerat a fost împroșcat cu pietre și cu batjocuri de Semei. David a răbdat; iar Semei a căzut în cumplită pedeapsă Dumnezeească (1 Împ. 16-30; 2 Împ. 1-24; 3 Împ. $1\text{-}2_{1-12}$).

(g) Vezi cartea 1, 2, 3, a Împăraților; 1, 2, Paralipomeni și cărțile Proorocilor;

Iar în zorii dimineții, zilei sfinte a mântuirii,
'Mi-apărea și strălucitul, bun luceafărul Luminei,
Care prin sfaturi alese, prin botezul pocăinței,
A pregătit Domnului calea, pân'i-au rupt firul vieții,
Irod cu Irodiada, și cu camarila lor...(h).
Am văzut apoi venind, pe Iisus, Mântuitor,
Având în coastă, mâini, picioare, răni de suliță și cuie,
E răsplată pentru bine, pace har, aduse-n lume(i),
După dânsul venea Maica, luminată, dar rănită,
De sabia grelei dureri, cea-ndurat la Crucea Sfântă.
După Ea urmau: Apostoli, Erarhi, Mărturisitori,
Mulți, ce au fost exilați, pentru-adevăr adeseori.
Vedeam mulțimea luminată, mare, a Mucenicilor,
Care hainele și-au spălat cu propriul sângele lor(j)
Trecutul popoarelor privind cu mulții lor luceferi
Te 'flăcărează, văzând cu ochii pe-acei luptători teferi...
Solone (l), Aristide(m), Socrate(n), Temistocles(o), și Paton(p)

(h) Lc. $1_{3\text{-}25;\ 57\text{-}80}$; $3_{1\text{-}38}$; Mt. $3_{1\text{-}17}$; Mc. $1_{4\text{-}11}$; Ioan $1_{19\text{-}34}$; Mt. $11_{2\text{-}7}$; Lc. $7_{18\text{-}33}$; Mt. $14_{11\text{-}12}$; Mc. $6_{14\text{-}29}$; Lc. $9_{7\text{-}9}$;

(i) Vezi Sf. Evanghelie, Faptele și epistolele Sf. Apostoli, N.T.;

(j) Vezi Istoria Bisericească și Viețile Sfinților;

(l) Solone a fost mare legislator al Atenei și unul din cei șapte înțelepți ai Greciei. După ce a adus mari foloase neamului său, a suferit mult, pribegind pe la curtea lui Cresus, regele Lidiei, și ale altor bogați, până când și-a sfârșit viața chinuită, murind în închisoarea insulei Cipru (a. 559 a Hs.). Aceasta a fost recunoștința compatrioților săi pentru multele foloase ce le-a adus.

(m) Aristide, supranumit „cel drept", iscusitul patriot Atenian, a fost exilat prin „ostracism". După ce el a adus mari foloase patriei sale, a murit exilat în neagră sărăcie, departe de ai săi (a. 469 d. Hs);

(n) Socrate marele filosof grec, care a luminat mult neamul său, a fost condamnat de elevii și compatrioții săi pentru că credea într-o unică Ființă Creatoare a Universului și ridiculariza zeii, Drept recunoștință pentru foloasele aduse pe terenul culturii, filosofiei și al luminării compatrioților săi, pe motivul filosofic al credinței sale, el a fost aruncat într-o peșteră întunecoasă, din dealul Acropolei, de lângă marginea orașului Atena, de către elevii și frații săi Atenieni. Acolo a suferit mult, până ce l-au silit să bea cupa cu otravă, cu care i-au rupt firul vieții lui rodnice († 400 d. Hs).

(o) Temistocles, marele om politic și viteazul general atenian, a fost învingătorul uriașei flote persane la Salamina. El a avut un timp o foarte mare glorie, salvând pe greci de marea primejdie ce-i amenința să-i înghită și dând o mare cinste Atenei, Drept răsplată pentru serviciile sale, a fost exilat din patria sa, de compatrioții săi. Îndurerat în suflet, el s-a refugiat și a pribegit în împărăția Perșilor, cerșind mila împ. Artarxexe, ducând o viață de plâns, până ce a murit departe de aceia pe care îi iubise până la jertfirea sa († 461 a Hs.).

(p) Platon († 346 d. Hs), a pătimit și el multe mizerii de la compatrioții săi, pentru scrierile sale și folosul ce a adus lumii.

Galileu...(r), C. Brâncoveanu(s), Horia, Cloșca și Crișan(t)'
Radu de la Afumați(u) și Tudor Vladimirescu(v)
Și alți viteji ce s-au jertfit, cum scriu mulți și Eminescu(z)

(r) Galileu (1564-1642), matem. fizic, și astronom italian, profesorul Universității Padova, la vârsta de 70 de ani a fost judecat, osândit și a suferit dureroase torturi din partea inchiziției papale, pentru că propovăduia mișcarea pământului împrejurul soarelui. Pe când martirul abia răsufla de groaznicele dureri sub povara chinurilor, a lovit pământul cu piciorul, zicând: „E pur mouve", adică: „Și cu toate acestea pământul se mișcă".

(s) Constantin Brâncoveanu în 25 de ani ai domniei sale, a adus Țara Munteniei, într-o stare mai bună, mai înfloritoare. Intrigile țesute de ai săi l-au surpat. El a fost pârât și ponegrit de rudeniile sale turcilor care l-au mazilit, exilat, ridicat și dus la Constantinopol, dimpreună cu familia sa. Acolo, l-a omorât, după ce a văzut căzând capetele fiilor săi sub sabia crudului călău turc. Unul din rudele sale, care l-a pârât și ponegrit pe Brâncoveanu turcilor, se istorisește ca a fost Ștefan Cantacuzino, un pretendent la domnie. După uciderea lui Brâncoveanu el a domnit doi ani 1714-1716, când l-a ajuns păcatul ponegririi rudeniei sale, a fost ucis de turci împreună cu tatăl său Constantin Stolnicul.

(t) Horia, Cloșca și Crișan, au fost trei viteji Români Transilvăneni;

(u) Radu de la Afumați († 1529 d. Hs) Domnul Munteniei, ginerele Voievodului Neagoe Basarab, care între alte fapte bune, a adus și multe îmbunătățiri Sf. Mănăstiri a Argeșului, a fost ucis de ai săi. El a fost fugărit de doi boieri din București până în Județul Râmnicu-Vâlcea, Acolo l-au ajuns. El s-a refugiat în Altarul unei Biserici (Cetățuia) de lângă R. Vâlcea, crezând că acei boieri fiind creștini nu-l vor ucide. Boierii însă, lipsiți de simțul creștinesc și uman, l-au ucis acolo, străpungându-l cu cuțitele, stropind astfel cu sângele lui pereții Altarului Sfânt. Pedeapsa lui Dumnezeu i-a ajuns curând. Primul Domn care a urcat pe tronul Munteniei a poruncit oamenilor săi și au tăiat capetele celor doi boieri ucigași, vărsători ai sângelui domnesc și profanatori ai Altarului Sfânt.

(v) Tudor Vladimirescu (1770-1821 d. Hs) văzând suferințele poporului de jos a adunat o mulțime mare de Români, cu care a făcut o mare revoluție contra boierilor asupritori ai țărănimii Române, care gemeau sub călcâiul lor. El a luptat pentru dobândirea drepturilor țărănimei, groaznic umilite și terorizate de cruzii ciocoi. Îndrăzneala aceasta a plătit-o cu prețul vieții lui. El a fost atras cu vicleșug în cursă și ucis mișelește lângă Târgoviște de grecii lui Ipsilante. Acesta însă a fost pedepsit de Dumnezeu. Mișcarea eteriei grecești din țară, comandată de el, a fost înfrântă; iar el pribegind prin lume a murit în mizerie la Viena. După uciderea lui Tudor, epoca fanarioților încetează; iar pe Tronul Pricipatelor se aleg Domni Români.

Sângele lui Tudor Vladimirescu și al Românilor revoltați în 1821 a deșteptat pe Români și a făcut să înflorească și să rodească epoca Renașterii Poporului Român și a Culturii Române.

(z) Mihail Eminescu (1850-1889) a fost unul din cei mai mari și distinși poeți ai neamului nostru românesc. El a iubit cu râvnă până la jertfă neamul Românesc: dar a suferit mult, mult, până la slăbirea minții, Eminescu a dat neamului său cele mai prețioase poezii și scrieri, dar a fost puțin apreciat în activitatea sa de contemporanii săi, dintre care mulți îl invidiau. El a murit în Azilul Dr. Suțum ucis de un tovarăș al său de suferință. După trecerea lui din viață a început să se scoată la lumină calitățile marelui poet Român. Astăzi poeziile și scrierile lui sunt citite cu mare plăcere de Românii dornici de lumină, și aplaudat peste tot. Așa-i lumea aceasta deșartă! Ea răstignește și jertfește pe cei mai buni și devotați făcători de bine ai săi. August Cezar, Mihai Viteazul, Episcopul Melhisedec și alții mulți, ne grăiesc multe, multe adevăruri dureroase, când ne apropiem de ei cu atenție.

Dar cum zis-am în fruntea acestora văd aevea strălucind
Pe Iisus Mântuitorul, pe Mielul cel Sfânt și blând(x)
Care fiindc'a semănat cu dărnicie, pace har și bine,
Dumnezeiești învățături, minuni, belșug de sfințenie'n lume,
Prigonit a fost într-una, de cei ce-și ziceau lumină;
Prins și groaznic torturat, crucificat cu multă ură...(†)
Apostoli, Sfinți cu urmașii lor, care cu sârguință au semănat,
Sămânța vieții evanghelicești, cu care lumea au luminat(*),
Îi priveam aevea-n acele vremuri; huliți, munciți, herăstruiți,
Răstigniți, arși, decapitați; acu, îi văd vii și luminați...
Privind cu luare aminte acest grăitor tablou,
M-am socotit, și'mbărbătat, am zis: „De-a suferit așa de greu,
Însuși Iisus Hristos, Mântuitorul, cu Proorocii, cu Apostolii...
Ierarhii Sfinți, vrednicii Preoți, Martirii, Mărturisitorii...
Și făuritorii neamului meu; atunci ce fac eu?
Care'n necaz, Duhul întristez...(a); Acesta-i un păcat greu!...
Dacă lumea asta mare, care'n cel rău mereu zace(b).,
Varsă asupră-mi lături, hule(c), curse'mi întinde, gropi îmi face(d)
Eu bine cunosc, că jivini hâde, rele și mușcătoare,
Fost-au totdeauna'n lume, numărul li-i foarte mare...
Stau la pândă prin prăpăstii, prin unghere întunecate,
Unde-și pregătesc otrava... Când te văd, te-atac de moarte.
Însă slujba Preoției, cum spun Sfintele Scripturi:
Nu este-o viață comodă; ci sârg... necaz, strâmtori(e)
Pentru creștinul ce luptă, lumea-i spini și mărăcini,
Hățiș plin de reptile hâde, viperi, șerpi, sălbăticiuni...(f)
Dar cu ajutor de sus, și unirea cu Hristos,
Te strecori prin toate-acesta, poți lucra, faci bun progres
Când te-atacă și-otrăvesc, reptilele blestemate,
Strigi pe Domnul, El te-aude, ranele'ți sunt vindecate(g)

(x) Mt. 11_{29};
(†) Mt. 26. 27; Mc. 14, 15; Lc. 22, 23. Ioan 18, 19;
(*) Vezi Faptele Sfinților Apostoli; Ist. Bis. Viețile Sfinților ș.a.;
(a) Efs. 4_{30-32};
(b) 1 Ioan 5_{19};
(c) Dan. 7_{3-11}; Apc. 12_{4-15}; 13;
(d) Ps. $56/57_6$; 7_{14-16} l 16_{10};
(e) Mt. 10; Lc. 10_3 l Rom. 8, 2 Cor 4; 1 Tim. 4_{14}; 5_{17-22}; 2 Tim 2, 3;
(f) Eș. 3-15; 16, 32, 33; Num. 11, 16, 20; Iez. 2, 18, 33;
(g) F.Ap. 4, 5_{17-42}; 12, 13_{7-11}; 16_{16-25} ș.a.

Durerile suferite cu El, sunt o mare bogăție,
Care ne strălucesc ființa, acum și în veșnicie(h)
Astea toate cugetând, și alte-asemeni rând pe rând,
Citeam, lucram înainte, pe creștini edificând.
Prin vijelii, naufragii, prin strâmtori, prigoniri
Casa aceasta edificat-am, cu mult zbucium și jertfiri
Cu dureri, răni sângerânde, vegheri și adânci suspinuri,
Cu economii de hrană cu sforțări în rugăciuni,
Cu punerea la bătaie, a cinstei și-a sănătății,
Am născut acești copii (i), cu jerfirea demnității.

† † †

Frați creștini! Când în citirea astei cărți aflați greșeli,
Neobservate de mine... corector, ș'ortografici neîndreptări:
Greșeli, lipsuri, sau lacune, strecurate la tipar;
Îndreptați tot, cu blândețe, ș-astfel dobândi-veți har,
De la Dumnezeu ce vede, dragostea voastră cea sfântă,
Care-acopere greșeala (j), și aduce roadă multă...(l)

† † †

Eu privind la strămtorări isbeliști și greutăți (m),
Prin care m-au trecut Domnul, în timpul lucrării acestei cărți,
Îmi înalț în sus privirea la Dumnezeu cel Prea Sfânt,
Ș'arătându-I mulțumirea, î-L laud pe El zicând:
„Bine ești cuvântat Doamne, căci cu har ne-ai ajutat
De-am edificat această casă, sfântă pentru sfat.
Binecuvintează Doamne, cu har, pace, bogăție,
Pe sprijinitorii noștri, aici, și în veșnicie"(n),
Pe cei ce ne-au făcut rele(†) ne-au jignit, și turburat
Înțelepțește-i și-i iartă că n-au știut ce-au lucrat.

(h) 2 Tim. 2_{12}; Mt. 13_{42}; I Ioan 3_{1-2}l Rom. 8_{14-18}; Apc. 3_{21}l 21_{7}l;
(i) Cărțile făcute pentru edificarea creștinilor sunt copiii călugărului;
(j) Iac. 2_{13};
(l) Ioan 15; Rom. 15_{1-7}l
(m) 2 Cor $1_{1\ 12}$; 11_{22-33}; 4_{1-12}; 2 Tim. 4_{16-18}; Ev. 11; 12;
(n) Es. 25_{1-8}; $30_{11\ 16}$; 36_{1-7}; 2 Par. 29_{1-9}; 2 Cor. 8, 9; Rom. 12_{8}; 16_{1-14};
(†) 2 Tim. 4_{14-18}; 3_{1-13}; Apc. 2_{8-10}; Fac. 12, 20, 37, 39, 40. Ierem 20, 37, 38. dan. 3, 6, 3 Împ. 22_{7-28}.

† † †

Dragi creștini! În zile sfinte, nu prăznuiți păgânește,
Cu jocuri, ospețe negre, cântări curvești idolești(o);
Ci sfințiți zilele sfinte, Duminici și Sărbători
Cu ascultarea Slujbei Sfinte, citiri sacre meditări
Sărbătoarea-i sfântă toată; nu numai pe jumătate
Cum o socotesc și-o fac creștinii mulți-n majoritate.
Domnul zice-n cartea sfântă: „Israile, ascultă bine,
Ziua sfântă o sfințește, toată'ntreagă pentru Mine,
Șase zile-ți las de lucru, fă-ți tot lucrul tău trupesc,
Ziua șaptea 'nchin'o Mie, fă'n ea ce-i duhovnicesc"(r)
Noi creștinii, în Duminici și sărbători arătate
În hotărârea Sinodală, cu Decret întărite;
Să le serbăm cu repaus, îndeletniciri duhovnicești,
Cu mergerea la Biserică ș'ascultarea Slujbei întregi.
După Slujbă, ajunși acasă, să citim mereu cărți sfinte,
De suflet folositoare, să ne 'mbogățim la minte.
Să ne facem unii pe-alții, dragi, scumpi, buni luminători,
Să mângâiem suferinzii(†), să le fim buni sprijinitori(t)
Noi știm că zilele sfinte, Domnu'n Biserică le-a pus
Spre-a ne edifica'n ele, toți (creștinii), cei de jos și cei de sus.
Pace, har, blagoslovenii, Domnul tuturor va da,
Celor care vor umbla, după învățătura Sfântă, cu dreptarul acesta(u)
Biserica noastră-i Sfântă, Ortodoxă, pur creștină
Fiii tăi ascultători, află-n ea veșnic odihnă,
Harul Domnului Iisus Hristos, și Dragostea Tatălui Dumnezeu
Împărtășirea Duhului Sfânt, să fie cu noi cu toți(v),
să ne salveze din orișice rău(z). Amin

Cel mai mic între Iereii-Monahi
NICODIM MĂNDIȚĂ
Preot-Călugăr

(o) Eș. 32. 1 Cor 10_7; Gal 5_{21};
(r) Eș. 20_{8-11}; Evr. 4_{6-9}; 1 Cor. 16_2; Apc. 1_{10};
(†) Lc. 10_{25-37}; 15 Mt. 25; Iac. 2;
(t) Is. 1, 58;
(u) Gal 6_{16};
(v) 2 Cor. 13_{14};
(z) Mt. 6_{13}; Rom 16_{20};

Binecuvântat ești Hristoase Dumnezeul nostru, Cela ce prea înțelepți pe pescari i-ai arătat, trimițându-le lor Duhul Sfânt. Și printr-înșii lumea ai vânat, Iubitorule de oameni slavă Ție (Troparul serbării Pogorârii Duhului Sfânt).

† † †

Mulțumită Binecuvântatului și Prea Sfântului Dumnezeu, Cel preaslăvit în Sfânta Treimne: Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt, mult sprijinitorul nostru, această lucrare s-a tipărit în timp de doi ani și trei luni, Milostivul Dumnezeu să binecuvânteze cu binecuvântare Dumnezeească, pe toți cei ce au contribuit cu sufletul lor, cu munca, cu banii și jertfa lor, la tipărirea cărții aceștia, folositoare de suflete.

TABLA DE MATERII

Precuvântare. 5

Cap. 1. **Despre Dumnezeeasca Liturghie.** 7

Cap. 2. **Pregătirea sfinților liturghisitori pentru slujba Sfintei Proscomidii.** 50

Cap. 3. **Lucrarea și pregătirea Sfintelor Daruri pentru Slujba Dumnezeeștilor Liturghii.** 91

Cap. 4. **Dumnezeeasca Liturghie a Chematilor cu însemnătatea ei** (De la binecuvântare până la ectenia stăruitoare, inclusiv) 153

Cap. 5. **Dumnezeeasca Liturghie a Chematilor cu însemnătatea ei** (Ectenia pentru dreptcredincioșii creștini repausați în Domnul și ecteniile pentru cei chemați) 255

Cap. 6. **Sfânta Liturghie a Credincioșilor cu însemnătatea ei** (De la Liturghia Chematilor și până la Simbolul Credinței, inclusiv) 319

Cap. 7. **Sfânta Liturghie a Credincioșilor, cu însemnătatea ei** (De la sfârșitul Simbolului Credinței până la Rugăciunea Domnească) 420

Cap. 8. **Sfânta Liturghie a Credincioșilor cu însemnătatea ei** (De la rugciunea „Tatăl nostru până la sfârșit). 510

Cap. 9. **Istorisiri și încheiere pentru Dumnezeeasca Liturghie.** 607

† Sfârșit și lui Dumnezeu Cinste, Laudă și Închinăciune †

Imprimat la ROMCART S.A.
Bucureşti — România

AȘA GRĂIEȘTE DOMNUL SLAVEI

Așa grăiește Domnul slavei
Prin glasul sfintei Liturghii
Deși m-am înălțat la ceruri
Eu nu vă las, Eu nu vă las
Orfani copii

În fiecare Liturghie
Eu mă cobor din nou la voi
Din nou e coasta mea străpunsă
Și-Mi curge sânge
Și-Mi curge sângele șiroi

Mă răstignesc din nou pe cruce
În umbra sfântului altar
Primiți-Mi sângele și trupul
Să nu viu iarăși
Să nu viu iarăși în zadar

Eu sunt aici întotdeauna
În sfânt altar, spre răsărit
Bisericile sfinte-s goale
Creștinii Mei
Creștinii Mei, s-au rătăcit

Veniți copii, veniți la mine
Că vreau în voi să locuiesc
Să vă împac din nou cu Tatăl
Și de păcat
Și de păcat, să vă feresc

Și din potirul cinei Mele
Eu vreau cu toții să gustați
Veniți creștinii Mei la Mine
Și pacea Mea
Și pacea Mea, să o aflați

În fiecare părticică
Pe care-n taină o primiți
Eu sunt întreg cu toată slava
Și-aștept spre mine
Și-aștept spre mine, să veniți.

EDITURA BUNAVESTIRE

BACĂU 1995